

TÜRKÇE İLK KUR'ÂN TERCÜMELERİNDEN

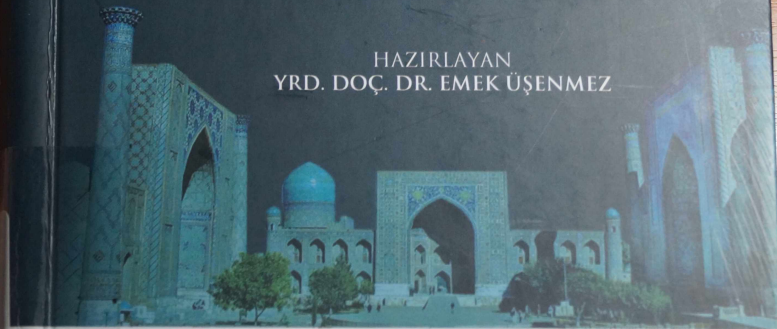
ÖZBEKİSTAN NÜSHASI

SATIR ARASI TÜRKÇE-FARŞÇA TERCÜMELİ

(Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini-Tıpkabası)

HAZIRLAYAN

YRD. DOÇ. DR. EMEK ÜŞENMEZ

Yrd. Doç. Dr. Emek ÜŞENMEZ

26 Kasım 1981'de Taşpınar/Aksaray'da dünyaya gelen Emek Üşenmez ilk ve orta öğrenimini Aksaray'da tamamladıktan sonra sırasıyla 2004'te lisans, 2006'da yüksek lisans, 2010'da ise doktora eğitimini tamamladı.

2007 yılında Kırgızistan (Oş, Celalabad, Tokmok, Isık Köl), 2010-2011 yıllarında Türkmenistan'da (Köhneürgenç/Daşoğuz, Aşgabat) saha ile ilgili inceleme ve araştırmalarda bulundu. 2008, 2009 ve 2011 yıllarında Özbekistan İlimler Akademisi, Ali Şir Nevaî Dil ve Edebiyat Enstitüsü Özbek Dili ve Edebiyatı Bölümünde misafir öğretim elemanı olarak inceleme ve araştırmalarda bulundu. Bu süre zarfında Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan el-Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü bünyesinde bulunan yazma eserler kütüphanesindeki Türkçe yazmalar üzerinde çalıştı. Fergana, Harezm, Semerkant, Buhara, Ürgenç, Hive, Kokan (Hokand), Margilan, Andican, Nemengan, Taşkent, Surhanderya, Kaşkaderya, Karşı gibi yerlerde Özbek dili ve edebiyatına dair araştırmalar yaptı.

Türkçe İlk Kur'an tercüme çalışması kapsamında Amerika Birleşik Devletleri, University of Michigan Department of Near Eastern Studies (Dr. Gottfried Hagen), Almanya Freie Universität Berlin Institut für Turkologie (Prof. Dr. Claus Schönig), Rusya Petersburg Saint-Petersburg State University Department of Turkic Philology of Oriental Faculty (Prof. Dr. Viktor Grigorievich Guzev) ve Macaristan Budapeşte Loránd Eötvös University, Institute of Oriental Studies, Department of Turkology (Prof. Dr. Géza Dávid) gibi yerlerden resmî davet mektubu almıştır.

Yayımlanmış kitap ve makaleleri bulunan Emek Üşenmez'in bazı makaleleri Özbekçe, Türkmence, Uyğurca, Çince, Rusça, İngilizce ve Farsçaya aktarılmıştır.

fahemek@gmail.com

TAKDİM

Türklerin İslamiyeti resmî devlet dini olarak kabul etmelerinden sonra Kur'an bir bütün olarak Türkçeye tercüme edilmeye başlanmıştır. İslam dininin Arap yarımadasında ortaya çıkışı miladî 6-7. yüzyıllara rast gelmektedir. İslam dininin Türkler arasında resmî devlet dini olarak kabulü ise İslam'ın doğuşundan yaklaşık üç asır sonrasına tekabül etmektedir. Bazı Türk boyları ve küçük topluluklar istisna tutulacak olursa İslamiyeti resmi devlet dini olarak kabul eden bağımsız ilk Müslüman Türk devleti İdil (Volga) Bulgar devletidir. Nitekim ilk bağımsız Türk-İslam devleti İdil (Volga) Bulgar Hanlığı, İslam ülkelerinin tamamen uzağında idi ve bu dinin kabulüyle Bulgar toprakları İslam coğrafyasına katılmış, Bulgar milleti de Abbasi Hilafeti'nin manevî otoritesini kabul etmişti. Daha sonraki dönemlerde Karahanlılar, Gazneliler ve Selçuklular Türk-İslam devleti olarak ortaya çıkmıştır. İslam'ın devlet dini olarak kabulüyle Kur'an'ın Türkçeye tercüme işi hız kazanmıştır. Bu şekilde dinin hamisi bir devlet kurumu olduğu için tercüme işleri de resmî bir nitelik kazanmıştır.

Kur'an'ın Türkçeye ilk tercümeleri genellikle satır-arası diye tabir edilen kelime kelime tercüme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Kur'an'da geçen her bir Arapça kelimeye Türkçe karşılıklar verilmiştir. Satır-arası adı verilen bu yöntem erken dönem ilk Kur'an tercümelerinde görülen çeviri tekniğidir. Maveraünnehir bölgesinde yapıldığı varsayılan Kur'an tercümelerinde çevirilerde iki dillilik esas alınmıştır. Bir başka ifadeyle bu bölgede yapılmış Kur'an tercümelerinde Arapça kelimelere hem Türkçe hem de Farsça karşılıklar verilmiştir. X. yüzyılda Farsça ve Türkçe Semerkant, Buhara bölgelerinde ortaklaşa kullanılan bir kültür dili konumundaydı. Bugün içinde bu coğrafyada Farsçanın tahakkümü söz konusudur.

Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan el Biruni adlı Şarkınaslık Enstitüsü'nde 2008 numarada kayıtlı bulunan bu Kur'an tercümesi satır arası Türkçe-Farsça tercüme içerir. Eksik olan bu nüsha, toplam 273 varaktır.

Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı, Cumhuriyetimizin 90. yıldönümünde atalarımızın yüzlerce yıl önce yapmış olduğu bu kadim-kıymetli ve mukaddes eserin birinci serisi olan metin ve sözlüğünü yayımlama ve bilim dünyasına sunma işini üstlenerek Türk dünyasına ve Türklük bilimine bir nebze de olsa katkı sağlamanın haklı kıvancını duymaktadır. Eserin bilim dünyasına hayırlı olması en büyük temennimizdir.

Güngör Azim Tuna

Eskişehir Valisi

Eskişehir 2013 TDKB Ajansı

Yönetim Kurulu Başkanı

Eskişehir, 29 Ekim 2013

KISALTMALAR VE İŞARETLER

(Ar.)	: Arapça
(Far.)	: Farsça
A	: Ali İmran Suresi
a	: Yazma nüshadaki yaprağın ön yüzü
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.m.	: Aleyhisselam
B	: Bakara Suresi
b	: Yazma nüshadaki yaprağın arka yüzü
bk.	: Bakınız
E	: Enam Suresi
H.z.	: Hazret
krş.	: Karşılaştırınız
M	: Maide Suresi
m.	: Mechul
N	: Nisa Suresi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TIEM	: Türk ve İslam Eserleri Müzesi
.....	: Çevirisi yapılmamış olan ayet veya ayetleri gösterir.
<>	: Eksik yazılmış öğeleri gösterir
□	: Düşmüş veya okunaksız kısımların onarımını gösterir.

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	4
Kısaltmalar ve İşaretler	6
Transkripsiyon Alfabeti	12
Ön Söz.....	13
Giriş	15

Birinci Bölüm

TÜRKLERİN İSLÂM DİNİNE GEÇİŞİ VE TÜRKÇE KUR'AN TERCÜMELERİ

1.1. Türkçe İlk Kuran Tercümeleri Hakkında	25
1.1.1. Süleymaniye Nüshası (Karışık Dilli Tercüme İstanbul-Türkiye).....	26
1.1.2. İngiltere Nüshası (Rylands/Manchester-İngiltere).....	27
1.1.3. Süleymaniye Nüshası (Harezmi Sahası-İstanbul-Türkiye).....	28
1.1.4. TIEM Nüshası (Türk İslâm Eserleri Müzesi-İstanbul-Türkiye)	29
1.1.5. Anonim Tefsir (Petersburg-Rusya).....	30
1.2. Özbekistan Nüshasının Nitelikleri.....	31
1.2.1. Tavsifi	31
1.2.2. Sahası ve Dili.....	35
1.2.3. Üslûbu	58
1.2.4. İzahlar	61

İkinci Bölüm

İNCELEME

İMLÂ	63
2.1. Ünlülerin Yazılışı	63

TAKDİM

Türklerin İslamiyeti resmî devlet dini olarak kabul etmelerinden sonra Kur'an bir bütün olarak Türkçeye tercüme edilmeye başlanmıştır. İslam dininin Arap yarımadasında ortaya çıkışı miladî 6-7. yüzyıllara rast gelmektedir. İslam dininin Türkler arasında resmî devlet dini olarak kabulü ise İslam'ın doğuşundan yaklaşık üç asır sonrasına tekabül etmektedir. Bazı Türk boyları ve küçük topluluklar istisna tutulacak olursa İslamiyeti resmi devlet dini olarak kabul eden bağımsız ilk Müslüman Türk devleti İdil (Volga) Bulgar devletidir. Nitekim ilk bağımsız Türk-İslam devleti İdil (Volga) Bulgar Hanlığı, İslam ülkelerinin tamamen uzağında idi ve bu dinin kabulüyle Bulgar toprakları İslam coğrafyasına katılmış, Bulgar milleti de Abbasi Hilafeti'nin manevî otoritesini kabul etmişti. Daha sonraki dönemlerde Karahanlılar, Gazneliler ve Selçuklular Türk-İslam devleti olarak ortaya çıkmıştır. İslam'ın devlet dini olarak kabulüyle Kur'an'ın Türkçeye tercüme işi hız kazanmıştır. Bu şekilde dinin hamisi bir devlet kurumu olduğu için tercüme işleri de resmî bir nitelik kazanmıştır.

Kur'an'ın Türkçeye ilk tercümeleri genellikle satır-arası diye tabir edilen kelime kelime tercüme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Kur'an'da geçen her bir Arapça kelimeye Türkçe karşılıklar verilmiştir. Satır-arası adı verilen bu yöntem erken dönem ilk Kur'an tercümelerinde görülen çeviri tekniğidir. Maverâünnehir bölgesinde yapıldığı varsayılan Kur'an tercümelerinde çevirilerde iki dillilik esas alınmıştır. Bir başka ifadeyle bu bölgede yapılmış Kur'an tercümelerinde Arapça kelimelere hem Türkçe hem de Farsça karşılıklar verilmiştir. X. yüzyılda Farsça ve Türkçe Semerkant, Buhara bölgelerinde ortaklaşa kullanılan bir kültür dili konumundaydı. Bugün içinde bu coğrafyada Farsçanın tahakkümü söz konusudur.

Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan el Biruni adlı Şarksinaslık Enstitüsü'nde 2008 numarada kayıtlı bulunan bu Kur'an tercümesi satır arası Türkçe-Farsça tercümeyi içerir. Eksik olan bu nüsha, toplam 273 varaktır.

Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı, Cumhuriyetimizin 90. yıldönümünde atalarımızın yüzlerce yıl önce yapmış olduğu bu kadim-kıymetli ve mukaddes eserin birinci serisi olan metin ve sözlüğünü yayımlama ve bilim dünyasına sunma işini üstlenerek Türk dünyasına ve Türklük bilimine bir nebze de olsa katkı sağlamanın haklı kıvancını duymaktadır. Eserin bilim dünyasına hayırlı olması en büyük temennimizdir.

Güngör Azim Tuna

Eskişehir Valisi

Eskişehir 2013 TDKB Ajansı

Yönetim Kurulu Başkanı

Eskişehir, 29 Ekim 2013

KISALTMALAR VE İŞARETLER

(Ar.)	: Arapça
(Far.)	: Farsça
A	: Ali İmran Suresi
a	: Yazma nüshadaki yaprağın ön yüzü
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.m.	: Aleyhisselam
B	: Bakara Suresi
b	: Yazma nüshadaki yaprağın arka yüzü
bk.	: Bakınız
E	: Enam Suresi
H.z.	: Hazret
krş.	: Karşılaştırınız
M	: Maide Suresi
m.	: Mechul
N	: Nisa Suresi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TIEM	: Türk ve İslam Eserleri Müzesi
.....	: Çevirisi yapılmamış olan ayet veya ayetleri gösterir.
<>	: Eksik yazılmış öğeleri gösterir
[]	: Düşmüş veya okunaksız kısımların onarımını gösterir.

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	4
Kısaltmalar ve İşaretler.....	6
Transkripsiyon Alfabeti.....	12
Ön Söz.....	13
Giriş.....	15

Birinci Bölüm

TÜRKLERİN İSLÂM DİNİNE GEÇİŞİ VE TÜRKÇE KUR'AN TERCÜMELERİ

1.1. Türkçe İlk Kuran Tercümeleri Hakkında	25
1.1.1. Süleymaniye Nüshası (Karışık Dilli Tercüme İstanbul-Türkiye).....	26
1.1.2. İngiltere Nüshası (Rylands/Manchester-İngiltere).....	27
1.1.3. Süleymaniye Nüshası (Harezmi Sahası-İstanbul-Türkiye).....	28
1.1.4. TIEM Nüshası (Türk İslâm Eserleri Müzesi-İstanbul-Türkiye).....	29
1.1.5. Anonim Tefsir (Petersburg-Rusya).....	30
1.2. Özbekistan Nüshasının Nitelikleri.....	31
1.2.1. Tavsifi.....	31
1.2.2. Sahası ve Dili.....	35
1.2.3. Üslûbu	58
1.2.4. İzahlar	61

İkinci Bölüm

İNCELEME

İMLÂ	63
2.1. Ünlülerin Yazılışı.....	63

2.1.1. /a/ ünlüsünün yazılışı.....	64
2.1.2. /e/ ünlüsünün yazılışı.....	65
2.1.3. /i/ ünlüsünün yazılışı.....	66
2.1.4. /u/ ünlüsünün yazılışı.....	67
2.1.5. /o/ ünlüsünün yazılışı.....	67
2.1.6. /ö/ ünlüsünün yazılışı.....	68
2.1.7. /u/ ünlüsünün yazılışı.....	68
2.1.8. /ü/ ünlüsünün yazılışı.....	69
2.2. Ünsüzlerin yazılışı.....	70
2.2.1. /ç/ ünsüzünün yazılışı.....	70
2.2.2. /g/ ünsüzünün yazılışı.....	70
2.2.3. /ng/ ünsüzünün yazılışı.....	70
2.2.4. /p/ ünsüzünün yazılışı.....	71
2.2.5. w ünsüzünün yazılışı.....	71
2.3. Hareke ve Yazı İşaretlerinin Kullanılışı.....	71
2.3.1. Şedde kullanılışı.....	71
2.3.2. Hareke kullanılışı.....	72
2.3.3. Sin harfinin altına üç nokta konulması.....	72
2.3.4. Çift ünsüz yazılışı.....	72
SES BİLGİSİ.....	73
2.4. Ünlüler.....	73
2.4.1. Ünlü Uyumu.....	73
2.4.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	73
2.4.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	75
2.4.2. Ünlü Değişimleri.....	77
2.4.2.1. e > i- değişmesi.....	77
2.4.2.2. i > e- değişmesi.....	79
2.4.2.3. Düzleşme.....	79
2.4.2.4. Orta Hecede Ünlü Düşmesi.....	80
2.1.2.5. Ünlü Birleşmesi.....	80
2.5. Ünsüzler.....	81
2.5.1. Ünsüz Uyumu.....	81
2.5.2. Kelime Başındaki y Meselesi.....	81
2.5.3. Ünsüz Değişimleri.....	81
2.5.3.1. t > d değişmesi.....	81
2.5.3.2. b > m- değişmesi.....	82
2.5.3.3. d > y; d > z değişmesi.....	83
2.5.3.4. k, g, g > w değişmesi.....	85
2.5.3.5. w > f değişmesi.....	86
2.5.3.6. k > h değişmesi.....	87
2.5.3.7. z > s değişmesi.....	88
2.5.3.8. z > j değişmesi.....	90

2.5.3.9. s > z değişmesi.....	90
2.5.3.10. Ünsüz Düşmesi.....	90
2.5.3.11. Ünsüz İkizleşmesi.....	91
2.5.3.12. İlerleyici Benzeşme.....	91
ŞEKİL BİLGİSİ	92
2.6. İsim	92
2.6.1. İsimden İsim Yapan Ekler.....	92
2.6.1.1. - çı / - çi :.....	92
2.6.1.2. - çık.....	92
2.6.1.3. -daş.....	93
2.6.1.4. -egü.....	93
2.6.1.5. -lü.....	93
2.6.1.6. -hğ / -lig / -luğ / -lüg :.....	93
2.6.1.7. -hık / -lik / -luğ / -lük.....	95
2.6.1.8. -rak / -rek.....	97
2.6.1.9. -sız / -siz.....	97
2.6.1.10. -an / -en.....	98
2.6.2. Fiilden İsim Yapan Ekler.....	99
2.6.2.1. -a / -e.....	99
2.6.2.2. -ak.....	99
2.6.2.3. -nç.....	99
2.6.2.4. -ğ / -g.....	100
2.6.2.5. -ğa / -ge.....	101
2.6.2.6. -ğün.....	101
2.6.2.7. -ı , -u.....	101
2.6.2.8. -k / -k, -uk.....	102
2.6.2.9. -m.....	103
2.6.2.10. -mak / -mek.....	103
2.6.2.11. -ma / -me.....	105
2.6.2.12. -n.....	105
2.6.2.13. -ş.....	105
2.6.2.14. -t.....	106
İSİMLERDE ÇOKLUK	106
İSİMLERDE İYELİK ŞEKİLLERİ	117
2.7. İyelik Ekleri	117
2.8. Hal Ekleri	123
2.8.1. Yalın Hâl.....	123
2.8.2. İlgi Hâli.....	123
2.8.3. Yükleme Hâli.....	126
2.8.4. Yönelme Hâli.....	130
2.8.5. Bulunma Hâli.....	133
2.8.6. Ayrılma Hâli.....	134

2.8.7. Eşitlik Hâli	137
2.8.8. Vasıta Hâli	137
2.8.9. Gösterme Hâli	137
Soru Eki	138
2.9. Fiil	138
2.9.1. İsimden Fiil Yapan Ekler	138
2.9.1.1. -a- / -e-	138
2.9.1.2. -ar- / -er-	139
2.9.1.3. -da- / -de-	139
2.9.1.4. -gar-	139
2.9.1.5. -la- / -le-	140
2.9.1.5. -sa-	140
2.9.1.6. -sı- / -si-	140
2.9.1.7. -ı-	141
2.9.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler	141
2.9.2.1. -ar- / -er-	141
2.9.2.2. -gar-	141
2.9.2.3. -gür-	141
2.9.2.4. -güz-	142
2.9.2.5. -d- / -y-	142
2.9.2.6. -ur- / -ür-	142
2.9.2.7. -n-	142
2.9.2.8. -ş-	143
2.9.2.9. -l-	144
2.9.3. Sıfat Fiiller	145
2.9.4. -mış / -miş	145
2.9.4.1. -dü-	145
2.9.4.2. -(i)gli -(u)ğlı / -(ü)gli	145
2.9.4.3. -ğan / -gen	146
2.9.4.4. -ğu / -gü	149
2.9.4.5. -ğuçı / -güçi	149
2.9.4.6. -esi	150
2.9.4.7. -duk / tuk	150
2.9.5. Zarf Fiiller	150
2.9.5.1. -p / -(i)p / -(ü)p / -(u)p / -(ü)p	150
2.9.5.2. -u / -ü	150
2.9.5.3. -e	151
2.9.5.4. -ğinça / -ginçe	151
2.9.5.5. -madın / -medin; -mayın	151
2.9.6. Fiil Çekimi	151
2.9.6.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi	151
2.9.6.2. Geniş Zaman Çekimi	160
2.9.6.3. Geniş Zamanın Olumsuzu	166

2.9.6.4. Belirsiz Geçmiş Zaman.....	169
2.9.6.5. Gelecek Zaman Çekimi.....	169
2.9.6.6. Şart Kipi.....	172
2.9.6.7. Emir Kipi.....	177
2.9.7. Söz Varlığı.....	182
2.9.7.1. Sayısal Veriler.....	182
2.9.7.2. Arapça ve Farsça İfadeler.....	185
2.9.7.3. İslamî Terimlerin Türkçe Karşılıkları.....	187
2.9.7.4. İkili İfadeler (Metaforlar).....	197
 Üçüncü Bölüm METİN.....	 201
3.1. Bakara Suresi.....	201
3.2. Âl-i İmran Suresi.....	226
3.3. Nisa Suresi.....	243
3.4. Mâide Suresi.....	258
3.5. En'âm Suresi.....	265
3.6. Mâide Suresi (ek I).....	272
3.7. Nisa Suresi (ek).....	276
3.8. Mâide Suresi (ek II).....	278
3.9. Bakara Suresi (ek).....	278

Dördüncü Bölüm SÖZLÜK

4.1. Sözlüğün Düzenlenişi.....	279
4.2. Türkçe Sözlük.....	280
4.3. Arapça Dizin.....	628
4.4. Farsça Dizin.....	662
4.5. Özel Adlar Dizini.....	696
4.6. Ekler Dizini.....	698

Sonuç.....	771
Kaynakça.....	773

Beşinci Bölüm

TIPKIBASIM.....	777
-----------------	-----

2.8.7. Eşitlik Hâli	137
2.8.8. Vasıta Hâli	137
2.8.9. Gösterme Hâli	137
Soru Eki	138
2.9. Fiil	138
2.9.1. İsimden Fiil Yapan Ekler	138
2.9.1.1. -a- / -e-	138
2.9.1.2. -ar- / -er-	139
2.9.1.3. -da- / -de-	139
2.9.1.4. -gar-	139
2.9.1.5. -la- / -le-	140
2.9.1.5. -sa-	140
2.9.1.6. -sı- / -si-	140
2.9.1.7. -ı-	141
2.9.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler	141
2.9.2.1. -ar- / -er-	141
2.9.2.2. -gar-	141
2.9.2.3. -gür-	141
2.9.2.4. -güz-	142
2.9.2.5. -ı- / -y-	142
2.9.2.6. -ur- / -ür-	142
2.9.2.7. -n-	142
2.9.2.8. -ş-	143
2.9.2.9. -l-	144
2.9.3. Sıfat Fiiller	145
2.9.4. -mış / -miş	145
2.9.4.1. -dü-	145
2.9.4.2. -(i)gli -(u)gli / -(ü)gli	145
2.9.4.3. -ğan / -gen	146
2.9.4.4. -ğu / -gü	149
2.9.4.5. -ğuçı / -güçi	149
2.9.4.6. -esi	150
2.9.4.7. -duk / -tük	150
2.9.5. Zarf Fiiller	150
2.9.5.1. -p / -(i)p / -(i)p / -(u)p / -(ü)p	150
2.9.5.2. -u / -ü	150
2.9.5.3. -e	151
2.9.5.4. -gınça / -ginçe	151
2.9.5.5. -madın / -medin; -mayın	151
2.9.6. Fiil Çekimi	151
2.9.6.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi	151
2.9.6.2. Geniş Zaman Çekimi	160
2.9.6.3. Geniş Zamanın Olumsuzu	166

2.9.6.4. Belirsiz Geçmiş Zaman.....	169
2.9.6.5. Gelecek Zaman Çekimi.....	169
2.9.6.6. Şart Kipi.....	172
2.9.6.7. Emir Kipi.....	177
2.9.7. Söz Varlığı.....	182
2.9.7.1. Sayısal Veriler.....	182
2.9.7.2. Arapça ve Farsça İfadeler.....	185
2.9.7.3. İslami Terimlerin Türkçe Karşılıkları.....	187
2.9.7.4. İkili İfadeler (Metaforlar).....	197

Üçüncü Bölüm METİN.....	201
3.1. Bakara Suresi.....	201
3.2. Âl-i İmran Suresi.....	226
3.3. Nisa Suresi.....	243
3.4. Mâide Suresi.....	258
3.5. En'âm Suresi.....	265
3.6. Mâide Suresi (ek I).....	272
3.7. Nisa Suresi (ek).....	276
3.8. Mâide Suresi (ek II).....	278
3.9. Bakara Suresi (ek).....	278

Dördüncü Bölüm SÖZLÜK

4.1. Sözlüğün Düzenlenişi.....	279
4.2. Türkçe Sözlük.....	280
4.3. Arapça Dizin.....	628
4.4. Farsça Dizin.....	662
4.5. Özel Adlar Dizini.....	696
4.6. Ekler Dizini.....	698

Sonuç.....	771
Kaynakça.....	773

Beşinci Bölüm

TIPKIBASIM.....	777
-----------------	-----

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e
آ	a, e, ā
ء	‘
ب	b, p
ت،ة	t
ث	ṡ
ج	c, ɟ
ح	ħ
خ	ħ
د	d
ذ	z, ɖ
ر	r
س	s
ش	ʃ
ص	ʃ
ض	ʒ

ط	t̤
ظ	ʔ
ع	‘
غ	g̃
ف	f
ڤ	w
ق	q
ك	k, g
ڭ	g
ل	l
م	m
ن	n
نك	ng
و	o, ö, u, ū, ü, v
ه	a, e, h
ی	i, i̇, y

ÖN SÖZ

Türkler, kitleler hâlinde İslam dinine geçmeye başladıktan sonra mukaddes kitap Kur'an-ı Kerim'i Türkçeye tercüme etmeye başlamışlardır. Yapılan ilk Kur'an tercümeleri genellikle satır arası diye ifade edilen kelime kelime tercümelerdir.

Erken devir ilk Kur'an tercümeleri arasında yer alan ilk Kur'an tercümelerinden olduğu varsayılan Özbekistan İlimler Akademisi, Şarkşinaslık Enstitüsü bünyesinde muhafaza edilen satır arası Türkçe-Farsça tercümeli Kur'an tercümesine "Özbekistan Nüshası" adını verdik.

Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öncelikli olarak Türklerin İslam dinine dahil olması ve erken dönem Türkçe Kur'an tercümelerinin tarihî seyri hakkında bilgiler verildi. Daha sonra Özbekistan nüshasının tavsifi, sahası, dil ve imla özellikleri ortaya konulmaya çalışıldı.

İkinci bölümde ses bilgisi (fonetik) ve şekil bilgisi (morfolojik) incelemesi yapıldı.

Üçüncü bölüm Özbekistan Nüshası'nın çevriyazılı metninden oluşmaktadır. Metin hem varak-satır hem de sure-ayet ekseninde oluşturulmuş olup esas itibarı ile sure numaraları belirleyici unsur oldu. Noktalama işaretleri Arapça metindeki duraklara göre yapıldı. Silinmiş, okunamayan kısımlar özel işaretlerle belirtilerek metin içerisinde gerekli görülen yerlerde dipnotlarla izah yoluna gidildi.

Dördüncü bölümde, tanıklı sözlük ortaya konuldu ve Ekler Dizini oluşturuldu. Türkçe tercümede yer alan her bir kelimenin anlamı, geçtiği cümleyle birlikte gösterildi. Kelimenin geçtiği varak-satır ve sure-ayet numaraları aynı anda gösterildi. Türkçe kelimenin metindeki Arapça ve Farsça karşılıkları kelimenin hemen yanına

yazıldı. Bu suretle Türkçe tercümede geçen her bir kelimenin Arapça ve Farsça karşılıkları gösterilmiş oldu. Daha sonra bu kelimeler cümle örnekleri olmaksızın Arapça ve Farsça dizinler adı altında yeniden dizildi. Buna ek olarak tercümede geçen özel adlar için bir dizin oluşturuldu

Beşinci ve son bölümde tıpkıbasımına yer verilmiştir. Varak numarası olarak tıpkıbasımın üzerindeki sayılar esas alınmıştır.

Çalışmalarım sırasında büyük yardım ve ilgilerini gördüğüm kıymetli hocalarım Prof. Dr. Mustafa Özkan, Prof. Dr. Mustafa Çiçekler, Prof. Dr. Gülden Sağol, Halil Açıkgöz ve değerli insan Yılmaz Doğan'a ayrıca bu eserin ortaya çıkmasında katkısı olan eşime, çocuklara ve tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Bu çalışmanın basılmasında desteklerini esirgemeyen Eskişehir Valisi ve Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı sayın Güngör Azim Tuna'ya müteşekkirim.

Yrd. Doç. Dr. Emek Üşenmez
Zeytinburnu, 26 Kasım 2013

GİRİŞ

Türkçe ilk Kur'an tercümelerinin yazılış yerleri ve tarihleri hakkında bugün için pek az bilgiye sahibiz. Müstensih, istinsah tarihi ve eserin yazılış sebebi gibi kayıtları içeren mukaddimenin eksik olduğu erken devir Türkçe Kur'an tercümelerinden biri de Özbekistan Nüshasıdır¹.

Türkçe ile Farsçanın yan yana kullanıldığı, ortak kültür dilinin olduğu bölgelerden birisi kuşkusuz Maverâünnehir ve yakın çevresidir. Bu sebepten dolayı X-XIII. Yüzyıllar arasında Maverâünnehir bölgesinin tarihi, siyasal ve kültürel durumu hakkında bazı bilgiler vermek gerekir.

Maverâünnehir bölgesinin Sâmânîler Devletinin siyasal etkisi altına girmesiyle buradaki yönetim İsficab'a² bağlı duruma gelmiştir. Burada yerleşmiş olan Türkmen Bey'i sürekli olarak Sâmânî emirlerine hediyeler göndermekteydi. Bu durum Sâmânîlerin Batı Cetisu'nun bazı bölgelerinde hâkimiyet kurduğunu göstermektedir³.

İranî asıllı topluluklarla kaynaşan ve İslâm dinini kabul eden Oğuzlar büyük olasılıkla İslâm'ı kabullerinden sonra "Türkmen" diye adlandırılmışlardır.

¹ Üzerinde çalıştığımız Kur'an tercümesini "Özbekistan Nüshası" olarak adlandırdık.

² Kur'an'ın ilk Farsça tercümesi bulunduğu üzere Sâmânîler zamanında yapılmıştır. Sâmânî hükümdarı Mansur bin Nuh'un emri ile yapılan bu tercüme bir heyet tarafından hazırlanmıştır. Bu heyete Maverâünnehir'in değişik yerlerinden âlimler davet edilmiştir. Semerkant, Buhara, Belh, Şaş gibi şehirlerden gelen âlimler arasında İsficab'tan gelen iki Türk âlim olduğu kaynaklarda zikredilmektedir. Elimizdeki Kur'an tercümesinin satır arası Türkçe-Farsça tercümeli oluşu ve Semerkant-Buhara gibi yerleşim merkezlerinde Farsça ve Türkçenin ortak kültür dili olarak kullanılması Maverâünnehir bölgesinin değişik açılardan ele alınmasını mecbur kılmaktadır.

³ S. G. Agacanov, *Oğuzlar*, 3. Baskı, İstanbul, Selenge Yayınları, 2004, s. 120.

Sâmânîler devleti zamanında Semerkant ve Buhara merkez olmak üzere kaydı ile iki başlı bir kültürden söz etmek mümkündür. Bu iki kültür Türk ve İran kültürüdür. Türkçe ve Farsça bu dönemde yan yana kullanılmıştır. Sadece Sâmânîler değil, Gazneliler hatta Selçuklular döneminde de durum böyledir. Her iki dil de birbirinden etkilenecek özellikle Taşkent, Semerkant, Buhara, Hive, Ürgenç gibi yerleşim merkezlerinde bu durum ağırlığını hissettirmiştir. İran asıllı olduğu söylenilen Sâmânîler yönetici kesim olduğu için Fars dili de yazı dili olarak ağırlığını göstermiştir. Sâmânî idaresi altında bulunan Türkler'in dili olan Türkçe unutulup gitmemiş, aksine Farsça'ya rakip bir dil olarak varlığını korumuştur. Sirderya'nın doğusunda bilhassa Semerkant ve Buharada Karluk ve Oğuz Türkleri iç içe yaşamaktaydı. Batı Yedisu, İsficab ve Şaş (Taşkent) bölgesinde yaşayan ve İslâm'ı kabul eden Türkler'e "Türkmen" adı verilmekteydi. Bu ad aslında bazı gerçeklerin göstergesidir. Çünkü bu bölgede İslâm'ı kabul etmiş, yarı göçebe Türk boyları yaşamaktaydı. (Karluk, Oğuz, Kıpçak vb.) Türkler İslâm'ı kabuldən önce boy adlarıyla anılırken, İslâmdan sonra genel olarak Türkmen adı ile anılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bu coğrafyadaki İslâm'ı kabul etmiş olan çeşitli Türk boyları tek bir adla "Türkmen" adıyla anılmışlardır⁴. O halde Türkmen adı altında çeşitli Türk boylarını aramak lazım gelir.

X. yüzyılda Oğuz boyları yani Türkmenler Harezm, Maverâünnehir ve Horasan'a sınır oluşturuyorlardı. Bütün Maverâünnehir sınırları Harezm'den İsficab sınırlarına kadar uzanan alan Oğuz Türklerinin; İsficab'dan Fergana uçlarına kadar olan alan ise Karluk Türklerinin askeri sahasına girmekteydi⁵. Hatta Oğuz sınırları Semerkant, Harezm ve Buhara'yı içine alacak biçimde Aral Gölü'ne kadar uzanıyordu. Bu bölge içerisinde Farab, Kencide ve Şaş şehirleri arasında İslâm'ı kabul etmiş olan Türk grupları oturmaktaydı. Bunlar hayvanlarını otlatmak için bu verimli meraların olduğu alana yerleşmişlerdir. Yine bu bölgede İslâm'ı kabul etmiş, çadırlarda yaşayan bin civarında Türk ailesinin olduğu bilinmektedir. (X.yy) Bu Türk grupları arasında Oğuzların çoğunlukta olduğu bilinmektedir⁶.

Yine Minorsky'nin verdiği bilgilere göre Şaş ve İsficab bölgesindeki İslâm'ı kabul etmiş Oğuz ve Karluk Türkleri arasında inançları uğruna savaşan "gaziler" yaşıyordu⁷.

Süregeleyen zaman içerisinde Şaş (Taşkent), İsficab, Semerkant ve Buhara bölgesinde çeşitli Türk boyları (Oğuzlar ve Karluklar) başta olmak üzere diğer İran

⁴ Agacanov, a.g.e., s. 120-121.

⁵ Agacanov, a.g.e., s. 111.

⁶ Agacanov bu bilgiyi İdrisi'den nakletmektedir. Bulgaristan Sofya'daki "Kitap Rudjar"ın fotokopisinden faydalanılmıştır.

⁷ V. Minorsky, *Hudud al- Alam "The Regions of The World"* London 1937, s. 264.

asıllı halklarla kaynaşmışlar ve bölgede ortak bir kültür havzası oluşturmuşlardır. Bu dönemde Türkçe ve Farsça yan yana kullanılan iki önemli dil olmuş bu durum yazılı eserlere de yansımıştır.

Daha önceki dönemlerde de Türkçe tek başına kullanılmamıştır. Türkler komşu oldukları toplumların diline de önem vermişler ve doğal bir etkilenme süreci ile bunu edebî eserlerine de aksettirmişlerdir. Semerkant ve Buhara bölgesinde Tacik Farsçasının etkili olduğu ve bu bölgede Türkçe-Farsça ortak kültür dili olarak kullanıldığı bilinmektedir. Palivanov, Semerkant Buhara ve başka Özbek ağzlarında Tacik dilinin etkisinden dolayı Özbek Türkçesindeki ses ahenkliğinin bozulduğunu ifade eder⁸.

Eski devirlerden beri Semerkant ve Buhara şehirlerinde beraber yaşayan Özbekler ve Taciklerin aynı yerde yaşamaya alıştıkları ve her iki dili de rahatça konuşup anlaştıkları bilinmektedir. Bu iki dilliliğin hem Tacik hem de Özbek ağzlarına etki ettiği dilbilim araştırmalarında gösterilmiştir⁹.

Mesela tarihî Karabalgasun yazıtlarında Soğdca ve Türkçe'nin yan yana kullanıldığını görürüz¹⁰. Yine Mukaddimet'ül Edeb de Türkçe-Moğolca ve Farsça'nın beraberliğine şahit oluruz¹¹. Ama bu dillerden Türkçe ile en fazla ilişki halinde olan dil Farsça olmuştur. Bunun en önemli nedenlerinden biri de ortak coğrafi yaşam alanı siyasi ve kültürel etkileşimdir. Cengiz Alyılmaz Bugut Yazıtları için kaleme aldığı yazısında çift dillilik ve ortak kültür coğrafyasından bahseder. Alyılmaz'a göre Köktürk ve Uygurların en fazla ilişki içerisinde olduğu milletlerden birisi de Soğdlardır¹². Bilhassa Köktürk ve Uygurlar döneminde Soğdlarla sıkı ilişkiler kurulmuştur. Yine Köktürk ve Uygur dönemine ait pek çok yazıtta Soğdlardan bahsedilmektedir. Bu devreye ait yazıtların bazıları (Karabalgasun) Soğdca ve Türkçe olmak üzere çift dilde yazılmıştır.

⁸ Palivanov, "Uzbekskaya Dialektologiya i Uzbekskiy Literaturniy Yazık", Taşkent 1932, s. 18.

⁹ Cöre Hidayberdiyev, "Özbekçede Ses Uyumunun Yok Edilişi (Aktaran: Selâmi Fedakâr)", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* 5, Bahar, Ankara 1998, s. 433-443.

¹⁰ Cengiz Alyılmaz, "Bugut Yazıtı ve Anıt Mezar Külliyesi Üzerine", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 13, Konya, 2003, s. 11-21.

¹¹ Nuri Yüce, *Mukaddimetü'l-Edeb*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1993, s. 8.

¹² Alyılmaz, a.g.m.

Türk Dilinin Tarihi Gelişimi İçerisinde Müşterek Orta Asya (Türkistan) Türkçesi

Eski Türkçe devresi, Türk dilinin bilinen ilk devresidir, ana Türkçe devresidir.¹³ Türkçenin bütün yapısı bu devre ile izah edilir. Öncesi, Türkçenin karanlık devresi olup, Çuvaşça ve Yakutça ile, daha ileride Moğolca ile birleşir.¹⁴

Türk yazı dilinin ilk yazılı örnekleri olan Orhun Anıtları, her ne kadar 8. asra ait olsa da bu kitabelerdeki yazı dilinin, çok işlenmiş bir yazı dili olduğunu görmekteyiz. Bu sebeple Türk yazı dilinin başlangıcını çok daha öncelere, belki de miladi ilk asırlara götürmek mümkündür.

Eski Türkçe devresi, Türklüğün müşterek bir yazı dili devresidir. Bu müşterek yazı dili devresinde kullanılan Türkçe, Kâşgar Türkçesi (Hâkâniye Türkçesi) olup, Uygur yazısı ile yazıldığında Uygurca ismini de almaktadır.

Müşterek Orta Asya Türkçesi; esas olarak Arap alfabesiyle yazılmış, ilk İslâmî Türk yazı dilidir. Doğu Türkistanda merkezi Kâşgar olan Karahanlı devletinde XI. yüzyılda ortaya çıkmıştır.¹⁵ Bu dil eski Uygurcaya çok yakındır,¹⁶ ancak söz varlığı Arapça ve Farsçanın etkisine girmiştir. Yaklaşık iki yüz yıllık bir zaman dilimine hâkim olan Müşterek Orta Asya Türkçesi, Köktürk ve Uygur Türkçesinin tabii bir devamıdır. Nitekim 13. yüzyıldan itibaren gelişen yeni yazı dilleri, Müşterek Orta Asya Türkçesinin devamı şeklindedir. Yön adlarına göre sınıflandırılan Türk şiveleri, birkaç farklı özellik dışında Müşterek Orta Asya Türkçesinin uzantısı özelliğine sahiptirler.

Muhtelif tarihî nedenlerden dolayı Türkçe ayrı ayrı lehçelere ayrılmış ve bunlardan bazılarının edebî dil mahiyetine bürünmüşlerdir. Eski Çin kaynaklarında olduğu gibi, İslâm devri tarih ve coğrafya yazarlarının dilimizin lehçeleri hakkında verdikleri bilgiler herhangi bir tutarlık göstermezler.¹⁷ Bu durum araştırmacılar için bir engel oluşturmaktadır. Çeşitli Türk lehçeleri hakkında en güvenilir, en sağlam bilgileri veren kişi kuşkusuz büyük dilci Kâşgarlı Mahmut'tur. XI. Yüzyılda Kâşgarlı Mahmut tarafından yazılan meşhur Dîvânü Lügati't-Türk adlı esere dayanarak, bu yüzyıl itibarıyla Türkçeyi doğu ve batı olarak temelde iki şubeye ayırabiliriz. Doğu Türkçesi Kâşgarlı Mahmut'un kendi ifadesi ile Hâkâniye Türkçesi, Karahanlıların hüküm sürdüğü topraklarda konuşulan (Kâşgar ve Balasagun çevresi)

¹³ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, 2000, s.13.

¹⁴ Nurettin Demir-Enine Yılmaz, *Türk Dili El Kitabı*, Ankara, 2005, s. 63.

¹⁵ Abdurrahman Güzel-Ali Torun, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara, 2004, s.95.

¹⁶ Ahmet Bican Erçilasun, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara, 2004, s.176-177.

¹⁷ Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, 2004, s.178.

edebî dildir.¹⁸ Araştırmacılar tarafından bu dil değişik isimlerle adlandırılmıştır.¹⁹ Mesela Müsterek Orta Asya Dili, Müsterek Orta Asya Türkçesi, Hâkâniye Türkçesi, Doğu Türkçesi gibi adlar bunların başında gelir.

Uygur, Tohsi, Karluk, Çiğil, Yağma, Argu gibi Türk lehçeleri bu dile çok yakın idiler. Yine Kâşgarlı Mahmut'tan öğrendiğimize göre en güzel Türkçe konuşan insan bir dil bilen ve şehir hayatına karışmamış kimselerin kullandığı Türkçedir. Bugün Anadolu'da da durum bundan farksız değildir. Yani şehir hayatından fazlaca etkilenmemiş insanların konuştuğu Türkçe ile; şehirde yaşayan bir insanın konuştuğu Türkçe dilin temel özellikleri bakımından farklılıklar göstermektedir. İşte Müsterek Orta Asya Türkçesinin hüküm sürdüğü çağlarda da İran tesiri vardı. Bu yüzden İran edebiyatından ve kültüründen etkilenmeyen insanların konuştuğu Türkçe sahih ve doğru sayılmakta idi. Kâşgarlının ifadelerinden anladığımıza göre henüz XI. yüzyılda Doğu Türkistan topraklarında Türkleşme tamamlanmamıştır. Bu dönem Türk boylarından Yabaku, Basmil, Tatar gibi kabileler Türkçeyi iyi konuşamıyorlardı. Dolayısıyla Türkleşme şehirlerde değil göçebe topluluklar arasında gelişme göstermekteydi. Bu ifadeleri burada anlatmamızın temel nedenlerinden birisi de bu dönem eserlerinde görülen imlâ farklılıklarını ortaya koymak içindir.

Oğuz, Kıpçak, Kırgız, Tohsi, Yağma, Çiğillerin dili öz Türkçedir. Batıya doğru uzanan Bulgar, Suvar ve Peçenek dillerinde Türkçe az da olsa varlığını korumaktadır. Bu lehçeler arsında en yumuşak ve güzel olanı ise Oğuz, Yağma, Tohsi, İli, İrtiş, Yamar boylarının idi. Bir başka ifade ile Karahanlı topraklarında yaşayan boyların kullandığı Türkçe sahih Türkçe olarak gösterilmektedir.

Bu asırda (XI) iki büyük dil kolu vardır ki bunlardan birincisi Oğuz Türkçesi olup Kök Türkçenin devamı şeklindedir.²⁰ İkincisi ise Uygur lehçesinin devamı olan Müsterek Orta Asya Yazı dili yani Müsterek Orta Asya Türkçesidir.²¹ Bu iki büyük dil kolu arasındaki farklılıklar XI. asırda bile mevcuttu. Gerek morfolojik açıdan, gerekse fonetik açıdan dikkate değer ayrılmalar, farklılıklar vardır. Nitekim Kâşgarlı Mahmut eserinin birçok yerinde bu farklılıklara yer ayırmıştır. Mesela Doğu Türklerinde “y” ile başlayan kelimelerin Oğuz ve Kıpçaklarda “c” veya “elif”; Doğu Türklerinin “m” ile başlayan kelimelerindeki “m” nin Oğuz, Kıpçak ve Suvarlarda “b” ye; “d” nin “t” ye dönüştüğü bilinmektedir.²²

¹⁸ Ahmet Caferoğlu, *Kâşgarlı Mahmut*, İstanbul, 1999, s.38.

¹⁹ Ahmet Caferoğlu, *Türk Dili Tarihi I-II*, İstanbul, 2000, s. 49-50.

²⁰ Zeynep Korkmaz, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, Ankara 1995. c.I, s. 258.

²¹ Ercilasun, a.g.e., s.297.

²² Fuat Bozkurt, *Türklerin Dili*, İstanbul, 2005, s. 172-173.

XII. ve XIII. asırlarda, Türkler, büyük kitleler hâlinde kuzeye ve batıya yayılmış; yeni kültür merkezleri meydana gelmiş; İslâm kültür ve medeniyeti, Türkler arasında yeni kavramlarıyla, yeni bir yazının kabulüyle yerleşmiştir. Ayrılan Türk-lük kolları, yeni kültür merkezleri etrafında kendi şivelerine dayanan yeni yazı dil-lerini kullanır olmuşlardır.²³ Böylece bu asırlarda Kuzey Doğu Türkçesi ve Batı Türkçesi meydana gelmiştir.

Kuzey Türkçesi, Doğu Türkçesi; XIII. ve XIV. asırlarda da kullanılan Kuzey Doğu Türkçesi, XV. asırda Kuzey Türkçesi ve Doğu Türkçesi adıyla iki yazı di-line ayrılır. Kuzey Türkçesi, Kıpçak Türkçesi'dir. Doğu Türkçesi (Çağatayca) de XV ve XVI. asırlarda en parlak devrini yaşayarak bugün modern Özbekçe olarak yazı dilini sürdürmektedir.

Batı Türkçesi; On üçüncü asırda teşekkül etmeye başlamıştır. Selçuklulardan itibaren, metinlerini bugüne kadar takip edebildiğimiz bir yazı dilidir. Hazar De-nizinden Balkanlara kadar uzanan sahada yer alır. Esasını Oğuz şivesi teşkil ettiği için, Oğuz Türkçesi (Oğuzca) de denir.

Oğuzca, XVII. asırda doğu ve batı Oğuzca dairelerine ayrılır. Doğu Oğuzcası, Azeri ve Doğu Anadolu sahasında, Batı Oğuzcası Osmanlı sahasında yer alır; an-cak aralarında iki yazı dili olacak kadar bir fark mevcut değildir. Her ikisi de aynı şiveyi (konuşmayı) kullanır, bir yazı dilinin kardeş iki dairesidir. Aynılık sebeple-rini, Doğu Oğuzcasına bilhassa Kıpçak unsurlarının tesirinde ve bazı Moğol iz-lerinde aramalıdır. Kelime başında b- m, k-h, t-d, ilk hecede e-i değişimleri, bazı fiil çekimleri gibi.

²³ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara, 2003, s.15.

Birinci Bölüm

TÜRKLERİN İSLÂM DİNİNE GEÇİŞİ VE TÜRKÇE KUR'AN TERCÜMELERİ

Miladi VIII. yüzyıla gelindiğinde Türk boyları arasında Hristiyanlık, Budistlik, Ateşperestlik, Maniheiztik ve benzeri inanışların yayıldığı bilinmektedir. Bu devirlerde Türkler hangi din veya mezhep dairesinde ise o inanışa ait dini eserleri Türkçeye tercüme veya telif olarak ortaya koyuyorlardı¹.

İslâm dininin yayılma sahaları genişlerken, Türklerin yaşadığı bölgelere gelen Araplar ve Türkler arasında muhtelif zamanlarda etkileşimler yaşanmıştır. Taberi'den nakledilen rivayet esas alınacak olursa Türklerle Araplar arasındaki ilk etkileşimler 630'lu yıllara tekabül etmektedir.

Hız. Ebu Bekir'in halifeliliğinin ikinci yılı olan 633'te İslâm Devleti Hz. Peygamber'in vefatından sonra meydana gelen sarsıntı ve sıkıntıları atlutup fetih hareketlerine başlamıştır. 635 Kadisiye Savaşı ile Sasani İmparatorluğu ortadan kaldırılmış ve son olarak Nihavent Savaşı (642) ile İran, mutlak biçimde İslâm Devleti toprakları olmuştur. Sasani İmparatorluğunu ortadan kaldırıp Amuderya nehrini geçen İslâm ordularının hedefindeki bölge kuşkusuz Maveraünnehir idi. Bu bölge Budist, Maniheizt, Hristiyanlık, Zerdüştlük gibi çeşitli din ve inanışların buluşma noktası idi. Buhara ve Semerkant'ın fethedilmesiyle birlikte burada yeni din İslâm yayılma sahası bulacaktı. İslâm ordusu Ceyhun nehrini geçip Türk hakanının ordusuyla karşılaşmış ve mukavemetle karşılaşmıştır. Hatta bu sefer esnasında Hz. Ömer'in talimatıyla İslâm ordusunun Belh'e çekildiği bilinmektedir². İran ordu komutanının Türk hakanından yardım istemesi neticesinde Türk hakanı Fergana Türkleri ve Soğdlardan oluşan ordusuyla birlikte İslâm ordusu üzerine yürümüştür. Kültüğün ve Bilge Kağan yazıtlarında anlatılan Soğd ve Demirkapı seferleri bu hareketlerin hikâyesidir³.

¹ Abdülkadir İnan, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Tercemeleri Üzerinde Bir İnceleme*, Ankara, 1961, s. 4-5.

² Yazıcı, *a.g.e.*, s. 33.

³ İnan, *a.g.e.*, s. 5.

651 yılından itibaren belli aralıklarla, Türklerin yoğun olarak yaşadığı Aşağı Türkistan (Maveraünnehir) bölgesine İslâm ordularının akınları başlamıştır. Semerkant, Buhara, Taşkent, Beykent, Fergana, Uşrusana gibi şehirlerdeki aslı unsurlardan oluşmaktaydı.

Emeviler döneminde, Türk topraklarına çok sayıda akınlar yapılmıştır. 671'de Merv ordugâh şehri yapılarak Horasan eyaleti oluşturulmuştur. Horasan'ın İslâm ordularının elinde bulunuşu, Ceyhun'u geçiş için bir şans olarak yorumlanabilir. Kuteybe b. Müslim'in Horasan'a gelişi ile birlikte Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgeler (Semerkant, Buhara, Taşkent, Fergana) fethedilmiştir. Kuteybe b. Müslim Buhara'da bir Buda tapınağını camiye çevirmiştir. 716 yılına gelindiğinde Maveraünnehir'in fethinin tamamlanmış olduğunu götürür.

Emeviler Arap olmayan Müslümanlara ayrımcı bir tutum izlemişlerdir. Arap olmayan Müslümanlara Emeviler "mevali" adını vermişlerdi. Özellikle Semerkant ve Buhara taraflarında şiddetli çatışmalar yaşanmış ve kan dökülmüştür. İslâmın ilk zamanlarındaki dürüst ve samimi din tebliği faaliyetleri yerini ganimete bırakmıştır.

Abbâsiler devrinde Türkler ve Araplar Emevilerin aksine dostane ilişkiler içerisinde olmuşlardır. Abbâsilerin iktidara gelmesinde Türklerin de önemli katkıları olmuştur. Gerek hanedan değişikliği gerekse başka vesilelerden dolayı Türk bölgelerine yapılan hücumlar hissedilir derecede azalmış hatta durma noktasına gelmiştir. Birinci Abbâsi halifesi Ebu'l-Abbâs bir buyruk çıkartarak Müslüman olanlardan cizye alınmamasını istemiştir.

Emeviler döneminde Türk ülkeleri halifenin çiftliği olarak telakki edilmiş ve buralar bir gelir kaynağı olarak görülmüştür. Horasan'a vali olarak atanan Said b. Hâris Türklerin bir isyanını bastırmış, bozguna uğrayan Türk birliklerinin takip edilmemesine gerekçe olarak Türklerin, müminlerinin emirinin vergi kaynağı olduğunu belirtmiştir⁴.

Emevilerin katı politikası İslâm'ın Türkler arasında geç kabulüne yol açmıştır. Bu yüzden idareye karşı başkaldırı, isyanlar olmuştur. Bu iş o kadar ileri gitmiştir ki İslâm tebliği arka planda kalmış tamamen yeni yerler ve gelir kaynakları elde etme işine dönüşmüştür. Semerkant hükümdarı, Çin prensine yazdığı mektupta kısa sürede Arapların hâkimiyetinin biteceğinden bahsetmiştir.

Kuteybe b. Müslim Beykent'i fethettikten sonra yerli halka şiddet ve baskı uygulamıştır. Şehir baştanbaşa yağmalanmış ve çıkan isyanlar çok kanlı biçimde bastırılmıştır. Aynı durum Buhara şehri içinde söz konusudur. Emevi halifelerinden

⁴ Nesimi Yazıcı, *İlk Türk-İslâm Devletleri Tarihi*, Dördüncü Baskı, Ankara, 2005, s. 57.

Ömer İbn Abdülaziz döneminde Türklerle karşı şefkat ve iyi niyet politikası izlenmiştir. 710'lu yıllarda Semerkant ve Buhara İslâm devleti hâkimiyeti altına girmiş ve buralara cami yapılması anlaşma maddelerine eklenmiştir. Bu süreç içerisinde bazı beyler ve himayesi altında bulunanların İslâm dinini kabul ettikleri bilinmektedir. Önceleri Mecusi olan Cürcan'ın Türk asıllı hükümdarı Sul-Tekin, Müslümanlık hakkında bazı duyumlar almış ve kendisini tatmin etmeyen Mecusiliği bırakarak Müslüman olmaya karar vermiştir. Uzun ve meşakkatli bir süreçten geçtikten sonra Hz. Peygamberin kabri başında Müslüman olmuştur. (717)⁵.

Hişam döneminde (724-743) Belh'te bir cami yaptırılmıştır. Türk hükümdar ve beylerine elçiler gönderilerek İslâm'a davet edilmişlerdir. Büyük ihtimalle Tür-giş kağanı Su-lu' ya Emevi halifesince gönderilen elçi, İslâm dinini ve gereklerini kağana anlatmış, kağan da ordusunu işarete ederek onların hepsinin asker olduğunu, herhangi bir meslek erbabı olmalarından dolayı İslâm dinini kabul ederlerse geçimlerini devam ettiremeyeceklerini bildirmiştir.

Abbâsiler döneminde Türklerle karşı izlenen ılımlı politika ve İslâm dinine geçen Türklerle verilen ayrıcalıklar Türklerle Araplar arasındaki ilişkileri bir nebze de olsa düzeltmiştir. Bu dönemde de İslâm dinine tebliğ ve davetler sürmüştür.

Sâmânîler yeni fetih bölgelerinde İslâm dinini yaymaya başlamışlardır. Sâmânîler Türkleri sınır boylarına yerleştirerek dış tehdit ve tecavüzleri önlemeyi düşünmüşlerdir. Bu maksatla Oğuz ve Karluk Türklerinden oluşan 1000 aileyi hudutlarına yerleştirmişlerdir. İslâm'ın Türkler arasında yayılmasında Sâmânîlerin önemli katkısı olmuştur diyebiliriz. Nitekim sınır boylarına yerleşen Türklerin Müslüman olduğunu biliyoruz⁶. Hatta Sâmânîler, Maverâünnehir bölgesinden kendi topraklarına gelmek isteyen Türkler için Müslüman olma ön şartını ortaya koymuşlardır.

Sâmânî hükümdarlarından İsmail b. Ahmed (892-907), 893 yılında Taraz bölgesinde yaşayan Karluk Türkleri üzerine bir sefer düzenlemiş, çok çetin bir savaşın ardından Taraz emiri ve ileri gelenleri İslâm dinini kabul etmişlerdir. Burada bulunan bir kilise de camiye çevrilmiştir⁷.

Sâmânî hanedanında ortaya çıkan kargaşalar sonucu Sâmânî şehzadelerinden birisi Karahanlılardan sığınma talebinde bulunmuş, Karahanlı hükümdarı Oğulcak da bu isteği kabul etmiştir. Müslüman Sâmânî şehzadesinden etkilenerek Müslüman olan Satuk (Satuk Buğra Han), amcasına Oğulcak'a isyan etmiş ve devletin başına

⁵ Zekerîya Kitapçı, "Hz. Peygamberin Hadislerinde Türkler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, S. 43, Ağustos 1986, s. 20-21.

⁶ Yazıcı, a.g.e., s. 64.

⁷ Tülay Yürekli, *Samaniiler*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, s. 65.

geçmiştir. Satuk Buğra Han'ın devlet başkanı olmasıyla Batı Karahanlı devletinin resmi devlet dini İslâm olmuştur. Bu durum diğer Türk devletleri ve boylarının İslâm'a geçişini hızlandırmıştır. 960 yılında Çiğil, Karluk, Yağma, Tohsı gibi Türk boylarından çok sayıda kişi İslâm dinine dahil olmuştur.

Özet olarak ifade etmek gerekirse Türkler Emeviler zamanında bazı Türk ülkelerinin fethedilmesi ile İslâm'la tanışmışlardır. Bu dönemde İslâm'a geçiş az ve duraksamalı olmuştur. Abbasilerle birlikte Türkler İslâm dinine yakınlaşmaya başlamışlardır. Türkler Abbasilerin çeşitli devlet kadrolarında etkin biçimde görev almışlar, Afşin, İhşid, Bayçur oğulları gibi aileler İslâm dinini kabul etmişler ve maiyetindeki halk tabakalarını yanlarına almışlardır⁸. IX. Yüzyıl ortalarından sonra yönetimi ve halkı Türk olan Türk-İslâm devletleri tarih sahnesine çıkmaya başlamıştır. İlk olarak İdil (Volga) Bulgar Hanlığı (922) Karahanlılar (945), Gazneliler (963), Selçuklular (1040), Harizmşahlar (1097) İlk Türk-İslâm devletlerinden bazılarıdır.

İslâm dininin Arap yarımadasında ortaya çıkışı miladî 6-7. yüzyıllara rast gelmektedir. İslâm dininin Türkler arasında resmî devlet dini olarak kabulü ise İslâm'ın doğuşundan yaklaşık üç asır sonrasına tekabül etmektedir. Bazı Türk boyları ve küçük topluluklar istisna tutulacak olursa İslâmiyeti resmi devlet dini olarak kabul eden bağımsız ilk Müslüman Türk devleti *İdil (Volga) Bulgar* devletidir. Nitekim ilk bağımsız Türk-İslâm devleti İdil (Volga) Bulgar Hanlığı, İslâm ülkelerinin tamamen uzağında idi ve bu dinin kabulüyle Bulgar toprakları İslâm coğrafyasına katılmış, Bulgar milleti de Abbasi Hilafeti'nin manevî otoritesini kabul etmişti⁹. İdil (Volga) Bulgar devleti 900'lü yılların başlarında herhangi bir dış baskı olmaksızın kabul etmişler ve 922'de resmen ilk bağımsız Türk-İslâm devleti olmuşlardır. Bulgarlar bununla yetinmemiş İslâm dinini diğer Türk boyları arasında yaymak için mücadele etmişlerdir.

Maveraünnehir bölgesindeki ticari faaliyetler de Türklerin İslâm'la tanışmasında ve bu dini kabul etmelerinde kısmen de olsa etkili olmuştur. Türkler ile devamlı surette ticarî ilişki içerisinde olan Müslüman ticaret adamları, ticaret kervanlarında yer alan dervişler Türk topluluklarının İslâm'ı kabul etmelerinde etkili olmuşlardır¹⁰.

⁸ Erdoğan Merçil, *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000, s. 1.

⁹ Yazıcı, *a.g.e.*, s. 41.

¹⁰ Merçil, *a.g.e.*, s. 3.

1.1. Türkçe İlk Kuran Tercümeleri Hakkında

İslâm dinini kitleler halinde kabule eden Türkler yeni dinin kitabını kendi dilleri olan Türkçeye tercüme etme ihtiyacı duymuşlardır. İlk Türkçe Kur'an tercümesinin ne zaman, nerede ve kim(ler) tarafından yapıldığını bugün için bilemiyoruz. Kaynaklarda bu konu hakkında değişik görüşler yer almaktadır.

Mevcut tarihî kaynakların verdiği bilgilere göre üzere ilk Kur'an tercümesi Fars diline olmuştur. Sâ mânî hükümdarı Ebu Salih Mansur ibn Nuh (961-976) emri ile yapılan satır arası Farsça Kur'an tercümesinde Taberi'nin Kur'an tefsiri örnek alınmıştır. Yapılan bu ilk tercümenin sunuş kısmında tercümenin en için ve kimler tarafından yapıldığını anlatılır¹¹.

Bu açıklamadan anlaşıldığına göre hükümdar Mansur ibn Nuh'a Taberi'nin kırk ciltlik hacimli Kur'an tefsiri getirilmiştir. Tefsiri okuma ve anlamada zorlanan Sâ mânî hükümdarı Mansur ibn Nuh bu Arapça tefsirin Farsçaya tercüme edilmesini istemiştir. Bunun için Maveraünnehir âlimlerini bir araya toplayarak konu hakkında onlardan icaz istemiştir. Âlimler de Arapça bilmeyenler için Kur'an tefsirini Farsça okuyup yazmanın uygun olduğunu ifade ettiler. Bunun üzerine hükümdarın buyruğu ile Buhara, Belh, Semerkant, İspicab, Fergana'dan gelen âlimler tercüme işini üstelendiler. Daha sonra hükümdar âlimlere kendi aralarından konuya en iyi vâkıf olanları seçmesini istedi. Onlar da Taberi tefsirini mümkün olduğu kadar kısaltarak Farsça tercüme yapılmıştır¹².

Kur'an-ı Kerim'in ilk Türkçe tercümesinin kim tarafından, ne zaman, nerede yapıldığı bugün için bilinmemektedir. Zeki Velidi Togan ilk Türkçe tercümenin de Farsça tercüme ile aynı dönemde yapıldığını belirtir. Buna delil olarak da tercüme heyeti içerisindeki İspicablı Türk'ü gösterir¹³. Zeki Velidi'nin bu görüşü esas alınacak olursa ilk Türkçe Kur'an tercümesinin X. yüzyılda yapıldığını söylemek gerekir.

Fuat Köprülü ve Abdülkadir İnan Kur'an'ın ilk Türkçe tercümesinin XI. yüzyılın ilk yarısında yapıldığını belirtmektedirler¹⁴.

Erken devir Türkçe Kur'an tercümelerinde kullanılan yöntem "satır-arası" adı verilen yoldur. Bu yöntemle Arapça kelimelerin her birisine Türkçe ve/veya Farsça

¹¹ J. Eckmann, "Eastern Turkic Translations of the Koran", *Studia Turcica*, Budapest 1971, s. 149-157. (tercüme: Ekrem Ural, "Kur'an'ın Doğu Türkçesine Tercümeleri" *İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi XXI*, 1973, s.15-22.

¹² Habib Na'maî (editör), *Terceme-i Tefsir-i Tabari I*, Tahrân 1339/1961, s. 5-6.

¹³ Zeki Velidi Togan, "Londra ve Tahrân'daki İslâmî Yazmalardan Bazılarına Dair" *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi III*, İstanbul, 1959-1960, s. 135.

¹⁴ Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 188, İnan, a.g.e., s. 8.

karşılıklar verilmiştir. Her bir kelimeye Türkçe karşılık vermek Türkçe kelime türetme ve ekleri işlek hale getirmek için iyi bir yöntemdir fakat Türkçenin sentaks yapısını bozmaktadır.

Erken devir Türkçe Kur'an tercümelerinden muhtemelen X-XIII¹⁵. yüzyıllar arasında yazıldığı varsayılanlar şunlardır:

1.1.1. Süleymaniye Nüshası (Karışık Dilli Tercüme İstanbul-Türkiye))

Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü no: 3966'da kayıtlıdır. Eseri bilim dünyasına tanıtan Nuri Yüce'dir.¹⁶ Daha sonra Nuri Yüce'nin yönetiminde Osman Tokar, yazmanın 109b-144a yaprakları üzerinde yüksek lisans çalışması yapmıştır.¹⁷ Eserin kalan bölümlerini Nuri yüce, 2005-2007 yıllarında 4 öğrencisine yüksek lisans tez çalışması olarak taksim etmiş ve böylece yazmanın tamamı çalışılmıştır.¹⁸

Kur'an sure ve ayetlerinin sırası takip edildiğinde başında, ortasında ve sonunda eksikler olduğu görülen yazma, 222 yapraktan oluşmaktadır. Yazmanın başında Fetih (48) suresiyle ilgili olduğu anlaşılan bir hikâye vardır. Baş kısmı eksik olan bu hikâyenin ardından Hucurat (49) suresi gelmektedir. Yazma, Tebbet (111) suresinin üçüncü ayetinin sonunda bitmektedir. Eserin sayfa ebadı yaklaşık 17,5x26 cm'dir. Sayfalarındaki satır sayısı altı ile on altı arasında değişmektedir. Arapça metin, koyu ve büyük harflerle yazılmıştır. Türkçe çeviriler ise Arapça metnin satır aralarına daha küçük ve yukarıdan aşağıya doğru eğimli bir yazıyla

¹⁵ XVI. Yüzyıla ait olduğu bilinen Çağatay Türkçesiyle yazılmış Kur'an tercümelerine burada yer verilmemiştir. Çünkü bu tercüme geç döneme aittir. Hamza Zülfiyar'ın tanıttığı tercüme için bakınız: Hamza Zülfiyar, "Çağatayca Bir Kur'an Tefsiri" *Türkoloji Dergisi*, IV, Ankara 1974, s. 153-195. Emek Üşenmez de XVI. Yüzyıla ait, Çağatay Türkçesi ile yazılmış yeni bir Kur'an tercümesinden bahsetmektedir: Emek Üşenmez, "Özbekistan Yazma Eserler Kütüphanesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2/6 Kış 2009, s. 682-689.

¹⁶ Nuri Yüce, "Eine neu entdeckte Handschrift des Mitteltürkischen". — *Sprach- und Kulturkontakte der türkischen Völker. (Materialien der zweiten Deutschen Turkologen-Konferenz Rauischholzhausen, 13.-16. Juli 1990, herausgegeben von Jens Peter Laut und Klaus Röhrborn. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1993. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 37)*, s. 221-227.

¹⁷ Osman Tokar, *Karışık Dilli Kur'an Tercümesi* (Varak no: 109b-144a), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000.

¹⁸ Cengiz Müfettişoğlu, *Karışık Dilli Bir Kur'an Çeviri Yazmanın 037a-072a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, Aslı Uygun, *Karışık Dilli Bir Kur'an Çeviri Yazmanın 114b-183a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, Recep Yılmaz, *Karışık Dilli Kur'an Tercümesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, Ayşe Uyansoy Hillhouse, *Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (1a-37a)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.

yazılmıştır. Çeviri, kelime kelime yapılmakla birlikte bazen Arapça kelimelerin hacimli bir açıklamayla karşılandığı da görülür. Arapça kelimelerin anlamlarının kendinden önceki veya sonraki kelimelerin altına yazıldığı da olmuştur. Eserde çeviriler yanında tercüme edilen ayetlerle ilgili hadis, hikâye ve tefsirler de bulunmaktadır. Eserin bazı sayfalarının kenarlarında farklı bir kalemle yazılmış, özet mahiyetinde notlar vardır.

Yazmanın başının ve sonunun eksik olması sebebiyle kim tarafından, nerede ve ne zaman yazıldığını bilinmiyor. Fakat dil özelliklerinden yola çıkarak bu nüshanın hangi yüzyıllar arasında yazıldığını tahmin edebiliriz.

Eser, farklı şive özellikleri taşımaktadır. Tarihî Doğu Türkçesi ile Tarihî Batı Türkçesi özelliklerine karışık olarak yer veren bu tür eserler için Türkoloji literatüründe genellikle “karışık dilli” isimlendirmesi kullanılmaktadır. XII. yüzyıldan XIV. yüzyıla uzanan dönemin ilk zamanlarında ortaya konan eserlerde Karahanlı, Kıpçak ve Oğuz özelliklerini bir arada görmek mümkündür. Bu karışık dilli eserlerin meydana getirildikleri dönemin dil yapısı tam olarak aydınlığa kavuşmuş değildir.

1.1.2. İngiltere Nüshası (Rylands/Manchester-İngiltere)

Manchester, Rylands Kitaplığı Arapça Yazmalar bölümünde saklanan bu tercümenin kayıt numarası 25-38'dir. Kim tarafından ne zaman ve nerede istinsah edildiği bilinmeyen bu tercüme satır arası olup kelime kelime yapılmıştır. İki dilli olan bu tercümede Arapça kelimelere Türkçe ve Farsça karşılıklar verilmiştir. Arapça ibareler sülüs Farsça ve Türkçe karşılıklar küçük ve ince nesihle yazılmıştır. Bu yazımda Farsça karşılıklar üstte Türkçe karşılıklar ise alt tarafta yer almaktadır. Eksik olan bu nüsha 1145 varak ve 14 cilttir. Janos Eckman eserin sözlüğünü Türkçe, Arapça, Farsça ve İngilizce karşılıklarıyla birlikte hazırlamıştır.¹⁹ Aysu Ata da söz konusu tercüme üzerinde çalışma yapmıştır.²⁰ Bunun dışında eser hakkında irili ufaklı çok sayıda makale bulunmaktadır.

Bu nüshanın diğerlerine göre farklı bir özelliği önceden de belirttiğimiz gibi Farsça-Türkçe karşılıkların bulunmasıdır. Bu nüshaya ait olduğu varsayılan iki varak İrlanda Dublin Chester Beatty Kütüphanesi numara 54 ve 55 de kayıtlıdır. Aysu Ata hazırlamış olduğu Kur'an tercümesi metninde eksik olan bu varaklar için Janos Eckmann'ın çalışmasından faydalanmıştır. Bir başka ifadeyle Janos

¹⁹ Janos Eckmann, *Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation*, Akademia Kiado, Budapest, 1976.

²⁰ Aysu Ata, *Türkçe İlk Kur'an Tercümesi, Karahanlı Türkçesi*, TDK Yay., Ankara, 2004.

Eckmann'ın çevirisini aynen metne yansıtmıştır²¹. Burada tartışılması gereken husus Janos Eckmann'ın her iki metin arasında nasıl bir benzerlik kurduğudur. Bu hususu anlamak için Janos Eckmann'ın makalesine bakmak yeterli olacaktır:

"1968'de İngiltere'ye yaptığım bir inceleme seyahatim esnasında, Manchester'deki Rylands nüshasını görmek fırsatını buldum. Chester Beatty Kütüphanesindeki Türkçe yazmalara bakmak temel amacıyla Manchester'den Dublin'e gittim. Özellikle yukarıda bahsedilen iki parça ile ilgilendim, çünkü Arberry'nin kataloğunda verilen tavsifleri Rylands yazmasına aynen uyuyordu. Acaba bu parçalar bu yazmaya mı ait yoksa şimdiye kadar bilinmeyen Kur'an tercümesinin yazmasının bir bölümü mü diye merak ettim. Onları incelerken durum benim için birdenbire aydınlandı. Onlar Rylands yazmasının iki kayıp yapıyağıydı"²².

1.1.3. Süleymaniye Nüshası (Harezm Sahası-İstanbul-Türkiye)

Güliden Sağol tarafından üzerinde doktora çalışması²³ yapılan bu nüsha tam olmakla birlikte müstensihî ve yazıldığı yer bilinmemektedir. Miladi 1363 istinsah tarihli bu tercüme 583 varaktır. Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Camii 2 numarada muhafaza edilmektedir. Janos Eckmann nüsha hakkında şu bilgileri verir:

...Manuscript: İstanbul, Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No: 951). 588 fols., 9 lines to the page. The Koranic text and the interlinear translation end on fol. 583b. This is a complete manuscript. The Turkic words are written with black ink under the Arabic words. The suras in the Arabic texts are marked with a red line drawn over them. Dated the middle of Rabi' al-ahir, 764/January-February, 1363. the name of the copyist and the place of copying are not given in the manuscript²⁴.

Janos Eckmann'ın nüsha hakkında teknik bilgiler vermiştir. Daha önceden bu nüsha Millet Kütüphanesinde, Hekimoğlu Ali Paşa numara 951 de saklanmaktaydı. Nüshada dikkat çeken bir husus Farsça olarak bazı kaidelerin verilmiş ol-

²¹ Janos Eckmann, "Two Fragments of a Koran Manuscript with Interlinear Persian and Turkic Translations", *Central Asiatic Journal XIII*, Wiesbaden 1969, s. 287-290.

²² Yukarıdaki alıntı Eckmann'ın makalesinden çeviridir. Makalenin aslının künyesi: "Two Fragments of a Koran Manuscript with Interlinear Persian and Turkic Translations", *Central Asiatic Journal, XIII/4*, 1969, s.287-290. Çeviri Ayşe Gül Sertkaya tarafından yapılmıştır. "Satrarası Farsça ve Türkçe Tercümelî Bir Kur'an Yazmasının İki Parçası", *İlmî Araştırmalar 9*, İstanbul 2000, s. 255-258.

²³ Güliden Sağol, *An Inter-Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish, Introduction, Text, Glossary and Facsimile*, Harvard University, 1993-1999.

²⁴ Janos Eckmann, *Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation*, Akademia Kiado, Budapest, 1976, s. 17-18.

masıdır. Gülден Sağol üzerinde doktora çalışması yaptığı bu nüshanın tavsifini şu şekilde anlatır:

...Tercümesi yapılmayan 196ab sayfaları ile Farsça olarak vakıf ve ibtida kaidelerinin verildiği 586b-587b'nin devamının olmayışı hesaba katılmazsa tam bir nüsha olup tercüme kısmı 583b'de kitabın tamamı ise 587b'de sona ermektedir. Sayfa numaraları yanlış verildiği için yeniden numaralandırdığımız kitabın varak ölçüsü 220x338 mm, yazı ölçüsü 175x255, kalınlığı ise 135 mm'dir.

Eserin her sayfasında, 9 satır Arapça, 9 satır Türkçe çeviri olmak üzere toplam 18 satır mevcuttur. Yazı karakteri olarak Arapçalarda muhakkak, Türkçelerde ise ta'lik kullanılmıştır...

İlk sayfada Fatiha suresi (1b), ikinci sayfada ise Bakara suresinin ilk üç ayeti ve besmelelerin çevirisi yer almaktadır (2a).

...585b-586a'da Farsça olarak Kur'an ayetleriyle nasıl fâl bakılacağı öğretilir... 586b-587b'de Farsça olarak Kur'an-ı Kerim'in kıraatında riayet edilmesi gereken hususlardan olan vakıf ve ibtida kaideleri üzerinde durulmaktadır²⁵.

Harezm sahası özelliklerini yansıtan bu Kur'an tercümesi de kuşkusuz diğer Doğu Türkçesi erken dönem Kur'an tercümeleri gibi Türk dilinin tarihi sözlüğünün hazırlanmasında son derece önemlidir.

1.1.4. TİEM Nüshası (Türk İslâm Eserleri Müzesi-İstanbul-Türkiye)

Araştırmacılar tarafından mevcut Kur'an tercümeleri içerisinde muhtemelen en eskisi olarak tavsif edilen bu Kur'an tercümesi satır arası olup Arapça kelimelere doğrudan Türkçe karşılıklar verilmek suretiyle meydana getirilmiştir. Bu nüshayı diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerin başında istinsah tarihi ve müstensihin bilinişidir. H. 734/M. 1333-1334 yani 14. yüzyıl başlarında Şirazlı Muhammed b. Hacı Devletşah tarafından istinsah edilmiştir. İstinsah yerinin de Şiraz olduğu tahmin edilmektedir fakat bunu teyit veya inkâr eden herhangi bir bilgi şu an için mevcut değildir.

902 sayfadan müteşekkil bu tercüme İstanbul Türk İslâm Eserleri Müzesi (TİEM) numara 73'te saklanmaktadır. Her bir sayfasında 9 satır bulunmaktadır. Bu yönüyle Hekimoğlu Ali Paşa Camii nüshası ile benzerlik arz etmektedir. Eser üzerinde Abdullah Kök ve Suat Ünlü, Sema Barutçu danışmanlığında doktora çalışması yapmışlardır.²⁶ Ahmet Topaloğlu söz konusu nüsha üzerinde Ekrem Ural'ın

²⁵ Gülден Sağol, *An Inter-Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish, Introduction, Text, Glossary and Facsimile*, Harvard University, 1999, s. 301-302.

²⁶ Suat Ünlü, *Karahanlı Türkçe'si Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin, Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Ün. Sos. Bil. Ens., Ankara, 2004, 811 sayfa. Abdullah

doktora çalışması²⁷ yaptığını söylemişse de şu an için yayımlanmış bir kitap ve benzeri çalışmaya rastlayamadık.

1.1.5. Anonim Tefsir (Petersburg-Rusya)

Kim tarafından ne zaman ve nerede yazıldığı belli olmayan bu eser Orta Asya Tefsiri veya Anonim tefsir olarak bilinmektedir (Borovkov, 1963). Bu Kur'an tercümesi karışık bir yapıya sahiptir. Yer yer kelime kelime tercüme yer yer de tefsir özellikleri göstermektedir. Bazen surelerle ilgili hikâyelere de yer verildiği görülür. Araştırmacılar eserin dönemi ve dili hakkında değişik görüşler ileri sürmüşlerdir.²⁸ Eser 1914 yılında Zeki Velidi Togan tarafından bulunmuştur. Eserin dili genel hatlarıyla Müşterek Orta Asya Türkçesidir. Fakat Oğuz, Çağatay, Kıpçak ve Harezmi Türkçesi izleri de taşımaktadır.

Eser üzerinde Halil İbrahim Usta yüksek lisans tezi hazırlamıştır.²⁹ Borovkov bu tercümenin sözlüğünü hazırlamıştır.³⁰ Bu sözlük Türkçeye çevrilmiştir.³¹ Son olarak Özbek Türkolog Kazakbay Mahmudov eser üzerinde bir çalışma³² yapmış ve bu çalışmaya tıpkıbasım da eklemiştir. Fakat Kazakbay Mahmudov'un çalışmasına eklediği tıpkıbasım oldukça bozuktur. Mahmudov 62 sayfalık inceleme-sinde söz konusu Kur'an tefsiri ile Özbek dili hakkında münasebet kurarak eserin dilinin Eski Özbek dili olduğunu belirtir³³.

Kök, *Karahanlı Türkçe'si Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniv. Sos. Bil. Ens., Ankara, 2004, 757 sayfa.

²⁷ Ahmet Topaloğlu, *Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1978, s. 11.

²⁸ J. Eckmann, Abdulkadir İnan, Barthold, Fuat Köprülü, Kazakbay Mahmudov eserin dili ve yazıldığı yer hakkında görüş belirtmişlerdir.

²⁹ Halil İbrahim Usta, *XIII. Yüzyıl Doğru Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur'an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989 Ankara.

³⁰ A. K. Borovkov, *Leksika Sredneazitskogo Tefsira XII-XIII vv.*, Moskva, 1963.

³¹ Halil İbrahim Usta-Ebulfez Amanoğlu, *Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar)*, TDK Yay., Ankara 2002.

³² Kazakbay Mahmudov, *Türkiy Tefsir (XII-XIII asr)*, Taşkent Devlet Şarksinaslik İnstituti, Taşkent 2000.

³³ Mahmudov, *a.g.e.*, s. 12-28.

1.2. Özbekistan Nüshasının Nitelikleri

1.2.1. Tavsifi

Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan el Biruni adlı Şarksinaslık Enstitüsü'nde 2008 numarada kayıtlı bulunan bu Kur'an tercümesi satır arası Türkçe-Farsça tercüme içerir. Eksik olan bu nüsha, toplam 273 varaktır. Çalışmamız sırasında varakların yerinde bir değiştirme yapmadık. Orjinal şekli ile varak numaralandırması yaptık. Nüshanın cildi defalarca tamir görmüştür. Bunu varakların kâğıt cinsi ve renginden rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Tercüme metninde sureler ve kısaltmaları şu şekilde gösterilmiştir:

- B** : Bakara Suresi.
- A** : Ali İmran Suresi.
- N** : Nisa Suresi.
- E** : Enam Suresi.
- M** : Maide Suresi.

Özbekistan Nüshasında şu varakların mükerrer olduğu görülür: 3b-4a, 4b-5a, 5b-6a³⁴, 42a-141b, 171a-170b, 184a-183b, 231a-230b, 249a-248b, 261a-260b, 262a-261b. Söz konusu bu mükerrer varakların bazılarında Arapça metin de dahil olmak üzere silik ve okunaksız kısımlar olduğu görülür.

Özbekistan Nüshasının nerede, kim tarafından, ne zaman ve niçin yazıldığı hakkında herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Nüsha hakkında söylenenler varsayımlardan öteye gitmemiştir.

Özbekistan Nüshasında toplam beş sure bulunmaktadır. Surelerin tercümedeki dağılımı şu şekildedir:

³⁴ 6a varığı ayrıca tek sayfa olarak baş taraftan metne konulmuştur. Bu durumda 6a varığı metinde üç kez mükerrer durumdadır.

doktora çalışması²⁷ yaptığını söylemişse de şu an için yayımlanmış bir kitap ve benzeri çalışmaya rastlayamadık.

1.1.5. Anonim Tefsir (Petersburg-Rusya)

Kim tarafından ne zaman ve nerede yazıldığı belli olmayan bu eser Orta Asya Tefsiri veya Anonim tefsir olarak bilinmektedir (Borovkov, 1963). Bu Kur'an tercümesi karışık bir yapıya sahiptir. Yer yer kelime kelime tercüme yer yer de tefsir özellikleri göstermektedir. Bazen surelerle ilgili hikâyelere de yer verildiği görülür. Araştırmacılar eserin dönemi ve dili hakkında değişik görüşler ileri sürmüşlerdir.²⁸ Eser 1914 yılında Zeki Velidi Togan tarafından bulunmuştur. Eserin dili genel hatlarıyla Müsterek Orta Asya Türkçesidir. Fakat Oğuz, Çağatay, Kıpçak ve Harezmi Türkçesi izleri de taşımaktadır.

Eser üzerinde Halil İbrahim Usta yüksek lisans tezi hazırlamıştır.²⁹ Borovkov bu tercümenin sözlüğünü hazırlamıştır.³⁰ Bu sözlük Türkçeye çevrilmiştir.³¹ Son olarak Özbek Türkolog Kazakbay Mahmudov eser üzerinde bir çalışma³² yapmış ve bu çalışmaya tıpkıbasım da eklemiştir. Fakat Kazakbay Mahmudov'un çalışmasına eklediği tıpkıbasım oldukça bozuktur. Mahmudov 62 sayfalık inceleme-sinde söz konusu Kur'an tefsiri ile Özbek dili hakkında münasebet kurarak eserin dilinin Eski Özbek dili olduğunu belirtir³³.

Kök, *Karahanlı Türkçe'si Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniv. Sos. Bil. Ens., Ankara, 2004, 757 sayfa.

²⁷ Ahmet Topaloğlu, *Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1978, s. 11.

²⁸ J. Eckmann, Abdulkadir İnan, Barthold, Fuat Köprülü, Kazakbay Mahmudov eserin dili ve yazıldığı yer hakkında görüş belirtmişlerdir.

²⁹ Halil İbrahim Usta, *XIII. Yüzyıl Doğru Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur'an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989 Ankara.

³⁰ A. K. Borovkov, *Leksika Sredneaziatskogo Tefsira XII-XIII vv.*, Moskva, 1963.

³¹ Halil İbrahim Usta-Ebulfez Amanoğlu, *Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar)*, TDK Yay., Ankara 2002.

³² Kazakbay Mahmudov, *Türkiy Tefsir (XII-XIII asr)*, Taşkent Devlet Şarksinaslik İnstituti, Taşkent 2000.

³³ Mahmudov, *a.g.e.*, s. 12-28.

1.2. Özbekistan Nüshasının Nitelikleri

1.2.1. Tavsifi

Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan el Biruni adlı Şarksinaslık Enstitüsü'nde 2008 numarada kayıtlı bulunan bu Kur'an tercümesi satır arası Türkçe-Farsça tercüme içerir. Eksik olan bu nüsha, toplam 273 varaktır. Çalışmamız sırasında varakların yerinde bir değiştirme yapmadık. Orijinal şekli ile varak numaralandırması yaptık. Nüshanın cildi defalarca tamir görmüştür. Bunu varakların kâğıt cinsi ve renginden rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Tercüme metninde sureler ve kısaltmaları şu şekilde gösterilmiştir:

B : Bakara Suresi.

A : Ali İmran Suresi.

N : Nisa Suresi.

E : Enam Suresi.

M : Maide Suresi.

Özbekistan Nüshasında şu varakların mükerrer olduğu görülür: 3b-4a, 4b-5a, 5b-6a³⁴, 42a-141b, 171a-170b, 184a-183b, 231a-230b, 249a-248b, 261a-260b, 262a-261b. Söz konusu bu mükerrer varakların bazılarında Arapça metin de dahil olmak üzere silik ve okunaksız kısımlar olduğu görülür.

Özbekistan Nüshasının nerede, kim tarafından, ne zaman ve niçin yazıldığı hakkında herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Nüsha hakkında söylenenler varsayımlardan öteye gitmemiştir.

Özbekistan Nüshasında toplam beş sure bulunmaktadır. Surelerin tercümedeki dağılımı şu şekildedir:

³⁴ 6a varığı ayrıca tek sayfa olarak baş taraftan metne konulmuştur. Bu durumda 6a varığı metinde üç kez mükerrer durumdadır.

Sure Adı	Sure Numarası	Ayet Sayısı	Tercüme Sayfa Numarası	Tercümedeki Ayetler
Bakara	2	286	4a1-90b1; 269a1-270b1	*23-75, *100-282*, *285; *85-89*
Âl-i İmran	3	200	91a1-143b1	1-200
Nisa	4	176	143b1-196b1; 261a1-267b1	1-157*; *157-176
Maide	5	120	197a1-206b1 207a1-222b1 247a1-254b1 255a1-260b1 267b1-268b1	*60-91*; *17-60* *2-17* *91-108* 1-2*
Enam	6	165	223a1-238b1 239a1-246b1	*96-145* *72-96*

Bu Kuran tercümesinde 2. sure tam (eksikliklerle), 3. sure tam, 4. sure tam, 5. sure (1-117 ayetler) ve 6-sure (71-136 ayetler) den oluşmaktadır Tercüme satır arası olup Arapça kelimelere hem Türkçe hem de Farsça karşılıklar verilmiştir. 1-3 ve 19-22 numaralı sayfalar sonradan konulmuş ve onlarda sadece Arapça metne yer verilmiştir.

Kur'an tercümesini bilim dünyasına ilk olarak tanıtan A.A. Semenov'dur.³⁵ A.A. Semenov, Özbekistan İlimler Akademisi bünyesinde bulunan Ebu Reyhan el Biruni adındaki Şarkınaslık Enstitüsü'nün yazma eserlerinin katalogunu hazırlamıştır. Söz konusu katalogun dördüncü cildinde bu Kur'an tercümesini tavsif eder. Eckmann da bu nüsha hakkındaki bilgilerini Semenov'a dayandırır³⁶.

Satır arası hem Türkçe hem Farsça karşılığı olan bir diğer Kur'an tercümesi hatırlanacağı üzere İngiltere (Rylands) nüshası idi. İngiltere nüshasında satır arası tekniği olarak Farsça kelime üstte, Türkçe kelime ise altta bulunmaktaydı. Taşkent nüshasında değişik bir yol izlenmiştir. Yukarıdan aşağı Farsça; aşağıdan yukarı Türkçe yatay olarak yazılan tercüme metni bulunmaktadır. Arapça kelimenin

³⁵ A.A. Semenov, *Sobranie vostochnykh rukopisey*, Akademi Nauk Uzbekskoy, SSSR, IV, Taşkent 1957, s.45-46.

³⁶ János, Eckmann, *Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation*, Akademia Kiado, Budapest, 1976, s. 17.

sağ başından aşağı sola doğru uzantılı olarak Farsça karşılık verilmiş ve bu Farsça karşılığın bittiği yerden bazen Farsça karşılığı da alttan kesecek şekilde aşağıdan yukarıya doğru yani sağ alttan sol üste uzantılı biçimde Türkçe karşılık verilmiştir. Tercümeye bu şekilde bakıldığı zaman Türkçe ve Farsça kelimelerin el ele tutuşmuş olduğu izlenimi uyanır veya birbirini takip eden dağ silsilelerini andırır.

Eksik olan bu Kur'an tercümesinin her bir sayfasında 5 satır bulunmaktadır. Sure başı olan (Maide Suresi) 267b varağı 5 satır olmasına rağmen 2. satırda sadece bir kelimelik tercüme vardır. 200b varağı normalde 5 satırdır. Fakat 6. satır ve tercümesi varağın sol kenarına aşağıdan yukarıya doğru yazılmıştır. Benzer biçimde 212a varağının sağ tarafına 6. satır tercümeleriyle birlikte yerleştirilmiştir.

Arapça ayetler kalın ve sülüs; Türkçe ve Farsça karşılıklar ise Arapça kelimelere nazaran oldukça ince bir hatla yazılmıştır. Yazmanın esas sayfaları karışmış 1-3 ve 19-22 sayfalar sonradan koyulmuş ve onlarda sadece Arapça metin verilmiştir. Tercümenin baş tarafından Fatiha suresi eksiktir. Kur'an tercümesinin birinci yaprağı (1a-6 satır) sonradan ilave edilmiştir. Bakara suresi ile başlayan bu varakta önceden de söylediğimiz gibi sadece Arapça Kur'an metni yer almaktadır. Eklemeyi yapan kişi kırmızı mürekkeple surenin adını ve kaç ayet olduğunu yazmıştır. (1b-7 satır), (2a-7 satır, iki satır da sol kenara ilave edilmiştir. Toplam 9 satır.), (2b ve 3a, 7 satır) (3b-7 satır). Buraya kadar olan kısım sonradan ilave olup sadece Arapça metni ihtiva etmektedir. Bakara suresinin başı ile başlayan bu Arapça metinli tercümesiz kısım (3b) varağının 7. satırı ile Bakara Suresi 24 ayetle *امنوا وعملوا الصالحات أن لهم جنات تجري* sona erer.

(4a) varağı ile Kur'an tercümesinin asıl metnine ve tercümesine geçiş yapılır. Tercüme Bakara suresi 23. ayetinin sonları ile başlamaktadır:

شهدأكم من دون الله إن كنتم صادقين

Tercümenin yer yer ortalarında ve muhtelif yerlerinde de benzer biçimde eklemeler vardır. 19a, 19b-20a, 20b-21a, 21b-222a, 22b varakları da tercümeye sonradan eklenmiş Arapça metinleri ihtiva etmektedir. Eklemelerde tercüme söz konusu değildir. Baştan eklenen üç varak dahi o kadar yıpranmıştır ki üzeri ince gözeneklerle doludur. Hatta yer yer bu eklemelerin de tamir gördüğü, üzerine başka cins kâğıtlardan yamalar yapıldığı görülmektedir.

Yazmanın muhtelif yerlerinde asıl Arapça metinden silinmiş veya tahrif edilmiş yerlere daha sonradan başka yazı sitili ile müdahale edilmiş fakat ilgili kelimelerin Türkçe ve Farsça karşılıkları verilmemiştir. Bazı varaklarda mürekkep dağılması sonucu metnin tercüme kısımlarında okuma zorlukları yaşanabilmektedir. Özellikle 261a varağı son derece silik ve okunaksızdır. Arapça ayet dahi okunamaz halde olduğundan ayetin okunaksız yerleri yeniden yazılmıştır.

Birinci sırada yukarıdan aşağıya doğru Farsça tercüme (eğik vaziyette) ve devamında aşağıdan yukarıya doğru Türkçe tercümelere (eğik vaziyette) silsile şeklinde birbirini takip etmektedir. Birkaç yerde Farsça ve Türkçe kelimelerin yerlerinde yanlışlık yapılmıştır. Bu nedenle gerek Türkçe gerekse Farsça tercümeyi metne aktarma sırasında bu sıraya dikkat etmek gerekir. Aksi halde Türkçe ve Farsça kelimeler birbirine karışabilir.

Açık saman rengi abadi bir zemine yazılan tercüme metninin kağıdı bazı yerlerde değişmiştir. Açık sarı, parlak, saman renkli zemin bazen yerini nohudî renkli kağıda bırakır. Yazmanın dış kapağı açık kahverengi deridir. Bu deri üzerinde de farklı geometrik şekillerde süslemeler yer almaktadır. El Biruni adlı Kütüphanede nadir yazma (kol yazma³⁷) lar arasında saklanan bu eser kırmızı renkli özel bir kadife içerisinde muhafaza edilmektedir.

29x36³⁸ cm ebadındaki bu yazma üzerinde Maverâünnehir bölgesinin süsleme sanatını yansıtan çok sayıda bezek vardır. Her bir varlığın sağ ve sol tarafları iki değişik süsleme ile bezenmiştir. Elyazmanın başı ve surelerin sonu altın ve renkli süslemelidir. Metinde ve cetvelde altın renk, süsleme ve unvanlar vardır.

Semenov'un tercüme ile ilgili verdiği bilgiler şu şekildedir:

Описываемая рукопись Корана заключает в себе фрагмент, охватывающий арабский текст 2-главы (с несколькими пропусками), 3-главы (целиком), 4-главы (целиком), 5-главы (1-117 стих) и 6-главы (71-136 стих).

Листы основного состава рукописи перепутаны при переплете. Лл. 1-3 и 19-22 более позднего происхождения, содержат лишь арабский текст. На листах основного состава рукописи, написанной крупным красивым четким почерком сулс, арабский текст сопровождается подстрочным, слово за слово, переводом на персидский и узбекский (тюркский) языки.

По характеру толстой лощенной бумаги, по почерку и пунктуации букв рукопись следует отнести к XIII в. За это говорят и встречающиеся в персидском тексте слова, не употребляющиеся в более позднем литературном языке, и характер тюркского перевода, язык которого приходится признавать, по принятой в настоящее время терминологии, караханидско-кипчакским. Памятник чрезвычайно интересен и важен для истории старо-узбекского языка. Другой экземпляр того же тюркского перевода Корана (полностью арабский текст с одним только тюркским переводом) обнаружен летом 1936 г. в одной стамбульской рукописи³⁹.

³⁷ Modern Özbek Türkçesinde el yazma esere bu ad verilmektedir.

³⁸ Bu ebat Semenov'da 29,5x34'tür.

³⁹ Semenov, *a.g.e.*, s. 45-46.

"1-3 ve 19-22 varaklar arası sadece Arapça metindir. Ana metin sayfasında güzel bir el yazısı ile yazılmış sülûs hatlı Arapça metin, Farsça ve Özbekçe (Türk dili) metin Arapça ile eş güdümlü yapılmaktadır.

Kalın kuşe kağıt, el yazısı ve noktalama karakterleri ve yazının niteliğine bakıldığında eser XIII. yüzyıla isnat edilmelidir. Farsça metin ve Türkçe çeviri dikte alındığında eseri Karahanlı-Kıpçak sahasına dahil etmemiz gerekir. Eserin son derece ilginç ve önemli olan tarafı eski Özbek dilinin geçmişi içindir".

1.2.2. Sahası ve Dili

Türk dilinin tarihi dönemleri içerisinde Müsterek Orta Asya Türkçesinin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Karahanlı, Hakaniye Türkçesi gibi değişik adlarla da anılan bu döneme ait tarihî metinlerin azlığı, dönemi ve dil özelliklerini tam olarak tespit edemememize yol açmaktadır.

Kısmi farklılıklar göz önüne alınmazsa Köktürk, Uygur, Karahanlı ve Hazem Türkçeleri birbirlerinin devamı niteliğindedir. Türklerin Turan yurdunda, Türkistan'da geniş bir coğrafi alana yayılmış olmaları dillerinin de farklı özellikler göstermesine yol açmıştır. Kâşgarlı Mahmut bu durumu meşhur eserinde şöyle ele almıştır⁴⁰.

Kâşgarlı Mahmut'un verdiği bilgiler ve o devirde yazılan eserlerden de anlaşılıyor ki Türk boyları arasında çeşitli fonetik ve morfolojik farklılıklar söz konusudur. Bu nedenle Türk dilinin X-XIII. yüzyıllar arasını kapsayan dönemi Karahanlı Türkçesi yerine "Müsterek Orta Asya (Ortak Türkistan) Türkçesi" ifadesi ile adlandırmayı yeğledik.

Erken devir Kur'an tercümelerinin pek çoğunda eserle ilgili bilgiler (yazıldığı yer, yazar kişi vs) mevcut olmadığından mevcut eserin sahası ve dili hakkında görüş beyan etmek zorlaşmaktadır. Elimizdeki Kur'an tercümesi, Özbekistan Nüshası için de benzer durum söz konusudur. Özbekistan Nüshasının yazılış yeri olarak genelde Maverâünnehir bölgesini özelde ise Buhara'yı zikredebiliriz. Sâmânîlerin başşehri olan Buhara'da Sâmânîler uzun süre hakimiyet sürmüşlerdir. Bilindiği üzere Sâmânîlerin resmî dili Farsça idi. Fakat Sâmânî devletinin tebasının büyük çoğunluğu Türk idi ve bu Türk nüfusu zaman içerisinde çoğalmıştır. Çünkü Oğuz, Karluk ve Kıpçak boyuna mensup Türklerin pek çoğu X. yüzyılda Sâmânî topraklarına göç etmiş; Sâmânîler de bu Türkleri kabul şartı olarak İslâm dinini ön şart koşmuşlardır. Ekonomik, siyasi ve benzeri nedenlerden dolayı Semerkant ve bilhassa Buhara bölgelerindeki Türk nüfusu zaman içerisinde artış göstermiştir.

⁴⁰ Kâşgarlı Mahmud, *Divanü Lügâti't-Türk* (Besim Atalay, *Divanü Lügâti't-Türk Tercümesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1985. s.

Soğd ve İran halkları ile karışan Türkler Buhara ve Semerkant bölgesinde ortak bir kültür havzası oluşturmuşlardır. Farsça ve Türkçe bu bölgede konuşulan iki önemli dil hâline gelmiş ve bu durum doğal olarak yazı diline de yansımıştır.

Günümüzde Özbekistan Cumhuriyeti idari sınırları içerisinde bulunan Semerkant ve Buhara'da hâlâ Farsçanın hissedilir derecede etkisi ve kullanımı söz konusudur. Zerefşan, Nevayî, Semerkant ve Buhara ve bu bölgelere bağlı köylerin bazılarında tamamen Farsça ve Tacikçe konuşulduğu bilinmektedir. Özbekistan Nüshası'nın satır arası Türkçe ve Farsça tercümeli olması bu eserin Buhara veya civarında yazıldığıнын en önemli kanıtlarından birisidir.

Tacikî denilen Tacik Farsçası aslında Sâmânîler döneminin Farsçası olup yabancı dillerden daha az etkilenmiştir⁴¹.

Farsçayı resmî yazışma ve öğrenim dili olarak kabul eden Sâmânîlerin himayesi ve desteği ile gelişen bu dil, İslâm öncesi dönemlerin Orta Farsçasını temel alan ve Arapçanın geniş kelime hazinesiyle zenginleşen, Arap harfleriyle yazılan bir Farsça hâline gelmişti⁴².

Özbekistan Nüshasının kütüphane katalog tasnifini yapan A. A. Semenov eserin XIII. yüzyıla ait olduğunu belirtir. Öne sürdüğü bu fikirleri desteklemek için de Farsça tercümelerin dilinin Klasik Farsça olduğunu, Türkçe tercümelerdeki kelimelerden hareketle de bu tercümenin dilinin Karahanlı-Kıpçak Türkçesi olabileceğini söyler⁴³.

XII. yüzyıl sonları ile XIII. yüzyıl başlarında özellikle Batı Türkistan'da Karahanlı varlığı ve tesirinden söz etmek çok zordur. Nitekim Karahanlılar Kâşgar merkezli kurulmuş olan Doğu Türkistan devletidir. Varlık ve tesir alanı daha ziyade Kâşgar ve Fergana Vadisi civarıdır, bir başka ifade ile Uluğ Türkistan'ın Doğu yakasıdır. Karahanlıların dili ise Oğuz-Kıpçak Türk lehçeleri değil Karluk Türk lehçesi temelli klasik Doğu Türkçesi olup bugünkü Özbek ve Uygur Türkçeleri onun vârisleridir. Oğuz ve Kıpçaklar Karahanlı idaresi altında yaşayan ve bağımsız devlet sahibi olmayan Türk boyları olduğu için tümüyle kendi lehçelerinin dil özelliklerini yansıtan eserler verememişlerdir. Karahanlılara bağlı boy durumunda olmaları buna mani olmuştur. Nitekim Selçukluların resmî dili Farsça olan Samanîlerin idaresi altına girmeleri neticesinde ciddi anlamda Farsça tesirinde kalmalarına ve Farsça eserler vermelerine etken olmuştur. Daha basit bir örnek verecek olursak bağımsız bir ülkede güç unsuru elinde bulunduran erkin dili ne ise resmi

⁴¹ Mehmet Kanar, *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul, 2000, s. III.

⁴² Robert L. Canfield, "Türk-Iran Geleneği", *Akdenizden Hindistan'a Türk-Iran Esintileri*, Türkçesi: Ömer Acı, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005, s.21.

⁴³ Semenov, *a.g.e.*, s.

di, edebî dil de o olmuştur. Karahanlılar zamanında Oğuz ve Kıpçak Türk lehçeleri edebî yazı dili hüviyetinde kullanılmamıştır. Ancak Karahanlıların zayıflaması neticesinde Batı Türkistanda yaşayan Oğuz ve Kıpçaklar Köktürk-Uygur ve Karahanlı Türkçelerinin devamı niteliğindeki Karluk (klasik Doğu Türkçesi) temelli Ortak Türkistan Türkçesi içine kendi lehçelerinden kelimeler ve şekiller serpiştirmeye başlamışlardır. Bu durum Harezm-Kıpçak Türkçesi ile yazılan eserlerde belirgin olarak hissedilmektedir. İşte elimizdeki satır arası Türkçe-Farsça tercümeli Kuran tercümesinin dilini tayin ederken bu tür özelliklere dikkat etmemiz gerekmektedir. Öncelikli olarak şunu ifade etmek gerekir ki bir eserin dili ve eskiliği Kutadgu Bilig esas alınarak ölçülmemelidir. Bundan ziyade eserin yazıldığı muhit ve dönem esas alınmalıdır. Kutadgu Bilig Doğu Türkistan'da Fergana bölgesinde yazılmış bir eser olup Karluk Türkçesi temelinde yazılmıştır. Kâşgar muhitinin dil özelliklerini yansıtır. Bu eserin dili bazen "Kâşgar Tili, Satuk Buğra Han Tili" gibi ifadelerle anılmaktadır. Özbekistan Nüshası ise muhit olarak Batı Türkistan'da yazılmıştır. Eserin satır arası Farsça tercümeyle de ihtiva etmesi bunun en büyük delilidir. Eserin dilini tespit etmede bu iki dilliliğin çok büyük etkisi olmuştur. İstanbul Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı hocalarından değerli bilim adamı Prof. Dr. Mustafa Çiçekler'in yanı sıra İran, Tacikistan ve Özbekistan'dan⁴⁴ konuya vâkıf pek çok akademisyen, çalışmalarım esnasında eserin Farsça kısmını inceleme fırsatı yakaladılar. Farsça uzmanı bu kişilerin ortak kanaati Kuran tercümesindeki Farsçanın 12-13. yüzyıllar Farsçası olduğu yönünde idi. Bu durum, eserin dilini ve muhitini tespit için birinci basamak olarak kabul edilirse ikinci aşama ise eserdeki Oğuz-Kıpçak unsurlarının diğer Karahanlı eserlerine kıyasla baskın olarak öne çıkmasıdır. Gerek Farsça gerekse Türkçe tercümedeki dil özelliklerinden hareketle Özbekistan Nüshası'nın dilini 12. yüzyıl sonları ile 13. yüzyıl başlarında Batı Türkistanda kullanılan Ortak Türkistan Türkçesi (Müşterek Orta Asya Türkçesi) olarak tayin edebiliriz. Bu dönemler aslında Türkistanda siyasî istikrarsızlığın baş gösterdiği yıllardır. Nitekim Samaniler (875-999), Büyük Selçuklu Devleti (1038-1157), Gazneliler (961-1187), Karahanlılar (840-1212), Harezmşahlar (1077-1231) tarih sahnesinden silinmiş ve devamında bölge Moğol istilası altına girmiş bulunmaktadır. Moğol istilası sonrasında Batı Türkistanda kurulan Çağatay Hanlığı (1227-1370) ahalisinin çoğunluğu Türk, Tacik ve en önemlisi Müslüman olan bir kitleye hükmetmişlerdir. Bu durum devlet idaresinde bazı zorluklara yol-

⁴⁴ Özbekistan İlimler Akademisi Alişir Nevaî Dil ve Edebiyat Enstitüsünden Doç. Dr. Seyfeddin Seyfullah, Özbekistan Milli Üniversitesinden Prof. Dr. Kazakbay Mahmudov, Doç. Dr. Abdumurat Tilavov, Tacikistan İlimler Akademisinden Dr. Feyzullah Beratoviç, İran İsfahan Üniversitesinden Dr. Mehdi Ebu'l Hasanî gibi bilim adamları tercümenin Farsça kısmı üzerinde değerli görüşlerini ortaya koymuşlardır.

açmıştır. Özellikle İslam dinine karşı olan idarecilerin sert tutumları zaman içinde değişime uğramış ve nihayet Çağatay Hanlarından Mübarek Şah İslam dinini benimsemiştir. Bütün bu şartlar göz önünde tutulduğunda Özbekistan Nüshasının Semerkant Buhara bölgesinde, halkı Fars dilli Tacik ve dahi Türklerden oluşan Müslümanlara hitap eden bir dönemde yazılmış olabileceği tahmin edilebilir.

Maveraünnehir bölgesinde yaşayan Karluk, Oğuz ve Kıpçak Türklerinin çeşitli dil özellikleri Özbekistan Nüshasına da yansımıştır. Bu nedenle Özbekistan Nüshasının dilini temelde klasik Doğu Türkçesine dayanan Karluk, Oğuz ve Kıpçak Türkçelerinin karışımı olan Ortak Türkistan Türkçesi olarak tayin edebiliriz. Dil özellikleri Dönem olarak da eseri XII. yüzyılın sonları ile XIII. yüzyılın başlarına dahil edilebilir.

Kur'an'ın Farsçaya ilk tercümesinin Sâmânîler zamanında Buharada yapılması, Sâmânîler zamanında çok sayıda Türk'ün İslam dinine geçmesi, Özbekistan Nüshasının Türkçe tercüme yanında Farsça tercüme de içermesi ve benzeri hususlardan dolayı Sâmânîler tarihine de kısaca bakmamız faydalı olacaktır:

Sâmânîler (875-999), Orta Asya ve doğu İran'da kurulmuş, adını kurucusu Sâmân Hüdâ'dan alan bir hanedanlıktır. İslam ordularının İran'ı ele geçirmesinin ve Seferi egemenliğinin yıkılmasının ardından İran'da iş başına geçen ilk yerli yönetimdir.

Sâmânîler dönemi Tacik milletinin başlangıcı olarak kabul edilir. Egemenlikleri 102 yıl süren Sâmânîler topraklarını, Horasan, Tabaristan, Kirman, Gorgan, Rey ve Maveraünnehir'e kadar yaymışlardır. Egemenliklerini kabul ettirmek için Sasaniler'in devamıymış gibi davranmışlardır. Başkentleri Buhara, Semerkand ve Herat gibi kentler olmuştur.

Sâmânîler eski İran kültürü'nü canlandırmak ile kalmadılar ve İslamiyet'in yayılması için de büyük çaba sarf ettiler. Pers-İran kültürünün tüm etkilerini Orta Asya'ya yaydılar. Sanatta çanak - çömlek yapımında ileri gittiler ve süslemeli yazılan olan eserler verdiler. Toprakları içindeki birçok topluluk İslamiyet'e girmeye başladı. Tarihçilere göre Sâmânîlerin gayretleri ile o dönemde yaklaşık 200000 Türk İslamiyet'e girdi. Türkler'in İslama girişi gelecekte bölgeyi egemenlikleri altına alacak olan Gazneliler'in büyük bir hızla güçlenmesine ortam hazırladı. Sâmânîler 999 yılında Karahanlılar tarafından yıkıldı⁴⁵.

Sâmânîler zamanında kullanılan Farsça Orta Farsça dönemi Farsçası olup bu devir değişik adlarla anılmıştır. Bazıları bu dönemi "saraya mensup" anlamına gelen Derî Farsçası, içerisinde Arapça güç deyim ve ifadeler az sayıda olması, Türkçeden

⁴⁵ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Sâmânîler>. Ibn Athir, volume 8, s. 396

etkilenmesi ve benzer nedenlerden dolayı Sâmnî ve Gaznevî devri Farsçası *Horasan Şivesi* (Şive-i Horasanî) olarak adlandırılmıştır⁴⁶. Derî Farsçası Horasan ve Eşkânî dilinin devamıdır. Öyleki İslâmî Fars edebiyatı Horasan'da doğup gelişmiştir. Nitekim Horasan Eşkânîlerin hüküm sürdükleri bölge idi. Horasan şivesinin açık, sade ve ahenkli oluşu sebebiyle Sâsnî hükümdarları bu şiveyi saraylarının resmî dili olarak kabul etmişlerdir. Saffârilere yıkılıp yerine Buhara'da Sâmnîlerin kuruluşuna kadar fazla bir gelişme gösteremeyen Derî Farsçası Sâmnîler zamanında canlanmış ve kuvvetlenmiştir⁴⁷. Ali Fuat Bilkan Sâmnîlerin Derî Farsça ve Pehlevî Farsçasından vazgeçerek İslâm yazısını kullanmaya başladıklarını söyler⁴⁸. Sâmnîler bu yeni dönemde Pehlevî ve Derî Farsçası etkilerini bir anda atmamışlar aksine bu dillerin etkileri uzun yıllar kendisini göstermiştir. Sâmnîler, İslâm dairesinde yeni bir Fars kültürü ve edebiyatı vücuda getirmişlerdir. Farsçayı konuşma, şiir ve bilim dili olarak geliştiren Sâmnîler pek çok Arapça eseri de Farsçaya tercüme etmişlerdir. Nitekim Fars edebiyatının en güçlü şairlerinden Rûdekî ve Dakikî bu devirde yetişmişlerdir⁴⁹. Nasıl ki Karahanlıların İslâm dinine geçişi ile yeni bir İslâmî-Türk edebiyatı ve kültürü meydana gelmişse, Sâmnîlerin de İslâm'ı kabulleri ile yeni bir İslâmî-Fars edebiyatı meydan gelmiştir. İslâm öncesi Pehlevî ve Derî Farsçasından biraz farklı olan bu dil devresine Hudgson *Müslüman Farsçası* adını vermektedir⁵⁰. Günümüz Tacikçesinin de başlangıcı sayılan bu devir Farsçasının özellikleri Özbekistan Nüshasında kendini göstermektedir. Tercümede geçen Farsça kelimeler ve ifadeler halkın anlayacağı tarzda, içerisinde Arapça kelimelerin fazla olmadığı X. yüzyıl sonu XI. yüzyıl başlarının Farsçası olan *Horasan Farsçası*dır. Farsçanın bu dil devresinin pek çok kelimesi *Eski Farsça, Pehlevî ve Avesta*'dan⁵¹ kalmadır.

Özbekistan Nüshasında Farsça tercümedeki kelimelere baktığımız zaman bunların büyük çoğunluğunun Farsça sözlüklerde Pehlevî kökenli olduğunu gö-

⁴⁶ Muhammed İstî'lâmî, *Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında bir İnceleme* (Çeviren: Mehmet Kanar), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1981, s. 15.

⁴⁷ Muhammed İstî'lâmî, *a.g.e.*, s. 10-11.

⁴⁸ Ali Fuat Bilkan, "Türk-Fars Kültür Coğrafyası", *Türk Edebiyatı*, 392, İstanbul 2006, s.10-13.

⁴⁹ Bilkan, *a.g.m.*, s. 11.

⁵⁰ M.G.S., Hudgson, *İslâm'ın Serüveni II*, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.

⁵¹ Avesta, antik Mezopotamya dini olan Zerdüştlüğün kutsal kitabıdır. Bu dini kuran Zerdüş, Gatalar denen dörtlükler yazmıştı. Bu dörtlükler Avesta'da toplanmıştı. Bu yazılar, Zerdüş'tün neye inandığını ve Zerdüştlüğün temellerini anlatan tek belgedir. Avesta dili eski İran dillerinin bir parçası olan Indo-İranian dilinden olup Sanskritçeye bağlanır ve Zazaca ile çok büyük benzerlikler gösterir.

Avesta 21 kitaptan oluşmakta iken, İskender'in işgali sırasında yok olan kitaplardan sadece Yasna, Visparad ve Vendidad (veya Videvat) kalmıştır

rürüz⁵². Zeki Velidi Togan'ın ilk Türkçe Kur'an tercümesinin de Farsça tercüme ile aynı zamanda yapılmış olabileceğini belirtmişti. İlk Farsça tercüme yedinci Sâmânî hükümdarı I. Mansur zamanında (961-976) zamanında X. yüzyılın sonlarında yapılmıştı. Zeki Velidi Togan'ın söyledikleri göz önünde tutulursa *Özbekistan Nüshası*nın da X. yüzyıl sonları ile XI. yüzyılın başlarında yazılmış olabileceğini söyleyebiliriz.

Kâşgarlı Mahmud Soğdak⁵³, Kencek ve Argu boylarının iki dil bildiğini ve bunların İranlılarla karıştığından dolayı şivelerinin bozuk olduğunu belirtir. İlk Farsça tercüme heyetinde bir Argu Türkünün de bulunması onun Türkçe yanında Farsça bildiğinin de açık delilidir. Bu nedenle ilk Türkçe tercümenin de Farsça tercüme ile yakın tarihli olması gerekir. Çünkü hem Türkçe hem de Farsçayı iyi derecede bilen bir Argu Türkü Farsça tercümeden ilham alarak Türkçe tercüme de yapmış olabilir. Zaten ilk Farsça tercüme halkı çift dilli olan (Türkçe-Farsça) Maveraünnehir halkı için yapılmıştı.

Özbekistan Nüshası diğer erken devir Türkçe Kur'an tercümeleri ile karşılaştırıldığı zaman TİEM 73 numarada saklanan nüsha ve Harezmi Sahasında Yazılmış olan Hekimoğlu Ali Paşa Nüshası ile pek çok benzerliğe sahiptir. Bu doğal bir durumdur. Çünkü eldeki metin mukaddes kitap Kur'an'dır. Dolayısıyla Kur'an metni tercümelerinde büyük farklılıkların olması beklenemez. Sure sure veya varak varak karşılaştırma yerine bütün Kur'an tercümeleri bütün olarak ele alınıp karşılaştırılırsa ortaya sağlıklı bir sonuç çıkacaktır. Bu karşılaştırma sırasında Kâşgarlı Mahmut'un Türk lehçe ve şivelerine ait dil özellikleri dayanak alındığı takdirde söz konusu tercümelerdeki lehçe ve şive ağırlığı da ortaya çıkmış olacaktır.

Özbekistan Nüshası ve diğer Eski Kur'an tercümelerinin bazı surelerinin karşılaştırmalı metni şu şekildedir:

AL-İ İMRAN SURESİ 126-136. AYETLER

Özbekistan Nüshası:

A:126 (5) Tağı kılmadı anı Tangrı, meger müjde tağı qarâr kılmağ üçün köngülle-ringiz sizge [123b1] aning birle. Tağı ermes yârî sizge meger Tangrı qatundın, yingen, (2) hikmet birle iş kılğan.

⁵² Kanar, a.g.e.

⁵³ Kâşgarlı Mahmut'un verdiği bilgilere göre Soğdaklar vaktiyle Balasagun'a göçmüşler ve Semerkant-Buhara arası Soğdılardan oluşmaktaydı. Bunlar zamanla Türk nüfuzu ve geleneklerini hatta giyim kuşam şekillerini benimsemişlerdir. Kâşgarlı Mahmut zamanında Balasagun (Talas), İspicab (Sayram), Beyazşehir ve Argu ahalisi hem Soğdca hem de Türkçe konuşmaktaydı. Soğdca'nın da İranî bir dil olduğu bilinmektedir.

Rylands Nüshası:

126 [3a1] Kılmadı anı Tangrı meger müjde sizke amrulsun için (2) köngüllerin-
giz aning birle, yarı yok meger (3) nevmid bolup anlar.

Hekimoğlu Nüshası:

126. (4) Taķı kılmadı anı Tangrı, meger müjde sizge; taķı qarār kılmak için (5)
köngülleringiz anın birle. Taķı irmes yārı bermek meger Tangrı qatundın, ying-
gen, hikmet birle iş kılğan .

TIEM Nüshası:

126. Taķı kılmadı anı Tangrı mägär müjdä sizkâ taķı qarār kılmak için köngülle-
ringiz (8) anging birlä. Taķı ärmäz yārı bermäk mägär Tangrı qatundın yingän
hikmet birlä iş kılğan .

Özbekistan Nüshası:

A:127 Kesmek için bir ögürni anlardın kim küfr ketürdiler, (3) yâ ẖâr kılsa an-
larını taķı ewrulseler nevmidler.

Rylands Nüshası:

127 [3b1] Kesmek için bir buçğaknı anlardın kim (2) tandılar azu töpen kılor
olarını, yansalar (3) nevmîd bolup anlar.

Hekimoğlu Nüshası:

127. Kesmek için bir ögürni anlardın kim küfr ketürdiler, (7) yâ ẖor kılsa anlarını,
ewrulseler nevmidler.

TIEM Nüshası:

127. Kasmäk için bir ögürni anlardın kim (9) küfr kätürdilär yâ ẖor kılsa anlarını
taķı ävrülsälär nävmîdlär.

Özbekistan Nüshası:

A:128 Yok sanga (4) işdin nerse, yâ qaytsa yâ tevbe qabül kılsa yâ qınasa anlarını;
(5) haķıqat üze anlar küç kılğanlar.

Rylands Nüshası:

128. Yok sanga işdin [4a1] nerse azu tevbe bérür olar üze azu qınayur olar[nı],
(2) olar zâlimler.

Hekimoğlu Nüshası:

128. Yoq sanga (8) işdin nirse, yâ qaytsa, yâ tevbesini qabûl qılsa anlar üze, yâ qınasa anlarını; (9) haqıqat üze anlar küç qılğanlar.

TIEM Nüshası:

128. Yoq sanga işdin [50v /1] nârsä yâ qayıtsa anlarning üzä yâ qınasa anlarnı haqıqat üzä anlar küç qılğanlar.

Özbekistan Nüshası:

A:129 Taqı Tangrıǵa ne kim kökler içinde turur [124a1] taqı ne kim yer içinde turur. Yarlıqayur kimge kim tilese taqı qınayur (2) kimni tilese. Taqı Tangrı yarlıqāğan, raḥmet qılğan.

Rylands Nüshası:

129.Ol Tangrıka ol kim (3) kökler içinde ol kim yerler içinde, örter [4b1] kimni kim tilese, qınayur kimni kim tilese, (2) bolǵay kim qurtulǵay sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

129.Taqı Tangrıǵa nı kim kökler içinde turur taqı ne kim yirde [64b/1] turur. Yarlıqar kimni tilese taqı qınayur kimni tilese. Taqı Tangrı yarlıqāğan, (2) raḥmet qılğan.

TIEM Nüshası:

129.taqı Tangrıka nâ kim kâklär içindä turur (2) taqı nâ kim yâr içindä turur. Yarlıqayur kimkâ kim tiläsä taqı qınayur kimni tiläsä. Taqı Tangrı yarlıqāğan, (2) raḥmät qılğan.

Özbekistan Nüshası:

A:130 Ey anlar kim (3) bittiler; yimeng ribānı qat qat qat qalınmış (4) taqı saqıning Tangrıdın, bolǵay kim siz qurtulǵay siz.

Rylands Nüshası:

130.Ey (3) anlar kim bittiler, yémengler ribānı, [5a1] iki ança üze üze üze qılmaqın, qorqunglar Tangrıdın, (2) bolǵay kim qurtulǵay sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

130. Ay anlar kim bitile<ı> ! Yimeng ribānı, qat qat (3) qat qıl<ın>mış, taqı saqıning Tangrıdın, bolǵay kim siz qurtulǵay siz.

TİEM Nüşası:

130. Ay (3) anlar kim bittilär yemân ribânı kat kat kılınmış. Tağı qorqung Tangri-din (4) bolğay kim siz kırtulğay siz.

Özbekistan Nüşası:

A:131 Tağı saqıning ol otdın kim (5) anuq kılındı kâfirlerğa.

Rylands Nüşası:

131Qorqunglar ol otdın, (3) ol kim anutıldı kâfirlerğa.

Hekimoğlu Nüşası:

131. Tağı sakning (4) ol otdın kim anuq kılmadı kâfirlerğa.

TİEM Nüşası:

131.tağı qorqung ol otdın kim anuq kılındı kâfirlerkä.

Özbekistan Nüşası:

A:132 Tağı boyun süng Tangrığa [124b1] tağı yalawaçğa, bolğay kim siz raḥmet kılğay siz.

Rylands Nüşası:

132.Boyun sunglar [5b/1] Tangrığa hem yalawaçğa bolğay kim raḥm kılınğay sizler.

Hekimoğlu Nüşası:

132. Tağı boyun süng Tangrığa (5) tağı yalawaçğa, bolğay kim siz kırtulğay siz.

TİEM Nüşası:

132. tağı boyun süng Tangrığa tağı yalawaçğa bolğay kim siz raḥmât kılınğay-siz.

Özbekistan Nüşası:

A:133 Tağı iwüing (2) yarlıkamaq tapa İdingizdin tağı uçmaqğa, aning ini (3) kök-ler tağı yer anuq kılındı saqınğanlarga.

Rylands Nüşası:

133 (2) Éwingler yarlıkamaqğa (3) İdingizdin hem uşmaḥ, aning éni köklerçe [6a1] yerlerçe, anutuldı saqnuklarğa.

Hekimoğlu Nüshası:

133. Taķı iwüŋ (6) yarlıkamaķ tapa ıdıngızdın taķı uçmaķğa; aning ini kökler (7) taķı yir; anuķ kılındı saķıŋanlarğa.

TIEM Nüshası:

133. taķı ewüŋ (6) yarlıkamaķ tapa ıdıngızdın taķı uçmaķğa aning eni köklär taķı yār anuķ kılındı (7) kōrķanlarķa .

Özbekistan Nüshası:

A:134 (4) Anlar kim ĥarc kılurlar kinglikde taķı darlıķda taķı yutġanlarġa (5) öfkeni taķı 'afv kılġanlarġa kişilerdin. Taķı Tangrı süwer körklüġlük kılġanlarnı.

Rylands Nüshası:

134. Anlar kim hezİne kılurlar kenglik ĥâlde (3) hem tarlıķ ĥâlde hem singürġenlerni öwkeni [6b1] hem 'afv étkenler boġındın, Ol Tangrı (2) sewer edġü işliglerni.

Hekimoğlu Nüshası:

134. Anlar kim ĥarc kılurlar (8) kinglikde taķı tarlıķda, taķı yutġanlarġa öfgeni taķı 'afv kılġanlarġa (9) kişilerdin. Taķı Tangrı sewer körklüklük kılġanlarnı.

TIEM Nüshası:

134. Anlar kim ĥarc kılurlar kenglikdā taķı tarlıķda taķı yutġanlarķa (8) öfkāni taķı 'afv kılġanlarķa kişilārdin. Taķı Tangrı säwār āġġüklük kılġanlarnı.

Özbekistan Nüshası:

A:135 [125a1] Taķı anlar kim ol waķtın kim kıldılar körksüz işni yā küç kıldılar (2) özleringe; angdılar Tangrıni taķı yarlıķayu tilediler yazuķlarını. (3) Taķı kim yarlıķayur yazuķlarını, meġer Tangrı? Taķı peyvestelik kılmadılar (4) aning üze kim kıldılar taķı anlar bilürler anlar.

Rylands Nüshası:

135. Anlar kim kaçan (3) kılşalar körksüz işni azu küç kılşalar [7a1] özleringe üze yād kılurlar Tangrıni, yarlıķatu kolarlar (2) yazuķlarını kim yarlıķasa yazuķlarını (3) meġer Tangrı, tutaşı turmazlar aning üze kim [7b1] kıldılar, olar bilürler.

Hekimoğlu Nüshası:

135. 135. Taķı anlar <kim> [65a/1] kıldılar körksüz işni yâ küç kıldılar özleringe; angdılar (2) Tangrını taķı yarlıkayu tilediler yazuķlarını. Taķı kim yarlıkayur yazuķlarını, (3) meger Tangrı? Taķı peyvestelik kılmadılar aning üze kim kıldılar, taķı anlar bilürler.

TIEM Nüshası:

135.(9) taķı anlar kim ol vaķtın kim kıldılar körksüz işni taķı yâ küç kıldılar özläringä angdılar Tangrını taķı yarlıkayu tilädilär [51r/1] yazuķlarını. Taķı kim yarlıkayur yazuķlarını mäğär Tangrı. Taķı päyvästälük kılmadılar aning üzä kim kıldılar taķı anlar (2) bilürlä.

Özbekistan Nüshası:

A:136 Anlarning yanutı (5) yarlıkamaķ anlarning İdisindin; taķı büstänlar aķar astındın [125b1] arıķlar, cävidäneler aning içinde. Taķı neme körklüg 'amel kılğanlarning yanutı.

Rylands Nüshası:

136.Bu ögür (2) olarning yanutları yarlıkamaķ idilerindin (3) hem uştnaķlar aķar altınıda [8a1] arıķlar, cävidäneler aning içinde, neme körklüg (2) iş kılığılarning yanutı.

Hekimoğlu Nüshası:

136. (4) Anlar, anlarning cezäsı yarlıkamaķ, anlarning İdisindin; taķı büstänlar, (5) aķar altınıdın arıķlar, cävidäneler aning içinde. Taķı neme körklüg 'amel kılğan -(6) larning yanutı!

TIEM Nüshası:

136.anlar anlarning yanutı yarlıkamaķ idilärindin taķı büstänlar aķar astındın (3) arıķlar cävidänälär aning içindä. Taķı nemä körklük 'amäl kılğanlarning yanutı.

MAİDE SURESİ 17-27. AYETLER**Özbekistan Nüshası:**

M:*17 [207a1] Küfr ketürdi anlar kim aydılar; ھاқиқат üze (4) Tangrı ol Meryem oğlu 'isä. Ayğıl; kim yığar (5) Tangrıdın nerseni eger tilese kim yokatsa Mer-yem oğlu 'isä'nı, taķı anasını taķı ol kimerseler kim yer içinde ķamuğını (2)

taķı Tangrıǵa köklerning mülki taķı yerning, taķı ne kim ikisi arasında. (3) Yaratur ne kim tilese, taķı Tangrı ǵamuǵ nerse üze yaraǵlıǵ.

Rylands Nüshası:

17. Çın-oķ tandı (3) anlar kim aydılar: bütünlükin Tangrı ol, mesîh oǵlı 'İsâ. [30b1]
 "Ayǵıl: "Kim erlig bolur Tangrıdın nerse, (2) eger tilese helâk kılmaq Meryem oǵlı mesîhni (3) taķı anasını, taķı ol kim yer içinde turur ǵamuǵ. [31a1]
 Ol Tangrıǵa köklerning hem yerlerning mülki, (2) ol hem iki ara törütür neni kim tilese, (3) Ol Tangrı ǵamuǵ neng üze uǵan ol.

Hekimoǵlı Nüshası:

17. Küfr ketürdi anlar kim aydılar: "Haķıkat üze Tangrı ol (6) Meryem oǵlı 'İsâ.
 "Ayǵıl: "Kim yıǵar Tangrıdın nirseni; eger tilese (7) kim yoķatsa Meryem oǵlı "İsânı taķı anasını, taķı ol kim irselerni kin (8) yır içinde ǵamuǵını? "Taķı Tangrıǵa köklerning mülki taķı ikisi arasında. Yaratur neni kim tilese, taķı Tangrı tigme bir nirse üze [107b/1] yaraǵlıǵ.

TIEM Nüshası:

17. tandı oķ anlar [82v/1] aydılar bütünlükün Tangrı ol mäsîhni Märyäm oǵlı.
 Ayǵıl kim ärklig bolur Tangrıdın närsä (2) äǵär tiläsä yoķ yoğun kılmaq mäsîhni märyäm oǵlı aning anası nä kim yär içindäkini (3) ǵamuǵ yumqını. tanrıning kâklär yärlär ärkligligi nä kim ol ekki ara ärsä. yaratur näǵü (4) tiläsä. Tangrı tegmä närsä üzä uǵan turur.

Özbekistan Nüshası:

- M:18 (4) Taķı aydı Cuhüdler taķı Tersäler; biz (5) Tangrıning oǵulları taķı döstleri.
 Ayǵıl; ne üçün ǵınar sizni yazuqlarınız birle? [207b1] Siz yaratılmış, ol kimerselerdin kim yarattı. Yarlıǵayur kimge kim tilese (2) taķı ǵınayur kimge kim tilese. Taķı Tangrıǵa köklerning mülki (3) taķı yerning, taķı ne kim ikisi arasında. Taķı aning tapa ǵaytmaq.

Rylands Nüshası:

- 18.[31b1] aydı cuhüdler hem tersäler: (2) biz Tangrıning oǵlanları –miz hem döstler-miz. (3) Ayǵıl: nelük ǵınar sizni yazuqlarınız birle? [32a1] Kendü sizler ädemi siz, andın kim yörütti, yarlıǵayur(2) kimni tilese hem ǵınayur kimni tilese, (3) Ol Tangrıǵa köklerning hem yerlerning mülki [32b1] hem ol iki araqı, angar ol yanış.

Hekimoğlu Nüshası:

18. Taqı aydı cuhüdler taqı tersälar: “ Biz Tangrıning oğulları taqı döstları.”(2)
Ayğıl: ne üçün kınar sizni, yazuklaringız birle? Siz yaratılmış, ol kim irse-
din kim yarattı.(3) Yarlıkar kimni tilese taqı kınayur kimge kim tileyür. Taqı
Tangrıga köklerning mülki (4) taqı yirning, taqı ne kim ikisi arasında. Taqı
aning tapa qaytmaq.

TİEM Nüshası:

18. aydı cuhüdler taqı tersäklär (5) biz Tangrıning oğlanları biz aning säwügläri
miz. ayğıl: nälük üçün kınayur silärni, yazuklaringız birlä. yoq kim silär
(6) anıngdın kim yarat(tı). Yarlıkar kimni tiläsä taqı kınayur kimni tiläsä.
Tangrıqa turur köklär yärlär ärklig(7)-ligi nä kim ol ekki ara ärsä aning tapa
ol yarış.

Özbekistan Nüshası:

- M:19 (4) Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaçımız; (5) açuq kılur sizge, süstlük
üze yalawaçlardın, kim [208a1] aysangız; kelmedi bizge müjde birgendin,
qorqutğandın. (2) Keldi sizge müjde birgen taqı qorqutğan. Taqı Tangrı (3)
qamuğ nerse üze yarağlıg.

Rylands Nüshası:

19. Ey bitig bodını, keldi ök sizke (3) bizing yalawaçımız, belgültür sizke, süstlük
üze yalawaç-[33a1]lardın, kim aysa siz: kelmedi bizke (2) müjdeçidin hem
qorqutğuçidin, çın-oq keldi sizke (3) müjdeçi hem qorqutğuçı, Ol Tangrı kamuğ
neng üze uğan.

Hekimoğlu Nüshası:

19. Ay kitāb eyeleri! (5) Keldi sizke yalawaçımız; (5) açuq kılur sizge, süstlük
üze yalawaçlardın, (6) kim aysangız: “ Kelmedi bizge müjde birgendin taqı
qorqutğandın.” Keldi sizge (7) müjde birgen taqı qorqutğan. Taqı Tangrı tıgme
bir nirse üze yarağlıg.

TİEM Nüshası:

19. ay bitig idiläri kälidi ök silärkä (8) yalawaçımız bälgürtür silärke üzüklük
käsüklük üzä yalawaçlardın kim aymağingızlar kälmädi bizingkä (9) säwinç
berdäçidin ap qorqut(t)acıdın. kälidi ök silärkä säwinç berdeçiden ap qorqut(t)
acıdın. Kälidi ök silärkä säwinç berdäçi qorqut(t)acı. Tangrı tegmä bir närsä
üzä uğan turur.

Özbekistan Nüshası:

M:20 Tağı ol vaqtın kim aydı Mūsā (4) qavminge; ey qavmum, zıkr qiling Tangri-ning ni' metin (5) sizing üze ol vaqtın kim qıldı sizing içingizde peygamberler tağı qıldı sizge [208b1] melikler tağı birdi sizge anı kim birmedim bir kimersege (2) 'älemlerdin.

Rylands Nüshası:

20. [33b1] Ançada aydı Mūsā, boğnıka: ey boğnum, (2) yād qilinglar Tangri ni' metini sizing üze (3) ançada qıldı sizing içingizde peygamberler sizke [34a1] melikler hem bērdi sizke, anı kim bērmedi (2) bir kimerseke (2) 'älemluğlardın.

Hekimoğlu Nüshası:

20 Tağı ol vaqtın kim aydı (8) Mūsā (4) qavminga: "Ay qavmum!, zıkr qiling Tangri ni' metin sizning üze, (9) ol vaqtın kim qıldı sizning içingizde peygamberler tağı qıldı sizge melikler tağı birdi sizge [108a/1] anı kim birmedim bir kim irsege 'älemlerdin."

TIEM Nüshası:

20. [83r/1] Ançada kim aydı Mūsā yalavaç öz boğuninga yād qilinglar Tangri-ning ni' matini silär üzä ançada qıldı silär içindä yalavaçlar qıldı silärni eliglärdi silärkä anı kim bērmädi bir kim ärsäkä (3) 'äjunluğlardın.

Özbekistan Nüshası:

M:21 Ey qavmum; kiring anğ (3) qılınmış yirge, ol kim bitidi Tangri sizge. Tağı qaytmang (4) songlaringız üze kim ewrülgey siz ziyän qılğanlar.

Rylands Nüshası:

21. Ey boğnum, (3) kiringler yerke, anğ yerke ol kim bitidi Tangri [34b1] sizke, yanmanglar kiçinleringizke (2) yanga sizler ziyänliğ bolup sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

21. "Ay qavmum! Kiring (2) anğ qılınmış yirge, ol kim bitidi Tangri sizge. Tağı qaytmang (3) songlaringız üze kim ewrülgey siz ziyän qılğanlar."

TIEM Nüshası:

21. Ay mäning boğunum kiringlärdi ol antılmış yärkä kim bitidi Tangri (4) silärkä. Qadranmanglar arqalaringız üzä yangay silär qorquğlılar.

Özbekistan Nüshası:

M:22 (5) Aydılar; ey Mūsā; haqıķat üze anıng içinde erenlerni, boynağular. [209a1]

Taķı biz kirmegey miz anga, ançağa tegrü kim çıķğaylar andın. (2) Eger çıksalar andın, haqıķat üze biz kirgenler miz.

Rylands Nüshası:

22. Aydılar:(3) ey Mūsā, bütünlükin anıng içinde boğun küçlüğler, [35a1] biz hıç kirmez- miz anga çıķmağınça olar(2) andın eger çıksalar andın, (3) biz kirgenler -miz.

Hekimoğlu Nüshası:

22. Aydılar:”Ay Mūsā!(4)Haqıķat üze anıng içinde erenler bar boynağı. Taķı biz kirmegey biz anga, ançağa tegrü kim çıķğaylar (5) andın. Eger çıksalar andın, haqıķat üze biz kirgenler biz.

TIEM Nüshası:

22.aydılar ay Mūsā(5) cın anıng içindä boğunlar bar üz öwkäsi üçün iş kılğan biz kirmägäy ök miz angar anlar çıķğınçağa tegi andın. Apang çıksalar (6) andın biz kirigilär miz.

Özbekistan Nüshası:

M:23 (3) Aydı iki er anlardın kim qorqarlar eğgölük kıldı (4) Tangrı ol ikeğü üze; kiring anlar üze kapuğķa. Ol vaqtın kim (5) kirsengiz anga, haqıķat üze siz yingensiz. Taķı Tangrı üze [209b1] tevekkül kılıng, eger ersengiz bitgenler.

Rylands Nüshası:

23. Aydılar iki er [35b1] anlardın kim qorqarlar, ni'met bérđi Tangrı ol iki üze: (2) kiring ler olar üze kapuğķa,ķačan (3) kirse sizler yengigililer siz Tangrı üze, [36a1] köngül urunglar eger mü'min erse sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

23. Aydı iki er (6) anlardın kim qorqarlar eğgölük kıldı Tangrı anlar üze: “Kiring anlar üze kapuğģa. Ol vaqtın kim kirsengiz anga, haqıķat üze siz yingenler. Taķı Tangrı üze (8) tevekkül kılıng, eger irsengiz bitgenler.”

TIEM Nüshası

23.Aydı ikki er anlardın kim qorqarlar (7) erinç bedri Tangrı ol ekki üzä; kiringlär anlar üzä kapuğģa. Ķačan kirsä silär angar silär (8) ut(t)acı silär. Tangrı üzä köngül urunglar äğär ärsä silär kertgünüğilär.

Özbekistan Nüshası:

(M:24 Aydılar: (2) Ey Mūsā, biz kirmegey miz anga ulaşı, peyveste bolmuşlarınça
(3) anıng içinde. Barğıl sen İding, öldürüşüñg. (4) Biz munda oltuğanlarmuz

Rylands Nüshası:

24 Aydılar: ey Mūsā; biz kirmez-miz anga (3) ulaşı ol kim andalar erken anıng
içinde. Barğıl sen [36b1] sēni iğitken, tokušunglar ikegü, biz munda (2)
oldruğıl-lar-miz.

Hekimoğlu Nüshası:

24. Aydılar: "Ay Mūsā! (9) Hāqıķat üze biz, kirmegey biz anga ulaşı, peyveste
bolmuşlarınça anıng içinde. Barğıl sen[108b/1] taķı İding, ikegü takuşung. Biz
munda oltuğanlar."

TIEM Nüshası

24. aydılar ay mūsā (9) biz kirmägäy ök miz angar tutaşı nāçā kim olar bar ärginçā
anıng içindā barğıl sän sāning uluğung ya'nı hārūn toķışinglar.[83v/1] biz
munda oltruğıl-lar miz.

Özbekistan Nüshası:

M:25 Aydı; İdim, hāqıķat üze men (5) erklenmes men, meger özümnı taķı uyamrı.
Ayırt kemişgil aramızda [210a1] taķı buyrukdın çıķğan erenler arasında.

Rylands Nüshası:

25. Aydı: İdim, men erklig bolmaz men, (3) meger özümkē, ķadaşımķa, adırğıl bi-
zing ara [37a1] fāsıķ boğunlar ara.

Hekimoğlu Nüshası:

25. Aydı: "İdim! (2) Hāqıķat üze men erklenmes men, meger özümnı taķı uyamrı.
Ayırt kemişgil aramızda taķı(3) buyrukdın çıķğan erenler adırğıl bizing ara-
sında."

TIEM Nüshası

25. aydı iđimā mān ärklig bolmas mäs mägär özümkä māning ķadaşım üzä.(2)
adırgıl bizli ara yarlıkdın çıķığlı boğunlar ara.

Özbekistan Nüshası:

M:26 Aydı Tangrı; (2) Hāqıķat üze ol, hārām kılınmış turur anlar üze kırk yıl.
(3) Mütēhayyir bolurlar yer içinde. Ķađğurmağıl buyrukdın çıķ(ğ)an (4) eren-
ler üze.

Rylands Nüshası:

26. (2)Aydı Tangrı harām kılınmış erür olar üze(3) kırk yılını, hîre bolurlar yer [37b/1] içinde, ökünmegil fâsık boğunlar (2) üze.

Hekimoğlu Nüshası:

26.Aydı: “Haķıķat üze ol, harām kılınmış anlar üze (4) kırk yıl. Mütehayyir bolurlar yirde. Ķadğurmağıl (5) buyruğdın çıķğan erenler üze.”

TIEM Nüshası

26. aydı ol harām kılınmış turur anlar üzä(3) kırk yıl. Tüzginü yöriyürlär yär içinde. Ķadğurmağıl yarlıķdın çıķıķlı boğunlar.

Özbekistan Nüshası:

M:27 Taķı oķuğul anlar üze Ādem'ning iki (5) oğlının Ķaberin Ķaķ birle; ol vaķtın kim Ķurbān kıldılar, Ķurbānı Ķabül kılındı [210b1] ol ikide birisindin taķı Ķabül kılınmadı taķı birisindin⁵⁴ (2) aydı; öltürgey men sini. Aydı; Ķaķıķat üze Ķabül kılur Tangrı (3) saķınğanlardın.

Rylands Nüshası:

27. oķıķıl olar üze Ādemnüng (3) iki oğlı Ķaberini sezäça, ançada Ķurbān kıldılar, Ķurbān kılmaķ [38a1] pezirlendiler ikide birindin yime (2) pezirilenmedi taķı birindin, aydı: öldürmek üçün sēni. (3), men Ķorķar men Tangrıda 'ālemluğlar iğisidin.

Hekimoğlu Nüshası:

27. Taķı oķuğul anlar üze Ādemnüng iki oğlının Ķaberin, (6) Ķaķ birle: Ol vaķtın kim Ķurbān kıldı<lar>, Ķurbānı Ķabül kılındı ol ikide birisindin taķı (7) Ķabül kılınmadı taķı birindin.Aydı: “öldürgey men sini. “Aydı: “Ķaķıķat üze Ķabül kılur (8) Tangrı, saķınğanlardın.”

TIEM Nüshası

27.(4) oķıķıl anlar üzä ādām yalavaņının ekki oğlanı sawı kertülüg birlä ançada tafnağı tapuğ kıldılar tafnağı tapuğ bāzārlāndı olarda birisindin (5) bāzārlānmādi taķı birindin. aydı öldürgäy öķ mān seni. Aydı bezārläyür Tangrı saķnıķlardın.

NİSA SURESİ 37- 47. SURELER

Özbekistan Nüshası:

N:37 [159a1] Anlar kim bahillik kılurlar taķı buyururlar kişilerge (2) bahillik birle. Taķı örterler anı kim birdi anlarğa Tangrı, fażlındın. (3) Taķı anuķ kılduķ kâfirlerğa kın h"âr kılğan.

Rylands Nüshası:

37. Anlar kim bahillik kılurlar (2) fermānlayurlar bođunķa bahillikın (3) hem kizleyürler anı kim bērdi olarķa Tangrı öz artuķluķındın, [15a] anuttumuz kâfirlerķa kın (2) h"ârlağlı.

Hekimoğlu Nüshası:

37. Anlar kim bahillik kılurlar taķı buyrurlar kişilerge (2) bahillik birle. Taķı örterler anı kim birdi anlarğa Tangrı, (9) fażlındın. Taķı anuķ kılduķ kâfirlerğa kın ħor kılğan.

TIEM Nüshası:

37. anlar kim saranlık kılurlar (6) fārmānlar kişilärķä saranlıkını. kizlärlär anı kim bedri anlarķa Tangrı artuķluķdın (7) anut(t)ımız tanığlılarķa uçuzlağlı kınını.

Özbekistan Nüshası:

N:38 Taķı anlar kim (4) ħarc kılurlar mällarını, ħalķlarning körmeki üçün; taķı bitmesler (5) Tangrıġa taķı kıyamet künge. Taķı kim bolsa İblis [159b1] anga ķoldaş, neme yawuz ķoldaş.

Rylands Nüshası:

38. Anlar kim hezīne kılurlar (3) mällarını bođunķa körkütü, kirtgünmezler [15b1] hem song künke, kim kim bolsa (2) yek angar eş, neme yawuz eş ol.

Hekimoğlu Nüshası:

38. [82b/1] Taķı anlar kim ħarc kılurlar mällarını, ħalķlarning körmeki üçün; taķı (2) bitmesler Tangrıġa taķı ol cihanġa.(3) Taķı kim bolsa, iblis anga ķoldaş, neme yawuz ķoldaş!

TIEM Nüshası:

38. Anlar kim nafaķa kılurlar tawarlarını kişi- (8) –lärkä kertgünmäslär Tangrıġa ap yimä keğinki künkä. Kim bolsa (9) yäk anga ķoldaş yawuz boldı ķoldaş.

Özbekistan Nüshası:

39 Taķı ne turur ol anlar üze, eger bitseler (2) Tangrıǵa taķı kıyâmet küñge, taķı ħarc kılsalar ol nersedin kim rûzı kıldı anlarǵa (3) Tangrı, taķı erdi Tangrı anlarını bilgen.

Rylands Nüshası:

39.(3) Né ol olar üze eger bitseler Tangrıǵa [16a1] hem song küñke hezîne kılsalar (2) andın kim rûzı kıldı olarǵa Tangrı, erür (3) Tangrı olarnı bilgen.

Hekimoǵlu Nüshası:

39. (4) Taķı ne turur ol anlar üze; eger bitseler Tangrıǵa taķı kıyâmet küñge, ħarc kılsalar (5) ol nirsedin kim rûzı kıldı anlarǵa Tangrı? Taķı irdi Tangrı anlarını bilgen.

TIEM Nüshası:

39. negü ärdi anlar üzä äǵär kertgünsälär Tangrıǵa keğinki küñkä [63v/1] nafaķa kılsalar anıñdın kim rûzı kıldı anlarǵa Tangrı. Ärür Tangrı anlarını biligli.

Özbekistan Nüshası:

N:40 Ĥaķıķat üze Tangrı küç kıłmas, (4) zerre endäzesinçe. Taķı eger bolsa eğgülık, ħat kılgan anı, (5) taķı birge(y) ħatındın yanut uluǵ.

Rylands Nüshası

40.Ol Tangrı küç kıłmaz [16b/1] zerre aǵırınça, eger bolsa eğgülık (2) iki ança üze üze kıılır anı, bérür dergähında (3) uluǵ yanut.

Hekimoǵlu Nüshası:

40. Ĥaķıķat üze Tangrı (6) küç kıłmas, zerre endäze < sinçe>.Taķı eger bolsa eğgülık, ħat ħat kılgay anı; (7) taķı birgey ħatındın uluǵ.

TIEM Nüshası:

40. bütünlükün Tangrı küç kıłmas (2) bir kür zärräsi aǵırınça. Äǵär bolsa eğgülık birni biri üzä arturur berür anıñ üskindın (3) uluǵ sävāb.

Özbekistan Nüshası:

N:41 Neteg, [160a1] ol vaķtın kim kelse miz tegme bir ümmetdin tanuķ birle taķı kelse miz sening birle (2) bularnıñ üze tanuķ.

Rylands Nüshası:

41. Neteg bolğay qaçan [17a1] keldürse-miz kamuğ ümmetdin (2) tanuqluq, keldürse-miz seni bu (3) ögür üze tanuq.

Hekimoğlu Nüshası:

41. Neteg, ol vaqtın kim (8) kelse miz tigme bir ümmetdin tanuq birle taqı kelse miz sening birle bularning üze (9) tanuq?

TIEM Nüshası:

41. Nätäg bolğay qaçan kältürsä miz tegmä bir gürühdın tanuq (4) kältürgäy miz bular üzä tanuq.

Özbekistan Nüshası:

N:42 Ol kün döst tutar anlar kim (3) tandılar taqı yazdılar yalawaçaqa, kâşkî tüz kılnsa (4) anlarning birle yer. Taqı örtmesler Tangrını sözni.

Rylands Nüshası:

42. Ol kün ärzü kılgaylar [17b1] anlar kim tandı, hilâf kıldılar yalawaçaqa, (2) eger tenglesedi olar birle yer, yime (3) kizlemezler Tangrıqa sözni.

Hekimoğlu Nüshası:

42. Ol kün dost tutar anlar kim küfr ketürdiler taqı yazdılar [83a/1] yalawaçaqa; kâşkî tüz kııl <ın>sa anlarning birle yir. Taqı örtmesler (2) Tangrıdın sözni.

TIEM Nüshası:

42. Ol kün säwâr anlar kim tandılar (5) boyun kârdi yalawaçaqa ägâr tüz kılsa anlar birlä. kizlämäz Tangrıdın (6) bir söz.

Özbekistan Nüshası:

N:43 (5) Ey anlar kim bittiler; yawumang namâzğa taqı sizler [160b1] taqı sizler esrükler, bilingizçege tegi anı kim aytur siz (2) taqı cünüblüküngüz hâlde, meger yolnug keçgenleri, gısl kılingız (3) -çağa tegi. Taqı eger bolsangız sökel-ler yâ sefer üze (4) bolsangız yâ keldi biregü sizdin aşak yerdin, (5) yâ cima' kılsangız tişlerni, taqı bulmasangız sufını, teyemmüm kıling [161a1] anğ toprakğa, anğ toprakğa taqı mesh kıling yüzleringizni (2) taqı eligleringizni haqıqat üze Tangrı erdi keçürgen, yarlıkağan.

Rylands Nüshası:

43. Ey [18a1] anlar kim bittiler, yağumanglar (2) namazka sizler esrükler, (3) ançağa tegi bilse sizler anı kim ayur sizler, [18b1] yok cünübka meger yol, keçigiler (2) yunğınçağa tegi, eger bolsa sizler (3) igligler azu sefer üze azu kelse [19a1] biregü sizdin aşak yerdin (2) azu yavuşsa sizler urağutlarğa, bulmasa sizler (3) suw, teyemmüm kılinglar anğ toprakğa, [19b1] sürüngler yüzüngüzke iki el-gingizke, (2) Ol Tangrı erür keçürgen yarlıkağan.

Hekimoğlu Nüshası:

43. Ay anlar kim bittiler! Yawumang namazğa, (3) taķı siz esrükler; bilingizçege tegrü anı kim aytur siz; taķı cünüblüküngüz hâlde, (4) meger yolnug keçgenleri; ğusl kılingızçağa tegrü. Taķı eger bolsangız (5) sökel, yâ sefer üze bolsangız, yâ keldi sizde biringiz (6) aşak yirdin, yâ cimâ ‘ kılsangız tişilerni, taķı bulmasangız suwnı; (7) teyemmüm kıling anğ toprak<ğa> taķı mesh kıling yüzleringizni (8) taķı eligleringizni. Hâķıķat üze Tangrı irdi keçürgen, yarlıkağan.

TİEM Nüshası:

43. Ay anlar kim kertgündilär yawumanglar namâzka silär äsrük ärkân (7) bilginçäkâ tegi silär negü aytur silär ap yunğuda ärkân mägâr yolda kaçigilär (8) başlıĝın yunğıca silär äĝâr bolsa silär biliglig azu yol yörimäk üzâ azu kâlsâ biräĝü silärdin (9) uyat yärdin azu älig täĝürsä silär kuñcuylarğa bulmasa silär suwnı uĝranglar anğ süçig [64r/1] tuprakğa türtünlär yüzläringizkâ äligläringizka. Bütünlükün Tangrı ärrür kaçürgän yazuķ örtgän.

Özbekistan Nüshası:

N:44 (3) Bilmeding mü anlarını kim birildiler ülüş, kitabdın; (4) bedel kılırlar azğunluķını taķı tileyürler kim (5) kim amsangız yolını.

Rylands Nüshası:

44.(3) Baķmaz mu sen anlarğa kim bérildiler ülüş bitig-[20a] –din, satĝın alurlar yolsuzluķını (2) hem tileyürler kim kışsa siz (3) yoldın.

Hekimoğlu Nüshası:

44.Bilmeding(9) mü anlarını kim birildiler ülüş, kitabdın; bedel kılırlar [83b/1] azğunluķını taķı tileyürler kim amsangız yolını?

TIEM Nüshası:

44. körmäs-mü sän anlarını kim berildilär ülüş bitigdin satgın alurlar (3) yolsuzluğunu tilärlär azsalar yolını.

Özbekistan Nüshası:

N:45 Taķı Tangrı bilgenrek düşmenleringizni. [161b1] Taķı tap Tangrı döst takı tap Tangrı yārīçi.

Rylands Nüshası:

45.Ol Tangrı bilgen ol düşmānlarınğızni [20b/1] taķı tap turur Tangrı erlikke, tap turur Tangrı (2) yārīçilikķa.

Hekimoğlu Nüshası:

45. Taķı Tangrı (2) bilgenrek düşmanlarınğızni. Taķı tap Tangrı dost, taķı tap Tangrı yārīçi.

TIEM Nüshası:

45. Tangrı bilgānrāk turur yağılarınğız (4) tap iş ārkligi tap ol Tangrı yārī be-rigli

Özbekistan Nüshası:

N:46 Anlardın kim (2) Cuhūd boldılar, kıştururlar kelimelerini orunlarındın (3) taķı ayturlar; işittük biz taķı yazduķ, taķı işitgil (4) işittürülmedin taķı küygül bizge, büktürü yā tolgayı tilleri birle, taķı ‘ayb kılmak (5) dīn içinde. Taķı eger anlar aysalardı işittük taķı boyun südük, [162a1] taķı işitgil taķı küdgül bizge, bolğay erdi yahşıraķ anlarğa, taķı rāstraķ. (2) Velī la‘net kıldı anlarını Tangrı küfrleri birle, bitmesler (3) meger az.

Rylands Nüshası:

46.Anlardın kim cuhūd boldılar (3) ağnaturlar sözlerni orunlarındın [21a1] hem ayurlar; eşittimiz taķı hilāf kıldımız, (2) eşitgil eşitmegüni taķı küdezgil bizni,(3) tolap tillerini taķı ıa’n kılu [21b1] dīn içinde. Eger kim anlar aysalar eşitimiz,(2) boyun sudumuz, eşitgil baķgıl bizke, bolğay yahşı (3) olarķa kōnirek, ançası bar yıratlı olarnı Tangrı [22a1] küfrleri birle, bitmez meger (2)azķına.

Hekimoğlu Nüşası:

46. Anlardin kim cuhüd boldılar, kıştururlar kelimelemini orunlarındın (4) taķı ayturlar: “Eşittük taķı yazduķ, taķı eşitgil işittürülmedin, taķı küygül bizge!”; (5) büktürü yā toľgayu tilleri birle, taķı dīn içinde ta’n kılıu. Taķı eger anlar aysalar irdi: (6) “Eşittük taķı rāstrak. Velī la’net kıldı Tangrı anları küfrleri birle, taķı bitmezler (8) meger az.

TİEM Nüşası:

46. Anlardin kim cuhüd boldılar, tǎğşürürlǎr (5) sözlerni orunlarındın taķı ayturlar eşit(t)imiz yarlıģ tutmadımız eşitgil (6) āşit(t)ürülmädük kulaķ tutģıl bizingkā yumşaklıķın tillāri birlā ilānā İslām dīni içrā. āğār (7) olar aysalar eşit(t)imiz boyun bedrimiz eşitgil baķģıl bizinkā yegrāk bolģay ārdi anlarķa (8) tüzrāk kōnirāk yoķ kim sürdi olarnı Tangrı kāfirlikları birlā kertģünmāslār az.

Özbekistan Nüşası:

N:47 Ey anlar kim birildiler kitābnı, (4) biting ol nersege kim indürdük, rāstlaģan ol nersenı kim sizing birle, mundın aşnu kim (5) kim yuysa miz yüzlerini, kaytarsa miz songları üze, [162b1] yā la’net kılsa miz anları, neteg kim la’net kıldıķ şenbelemek eyelerin. (2) Taķı erdi Tangrıning işi kılınmış.

Rylands Nüşası:

47. Ey anlar kim berildiler (3) bitig, biting angar kim ıdtımız, çingārıģlı bolup [22b1] anga kim sizing birle, anda öngdın kim kınayu yoğsa-mız (2) yüzlerini taķı yandursa-miz anı arķa – (3)-larınga azu yıratısa-miz anları, neteg kim [23a1] yıratımız şenbe boğunlarını ya’ni cuhüdları, (2) erür Tangrıning fermānı kılınmış.

Hekimoğlu Nüşası:

47. Ay anlar kim birildiler kitābnı! Biting ol nirsege kim indürdük, (9) rāstlaģan ol nirseni kim sizing birle turur; mundın aşnu kim yoysa miz yüzlerini taķı kaytarsa miz [84a/1] songları üze, yā la’net kılsa miz anları, neteg kim la’net kıldıķ şenbelemek eyelerin. (2) Taķı irdi Tangrıning işi kılınmış.

TİEM Nüşası:

47. ay (9) anlar kim berildilār bitig kertģünüģlār angar kim indürdümüz kōnikā tutuģlı anı kim silārning birlā anda öngdün. [64v/1] yüzläri āwürsā miz olarnı keđinläri azu nātāģ kim (2) şānbā ādāmilāri. Ārür Tangrıning işi kılunģuluk

Anomim Tefsir [1b-2a]

KEHF SURESİ 17-18-19. AYETLER

- 17 Körgey sen künni kaçan (6) toğsa kışar, meyl, üngürlerindin ong singar; kaçan kim batsa kün keser erdi anlarını (7) sol singardın; anlar kinglik içinde (8) andın. Ol, Tengri belgülerindin ol. Kimni yolğa köndürse Tengri, ol köndürmiş ol; yana kimni yoldın azıtsa (9) bulmağay oğ sen angar bir dost, köndürügli.
- 18 Şakınur sen anlarını oğag; anlar uduğhlar ol. (10) Ewremiz anlarını ong yan, sol yan. İtleri yağığlı iki qarısını kapuğ ileyinde. [2a] Eger köz kemişse sen anlar üze, yüz ewürgey sen anlardın, kaç. Tolağay sen anlardın qorquñç birle.
- 19 (2) Andağuş qopardımız anlarını, aytsalar olarlı ara. Aydı ayuğlı anlardın: Niçe qaldıngızlar, uyudingızlar? (3) Aydılar: Biz örgedimiz bir kün yâ bir küning bir ançası. Aydılar: İdingiz bilgenrek ança kim qaldıngızlar, uyudingızlar. (4) İduñlar bireğüñüzlerni yarmaqlarñız birle bu kendge. Körsün kayusı (5) anıraq aş erse keltürsün sizlerge ruzı ya'nı yemlik aş andın. Yumşaklansun; bilmesün ök sizlerni (6) bireğü.

Yukarıdaki karşılaştırmalara baktığımızda Özbekistan Nüshasının en yakın olduğu nüsha Hekimoğlu Nüshasıdır. İkinci olarak TIEM nüshası Özbekistan Nüshası ile benzerlik göstermektedir. Kesin bir neticeye varabilmek için nüshalar arasında karşılaştırmalı bir çalışma yapmak gerekir.

1.2.3. Üslûbu

Elimizdeki metnin birebir satır arası Kur'an tercümesi olması nedeniyle gerek Türkçe gerekse Farsça cümle unsurları Kur'an dili Arapçanın sentaksına göre oluşturulmuştur. Türkçe ve Arapçanın cümle kuruluşları, tamlama şekilleri dizi-liş bakımından birbirinden farklı olduğu için bu farklılıklar Türkçe tercüme-yeye doğa-l olarak yansımıştır. Bu nedenle cümlelerin yüklemli Arapça sentaks gereği başta yer alır:

Ying ol nersedin kim yâd qalındı Tengrining atı aning üze, eger ersengiz âyetleringe bitgenler. [228b]/5=E:118

Sıdılar anlarını Tengrining destün birle. [76a]/5=B:251

Aydılar; tapunur miz İdingge taqı atalarñning İdisige, İbrâhımñung taqı İsmâ'il'ning taqı İşâk'ning bir ök İdige. [33b]/4=B:133

Bağlandı eligleri taqı la'net qılındılar aning birle kim aydılar; iki eligi yayıl-muşlar; harc kılar neteg tilese. [198a]/2=M:64

Kılmadı Tengri, kulağı yarılmışydın ıyınmış tiwedın, yâ âzâd kılınmış kıldın, taķı ulağandın taķı arķasın saklağandın. [258b]/3=M:103

Arapça sıfat veya isim tamlamaları Arapça yazımın aksine çoğru kez Türkçe kurallara göre tercüme edilmiştir:

Aygıl; ey kitâb eyeleri; ne üçün kâfir bolursuz Tengriining nişânlarına taķı Tengri tanuķ ol nerse üze kim kılırsuz. [116a]/1=A:98

Taķı eger bolsangız sökeller yâ sefer üze bolsangız yâ keldi biregü sizdin aşak yerdin, yâ cima' kılısangız tişilerni, taķı bulmasangız sufını, teyemmüm kıling arıģ toprakğa, arıģ toprakğa taķı mesh kıling yüzleringizni taķı eligleringizni haķâķat üze Tengri erdi keçürgen, yarlıķağan. [160b]/5=N:43

Taķı ol kimerse üze kim toğrulmuş aning üçün anlarning rüzisi taķı anlarning keyimi körklüglük birle. [68b]/4=B:233

Taķı tükel boldı İdingning sözi, râst taķı tüz. [228a]/5=E:115

Taķı buyurlar edğülük birle taķı yıgarlar körksüz işdin taķı iwerler yahşı iş-ler içinde. [120a]/4=A:114

Ol büstân şıfat mengizlig kim yüksek yerde tegdi anga uluğ ķatreliğ yağmur taķı ketürdi mivesini iki ķat eger tegmese anga uluğ ķatreliğ yağmur çiyseg. [83a]/5=B:265

Taķı kim kazğansa kiçing yazuķnı, yâ uluğ yazuķnı, andın song atsa aning birle bizârni, kötürdi bühtânni âşkârâ yazuķnı. [183b]/4=N:112

Türkçe kurallara göre tercüme edilmeyen isim/sıfat tamlamaları:

Taķı anlarğa ķın iglig. [137a]/2=A:177

Taķı tileyür anlar kim uyarlar ârzûlarğa kıssangız, kışmak uluğ. [155b]/4=N:27

Taķı kim ortak ķoşsa Tengriğa kötürdi, yâ çattı uluğ yazuķnı. [162b]/4=N:48

Taķı eger yıgılmasalar ol nersedin kim ayturlar; sıkāğay anlarğa kim küfr ketürdiler anlardın, ķın iglig. [201b]/3=M:73

Ol yüngül kılmak İdingizdin taķı rahmet kim kim haddin keçse andın song anga ķın iglig taķı sizge kışâş içinde tiriglik bar. [48a]/2=B:178

Bağlandı eligleri taķı la'net kıldıldar aning birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, harc kılur neteg tilese. [198a]/2=M:64

Taķı anlar kıķuķ sizge anlar üze hüccet açuķ. [176b]/1=N:91

İsim cümleleri genel olarak Türkçe yapıya uygunluk arz eder:

Haqîkât üze sen bilgen, üstüvâr işlig. [7a]2=B:32

Tağı Tengri körgen kullarnı. [95a]/2=A:15

Tağı Tengriga ok maşırık tağı mağrib. [28b]/2=B:115

Tağı Tengri yingen, öç almak eyesi. [256b]/5=M:95

Tağı Tengri tegme bir nerse üze yarağlıg turur. [98b]/5=A:29

İsm-i mevsuller:

*Ey anlar kim bittiler; koptunguz namâzğa yuwung yüzleringizni tağı elig-
leringizni tirseklerge tegrü tağı mesh kılung başlarngızğa tağı adaklarngızğa iki
topukğa tegi.* [249b]/4=M:6

*Ey anlar kim bittiler; bitindi sizing üze kışaş öldürilmişler içinde âzâd er âzâd
er birle tağı kıl kıl birle, tişi tişi birle.* [47b]/3=B:178

*Ol vaqtın kim çoğtı anı aydı; İdim, men çoğtum anı tişi tağı Tengri bilgen-
rek ol nerseni kim koydı.* [100a]/4=A:36

*Haqîkât üze köklerning tağı yerni, yaratmağı içinde tağı tün kün biri biri son-
gınça yürütmeği içinde, tağı ol kimi kim yüri turur tengiz içinde ol nerse birle kim
asıg kılur kişilerge.* [42b]/3=B:164

*Kim kim "afv kılınsa anga uyasındın nerseni uymak körklüglük tağı ödemek
aning tapa körklüglük.* [47b]/4=B:178

*Ermegi Tengri kim çoğsa mü'minlerni, ol nerse üze kim siz aning üze, ançağa
tegrü ayırsa anğsıznu anğdın.* [137b]/1=A:179

*Tağı öğretürler ol nerseni kim ziyân birür anlarğa tağı asıg kılmas anlarğa tağı
bildiler ol kimerse kim satğın aldı anı.* [24a]/4=B:102

"Kevn" kelimesinin tercümesi er- yardımcı fiili ile yapılmış olup hem Türkçe
hem de Arapça dil yapısına uygun örnekler bulunmaktadır:

Tanuqlarngıznu Tengridin bisre eger erdingiz erse râst ayğanlar.
[4a]/1=B:23

Haqîkât üze aning içinde nişan bar sizge eger erdingiz erse bitgenler.
[104a]/3=A:49

*Tağı eger haqîkât üze anlar bitseler tağı sakımsalar edgü yanut Tengri katındin
yahşınak eger bilürler erse.* [24b]/3=B:103

Eger tilese erdi Tengri emgekke kemışgey erdi sizni. [63a]/4=B:220

Ol munung birle kim yazdılar tağı erdiler haddin keçerler. [15a]/2=B:61

Ol nerse içinde kim erdiler aning içinde hilâf kılışurlar. [28a]/2=B:115

*Takı anlar kim tandılar, uruşurlar şeytân yolında, uruşung İblis döstları birle
ھاڭڭات ۈزە ئىبلىسنىڭ كەيدى ەردى سۈست. [170b]/2=N:76*

1.2.4. İzahlar

Tercümede geçen bazı eksik ve yanlışlıklar metin üzerinde dipnotla gösterilmiştir. Bazı varaklarda Farsça tercüme ile Türkçe tercümenin yeri karıştırılmıştır. (ednâ: kıadırsızrak, nezdikter ya' nî kemter [14b]/3=B:61). Burada Farsça tercümenin yazılması gereken yere Türkçe tercüme yazılmıştır. Yani “kıadırsızrak” Türkçe tercüme kısmında bulunması gerekirken sehven Farsça tercümenin yerine yazılmıştır. Bazen de ayette bulunmayan ifadelerin tercümede geçtiği görülmektedir:

Takı yârî tileng şabr birle yâ rûze birle, namâz birle. [10a]/2=B:45

Yukarıdaki ayet tercümesine baktığımız zaman *yâ rûze birle* kısmının orijinal metinde yani ayette geçmemesine rağmen müstensih kendi yorum ve düşüncesine göre sabır kelimesini oruç ile eş değer görmüş ve bu eklemeyi yapmıştır.

Takı öğretti Âdem'ğa atlarını ڭamuğını. [6b]/4=B:31

Yukarıdaki ayette adem kelimesi normal kişi olarak mı yoksa Hz. Adem peygamber olarak mı geçmiştir, bu durum anlaşılamamaktadır. Çünkü Türkçe ve Farsça tercümede tutarsızlık vardır. Mesela Türkçe tercümede bu kısım “Âdem” diye tercüme edilmiş ama Farsça tercümede “merdum” şeklinde geçmektedir. Burada sorulması gereken soru özel ad olarak Âdem peygamber mi yoksa cins adı olarak insan anlamındaki âdem sözünün kastedildiğidir. Türkçe tercümelerin hiç birisinde kişi, insan anlamındaki âdem sözü doğrudan âdem şeklinde tercüme edilmemiştir. Yani Türkçe tercümede Hz. Âdem peygambere işaret edilmektedir. Farsça tercümede ise “insan, kişi” anlamındaki kelimenin karşılığı olan “merdum” kelimesine yer verilmiştir. Türkçe tercümede ayet şu şekilde geçmektedir:

“B:34 [7b1] Takı ol vakt kim ayduڭ feriştelerge; secde kılung Âdemğa, secde kıldılar (2) meger İblis unmadı. Takı uluğsundı. Takı erdi (3) kâfirlerdin.”

Bakara suresi ayet 34'te geçen bu kelime, günümüz Kur'an tercümelerinde, Hz. Âdem peygamber için kullanılmıştır. Diyanetin Kur'an mealinde ayet şöyle tercüme edilmiştir:

“Hani meleklerle, “Âdem için saygı ile eğilin” demiştik de İblis hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis (bundan) kaçınmış, büyüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştu.”³⁵

³⁵ Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İkinci Baskı, Ankara 2006, s. 5.

Türkçe kelimeler için kalınlık-incelik uyumu uyumu önemli bir yere sahiptir. Türkçe kelimeler için kalınlık-incelik uyumu genel olarak sağlanmış olmasına rağmen birkaç yerde uyuma girmeyen kelimelere rastladık:

kamuğinge [121b]/3=A:119

kötürdük [15b]/2=B:63

Arapça ve Farsça kelimelerde kalınlık-incelik uyumu belli bir düzene sahip değildir:

ziyâdelik [66a]/3=B:228

ol kitâbge [190b]/3=N:136

Âdemğa [6b]/4=B:31

kâfirlerğa [24b]/5=B:104

Ka'beğa [268a]/5=M:2

Eski Türk yazı dilinde kelime başında veya ilk hecede bulunan “e” sesinin korunması veya “i” sesine dönüşmesi (e<i) konusunda metnimizde bir tutarlılık söz konusudur. Aynı kelimenin hem “e” li hem de “i” li şekilleri mevcut olduğu gibi farklılıklar da söz konusudur. Düzgün ve sistemli bir ses değişikliğinden söz etmek çok zordur. Kapalı “e” sesi meselesine girilmemiş ve konuyu bir mesele gibi görme anlayışından uzak durulmuştur. Bilhassa ayrılma hâli eki (-dın/tın) alan kelimelerdeki “e” seslerinin genellikle “i” ye dönüştüğü gözlemlenmiştir. Bazı kelimelerin “e” sesiyle mi yoksa “i” sesiyle mi okunacağını müstensih harekeyle göstermiştir. من 7a-2

sen // sin

men // min

sindin // mindin

tegme // tigma

*et // it

eşit- // işit-

*ber- // bir-

*sez- // siz-

keyim // *kiyim

er- // *ir-

İkinci Bölüm

İNCELEME

İMLÂ

Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan El-Biruni Şarkşınaslık Enstitüsü yazma eserler kütüphanesi numara 2008’de nadir eserler içerisinde saklanan Kur’an Tercümesinin imlâsı belli bir düzene sahip değildir.

Noktalamalarda serbestlik söz konusudur. Müstensih çoğu zaman bazı kelimelerin noktalarını atlamıştır. Bazı kelimelere hiç nokta konulmazken bazı kelimelerde noktalamanın eksik olduğu görülür.

Eser genel olarak harekesiz olmasına karşılık herhangi bir ölçün olmaksızın bazı kelimeler hareketlenmiş bazıları ise hareketlenmemiştir. Hareketlenmiş kelimeler büyük olasılıkla okuyucunun kelimeyi yanlış okuma tereddüdünü ortadan kaldırmaya yöneliktir. Veyahut müstensih harekelediği kelime o dönemde fazlaca kullanılmayan işlerlik sahasına çıkmamış olan kelimeler olabilir. Aynı zamanda yazılışları aynı olan kelimeler arasındaki karışıklığı gidermek için de hareke kullanılmıştır. Mesela “bolmak” ve “bulmak” fiilleri bu türdendir. Müstensih çoğu yerde bul- fiilini harekelemiş ve bunun bol- fiili ile karıştırılma olasılığını ortadan kaldırmıştır. Bu durum sadece Türkçe Tercüme için söz konusu değil, Farsça Tercüme için de geçerlidir. Nadiren de olsa Farsça Tercümede de yer yer harekeleme yapıldığını görmekteyiz. Bu durum yukarıda da belirttiğimiz gibi o devirde az kullanılan kelimelerin okunuşunu kolaylaştırma maksatlı düşünölmüş olabilir.

2.1. Ünlülerin Yazılışı

Özbekistan Nüshasında genel olarak bütün ünlüler yazılmıştır. Ancak ara sıra yazmadığı ve farklı şekillerde yazıldığı da görölmektedir.

2.1.1. /a/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /a/ ünlüsünün yazılışında bazen medli elif bazen de medsiz elif bulunmaktadır:

açmak	اجماق	[192a]/3=N:141
erenler	آرانلار	[267a]/4=N:176
az	آز	[270b]/2=B:88
ayturlar	ایتورلار	[5a]/3=B:26
ay	آی	[240a]/2=E:77
at (isim)	آت	[235b]/3=E:138

Kelime ortasında /a/ ünlüsünün genellikle elifle yazıldığı, bazen de yazılmadığı görülmektedir:

yalğan	یلغان	[235b]/3=E:138
köpğar-	قوبغاردوق	[12b]/3=B:56
yağmur	یغمور	[82b]/4=B:264
urğan	اورقان	[117a]/2=A:103
Tengri	تنگری	[103b]/5=A:49
qara	قرا	[51a]/1=B:187

Kelime sonunda /a/ ünlüsü elifle yazılmıştır:

qara	قرا	[51a]/1=B:187
songra	شونگرا	[5b]/5=B:28
üçde iki	اوجدا	[267a]/3=N:176
yöre	یورا	[132a]/3=A:159

2.1.2. /e/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /e/ ünlüsü genellikle elifle yazılmıştır. Sadece eren kelimesinde medli elif kullanılmıştır, fakat eren kelimesinin de bazen medsiz elifle yazıldığını görülmektedir:

erenler	آرئار	[267a]/4=N:176
erenler	ارئار	[90b]/5=B:286
elig	الیک	[198a]/1=M:64
eye	ایا	[8b]/5=B:39
ew	اف	[115b]/3=A:97
eşkek	اشکاک	[80b]/2=B:259
erklig	ارکلیک	[90b]/5=B:286
emdür-	امدور	[152b]/5=N:23

Kelime ortasında /e/ ünlüsü genellikle elifle yazılmıştır; bazı durumlarda elifsiz yazımlar da göze çarpmaktadır:

emmek	اماک	[152b]/5=N:23
körge	کورکان	[95a]/2=A:15
belgür-	بلکور-	[121a]/5=A:118
yigrenç	ییکرانچ	[121a]/5=A:118
kemiş-	کمش-	[63a]/4=B:220
emgek	امکاک	[63a]/4=B:220
yer	یر	[31a]/4=B:125

Kelime sonunda /e/ ünlüsü elifle yazılmıştır:

nerse	نارسا	[215a]/3=M:41
üze	اوزا	[90b]/5=B:286
tegme	تکما	[38b]/4=B:148
birge	بیرکا	[38b]/4=B:148
bisre	بیسرا	[4a]/1=B:23
küge	کوکا	[80a]/1=B:259

2.1.3. /i/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /i/ ünlüsü genellikle elif ve yâ ile yazılmıştır, bazen de sadece elifle yazılmıştır:

irig	ايريك	[132a]/2=A:159
iste-	استا-	[268a]/5=M:2
iş	ايش	[26b]/1=B:109
inek	ايناك	[16b]/2=B:67
ilük	ايلوك	[78b]/4=B:256
ikegü	ايكاگو	[8a]/1=B:36
yer	ير	[31a]/4=B:125

Kelime ortasında bulunan /i/ ünlüsü genellikle yâ ile yazılmıştır:

iglig	ايكليگ	[25a]/1=B:104
eglip	اگليب	[13a]/4=B:58
kim	كيم	[144b]/5=N:3
tirig	تريك	[11a]/2=B:49
til	تيل	[110b]/4=A:78
tişi	تشی	[11a]/2=B:49
tiwe	تیقا	[267b]/5=M

Kelime sonunda /i/ ünlüsü daima yâ ile yazılmıştır:

tişi	تشی	[11a]/2=B:49
emdi	امدی	[50b]/4=B:187
yengi	ينگنی	[51b]/5=B:189
yeti	يتي	[54b]/3=B:196
iki	ايکی	[122b]/2=A:122

2.1.4. /i/ ünlüsünün yazılışı

Metnimizde kelime başında /i/ ünlüsü üç kelimeye bulunmaktadır, genellikle elif ve yâ ile yazılmıştır, sadece elifli örnekler de mevcuttur, bu tip durumlarda elifin altına esre konulmuştur:

ıd-	ایذ-	[29b]/2=B:119
ımızgan-	ایمیزغان-	[130a]/2=A:154
ısır-	إسر-	[121b]/4=A:119
ısparla-	اسپارلا-	[27a]/4=B:112
ıyın-	این-	[258b]/3=M:103

Kelime ortasında bulunan /i/ ünlüsü bazen yâ ile yazılmıştır:

yırağ	ییراق	[188a]/4=N:128
ağız	اغیز	[134b]/2=A:167
arığ	اریغ	[32b]/4=B:129
arsıqmaq	آرسیقماق	[139b]/1=A:185
astın	استین	[199a]/4=M:66

Kelime sonunda /i/ ünlüsü daima yâ ile yazılmıştır:

Tengri	تنگری	[103b]/5=A:49
yazuqını	یازوقینی	[217a]/4=M:45
tağı	تقی	[217a]/4=M:45
qını	قینی	[43b]/3=B:165
buyruqı	بویروقی	[103b]/5=A:49

2.1.5. /o/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /o/ ünlüsü daima elif ve vâv ile yazılmıştır:

oğlan	اوغلان	[101b]/3=A:40
oğra-	اوغرا-	[132a]/4=A:159
oğrı	اوغری	[213b]/3=M:38
ohşaş	اوخشاش	[224a]/1=E:99
orta	اورتا	[17a]/1=B:68

Kelime ortasında /o/ ünlüsü daima vâv ile yazılmıştır, bir yerde ötreli kullanıma rastlanmaktadır:

songra	شنگرا	[5b]/5=B:28
qopgar-	قویغار-	[12b]/2=B:56
qorq-	قورق-	[10b]/2=B:48
tolu	تولو	[114a]/5=A:91
yobı	یوبی	[67b]/3=B:231

2.1.6. /ö/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /ö/ ünlüsü daima elif ve vâv ile yazılmıştır:

ögür	اوکور	[23a]/1=B:100
ögmek	اوگماک	[6b]/2=B:30
ökçe	اوکجا	[127a]/2=A:144
öldür-	اولدور-	[5b]/5=B:28
ötünç	اوتونج	[73a]/5=B:245

Kelime ortasında /ö/ ünlüsü daima vâv ile yazılmıştır:

kök	کوک	[6a]/3=B:29
köz	کوز	[217a]/1=M:45
köy-	کوی-	[84a]/1=B:266
köprek	کوبراک	[37a]/5=B:144
köngül	کونگول	[18a]/4=B:74

2.1.7. /u/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /u/ ünlüsü daima elif ve vâv ile yazılmıştır:

uş	اوش	[107b]/3=A:66
uya	اویا	[117a]/5=A:103
uydur-	اويدور-	[270a]/1=B:87
uyku	اویکو	[77b]/5=B:255
urqan	اورقان	[117a]/2=A:103

Kelime ortasında /u/ ünlüsü bazen vâv ile yazılmıştır:

ķamuğ	قموغ	[117a]/2=A:103
tanuķ	تنوق	[263b]/2=N:166
tamuğ	تموغ	[133a]/2=A:162
tamduķ	تمدوق	[4a]/3=B:24
tapun-	تبون-	[33b]/4=B:133

2.1.8. /ü/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /ü/ ünlüsü daima elif ve vâv ile yazılmıştır:

üç	اوج	[102a]/1=A:41
üküş	اوکوش	[5a]/4=B:26
ülüş	اولوش	[146a]/3=N:7
ün	اون	[45a]/2=B:171
ündür-	اوندور-	[14a]/5=B:61

Kelime ortasında /ü/ ünlüsü genelde vâv ile bazen de vâvsız yazılmıştır, bazen de ötreden yararlanılmıştır:

ülüş	اولوش	[146a]/3=N:7
ündür-	اوندور-	[14a]/5=B:61
köngül	کونکول	[18a]/4=B:74
öldür-	اولدور-	[5b]/5=B:28
ötünç	اوتونچ	[73a]/5=B:245

2.2. Ünsüzlerin yazılışı

Ünsüzlerin yazılışında özellik gösteren hususlar şunlardır:

2.2.1. /ç/ ünsüzünün yazılışı

/ç/ ünsüzü nüshalarda daima cîm ile yazılmıştır:

ötünç	اوتونچ	[73a]/5=B:245
üç	اوج	[102a]/1=A:41
ökçe	اوکچا	[127a]/2=A:144
yalawaç	يلافيچ	[103b]/2=A:49
awuç	افوج	[75b]/1=B:249

2.2.2. /g/ ünsüzünün yazılışı

/g/ ünsüzü metinde genellikle kef ile yazılmıştır, ancak bazı durumlarda kef üzeri üç nokta ile yazılmıştır:

ögür	اوڭور	[168b]/5=N:71
ögülmiş	اوڭولميش	[84b]/2=B:267
ögür	اوکور	[23a]/1=B:100
ögmek	اوگماک	[6b]/2=B:30
ölüg	اولوک	[18a]/3=B:73

2.2.3. /ng/ ünsüzünün yazılışı

/ng/ ünsüzünün daima nûn ve kef ile, yazılmıştır:

köngül	كونگول	[18a]/4=B:74
songra	شنگرا	[5b]/5=B:28
Tengri	تنگری	[103b]/5=A:49
öngin	اونگین	[268a]/1=M:1
ang-	آنک-	[30b]/1=B:122

2.2.4. /p/ ünsüzünün yazılışı

/p/ ünsüzü daima bâ ile yazılmıştır:

eglip	اڭليب	[13a]/4=B:58
ısparla-	اسپارلا-	[27a]/4=B:112
kopğar-	قوبغار-	[12b]/2=B:56
köprek	كوپراك	[37a]/5=B:144
tapun-	تبون-	[33b]/4=B:133

2.2.5. w ünsüzünün yazılışı

b'den gelişerek Orta Türkçe dönemi metinlerinde çift dudak v'si olarak kullanılan bu ses metnimizde düzenli olarak w ile yazılmaktadır:

aw	آف	[256a]/3=M:95
awuç	افوج	[75b]/1=B:249
kiwür-	كيفور-	[141a]/3=A:192
süwmek	سوفماك	[47a]/1=B:177
yalawaç	يلافاچ	[103b]/2=A:49

2.3. Hareke ve Yazı İşaretlerinin Kullanılışı

2.3.1. Şedde kullanılışı

Metnimizde nadiren de olsa şedde işaretinin kullanıldığı görülür, şeddeli yazım sadece Türkçe tercümede değil Farsça tercümede de kullanılmıştır:

bezze	بَزّه	[183b]/4=N:112
minnet	مَنْت	[82a]/1=B:262
bittiler	بِتْلار	[77b]/2=B:254
hadd	حَدّ	[128a]/2=A:147
sünnet	سَنْت	[125b]/2=A:137

2.3.2. Hareke kullanılışı

Metnimizde özellikle okuma yanlışları yapılabilme ihtimali olan kelimelerde hareke kullanıldığı görülür. Veya kendi döneminde fazla işler olmayan kelimelerin de doğru okunması için hareke kullanılmıştır.

bul-, fiili ile bol-, yardımcı fiilini birbirine karıştırmamak için bul- fiili çoğu zaman hareketlenmiştir:

bul-	بُلْ -	[174b]/4=N:88
süst	سُسْت	[125b]/5=A:139
saçılın-	سَجِلْنْ -	[175b]/4=N:90
yobı	يُوبِي	[16b]/2=B:67
keremlüg	كَرْمْ لُوكْ	[156b]/3=N:31

2.3.3. Sin harfinin altına üç nokta konulması

Yazı özelliği ve okuma yanlışlarını önlemek amacıyla metinde daima sin harfi altında üç nokta ile yazılmıştır:

süst	سُسْت	[125b]/5=A:139
saçılın-	سَجِلْنْ -	[175b]/4=N:90
sünnet	سُنَّتْ	[125b]/2=A:137
ısparla-	اِسْپَارْلَا -	[27a]/4=B:112
süwmek	سَوْفَمَاكْ	[47a]/1=B:177

2.3.4. Çift ünsüz yazılışı

Metnimizde genellikle yan yana bulunan aynı ünsüzün tek harfle yazıldığı görülmektedir:

sığğan	سَغَان	[65b]/4=B:228
ögretti	اَوْكَرَاتِي	[6b]/3=B:31
örtti	اُورْتِي	[270b]/4=B:89

SES BİLGİSİ

2.4. Ünlüler

Ünlüler Türk dilinin her döneminde olduğu gibi aslı olarak Müsterek Orta Asya Türkçesi'nde de mevcuttur. Özbekistan Nüshasında tespit ettiğimiz ünlüler şunlardır:

Kalın Ünlüler: a, ı, o, u

İnce Ünlüler: e, i, ö, ü

Çeşitli seslerin tesiri ile metinlerimizde bazı ünlülerin gerek ince sıradan olanlar; gerekse kalın sıradan olanlarla değişmiş olan örneklerini tespit ettik.¹ Köktürkçeden Müsterek Orta Asya Türkçesine geçiş aşamasında görülen, ünlülerle ilgili başlıca ses olayları şunlardır:

2.4.1. Ünlü Uyumu

Kelime içindeki ünlülerin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uygunluğunu ifade eder.

2.4.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Dilimizin temel ses kurallarından birisi olan kalınlık-incelik uyumu gereğince bir kelime sadece kalın veya ince sıradan ünlüleri bünyesinde barındırabilir. Metnimiz bu kurala genelde uymakla beraber bazı durumlarda bu uyuma aykırı örneklerle rastlayabilmekteyiz. Aynı kelimeye gelen eklerin uyuma girmiş veya uyum dışı örneklerine rastlayabiliyoruz:

özleringizğa [50b]/4=B:187

özleringizge [12a]/1=B:54,

kötürduķ [15b]/2 =B:63,

kötürdük [195b]/4 =N:154

ķamuģinge [121b]/3=A:119

ziyâdelik [66a]/3=B:228

ol kitâbge [190b]/3=N:136

Âdemğa [6b]/4=B:31

kâfirlerğa [24b]/5=B:104

Ka' be' ğa ıdılğan nerseni [268a]/4 =M:2,

Ka' be' ğa ıdılğan nerse [256b]/1 =M:95

¹ Caferoğlu, a.g.e., s.97-101.

Doğu Türkçesinde özellikle alıntı kelimelerde bir ek uyumsuzluğu göze çarpmaktadır. Alıntı kelimelere getirilen eklerin kalın sıradan mı yoksa ince sıradan mı olacağı veya okunacağı fonetik bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklerde de görüleceği üzere aynı kelimenin hem kalın sıradan hem de ince sıradan ek aldığını görmek mümkündür².

Âdemğa [6b]/4=B:31

Süleymānga [263a]/1=N:163,

Âzerğa [239b]/1=E:74,

mağribğa [46b]/4=B:177

Kā' beğa [41a]/4=B:158, [268a]/4=M:2,

İbrāhīm kabilesinga [164a]/1=N:54, İbrāhīmğa [241b]/3=E:83

hōšnūdluķinge [136a]/4=A:174

hevālaringe [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145

kāfirlerğa [195a]/1=N:151, [192a]/5=N:141, [159a]/3=N:37, [24b]/5=B:104,
[262a]/1=N:161,

bütlerğa [163a]/4=N:51,

kitābğa [121b]/3=A:119, [190b]/4=N:136, kitābge [190b]/3=N:136

düşmenlik [198b]/1=M:64

peygamberlerğa [46b]/5=B:177, [262b]/3=N:163,

mükāteblerğa [47a]/3=B:177

mü'minlerğa [193b]/5=N:146

divānelik [87a]/1=B:275

bāzergānlik [156a]/2=N:29

baħillik [137b]/4=A:180

kāfirlik [200a]/2=M:68

ğāyibluķ [256a]/1=M:94

peygāamberlik [76b]/1=B:252, [111a]/3=A:79, [243a]/5=E:89

rağbetsizlik [32b]/6=B:130

süstlük [127b]/4=A:146, [182a]/1=N:104, [207b]/5=M:19

yüzleringizka [250a]/4= M:6

² Doğu Türkçesine ek uyumsuzluğu hakkında geniş bilgi için bakınız: Kemal Eraslan "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair" *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* C. 18, 1970, İstanbul, 1970, s. 113-124.

2.4.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Kelime içindeki ünlülerin düzlük ve yuvarlaklık bakımından birbirlerine uyum sağlanması olarak tanımlanabilir. Düzlük-yuvarlaklık bakımından metnimizde birlik sağlanmış değildir. Aynı kelimenin hem düz hem de yuvarlak şekilleri mevcuttur. Bu bakımdan metnimizin ünlü uyumuna doğru bir yol aldığını söylemek mümkündür. Ekler için de benzer durum söz konusudur.

sew- > sūf-

sew- [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188,

sūf- [124b]/5 =A:134

sew- > sūw-

sewüg [43a]/5=B:165

sūwüg [94a]/4=A:14

sewüg > sūwüg

sewüg [43a]/5=B:165,

sūwüg [94a]/4=A:14,

yarı > yaru

ol nersening yarı [148a]/3 =N:12,

ol nersening yarusı [267a]/1 =N:176,

oķı- > oķu-

oķıyur [111b]/1 =A:79

oķuyur [106a]/1 =A:58

ölīm > ölüm

ölīmīngizdin song [12b]/3 =B:56

ölümünģ [139a]/4 =A:185

yiϕlūk [51a]/1=B:187, [51a]/2=B:187,

oğulsız [266b]/5=N:176, atasız oğulsuz [140b]/5=N:12

- közsiz [225a]/4=E:104, közsüz [45a]/3=B:171
 örtüglü [173b]/2=A:179
 cünüblük [160b]/2=N:43
 kitâbsuz [96a]/3=A:20
 kavmum [11b]/5=B:54, [208a]/4=M:20, [208b]/2=M:21, [234a]/3=E:135,
 [240b]/1=E:78,
 ewümnı [31b]/1=B:125
 köngüllerimiz [92b]/4=A:8, [196a]/5=N:155,
 köngüllerimiz [270b]/1=B:88,
 kölige [165a]/1=N:57,
 kölüge [12b]/3=B:57,
 yürimek [86a]/3=B:273,
 yürüme [140b]/4=A:190,
 tanuqluğumuz [260b]/3=M:107
 vaktımız [232b]/2=E:128, yazuqlanımız [128a]/2=A:147, [95a]/3=A:16,
 [141b]/1=A:193,
 aşnugız [189a]/5=N:131
 Awnung helâl kılğanları [268a]/1=M:1
 ewnüng hac kılmağı [115b]/3=A:97
 gaybnung haberleri [102b]/1=A:44, [104b]/5=A:52, [11a]/5=A:79, [11b]/1
 =A:79, [118a]/5=A:106, [119b]/3=A:112, [119b]/4=A:112, [204a]/2=M:82,
 [222a]/5=M:58, [238a]/4=E:144, [245b]/2=E:93
 halk üçün qodulğan ewnüng ilki [115a]/5=A:96
 İbrāhımnung [33b]/5=B:133, İbrāhımnung ornı [31a]/5=B:125,
 künnüng evveli [109a]/2=A:72, künnüng pâresi [80a]/4=B:259
 otning kımı [141a]/3=A:191, otning eyeleri [8b]/5=B:39, otning kımı [32a]/2
 =B:126,
 ölümning qatıqlıkları [245a]/5=E:93, ölümning qatıqlıkları [245a]/5=E:93,
 ölümning teggeni [260a]/1=M:106,
 ölimingiz [12b]/3=B:56

2.4.2. Ünlü Değişimleri

2.4.2.1. e -> i- değişmesi

Türk dilinde kelime başında ve bazı ilk hecelerde e'lerin i, i'lerin e olma eğilimi vardır. Bu özelliği Eski Türkçeden günümüze kadar görebilmekteyiz. Batı Türkçesinde bunun özelliklerini görmek mümkündür. Türk dilinin başlangıcından bu yana bu iki özellik düzensiz bir şekilde seyretmektedir. Bir başka ifade ile bu değişimin herhangi bir düzen içerisinde olduğunu söyleyemeyiz. Bazı kelimelerdeki örnekler tek bir kelime ile sınırlıdır. Eski Türkçe devrinde kelime başında veya ilk hecede yer alan e sesinin bazı durumlarda i olduğunu görüyoruz. Fakat burada düzenlilik yoktur. Aynı kelimenin hem e li hem de i li şekilleri mevcuttur. Metnimizde bu türden e seslerini kapalı e olarak göstermeyip doğrudan i veya e şeklinde okuduk. Mesele sen kelimesinin özellikle e li okunması için kelime üzerine üstün konmuştur ([7a]/1=B:32). Aynı kelimenin i li şekilleri de mevcuttur.

Metnimizde görülen e>i değişiklikleri şunlardır:

sen > sin

sen [6a]/4=B:30, [7a]/2=B:32, [32a]/4=B:127, [32b]/2=B:128, [90b]/5=B:286

sin [6b]/3=B:30, [136b]/2=A:176, [37a]/5=B:144, [57a]/4=B:204, [139a]/2=A:184

tegme > tigma

tegme [4b]/1=B:25, [14a]/1=B:60, [38a]/1=B:145, [38b]/3=B:148, [43a]/1=B:164, [68a]/1=B:231, [81a]/4=B:260, [81b]/3=B:261, [87b]/3=B:276, [88b]/5=B:281, [97b]/2=A:25, [98b]/5=A:29, [99a]/1=A:30, [100b]/4=A:37, [139a]/3=A:185, [147b]/1=N:11, [157a]/1=N:32, [157a]/2=N:33, [157a]/4=N:33, [160a]/1=N:41, [164a]/5=N:56, [174a]/2=N:85, [174a]/4=N:86, [176a]/2=N:91, [178b]/3=N:95, [187b]/2=N:126, [189a]/2=N:130, [198b]/2=M:64, [200b]/3=M:70, [212a]/6=M:33, [218b]/1=M:48, [223b]/2=E:99, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [224b]/5=E:102, [225a]/1=E:102, [226a]/3=E:108, [227a]/2=E:111, [227a]/4=E:112, [23a0b]/2=E:123, [233b]/3=E:132, [242a]/1=E:84, [242b]/1=E:85, [242b]/3=E:86, [257b]/2=M:97, [267b]/1=N:176, [270a]/3=B:87

tigma [148b]/5=N:12

yel > yil

yel [120b]/5=A:117

yil [43a]/2=B:164

ye- > yi-

ye- [7b]/4=B:35

yi- [124a]/3=A:30, [138b]/4=A:183, [144a]/5=N:2, [145a]/2=N:4, [145b]/3=N:6, [145b]/5=N:6, [146b]/5=N:10, [147a]/1=N:10, [156a]/1=N:29, [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, [202a]/3=M:75, [205a]/5=M:88, [215b]/1=M:42, [228b]/5=E:30118, [229a]/2=E:119, [229b]/4=E:121, [235b]/1=E:138, [237a]/1=E:141, [237a]/5=E:142, [238b]/3=E:145, [247a]/5=M:3, [248b]/1=M:4, [248b]/5=M:5, [255b]/1=M:93, [256b]/2=M:95, [257a]/1=M:96, [261b]/5=N:161, [12b]/5=B:57, [12a]/3=B:58, [14a]/1=B:60,

keç- > kiç-

keç- [87a]/4=B:275, [119b]/5=A:112, [125b]/2=A:137

kiç- [80a]/4=B:259, [80a]/5=B:259, [169a]/1=N:72, [87a]/4=B:257

men > min

men [141b]/5=A:195, [169a]/3=N:72, [169a]/5=N:73

min [8b]/2=B:38, [9a]/3=B:40, [9b]/1=B:41, [33b]/4=B:133, [39b]/3=B:150, [140a]/2=B:152, [100a]/2=A:35, [138b]/4=A:183, [216b]/2=M:44, [240a]/3=E:77,

nerde > nirde

nerde [171b]/1=N:78,

nirde [37b]/2=B:144, [38b]/5=B:148, [39a]/5=B:150, [52b]/2=B:191, [119b]/1=A:112,

et > it

et [238b]/4=E:145, [247a]/3=M:3

it [45b]/2=B:173

er > ir

iki er [89b]/5=B:282 (medli elif ile yazılmış)

ir uya [152b]/3=N:23 (elif ye ve ra ile yazılmış)

eşit- > işit-

eşit- [139b]/2=A:186, [90a]/3=B:285 (harekelenmiş),

işit- [141a]/5=A:193 (harekelenmiş i' li okunması için), [161b]/3=N:46, [161b]/4=N:46, [161b]/5=N:46, [162a]/1=N:46, [165a]/5=N:58, [190a]/1=N:134, [191b]/4=N:140, [194a]/4=N:148, [202b]/1=M:76, [204a]/4=M:83, [214b]/3=M:41, [228b]/1=E:115, [250b]/4=M:7

neçe > niçe

neçe [127b]/3=A:146, [80a]/4=B:259

niçe [58b]/5=B:211, [63b]/4=B:221, [75b]/5=B:259,

yetti > yitti

yetti [78a]/4=B:255 (harekelenmiş e okunması için)

yitti [6a]/3=B:29, [81b]/2=B:261 (y ile i okunacağı gösterilmiştir)

ew > iw

ew [31b]/1=B:125, [52a]/1=B:189, [150a]/1=N:15, [115a]/5=A:96, [115b]/3=A:97

iw [104a]/2=A:49, [130b]/3=A:154,

2.4.2.2. i- > e- değişmesi

Metnimizde sadece idi > eye şeklinde genişleme yoluyla görülür:

idi > eye

[173a]/3=N:83, [178a]/5=N:95, [186b]/4=N:123, [199b]/5=M:68, [32a]/5=B:128, [73a]/2=B:243,

2.4.2.3. Düzleşme

Bazı kelimelerin kök ve gövdelerinde göze çarpmaktadır.

umun- / uman-

[182a]/3=N:104, [185b]/3=N:119, [186a]/2=N:120,

umunç

[186b]/3=N:123, [186b]/4=N:123, [27a]/2=B:111,

kısarlan- [45b]/3=B:173 (elifle a okunacağı gösterilmiştir)

kısarlan- [54a]/2=B:196

2.4.2.4. Orta Hecede Ünlü Düşmesi

Dilimizde orta hecenin sonunda ünsüz bulunmayan ünlüsü düşme eğilimindedir. Metnimizde şu örneklerde bu duruma rastlanmaktadır:

orun > orni

[151b]/5=N:20, [260b]/1=M:107, [31a]/5=B:125, [122a]/5=A:121,
[161b]/2=N:46,

ewür-ewrer [255b]/1=E:105

oğul > oğlu

[47a]/2=B:177, [77a]/2=B:253, [102b]/5=A:45, [196b]/4=N:57, [201a]/2=M:72,
[202a]/1=M:75, [203a]/1=M:78, [210a]/5=M:27, [211b]/4=M:32,

saķınıuķ > saķınıķ

[251a]/4=M:8, [268b]/5=M:2, [47b]/1=B:177, [48a]/5=B:180, [53b]/3=B:194,
[55a]/5=B:197, [71b]/2=B:237, [72b]/3=B:241, [125b]/5=A:138, [153b]/5=N:24,

köťür- [183b]/5=N:112

köťröl- [171b]/2=N:78

2.1.2.5. Ünlü Birleşmesi

Ünlü ile biten bir sözcüğe ünlü ile başlayan bir sözcük eklendiğinde yeni bir sözcük meydana geliyorsa yan yana gelen bu iki ünlü birleşerek tek bir ünlü oluşururlar:

iki+egü > ikegü

ikegü

[8a]/1=B:36, [8a]/2=B:36, [24a]/2=B:102, [188a]/5=N:128, [209a]/4=M:23,
[260b]/2=M:107,

ne + erse > nerse

nerse

[5a]/1=B:26, [6a]/2=B:29, [6a]/4=B:29, [6b]/3=B:30, [8a]/2=B:36,

2.5. Ünsüzler

2.5.1. Ünsüz Uyumu

Türk dilinde ünsüz uyumu kelime içinde yan yana gelen ünsüzlerin sedalılık bakımından birbirlerine uyması, uygun olması olayıdır. Türkçenin tarihi seyrine baktığımız zaman bu uyumun ancak Türkiye Türkçesinde sağlandığını görürüz.

Metnimize baktığımız zaman kelime köklerinde bu uyumdan kısmen söz edebiliriz. Ama ekler için böyle bir durum söz konusudur diyemeyiz. Birkaç örnek dışında uyuma girmiş ekten bahsedemeyiz. Mesela bulunma hâli ekinde sedalılık-sedasızlık uyumu sadece bir örnekte görülmektedir. Konuyla ilgili metnimizde görülen örnekler şunlardır:

öltürgey men [210b]/2=M:27

öldürülmegey [130b]/2=A:154

ödemek [47b]/5=B:178

ötemes [30b]/3=B:123

oltur- / oldur-

[140b]/5=A:191, [178a]/4=N:95,

keltürginçe [26b]/1 =B: 109

keldürür [79b]/3 =B:258

oğşaşdı [29a]/5 =B:118,

oğşaştı [92a]/5 =A:7

ıdđuk [29b]/2 =B:119,

ıdđuk [39b]/4 =B:151, [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12,

2.5.2. Kelime Başındaki y Meselesi

Metnimizde görülen y'li kelimelerin y'siz şekilleri metinde mevcut değildir:

yığaç [7b]/5 =B:35

yırak [99a]/3 =A:33

yiplük [51a]/1 =B:187

2.5.3. Ünsüz Değişmeleri

2.5.3.1. t > d değişmesi

Kelime başında veya içinde görülebilen bu değişiklik metnimizde birkaç kelimede görülmektedir:

tar > dar

tarlıq [250b]/1=M:6

darlıq [71a]/2=B:236, [73b]/1=B:245, [124b]/4=A:134, [167b]/3=N:65,

tağ > dağ

tağ [41a]/3=B:158

dağ [81a]/4=B:260

İki ünlü arasında kalan -t- genellikle korunmakla beraber bir örnekte -d-'ye dönüşmüştür:

ötemes [30b]/3=B:123

ödemek [47b]/5=B:178

öltürgey men [210b]/2=M:27

öldürülmegey [130b]/2=A:154

oltur- [178b]/2=N:95, [178b]/4=N:95, [181b]/3=N:103, [191b]/5=N:140,
[209b]/4=M:24

oldur- [140b]/5=A:191, [178a]/4=N:95,

keltürğinçe [26b]/1 =B: 109

keldürür [79b]/3 =B:258

2.5.3.2. b- > m- değişmesi

Kelime başında görülen bir ses değişikliği olup metnimizde iki kelimedede rastlanmaktadır.

ben > men, min [209b]/4=M:25, [210b]/3=M:28

-biz > -miz

tapunur miz [33b]/4 =B:133

kulluk kılganlar biz [35a]/5 =B:138

bu > mu

bu konumdan [170a]/4 =N:75

ol mung birle [110a]/1 =A:75

Bir de Eski Türkçe döneminde başta b- barındıran kelimeler metnimizde m-'ye dönüşmüştür. Söz konusu kelimelerin b'li şekilleri metnimizde mevcut değildir:

mungsuz [115b]/5 =A:97

mengizlig [117b]/1 =A:103

müngeşgen [223b]/3 =E:99

mengzeşlig [53b]/2 =B:194

mengü kalıglılar [62a]/4 =B:217

b- > m- değişikliği dışında kelime başındaki b sesleri muhafaza edilmiştir:

barıldı [13b]/5 =B:60

barılur [18b]/1 =B:74

bar [4b]/4 =B:25

bolur [74a]/5 =B:247, [103a]/3 =A:47, [103b]/5 =A:49, [183a]/5 =N:109,
[224b]/2 =E:101, [234a]/5 =E:135, [261b]/1 =N:159,

qoyu birgey miz [185a]/1 =N:115,

qoyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178,

2.5.3.3. d > y; d > z değişmesi

Eski Türkçe dönemindeki d sesi Orta Türkçe döneminde y ve d şeklinde kendini göstermektedir. Metnimizde hem d li hem de y li şekillerin yan yana kullanıldığını görmekteyiz:

küd- > küy-

küdgül [162a]/1=N:46

küy- [161b]/4=N:46, [192a]/3=N:141, [65b]/1=B:226, [65b]/3=B:228,
[69b]/3=B:234,

keçür- > keyür-

keçürür miz [80b]/4 =B:259

keyürüng [145a]/5 =N:5

keyim [68b]/4=B:233

kağğan- > kağğan-

kağğanu birmesün [251a]/2 =M:8,

kağğanu birmesün

ağaq > ayak

ağaqlıg [267b]/5=M:1

ağaq [76a]/3=B:250, [199a]/4=M:66, [212a]/6=M:33, [235b]/5=E:139,
[249b]/3=M:6, [267b]/5=M:1

ayak [128a]/3=A:147

koç- > koy-

anlarğa koğğan nersening iki ülüşi [147a]/5 =N:11

ziyân kılğanlar ya' nî köni yolnı koğup azğunluqnı tutğanlar [5b]/4 =B:27

koğgu yir [223a]/5 =E:98

koğup [5b]/4 =B:27

koğtum [100a]/4 =A:36

koğn [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [157a]/2 =N:33

koğtunguz [148b]/2 =N:12, [148b]/3 =N:12, [246a]/1 =E:94,

koğittılar [253a]/3 = M:1

koğmak [11a]/2=B:49

koçarlar [69b]/3 = B:234, [72a]/3 = B:240

koğgay [233b]/5=E:133

koğsa [137a]/5 =A:179

koğsalar [146b]/3 = N:9, koğsangız [188b]/5 =N:129

koğgul [227b]/2=E:112

koğung [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, [88a]/2 =B:278

koyar miz [226b]/5 =E:110, koydı [148a]/3 =N:12

koyğan [64b]/5 =B:224,

koygul [76a]/3 =B:250,

koymaz [5a]/1 =B:26

kıysa [48a]/4 =B:180, [171a]/3 =N:77,
 kıysangız [181a]/5 =N:102,
 kıyu birgey miz [185a]/1 =N:115,
 kıyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178,
 Tengridin arkuru kıyğan nerse [64b]/5 =B:224
 kıydu [148a]/3 =N:12,
 kıyar miz [226b]/5 =E:110
 kıyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178,
 kıymaz [5a]/1=B:26
 kıysa [171a]/3 =N:77, [48a]/4 =B:180
 kıysangız [181a]/5 =N:102
 kıyğul [76a]/3=B:250

2.5.3.4. k, ğ, g > w değişmesi

kigür- > kiwür-

kigürgey miz [164b]/3 =N:57
 kiwürür sen [98a]/1 =A:27
 kiwürgey men [142a]/4=A:195
 kiwürgey [149b]/1=N:13, [149b]/4=N:14, [199a]/1=M:65, [266b]/2=N:175
 kiwürgey miz [156b]/2=N:31, [165a]/1=N:57, [186b]/1=N:122
 kiwürseng [141a]/3 =A:192
 kiwürse [204b]/3 =M:84

sağuk > sawuk [120b]/5=A:117,

karangku > karangwu

karangkuluk [230a]/5=E:122, [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257
 karangwuluk, [223a]/2=E:97, [254b]/1=M:16
 karangwu [239b]/4=E:76

Bir örnekte de söz konusu kelime de ng'nin yazılmadığını görüyoruz:

karangkuluklar [230a]/5=E:122

yaķuk > yawuk

yaķukrak [108a]/3=A:68,

yawukrak [48a]/5=B:180, [71b]/1=B:237, [204a]/1=M:82, [260b]/4=M:108,

yarlıķa- > yarlıģa-

yarlıķağıl [90b]/4=B:286, [95a]/3=A:16, [128a]/2=A:147,

yarlıģağıl [141b]/1=A:193,

hōšnūdluk > hōšnūdluģ

Tengrining hōšnūdluķı [83a]/2 =B: 265, [136a]/4 =A: 174

Tengrining hōšnūdluģı [58a]/1 =B: 207

2.5.3.5. w > f değişmesi

Eski Türkçe döneminde b sesini bulunduran bazı kelimelerin metnimizde w olarak değiştiğini görmekteyiz.

sew- > sef-

sewünürler [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188,

sewüģ [43a]/5=B:165

sefündürür [17a]/4 =B:69

suw > suf

suwdın [42b]/5=B:164

suwnı [223b]/2=E:99

suw [250a]/3=M:6, [13b]/3=B:60

suf [18b]/2=B:74,

sufnı [160b]/5=N:43

Bir örnekte de suw kelimesinin sonundaki "w" sesinin düştüğünü görüyoruz:

susuz yer [223a]/2=E:97

ōwke > öfke

ōwkengiz [121b]/5=A:119

öwkege [133a]/2=A:162

öwke kıldı [203b]/1 =M:80

öfke [119b]/2=A:112,

öfkeni [124b]/5=A:134

öfke kıldı [177b]/2 =N:93

öfkedin [121b]/5 =A:119

yalawaç > yalafaç

yalawaçlar [76b]/5 = B:253, [127a]/1 = A:144, [138b]/4 = A:183, [139a]/2 = A:184, [200b]/3 = M:70, [202a]/2 = M:75, [233a]/2 = E:130, [263a]/2 = N:164

yalafaçımız [255a]/4 =M:92

yalafaç [270a]/3 =B:87

2.5.3.6. k > h değişmesi

Sadece uçmak kelimesinde görülmektedir:

uçmak > uçmaḥ

uçmaḥ [7b]/4=B:35

uçmaḥlar [142a]/4 = A:195

uçmakğa [60a]/4=B:214

uçmaklık [232a]/2=E:127

2.5.3.7. z > s değişmesi

Geniş zamanın olumsuzluğunda karşımıza çıkmaktadır:

bulmaz men [238b]/2=E:145,

erklenmes men [209b]/5=M:25,

ermez men [210b]/4=M:28, [225a]/5=E:104, [240b]/3=E:79,

korkmaz men [240b]/5=E:80,

süwmez men [240a]/1=E:76,

žäy'i' kılmaz men [141b]/5=A:195,

ermes sen [177b]/5=N:94, ermez sen [225b]/5=E:107, hilâf kılmaz sen [141b]/4=A:194, kısmaz sin [253a]/4=M:13, teklif kılınmas sin [173b]/1=N:84, alınmas [10b]/4=B:48, angmaz [241a]/2=E:80, arığ kılmaz [46a]/3=B:174, [110b]/2=A:77, asığ kılmaz [24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, azdurmas [5a]/5=B:26, bakmaz [110b]/2=A:77, bilmes [10a]/2=B:44, [72a]/2=B:239, [92b]/1=A:7, [107b]/3=A:65, [184a]/5=N:113, bilmez [40a]/2=B:151, birilmes [269b]/4=B:86, bitimes [82b]/3=B:264, bulmaz [31a]/3=B:124, buyurmas [111b]/1=A:80, döst tutmas [25a]/1=B:105, ermes [17b]/2=B:71, [27b]/2=B:113, [27b]/3=B:113, [36a]/1=B:140, [37b]/4=B:144, [39a]/3=B:149, [44a]/3=B:167, [46b]/3=B:177, [52a]/1=B:189, [75a]/5=B:249, [100a]/5=A:36, [108a]/1=A:67, [108a]/2=A:67, [110b]/5=A:78, [111a]/1=A:78, [116a]/4=A:99, [123b]/1=A:125, [126b]/5=A:144, [138b]/2=A:182, [139b]/1=A:185, [150b]/4=N:18, [186b]/3=N:123, [186b]/4=N:123, [193a]/2=N:143, [202a]/1=M:75, [228b]/3=E:116, [230a]/5=E:122, [233b]/4=E:132, [243b]/4=E:90, ermez [16b]/5=B:68, [18b]/3=B:74, [24a]/3=B:102, [38a]/2=B:145, [98b]/1=A:28, [213b]/2=M:37, [216a]/2=M:43, [269b]/2=B:85, hilâf kılmaz [93a]/2=A:9, işitmes [45a]/2=B:171, kabûl kılınmas [10b]/3=B:48, [30b]/3=B:123, kılmazıngızdın [71a]/4=B:237, koymaz [5a]/1=B:26, köndürmes [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [113b]/1=A:86, [199b]/4=M:67, [220a]/1=M:51, [238b]/1=E:144, kurtulmas [234b]/1=E:135, küç kılmaz [159b]/3=N:40, ögüt almaz [241a]/2=E:80, örtülmes [91b]/4=A:4, şabr kılmaz [14a]/4=B:61, saķınmas [85a]/1=B:269, [92b]/3=A:7, sorulmas [29b]/3=B:119, sözlemes [46a]/2=B:174, [110b]/1=A:77, suğarmas [17b]/3=B:71, süwmes [126a]/5=A:140, [158b]/5=N:36, [182b]/3=N:107, [237a]/3=E:141, süwmez [52b]/1=B:190, [57b]/3=B:205, [87b]/3=B:276, [99b]/2=A:32, [106a]/1=A:57, [194a]/2=N:148, [198b]/4=M:64, [200b]/3=M:70, [204b]/5=M:87, [270a]/4=B:87, tatmas [75b]/1=B:249, tegürmes [122a]/3=A:120, [259a]/5=M:105, teklif kılınmas [68b]/5=B:233, teklif kılmaz [90a]/4=B:286, tilemes [201b]/5=M:74, [50a]/1=B:185, [118b]/2=A:108, [243b]/3=E:90, [250a]/5=M:6, tutmaz [65a]/2=B:225, [77b]/5=B:255, [205b]/2=M:89, uftanmas [4b]/5=B:26, ulanmas [234b]/4=E:136, va'de kılmaz

[186a]/3=N:120, yarlıkamas [162b]/2=N:48, [185a]/3=N:116, yetmez [86a]/2=B:273, [89b]/2=B:282, [225a]/3=E:103, yetmez [225a]/1=E:103, yimes [235b]/1=E:138, yitmes [179b]/1=N:98, yitmez [82b]/5=B:264, yüngül kılınmas [42a]/4=B:162, [269b]/4=B:86, yüngül kılınmaz [113b]/3=A:88, zayıf kılmas [135b]/1=A:171, almaz miz [260a]/3=M:106, bitmez miz [204b]/2=M:84, kemişmes miz [34b]/5=B:136, kemişmes miz [34b]/5=B:136, kemişmez miz [90a]/2=B:285, [112b]/5=A:84, körmez miz [246a]/2=E:94, örtmes miz [260a]/4=M:106, bilmes siz [40b]/2=B:154, [44b]/3=B:169, [61a]/4=B:216, [68b]/2=B:232, [108a]/1=A:66, [148a]/1=N:11, birmes siz [187b]/5=N:127, ermes siz [84a]/5=B:267, [234a]/3=E:134, ermez siz [199b]/5=M:68, harc kılmas siz [85b]/4=B:272, korkmaz siz [241a]/3=E:81, küç kılınmas siz [86a]/1=B:273, [88b]/1=B:279, küç kılmas siz [88b]/1=B:279, küymezsiz [129b]/3=A:153, ötemes [30b]/3=B:123, sorulmas siz [34a]/3=B:134, [36a]/4=B:141, azdurmaslar [108b]/1 = A:69, [184a]/2 = N:113, azdurmaslar [108b]/1=A:69, [184a]/2=N:113, bedel kılmaslar [143a]/3=A:199, belgürtmesler [130b]/1=A:154, bilmesler [6b]/3=B:30, [23a]/5=B:101, [27b]/5=B:113, [29a]/3=B:118, [44b]/5=B:170, [45a]/3=B:171, [108b]/2=A:69, [222b]/1=M:58, [227a]/4=E:111, [230b]/5=E:123, [258b]/5=M:103, [259a]/3=M:104, birilmesler [10b]/4=B:48, [30b]/5=B:123, [42a]/5=B:162, birilmezler [119a]/5=A:111, birmesler [163b]/4=N:53, bitmesler [159a]/4=N:38, [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155, [227b]/4=E:113, [231b]/5=E:125, bitmezler [23a]/2=B:100, [167b]/1=N:65, [226b]/3=E:109, bulmaslar [186a]/4 = N:121, bulmaslar [186a]/4=N:121, bulmazlar [266a]/3 = N:173, endişe kılmaslar [172b]/4=N:82, ermesler [119b]/5=A:113, ermezler [243b]/1=E:89, kaçğurmaslar [8b]/4= B:38, [27b]/1= B:112, [82a]/3 = B:262, [86b]/4 = B:274, [88a]/1 = B:277, [135a]/5 = A:170, kaytmaslar [201b]/4 = M:74, kaytmaslar [201b]/4=M:74, kılmaslar [73a]/3 = B:243, [121a]/4 = A:118, [143a]/3 = A:199, [172b]/4 = N:82, [235b]/3 = E:138, [193a]/1 = N:142, kışmazlar [61b]/4=B:217, kıpmazlar [86b]/5=B:275, kırkmaslar [221a]/4=M:54, könlümesler [45a]/1=B:170, [259a]/4=M:104, könlümezler [179b]/2=N:98, küç kılınmaslar [88b]/5=B:281, [97b]/3=A:25, [133a]/1=A:161, [163a]/1=N:49, [171a]/5=N:77, [187a]/3=N:124, küyülmesler [113b]/4=A:88, öğretmesler [23b]/5=B:102, örtmesler [160a]/4=N:42, örtülmezler [182b]/5=N:108, süwmezler [121b]/3=A:119, şükr kılmaslar [73a]/3=B:243, takşir kılmaslar [121a]/4=A:118, tegürmesler [184a]/3=N:113, tilemesler [86a]/4=B:273, uluğsınmazlar [204a]/3 = M:82, umanmaslar [182a]/3 = N:104, umanmaslar [182a]/3=N:104, uydurmaslar [82a]/1 = 262, uymaslar [228b]/3 = E:116, ündemesler [185a]/5=N:117, [185b]/1=N:117, kılmaslar [193a]/1=N:142, [235b]/3=E:138, yawumaslar [171b]/5 = N:78, yawular [171b]/5=N:78, yığlınmaslar [203a]/3 = M:79, yığlınmaslar [203a]/3=M:79, maslar [203a]/3=M:79, yığmaslar [203a]/3 = M:79, yimesler [46a]/1=B:174,

2.5.3.8. z > j değişmesi

Metnimizde bir örnekte rastlanmaktadır:

ojuş- > ojuş-

ozuşung [38b]/4=B:148

ojuşung [218b]/4=M:48

2.5.3.9. s > z değişmesi

Sadece bir örnekte rastlanmaktadır:

köküs > köküz

köküsni [231b]/2=E:25

köküz [251a]/1=M:7

2.5.3.10. Ünsüz Düşmesi

örtüglüg / örtüglü

örtüglüg [7a]/4=B:33, [17a]/5=B:70, [70a]/2=B:235, [86b]/2=B:274, [157b]/3=N:34,

[196a]/5=N:155, [270b]/1=B:88

örtüglüğün [7a]/4=B:33, [229b]/2=E:120

örtüglü [173b]/2=A:179

қағғұрт- > қағғұт

қағғұртмасун [214a]/5=M:41,

қағғұтмасун [136b]/2=A:176,

oltur- / otur-

olturğanlar [178b]/2 = N:95, [178b]/4 = N:95, [209b]/4 = M:24

olturup [181b]/3 = N:103

olturmangız [191b]/5 = N:140

oturdılar [134b]/3 = A:168

keltür- / ketür-

keltürğinçe [26b]/1 =B: 109

keldürür [79b]/3 =B:258

keldürüng [27a]/2 =B:111

küfr ketürgen [9a]/5 =B:41, [126b]/1 =A:141, [128a]/4 =A:147, [199b]/4
=M:67, [200a]/3 =M:68, [216b]/4 =M:44, [233b]/1 =E:130, [243b]/2 =E:89,
[258b]/2 =M:102

imān ketürdi [77a]/5 =B:253

küfr ketürmedi [23b]/2 =B:102

küfr ketürdüngüz [118a]/4 =A:106

suf [18b]/1 =B:74

susuz [223a]/2 =E:97

pādšāhlık [23b]/1=B:102

pādšālık [76b]/1=B:252

2.5.3.11. Ünsüz İkizleşmesi

sekkiz [237b]/2=E:143

sekkizde bir [148b]/3=N:12

hurmā çekürdeğining yippinçe [163a]/1 =N:49

hurmā çekirdeğining yipinçe [171b]/1 =N:49=N:77

neçe [127b]/3=A:146,

neçe [80a]/4=B:259

2.5.3.12. İlerleyici Benzeşme

Metnimizde sadece bir örnekte rastlanmaktadır:

urul- > ulur- [119a]/5=A:112

ŞEKİL BİLGİSİ

2.6. İsim

2.6.1. İsimden İsim Yapan Ekler

İsimden isim yapan ekler isim kök ve gövdelerinden isim yapmak için kullanıldığını yapımlar ekleridir. İsimden yapılmış isimlerin anlamları yapmış oldukları isimlere genellikle yakından bağlıdır. Genellik özelliği olmayan, fakat sayılı örneklerde görülen isimden isim yapma ekleri de vardır.³ Türk dili eklerle genişletilme yolu zengin bir dildir.⁴ Türetme yolu ile gerek isimlerden isim, gerek fiillerden isim yapma sıkça başvurulmuş bir yoldur. Hemen hemen bütün isimlerin sonuna gelerek onlardan yeni isimler yaparlar.

2.6.1.1. -cı / -çi :

Bu ekin başlıca fonksiyonu meslek, herhangi bir işle uğraşma, bir ülkeye, inanaşa bağlı olan isimleri ile alışkanlık sıfatları türetmektir.⁵ Çok kullanılan bir ektir. Türkçe ve yabancı kökenli isimlerin üzerine gelerek her hangi bir işle uğraşma, durumunu veya mesleğini ifade ettiği gibi bugün yazı dilimizde kullanılan -an / -en, -acak / -ecek ekleriyle teşkil edilmiş "sıfat-fiillerin" anlamını veren isimler türetir.⁶ Türkçenin son devrelerinde bu ek ses uyumuna bağlı olarak çeşitlenmiştir. Eski Türkçede bu ekin c li şekilleri yoktur.⁷

başçı [252a]/4=M:12, **sakçı** [136a]/2=A:173, [144a]/4=N:1, [172a]/5=N:80, [174a]/2=N:85, [225b]/5=E:107, [226a]/1=E:107, [265b]/1=N:171, **yalgancı** [106b]/1=A:61, **yarıçı** [25b]/4=B:107, [30a]/3=B:120, [85a]/3=B:270, [104b]/3=A:52, [128b]/3=A:149, [161b]/1=N:45, [163b]/3=N:52, [175a]/4=N:89, [186b]/5=N:123, [193b]/2=N:145, [128b]/3=A:150,

2.6.1.2. - çık

balçık [103b]/4=A:49

³ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.154-155.

⁴ Mustafa Özkan, Türk Dilinin Gelişme Alanları Ve Eski Anadolu Türkçesi, İstanbul, 2000, s.19.

⁵ Tuncer Gülensoy, Türkçe El Kitabı, Ankara, 2003, s.369.

⁶ Necmettin Hacıminoğlu, Karahanlı Türkçesi Grameri, Ankara, 2003, s.13.

⁷ Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri, Ankara, 2004., s.158-204.

2.6.1.3. -daş

Bu ek Türkçede eskiden beri kullanılan ve işlekliliğini her zaman koruyan bir yapıdır. Bu yapı eki Türkiye Türkçesinde daha çok kullanım sahası bulmuştur. Başlıca fonksiyonu ortaklık, eşlik ve bağıtlık ifade eden isimler yapmaktır. Üzerine getirdiği kelimenin kalın-ince olmasına göre değişmekte olan bu ek az kullanılması rağmen, aynı özelliklere sahip veya bağlı olma durumunu gösterir.

karındaş [131a]/5=A:156, [134b]/3=A:168, [147b]/4=N:11, [148b]/5=N:12, [152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, [153b]/1=N:23, [242b]/4=E:87, [267a]/1=N:176, **kolundaş** [158b]/3=N:36, [159b]/1=N:38, [168b]/3=N:69,

2.6.1.4. -egü

Genellikle sayı isimlerine getirilir. Metnimizde şu örnekleri görülmektedir:

ikegü [8a]/1=B:36, [8a]/2=B:36, [24a]/2=B:102, [188a]/5=N:128, [209a]/4=M:23, [260b]/2=M:107,

biregü [160b]/4=N:43,

köpegü [26a]/2=B:109,

2.6.1.5. -lü

örtüglü [173b]/2=A:179

2.6.1.6. -lîğ / -lîg / -lûğ / -lûg :

İşleklilik derecesi çekim eklerine yakın olan isimden isim yapım eklerindedir. Bu ekin esas görevi sıfat olarak kullanılan nitelik isimleri meydana getirmektir. Günümüz Türkiye Türkçesinde bu yüzden söz konusu eke sıfat eki yakıştırması yapılmıştır. Fakat sıfatlar isim vazifesi yaptıkları için bu ekle yapılan isimler hem sıfat, hem de isim olarak kullanılan nitelik isimleridir. Genellikle üzerine getirildiği isimleri sıfat yapan bu ek, bugünkü yazı dilimizdeki -lı / -li eklerinin karşılığıdır. Türkçe ve yabancı kelimelerin üzerine getirilebilmektedir. Ekin asıl ve işleklilik sahası çok geniş fonksiyonu sahiplik isimleri yapmasıdır.

açaklîğ [267b]/5=M:1, **amânîğ** [31b]/4=B:126, **atîğ** [23b]/4=B:102, [41a]/3=B:158, **azîğ** [247b]/1=M:3, **bağlîğ** [198a]/2=M:64, **belgütlîğ** [51b]/5=B:189, [78b]/2=B:256, [127a]/5=A:145, [181b]/5=N:103, [232b]/2=E:128, **berekettîğ** [115b]/1=A:96, [244b]/2=E:92, **cenâbetîğ** [249b]/5=M:6, **cüftlîğ** [155a]/1=N:25, **darîklîğ** [71a]/2=B:236, **erklîğ** [25b]/4=B:107, [30a]/3=B:120, [33a]/4=B:131, [89b]/3=B:282, [90b]/5=B:286,

⁸ Tuncer Gülensoy, Türkçe El Kitabı, Ankara, 2003, s.369.

[97b]/3=A:26, [158b]/4=N:36, [163b]/3=N:53, [195b]/4=N:153, [202a]/5=M:76, **fazlılg** [25a]/4=B:105, **hikmetlig** [213b]/5=M:38, [232b]/4=E:128, [232b]/4=E:129, [236a]/4=E:139, [239a]/5=E:73, [241b]/5=E:83, [261a]/4=N:158, [263b]/1=N:165, [264b]/3=N:170, [106a]/2=A:58, [150b]/4=N:17, [154a]/4=N:24, [155b]/2=N:26, [164b]/2=N:56, [189a]/3=N:130, **hışnūdlıg** [58a]/1=B:207, **iglig** [25a]/1=B:104, [46a]/3=B:174, [48a]/2=B:178, [96b]/1=A:21, [110b]/3=A:77, [114b]/1=A:91, [137a]/2=A:177, [151a]/4=N:18, [191a]/5=N:138, [201b]/4=M:73, [213b]/1=M:36, [256a]/2=M:94, [262a]/1=N:161, [266a]/3=N:173, **i' timādlig** [78b]/4=B:256, **işlig** [7a]/2=B:32, [32b]/6=B:129, [58b]/1=B:209, **katrelig** [82b]/4=B:264, [83a]/4=B:265, [83b]/1=B:265, **keremlig** [156b]/3=N:31, **kingliklig** [71a]/1=B:236, **körklüg** [35a]/5=B:138, [70a]/5=B:235, [73a]/5=B:245, [82a]/3=B:263, [100b]/3=A:37, [125b]/1=A:136, [142b]/1=A:195, [145a]/5=N:5, [146b]/3=N:8, [165b]/5=N:59, [168b]/3=N:69, [173b]/4=N:85, [173b]/5=N:85, [178b]/3=N:95, [187a]/3=N:125, [219b]/2=M:50, [252b]/2=M:12, [47b]/4=B:178, [47b]/5=B:178, [48a]/5=B:180, [53b]/5=B:195, [54a]/1=B:195, [66a]/2=B:228, [66a]/4=B:229, [66a]/5=B:229, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/4=B:232, [68b]/5=B:233, [71a]/2=B:236, [71a]/3=B:236, [72b]/1=B:240, [94b]/3=A:14, [124b]/5=A:134, [128a]/5=A:148, [135b]/4=A:172, [145b]/5=N:6, [151b]/3=N:19, [154b]/4=N:25, [187a]/4=N:125, [188b]/2=N:128, [253b]/1=M:13, [255b]/3=M:93, **mengizlig** [18a]/2=B:73, [18a]/5=B:74, [25b]/1=B:106, [27b]/4=B:113, [27b]/5=B:113, [29a]/5=B:118, [44a]/2=B:167, [45a]/2=B:171, [51a]/5=B:187, [53a]/1=B:191, [62b]/4=B:219, [66a]/2=B:228, [69a]/2=B:233, [72b]/3=B:242, [79b]/5=B:259, [81b]/1=B:261, [82b]/2=B:264, [83a]/4=B:265, [84a]/1=B:266, [87a]/2=B:275, [93a]/5=A:11, [100a]/5=A:36, [103a]/4=A:47, [103b]/4=A:49, [106a]/3=A:59, [117b]/1=A:103, [117b]/5=A:105, [120b]/5=A:117, [126a]/3=A:140, [131a]/4=A:156, [133a]/2=A:162, [169a]/5=N:73, [171a]/2=N:77, [178a]/1=N:94, [188b]/5=N:129, [192a]/1=N:140, [206a]/4=M:89, [210b]/5=M:28, [211b]/2=M:31, [225a]/5=E:105, [226a]/3=E:108, [227a]/4=E:112, [230a]/4=E:122, [230b]/1=E:122, [230b]/2=E:123, [231a]/1=E:124, [231b]/3=E:125, [231b]/4=E:125, [235a]/1=E:137, [239a]/3=E:73, [239b]/2=E:75, [242a]/4=E:84, [245a]/4=E:93, [256a]/5=M:95, [267a]/5=N:176, **mengzeslig** [53b]/2=B:194, **nisbetlig** [111a]/5=A:79, [127b]/4=A:146, [197b]/4=M:63, [216a]/5=M:44, **nişānlıg** [94b]/1=A:14, **örtüglüg** [7a]/4=B:33, [17a]/5=B:70, [70a]/2=B:235, [86b]/2=B:274, [157b]/3=N:34, [196a]/5=N:155, [270b]/1=B:88, **rahmetlig** [42b]/1=B:163, **rāst sözlüg** [168b]/2=N:69, **sanlıg** [49a]/2=B:184, [56b]/5=B:263, [97a]/5=A:24, **şekklig** [260a]/3=M:106, **tenlig** [104a]/1=A:49, **tutmağanlıg** [249a]/5=M:5, **türlüg** [236b]/4=E:141, **uşlıg** [36a]/5=B:142, [89b]/2=B:282, [145a]/3=N:5, [236a]/5=E:140, **yarağılg** [25b]/2=B:106, [26b]/2=B:109, [39a]/1=B:148, [80b]/5=B:259, [98a]/1=A:26, [98b]/5=A:29, [134a]/1=A:165, [140b]/3=A:189, [189b]/4=N:133, [194a]/5=N:149,

[207a]/3=M:17, [208a]/3=M:19, [212b]/3=M:34, [214a]/4=M:40, **yaşlıg** [17a]/5=B:68, **yazukluğ** [87b]/3=B:276, **ziyānlıg** [211a]/4=M:30, [220b]/5=M:53,

2.6.1.7. -lık / -lik / -luğ / -lük

Eski Türkçeden bu yana kullanılan bu ek Türk dilinin temel isim yapma ekle-rinden birisidir. Hem geçici hem de kalıcı isimler yapar. Bu ek in gerçek fonksiyonu sıfatlardan isim yapmaktır. Aynı zamanda sıfatları soyutlaştırmaktadır. ⁹Üzerine ge-tirilmiş olduğu ismin bünyesindeki ünlülere göre düz-yuvarlak ünlü olmaktadır. Türkçe ve yabancı kökenli isimlerin üzerine gelerek genellikle soyut bazen da so-mut isimler yapar. Bir durum bildirdiği gibi; mekân ifadesinde de kullanılmakta-dır. Bazı kelimelerde sıfat eki fonksiyonundadır.

açlık [40b]/3=B:155, [248a]/2=M:3, **arıklık** [7a]/1=B:32, [28b]/4=B:116, [141a]/2=A:191, [224a]/5=E:100, [265a]/4=N:171, **artıklık** [71b]/1=B:237, [73a]/2=B:243, [84b]/4=B:268, [109b]/1=A:73, [135b]/1=A:171, [157a]/1=N:32, **āsānlık** [50a]/1=B:185, **azgunluk** [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [78b]/2=B:256, [133b]/3=A:164, [161a]/4=N:44, **bağillık** [137b]/4=A:180, [138a]/1=A:180, [159a]/1=N:37, [159a]/2=B:37, **baylık** [189a]/2=N:130, **bāzergānlık** [156a]/2=N:29, **berhūrdārlik** [32a]/1=B:126, [257a]/1=M:96, **biçārelık** [211b]/1=M:31, **bizārlik** [44a]/1=B:167, **boynağuluk** [226b]/5=E:110, **cāvidānelık** [42a]/4=B:162, **cünūbliük** [160b]/2=N:43, **darlık** [124b]/4=A:134, [167b]/3=N:65, **darlıklık** [71a]/1=B:236, **dervişlik** [47a]/5=B:177, [60a]/5=B:214, [84b]/2=B:268, [88b]/2=B:280, [119b]/2=A:112, [14b]/4=B:61, **divānelık** [87a]/1=B:275, **döstlük** [77b]/3=B:254, [169a]/5=N:73, **düşmenlik** [198b]/1=M:64, [206b]/5=M:91, [253b]/4=M:14, [203b]/5=M:82, **eğgülik** [9a]/2=B:40, [9b]/5=B:44, [10b]/1=B:47, [13a]/5=B:58, [27a]/4=B:112, [30b]/1=B:122, [38b]/4=B:148, [46b]/3=B:177, [46b]/4=B:177, [52a]/1=B:189, [52a]/2=B:189, [55a]/4=B:197, [56b]/2=B:201, [56b]/3=B:201, [60b]/3=B:215, [60b]/5=B:215, [65a]/1=B:224, [69b]/1=B:233, [70a]/1=B:234, [72b]/2=B:241, [85a]/1=B:269, [85b]/4=B:272, [99a]/1=A:30, [114b]/2=A:92, [117b]/3=A:104, [119a]/1=A:110, [120a]/3=A:114, [122a]/2=A:120, [135a]/3=A:170, [136a]/3=A:174, [158b]/1=N:36, [159b]/4=N:40, [166b]/5=N:62, [168b]/1=N:69, [169a]/2=N:72, [169a]/4=N:73, [171b]/3=N:78, [172a]/1=N:79, [173a]/4=N:83, [178a]/3=N:94, [184b]/2=N:114, [188a]/3=N:127, [204b]/4=M:84, [205a]/1=M:85, [209a]/3=M:23, [218b]/4=M:48, [242a]/5=E:84, [255b]/2=M:93, [266b]/3=N:175, [268b]/5=M:2, **eminlik** [241a]/5=E:81, **erklilik** [163b]/3=N:53, [239a]/3=E:73, [116a]/4=A:99, **ğāyibluğ** [256a]/1=M:94, **h̄ārlik** [14b]/4=B:61, [28b]/1=B:114, [119a]/5=A:112,

⁹ Faruk Kadri Timurtaş, Eski Türkiye Türkçesi, Ankara, 2005, s. 94

[212b]/1=M:33, [215a]/4=M:41, [231a]/4=E:124, [245b]/2=E:93, [269a]/5=B:85, **hışnûdîlûk** [83a]/3=B:265, [95a]/1=A:15, [136a]/4=A:174, [156a]/3=N:29, [184b]/3=N:114, [254a]/5=M:16, [268b]/1=M:2, **kâfirîlûk** [200a]/2=M:68, [133a]/5=A:167, **karangwulûk** [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [223a]/1=E:97, **karankulûk** [230a]/5=E:122, [254b]/1=M:16, **katğhûk** [18a]/5=B:74, [86a]/5=B:273, [245a]/5=E:93, [47a]/5=B:177, **kayashûk** [158b]/1=N:36, **kinglik** [71a]/1=B:236, [74b]/1=B:247, [74b]/3=B:247, [124b]/4=A:134, [154a]/5=N:25, [179b]/5=N:100, **korğânîlûk** [28a]/5=B:114, **könîlîk** [46a]/4=B:175, [78b]/2=B:256, [145b]/2=N:6, **körklüglûk** [47b]/4=B:178, [47b]/5=B:178, [48a]/5=B:180, [53b]/5=B:195, [54a]/1=B:195, [66a]/2=B:228, [66a]/4=B:229, [66a]/5=B:229, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/4=B:232, [68b]/5=B:233, [71a]/2=B:236, [71a]/3=B:236, [72b]/1=B:240, [94b]/3=A:14, [124b]/5=A:134, [128a]/5=A:148, [135b]/4=A:172, [145b]/5=N:6, [151b]/3=N:19, [154b]/4=N:25, [187a]/4=N:125, [188b]/2=N:128, [253b]/1=M:13, [255b]/3=M:93, **kullûk** [33b]/3=B:133, [35a]/5=B:138, [45b]/1=B:172, [56a]/3=B:200, [104b]/2=A:51, [107a]/3=A:64, [158a]/5=N:36, [197a]/2=M:60, **küçeylik** [50a]/1=B:185, **müslümânîlûk** [33b]/1=B:132, [115a]/4=A:95, [231b]/1=E:125, [248a]/1=M:3, **nüsipâşîlûk** [40a]/3=B:152, **‘azîzlikni** [57b]/4=B:206, [191b]/2=N:139, **otlûk** [164a]/3=N:55, **örelîk** [157a]/5=N:34, **pâdsâhlûk** [23b]/1=B:102, **pâdsâhîk** [76b]/1=B:252, **peygamberîlûk** [76b]/1=B:252, [111a]/3=A:79, [243a]/5=E:89, **peyves-telik** [31b]/2=B:125, [51a]/4=B:187, [109b]/5=A:75, [125a]/3=A:135, [245a]/1=E:92, **ragbetsizlik** [32b]/6=B:130, **râstlîk** [46b]/1=B:176, [165a]/4=N:58, **saknuhîlûk** [55a]/5=B:197, [71b]/2=B:237, [153b]/5=N:24, [154b]/4=N:25, [249a]/4=M:5, [251a]/4=M:8, [268b]/5=M:2, **sawuîlûk** [120b]/5=A:117, **sökellîk** [46a]/5=B:177, [60a]/5=B:214, [220a]/3=M:52, **suklûk** [188b]/4=N:129, **süstlûk** [127b]/4=A:146, [182a]/1=N:104, [207b]/5=M:19, **tanuîlûk** [36a]/1=B:140, [95b]/1=A:18, [104b]/5=A:52, [105a]/2=A:53, [107a]/5=A:64, [5b]/4=B:27, [108b]/3=A:70, [112a]/3=A:81, [113a]/4=A:86, [150a]/2=N:15, [201a]/3=M:72, [202a]/5=M:76, [224b]/5=E:102, [226a]/1=E:108, [265b]/3=N:172, [259b]/3=M:106, [260a]/4=M:106, [260b]/2=M:107, [260b]/3=M:107, [260b]/5=M:108, [263b]/2=N:166, [263b]/3=N:166, **tarîlûk** [250b]/1=M:6, **tirîglik** [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212, [94b]/2=A:14, [115b]/2=N:19, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [233a]/5=E:130, [268a]/5=B:85, [269b]/3=B:86, **tutunmağânîlûk** [154b]/5=N:25, **tüzîlûk** [89a]/3=B:282, [89b]/3=B:282, [188a]/2=N:127, [188b]/3=N:129, [190a]/5=N:135, [215b]/4=M:42, [217a]/3=M:45, [256b]/1=M:95, [259b]/4=M:106, **uçmaklîk** [232a]/2=E:127, **uluğhûk** [83b]/4=B:266, [101b]/3=A:40, **usluğhûk** [236a]/5=E:140, **uzunlûk** [74b]/3=B:247, **üküşlûk** [258a]/1=M:100, **vekillîk** [172b]/4=N:81, **yağşîlîk** [117b]/3=A:104, [119a]/5=A:115, [194a]/4=N:149, **yaruklûk** [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [216a]/3=M:44, [217b]/3=M:46, [244a]/3=E:91, [254b]/2=M:16,

yawukluğ [144a]/3=N:1, [146b]/1=N:8, [158b]/2=N:36, [260a]/4=M:106, yawuzluğ [150b]/5=N:18, [156b]/2=N:31, [171b]/4=N:78, [172a]/2=N:79, [183a]/5=N:110, [186b]/4=N:123, [199a]/1=M:65, [265b]/3=M:95, yığrençilik [121a]/5=A:118, yokluğ [47a]/1=B:177, ziyâdelik [66a]/3=B:228,

2.6.1.8. -rak / -rek

arığrak [68b]/1=B:232, artukrak [68b]/1=B:232, [71b]/4=B:288, asıgsızrak [222b]/4=M:60, azğınrak [197a]/3=M:60, bilgenrek [35b]/5=B:140, [100a]/5=A:36, [134b]/2=A:167, [154b]/2=N:25, [161a]/5=N:45, [197a]/5=M:61, [228b]/4=E:117, [228b]/5=E:117, [229b]/1=E:119, [231a]/2=E:124, kıdrsızrak [14b]/3=B:61, katıgrak [18a]/5=B:74, [43a]/5=B:165, [52b]/3=B:191, [56a]/4=B:200, [168a]/3=N:66, [171a]/2=N:77, [173b]/3=N:84, [173b]/4=N:84, [203b]/4=M:82, [269b]/1=B:85, könirek [163b]/1=N:51, köprek [23a]/1=B:100, [73a]/3=B:243, [149a]/1=N:12, [227a]/3=E:111, [228b]/1=E:116, körklügrek [35a]/5=B:138, [165b]/5=N:59, [178b]/3=N:95, [187a]/3=N:125, [219b]/2=M:50, küç kılğanrak [35b]/5=B:140, [238a]/4=E:144, [245a]/1=E:93, ortarak [205b]/5=M:89, rästrak [162a]/1=N:46, [174b]/1=N:87, [186b]/3=N:122, sezârak [66a]/1=B:228, [74b]/1=B:247, [241a]/5=E:81, [260b]/2=M:107, [260b]/3=M:107, uluğrak [61b]/3=B:217, [62b]/3=B:219, [121b]/1=A:118, [195b]/1=N:153, [230b]/3=E:123, [240a]/5=E:78, üküşrek [119a]/3=A:110, [222b]/3=M:59, yağşırak [12a]/3=B:54, [14b]/3=B:61, [24b]/3=B:103, [25b]/1=B:106, [49a]/5=B:184, [55a]/5=B:197, [63b]/1=B:221, [63b]/3=B:221, [82a]/4=B:263, [85a]/5=B:271, [88b]/3=B:280, [94b]/4=B:15, [105a]/3=A:54, [119a]/2=A:110, [128b]/3=A:150, [131b]/5=A:157, [134b]/1=A:167, [137b]/5=A:180, [143a]/1=A:198, [155a]/4=N:25, [162a]/1=N:46, [165b]/4=N:59, [168a]/2=N:66, [171a]/5=N:77, [174a]/3=N:86, [188b]/1=N:128, [264b]/1=N:170, [265a]/3=N:171, yakınrak [57a]/5=B:204, [59a]/2=B:212, [60b]/4=B:215, [94b]/2=A:14, [120b]/5=A:117, [139b]/1=A:185, [144b]/5=N:3, [146a]/3=N:7, [146a]/4=N:7, [148a]/1=N:11, [157a]/3=N:33, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [190a]/4=N:135, [190a]/5=N:135, [233a]/5=E:130, [251a]/4=M:8, [269b]/3=B:86, yakukrak [108a]/3=A:68, yawukrak [48a]/5=B:180, [71b]/1=B:237, [204a]/1=M:82, [260b]/4=M:108, yawuzrak [197a]/2=M:60, yüksekrek [126a]/1=A:139, zâlimrak [28a]/2=B:114,

2.6.1.9. -sız / -siz

arıgsız [206b]/2=M:90, [137b]/1=A:179, [238b]/4=E:145, asıgsız [84a]/5=B:267, atasız oğulsız [266b]/5=N:176, atasız oğulsuz [140b]/5=N:12, haksız [15a]/2=B:61, kıdrsızrak [14b]/3=B:61, kıdrsız [60a]/5=B:214, katıgsız [236a]/1=E:139, kitâbsuz [96a]/3=A:20, körksüz iş [84b]/3=B:268, [117b]/4=A:104, [119a]/1=A:110,

[120a]/4=A:114, [125a]/1=A:135, [150a]/1=N:15, [151b]/2=N:19, [152b]/1=N:22, [155a]/1=N:25, [194a]/3=N:148, [203a]/3=M:79, *közsiz* [225a]/4=E:104, *közsüz* [45a]/3=B:171, [103b]/5=A:49, [200b]/6=M:71, *mungsuz* [115b]/5=A:97, [120b]/2=A:116, *öksüz* [112a]/1=A:81, [144a]/3=N:2, [145b]/1=N:6, [146b]/1=N:8, [158b]/2=N:36, [188a]/2=N:127, *rağbetsizlik* [32b]/5=B:130, *sansız* [59a]/5=B:212, [98a]/4=A:27, [10a]/2=A:37, *susuz* [223a]/2=E:97, *uvutsuz sözlemek* [50b]/2=B:187, *yersiz kılğan* [11b]/2=B:51, *yüreksiz* [122b]/2=A:122, [129a]/3=A:152,

2.6.1.10. -an / -en

Fazla işlek olmayan birkaç örnekte görebildiğimiz bir ektir. Türkiye Türkçesinde canlılığını kaybederek bulunduğu kelimenin kök veya gövdesine karışmış durumdadır.¹⁰Gerek Eski Türkçe de olsun, gerekse sonraki devirlerde olsun çok az kullanılmış, isimden isim yapan bir ektir.

eren [240a]/4=E:77, [243b]/1=E:89, [251b]/5=M:11, [258b]/1=M:102, [267a]/4=N:176, [267a]/4=N:176, [29b]/1=B:118, [43a]/3=B:164, [66a]/2=B:228, [67a]/1=B:230, [76a]/4=B:250, [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [89b]/4=B:282, [90b]/5=B:286, [107b]/3=A:66, [113a]/4=A:86, [113b]/1=A:86, [121a]/1=A:117, [121b]/2=A:119, [126a]/2=A:140, [128a]/4=A:147, [144a]/2=N:1, [146a]/2=N:7, [156b]/4=N:32, [157a]/5=N:34, [170a]/1=N:75, [171]/5=N:78, [175b]/2=N:90, [177a]/2=N:92, [179b]/1=N:98, [182a]/1=N:104, [183a]/2=N:109, [199b]/4=M:67, [204b]/4=M:84, [208b]/5=M:22, [210a]/1=M:25, [210a]/4=M:26, [214b]/3=M:41, [219b]/3=M:50, [220a]/2=M:51, [221a]/1=M:54, [222b]/1=M:58, [223a]/3=E:97, [223b]/1=E:98, [224a]/3=E:99, [225b]/2=E:105, [232a]/1=E:126, [234a]/2=E:133, *oğlan* [28b]/4=B:116, [30b]/1=B:122, [31a]/2=B:124, [32b]/1=B:128, [33b]/3=B:133, [34b]/3=B:136, [35b]/4=B:140, [65b]/4=B:228, [68b]/3=B:233, [69a]/1=B:233, [69a]/2=B:233, [69a]/4=B:233, [83b]/5=B:266, [93a]/3=A:10, [99b]/5=A:34, [100b]/2=A:36, [101a]/4=A:38, [101b]/3=A:40, [103a]/4=A:47, [103b]/2=A:49, [112b]/4=A:84, [114b]/4=A:93, [120b]/3=A:116, [146b]/4=N:9, [147a]/3=N:11, [147b]/2=N:11, [147b]/3=N:11, [148a]/4=N:12, [148b]/2=N:12, [148b]/3=N:12, [170a]/2=N:75, [179b]/1=N:98, [188a]/2=N:127, [224b]/2=E:101, [234a]/2=E:133, [235a]/2=E:137, [236a]/4=E:140, [242a]/2=E:84, [242b]/4=E:87, [265a]/5=N:171,

¹⁰ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.174

2.6.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

2.6.2.1. -a / -e

kiçe [102a]/2=A:41

tapa [6a]/1=B:28, [6a]/2=B:29, [10a]/5=B:46, [12a]/2=B:54, [31b]/1=B:125, [34b]/2=B:136, [34b]/3=B:136, [36b]/2=B:142, [41a]/1=B:156, [47b]/5=B:178, [51b]/3=B:188, [57a]/3=B:203, [58b]/4=B:210, [60a]/3=B:213, [63b]/5=B:221, [73b]/1=B:245, [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [80b]/3=B:259, [81a]/3=B:260, [88b]/4=B:281, [90a]/3=B:285, [93b]/4=A:12, [97a]/2=A:23, [98b]/2=A:28, [102b]/1=A:44, [103b]/2=A:49, [104b]/4=A:52, [105a]/4=A:55, [105b]/1=A:55, [109b]/4=A:75, [112b]/1=A:83, [115b]/4=A:97, [117b]/3=A:104, [118b]/4=A:109, [124b]/2=A:133, [132a]/1=A:158, [138b]/3=A:183, [143a]/2=A:199, [144b]/1=N:2, [173a]/3=N:83, [175b]/4=N:90, [176a]/4=N:91, [177b]/5=N:94, [180a]/1=N:100, [182a]/4=N:105, [192b]/5=N:142, [193a]/2=N:143, [198a]/4=M:64, [199a]/3=M:66, [199b]/2=M:67, [200b]/2=M:70, [201b]/5=M:74, [203b]/3=M:81, [204a]/4=M:83, [207b]/3=M:18, [210b]/3=M:28, [210b]/4=M:28, [213a]/1=M:35, [218b]/5=M:48, [219a]/3=M:49, [222a]/4=M:58, [222b]/3=M:59, [225b]/3=E:106, [226a]/4=E:108, [227a]/1=E:111, [227b]/3=E:113, [228a]/1=E:114, [229a]/4=E:119, [238b]/2=E:145, [239a]/1=E:72, [242b]/5=E:87, [245a]/3=E:93, [251b]/5=M:11, [254b]/2=M:16, [254b]/3=M:16, [257a]/3=M:96, [259a]/1=M:104, [259b]/1=M:105, [261a]/3=N:158, [262b]/2=N:163, [262b]/3=N:163, [262b]/4=N:163, [262b]/5=N:163, [263b]/2=N:166, [265a]/1=N:171, [265b]/4=N:172, [266b]/1=N:174, [266b]/3=N:175, [269b]/1=B:85,

2.6.2.2. -ak

Eski Türkçeden beri Türk dilinde işlek olarak kullanılan fiilden isim yapım eklerindendir. Fiilden genellikle âlet ismi yapan bu ek, metinlerimizde bunun yanında -an/-en sıfat fiil ekinin anlamında da kelimeler üretir. Bu ekin yaptığı isimler fiilin gösterdiği hareketi çokça yapma, olma karşılıkmaktadır.

açak [76a]/3=B:250, [199a]/4=M:66, [212a]/6=M:33, [235b]/5=E:139, [249b]/3=M:6, [267b]/5=M:1,

ayak [128a]/3=A:147,

2.6.2.3. -nç

ötünç [73a]/5=B:245,

[133a]/2=A:162, [164a]/5=N:55, [117b]/2=N:55, [119a]/2=N:57, [127a]/2=N:57, [133a]/2=A:162, [251b]/3=M:10, [246a]/3=N:169, **nyığ** [82b]/4=B:264, **ürüg** [205a]/3=M:86, [40b]/2=B:154, [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212, [11a]/2=B:49, [40b]/2=B:154, [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212, [77b]/5=B:255, [91a]/2=A:2, [94b]/2=A:14, [98a]/2=A:27, [98a]/3=A:27, [120b]/5=A:117, [135a]/1=A:169, [139b]/1=A:185, [151b]/2=N:19, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [233a]/5=E:130, [246b]/1=E:95, [246b]/2=E:95, [269a]/5=B:85, [269b]/3=B:86, **urug** [57b]/3=B:205, **yığ** [31a]/1=B:124, [51a]/5=B:187, [66b]/1=B:229, [66b]/2=B:229,

2.6.2.5. -ğa / -ge

Türk dilinin işlek olmayan yapımlarından birisidir. Az kullanılmış olan bu ek, somut isimler yapar. Eski Türkçeden bu yana dommuş, kalıplaşmış birkaç kelimede görülür.

- köliğe** [165a]/1=N:57,
- köliğe** [12b]/3=B:57,
- kışğa kıl-** [180a]/4=N:101,

2.6.2.6. -ğum

Bütimsiz, olmuş bir durumu ifade etmede bu ekten istifade edilmektedir. Ekin geçmiş zaman ifadesi taşıdığı görülmektedir. Fîl kök ve gövdelerine gelerek genellikte -mış / miş eki ile yapılmış sıfat-fîl anlamını belirten bir ektir.

azğum [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [55b]/5=B:198, [78b]/2=B:256, [114a]/3=A:90, [133b]/3=A:164, [161a]/4=N:44, [197a]/3=M:60, [240a]/3=E:77,

2.6.2.7. -ı, -u

aşum [4b]/3=B:25, [26a]/1=B:108, [29a]/5=B:118, [49a]/1=B:183, [55b]/5=B:198, [60a]/5=B:214, [71a]/4=B:237, [77b]/2=B:254, [90b]/3=B:286, [91b]/1=A:4, [93a]/5=A:11, [114b]/5=A:93, [125b]/2=A:137, [126b]/4=A:143, [127a]/1=A:144, [133b]/3=A:164, [138b]/4=A:183, [139a]/2=A:184, [139b]/3=A:186, [155b]/1=N:26, [162a]/4=N:47, [166a]/2=N:60, [166b]/3=N:62, [178a]/2=N:94, [189a]/5=N:131, [190b]/4=N:136, [202a]/2=M:75, [202b]/4=M:77, [203a]/5=M:80, [212b]/3=M:34, [222a]/2=M:57, [222b]/3=M:59, [242a]/2=E:84, [249a]/3=M:5, [258b]/2=N:102, [261a]/5=N:159, [262a]/4=N:162, [263a]/3=N:164, [270b]/4=B:89, **koğsu** [158b]/2=N:36, [158b]/3=N:36, **teğ** [51a]/3=B:187, [54a]/3=B:196, [70b]/1=B:235, [151a]/1=N:18, [160b]/1=N:43, [160b]/3=N:43, [171a]/4=N:77, [249b]/5=M:6, **ulaşu** [164b]/5=N:57, [175a]/5=N:90, [186b]/2=N:122, [209b]/2=M:24, [264a]/4=N:169,

2.6.2.4. -ğ / -ş
adığ [54a]/5=B:196, **arığ** [205a]/4=M:87, [205b]/1=M:88, [4b]/4=B:25, [6b]/2=B:30, [7a]/1=B:31, [28b]/4=B:116, [32b]/5=B:129, [39b]/5=B:151, [44a]/5=B:168, [46a]/3=B:174, [64a]/4=B:222, [68b]/2=B:232, [95a]/1=A:15, [101a]/4=A:38, [102a]/3=A:42, [106a]/4=A:55, [110b]/2=A:77, [137b]/1=A:179, [141a]/2=A:199, [161a]/1=N:43, [161a]/1=N:49, [205a]/4=M:87, [205b]/1=M:88, [241a]/2=A:100, [208b]/2=M:21, [215a]/4=M:41, [224a]/5=E:100, [238b]/4=E:145, [248a]/4=M:4, [248b]/4=M:5, [250a]/3=M:6, [258a]/1=M:100, [261b]/3=N:161, [265a]/4=N:171, **asığ** [24a]/4=B:102, [60b]/4=B:123, [62b]/3=B:219, [84a]/5=B:267, [144a]/5=N:2, [148a]/2=N:11, [202b]/1=M:76, [222b]/4=M:60, [261b]/4=N:161, **azığ** [247b]/1=M:3, **bağ** [198a]/2=M:64, [205b]/4=A:66, [107b]/5=A:66, [30a]/1=B:120, [38a]/4=B:145, [95b]/2=A:18, [107b]/4=A:66, [107b]/5=A:66, [224a]/5=E:100, [226a]/2=E:108, [229a]/5=E:119, [236a]/5=E:140, [241a]/2=E:80, [261a]/2=N:157, [262a]/2=N:162, **elığ** [51b]/4=B:195, [71b]/1=B:237, [75b]/2=B:249, [109b]/1=A:73, [138b]/1=A:182, [144b]/5=N:3, [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33, [158b]/4=N:30, [161a]/2=N:43, [166b]/3=N:62, [170b]/4=N:77, [176a]/4=N:91, [198a]/1=M:64, [198a]/2=M:64, [198a]/3=M:64, [210b]/5=M:28, [210b]/4=M:28, [212a]/4=M:33, [213b]/4=M:38, [245b]/1=E:93, [249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6, [251b]/5=M:11, [252a]/1=M:11, [255b]/5=M:94, [135a]/1=A:169, **ing** [152a]/5=N:21, **kapuğ** [13a]/4=B:38, [52a]/3=B:189, [196a]/1=N:154, **katığ** [15b]/3=B:63, [18a]/4=B:74, [18a]/5=B:74, [43a]/5=B:165, [43b]/3=B:165, [52b]/3=B:191, [55a]/1=B:196, [56a]/4=B:200, [57b]/1=B:204, [59a]/1=B:211, [59a]/2=B:212, [80a]/5=B:273, [91b]/3=A:4, [93b]/2=A:11, [105b]/3=A:56, [132a]/2=A:159, [168a]/3=N:66, [173b]/3=N:84, [173b]/4=N:84, [203b]/4=M:82, [231a]/4=E:124, [236a]/1=E:139, [244a]/5=E:93, [247a]/2=M:2, [253a]/2=M:13, [257b]/3=M:98, [269b]/1=B:85, [11a]/1=B:49, **knığ** [117a]/5=A:103, **koçkuğ** [8b]/3=B:38, [15b]/1=B:62, [86b]/3=B:274, [88a]/1=B:277, [128b]/4=A:151, **ota çalığ** [199a]/5=M:66, **ölüğ** [5b]/5=B:28, [18a]/3=B:73, [40b]/1=B:154, [45b]/1=B:173, [81a]/1=B:260, [98a]/2=A:27, [98a]/3=A:27, [135a]/1=A:169, [227a]/1=E:111, [230a]/3=E:122, [236a]/2=E:139, [238b]/3=E:145, [246b]/1=E:95, [247a]/3=M:2, **sağığ** [17a]/3=B:69, **satığ** [77b]/3=B:254, [87a]/2=B:275, **sewüğ** [43a]/5=B:165, **suuğ** [11a]/3=B:49, **şadıuğ** [94a]/4=A:14, **tanuğ** [29b]/3=B:119, [93b]/3=A:12,

[13b]/3=B:60, *iwmek* [123a]/3=A:125, *katğlanmak* [15b]/3=B:63, *kaytarmak* [66a]/1=B:228, *kaytmak* [90a]/4=B:285, [98b]/3=A:28, [207b]/3=M:18, *keçmek* [128a]/2=A:147, *kengesmek* [69a]/3=B:233, *kesmek* [123b]/2=A:127, *ketürmek* [9b]/5=B:44, [61b]/3=B:217, [196a]/4=N:155, *kıçurmak* [45a]/3=B:171, *kılışmak* [55a]/3=B:197, [217a]/3=M:45, *kılmaq* [28a]/4=B:114, [37a]/3=B:143, [39b]/3=B:150, [47b]/5=B:178, [50a]/1=B:185, [50b]/2=B:187, *kınamak* [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235, [82a]/5=B:263, [84b]/3=B:268, [131a]/4=A:155, [149a]/5=N:12, [173b]/4=N:84, [257b]/3=M:98, [258b]/1=M:101, *kışmak* [48b]/3=B:182, [92a]/4=A:7, [155b]/4=N:27, [181a]/3=N:102, [188b]/4=N:129, [248a]/2=M:3, *kismek* [13a]/4=B:58, *koğmak* [11a]/2=B:49, *kopmak* [145a]/4=N:5, [174a]/5=N:87, *köndürmek* [85b]/2=B:272, *körmek* [82b]/2=B:264, [94a]/2=A:13, [159a]/4=N:38, *kurtulmak* [140b]/1=A:188, [149b]/3=N:13, [173a]/1=N:83, [241b]/2=E:82, [254a]/5=M:16, *küçemek* [78b]/1=B:256, *küymek* [65b]/1=B:226, [88b]/2=B:280, *oıkmak* [30a]/4=B:120, *ongarmak* [63a]/2=B:220, [66a]/1=B:228, [158a]/4=N:35, [184b]/2=N:114, [188b]/1=N:128, *öç almak* [256b]/5=M:95, *ödemek* [47b]/5=B:178, *ögmek* [6b]/2=B:30, *öldürmek* [138a]/4=A:181, [52b]/4=B:191, [61b]/3=B:217, *öldürüşmek* [73b]/5=B:246, *öltürmek* [196a]/4=N:155, *saķınmak* [86a]/4=B:273, [110b]/4=A:78, [117a]/1=A:102, *saķlamak* [78a]/5=B:255, *satğışmak* [233a]/3=E:130, *sinamak* [129b]/1=A:152, [130b]/4=A:154, [218b]/3=M:48, *sözlemek* [263a]/4=N:164, [50b]/2=B:187, *süwmek* [47a]/1=B:177, *şenbelemek* [16a]/3=B:65, [162b]/1=N:47, [196a]/2=N:154, *tayınmak* [131a]/2=A:155, *teğsürmek* [14b]/2=B:61, *teğürmek* [96a]/5=A:20, *tikmek* [89b]/3=B:282, *tilemek* [24a]/3=B:102, [70a]/3=B:235, *toķuşmak* [122b]/1=A:121, *tölenmek* [48a]/5=B:180, *tutmaq* [54b]/3=B:196, [97b]/3=A:26, [152b]/1=N:22, [206a]/2=M:89, [66a]/4=B:229, [177a]/4=N:92, *tutunmak* [12a]/1=B:54, *uğramak* [139b]/5=A:186, *uıkmak* [171b]/5=N:78, *ulanmak* [213a]/1=M:35, *uluğlamak* [50a]/2=B:185, *unaşmak* [69a]/3=B:233, *urmak* [5a]/1=B:26, *uruşmak* [61a]/5=B:217, *uyamak* [31a]/2=B:124, [47b]/4=B:178, [261a]/2=N:157, *ündemek* [45a]/2=B:171, *ünmek* [100b]/3=A:37, *yangamak* [261b]/3=N:160, *yanmak* [259b]/1=M:105, *yaratmak* [42b]/2=B:164, [140b]/3=A:190, [141a]/1=A:191, *yarlıkamak* [46a]/5=B:175, [63b]/5=B:221, [82a]/4=B:263, [90a]/3=B:285, [124b]/2=A:133, [125a]/5=A:136, [131b]/4=A:157, [178b]/5=N:96, [215b]/1=M:9, *yazmak* [157b]/4=N:34, *yığılmak* [16a]/4=B:66, *yığılınmak* [166b]/2=N:61, *yığmak* [61b]/1=B:217, [76b]/2=B:251, *yımek* [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, [257a]/1=M:96, [261b]/5=N:161, *yoķalmak* [53b]/5=B:195, *yoķatmak* [126b]/1=A:141, *yürimek* [86a]/3=B:273, *yürütmek* [140b]/4=A:190, *yürütmek* [42b]/3=B:164,

2.6.2.11. -ma / -me

Fiil kök ve gövdelerini içine alan bu ek, iş isimleri yapmaktadır. Az kullanılan bir ek olup, -mağ / -mek ekinin hafifletilmiş olarak kabul edilen bu ek, fiillerin ismini yapar. Sıfat-fiil anlamında da kullanılmaktadır. Bu ek hareket ifade etmediği için -mak, -mek ekinden ayrılır.

kılma [35a]/3=B:137, **muhâlefet kılma** [35a]/3=B:137, **tegme** [4b]/1=B:25, [14a]/1=B:60, [38a]/1=B:145, [38b]/3=B:148, [43a]/1=B:164, [68a]/1=B:231, [81a]/4=B:260, [81b]/3=B:261, [87b]/3=B:276, [88b]/5=B:281, [97b]/2=A:25, [98b]/5=A:29, [99a]/1=A:30, [100b]/4=A:37, [139a]/3=A:185, [147b]/1=N:11, [157a]/1=N:32, [157a]/2=N:33, [157a]/4=N:33, [160a]/1=N:41, [164a]/5=N:56, [174a]/2=N:85, [174a]/4=N:86, [176a]/2=N:91, [178b]/3=N:95, [187b]/2=N:126, [189a]/2=N:130, [198b]/2=M:64, [200b]/3=M:70, [212a]/6=M:33, [218b]/1=M:48, [223b]/2=E:99, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [224b]/5=E:102, [225a]/1=E:102, [226a]/3=E:108, [227a]/2=E:111, [227a]/4=E:112, [23a0b]/2=E:123, [233b]/3=E:132, [242a]/1=E:84, [242b]/1=E:85, [242b]/3=E:86, [257b]/2=M:97, [267b]/1=N:176, [270a]/3=B:87, **tigme** [148b]/5=N:12

2.6.2.12. -n

Eski Türkçeden beri Türk dilinde varlığını devam ettiren bu ekin Türk dilinde pek çok örneği vardır. Oldukça işlek bir ektir. Fiilin yapılmasından sonra ortaya çıkan ürünü gösteren bir ektir. Bu ekle yapılan isimler, edat olarak, sıfat olarak kullanıldığı gibi, bağımsız kelimeler olarak da kullanılmaktadır. Bu ekle yapılan isimler fiilin gösterdiği hareketi yapamı ifade eder.

burun [26b]/3=B:109, [64b]/3=B:223, [138b]/1=A:182, [217a]/1=M:45, **ekin** [17b]/3=B:71, [57b]/2=B:205, [64b]/2=B:223, [94b]/2=A:14, [121a]/1=A:117, [234b]/2=E:136, [236b]/4=E:141, **orun** [122a]/5=A:121, [161b]/2=N:46, [197a]/2=M:60, [214b]/4=M:41, [253a]/3=M:13, **tügün** [70b]/1=B:235, [71b]/1=B:237, **yakın** [50a]/4=B:186, [52b]/3=B:191, [171a]/4=N:77, [269a]/5=B:85, [223b]/4=E:99, **yakınrak** [57a]/5=B:204, [59a]/2=B:212, [60b]/4=B:215, [94b]/2=A:14, [120b]/5=A:117, [139b]/1=A:185, [144b]/5=N:3, [146a]/3=N:7, [146a]/4=N:7, [148a]/1=N:11, [157a]/3=N:33, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [190a]/4=N:135, [190a]/5=N:135, [233a]/5=E:130, [251a]/4=M:8, [269b]/3=B:86,

2.6.2.13. -ş

Eski Türkçede -ş şeklinde olan bu ek Batı Türkçesinde ünlü uyumuna bağlı olarak önüne ünlü almıştır.¹¹ Çok işlek bir ektir. Bu eke soyut kavramlar ve fiilin

¹¹ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.187.

ifade ettiği hareketi gösteren isimler yapar. Bu ekin esas fonksiyonu fiil isimleri getirmektir.

oğlaş [17a]/5=B:70, [224a]/1=E:99, **saıkış** [56b]/5=B:202, [96a]/1=A:19, [143a]/5=A:199, [146a]/2=N:6, [174a]/4=N:86, [246b]/5=E:96, [248b]/3=M:4, **ulaş** [177a]/4=N:92, **ülüş** [24b]/1=B:102, [56b]/1=B:200, [56b]/4=B:202, [97a]/1=A:23, [110b]/1=A:77, [136b]/4=A:176, [146a]/2=N:7, [146a]/3=N:7, [146a]/5=N:7, [146b]/1=N:8, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [156b]/4=N:32, [156b]/5=N:32, [157a]/4=N:33, [161a]/3=N:44, [163a]/4=N:51, [163b]/3=N:53, [173b]/5=N:85, [174a]/1=N:85, [192a]/5=N:141, [243b]/2=E:136, [247b]/2=M:3, [253a]/3=M:13, [253b]/3=M:14, [267a]/3=N:176, [267a]/5=N:176,

2.6.2.14. -t

Karahanlı Türkçesinden önceki eserlerde bu ekin daha çok örnekleri bulunmaktaydı. Eski Türkçede mevcut olan bu ek, dönem eserlerinde daha geniş kullanılmıştır.¹² Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde bazı örneklerde ekin -ut, -üt şekillerini görmekteyiz. Bu yüzden Muharrem Ergin buradaki yardımcı ünlüyü ekin bünyesine dahil eder.¹³

art [23a]/5=B:101, [78a]/3=B:255, [153b]/4=N:24, [246a]/2=E:94, **öğüt** [16a]/5=B:66, [67b]/5=B:231, [68a]/4=B:232, [87a]/3=B:275, [125b]/5=A:138, [157b]/4=N:34, [165a]/4=N:58, [167a]/1=N:63, [168a]/2=N:66, [217b]/5=M:46, [232a]/2=E:126, [241a]/2=E:80, **üst** [5a]/1=B:26, [15b]/2=B:63, [105a]/5=A:55, [147a]/4=N:11, [199a]/4=M:66, **yanut** [24b]/3=B:103, [27a]/5=B:112, [87b]/5=B:277, [105a]/1=A:54, [125a]/4=A:136, [125b]/1=A:136, [127a]/3=A:144, [127b]/1=A:145, [127b]/2=A:145, [139a]/4=A:185, [142a]/5=A:195, [142b]/1=A:195, [159b]/5=N:40, [169b]/5=N:74, [177b]/1=N:93, [178b]/4=N:95, [180a]/2=N:100, [189b]/5=N:134, [205a]/1=M:85, [211a]/2=M:29, [212a]/4=M:33, [213b]/4=M:38, [222b]/5=M:60, [256a]/4=M:95,

İSİMLERDE ÇOKLUK

İsimlerde çokluk bütün kelimelerde +lar, +ler ekiyle yapılmıştır. Alıntı kelimelerin çokluk şekillerinde de +lar, +ler eki kullanılmıştır. Alıntı kelimelerden bir tanesinde esasında çokluk hâlinde bulunan kelimenin +lar, +ler çokluk ekiyle yeniden çokluk hâline girdiğini görüyoruz: âyâtlar [9b]/1= B:41

¹² Necmettin Hacıeminoğlu, Karahanlı Türkçesi Grameri, Ankara, 2003, s.144-145.

¹³ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, 211-212.

açuklar [115b]/2 = A:97, adaklar [249b]/4 = M:6, [76a]/3 = B:250, ağırlar
 [45a]/3 = B:171, aldağanlar [192b]/4 = N:142, alğanlar [157a]/2 = N:33, analar
 [152b]/3 = N:23, [152b]/4 = N:23, [68b]/2 = B:233, anlar [4a]/4 = B:25, [94a]/1
 = A:13, [151a]/1 = N:18, [4a]/5 = B:25, [4b]/4 = B:25, [7a]/2 = B:33, [7a]/3 = B:33,
 [13b]/1 = B:59, [15a]/5 = B:62, [16a]/3 = B:65, [23a]/2 = B:101, [24a]/4 = B:102,
 [26a]/5 = B:109, [28a]/5 = B:114, [28b]/1 = B:114, [30a]/3 = B:121, [32b]/4 = B:129,
 [34a]/2 = B:134, [36a]/3 = B:141, [38a]/1 = B:145, [38a]/5 = B:146, [40b]/5 = B:156,
 [41b]/4 = B:159, [44a]/2 = B:167, [44b]/3 = B:170, [46a]/2 = B:174, [46a]/3 = B:174,
 [50b]/3 = B:187, [50b]/5 = B:187, [56b]/4 = B:202, [58b]/2 = B:210, [58b]/5 = B:211,
 [59a]/2 = B:212, [59b]/5 = B:213, [63a]/2 = B:220, [64a]/4 = B:222, [64a]/5 =
 B:222, [65a]/5 = B:226, [65b]/4 = B:228, [66a]/2 = B:228, [66b]/1 = B:229, [70a]/3
 = B:235, [70b]/5 = B:236, [71a]/4 = B:237, [73a]/1 = B:243, [73b]/3 = B:246,
 [74a]/4 = B:247, [74b]/4 = B:248, [77a]/4 = B:253, [82a]/2 = B:262, [86b]/2 =
 B:274, [87b]/5 = B:277, [91b]/2 = A:4, [93b]/2 = A:12, [94b]/4 = A:15, [95b]/5
 = A:19, [96a]/3 = A:20, [96b]/3 = A:21, [96b]/5 = A:22, [105b]/4 = A:56, [105b]/5
 = A:57, [110b]/1 = A:77, [110b]/2 = A:77, [110b]/3 = A:77, [113a]/5 = A:86,
 [114b]/1 = A:91, [118a]/1 = A:105, [119a]/2 = A:110, [121a]/2 = A:117, [127b]/4
 = A:146, [128a]/4 = A:148, [128b]/1 = A:149, [132a]/2 = A:159, [133b]/2 = A:164,
 [134a]/4 = A:167, [135a]/3 = A:170, [135a]/4 = A:170, [135b]/3 = A:172, [135b]/4
 = A:172, [135b]/5 = A:173, [136a]/1 = A:173, [136a]/3 = A:174, [136b]/4 = A:176,
 [136b]/5 = A:176, [137a]/1 = A:177, [137a]/4 = A:178, [137b]/4 = A:180, [137b]/5
 = A:180, [140b]/1 = A:188, [141b]/5 = A:195, [142b]/4 = A:198, [143a]/3 = A:199,
 [143a]/4 = A:199, [145a]/4 = N:5, [145a]/5 = N:5, [145b]/2 = N:6, [146a]/1 = N:6,
 [146b]/2 = N:8, [147a]/5 = N:11, [148a]/4 = N:12, [148b]/1 = N:12, [148b]/3 =
 N:12, [150a]/4 = N:15, [150b]/2 = N:17, [150b]/5 = N:18, [151a]/3 = N:18, [151b]/1
 = N:19, [154a]/1 = N:24, [154b]/3 = N:25, [157a]/4 = N:33, [159a]/2 = N:37,
 [159b]/2 = N:39, [162a]/1 = N:46, [163a]/5 = N:51, [163b]/5 = N:54, [164a]/1 =
 N:54, [164a]/5 = N:56, [164b]/5 = N:57, [165b]/5 = N:60, [166a]/5 = N:61, [166b]/3
 = N:62, [167a]/2 = N:63, [167a]/5 = N:64, [168a]/3 = N:67, [170b]/4 = N:77,
 [171b]/2 = N:78, [171b]/3 = N:78, [173a]/1 = N:83, [180b]/2 = N:102, [186a]/2
 = N:120, [186a]/3 = N:120, [188a]/1 = N:127, [189a]/4 = N:131, [191a]/5 = N:138,
 [191b]/2 = N:145, [195a]/3 = N:152, [195b]/3 = N:153, [196a]/1 = N:154, [196a]/2
 = N:154, [196b]/5 = N:157, [200b]/3 = M:70, [201b]/4 = M:73, [202a]/3 = M:75,
 [202a]/4 = M:75, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [204a]/1 = M:82, [204b]/4
 = M:85, [212a]/2 = M:32, [212b]/1 = M:33, [212b]/2 = M:33, [213a]/3 = M:36,
 [213a]/5 = M:36, [213b]/2 = M:37, [215a]/4 = M:41, [215a]/5 = M:41, [219a]/5
 = M:49, [226a]/1 = E:108, [226a]/4 = E:108, [226b]/1 = E:109, [227a]/1 = E:111,
 [228a]/2 = E:114, [230a]/2 = E:121, [230b]/5 = E:124, [232a]/2 = E:127, [236a]/3

= E:139, [236b]/1 = E:140, [241b]/2 = E:82, [243a]/4 = E:89, [248a]/4 = M:4,
 [248b]/1 = M:4, [249a]/1 = M:5, [251a]/5 = M:9, [251b]/1 = M:9, [252b]/1 =
 M:12, [253b]/5 = M:14, [259a]/1 = M:104, [261a]/1 = N:157, [261b]/3 = N:160,
 [262b]/1 = N:162, [265b]/5 = N:173, [266a]/1 = N:173, [266a]/3 = N:173, [270b]/2
 = B:89, [270b]/5 = B:89, [4b]/4= B:25, [5a]/1= B:26, [5a]/3= B:26, [5b]/1= B:27,
 [5b]/3= B:27, [6a]/3= B:29, [8b]/3= B:38, [8b]/5= B:39, [10a]/4= B:46, [13b]/1=
 B:59, [15a]/3= B:62, [15b]/1= B:62, [16a]/2= B:65, [23a]/5= B:101, [24a]/3=
 B:102, [24b]/2= B:103, [24b]/4= B:104, [25a]/1= B:105, [27b]/1= B:112, [27b]/4=
 B:113, [27b]/5= B:113, [28a]/4= B:114, [29a]/3= B:118, [29a]/4= B:118, [30a]/3=
 B:121, [30a]/4= B:121, [30a]/5= B:121, [30b]/4= B:123, [31a]/1= B:124, [35a]/2=
 B:137, [37b]/3= B:144, [38a]/5= B:146, [38b]/2= B:146, [39b]/2= B:150, [41a]/1=
 B:157, [41a]/2 = B:157, [41a]/3= B:157, [41b]/4= B:159, [41b]/5= B:160, [41b]/5=
 B:160, [42a]/2= B:161, [43a]/5= B:165, [43b]/1= B:165, [43b]/3= B:166, [43b]/5=
 B:167, [44a]/3= B:167, [45a]/3= B:171, [45a]/4= B:172, [45b]/4= B:174, [46a]/1=
 B:174, [46a]/3= B:175, [46a]/4= B:175, [46a]/5= B:175, [46b]/1= B:176, [47a]/5=
 B:177, [47b]/1= B:177, [47b]/1= B:177, [47b]/2= B:178, [48b]/5= B:183, [49a]/3=
 B:184, [50b]/1= B:186, [50b]/2= B:187, [51b]/1= B:187, [52a]/5 = B:190, [52b]/4=
 B:191, [53a]/2 = B:193, [56b]/4 = B:201, [58a]/2 = B:208, [59a]/3 = B:212, [59b]/4
 = B:213, [60b]/1 = B:214, [62a]/2 = B:217, [62a]/3 = B:217, [62a]/4 = B:218,
 [62a]/5 = B:218, [63b]/4 = B:221, [64a]/1 = B:221, [66b]/5 = B:229, [69b]/2 =
 B:234, [72a]/2 = B:240, [72b]/5 = B:243, [75b]/3 = B:249, [75b]/4 = B:249, [75b]/5
 = B:249, [77a]/3 = B:253, [77b]/2 = B:254, [77b]/4 = B:254, [79a]/1 = B:257,
 [79a]/3 = B:257, [79a]/4 = B:257, [81b]/5 = B:262, [82a]/5 = B:264, [84a]/2 =
 B:267, [86b]/1 = B:274, [86b]/4 = B:275, [87a]/1 = B:275, [87a]/5 = B:275, [87b]/3
 = B:277, [88a]/1 = B:277, [88a]/2 = B:278, [88b]/5 = B:281, [89a]/1 = B:282,
 [90b]/2 = B:286, [91b]/2 = A:4, [92a]/4 = A:7, [93a]/2 = A:10, [93a]/4 = A:10,
 [95a]/2 = A:16, [95b]/4 = A:19, [96b]/1 = A:21, [96b]/4 = A:22, [97a]/1 = A:23,
 [97a]/3 = A:23, [97b]/2 = A:25, [105b]/2 = A:56, [105b]/4 = A:57, [108a]/3 =
 A:68, [108a]/4 = A:68, [109a]/1 = A:72, [109a]/2 = A:72, [110a]/1 = A:75, [110a]/2
 = A:75, [110a]/4 = A:77, [110a]/5 = A:77, [111a]/2 = A:78, [112a]/4 = A:82,
 [113b]/1 = A:87, [113b]/2 = A:87, [113b]/4 = A:89, [114a]/1 = A:90, [114a]/3 =
 A:90, [114a]/3 = A:91, [114a]/4 = A:91, [114a]/5 = A:91, [115a]/3 = A:94, [116a]/5
 = A:100, [116b]/5 = A:102, [117b]/4 = A:104, [117b]/5 = A:105, [118a]/1 = A:105,
 [118a]/3 = A:106, [118a]/5 = A:107, [118b]/1 = A:107, [119b]/2 = A:112, [120a]/2
 = A:113, [120a]/5 = A:114, [120b]/2 = A:116, [120b]/3 = A:116, [121a]/3 = A:118,
 [123b]/5 = A:128, [124a]/2 = A:130, [124b]/4 = A:134, [125a]/1 = A:135, [125a]/4
 = A:135, [126a]/4 = A:140, [128b]/1 = A:149, [130b]/3 = A:154, [131a]/1 = A:155,
 [131a]/4 = A:156, [132a]/4 = A:159, [133a]/1 = A:161, [133a]/3 = A:163, [133a]/5

= A:164, [133b]/1 = A:164, [134a]/3 = A:167, [134b]/3 = A:168, [135a]/4 = A:170,
 [135b]/2 = A:172, [135b]/5 = A:173, [136b]/2 = A:176, [136b]/3 = A:176, [136b]/5
 = A:177, [137a]/2 = A:178, [137b]/4 = A:180, [138b]/2 = A:183, [140b]/4 = A:191,
 [142a]/1 = A:195, [142b]/4 = A:198, [143a]/4 = A:199, [143b]/1 = A:200, [146b]/3
 = N:9, [146b]/4 = N:9, [146b]/5 = N:10, [149a]/2 = N:12, [149b]/5 = N:15, [150a]/2
 = N:15, [150b]/3 = N:17, [151a]/3 = N:18, [151a]/4 = N:19, [153a]/1 = N:23,
 [153a]/2 = N:23, [153a]/3 = N:23, [153a]/5 = N:23, [155b]/3 = N:27, [156a]/1 =
 N:29, [157a]/3 = N:33, [157b]/3 = N:34, [159a]/1 = N:37, [159a]/3 = N:38, [159b]/1
 = N:39, [160a]/2 = N:42, [160a]/5 = N:43, [161b]/5 = N:46, [162a]/3 = N:47,
 [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/2 = N:57, [165a]/5 = N:59, [165b]/1 =
 N:59, [166a]/1 = N:60, [166b]/5 = N:63, [167a]/4 = N:64, [167b]/4 = N:66, [168a]/1
 = N:66, [168a]/5 = N:69, [168b]/1 = N:69, [168b]/3 = N:69, [168b]/4 = N:71,
 [169a]/3 = N:72, [169b]/1 = N:73, [169b]/2 = N:74, [170a]/2 = N:75, [170a]/5 =
 N:76, [170b]/1 = N:76, [170b]/5 = N:77, [172a]/5 = N:80, [175a]/4 = N:90, [176b]/1
 = N:91, [177b]/3 = N:94, [179a]/1 = N:97, [179a]/4 = N:97, [179b]/2 = N:99,
 [180a]/5 = N:101, [180b]/1 = N:102, [181a]/1 = N:102, [182a]/2 = N:104, [182b]/5
 = N:108, [183a]/5 = N:109, [186a]/3 = N:121, [186a]/5 = N:122, [187a]/2 = N:124,
 [187b]/5 = N:127, [190a]/2 = N:135, [190b]/2 = N:136, [191a]/1 = N:137, [191a]/5
 = N:139, [191b]/5 = N:140, [192a]/3 = N:141, [193a]/2 = N:143, [193a]/3 = N:144,
 [193b]/3 = N:146, [193b]/4 = N:146, [194b]/1 = N:150, [194b]/5 = N:151, [195a]/1
 = N:152, [195a]/3 = N:152, [195a]/5 = N:153, [196b]/5 = N:157, [197a]/2 = M:60,
 [197a]/5 = M:61, [199a]/2 = M:66, [200a]/3 = M:69, [200a]/4 = M:69, [200b]/1
 = M:69, [200b]/2 = M:70, [200b]/6 = M:71, [201a]/2 = M:72, [201b]/1 = M:73,
 [203b]/1 = M:80, [203b]/5 = M:82, [204a]/2 = M:82, [204a]/3 = M:82, [205a]/2
 = M:86, [205a]/3 = M:87, [206b]/1 = M:90, [209a]/4 = M:23, [210a]/2 = M:26,
 [210a]/4 = M:27, [212b]/3 = M:34, [212b]/4 = M:34, [212b]/5 = M:35, [213a]/2
 = M:36, [213b]/2 = M:37, [214a]/5 = M:41, [215a]/3 = M:41, [216a]/2 = M:43,
 [216a]/4 = M:44, [216b]/4 = M:44, [216b]/5 = M:45, [217a]/5 = M:45, [219b]/4
 = M:51, [220b]/2 = M:53, [220b]/3 = M:53, [220b]/5 = M:54, [221b]/2 = M:55,
 [221b]/3 = M:55, [221b]/4 = M:56, [221b]/5 = M:56, [221b]/5 = M:57, [222a]/5
 = M:58, [225b]/5 = E:107, [227a]/2 = E:111, [227b]/5 = E:113, [228a]/2 = E:114,
 [228b]/3 = E:116, [229b]/2 = E:120, [231a]/3 = E:124, [233a]/5 = E:130, [235a]/3
 = E:137, [236a]/2 = E:139, [236a]/4 = E:140, [241b]/1 = E:82, [241b]/2 = E:82,
 [243a]/4 = E:89, [243b]/2 = E:90, [244b]/4 = E:92, [244b]/5 = E:92, [246a]/3 =
 E:94, [247b]/3 = M:3, [249b]/2 = M:6, [251a]/1 = M:8, [251b]/2 = M:10, [251b]/3
 = M:10, [251b]/4 = M:11, [253b]/1 = M:14, [254b]/3 = M:17, [255a]/5 = M:93,
 [255b]/4 = M:94, [256a]/2 = M:95, [258a]/3 = M:101, [258b]/4 = M:103, [259a]/4
 = M:105, [259b]/2 = M:106, [261b]/2 = N:160, [262b]/1 = N:162, [263b]/4 =

N:167, [264a]/1 = N:168, [265b]/4 = N:173, [266a]/2 = N:173, [266b]/1 = N:175,
 [267b]/4 = M:1, [268a]/3 = M:2, [269b]/3 = B:86, [5a]/2= B:26, [7a]/3= B:33,
 [10a]/4= B:46, [14b]/4= B:61, [15a]/5= B:62, [23a]/3= B:101, [27a]/2= B:111,
 [27a]/5= B:112, [27b]/5= B:113, [29a]/5= B:118, [32b]/3= B:129, [32b]/4= B:129,
 [38a]/2= B:145, [38a]/3= B:145, [41a]/1= B:157, [42a]/3= B:161, [43b]/5= B:166,
 [44a]/3= B:167, [48b]/4= B:182, [49a]/1= B:183, [59a]/4= B:212, [59b]/2= B:213,
 [60a]/4= B:214, [62a]/2= B:217, [63a]/2= B:220, [65b]/5= B:228, [66a]/2= B:228,
 [66a]/3= B:228, [68b]/4= B:233, [74a]/2= B:246, [74b]/4= B:248, [76b]/5= B:253,
 [77a]/3= B:253, [78b]/5= B:257, [79a]/1= B:257, [81b]/1= B:261, [82a]/3= B:262,
 [83a]/2= B:265, [85b]/2= B:272, [86a]/4= B:273, [86b]/3= B:274, [87b]/5= B:277,
 [93a]/5= A:11, [94b]/5= A:15, [97a]/2= A:23, [102b]/2= A:44, [102b]/3= A:44,
 [105a]/5= A:55, [112b]/5= A:84, [113a]/1= A:84, [119a]/5= A:112, [120b]/4= A:116,
 [122a]/4= A:120, [125a]/4= A:136, [125a]/5= A:136, [128a]/1= A:147, [128b]/4= A:151,
 [129a]/1= A:151, [132a]/4= A:159, [135a]/2= A:169, [135a]/5= A:170, [138a]/3= A:181, [140a]/1= A:187,
 [141b]/5= A:195, [142b]/2= A:196, [142b]/4= A:198, [143a]/5= A:199, [146a]/1= N:6,
 [150b]/4= N:17, [151b]/2= N:19, [152a]/1= N:20, [153a]/3= N:23, [155a]/1= N:25,
 [155a]/5= N:26, [158a]/1= N:34, [160a]/4= N:42, [173b]/3= N:84, [175b]/5= N:90,
 [187b]/4= N:127, [191b]/2= N:139, [192a]/1= N:140, [195b]/5= N:154, [199a]/3= M:66,
 [200b]/1= M:69, [203b]/1= M:80, [212a]/4= M:33, [215b]/5= M:43, [220a]/3= M:52,
 [225b]/5= E:107, [226a]/4= E:108, [227a]/1= E:111, [227b]/3= E:113, [231b]/4= E:125,
 [232a]/2= E:127, [243b]/3= E:90, [248b]/4= M:5, [257a]/5= M:97, [260b]/2= M:107,
 [261b]/1= N:159, [268a]/4= M:2, [268b]/1= M:2, [269a]/1= B:85, [270b]/3= B:89,
 [18b]/5= B:75, [23a]/1= B:100, [23a]/4= B:101, [32b]/4= B:129, [34b]/5= B:136, [38b]/1= B:146,
 [39b]/2= B:150, [42a]/4= B:162, [43b]/4= B:166, [44a]/1= B:167, [56b]/1= B:201, [59a]/3= B:212,
 [74a]/3= B:246, [75b]/2= B:249, [76b]/5= B:253, [77a]/5= B:253, [81a]/4= B:260,
 [93a]/3= A:10, [97a]/3= A:23, [98b]/1= A:28, [104b]/3= A:52, [105a]/4= A:55,
 [109b]/4= A:75, [110b]/3= A:78, [113b]/3= A:88, [116b]/1= A:100, [119a]/3= A:110,
 [120b]/2= A:116, [123b]/2= A:127, [129b]/1= A:152, [131a]/2= A:155, [131a]/3= A:155,
 [132a]/3= A:159, [134b]/1= A:167, [135b]/4= A:172, [136a]/1= A:173, [136b]/1= A:175,
 [139b]/3= A:186, [139b]/4= A:186, [142a]/4= A:195, [145b]/2= N:6, [154a]/1= N:24, [161b]/1= N:46, [163b]/1= N:51,
 [164a]/2= N:55, [167a]/1= N:63, [168a]/1= N:66, [171a]/1= N:77, [172b]/2= N:81,
 [172b]/3= N:81, [173a]/3= N:83, [173a]/4= N:83, [175a]/1= N:89, [175a]/4= N:89,
 [179b]/3= N:99, [180b]/2= N:102, [182b]/3= N:107, [183a]/3= N:109, [183a]/4= N:109,
 [184a]/2= N:113, [196a]/2= N:154, [197a]/1= M:60, [197b]/1= M:62, [198a]/4= M:64,
 [198b]/5= M:65, [199a]/5= M:66, [200a]/2= M:68,

[201a]/1 = M:71, [201b]/4 = M:73, [203a]/4 = M:80, [203b]/4 = M:81, [204a]/2 = M:82, [209a]/3 = M:23, [212a]/3 = M:32, [213a]/5 = M:36, [214b]/1 = M:41, [214b]/2 = M:41, [215b]/2 = M:42, [215b]/3 = M:42, [219a]/2 = M:49, [220a]/1 = M:51, [222a]/2 = M:57, [243a]/3 = E:88, [247b]/4 = M:3, [249a]/2 = M:5, [253a]/4 = M:13, [253a]/5 = M:13, [260b]/1 = M:107, [261b]/2 = N:160, [262a]/1 = N:161, [262a]/2 = N:162, [269b]/4 = B:86, [216a]/5 = M:44, [32b]/5 = B:129, [35a]/3 = B:137, [43a]/5 = B:165, [46a]/3 = B:174, [52b]/1 = B:191, [52b]/2 = B:191, [52b]/4 = B:191, [60a]/1 = B:213, [60a]/5 = B:214, [67a]/5 = B:231, [67b]/1 = B:231, [68a]/3 = B:232, [72b]/4 = B:243, [73a]/1 = B:243, [76a]/4 = B:251, [78b]/5 = B:257, [79a]/1 = B:257, [81a]/3 = B:260, [81a]/4 = B:260, [86a]/3 = B:273, [86a]/4 = B:273, [93b]/1 = A:11, [94a]/1 = A:13, [96b]/2 = A:21, [97a]/5 = A:24, [97b]/1 = A:25, [105b]/3 = A:56, [121b]/2 = A:119, [122a]/2 = A:120, [123b]/3 = A:127, [123b]/4 = A:128, [126a]/5 = A:141, [126b]/2 = A:142, [129a]/2 = A:152, [130a]/3 = A:154, [133b]/1 = A:164, [134a]/5 = A:167, [135a]/1 = A:169, [136a]/4 = A:174, [137a]/2 = A:178, [138b]/5 = A:183, [140a]/4 = A:188, [140a]/5 = A:188, [142a]/4 = A:195, [150a]/3 = N:15, [150a]/5 = N:16, [151a]/5 = N:19, [151b]/3 = N:19, [154b]/3 = N:25, [157b]/4 = N:34, [157b]/5 = N:34, [159b]/3 = N:39, [161a]/3 = N:44, [162a]/2 = N:46, [162b]/1 = N:47, [162b]/5 = N:49, [163a]/3 = N:51, [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/3 = N:57, [165a]/1 = N:57, [166a]/4 = N:60, [167a]/1 = N:63, [168a]/4 = N:68, [174b]/3 = N:88, [175a]/3 = N:89, [175b]/3 = N:90, [176a]/5 = N:91, [179a]/1 = N:97, [185b]/3 = N:119, [185b]/4 = N:119, [185b]/5 = N:119, [186a]/2 = N:120, [186b]/1 = N:122, [188a]/1 = N:127, [191a]/3 = N:137, [191a]/4 = N:137, [195b]/2 = N:153, [197b]/3 = M:63, [199a]/1 = M:65, [203a]/5 = M:80, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [220a]/2 = M:52, [221a]/2 = M:54, [222a]/1 = M:57, [224a]/4 = E:100, [226b]/5 = E:110, [227b]/2 = E:112, [232a]/4 = E:128, [233a]/4 = E:130, [235a]/3 = E:137, [235a]/4 = E:137, [242b]/5 = E:87, [244b]/1 = E:91, [252a]/3 = M:12, [253a]/1 = M:13, [254b]/1 = M:16, [254b]/2 = M:16, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [264a]/2 = N:168, [265b]/4 = N:172, [266a]/2 = N:173, [266b]/2 = N:175, [266b]/3 = N:175, [270b]/1 = B:88, **antlar** [205b]/4 = M:89, [206a]/3 = M:89, [206a]/4 = M:89, [220b]/3 = M:53, **arığlar** [6b]/2 = B:30, [248a]/4 = M:4, [248b]/4 = M:5, [261b]/3 = N:160, **arıklar** [4b]/1 = B:25, [18b]/1 = B:74, [94b]/5 = A:15, [125b]/1 = A:136, [142a]/5 = A:195, [142b]/5 = A:198, [149b]/2 = N:13, [164b]/4 = N:57, [186b]/2 = N:122, [204b]/5 = M:85, [252b]/4 = M:12, [83b]/3 = B:266, **arırganlar** [64b]/1 = B:222, **arıklar** [246a]/2 = E:94, **arızlar** [155b]/3 = N:27, [94a]/4 = A:14, **asığlar** [62b]/3 = B:219, **atalar** [147b]/5 = N:11, [152a]/5 = N:22, [152b]/3 = N:23, [244a]/5 = E:91, [56a]/4 = B:200, **atlar** [6b]/4 = B:31, [6b]/5 = B:31, [7a]/3 = B:33, [7a]/3 = B:33, [94b]/1 = A:14, **ayaklar** [128a]/3 = A:147, **ayattlar** [9b]/1 = B:41, **ayganlar** [6b]/5 = B:31,

aylar [51b]/5 = B:189, [54a]/2 = B:197, **azgınlık** [114a]/3 = A:90, [55b]/5 = B:198, **bağganlar** [17a]/4 = B:69, **başlar** [249b]/4 = M:6, [54a]/3 = B:196, **batganlar** [240a]/1 = E:76, **baylar** [86a]/3 = B:273, [138a]/4 = A:181, **boynağular** [208b]/5 = M:22, **bular** [160a]/2 = N:41, **büstänler** [149b]/1 = N:13, [164b]/4 = N:57, [186b]/1 = N:122, [236b]/3 = E:141, [252b]/3 = M:12, [4a]/5 = B:25, [94b]/5 = A:15, [125a]/5 = A:136, [142b]/4 = A:198, [204b]/5 = M:85, [223b]/5 = E:99, **buyruklar** [31a]/1 = B:124, **cânlar** [245b]/1 = E:93, [245b]/2 = E:93, **cenâbetliğlar** [249b]/5 = M:6, **Cuhûdlar** [27a]/1 = B:111, [27b]/1 = B:113, [27b]/3 = B:113, [29b]/4 = B:120, [34a]/4 = B:135, [35b]/4 = B:140, [198a]/1 = M:64, [203b]/5 = M:82, [207a]/4 = M:18, [219b]/4 = M:51, **döstlar** [98a]/5 = A:28, [175a]/1 = N:89, [191b]/1 = N:139, [193a]/4 = N:144, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [222a]/3 = M:57, **h'ârlar** [221a]/2 = M:54, **halklar** [65a]/2 = B:224, [165a]/3 = N:58, [182a]/5 = N:105, [73a]/2 = B:243, [82b]/2 = B:264, [108a]/3 = A:68, [159a]/4 = N:38, **harâmlar** [256a]/3 = M:95, [268a]/2 = M:1, **kâğıdlar** [244a]/4 = E:91, **kanlar** [6b]/2 = B:30, **karabaşlar** [154b]/1 = N:25, **karangkuluklar** [79a]/1 = B:257, [79a]/3 = B:257, **karangwuluklar** [254b]/1 = M:16, **karankuluklar** [230a]/5 = E:122, **karındaşlar** [152b]/3 = N:23, [152b]/5 = N:23, [147b]/4 = N:11, **katlar** [73a]/5 = B:245, **kızlar** [152b]/2 = N:23, [153a]/1 = N:23, [224a]/5 = E:100, **kitâblar** [139a]/3 = A:184, **koğganlar** [190a]/2 = N:135, [251a]/2 = M:8, **korğganlar** [10a]/3 = B:45, **korıtuğanlar** [263a]/5 = N:165, **korıtuğlılar** [59b]/2 = B:213, **koşganlar** [25a]/2 = B:105, [34b]/1 = B:135, [108a]/2 = A:67, [225b]/4 = E:105, [235a]/2 = E:137, [240b]/3 = E:79, [115a]/5 = A:95, [230a]/2 = E:121, [63a]/5 = B:221, [63b]/2 = B:221, **köylar** [235a]/5 = E:138, [235b]/2 = E:138, [237b]/2 = E:143, **koyunlar** [153a]/2 = N:23, **kulaklar** [185b]/4 = N:119, **kullar** [58a]/2 = B:207, [99a]/4 = A:30, [138b]/2 = A:182, [185b]/2 = N:118, [111a]/4 = A:79, [95a]/2 = A:15, [96a]/5 = A:20, **kulluklar** [56a]/3 = B:200, **mâllar** [153b]/4 = N:24, [144a]/4 = N:2, [40b]/4 = B:155, [51b]/2 = B:188, [145a]/3 = N:5, [156a]/1 = N:29, [88a]/5 = B:279, [88b]/1 = B:279, [139b]/2 = A:186, [144b]/1 = N:2, **metâ'lar** [181a]/2 = N:102, **munlar** [163b]/1 = N:51, [220b]/2 = M:53, [6b]/5 = B:31, [36a]/5 = B:142, [29a]/5 = B:118, [193a]/2 = N:143, **münâfiğlar** [191a]/4 = N:138, [192a]/1 = N:140, [192b]/4 = N:142, [193b]/1 = N:145, [166b]/1 = N:61, [174b]/2 = N:88, **müslmânlar** [176a]/3 = N:91, **namâzlar** [71b]/4 = B:238, **nişânlar** [43a]/3 = B:164, [115b]/2 = A:97, [140b]/4 = A:190, [106a]/2 = A:58, [93b]/1 = A:11, [62b]/5 = B:219, [84a]/2 = B:266, **'âkıllar** [48a]/2 = B:179, **'âkıllar** [85a]/1 = B:269, [92b]/3 = A:7, [140b]/4 = A:190, **oğlanlar** [170a]/2 = N:75, [179b]/1 = N:98, [147a]/3 = N:11, [188a]/2 = N:127, [83b]/5 = B:266, [146b]/4 = N:9, [99b]/5 = A:34, **oğullar** [38b]/1 = B:146, [74a]/2 = B:246, [224a]/5 = E:100, [153a]/4 = N:23, [148a]/1 = N:11, [11a]/1 = B:49, [106b]/1 = A:61, **oğşağanlar** [92a]/3 = A:7, **olar** [8b]/3 = B:38, [66a]/1 = B:228,

[74a]/4 = B:247, [77a]/1 = B:253, [114a]/4 = A:91, [269a]/3 = B:85, [163b]/3 = N:53, [269a]/2 = B:85, **oldurğanlar** [178a]/4 = N:95, **ollar** [93a]/5 = A:11, **olturğanlar** [178b]/2 = N:95, [178b]/4 = N:95, [209b]/4 = M:24, **ongurkalar** [153a]/5 = N:23, **ortaklar** [149a]/2 = N:12, [224a]/4 = E:100, [236a]/3 = E:139, [246a]/4 = E:94, [234b]/3 = E:136, [234b]/4 = E:136, [234b]/5 = E:136, **orunlar** [122a]/5 = A:121, **putlar** [239b]/1 = E:74, **râst ayganlar** [4a]/1 = B:23, [27a]/3 = B:111, [95a]/4 = A:17, [115a]/1 = A:93, [134b]/5 = A:168, [139a]/1 = A:183, [237b]/5 = E:143, **şadağalar** [85a]/4 = B:271, [87b]/2 = B:276, [82b]/1 = B:264, **sağırklar** [45a]/3 = B:171, **sağınğanlar** [110a]/4 = A:76, [120b]/1 = A:115, [210b]/3 = M:27, [16a]/5 = B:66, [124b]/3 = A:133, **sağnuklar** [249a]/1 = M:5, **sağlağanlar** [157b]/3 = N:34, **sağnuklar** [47b]/1 = B:177, [48a]/5 = B:180, [53b]/3 = B:194, [72b]/3 = B:241, [125b]/5 = A:138, **salıkumlar** [223b]/4 = E:99, **sarâyılar** [167b]/5 = N:66, [74a]/2 = B:246, **sâzlar** [181a]/2 = N:102, [181a]/5 = N:102, **sevâblar** [105b]/5 = A:57, **sıgırklar** [235a]/5 = E:138, [235b]/2 = E:138, [237a]/4 = E:142, [238a]/1 = E:144, **songlar** [208b]/4 = M:21, **şeytânlar** [79a]/1 = B:257, **tanuklar** [33b]/2 = B:133, [36b]/4 = B:143, [116a]/4 = A:99, [126a]/4 = A:140, [204b]/2 = M:83, [216b]/2 = M:44, [238a]/4 = E:144, [190a]/3 = N:135, [251a]/2 = M:8, [112a]/3 = A:81, [4a]/1 = B:23, **taşlar** [4a]/3 = B:24, [18a]/5 = B:74, [18b]/1 = B:74, **Tersâlar** [15a]/3 = B:62, [27a]/2 = B:111, [27b]/2 = B:113, [27b]/3 = B:113, [29b]/4 = B:120, [34a]/4 = B:135, [35b]/5 = B:140, [200a]/4 = M:69, [204a]/2 = M:82, [207a]/4 = M:18, [253b]/2 = M:14, [219b]/4 = M:51, **tonguzlar** [197a]/1 = M:60, **tuşlar** [43a]/4 = B:165, **uçlar** [121b]/5 = A:119, **uçmağlar** [142a]/4 = A:195, **uğrağanlar** [268a]/5 = M:2, **umıçlar** [186b]/3 = N:123, **uşluğlar** [36a]/5 = B:142, [145a]/3 = N:5, **uyalar** [117a]/5 = A:103, **vahtlar** [51b]/5 = B:189, **yalğsular** [168b]/2 = N:69, [242b]/2 = E:85, **yakınraklar** [146a]/3 = N:7, [146a]/4 = N:7, [157a]/3 = N:33, [60b]/4 = B:215, [190a]/4 = N:135, **yalağalar** [76b]/5 = B:253, [127a]/1 = A:144, [138b]/4 = A:183, [139a]/2 = A:184, [200b]/3 = M:70, [202a]/2 = M:75, [233a]/2 = E:130, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [263a]/4 = N:165, [270a]/1 = B:87, [252b]/1 = M:12, [212a]/2 = M:32, [141b]/3 = A:194, [207b]/5 = M:19, **yalğançılar** [106b]/3 = A:61, **yalğuzlar** [245b]/5 = E:94, **yanlar** [181b]/3 = N:103, **yanutlar** [139a]/4 = A:185, **yawukluklar** [144a]/3 = N:1, **yawukraklar** [48a]/5 = B:180, **yawuzluklar** [141b]/2 = A:193, [142a]/4 = A:195, [85b]/1 = B:271, [150b]/5 = N:18, [199a]/1 = M:65, [156b]/2 = N:31, **yayılımslar** [198a]/3 = M:64, **yazuğlar** [13a]/5 = B:58, [125a]/3 = A:135, [128a]/2 = A:147, [207a]/5 = M:18, [125a]/2 = A:135, [252b]/3 = M:12, [95a]/3 = A:16, [141b]/1 = A:193, [99b]/1 = A:31, **yığağlar** [236b]/4 = E:141, **yığğlar** [31a]/1 = B:124, [51a]/5 = B:187, **yulduzlar** [223a]/1 = E:97, **ziyânkârlar** [249b]/1 = M:5, **ziyânlığlar** [220b]/5 = M:53, [211a]/4 = M:30, **açuk hüccetler** [195b]/3 = N:153, [212a]/2 = M:32, [270a]/2 = B:87, **âdemiler** [232a]/5 = E:128,

[232b]/1= E:128, [233a]/1= E:130, [227a]/5= E:112, **âyetler** [202a]/4= M:75, [223a]/3= E:97, [223a]/5= E:98, [224a]/3= E:99, [225b]/1= E:105, [226b]/2= E:109, [232a]/1= E:126, [233a]/2= E:130, [251b]/3= M:10, [15a]/1= B:61, [67b]/3= B:231, [92a]/2= A:7, [92a]/3= A:7, [121b]/1= A:118, **ayetler** [205a]/2= M:86, **biçinler** [197a]/1= M:60, [16a]/3= B:65, [111b]/3= A:80, **bütler** [206b]/2= M:90, **câvidâneler** [4b]/5= B:25, [9a]/1= B:39, [79a]/4= B:257, [87b]/1= B:275, [95a]/1= A:15, [113b]/3= A:88, [118b]/1= A:107, [125b]/1= A:136, [186b]/2= N:122, **cüftler** [4b]/4= B:25, [69b]/3= B:234, [72a]/3= B:240, [72a]/4= B:240, [95a]/1= A:15, [236a]/2= E:139, **çerigler** [75a]/4= B:249, **dânişmendler** [197b]/4= M:63, [204a]/3= M:82, [216a]/5= M:44, **dervişler** [47a]/2= B:177, [60b]/4= B:215, [85a]/5= B:271, [86a]/1= B:273, [256b]/2= M:95, **dinler** [29b]/5= B:120, **düşmenler** [117a]/4= A:103, **eğgüler** [33a]/2= B:130, [101b]/2= A:39, [103a]/3= A:46, [120a]/5= A:114, **eçgülik işler** [218b]/4= M:48, **eğgülikler** [255a]/5= M:93, [38b]/4= B:148, **ekinler** [64b]/2= B:223, **eligler** [249b]/3= M:6, [250a]/4= M:6, [255b]/5= M:94, [53b]/4= B:195, **erenler** [171b]/5= N:78, [183a]/2= N:109, [199b]/4= M:67, [204b]/4= M:84, [208b]/5= M:22, [210a]/1= M:25, [210a]/4= M:26, [214b]/3= M:41, [219b]/3= M:50, [220a]/2= M:51, [221a]/2= M:54, [222b]/1= M:58, [223a]/3= E:97, [223b]/1= E:98, [224a]/3= E:99, [225b]/2= E:105, [232a]/1= E:126, [234a]/2= E:133, [240a]/4= E:77, [243b]/1= E:89, [251b]/5= M:11, [258b]/1= M:102, [267a]/4= N:176, [29b]/1= B:118, [43a]/3= B:164, [66a]/2= B:228, [67a]/4= B:230, [76a]/4= B:250, [79b]/5= B:258, [83a]/1= B:264, [89b]/4= B:282, [90b]/5= B:286, [107b]/3= A:66, [113a]/4= A:86, [113b]/1= A:86, [121a]/1= A:117, [121b]/2= A:119, [126a]/2= A:140, [128a]/4= A:147, **erkekler** [236a]/1= E:139, **esirler** [269a]/2= B:85, **ewler** [52a]/1= B:189, [52a]/3= B:189, **eyeler** [31b]/4= B:126, **ferişteler** [224a]/4= E:100, [227a]/1= E:111, [245a]/5= E:93, [263b]/3= N:166, [265b]/2= N:172, [263b]/3= N:166, [265b]/2= N:172, [6a]/5= B:30, [6b]/4= B:31, [7b]/1= B:34, [42a]/3= B:161, [46b]/5= B:177, [58b]/3= B:210, [75a]/2= B:248, [90a]/1= B:285, [95b]/2= A:18, [101a]/5= A:39, [102a]/3= A:42, [102b]/4= A:45, [111b]/2= A:80, [113b]/2= A:87, [123a]/2= A:124, [123a]/4= A:125, **ğäfiller** [233b]/1= E:131, **hâkimler** [51b]/3= B:188, **hâşi'iler** [10a]/3= B:45, **hüccetler** [8b]/5= B:39, [29b]/1= B:118, [41b]/2= B:159, [49b]/2= B:185, [58b]/1= B:209, [59b]/5= B:213, [77a]/2= B:253, [77a]/4= B:253, [91b]/2= A:4, [113a]/5= A:86, [118a]/1= A:105, [120b]/4 a116, **hürmetler** [53a]/5= B:194, **İblisler** [227a]/5= E:112, [229b]/5= E:121, [23b]/1= B:102, **İdige nisbetligler** [111a]/5= A:79, [127b]/4= A:146, [197b]/4= M:63, [216a]/5= M:44, **İdiler** [107a]/4= A:64, [111b]/2= A:80, **işler** [58b]/4= B:210, [87b]/4= B:277, [118b]/4= A:109, [120a]/4= A:114, [35b]/1= B:139, [35b]/2= B:139, [44a]/2= B:167, [186a]/5= N:122, [187a]/1= N:124, **iwler** [104a]/2= A:49, [130b]/3= A:154, **kâbinler** [249a]/3= M:5, **kâfirler** [191b]/1= N:139, [192a]/2= N:140,

[192a]/5= N:141, [192b]/3= N:141, [193a]/4= N:144, [194b]/5= N:151, [195a]/1= N:151, [221a]/3= M:54, [222a]/3= M:57, [230b]/1= E:122, [262a]/2= N:162, [4a]/4 =B:24, [7b]/3 =B:34, [26a]/4 =B:109, [42a]/2 =B:161, [53a]/1 =B:191, [77b]/4 =B:254, [98a]/4 =A:28, [99b]/3 =A:32, [114a]/4 =A:91, [116b]/2 =A:100, [124a]/5 =A:131, **kâhiller** [192b]/5= N:142, **keçiler** [235a]/5= E:138, [235b]/2= E:138, [235b]/5= E:139, [237a]/4= E:142, [237b]/3= E:143, **kelimeler** [214b]/4= M:41, [253a]/2= M:13, **kıbleler** [36a]/5 =B:142, **kimerseler** [228b]/1= E:116, [270b]/4= B:89, [207b]/1= M:18, **kişiler** [4a]/3 =B:24, [9b]/5 =B:44, [14a]/1 =B:60, [23b]/3 =B:102, [31a]/2 =B:124, [31a]/4 =B:125, [36a]/5 =B:142, [36b]/4 =B:143, [37a]/4 =B:143, [39b]/1 =B:150, [41b]/3 =B:159, [42a]/3 =B:161, [42b]/4 =B:164, [43a]/4 =B:165, [44a]/4 =B:168, [49b]/2 =B:185, [51b]/1 =B:187, [51b]/3 =B:188, [51b]/5 =B:189, [56a]/1 =B:199, [56a]/5 =B:200, [57a]/4 =B:204, [57b]/5 =B:207, [59a]/5 =B:213, [59b]/3 =B:213, [62b]/3 =B:219, [64a]/1 =B:221, [73a]/2 =B:243, [76b]/2 =B:251, [80b]/3 =B:259, [86a]/5 =B:273, [91b]/1 =A:4, [93a]/1 =A:9, [94a]/4 =A:14, [96b]/3 =A:21, [102a]/1 =A:41, [103a]/2 =A:46, [111a]/4 =A:79, [113b]/2 =A:87, [115b]/3 =A:97, [118b]/5 =A:110, [119b]/1 =A:112, [124b]/5 =A:134, [125b]/4 =A:138, [126a]/3 =A:140, [172a]/3= N:79, [175a]/5= N:90, [176b]/5= N:92, [184b]/3= N:109, [189b]/3= N:133, [193a]/1= N:142, [199b]/3= M:67, [202b]/3= M:77, [203b]/4= M:82, [206a]/1= M:89, [211b]/5= M:32, [212a]/1= M:32, [216b]/2= M:44, [219b]/1= M:49, [230a]/4= E:122, [238a]/5= E:144, [244a]/3= E:91, [251a]/3= M:8, [257a]/4= M:97, [261b]/5= N:161, [263a]/5= N:165, [264a]/5= N:170, [263a]/5= N:165, [264a]/5= N:170, [266a]/4= N:174, [268b]/3= M:2, **kökler** [187b]/1= N:126, [189a]/3= N:131, [189b]/1= N:131, [189b]/2= N:132, [207a]/2= M:17, [207b]/2= M:18, [214a]/3= M:40, [239a]/2= E:73, [239b]/3= E:75, [240b]/2= E:79, [257b]/1= M:97, [264b]/2= N:170, [265a]/5= N:171, [7a]/4 =B:33, [28b]/5 =B:116, [29a]/1 =B:117, [42b]/2 =B:164, [78a]/1 =B:255, [78a]/5 =B:255, [98b]/4 =A:29, [112b]/1 =A:83, [118b]/3 =A:109, [123b]/5 =A:129, [124b]/3 =A:133, **köküsler** [175b]/1 =N:90, **köküzler** [98b]/3 =A:29, [130b]/5 =A:154, [250b]/5= M:7, **köngüller** [18a]/4 =B:74, [29b]/1 =B:118, [65a]/4 =B:225, [92b]/4 =A:8, [117a]/4 =A:103, [123a]/5 =A:126, [130b]/4 =A:154, [130b]/5 =A:154, [196a]/5= N:155, [270b]/1= B:88, **könülgenler** [228b]/5= E:117, [241b]/3= E:82, [236b]/2= E:140, [41a]/3 =B:157, **közler** [130b]/5 =A:154, [94a]/3 =A:13, [225a]/2= E:100, **küfr ketirgenler** [216b]/4= M:44, [243b]/2= E:89, [258b]/1= M:102, [233b]/1= E:130, [200a]/3= M:68, [126b]/1 =A:141, **künler** [49a]/2 =B:184, [49a]/3 =B:184, [49b]/5 =B:185, [57a]/1 =B:203, [97a]/5 =A:24, [126a]/3 =A:140, **melikler** [208b]/1= M:20, **mertebeler** [233b]/3= E:132, [241b]/4= E:83, [77a]/1 =B:253, **mescidler** [28a]/3 =B:114, [51a]/4 =B:187, **mingler** [72b]/5 =B:243, **mîveler** [31b]/5 =B:126, [40b]/4 =B:155, [83b]/4 =B:266, **muhrimler** [257a]/2=

M:96, mü'minler [64b]/5 =B:223, [98a]/5 =A:28, [98a]/4 =A:28, [122a]/5 =A:121, [122b]/3 =A:122, [122b]/5 =A:124, [191b]/1 =N:139, [192b]/1 =N:141, [192b]/3 =N:141, [193a]/4 =N:144, [193b]/4 =N:146, [193b]/5 =N:146, [221a]/3 =M:54, müjde birgenler [263a]/4 =N:165, [263a]/4 =N:165, mükâtebler [47a]/3 =B:177, münügliler [71b]/5 =B:239, mütereddidler [193a]/1 =N:143, nefisler [188b]/1 =N:128, [270a]/4 =B:87, nerseler [239b]/1 =E:74, [258a]/3 =M:101, [268a]/4 =M:2, [84a]/3 =B:267, nevmidler [123b]/3 =A:127, ni' metler [199a]/1 =M:65, 'ahdler [267b]/4 =M:1, [47a]/4 =B:177, 'âkıller [55b]/1 =B:197, 'alâmetler [41a]/4 =B:158, 'âlemler [10b]/2 =B:47, [30b]/2 =B:122, [33a]/4 =B:131, [76b]/3 =B:251, [99b]/4 =A:33, [115b]/1 =A:96, [115b]/5 =A:97, [118b]/3 =A:108, [210b]/5 =M:28, [243b]/4 =E:90, [242b]/3 =E:86, [208b]/2 =M:20, 'ameller [251b]/1 =M:9, [255a]/5 =M:93, [265b]/5 =N:173, [4a]/5 =B:25, [35b]/2 =B:139, [105b]/5 =A:57, 'azizler [221a]/3 =M:54, oğka kirgenler [227a]/2 =E:111, ol kimerseler [41b]/1 =B:159, [45a]/1 =B:171, [131a]/4 =A:156, ökçeler [128b]/2 =A:149, [127a]/2 =A:144, ök-süzler [188a]/2 =N:127, ökünçler [44a]/3 =B:167, öküngenler [220b]/2 =M:52, [211b]/3 =M:31, ölüğler [18a]/3 =B:73, [40b]/1 =B:154, [81a]/1 =B:260, [5b]/5 =B:28, [227a]/1 =E:111, önginler [176a]/1 =N:91, [189b]/3 =N:133, [92a]/3 =A:7, öz nefisler [26a]/4 =B:109, özler [12a]/1 =B:54, [12a]/3 =B:54, [13a]/1 =B:57, [24b]/1 =B:102, [26b]/4 =B:110, [32b]/1 =B:128, [50b]/4 =B:187, [106b]/2 =A:61, periler [224a]/4 =E:100, [232a]/4 =E:128, [233a]/1 =E:130, peygâmbەرler [196a]/4 =N:154, [208a]/5 =M:20, [216a]/4 =M:44, [262b]/3 =N:163, [15a]/1 =B:61, [34b]/4 =B:136, [46b]/5 =B:177, [59b]/1 =B:213, [96b]/2 =A:21, [111b]/2 =A:80, [112b]/5 =A:84, [119b]/4 =A:112, rahmetler [41a]/2 =B:157, [111b]/4 =A:81, rahimler [91b]/5 =A:6, sebebler [43b]/5 =B:166, şehirler [95b]/1 =A:17, sizler [11a]/5 =B:50, [11b]/4 =B:53, [12a]/1 =B:54, [40b]/2 =B:155, [48a]/4 =B:180, [51a]/4 =B:187, [64b]/2 =B:223, [68b]/2 =B:232, [116b]/3 =A:101, [122a]/1 =A:119, [122a]/1 =A:120, [126a]/1 =A:139, [250a]/2 =M:6, [233a]/3 =E:130, [259b]/3 =M:106, sökeller [250a]/1 =M:6, süngükler [80b]/3 =B:259, süngüler [255b]/5 =M:94, sünnetler [125b]/2 =A:137, şehidler [126a]/4 =A:140, tenler [259a]/5 =M:105, [40b]/4 =B:155, tevbeler [42a]/1 =B:160, tilekler [52a]/4 =B:189, tirig-ler [40b]/2 =B:154, tırsekler [249b]/4 =M:6, tişiler [185b]/1 =N:117, [187b]/3 =N:127, [187b]/5 =N:127, [188b]/4 =N:129, [249a]/1 =M:5, [249a]/2 =M:5, [250a]/2 =M:6, [267a]/5 =N:176, [11a]/2 =B:49, [50b]/2 =B:187, [64a]/3 =B:222, [64b]/2 =B:223, [65a]/5 =B:226, [65b]/2 =B:228, [67a]/5 =B:231, [68a]/2 =B:232, [70a]/2 =B:235, [70b]/4 =B:236, [72b]/1 =B:241, [94a]/4 =A:14, [101b]/2 =A:39, [106b]/2 =A:61, tüweler [235a]/5 =E:138, [235b]/2 =E:138, [238a]/1 =E:144, [185b]/4 =N:119, [237a]/4 =E:142, tölengenler [92b]/1 =A:7, tört açaqlı cänverler [235b]/5 =E:139, ümmiler [110a]/1 =A:75, üzümner [223b]/5 =E:99, yäri birgenler [96b]/5

=A:22, [114b]/1 =A:91, [105b]/4 =A:56, [201b]/1 = M:71, **yāriçiler** [104b]/3 =A:52, [85a]/3 =B:270, **yeller** [43a]/1 =B:164, **yerler** [14a]/1 =B:60, [32b]/2 =B:128, [171b]/2 = N:78, **yeñimler** [47a]/1 =B:177, [60b]/4 =B:215, [63a]/1 =B:220, **yi-
genler** [215b]/1 = M:42, **yiller** [43a]/2 =B:164, **yingenler** [209a]/5 = M:23, [221b]/5 =
M:56, **yürigenler** [257a]/1 = M:96, **yüz ewürgenler** [97a]/3 =A:23, **yüzler** [37b]/2
=B:144, [39a]/5 =B:150, [46b]/3 =B:177, [118a]/2 =A:106, [118a]/3 =A:106,
[249b]/3 = M:6, **yüzleringizka** [250a]/4 = M:6, **zāhidler** [204a]/3 = M:82, **zālimler**
[74a]/3 =B:246, [245a]/5 = E:93, **zā'ifler** [122b]/4 =A:123, **zekāt birmegenler**
[77b]/4 =B:254, **zilletler** [58b]/2 =B:210

İSİMLERDE İYELİK ŞEKİLLERİ

2.7. İyelik Ekleri

Teklik ve çokluk 3. şahıs ekleri istisna tutulmak kaydıyla eklerin umumiyetle düzlük-yuvarlaklık uyumuna girdiğini görüyoruz. Fakat bazı örneklerde ekin bün-
yesindeki ünlülerin veya yardımcı seslerin uyum dışında kaldığı görülmektedir.

Teklik I. Şahıs: +m, +(i)m, +(i)m, +(u)m, +(ü)m

Ünlülerden sonra doğrudan +m kullanılırken ünsüzlerden sonra araya yar-
dımıcı ses getirilir.

âyâtlarım [9b]/1=B:41, **ewümni** [31b]/1=B:125, **İdim** [79b]/1=B:258,
[100a]/1=A:35, [100a]/4=A:36, [100b]/3=A:38, [101b]/3=A:40, [101b]/5=A:41,
[103a]/3=A:47, [104b]/2=A:51, [201a]/4=M:72, [209b]/4=M:25, [239b]/5=E:76,
[240a]/2=E:77, [240a]/3=E:77, [240a]/5=E:78, [241a]/1=E:80, **kavmum** [11b]/5=B:54,
[208a]/4=M:20, [208b]/2=M:21, [234a]/3=E:135, [240b]/1=E:78, **könglüm**
[81a]/2=B:260, **ahdim** [31a]/3=B:124, [112a]/2=A:81, [9a]/2=B:40, **oğlanlarım**
[32b]/1=B:128, [31a]/2=B:124, **özüm** [96a]/2=A:20, [209b]/5=M:25, **uyam**
[209b]/5=M:25, [211b]/3=M:31, **yazukum** [211a]/1=M:29, **yolumğa** [8b]/3=B:38,
[142a]/3=A:195, **yüzümni** [240b]/2=E:79,

Teklik II. Şahıs: +ng, +(i)ng, +(i)ng, +(u)ng, +(ü)ng

cüftüng [7b]/4=B:35, **İding** [6a]/4=B:30, [14a]/5=B:61, [33b]/4=B:133,
[38b]/3=B:147, [39a]/2=B:149, **kavmung** [239b]/2=E:74, **kıblengğa** [38a]/2=B:145,
oğlunga [47a]/2=B:177, **ögmeking** [6b]/2=B:30, **özüng** [99a]/5=A:31, [173b]/1=N:84,
songında [16a]/5=B:66, **songının** [256b]/3=M:95, **tayaking** [13b]/4=B:60, **ta' amungğa**
[80b]/1=B:259, **yüzüng** [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149, [39a]/4=B:150,

Teklûk III. Şahıs: +i, +si, +si

arısı [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [147b]/4=N:11, [202a]/1=M:75, [207a]/1=M:17, arısı [17a]/1=B:68, [24a]/2=B:102, [34b]/5=B:136, [43a]/3=B:164, [48b]/4=B:182, [59b]/3=B:213, [65a]/2=B:224, [90a]/2=B:285, [113a]/1=A:84, [126a]/3=A:140, [153b]/1=N:23, [158a]/2=N:35, [165a]/3=N:58, [169a]/5=N:73, [182a]/5=N:105, [184b]/3=N:114, [188a]/5=N:128, [188b]/4=N:129, [193a]/2=N:143, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, [207a]/2=N:17, [207b]/3=N:18, [210a]/1=M:25, [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [239b]/1=E:74, hezeki [227b]/1=F:112, bi-atası [147b]/1=N:11, [43a]/1=B:164, ewrûlmeki [37a]/5=B:144, fâ'idesi risi [113a]/1=A:84, cewürmeki [43a]/1=B:164, ewrûlmeki [37a]/5=B:144, fâ'idesi [178a]/1=N:94, hîlâfi [158a]/2=N:35, ikisi [188a]/5=N:128, işi [26b]/4=B:110, [35b]/1=B:139, [141b]/5=A:195, [87a]/4=B:275, [162b]/1=N:47, kâlesi [94b]/3=A:14, kökdügülkü [94b]/3=A:14, kümeki [65b]/1=B:226, 'ameli [249b]/1=M:5, 'amelin [192b]/4=N:142, 'ilmi [78a]/4=B:255, ökçesi [37a]/2=B:143, [127a]/3=A:144, rûzisi [14a]/2=B:60, [68b]/4=B:233, tûlemek [24a]/3=B:102, ültüşi [146a]/2=N:7, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [267a]/5=N:176, yahşısı [118b]/5=A:110, yaratmağı [42b]/3=B:164, yürütmeği [42b]/3=B:164,

Çokluk I. Şahıs: +muz, +miz, +(i)miz, +(i)miz, +(u)muz, +(ü)miz -muz, -müz, +(ü)muz, +(ü)müz, +(i)muz, +(i)müz:

açaklarımız [76a]/3=B:250, atalarımız [44b]/5=B:170, [259a]/2=M:104, âyetlerimiz [164a]/4=N:56, [205a]/2=M:86, [251b]/3=M:10, erkeklerimiz [236a]/1=E:139, erkligimiz [90b]/5=B:286, İdimiz [32b]/3=B:129, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128, [32b]/3=B:129, [35b]/1=B:139, [42b]/1=B:163, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [76a]/2=B:250, [90a]/1=B:285, [90a]/5=B:286, [90b]/1=B:286, [90b]/3=B:286, [92b]/2=A:7, [92b]/3=A:8, [92b]/5=A:9, [95a]/3=A:16, [104b]/5=A:53, [128a]/2=A:147, [141a]/2=A:191, [141a]/3=A:192, [141a]/5=A:193, [141b]/1=A:193, [141b]/3=A:194, [170a]/2=N:75, [171a]/2=N:77, [204b]/1=M:83, [204b]/4=M:84, [232b]/1=E:128, işimiz [128a]/3=A:147, işlerimiz [35b]/1=B:139, katımız [131b]/1=A:156, keçmekimiz [128a]/2=A:147, kılğanımız [12b]/5=B:57, kılmağımız [80b]/2=B:259, köngüllerimiz [92b]/4=A:8, [196a]/5=N:155, köngül-lerimiz [270b]/1=B:88, 'amellerimiz [35b]/2=B:139, oğlanlarımız [32b]/1=B:128, oğullarımız [106b]/1=A:61, ortaklarımız [234b]/3=E:136, özlerimiz [233a]/4=E:130, [106b]/2=A:61, sarâylarımız [74a]/2=B:246, tanuıklukumuz [260b]/3=M:107, tişi-lerimiz [106b]/2=A:61, vağhtımız [232b]/2=E:128, yazuğlarımız [128a]/2=A:147, [95a]/3=A:16, [141b]/1=A:193, cüflerimiz [236a]/2=E:139, hüccetimiz [241b]/3=E:83, yalafaçımız [255a]/4=M:92,

Çokluk II. Şahıs: +ngız, +ngiz, +(i)ngız, +(i)ngiz, +(u)ngız, +(ü)ngiz, +nguz, +ngüz, +(u)nguz, +(ü)ngüz

açaklarınız [249b]/3=M:6, **analarınız** [152b]/2=N:23, [152b]/3=N:23, [152b]/4=N:23, **antılarınız** [205b]/3=M:89, [206a]/3=M:89, [206a]/4=M:89, [65a]/1=B:224, [65a]/3=B:225, **arangız** [246a]/4=E:94, [259b]/2=M:106, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29, [169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91, [51b]/2=B:188, [71b]/2=B:237, [105b]/2=A:55, **arıklarınız** [246a]/2=E:94, **aşnunuz** [189a]/5=N:131, **atalarınız** [224a]/5=E:91, [152b]/3=N:23, [56a]/4=B:200, [147b]/5=N:11, [152a]/5=N:22, **başlarınız** [249b]/4=M:6, [54a]/3=B:196, **biringiz** [259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, **bitigengiz** [9b]/2=B:42, **bitmekingiz** [154b]/2=N:25, **bitmişingiz** [26a]/3=B:109, [116b]/2=A:100, [118a]/4=A:106, **cânlarınız** [245b]/1=E:93, [245b]/2=E:93, **cüftleringiz** [148a]/3=N:12, **diningiz** [222a]/1=M:57, [247b]/4=M:3, [247b]/5=M:3, [202b]/2=M:77, [61b]/5=B:217, [109a]/3=A:73, **düşmenleringiz** [161a]/5=N:45, **ekinleringiz** [64b]/2=B:223, **eligleringiz** [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33, [158b]/4=N:36, [170b]/4=N:77, [249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6, [255b]/5=M:94, [53b]/4=B:195, **erenleringiz** [89b]/4=B:282, **hüccetingiz** [27a]/3=B:111, **içingiz** [106b]/3=A:101, [208a]/5=M:20, [39b]/4=B:151, [70a]/3=B:235, [70b]/2=B:235, **İdgingiz** [104b]/1=A:50, [104b]/2=A:51, [109a]/5=A:73, [123a]/1=A:124, [123a]/4=A:125, [141b]/1=A:193, [143b]/4=N:1, [198a]/5=M:64, [200a]/1=M:68, [201a]/5=M:72, [224b]/4=E:102, [225a]/3=E:104, [225b]/3=E:106, [264b]/1=N:170, [266a]/5=N:174, [25a]/3=B:105, [35b]/1=B:139, [42a]/5=B:163, [47b]/5=B:178, [55b]/2=B:198, [75a]/1=B:248, **imāningiz** [37a]/4=B:143, **işleringiz** [35b]/2=B:139, **iwleringiz** [130b]/3=A:154, **karabaşlarınız** [154b]/1=N:25, **karındaşlarınız** [152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, **kaytışingiz** [218b]/5=M:48, **kazgānangiz** [84a]/3=B:267, **kılmakıngiz** [50a]/1=B:185, [67b]/2=B:231, **kılmışingiz** [56a]/4=B:200, **kınıngiz** [194a]/1=N:147, **kızlarınız** [152b]/2=N:23, [153a]/1=N:23, **kişileringiz** [206a]/1=M:89, **koyunlarınız** [153a]/2=N:23, **köküzleringiz** [98b]/3=A:29, **köngüllerengiz** [18a]/4=B:74, [65a]/4=B:225, [117a]/4=A:103, [123a]/5=A:126, [124b]/2=A:133, [130b]/4=A:154, [130b]/5=A:154, **közleringiz** [130b]/4=A:154, **kulhuklaringiz** [56a]/3=B:200, **māllaringiz** [145a]/3=N:5, [153b]/4=N:24, [156a]/1=N:29, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279, [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279, [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, **metā'larınız** [181a]/2=N:102, **mevingiz** [12b]/3=B:56, **‘ahdingiz** [9a]/3=B:40, [15b]/2=B:63, **oğlanlaringiz** [69a]/4=B:233, [147a]/3=N:11, **oğullarınız** [11a]/1=B:49, [106b]/1=A:61, [148a]/1=N:11, **ongurkalarınız** [153a]/5=N:23, **ökçeleringiz** [127a]/2=A:144, [128b]/2=A:149, **ölimingiz** [12b]/3=B:56, **ölmengiz** [33b]/1=B:132, **öwken-giz** [121b]/5=A:119, **özleringiz** [12a]/3=B:54, [26b]/4=B:110, [50b]/4=B:187,

Teklik III. Şahıs: +i, +i, +si, +si

anası [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [147b]/4=N:11, [202a]/1=M:75, [207a]/1=M:17, arası [17a]/1=B:68, [24a]/2=B:102, [34b]/5=B:136, [43a]/3=B:164, [48b]/4=B:182, [59b]/3=B:213, [65a]/2=B:224, [90a]/2=B:285, [113a]/1=A:84, [126a]/3=A:140, [153b]/1=N:23, [158a]/2=N:35, [165a]/3=N:58, [169a]/5=N:73, [182a]/5=N:105, [184b]/3=N:114, [188a]/5=N:128, [188b]/4=N:129, [193a]/2=N:143, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, [207a]/2=N:17, [207b]/3=N:18, [210a]/1=M:25, atası [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [239b]/1=E:74, bezeki [227b]/1=E:112, birisi [113a]/1=A:84, çevürmek [43a]/1=B:164, ewrülme [37a]/5=B:144, fâ'idesi [178a]/1=N:94, hilâfi [158a]/2=N:35, ikisi [188a]/5=N:128, işi [26b]/4=B:110, [35b]/1=B:139, [141b]/5=A:195, [87a]/4=B:275, [162b]/1=N:47, kâilesi [94b]/3=A:14, kördüğü [94b]/3=A:14, küymek [65b]/1=B:226, 'ameli [249b]/1=M:5, 'amelin [192b]/4=N:142, 'ilmi [78a]/4=B:255, ökçesi [37a]/2=B:143, [127a]/3=A:144, rûzisi [14a]/2=B:60, [68b]/4=B:233, tîlemek [24a]/3=B:102, tülüşi [146a]/2=N:7, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [267a]/5=N:176, yahşısı [118b]/5=A:110, yaratmak [42b]/3=B:164, yürütmek [42b]/3=B:164,

Çokluk I. Şahıs: +muz, +miz, +(i)muz, +(i)miz, +(u)muz, +(ü)miz -muz, -müz, +(ü)muz, +(ü)müz, +(i)muz, +(i)müz:

ağaçlarımız [76a]/3=B:250, atalarımız [44b]/5=B:170, [259a]/2=M:104, âyetlerimiz [164a]/4=N:56, [205a]/2=M:86, [251b]/3=M:10, erkeklerimiz [236a]/1=E:139, erkligimiz [90b]/5=B:286, İdimiz [32b]/3=B:129, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128, [32b]/3=B:129, [35b]/1=B:139, [42b]/1=B:163, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [76a]/2=B:250, [90a]/1=B:285, [90a]/5=B:286, [90b]/1=B:286, [90b]/3=B:286, [92b]/2=A:7, [92b]/3=A:8, [92b]/5=A:9, [95a]/3=A:16, [104b]/5=A:53, [128a]/2=A:147, [141a]/2=A:191, [141a]/3=A:192, [141a]/5=A:193, [141b]/1=A:193, [141b]/3=A:194, [170a]/2=N:75, [171a]/2=N:77, [204b]/1=M:83, [204b]/4=M:84, [232b]/1=E:128, işimiz [128a]/3=A:147, işlerimiz [35b]/1=B:139, katımız [131b]/1=A:156, keçmekimiz [128a]/2=A:147, kılğanımız [12b]/5=B:57, kılmakımız [80b]/2=B:259, köngüllerimiz [92b]/4=A:8, [196a]/5=N:155, köngüllerimiz [270b]/1=B:88, 'amellerimiz [35b]/2=B:139, oğlanlarımız [32b]/1=B:128, oğullarımız [106b]/1=A:61, ortağlarımız [234b]/3=E:136, özlerimiz [233a]/4=E:130, [106b]/2=A:61, sarâylarımız [74a]/2=B:246, tanıklığımız [260b]/3=M:107, tişlerimiz [106b]/2=A:61, vaktımız [232b]/2=E:128, yazıklarımız [128a]/2=A:147, [95a]/3=A:16, [141b]/1=A:193, cüftlerimiz [236a]/2=E:139, hüccetimiz [241b]/3=E:83, yalafaçımız [255a]/4=M:92,

Çokluk II. Şahıs: +ngız, +ngiz, +(i)ngız, +(i)ngiz, +(u)ngız, +(ü)ngiz, +nguz, +ngüz, +(u)nguz, +(ü)ngüz

ağdaşlarınız [249b]/3=M:6, **analarınız** [152b]/2=N:23, [152b]/3=N:23, [152b]/4=N:23, **antılarınız** [205b]/3=M:89, [206a]/3=M:89, [206a]/4=M:89, [65a]/1=B:224, [65a]/3=B:225, **arangiz** [246a]/4=E:94, [259b]/2=M:106, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29, [169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91, [51b]/2=B:188, [71b]/2=B:237, [105b]/2=A:55, **arkalarınız** [246a]/2=E:94, **aşunugiz** [189a]/5=N:131, **atalarınız** [224a]/5=E:91, [152b]/3=N:23, [56a]/4=B:200, [147b]/5=N:11, [152a]/5=N:22, **başlarmgiz** [249b]/4=M:6, [54a]/3=B:196, **biringiz** [259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, **bitigengiz** [9b]/2=B:42, **bitmekingiz** [154b]/2=N:25, **bitmişingiz** [26a]/3=B:109, [116b]/2=A:100, [118a]/4=A:106, **cânlarınız** [245b]/1=E:93, [245b]/2=E:93, **cüfleriniz** [148a]/3=N:12, **diningiz** [222a]/1=M:57, [247b]/4=M:3, [247b]/5=M:3, [202b]/2=M:77, [61b]/5=B:217, [109a]/3=A:73, **düşmenleriniz** [161a]/5=N:45, **ekinleriniz** [64b]/2=B:223, **eligleriniz** [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33, [158b]/4=N:36, [170b]/4=N:77, [249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6, [255b]/5=M:94, [53b]/4=B:195, **erenleriniz** [89b]/4=B:282, **hüccetingiz** [27a]/3=B:111, **içingiz** [106b]/3=A:101, [208a]/5=M:20, [39b]/4=B:151, [70a]/3=B:235, [70b]/2=B:235, **İdingiz** [104b]/1=A:50, [104b]/2=A:51, [109a]/5=A:73, [123a]/1=A:124, [123a]/4=A:125, [141b]/1=A:193, [143b]/4=N:1, [198a]/5=M:64, [200a]/1=M:68, [201a]/5=M:72, [224b]/4=E:102, [225a]/3=E:104, [225b]/3=E:106, [264b]/1=N:170, [266a]/5=N:174, [25a]/3=B:105, [35b]/1=B:139, [42a]/5=B:163, [47b]/5=B:178, [55b]/2=B:198, [75a]/1=B:248, **imânugiz** [37a]/4=B:143, **işleriniz** [35b]/2=B:139, **iwleriniz** [130b]/3=A:154, **karabaşlarınız** [154b]/1=N:25, **karındaşlarınız** [152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, **kaytşingiz** [218b]/5=M:48, **kazganğanugiz** [84a]/3=B:267, **kılmağmgiz** [50a]/1=B:185, [67b]/2=B:231, **kılmışingiz** [56a]/4=B:200, **kınıngiz** [194a]/1=N:147, **kızlarınız** [152b]/2=N:23, [153a]/1=N:23, **kişilerinizge** [206a]/1=M:89, **koyunlarınız** [153a]/2=N:23, **köküzleriniz** [98b]/3=A:29, **köngülleriniz** [18a]/4=B:74, [65a]/4=B:225, [117a]/4=A:103, [123a]/5=A:126, [124b]/2=A:133, [130b]/4=A:154, [130b]/5=A:154, **közleriniz** [130b]/4=A:154, **kulluklarmgiz** [56a]/3=B:200, **mâllarınız** [145a]/3=N:5, [153b]/4=N:24, [156a]/1=N:29, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279, [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279, [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, **metâ'larınız** [181a]/2=N:102, **mevingiz** [12b]/3=B:56, **'ahdingiz** [9a]/3=B:40, [15b]/2=B:63, **oğlanlarınız** [69a]/4=B:233, [147a]/3=N:11, **oğullarınız** [11a]/1=B:49, [106b]/1=A:61, [148a]/1=N:11, **ongurkalarınız** [153a]/5=N:23, **ökçeleriniz** [127a]/2=A:144, [128b]/2=A:149, **ölimingiz** [12b]/3=B:56, **ölmengiz** [33b]/1=B:132, **öwken-giz** [121b]/5=A:119, **özleriniz** [12a]/3=B:54, [26b]/4=B:110, [50b]/4=B:187,

[134b]/4=A:168, [156a]/3=N:29, [167b]/5=N:66, [190a]/3=N:135, pärengiz [142a]/1=A:195, [152a]/4=N:21, [154b]/2=N:25, [156b]/4=N:32, şadâkalarınız [82b]/1=B:264, sakınmağınız [110b]/4=A:78, sarâyalarınız [167b]/5=N:66, sızılarnız [181a]/2=N:102, [181a]/5=N:102, sınağarnız [75a]/4=B:249, songlarnız [208b]/4=M:21, süngüleriniz [255b]/5=M:94, şefî' leringiz [246a]/3=E:94, tamuklarnız [4a]/1=B:23, tenleriniz [259a]/5=M:105, [139b]/2=A:186, tevbeniz [12a]/4=B:54, [50b]/4=B:187, tevbengiz [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, ti-lekleriniz [52a]/4=B:189, tilemekiniz [70a]/3=B:235, [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, ti-lekleriniz [52a]/4=B:189, tilemekiniz [70a]/3=B:235, [150a]/1=N:15, [153a]/2=N:49, [50b]/2=B:187, [64b]/2=B:223, [70a]/2=B:235, [150a]/1=N:15, [153a]/2=N:49, [154b]/1=N:25, tutunmağınız [12a]/1=B:54, uluğlamağınız [50a]/2=B:185, umınç-larnız [186b]/3=N:123, uyalarnız [63a]/3=B:220, yalawaçınız [25b]/5=B:108, yanlarnız [181b]/3=N:103, yanmağınız [259b]/1=M:105, yanutlarnız [139a]/4=A:185, yaratğanınız [12a]/2=B:54, yawuzluğlarnız [156b]/2=N:31, [85b]/1=B:271, yazuklarnız [13a]/5=B:58, [99b]/1=A:31, yazuklarnız [252b]/3=M:12, [207a]/5=M:18, yeringiz [105b]/1=A:55, [223b]/3=E:128, yimen-giniz [51b]/3=B:188, yüzlerinizni [46b]/3=B:177, zamânengiz [10b]/1=B:47,

Çokluk III. Şahıs: -ları, -leri

atları [6b]/5=B:31, [7a]/2=B:33, açaqları [199a]/4 = M:66, [212a]/6 = M:33, [199a]/4=M:66, adımları [44a]/5= B:168, [44b]/1= B:168, [237b]/1 = E:142, ağızları [134b]/2 = A:167, [214b]/1 = M:41, [121a]/5 = A:118, [214b]/1=M:41, alğanları [84a]/5=B:267, almaqları [261b]/4 = N:161, anaları [153a]/1 = N:23, antları [110a]/5 = A:77, [226a]/5 = E:109, araları [198b]/1=M:64, [215b]/1=M:42, [215b]/4=M:42, [218a]/5=M:48, [219a]/1=M:49, [28a]/1= B:113, [59b]/5 = B:213, [68a]/4 = B:232, [95b]/5 = A:19, [158a]/4 = N:35, [167b]/2 = N:65, [175a]/5 = N:90, [177a]/2 = N:92, [198b]/1 = M:64, [215b]/2 = M:42, [215b]/4 = M:42, [218a]/5 = M:48, [219a]/1 = M:49, [253b]/3 = M:14, [28a]/1=B:113, [59b]/5=B:213, [68a]/4=B:232, [95b]/5=A:19, [158a]/4=N:35, [167b]/2=N:65, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, anğları [205a]/4 = M:87, arqaları [140a]/2 = A:187, [235b]/2 = E:138, [52a]/2 = B:189, artları [78a]/3=B:255, ataları [242b]/4 = E:87, [44b]/5= B:170, [259a]/3 = M:104, [44b]/5=B:170, ayduqları [196b]/2 = N:156, âyetleri [206a]/5=M:89, aymaqları [196a]/5 = N:155, [196b]/3 = N:157, [234b]/3 = E:136, [235b]/1 = E:138, [197b]/4 = M:63, bolmuşları [209b]/2 = M:24, boynağululukları [226b]/5 = E:110, bozmaqları [196a]/3 = N:155, [253a]/1 = M:13, [196a]/3=N:155, büstânları [199a]/2 = M:65, cezâları [113b]/1=A:87, dinleri [193b]/4=N:146, döstları [219b]/5=M:51, [230a]/1=E:121, [232a]/3=E:127, [23a]/5=E:128, [79a]/1 = B:257, [207a]/5 = M:18, [232a]/3 = E:127, [232a]/5 = E:128, [230a]/1 = E:121, [170b]/2 = N:76, [219b]/5 =

M:51, [136b]/1 = A:175, [136b]/1 = A:175, *eligleri* [165b]/3=N:62, [176a]/4=N:91, [198a]/2=M:64, [212a]/6=M:33, [213b]/4=M:38, *erenleri* [175b]/2=N:90, *ferişteleri* [190b]/5=N:136, *Fir'avnung hâşları* [10b]/5=B:49, *halkları* [182b]/4 = N:108, *helâlları* [12b]/5=B:57, *hevâları* [202b]/3 = M:77, [218b]/1 = M:48, [219a]/2 = M:49, [30a]/1 = B:120, [38a]/3 = B:145, [229a]/5 = E:119, [218b]/1=M:48, [219a]/2=M:49, [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145, *hösleri* [45a]/4=B:172, *hurmâ yıgaçları* [83b]/3=B:266, *İbrâhîm bünyâdları* [32a]/3=B:127, *iş eyeleri* [165b]/2=N:59, [173a]/3=N:83, *kapuğları* [52a]/3 = B:189, *karangwulukları* [223a]/2 = E:97, *karangwulukları* [223a]/2=E:97, *karındaşları* [131a]/5=A:156, [134b]/3=A:168, [152b]/3 = N:23, [131a]/5 = A:156, [134b]/3 = A:168, [242b]/4 = E:87, *karınları* [147a]/2=N:10, [46a]/1 = B:174, [147a]/2 = N:10, [235b]/5 = E:139, *katıgıhıkları* [245a]/5 = E:93, *kavmıları* [176a]/2 = N:91, *kayıtları* [226a]/4 = E:108, *kayuları* [148a]/1=N:11, *kıldukları* [236a]/3 = E:139, *kılğanları* [31a]/3= B:124, [179a]/2 = N:97, [268a]/1 = M:1, *kılmaıkları* [195b]/2 = N:153, [261b]/1 = N:160, *kız karındaşları* [152b]/3=N:23, *kızları* [152b]/4=N:23, *kitâb eyeleri* [186b]/4=N:123, [195a]/4=N:153, [199b]/5=M:68, [202b]/2=M:77, [207b]/4=M:19, *kitâbları* [190b]/5 = N:136, [90a]/1 = B:285, *konumları* [233b]/2=E:131, *korğunçları* [181a]/1 = N:102, *koşğanları* [115a]/5=A:95, *köküsleri* [175b]/1=N:90, *köngülleri* [167a]/1=N:63, *közler nûrları* [225a]/2=E:103, *közleri* [204a]/5=M:83, *kulakları* [185b]/4=N:119, *kulları* [185b]/2=N:118, [243a]/2 = E:88, *küç kılmaıkları* [195b]/2=N:153, *küfr ketürmekleri* [196a]/4=N:155, *küffleri* [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155, [196b]/2=N:156, *mâlları* [261b]/5 = N:161, [51b]/3 = B:188, [94a]/5 = A:14, [157b]/2 = N:34, [51b]/4=B:188, [81b]/1=B:261, [81b]/5=B:262, [83a]/2=B:265, [86b]/1=B:274, [93a]/3=A:10, [94a]/5=A:14, [120b]/2=A:116, [144b]/1=N:2, [145a]/3=N:5, [145b]/2=N:6, [146a]/1=N:6, [147a]/1=N:10, [157b]/2=N:34, [159a]/4=N:38, [178b]/1=N:95, [178b]/2=N:95, [81b]/1 = B:261, [81b]/5 = B:262, [83a]/2 = B:265, [86b]/1 = B:274, [144b]/1 = N:2, [93a]/3 = A:10, [120b]/2 = A:116, [178b]/1 = N:95, [178b]/2 = N:95, *man-gımları* [58a]/4 = B:208, *menfa'atları* [244b]/2 = E:92, *Mescid-i harâmning hâzırları* [54b]/5=B:196, *mîrâş h'âreleri* [176b]/4=N:92, [177a]/3=N:92, *namâzları* [245a]/1 = E:92, *nefsleri* [200b]/4=M:70, *nişânları* [18a]/3= B:73, [51a]/5= B:187, [64a]/1 = B:221, [72b]/4 = B:242, [96a]/1 = A:19, [96b]/1 = A:21, [116a]/1 = A:98, [76b]/4 = B:252, *nûrları* [225a]/2 = E:103, [225a]/2 = E:103, *'ahdleri* [195b]/5=N:154, [196a]/3=N:155, *'amelleri* [206b]/3=M:90, *oğlanları* [30b]/1= B:122, [34b]/3= B:136, [35b]/4= B:140, [93a]/3 = A:10, [103b]/2 = A:49, [112b]/4 = A:84, [120b]/3 = A:116, [235a]/2 = E:137, [234a]/2 = E:133, [242a]/2 = E:84, [242b]/4 = E:87, [33b]/3= B:133, [114b]/4 = A:93, [68b]/3 = B:233, [100b]/2 = A:36, [236a]/5 = E:140, [68b]/3=B:233, [93a]/3=A:10, [100b]/2=A:36, [120b]/3=A:116, *oğul oğlanları* [34b]/3=B:136, [35b]/4=B:140, [112b]/4=A:84, *oğulları* [33a]/5=B:132,

[94a]/5=A:14, [9a]/1= B:40, [10a]/5= B:47, [201a]/3 = M:72, [207a]/5 = M:18, [211b]/4 = M:32, [33a]/5= B:132, [58b]/4 = B:211, [262b]/5 = N:163, [252a]/3 = M:12, [200b]/2 = M:70, [73b]/2 = B:246, [94a]/5 = A:14, [202b]/5 = M:78, **oqları** [102b]/2=A:44, [206b]/2=M:90, [247b]/2=M:3, **ortakları** [235a]/2 = E:137, **orunları** [161b]/2 = N:46, [214b]/5 = M:41, [253a]/3 = M:13, **ot eyeleri** [211a]/2=M:29, **öltürmekleri** [196a]/4=N:155, **özleri** [162b]/5=N:49, [167a]/2=N:63, [167a]/4=N:64, [167b]/3=N:65, [182b]/3=N:107, [184a]/3=N:113, [203a]/5=M:80, **peyveste bolmuşları** [209b]/2=M:24, **râzları** [184b]/1=N:114, **sarâyıları** [72b]/5=B:243, [142a]/2=A:195, **satışganları** [10a]/4=B:46, [64b]/4=B:223, [75b]/5=B:249, **sâzları** [180b]/3=N:102, [181a]/1=N:102, **sevâbları** [15a]/5= B:62, [82a]/2 = B:262, [86b]/3 = B:274, [143a]/4 = A:199, [195a]/3 = N:152, [266a]/1 = N:173, **sıgıngu yerleri** [179a]/5=N:97, [186a]/4=N:121, **songları** [119a]/5 = A:111, [135a]/4 = A:170, [146b]/3 = N:9, [162a]/5 = N:47, **şenbelemek eyeleri** [162b]/1=N:47, **tamug eyeleri** [205a]/3=M:86, **Tengrining âyetleri** [191b]/4=N:140, [196a]/4=N:155, **Tengrining döstları** [207a]/5=M:18, **Tengrining oğulları** [207a]/5=M:18, **tenleri** [178b]/1=N:95, [178b]/2=N:95, **tilleri** [161b]/4=N:46, **tonları** [206a]/1 = M:89, **uluğları** [156b]/1=N:31, **uluğrakları** [230b]/3 = E:123, **umınçları** [186b]/4 = N:123, [27a]/2= B:111, **üstünleri** [199a]/4=M:66, **vaktıları** [67a]/5 = B:231, [68a]/2 = B:232, [69b]/4 = B:234, **yahşıları** [84a]/3 = B:267, **yalawaçları** [190b]/5=N:136, [194b]/1=N:150, [194b]/2=N:150, [195a]/2=N:152, [231a]/2=E:124, [90a]/1 = B:285, [137b]/2 = A:179, [90a]/2 = B:285, [137b]/2 = A:179, [194b]/1 = N:150, [195a]/2 = N:152, [194b]/2 = N:150, [231a]/2 = E:124, [190b]/5 = N:136, [265a]/2 = N:171, **yangınakları** [261b]/3 = N:160, **yanları** [140b]/5 = A:191, **Ya'küb oğlanları** [30b]/1=B:122, [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93, [200b]/2=M:70, [201a]/3=M:72, [202b]/5=M:78, **Ya'küb oğulları** [211b]/4=M:32, [9a]/1=B:40, [10a]/5=B:47, [58b]/4=B:211, [73b]/2=B:246, **yarağları** [61b]/5 = B:217, [82b]/5 = B:264, [86a]/2 = B:273, [179b]/1 = N:98, **yawukrakları** [204a]/1 = M:82, **yawuzlukları** [142a]/4=A:195, [150b]/5=N:18, [156b]/2=N:31, [199a]/1=M:65, **yawuzrakları** [204a]/1=M:82, **yayganları** [245b]/1 = E:93, **yazmakları** [157b]/4 = N:34, **yazmakları** [157b]/4=N:34, **yazukları** [93b]/1 = A:11, [219a]/5 = M:49, [125a]/2=A:135, [128a]/2=A:147, **yetimleri** [187b]/5=N:127, **yığaçları** [83b]/3 = B:266, **yığışları** [66b]/1 = B:229, [66b]/2 = B:229, **yimekleri** [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, **yollar** [155a]/5 = N:26, [254b]/1 = M:16, **yolnug keçgenleri** [160b]/5=N:43, **yüzleri** [162a]/5=N:47, **ziyân eyeleri** [178a]/5=N:95,

2.8. Hal Ekleri

2.8.1. Yalın Hâl

Yalın hal, isimlerin herhangi bir çekim eki almamış basit durumuna verilen addır.

adım [44a]/5=B:168, [44b]/1=B:168, [237b]/1=E:142,

keyim [68b]/4=B:233,

ķonum [13a]/2=B:58, [80a]/1=B:259, [170a]/3=N:75, [230b]/3=E:123, [233b]/2=E:131,

2.8.2. İlgî Hâli

Adından da anlaşılacağı üzere ismin ne ile ilgili bulunduğunu ifade eden bir ektir.

+ning, +ning, +nung, +nüng

+ing, +ing

Ünsüzlerden sonra +ning, +ning, +nung, +nüng; Düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmiş örneklerinin yanı sıra uyum dışı örnekler de mevcuttur.

Ādem'ning iki oğlu [210a]/4 =M:27, āhîret şevābıning kōrki [128a]/5 =A:148, aldağanlarning 'ameli [192b]/4 =N:142, analarınģızning ķarındaşıları [152b]/3 =N:23, anıng ehli Mescid-i ĥarāmning ĥāzırları [54b]/5 b 196, anıng saķınmaknıng ĥaķķı [117a]/1 =A:102, anlarning hevāları [38a]/3= B: 145, anlarning ķiblesi [38a]/2= B: 145, antlarning ķatıģı [226b]/1 =E:109, antlarning ķatıķmı [220b]/3 =M:53, arangızning tanuķlıķı [259b]/2 =M:106, arķalarınģ a(r)tı [140a]/2 =A: 187, ārzūlarınģ süwūģi [94a]/4 =A: 14, atalarınģızning ķız ķarındaşıları [152b]/3 =N:23, awnıng ĥelāl ķılģanları [268a]/1 =M:1, bıķmekining ķüni [237a]/2 =E:141, bitgenlerning dōstı [108a]/5 =A:68, bitgenlerning şevābı [135b]/2 =A:171, bitgenlerning yolınıng öngini [185a]/1 =N:115, boyunnıng āzād ķılmaķı [206a]/1 =M:89, bu sarāynıng sonģı [234a]/5 =E: 135, bulutnıng [43a]/2 =B:164, cüftnüng [153b]/2 =N:24, cüftnüng bedel ķılmaķı [151b]/5 =N:20, ķekürdeģining ķuķurı [163b]/4 =N:53, ķekürdeģining yippi [163a]/1 =N:49, dervişlerning yigü nersesi [256b]/2 =M:95, du'ā ķılģannıng du'āsı [50a]/4 =B: 186, dūnyāning menfa'ati [171a]/4 =N:77, dūnyāning yanutı [127b]/1=A:145, [189b]/5 =N:134, edģülüķ ķılģanlarning yanutı [205a]/1 =M:85, eliglerining yayģanları [245b]/1 =E:93, erenlerning ekini [121a]/1=A: 117, erenlerning istemekı [182a]/1 =N:104, erenlerning oģlanları [234a]/2 =E:133, ewnüng ĥac ķılmaķı [115b]/3 =A:97, ewrülmeķini yüzüngnüng [37a]/5 =B:144, ewünnüng şıfatı [81b]/2 =B:261, ewünnüng yarganı [246b]/1

[94a]/5=A:14, [9a]/1= B:40, [10a]/5= B:47, [201a]/3 = M:72, [207a]/5 = M:18, [211b]/4 = M:32, [33a]/5= B:132, [58b]/4 = B:211, [262b]/5 = N:163, [252a]/3 = M:12, [200b]/2 = M:70, [73b]/2 = B:246, [94a]/5 = A:14, [202b]/5 = M:78, okları [102b]/2=A:44, [206b]/2=M:90, [247b]/2=M:3, ortakları [235a]/2 = E:137, orunları [161b]/2 = N:46, [214b]/5 = M:41, [253a]/3 = M:13, ot eyeleri [211a]/2=M:29, örtürmekleri [196a]/4=N:155, özleri [162b]/5=N:49, [167a]/2=N:63, [167a]/4=N:64, [167b]/3=N:65, [182b]/3=N:107, [184a]/3=N:113, [203a]/5=M:80, peyveste bolmuşları [209b]/2=M:24, rızaları [184b]/1=N:114, sarâyıları [72b]/5=B:243, [142a]/2=A:195, satmışları [10a]/4=B:46, [64b]/4=B:223, [75b]/5=B:249, [252a]/3 = M:12, [180b]/3=N:102, [181a]/1=N:102, sevâbları [15a]/5= B:62, [82a]/2 = B:262, [86b]/3 = B:274, [143a]/4 = A:199, [195a]/3 = N:152, [266a]/1 = N:173, sığınğı yerleri [179a]/5=N:97, [186a]/4=N:121, songları [119a]/5 = A:111, [135a]/4 = A:170, [146b]/3 = N:9, [162a]/5 = N:47, şenbelemek eyeleri [162b]/1=N:47, tamug eyeleri [205a]/3=M:86, Tengrining âyetleri [191b]/4=N:140, [196a]/4=N:155, Tengrining dostları [207a]/5=M:18, Tengrining oğulları [207a]/5=M:18, [178b]/1=N:95, [178b]/2=N:95, tilleri [161b]/4=N:46, tonları [206a]/1 = M:89, uluğları [156b]/1=N:31, uluğrakları [230b]/3 = E:123, umınçları [186b]/4 = N:123, [27a]/2 = B:111, üstünleri [199a]/4=M:66, vaktları [67a]/5 = B:231, [68a]/2 = B:232, [69b]/4 = B:234, yahşıları [84a]/3 = B:267, yalawaçları [190b]/5=N:136, [194b]/1=N:150, [194b]/2=N:150, [195a]/2=N:152, [231a]/2=E:124, [90a]/1 = B:285, [137b]/2 = A:179, [90a]/2 = B:285, [137b]/2 = A:179, [194b]/1 = N:150, [195a]/2 = N:152, [194b]/2 = N:150, [231a]/2 = E:124, [190b]/5 = N:136, [265a]/2 = N:171, yangamakları [261b]/3 = N:160, yanları [140b]/5 = A:191, Ya'küb oğlanları [30b]/1=B:122, [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93, [200b]/2=M:70, [201a]/3=M:72, [202b]/5=M:78, Ya'küb oğulları [211b]/4=M:32, [9a]/1=B:40, [10a]/5=B:47, [58b]/4=B:211, [73b]/2=B:246, yarağları [61b]/5 = B:217, [82b]/5 = B:264, [86a]/2 = B:273, [179b]/1 = N:98, yawuğrakları [204a]/1 = M:82, yawuzluğları [142a]/4=A:195, [150b]/5=N:18, [156b]/2=N:31, [199a]/1=M:65, yawuzrakları [204a]/1=M:82, yayganları [245b]/1 = E:93, yazmakları [157b]/4 = N:34, yazmakları [157b]/4=N:34, yazukları [93b]/1 = A:11, [219a]/5 = M:49, [125a]/2=A:135, [128a]/2=A:147, yetimleri [187b]/5=N:127, yığaçları [83b]/3 = B:266, yığışları [66b]/1 = B:229, [66b]/2 = B:229, yimekleri [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, yol- ları [155a]/5 = N:26, [254b]/1 = M:16, yolnug keçgenleri [160b]/5=N:43, yüz- leri [162a]/5=N:47, ziyân eyeleri [178a]/5=N:95,

2.8. Hal Ekleri

2.8.1. Yalın Hâl

Yalın hal, isimlerin herhangi bir çekim eki almamış basit durumuna verilen addır.

adım [44a]/5=B:168, [44b]/1=B:168, [237b]/1=E:142,

keyim [68b]/4=B:233,

konum [13a]/2=B:58, [80a]/1=B:259, [170a]/3=N:75, [230b]/3=E:123, [233b]/2=E:131,

2.8.2. İlgî Hâli

Adından da anlaşılacağı üzere ismin ne ile ilgili bulunduğunu ifade eden bir ektir.

+ning, +ning, +nung, +nüng

+ing, +ing

Ünsüzlerden sonra +ning, +ning, +nung, +nüng; Düzlük-yuvarlklık uyumuna girmiş örneklerinin yanı sıra uyum dışı örnekler de mevcuttur.

Âdem'ning iki oğlu [210a]/4=M:27, âhîret şevâbının körki [128a]/5=A:148, aldağanlarning 'ameli [192b]/4=N:142, analaringızning qarındaşları [152b]/3=N:23, aning ehli Mescid-i harâmning hâzırları [54b]/5 b 196, aning saqınmaķının haķķı [117a]/1=A:102, anlarning hevâları [38a]/3=B:145, anlarning kıblesi [38a]/2=B:145, antlarning kaķıķı [226b]/1=E:109, antlarning kaķıķını [220b]/3=M:53, arangızning tanuķlıķı [259b]/2=M:106, arķalarıning a(r)tı [140a]/2=A:187, ârzülarıning süwüķi [94a]/4=A:14, atalarınızning kıız qarındaşları [152b]/3=N:23, awnung hełâl kıłģanları [268a]/1=M:1, biķmekining küni [237a]/2=E:141, bitgenlarning döstü [108a]/5=A:68, bitgenlarning şevâbı [135b]/2=A:171, bitgenlarning yolının öngini [185a]/1=N:115, boyunnung âzâd kıılmaķı [206a]/1=M:89, bu sarâyning sonķı [234a]/5=E:135, bulutnıng [43a]/2=B:164, cüftnüng [153b]/2=N:24, cüftnüng bedel kıılmaķı [151b]/5=N:20, çekürdeģining çuķurı [163b]/4=N:53, çekürdeģining yippi [163a]/1=N:49, dervişlarning yigü nersesi [256b]/2=M:95, du'â kıłģanıning du'âsı [50a]/4=B:186, dünyâning menfa'ati [171a]/4=N:77, dünyâning yanıtı [127b]/1=A:145, [189b]/5=N:134, edģülük kıłģanlarning yanıtı [205a]/1=M:85, eliglerining yayģanları [245b]/1=E:93, erenlarning ekini [121a]/1=A:117, erenlarning istemeki [182a]/1=N:104, erenlarning oģanları [234a]/2=E:133, ewnüng haç kıılmaķı [115b]/3=A:97, ewrülmeķini yüzüngnüng [37a]/5=B:144, ewünnüng şıfatı [81b]/2=B:261, ewünnüng yarģanı [246b]/1

=E:95, eyelerining destürü [154b]/3 =N:25, feris̱telemler [113b]/2 =A:87, Fir'avn kabilesining 'âdeti [93a]/5 =A: 11, Fir'avnung ehli [11a]/4 =B:50, Fir'avnung hâşşaları [10b]/5 =B:49, gâlib bolganing endäze kılmakı [246b]/5 =E:96, gaybning bilgini taqı açuqnıng [239a]/4 =E:73, gaybning haberleri [102b]/1 =A:44, [104b]/5 =A:52, [11a]/5 =A:79, [11b]/1 =A:79, [118a]/5 =A:106, [119b]/3 =A:112, [119b]/4 =A:112, [204a]/2 =M:82, [222a]/5 =M:58, [238a]/4 =E:144, [245b]/2 =E:93, h'ırluqnıng kını [245b]/2 =E:93, habışning üküşlüki [258a]/1 =M:100, halk üçün kodulğan ewnıng ilki [115a]/5 =A:96, halklarınıng körmeki [159a]/4 =N:38, [82b]/1 =B: 264, halklarınıng yaqukrakı [108a]/3 =A: 68, İbñsning keydi [170b]/3 =N:76, İbrâhımınunı [33b]/5 =B: 133, İbrâhımınunı ornı [31a]/5 =B:125, İqdingning yolu [231b]/5 =E:126, iki aynıng rızze tutmakı [177a]/4 =N:92, iki tişining rahimleri [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, iki tişining ülüşi [267a]/5 =N:176, ikisining arasıning hilâfındın [158a]/2 =N:35, ikisining asıǵı [62b]/3 =B: 219, ikisining eligleri [213b]/4 =M:38, ir uyanıng kızları taqı kız uyanıng kızları [152b]/3-4 =N:23, İshâk'ning [33b]/5 =B: 133, İsmâ'il'ning [33b]/5 =B: 133, işining songı [256b]/3 =M:95, işlegening işi [141b]/5 =A: 195, kâfirlerning [192a]/2 =N:140, kânuǵınunı [113b]/3 =A:87, Ka'be'ning [256b]/1 =M:95, kâzǵangangız nerselerning yaǵşları [84a]/3 =B: 267, kılǵanlarınıng yaǵşırakı [105a]/3 =A:54, kınning katǵırakı [269b]/1 =B:85, kışmaqnıng kânuǵı [188b]/5 =N:129, kişilerinıng [113b]/2 =A:87, kişilerinıng hevâları [202b]/3 =M:77, kişilerinıng mâlları [51b]/3 =B: 188, kişilerinıng yığǵanı [93a]/1=A:9, kişilerinıng yigremeki [268b]/3 =M:2, kişilerinıng yigrenmeki [251a]/3 =M:8, kitâb eyelerining umınçları [186b]/4 =N:123, kitâbnıng pâresi [269a]/3 =B:85, kitâbnıng aslı [92a]/3 =A:7, konumlarınıng yoqatǵanı [233b]/2 =E:131, köklerning mırâsı [138a]/1 =A: 180, köklerning mülki [140b]/2 =A: 189, köklerning mülki taqı yerning [207a]/1 =M:17, [207b]/2-3 =M:18, [214a]/3 =M:40, köklerning yaratmakı [140b]/3 =A: 190, [141a]/1 =A: 191, körkliǵ 'amel kılǵanlarınıng yanıtı [125b]/1 =A:136, köznüńg körmeki [94a]/2 =A:13, küç kılǵanlarınıng pâresi [232b]/5 =E:129, küç kılǵanlarınıng yanıtı [211a]/2 =M:29, künnüńg evveli [109a]/2 =A:72, künnüńg pâresi [80a]/4 =B:259, mâllarınǵızınıng sermâyesi [88a]/5 =B: 279, melâmet kılǵanning melâmeti [221a]/4 =M:54, mening tapa eligi [210b]/3 =M:28, mivelerning kânuǵı [83b]/4 =B: 266, munıng birle [5a]/4 =B:26, [13b]/2 =B:59, [14b]/5 =B:61, [15a]/2 =B:61, [46b]/1 =B:176, [87a]/1 =B:275, [97a]/4 =A:24, mülkünıng erkligi [97b]/3 =A:26, münâfiqlarınıng yığanı [192a]/1 =N:140, müsilmânlarınıng toquş kılmakı [176a]/3 =N:91, nersening iki ülüşi [147a]/5 =N:11, nersening üngen otı [223b]/2 =E:99, nersening yaratǵanı [224b]/5 =E:102, nikâhnıng tüǵını [71b]/1 =B: 237, ni' metlerning büstânları [199a]/1 =M:65, 'âlemiyanıńning tişileri [102a]/4 =A:42, oǵlanlarınıng öldürmeki [235a]/2 =E:137, oǵullarınǵızınıng tişileri [153a]/4 =N:23, 'İmrânıng tişisi [100a]/1 =A: 35, 'İsâ'ning sıfatı [106a]/2

=A: 59, 'isāning [203a]/1 =M:78, ol antlaringizning kefareti [206a]/3 =M:89, ol ikisining ornu [260b]/1 =M:107, ol ikisining saqlamaķı [78a]/5 =B: 255, ol ikisining tanuķluķı [260b]/3 =M:107, ol ikisining yazuķı [62b]/3 =B: 219, ol işlerning uķramaķı [139b]/5 =A:186, ol nersening arıķları [205a]/4 =M: 87, ol nersening mengizeşiki [35a]/1 =B: 137, ol nersening pāresi [104a]/5 =A: 50, [131a]/2 =A:155, [219a]/3 =M:49, ol nersening yarısı [148a]/3 =N:12, ol nersening yarısı [267a]/1 =N:176, olarning biri [114a]/4 =A: 91, olarning ıkarmaķı [269a]/3 =B:85, olarning kaytarmaķı [66a]/1 =B: 228, olarning pāresi [77a]/1 =B: 253, olarning peyķāmberi [74a]/4 =B: 247, ollarning aşnusu [93a]/5 =A: 11, otnung kımı [141a]/3 =A:191, otnung eyeleri [8b]/5 =B:39, otnung kımı [32a]/2 =B:126, otnung tamduķı [93a]/4 =A:10, lmnnn kaytķlıķları [245a]/5 =E:93, lmnnn kaytķlıķları [245a]/5 =E:93, lmnnn teggeni [260a]/1 =M:106, zlerining k klanları [179a]/1 =N: 97, pārening dstları [219b]/5 =M:51, perilerning ķri [232a]/4 =E:128, [233a]/1 =E:130, perining [227a]/5 =E:112, ribāning [87b]/2 =B: 276, şıfat klduķlarının cezāsi [236a]/3 =E:139, sznnn bezeki [227b]/1 =E:112, řeytānning mangımları [58a]/4 =B: 208, taķdr klangızning yarısı [71a]/5 =B: 237, Tengrining auķ hccetleri [91b]/2 =A:4, Tengrining artmaķı ya' n dni [35a]/4 =B: 138, Tengrining āyātı [116b]/3 =A:101, [120a]/1 =A:113, Tengrining āyetleri [67b]/3 =B: =B: 231, [108b]/3 =A: 70, [118b]/2 =A:108, [119b]/3 =A:112, Tengrining def klmaķı ya' n ygmaķı [76b]/2 =B: 251, Tengrining destn [76a]/1 =B: 249, [76a]/5 =B: 251, Tengrining hādleri 66=B: 3-4 b 229, [67=A:3 b 230, Tengrining hřndluķı [58a]/1 =B: 207, Tengrining hřndluķı [83a]/2 =B: 265, [136a]/4 =A: 174, Tengrining kitabı [97a]/1 =A: 23, Tengrining kni yolu [109a]/4 =A:73, [243a]/1 =E:88, Tengrining la' neti [113b]/2 =A:87, Tengrining la' neti taķı feriselerning taķı kişi-lerdin kaķuķlarının [42a]/3-4 =B:161, Tengrining ni' meti [59a]/1 =B: 211, [67b]/4 =B: 231, [117a]/3 =A:103, Tengrining niřānları [76b]/4 =B: 252, [96a]/1 =A: 19, [96b]/1 =A: 21, [116a]/1 =A:98, Tengrining 'ahdi [110a]/5 =A: 77, Tengrining ķri [221b]/4 =M:56, Tengrining raķmeti [62b]/1 =B: 218, [118b]/1 =A:107, Tengrining satģařanları [75b]/5 =B: 249, Tengrining urķanına ya' n Tengrining 'ahdi [117a]/2 =A: 103, Tengrining yāri birgenleri [104b]/4 =A: 52, Tengrining yāriři [60b]/2 =B: 214, Tengrining yĝlıķları [66b]/2 =B: 229, Tengrining yolu [94a]/1=A:13, [82a]/1=B: 262, taģanı lmnnn [139a]/4 =A:185, tengizning awı [256b]/5 =M:96, triĝlikning kālesi [94b]/3 =A: 14, tişileringizning anaları [153a]/1 =N:23, tişilerning yetimleri [187b]/5 =N:127, tiwelerning kaķımları [235b]/5 =E:139, tiwelerning kuķaķları [185b]/4 =N:119, tiwening, sĝrının, koynın, keninin [267b]/5 =M:1, trt aynung kymeki [65a]/5 =B: 226, tn knnnn biri biri son-ĝıncā yrmeki [140b]/3 =A:190, tnnn [246b]/4 =E:96, tnnn klanı [246b]/4 =E:96, tnnn sā'atleri [120a]/2 =A:113, ta'āmnung kaķuķı [114b]/3 =A:93,

uyanıning 'avreti [211b]/3 =M:31, uyasınıning 'avreti [211b]/1 =M:31, uyasınıning öldürmeki [211a]/3 =M:30, üç künnüing rüze tutmağı [54b]/3 =B:196, üç künnüing rüze tutmağı [206a]/2 =M:89, üçnüing üçünçisi [201b]/2 =M:73, ümmetning yaşıısı [118b]/5 =A:110, yabanıning awı [257a]/2 =M:96, yaqınraq tırlıqlıknıng fa'idesi [178a]/1 =N:94, yalğanka nisbet kılğanlarıning işni [125b]/3 =A:137, yamıtıng körküğü [142b]/1 =A:195, Ya'küb oğullarıning 'ahdi [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12, yarı birgenlerning yaşııraqı [128b]/3 =A:150, yazuq kılğanlarıning uluğraqları [230b]/3 =E:123, yazuqlarıning päresi [219a]/5 =M:49, yazuqnıng äşkäräsi [229b]/1 =E:120, yerning karangwuluqları [223a]/2 =E:97, yerning körküglüki [94b]/3 =A:14, yerning tohusı [114a]/5 =A:91, yetimlerning mälları [147a]/1 =N:10, yinggenning 'ameli [192b]/4 =N:142, yolning tüzi [197a]/3 =M:60, yolning keçgenleri [160b]/2 =N:43, yolning könisi [26a]/2 =B:108, yolning tüzni [202b]/4 =M:77, [252b]/5 =M:12, yüzüingnüing [37a]/5 =B:144, ziyän eyelerining öngini [178a]/5 =N:95, zulm kılğanlarıning ikämet kılgu yeri [129a]/1 =A:151

2.8.3. Yükleme Hâli

Belirtme hâli adını da verdiğimiz bu hal esasen kullanıldığı cümlede o ismi belirtilir nesne yapmaktadır.

-n; +nı, ni

Teklik ve çokluk şahıs iyelik eki almış kelimeler istisna olmak üzere yalnız halde veya ek almamış kelimelerde sürekli +nı, ni şeklinde kullanılmaktadır. Teklik ve çokluk şahıs iyelik eki almış kelimelerden sonra ise +n eki gelmektedir.

adaqlarınımı [76a]/3=B:250, Ädemni [99b]/3 =A:33, anı [5b]/2=B:27, [16a]/4=B:66, [18a]/2=B:72, [23a]/1=B:100, [24a]/2=B:102, [26b]/4=B:110, [26b]/5=B:110, [30a]/4=B:121, [32a]/1=B:126, [33a]/2=B:130, [40a]/2=B:151, [41b]/2=B:159, [41b]/3=B:159, [45b]/1=B:173, [45b]/5=B:174, [48b]/1=B:181, [48b]/2=B:181, [50b]/5=B:187, [51b]/2=B:188, [55b]/4=B:188, [57b]/4=B:206, [59b]/4=B:213, [61a]/1=B:215, [65a]/3=B:225, [65b]/4=B:228, [66b]/5=B:230, [67a]/2=B:230, [67a]/4=B:230, [69a]/5=B:233, [70b]/2=B:295, [72a]/1=A:239, [73a]/5=A:245, anlarını [32b]/5 =B:129, [32b]/5 =B:129, [35a]/3 =B:137, [43a]/5 =B:165, [46a]/3 =B:174, [52b]/1 =B:191, [52b]/2 =B:191, [52b]/4 =B:191, [60a]/1 =B:213, [60a]/5 =B:214, [67a]/5 =B:231, [67b]/1 =B:231, [68a]/3 =B:232, [72b]/4 =B:243, [73a]/1 =B:243, [76a]/4 =B:251, [78b]/5 =B:257, [79a]/1 =B:257, [81a]/3 =B:260, [81a]/4 =B:260, [86a]/3 =B:273, [86a]/4 =B:273, [93b]/1 =A:11, [94a]/1 =A:13, [96b]/2 =A:21, [97a]/5 =A:24, [97b]/1 =A:25, [105b]/3

= A:56, [121b]/2 = A:119, [122a]/2 = A:120, [123b]/3 = A:127, [123b]/4 = A:128, [126a]/5 = A:141, [126b]/2 = A:142, [129a]/2 = A:152, [130a]/3 = A:154, [133b]/1 = A:164, [134a]/5 = A:167, [135a]/1 = A:169, [136a]/4 = A:174, [137a]/2 = A:178, [138b]/5 = A:183, [185b]/4=N:119, [186b]/1=N:122, [188a]/1=N:127, [191a]/3=N:137, [195b]/2=N:153, [199a]/1=M:65, [203a]/5=M:80, [203b]/3=M:81, [219b]/5=M:51, [220a]/2=M:52, [221a]/2=M:54, [222a]/1=M:57, [226b]/5=E:110, [227b]/2=E:112, [232a]/4=E:128, [233a]/4=E:130, [235a]/3=E:137, [235a]/4=E:137, [242b]/5=E:87, [244b]/1=E:91, [252a]/3=M:12, [121b]/2=A:119, [123b]/3=A:127, [129a]/2=A:152, [130a]/3=A:154, [133b]/1=A:164, [134a]/5=A:167, [135a]/1=A:169, [136a]/4=A:174, [137a]/2=A:178, [137a]/3=A:178, [140a]/4=A:188, [142a]/4=A:195, [150a]/3=N:15, [151a]/5=N:19, [159b]/3=N:39, [161a]/3=N:44, [162a]/2=N:46, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [163b]/2=N:52, [164a]/4=N:56, [164b]/3=N:57, [165a]/1=N:57, [166a]/4=N:60, [168a]/4=N:68, [175a]/3=N:89, [175b]/3=N:90, [176a]/5=N:91, [179a]/1=N:97, [6a]/3=B:29, [35a]/3=B:137, [43a]/5=B:165, [52b]/2=B:191, [52b]/4=B:191, [60a]/1=B:213, [60a]/5=B:214, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/3=B:232, [72b]/4=B:243, [78b]/5=B:257, [79a]/2=B:257, [81a]/3=B:260, [81a]/4=B:260, [86a]/3=B:273, [93b]/1=A:11, [105b]/3=A:56, [126a]/5=A:141, [126b]/2=A:142, [140a]/4 = A:188, [140a]/5 = A:188, [142a]/4 = A:195, [150a]/3 = N:15, [150a]/5 = N:16, [151a]/5 = N:19, [151b]/3 = N:19, [154b]/3 = N:25, [157b]/4 = N:34, [157b]/5 = N:34, [159b]/3 = N:39, [161a]/3 = N:44, [162a]/2 = N:46, [162b]/1 = N:47, [162b]/5 = N:49, [163a]/3 = N:51, [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/3 = N:57, [165a]/1 = N:57, [166a]/4 = N:60, [167a]/1 = N:63, [168a]/4 = N:68, [174b]/3 = N:88, [175a]/3 = N:89, [175b]/3 = N:90, [176a]/5 = N:91, [179a]/1 = N:97, [185b]/3 = N:119, [185b]/4 = N:119, [185b]/5 = N:119, [186a]/2 = N:120, [186b]/1 = N:122, [188a]/1 = N:127, [191a]/3 = N:137, [191a]/4 = N:137, [195b]/2 = N:153, [197b]/3 = M:63, [199a]/1 = M:65, [203a]/5 = M:80, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [220a]/2 = M:52, [221a]/2 = M:54, [222a]/1 = M:57, [224a]/4 = E:100, [226b]/5 = E:110, [227b]/2 = E:112, [232a]/4 = E:128, [233a]/4 = E:130, [235a]/3 = E:137, [235a]/4 = E:137, [242b]/5 = E:87, [244b]/1 = E:91, [252a]/3 = M:12, [253a]/1 = M:13, [254b]/1 = M:16, [254b]/2 = M:16, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [264a]/2 = N:168, [265b]/4 = N:172, [266a]/2 = N:173, [266b]/2 = N:175, [266b]/3 = N:175, [270b]/1 = B:88, arırlarını [205a]/4=M:87, arırsızını [137b]/1=A:179, arırganlarını [64b]/1=B:222, arıksını [258b]/4=M:103, artukını [173a]/4=N:83, artuklukını [71b]/2=B:237, aşanlıknı [50a]/1=B:185, asırsızını [144a]/5=N:2, aşkırarını [229b]/2=E:120, aşnısını [93a]/5=A:11, [127a]/1=A:144, atalarınızını [56a]/4=B:200, atını [248b]/2=M:4, atlarını kamağını [6b]/4=B:31, awuğunu [75b]/1=B:249, ayyetlerimni [233a]/3=E:130, ayyetlerini [67b]/3=B:231, ayyetlerini [232a]/1=E:126, âzârını [82a]/1=B:262, az bahârını

[46a]/1=B:174, azgınlıknı [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [161a]/4=N:44, bitmeklerini [241b]/2=E:82, bizni [105a]/1=A:53, [141b]/2=A:193, [141b]/3=A:194, buzağımı [11b]/1=B:51, bütänni [183b]/5=N:112, bünyâdlarını [32a]/3=B:127, cimâ'nı [70a]/4=B:235, cânlarınızını [245b]/1/2=E:93, cezâsını [53b]/2=B:194, [128a]/4=A:148, Cuhûdlarını [219b]/4=M:51, Dâvüdün [241a]/3=E:84, dervişlikni [84b]/2=B:268, dîningizni [222a]/1=M:57, [247b]/5=M:3, dînlerini [193b]/4=N:146, du'âsını [50a]/5=B:186, düşmênlikni tağı yigrenmekni [206b]/5=M:91, dünyânı [129a]/5=A:152, ehlini [61b]/2=B:217, eligimni [210b]/4=M:28, eligleringizni [161a]/2=N:43, [170b]/4=N:77, [249b]/3=M:6, emânetlerini [165a]/2=N:58, ewrûlmekini [37a]/5=B:144, ewümnü [31b]/1=B:125, Eyyübüni [241a]/3=E:84, ferîştelerni [227a]/1=E:111, gaybı [137b]/1=A:179, hacccı [55a]/3=B:197, hacccı tağı ziyâretni [54a]/1=B:196, hâddin keçmekni [198a]/5=M:64, haqqkını [237a]/2=E:141, Hârûnnı [241a]/4=E:84, hayrını [49a]/5=B:184, hûkmetni [184a]/4=N:113, hüccetingizni [26a]/3=B:111, hüccetlerni [77a]/2=B:253, hûkmmi tağı peygâmberlikni [243a]/5=E:89, İbîslerin [227a]/5=E:112, İbîsini [186a]/1=N:119, İbrâhîmni [30b]/5=B:124, [187b]/1=N:125, İdîsin [5a]/2=B:26, [8a]/5=B:37, [87a]/4=B:275, [89a]/5=B:282, İlyâsını [242b]/1=E:85, İncilni [200a]/1=M:68, [103b]/2=A:48, [91a]/4=A:3, İshâkı [241b]/5=E:84, İsmâ'îlni [242b]/2=E:86, israf kılğınlarını [273a]/3=E:141, işlerini [44a]/2=B:167, kabîlesin [99b]/4=A:33, kabînlerini [145a]/1=N:4, kâfirlerini [191b]/1=N:139, [193a]/4=N:144, kâlemlerin [102b]/2=A:44, kânuğımı [188b]/5=N:129, [207a]/1=M:17, kânuğını [6a]/2=B:29, kanlarını [6b]/2=B:30, kânını [45b]/2=B:173, keçmekimizni [128a]/2=A:147, ke-limelerini [161b]/2=N:46, [253a]/2=M:13, kımâr okların [102b]/2=A:44, kınını [46a]/4=B:175, kimersenî [129a]/5=A:152, [143a]/2=A:199, [164a]/2=N:55, [164a]/3=N:55, [169a]/1=N:72, [174b]/4=N:88, [182b]/4=N:107, [241b]/4=E:83, [244b]/4=E:92, [56a]/5=B:199, [56b]/2=B:201, [57a]/4=B:204, [57b]/5=B:207, [109b]/3=A:75, [109b]/4=A:75, [77a]/1=B:253, [77a]/5=B:253, [77a]/5=B:253, kimni [25a]/4=B:105, [36b]/2=B:142, [60a]/2=B:213, [85b]/3=B:272, [94a]/2=A:13, [97b]/5=A:26, [124a]/2=A:129, [137b]/2=A:179, [141a]/3=A:192, [163a]/1=N:49, [163b]/2=N:52, [174b]/4=N:88, [193a]/2=N:143, kişîlerni [211b]/5=M:32, [212a]/1=M:32, kitâbnı [164a]/1=N:54, [103b]/1=A:48, [222a]/2=M:57, [228a]/1=E:114, [243a]/4=E:89, [38a]/5=B:146, [40a]/1=B:151, [46b]/1=B:176, [116b]/1=A:100, [139b]/3=A:186, [184a]/4=N:113, kitâbnı ya'ni Tevratını [10a]/1=B:44, [11b]/4=B:53, kôrkuğın [128b]/4=A:151, kôrkuçunğuzını [168b]/5=N:71, köklerini [239a]/2=E:73, [240b]/2=E:79, köküsnü [213b]/2=E:125, köni yolnu [5b]/4=B:27, köngülünü [213b]/2=E:125, könisin [26a]/2=B:108, kulaklarını [185b]/4=N:119, Kur'an'ını [32b]/5=B:129, kurbânını [210a]/5=M:17, küfnü [26a]/1=B:108, [104b]/3=A:52, [137a]/1=A:177, kündüzni [98a]/2=A:27, künni [246b]/4=E:96,

[79b]/3=B:258, Lü't'nu [242b]/3=E:86, mâlmı [82b]/2=B:264, mâllarını [261b]/5=N:161, mâllarınızını [51b]/2=B:188, [145a]/3=N:5, [156a]/1=N:29, mâllarını [144b]/1=N:2, [81b]/1=B:261, [81b]/5=B:262, [86b]/1=B:274, mâllarını [144a]/4=N:2, mâlmı [47a]/1=B:177, [48a]/4=B:180, mehrni [71a]/4=B:237, meşel urmakını [5a]/1=B:26, minî [240a]/3=E:77, mumı [121a]/4=A:118, [141a]/2=A:191, [80a]/2=B:259, munlarını [36a]/5=B:142, Mûsâni [241a]/4=E:84, mü'minlerini [122a]/5=A:121, mü'minnî [176b]/4=N:92, [177a]/4=N:92, mülkinî [239b]/3=E:75, mülkinî [74b]/3=B:247, [79b]/1=B:258, [97b]/3=A:26, [97b]/4=A:26, namâznı [26b]/1=B:110, [47a]/3=B:177, namâznı tağı birseniz zekâtını [252a]/5=M:12, neni [188a]/3=N:127, [25a]/5=B:106, [60b]/3=B:215, [62b]/4=B:219, [77b]/1=B:253, [85b]/3=B:272, [85b]/5=B:272, [101b]/4=A:40, [103a]/5=A:47, nersenî [132b]/5=A:161, [133a]/4=A:163, [134b]/2=A:167, [134b]/3=A:167, [138a]/2=A:180, [151b]/4=N:19, [157a]/1=N:32, [162a]/4=N:47, [162b]/3=N:48, [162b]/3=N:48, [178a]/3=N:94, [187b]/2=N:126, [197a]/5=M:61, [199a]/3=M:66, [199b]/1=M:67, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [227a]/2=E:111, [227b]/2=E:112, [237b]/4=E:143, [18b]/2=B:74, [23b]/4=B:102, [24a]/4=B:102, [44b]/3=B:169, [45b]/2=B:173, [47b]/4=B:178, [66b]/1=B:229, [67b]/4=B:231, [68a]/1=B:231, [69b]/1=B:233, [70a]/1=B:234, [71b]/3=B:237, [78a]/4=B:255, [100a]/5=A:36, [104a]/4=A:50, [111b]/5=A:81, [128b]/5=A:151, [130a]/1=A:153, [130b]/1=A:154, [130b]/5=A:154, [131b]/3=A:156, [238a]/1=E:144, [241a]/4=E:81, ni'metini [67b]/4=B:231, ni'metiminî [39b]/3=B:150, [248a]/1=M:3, ni'metini [250b]/2=M:6, nişânlarınğı [32b]/4=B:129, [51a]/5=B:187, nişânlarını [18a]/3=B:73, [64a]/1=B:221, nişânlarını [84a]/2=B:266, Nûhnı [241a]/1=E:84, [99b]/3=A:33, 'ahdini [140a]/1=A:187, 'âlâmetlerin [268a]/3=M:2, 'ahdingizni [15b]/2=B:63, oğlanlarını [68b]/3=B:233, [236a]/5=E:140, oğullarınızını [11a]/1=B:49, 'ibâdet kılğı yerlerinizni [32b]/2=B:128, 'ibâdetni [11b]/2=B:51, 'İsâmı [242b]/1=E:85, [207a]/1=M:17, [196b]/4=N:157, 'ivaznı [9b]/1=B:41, [110a]/5=A:77, öfkeni [124b]/5=A:134, öğürni [123b]/2=A:127, [200b]/4=M:70, [73b]/2=B:246, ölügnü [246b]/2=E:95, [98a]/3=A:27, ölmünî [134b]/5=A:168, önginnî [130a]/4=A:154, örtüglüğün [7a]/4=B:33, [229b]/2=E:120, öznî [187a]/4=N:125, [58a]/1=B:207, özlerini [32b]/1=B:128, [184a]/3=N:113, özümnî [209b]/5=M:25, padşâhıknı [76b]/1=B:251, pârelerini [76b]/2=B:251, pârengizni [156b]/4=N:32, pârenî [51b]/3=B:188, [81a]/4=B:260, [107a]/4=A:64, pâresin [104a]/5=A:50, peygâmberlerini [59b]/1=B:213, peygâmberlikni [76b]/1=B:251, putlarını [239b]/1=E:74, râstlağanını [244b]/2=E:92, ribânı [124a]/3=A:130, rûzeni [51a]/3=B:187, rûzisin [14a]/2=B:60, şâbr kılğınlarını [126b]/3=A:142, şâbrını [76a]/3=B:250, şadâkalarınğuzını [82b]/1=B:264, sanı [50a]/2=B:185, satıgnı [87a]/2=B:275, şevâblarını [266a]/1=N:173, şevâblarını [195a]/3=N:152, sinî [258a]/1=M:100, [172a]/2=N:79, [29b]/2=B:119, [37a]/5=B:144,

sizlerni [233a]/3=E:130, [40b]/2=B:155, sizni [10b]/1=B:47, [10b]/5=B:49, [12b]/1=B:55, [12b]/2=B:56, [26a]/3=B:109, [30b]/2=B:122, [36b]/3=B:143, [39b]/5=B:151, [50a]/2=B:185, [55b]/4=B:198, [61b]/4=B:217, [65a]/2=B:225, [67b]/5=B:231, [98b]/2=A:28, [99a]/3=A:30, [99a]/5=A:31, [117b]/1=A:103, [118b]/2=A:149, [132b]/2=A:160, [192b]/1=N:141, [207a]/5=M:18, [234a]/1=E:133, [255a]/1=M:91, [155a]/5=N:26, [165a]/4=N:58, [174a]/5=N:87, [205b]/2=M:89, [205b]/3=M:89, [245b]/5=E:94, [250b]/1=M:6, sözini [138a]/3=A:181, sözni [172a]/1=N:78, Süleymanın [241a]/3=E:84, şerf atı [164a]/1=N:54, [103b]/1=A:48, [32b]/5=B:129, [40a]/1=B:151, Tengri [140b]/5=A:191, [160a]/4=N:42, [167b]/1=N:64, [193a]/1=N:142, [221b]/3=M:56, [55b]/3=B:198, [56a]/4=B:200, [57a]/5=B:204, [99a]/4=A:31, [125a]/2=B:135, Tengrisim [135b]/1=A:171, Tengri buyruğında çıkkanları [5a]/5=B:26, [12b]/1=B:55, [43a]/5=B:165, tanuqlarınıgızı [4a]/1=B:23, tanuqlukı [36a]/1=B:140, tengizni [11a]/4=B:50, Tersälarnı [219b]/4=M:51, tevbelerin [150b]/3=N:17, tevbengizni [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, tevbessin [8a]/5=B:37, tevbe kılğanları [64b]/1=B:222, tevbengizni [50b]/4=B:187, Tavrâtı [199b]/5=M:68, [103b]/2=A:48, [91a]/4=A:3, tirigni [246b]/1=E:95, [98a]/2=A:27, tişlerni [185b]/1=N:117, [250a]/3=M:6, tişini [237b]/4=E:143, [238a]/2=E:144, tonguz itini [45b]/2=B:173, tülekleringizni [52a]/4=B:189, tişileringizni [11a]/2=B:49, tişlerni [70b]/4=B:236, tünni [11b]/1=B:51, [98a]/1=A:27, uluğrakı [195b]/1=N:153, uyası [47b]/4=B:178, üküşni [202b]/4=M:77, [203a]/4=M:80, [197b]/1=M:62, ündegeni [141a]/5=A:193, ündemekni [45a]/2=B:171, üzesin [59a]/4=B:212, va' desini [129a]/2=A:152, Yahyânı [242b]/1=E:85, Ya'kübnı [241a]/1=E:84, yalawaçını [221b]/4=M:56, yalğanı [245a]/2=E:93, yanutlarınızı [139a]/4=A:185, yarlıkamağın [84b]/3=B:268, yawuzluqlarımıznı [141b]/2=A:193, yawuzluqlarını [142a]/4=A:195, yawuzluknı [150b]/2=N:17, yazukı [183b]/2=N:111, yazuklarınıznı [128a]/2=A:147, yazuklarınızı [252b]/3=M:12, yazukı [183b]/5=N:112, yazukumı [211a]/1=M:29, yerni [17b]/2=B:71, [31b]/4=B:126, [239a]/2=E:73, Yes' anı [242b]/2=E:86, yığılarnı [66b]/1=B:229, Yünusnı [242b]/2=E:86, Yüsufnı [241a]/3=E:84, yüzleringizni [37b]/2=B:144, [161a]/1=N:43, [249b]/3=M:6, yüzüingni [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149, zekâtı [26b]/1=B:110, [47a]/3=B:177, [221b]/3=M:55, Zekerıyyânı [242a]/5=E:85, zeytünı [223b]/5=E:99,

2.8.4. Yönelme Hâli

+ğa, +ge

+ka, +ke

+nga, +nge, +nğa, +nka

Yönelme hâli ekinin kullanımında bir tutarlılık olduğunu söyleyemeyiz. Faktumumiyetle kalın sırada yer alan kelimelerdeki ünlülerden sonra +ğa; teklik ve çokluk üçüncü şahıs eki iyelik eki almış kelimelerden sonra ise genellikle +nga, +nge, +nga, +nka ekleri kullanılmaktadır.

Âdemğa [6b]/4=B:31, adımlarınğa [44a]/5=B:168, alğınçağa [150a]/4=N:15, anağa [60b]/4=B:215, anasınğa [147b]/1=N:11, [147b]/4=N:11, antlarınğızğa [65a]/1=B:224, ârzûlarğa [155b]/3=N:27, ata anağa [158b]/1=N:36, atağa [60b]/4=B:215, atasınğa [147b]/1=N:11, [239b]/1=E:74, âyetleringe [108b]/3=A:70, [119b]/3=A:112, [229a]/1=A:118, Âzerğa [239b]/1=E:74, başlarınğızğa [249b]/4=M:6, bâhlğa [261b]/5=N:161, biringe [147b]/1=N:11, [151a]/1=N:18, biringizge [259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, birisinge [152a]/1=N:20, bitgenge [176b]/2=N:92, bitmekge [141a]/5=A:193, bizge [13a]/1=B:57, [14a]/5=B:61, boyınınğa [257a]/5=M:97, [268a]/4=M:2, bütlerğa [163a]/4=N:51, cüftleringe [72a]/4=B:240, çerigleringe [76a]/2=B:250, Dâvûdğa [263a]/1=N:163, dervişlerge [47a]/2=B:177, [60b]/4=B:215, [86a]/1=B:273, [158b]/2=N:36, edğülükge [268b]/5=M:2, [38b]/4=B:148, eki-ninge [121a]/1=A:117, eligleringizge [250a]/4=M:6, emgekge [63a]/4=B:220, erenlerge [29b]/1=B:118, [43a]/3=B:164, [66a]/2=B:228, [126a]/2=A:140, [146a]/2=N:7, [219b]/3=M:50, [223b]/1=E:98, [224a]/3=E:99, [225b]/2=E:105, [232a]/1=E:126, erkekge [267a]/5=N:176, erkeklerimizge [236a]/1=E:139, eş-kekinge [80b]/2=B:259, ewlerge [52a]/1=B:189, [52a]/3=B:189, eyeleringe [31b]/4=B:126, [47a]/1=B:177, [158b]/1=N:36, [165b]/2=N:59, ferişteringe [90a]/1=A:285, hağ dinge [108a]/2=A:67, Hârûnğa [263a]/1=N:163, hevâlaringe [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145, hıyânet kılğanlarğa [182b]/1=N:105, hilege [179b]/2=N:98, hoşnûdlukinge [136a]/4=A:174, hûkmge [166a]/2=N:60, İbrâhîm dîninge [115a]/4=A:95, İbrâhîm kabîlesinğa [164a]/1=N:54, İbrâhîmğa [241b]/3=E:83, içinge [103b]/4=A:49, İdige [111a]/5=A:79, [127b]/4=A:146, [197b]/4=M:63, [216a]/5=M:44, İdinge [33b]/4=B:133, ikisinge [267a]/3=N:176, kâfirlerğa [195a]/1=N:151, [192a]/5=N:141, [159a]/3=N:37, [24b]/5=B:104, [262a]/1=N:161, kâfirlikğa [134a]/5=A:167, Kâ'beğa [41a]/4=B:158, [268a]/4=M:2, karnlarınğa [46a]/1=B:174, kaytarmakınğa [66a]/1=B:228, kelimege [107a]/2=A:64, kılğanlarğa [124b]/5=A:134, kınamakğa [149a]/5=N:12, [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235, [82a]/5=B:263, [131a]/4=A:155, [258b]/1=M:101, kıyâmet kûninge [46b]/5=B:177, [105b]/1=A:55, [253b]/4=M:14, [262b]/1=N:162, kıyâmetğa [198b]/1=M:64, kimersege [23b]/5=B:102, [31b]/5=B:126, [40b]/1=B:154, [68b]/3=B:233, [171a]/5=N:77, [177b]/5=N:94, [208b]/1=M:20, kimerselelerge [151a]/2=N:18, kinge [97b]/4=A:26, [59a]/5=B:212, [74b]/4=B:247, [81b]/4=B:261, [98a]/3=A:27, [100a]/2=A:37, [109b]/1=A:73, [124a]/1=A:129, [162b]/3=N:48, [185a]/4=N:116, [207b]/1=M:18, [207b]/2=A:18, kinglikge [154a]/5=N:25, kişilerge [9b]/5=B:44,

[23b]/3=B:102, [31a]/2=B:124, [37a]/4=B:143, [39b]/1=B:150, [49b]/2=B:185, [151b]/5=B:189, [62b]/3=B:219, [64a]/1=B:221, [102a]/1=A:41, [140a]/2=A:187, [159a]/1=N:37, [172a]/3=N:79, [175a]/5=N:90, [193a]/1=N:142, [263a]/5=N:165, *kişileringizge* [206a]/1=M:89, *kitābğa* [121b]/3=A:119, [190b]/4=N:136, *kitābge* [190b]/3=N:136, *konışğa* [158b]/2=N:36, [158b]/3=N:36, *kökge* [231b]/3=E:125, *köklerge* [78a]/5=B:255, *köprekinge* [228b]/1=E:116, *kolğuçılarga* [47a]/2=B:177, *küç kılğanlarga* [85a]/3=B:270, [141a]/4=A:192, [201b]/1=N:72, *kündüzge* [98a]/1=A:27, *künge* [97b]/1=A:25, [15a]/4=B:62, [93a]/1=A:9, *kününgüzge* [233a]/3=E:130, *mağribğa* [46b]/4=B:177, *maşrıqğa* [46b]/3=B:177, *mengizeşingie* [35a]/1=B:137, *mırās h'äreleringe* [177a]/3=N:92, *misāfirge* [47a]/2=B:177, *Müsāğa* [195b]/4=N:153, [263a]/4=N:164, *mü'minlerğa* [193b]/5=N:146, *mükāteblerğa* [47a]/3=B:177, *namāzğa* [160a]/5=N:43, [249b]/2=M:6, *nege* [33b]/3=B:133, *nersege* [16a]/4=B:66, [16a]/5=B:66, [23a]/3=B:101, *nirge* [28b]/2=B:115, *ahdinge* [110a]/3=A:76, *ahdleringe* [47a]/4=B:177, *orninga* [151b]/5=N:20, *öfkege* [119b]/2=A:112, *ögürge* [116b]/1=A:100, *öksüzlerge* [144a]/4=N:2, [158b]/2=N:36, *önginge* [238b]/5=E:145, [247a]/4=M:3, *öwkege* [133a]/2=A:162, *özinge* [225a]/4=E:104, *özleringe* [13a]/1=B:57, [167a]/4=N:64, [121a]/2=A:117, *özleringizğa* [50b]/4=B:187, *özleringizge* [12a]/1=B:54, *özün-güzge* [85b]/4=B:272, *päreğa* [8a]/3=B:36, [152a]/4=N:21, [194b]/3=N:150, [227b]/1=E:112, [232b]/5=E:129, *päresinge* [269a]/3=B:85, *peygamberğa* [73b]/3=B:246, [132b]/4=A:161, [227a]/4=E:112, *peygamberlerğa* [46b]/5=B:177, [262b]/3=N:163, *raḥmetge* [266b]/3=N:175, *saḡa* [65a]/3=B:225, [205b]/3=M:89, *sizge* [8a]/3=B:36, [8b]/2=B:38, [10b]/5=B:49, [11a]/2=B:49, [12a]/3=B:54, [12b]/5=B:57, [13a]/4=B:58, [14b]/3=B:61, *Süleymānğa* [263a]/1=N:163, *seytānğa* [78b]/3=A:256, *tamuğ yolınğa* [264a]/3=N:169, *tangğa* [57a]/4=B:204, [63b]/2=B:221, [63b]/4=B:221, [258a]/1=M:100, *Tengriğa* [16b]/3=B:67, [28b]/1=B:115, [31b]/5=B:126, [41a]/1=B:156, [45a]/5=B:172, [46b]/4=B:177, [61b]/3=B:217, [65b]/5=B:228, [68a]/5=B:232, [71b]/5=B:238, [78b]/3=B:256, [82b]/3=B:264, [90a]/1=B:285, [96a]/2=A:20, [99b]/2=A:32, [107a]/3=A:64, [112b]/2=A:84, [115b]/3=A:97, [118b]/3=A:109, [120a]/3=A:114, [123b]/5=A:129, [124a]/5=A:132, [127a]/3=A:144, [128b]/5=A:151, [130a]/4=A:154, [135b]/2=A:172, [136b]/4=A:176, [137a]/1=A:177, [137b]/2=A:179, [138a]/1=A:180, [140b]/1=A:189, [143a]/2=A:199, [158a]/5=N:36, [159a]/5=N:38, [159b]/2=N:39, [162b]/4=N:48, [165b]/4=N:59, [168a]/5=N:69, [187b]/1=N:126, [189a]/3=N:131, [189b]/2=N:132, [191b]/2=N:139, [193b]/3=N:146, [194b]/1=N:150, [195a]/2=N:152, [200a]/5=M:69, [203b]/2=M:81, [207a]/2=M:17, [207b]/2=M:18, [222b]/2=M:59, [224a]/3=E:100, [234b]/1=E:136, [262a]/5=N:162, [264b]/2=N:170, [265a]/2=N:171, [265b]/2=N:172, [266b]/2=N:175, *tamuklukğa* [260b]/2=M:107, *teginçege* [70b]/1=B:235, *tenge*

[127a]/4=A:145, tezgingenlerge [31b]/2=B:125, tilekge [190a]/5=N:135, tirseklerge [249b]/4=M:6, tişilerge [101b]/2=A:39, [145a]/1=N:4, [146a]/3=N:7, [156b]/5=N:32, toprakğa [161a]/1=N:43, topukğa [249b]/5=M:6, tutmakğa [97b]/3=A:26, tügüninge [70b]/1=B:235, tünge [51a]/3=B:187, uçmakğa [60a]/4=B:214, ukmakğa [171b]/5=N:78, uymakğa sezâ kişi [31a]/2=B:124, üküşge [198a]/4=M:64, [200a]/2=M:68, [235a]/1=E:137, vaktğa [8a]/4=B:36, [89a]/2=B:282, [171a]/4=N:77, vaktımızğa [232b]/2=E:128, vaktlarınğa [67a]/5=B:231, [68a]/2=B:232, [69b]/4=B:234, yağsırakğa [264b]/1=N:170, yakınraklarğa [60b]/4=B:215, yalawaçğa [135b]/3=A:172, [255a]/3=M:92, yalawaçingızğa [25b]/5=B:108, yalawaçlarınğa [252b]/1=M:12, Ya'kübgä [33b]/2=B:133, yaratılmışğa [111a]/2=A:79, yarlıkamakğa [63b]/5=B:221, yawukraklarğa [48a]/5=B:180, yazukğa [260a]/5=M:107, yetimlerde [47a]/1=B:177, [60b]/4=B:215, yılğa [72a]/4=B:240, yokalmakğa [53b]/5=B:195, yol eringe [158b]/4=N:36, yolğa [168a]/4=N:68, [266b]/4=N:175, yollarınğa [155a]/5=N:26, yutğanlarğa [124b]/4=A:134, yükge [17b]/2=B:71, yüngül uşluğlarğa [145a]/3=N:5, yürümekge [86a]/3=B:273, yüzünge [39a]/4=B:150,

2.8.5. Bulunma Hâli

+da, +de

Sadece bir yerde ekin t'li şekli kullanılmıştır: üçte bir [147b]/4=N:11

aldaşmakda [192b]/4=N:142, altıda bir [147b]/2=N:11, [147b]/4=N:11, [149a]/1=N:12, anda [28b]/3=B:115, [101a]/2=A:38, anlarda [151a]/1=N:18, aralarında [28a]/1=B:113, [68a]/4=B:232, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [198b]/1=M:64, [215b]/4=M:42, [253b]/3=M:14, aramızda [107a]/2=A:64, [209b]/5=M:25, arangızda [89a]/2=B:282, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29, [169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91, [246a]/4=E:94, arasında [17a]/1=B:68, [34b]/5=B:136, [48b]/4=B:182, [90a]/2=B:285, [99a]/2=A:30, [165a]/3=N:58, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, artında [153b]/4=N:24, artlarında [78a]/3=B:255, darlıkda [124b]/4=A:134, dünyada [28b]/1=B:114, [33a]/2=B:130, [56b]/2=B:201, [62a]/2=B:217, [63a]/1=B:220, [103a]/1=A:45, [105b]/3=A:56, [212b]/1=M:33, eliginde [71b]/1=B:237, [109b]/1=A:73, elingde [97b]/5=A:26, ertede [102a]/2=A:41, evvelinde [109a]/2=A:72, hâlinde [42a]/4=B:162, içingizde [39b]/4=B:151, [70b]/2=B:235, [208a]/5=M:20, [246a]/3=E:94, içinde [8b]/5=B:39, [11a]/2=B:49, [14a]/2=B:60, [15b]/4=B:63, [28a]/1=B:113, [28a]/2=B:113, [28a]/3=B:114, [28b]/5=B:116, [32b]/3=B:129, [35a]/3=B:137, [42b]/2=B:164, [42b]/4=B:164, [43a]/1=B:164, [47a]/5=B:177, [47b]/2=B:178, [48a]/2=B:178, ikide birisi [210b]/1=M:27, ileyimde [104a]/4=A:50, ileyinde

[16a]/5=B:66, [91a]/3=A:3, [217b]/2=M:46, [217b]/4=M:46, [244b]/3=E:92, *ileylerinde* [78a]/3=B:255, *katımızda* [131b]/1=A:156, *katında* [266b]/4=B:110, [78a]/2=B:255, [82a]/2=B:262, [94b]/3=A:14, [94b]/5=A:15, [95b]/4=A:19, [100b]/5=A:37, [102b]/2=A:44, [102b]/3=A:44, [135a]/2=A:169, [142b]/1=A:195, [143a]/1=A:198, [178a]/1=N:94, [189b]/5=N:134, [191b]/2=N:139, [215b]/5=M:43, [213a]/4=E:124, [270b]/3=B:89, *kiçede* [102a]/2=A:41, *kinglikde* [124b]/4=A:134, *kişilerde* [203b]/4=M:82, *küninde* [131a]/2=A:155, [237a]/2=E:141, [269b]/1=B:85, *Mekke'de* [115b]/1=A:96, *munda* [209b]/4=M:24, *nerde* [171b]/1=N:78, *nirde* [37b]/2=B:144, [38b]/5=B:148, [39a]/5=B:150, [52b]/2=B:191, [119b]/1=A:112, *oğurda* [38a]/4=B:145, [163b]/3=N:53, [192a]/1=N:140, [245a]/5=E:93, [260a]/4=M:106, *ol cihânda* [24a]/5=B:102, [28b]/1=B:114, [33a]/2=B:130, [56b]/3=B:201, [103a]/1=A:45, [113a]/3=A:85, [212b]/2=M:33, [215a]/5=A:41, [249b]/1=M:5, *ol hâlde* [33b]/1=B:132, [62a]/1=B:217, [115a]/4=A:95, *ol vaktı'da* [33b]/2=B:133, *ormında* [260b]/1=M:107, *orta yaş'da* [103a]/2=A:46, *öğürde* [241a]/5=E:81, *sâ'atlerinde* [120a]/2=A:113, *sekindze bir* [148b]/3=N:12, *sizde* [83b]/2=B:266, *sizlerde* [48a]/4=B:180, *sizlerde biringizge* [259b]/3=M:106, *songda* [270a]/1=B:87, *songında* [16a]/5=B:66, [77a]/3=B:253, *törtde bir* [148a]/5=N:12, [148b]/1=N:12, *tüninde* [50b]/1=B:187, *üçde bir* [149a]/2=N:12, *üçde iki* [267a]/3=N:176, *üçte bir* [147b]/4=N:11, *üstüngüzde* [15b]/2=B:63, *üst-tüninde* [105a]/5=A:55, *üzerinde* [59a]/4=B:212, *vaktında* [259b]/4=M:106, *yerde* [80a]/4=B:36, [14a]/2=B:60, [23b]/5=B:102, [44a]/3=B:168, [83a]/4=B:265, [125b]/3=A:137, [131a]/5=A:156, [179b]/5=N:100, [212a]/3=M:32, *yerinde* [140b]/1=A:188, *yolında* [73a]/3=B:244, [74a]/1=B:246, [81b]/2=B:261, [82a]/1=B:262, [169b]/3=N:74, [169b]/4=N:74, [169b]/5=N:75, [173b]/1=N:84, [177b]/4=N:94, [179b]/4=N:100,

2.8.6. Ayırılma Hâli

+dın, +din,

Ekin t'li şekilleri metnimizde kullanılmamıştır.

âğızlarındın [121a]/5=A:118, *altındın* [94b]/1=A:14, *arqasın saklağandın* [258b]/4=M:103, *artuqluğındın* [157a]/1=N:32, *astındın* [125a]/5=A:136, [149b]/2=N:13, *astındın* [164b]/4=N:57, [186b]/1=N:122, [204b]/5=M:85, [252b]/4=M:12, [83b]/3=B:266, [94b]/5=A:15, [142a]/5=A:195, [142b]/5=A:198, *aşnudın* [263a]/3=N:164, [270b]/4=B:89, [91b]/1=A:4, *aşnudın taqı oğlanlarındın* [242a]/2=E:84, *aşnugdın* [262a]/4=N:162, *aşnugızdın* [155b]/1=N:26, *aşnusunındın* [127a]/1=A:144, [93a]/5=A:11, *atalarındın* [242b]/4=E:87, *atlarındın* [94b]/1=A:14, *âyeterindin* [245b]/4=E:93, *aymaqlarındın* [197b]/4=M:63, *âzâd kılınımış kıldın*

[258b]/3 =M:103, balçıkydın [103b]/4=A:49, bir kezдің [66a]/4=B:229, birindin [114a]/4=A:91, bitişlerindin [114a]/1=A:90, bitmişingizdin [116b]/2=A:100, [118a]/4=A:106, bizdin [90b]/3=B:286, bulıtdın [58b]/3=B:210, buyruğdın [112a]/4=A:82, [119a]/3=A:110, [203b]/4=M:81, [210a]/1=M:25, [219b]/1=M:49, [222b]/4=M:59, [229b]/5=E:121, [238b]/5=E:145, [247b]/3=M:3, [55a]/3=B:197, cüfındın [188a]/4=N:128, çiçekindin [223b]/4 =E:99, dındın [200a]/4=M:69, dıningizdin [61b]/5=B:217, dınındın [112a]/5=A:83, edğülükdın ya'nı maldın [85b]/4=B: 272, ehlindin [158a]/3=N:35, ekindin [234b]/2 =E:136, [94b]/1 =A:14, en'amdın [234b]/2 =E:136, erenlerdin [177a]/2=N:92, erenleringizdin [89b]/4 =B:282, erkekđin [142a]/1 =A:195, eyelerindin [108a]/5=A:69, [109b]/3=A:75, [120a]/1=A:113, [143a]/2=A:199, fecr-i kâzıbdın tangdın [51a]/2 =B:187, haddın [145b]/3=N:6, [200a]/2=M:68, [205a]/5=M:87, [256a]/1=M:94, [52b]/1=B:190, hâkdın [130a]/4=A:154, [138a]/5=A:181, [196a]/5=N:155, [202b]/3=M:77, [245b]/3=M:93, [96b]/2=A:21, [119b]/4=A:112, hâkğdın öngin [245b]/3 =E:93, hâkğlarındın [182b]/4=N:108, hamrdın [62b]/2 =B: 219, helâl kılganlarındın [268a]/1 =M:1, hıkmıtdın [111b]/4 =A:81, hıkmıtlıg zıkrđın ya'nı Kır'an'dın [106a]/2 =A:58, hoşnüdükdın [156a]/2 =N: 29, hürmâ yığaçlarındın [83b]/3 =B: 266, ıynmış tiwedın [258b]/3 =M:103, İblısdın [100b]/2=A:36, İğingdın [200a]/2=M:68, İçingizdin [264b]/1=N:170, [47b]/5=B:178, [124b]/2=A:133, [143b]/4=N:1, İğısındın [268b]/1=M:2, [89a]/5 =B:282, ikisındın [144a]/2=N:1, İslâmdın [113a]/2=A:85, işđın [119a]/1=A:110, [120a]/4=A:114, [130a]/5=A:154, [130b]/2=A:154, işıtmışındın [48b]/1=B:181, iwmeklerindin [123a]/3=A:125, kağğudın [130a]/2=A:154, kamuğındın [83b]/4 =B:266, karangğulukğlardın [79a]/1 =B:257, karangwulukğlardın [254b]/1 =M:16, karındaşlarındın [242b]/4 =E:87, katımızdın [168a]/3=N:67, katingdın [101a]/3=A:38, [92b]/5=A:8, katındın [159b]/5=N:40, [170a]/4=N:75, [170a]/5=N:75, keçidın [94b]/1 =A:14, keçi-lerdin [237a]/3 =E:143, [237a]/4 =E:142, kengeşmekdın [69a]/3 =B:233, kesb kılganlardın [248a]/5 =M:4, kılınmışđın [154a]/3 =N:24, kılmazingizdin [71a]/4 =B:237, kılınmışındın [213b]/5=M:39, kımârdın [62b]/2 =B: 219, kındın ya'nı haddın [155a]/2 =N:25, kınındın [56b]/4=B:201, kışmağdın [248a]/2=M:3, kim-đin [97b]/4=A:26, kimerseğin [238a]/5=E:144, kimerseledin [207b]/1=M:18, kişilerdin [176b]/5=N:92, [216b]/2=M:44, [219b]/1=M:49, [56a]/5=B:200, [57a]/4=B:204, [57b]/5=B:207, [86a]/5=B:273, kitâb eyelerindin [261a]/4=N:159, kitâbdın [111b]/4 =A:81, [218a]/4=M:48, [254a]/3=M:15, [67b]/5 =B:231, [97a]/1=A:23, [110b]/4=A:78, kôrğunçđın [173a]/2=N:83, koydın [94b]/1 =A:14, koylardın [237a]/2 =E:143, kulakı yarılmuşđın [258b]/3 =M:103, kıllaringdın [185b]/2=N:118, kıllukındın [265b]/3=N:172, kırbân kıлмаğđın [54b]/1 =B:196, kümişđin [94b]/1=A:14, kündin [88b]/4=B:281, maldın [85b]/5=B:272,

mâllarındın [51b]/4=B:188, [94a]/5=A:14, Mescid-i Harâm'dın [61b]/2=B:217, metâ'larınğızdın [181a]/2=N:102, mindin [138b]/4=A:183, mîvesindin [237a]/1=E:141, mundin [118a]/1=A:105, [126b]/4=A:143, [129a]/4=A:152, [133b]/3=A:164, [135b]/3=A:172, [184b]/5=N:115, [195b]/3=N:153, [212b]/3=M:34, [162a]/4=N:47, [58a]/5=B:209, [59a]/1=B:211, [59b]/5=B:213, [77b]/2=B:254, [95b]/5=A:19, [106a]/5=A:61, [114b]/5=A:93, Mûsâ'dın [195b]/1=N:153, [73b]/3=B:246, mü'minlerdin [193a]/5=N:144, [98a]/5=A:28, nafaqâdın [85a]/2=B:270, namâzıdın [260a]/2=M:106, nersedin [145a]/2=N:4, [146a]/2=N:7, [146a]/4=N:7, [147b]/2=N:11, [156b]/4=N:32, [156b]/5=N:32, [157a]/2=N:33, [159b]/2=N:39, [256b]/3=M:95, [269b]/2=B:85, [201b]/3=M:73, [204a]/5=M:83, [218b]/1=M:48, [233b]/3=E:132, [234b]/2=E:136, [240b]/1=E:78, [240b]/5=E:80, [241a]/3=E:81, [253b]/3=M:14, neğzdin [85a]/2=B:270, nirdin [101a]/1=A:37, nişânlarındın [106a]/2=A:58, 'Arafât'dın [55b]/3=B:198, oğlanlarındın [179b]/1=N:98, [158a]/2=N:127, oğlanlarındın [242b]/4=E:87, oğullarınızdın [74a]/2=B:246, oğullarındın [94a]/5=A:14, 'ilmdin [106b]/1=A:61, [238b]/1=E:144, ol ikisindin [69a]/3=B:233, ol nersedin [56b]/4=B:202, [75a]/1=B:248, [98b]/2=A:28, [114b]/2=A:92, [114b]/3=A:92, [66a]/5=B:229, ongurkalarınğızdın [153a]/5=N:23, orunlarındın [161b]/2=N:46, [214b]/5=M:41, otıdın [124a]/4=A:131, [139a]/5=A:185, ölmedin [261a]/5=N:159, ölmişdın song [80a]/2=B:259, ölüğdın [98a]/2=A:27, [246b]/2=E:95, öngdın [65a]/1=B:230, özindin [99a]/3=A:30, pâredin [154b]/3=N:25, pârengiz pâredin [142a]/1=A:195, peygâmbەرlerdin [168b]/1=N:69, râst sözlüğlerdin [168b]/2=N:69, ribâdın [88a]/3=B:278, rûzedin [54a]/5=B:196, şadaqâdın [54a]/5=B:196, [82a]/4=B:263, sarâyılarınızdın [74a]/2=B:246, sâzlarınğızdın [181a]/2=N:102, sığırđın [94b]/1=A:14, sığırđarındın [237a]/4=E:142, [238a]/1=E:144, sindin [139a]/2=A:184, [166b]/2=N:61, [195a]/4=N:153, [262a]/4=N:162, sizdın [129a]/4=A:152, [130a]/2=A:154, [154a]/5=N:25, [156b]/2=N:31, [160b]/4=N:43, [165b]/2=N:59, [150a]/5=N:16, [176a]/2=N:91, [159b]/4=M:106, [49a]/1=B:183, [49a]/2=B:184, [54a]/4=B:196, [69b]/2=B:234, [72a]/3=B:240, [85b]/1=B:271, [131a]/1=A:155, sizlerđin [250a]/2=M:6, [51a]/4=B:187, songlarındın [135a]/4=A:170, [146b]/3=N:9, şehidlerđin [168b]/2=N:69, şerî'atđın [67b]/5=B:231, Tengridin [111a]/4=A:79, [119b]/1=A:112, [120b]/3=A:116, [131b]/5=A:157, [132a]/2=A:159, [136a]/3=A:174, [146b]/4=N:9, [157a]/1=N:32, [182a]/3=N:104, [186a]/1=N:119, [186b]/5=N:123, [202a]/5=M:76, [212b]/5=M:35, [226a]/2=E:108, [238b]/5=E:145, [247a]/4=M:3, [254a]/4=M:15, [254b]/5=M:17, [257a]/3=M:96, [258a]/2=M:100, [266a]/4=N:173, [45b]/2=B:173, [52a]/4=B:189, [53b]/3=B:194, [55a]/1=B:196, [57b]/4=B:206, [64b]/5=B:224, [68a]/1=B:231, [88a]/2=B:278, [88a]/4=B:279, [93a]/4=A:10, [98b]/1=A:28, [104b]/1=A:50, [106b]/4=A:62, [107a]/4=A:64, [111a]/4=A:79, [89a]/5=B:282,

tarlıkdın [250b]/1=M:6, tirigdin [98a]/3=A:27, [246b]/2 =E:95, tişidin [142a]/1 =A:195, tişilerdin [64a]/3=B:222, [94a]/5=A:14, [143b]/2=A:200, tişileringizdin ya' nı karabaşlaringızdın [154b]/1 =N:25, tiwedın [94b]/1 =A:14, tiwelerdin [237a]/4 =E:142, [238a]/1 =E:144, ulağandın [258b]/3 =M:103, uluğlarındın [156b]/1 =N:31, unaşmakdın [69a]/3 =B:233, uruşmakdın [61a]/5=B:217, uyasındın [47b]/4=B:178, üstünlerindın [199a]/4=M:66, üzümderdin [223b]/5 =E:99, vaşiiyet kılğandın [48b]/3 =B:182, vaşiiyetdin [148a]/5=N:12, [148b]/3=N:12, [149a]/3=N:12, yağşılardın [168b]/2 =N:69, [84a]/3 =B: 267, yalawaçdın [263b]/1=N:165, yalawaçlarındın [137b]/2=A:179, yanındın [171a]/2=N:77, [173b]/3=N:84, [197a]/2=M:60, [222b]/5=M:60, [236b]/1=E:140, [241a]/2=E:80, [74b]/3=B:247, [121a]/4=A:118, Ya' kûb oğullarındın [73b]/2 =B:246, yaruqluğdın [79a]/2 =B:257, yerdin [212b]/1=M:33, [52b]/3=B:191, [56a]/1=B:199, yıçağındın [223b]/4 =E:99, yimeklerindın [197b]/5=M:63, yiplükdın [51a]/2=B:187, yol-dın [49b]/3=B:185, yolındın [116a]/3=A:99, [261b]/4=N:160, [263b]/5=N:167, zikrindın taqı namâzdın [255a]/1 =M:91

2.8.7. Eşitlik Hâli

+ça, +çe

anlarça [94a]/1 =A:13, [94a]/1 =A:13, bilmekining haqqınça, [243b]/5 =E:91, biri biri songınça [42b]/3 =B:164, [140b]/4 =A:190, endâzesinçe [213a]/3 =M:36, [159b]/4 =N: 40, ħurmâ çekirdegining yipinçe [171b]/1 =N:49=N:77, ħurma çekürdegining çukurınça [163b]/4 =N:53, ħurmâ çekürdegining yippinçe [163a]/1 =N:49, naķırçe [187a]/3 =N:24, neççe kiçting [80a]/4 =B:259, niçe [58b]/5 =B:211, [75b]/5 =B:249, oqımaķing haqqınça [30a]/4 =B:121, peyveste bolmışlarınça [209b]/2 =M:24, saķınmaķının haqqınça [117a]/1 =A:102, teginçe [54a]/3 =B: 196, tilekçe yürütülmüş kök [43a]/2 =B: 164, yarağı yetmişinçe [68b]/5 =B: 233

2.8.8. Vasıta Hâli

+la, +le

+(ı)n, +(ü)n

feşâdsızın [211b]/5 =M:32, küçün [151a]/5 =N: 19, örtüglüğün [7a]/4 =B:33, tünle taqı kündüzle [86b]/2 =B:274

2.8.9. Gösterme Hâli

Metnimizde sadece bir kelime rastlanmaktadır.

taşkaru [169a]/1 =N:71

Soru Eki

+rmu, +mü

Düzlük yuvarlaklık uyumunun dışındadır.

aldınız mu [112a]/2=A:81, anırsız mu [241a]/2=E:80, aymadım mu [7a]/4=B:33, bakarlarsa mu [58b]/2=B:210, bar mu [130a]/4=A:154, bilmeding mü [25b]/1=B:106, [25b]/3=B:107, [161a]/3=N:44, bilmes mü [10a]/2=B:44, [10a]/2=B:44, biter mü [269a]/3=B:85, buyurur mu [111b]/2=A:80, döst tutar mu [83b]/2=B:266, endişe kılmaslar mu [172b]/4=N:82, erdingiz mü [238a]/3=E:144, [33b]/2=B:133, ermedi mü [179a]/3=N:97, ermedük mü [192a]/4=N:141, haber birür mü [94b]/4=A:15, [222b]/4=M:60, hased mü [163b]/4=N:54, hüccetleşür mü [240b]/4=E:80, hükmini mü [219b]/2=M:50, iki erkekini mü [237b]/3=E:143, [238a]/2=E:144, iki tişini mü [238a]/2=E:144, ikrâr kıldınız mu [112a]/1=A:81, isteyürler mü [191b]/2=N:139, kayımaslar mu [201b]/4=M:74, kelmedi mü [233a]/2=E:130, kelmegey mü [122a]/5=A:124, körmedin mü [72b]/4=B:243, körmeding mü [73b]/2=B:246, [79a]/4=B:258, [96b]/5=A:23, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [165b]/5=N:60, [170b]/3=N:77, kulluk mu [202a]/5=M:76, külf ketürdingüz mü [118a]/4=A:106, 'âciz mü [211b]/2=M:31, 'ayb kılur mu [222b]/2=M:59, ol kimerse mü [133a]/1=A:162, [230a]/3=E:122, ol nersenî mü [237b]/4=E:143, [238a]/2=E:144, ol vaktın mu [133b]/3=A:165, olağa mu [163b]/3=N:53, öğüt almaz mu [241a]/2=E:80, öldürüldi erse mü [127a]/2=A:144, öngini mü [227b]/5=E:114, [112a]/5=A:83, şakındingüz mu [60a]/3=B:214, [126b]/1=A:142, siz mü [35b]/5=B:140, tegme bir kez mü [270a]/3=B:87, tegsürmek mü [14b]/2=B:61, tilems mü [201b]/5=M:74, tileyür mü [174b]/3=N:88, [193a]/5=N:144, tutar mu [18b]/4=B:75, [239b]/1=E:74, yığılğanlar mu [255a]/2=M:91, yığmaduk mu [192b]/1=N:141, yingmedük mü [192a]/5=N:141

2.9. Fiil

2.9.1. İsimden Fiil Yapan Ekler

2.9.1.1. -a- / -c-

atadım [100b]/1=A:36, bezedük [226a]/3=E:108, bezek [227b]/1=E:112, be- zendi [235a]/1=E:137, bezenildi [230b]/1=E:122, [59a]/2=B:212, [94a]/4=A:14, mengzeşkini [109a]/5=A:73, mengzeşlig [53b]/2=B:194, oşşas [17a]/5=B:70, [236b]/5=E:141, oynayurlar [244b]/1=E:91, tile- [10a]/2=B:45, [13a]/3=B:58, [13b]/3=B:60, [14a]/4=B:61, tiledingiz [14b]/4=B:61, tilegil [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/4=B:70, tilekpe [43a]/2=B:164, tileklerinizni [52a]/4=B:189, tilemekli [24a]/3=B:102, tilemes [50a]/1=B:185, tilengiz [56a]/2=B:199, tilendi [25b]/5=B:108, tilese [17b]/1=B:70, [25a]/4=B:105, [36b]/2=B:142, [59a]/5=B:212,

[60a]/2=B:213, [63a]/4=B:220, **tilesengiz** [25b]/5=B:108, [64b]/3=B:223, **tileyür-**
ler [11a]/2=B:49, [49b]/5=B:185, **tileyürsüz** [14b]/2=B:61, [25b]/4=B:108, **töşek**
 [57b]/5=B:206, [93b]/4=A:12, [142b]/3=A:197, **töşengen** [237a]/4=E:142, **uftanıp**
 [5a]/1=B:26, **uftanmas** [4b]/5=B:26, **uzak** [8a]/4=B:36, **yanadı** [100b]/4=A:37,
yoğalğanlardın [16a]/1=B:64, [113a]/3=A:85, [128b]/3=A:149, **yoğalmakğa**
 [53b]/5=B:195, **yoğalsa** [266b]/5=N:176, **yoğamağay** [97a]/4=A:24, **yoğasa**
 [122a]/1=A:120, **yoğatğanı** [233b]/2=E:131, **yoğatmak** [126b]/1=A:141, **yoğatsa**
 [254b]/5=M:17, **yoğatsalar** [235a]/3=E:137

2.9.1.2. -ar- / -er-

Bu ekin işleklik sahası sınırlıdır. İsim kök ve gövdelerine gelerek geçişsiz ve dönüşlü fiiller oluşturan bu ek Eski Türkçe döneminden beri yaygın olarak kullanılmaktadır. Türk dilinde bu ekle genellikle renk adlarından fiiller yapılır. Batı Türkçesine geçişte ek başındaki gg sesi düştüğü için ekin kullanımında bir karışıklık meydana gelmiştir.

ağarur [118a]/2=A:106, **ğararur** [118a]/2=A:106, **ğarardı** [118a]/3=A:106, **ağardı** [118a]/5=A:107

2.9.1.3. -da- / -de-

Türk dilinde Eski Türkçeden beri görülen bu ek Eski Türkçe döneminde hem d li hem de t li şekillerde kullanılmıştır. Bu ek isimlere gelerek etken ve geçişli fiiller yapar. Ayrıca taklidi kelimelere gelerek geçişsiz fiiller meydana getirir. Kullanım alanı fazla geniş olmayan bir ektir. Ekin en fazla kullanıldığı kelimeler taklit veya yansıma sonucu meydana gelen kelimelerdir.

aldağanların [192b]/4=N:142, **aldamak** [227b]/1=E:112, **aldaşmakda** [192b]/4=N:142, **ündedingiz** [222a]/4=M:58, **ündegeling** [106b]/1=A:61, **ündegeni** [141a]/5=A:193, **ündegil** [81a]/4=B:260, **ündemekni** [45a]/2=B:171, **ündemesler** [185a]/5=N:117, [185b]/1=N:117, **ündenürler** [97a]/1=A:23, **ündese** [50a]/5=B:186, **ündeyür** [63b]/5=B:221, [129b]/4=A:153, [141a]/5=A:193, **ündenürler** [63b]/4=B:221, [117b]/3=A:104

2.9.1.4. -ğar-

Batı Türkçesine geçişte ek başındaki -g ve -ğ sesleri düzenli olarak düşmüştür. Bu nedenle ekin Batı Türkçesindeki kullanımı iki farklı ekin birleşmesi sonucu oluşan bu ek isimlerin sonuna gelerek hem ettirgen hem de geçişsiz fiiller yapmaktadır.

sugarmas [17b]/3=B:71

2.9.1.5. *-la / -le-*
İsminden fiil yapma ekler içerisinde en işlek olan ek budur. Eski Türkçeden
günümüze Türkiye Türkçesine kadar her devirde sıkça kullanılan, isim kök ve göv-
delerine gelecek etken fiiller yapım çok işlek eklerimizden bir tanesidir. Bu ek Eski
Türkçeden beri hep aynı kalmıştır. Günümüze Türkiye Türkçesinde de bünyesi-
deki ünlünün -y sesinin etkisiyle bazen darlaştığı gözlenmektedir.

Türkçenin -y sesinin etkisiyle bazen dönüşler görülmektedir. Örneğin:
deki ünlünün -y sesinin etkisiyle bazen dönüşler görülmektedir.
arışlayur miz [6b]/2=B:30, arızlayur [99a]/2=A:30, [126b]/4=A:143, awlang
[268b]/2=M:2, ayrıtlamış [228a]/2=E:114, bağlandı [198a]/2=M:64, başlayur
[91a]/1=A: besmele, [143b]/3=N: besmele, [267b]/3=M: besmele, boğazlandı
[247b]/1=M:3, boğazlayurlar [11a]/1=B:49, cüflendürmeng [63b]/2=B:221, erk-
lendi [144b]/5=M:3, [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, erklenmegey sen [215a]/2
=M:41, erklenmes [209b]/5=M:25, isparlanmış diyet [176b]/4=N:92, iglenir
[182a]/1=N:104, [182a]/4=N:104, katigilnamak [15b]/3=B:63, kısarladınız
[229a]/4=E:119, kısarlasna [238b]/5=E:145, [248a]/2=M:3, kısırdayur [32a]/1
=B:126, kutlandurur [94a]/2=A:13, kuvvetlendürdük [270a]/2=B:87, ârlandılar
[266a]/2=N:173, öğütüldü [157b]/4=N:34, öğütülenir [68a]/4=B:232, öğütülenir-
ler [168a]/2=N:66, kaçang [181a]/5=N:102, [206a]/4=M:89, kaçanling [206b]/2
=M:90, saykayur [199b]/3=M:67, [245a]/1=E:92, yobılayurlar [59a]/3=B:212,
yükleding [90b]/3=B:286, yüklemegil, [90b]/2=B:286, [90b]/3=B:286

2.9.1.5. -sa-

Eski Türkçedeki bu yana kullanılan bu ekin işleklilik sahası fazla geniş değildir.¹⁴ Karahanlı Türkçesi devrinde fiilden fiil yapan ek olarak da kullanım sahasına giren bu ekin durumu esasen Türk dilinin kurallarına uygun değildir. Ancak bu ek Karahanlı devri eserlerinde fiillerden yapılmış isimlerin üzerine gelerek kullanılmaktadır.

$\text{kapsağan } [122a]/4 = A:120, [183a]/2 = N:108, [187b]/2 = N:126, [237b]/4 = E:143, [238a]/3 = E:144, \text{kapsamaslar } [78a]/3 = B:255$

2.9.1.6. -si- / -si-

İsim kök ve gövdelerine gelen bu ek, ifade ettiği şeye karşı yaklaşma, yüz tutma eğilimini ifade eden fiiller yapmaktadır.

eksimekdin [40b]/3 = B:155, ekismesin [89a]/5 = B:282, uluğsınmazlar [204a]/3 = M:82, uluğsmur siz [245b]/4 = E:93, uluğsınsa [265b]/3 = N:172, uluğsındılar [266a]/2 = N:173, uluğsındıngız [270a]/4 = B:87

¹⁴ Tuncer Gülensoy, *Türkçe El Kitabı*, Ankara, 2003, s.375.

2.9.1.7. -ı-

bayıtğay [189a]/2 =N:130

2.9.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler

2.9.2.1. -ar- /-er-

Karahanlı Türk yazı dilinde pek işlek olmayan bu ek ile ettirgen fiiller yapılmaktadır. Sonu -ır ile biten bu ek katmerli ettirgenliklerde -ır- gibi işlem görür. Ekin Eski Türkçe döneminde bu hâliyle kullanılmış şekilleri vardır.

çıkardı [224a]/2 =E:99, [8a]/2 =B:36, çıkardılar [52b]/2 =B:191, çıkarduk [223b]/2 =E:99, [84a]/4 =B:267, çıkargan [18a]/1 =B:72, [246b]/2 =E:95, çıkargıl [170a]/3 =N:75, çıkarıldı [118b]/5 =A:110, çıkarıldılar [142a]/2 =A:195, çıkarılduk [74a]/1 =B:246, çıkarıng [52b]/2 =B:191, [245b]/1 =E:93, çıkarmak [61b]/2 =B:217, çıkarmakı [269a]/3 =B:85, çıkarmamak [72a]/4 =B:240, çıkarsa [237a]/2 =E:141, çıkarsun [14a]/5 =B:61, çıkarur [78b]/5 =B:257, [98a]/2 =A:27, [98a]/3 =A:27, [223b]/3 =E:99, [246b]/1 =E:95, [254b]/1 =M:16, çıkarurlar [79a]/2 =B:257, [173a]/4 =N:83, kaytarğaylar [61b]/4 =B:217, [116b]/1 =A:100, [128b]/2 =A:149, kaytarıldılar [176a]/2 =N:91, kaytarılır [58b]/4 =B:210, [118b]/4 =A:109, kaytarılurlar [269b]/1 =B:85, kaytarılırsuz [6a]/1 =B:28, [73b]/2 =B:245, [88b]/4 =B:281, [112b]/2 =A:83, kaytarıng [165b]/3 =N:59, [174a]/3 =N:86, kaytarmakınga [66a]/1 =B: 228, kaytarsa miz [162a]/5 =N:47, kaytarsalar [26a]/3 =B:109, [173a]/2 =N:83, kitergey [198b]/5 =M:65, kitergey men [142a]/3 =A:195, [252b]/2 =M:12, kitergey miz [156b]/2 =N:31, kitergil [141b]/2 =A:193, kiterür [87b]/1 =B:276

2.9.2.2. -ğar-

Geçişsiz fiil tabanlarından geçişli ve geçişsiz tabanlardan da ettirgen fiiller teşkil etmektedir.

kopğardı [80a]/3 =B:259, kopğarur miz [80b]/3 =B:259, kutğardı [117b]/1 =A:103, kutğarduk [11a]/4 =B:50

2.9.2.3. -gür-

türgüdi [5b]/5 =B:28, [73a]/1 =B:243, turgürse [212a]/1 =M:32, turgürür [6a]/1 =B:28, [18a]/3 =B:73, [79b]/2 =B:258, [80a]/2 =B:259, [131b]/3 =A:156, turgürür men [104a]/1 =A:49, turgürürsün [81a]/1 =B:260

2.9.2.4. -güz

körgüzür [18a]/3 =B:73, körgüzürüz miz [239b]/3 =E:75, tüzgüzdi [42b]/5 =B:164, tüzgüzdiük [230a]/3 =E:122,

2.9.2.5. -ğ/-y-

koğlar [69b]/3 =B:234, [72a]/3 =B:240, koğğan [147a]/5 =N:11, koğğay [223b]/5 =E:133, koğğu yir [223a]/5 =E:98, koğğul [227b]/2 =E:112, [235a]/4 =E:137, koğdi kemışti [218a]/1 =M:47, koğdıtılar [253a]/1 =M:13, koğsa [137a]/5 =A:179, koğsalar [146b]/3 =N:9, koğsangız [188b]/5 =N:129, koğdı [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [146a]/4 =N:7, [147b]/2 =N:11, [157a]/2 =N:33, [267a]/4 =N:176, koğtım [100a]/4 =A:36, [240b]/2 =E:79, koğtunguz [148b]/2 =N:12, [246a]/1 =E:94, koğulğan [115a]/5 =A:96, koğlung [88a]/2 =B:278, [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, koğup [5b]/4 =B:27, koyar miz [226b]/5 =E:110, koydı [148a]/3 =N:12, koğyan [64b]/5 =B:224, koyğul [76a]/3 =B:250, koymaz [5a]/1 =B:26, koysa [48a]/4 =B:180, [171a]/3 =N:77, koysangız [181a]/5 =N:102, koyu birgey miz [185a]/1 =N:115, koyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, yaydı [43a]/1 =B:164, [144a]/2 =N:1, yaydılar [173a]/2 =N:83, yayğan [210b]/4 =M:28, yayğanları [245b]/1 =E:93, yayılmışlar [198a]/3 =M:64, yaysalar [251b]/5 =M:11, yaysang [210b]/3 =M:28

2.9.2.6. -ur- /-ür

arturdı [74b]/2 =B:247, [136a]/1 =A:173, [156b]/3 =N:32, [157b]/1 =N:34, [178b]/1 =N:95, [178b]/3 =N:95, arturdılar [191a]/3 =N:137, arturdu miz [242b]/3 =E:86, arturdı [76b]/5 =B:253, arturdım [10b]/1 =B:47, [30b]/2 =B:122, arturğay [198a]/4 =M:64, [200a]/1 =M:68, [13a]/5 =B:58, arturur [87b]/2 =B:276, [266a]/1 =N:173, içürmek [13b]/3 =B:59, keçürdi [50b]/4 =B:187, [129b]/1 =A:152, [131a]/3 =A:155, [138b]/1 =A:182, [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, [256b]/3 =M:95, [258a]/5 =M:101, keçürdük [195b]/4 =N:153, keçürgen [161a]/2 =N:43, [179b]/3 =N:99, keçürgül [90b]/4 =B:286, [132a]/3 =A:159, [253a]/5 =M:13, keçürsengiz [26b]/3 =B:110, [194a]/5 =N:149, keçürüng [64b]/3 =B:223, keçürüngler [26a]/5 =B:109, keçürür [254a]/3 =M:15, köyürseng [211a]/1 =M:29, yitürmeki [205b]/5 =M:89, yitürür [205b]/5 =M:89

2.9.2.7. -n-

Bu ek, Eski Türkçeden beri sık olarak kullanılan fiilden fiil yapma eklerindedir. Dönüşlü ve pasif fiiller oluşturan -n- eki bu görevinin dışında da görevler üstlenmektedir. Bu ekın vazifesi kendi kendine yapma veya olma ifade eden

yeni fiiller meydana getirmektedir. Bu ekle yapılan fiiller dönüşlü olduğu için aynı zamanda da geçişsizdir.

atanmış vakt [89a]/2 =B:282, bağlandı [198a]/2 =M:64, bezendi [235a]/1 =E:137, bezenildi [59a]/2 =B:212, [94a]/4 =A:14, [230b]/1 =E:122, emgendingiz [121a]/4 =A:118, emgenmegü [62b]/4 =B:219, kelindiler [4b]/3 =B:25, kılındı [4a]/4 =B:24, [45b]/2 =B:173, [50b]/1 =B:187, [58b]/3 =B:210, kılınmas [10b]/3 =B:48, [30b]/3 =B:123, [42a]/4 =B:162, kılınmış [4b]/4 =B:25, [51b]/5 =B:189, kılınsa [28a]/3 =B:114, [47b]/4 =B:178, konum [80a]/1 =B:259, [230b]/3 =E:123, konumdu [170a]/3 =N:75, konumğa [13a]/2 =B:58, konumlarının [233b]/2 =E:131, köndürdi [240b]/5 =E:80, köndürdi [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/4 =B:198, [60a]/1 =B:213, köndürdük [242a]/2 =E:84, [242a]/2 =E:84, [242b]/5 =E:87, köndürdü [92b]/4 =A:8, köndürgey [168a]/4 =N:68, [266b]/3 =N:175, köndürmedük [50a]/2 =B:185, köndürmek [217b]/4 =M:46, köndürmek [85b]/2 =B:272, köndürmes [238b]/1 =E:144, [79b]/5 =B:258, [83a]/1 =B:264, [113b]/1 =A:86, [199b]/4 =M:67, [220a]/1 =M:51, köndürmese [240a]/3 =E:77, köndürse [155a]/5 =N:26, [191a]/4 =N:137, [231b]/1 =E:125, [264a]/2 =N:168, köndürsengiz [174b]/3 =N:88, köndürü [91b]/1 =A:4, köndürür [243a]/1 =E:88, [254a]/5 =M:16, [254b]/2 =M:16, [36b]/1 =B:142, [60a]/2 =B:213, [85b]/3 =B:272, [113a]/4 =A:86, [5a]/4 =B:26, könlü [35a]/2 =B:137, könlü [17b]/1 =B:70, [41a]/3 =B:157, [236b]/2 =E:140, [241b]/3 =E:82, könlü [228b]/5 =E:117, könlü [11b]/5 =B:53, [34a]/4 =B:135, [39b]/4 =B:150, [117b]/2 =A:103, könlü [45a]/1 =B:170, [259a]/4 =M:104, könlü [179b]/2 =N:98, könlü [2223a]/2 =E:97, [259a]/5 =M:105, men' kılınmaslar [10b]/4 =B:48, sevinürler [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, sığınu yeri [129a]/1 =A:151, [133a]/2 =A:162, [142b]/3 =A:197, [179a]/5 =N:97, [186a]/4 =N:121, [201a]/5 =M:72

2.9.2.8. -ş-

Eski Türkçeden bu yana sıkça kullandığımız fiilden fiil yapma eklerindedir. Bu ek Türk dilinin bütün devrelerinde herhangi bir değişime uğramadan günümüze kadar gelebilmiştir. Her devirde olduğu gibi Karahanlı Türkçesi metinlerinde de sıklıkla kullanılmıştır. İşteşlik ifade eden bu ekin asıl fonksiyonu ortaklık ifade etmek, ortaklaşma yoluyla yapılan fiiller meydana getirmek.

cedel kılışmağul [182b]/2 =N:107, [183a]/3 =N:109, cedel kılışmağ [55a]/3 =B:197, cedel kılışsalar [230a]/1 =E:121, hilâf kılıştıngız [18a]/1 =B:72, [261a]/1 =N:57, hilâf kılışur siz [219a]/1 =M:48, hilâf kılışurlar [28a]/2 =B:113, [46b]/2 =B:176, [59b]/3 =B:213, [59b]/4 =B:213, [60a]/1 =B:213, [77a]/4 =B:253, [95b]/4

=A:19, hüccet kılırsınız [107b]/4 =A:66, kayıtsınız [218b]/5 =M:48, kayıtsıları [226a]/4 =E:108, kayıtsıalar [67a]/2 =B:230, la'net kılışalm [106b]/3 =A:61, 'ahd kılışalar [47a]/2 =B:177, 'ahd kılıştı [250b]/4 =M:7, şabr kılışing [143b]/1 =A:200, şöbet kılıştıngız [107b]/3 =A:66, tiriğlik kılışing [151b]/2 =N:19, tüz-
lük kılışmak [217a]/3 =M:54, ulaşı [164b]/5 =N:57, [186b]/2 =N:122, [209b]/2 =M:24, [264a]/4 =N:169, ulaşırlar [175a]/5 =N:90, uruşaling [73b]/4 =B:246, uruşgıl [173b]/1 =N:84, uruşmaqđın [61a]/5 =B:217, uruşmas [169b]/5 =N:75, uruşmasa [74a]/1 =B:246, uruşsa [169b]/3 =N:74, uruşsalar [175b]/2 =N:90, uruş-
tılar [62a]/5 =B:218, uruşung [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, uruşurlar [170a]/5 =N:76, [170b]/1 =N:76, va'de kılıştık [11a]/5 =B:51, zinâ kılışmaym [153b]/5 =N:24, [249a]/4 =M:5

2.9.2.9. -ı-

ayrıldı [75a]/4 =B:249, ayrılmak [78b]/4 =B:256, bitildi [48b]/5 =B:183, [49a]/1 =B:183, [61a]/1 =B:216, [170b]/5 =N:77, eglip [13a]/4 =B:58, [196a]/1 =N:154, ewrıldiler [74a]/3 =B:246, [136a]/3 =A:174, [176a]/3 =N:91, ewrıldün-
güz [127a]/2 =A:144, ewrülgey [128b]/2 =A:149, [208b]/3 =M:21, ewrılmekini [37a]/5 =B:144, [142b]/2 =A:196, ewrülse [57b]/1 =B:205, [127a]/3 =A:144, ew-
rülseler [123b]/3 =A:127, [219a]/4 =M:49, ewrülsengiz [28b]/3 =B:115, [37a]/2 =B:143, [255a]/3 =M:92, ewrülür [246b]/3 =E:95, ewrülürler [202a]/4 =M:75, [216a]/1 =M:43, kesildi [43b]/5 =B:166, [246a]/4 =E:94, kesilmiş [185b]/3 =N:118, kesilse [212a]/6 =M:33, körüldiler [4b]/3 =B:25, körülmüş [61a]/1 =B:216, [170a]/1 =N:75, [179a]/3 =N:97, [179a]/5 =N:98, [188a]/1 =N:127, örtülmes [91b]/4 =A:5, örtülmezler [182b]/5 =N:108, yaratıldı [155b]/5 =N:28, yaratılmış [207b]/1 =M:18, [244a]/1 =E:91, yaratılmışğa [111a]/2 =A:79

2.1.2.3.16. -ı-

Fiil kök ve gövdelerine gelen bu ek, Eski Türkçeden¹⁵ Türkiye Türkçesine ka-
dar değişikliğe uğramadan kullanıla gelmiştir.¹⁶ Türk dilinin başlangıcından beri
kullanılan yaygın bir ektir. Görev olarak geçişli fiilleri ettiren yapar; geçişsiz fi-
illeri de geçişli hale getirir.

arıtıng [31b]/1 =B:125, arıtmak [126a]/5 =A:141, arıtsa [130b]/5 =A:154, arı-
tur [131b]/1 =A:164, arturlar [162b]/5 =N:49, belgürtensengiz [85a]/4 =B:271, bel-
gürtmesler [130b]/1 =A:154, belgürtür [244a]/4 =E:91, iletgey [189b]/3 =N:133,

¹⁵ Ekin Eski Türkçe dönemindeki kullanımı ve özelliklerini görmek için bakınız: A. Von Gabain, Eski Türkçenin Grameri, Ankara, 2003.

¹⁶ Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri, Ankara, 2004, s.274-294.

korçutğandın [208a]/1 =M:19, korçutğan [208a]/2 =M:19, [29b]/3 =B:119,
korçuturlar [233a]/3 =E:130, korçutsang [244b]/3 =E:92, korçutğanlar [263a]/5
=N:165, korçutuğlılar [59b]/2 =B:213, korçutur [98a]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30,
[136b]/1 =A:175, öğretti [6b]/3 =B:31, yürütme [42b]/3 =B:164, yürütülmüş
[43a]/2 =B:164

2.9.3. Sıfat Fiiller

2.9.4. -mış / -miş

Geçmiş zaman ifade eden sıfat fiil eklerindendir.

kurtartılmış [17b]/3 =B:71, arığ kılınmış yirge [208b]/3 =M:21, atanmış vakt
[89a]/2 =B:282, âzâd kılınmış kul [258b]/3 =M:103, belgülg kılınmış vaktlar
[51b]/5 =B:189, boşanmış tişiler [65b]/2 =B:228, cem' kılınmış köp mällar [94a]/5
=A:14, cüftler arığ kılınmış [95a]/1 =A:15, isparlanmış diyet [176b]/4 =N:92, rın-
mış tiwe [258b]/3 =M:103, iki cem' satğışmış kün [134a]/2 =A:166, kat kat kat
kılınmış [124a]/3 =A:130, kötrülmüş berk yerler [171b]/2 =N:78, nâhōş körülmüş
[61a]/1 =B:216, nişanlıg kılınmış atlar [94b]/1 =A:14, teslim kılınmış diyet [177a]/3
=N:92, tüklege yürütülmüş kök [43a]/2 =B:164, toğrulmuş [68b]/4 =B:233, [69a]/1
=B:233, tökülmüş kıan [238b]/4 =E:145, talāk birilmiş tişiler [72b]/2 =B:241, vaktı
belgülg kılınmış kitāb [181b]/5 =N:103, vekāl kılınmış [136a]/2 =A:173, yaratıl-
mış [244a]/1 =E:91

2.9.4.1. -dü

Karahanlı Türkçesi sahasında sık kullanılan bir sıfat fiil eki olup geçmiş za-
man ifade etmektedir.

Metnimizde bir örnekte rastlanmaktadır.

üçrindü [36b]/3 =B:143

2.9.4.2. -(i)gli -(u)ğlı / -(ü)gli

Karahanlı Türkçesi eserlerinde sıklıkla görülen bu ek geniş zaman ifade
etmektedir.¹⁷

kopuğlı [95b]/2 =A:18, köndürügli kişiler [91b]/1 =A:4, müjde birigiler,
korçutuğlılar [59b]/2 =B:213, münügliler [71b]/5 =B:239, öğretigil [248a]/5 =M:4,
şekk tutuğlı [228a]/4 =E:114

¹⁷ Necmettin Hacıeminoğlu, Karahanlı Türkçesi Grameri, Ankara, 2003, s.166-167.

=A:19, hüccet kılışursuz [107b]/4 =A:66, kayıtsıngız [218b]/5 =M:48, kayıtsıları [226a]/4 =E:108, kayıtsılar [67a]/2 =B:230, la'net kılışalım [106b]/3 =A:61, 'ahd kılışsalar [47a]/2 =B:177, 'ahd kılıştı [250b]/4 =M:7, şabr kılışing [143b]/1 =A:200, şöbet kılıştingız [107b]/3 =A:66, tırglık kılışing [151b]/2 =N:19, tüz-lük kılışmak [217a]/3 =M:54, ulaşı [164b]/5 =N:57, [186b]/2 =N:122, [209b]/2 =M:24, [264a]/4 =N:169, ulaşurlar [175a]/5 =N:90, uruşalıng [73b]/4 =B:246, uruşğul [173b]/1 =N:84, uruşmakdın [61a]/5 =B:217, uruşmas [169b]/5 =N:75, uruşmasa [74a]/1 =B:246, uruşsa [169b]/3 =N:74, uruşsalar [175b]/2 =N:90, uruş-tilar [62a]/5 =B:218, uruşung [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, uruşurlar [170a]/5 =N:76, [170b]/1 =N:76, va'de kılıştuk [11a]/5 =B:51, zinā kılışmayın [153b]/5 =N:24, [249a]/4 =M:5

2.9.2.9. -i-

ayrıldı [75a]/4 =B:249, ayrılmaq [78b]/4 =B:256, bitildi [48b]/5 =B:183, [49a]/1 =B:183, [61a]/1 =B:216, [170b]/5 =N:77, eglip [13a]/4 =B:58, [196a]/1 =N:154, ewrıldiler [74a]/3 =B:246, [136a]/3 =A:174, [176a]/3 =N:91, ewrıldün-güz [127a]/2 =A:144, ewrülgey [128b]/2 =A:149, [208b]/3 =M:21, ewrılmekini [37a]/5 =B:144, [142b]/2 =A:196, ewrülse [57b]/1 =B:205, [127a]/3 =A:144, ew-rülseler [123b]/3 =A:127, [219a]/4 =M:49, ewrülsengiz [28b]/3 =B:115, [37a]/2 =B:143, [255a]/3 =M:92, ewrülür [246b]/3 =E:95, ewrülürler [202a]/4 =M:75, [216a]/1 =M:43, kesildi [43b]/5 =B:166, [246a]/4 =E:94, kesilmiş [185b]/3 =N:118, kesile [212a]/6 =M:33, körüldiler [4b]/3 =B:25, körülmüş [61a]/1 =B:216, [170a]/1 =N:75, [179a]/3 =N:97, [179a]/5 =N:98, [188a]/1 =N:127, örtülmes [91b]/4 =A:5, örtülmezler [182b]/5 =N:108, yaratıldı [155b]/5 =N:28, yaratılmış [207b]/1 =M:18, [244a]/1 =E:91, yaratılmışğa [111a]/2 =A:79

2.1.2.3.16. -t-

Fiil kök ve gövdelerine gelen bu ek, Eski Türkçeden¹⁵ Türkiye Türkçesine ka-dar değişikliğe uğramadan kullanıla gelmiştir.¹⁶ Türk dilinin başlangıcından beri kullanılan yaygın bir ektir. Görev olarak geçişli fiilleri ettirgen yapar; geçişsiz fi-illeri de geçişli hale getirir.

artıng [31b]/1 =B:125, artmaq [126a]/5 =A:141, artsa [130b]/5 =A:154, arı-tur [131b]/1 =A:164, arturlar [162b]/5 =N:49, belgürtsengiz [85a]/4 =B:271, bel-gürtmesler [130b]/1 =A:154, belgürtür [244a]/4 =E:91, iletey [189b]/3 =N:133,

¹⁵ Ekin Eski Türkçe dönemindeki kullanımı ve özelliklerini görmek için bakınız: A. Von Gabain, Eski Türkçenin Grameri, Ankara, 2003.

¹⁶ Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri, Ankara, 2004, s.274-294.

korcutğandır [208a]/1 =M:19, korcutğan [208a]/2 =M:19, [29b]/3 =B:119,
 korcutunlar [233a]/3 =E:130, korcutsang [244b]/3 =E:92, korcutğanlar [263a]/5
 =N:165, korcutuğılar [59b]/2 =B:213, korcutur [98a]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30,
 [136b]/1 =A:175, öğretti [6b]/3 =B:31, yürütmek [42b]/3 =B:164, yürütülmüş
 [43a]/2 =B:164

2.9.3. Sıfat Fiiller

2.9.4. -miş / -miş

Geçmiş zaman ifade eden sıfat fiil eklerindendir.

kurtarılmış [17b]/3 =B:71, arığ kılınmış yirge [208b]/3 =M:21, atanmış vakt
 [89a]/2 =B:282, âzâd kılınmış kul [258b]/3 =M:103, belgülg kılınmış vaktlar
 [51b]/5 =B:189, boşanmış tişiler [65b]/2 =B:228, cem' kılınmış köp mallar [94a]/5
 =A:14, cüfler arığ kılınmış [95a]/1 =A:15, isparlanmış diyet [176b]/4 =N:92, ıyn-
 mış tiwe [258b]/3 =M:103, iki cem' satgışmış kün [134a]/2 =A:166, kat kat kat
 kılınmış [124a]/3 =A:130, kötrülmüş berk yerler [171b]/2 =N:78, nâhş kötrülmüş
 [61a]/1 =B:216, nişanlıg kılınmış atlar [94b]/1 =A:14, teslim kılınmış diyet [177a]/3
 =N:92, tilekçe yürütülmüş kök [43a]/2 =B:164, togrulmuş [68b]/4 =B:233, [69a]/1
 =B:233, tökülmüş kan [238b]/4 =E:145, talâk birilmiş tişiler [72b]/2 =B:241, vaktı
 belgülg kılınmış kitâb [181b]/5 =N:103, vekil kılınmış [136a]/2 =A:173, yaratıl-
 mış [244a]/1 =E:91

2.9.4.1. -dü

Karahanlı Türkçesi sahasında sık kullanılan bir sıfat fiil eki olup geçmiş za-
 man ifade etmektedir.

Metnimizde bir örnekte rastlanmaktadır.

üçründü [36b]/3 =B:143

2.9.4.2. -(i)gli -(u)ğlı / -(ü)gli

Karahanlı Türkçesi eserlerinde sıklıkla görülen bu ek geniş zaman ifade
 etmektedir.¹⁷

kopuğlı [95b]/2 =A:18, köndürügli kişiler [91b]/1 =A:4, mütde birigliler,
 korcutuğlılar [59b]/2 =B:213, münügliler [71b]/5 =B:239, öğretigli [248a]/5 =M:4,
 ekk tutuğlı [228a]/4 =E:114

¹⁷ Neumetin Hacıminioğlu, Karahanlı Türkçesi Grameri, Ankara, 2003, s.166-167.

2.9.4.3. -ğan / -gen

Batı Türkçesine geçiş döneminde Eski Türkçedeki ek başında bulunan -ğ ve -g sesleri düşmüştür. Türk dilinin en yaygın sıfat fiillerinden olan bu ek Türkiye Türkçesinde -an / -en biçimindedir. Karahanlı eserlerinde sıkça gördüğümüz -ğan / -gen sıfat fiil eki işlev olarak geniş zaman bildirmektedir.

ağır kelgen [10a]/3 =B:45, alğan [105a]/3 =A:55, anlarğa koğğan nersening iki ültüşi [147a]/5 =N:11, arıg kılğan [105a]/4 =A:55, arkasın saklağan [258b]/4 =M:103, asılğan nerseni [257a]/5 =M:97, ayğanlar [4a]/1 =B:23, [6b]/5 =B:31, [4a]/1 =B:23, [27a]/3 =B:111, [95a]/4 =A:17, [115a]/1 =A:93, [134b]/5 =A:168, [139a]/1 =A:183, [237b]/5 =E:143, ayırt kemışgen [11b]/4 =B:53, [48b]/3 =B:185, [91b]/1 =A:4, baışsı kılğan [92b]/5 =A:8, bilgen [32a]/5 =B:127, [35a]/4 =B:137, [48b]/2 =B:181, [65a]/2 =B:224, [65b]/2 =B:227, [73a]/4 =B:244, [78b]/5 =B:256, [99b]/5 =A:34, [100a]/3 =A:35, [122b]/1 =A:121, [194a]/4 =N:148, [202b]/1 =M:76, [228b]/1 =E:115, [149a]/4 =N:12, [194a]/2 =N:147, [6a]/4 =B:29, [7a]/2 =B:32, [28b]/3 =B:115, [61a]/1 =B:215, [68a]/2 =B:231, [70a]/1 =B:234, [74a]/3 =B:246, [74b]/4 =B:247, [81b]/5 =B:261, [84b]/4 =B:268, [85b]/2 =B:271, [86b]/1 =B:273, [100a]/1 =A:34, [107a]/1 =A:63, [109b]/2 =A:73, [120b]/1 =A:115, [122a]/1 =A:119, [130a]/1 =A:153, [130b]/5 =A:154, [138a]/3 =A:180, [148a]/2 =N:11, [150b]/4 =N:17, [154a]/4 =N:24, [155b]/1 =N:26, [157a]/1 =N:32, [158a]/4 =N:35, [159b]/3 =N:39, [168b]/4 =N:70, [177a]/5 =N:92, [178a]/4 =N:94, [182a]/4 =N:104, [183b]/3 =N:111, [188a]/3 =N:127, [188b]/3 =N:128, [190b]/2 =N:135, [221b]/1 =M:54, [223a]/1 =E:96, [224b]/4 =E:101, [225a]/3 =E:103, [232b]/4 =E:128, [236a]/4 =E:139, [239a]/5 =E:73, [241b]/5 =E:83, [250b]/5 =M:7, [251a]/5 =M:8, [257b]/2 =M:97, [264b]/3 =N:170, [267b]/2 =N:176, [194a]/2 =N:147 [41b]/1 =B:158, bilgenler [239b]/4 =E:75, bilgenrek [35b]/5 =B:140, [100a]/5 =A:36, [134b]/2 =A:167, [154b]/2 =N:25, [161a]/5 =N:45, [197a]/5 =M:61, [228b]/4 =E:117, [228b]/5 =E:117, ħaddin keçgenlerni [229b]/1 =E:119, bilmegen [86a]/3 =B:273, bilmegenlerdin [16b]/3 =B:67, birilgen nerse [109a]/4 =A:73, bitgen [176b]/2 =N:92, [176b]/3 =N:92, [177a]/1 =N:92, [177b]/5 =N:94, [187a]/2 =N:124, bitgen karabaş [63b]/1 =B:221, bitgen kıl [63b]/3 =B:221, bitgen tüşler [154a]/5 =N:25, [154b]/2 =N:25, bitgenler [63b]/3 =B:221, [78a]/3 =B:248, [88a]/3 =B:278, [104a]/3 =A:49, [105a]/1 =A:53, [108a]/5 =A:68, [119a]/3, [216a]/2 =M:43, [126a]/1 =A:139, [129b]/2 =A:152, [132b]/3 =A:160, [133a]/5 =A:164, [135a]/2 =A:171, [173b]/2 =N:84, [178a]/4 =N:95, [181b]/5 =N:103, [185a]/1 =N:115, [205b]/2 =M:88, [222a]/4 =M:57, [229a]/1 =E:118, [249a]/1 =M:5, [252a]/2 =M:11, [262a]/3 =N:162, [262a]/5 =N:162, bitigen [89a]/3 =B:282, bitigengiz [9b]/2 =B:42, boyınğa asılğan nerseler [268a]/4 =M:2, boyun birgenler [107a]/5 =A:64, boyun

süenler [29a]/1 =B:116, [33b]/2 =B:132, [34a]/1 =B:133, [35a]/1 =B:136, [104b]/5 =A:52, [108a]/2 =A:67, [111b]/3 =A:80, [113a]/1 =A:84, [117a]/2 =A:102, bozğan [63a]/3 =B:220, buyrukdm çıkğan [210a]/1 =M:25, çıkarğan [18a]/1 =B:72, [246b]/2 =E:95, [230a]/5 =E:122, döst tutunmağanlık hâlde [154b]/5 =N:25, du' a kılğanning [50a]/4 =B:186, edgülük kılğanlar [13a]/5 =B:58, [27a]/4 =B:112, [204b]/4 =M:84, [205a]/1 =M:85, ewünnüñ yarganı [246b]/1 =E:95, ewürgen [38b]/4 =B:148, gälib bolğanning endäze kılmaķı [246b]/5 =E:96, ğaybmung bilgini [239a]/4 =E:73, ħ'ār kılğan [137a]/4 =A:178, [149b]/5 =N:14, [159a]/3 =N:36, [181b]/1 =N:102, [195a]/1 =N:151, ħaddin keçgenler [52b]/1 =B:190, [205a]/5 =M:87, ħaķ birle rāstlağan [91a]/3 =A:3, ħāliš kılğan [32b]/1 =B:128, [138b]/2, ħaķ üçün koğulğan ewnüng ilki [115a]/5 =A:96, ħıyānet kılğan, yazuķ kılğan [182b]/4 =N:107, ħıyānet kılğanlarğa ħuşūmet kılğan [182b]/1 =N:105, ħikmet birle iş kılğan [177b]/1 =N:92, [63a]/5 =B:220, [72b]/2 =B:240, [81a]/5 =B:260, [92a]/1 =A:6, [95b]/3 =A:18, [106b]/5 =A:62, [123b]/2 =A:126, [182a]/4 =N:104, [183b]/3 =N:111, ħosnüd bolmağan [29b]/4 =B:120, ħükū kılğan [158a]/3 =N:35, igitlegen [81a]/1 =B:260, indürgen [9b]/2 =B:42, işitgen [101a]/4 =A:38, [32a]/5 =B:127, [35a]/4 =B:137, [48b]/2 =B:181, [65a]/2 =B:224, [65b]/2 =B:227, [73a]/4 =B:244, [78b]/5 =B:256, [99b]/5 =A:34, [100a]/3 =A:35, [122b]/1 =A:121, [194a]/4 =N:148, [202b]/1 =M:76, [228b]/1 =E:115, [190a]/1 =N:134, [165a]/5 =N:58, işitgenler [214b]/3 =M:41, [215a]/5 =M:42, işlegen [141b]/5 =A:195, ķabül kılğan, ķāfir bolğan [87b]/3 =B:276, ķalğan nerse [75a]/1 =B:248, Ka'be'ğa iqlıģan nerseni [268a]/4 =M:2, Ka'be'ka iqlıģan nerse [256b]/1 =M:95, ķapsaģan [122a]/4 =A:120, [183a]/2 =N:108, [187b]/2 =N:126, [189b]/2 =N:132, ķat kılğan [159b]/4 =N:40, ķaytģanlar [10a]/5 =B:46, ķazģanģanģız nerselerning yaģsıları [84a]/3 =B:267, keçürgen [161a]/2 =N:43, [179b]/3 =N:99, keçürgen, yarlıķaģan [161a]/2 =N:43, kelgen [234a]/3 =E:134, ķıķırģanı [141a]/5 =A:193, kılğan [31a]/1 =B:124, [234a]/4 =E:135, ķınamaķģa iwmegen [149a]/5 =N:12, [82a]/5 =B:263, ķıvanģan [158b]/5 =N:36, kirgenler [209a]/2 =M:22, kişilerning yıģģanı [93a]/1 =A:9, ķonumlarınning yokatģanı [233b]/2 =E:131, ķorkģanlar [10a]/3 =B:45, ķorkģanlıķ hâlde [28a]/5 =B:114, ķorkutģan [29b]/3 =B:119, [208a]/2 =M:19, ķönülgenler [17b]/1 =B:70, [41a]/3 =B:157, [228b]/5 =E:117, [236b]/2 =E:140, [241b]/3 =E:82, ķörģen [190a]/1 =N:134, [165a]/5 =N:58, [26b]/5 =B:110, [69b]/2 =B:233, [133a]/4 =A:163, [71b]/3 =B:237, [83b]/1 =B:265, [95a]/2 =A:15, [96a]/5 =A:20, [131b]/4 =A:156, [201a]/1 =M:71, ķörķlūģlūķ kılğan [187a]/4 =N:125, ķörķlūģlūķ kılğanlar [71a]/3 =B:236, ķönürģen [105a]/4 =A:55, kurtulģan [115b]/3 =A:97, ķüç kılğan [170a]/3 =N:75, [220a]/2 =M:51, ķüç kılğanlar [8a]/1 =B:35, [113b]/1 =A:86, [138b]/2 =A:182, ķüç kılģanraq [35b]/5 =B:140, [238a]/4 =E:144, [245a]/1 =E:93, ķüfr ketürģen [9a]/5 =B:41, [126b]/1 =A:141, [128a]/4 =A:147, [199b]/4 =M:67, [200a]/3 =M:68,

[216b]/4 =M:44, [233b]/1 =E:130, [243b]/2 =E:89, [258b]/2 =M:102, melâmet kılğan [221a]/4 =M:54, men kılğan men yerde hâlife [6a]/5 =B:30, mîrâş alğan [69a]/2 =B:233, mîrâş alğanlar [157a]/2 =N:33, müjde birgen [208a]/2 =M:19, [29b]/2 =B:119, [208a]/1 =M:19, müjde birgenler [263a]/4 =N:165, müngeşgen [223b]/3 =E:99, nâhşes kelgen nerse [64a]/3 =B:222, namâz kılğanlar birle [9b]/4 =B:43, 'afv kılğan [194a]/5 =N:149, 'amelin kılğan [192b]/4 =N:142, oğka kirgen [227a]/2 =E:111, oğlan sıgğan yer [65b]/4 =B:228, oğrı kılğan er taķı oğrı kılğan tîşî [213b]/3 =M:38, oğşamağan [224a]/1 =E:99, oğşasğan [4b]/3 =B:25, [236b]/5 =E:141, oğşasmağan [237a]/1 =E:141, 'ibâdetni yersiz kılğan [11b]/2 =B:51, ongargan [63a]/4 =B:220, ortak koşğan [63b]/1 =B:221, [63b]/4 =B:221, öküngenler [211b]/3 =M:31, [220b]/2 =M:52, tölengenler [262a]/2 =N:162, ölümnüñ teggeni [260a]/1 =M:106, örtgen [217a]/4 =M:45, örü turğan [101a]/5 =A:39, peyveste örelig kılğan [77b]/5 =B:255, [91a]/2 =A:2, pişmekingen [224a]/2 =E:99, rahmet kılğan [156a]/4 =N:29, [37a]/4 =B:143, [58a]/2 =B:207, [99a]/4 =A:30, [150b]/1 =N:16, râst tutğan [217b]/3 =M:46, râstlağan [101b]/1 =A:39, [104a]/3 =A:50, [111b]/5 =A:81, [161b]/4 =N:47, [202a]/2 =M:75, [217b]/1 =M:46, [9a]/4 =B:41, [23a]/3 =B:101, [270b]/3 =B:89, revân saķış kılğan [56b]/5 =B:202, rûzî kılğanımıznıñ hêlâlları [12b]/5 =B:57, rûkû' kılğanlar [9b]/4 =B:43, şabr kılğan [46a]/5 =B:175, [146a]/2 =N:6, saķış kılğan [174a]/4 =N:86, saķlağan [183a]/5 =N:109, [218a]/4 =M:48, [225a]/1 =E:102, sangâ kirmegen [205b]/3 =M:89, satğasğanlar [10a]/4 =B:46, [75b]/5 =B:249, şevâb birgen [194a]/2 =N:147, sınaganguz [75a]/4 =B:249, süwüngenler [135a]/2 =A:170, şükr kılğan [41b]/1 =B:158, taķdır kılğanzıñnıñ yarısı [71a]/5 =B:237, Tengri buyrukındın çıķğanlar [5a]/5 =B:26, Tengri şükr kılğan, bilgen [41b]/1 =B:158, Tengridin arkuru koyğan nerse [64b]/5 =B:224, tanğan [94a]/1 =A:13, tatğanı [139a]/3 =A:185, teggen [133b]/4 =A:165, [166b]/3 =N:62, [169a]/2 =N:72, [256b]/1 =M:95, tegme bir nersening yaratğanı [224b]/5 =E:102, tegsürngen [228a]/5 =E:115, tevbe kabûl kılğan, rahmet kılğan [167b]/1 =N:64, tevbeni kabûl kılğan, rahmet kılğan [42a]/1 =B:160, [42b]/1 =B:163, [8b]/1 =B:37, [12a]/4 =B:54, [32b]/3 b128, tezgingen [220a]/4 =M:52, tezgingenlerge [31b]/2 =B:125, toğğan [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, tölengenler [92b]/1 =A:7, turuķğan (3) kın [213b]/2 =M:37, tutmağanlıg hâlde [249a]/4 =M:5, tünüñ kılğanı [246b]/4 =E:96, tüşgen [80a]/1 =B:259, ta'ât kılğan hâlde [71b]/5 =B:238, ulağandın [258b]/3 =M:103, uyğan [38a]/2 =B:145, [38a]/3 =B:145, ündegen [141a]/5 =A:193, üngen ot [223b]/2 =E:99, vâcib bolğan [71a]/2 =B:236, vâsiyyet kılğandın [48b]/3 =B:182, yaratğanızg tapa [12a]/2 =B:54, [12a]/3 =B:54, yârî birgen [266a]/4 =N:173, yârî birgenler [96b]/5 =A:22, [104a]/4 =A:52, [105b]/4 =A:56, [114b]/1 =A:91, [128b]/3 =A:150, [141a]/4 =A:192, yarısaķğan [179b]/3 =N:99, yarısaķğan, kınamaķğa iwmegen [65a]/4

=B:225, [70b]/3 =B:235, [131a]/3 =A:155, [258b]/1 =M:101, *yarlıkağan* [161a]/2 =N:43, *yarlıkağan, rahmet kılğan* [45b]/4 =B:173, [48b]/4 =B:182, [53a]/2 =B:192, [56a]/2 =B:199, [62b]/1 =B:218, [65b]/1 =B:226, [99b]/1 =A:31, [153b]/2 =N:23, [114a]/1 =A:89, [124a]/2 =A:129, [155a]/4 =N:25, [178b]/5 =N:96, [180a]/3 =N:100, [182b]/2 =N:106, [183b]/2 =N:110, [189a]/1 =N:129, [195a]/4 =N:152, [201b]/5 =M:74, [212b]/4 =M:34, [214a]/2 =M:39, [248a]/3 =M:3, [257b]/3 =M:98, *yarlıkayu tilegenler* [95a]/5 =A:17, *yaruğanı* [246b]/4 =E:96, *yarukluğ sözlegen* [217b]/3 =M:46, *yayğan eligimni* [210b]/4 =M:28, *yigenler harâmını* [215b]/1 =M:42, [238b]/3 =E:145, *yingen* [58b]/1 =B:209, [132b]/1 =A:160, [164b]/2 =N:56, [209a]/5 =M:23, [213b]/5 =M:38, [221b]/5 =M:56, [256b]/5 =M:95, [261a]/4 =N:158, [263b]/1 =N:165, *yinggen* [192b]/4 =N:142, *yolnug keçgenleri* [160b]/2 =N:43, *yük kötürgen tağı töşengen* [237a]/4 =E:142, *yükge ögrenen ya'ni yerni sürgen* [17b]/2 =B:71, *yürigendin* [43a]/1 =B:164, *yürigenler* [257a]/1 =M:96, *yüz ewürgenler* [97a]/3 =A:23, [201b]/1 =M:72, *zekât birmegenler* [77b]/4 =B:254, *ziyân kılğanlar ya'ni köni yolnu kıdıp azğunluğın tutğanlar* [5b]/4 =B:27, *ziyân tegürgenler* [24a]/3 =B:102, *zulm kılğanlar* [13b]/2 =B:59

2.9.4.4. -ğu / -gü

Karahanlı Türkçesinde sıkça kullanılan bu ek Eski Türkçede zaman çekimlerinde kullanılmaktaydı. Esasen bu sıfat fiil bir gereklilik ifade eder. Ama bu ekin asıl işlevi gelecek zaman ifadesi taşımasıdır.

hicret kılgu yer [179b]/5 =N:100, *ıdgu kırbân* [54a]/2 =B:196, [257a]/5 =M:97, *ikâmet kılgu yer* [129a]/1 =A:151, [232b]/3 =E:128, *karâr kılgu* [246b]/4 =E:96, [8a]/4 =B:36, [223a]/5 =E:98, *kaytgu yer* [31a]/4 =B:125, [32a]/2 =B:126, [94b]/3 =A:14, [105b]/1 =A:55, *koğgu yir* [223a]/5 =E:98, *kırtulgu yer* [186a]/5 =N:121, *menfa'at algu nirse* [8a]/4 =B:36, *namâz kılgu yer* [31a]/5 =B:125, *'ibâdet kılgu yerlerimiz* [32b]/2 =B:128, *sağıngu nirse* [98b]/2 =A:28, *sıngıngu yer* [129a]/1 =A:151, [133a]/2 =A:162, [142b]/3 =A:197, [179a]/5 =N:97, [186a]/4 =N:121, [201a]/5 =M:72, *tapıngu* [77b]/4 =B:255, [201b]/2 =M:73, [224b]/5 =E:102, [225b]/3 =E:106, [265a]/4 =N:171, [239b]/1 =E:74, *yanıgu yer* [179a]/5 =N:97, [185a]/2 =N:115, *yapıngu yer* [133a]/3 =A:162, *yatıgu yer* [133a]/3 =A:162, [130b]/2 =A:154, [157b]/5 =N:34, *yigü nirse* [248b]/5 =M:5, [256b]/2 =M:95

2.9.4.5. -ğuçı / -güçi

kılğuçı [105a]/5 =A:55, *kölğuçı* [47a]/2 =B:177, *yüri bingüçi* [122b]/2 =A:122

2.9.4.6. -esi

Karahanlı Türkçesinde sıfat fiil olarak kullanılan bu ek Eski Oğuz Türkçesinde gelecek zaman ifade etmektedir. Karahanlı Türkçesindeki kullanım şekil ve anlam olarak Türkiye Türkçesinde de varlığını muhafaza etmektedir.

içesi nerse [80b]/1 =B:259, içesi yerler [14a]/1 =B:60, kiwresi yer [156b]/3 =N:31

2.9.4.7. -duķ / tuķ

ayduķları birle [196b]/2 =N:156, satķaştuķı künü [131a]/2 =A:155, şıfat kılduķlarının cezāsını [236a]/3 =E:139

2.9.5. Zarf Fiiller

2.9.5.1. -p / -(i)p / -(i)p / -(u)p / -(ü)p

Eski Türkçeden günümüze kadar kullanılan bu zarf fiil eki Karahanlı Türkçesinde de fazlaca kullanılmıştır. Batı Türkçesinin başlarında p sesinin etkisiyle bu ekin ünlüsünün yuvarlaklaştığını görmekteyiz. Ekin ünlü uyumu içerisine girmesi Osmanlıcanın ortalarına kadar meydana gelmiştir.

eglip [196a]/1 =N:154, [13a]/4 =B:58, esürler bolup [269a]/2 =B:85, hicret kılığı bolup [180a]/1 =N:100, koğup [5b]/4 =B:27, kopuğı bolup [95b]/2 =A:18, oldurup [140b]/5 =A:191, oturup [181b]/3 =N:103, öğretigü bolup [248a]/5 =M:4, öre turup [140b]/5 =A:191, [181b]/3 =N:103, süsölüp [247a]/5 =M:3, tip [24b]/4 =B:104, [225b]/1 =E:105, [40b]/1 =B:154, töngüdüp [196a]/1 =N:154, turuķup [110a]/1 =A:75, tüşüp [247a]/5 =M:3, uftanıp [5a]/1 =B:26, urup [247a]/4 =M:3, yangılıp [176b]/3 =N:92

2.9.5.2. -u / -ü

Bu zarf fiil eki Türkçenin hemen her devresinde sıklıkla kullanılmıştır.¹⁸ Bu ek önceleri ünlü uyumu dışında kalmıştır. Sözkonusu ekin yuvarlak şekilleri bazen düz fiillere de getirilmiş böylece ekin yuvarlak şekilleri ortaya çıkmıştır.

-u / -ü (zarf fiil): āsān kılı birdi [211a]/3 =M:30, aytu birse [89b]/3 =B:282, aytu birsün [89a]/4 =B:282, bükürü yā tolgayü [161b]/4 =N:46, iķānet kılı bilmeseler [66b]/1 =B:229, [66b]/2 =B:229, isteyü [58a]/1 =B:207, [85b]/5 =B:272, [92a]/5 =A:7, [92b]/1 =A:7, [148b]/3 =N:114, kağganü birmesün [251a]/2 =M:8, kağganü birmesün [268b]/2 =M:2, kılı yazmadılar [17b]/5 =B:71, koyu birgey miz

¹⁸ Zeynep Korkmaz, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), Ankara, 2003, Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.340.

[185a]/1 =N:115, *ko-yu birür miz* [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, *ti-yü* [265a]/3 =N:171, *yā-đu kılur men* [167b]/1 =N:65

2.9.5.3. -e

Bu zarf fiil eki de Karahanlı devri eserlerinde sıklıkla kullanılmıştır.¹⁹ Eski Türkçeden beri tek ses şeklinde kullanılan bu ek günümüzde zarf fiil tekrarlarında görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinden sonra ekin tek kullanımı ortadan kalkmış tekrarlı şekilleri kalmıştır.²⁰

iwe [145b]/3 =N:6

2.9.5.4. -ğınça / -gınçe

Eski Türkçeden beri kullanılan bu zarf fiil ekinde bir hareket ifadesinin yanı sıra başka bir hareket durumunun ortaya çıktığı zamanı gösterme şeklinde bir zaman ifadesi vardır.²¹ Olumlu ve olumsuz fiiller üzerine gelebilen bu ekin Türkiye Türkçesindeki kullanımında ek başındaki -ğ ve -g seslerinin düştüğünü görmekteyiz.

alğınça [150a]/4 =N:15, *aytğınça* [60b]/1 =B:214, *bay bolğınça* [88b]/2 =B:280, *bolğınça* [51a]/1 =B:187, [53a]/3 =B:193, *keltüğünçe* [26b]/1 =B:109, *nikāh kılğınça* [67a]/1 =B:230, *teğünçe* [54a]/3 =B:196, [70b]/1 =B:235

2.9.5.5. -madın / -medin; -mayın

Eski Türkçe devresinde bu ekin t'li şekilleri de vardı. Günümüz Türkiye Türkçesinde ek -madan, -meden biçimindedir. Olumsuzluk ifade etmektedir.

cimā' kılmadın [70b]/5 =B:236, *haddin keçmedin* [45b]/3 =B:173, *işittürmedin* [161b]/4 =N:46, *kelmeyin turur* [60a]/4 =B:214, *küç kılmadın* [45b]/3 =B:173, *namāz kılmayın* [180b]/5 =N:102, *ölmedin aşnu* [261a]/5 =N:159, *ziyān tegürmedin* [149a]/4 =N:12

2.9.6. Fiil Çekimi

2.9.6.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Teklilik 1. Şahıs: -dım, -dım, -tım / -dım, -dım, -tım

¹⁹ Mecdat Manstroğlu, *Karahanlıca*, (Tarihî Türk Şiirleri, Hazırlayan: Mehmet Akalın), Ankara, 1979, s.141-182.

²⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, 2000, s.339-340.

²¹ A. Van Gansu, *Eski Türkçenin Grameri*, Ankara, 2003.

arturdım [10b]/1 =B:47, [30b]/2 =B:122, atadım [100b]/1 =A:36, aymadım [7a]/4 =B:33, birdim [111b]/4 =A:81, birmedim [208b]/1 =M:20, bittim [81a]/2 =B:260, bolmadım [169a]/3 =N:72, boyun südüm [33a]/4 =B:131, edgölük kıldım [9a]/2 =B:40, [10b]/1 =B:47, [30b]/1 =B:122, ħālīş kıldım [96a]/2 =A:20, indürdüm [9a]/4 =B:41, keldim [103b]/3 =A:49, [104a]/5 =A:50, kiçtim [80a]/4 =B:259, koçtım [100a]/4 =A:36, [240b]/2 =E:79, neyr kıldım [100a]/2 =A:35, 'āciz mü boldum [211b]/2 =M:31, tevbe kıldım [151a]/2 =N:18, tükel kıldım [247b]/5 =M:3, unadım ya'nı iħtiyār kıldım [248a]/1 =M:3

Teklik 2. Şahıs: -ding, -ding, -ting / -dung, -düng

ayding [24b]/4 =B:104, [34b]/1 =B:136, [107a]/5 =A:64, [145a]/5 =N:5, belgülig kılding [232b]/2 =E:128, bilmeding mü [25b]/1 =B:106, [161a]/3 =N:44, [214a]/2 =M:40, bitiding [171a]/3 =N:77, erding [36b]/5 =B:143, ermeding [102b]/1 =A:44, [102b]/3 =A:44, ħ'ār kılding [141a]/4 =A:192, ħüküm kılding [167b]/3 =N:65, kelding [17b]/4 =B:71, [122a]/5 =A:121, kiçting [80a]/4 =B:259, [80a]/5 =B:259, köndürdüging [92b]/4 =A:8, kördüging [166b]/1 =N:61, körmeding mü [73b]/2 =B:246, [79a]/4 =B:258, [96b]/5 =A:23, [163a]/3 =N:51, [165b]/5 =N:60, okudung [225b]/1 =E:105, va'de kılding [141b]/3 =A:194, yaratmading [141a]/2 =A:191, yumşading [132a]/2 =A:159, yükleding [90b]/2 =B:286

Teklik 3. Şahıs: -dı, -di, / -tı, -ti

arturdı [178b]/1 =N:95, açuķ boldı [26a]/5 =B:109, [80b]/4 =B:259, aķardı [118a]/5 =A:107, aldı [111b]/3 =A:81, [252a]/2 =M:12, [8a]/4 =B: 37, [139b]/5 =A:187, anuķ kılındı [4a]/4 =B:24, [124a]/5 =A:131, [124b]/3 =A:133, [177b]/3 =N:93, [181b]/1 =N:102, anğ kıldı [102a]/3 =A:40, arsuķtırdı [233a]/4 =E:130, [97a]/5 =A:24, arturdı [178b]/3 =N:95, [74b]/2 =B:247, [136a]/1 =A:173, [156b]/3 =N:32, [157b]/1 =N:34, ārzıladı [181a]/1 =N:102, [26a]/2 =B:109, āsān boldı [54a]/2 =B:196, avuūladı [75b]/1 =B:249, aydı [11b]/5 =B:54, [16b]/1 =B:67, [27b]/1 =B:113, [31b]/3 =B:126, [33a]/3 =B:131, [43b]/5 =B:167, [73a]/1 =B:243, [74a]/4 =B:247, [74b]/4 =B:248, [75b]/4 =B:249, [79b]/1 =B:258, [79b]/3 =B:258, [80a]/5 =B:259, [80b]/5 =B:260, [100a]/1 =A:35, [101a]/1 =A:37, [102a]/2 =A:42, [102b]/4 =A:45, [105a]/3 =A:55, [106a]/4 =A:59, [108b]/5 =A:72, [115a]/3 =A:95, [129a]/2 =A:152, [135b]/5 =A:173, [198a]/1 =M:64, [201a]/3 =M:72, [207a]/4 =M:18, [208a]/3 =M:20, [209a]/3 =M:23, [210a]/1 =M:26, [232a]/5 =E:128,

[239a]/5 =E:74, [252a]/4 =M:12, **aydıldı** [44b]/3 =B:170, **ayıtdı** [134a]/3 =A:167, **ayıldı** [75a]/4 =B:249, **ayıldı** [13b]/1 =B:59, [166a]/5 =N:61, [170b]/4 =N:77, [259a]/1 =M:104, **az boldı** [146a]/4 =N:7, **âzâd kıldı** [176b]/3 =N:92, [177a]/3 =N:92, **azdı** [185a]/4 =N:116, [191a]/1 =N:136, [246a]/4 =E:94, [252b]/5 =M:12, [259a]/5 =M:105, [26a]/1 =B:108, **azdurdı** [174b]/4 =N:88, **bağlandı** [198a]/2 =M:64, **barıldı** [13b]/5 =B:60, **bâıl boldı** [220b]/4 =M:53, [62a]/2 =B:217, [96b]/4 =A:22, **belgüflük boldı** [78b]/2 =B:256, **belgürdi** [121a]/5 =A:118, **beyân kıldı** [41b]/5 =B:160, **bezendi** [235a]/1 =E:137, **bezenildi** [230b]/1 =E:122, [59a]/2 =B:212, [94a]/4 =A:14, **biraktı** [23a]/1 =B:100, [23a]/3 =B:101, **bildi** [104b]/3 =A:52, [14a]/1 =B:60, [50b]/3 =B:187, [70a]/2 =B:235, **bildürdi** [182a]/5 =N:105, [84a]/4 =B:282, **birdi** [47a]/1 =B:177, [76a]/5 =B:251, [79a]/5 =B:258, [128a]/4 =A:148, [135a]/3 =A:170, [137b]/4 =A:180, [159a]/2 =N:37, [208b]/1 =M:20, [218b]/4 =M:48, [47a]/3 =B:177, **birilmedi** [74b]/1 =B:247, **bitidi** [208b]/3 =M:21, [50b]/5 =B:187, **bitti** [31b]/5 =B:126, [90a]/1 =B:285, [164a]/2 =N:55, **bizâr boldı** [43b]/3 =B:166, **boğazlandı** [247b]/1 =M:3, **boldı** [115b]/3 =A:97, [164a]/3 =N:55, [27a]/1 =B:111, [158b]/5 =N:36, [211b]/3 =M:31, [211a]/4 =M:30, **bolmadı** [110b]/2 =A:79, [128a]/1 =A:147, [127a]/4 =A:145, [176b]/2 =N:92, [191a]/3 =N:137, [224b]/3 =E:101, [233b]/1 =E:131, [264a]/2 =N:168, [28a]/4 =B:114, [54b]/5 =B:196, [132b]/4 =A:161, **buldı** [100b]/5 =A:37, **buyurdı** [184b]/2 =N:114, [5b]/2 =B:27, [64a]/5 =B:222, **cezâ birdi** [129b]/4 =A:153, **çattı** [162b]/4 =N:48, [238a]/5 =E:144, [245a]/2 =E:93, **çıkarđı** [8a]/2 =B:36, **çıkarıldı** [118b]/5 =A:110, **duf â kıldı** [101a]/3 =A:38, **edgüflük kıldı** [168b]/1 =N:69, [169a]/2 =N:72, [178a]/3 =N:94, [209a]/3 =M:23, **erklendi** [144b]/5 =N:3, [153b]/3 =N:24, [154b]/1 =N:25, **erklđ boldı** [158b]/4 =N:36, **ermedi** [34a]/5 =B:135, [37a]/3 =B:143, [129b]/1 =A:152, [36a]/5 =B:142, **fevt boldı** [129b]/5 =A:153, **haber birdi** [7a]/3 =B:33, **hâlis kıldı** [187a]/4 =N:125, **hârim kıldı** [201a]/5 =M:72, [45b]/1 =B:173, [87a]/3 =B:275, **hârim kılındı** [104a]/5 =A:50, [152b]/2 =N:23, [235b]/2 =E:138, [237b]/3 =E:143, [238a]/2 =E:144, [247a]/2 =M:3, [257a]/1 =M:96, **hâzır boldı** [259b]/3 =M:106, [33b]/2 =B:133, [48a]/4 =B:180, [146a]/5 =N:8, [151a]/1 =N:18, **hâzır kılındı** [188b]/1 =N:128, **helâl boldı** [144b]/3 =N:3, **helâl kıldı** [153b]/4 =N:24, [205a]/4 =M:87, [87a]/2 =B:275, **helâl kılındı** [248a]/4 =M:4, [248b]/4 =M:5, [256b]/5 =M:96, [261b]/3 =N:160, [267a]/5 =M:1, [50b]/2 =B:187, **hâyetet kıldı** [132b]/4 =A:161, **hilâf kılışmadı** [59b]/4 =B:213, [95b]/4 =A:19, **hıccetleştı** [79a]/5 =B:258, [240b]/4 =E:80, **ıdın** [59b]/1 =B:213, [74a]/4 =B:247, [133a]/5 =A:164, [211a]/4 =M:31, **icâbet kıldı** [141b]/4 =A:195, **imân kettildi** [77a]/5 =B:253, **indirdi** [130a]/1 =A:154, [218a]/5 =M:48, [128b]/5 =A:151, **indürmedi** [241a]/4 =E:81, [244a]/1 =E:91, **indürüldi** [23b]/4 =B:102, [34b]/2 =B:136, [49b]/2 =B:185, [109a]/1 =A:72, [112b]/2 =A:84, [112b]/3 =A:84, [143a]/2 =A:199, [143a]/3

=A:199, [166a]/1 =N:60, [166a]/2 =N:60, [190b]/4 =N:136, [198a]/4 =M:64, [199a]/3 =M:66, [199b]/1 =M:67, [200a]/1 =M:68, [200a]/2 =M:68, [203b]/2 =M:81, [204a]/4 =M:83, [222b]/2 =M:59, [222b]/3 =M:59, [262a]/3 =N:162, [262a]/4 =N:162, [263b]/2 =N:166, *indürilmedi* [107b]/2 =A:65, *ķabül ķıldı* [200b]/6 =M:71, [50b]/4 =B:187, [100b]/2 =A:37, *ķabül ķılındı* [210a]/5 =M:27, *ķabül ķılınmadı* [210b]/1 =M:27, *ķađđandı* [65a]/4 =B:225, [132b]/5 =A:161, *ķađđurtı* [130a]/3 =A:154, *ķapsadı* [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, *ķarangwu* *boldı* [239b]/4 =E:76, *ķarardı* [118a]/3 =A:106, *ķatıđ boldı* [18a]/4 =B:74, *ķayttı* [12a]/4 =B:54, [50b]/4 =B:187, [56a]/1 =B:199, *ķeçti* [75b]/2 =B:249, [80a]/1 =B:259, [125b]/2 =A:137, [202a]/2 =M:75, *ķeçtirdi* [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, *keldi* [230b]/5 =E:124, [23a]/2 =B:101, [30a]/2 =B:120, [38a]/4 =B:145, [58a]/5 =B:209, [59a]/1 =B:211, [59b]/5 =B:213, [77a]/4 =B:253, [95b]/5 =A:15, [106a]/5 =A:61, [113a]/5 =A:86, [118a]/1 =A:105, [138b]/4 =A:183, [195b]/3 =N:153, [200b]/3 =M:70, [204b]/3 =M:84, [207b]/4 =M:19, [208a]/2 =M:19, [212a]/2 =M:32, [218b]/1 =M:48, [225a]/3 =E:104, [254a]/1 =M:15, [254a]/3 =M:15, [264a]/5 =N:170, [266a]/5 =N:174, [270a]/3 =B:87, [270b]/2 =B:89, [270b]/5 =B:89, [244a]/2 =E:91, *ķeyiřti* [117a]/4 =A:103, *ķıķardı* [101a]/4 =A:39, *ķıldı* [197a]/1 =M:60, [197a]/2 =M:60, [208a]/5 =M:20, [223a]/1 =E:97, [257a]/3 =M:97, [257a]/4 =M:97, [88a]/3 =B:278, [99a]/1 =A:30, [99a]/2 =A:30, [145a]/4 =N:5, *ķıldı namāzı* [47a]/3 =B:177, *ķılmadı* [123a]/5 =A:126, [175b]/5 =N:90, [258b]/2 =M:103, *ķing boldı* [241a]/1 =E:80, *ķirdi* [100b]/4 =A:37, *ķiwrıldı* [139a]/5 =A:185, *ķodi* [218a]/2 =M:47, *ķođtı* [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [157a]/2 =N:33, *ķopđardı* [80a]/3 =B:259, *ķorķtı* [155a]/3 =N:25, *ķoydı* [148a]/3 =N:12, *kōndürdi* [240b]/5 =E:80, [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/5 =B:198, [60a]/1 =B:213, *kōrdi* [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, *kōrküzdi* [129a]/4 =A:152, [182a]/5 =N:105, *kōtürdi* [183b]/5 =N:112, *kōtürıldı* [238b]/5 =E:145, *ķutđardı* [117b]/1 =A:103, *küķ ķıldı* [67b]/3 =B:231, *küķ ķılmadı* [121a]/2 =A:117, [129b]/5 =A:153, [134a]/1 =A:166, [135b]/3 =A:172, [152a]/3 =N:21, [166b]/3 =N:62, *küfr ketürdi* [201a]/2 =M:72, [254b]/3 =M:17, [32a]/1 =B:126, *küfr ketürmedi* [23b]/2 =B:102, *la'net ķıldı* [162a]/2 =N:46, [185b]/2 =N:118, *la'net ķılındı* [202b]/4 =M:78, *menfa'at aldı* [232b]/1 =E:128, *minnet ķıldı* [133a]/4 =A:164, *muhtelif boldı* [167b]/2 =N:65, *mütehıyyir boldı* [79b]/4 =B:258, *nevmid boldı* [247b]/3 =M:3, *nikāh ķıldı* [152a]/5 =N:22, *'ahd ķıldı* [138b]/2 =A:183, *'ahd ķılıřtı* [250b]/4 =M:7, *'akđ ķıldı* [157a]/3 =N:33, *'arza ķıldı* [6b]/4 =B:31, *oķaş boldı ya'ni örtüğlüğ boldı* [17a]/5 =B:70, *oķaşdı* [29a]/5 =B:118, *oķaştı* [92a]/5 =A:7, *oķatıldı* [196b]/5 =N:157, *ortak ķoıtı* [128b]/5 =A:151, *ōfke ķıldı* [177b]/2 =N:93, *ōldürıldı* [127a]/2 =A:144, *ōldürıřti* [127b]/3 =A:146, *ōrtti* [36a]/1 =B:140, *ōwke ķıldı* [203b]/1 =M:80, *red ķıldı* [174b]/3 =N:88, *rüzi ķıldı* [159b]/2 =N:39,

rūzī kıldı [205b]/1 =M:88, rūzī kıldı [236b]/1 =E:140, [237a]/5 =E:142, sakladı [157b]/3 =N:34, satgın aldı [24a]/5 =B:102, sezā boldı [133a]/2 =A:162, [260b]/2 =M:107, sıkağı [60a]/5 =B:214, sıkağadı [103a]/4 =A:47, [136a]/4 =A:174, sınadı [30b]/5 =B:124, sordı [258b]/1 =M:102, söndürdi [198b]/3 =M:64, sözledi [77a]/1 =B:253, [163b]/5 =N:54, sürdi [163b]/2 =N:52, sürdi [177b]/2 =N:93, [270b]/1 =B:88, [222b]/5 =M:60, tamām kılındı iş [58b]/3 =B:210, tar boldı [175b]/1 =N:90, tayındurdu [8a]/1 =B:36, tedbır kıldı [172b]/1 =N:81, tegdı [82b]/4 =B:264, [83a]/4 =B:265, [83b]/5 =B:266, [101b]/3 =A:40, [121a]/1 =A:117, [126a]/2 =A:140, [127b]/4 =A:146, tegsürdi [13a]/5 =B:59, tiledi [13b]/3 =B:60, [68b]/3 =B:233, [131a]/2 =A:155, [232b]/3 =E:128, tilemedi [215a]/3 =M:41, tırgürdi [212a]/1 =M:32, tırgüzdi [42b]/5 =B:164, tuttu [12b]/1 =B:55, [108a]/5 =A:68, [93b]/1 =A:11, [185a]/2 =N:115, [187a]/5 =N:125, tutundu [28b]/4 =B:116, tükel boldı [228a]/4 =E:115, türetti [223a]/4 =E:98, tüz kıldı [6a]/3 =B:29, uğradı [122a]/b1 =A:122, [251b]/5 =M:11, [6a]/2 =B:29, uruldu [119b]/2 =A:112, uydu [187a]/5 =N:125, [254a]/5 =M:16, [96a]/3 =A:20, [109a]/3 =A:73, [133a]/1 =A:162, üğürdi [33b]/1 =B:132, [74b]/2 =B:247, [99b]/3 =A:33, [102a]/3 =A:40, [102a]/4 =A:42, üküş boldı [146a]/5 =N:7, ün kılındı [247a]/4 =M:3, [45b]/2 =B:173, vācib boldı [180a]/2 =N:100, vaḥy kılındı [225b]/2 =E:106, [238b]/2 =E:145, [245a]/3 =E:93, vaḥy kılınmadı [245a]/3 =E:93, va'ad kıldı [178b]/3 =N:95, va'de kıldı [251a]/5 =M:9, vaşıyyet kıldı [238a]/4 =E:144, [33a]/4 =B:132, yād kılındı [228b]/5 =E:118, [229a]/2 =E:119, yād kılınmadı [229b]/4 =E:121, yanadı [100b]/4 =A:37, yapuştı [78b]/3 =B:256, yaratıldı [155b]/5 =N:28, yarattı [6a]/2 =B:29, [65b]/4 =B:228, [143b]/4 =N:1, [144a]/1 =N:1, [224a]/4 =E:100, [224b]/3 =E:101, [234a]/1 =E:133, [243b]/1 =E:136, [236b]/3 =E:141, [239a]/1 =E:73, [240b]/2 =E:79, yawuz boldı, [185a]/2 =N:115, [199b]/1 =M:66, yaydı [144a]/2 =N:1, [43a]/1 =B:164, yepşündürildi [14b]/4 =B:61, yıgdı [252a]/1 =M:11, [28a]/3 =B:114, yırağ kılındı [139a]/5 =A:185, yingdi [75b]/5 =B:249, yulundu [66b]/3 =B:229, yüksek boldı [224b]/1 =E:100, yüngülledi [33a]/1 =B:130, yüz ewürdi [164a]/3 =N:55, ziyān kıldı [236a]/4 =E:140

Çokluk 1. Şahıs: -duğ, -dük, tuğ, -tüik
-dumız

aldığ [15b]/2 =B:63, [196a]/2 =N:154, [200b]/2 =N:70, [253b]/2 =M:14,
anık kıldığ [151a]/3 =N:18, [159a]/3 =N:37, [194a]/3 =N:151, [262a]/1 =N:161,
artardığ [76b]/5 =B:253, artardı mıız [242b]/3 =E:86, aydığ [7b]/1 =B:34, [13b]/4
=B:60, [16a]/3 =B:65, [196a]/1 =N:154, [263a]/2 =N:164, ayırdığ [11a]/3 =B:50,

=A:199, [166a]/1 =N:60, [166a]/2 =N:60, [190b]/4 =N:136, [198a]/4 =M:64, [199a]/3 =M:66, [199b]/1 =M:67, [200a]/1 =M:68, [200a]/2 =M:68, [203b]/2 =M:81, [204a]/4 =M:83, [222b]/2 =M:59, [222b]/3 =M:59, [262a]/3 =N:162, [262a]/4 =N:162, [263b]/2 =N:166, **indürülmedi** [107b]/2 =A:65, **ķabūl ķıldı** [200b]/6 =M:71, [50b]/4 =B:187, [100b]/2 =A:37, **ķabūl ķılındı** [210a]/5 =M:27, **ķabūl ķılınmadı** [210b]/1 =M:27, **ķađđandı** [65a]/4 =B:225, [132b]/5 =A:161, **ķađđurtı** [130a]/3 =A:154, **ķapsadı** [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, **ķarangwu boldı** [239b]/4 =E:76, **ķarardı** [118a]/3 =A:106, **ķaııđ boldı** [18a]/4 =B:74, **ķayttı** [12a]/4 =B:54, [50b]/4 =B:187, [56a]/1 =B:199, **ķeçti** [75b]/2 =B:249, [80a]/1 =B:259, [125b]/2 =A:137, [202a]/2 =M:75, **ķeçürdi** [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, **keldi** [230b]/5 =E:124, [23a]/2 =B:101, [30a]/2 =B:120, [38a]/4 =B:145, [58a]/5 =B:209, [59a]/1 =B:211, [59b]/5 =B:213, [77a]/4 =B:253, [95b]/5 =A:15, [106a]/5 =A:61, [113a]/5 =A:86, [118a]/1 =A:105, [138b]/4 =A:183, [195b]/3 =N:153, [200b]/3 =M:70, [204b]/3 =M:84, [207b]/4 =M:19, [208a]/2 =M:19, [212a]/2 =M:32, [218b]/1 =M:48, [225a]/3 =E:104, [254a]/1 =M:15, [254a]/3 =M:15, [264a]/5 =N:170, [266a]/5 =N:174, [270a]/3 =B:87, [270b]/2 =B:89, [270b]/5 =B:89, [244a]/2 =E:91, **ķeyiști** [117a]/4 =A:103, **ķıķırdı** [101a]/4 =A:39, **ķıldı** [197a]/1 =M:60, [197a]/2 =M:60, [208a]/5 =M:20, [223a]/1 =E:97, [257a]/3 =M:97, [257a]/4 =M:97, [88a]/3 =B:278, [99a]/1 =A:30, [99a]/2 =A:30, [145a]/4 =N:5, **ķıldı namāzı** [47a]/3 =B:177, **ķılmadı** [123a]/5 =A:126, [175b]/5 =N:90, [258b]/2 =M:103, **ķing boldı** [241a]/1 =E:80, **ķirdi** [100b]/4 =A:37, **ķiwrūldı** [139a]/5 =A:185, **ķodı** [218a]/2 =M:47, **ķođtı** [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [157a]/2 =N:33, **ķopđardı** [80a]/3 =B:259, **ķorķtı** [155a]/3 =A:25, **ķoydı** [148a]/3 =N:12, **kōndürdi** [240b]/5 =E:80, [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/5 =B:198, [60a]/1 =B:213, **kōrdi** [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, **kōrküzdi** [129a]/4 =A:152, [182a]/5 =N:105, **kōtürdi** [183b]/5 =N:112, **kōtürüldi** [238b]/5 =E:145, **ķutđardı** [117b]/1 =A:103, **kūç ķıldı** [67b]/3 =B:231, **kūç ķılmadı** [121a]/2 =A:117, [129b]/5 =A:153, [134a]/1 =A:166, [135b]/3 =A:172, [152a]/3 =N:21, [166b]/3 =N:62, **kūfr ķettürdi** [201a]/2 =M:72, [254b]/3 =M:17, [32a]/1 =B:126, **kūfr ķettürmedi** [23b]/2 =B:102, **la'net ķıldı** [162a]/2 =N:46, [185b]/2 =N:118, **la'net ķılındı** [202b]/4 =M:78, **menfa'at aldı** [232b]/1 =E:128, **minnet ķıldı** [133a]/4 =A:164, **mūhtelif boldı** [167b]/2 =N:65, **mūteķayyir boldı** [79b]/4 =B:258, **nevmid boldı** [247b]/3 =M:3, **nūķāh ķıldı** [152a]/5 =N:22, **'ahd ķıldı** [138b]/2 =A:183, **'ahd ķılıști** [250b]/4 =M:7, **'ahd ķıldı** [157a]/3 =N:33, **'arza ķıldı** [6b]/4 =B:31, **oķsaş boldı ya'ni örtüglüğ boldı** [17a]/5 =B:70, **oķsaşdı** [29a]/5 =B:118, **oķsaştı** [92a]/5 =A:7, **oķsaşıldı** [196b]/5 =N:157, **ortaķ koştı** [128b]/5 =A:151, **ōfke ķıldı** [177b]/2 =N:93, **ōldürüldi** [127a]/2 =A:144, **ōldürüști** [127b]/3 =A:146, **ōrtti** [36a]/1 =B:140, **ōwke ķıldı** [203b]/1 =M:80, **red ķıldı** [174b]/3 =N:88, **rūzi ķıldı** [159b]/2 =N:39

rüzi kıldı [205b]/1 =M:88, rüzi kıldı [236b]/1 =E:140, [237a]/5 =E:142, sakladı [157b]/3 =N:34, satgın aldı [24a]/5 =B:102, sezā boldı [133a]/2 =A:162, [260b]/2 =M:107, sıkadı [60a]/5 =B:214, sıkamadı [103a]/4 =A:47, [136a]/4 =A:174, sınadı [30b]/5 =B:124, sordu [258b]/1 =M:102, söndürdi [198b]/3 =M:64, sözledi [77a]/1 =B:253, [163b]/5 =N:54, sürdi [163b]/2 =N:52, sürdi [177b]/2 =N:93, [270b]/1 =B:88, [222b]/5 =M:60, tamām kılındı iş [58b]/3 =B:210, tar boldı [175b]/1 =N:90, tayındırdı [8a]/1 =B:36, tedbir kıldı [172b]/1 =N:81, tegdi [82b]/4 =B:264, [83a]/4 =B:265, [83b]/5 =B:266, [101b]/3 =A:40, [121a]/1 =A:117, [126a]/2 =A:140, [127b]/4 =A:146, tegsürdi [13a]/5 =B:59, tiledi [13b]/3 =B:60, [68b]/3 =B:233, [131a]/2 =A:155, [232b]/3 =E:128, tilemedi [215a]/3 =M:41, tırgürdi [212a]/1 =M:32, tırgüzdi [42b]/5 =B:164, tuttu [12b]/1 =B:55, [108a]/5 =A:68, [93b]/1 =A:11, [185a]/2 =N:115, [187a]/5 =N:125, tutundu [28b]/4 =B:116, tükel boldı [228a]/4 =E:115, türetti [223a]/4 =E:98, tüz kıldı [6a]/3 =B:29, uğradı [122a]/b1 =A:122, [251b]/5 =M:11, [6a]/2 =B:29, uruldu [119b]/2 =A:112, uydu [187a]/5 =N:125, [254a]/5 =M:16, [96a]/3 =A:20, [109a]/3 =A:73, [133a]/1 =A:162, üdürdi [33b]/1 =B:132, [74b]/2 =B:247, [99b]/3 =A:33, [102a]/3 =A:40, [102a]/4 =A:42, üküş boldı [146a]/5 =N:7, ün kılındı [247a]/4 =M:3, [45b]/2 =B:173, vācib boldı [180a]/2 =N:100, vahy kılındı [225b]/2 =E:106, [238b]/2 =E:145, [245a]/3 =E:93, vahy kılınmadı [245a]/3 =E:93, va'ad kıldı [178b]/3 =N:95, va'ed kıldı [251a]/5 =M:9, vaşiiyet kıldı [238a]/4 =E:144, [33a]/4 =B:132, yād kılındı [228b]/5 =E:118, [229a]/2 =E:119, yād kılınmadı [229b]/4 =E:121, yanadı [100b]/4 =A:37, yapuştı [78b]/3 =B:256, yaratıldı [155b]/5 =N:28, yarattı [6a]/2 =B:29, [65b]/4 =B:228, [143b]/4 =N:1, [144a]/1 =N:1, [224a]/4 =E:100, [224b]/3 =E:101, [234a]/1 =E:133, [243b]/1 =E:136, [236b]/3 =E:141, [239a]/1 =E:73, [240b]/2 =E:79, yawuz boldı, [185a]/2 =N:115, [199b]/1 =M:66, yaydı [144a]/2 =N:1, [43a]/1 =B:164, yepşündürüldü [14b]/4 =B:61, yığdı [252a]/1 =M:11, [28a]/3 =B:114, yırak kılındı [139a]/5 =A:185, yingdi [75b]/5 =B:249, yulundu [66b]/3 =B:229, yüksek boldı [224b]/1 =E:100, yüngülledi [33a]/1 =B:130, yüz ewürdi [164a]/3 =N:55, ziyān kıldı [236a]/4 =E:140

Çokluk 1. Şahıs: -duk, -dük, tuk, -tük

-dumız

aldık [15b]/2 =B:63, [196a]/2 =N:154, [200b]/2 =N:70, [253b]/2 =M:14, anık kıldık [151a]/3 =N:18, [159a]/3 =N:37, [194a]/5 =N:151, [262a]/1 =N:161, artırdık [76b]/5 =B:253, artırdıca mız [242b]/3 =E:86, aydıktık [7b]/1 =B:34, [13b]/4 =B:60, [16a]/3 =B:65, [196a]/1 =N:154, [263a]/2 =N:164, ayındık [11a]/3 =B:50,

ayırılduk [223a]/3 =E:97, [223a]/5 =E:98, [223b]/2 =E:99, [232a]/1 =E:126, ayımaduk [263a]/3 =N:164, ayırduk [242b]/5 =E:87, batırduk [11a]/4 =B:50, beyin kılduk [121a]/1 =A:118, [29b]/1 =B:118, [41b]/3 =B:159, bezedük [226a]/3 =E:108, birdük [11b]/4 =B:53, [15b]/3 =B:63, [30a]/3 =B:121, [38a]/5 =B:146, [58b]/3 =B:211, [77a]/1 =B:253, [164a]/1 =N:54, [195b]/4 =N:153, [217b]/2 =M:46, [228a]/2 =E:114, [233a]/4 =E:130, [241b]/3 =E:83, [241b]/5 =E:84, [243a]/4 =E:89, [246a]/1 =E:94, [263a]/1 =N:163, [269b]/5 =B:87, [270a]/1 =B:87, birge kılduk [218b]/1 =M:48, biüdük [211b]/4 =M:32, [216b]/5 =M:45, bittük [34b]/1 =B:136, [92b]/2 =A:7, [95a]/3 =A:16, [140b]/4 =A:52, [104b]/5 =A:53, [222b]/2 =M:59, bolmaduk [169a]/4 =N:73, bulduk [259a]/2 =M:104, [44b]/4 =B:170, cem^e kılduk [97b]/1 =A:25, çıkarılduk [74a]/1 =B:246, haram kılduk [261b]/2 =N:160, ıdık [29b]/2 =B:119, ıdmaduk [167a]/3 =N:64, [172a]/5 =N:80, ıdık [39b]/4 =B:151, [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12, indürdük [12b]/4 =B:57, [13b]/1 =B:59, [41b]/2 =B:159, [105a]/1 =A:53, [182a]/4 =N:105, [216a]/3 =M:44, [218a]/2 =M:48, [244b]/2 =E:92, [266a]/5 =N:174, işittük [90a]/3 =B:285, [141a]/5 =A:193, [161b]/3 =N:46, [161b]/5 =N:46, [250b]/4 =M:7, keçürdük [195b]/4 =N:153, ke-miştiük [198a]/5 =M:64, kılduk [16a]/4 =B:66, [31a]/3 =B:125, [36b]/3 =B:143, [167b]/1 =N:91, [230a]/3 =E:122, [253a]/1 =M:13, kılmaduk [36b]/5 =B:143, [225b]/5 =E:107, köpğarduk [12b]/2 =B:56, kölüge kılduk [12b]/3 =B:57, köndürdük [242a]/2 =E:84, [242b]/5 =E:87, köndürmediük [50a]/2 =B:185, kötürdük [15b]/2 =B:63, kötürdük [195b]/4 =N:154, kırtarduk [10b]/5 =B:49, kıtgarduk [11a]/4 =B:50, kuvvetlendürdük [77a]/2 =B:253, [270a]/2 =B:87, la'net kılduk [162b]/1 =N:47, 'afv kılduk [11b]/2 =B:52, 'ahd kılduk ya'nı buyurduk [31a]/5 =B:125, öldürdük [196b]/3 =N:157, rüzi birildük [4b]/3 =B:25, rüzi kılduk [45a]/5 =B:172, [77b]/2 =B:254, sürdük [253a]/1 =M:13, tegşürdük [164a]/5 =N:56, ti-lemedik [166b]/4 =N:62, tırgüzdiük [230a]/3 =E:122, uyduk [105a]/1 =A:53, uydurduk [217a]/5 =M:46, [270a]/1 =B:87, üdürdük [33a]/2 =B:130, vahy kılduk [262b]/2 =N:163, [262b]/3 =N:163, va'de kılıştuk [11a]/5 =B:51, vaşıyyet kılduk [189a]/4 =N:131, vekil kılduk [243b]/1 =E:89, yarattuk [245b]/5 =E:94, yepüş-türdük [253b]/3 =M:14, yığmaduk [192b]/1 =N:141, yingmedük [192a]/5 =N:141, zulm kılmaduk [260b]/3 =M:107

Çokluk 2. Şahıs: -dingiz, -dingiz, -tingiz, -tingiz

aldingiz [112a]/2 =A:81, aydingiz [12a]/5 =B:55, [14a]/3 =B:61, [138b]/5 =A:183, [133b]/5 =A:165, [246a]/3 =E:94, [250b]/4 =M:7, bağladingiz [205b]/4 =M:89, bildingiz [16a]/2 =B:65, bilmedingiz [244a]/5 =E:91, birdingiz [69a]/5

=B:233, [152a]/1 =N:20, bitmedingiz [81a]/2 =B:260, boğazladingiz [247b]/1 =M:3, boldunguz [117a]/4 =A:103, buldunguz [176a]/5 =N:91, cedel kılıştıngız [183a]/3 =N:109, duhül kıldıngız [153a]/2 =N:23, emgendingiz [121a]/4 =A:118, ewrıldüngüz [127a]/2 =A:144, hilâf kılıştıngız [18a]/1 =B:72, ikrâr kıldıngız [112a]/1 =A:81, kaçğandıngız [34a]/2 =B:134, [36a]/3 =B:141, karâr kıldıngız [181b]/4 =N:103, keldingiz [245b]/5 =E:94, kısarladingiz [229a]/4 =E:119, koğtunguz [148b]/2 =N:12, [148b]/3 =N:12, [246a]/1 =E:94, koptunguz [249b]/2 =M:6, kördüngüz [126b]/5 =A:143, kırtuldunguz [54b]/1 =B:196, küç kıldıngız [12a]/1 =B:54, küfr ketürdüngüz [118a]/4 =A:106, menfa'at aldıngız [153b]/5 =N:24, müsülmân boldunguz [96a]/4 =A:20, ortak koştunguz [241a]/3 =E:81, [241a]/4 =E:81, öğretildingiz [244a]/5 =E:91, öğrettingiz [248a]/5 =M:4, öldürdüngüz [17b]/5 =B:72, [138b]/5 =A:183, ötedingiz [181b]/2 =N:103, sağındıngız [126b]/1 =A:142, sağındıngız [60a]/3 =B:214, şöhet kılıştıngız [107b]/3 =A:66, tağdır kıldıngız [71a]/4 =B:237, tartıştıngız [129a]/3 =A:152, tiledingiz [14b]/4 =B:61, [232a]/5 =E:128, tuttunguz [11b]/1 =B:51, uluğsındıngız [270a]/4 =B:87, urdunguz [18a]/2 =B:73, ündedingiz [222a]/4 =M:58, yalğanka nisbet kıldıngız [270a]/5 =B:87, yazdıngız [129a]/4 =A:152, yüreksiz boldunguz [129a]/3 =A:152, yüz ewürdüngüz [15b]/4 =B:64

Çokluk 3. Şahıs: -dılar, -diler, -tılar, -tiler

aldılar [46a]/4 =B:175, [136b]/5 =A:177, [269b]/3 =B:86, [152a]/4 =N:21, angdılar [125a]/2 =A:135, angduruldılar [253a]/3 =M:13, [253b]/3 =M:14, arturdılar [191a]/3 =N:137, ârzüladılar [174b]/5 =N:89, asmadılar [196b]/5 =N:157, aydılar [4b]/2 =B:25, [7a]/1 =B:32, [16b]/2 =B:67, [16b]/4 =B:68, [17a]/2 =B:69, [17a]/4 =B:70, [17b]/4 =B:71, [26b]/5 =B:111, [28b]/4 =B:116, [29a]/4 =B:118, [33b]/4 =B:133, [34a]/4 =B:135, [40b]/5 =B:156, [44b]/4 =B:170, [47b]/1 =B:177, [73b]/3 =B:246, [73b]/5 =B:246, [74a]/5 =B:247, [75b]/3 =B:249, [76a]/2 =B:250, [87a]/1 =B:275, [90a]/2 =B:285, [97a]/4 =A:24, [110a]/1 =A:75, [112a]/2 =A:81, [121b]/4 =A:119, [128a]/2 =A:147, [131a]/5 =A:156, [134a]/5 =A:167, [134b]/3 =A:168, [136a]/2 =A:173, [138a]/3 =A:181, [138a]/4 =A:181, [138b]/2 =A:183, [171a]/2 =N:77, [179a]/2 =N:97, [179a]/3 =N:97, [192a]/4 =N:141, [192a]/5 =N:141, [195b]/1 =N:153, [197a]/4 =M:61, [198a]/2 =M:64, [201a]/2 =M:72, [201b]/2 =M:73, [204a]/2 =M:82, [204b]/5 =M:85, [208b]/5 =M:22, [209b]/1 =M:24, [214b]/1 =M:41, [231a]/1 =E:124, [233a]/4 =E:130, [234b]/2 =E:136, [235a]/5 =E:138, [235b]/5 =E:139, [243b]/5 =E:91, [253b]/2 =M:14, [254b]/3 =M:17, [259a]/2 =M:104, [270b]/1 =B:88, ayırt kemışmediler [195a]/2 =N:152, azdılar [202b]/3 =M:77, [202b]/4 =M:77,

[236b]/1 = E:140, [263b]/5 = N:167, **azdırdılar** [202b]/4 = M:77, **bedel kıldılar** [140a]/3 = A:187, **braktılar** [140a]/2 = A:187, **bildiler** [24a]/5 = B:102, [204a]/5 = M:83, [270b]/5 = B:89, **bilmediler** [243b]/5 = E:91, **birdiler** [87b]/5 = B:277, [113a]/4 = A:86, [116b]/1 = A:100, [233a]/5 = E:130, **birildiler** [23a]/4 = B:101, [37b]/3 = B:144, [38a]/1 = B:145, [59b]/4 = B:213, [95b]/4 = A:19, [97a]/1 = A:23, [139b]/3 = A:186, [140a]/1 = A:187, [161a]/3 = N:44, [162a]/3 = N:47, [163a]/4 = N:51, [189a]/5 = N:131, [222a]/2 = M:57, [248b]/5 = M:5, [249a]/2 = M:5, **bitediler** [30a]/4 = B:121, **bitmediler** [226b]/4 = E:110, **bittiler** [4a]/4 = B:25, [5a]/2 = B:26, [15a]/3 = B:62, [24b]/4 = B:104, [40a]/4 = B:153, [43a]/5 = B:165, [45a]/4 = B:172, [47b]/2 = B:178, [48b]/5 = B:183, [58a]/2 = B:208, [59a]/3 = B:212, [60a]/1 = B:213, [60b]/1 = B:214, [62a]/4 = B:218, [75b]/3 = B:249, [77b]/2 = B:254, [78b]/5 = B:257, [82a]/5 = B:264, [84a]/3 = B:267, [87b]/3 = B:277, [88a]/2 = B:278, [89a]/1 = B:282, [105b]/5 = A:57, [108a]/4 = A:68, [116a]/5 = A:100, [116b]/5 = A:102, [121a]/3 = A:118, [124a]/3 = A:130, [126a]/4 = A:140, [126b]/1 = A:141, [128b]/1 = A:149, [131a]/4 = A:156, [143b]/1 = A:200, [151a]/4 = N:19, [156a]/1 = N:29, [160a]/5 = N:43, [163b]/1 = N:51, [164b]/3 = N:57, [165b]/1 = N:59, [166a]/1 = N:60, [168b]/5 = N:71, [170a]/5 = N:76, [177b]/3 = N:94, [186a]/5 = N:122, [190a]/2 = N:135, [190b]/2 = N:136, [191a]/1 = N:137, [191a]/2 = N:137, [193a]/3 = N:144, [195a]/1 = N:152, [200a]/4 = M:69, [203b]/5 = M:82, [204a]/1 = M:82, [205a]/3 = M:87, [206b]/1 = M:90, [212b]/5 = M:35, [219b]/4 = M:51, [220b]/2 = M:53, [220b]/5 = M:54, [221b]/4 = M:56, [222b]/5 = M:57, [242b]/1 = E:82, [249b]/2 = M:6, [251a]/1 = M:8, [251b]/1 = M:9, [251b]/4 = M:11, [255a]/5 = M:93, [255b]/4 = M:94, [256a]/3 = M:95, [258a]/3 = M:101, [259a]/4 = M:105, [259b]/2 = M:106, [265b]/5 = N:173, [266b]/1 = N:175, [267b]/4 = M:1, [268a]/3 = M:2, **boğazladılar** [17b]/4 = B:71, **boldılar** [5a]/3 = B:26, [14b]/5 = B:61, [15a]/3 = B:62, [23b]/3 = B:102, [44a]/2 = B:167, [45a]/2 = B:171, [59a]/2 = B:212, [79a]/1 = B:257, [113a]/4 = A:86, [114a]/1 = A:90, [114a]/2 = A:90, [114a]/3 = A:91, [119b]/2 = A:112, [121b]/4 = A:119, [161b]/2 = N:46, [163a]/3 = N:50, [200a]/4 = M:69, [200b]/5 = M:71, [200b]/6 = M:71, [214b]/2 = M:41, [216a]/4 = M:44, [216a]/5 = M:44, [220b]/4 = M:53, [258b]/2 = M:102, [260a]/5 = M:107, [261b]/2 = N:160, **buyuruldılar** [166a]/3 = N:60, **çattılar** [224a]/4 = E:100, **çıkdılar** [52b]/3 = B:191, **çıkarıldılar** [142a]/2 = A:195, **çıktilar** [72b]/5 = B:243, [76a]/2 = B:250, [130b]/3 = A:154, [197a]/5 = M:61, **emdürdiler** [152b]/5 = N:23, **ewrıldiler** [136a]/3 = A:174, [176a]/3 = N:91, **ewrıldiler** [74a]/3 = B:246, **ğazât kıldılar** [131b]/1 = A:156, **haddin keçtiler** [16a]/2 = B:65, **harc kıldılar** [157b]/2 = N:34, **hicret kıldılar** [142a]/2 = A:195, **ısırdılar** [121b]/4 = A:119, **icâbet kıldılar** [135b]/2 = A:172, **iştiler** [220b]/3 = M:53, [226a]/5 = E:109, [75b]/2 = B:249, **îrâz kıldılar** [131a]/1 = A:155, **işttiler** [204a]/4 = M:83, **kağğandılar** [34a]/2 =

B:134, [36a]/3= B:141, [56b]/4 = B:202, [131a]/3 = A:155, [156b]/5 = N:32,
 [174b]/3 = N:88, [213b]/4 = M:38, **keçtiler** [34a]/2 = B:134, [36a]/3 = B:141,
 [60a]/4 = B:214, **keldiler** [139a]/2 = A:184, [140a]/4 = A:188, [166b]/4 = N:62,
 [167a]/4 = N:64, [175b]/1 = N:90, [197a]/3 = M:61, **kelindiler ya'nı köründiler**
 [4b]/3 = B:25, **kelmediler** [241b]/4 = M:41, **kıldılar** [69b]/5 = B:234, [72b]/1 =
 B:240, [82a]/1 = B:262, [87b]/4 = B:277, [105a]/2 = A:54, [105b]/5 = A:57,
 [121a]/1 = A:117, [138a]/1 = A:180, [140a]/4 = A:188, [186a]/5 = N:122, [193b]/3
 = N:146, [193b]/4 = N:146, [210a]/5 = M:27, [216a]/4 = M:44, [231a]/3 = E:124,
 [236a]/5 = E:140, [125a]/1 = A:135, [125a]/4 = A:135, [233b]/3 = E:132, [13b]/1=
 B:59, [39b]/2= B:150, [164b]/3 = N:57, [224a]/3 = E:100, [234b]/1 = E:136,
 [251b]/1 = M:9, [4a]/5= B:25, [255a]/5 = M:93, [265b]/5 = N:173, **kıldınlar**
 [60a]/5 = B:214, [86a]/2 = B:273, [198a]/2 = M:64, **kılıştılar** [46b]/2= B:176,
 [59b]/3 = B:213, [60a]/1 = B:213, [77a]/4 = B:253, [261a]/1 = N:157, **kılmadılar**
 [13a]/1= B:57, [125a]/3 = A:135, [127b]/4 = A:146, [140a]/5 = A:188, **kirdiler**
 [197a]/4 = M:61, **koçtıldılar** [253a]/3 = M:13, **koptılar** [192b]/5 = N:142, **korçktılar**
 [146b]/4 = N:9, **koştılar** [139b]/4 = A:186, [203b]/5 = M:82, **köçtiler** [62a]/5
 = B:218, **könüldiler** [35a]/2 = B:137, [96a]/4 = A:20, **kördiler** [43b]/4 = B:166,
körklügülük kıldılar [135b]/4 = A:172, **küç kıldılar** [43b]/1= B:165, [121a]/1 =
 A:117, [125a]/1 = A:135, [167a]/4 = N:64, [264a]/1 = N:168, **küf ketürdiler**
 [25a]/1 = B:105, [91b]/2 = A:4, [93a]/2 = A:10, [93b]/3 = A:12, [105b]/3 = A:56,
 [120b]/2 = A:116, [123b]/2 = A:127, [128b]/2 = A:149, [128b]/4 = A:151, [131a]/5
 = A:156, [164a]/4 = N:56, [174b]/5 = N:89, [181a]/1 = N:102, [191a]/2 = N:137,
 [201b]/4 = M:73, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [205a]/2 = M:86, [213a]/2
 = M:36, [247b]/3 = M:3, [251b]/2 = M:10, [258b]/4 = M:103, [263b]/4 = N:167,
 [264a]/1 = N:168, **nisbet kıldılar** [8b]/4= B:39, [93b]/1 = A:11, [200b]/4 = M:70,
 [205a]/2 = M:86, [251b]/2 = M:10, **'arlandılar** [266a]/2 = N:173, **ongardılar**
 [41b]/5 = B:160, [113b]/5 = A:89, [193b]/3 = N:146, **oturdılar** [134b]/3 = A:168,
öldiler [114a]/4 = A:91, [42a]/2 = B:161, **öldürdiler** [179a]/1 = N:97, [236a]/4
 = E:140, **öldürmediler** [196b]/4 = N:157, [261a]/3 = N:157, **öldürdüler** [135a]/1
 = A:169, [142a]/3 = A:195, **öldürüştiler** [142a]/3 = A:195, **örttiler** [220b]/1 = M:52,
 [270b]/4 = B:89, [270b]/5 = B:89, **rûzi birildiler** [4b]/1 = B:25, **sağındılar** [59a]/4
 = B:212, [94b]/4 = A:15, [135b]/4 = A:172, [142b]/4 = A:198, **satıştılar** [93b]/5
 = A:13, [121b]/4 = A:119, **sattılar** [24b]/1= B:102, **secede kıldılar** [7b]/1= B:34,
sıdılar [76a]/4 = B:251, **sızdılar** [200b]/5 = M:71, **süwdiler** [121a]/4 = A:118,
tağıldılar [117b]/5 = A:105, **tandılar** [8b]/4= B:39, [42a]/2= B:161, [142b]/2 =
 A:196, [160a]/3 = N:42, [163a]/5 = N:51, [170b]/1 = N:76, [173b]/3 = N:84,
 [180a]/5 = N:101, [137a]/2 = A:178, **taratıldılar** [60a]/5 = B:214, **tegdiler** [145b]/1
 = N:6, **tegrüldiler** [142a]/3 = A:195, **tevbe kıldılar** [41b]/5= B:160, [113b]/5 =

A:89, [212b]/3 = M:34, **tilediler** [125a]/2 = A:135, [195a]/5 = N:153, **tilendiler** [216b]/1 = M:44, **toķuş kıldılar** [126b]/3 = A:142, **tutular** [148a]/5 = N:12, [222a]/5 = M:58, [248b]/2 = M:4, **tutundılar** [195b]/3 = N:153, [222a]/1 = M:57, **uluğsındılar** [266a]/2 = N:173, **unuttılar** [253a]/3 = M:13, [253b]/2 = M:14, **uruştılar** [62a]/5 = B:218, **uydılar** [23b]/1 = B:102, [43b]/4 = B:166, [44a]/1 = B:167, [105a]/5 = A:55, [108a]/3 = A:68, [136a]/4 = A:174, **uyuldılar** [43b]/4 = B:166, **yandurdılar** [198b]/2 = M:64, **yapuştılar** [193b]/3 = N:146, [266b]/2 = N:175, **yaydılar** [173a]/2 = N:83, **yazdılar** [15a]/2 = B:61, [119b]/4 = A:112, [160a]/3 = N:42, [203a]/2 = M:78, **yazmadılar** [17b]/5 = B:71, **yetmediler** [135a]/4 = A:170, **yıgıldılar** [263b]/5 = N:167, [268b]/3 = M:2, **yıgıldılar** [136a]/1 = A:173, **yığlındılar** [261b]/5 = N:161, **yidiler** [255b]/1 = M:93, **yüridiler** [131a]/5 = A:156

2.9.6.2. Geniş Zaman Çekimi

-r; -ur / -ür; -ır / -ir; 'dir.

1. -ar / -er

Teklik 1. Şahıs: -ar men, -er men

ķorķar men [210b]/5 = M:28, [241a]/2 = E:81

ürer men [103b]/4 = A:49

körer men [239b]/1 = E:74

Teklik 2. Şahıs: -ar sen, -er sen; -ar sin

körer sen [197b]/1 = M:62, [220a]/2 = M:52, [203a]/4 = M:80

tutar sin [97b]/4 = A:26

Teklik 3. Şahıs: -ar, -er

açar [231b]/1 = E:125, **aķar** [4b]/1 = B:25, **aşar** [231b]/3 = E:125, **biter** [68a]/5 = B:232, [143a]/2 = A:199, **ķaķar** [18b]/1 = B:74, [18b]/2 = B:74, **örter** [85b]/1 = B:271, [121b]/1 = A:118, [211b]/1 = M:31, **satar** [58a]/1 = B:207, **sizer** [86a]/3 = B:273, **süwer** [53b]/5 = B:195, [64b]/1 = B:222, [110a]/4 = A:76, [114b]/2 = A:92, [124b]/5 = A:134, [128a]/1 = A:146, [128a]/5 = A:148, [132a]/5 = A:159, [215b]/4 = M:42, [221a]/2 = M:54, [253b]/1 = M:13, [255b]/3 = M:93,

Çokluk 1. Şahıs: -ar miz, -er miz

uyur miz [44b]/4 =B:170, tutar miz [204b]/3 =M:84, korkar miz [220a]/4 =M:52, koyar miz [226b]/5 =E:110, yığar miz [232a]/4 =E:128, körer miz [37a]/5 =B:144, biter miz [194b]/3 =N:150, ewrer miz [225b]/1 =E:105, ewürer miz [226b]/3 =E:110

Çokluk 2. Şahıs: -ar siz, -er siz

bakar siz [11a]/5 =B:50, [12b]/2 =B:55, [126b]/5 =A:143, biter siz [119a]/1 =A:110, buyurur siz [118b]/5 =A:110, ortak koşar siz [240b]/1 =E:78, [240b]/5 =E:80, örter siz [108b]/5 =A:71, [244a]/4 =E:91, [254a]/2 =M:15, [257b]/5 =M:99, süver siz [121b]/2 =A:119, [129a]/4 =A:152, tutar siz [65a]/3 =B:225, yığar siz [116a]/3 =A:99, [119a]/1 =A:110, [260a]/1 =M:106, yular siz [269a]/2 =B:85

Çokluk 3. Şahıs: -arlar, -erler

ant içerler [65a]/5 =B:226, [166b]/4 =N:62, [260a]/2 =M:106, [260b]/2 =M:107, bakarlar [58b]/2 =B:210, biterler [120a]/3 =A:114, [163a]/4 =N:51, [203b]/2 =M:81, [224a]/3 =E:99, [244b]/4 =E:92, [244b]/5 =E:92, [262a]/3 =N:162, [270b]/2 =B:88, bozarlar [5b]/1 =B:27, çatarlar [97b]/1 =A:24, [163a]/2 =N:50, [227b]/3 =E:112, [235a]/5 =E:137, [235b]/4 =E:138, [258b]/4 =M:103, haddin keçerler [15a]/2 =B:61, [203a]/2 =M:78, iwerler [120a]/4 =A:114, [136b]/3 =A:176, [197b]/1 =M:62, [214a]/5 =M:41, [220a]/3 =M:52, keserler [5b]/2 =B:27, koçarlar [69b]/3 =B:234, [72a]/3 =B:240, kıparlar [260b]/1 =M:107, kırkırlar [157b]/4 =N:34, [209a]/3 =M:23, [171a]/1 =N:77, körerler [43b]/1 =B:165, [94a]/1 =A:13, küyerler [65b]/3 =B:228, [69b]/3 =B:234, [192a]/3 =N:141, örterler [38b]/2 =B:146, [41b]/2 =B:159, [45b]/5 =B:174, [130a]/5 =A:154, [134b]/3 =A:167, [159a]/2 =N:37, [197b]/1 =M:61, satarlar [169b]/2 =N:74, sizerler [10a]/4 =B:46, [75b]/4 =B:249, [130a]/3 =A:154, sorarlar [51b]/3 =B:189, [60b]/2 =B:215, [61a]/4 =B:217, [62b]/2 =B:219, [62b]/4 =B:219, [63a]/1 =B:220, [64a]/2 =B:222, süwerler [43a]/5 =B:165, [140a]/4 =A:188, [221a]/2 =M:54, tutarlar [191a]/5 =N:139, [203a]/4 =M:80, ukarlar [223b]/1 =E:98, uyarlar [92a]/4 =A:7, [155b]/3 =N:27

2. -ur, -ür, -(y)ur, -(y)ür

Teklik 1. Şahıs: -ur men, -ür men, -(y)ur men, -(y)ür men

ant yâdu kılar men [167b]/1 =N:65, aytur men [11a]/2 =B:49, başlayur men [91a]/1 =A: sure başı, [143b]/3 =N: sure başı, [267b]/3 =M: sure başı, bilür men [6b]/3 =B:30, [7a]/4 =B:33, [7a]/5 =B:33, [80b]/4 =B:259, birür men [32a]/1 =B:126, [104a]/1 =A:49, endâze kılar men [103b]/3 =A:49, hüküm kılar men [105b]/1 =A:55, icâbet kılar men [50a]/4 =B:186, kabül kılar men [42a]/1 =B:160, kınayur men [105b]/3 =A:56, [105b]/3 =A:56, kısırdayur men [32a]/1 =B:126, ongaltur men [103b]/5 =A:49, sığur men [16b]/3 =B:67, sıwındurur men [100b]/1 =A:36, taqı öldürür men [79b]/2 =B:258, tıngürür men [79b]/2 =B:258, [104a]/1 =A:49

Teklik 2. Şahıs: -ur sen, -ür sen, -ursun, -(y)ur sen, -(y)ür sen, -(y)ur sun

aytursun [122b]/5 =A:24, [172b]/2 =N:81, 'aziz kılar sen [97b]/4 =A:26, birür sen [97b]/3 =A:26, [98a]/3 =A:27, çıkarur sen [98a]/2 =A:27, [98a]/3 =A:27, h'âr kılar sen [97b]/5 =A:26, kiwürür sen [98a]/1 =A:27, muṭṭalî' bolur sen [253a]/4 =M:13, unayursun [37b]/1 =B:144

Teklik 3. Şahıs: -ur, -ür, -(y)ur, -(y)ür

açuḡ kılar [51a]/5 =B:187, [207b]/5 =M:19, [254a]/2 =M:15, aḡarur yüzler taqı kararur [118a]/2 =A:106, alur [267a]/2 =N:176, arıḡ kılar [163a]/1 =N:49, [32b]/5 =B:129, [39b]/5 =B:151, arıḡlayur [6b]/2 =B:30, artur [133b]/1 =A:164, arturur [87b]/2 =B:276, [266a]/1 =N:173, ârzülayur [99a]/2 =A:30, âsan bolur [54b]/2 =B:196, asıḡ kılar [42b]/4 =B:164, aytur [29a]/2 =B:117, [220b]/2 =M:53, azdurur [5a]/4 =B:26, banlur [18b]/1 =B:74, beyân kılar [62b]/5 =B:219, [64a]/1 =B:221, [67a]/4 =B:230, [72b]/4 =B:242, [84a]/1 =B:266, [206b]/4 =M:89, [267b]/1 =N:176, bildürür [226b]/2 =E:109, [44a]/2 =B:167, bilür [55a]/4 =B:197, [63a]/3 =B:220, [68b]/1 =B:232, [78a]/2 =B:255, [85a]/3 =B:270, [166b]/5 =N:63, [257b]/1 =M:97, [257b]/5 =M:99, [98b]/4 =A:29, [99a]/1 =A:30, birilür [88b]/5 =B:281, birür [221a]/5 =M:54, [265b]/5 =N:165, [84b]/4 =B:269, [105b]/5 =A:57, [109b]/1 =A:73, biñiyür [172b]/2 =N:81, bolur [74a]/5 =B:247, [103a]/3 =A:47, [103b]/5 =A:49, [183a]/5 =N:109, [224b]/2 =E:101, [234a]/5 =E:135, [261b]/1 =N:159, bulur [255b]/5 =M:94, buyurur [9b]/5 =B:44, [16b]/1 =B:67, [44b]/2 =B:169, [84b]/3 =B:268, [111b]/2 =A:80, [117b]/3 =A:104, [165a]/1 =N:58, cedel kılar [183a]/4 =N:109, cevâb aytur [266b]/5 =N:176, cevâb birür [187b]/3 =N:27, çıkarur [78b]/5

=B:257, [246b]/1 =E:95, [254b]/1 =M:16, **dar kıılır taķı king kıılır** [73b]/1 =B:245, **ewrölür** [37a]/2 =B:143, **haber birür** [218b]/5 =M:48, [259b]/1 =M:105, [94b]/4 =A:15, [222b]/4 =M:60, [226a]/4 =E:108, **harc kıılır** [198a]/3 =M:64, **hās kıılır** [25a]/3 =B:105, **hāşş kıılır** [109b]/2 =A:74, **hilāf kıılışur** [219a]/1 =M:48, **hüccetleşür** [240b]/4 =E:80, **hüküm kıılır** [192b]/2 =N:141, [216a]/4 =M:44, [256a]/5 =M:95, [268a]/2 =M:1, [28a]/1 =B:113, **indürölür** [258a]/5 =M:101, **i' rāz kıılır** [97a]/2 =A:23, **isteyür** [178a]/1 =N:94, [83a]/3 =B:265, **işāret kıılır** [227a]/5 =E:112, **kābul kıılır** [210b]/2 =M:27, [214a]/1 =M:39, **kağğurtur** [122a]/2 =A:120, **kat kat kıılır** [81b]/4 =B:261, **kaytarılır** [58b]/4 =B:210, [118b]/4 =A:104, **kazğanur** [183b]/3 =N:111, **keçürür** [254a]/3 =M:15, **keldürür** [79b]/3 =B:258, **kelür** [123a]/2 =A:125, [130a]/2 =A:152, **kılır** [57b]/1 =B:205, [101b]/4 =A:40, [194a]/1 =N:147, [231a]/2 =E:124, [231b]/2 =E:125, [231b]/4 =E:125, [244a]/3 =E:91, **kınayur** [124a]/1 =A:129, [207b]/2 =M:18, [214a]/3 =M:40, [266a]/2 =N:173, **kirür** [102b]/2 =A:44, **kiterür** [87b]/1 =B:276, **korķutur** [98b]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30, [136b]/1 =A:175, **köndürür** [5a]/4 =B:26, [243a]/1 =E:88, [254a]/5 =M:16, [254b]/2 =M:16, [36b]/2 =B:142, [60a]/2 =B:213, [85b]/3 =B:272, [113a]/4 =A:86, **körgüzür** [18a]/3 =B:73, **kötürür** [32a]/3 =B:127, [75a]/2 =B:248, **kutlandurur** [94a]/2 =A:13, **küfr ketürölür** [191b]/4 =N:140, **la' net kıılır** [41b]/4 =B:159, **maşhara kıılınur** [191b]/4 =N:140, **mekr kıılır** [231a]/5 =E:124, **mīrās alınur** [148b]/4 =N:12, **müjde birür** [101b]/1 =A:39, [102b]/4 =A:45, **nafaķa kıılır** [82b]/2 =B:264, **namāz kıılır** [101a]/5 =A:39, **'ayb kıılır** [222b]/2 =M:59, **oķınur** [187b]/4 =N:127, **oķıyur** [23b]/1 =B:102, [32b]/4 =B:129, [39b]/5 =B:151, [133b]/1 =A:164, **oķınur** [116b]/3 =A:101, [268a]/1 =M:1, **oç alır** [256b]/4 =M:95, **öğretür** [32b]/4 =B:129, [40a]/1 =B:151, [103b]/1 =A:48, [133b]/2 =A:164, **öğütlenür** [68a]/4 =B:232, **öğütleyür** [165a]/4 =N:58, [67b]/5 =B:231, **öldürölür** [40b]/1 =B:154, **öldürür** [5b]/5 =B:28, [79b]/2 =B:258, **öldürtüşür** [93b]/5 =A:13, **ötünç birür** [73a]/5 =B:245, **rağbetsizlik kıılır** [32b]/6 =B:130, **rūzī kıılır** [101a]/2 =A:37, [59a]/4 =B:212, **saklayur** [199b]/3 =M:67, **sefündürür** [17a]/4 =B:69, **sözleyür** [103a]/2 =A:46, **şefā' at kıılır** [78a]/2 =B:255, **tangğa ketürür** [57a]/4 =B:204, **Tengri birür** [74b]/3 =B:247, **tanuķ kıılır** [57a]/5 =B:204, **tanuķluķ birür** [263b]/2 =N:166, **tegrölür** [132b]/5 =A:161, **tile-yür** [49b]/5 =B:185, [129a]/5 =A:152, [136b]/4 =A:176, [155a]/4 =N:26, [155b]/2 =N:27, [155b]/3 =N:27, [155b]/4 =N:28, [166a]/4 =N:60, [174b]/3 =N:88, [193a]/5 =N:144, [206b]/4 =M:91, [219a]/4 =M:49, [234a]/1 =E:133, [250b]/1 =M:6, **tirğürür** [6a]/1 =B:28, [18a]/3 =B:73, [79b]/2 =B:258, [80a]/2 =B:259, **tirğürür taķı öldürür** [131b]/3 =A:156, **töķilür** [204a]/5 =M:83, **tutunur** [43a]/4 =B:165, **umandurur** [186a]/2 =N:120, **ün kıılır** [45a]/2 =B:171, **ündeyür** [63b]/5 =B:221, [129b]/4 =A:153, [141a]/5 =A:193, **ündürür** [14a]/5 =B:61, **ürölür** [239a]/4 =E:73, **üşele-yür** [211a]/5 =M:31, **va' de kıılır** [84b]/2 =B:268, [84b]/3 =B:268, [186a]/2 =N:120,

vaşiyyet kılmır [149a]/3 =N:12, vaşiyyet kıılır [147a]/3 =N:11, [147b]/5 =N:11, yaratur [103a]/5 =A:47, [207a]/3 =M:17, yarılır [18b]/2 =B:74, yârî birür [132b]/2 =A:160, yarlıkayır [124a]/1 =A:129, [125a]/3 =A:135, [162b]/3 =N:48, [185a]/3 =N:116, [207b]/1 =M:18, [214a]/4 =M:40, yiyür [138b]/4 =A:183, [238b]/3 =E:145, yüyür [230a]/4 =E:122, ziyân birür [24a]/4 =B:102,

Çokluk 1. Şahıs: -ur miz, -ür miz, urmuz, -(y)ur miz, -(y)ür miz

anğlayır miz [6b]/2 =B:30, cezâ birür miz [242a]/5 =E:84, çıkarur miz [223b]/3 =E:99, döst kıılır miz [232b]/5 =E:129, keçürür miz [80b]/4 =B:259, kelür miz [25a]/5 =B:106, kopğarur miz [80b]/3 =B:259, koyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, körgüzür miz [239b]/3 =E:75, kötürür miz [241b]/4 =E:83, okuyur miz [76b]/4 =B:252, [106a]/1 =A:58, okuyurmuz [118b]/2 =A:108, tapur miz [33b]/4 =B:133, tezgindürür miz [126a]/3 =A:140, tileyür miz [235b]/1 =E:138, vahy kıılır miz [102b]/1 =A:44

Çokluk 2. Şahıs: -ur siz, -ür siz, -ursuz, -(y)ur siz, -(y)ür siz

âşkürâ kıılır siz [7a]/5 =B:33, [257b]/5 =M:99, aytur siz [160b]/1 =N:43, barursuz [129b]/3 =A:153, belgürtür siz [244a]/4 =E:91, buyrulursuz [17a]/1 =B:68, cezâ birilür siz [245b]/2 =E:93, ewrülür siz [246b]/3 =E:95, ħarc kıılursuz [84a]/5 =B:267, ħilâf kıılışur siz [219a]/1 =M:48, ħilâf kıılursuz [105b]/2 =A:56, ħüccet kıılışursuz [107b]/4 =A:66, iglenür siz [182a]/2 =N:104, isteyür siz [178a]/1 =N:94, isteyürsüz [112a]/5 =A:83, [116a]/3 =A:99, kâfir bolur siz [116b]/3 =A:101, kâfir bolursuz [116a]/1 =A:98, karışturursuz [108b]/4 =A:71, kaytarılursuz [6a]/1 =B:28, [73b]/2 =B:235, [88b]/4 =B:281, [112b]/2 =A:83, kıılır siz [116a]/5 =A:99, [130a]/1 =A:153, [178a]/3 =N:94, [188b]/3 =N:128, [190b]/2 =N:135, [244a]/3 =E:91, [251a]/5 =M:8, [269b]/2 =B:85, kıılursuz [18b]/4 =B:74, [26b]/5 =B:110, [36a]/2 =B:140, [39a]/2 =B:149, [69b]/2 =B:233, [70a]/1 =B:244, [71b]/3 =B:237, [83b]/1 =B:265, [85b]/2 =B:271, [116a]/2 =A:98, [131b]/3 =A:156, [138a]/2 =A:180, [202a]/5 =M:76, kizleyürsüz [104a]/2 =A:49, kulluk kıılursuz [33b]/3 =B:133, [45b]/1 =B:172, okuyursuz [10a]/1 =B:44, öğretür siz [248b]/1 =M:4, rağbet kıılır siz [188a]/1 =N:127, râzî bolursuz [89b]/5 =B:282, tileyürsüz [14b]/2 =B:61, [25b]/4 =B:108, turursuz [70b]/5 =B:236, umanur siz [182a]/3 =N:104, unutursuz [9b]/5 =B:44, va' de kıılır siz [234a]/2 =E:134, vaşiyyet kıılursuz [148b]/4 =N:12, yığılur

siz [132a]/1 =A:158, [156b]/1 =N:31, [239a]/1 =E:72, [257a]/3 =M:96, yığılursuz
[57a]/4 =B:203, yitürür siz [205b]/5 =M:89,

Çokluk 3. Şahıs: -urlar, -ürler, -(y)urlar, -(y)ürler

ahurlar [169b]/2 = N:74, [232a]/2 = E:126, artıurlar [162b]/5 = N:49, ayırt
kemişürler [24a]/2 = B:102, aynaturlar [48b]/2 = B:181, ayıurlar [5a]/3 = B:26,
[24a]/1 = B:102, [92b]/2 = A:7, [95a]/2 = A:16, [110a]/2 = A:75, [110b]/5 = A:78,
[111a]/1 = A:78, [130a]/4 = A:154, [130b]/1 = A:154, [134b]/1 = A:167, [161b]/3
= N:46, [163a]/5 = N:51, [166a]/1 = N:60, [170a]/2 = N:75, [171b]/3 = N:78,
[171b]/4 = N:78, [172a]/5 = N:81, [194b]/2 = N:150, [201b]/3 = M:73, [204b]/1
= M:83, [214b]/5 = M:41, [220a]/4 = M:52, [233a]/2 = E:130, [248a]/3 = M:4,
azdururlar [229a]/4 = E:119, bedel kılurlar [140a]/3 = A:187, bilürler [29b]/1
= B:118, [37b]/4 = B:144, [38a]/5 = B:146, [38b]/1 = B:146, [38b]/2 = B:146, bi-
lürler [5a]/2 = B:26, [67a]/4 = B:230, [110a]/3 = A:75, [111a]/2 = A:78, [125a]/4
= A:135, [219b]/3 = M:50, [223a]/3 = E:97, [225b]/2 = E:105, [228a]/2 = E:114, bi-
rürler [221b]/2 = M:55, boğazlayurlar [11a]/1 = B:49, bolurlar [210a]/3 = M:26,
[226b]/5 = E:110, buyururlar [96b]/2 = A:21, [120a]/3 = A:114, [159a]/1 = N:37,
büktürürler [110b]/3 = A:78, çıkarurlar [79a]/1 = B:257, [173a]/4 = N:83, emzürür-
ler [68b]/2 = B:233, endişe kılurlar [141a]/1 = A:191, ewrülürler [202a]/4 = M:75,
[216a]/1 = M:43, iglenürler [182a]/2 = N:104, isteyürler [191b]/2 = N:139, [219b]/2
= M:50, [268a]/2 = M:2, kağganurlar [229b]/2 = E:120, [229b]/3 = E:120, [233a]/1
= E:129, kaytarılurlar [269b]/1 = B:85, kelürler [149b]/5 = N:15, [150a]/5 = N:16,
kemişürler [102b]/2 = A:44, kılayurlar [270b]/4 = B:89, kılşurlar [28a]/2 = B:113,
kılurlar [5b]/3 = B:27, [10b]/5 = B:49, [13a]/2 = B:57, [17b]/5 = B:71, [34a]/3 =
B:134, [37b]/5 = B:144, [45b]/5 = B:174, [60b]/3 = B:215, [61b]/4 = B:217, [62b]/4
= B:219, [67a]/3 = B:230, [81b]/1 = B:261, [81b]/5 = B:262, [83a]/2 = B:265,
[86b]/1 = B:274, [102b]/3 = A:44, [110a]/4 = A:77, [120b]/4 = A:117, [122a]/4 =
A:120, [124b]/4 = A:134, [133a]/4 = A:163, [137b]/4 = A:180, [148b]/1 = N:12,
[149b]/5 = N:15, [150a]/5 = N:16, [150b]/2 = N:17, [150b]/3 = N:17, [150b]/5
= N:18, [159a]/1 = N:37, [159a]/4 = N:38, [161a]/4 = N:44, [163b]/4 = N:54,
[172b]/3 = N:81, [182b]/3 = N:107, [183a]/1 = N:108, [183a]/2 = N:108, [192b]/4
= N:142, [197b]/3 = M:62, [198a]/1 = M:63, [198b]/3 = M:64, [199b]/1 = M:66,
[201a]/1 = M:71, [203a]/3 = M:79, [212a]/4 = M:33, [212a]/5 = M:33, [215b]/5
= M:43, [217b]/5 = M:47, [221a]/3 = M:54, [221b]/2 = M:55, [224b]/1 = E:100,
[226a]/1 = E:108, [226a]/5 = E:108, [228b]/3 = E:116, [230a]/1 = E:121, [230b]/2
= E:122, [232a]/3 = E:127, [233b]/4 = E:132, [235a]/1 = E:136, [243a]/3 = E:88,

[245a]/1 = E:92, [253b]/5 = M:14, *kıstururlar* [161b]/2 = N:46, [253a]/2 = M:13, [214b]/4 = M:41, *kirürler* [187a]/2 = N:124, *korquturlar* [233a]/3 = E:130, *köcküzürler* [192b]/5 = N:142, *küç kılurlar* [121a]/2 = A:117, *küfr ketürürler* [15a]/1 = B:61, [119b]/3 = A:112, *küfr ketürürler* [96b]/1 = A:21, [194b]/1 = N:150, *okıyurlar* [27b]/4 = B:113, [30a]/4 = B:121, [120a]/1 = A:113, *oynayurlar* [244b]/1 = E:91, *öğretürler* [23b]/3 = B:102, [24a]/1 = B:102, [24a]/4 = B:102, *öğütlenürler* [168a]/2 = N:66, *öldürürler* [15a]/1 = B:61, [96b]/1 = A:21, [96b]/2 = A:21, [119b]/4 = A:112, [200b]/4 = M:70, [52a]/5 = B:190, *ölürler* [151a]/2 = N:18, [69b]/2 = B:234, [72a]/2 = B:240, *örtükürler* [182b]/4 = N:108, *rüzi birilürler* [135a]/2 = A:169, *saqlayurlar* [245a]/1 = E:92, *secde kılurlar* [120a]/2 = A:113, *sewünürler* [122a]/3 = A:120, [140a]/4 = A:188, *süwünürler* [135a]/3 = A:170, [135a]/5 = A:171, *tanuqluqlık birürler* [263b]/3 = N:166, *tileyürler* [11a]/2 = B:49, [161a]/4 = N:44, [166a]/2 = N:60, [176a]/1 = N:91, [187b]/3 = N:127, [194b]/1 = N:150, [194b]/4 = N:150, [195a]/4 = N:153, [213b]/1 = M:37, [266b]/4 = N:176, *ulaşurlar* [175a]/5 = N:90, *umanurlar* [62b]/1 = B:218, *uruşurlar* [170a]/5 = N:76, [170b]/1 = N:76, *ündenürler* [97a]/1 = A:23, *ündeyürler* [63b]/4 = B:221, [117b]/3 = A:104, *yäd kılurlar* [140b]/5 = A:191, *yalğan söyleyürler* [228b]/3 = E:116, *yğlınurlar* [166b]/2 = N:61, *yiüyürler* [86b]/4 = B:275, [146b]/5 = N:10, [147a]/1 = N:10, [202a]/3 = M:75, *yobılایurlar* [59a]/3 = B:212

3. -r

Çokluk 1. Şahıs: -r miz, -r biz (Diğer şekillerinin örneği metinde mevcut değildir.

anğlar miz [6b]/2 = B:30

2.9.6.3. Geniş Zamanın Olumsuzu

Teklik 1. Şahıs: -mas men, -mes men, maz men

bulmaz men [238b]/2 = E:145,

erklenmes men [209b]/5 = M:25,

ermez men [210b]/4 = M:28, [225a]/5 = E:104, [240b]/3 = E:79,

korqmaz men [240b]/5 = E:80,

süwmez men [240a]/1 = E:76,

žäyi^ç kılmas men [141b]/5 = A:195,

Teklik 2. Şahıs: -mas sen, -mes sen, -maz sen, -mez sen, -mas sin

ermes sen [177b]/5=N:94, ermez sen [225b]/5=E:107, hilâf kılmaz sen [141b]/4=A:194,

kışmaz sin [253a]/4=M:13, teklîf kılınmas sin [173b]/1=N:84,

Teklik 3. Şahıs: -mas , -mes, -maz, -mez

alınmas [10b]/4=B:48, angmaz [241a]/2=E:80, arığ kılmaz [46a]/3=B:174, [110b]/2=A:77, asığ kılmaz [24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, azdurras [5a]/5=B:26, bakmaz [110b]/2=A:77, bilmes [10a]/2=B:44, [72a]/2=B:239, [92b]/1=A:7, [107b]/3=A:65, [184a]/5=N:113, bilmez [40a]/2=B:151, birilmes [269b]/4=B:86, bitimes [82b]/3=B:264, bulmaz [31a]/3=B:124, buyurmas [111b]/1=A:80, döst tutmas [25a]/1=B:105, ermes [17b]/2=B:71, [27b]/2=B:113, [27b]/3=B:113, [36a]/1=B:140, [37b]/4=B:144, [39a]/3=B:149, [44a]/3=B:167, [46b]/3=B:177, [52a]/1=B:189, [75a]/5=B:249, [100a]/5=A:36, [108a]/1=A:67, [108a]/2=A:67, [110b]/5=A:78, [111a]/1=A:78, [116a]/4=A:99, [123b]/1=A:125, [126b]/5=A:144, [138b]/2=A:182, [139b]/1=A:185, [150b]/4=N:18, [186b]/3=N:123, [186b]/4=N:123, [193a]/2=N:143, [202a]/1=M:75, [228b]/3=E:116, [230a]/5=E:122, [233b]/4=E:132, [243b]/4=E:90, ermez [16b]/5=B:68, [18b]/3=B:74, [24a]/3=B:102, [38a]/2=B:145, [98b]/1=A:28, [213b]/2=M:37, [216a]/2=M:43, [269b]/2=B:85, hilâf kılmaz [93a]/2=A:9, işitmes [45a]/2=B:171, kabûl kılınmas [10b]/3=B:48, [30b]/3=B:123, kılmazingızdın [71a]/4=B:237, koymaz [5a]/1=B:26, köndürmes [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [113b]/1=A:86, [199b]/4=M:67, [220a]/1=M:51, [238b]/1=E:144, kırtulmas [234b]/1=E:135, küç kılmaz [159b]/3=N:40, öğüt almaz [241a]/2=E:80, örtülmes [91b]/4=A:4, şabr kılmaz [14a]/4=B:61, sakınmas [85a]/1=B:269, [92b]/3=A:7, sorulmas [29b]/3=B:119, sözlemes [46a]/2=B:174, [110b]/1=A:77, suğarmas [17b]/3=B:71, süwmes [126a]/5=A:140, [158b]/5=N:36, [182b]/3=N:107, [237a]/3=E:141, süwmez [52b]/1=B:190, [57b]/3=B:205, [87b]/3=B:276, [99b]/2=A:32, [106a]/1=A:57, [194a]/2=N:148, [198b]/4=M:64, [200b]/3=M:70, [204b]/5=M:87, [270a]/4=B:87, tatmas [75b]/1=B:249, tegürmes [122a]/3=A:120, [259a]/5=M:105, teklîf kılınmas [68b]/5=B:233, teklîf kılmaz [90a]/4=B:286, tilemes [201b]/5=M:74, [50a]/1=B:185, [118b]/2=A:108, [243b]/3=E:90, [250a]/5=M:6, tutmaz [65a]/2=B:225, [77b]/5=B:255, [205b]/2=M:89, uftanmas [4b]/5=B:26, ulanmas [234b]/4=E:136, va'de kılmaz [186a]/3=N:120, yarlıkarnas [162b]/2=N:48, [185a]/3=N:116, yetmes [86a]/2=B:273, [89b]/2=B:282, [225a]/3=E:103, yetmez

[225a]/1=E:103, [82b]/5=B:264, *yimes* [235b]/1=E:138, *yetmes* [179b]/1=N:98, *yüngül kılınmas* [42a]/4=B:162, [269b]/4=B:86, *yüngül kılınmaz* [113b]/3=A:88, *žäyri* *kılmas* [135b]/1=A:171,

Çokluk 1. Şahıs: -mas miz, -mes miz, -maz miz, -mez miz

almaz miz [260a]/3=M:106, *bitmez miz* [204b]/2=M:84, *kemişmes miz* [34b]/5=B:136, *kemişmes miz* [34b]/5=B:136, *kemişmez miz* [90a]/2=B:285, [112b]/5=A:84, *körmez miz* [246a]/2=E:94, *örtmes miz* [260a]/4=M:106,

Çokluk 2. Şahıs: -mas siz, -mes siz, -maz siz, -mez siz

bilmes siz [40b]/2=B:154, [44b]/3=B:169, [61a]/4=B:216, [68b]/2=B:232, [108a]/1=A:66, [148a]/1=N:11, *birmes siz* [187b]/5=N:127, *ermes siz* [84a]/5=B:267, [234a]/3=E:134, *ermes siz* [199b]/5=M:68, *harc kılmas siz* [85b]/4=B:272, *korkmaz siz* [241a]/3=E:81, *küç kılınmas siz* [86a]/1=B:273, [88b]/1=B:279, *küç kılmas siz* [88b]/1=B:279, *küymezsüz* [129b]/3=A:153, *sorulmas siz* [34a]/3=B:134, [36a]/4=B:141,

Çokluk 3. Şahıs: -maslar, -mesler, -mazlar, -mezler

azdurmaslar [108b]/1=A:69, [184a]/2=N:113, [108b]/1=A:69, [184a]/2=N:113, *bedel kılınmaslar* [143a]/3=A:199, *belgürtmesler* [130b]/1=A:154, *bilmesler* [6b]/3=B:30, [23a]/5=B:101, [27b]/5=B:113, [29a]/3=B:118, [44b]/5=B:170, [45a]/3=B:171, [108b]/2=A:69, [222b]/1=M:58, [227a]/4=E:111, [230b]/5=E:123, [258b]/5=M:103, [259a]/3=M:104, *birilmesler* [10b]/4=B:48, [30b]/5=B:123, [42a]/5=B:162, *birilmezler* [119a]/5=A:111, *birmesler* [163b]/4=N:53, *bitmesler* [159a]/4=N:38, [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155, [227b]/4=E:113, [231b]/5=E:125, *bitmezler* [23a]/2=B:100, [167b]/1=N:65, [226b]/3=E:109, *bulmaslar* [186a]/4=N:121, *bulmazlar* [266a]/3=N:173, *endişe kılınmaslar* [172b]/4=N:82, *ermesler* [119b]/5=A:113, *ermesler* [243b]/1=E:89, *kağdurmaslar* [8b]/4=B:38, [27b]/1=B:112, [82a]/3=B:262, [86b]/4=B:274, [88a]/1=B:277, [135a]/5=A:170, *kayınmaslar* [201b]/4=M:74, *kılınmaslar* [73a]/3=B:243, [121a]/4=A:118, [143a]/3=A:199, [172b]/4=N:82, [235b]/3=E:138, [193a]/1=N:142, *kışmazlar* [61b]/4=B:217, *kışmazlar* [86b]/5=B:275, *korkmazlar* [221a]/4=M:54, *könülmesler* [45a]/1=B:170, [259a]/4=M:104, *könülmezler* [179b]/2=N:98, *küç kılınmaslar*

[88b]/5=B:281, [97b]/3=A:25, [133a]/1=A:161, [163a]/1=N:49, [171a]/5=N:77, [187a]/3=N:124, *küyülmesler* [113b]/4=A:88, *öğretmesler* [23b]/5=B:102, *örtmesler* [160a]/4=N:42, *örtülmezler* [182b]/5=N:108, *süwmezler* [121b]/3=A:119, *şükr kılmaslar* [73a]/3=B:243, *taķşır kılmaslar* [121a]/4=A:118, *teğürmesler* [184a]/3=N:113, *tilemesler* [86a]/4=B:273, *uluğsınmazlar* [204a]/3 = M:82, *umanmaslar* [182a]/3 = N:104, *uydurmaslar* [82a]/1 = B:262, *uymaslar* [228b]/3 = E:116, *ündemesler* [185a]/5=N:117, [185b]/1=N:117, *yād kılmaslar* [193a]/1=N:142, [235b]/3=E:138, *yawumaslar* [171b]/5 = N:78, *yığınmaslar* [203a]/3 = M:79, *yığmaslar* [203a]/3 = M:79, *yimesler* [46a]/1=B:174,

2.9.6.4. Belirsiz Geçmiş Zaman

-muş, -miş

Teklik 3. Şahıs: -muş, -miş

birilmiş [72b]/2 =B:241

öldürmüş [211b]/5 =M:32

süwmüş [43a]/5 =B:165

Çokluk 3. Şahıs: -mişler

bilinmişler [55a]/2 =B:197

indürülmüşler [123a]/2 =A:124

kötürülmemişler [236b]/4 =E:141

kötürülmüşler [236b]/3 =E:141

öldürülmüşler [47b]/2 =B:178

sürükmişler [16a]/4 =B:65

2.9.6.5. Gelecek Zaman Çekimi

Teklik 1. Şahıs: -gay men, -gey men

azdurgay men [185b]/3=N:119, bolgay men [240a]/3=E:77, buyurgay men [185b]/4=N:119, [185b]/5=N:119, indürgey men [245a]/4=E:93, kitergey men [142a]/3=A:195, kiwürgey men [142a]/4=A:195, [252b]/3=M:12, öltürgey men [210b]/2=M:27, tutungay men [185b]/2=N:118, umandurgey men [185b]/3=N:119,

Teklik 2. Şahıs: -ğay sen, -gey sen

bulmağay sen [174b]/4=N:88, [163b]/2=N:52, [193a]/3=N:143,
[193b]/2=N:145,

erklenmegey sen [215a]/2=M:41,

Teklik 3. Şahıs: -ğay, -gey

artuğay [198a]/4=M:64, [200a]/1=M:68, ayğay [36a]/5=B:142, [169a]/4=N:73,
bayığay [189a]/2=N:130, bilgey [173a]/3=N:83, birgey [35a]/3=B:137, [112a]/1=A:81,
[123a]/3=A:125, [127a]/3=A:144, [158a]/4=N:35, [168a]/3=N:67, [193b]/5=N:146,
[235b]/4=E:138, [236a]/3=E:139, [253b]/5=M:14, birilgey [186b]/4=N:123,
bitgey [112a]/1=A:81, [261a]/5=N:159, bolğay [11b]/3=B:52, [11b]/4=B:53,
[12b]/3=B:56, [15b]/4=B:63, [16a]/1=B:64, [18a]/3=B:73, [39b]/3=B:150,
[48a]/3=B:179, [49a]/1=B:183, [50a]/3=B:185, [50b]/1=B:186, [51b]/1=B:187,
[52a]/4=B:189, [61a]/2=B:216, [61a]/3=B:216, [62b]/5=B:219, [64a]/1=B:221,
[72b]/4=B:242, [84a]/2=B:266, [109a]/2=A:72, [117b]/2=A:103, [122b]/4=A:123,
[124a]/4=A:130, [124b]/1=A:132, [143b]/2=A:200, [151b]/3=N:19, [162a]/1=N:46,
[168a]/2=N:66, [173b]/2=N:84, [173b]/5=N:85, [174a]/2=N:85, [179b]/2=N:99,
[206a]/5=M:89, [206b]/3=M:90, [213a]/2=M:35, [220a]/5=M:52, [243a]/3=E:88,
[250b]/2=M:6, [258a]/2=M:100, bozulğay [76b]/2=B:251, bulğay [26b]/4=B:110,
[172b]/5=N:82, [179b]/4=N:100, [183b]/1=N:110, bulmağay [186b]/5=N:123, ile-
gey [189b]/3=N:133, iltey [233b]/5=E:133, kağğırtğay [258a]/3=M:101, kelgey
[77b]/3=B:254, [81a]/5=B:260, [132b]/4=A:161, [189b]/3=N:133, [221a]/1=M:54,
kelmegey [122b]/5=A:124, kemişgey [63a]/4=B:220, ketürgey [38b]/5=B:148,
kılğay [150a]/4=N:15, [175a]/2=N:89, [175b]/3=N:90, [218b]/3=M:48, kılınmağay
[113a]/2=A:85, [114a]/2=A:90, [114a]/4=A:91, [213a]/5=M:36, kılmağay
[93a]/3=A:10, [127a]/3=A:144, [192b]/2=N:141, kirmegey [27a]/1=B:111, kiter-
gey [198b]/5=M:65, [252b]/2=M:12, kiwürgey [149b]/1=N:13, [149b]/4=N:14,
[199a]/1=M:65, [266b]/2=N:175, koğğay [233b]/5=E:133, köndürgey [168a]/4=N:68,
[266b]/3=N:175, köydürgey [156a]/5=N:30, kurtulğay [117b]/4=A:104, öldürül-
megey [130b]/2=A:154, ötegey [109b]/4=A:75, ötemegey [109b]/5=A:75, sıkığay
[201b]/3=M:73, smağay [255b]/4=M:94, teggey [171b]/1=N:78, [231a]/3=E:124, teg-
rülgey [85b]/5=B:272, uğırağay [184a]/1=N:113, uyğay [134a]/5=A:167, [173a]/5=N:83,
yığğay [173b]/2=N:84, [174a]/5=N:87, yokamağay [97a]/4=A:24,

Çokluk 1. Şahıs: -ğay miz, -gey miz,

arturğay miz [13a]/5=B:58, birgey miz [127b]/1=A:145, [127b]/2=A:145, [169b]/4=N:74, [184b]/4=N:114, [185a]/1=N:115, [195a]/3=N:152, [262b]/1=N:162, bitigey miz [138a]/4=A:181, bitmegey miz [12a]/5=B:55, [231a]/1=E:124, ewürgey miz [36b]/5=B:144, kemişgey miz [128b]/4=A:151, kıkürgey miz [164b]/3=N:57, kirmegey miz [209a]/1=M:22, [209b]/2=M:24, kitergey miz [156b]/2=N:31, kiwürgey miz [156b]/2=N:31, [165a]/1=N:57, [186b]/1=N:122, köydürgey miz [164a]/4=N:56, [185a]/2=N:115, sınağay miz [40b]/2=B:155, yarlıkğay miz [13a]/4=B:58,

Çokluk 2. Şahıs: -ğay siz, -gey siz, -gey sizler

bilgey siz [18a]/4=B:73, [72b]/4=B:236, [203b]/4=M:82, [204a]/1=M:82, [234a]/5=E:135, bolğay siz [7b]/5=B:35, bulğay siz [176a]/1=N:91, [203b]/4=M:82, bulmağay siz [114b]/2=A:92, ewrülgey siz [128b]/2=A:149, [208b]/4=M:21, kesgey siz [70b]/5=B:236, ketürülmegey siz [120b]/1=A:115, kılğay siz [50a]/3=B:185, [62b]/5=B:219, [70a]/3=B:235, [84a]/2=B:266, [122b]/5=A:123, [124b]/1=A:132, [140a]/1=A:187, [206a]/5=M:89, [250b]/2=M:6, kılmağay siz [4a]/2=B:24, kōnülgey siz [11b]/5=B:53, [34a]/4=B:135, [39b]/4=B:150, [117b]/2=A:103, kırtulğay siz [124a]/4=A:130, [143b]/2=A:200, [206b]/3=M:90, [213a]/2=M:35, [258a]/2=M:100, örtmegey siz [140a]/2=A:187, sakmğay siz [15b]/4=B:63, [48a]/3=B:179, [49a]/1=B:183, sūwgey siz [61a]/3=B:216, şükr kılğay siz [11b]/3=B:52, [12b]/3=B:56, tapğay siz [52a]/4=B:189, unamağay siz [188b]/3=N:129, yığlğay siz [93b]/3=A:12, yigrengey siz [61a]/2=B:216, yingilgey siz [93b]/3=A:12,

Çokluk 3. Şahıs: -ğaylar, -geyler

angaylar [64a]/2 = B:221, aynatğaylar [185b]/5 = N:119, azdurğaylar [228b]/2 = E:116, bilgeyler [167a]/5=N:64, birilgeyler [229b]/3=E:120, bitgeyler [63b]/1=B:221, [226b]/1=E:109, bolğaylar [50b]/1= B:186, bolmağaylar [227a]/2 = E:111, bulğaylar [172b]/5 = N:82, çıkğaylar [209a]/1 = M:22, ewürgeyler [119a]/4=A:111, kaytarğaylar [61b]/4 = B:217, [116b]/1 = A:100, [128b]/2 = A:149, kemişgeyler [185b]/4=N:119, kılğaylar [175a]/2 = N:89, kılınğaylar [137b]/5 = A:180, kılmağaylar [119a]/4 = A:111, [168a]/1 = N:66, [227b]/2 = E:112, [235a]/4 = E:137, koşmağaylar [225b]/4 = E:107, köygeyler

[147a]/2=N:10, öldürülmegeyler [131b]/2=A:156, [134b]/4=A:168, öldürüşgeyler [52b]/5=B:191, öldürüşmegeyler [77a]/3=B:253, ölmegeyler [131b]/1=A:156, sakılgaylar [51b]/1= B:187, söggeyler [226a]/2=E:108, takılgaylar [132a]/3= A:159, tegürmegeyler [136b]/3=A:176, [137a]/1=A:177, [215b]/3=M:42, tokuşgaylar [175B]/3= N:90, tutmağaylar [203b]/3= M:81, uymağaylar [38a]/1= B:145, yigeyler [199a]/4=M:66,

2.9.6.6. Şart Kipi

Teklik 1. Şahıs: -sam, -sem

bolsam [16b]/3 =B:67, [211b]/2 =M:31

bulsam [169b]/1 =N:73

öldürsem [210b]/4 =M:28

örtsem [211b]/2 =M:31

Teklik 2. Şahıs: -sang, -seng

bolsang [180b]/1 =N:102, [211a]/1 =M:29, boyun süseng [228b]/1 =E:116, çıkısang [39a]/1=B:149, [39a]/4 =B:150, emîn tutsang [109b]/4 =A:75, [109b]/5 =A:75, ikâmet kılsang [180b]/2 =N:102, indürseng [195a]/5 =N:153, kağğurmasang [129b]/5 =A:153, kelseng [37b]/5 =B:145, kiwürseng [141a]/3 =A:192, korkıtsang [244b]/3 =E:92, köyürseng [211a]/1 =M:29, oğrasang [132a]/4 =A:159, öldürseng [210b]/3 =M:28, peyvestelik kılsang [109b]/5 =A:75, sakınsang [98b]/1 =A:28, sözlemeseng [101b]/5 =A:41, tileseng [97b]/4 =A:26, [97b]/5 =A:26, uysang [30a]/1 =B:120, [38a]/3 =B:145, yaysang [210b]/3 =M:28, yüz ewürseng [215b]/3 =M:42

Teklik 3. Şahıs: -sa, -se

arığ kılsa [215a]/4 =M:41, arıksa [250b]/1 =M:6, arıtsa [130b]/5 =A:154, artıksa [41b]/1 =B:158, [49a]/4 =B:184, aşkürä kılsa [258a]/4 =M:101, atsa [183b]/4 =N:112, ayırsa [137b]/1 =A:179, aynatsa [48b]/1 =B:181, aysa [111a]/4 =A:76, aytu birse [89b]/3 =B:282, azdırsa [166a]/4 =N:60, [174b]/4 =N:88, [193a]/2 =N:143, [231b]/2 =E:125, [238a]/5 =E:144, beyün kılsa [155a]/5 =N:26, birilse [84b]/5 =B:269, [109a]/4 =A:73, birse [111a]/3 =A:79, bitinse

[73b]/5 =B:246, bitise [48b]/3 =B:182, bitse [15a]/4 =B:62, [78b]/3 =B:256, [200a]/5 =M:69, bızarlık alsa [44a]/1 =B:167, bolmasa [53a]/3 =B:193, [147b]/3 =N:11, [148a]/4 =N:12, [148b]/2 =N:12, [177a]/4 =N:92, [200b]/5 =M:71, [263a]/5 =N:165, bolsa [36b]/4 =B:143, [44b]/5 =B:170, [49a]/2 =B:184, [49b]/4 =B:185, [54a]/4 =B:196, [83b]/2 =B:266, [147a]/5 =N:11, [147b]/2 =N:11, [147b]/4 =N:11, [148a]/4 =N:12, [148b]/2 =N:12, [148b]/4 =N:12, [159a]/5 =N:38, [159b]/4 =N:40, [176b]/5 =N:92, [177a]/2 =N:92, [181a]/4 =N:102, [192a]/3 =N:141, [234b]/3 =E:136, [234b]/4 =E:136, [236a]/2 =E:139, [238b]/3 =E:145, [259a]/3 =M:104, [260a]/3 =M:106, [265a]/4 =N:171, [265b]/2 =N:172, [99a]/2 =A:30, [145b]/4 =N:6, [190a]/4 =N:135, [156a]/2 =N:29, [145b]/5 =N:6, [88b]/2 =B:280, boşasa [66b]/5 =B:230, [67a]/2 =B:230, boyun süse [149a]/5 =N:13, [168a]/5 =N:69, [172a]/4 =N:80, [250a]/1 =M:6, bulmasa [206a]/2 =M:89, [54b]/2 =B:196, çatsa [115a]/2 =A:94, çıkarsa [237a]/2 =E:141, çıkısa [179b]/5 =N:100, döst bolsa [219b]/5 =M:51, [221b]/3 =M:56, ewrülse [57b]/1 =B:205, [127a]/3 =A:144, fâ'ide alsa [54b]/1 =B:196, farîza kılsa [55a]/2 =B:197, h'âr kılsa [123b]/3 =A:127, hâddin keçse [48a]/1 =B:178, [149b]/4 =N:14, [256a]/1 =M:94, hâzır bolsa [49b]/3 =B:185, hıyânet kılsa [132b]/4 =A:161, hicret kılsa [179b]/4 =N:100, hilâf kılsa [184b]/5 =N:115, hüccetleşse [106a]/5 =A:61, hüküm kılmasa [216b]/4 =M:44, [218a]/1 =M:47, hüküm kılsa [29a]/2 =B:117, [103a]/5 =A:47, içse [75a]/5 =B:249, indürülse [114b]/5 =A:93, [25a]/2 =B:105, i' râz kılsa [112a]/4 =A:82, istese [113a]/2 =A:85, işlese [15a]/5 =B:62, kabûl kılsa [155b]/2 =N:27, kâfir bolsa [78b]/2 =B:256, kat kılsa [73a]/5 =B:245, kaytsa [61b]/5 =B:217, [87a]/5 =B:275, [220b]/5 =M:54, kazğansa [183b]/2 =N:111, [183b]/4 =N:112, keçse [66b]/4 =B:229, kelse [8b]/2 =B:38, [58b]/2 =B:210, [74b]/5 =B:248, [87a]/3 =B:275, [138b]/3 =A:183, [226b]/1 =E:109, [226b]/3 =E:109, kemişse [206b]/4 =M:91, kesilse [212a]/6 =M:33, kılmasa anlarğa üliş [136b]/4 =A:176, kılsa [98a]/5 =A:28, [131b]/2 =A:156, [151b]/4 =N:19, [156a]/4 =N:30, [184b]/3 =N:114, [186b]/4 =N:123, [187a]/1 =N:124, [200a]/5 =M:69, [250a]/5 =M:6, kılsa âzâd [154a]/5 =N:25, kılsa ol küç [67b]/2 =B:231, kılsa yawuzluk [183a]/5 =N:110, kısarıansa [248a]/2 =M:3, [45b]/3 =B:173, kıssa [227b]/3 =E:113, kirse [115b]/2 =A:97, kiwürse [204b]/3 =M:84, koğsa [137a]/5 =A:179, korkısa [188a]/4 =N:128, korkısa [48b]/3 =B:182, kosa [132b]/2 =A:160, koyısa [171a]/3 =N:77, [48a]/4 =B:180, köndürmese [240a]/3 =E:77, köndürse [155a]/5 =N:26, [191a]/4 =N:136, [231b]/1 =E:125, [264a]/2 =N:168, küç kılsa [183b]/1 =N:110, küffir ketürse [30a]/5 =B:121, [96a]/1 =A:19, [190b]/4 =N:136, [243a]/5 =E:89, [249a]/5 =M:5, [252b]/4 =M:12, meded kılsa [123a]/1 =A:124, mirîş alsa [147b]/3 =N:11, muţtalî' bolıansa [260a]/5 =M:107, muţtalî' kılsa [137b]/1 =A:179, 'afv kılsa [47b]/4 =B:178, 'afv kılsa [179b]/3 =N:99, 'âr tutısa

[265b]/3 =N:172, *ongarsa* [48b]/3 =B:182, *ortak koşsa* [162b]/4 =N:48, [185a]/4 =N:116, [201a]/4 =M:72, *ortak koşulsa* [162b]/3 =N:48, [185a]/3 =N:116, *öldürse* [176b]/2 =N:92, [176b]/3 =N:92, [177b]/1 =N:93, [180a]/5 =N:101, [211b]/4 =M:32, [256a]/4 =M:95, *öldürülse yâ yingse* [169b]/4 =N:74, *ölgüse* [247a]/3 =M:3, [45b]/1 =B:173, *özin teslim kılsa* [27a]/4 =B:112, *pişse* [164a]/5 =N:56, *şadaka kılsa* [217a]/3 =M:45, *sakınsa* [110a]/3 =A:76, *sa'y kılsa* [28a]/4 =B:114, *song kılsa* [57a]/2 =B:203, *sorsa* [50a]/3 =B:186, *sürse* [163b]/3 =N:52, *şefâ' at kılsa* [173b]/4 =N:85, [174a]/1 =N:85, *tamâm kılsa* [250b]/1 =M:6, *tanggâ ketirse* [258a]/1 =M:100, [63b]/2 =B:221, [63b]/4 =B:221, *tegmese* [83a]/5 =B:265, *teğse* [40b]/5 =B:156, [122a]/2 =A:120, [126a]/2 =A:140, [169a]/2 =N:72, [169a]/4 =N:73, [171b]/2 =N:78, [171b]/3 =N:78, [172a]/1 =N:79, [172a]/2 =N:79, [180a]/1 =N:100, [219a]/5 =M:49, [220a]/4 =M:52, [260a]/1 =M:106, *teğşürse* [26a]/1 =B:108, [58b]/5 =B:211, *tevbe kılsa* [213b]/5 =M:39, *tezginse* [41a]/5 =B:158, *tilese* [17b]/1 =B:70, [36b]/2 =B:142, [59a]/4 =B:212, [124a]/1 =A:129, [127a]/5 =A:145, [127b]/1 =A:145, [167a]/5 =N:64, *tirgürse* [212a]/1 =M:32, *tutunmasa* [107a]/4 =A:64, *tutunsa* [186a]/1 =N:119, *tükel kılsa* [68b]/3 =B:233, *tüz kılnısa* [160a]/3 =N:42, *uğrasa Ka'be'ğa yâ ziyâret kılsa* [41a]/4 =B:158, *ulansa* [5b]/2 =B:27, *uluğsınsa* [265b]/3 =N:172, *unuttursa* [25a]/5 =B:106, *ursa* [4b]/5 =B:26, *uruşsa* [169b]/3 =N:74, *uysa* [185a]/1 =N:115, *ündese* [50a]/5 =B:186, *vefâ kılsa* [110a]/3 =A:76, *yâ kaytsa yâ tevbe kabûl kılsa yâ kınsa* [123b]/4 =A:128, *yâd kılnısa* [28a]/3 =B:114, *yapuşsa* [116b]/4 =A:101, *yarağı yetse* [115b]/4 =A:97, *yarağı yitmesa* [154a]/4 =N:25, *yârî birse* [132b]/1 =A:160, [175b]/3 =N:90, [183b]/1 =N:110, [189b]/3 =N:133, [207b]/1 =M:18, [214a]/3 =M:40, [227a]/3 =E:111, [215a]/2 =M:41, [231a]/5 =E:125, [231b]/2 =E:125, [233b]/5 =E:133, [241a]/1 =E:80, [254b]/5 =M:17, *yarlıkasa* [191a]/3 =N:137, [264a]/2 =N:168, *yazsa* [149b]/3 =N:14, *yığsa* [255a]/1 =M:91, *yokalsa* [266b]/5 =N:176, *yoğkasa* [122a]/1 =A:120, *yoğatsa* [254b]/5 =M:17, *yulunsa* [114a]/5 =A:91, *zûlm kılsa* [53b]/1 =B:194

Çokluk 1. Şahıs: -sa miz, -se miz

birilse miz [231a]/1 =E:124, *bitmese miz* [138b]/3 =A:183, *bizârlık alsa miz* [44a]/1 =B:167, *eger unutsa miz yâ hatâ kılsa miz* [90b]/1 =B:286, *kaytarsa miz* [162a]/5 =N:47, *kelse miz* [160a]/1 =N:41, *körse miz* [12b]/1 =B:55, *kulluk kılmısa miz* [107a]/3 =A:64, *la'net kılsa miz* [162b]/1 =N:47, *neşş kılsa miz* [25a]/5 =B:106, *ortak koşmasa miz* [107a]/3 =A:64, *uruğmasa miz* [74a]/1 =B:246, *yırsas miz* [162a]/5 =N:47

Çokluk 2. Şahıs: -sangız, -sengiz

açsangız [98b]/4 =A:29, alsangız [66a]/5 =B:229, arınsalar [64a]/4 =B:222,
 aşkârâ kılsangız [194a]/4 =N:149, aysangız [208a]/1 =M:19, [44b]/2 =B:169,
 [70a]/5 =B:235, azmasangız [267b]/1 =N:176, azsangız [161a]/5 =N:44, bel-
 gürtsengiz [85a]/4 =B:271, birilmesengiz [215a]/1 =M:41, birilsengiz [214b]/5
 =M:41, birsengiz [145b]/5 =N:6, [249a]/3 =M:5, [85a]/5 =B:271, birsengiz zekâtını
 [252a]/5 =M:12, bitsengiz [137b]/3 =A:179, [194a]/1 =N:147, [252b]/1 =M:12,
 boğazlasangız [16b]/2 =B:67, bolsangız [153a]/3 =N:23, [37b]/2 =B:144, [38b]/5
 =B:148, [39a]/5 =B:150, [160b]/3 =N:43, [160b]/4 =N:43, [171b]/1 =N:78, [171b]/2
 =N:78, [175a]/1 =N:89, [181a]/4 =N:102, [249b]/5 =M:6, [250a]/1 =M:6, [260a]/3
 =M:106, borç alsangız [89a]/1 =B:282, borç birsengiz [252b]/2 =M:12, boşasan-
 gız [67a]/4 =B:231, [70b]/4 =B:236, boyun birsengiz [116a]/5 =A:100, boyun sü-
 sengiz [128b]/1 =A:149, [230a]/2 =E:121, bulsangız [175a]/3 =N:89, bulsangız
 [52b]/2 =B:191, burun keçürsengiz [26b]/3 =B:110, бүктүрсенгиз, yâ yüz ewür-
 sengiz [190b]/1 =N:135, cem' kılsangız [153a]/5 =N:23, cima' kılsangız tişilerini,
 tağı bulmasangız [160b]/5 =N:43, [250b]/2-3 =M:6, ewrulsengiz [255a]/3 =M:92,
 [28b]/3 =B:115, ewürsengiz [46b]/3 =B:177, harc kılsangız [60b]/3 =B:215, [85a]/2
 =B:270, [85b]/3 =B:272, [85b]/5 =B:272, [86a]/5 =B:273, [114b]/3 =A:92, helâl
 bolsangız [268b]/2 =M:2, hicret kılsangız [179a]/4 =N:97, hüküm kılsangız [165a]/3
 =N:58, [182a]/5 =N:105, isparlasangız [69a]/5 =B:233, i' râz kılsangız [99b]/2
 =A:32, istesengiz [153b]/4 =N:24, [55b]/2 =B:198, karısangız [63a]/2 =B:220,
 kaytsangız [55b]/2 =B:198, [88a]/5 =B:279, keçürsengiz [194a]/5 =N:149, kel-
 sengiz [52a]/1 =B:189, kılmangız [88a]/4 =B:279, kılsangız [55a]/4 =B:197,
 [60b]/5 =B:215, [188a]/3 =N:127, [193a]/5 =N:144, kılsangız namâzını [252a]/5
 =M:12, kılsangız tağı sakınsangız tağı ongarsangız [65a]/1 =B:224, kışa kılsangız
 [180a]/4 =N:101, kısrılsangız [54a]/2 =B:196, kışsangız [155b]/4 =N:27, kirsen-
 gız [209a]/5 =M:23, [60a]/3 =B:214, [126b]/2 =A:142, kışsangız [188b]/5 =N:129,
 kışgarsangız [199b]/5 =M:68, kışsangız [188a]/2 =N:127, kışsangız [66b]/2
 =B:229, [71b]/5 =B:239, [144b]/2 =N:3, [144b]/4 =N:3, [158a]/2 =N:35, [180a]/5
 =N:101, kıysangız [181a]/5 =N:102, köndürsengiz [174b]/3 =N:88, könlüsengiz
 [223a]/2 =E:97, [259a]/5 =M:105, körküglük kılsangız [188b]/2 =N:128, körsen-
 gız [145b]/2 =N:6, köz yumsangız [84b]/1 =B:267, kurtulsangız [72a]/1 =B:239,
 küç kılmangız [144b]/5 =N:3, küft ketürsengiz [174b]/5 =N:89, [189b]/1 =N:131,
 mirâş alsangız [151a]/5 =N:19, nikâh kılsangız [188a]/1 =N:127, muşret birsengiz
 [252b]/1 =M:12, 'adl kılmangız [144b]/2 =N:3, [251a]/3 =M:8, 'afv kılsangız
 [71b]/1 =B:237, ongarsangız [188b]/5 =N:129, ökdürsengiz [131b]/4 =A:157.

[132a]/1 =A:158, öldürüşmesengiz [73b]/5 =B:246, ölsengiz [131b]/4 =A:157, [132a]/1 =A:158, örtsengiz [85a]/5 =B:271, [98b]/3 =A:29, [194a]/4 =N:149, rüze tutsangiz [49a]/5 =B:184, şabr kılsangiz [155a]/3 =N:25, şabr kılsangiz taķı saķınsangiz [122a]/3 =A:120, [123a]/2 =A:125, [139b]/4 =A:186, şadaķa kılsangiz [88b]/3 =B:280, saķınsangiz [137b]/3 =A:173, [156b]/1 =N:31, [188b]/2 =N:128, [189a]/1 =N:129, satģaşsangiz [126b]/4 =A:143, [130b]/2 =A:154, selām kılsangiz [174a]/2 =N:86, sorsangiz [258a]/4 =M:101, suķluk kılsangiz [188b]/4 =N:129, şükr kılsangiz [194a]/1 =N:147, tayınsangiz [58a]/5 =B:209, tevbe kılsangiz [88a]/5 =B:279, tilesangiz [7b]/5 =B:35, [13a]/3 =B:58, [25b]/5 =B:108, [6a]/3 =B:223, [69a]/4 =B:233, [151b]/5 =N:20, tutıssangiz [165b]/2 =N:59, tutınsangiz [111b]/2 =A:80, tükel kılsangiz [56a]/3 =B:200, tüzlük kılsangiz [188b]/3 =N:129, talālķ birsengiz [71a]/3 =B:237, talālķ kılsangiz [68a]/2 =B:232, tülüş kılsangiz [247b]/2 =M:3, yaraĝıĝ bolsangiz [212b]/3 =M:34, yigrensengiz [151b]/3 =N:19, [151b]/4 =N:19, yimesengiz [229a]/2 =E:119, yürisengiz [177b]/4 =N:94, [259b]/5 =M:106, zulm kılsangiz [268b]/4 =M:2

Çokluk 3. Şahıs: -salar, -seler

arınsalar [64a]/4 = B:222, asılsalar [212a]/5 = M:33, ayrışsalar [189a]/2 = N:130, aysalar [161b]/5 = N:46, azdırsalar [108b]/1 = A:69, [184a]/2 = N:113, barışsalar [166a]/2 = N:60, bilseler [43b]/1 = B:165, bitseler [18b]/5 = B:75, [24b]/2 = B:103, [35a]/1 = B:137, bolmasalar [89b]/4 = B:282, bolsalar [96a]/4 = A:20, [145a]/2 = N:4, [149a]/1 = N:12, [203b]/2 = M:81, [220b]/1 = M:52, [227b]/4 = E:113, [255b]/1 = M:93, [255b]/1 = M:93, [267a]/3 = N:176, [267a]/4 = N:176, [122b]/2 = A:122, [131b]/1 = A:156, [147a]/4 = N:11, [155a]/1 = N:25, bolıssalar [68a]/4 = B:232, bulınsalar [119b]/1 = A:112, çıķsalar [72a]/5 = B:240, [172b]/1 = N:81, [209a]/2 = M:22, [213b]/1 = M:37, kıyarsalar [173a]/2 = N:83, [26a]/3 = B:109, kıyışsalar [67a]/2 = B:230, kıytsalar [65b]/1 = B:226, kılıssalar [47a]/4 = B:177, [230a]/1 = E:121, kılsalar [68a]/3 = B:232, [71a]/5 = B:237, [96a]/2 = A:20, [96a]/4 = A:20, [106b]/5 = A:63, [107a]/5 = A:64, [139a]/1 = A:184, [150a]/5 = N:16, [159b]/2 = N:39, [167b]/2 = N:65, [168a]/2 = N:66, [175a]/2 = N:89, [176b]/5 = N:92, [180b]/3 = N:102, [181a]/2 = N:102, [219a]/3 = M:49, [230b]/3 = E:123, [230b]/4 = E:123, [255b]/1 = M:93, [255b]/3 = M:93, kırseler [28a]/5 = B:114, kıdıssalar [146b]/3 = N:9, kıpırsalar [199a]/2 = M:66, kırkısalar [66b]/1 = B:229, [260b]/5 = M:108, kıwılsalar [212a]/6 = M:33, kırtılsalar [176a]/2 = N:91, onarsalar [188a]/5 = N:128, [150a]/5 = N:16, öldürüşseler [52b]/5 = B:191, saķırsalar [24b]/2 = B:103, [198b]/5 = M:65, [255b]/1 = M:93, [255b]/2 = M:93,

saçınmasalar [176a]/3 = N:91, saçlınsalar [175b]/4 = N:90, tokuşmasalar [175b]/4 = N:90, tokuşsalar [119a]/4 = A:111, tutsalar [194b]/4 = N:150, uğrasalar [65b]/2 = B:227, ulğaysalar [145b]/4 = N:6, unasalar [227b]/4 = E:113, uruşsalar [175b]/2 = N:90, yaysalar [251b]/5 = M:11, yığlmasalar [201b]/3 = M:73, yığlımsalar [53a]/1 = B:192, [53a]/4 = B:193, yığmsalar [176a]/4 = N:91, yokatsalar [235a]/3 = E:137, [180a]/3 = N:101, yüz ewürseler [35a]/2 = B:137,

2.9.6.7. Emir Kipi

Teklik 1. Şahıs: -ayın -eyin, ğayın

kılayın [9a]/3=B:40, [40a]/3=B:152,

Teklik 2. Şahıs: -gül -gil; -gül / -gül

anggül [31a]/3=B:125, aygül [27a]/2=B:111, [29b]/5=B:120, [34a]/5=B:135, [35b]/1=B:139, [35b]/5=B:140, [36b]/1=B:142, [51b]/5=B:189, [60b]/3=B:215, [61a]/5=B:217, [62b]/2=B:219, [62b]/4=B:219, [63a]/2=B:220, [64a]/3=B:222, [81a]/2=B:260, [93b]/2=A:12, [94b]/3=A:15, [96a]/2=A:20, [96a]/3=A:20, [97b]/3=A:26, [98b]/3=A:29, [99a]/4=A:31, [99b]/1=A:32, [106b]/1=A:61, [107a]/1=A:64, [109a]/5=A:73, [112b]/2=A:84, [114b]/5=A:93, [115a]/3=A:95, [115b]/5=A:98, [116a]/2=A:99, [121b]/5=A:119, [130a]/5=A:154, [130b]/2=A:154, [133b]/5=A:165, [134b]/4=A:168, [138b]/4=A:183, [167a]/2=N:63, [171a]/4=N:77, [171b]/4=N:78, [187b]/3=N:127, [199b]/4=M:68, [202a]/5=M:76, [202b]/2=M:77, [207a]/5=M:18, [222b]/1=M:59, [222b]/4=M:60, [226b]/2=E:109, [234a]/3=E:135, [237b]/3=E:143, [238a]/1=E:144, [238b]/2=E:145, [243b]/3=E:90, [244a]/1=E:91, [244b]/1=E:91, [248a]/4=M:4, [254b]/4=M:17, [257b]/5=E:100, [266b]/4=N:176, bağışlağıl [92b]/4=A:8, bağğıl [80a]/5=B:259, [80b]/2=B:259, [80b]/3=B:259, [163a]/2=N:50, [202a]/3=M:75, [202a]/4=M:75, barğıl [209b]/3=M:24, biğil [81a]/5=B:260, [219a]/4=M:49, birgil [4a]/4=B:25, [7a]/2=B:33, [31b]/4=B:126, [40b]/4=B:155, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [64b]/4=B:223, [76a]/4=B:250, [90b]/5=B:286, [96b]/3=A:21, [101a]/3=A:38, [104b]/5=A:52, [128a]/3=A:147, [141b]/3=A:194, [191a]/4=N:138, bitğil [105a]/1=A:53, bitigil [204b]/1=M:83, bolğıl [29a]/2=B:117, [60b]/2=B:214, [103b]/1=A:47, [106a]/4=A:59, [239a]/3=E:73, bolmağıl [24a]/1=B:102, [38b]/3=B:147, [106a]/4=A:60, [182b]/1=N:105, [228a]/3=E:114, çıkargıl [170a]/3=N:75, ewürgül [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149,

[39a]/4=B:150, ıdğıl [32b]/3=B:129, [73b]/3=B:246, işitgil [24b]/5=B:104, [161b]/3=N:46, [162a]/1=N:46, kağğurmağıl [200a]/3=M:68, [210a]/3=M:26, ke-
cürğül [90b]/4=B:286, [132a]/3=A:159, [253a]/5=M:13, kelgil [79b]/3=B:250, ke-
mişgil [209b]/5=M:25, kengeşgil [132a]/4=A:159, kılğıl [6a]/4=B:30, [7b]/3=B:35, [31b]/4=B:126, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128, [32b]/2=B:128, [81a]/3=B:260, [90b]/4=B:286, [100a]/2=A:35, [101b]/5=A:41, [102a]/1=A:41, [102a]/2=A:41, [102a]/4=A:43, [102a]/5=A:43, [132a]/5=A:159, [170a]/4=N:75, [172b]/3=N:81, [215b]/2=M:42, [215b]/4=M:42, [218a]/5=M:48, [219a]/1=M:49, [253a]/5=M:13, kılışmağıl [182b]/1=N:107, kılmağıl [141b]/3=A:194, kışturğıl [81a]/3=B:260, kışturmağıl [92b]/4=A:8, kitergil [141b]/2=A:193, kodğıl [227b]/2=E:112, [235a]/4=E:137, [244b]/1=E:91, korkğıl [57b]/4=B:206, [219a]/2=M:49, koyğıl [76a]/3=B:250, körküzğül [195b]/1=N:153, [32b]/2=B:128, [81a]/1=B:260, köyğül [24b]/5=B:104, küdğül [162a]/1=N:46, küyğül [161b]/4=N:46, okuğıl [210a]/4=M:27, öğütlegil [167a]/1=N:63, öldürğül [141b]/2=A:193, sakınmağıl [140a]/4=A:188, [140a]/5=A:188, saklağıl [56b]/3=B:201, [95a]/3=A:16, [141a]/2=A:191, siz-
megil [134b]/5=A:169, sorgıl [58b]/4=B:211, süğül [33a]/3=B:131, tegürğül [199b]/1=M:67, tilegil [14a]/4=B:61, [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/4=B:70, [132a]/3=A:159, [182b]/1=N:106, tölendürğül [76a]/3=B:250, [128a]/3=A:147, tutğıl [81a]/2=B:260, tutmağıl [90b]/1=B:286, urğıl [13b]/4=B:60, uruşğıl [173b]/1=N:84, uyğıl [225b]/2=E:106, [243b]/3=E:90, uymağıl [218a]/5=M:48, [219a]/2=M:49, ündeğil [81a]/4=B:260, yarlıgağıl [141b]/1=A:193, yarlıkağıl [90b]/4=B:286, [95a]/3=A:16, [128a]/2=A:147, yığılursuz [57a]/4=B:203, [132a]/1=A:158, yön-
dürğül [173b]/2=N:84, yüklemeğil [90b]/2=B:286, [90b]/3=B:286, yüz ewürğül [167a]/1=N:63, [172b]/3=N:81, [215b]/2=M:42, [225b]/3=E:106,

Teklik 3. Şahıs: -sun, -sün

arsukturmasun [142b]/1=A:196, aytu birsün [89a]/4=B:282, [89b]/3=B:282, beyân kılsun [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/5=B:70, bilsün [126a]/3=A:140, [255b]/5=M:94, bitisün [89a]/2=B:282, bolmasun [39b]/1=B:150, bolsun [117b]/2=A:104, [239b]/4=E:75, boyun süsün [167a]/3=N:64, çıkarusun [14a]/5=B:61, ekismesün [89a]/5=B:282, hûkm kılsun [97a]/2=A:23, kağğanu birmesün [251a]/2=M:8, kağğurtmasun [214a]/5=M:41, kağğurtmasun [136b]/2=A:176, qarâr kılsun [81a]/2=B:260, kağğanu birmesün [268b]/2=M:2, kelsün [180b]/4=N:102, kopsun [180b]/2=N:102, korqusun [146b]/3=N:9, körsetsün [211a]/5=M:31, öldü-
rüsün [169b]/1=N:74, rüze tutsun [49b]/4=B:185, sakınmasun [137a]/2=A:178, [137b]/4=A:180, sakınsun [89a]/5=B:282, singüt bolsun [145a]/3=N:4, süwsün

[99a]5=A:31, tatsun [256b]/3=M:95, tevekkül kılsun [122b]/3=A:122, [132b]/3=A:160, tutmasun [98a]/4=A:28, tutunsun [126a]/4=A:140, tükel kılsun [252a]/2=M:11, yarlıkasun [99a]/5=A:31, yığılmasun [89a]/3=B:282, yisün [145b]5=N:6, ziyân teğrilmestün [69a]/1=B:233,

Çokluk 1. Şahıs: -aling, -eling

-geling

-alim

aling [55a]/4=B:197, beyân kılalıng [225b]/2=E:105, bileling [37a]/1=B:143, kılalım [106b]/3=A:61, köligegeeling [165a]/1=N:57, la'net kılaşılm [106b]/3=A:61, uruşaling [73b]/4=B:246, ündegeling [106b]/1=A:61

Çokluk 2. Şahıs: -ng, -(i)ng, -(i)ng, -(u)ng, -(ü)ng

-ngız, -ngiz, -(i)ngız, -(i)ngiz,

-ngler

aling [215a]/1=M:41, aling ya'ni saklıng [181a]/5=N:102, angıng [30b]/1=B:122, arıting, [31b]/1=B:125, ârzulamang [156b]/3=N:32, aydıng [107a]/5=A:64, aydıng [145a]/5=N:5, [24b]/4=B:104, aymang [24b]/4=B:104, [40b]/1=B:154, [177b]/5=N:94, [264b]/4=N:171, [265a]/3=N:171, bağıng [2224a]/1=E:99, baring [168b]/5=N:71, [169a]/1=N:71, bätıl kılmang [82b]/1=B:264, bedel kılmang [216b]/3=M:44, bedel kılmang [9a]/5=B:41, biling [53b]/3=B:194, [57a]/3=B:203, [58b]/1=B:209, [64b]/4=B:223, [68a]/1=B:231, [69b]/1=B:233, [70b]/2=B:235, [70b]/3=B:235, [73a]/4=B:244, [255a]/3=M:92, biling yâ bildirüng [88a]/4=B:279, bilingiz [257b]/1=M:97, biring [9b]/3=B:43, [26b]/3=B:110, [107a]/5=A:64, [144a]/4=N:2, [145a]/1=N:4, [145b]/2=N:6, [154b]/3=N:25, [237a]/2=B:141, [170b]/5=N:77, biringiz [83b]/2=B:266, birmeng [145a]/3=N:5, biting [9a]/4=B:41, [89a]/2=B:282, [109a]/1=A:72, [137b]/2=A:179, [141b]/1=A:193, [162a]/4=N:47, [265a]/2=N:161, bitmeng [109a]/3=A:73, bolmang [117b]/5=A:105, [131a]/4=A:156, [9a]/5=B:41, bolung [111a]/4=A:79, [111a]/5=A:79, [190b]/2=N:135, [16a]/3=B:65, [34a]/4=B:135, [251a]/1=M:8, boyun süng [104b]/1=A:50, boyun süng [99b]/1=A:32, [124a]/5=A:132, [165b]/1=N:59, [255a]/2=M:92, cüftlëndürmeng [63b]/2=B:221, çıkaring [52b]/2=B:191, [245b]/1=E:93, çıkıng [167b]/5=N:66, def kılıng [134a]/4=A:167, def kılıngız [134b]/4=A:168, ewrüng [37b]/2=B:144, [39a]/5=B:150, haber biring

[6b]/5 =B:31, haddin keçmeng [202b]/2 =M:77, [264b]/4 =N:171, hāram kılmang [205a]/3 =M:87, hārc kıling [53b]/4 =B:195, [84a]/3 =B:267, [77b]/2 =B:254, hārc kılingız [114b]/2 =A:92, helāl kılmang [268a]/3 =M:2, ıdıng [67b]/1 =B:231, [158a]/2 =N:35, içing [14a]/1 =B:60, [51a]/1 =B:187, ining [14b]/3 =B:61, istemeng [158a]/1 =N:34, isteng [212b]/5 =M:35, [50b]/5 =B:187, iwüing [124b]/1 =A:133, karuşturmang [9b]/2 =B:42, kaytarıng [165b]/3 =N:59, [174a]/3 =N:86, kaytng [12a]/2 =B:54, kaytngız [54b]/4 =B:196, kaytışingız [218b]/5 =M:48, kaytmang [208b]/3 =M:21, kaža kıling [181b]/4 =N:103, keçürüing [64b]/3 =B:223, keçürüingler [26a]/5 =B:109, keldürüing [27a]/2 =B:111, keling [52a]/3 =B:189, [64a]/5 =B:222, [64b]/2 =B:223, [106b]/1 =A:61, [107a]/2 =A:64, [115a]/1 =A:93, [166a]/5 =N:61, [259a]/1 =M:104, kemışmeng [51b]/2 =B:188, [53b]/4 =B:195, kosing [213b]/3 =M:38, keyürüing [145a]/5 =N:5, kıling [17a]/1 =B:68, [234a]/4 =E:135, [9b]/3 =B:43, kılinglar [9a]/1 =B:40, kılmang [64b]/5 =B:224, kışmangız [188b]/4 =N:129, kiring [13a]/2 =B:58, [13a]/3 =B:58, [58a]/3 =B:208, [208b]/2 =M:21, [209a]/4 =M:23, koğung [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, [88a]/2 =B:278, koşung [71b]/4 =B:238, koşkmang [136b]/1 =A:175, [216b]/2 =M:44, koşkung [4a]/2 =B:24, [9a]/3 =B:40, [9b]/1 =B:41, [10b]/2 =B:48, [30b]/2 =B:123, [39b]/2 =B:150, [39b]/3 =B:150, [53b]/3 =B:194, [55a]/5 =B:197, [69b]/1 =B:233, [70b]/3 =B:235, [104b]/1 =A:50, [122b]/4 =A:123, [136a]/1 =A:173, [136b]/1 =A:175, [168b]/5 =N:71, [216b]/2 =M:44, [247b]/4 =M:3, kulluk kıling [104b]/2 =A:51, [158a]/5 =N:36, [201a]/3 =M:72, [224b]/5 =E:102, küfr ketürüing [109a]/2 =A:71, mesh kıling [161a]/1 =N:43, [249b]/4 =M:6, [250a]/4 =M:6, mübālağat kılmang [14a]/2 =B:60, mübāşeret kıling [50b]/5 =B:187, mübāşeret kılmang [51a]/3 =B:187, müctshede kıling [213a]/1 =M:35, müt' a biring [71a]/1 =B:236, nikāh kıling [144b]/2 =N:3, [154b]/3 =N:25, nikāh kılmang [63a]/5 =B:221, [152a]/2 =N:22, nüsipāsluk kılmang [40a]/3 =B:152, 'afv kıling [26b]/1 =B:109, okung [115a]/1 =A:93, olturmangız [191b]/5 =N:140, ortak koşmang [158a]/5 =N:36, ozuşung [38b]/4 =B:148, [218b]/4 =M:48, öğütleng [157b]/4 =N:34, öldürmeng [156a]/3 =N:29, [256a]/3 =M:95, öldürüing [12a]/2 =B:54, [52a]/4 =B:190, [52b]/1 =B:191, [52b]/4 =B:191, [167b]/5 =N:66, [175a]/3 =N:89, [176a]/5 =N:91, öldürüşmeng [52b]/4 =B:191, öldürüşing [53a]/3 =B:193, [73a]/3 =B:244, ölüing [121b]/5 =A:119, örtmeng [9b]/2 =B:42, örtüing [70a]/3 =B:235, peyveste kıling [170b]/4 =N:77, [26b]/2 =B:110, rüzi biring [145a]/4 =N:5, [146b]/2 =N:8, rükü' kıling [9b]/4 =B:43, şabr kıling takı şabr kıling [143b]/1 =A:200, saçlıning [64a]/3 =B:222, saçlıning [52a]/3 =B:189, [55a]/1 =B:196, [57a]/3 =B:203, [64b]/3 =B:223, [68a]/1 =B:231, [88a]/2 =B:278, [88b]/4 =B:281, [116b]/5 =A:102, [124a]/4 =A:130, [143b]/2 =A:200, [143b]/4 =N:1, [144a]/2 =N:1, [168b]/5 =N:71, [189b]/1 =N:131, [205b]/1 =M:88, [212b]/5 =M:35, [222a]/3 =M:57, [250b]/5 =M:7, [251a]/4 =M:8, [252a]/1 =M:11, [257a]/3

=M:96, saklang [206a]/4 =M:89, [71b]/3 =B:238, saklaning [206b]/3 =M:90, sanğa kirmeng [65a]/3 =B:225, secde kıling [7b]/1 =B:34, selâm kıling [174a]/3 =N:86, sımanğ [145a]/5 =N:6, sögmeng [226a]/1 =E:108, süstlük kılmang [182a]/1 =N:104, şükr kıling [40a]/3 =B:152, [45a]/5 =B:172, tanuğ tiking [146a]/1 =N:6, [150a]/1 =N:15, tanuqluğ biring [112a]/3 =A:81, tating [118a]/4 =A:106, tegşür-meng [144a]/5 =N:2, teyemmüm kıling [160b]/5 =N:43, tileng [89b]/3 =B:282, tiriglik kılışing [151b]/2 =N:19, turuqluğ [143b]/1 =A:200, tutmang [212b]/4 =M:51, [221b]/5 =M:57, [67b]/1 =B:231, [67b]/3 =B:231, tutung [15b]/3 =B:63, [31a]/4 =B:125, [67a]/5 =B:231, [150a]/3 =N:15, [168b]/5 =N:71, [175a]/3 =N:89, [176a]/5 =N:91, tutunmang [121a]/3 =A:118, [175a]/1 =N:89, [175a]/4 =N:89, 193a/4 =N:144, tükel kıling [51a]/3 =B:187, [54a]/1 =B:196, uğramang [84a]/4 =B:267, uğramangız [70a]/5 =B:235, uğrang [250a]/3 =M:6, unutmang [71b]/2 =B:237, urung [157b]/5 =N:34, uruşung [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, uymang [237a]/5 =E:142, [44a]/5 =B:168, [58a]/3 =B:208, [202b]/3 =M:77, uymanglar [190a]/5 =N:135, uyung [115a]/4 =A:95, [44b]/3 =B:170, va'de kılmangız [70a]/4 =B:235, vefâ kıling [267b]/4 =M:1, [9a]/2 =B:40, yâd kıling [40a]/2 =B:152, [55b]/3 =B:198, [55b]/4 =B:198, [56a]/3 =B:200, [56b]/5 =B:203, [67b]/4 =B:231, [117a]/3 =A:103, [181b]/2 =N:103, [248b]/2 =M:4, yapuşung [117a]/2 =A:103, yârî birişing [268b]/4 =M:2, yârî tileng [10a]/2 =B:45, [40a]/4 =B:153, yawumang [7b]/5 =B:35, [51a]/5 =B:187, [64a]/4 =B:222, [160a]/5 =N:43, yeng [7b]/4 =B:35, yığing [170b]/4 =N:77, yığing [265a]/3 =N:171, yığmang [151a]/5 =N:19, yığmanglar [68a]/3 =B:232, yimeng [124a]/3 =A:130, [144a]/5 =N:2, [229b]/4 =E:121, [145b]/3 =N:6, [156a]/1 =N:29, [51b]/1 =B:188, ying [12b]/5 =B:57, [13a]/3 =B:58, [14a]/1 =B:60, [44a]/4 =B:168, [45a]/4 =B:172, [51a]/1 =B:187, [145a]/2 =N:4, [205a]/5 =M:88, [228b]/5 =E:118, [237a]/1 =E:141, [237a]/5 =E:142, [248b]/1 =M:4, yuwung [249b]/3 =M:6, yülimeng [54a]/3 =B:196, yürüing [125b]/2 =A:137, yüz ewürüing [150b]/1 =N:16, zıkr kıling [10a]/5 =B:47, [208a]/4 =M:20, [250b]/3 =M:7, [251b]/4 =M:11, zulm kıling [53b]/2 =B:194

Çokluk 3. Şahıs: -sunlar, -sünler

alsunlar [180b]/3 =N:102, [180b]/5 =N:102, artsunlar [137a]/4 =A:178, aysunlar [146b]/5 =N:9, [225b]/1 =E:105, bitsünler [50a]/5 =B:186, bolsunlar [180b]/4 =N:102, icâbet kılsunlar [50a]/5 =B:186, kağğansunlar [227b]/4 =E:113, kılsunlar [50a]/5 =B:186, [180b]/5 =N:102, namûr kılsunlar [180b]/5 =N:102, sağınsunlar [146b]/4 =N:9, sağınsunlar [146b]/4 =N:9, tatsunlar [164b]/1 =N:56, yuhunsunlar [213a]/4 =M:36

2.9.7. Söz Varlığı

2.9.7.1. Sayısal Veriler

Özbekistan Nüshasının söz varlığına geçmeden önce Müşterek Orta Asya (Karahanlı) Türkçesi ile yazılmış eserlerin söz varlığına bir göz atalım²²:

	İsim	Fiil	Toplam
Divânü Lügâti't-Türk	5147	3477	8624
Kutadgu Bilig	2015	946	2961
Atebetü'l-Hakayık	943	363	1306
Kur'an Tercümesi ²³	1425	574	1999
Divân-ı Hikmet	1881	327	2208
<i>Genel Toplam</i>	11411	5687	17098

Hazırladığımız *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*ndeki toplam kelime sayısı ise madde başı olarak 11519' dur.²⁴

Müşterek Orta Asya (Karahanlı) Türkçesi eserlerindeki Arapça ve Farsça kelimelerin sayısal dökümü şu şekildedir:²⁵

	Arapça	Farsça	Toplam	Oran ²⁶
Divânü Lügâti't Türk ²⁷				
Kutadgu Bilig	334	79	413	%14
Atebetü'l-Hakayık	251	103	354	%27
Kur'an Tercümesi ²⁸	357	177	534	%27
Divân-ı Hikmet	763	588	1351	%61
<i>Genel Toplam</i>	1705	947	2652	%16

²² Aşağıda verilen sayısal bilgiler için bakınız: Emek Üşenmez, *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2006, s. 110.

²³ İngiltere (Rylands) Nüshası.

²⁴ Bu sayım tarafımızdan yapılmıştır. Sayım sırasında sadece madde başı kelimeler dikkate alınmıştır.

²⁵ Sayımlar madde başı olarak yapılmıştır.

²⁶ Oranlar her bir eserin toplam kelime sayısına göre ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bir önceki sayısal dökümde Karahanlı eserlerindeki kelimelerin toplam sayıları isim ve fiil olarak ayrıca verilmiştir.

²⁷ Ercilasun, a.g.e., s. 357-358. Ahmet Bican Ercilasun'un verdiği bu bilgiye göre Kaşgarlı'nın eserinde sıralı sayıda Çince, Soğutça ve Moğolca kökenli kelime vardır. Bunlar da o dönemde Türkçeleşmiş kelimeler sayılmaktadır.

²⁸ Özbekistan Nüshası.

Özbekistan Nüshasının söz varlığı sayısal dökümü şöyledir:

	Arapça	Farsça	Toplam
Kur'an Tercümesi ²⁹	336	72	408
	İsim	Fiil	Toplam
Kur'an Tercümesi ³⁰	920	154	1074

Metnimizde geçen bazı kelimeler ve kullanım sıklıkları ise şöyledir:

ākar astındın arıklar 7	andın 145
anlar 1007	arığ 33
artuqluq 6	artur- 14
āškārā 9	aşnu 39
ay- 206	azğun 9
bar 64	bit- 220
boğazla- 2	bol- 300
boyun sü- 39	büstān 12
buyruq 23	cāvidāne 11
cihān 20	Cuhūd 17
cüft 19	din 30
dünyā 16	edgü 68
eren 49	erklen- 5
ewür- 23	eye 74
ferişte 24	fesüd 12
hāk 16	Hākikat üze 145
hākķ 11	harām 28
helāl 21	hikmet 30
İdi 136	karmuğ 39
kemiş- 23	kıl- 991
kimerse 85	kişi 79

²⁹ Özbekistan Nüshası.

³⁰ Özbekistan Nüshası.

kitâb 94
 kırk- 5
 kök 47
 köni 34
 kör- 99
 kulluk 13
 küfr 76
 meger 106
 namâz 29
 nerse 311
 'amel 17
 oğul 31
 ot 37
 ölüğ 16
 pâre 45
 râst ayğan 8
 sanga 42
 songra 50
 şek 4
 şükr 13
 Tengri 872
 tapa 104
 Tersâ 13
 tile- 210
 tirig 22
 tokuš 18
 turur 122
 uluğ 58
 yalawaç 77
 ya'ni 93
 yarağlığ 14
 yarlıka- 60
 yazuk 65
 yok 81
 zikr 10

koç- 28
 koy- 12
 köngül 23
 könül- 16
 körklüglük 27
 küç 65
 manga 16
 müjde 12
 nefis 5
 'ahd 30
 oğul 31
 ol vaktın 83
 ögür 40
 öngin 36
 peygâmbir 18
 rûzî 19
 singek 2
 süw- 40
 şekk 4
 taqı 1000
 tanuk 43
 tegme 9
 tigme 1
 tırgür 12
 tişi 64
 tölen- 8
 uçmaç 9
 yalafaç 2
 yanut 26
 yarağ 21
 yârî 39
 yawuz 42
 yer 118
 zekât 9

2.9.7.2. Arapça ve Farsça İfadeler

Özbekistan Nüshasında yer alan Arapça ve Farsça kelimeler hemen hemen diğer dönem eserleri ile bütünlük arz etmektedir. Yalnız Özbekistan Nüshasının dikkat çeken bir özelliği Farsça kelimelerin Arapça kelimelere nazaran daha çok kullanılmasıdır. Bunun en önemli nedeni daha önceden de belirttiğimiz gibi eserin yazıldığı coğrafya ve bu coğrafyada hüküm süren Sâmânilerin varlığıdır. Deri ve Pehlevî Farsçasının İslâmî şekli olan bu dönem Farsçası bugünkü Tacikçenin de başlangıcıdır. Nitekim bugün dahi Semerkant ve Buhara'da Farsçanın büyük ağırlığı ve etkisi söz konusudur. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı özellikle Semerkant ve Buhara'da Türkçe ve Farsça ortak kültür dili olarak kullanılmıştır ve hâlâ da kullanılmaktadır. Şive-i Horasani adı verilen bu bölgeye ait Farsça açık, sade, anlaşılır ve Arapça ağır deyimlerden beridir. Bu durum Özbekistan Nüshasına da yansımıştır.

Elimizdeki metnin Kur'an tercümesi olması konunun ve söz çeşitliliğinin belli bir noktada toplanmasına yol açmıştır. Metindeki ifadeler İslâmî terimler olarak karşımıza çıkar. Kur'an'ı Türkçeye tercüme ederken izlenilen tercüme mantığında bütün ifadeleri Türkçe kelimelerle karşılama çabası yoktur. Burada esas olan "anlaşılma" ölçüsüdür. Çünkü Kur'an gibi mukaddes bir metni, yaratıcının kelimini başka bir dile tercüme ederken tutulması gereken yol elbette metni mümkün mer-tebe anlaşılır duruma getirmektir. Çünkü tercüme edilen eser birey veya özel bir kesim için değil toplum için yapılmaktadır. Yani tercümenin dili halkın Arapça kelimelerin hepsine öz Türkçe karşılık bulma heyecanı ve girişimi metni anlaşıl-maz hale getirecektir. Bu durumda mütercim suçluluk duygusu ve vicdan azabı ile karşı karşıya gelecektir. Konuya bu açıdan bakıldığı zaman mütercim son derece dikkatli ve titiz biçimde kelime seçmek zorunda kalmıştır. Anlaşılma kaygısı hedef alındığı için Türkçe tercüme kısmında bazı kelimelerin Arapça ve bilhassa Farsça olduğunu görürüz. Bu durumu örneklendiren kelimelerden bazıları şunlardır:

Farsça-Türkçe-Arapça

ârzü: ârzü, şehvet [94a]/4=A:14

âsânî: âsânîlik, yûsr [50a]/1=B:185

aşl: aşl, umm [92a]/3=A:7

âşkârâ: âşkârâ, 'alâniyyeten [86b]/2=B:274

âzâd: âzâd, hurr [47b]/3=B:178

âzâr: âzâr, ezâ [82a]/1=B:262

bahâ: bahâ, şemen [46a]/1=B:174

- bāşende: peyvestelik kılğan, 'ākif [31b]/2=B:125
 bāz gešten: sezā bol-, bev' [119b]/2=A:112
 be-cüz rāstı: nāhāķ yerde, bi-ğayri'l-ħakķ [15a]/2=B:61
 bedel giriften: bedel kıl-, şirā' [9a]/5=B:41
 berķ'urdān: kāle, metā' [94b]/3=A:14
 bī-āgāh: gāfil, gāfil [269b]/2=B:85
 bi-bīmi: emn, emn [130a]/2=A:154
 bi-hemtā: gālib, el-'azīz [32b]/6=B:129
 bī-peder: yetim, yetim [47a]/1=B:177
 bī-peydā: gāyibluk, gayb [256a]/1=M:94
 būstān: būstān, cennet [4a]/5=B:25
 cān: rūh, cān [265a]/2=N:171
 cāvidāne: cāvidāne, ħālid [4b]/5=B:25
 cüz' ān ki: lekin, lākin [262a]/2=N:162

Arapça-Türkçe-Farsça

- aḥaḳḳ: sezāraḳ, sezā-ter [241a]/5=E:81
 āḫiret: āḫiret, ān cehān [63a]/1=B:220
 aḳvam: rāstraḳ, rāst-ter [162a]/1=N:46
 āl: kabīle-, kes [93a]/5=A:11
 āyet: āyet, nişān [133b]/1=A:164
 āyet: nişān, nişān [29a]/4=B:118
 ba'z: pāre, pāre [269a]/3=B:85
 beht m.: mūteḫayyir bol-, ser gerdān şoden [79b]/4=B:258
 beyān: beyān, peydā [267b]/1=N:176
 buḫl: baḫillik, zuḫl [137b]/4=A:180
 cem': cem', gürüh [134a]/2=A:166
 el-'azīz: gālib, bi-hemtā [32b]/6=B:129
 emānet: emānet, zinhār [165a]/2=N:58

2.9.7.3. İslamî Terimlerin Türkçe Karşılıkları

İslâmî terimlerin Türkçe karşılıkları, Kur'an tercümelerindeki en dikkat çeken noktalardan birisidir.

Dinî metinlerin kolaylıkla anlaşılabilmesi için yazarları ekseriya, aynı kelimenin muhitçe ve edebiyatça tanınmış muhtelif karşılıklarını almaktan çekinmemiştir. Bilhassa İslamiyetin kabulü ile Türk muhitine, tamamiyle yeni telakkilerle beraber, yeni mefhumlar da girmeğe başlamış ve Türkçe bu mefhumlar için kısmen de yeni lügat ve söz icadına mecbur kalmıştır³¹.

Gerçekte bir kelimenin karşılığını vermek onu açık bir şekilde anlamlandırılacak en kısa sözü ya da söz topluluğunu bulmaktır³². Atalarımızın Arapça İslâmî terimlere buldukları Türkçe karşılıklar Türk dilinin tarihî sözlüğünü oluşturma açısından son derece önemlidir. Kâşgarlı Mahmud meşhur eserinde dinî terimlere verilen anlamlar karşısındaki hayranlık ve şaşkınlığını gizleyememiştir³³.

Satır arası Türkçe- Farsça tercümeli Kur'an tercümelerinden İngiltere (Rylands) Nüshasındaki bazı İslâmî terimler ve Türkçe karşılıkları şöyledir³⁴:

sewünçi	Müjde	sermek	Sabır
son saray	Ahret	sezinç	Şüphe, zan
şükr öte-	Şükretmek	soyurkamak	Rahmet
tanıglı	Kâfir	tamug	Cehennem
Tanrı	Allah	tanmaklık	Küfr
Tanrıka yan-	Tövbe etmek	Tanrı tuta	Billahi
Tanrın bilgen	Dindar	Tanrıka yangan	Ermiş
tapug	İbadet	tapmakka	Allah
tenlemek	Takdir	tapungu	Allah
törüt-	Yaratmak	tokuş-	Cihat etmek
törütteçi	Yaratıcı	törütüpli	Yaratan

³¹ Caferoğlu, a.g.e., s. 91.

³² Emek Üşenmez, "Türkçe İlk Kur'an Tercümesi ve Tercümedeki İslâmî Terimlerin Türkçe Karşılıkları Üzerine" *Gaziosman Paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* I, 2006, s. 89-99.

³³ Kâşgarlı Mahmud meşhur eserindeki "kargak" maddesini açıklarken bu duruma şöyle değinir: "Tanrını kuluunu kargımasıyle, kulan kendi eli altındakilere kuzması, kargıması arasında ayırt yapılmak için birincide "kaf" harfi üstün, ikincide esse kulunmuşte". Kâşgarlı Mahmud, a.g.e., c. II, s. 288.

³⁴ Üşenmez, a.g.m., s. 89-99.

tüzün	Hâlim* ³⁵	törütge	Yaratan
ukgan	Habîr*	ugan	Kadir*
ulug kün	Kıyamet	ulug	Kebîr *
ulug yazuk	Büyük günah	ulug bahşışlıg	Rahman*
üküş örtgen	Gaffar*	üküş bergen	Vahhab
İsrafil üni	Korkunç ses	ülüg	Nasip
yakın tiriglik	Dünya hayatı	yad kıl-	Zikretmek
yalgan söz	İftira	yalavaç	Peygamber
yanluk	İnsan	yanmak	Tövbe
yaraglıg	Hak, gerçek	yanut	Mükafat
yaralgan	Bârî*	yaragsız	Batıl
yarlıg ıdmak	Vahiy	yarlıg ıd-	Vahiy göndermek
yarlıkaglı	Rahîm*	yarlıka-	Affetmek
yaruk yol	Şeriat	yarukluk	Nur
yazuk	Günah	yatgu yer	Mezar, kabir
yek	Şeytan	yazuk kök	Günahlardan arınmak
yinçke körügli	Latif*	yeti kat kök	Gökyüzü
yulug	Fidye	yok söz	İftira
yüksek	Aliyy*	yük	Günah, günah yükü
yüknügli	Sâcid, secde eden	yükün-	Secde etmek
yun-	Boy abdesti almak		

Özbekistan Nüshasındaki İslâmî terimlerin Türkçe karşılıklarından bazıları şunlardır:

açmak: (Ar. beyân, Far. peydâ) Açıklama, beyan, izah. Bu açmak kişilerge, taķı köni yol taķı ögüt saķnuķlarǵa. [125b]/4=A:138

açmak: (Ar. fetih, Far. güşâyiş) Fetih, zafer. Anlar kim küyerler sizing birle eger bolsa sizge açmak ya' ni zafer (4) Tengridin, aydılar; ermedük mü siz birle? [192a]/3=N:141

açuķ hüccet: Ayet. Taķı anlar kim tandılar, taķı yalǵanķa nisbet kıldılar (5) açuķ hüccetlerimizi anlar otınuǵ eyeleri. [8b]/5=B:39

³⁵ Yıldız (*) işaretli olan kelimeler Esna-yı Hüma'ya işaret etmektedir.

açuk hüccet: Mucize. Taķı birdük Meryem oğlı 'isā'ka açuk hüccetlerni taķı kuvvetlendürduk (3) Cibril birle. [270a]/2=B:87

açuk yaruķ: (Ar. nūr'el-mubīn, Far. rüsen-i peydā) Açık nur açık ıķık (Kur'an-ı kerim). Taķı indürduk sizing tapa açuk yaruķ. [266b]/1=N:174

aņđ kılınmış: (Ar. muṭahher, Far. pākize kerde) Temiz, helal. [4b]/4=B:25 Taķı anlarğa anıņ içinde cüftler bar aņđ kılınmış.

aņđla-: (Ar. tesbih, Far. be-pākī yād kerden) Tesbih etmek. [6b]/2=B:30 Taķı biz aņđlar miz sening ögmeking birle, taķı aņđlayur miz sini.

aņđlıķ: (Ar. subhān, Far. pākā) Münezzeh olma, uzak tutma. [7a]/1=B:32 Aydılar; aņđlıķ sanga, hiç bilig yok bizge meger ol kim ögrettingiz bizge.

aņđsız: (Ar. ḥabiř, Far. pelid) Murdar, pislik. Ayđıl; bulmaz men ol nerse içinde kim vahy kılındı benim tapa, ḥarām kılınmış yigen üze kim yiyür an, meger kim bolsa ölüge, yā tökülmiş kan, yā tonguz eti, ḥaķıķat üze ol <aņđsız> yā buyruķdın çıkmak, <ün> kötürüldi Tengridın önginge anıņ birle. [238b]/4=E:145

artuķlıķ içisi: Lütuf ve ikram sahibi (Allah). Ḥaķıķat üze Tengri artuķlıķ içisi kişiler üze veli ḥaķlarınĝ köpreki şükr kılmaslar. [72b]/5=B:243

artuķlıķ: (Ar. fażl, Far. südi) İhsan, lütuf, fazilet. [268b]/1=M:2 İsteyürler artuķlıķnı anlarınĝ iğisindin taķı ḥöřnüdluķnı.

artuķraķ namāz: (Ar. řalāti'l-vuřtā, Far. namāz-ı diğer) İkinci namazı, orta namaz. Saķlang taķı namāzlar üze taķı artuķraķ namāznı. [71b]/4=B:238

ařıģsızraķ: (Ar. şerr, Far. bed-ter) Daha kötü, daha fena. Ayđıl; ḥaber birür mü men sizge, ařıģsızraķ birle andın, yanut yanındın Tengri şatında? [222b]/4=M:60

atasız oğulsız: (Ar. kelālet, Far. cüz-māder ü peder ü ferzend) Babasız ve oğulsuz. Tengri cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eğer bir er yoķalsa [267a1] yoķ anga oğul taķı anga kış karındaş ol nersening yarusı kim (2) alur andın eğer (3) oğul eğer bolsalar iki ol ikisinge üçde iki ülüş (4) andın kim koğtı. [266b]/5=N:176

ayrırt kemişgen: (Ar. furķān, Far. nuşret-i cüdā konend-i miyān-ı ḥaķķ u bāpı) Hak ile batılı ayıran, Furkan. Taķı ol vaķtın kim birdük Mūsāāķa kitābnı ya' nı Tevrātın, taķı ayrırt kemişgenni, bolğay kim sizler (5) könülgey siz. [11b]/4=B:53

berkitilmış: (Ar. muḥkem, Far. muḥkem) Sağlam, muḥkem (ayet). Andın āyetler berkitilmış ol āyetler kitābnuņ aşlı. [92a]/2=A:7

bilig eyeleri: (Ar. ülü'l-ilm, Far. ḥudāvendān-i dāniř) İlim sahipleri, ālimler. Tanuķlıķ birdi Tengri ḥaķıķat üze ol yoķ iği meger ol (2) taķı şeristeler bilig eyeleri kopuğlı bolup 'adlı birle. [95b]/2=A:18

bilig içinde tölengen: İlimde derinleşmiş âlim, rusuh âlim. Lakin tölengenler bilig içinde anladın taķı bitgenler biterler ol nersege kim indürüldi sangı (4) ol nersege kim indürüldi aşnungdın yâ sindin aşnu. [262a]/2=N:162

bilmemek: (Ar. cehâlet, Far. nâdâni) Bilmeme. Hâķikât üze tevbe Tengri üze, anlarģa kim kılurlar yawuzluķını bilmemek birle, andın song tevbe kılurlar, yakındın. [150b]/2=N:17

bir İdi: (Ar. aħad, Far. ĥudāy-ı yegāne) Bir ve tek Allah. Taķı İdingiz bir İdi. [42b]/1=B:163

bit-: (Ar. imān, Far. gireviden) İnanmak, iman etmek. [269a]/3=B:85 Biter mü siz kitābnıng pāresingē (4) taķı küfr ketürürsüz taķı bir pāreģa.

bitgen karabaş: (Ar. mü'minet, Far. perestādi girevende) İnanan, iman eden cariye. Taķı bitgen karabaş yahşırak turur ortak koşģandın, taķı eger tangģa ketürse sizni. [63b]/1=B:221

bitgen tişi: (Ar. emetü mü'minet, Far. girevide) İman eden kadın. Taķı kim kim yaraģı yitnese sizdın ziyādeģa, ya'nı māl içinde kinglikge kim, nikāh kılssa āzād tişilerni, bitgen tişilerni; ol nersedin kim erklendi saģ eligleringiz, yigiti tişileringizdın ya'nı karabaşlarıngızdın, bitgen tişilerni. [154a]/5=N:25

bitgen: (Ar. mü'min, Far. girevide) İman eden. Minnet kıldı Tengri (5) bitgenler üze ol vaķtın kim ıķtın anlar içinde yalawaç. [133a]/5=A:164

bitmek: (Ar. imān, Far. gireviden) İman. Uyģay erdüķ sizge anları kâfirlikģa [134b1] ol kūn yakınrak anlardın bitmekge. [134b]/1=A:167

boynaģu: (Ar. merid, Far. bed) İnatçı, asi. Ündemesler andın bisre, meger tişilerni taķı ündemesler meger boynaģu İblisni. [185b]/1=N:117

boyun birgen: (Ar. muslim, Far. müsülmān) Boyun eģen, teslim olan. Eger i'rāz kılssalar aydıng tanuķluk biring munung birle kim biz boyun birgenler. [107a]/5=A:64

boyun sümek: (Ar. islām, Far. dīn-i müsülmāni) Teslim olma, müsümanlık, İslām. Hâķikât üze dīn Tengri ķatında boyun sümek. [95b]/4=A:19

bozģan: (Ar. mufsid, Far. tebāhkār) Bozan, fesatçı. Taķı Tengri bilür bozģannı ongargandın. [63a]/3=B:220

buyrukdın çıķģan: (Ar. fāşık, Far. bi-fermān) Buyrukdan çıkan, Allah'a iman etmeyen. Anlardın bitgenler taķı üküşrekleri buyrukdın çıķģanlar. [119a]/3=A:110

cāhiliyyet sizigi: (Ar. zānn'el-cāhiliyyet, Far. gümān-ı rüz-i kāfirī) Cahiliye devri düşüncesi, zannı. Sizerler Tengriģa ĥaķdın önginni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge işdın nersedin? [130a]/4=A:154

edgü: (Ar. şālīḥ, Far. nīk) Salih. Kırkırdı anı feriştelere takı ol örü turğan namāz kılur mihrābda; ḥaḳīkat üze Tengri müjde birür sanga Yahyā birle rāstlağan, keli-meni Tengridin takı uluğ, tişilerge yawuzmağan takı peygāMBER edgülerdin. [101b]/2=A:39

edgölük: (Ar. ḥayr, Far. nīkī) Hayır, iyilik. Ozuşuḡ edgölüklerge nirde kim bol-sangız ketürgey sizni Tengri ḳamuḡnı. [38b]/4=B:148

erklig: (Ar. mevlā, Far. ḥudāvendigār) Sahip, hākim, Mevla (Allah). Sen erkligi-miz; yārī birgil bizge kāfir erenler üze. [90b]/5=B:286

ḥikmet birle iş ḳılğan: (Ar. ḥakīm, Far. üstüvārḳār) Hikmetle iş yapan, adalet ve dürüstlikle hükmeden (Allah: EH). [63a]/5=B:220

ıdılmış: (Ar. mursal, Far. firistāde) Peygamber, elçi. Takı ḥaḳīkat üze sen ıdılmışlardın. [76b]/4=B:252

iç dōst: (Ar. biṭānet, Far. dōstī) Sırdaş. Ey anlar kim bittiler; tutunmang iç dōst siz-din bisre. [121a]/3=A:118

İdige nisbetlig: (Ar. ribbiyy, Far. girevide) Allah’a baḡlı olan, Allah’a kulluk eden. Takı neçe köp peygāMBERdin, öldürüşti aning birle (4) İdige nisbetligler, köp. [127b]/4=A:146

igitlegen Tengri: (Ar. Rabb, Far. Perverdigār) Besleyen Tanrı. Takı aydı İbrāhim; ey igit-legen Tengri; körküzgöl manga neteg tırgürürsün ölüḡlerni. [81a]/1=B:260

ḳamuḡ nerseni bilgen: Her şeyi bilen; Allah. [6a]/4=B:29 Takı ol ḳamuḡ nerseni bilgen turur.

Ka’be’ḳa uğrağanlar: Hacılar. [268a]/5=M:2 Anlarning boynıḡa asılğan nerse-lerni takı uğrağanlarını Ka’be’ḳa.

ḳapsağan: (Ar. muḥīt, Far. dānā) Kapsayan, kuşatan (Allah). Ḥaḳīkat üze Tengri, anı kim kılurlar ḳapsağan. [122a]/4=A:120

keçürgen: (Ar. el-‘afıvv, Far. güzārende) Baḡıslayan, affeden (Allah: EH). Takı eger bolsangız sökeller yā sefer üze bolsangız yā keldi bireḡü sizdin aşaq yer-din, yā cima’ ḳılsangız tişilerni, takı bulmasangız sufnı, teyemmüm ḳılın anḡ toprakḡa, anḡ toprakḡa takı mesh ḳılın yüzleringizni takı eligleringizni ḥaḳīkat üze Tengri erdi keçürgen, yarlıḳağan. [161a]/2=N:43

ḳın: (Ar. ‘azāb, Far. şikence) Azap, işkence, eziyet. Takı kün ḳıyāmet küninde ḳaytanlıurlar ḳınning ḳatıḡraḳı tapa. [269b]/1=B:85

ḳınamaḳḡa iwmegen: (Ar. el-ḥalīm, Far. burdbār) Hemen cezalandırmayan, Halīm (Allah). Takı Tengri yarlıḳağan, ḳınamaḳḡa iwmegen. [65a]/4=B:225

kınamakğa iwmegen: (Ar. el-ḥalīm, Far. burdbār) Hemen cezalandırmayan (Allah; halīm). Qorķung andın taķı biling ḥaķıķat üze Tengri yarlıķağan, kınamakğa iwmegen. [70b]/3=B:235

ķını katıǵ: Azabı şiddetli (Allah). Taķı Tengri kını katıǵ turur. [93b]/2=A:11

ķitāb eyeleri: (Ar. ehl'ül-ķitāb, Far. keshā-i nāme) Kitap ehli, ehli kitap. Ey kitāb eyeleri; ḥaddın keçmeng dıngız içinde taķı aymang Tengri üze meger ḥaķķını. [264b]/3=N:171

ķopmaķ: (Ar. kıyām, Far. istādeǵı konende) Geçim kaynaǵı, dirlik, ayakta kala bilme. Taķı birmeng yüngül uşluǵlarǵa māllarınǵızın ol kim kıldı Tengri sizge ķopmaķ. [145a]/4=N:5

ķopmaķ kūni: Kıyamet günü, bir araya gelme, toplanma günü. Tengri, yoķ İdi meger. Tengri yıǵǵay sizni ķopmaķ kūninge, [174b1] yoķ şekk aning içinde. [174a]/5=N:87

ķorķutǵan: (Ar. nezir, Far. bīm konende) Korkutan, uyaran (Hz. Peygamber). İḥaķıķat üze biz ıdıķ sını ḥaķ birle müjde birgen taķı ķorķutǵan. [29b]/3=B:119

ķōķüzler içindeki nerse: Göǵüste, sadırda bulunan şey, niyet, maksat. Taķı Tengri bilgen ya' nı ķōķüzler içindeki nerseni. [130b]/5=A:154

ķōngül ķōzi: Gönül gözü, basiret. Keldi sizge ķōngül ķōzleri İdingizdin, (4) kim kim ķōrse, özinge öķ, taķı kim kim ķōzsiz bolsa, aning üze öķ. [225a]/3=E:104

ķōngül: (Ar. ḳalb, Far. dil) Gönül, kalp. Ey yalawaķ; ḳađǵurtmasun sını anlar kim iwerler ķūfr içinde, anların kim aydılar; bittük, aǵızları birle, taķı bitmedi ķōngüller. [214b]/2=M:41

ķōni ümmet: (Ar. ummetü ķā'imet, Far. istāde) Hayırlı ümmet, Allah'ın emir ve yasaklarına uyan ümmet. Kitāb eyelerindin ķōni ümmet. [120a]/1=A:113

ķōni yol: (Ar. ḥüdā, Far. rāh-i rāst) Yol gösterici (Peygamber). Ayduķ; iningler andın ḳamuǵ taķı eger kelse sizge mindin ķōni yol. [8b]/2=B:38

ķōni yol: (Ar. şurā'im mustekīm, Far. rāh-i rāst) Sırat-ı Müstakim, doǵru yol. Taķı Tengri ķōndürür ķimni tilese (3) ķōni yol tapa. [60a]/3=B:213

ķōnülgen: (Ar. muhtedün, Far. rāh-i rāst girende) Hidayete eren, doǵru yolu bulan. İḥaķıķat üze biz eger tilese Tengri ķōnülgenler biz. [17b]/1=B:70

ķōrküǵlük ķılǵan: (Ar. muḥsin, Far. nıkūkār) İyilik yapan. Taķı Tengri süwer ķōrküǵlük ķılǵanlarını. [124b]/5=A:134

ķōrkösüz iş: (Ar. fāḫişet, Far. ķār-i zıst) Zina. Anlar kim kelürler ya' nı ķılurlar ķōrkösüz işge, tişileringizdin; tanuķ tiking anlar üze tōrtni, sizdin. [150a]/1=N:15

ķurtulmaq: (Ar. emn, Far. bī-bīmī) Kurtuluş, felaha erme. Anlar kim bittiler taķı ķarūşturmadılar bitmeklerini kūç birle ya' nī yazuķ birle, anlar anlarķa turur ķurtulmaq. [241b]/2=E:82

kūç ķılķan: (Ar. zālīm, Far. sitemķār) Zalim. Taķı yawumang bu yıķaķķa, bolǵaysız [8a1] kūç ķılķanlardın. [8a]/1=B:35

Mescid-i ħarāmning ħāzırları: (Ar. ħāzır mescidi'l-ħarām, Far. ħāzır-ı mezgıt-i Mekke) Mescid-i haram'da ikamet edenler. Ol kimerse kim bolmadı anıng ehli Mescid-i ħarāmning ħāzırları. [54b]/5=B:196

oǵlan sıǵǵan yer: Ana rahmi, döl yataǵı. Taķı ħelāl bolmas anlarķa kim ört-seler anı kim yarattı Tengri raķmleri içinde ya' nī oǵlan sıǵǵan yer içinde. [65b]/4=B:228

oǵrı ķılķan er: (Ar. sāriķ, Far. merd-i düzd) Hırsızlık yapan erkek. Taķı oǵrı ķılķan er taķı oǵrı ķılķan tiši, kesing (4) ikisining eliglerini, yanut üçün anıng birle kim kaķǵandılar, kın üçün kıdǵut Tengridin. [213b]/3=M:58

oķ ħālīş ķılķanlar: Allah'a gönülden baǵlananlar. Taķı biz anga oķ ħālīş ķılķanlar miz ' amellerimizni. [35b]/2=B:139

ongarǵan: (Ar. muşliĥ, Far. nīkūkār) Onaran, ıslah eden, düzelten. Taķı Tengri bilür bozǵannı ongarǵandın. [63a]/4=B:220

ongarmak: (Ar. işlāĥ, Far. nīkū kerd-en-i kār) Barışma, barış. Eger tileseler onarmak, tevfiķ birgey Tengri aralarında. [158a]/4=N:55

ortak koşǵan: (Ar. müşrūk, Far. enbāzgüy) Allah'a ortak koşan, müşrik. Döst tutmas anlar kim küfri ketürdiler, kitāb eyelerindin taķı ortak koşǵanlardın kim indürülse sizing üze (3) ħayrdın İdgingizdin. [25a]/2=B:105

ot eyeleri: (Ar. aşĥābū'n-nār, Far. yārān-ı āteş) Ateş ehli, cehennemlikler. Taķı anlar ot eyeleri anlar anıng içinde (4) mengü kaķıǵılılar. [62a]/3=B:217

ot kını: (Ar. ' azābe'n-nār, Far. şikence-i āteş) Cehennem ateşinin azabı. Taķı anlardın kimerсени aytur, ey İdimiz; birgil bizge dünyāda edǵülük taķı ol cihānda edǵülük taķı saķlaǵıl bizni ot kınındın anlar. [56b]/4=B:201

öç eyesi: (Ar. intikām, Far. kīne) Öç sahibi, intikam sahibi (Allah). Taķı Tengri yingen, öç eyesi erür. [91b]/3=A:4

öfkeni yutǵan: (Ar. kāzimu'l-ġayz, Far. furū ħorende-i ħışm) Öfkesine ħākim olan, öfkesini yenebilen. Anlar kim ħarc kılurlar kinglikde taķı darıķıda taķı yutǵanlarķa öfkeni taķı ' afv ķılķanlarķa kişilerdin. [124b]/5=A:134

ögmek: (Ar. ħamd, Far. sipās) Övgü, ħamd. Taķı biz anǵlar miz sening ögmeking birle, taķı anǵlayur miz sini. [6b]/2=B:30

öğülmüş: (Ar. hamîd, Far. sûtûde) Övülmüş, övülmeye lâyık. (Allah). Taķı biling haķikat üze Tengri bay, öğülmüş. [84b]/2=B:267

öksüz: (Ar. yetim, Far. bî-peder) Öksüz, yetim. Taķı biring öksüzlerge mällarnı taķı tegşürmeng asıǵsızı yaķşı birle. [144a]/4=N:2

ökünç: (Ar. hasret, Far. peşimānî) Pişmanlık, nedamet. Taķı öldürölmegeyler erdi munung üçün kim kılsa Tengri anı ökünç köngülleri içinde. [131b]/2=A:156

ökünge: (Ar. nâdim, Far. peşimān) Pişman olan. Aydı; ey biçärelik manga; 'âciz mü boldum kim bolsam bu karğa mengizlig, taķı örtsem uyamning 'avretini; taķı boldı öküngeñlerdin. [211b]/3=M:31

ölüg: (Ar. meyt, Far. murde) Ölü. Taķı ayduķ; urduguz anı pâresi birle anıng mengizlig tırgürür Tengri ölüǵlerni. [18a]/3=B:73

örelık kılğan: (Ar. kâ'im, Far. istâde konende) Destek olan, koruyan, himaye eden. Erenler, örelık kılğanlar, tişiler üze; ol nerse birle kim arturdı Tangrı pârelerini pâre üze; taķı ol nerse birle kim (2) ħarc kıldılar mällarındın. [157a]/5=N:34

örtüǵlüg: (Ar. ġayb, Far. bî-peydâ) Gayb, bilinmeyen. Haķikat üze men bilür men köklerin örtüǵlügen taķı yerning örtüǵlügen. [7a]/4=B:33

rûze tutmaķ: (Ar. şiyâm, Far. rûze dâšten) Oruç tutma. Kim kim bulmasa üç kün-nüñg rûze tutmaķ ħacc içinde taķı yetining ol vaķtın kim kaytingız tükel. [54b]/3=B:196

saķçı: (Ar. el-vekîl, Far. kâr-sâz nigâhbân) Vekil (Allah). Taķı tap Tengri saķçı. [265b]/1=N:171

saķınğan: (Ar. muttakî, Far. perhîzkâr) Allah'tan korkan, müttaki. Taķı iwiñg yarlıkamaķ tapa İdingizdin taķı uçmaķķa anıng ini kökler taķı yer anuķ kılındı saķınğanlarğa. [124b]/3=A:133

saķış kılğan: (Ar. el-ħasib, Far. şumâr konende) Hesaba çeken, hesaba çekici (Allah:EH). Taķı tap Tengri saķış kılğan. [146a]/2=N:6

snamaķ: (Ar. ibtilâ, Far. âzmüden) Sınama, imtihan, deneme. Tegme birge kılduķ sizdin şer' at taķı açuķ yol, taķı eger tilese erdi Tengri, kılğay erdi sizni bir öǵür; veli snamaķ üçün sizni, ol nerse içinde kim birdi sizge. [218b]/3=M:48

song tiriglik: Ahiret hayatı. Anlar anlar turur kim saġtın aldılar yaķınraķ tiriglikni song tiriglik birle. [269b]/3=B:86

sözlegenni râst tutğan: (Ar. muşaddıķan, Far. râst ġüy dârende) Tasdik edici, doğrulayıcı (konuşanı, söyleyeni). Yaruķluķ andın yaruķluķ sözlegenni râst tutğan anıng ileyinde andın turur, Mūsâ kitâbındın; yol köndürmek öǵüt, perhîz kılğanlarğa. [217b]/3=M:46

sürükmiş: (Ar. ḥāsi', Far. dūr şode) Aşağılık, adi, lanetlenmiş. Taķı ayduķ anlarķa; bolung bićinler, sürükmişler. [16a]/4=B:65

tamuķ eyeleri: (Ar. aşābī'l-caḥīm, Far. yārān-ı āteş-i buzurg) Cehennem ehli. Taķı sorulmas sen tamuķ eyelerindin. [29b]/3=B:119

Tengri buyruķındin çıķķan: (Ar. fāsık, Far. birūn āyende ez fermān) Fasık. Taķı azdumas aning birle meger Tengri buyruķındin çıķķanlarını. [5a]/5=B:26

Tengrining artuķ eđgülüķi: (Ar. fażlu'llāh, Far. fażl-ı ḥudāy) Allah'ın fażlı. Andın songra yüz ewürdüngüz andın songra, eger bolmas erdi Tengrining artuķ eđgülüķi sizing üze taķı raḥmeti. [15b]/5=B:64

tanuķluķ birgen: (Ar. şāhid, Far. güvāh) Tanıklık eden. İdimiz, bittük biz ol ner-sege kim indürdük taķı uyduķ yalawaķķa taķı bitgil bizni tanuķluķ birgenler birle. [105a]/2=A:53

tapunķu: (Ar. ilāh, Far. perestidenī) İlah. Tengri yoķ tapunķu yoķ meger Ol Tengri tirig peyveste örelig kılķan. [77b]/4=B:255

tayın-: (Ar. zell, Far. lağziden) Ayaķı kaydırılmak, aldatılmak. Eger tayınsanzı mundın songra kim keldi sizge açuķ ḥüccetler biling ḥaķıķat üze Tengri yin-gen, rāst işlig. [58a]/5=B:209

tegme bir nerse üze yarađlıķ: Herşeye gücü yetecek kadar güç sahibi (Allah). Taķı Tengri tegme bir nerse üze yarađlıķ turur. [98b]/5=A:29

tegürmek: (Ar. belāğ, Far. resāniden) Tebliğ. Eger ewrüsengiz, biling ḥaķıķat üze yalafaćımız üze tegürmek açuķ. [255a]/4=M:92

teng tuş: (Ar. nidd, Far. mānend) Ortak, benzer, eş (Put). Taķı kişilerdin kimer-seni, tutunur Tengridin bisre teng tuşlar süferler anlarını Tengrinı süwmış teg. [43a]/4=B:165

tezgingen: (Ar. tā'if, Far. tavāf konend) Tavaf eden (Kabe'yi). Taķı 'ahd kılduķ ya'nı buyurduķ İbrāhim tapa taķı İsmā'ıl tapa kim artung ewümnı tezgingenlerge taķı peyvestelik kılķanlar taķı rükü' kılķanlarķa, sücüd kılķanlarķa. [31b]/2=B:125

tirig: (Ar. el-ḥayy, Far. zinde) Diri, canlı, hayat sahibi (Allah:EH). Tengri yoķ Tengri meger Ol, tirig; peyveste örelig kılķan. [91a]/2=A:2

tişilerge yawuzmağan: (Ar. ḥaşūr, Far. rağbet nā-konende) Kadınlara yaklaşmayan, nefesine hākim. Kırkırdı anı feristeler taķı ol örü turķan namāz kılur miḥrābda; ḥaķıķat üze Tengri müjde birür sanga Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Tengridin taķı uluđ, tişilerge yawuzmağan taķı peyğāMBER eğgülerdin. [101b]/2=A:39

toķuş kılğan: (Ar. mücāhid, Far. kārzar konende) Cihat eden, savaşılan. Berāber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, ziyān eyelerining öngini; taķı toķuş kılğanlar Tengri yolu yolu <içinde>, mälları birle taķı tenleri birle. [178a]/5=N:95

tüzlük eyesi: (Ar. 'adl, Far. bā-rāst) Adalet sahibi, ādil. Hüküm kılur aning birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka'be'ka ıdılğan nerse Ka'be'ning teggen yā keffāret dervişlerning yigü nersesi; yā aning tengi, ol rüze yanındın; tatsun üçün işining songining yawuzluķın. [256b]/1=M

uluğ fazl eyesi: (Ar. faẓlīn 'aẓīm, Far. efzūnī buzurg) Büyük lütuf ve ihsan sahibi (Allah). Taķı uydılar Tengrining hoşnūdluķıne taķı Tengri uluğ fazl eyesi. [136a]/5=A:174

uluğ faẓlīlūg: (Ar. faẓlīl- 'aẓīm, Far. ewzūnī buzurg) Büyük lütuf sahibi (Allah). Taķı Tengri uluğ faẓlīlūg turur. [25a]/4=B:105

uymaķķa sezā kişi: (Ar. imām, Far. pişvā) İmam, önder. Anlar aydı; haķıķat üze men kılğan men kişilerge imām ya'ni uymaķķa sezā kişi. [31a]/2=B:124

yakınraķ tiriglik: (Ar. ḥayātī'd-dünyā, Far. zindegānī-i in cehān) Dünya hayatı. Taķı kişilerdin kimersenı bar tangģa ketürür sini bu yakınraķ tiriglik içinde. [57a]/5=B:204

yanut: (Ar. cezā', Far. pādāş) Karşılık, bedel. Taķı kim öldürse mü'minni uğrayu, yanutı tamuğ cāvidāne aning içinde. [177b]/1=N:93

yanut: (Ar. ecr, Far. müzd) Mükafat, karşılık. Kim kim özin teslim kılsa Tengriģa, taķı isparlasa, taķı ol edgölük kılğan anga yanutı İçisi katında. [27a]/5=B:112

yanut: (Ar. ecr, Far. müzd) Sevap, mükafat, karşılık. Taķı birdiler zekātın anlarģa anlarning yanutı İğilerning İçisi katında. [87b]/5=B:277

Ya'ķüb oĝlanları: (Ar. Benī İsrā'īl, Far. Puserān-i Ya'ķüb) İsrailoĝulları. krş. Ya'ķüb oĝulları. Taķı yalawaç Ya'ķüb oĝlanları tapa. [103b]/2=A:49

Ya'ķüb oĝlanları: (Ar. Benī İsrā'īl, Far. Puserān-i Ya'ķüb) İsrailoĝulları. Ta'āmnung kamūĝı erdi ḥelāl Ya'ķüb oĝlanlarına meger ol nerse kim ḥarām Ya'ķüb özi üze mundın aşnu kim indürülse Tivrāt. [114b]/4=A:93

yaraĝlūg: (Ar. kādir, Far. tevānā) Güç sahibi, muktedir. (Allah; Kadir). Haķıķat üze sen yaraĝlūg. [98a]/1=A:26

yarlıkamaķ: (Ar. maĝfired, Far. āmurziş) Baĝışlama, af, maĝfired. Taķı Tengri va' de kılur sizge yarlıkamaķnı andın artuķluķnı. [84b]/3=B:268

yawuķ kılınmış: (Ar. muķarrab, Far. nezdīk) Allah'a yakın olan. Ol vaķtın kim aydı feriştelere; ey Meryem, haķıķat üze Tengri müjde birür sanga kelime birle andın aning atı Mesih, Meryem oĝı 'isā, şerif dünyāda taķı ol cihānda, taķı yawuķ kılınmışlardın. [103a]/2=A:45

yazuq kılğan: (Ar. mücrim, Far. günāhkār) Günah işleyen. Taqı anıng mengizlig kıldıq, tegme bir konum içinde yazuq kılğanlarning uluğraqlarını; munung üçün kim hile kılsalar içinde. [230b]/3=E:123

yazuqluğ: (Ar. aşım, Far. bezzekār) Günah sahibi, günahkār. Taqı Tengri (süwmez tegme bir kâfir bolğanı, yazuqluğni. [87b]/3=B:276

yingen: (Ar. ‘aziz, Far. bî-hemtā) Aziz, galip. Eger tayınsangız mundın songra kim keldi sizge açuq hüccetler biling haqıqat üze Tengri yingen, rāst işlig. [58b]/1=B:209

yol eri: (Ar. ibni’s-sebil, Far. rāh-ı güzër) Yolcu, sefer üzere olan, ömrü yolda geçen. Taqı ata anağa edgülik, taqı kayaşlıq eyeleringe taqı öksüzlerge taqı dervişlerge taqı yawuqluq eyesi qongşığa (3) taqı yırak qongşığa taqı yandaki koldaşğa (4) taqı yol eringe taqı ol nersege kim erklig boldı sağ eligleringiz. [158b]/4=N:36

2.9.7.4. İkili İfadeler (Metaforlar)

Türkçe Kur’an tercümelerinde mütercim bir kelimeyi birden fazla karşılıkla ifade etmek zorunda kaldığı zaman söz konusu kelimeyi anlaşılır ve manaca pekiştirir duruma getirmek için değişik kelime ya da ifadeler kullanır. Bunu da genellikle “yani, ya vb.” sözler yardımıyla gerçekleştirir. Metafor da denilen bu durumu biz “ikili ifadeler” olarak adlandırdık.

Özbekistan Nüshasında ikili ifadeler çok sayıda kullanılmıştır. Anlaşılan o ki mütercim; anlaşılma kaygısı güttüğü durumlarda bir önceki sözcüğü ifade ve bir nevi açıklama için genellikle “yani” sözünü kullanarak maksadını izah etmeye çalışmıştır. Bu durumu örneklendiren kelimeler sadece Türkçe tercümede değil Farsça tercüme kısmında da mevcuttur.

Türkçe tercümede geçen ikili ifadelerden bazıları şunlardır³⁶:

B³⁷:27 [5b1] Anlar kim bozarlar Tengrining ‘ahdını berkitmişdin songra. (2) Taqı keserler anı kim, Tengri buyurdu anıng birle. Kim ulansa (3) taqı fesād kırlurlar yerde. Anlar Anlar (4) ziyān kılğanlar ya‘nī kōni yolını qodup azgınlıqını tutğanlar.

B:44 (5) Buyurur musuz kişilerge edgülikni, ya‘nī imān ketürmekni taqı unu-tursuz [10a1] özüngüzni. Taqı siz okuyursuz kitābnı ya‘nī Tevrātını. (2) Bil-mes mü siz?

³⁶ Mananın daha anlaşılır olması için ikili ifadeleri geçtikleri sure ve ayetle birlikte vermeyi uygun gördük.

³⁷ Bakara Suresi.

- B:45 Taqı yarı tileng şabr birle yâ rûze birle, namâz birle. (3) Haqîkat üze ol uluğ turur ya'ni ağır kelgen turur. Meger hâşî'iler üze ya'ni qorqğanlar üze.
- B:25 Taqı müjde birgil anlarğa kim bittiler (5) taqı kıldılar eđgü 'amellerni. Haqîkat üze anlarğa büstänlar, [4b1] akar astındın arıklar. Tegme bir kez kim rûzi birildiler (2) andın mivedin rûzi. Aydılar; bu ol kim (3) rûzi birildük aşnudin, taqı kelindiler ya'ni körüldiler aning birle oşşaşğan. (4) Taqı anlarğa aning içinde cüfler bar anğ kılınmış. Taqı anlar aning içinde (5) cavidânele.
- B:54 Taqı ol vaktın kim aydı Mūsā kavminge; Ey kavmum, [12a1] haqîkat üze sizler küç kıldingız özleringizge tutunmaķingız birle (2) buzağunı, qaytung yaratğaningız tapa. Öldüring (3) özleringizni. Ol yaħşırak sizge yaratğaningız katında. (4) Qaytı siz ing üze ya'ni tevbengiz qabül kıldı. Haqîkat üze ol, tevbeni qabül kılğan, rahmet kılğan.
- B:61 Taqı ol vaktın kim aydingız; ey Mūsā, (4) şabr kılmaız miz kat'ā bir ta'ām üze bir. Tilegil bizing üçün (5) İdingdin, çıkarsun bizge nersedin ündürür yer. [14b1] Yaşındın taqı hıyārındın, taqı buğdayındın taqı yasmuķındın (2) taqı soğanındın. Aydı; tegşürmek mü tileyürsüz ol nerse kim, ol (3) qadırsızraq turur ol nerse kim ol yaħşırak turur. İning ilge. Haqîkat üze sizge (4) ol nerse kim tiledingiz. Yepsündürüldi anların ing üze h'ārluq, taqı dervişlik. (5) Songra boldılar öfkege, Tengridin. Ol, munung birle kim erdiler [15a1] küfr ketürürler Tengrińing ayetleringā. Taqı öldürürler peygamberlerni (2) haqsız ya'ni nāhāķ yerde. Ol munung birle kim yazdılar taqı erdiler haddin keçerler.
- B:66 Taqı kılduķ anı 'ibret ya'ni yıǵılmaķ ol nersege kim (5) ileyinde turur taqı ol nersege kim songında turur. Taqı ögüt saķınğanlarğa.
- B:70 Aydılar; tilegil, bizing üçün (5) İdingdin beyān kıl sun bizge ol ne. Haqîkat üze inek oşşaş boldı ya'ni örtüglüĝ boldı [17b1] bizing üze. Haqîkat üze biz eger tilese Tengri, kōnülgenler biz.
- B:71 Aydı; haqîkat üze ol (2) aytur; haqîkat üze ol inek ermes yükge öĝrengen ya'ni yerni sürgen, zelül ermes, sürer yerni. (3) Taqı suğarmas ekinni, kırtartılmış yok nişān (4) aning içinde. Aydılar; emdi kelding haqķ birle. Boğazladılar anı; (5) taqı kılı yazmadılar kılurlar.
- B:124 Taqı ol vaktın kim sinadı İbrāhīmni İqisi, [31a1] buyruķlar birle taqı yıǵıǵlar birle taqı tamām kıldı. Anlar aydı; haqîkat üze men kılğan men (2) kişilerge imām ya'ni uymaķğa sezā kişi. Aydı; taqı oǵlanlarındın, aydı; ne (3) bulmaız menim 'ahdim küç kılğanlar.
- B:125 Taqı angğıl ol vaktın kim kılduķ (4) Ka'beni qaytǵu yer kişilerge, taqı emn yeri. Taqı tutung (5) İbrāhīmning ornındın namāz kılǵu yer. Taqı 'ahd kılduķ ya'ni buyurduķ [31b1] İbrāhim tapa taqı İsmā'il tapa kim arting ewümini

(2) tezgingenlerge taqı peyvestelik qılğanlar taqı rükü' qılğanlarğa, (3) sücüd qılğanlarğa.

B:138 Tengrining artmaķı ya' nı dıni taqı kim turur (5) körklügrek Tengridın dınındın.³⁸ Taqı biz anga qulluķ qılğanlar biz.

B:165 (4) Taqı kişilerdin kimerсени, tutunur Tengridın bisre teng tuşlar, (5) süwerler anlarını Tengrinı süwmiş teg. Taqı anlar kim bittiler, qatıǵraq, sewüg yanındın [43b1] Tengriǵa. Taqı eger bilseler, anlar kim küç kıldılar ol waqtın kim körerler (2) kını. Haķıķat üze küç ya' nı qudret Tengriǵa, qamuǵ, taqı haķıķat üze Tengri (3) kını qatıǵ.

B:177 (3) Ermes edǵülük kim ewürsengiz yüzleringizni, maşnıķǵa qarşu (4) taqı maǵrıǵa qarşu. Velı edǵülük, ol kimerse kim taqı Tengriǵa (5) taqı kıyıāmet küninge taqı ferıştelerge taqı peyǵamberlerǵa [47a1] taqı birdi mālını süwmeki üze yoķluķ eyeleringe taqı yetimlerge (2) taqı dervişlerge taqı yol oǵlına ya' nı misāfirge taqı qolǵuçılarǵa taqı (3) mükāteblerǵa. Taqı kıldı namāznı taqı birdi taqı zekātını. (4) Taqı vefā qılğanlar ' ahdleringe qayı waqtın kim ' ahd kılışsalar. Taqı şabr qılğanlar (5) dervişlik içinde taqı sōkellik içinde qatıǵlıķ waqtında. Anlar [47b1] anlar kim rāst aydılar taqı anlar saķnuķlar.

B:182 (3) Qorķsa ya' nı bitise vaşıyyet qılǵandın qışmaķ, yā yazuķ taqı ongarsa (4) anların arasında yoķ yazuķ aning üze. Haķıķat üze Tengri yarlıķaǵan, raħmet qılğan.

B:187 Helāl kılındı sizge rüze tüninde (2) cimā' kılmāķ uvutsuz sōzlemek ya' nı tişleringizge. Anlar ton turur sizge (3) taqı siz ton turur anlarǵa. Bildi Tengri haķıķat üze siz, hıyānet kılır erdingiz (4) özleringizǵa kaytı ya' nı tevbengizni qabül kıldı sizing üze taqı keçürdi sizdin. Emdi (5) mübāşeret qılın anlarǵa taqı isteng anı kim bitidi Tengri sizge. [51a1] Taqı ying taqı içing aчуқ bolǵıńça sizge aķ yiplük (2) ya' nı fecr-i şādıķ kara yiplükdin ya' nı fecr-i kazībdin tangdın. (3) Andın songra tükel qılın rüzeni tünge tegi. Taqı mübāşeret kılmang (4) taqı sizlerdin peyvestelik qılğanlarsız mescidler içinde. Ol Tengrining hadleri (5) ya' nı yıǵıǵları yawumang anga. Aning mengizlig aчуқ kılır Tengri nişānlarını [51b1] kişilerge, bolǵay kim anlar saķınǵaylar.

B:197 (2) Hacc aylar bilinmişler. Kim kim farıza kılsa aning içinde (3) haccnı cimā' yoķ yā fuş taqı buyruķdın çıķmaķ yoķ, yoķ cedel kılışmaķ ya' nı huşūmet (4) hacc içinde. Taqı ne kim kılsangız edǵülükdin, bilür anı Tengri. Taqı azıķ alıng, (5) haķıķat üze erdingiz yaħşırāķ saķnuķluķ. Taqı qorķung ey [55b1] ey ' āķiller eyeleri.

³⁸ Allah'ın boyasına işaret edelmıştır. Sıbatullah

B:214 Saķındıngız mu kim kirsengiz (4) uçmaķķa yox kelmeyin turur sizge anlar-ning sıfatı kim, keçtiler (5) sizdin aşnu. Sıķadı anlarını dervişlik, sōkellik. Taķı taratıldılar ya' nı kararsız kııldılar [60b1] aytıńķa yalawaķ taķı anlar kim bit-tiler aning birle. (2) Kaķan Tengrining yārısı. Agāh bolǵul haķıķat űze Teng-ring yārısı yawuķ.

B:217 Sorarlar sanga (5) hārām aydın, uruşmaķdın aning içinde. Ayǵıl; uruşmaķ aning içinde [61b1] uluǵ. Taķı yıǵmaķ Tengri yolından, taķı kāfir bolmaķ anga (2) taķı Mescid-i Hārām'dın taķı ehlini çıkarmaķ andın (3) uluǵraķ turur Tengri katında. Taķı belā ya' nı Tengriǵa küfr ketürmek uluǵraķ öldürmekdin. (4) Taķı kışmazlar kıtāl kıılurlar sizing birle, ançaǵa tegrü kim kaytarǵaylar sizni (5) diningizdin eger unsalar ya' nı yaraǵları yetse. Taķı kim kim kaytsa [62a1] sizdin, dinindin, taķı ölse, taķı ol halde kāfir turur, (2) anlar bātıl boldı anlarıning 'amelleri dünyāda (3) taķı ol cihānda. Taķı anlar ot eyeleri anlar aning içinde (4) mengü kalıǵılur.

B:228 Taķı boşanmış tişiler, (3) küyerler özleri birle üç hayz. Taķı helāl bolmas (4) anlarǵa kim, örseler anı kim yarattı Tengri, rahmleri içinde ya' nı oǵlan sıǵǵan yer içinde. (5) Eger biter erseler Tengriǵa taķı kıyāmet künge. Taķı küdegülileri anlarıning [66a1] sezāraķ olarning kaytarmaķıǵa aning içinde, eger tileseler ongarmak. (2) Taķı anlarǵa, ol mengizlig nerse kim anlarıning űze turur, körk-lüǵlük birle. Taķı erenlerge (3) anlarıning űze derece bar ya' nı ziyādelik bar. Taķı Tengri yingen, hikmet birle işlegen.

B:235 Taķı yox (2) yazuķ sizing űze ol nerse içinde kim örtüǵlüǵ sözledingiz aning birle tişileringiz (3) tilemekingiz yā örtüing öz içingizde. Bildi Tengri, haķıķat űze siz zıķr kılǵaysız anlarǵa. Ya' nı ançası bar va' de kılmangız siz yaşru ya' nı cimā' nı (5) meger kim aysangız söz körklüǵ. Taķı uğramangız [70b1] nikāh, tüǵüninge ya' nı nikāh kıлмақķa teginçege tegrü kitāb vaķtın. (2) Taķı biling haķıķat űze Tengri bilür anı kim sizing içingizde turur. (3) Kōrķung andın taķı biling haķıķat űze Tengri yarlıķaǵan, kınamaķķa iwmegen.

M:93 Yox (5) anlar űze kim bittiler taķı kıldılar edǵü 'amellerini, yazuķ [255b1] ol nerse içinde kim yidiler, ol vaķtın kim saķınsalar taķı bitseler ya' nı bit-mek űze šābit bolsalar, taķı kılsalar ya' nı 'amel-i šālih űze šābit bolsalar (2) edǵülüklerini, andın song saķınsalar taķı bitseler, andın songra saķınsalar, (3) körklüǵlük kılsalar. Taķı Tengri süwer körklüǵlük kılganlarını.

A:103 Yapuşung Tengrining urķanına ya' nı Tengrining 'ahdinge, kamuǵ, (3) taķı tarılmang. Taķı yād kılung Tengrining nı' metini, sizing űze, (4) ol vaķtın kim erdingiz düşmenler, taķı yaraşuķ keyiştı köngülleringiz ara taķı boldunguz (5) nı' meti birle uyalar. Taķı erdingiz çukur kınıǵı űze, [117b1] otđın, taķı kıtǵardı sizni andın. Aning mengizlig ... (2) sizge āyetlerini bolǵay kim siz könülgey siz.

Üçüncü Bölüm

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

METİN

3.1. Bakara Suresi

- B:23*¹ [4a1] ...tanuklarınızın, Tengridin bisre, eger erdingiz erse rāst ayğanlar.
- B:24 (2) Taķı eger kılmağınız erse taķı hergiz kılmağay siz. Ėorķung (3) otđın ol kim aning tamduķı kişiler taķı taşlar. (4) Anuķ kılındı kāfirlerģa.
- B:25 Taķı mŭjde birgil anlarģa kim bittiler (5) taķı kıldılar eđģŭ ‘amellerni. Haķıķat ŭze anlarģa bŭstānlar, [4b1] aķar astındın arıķlar. Tegme bir kez kim rŭzı biril-diler (2) andın mŭvedin rŭzi. Aydılar; bu ol kim (3) rŭzı birildŭk aşnudın, taķı kelindiler ya‘nŭ kŭrŭldiler aning birle oħşaşģan. (4) Taķı anlarģa aning iķinde cŭftler bar arıģ kılınmış. Taķı anlar aning iķinde (5) cāvidāneler.
- B:26 Haķıķat ŭze Tengri uftanmas kim ursa [5a1] meşel singekni ya‘nŭ uftanıp koymaz singek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın ŭstŭn. Anlar kim (2) bittiler, bilŭrler haķıķat ŭze ol haķ turur anların Ėiđisindin. Taķı (3) an-lar kim kāfir boldılar, ayturlar; ne turur ol kim tiledi (4) Tengri munung birle meşel. Azdurur aning birle ŭkŭşni, taķı kŭndŭrŭr (5) aning birle ŭkŭşni. Taķı azdurmas aning birle, meger Tengri buyruķındın ıķģanlarını.
- B:27 [5b1] Anlar kim bozarlar Tengrining ‘ahdni berkitmişđin songra. (2) Taķı keserler anı kim, Tengri buyurđı aning birle. Kim ulansa (3) taķı fesāđ kılurlar yerde. Anlar Anlar (4) ziyān kılģanlar ya‘nŭ kŭni yolnu ıķođup azģunluķnı tutģanlar.
- B:28 Neteg kŭfr ketŭrŭrsŭz Tengriģa (5) taķı erdingiz ŭlŭģler, tircŭrdi sizni. An-dın songra ŭldŭrŭr sizni, [6a1] andın songra tircŭrŭr sizni. Andın songra aning tapa kaytanlursuz.

¹ Tercŭme Bakara suresinin 23. ayetinin sonlarından başlamaktadır. Bu durum gŭz ŭnŭne alırsa baştan 30 ayet tercŭme edilmemiştir. İlk 7 ayet yani Fatiha suresi de Kur'an metninde yer almamaktadır.

B:214 Sakındınız mu kim kirsengiz (4) uçmakğa yok kelmeyin turur sizge anların şıfatı kim, keçtiler (5) sizdin aşnu. Sıkadı anlarını dervişlik, sökelik. Taķı taratıldılar ya' nı kararsız kıldılar [60b1] aytıñça yalawaç taķı anlar kim bittiler aning birle. (2) Kaçan Tengrining yârîsi. Agâh bolğul haķıķat üze Tengring yârîsi yawuķ.

B:217 Sorarlar sanga (5) harâm aydın, uruşmakdın aning içinde. Ayğıl; uruşmak aning içinde [61b1] uluğ. Taķı yığmak Tengri yolındın, taķı kâfir bolmak anga (2) taķı Mescid-i Harâm'dın taķı ehlini çıkarmak andın (3) uluğraq turur Tengri katında. Taķı belâ ya' nı Tengriğa küfir ketürmek uluğraq öldürmekdin. (4) Taķı kısmazlar kıtâl kılırlar sizing birle, ançağa tegrî kim kıyartarğaylar sizni (5) dıningizdin eger unsalar ya' nı yarağları yetse. Taķı kim kim kıaytsa [62a1] sizdin, dıningin, taķı ölse, taķı ol halde kâfir turur, (2) anlar bâtil boldı anların amelleri dünyâda (3) taķı ol cihânda. Taķı anlar ot eyeleri anlar aning içinde (4) mengü kalğılilar.

B:228 Taķı boşanmış tışiler, (3) küyerler özleri birle üç hayz. Taķı helâl bolmas (4) anlarğa kim, örseler anı kim yarattı Tengri, rahmleri içinde ya' nı oğlan sığgan yer içinde. (5) Eger biter erseler Tengriğa taķı kıyâmet küñge. Taķı küdegüleri anların [66a1] sezâraķ oların kıyartarmakına aning içinde, eger tileseler ongarmak. (2) Taķı anlarğa, ol mengizlig nerse kim anların üze turur, körklüglük birle. Taķı erenlerge (3) anların üze derece bar ya' nı ziyâdelik bar. Taķı Tengri yingene, hikmet birle işlegen.

B:235 Taķı yok (2) yazuķ sizing üze ol nerse içinde kim örtüglük sözledingiz aning birle tışileringiz (3) tilemekingiz yâ örtüng öz içingizde. Bildi Tengri, haķıķat üze siz zıķr kılgaysız anlarğa. Ya' nı ançası bar va' de kılmangız siz yaşru ya' nı cimâ nı (5) meger kim aysangız söz körklüg. Taķı uğramangız [70b1] nikâh, tüğüñinge ya' nı nikâh kılmakğa teğınçege tegrî kitâb vaķtın. (2) Taķı biling haķıķat üze Tengri bilür anı kim sizing içingizde turur. (3) Kıorķung andın taķı biling haķıķat üze Tengri yarlıķağan, kınamakğa iwmegen.

M:93 Yok (5) anlar üze kim bittiler taķı kıldılar edğü 'amellerini, yazuķ [255b1] ol nerse içinde kim yidiler; ol vaķtın kim sakınsalar taķı bitseler ya' nı bitmek üze sâbit bolsalar, taķı kılsalar ya' nı 'amel-i şâlih üze sâbit bolsalar (2) edğülüklerini, andın song sakınsalar taķı bitseler, andın songra sakınsalar, (3) körklüglük kılsalar. Taķı Tengri süwer körklüglük kılganlarını.

A:103 Yapuşung Tengrining urķanına ya' nı Tengrining 'ahdinge, kıamuğ, (3) taķı tanılmang. Taķı yâd kılung Tengrining nı metini, sizing üze, (4) ol vaķtın kim erdingiz düşmenler, taķı yaraşuķ keyiştı köngülleringiz ara taķı boldunguz (5) nı meti birle uyalar. Taķı erdingiz çıkur kıñı üze, [117b1] otdın, taķı kıutğardı sizni andın. Aning mengizlig ... (2) sizge âyetlerini bolğay kim siz köñülgey siz.

METİN

3.1. Bakara Suresi

- B:23*¹ [4a1] ...tanuklarınızın, Tengridin bisre, eger erdingiz erse räst ayganlar.
- B:24 (2) Taķı eger kılmadınız erse taķı hergiz kılmagay siz. Qorķung (3) otđın ol kim aning tamduķı kişiler taķı taşlar. (4) Anuķ kılındı kafirlerga.
- B:25 Taķı müjde birgil anlarǵa kim bittiler (5) taķı kıldılar eđǵu ‘amellerni. Haķıķat üze anlarǵa büstānlar, [4b1] aķar astındın anıķlar. Tegme bir kez kim rüzi birildiler (2) andın mivedin rüzi. Aydılar; bu ol kim (3) rüzi birildük aşnıdın, taķı kelindiler ya‘nı körüldiler aning birle olǵaşǵan. (4) Taķı anlarǵa aning içinde cüftler bar anıǵ kılınmış. Taķı anlar aning içinde (5) cavidāneler.
- B:26 Haķıķat üze Tengri uftanmas kim ursa [5a1] meşel singekni ya‘nı uftanıp qoymaz singek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün. Anlar kim (2) bittiler, bilürler haķıķat üze ol haķ turur anlarning İdisindin. Taķı (3) anlar kim kāfir boldılar, ayturlar; ne turur ol kim tiledi (4) Tengri munung birle meşel. Azdurur aning birle üküşni, taķı köndürür (5) aning birle üküşni. Taķı azdurmas aning birle, meger Tengri buyruķındın çıķǵanlarnı.
- B:27 [5b1] Anlar kim bozarlar Tengrining ‘ahdni berkitmişđin songra. (2) Taķı keserler anı kim, Tengri buyurđı aning birle. Kim ulansa (3) taķı fesād kılurlar yerde. Anlar Anlar (4) ziyān kılǵanlar ya‘nı köni yolnu qoğup azǵunluķnı tutǵanlar.
- B:28 Neteg küfr ketürürsüz Tengriǵa (5) taķı erdingiz ölügler, tırgürdi sizni. Andın songra öldürür sizni, [6a1] andın songra tırgürür sizni. Andın songra aning tapa qaytanlırsuz.

¹ Tercüme Bakara suresinin 23. ayetinin sonlarından başlamaktadır. Bu durum göz önüne alırsa baştan 30 ayet tercüme edilmemiştir. İlk 7 ayet yani Fatıha suresi de Kur‘an metninde yer almamaktadır.

B:29 Ol turur kim (2) yarattı sizing üçün ol nerse kim yerde turur kamuğni. Andın songra uğradı kök tapa, (3) tüz kıldı anlarım, yitti kökni. (4) Taqı ol kamuğ nersenı bilgen turur.

B:30 Taqı ol vaqtın kim ya'nı zıkr kılğıl ya'nı aydı; sening İding (5) ferıştelerge; haqıqat üze men kılğan men yerde halife. [6b1] Aydılar; kılur musuz aning içinde ol kimerseni kim fesād kılur aning içinde (2) töker qanlarım. Taqı biz anğlar mız sening ögmeking birle, taqı anğlayur mız (3) sini. Aydı; haqıqat üze men bilür men ol nerse kim bilmesler.

B:31 Taqı öğretti (4) Ādem'ğa atlarım kamuğni. Andın songra 'arza kıldı ferışteler üze. (5) Aydı; haber biring manga munlarning atları birle. Eger erdingiz erse rāst ayğanlar.

B:32 [7a1] Aydılar; anğlık sanga, hiç bilig yok bizge, meger ol kim öğrettingiz bizge. Haqıqat üze sen (2) sen² bilgen, üstüvār işlig.

B:33 Aydı; ey Ādem; haber birgil anlarğa (3) atları birle. Ol vaqtın kim haber birdi anlarğa, anlarning atları birle. Aydı; (4) aymadım mu sizge. Haqıqat üze men bilür men köklerin örtüglüğün taqı yerning örtüglüğün. (5) Taqı bilür men ol nersenı kim āşkārā kılur siz taqı ol nersenı kim örter erdingiz.

B:34 [7b1] Taqı ol vaqt kim ayduk ferıştelerge; secde qılınğ Ādemğa, secde kıldılar (2) meger İblis unmadı. Taqı uluğsundi. Taqı erdi (3) kāfirlerdin.

B:35 Taqı ayduk; Ey Ādem, qarār kılğıl sen (4) taqı cüftüñg uçmağda. Taqı yeng andın kıngrü, qayda kim (5) tilesengiz. Taqı yawumang bu yığaçqa, bolğay siz [8a1] küç kılğanlardın.

B:36 Tayındurdı ol ikeğünı İblis, andın. (2) Taqı çıkardı ol ikeğünı ol nersedin kim erdiler aning içinde. Taqı ayduk; iningler, (3) pārengiz pāreğa düşmen. Taqı sizge (4) yerde qarār kılğı yer bar, taqı menfa'at alğı nirse, uzak vaqtğa tegrü.

B:37 Taqı aldı (5) Ādem İdisindin kelimelerini taqı tevbesin kabül kıldı. [8b1] Haqıqat üze ol tevbenı kabül kılğan, rahmet kılğan.

B:38 Ayduk; iningler (2) andın kamuğ, taqı eger kelse sizge mindin köni yol. (3) Kim kim erse köni yolumğa. Yok qorquğ olarning üze taqı anlar (4) qadğurmaslar.

B:39 Taqı anlar kim tandılar, taqı yalğanğa nisbet kıldılar (5) açuq hüccetlerimızı anlar otunğ eyeleri. Anlar aning içinde [9a1] cāvidāneler.

B:40 Ey Ya'küb oğulları; yād qılınğlar nı' metimni (2) ol kim edğülük kıldım sizge üze. Taqı vefā qılınğ benim 'ahdinge; (3) vefā qılayın sizing 'ahdingizge. Taqı mindin ök qorquñg mindin.

² Üstünle hareketlenmiş. Sen şeklinde okunması için.

B:41 (4) Taķı biting ol nerse kim indürdüm, rāstlağan ol nerseni kim sizing birle.

(5) Taķı bolmang küř ketürgenning evveli anga. Taķı bedel kılmanğ [9b1] me-nim äyätların birle az ivaźnı. Taķı mindin ök qorķung mindin.

B:42 Ve taķı³ (2) qaruşturmang Tengri indürgenni, özüngüzdin bitigengiz birle.

Taķı örtmeng haķnı. (3) Taķı siz bilürsüz.

B:43 Taķı kılınğ namāznı, taķı biring (4) zekātın. Taķı rükü' kılınğ, namāz kılınğ; namāz kılınğlar birle, rükü' kılınğlar birle.

B:44 (5) Buyurur musuz kişilerge eğgülikni, ya' nı imān ketürmekni taķı unu-tursuz [10a1] özüngüzni. Taķı siz okuyursuz kitābnı ya' nı Tevrātın. (2) Bil-mes mü siz?

B:45 Taķı yārı tileng şabr birle yā rüze birle⁴, namāz birle. (3) Haķıķat üze ol uluğ turur ya' nı ağır kelgen turur. Meger haşı' iler üze ya' nı qorķınğlar üze.

B:46 (4) Anlar kim sizerler, haķıķat üze anlar anlarınğ İdising satğaşğanları tu-rur, taķı anlar (5) anıng tapa kaytınğlar.

B:47 Ey Ya' kūb oğulları. Yād zıkr kılınğ [10b1] nı' metimni, ol kim eğgülik kıldım sizing üze. Taķı haķıķāt üze men arturdum sizni (2) zamānengizning 'ālemleri üze.

B:48 Taķı qorķung künden kim ötemes⁵ (3) ten tendin nerse. Taķı kabül kılınmas andın şefā' at, (4) taķı alınmas andın yuluğ,⁶ taķı yārı birilmesler, taķı ' azabdın men' kılınmaslar.

B:49 (5) Taķı ol vaķtın kırtarduk sizni Fir' avnung hāşlarınđın, tekliş kılurlar sizge [11a1]

ķınning kattıǵını. Boğazlayurlar oğullarınǵızni (2) taķı tirig qoçmaq tileyürler tişilerinǵızni.

Taķı ol nerse içinde sizge aytur men, (3) sınag bar İdingizdin uluğ.

B:50 Taķı vaķtın kim ayırduk sizing birle (4) tengizni taķı kıtğarduk sizni, taķı baturduk Fir' avnung ehlini. (5) Sizler baķar siz.

B:51 Taķı vaķtın kim va' de kılıştuk Mūsā birle [11b1] kırķ tünni. Andın songra tuttunguz buzaǵını andın song. (2) Taķı siz ' ibādetni yersiz kılınğ siz.

B:52 Andın songra ' afv kılduk sizdin (3) andın song siz bolğay kim siz şükre kılğay siz.

³ Ve taķı ifadesi yer yer kullanılır.

⁴ Bu oruç kısmı ayette yoktur.

⁵ ödemez

⁶ fidiye

- B:53 Tağı ol vaktın kim (4) birdük Mūsāka kitabı ya' nī Tevrātı, tağı ayırt ke-mişgenni, bolğay kim sizler (5) könülgey siz.
- B:54 Tağı ol vaktın kim aydı Mūsā kavminge; Ey kavmum, [12a1] haqıkat üze sizler küç kıldınız özleringizge tutunmağınız birle (2) buzağını, qaytung yaratğanınız tapa. Öldüring (3) özleringizni. Ol yahşırak sizge yaratğanınız katında. (4) Qayttı sizing üze ya' nī tevbengiz qabül kıldı. Haqıkat üze ol, tev-beni qabül kılgan, rahmet kılgan.
- B:55 (5) Tağı ol vaktın kim aydıngız; yā Mūsā, bitmegey miz sanga ançağa teg kim [12b1] körse miz Tengrinı aşkārā. Tağı tuttı sizni yaşın (2) tağı sizni baqar siz.
- B:56 Andın song qopğardux sizni (3) ölimingizdin song mevtingiz; bolğay kim siz şükr kılgay siz.
- B:57 Kölüge kıldux (4) sizing üze bulutnı. Tağı indürdük sizing üze yandaq şeke-rin, (5) tağı buldurcını. Ying sizge rüzi kılganımızning helällarındın. [13a1] Tağı zulm kılmadılar bizge tağı ançası bar erdiler özleringe (2) küç kırlarlar.
- B:58 Tağı ol vaktın kim ayduq; kiring bu konumğa; (3) tağı ying andın, kayda kim tilesengiz, king. Tağı kiring (4) qapuğka eglip. Tağı aytıng; yazuq kis-mek yarlıkağay miz sizge (5) yazuqlarınızni. Tağı arturğay miz edğülük kılganlarğa.
- B:59 Tağı tegşürdi [13b1] anlar kim zulm kıldılar sözni, andın öngin kim aytıldı anlarğa. Tağı indürdük (2) zulm kılganlar üze 'azāb kökdin'. Munung birle kim (3) buyrukdın çıkar erdiler.
- B:60 Tağı ol vaktın kim suw içürmek tiledi Mūsā (4) kavminge. Tağı ayduq urğul tayaqing⁸ birle taşnı. (5) Tağı barıldı andın on iki yul. [14a1] Bildi tegme bir kişiler içesi yerlerin. Ying tağı içing (2) Tengrining rüzisindin. Tağı mübālağat kılmang fesād içinde yerde (3) fesād kılganlar.
- B:61 Tağı ol vaktın kim aydıngız; ey Mūsā, (4) şabr kılmaz miz kat' ā bir ta' ām üze bir. Tileğil bizing üçün (5) İdingdin, çıkarsun bizge nersedin ündürür yer. [14b1] Yaşındın tağı hıyārındın, tağı buğdayındın tağı yasmuqındın (2) tağı soğanındın. Aydı; tegşürmek mü tileyürsüz ol nerse kim, ol (3) qadırsızraq tu-rur ol nerse kim ol yahşırak turur. İning ilge. Haqıkat üze sizge (4) ol nerse kim tiledingiz. Yepşündürüldi anların üze h' ārluq, tağı dervişlik. (5) Songra boldılar öfkege, Tengridin. Ol, munung birle kim erdiler [15a1] küfr ketürürler Tengrining āyetleringa. Tağı öldürürler peygamberlerni (2) haqsız ya' nī nāhāq yerde. Ol munung birle kim yazdılar tağı erdiler haddin keçerler.

⁷ Mükerrer.

⁸ Asa, baston

- B:62** (3) Hâkîkat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar kim Cuhüd boldılar taķı Tersâlar (4) taķı dîndin çıķanlar; kim kim bitse Tengriġa, kıyâmet künge (5) taķı işleşe yahşı işni, anlarġa şevâbları, anlarınġ İdîsi kıatında. [15b1] Taķı yok kôrķuġ anlar üze. Taķı kađġurmaslar.
- B:63** Taķı ol vaķtın kim aldık ‘ahdingizni taķı kôtürduk üstüngüzde (3) Tūr’rı. Tutung ol nerse kim birdük sizge kaķıġlanmak birle. Taķı zıķır kıling, (4) ol nerse kim anıng içinde turur, bolġay kim siz saķıngay siz.
- B:64** Andın songra yüz ewürdüngüz (5) andın songra, eger bolmas erdi Tengrining artuķ edġülüġi sizing üze [16a1] taķı raķmeti. Bolġay erdingiz yoķalġanlardın.
- B:65** (2) Taķı bildingiz, anlar kim ġaddin keķtiler, sizdin (3) şenbelemek içinde. Taķı ayduķ anlarġa; bolung biķinler, (4) sürükmişler.
- B:66** Taķı kılduķ anı ‘ibret ya’ nî yıġılmaķ ol nersege kim (5) ileyinde turur taķı ol nersege kim songında turur. Taķı öġüt saķınganlarġa.
- B:67** [16b1] Taķı ol vaķtın kim aydı Mūsâ kaŗvinge. Hâkîkat üze Tengri buyurur sizge (2) boġazlasangiz inekni. Aydılar; tutar musuz bizni yobı. (3) Aydı; şıġur men Tengriġa kim bolsam bilmegenlerdin.
- B:68** (4) Aydılar; tilegil bizing üçün İdingdin, beyân kılsun bizge, ne turur ol. Aydı; (5) ġaķîkat üze Ol aytur; ġaķîkat üze ol inek turur; ermez kaŗı taķı ermez yigit. [17a1] Orta yaşıġ anıng arasında kıling kim buyrulursuz.
- B:69** (2) Aydılar: tilegil, bizing üçün İdingdin; beyân kılsun bizge ne turur rengi. (3) Hâkîkat üze Ol aytur; ġaķîkat üze ol inek turur saŗıġ, toruġ (4) anıng rengi. Sefündürür baķġanlarını.
- B:70** Aydılar; tilegil, bizing üçün (5) İdingdin beyân kılsun bizge ol ne. Hâkîkat üze inek oŗaş boldı ya’ nî örtüġlüg boldı [17b1] bizing üze. Hâkîkat üze biz eger tilese Tengri, könülgenler biz.
- B:71** Aydı; ġaķîkat üze ol (2) aytur; ġaķîkat üze ol inek ermes yüķge öġrengen ya’ nî yerni sürgen, zelül ermes, sürer yerni. (3) Taķı suġarmas ekinni, kırtartılmaş yoķ nişân (4) anıng içinde. Aydılar; emdi kelding ġaķķ birle. Boġazladılar anı; (5) taķı kılu yazmadılar kılırlar.
- B:72** Taķı ol vaķtın kim öldürdüngüz tenni, [18a1] taķı ġilâf kılıştıngiz anıng içinde. Taķı Tengri çıķarġan turur anı kim örter erdingiz. (2) örter erdingiz.
- B:73** Taķı ayduķ; urdunguz anı pâresi birle anıng mengizlig (3) tırgürür Tengri ölüġlerni. Taķı körgüzür sizge nişânlarını bolġay kim siz (4) bilgey siz.
- B:74** Andın song kaķıġ boldı köngülleringiz andın songra. (5) Ol taşlar mengizlig taķı kaķıġraķ kaķıġıķ yaınındın. [18b1] Taķı ġaķîkat üze taşlardan banılır çıķar anıķlar. (2) Taķı ġaķîkat üze andın nerseni bar kim yanılır taķı çıķar andın suf.

(3) Taķı hāķīkat ūze ol andın iner Tengri qorķunķındın. Taķı ermez Tengri (4)
gāfil nersedin kim kılursuz.

B:75*⁹ ...Tutar mu siz (5) kim bitseler sizge. Tağı erdi birer gürüh anlardın...¹⁰

B: *11100 [23a1] ...Bıraktı anı bir ögür anlardın. Köprekleri (2) bitmezler.

B:101 Taqi ol vaqtin kim keldi anlarğa yalawaç Tengri katından, (3) Tengri rästlağan ol nersege kim anlarning birle turur. Bıraktı bir ögür (4) anlardın kim birildiler kitabını, Tengrining kitabını, (5) arqalarning artunda. Tamâm anlar ya'nı ançaklı bilmesler.

B:102 [23b1] Taqı uydılar ol nersege kim okıyur İblisler pādšāhlık üze (2) Süleymān'nu. Taqı küft ketürmedi Süleymān. Ançası bar kim (3) İblis kâfir boldılar öğretürler kişilerge sıhni. (4) Taqı ol nerseni kim indürüldi iki ferişte üze Bâbil atlıg yerde Hārūt (5) taqı Mārūt. Taqı öğretmesler bir kimersege ançağa tegrü kim [24a1] ayturlar; haqıkat üze biz sınağ, kâfir bolmağıl. Taqı öğretürler (2) ol ikeğüdin anı kim, ayırt kemışürler anıng birle anıng birle artuqı cüfti arasında. (3) Taqı ermez anlar ziyān tegürgenler anıng birle bir kimersege, meger Tengri tilemeki birle (4) Tengri. Taqı öğretürler ol nerseni kim ziyān bürür anlağa taqı asıg kılmas anlağa, (5) taqı bildiler ol kimerse kim satgın aldı anı. Yoğk anga ol cihānda [24b1] ülüşdin. Taqı neme yawuz ol nerse kim sattılar anıng birle özlerin, (2) eger bilürler erse.

B:103 Tağı eger haqıqat üze anlar bitseler tağı sağınsalar (3) eğgü yanut Tengri katındın, yahsırak eger bilürler erse.

B:104 (4) Ey anlar kim bittiler. Aymang *rā' inā*¹² tip taqı aydıng (5) köygül¹³ taqı
işitgil taqı kâfirlerğa kın bar [25a1] iglig.

B:105 Döst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitâb eyelerindin (2) taqı ortak
 hoşğanlardın kim indürülse sizing üze (3) hayrdın, İdingizdin. Taqı Tengri hâs
 kılur rahmeti birle (4) kimni tilese. Taqı Tengri uluğ fażlîğ turur.

⁹ Numaranın sağındaki yıldız işareti ayetin sondan eksik olduğunu gösterir.

¹⁰ 19a, 19b, 20a, 20b, 21a, 21b, 22a, 22b sayfalarında sadece ayet vardır. Tercüme 23a sayfasından itibaren başlamaktadır. Bakara 100. ayetin baş kısmı eksiktir. Bu taraftan 75. ayet sondan eksiktir.

¹¹ Numaranın solundaki yıldız ayetin baş taraftan eksik olduğunu gösterir.

Sahabiler, Hz.Peygamber'in nasihatlerinden dışarı çok yararlanmak için ona, "Râ'inâ (Bizi gözet)", diyorlardı. Yahudiler, bu ifadeyi İbranca'de hakaret ifade eden bir anlamda kullanıyorlardı. Bir başka yorumla göre, "râ'inâ" kelimesini, Arapça'da "çöbanımız" anlamına gelecek şekilde "râ'inâ" diye okuyorlardı. O sebeple âyet, mî'minlerden, "Râ'inâ" yerine yine, "Bize de bak", "Bizi de gözet" anlamındaki, "Unzurâ" ifadesini kullanmalarını istemiştir. Âyetle, yanlış anlamaya çekilebilecek kelimeleri kullanmaktan sakınmanın adaba uygun olduğuna işaret edilmektedir.

¹³ Körgül-d-z-y değişimi açıkça görülmektedir.

B:106 (5) Neni kim nesî kılsa miz âyetdin, yâ unuttursa kelür miz [25b1] andın yaşırağ birle yâ aning mengizlig birle. Bilmeding mü (2) haqıkat üze Tengri kamuğ nerse üze yarağlıg turur.

B:107 Bilmeding mü haqıkat üze Tengri (3) anga yok köklerning mülki taqı yer-ning. Taqı yok sizge (4) Tengridin bisre erkligdin taqı yarıçidin.

B:108 Tileyürsüz (5) kim tilesengiz yalawaçingızga neteg kim tilendi¹⁴ Müsâ, ('a.m/a.s) [26a1] aşnudin. Taqı kim kim tegşürse küfrni imân birle, (2) azdı yolnug könisindin.

B:109 Ârzüladı köpegü, kitâb eyelerindin (3) kitâb kaytarsalar sizni bitnişingizdin song (4) kâfirler, hased üçün öz nefslerindin (5) mundın song kim açuk boldı anlarğa haq. Keçürüngler, [26b1] 'afv kıling ançağa tegrü kim Tengri işni kel-türginçe ya' nî buyrukını. Haqıkat üze (2) Tengri kamuğ nerse üze yarağlıg tu-rur.

B:110 Taqı peyveste kıling (3) namâznı taqı biring zekâtnı. Taqı ne kim burun ke-çürsengiz (4) özleringiz üçün edgü işindin bulğay¹⁵ siz anı katında Tengri. (5) Haqıkat üze Tengri, anı kim kılungsuz körgen turur.

B:111 Taqı aydılar; [27a1] hergiz kirmegey uçmağğa, meger ol kimerse kim boldı Cuhüdler (2) yâ Tersâlar. Ol umınçları anlarning. Ayğıl; keldürüng (3) hücçetingizni eger erdingiz erse râst ayğanlar.

B:112 Andağ ermez. (4) kim kim özin teslim kılsa Tengriğa, taqı isparlasa, taqı ol edgülük kılgan (5) anga yanutı İdisi katında. Taqı yok qorğunç anlarning üze. [27b1] Taqı anlar qağğurmaslar.

B:113 Taqı aydı Cuhüdler (2) ermes Tersâlar nerse üze. Taqı aydı; (3) Tersâlar ermes Cuhüdler nerse üze. (4) taqı anlar okıyurlar kitâbnı. Anıng mengizlig ydı; (5) anlar kim bilmesler anlarning sözi mengizlig Tengri [28a1] hükmler aralarında kün kıyâmet kün. Ol nerse içinde kim (2) erdiler anıng içinde âf kılışurlar.

Taqı kim zâlimrak turur (3) ol kimersedin kim yığdı Tengrining mescid-Kim yâd kılınsa anıng içinde (4) atı. Taqı sa'y kılsa harâb kılmak içinde. bolmadı (5) anlarğa kim kirseler anga meger qorqğanlık hâlde. Anlarğa dünyâda h'ârluk. Taqı anlarğa ol cihânda kın (2) uluğ.

Tengriğa ok maşrıq taqı mağrib. Nirge kim (3) ewrüsengiz anda Tengri-isi. Haqıkat üze Tengri king (4) bilgen.

nek.

tılmış. Çok yerde vavus yazılmıştır. Bol- ile karışmaması için. Tap- fiili bu an-kullanılmaması sadece tapın- anlamında metinde geçer. Bu önemli bir özelliktir.

- B:116 Taķı aydılar; tutındı Tengri oĝlan anĝlıķ anga (5) anga. Ol nerse kökler içinde taķı yerde.   amuĝ, anga [29a1] boyun sügenler.
- B:117 Kökler(n)i tangsuķ taķı yerni. (2) Taķı   a  an kim h  km kılsa işni, ha  ı  at   ze aytur anga; "bol  l!" bolur.
- B:118 (3) Taķı aydı; anlar kim bilmesler; sözlese erdi bizge (4) Tengri y   kelse erdi bizge nişan.¹⁶ Mundaĝ o   aydılar anlar kim (5) munlardan aşnu turur anlarning sözi mengizlig. O   a  dı [29b1] köngülleri. Bey  n kılduğ açuğ hüccetlerni, ol erenlerge kim (2) yaşın bilürler.
- B:119 Ha  ı  at   ze biz iddu   sini ha   birle, müjde birgen (3) taķı   or  utĝan. Taķı sorulmas sen tamuĝ eyelerindin.
- B:120 (4) Ve taķı ho  n  d bolmağan sizdin Cuh  dlar taķı Ters  lar (5) uyung  aĝa tegr   dinleringe. Ayĝıl; ha  ı  at   ze Tengrining k  ni yolu, ol [30a1] k  ni yolu turur. Taķı eger uysang hev  laringe (2) ol nersedin songra kim keldi sanga bilgidin, yok sanga Tengridin (3) erkligidin taķı y  ri  idin.
- B:121 Anlar kim birdük anlarĝa kit  bn  , (4) o  ı  urlar an   o  ıma  ıng ha   ı  n  a anlar bitediler (5) anga. Taķı kim küfr ket  rse anga anlar anlar ziy  n kılĝanlar.
- B:122 [30b1] Ey Ya'    b o  lanlar, anging ni' metimni, ol kim ed   l  k kıldım (2) sizing   ze taķı ha  ı  at   ze men arturdum sizni zam  nening '  lemleri   ze.
- B:123 Taķı   or  ung (3) k  ndin ötemesten tendin nerseni, taķı kab  l kılınmas (4) andin yulluĝ. Taķı asıĝ kılmas anga   ef  '  t taķı anlar (5) y  ri birilmesler.
- B:124 Taķı ol va  tın kim sinadı İbr  himni İ  isi, [31a1] buyru  klar birle taķı yıĝıĝlar birle taķı tam  m kıldı. Anlar aydı; ha  ı  at   ze men kılĝan men (2) kişilerge im  m ya' ni uyma  ĝa sez   kişi. Aydı; taķı o  lanlarımdın, aydı; ne (3) bulmaz benim 'ahdim k    kılĝanlar.
- B:125 Taķı ang  l ol va  tın kim kılduğ (4) Ka'beni kaytğu yer kişilerge, taķı emn yeri. Taķı tutung (5) İbr  himning ornındın nam  z kıl  u yer. Taķı 'ahd kıldu   ya' ni buyurd  k [31b1] İbr  him tapa taķı İsm  'il tapa kim arıting ew  mni (2) tezzingenlerge taķı peyvestelik kılĝanlar taķı r  k  ' kılĝanlarĝa, (3) s  c  d kılĝanlarĝa.
- B:126 Taķı ol va  tın kim aydı İbr  him; ey İ  im; (4) kılĝıl bu yerni am  nl  g taķı birgil eyeleringe (5) m  velerdin ol kimersege kim bitti Tengriĝa taķı kıy  met k  n  ge. Aydı; [32a1] taķı ol kimerse kim küfr ketürdi ber    rd  lık bir  r men anga az. Andin song kısırlayur men an   (2) otnung k  n  n  a. Taķı neme yawuz kaytğu yer.

- B:127 Taqı ol vaqtın kim (3) köttürür İbrāhim bünyādların Ka'be' din (4) taqı İsmā' il. Ey İdimiz; qabul kılğıl bizdin. Haqıqat üze sen (5) işitgen, bilgen.
- B:128 Ey İdimiz; taqı kılğıl bizni, hāliš kılğanlar [32b1] taqı oğlanlarımızdın bir ögür hāliš kılğan özlerini (2) sanga. Taqı körküzgöl bizge 'ibādet kılgu yerlerimizni hac içinde. Taqı qabul kılğıl tevbenimizni. Haqıqat üze sen sen¹⁷ (3) tevbeni qabul kılğan, rahmet kılğan.
- B:129 Ey İdimiz; ıdğıl anlarning içinde (4) yalawaç, anlardın. Oqıyur anlarning üze nişanlarıngrni taqı ögretür anlarğa (5) Qur'an' nı taqı şeri' atnı, taqı arıq kılur anlarnı. Haqıqat üze (6) sen ğalib, rāst işlig.
- B:130 Taqı kim rağbetsizlik kılur [33a1] İbrāhim dīnindın meger ol kim yüngülledi özini. Taqı (2) üdürdük biz anı dünyāda taqı haqıqat üze ol, ol cihānda edgülerdin.
- B:131 (3) Ol vaqtın kim aydı haqıqat anga İdisi; "boyun sügöl" aydı; (4) "boyun südüim" 'ālemlerning erkliginge.
- B:132 Taqı vaşıyyet kıldı aning birle (5) İbrāhim, oğullarına, taqı Ya' küb; ey oğullarım; haqıqat üze Tengri [33b1] üdürdi sizge Müsülmānlıqnı, ölmengiz, meger taqı ol hālde kim siz (2) boyun sügenler siz.
- B:133 Erdingiz mü tanuqlar ol vaqtda kim hāzır boldı Ya' küb'ğa (3) ölüm; Ol vaqtın kim aydı; oğlanlarına; nege kulluk kılursuz (4) mindin songra. Aydılar; tapunur miz İdingge taqı atalarıngrning İdisige, (5) İbrāhimnıng taqı İsmā' il'ning taqı İshāq' nıng bir ök İdige. [34a1] Ve taqı biz boyun sügenler miz.
- B:134 Ol bir ögür turur, (2) keçtiler. Anlarğa ol kim qağğandılar taqı sizge ök ol kim qağğandingiz. (3) Taqı sorulmas siz ol nersedin kim, erdiler kılurlar.
- B:135 (4) Taqı aydılar; bolung Cuhūdlar yā Tersālar könülgey siz. (5) Ayğıl; İbrāhim dīnining eyeleri rāst Müsülmān, taqı ernedi [34b1] ortak koşğanlardın.
- B:136 Ayding; bittük Tengriğa, (2) taqı ol nersege kim indürüldi sizge, bizge. Taqı ol nersege kim indürüldi İbrāhim tapa taqı İsmā' il tapa (3) taqı İshāq tapa taqı Ya' küb tapa taqı oğul oğlanları. Taqı ol nersege kim (4) birildi Mūsā taqı 'İsā. Taqı ol nersege kim birildi peygāmberler, (5) İdilerindin. Ayırt kemişmes miz anlardın biri arasında taqı biz anga [35a1] boyun sügenler.
- B:137 Eger bitseler ol nersening mengizeşikingi kim bittingiz (2) anga, könüldiler. Taqı eger yüz ewürseler haqıqat üze anlar (3) muhālefet kılma içinde turur. Yitirü birgey sanga anlarnı Tengri. Taqı Ol (4) işitgen, bilgen.

¹⁷ mükerrer

- B:138 Tengrining artmaķı ya'nı dīni taķı kim turur (5) körklügrek Tengridin dinindin. Taķı biz anga ķulluķ ķılğanlar biz.
- B:139 [35b1] Aygıl; hücettesür müsüz bizing birle Tengri işi içinde. Taķı ol bizing İdimiz taķı sizing İdingiz. Taķı bizge ök işlerimiz (2) taķı sizge ök sizing işleringiz. Taķı biz anga oķ hāliš ķılğanlar miz 'amellerimizni.
- B:140 (3) Yā aytur musuz haķıķat üze İbrāhīm taķı İsmā'ıl¹⁸ taķı İshāķ (4) taķı Ya'ķūb taķı oğul oğlanları erdiler Cuhūdlar (5) yā Tersālar. Aygıl; siz mü bilgenrek siz yā Tengri mu. Taķı kim küç ķılğanraq [36a1] ol kimersedin kim örtti tanuķluķnı katundaķı Tengridin. Taķı ermes (2) Tengri ğāfil ol nersedin kim ķılursuz.
- B:141 Ol öġürī turur kim (3) keçtiler, anlarģa oķ ol nerse kim kađģandılar taķı sizge ök ol kim kađģandingiz taķı (4) sorulmas siz ol nersedin kim ķılur erdiler.
- B:142 (5) Ayġay yüngül uşluġlar, kişilerdin; neng ewürdi munlarnı kiblelerindin ol kim [36b1] erdiler aning üze. Aygıl; Tengri maşnıķ eyeleri taķı maġrib eyeleri. (2) Kōndürür kimni tilese kōni yol tapa.
- B:143 (3) Taķı mundaġoķ ķıldıuķ sizni üdründü, bolmaķing ücün (4) tanuķlar kişiler üze taķı bolsa yalawaç sizing üze (5) tanuķ. Taķı ķılmađuķ ol kibleni kim erding [37a1] aning üze meger bileling ücün ol kimerse kim uyar yalawaçķa, ol kimersedin kim (2) ewrülür iki öķçesi üze. Taķı haķıķat üze erdi uluġ meger (3) ol kimerseler üze kim kōndürdi Tengri. Taķı ermedi Tengri žāyi' ķılmaķ ücün (4) imāningizni. Haķıķat üze Tengri kişilerge raķmet ķılğan.
- B:144 (5) Kōp kōrer miz ewrölmekini yüzüngnüng kōkdin singar; ewürgey miz sini [37b1] kibleġā(tī) kim unayursun anı. Ewürgöl yüzüngni Mescid-i Harām singar; (2) taķı nirde kim bolsangız ewrüng yüzleringizni (3) aning singar. Taķı haķıķat üze anlar kim birildiler kitābnı, (4) bilürler haķıķat üze ol rāst İdilerindin. Taķı ermes (5) Tengri ğāfil ol nersedin kim ķılurlar.
- B:145 Taķı eger kelseng [38a1] anlarģa kim birildiler kitāb, tegme bir āyet birle, taķı uymaġaylar (2) kiblengģa. Taķı ermes sen uyġan anlarning kiblesinge. Taķı ermez anlarning pāresi, (3) uyġan pāresining kiblesinge. Taķı eger uysang anlarning hevālarngē (4) ol nersedin songra kim keldi sanga biligidin; haķıķat üze sen ol oġurda küç ķılğanlardın sen.
- B:146 (5) Anlar kim birdük anlarģa kitābnı bilürler anı, neteg kim [38b1] bilürler oġullarnı. Taķı haķıķat üze bir öġür anlardın (2) örterler haķnı, taķı anlar bilürler.
- B:147 Rāst söz (3) İdingdin; bolmaġıl şek tutğanlardın.

¹⁸ "Taķı İsmā'il" kısmı ayette yazılmamış fakat tercümelerde yazılmıştır.

- B:148 Taķı tegme birge (4) kable bar ol ewürgeni turur anga yüzini. Ozuşung eğgüliklerge (5) nirde kim bolsangız ketürgey sizni Tengri kamuğni. Hākīkat üze Tengri, [39a1] kamuğ nerse üze yarağlıg.
- B:149 Taķı nirdin çıksang (2) ewürgül yüzüngni mescid Mescid-i Hārām singlar. Taķı hākīkat üze ol, haķ İdingdin. Taķı ermes Tengri ğāfil, ol nersedin kim kılursuz.
- B:150 (4) Taķı nirdin çıksang ewürgül yüzünge üze mescid Mescid-i (5) Mekke. Taķı nirde kim bolsangız ewrüng yüzleringizni [39b1] angar qarşu; bolmasun üçün kişilerge sizing üze hūccet (2) meger anlar kim zūlm kıldılar qorqmang anlardın (3) qorqung mindin. Taķı tamām kılmaķ üçün ni' metimni sizing üze taķı bolğay kim siz (4) kōnülgey siz.
- B:151 Neteg kim ıdtuķ sizing içingizde yalawaç (5) sizdin. Okıyur sizing üze nişanlarımızni. Taķı arğ kılur sizni [40a1] taķı öğretür sizge Kitābnı taķı şerī' atnı taķı öğretür sizge (2) anı kim bilmez erdingiz.
- B:152 Taķı yād kılın mini, (3) yād kılayın sizni. Taķı şükr kılın manga taķı nūsipāşlıķ kılmanğ.
- B:153 (4) Ey anlar kim bittiler; yārī tileng şabr birle taķı namāz birle. Hākīkat üze Tengri şabr kılğanlar birle.
- B:154 [40b1] Taķı aymang ol kimersege kim öldürölür Tengri yolında, ölügler tip, (2) tirigler turur taķı ançası bar bilmessiz.
- B:155 Taķı sınağay miz sizlerni (3) nerse birle, korğunçdın taķı açlıkdın taķı ek-simekdin, (4) mālłardın taķı tenlerdin taķı mīvelerdin taķı mūjde birgil şabr kılğanlarğa.
- B:156 (5) Anlarğa kim kaçan tegse anlarğa muşibet aydılar; [41a1] biz Tengriğa taķı biz anıng tapa kaytğanlar miz.
- B:157 Anlar anlarınğ üze (2) rahmetler İdilerindin, taķı rahmet. Taķı anlar (3) anlar kōnülgenler.
- B:158 Hākīkat üze Şafā atlığ tağ taķı Merve atlığ tağ, (4) Tengrining ' alāmetlerindin. Kim kim uğrasa Ka' be' ğa yā ziyāret kılsa (5) hiç yazuķ yok anıng üze kim tezginsiz ol ikisige. Taķı kim [41b1] artuķsı kılsa hayr hākīkat üze Tengri şükr kılğan, bilgen.
- B:159 Hākīkat üze ol kimerseler kim (2) örterler anı kim indürdük açuķ hūccetlerdin, taķı kōni yoldın, (3) andın song kim beyān kılduķ anı kişilerge, kitāb içinde, (4) anlar la' net kılur anlarğa Tengri. Taķı la' net kılur anlarğa, la' net kılğanlar.

- B:160 (5) Meger anlar kim tevbe kıldılar taqı ongardılar. Taqı beyān kıldı anlar [42a1] tevbelerni qabūl qılur men. Taqı men tevbeni qabūl qılğan, raḥmet qılğan.
- B:161 Ḥaḳīqat ūze (2) anlar kim tandılar taqı öldiler taqı anlar kāfirler anlar. (3) Anlarning ūze Tengrining la'neti taqı ferīştelerning taqı kişilerdin (4) kamuḡlarning.
- B:162 Cāvidānelik ḥālinde aning içinde. Yüngül qılınmas anlardın (5) qın. Taqı mūhlet birilmesler.
- B:163 Taqı İdingiz [42b1] bir İdi. Yok İdimiz meger Ol ūkūş raḥmetlig, peyveste raḥmet qılğan.
- B:164 (2) Ḥaḳīqat ūze köklerning taqı yerni, yaratmaqı içinde taqı (3) tün kūn biri biri songınca yürütmekı içinde, taqı ol kimi kim yūri turur (4) tengiz içinde ol nerse birle kim asıḡ qılur kişilerge. Taqı ol kim indürdi Tengri kökdin (5) suwdın taqı tirgüzdi aning birle yerni ölmüşindin songra. [43a1] Taqı yaydı aning içinde tegme bir yūrigendin, taqı yellerning çewürmekı içinde (2) yıllerni, taqı bulutnug tilekçe yürütölmiş kök taqı (3) ve yer arasında, nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler.
- B:165 (4) Taqı kişilerdin kimersenı, tutunur Tengridın bisre teng tuşlar, (5) süwerler anlarnı Tengrini süwmış teg. Taqı anlar kim bittiler, qatıḡraq, sewūg yanındın [43b1] Tengriḡa. Taqı eger bilseler, anlar kim küç kıldılar ol vaqtın kim körerler (2) qını. Ḥaḳīqat ūze küç ya'nı qūdrat Tengriḡa, kamuḡ, taqı ḥaḳīqat ūze Tengri (3) qını qatıḡ.
- B:166 Kim bızār boldı anlar kim (4) uyuldılar anlardın kim uydılar taqı kördiler qını. (5) Taqı kesildi anlarning birle sebebler.
- B:167 Taqı aydı anlar kim [44a1] uydılar; kāşkı ḥaḳīqat ūze bizge bir kez kim bızārlik alsa miz anlardın neteg kim (2) bızār boldılar bizdin. Aning mengizlig bildürür anlarḡa Tengri işlerini (3) ökünçler anlarning ūze. Taqı ermes anlar çıkğanlar (4) otdın.
- B:168 Ey kişiler; ying ol nersedin kim yerde (5) ḥelālını, arıḡnı. Taqı uymang şeytāning adımlarınḡa [44b1] adımlarınḡa ḥaḳīqat ūze ol sizge açuḡ düşmen açuḡ.
- B:169 Ḥaḳīqat ūze (2) buyurur sizge yawuzluḡ birle taqı yawuz iş taqı kim aysangız (3) Tengri ūze ol nersenı kim bilmes siz.
- B:170 Taqı ol vaqtın kim aydıldı anlarḡa; "uyung (4) anga kim indürdi Tengri". Aydılar, uyar miz anga kim bulduḡ (5) aning ūze atalarımıznı. Eger bolsa ataları, bilmesler [45a1] nersenı, taqı könlümesler.

- B:171 Taķı ol kimerseler tangsuķ şıfatı kim (2) kâfir boldılar ol kimersening tangsuķ şıfatı mengizlig turur ün kılur ol nersege kim işitmes meger ündemekni (3) taķı kılurmaknı. Sağırılar, ağınlar, közsüzler anlar bilmesler.
- B:172 (4) Ey anlar kim bittiler; ying ol nersening hōşlarındın kim (5) kim rüzî kılduķ sizge. Taķı şükr kılınđ Tengriġa eger erdingiz erse anga oķ [45b1] kulluķ kılursuz.
- B:173 Hāķīķat üze hāřām kıldı sizing üze ölüġse anı (2) taķı qannı taķı tonguz itini taķı ol nerseni kim ün kılındı anıġ birle Tengridın (3) öġginge. Kim kısarlasna küç kılmadın taķı haddin keçmedin yoķ (4) yazuķ anıġ üze. Hāķīķat üze Tengri yarlıkāġan, rahmet kılġan.
- B:174 Hāķīķat üze anlar kim, (5) örterler anı kim indürdi Tengri kitābdın, taķı bedel kılurlar [46a1] anıġ birle az bahānı anlar yimesler qarınlarınġa (2) meger otı. Taķı sözlemes anlarġa Tengri kıyāmet kün (3) taķı anġ kılmas anlarını. Taķı anlarġa iglig qın.
- B:175 Anlar (4) anlar kim satġın aldılar azġunluķnı könilik birle taķı qınnı (5) yarlıkamak birle. Neme şabr kılġan turur anlar ot üze.
- B:176 Ol [46b1] munung birle kim hāķīķat üze Tengri indürdi kitābnı rāstlıķ birle. Taķı anlar kim (2) hilāf kılıştılar kitāb içinde, ırāķ hilāf içinde.
- B:177 (3) Ermes edġülüķ kim ewürsengiz yüzleringizni, maşrıķġa qarşu (4) taķı maġribġa qarşu. Velı edġülüķ, ol kimerse kim taķı Tengriġa (5) taķı kıyāmet küninge taķı ferıştelerge taķı peyġamberlerġa [47a1] taķı birdi mālını süwmeki üze yoķluķ eyeleringe taķı yetimlerge (2) taķı dervişlerge taķı yol oġlıġa ya' nı misāfirge taķı qolġuçılarġa taķı (3) mükāteblerġa. Taķı kıldı namāznı taķı birdi taķı zekātını. (4) Taķı vefā kılġanlar 'ahdleringe qayı vaktın kim 'ahd kılıştılar. Taķı şabr kılġanlar (5) dervişlik içinde taķı sōkellik içinde katıġlıķ vaktında. Anlar [47b1] anlar kim rāst aydılar taķı anlar saķnuķlar.
- B:178 Ey (2) anlar kim bittiler; bitindi sizing üze kışās öldürülmüşler içinde (3) āzād er āzād er birle taķı qul qul birle, tişi tişi birle. (4) Kim kim 'afv kılınsa anga uyasındın nerseni uymak körklüġlüķ (5) taķı ödemek anıġ tapa körklüġlüķ. Ol yüngül kılmaq İdingizdın [48a1] taķı rahmet, kim kim haddin keçse andın song anga qm (2) iglig, taķı sizge kışās içinde tiriglik bar.
- B:179 Ey 'āķıllar (3) eyeleri bolġay kim siz saķıġay siz.
- B:180 Bitindi sizing üze qaçan (4) hāżır boldı erse sizlerde biringizge ölüm eger qoysa köp mālını vaşıyyet. (5) Ataķa anaķa taķı yawuķraklarġa körklüġlüķ birle tölenmek bir saķnuķ [48b1] -lar üze.

- B:181 Kim aynatsa anı iştmişindin songra haqıkat üze (2) yazuķı ol kimerseler üze kim aynaturlar anı haqıkat üze Tengri iştigen, bilgen.
- B:182 (3) Qorķsa ya' nı bitise vaşıyyet kılğandın kışmaq, yā yazuķ taķı ongarsa (4) anlarning arasında yoķ yazuķ aning üze. Haqıkat üze Tengri yarlıķağan, raķmet kılğan.
- B:183 (5) Ey anlar kim bittiler, bitildi sizing üze rüze neteg kim [49a1] bitildi anlarning üze sizdin aşnu turur bolğay kim siz saķıñğay siz.
- B:184 (2) Sanlığ künler. Kim kim bolsa sizdin kim sökel (3) yā sefer üze, san öngin künlerdin. Taķı anlar üze kim (4) küçleri yeter anga yulluğ bir dervişning ta' āmı. Kim kim artuķsı kılsa (5) ĥayrını ol yaķşıraq anga. Taķı kim rüze tutsangız yaķşıraq sizge [49b1] eger bilür ersengiz.
- B:185 Ramazān ayı ol kim (2) indürildi aning içinde Qur'an. Köni yol kişilerge taķı açuķ ĥüccetler (3) köni yoldın taķı ayırt kemişgen. Kim kim ĥāzır bolsa sizdin (4) ay içinde, rüze tutsun anı. Taķı kim kim bolsa sökel (5) yā sefer üze san öngin künlerdin. Tileyür Tengri [50a1] sizge āsanlıķını taķı tilemes sizge küçeylikni. Taķı tamām kılmaķıñız üçün (2) sannı taķı uluğlamaķıñız üçün Tengri köndürmedük üze sizni (3) taķı bolğay kim siz şükr kılğay siz.
- B:186 Taķı ol vaķtın kim sorsa sanga (4) kullarım, mindin; men yaķın men icābet kılur men du' ā kılğanning (5) du' āsını, qačan kim ündese mini. İcābet kılsunlar manga taķı bitsünler manga [50b1] bolğay kim anlar köni yolluğ bolğaylar.
- B:187 Ĥelāl kılındı sizge rüze tüninde (2) cimā' kılmaķ uvutsuz sözlemek ya' nı tişileringizge. Anlar ton turur sizge (3) taķı siz ton turur anlarğa. Bildi Tengri haqıkat üze siz, ĥıyānet kılur erdingiz (4) özleringizğa qaıttı ya' nı tevbengizni qabül kıldı sizing üze taķı keçürdi sizdin. Emdi (5) mübāşeret kılın anlarğa taķı isteng anı kim bitidi Tengri sizge. [51a1] Taķı ying taķı içing açuķ bolınça sizge aķ yiplük (2) ya' nı fecr-i şādık ĥara yiplükdin ya' nı fecr-i kāzibdin tangdın. (3) Andın songra tükel kılınğ rüzeni tünge tegi. Taķı mübāşeret kılmağ (4) taķı sizlerdin peyvestelik kılğanlar siz mescidler içinde. Ol Tengrining ĥadleri (5) ya' nı yığrılar yawumang anga. Aning mengizlig açuķ kılur Tengri nişānlarını [51b1] kişilerge, bolğay kim anlar saķıñğaylar.
- B:188 Taķı yimeng (2) mällarınğızın aranzıda, bāṭıl birle. Taķı kemişmeng anı (3) ĥākimler tapa yimengingiz üçün bir pāreni kişilerin (4) mällarından yazuķ birle taķı siz bilürsüz.
- B:189 Sorarlar sanga (5) yengi aylardın,¹⁹ ayııl: ol belgülüğ kılınmış vaķtlar kişilerge [52a1] taķı ĥaccğa. Taķı ermes eğğülük kim kelsengiz ewlerge (2) arķalarından,

veli edgölük ol kimerse kim sakındı. (3) Tağı keling ewlerge қаpuғларındın.
Tağı sakınıñ (4) Tengridın bolғay kim siz tilekleringizni tapғay siz.

B:190 Tağı öldürüng (5) Tengri yolu içinde, anlar kim öldürürler sizni. Tağı [52b1]
haddin keçmeng. Hakikat üze Tengri süwmez haddin keçgenlerni.

B:191 Taķı öldürüng anlarını, (2) nirde kim bulsangız anlarını. Taķı çıkāning anlarını ol (3) yerdin kim çıkārdılar sizni. Taķı belā yaķın kaķgraķ (4) öldürmekdin. Taķı öldürüşmeng anlar birle Mescid-i harām öldürüng anlarını (5) kaķında. Ançaķa teķrū kim öldürüşgeyler sizing birle anning içinde eger öldürüşseler sizing birle. [53a1] Anıng mengizlig kaķırlarning cezası.

B:192 Eger yığlınsalar (2) hakikat üze Tengri yarlıkagan, rahmet kılğan.

B:193 Tağı öldürüşing anlar (3) birle ançağa tegrü kim bolmasa fitne, tağı bolgınça dın Tengriğa. (4) Eger yığlınsalar zulm kılmak yok, meger zulm kılğanlar üze.

B:194 (5) Harām ay harām ay birle. Taķi hūrmetler [53b1] ķiķaķ turur. Kim ķim zulm ķilsa sizing ūze (2) zulm ķiling aning ūze ya'ni zulm cezāsın ķiling sizing ūze zulm ķilmiķnıng mengzeķliķ birle sizing ūze. (3) Taķi ķorķung Tengridin taķi biling haķikat ūze Tengri saknuķlar birle.

B:195 (4) Taķı harc qıling Tengri yolında. Taķı kemişmeng eligleringizni (5) yoķalmakķa kōrkliǵlık qıling, haķıqat ūzeTengri sūwer [54a1] kōrkliǵlık kılǵanlarnı.

B:196 Tağı tükel kıling haccnı tağı ziyaretnı, Tengriğa. (2) Eger kısırlansangız ol nerse kim āsān boldı ıdğu kırbāndın. (3) Tağı yülimgen başlarıngıznı, teğince kırbān (4) orınga. Kim kim bolsa sizdin sökel, anıng birle (5) ağıgı başında, yuluğ rüzedin yā şadaqadın [54b1] yā kırbān kılmāqđın. Ol vaqtın kim kırtuldungız kim kim ya' nı fā'ide alsa ziyāret kılmāq birle (2) haccka tegrū ol nerse kim āsān bolur ıdğu kırbāndın. Kim kim bulmasa (3) üç künnüng rüze tutmaq hacce içinde tağı yetining, (4) ol vaqtın kim kıytingız tükel. On tamāmdur ol. (5) Ol kimerse kim bolmadı anıng ehli Mescid-i harāmning hāzırları. [55a1] Sakıning Tengridin tağı biling, haqıkat üzeTengri kını katıg.

B:197 (2) Hacc aylar ülinmişler. Kim kim farîza kılsa aning içinde (3) hacca'nı cimalı⁴ yok yâ fuhş taqı buyrukdın çıkmak yok, yok cedel kılışmak ya' nî hüşmet (4) hacc içinde. Taqı ne kim kılsangız edgüülükdin, bilür anı Tengri. Taqı azık aling, (5) hâkîkat üze erdingiz yahşırak saınuqluk. Taqı korkung ey [55b1] ey⁵ âkîller eveleri.

B:198 Yok turur sizing üze yazuk kim (2) istesengiz artukı nerse İdingizdin. Kayu vaktin kim kaytsangiz (3) 'Arafât'din yâd kiling Tengrinı (4) Meş'ari'l-harâm

katında. Taqı yād kıling anı, neteg kim köndürdi sizni. (5) Taqı haqıqat üze erdingiz andın aşnu azğunlardın.

B:199 [56a1] Andın song, qayting ol yerdin kim qayttı kişiler. (2) Taqı yarlıkayı tilengiz Tengridin; haqıqat üze Tengri yarlıқаған, rahmet kılgan.

B:200 (3) Ol vaqtın kim tükel kılsangız hacc içindeki kulluqlarngız yād kıling (4) Tengrini yād kılmışingız teg atalarngızni yā qatıraq yād yānındın. (5) Kişilerdin kimerseni aytur; ey İdimiz; birgil bizge dünyā içinde; **[56b1]** taqı yok anga ol cihān ülüşdin.

B:201 Taqı anlardın (2) kimerseni aytur; ey İdimiz; birgil bizge dünyāda eşgölük (3) taqı ol cihānda eşgölük taqı saqlağıl bizni (4) ot kınındın anlar.

B:202 Anlarğa, ülüş bar, ol nersedin kim qağğandılar. Taqı Tengri, (5) revān saqış kılgan.

B:203 Taqı yād kıling Tengrini, sanlığ **[57a1]** künler içinde. Kim kim iwse, iki kün içinde, yok (2) yazuq anıng üze. Taqı kim kim song qalsa yok yazuq anıng üze. Ol kimerse kim (3) saqındı. Taqı saqınnıng Tengridin, taqı biling haqıqat üze anıng tapa (4) yığılırsuz.

B:204 Taqı kişilerdin kimerseni bar tangğa ketürtür sini (5) bu yakınraq tiriglik içinde. Taqı tanuq kılar Tengrini ol nerse üze kim köngli içinde, **[57b1]** taqı ol, huşümeti qatıg.

B:205 Taqı kayu vaqtın kim ewrülse taqı kılar (2) yer içinde fesād kılmak üçün anıng içinde taqı kılmak üçün ekinni (3) taqı uruğni. Taqı Tengri süwmez fesādni.

B:206 Taqı ol vaqtın kim ayıldı; (4) qorğul Tengridin tut anı ' azizlik, yazuq birle. Tap anga (5) tamuğ; neme yawuz töşek.

B:207 Taqı kişilerdin kimerseni bar kim **[58a1]** satar özini Tengrining hoşnüdluğın isteyü. Taqı Tengri (2) rahmet kılgan kullarğa.

B:208 Ey anlar kim bittiler; (3) kiring boyun sümek içinde, kamuğ. Taqı uymang (4) şeytānnıng mangımlarına haqıqat üze sizge açuq (5) düşmen.

B:209 Eger tayınsangız mundın songra kim keldi sizge **[58b1]** açuq hüccetler, biling haqıqat üze Tengri yingēn rāst işlig.

B:210 (3) Baqarlar mu meger kim kelse anlarğa Tengri ya' nı buyruqı zilletler içinde (2) bulıtdın taqı ferışteler. Taqı tamām kılındı iş. (4) Tengri tapa qaytarılur işler.

B:211 Sorğul Ya' küb oğullarına, (5) niçe birdük anlarğa açuq nişāndın. Kim kim tegsürse Tengri **[59a1]** Tengrining ni' metini, mundın songra kim keldi anga. Haqıqat üze Tengri qatıg (2) kını qatıg.

B:212 Bezenildi anlarğa kâfir boldılar, yakınrağ (3) tiriglik. Tağı yobılayurlar an-lardın kim bittiler. Tağı anlar kim (4) sağındılar anların üzesinde kıyâmet küin, tağı Tengri rüzî kıılır (5) kimgе tilese sansız.

B:213 Erdi kişiler [59b1] bir ögür. İdû Tengri peygâmbêrlerni (2) müjde birigliler, kırkutuglılar. Tağı indürdi anların birle kitâbnı, (3) hağ birle hükm kıılmağ için kişiler arasında, ol nerse içinde kim hilâf kıılıştılar (4) aning içinde. Tağı hilâf kıılışmadı aning içinde meger anlar kim birildiler anı (5) mundın songra kim keldi anlarğa açuğ hüccetler hased için aralarında. [60a1] Tağı köndürdi Tengri anları kim bittiler ol nersege kim hilâf kıılıştılar aning içinde (2) hağkıdın, buyruğı birle. Tağı Tengri köndürür kimni tilese, (3) köni yol tapa.

B:214 Sağındıgız mu kim kirsengiz (4) uçmağğa yoğ kelmeyin turur sizge anlar-ning şıfatı kim, keçtiler (5) sizdin aşnu. Sıkadı anları dervişlik, sökellik. Tağı taratıldılar ya' nî karârsız kııldılar [60b1] aytığınça yalawaç tağı anlar kim bit-tiler aning birle. (2) Kaçan Tengriining yârîsi. Agâh bolğul hağıkat üze Teng-ring yârîsi yawuğ.

B:215 Sorarlar sanga (3) ne turur ol kim harc kıılurlar. Ayğul neni kim harc kıılsangız edğülükdin (4) atağa, anağa tağı yakınraqlarğa tağı yetimlerde tağı dervişlerge (5) tağı yol eringe. Tağı ne kim kıılsangız edğülükdin hağıkat üze Tengri [61a1] anı bilgen.

B:216 Bitildi Tengriining üze toğuş, ol nâhş körülmiş turur (2) sizge. Tağı bolğay kim yigrengey siz nersenî, tağı ol yahşı (3) sizge, tağı bolğay kim sūwgey siz tağı ol yawuz sizge. (4) Tağı Tengri bilür, tağı siz bilmes siz.

B:217 Sorarlar sanga (5) harâm aydın, uruşmağdın aning içinde. Ayğul; uruşmağ aning içinde [61b1] uluğ. Tağı yığmağ Tengri yolındın, tağı kâfir bolmağ anga (2) tağı Mescid-i Harâm'dın tağı ehlini çıkarmağ andın (3) uluğrağ turur Tengri katında. Tağı belâ ya' nî Tengriğa küfr ketürmek uluğrağ öldürmekdin. (4) Tağı kıışmazlar kıtâl kıılurlar sizding birle, ançağa tegrü kim kaytarğaylar sizni (5) diningizdin eger unsalar ya' nî yaragları yetse. Tağı kim kim kaytsa [62a1] siz-din, dinindin, tağı ölse, tağı ol halde kâfir turur, (2) anlar bätıl boldı anların 'amelleri dünyâda (3) tağı ol cihânda. Tağı anlar ot eyeleri anlar aning içinde (4) mengü kağılılar.

B:218 Hağıkat üze anlar kim bittiler tağı anlar kim (5) köçtiler tağı uruştilar Tengri yolu içinde tağı anlar [62b1] umansurlar Tengriining rahmetini. Tağı Tengri yarlıkagan, rahmet kıılğan.

B:219 (2) Sorarlar sanga hamrdın tağı kimârdın. Ayğul; ol ikisi içinde yazuğ bar, (3) uluğ tağı asıglar kişilerge tağı ol ikisinin yazuğ uluğrağ turur ikisinin

asığının. (4) Taķı sorarlar sanga neni h arc kılurlar. Ayg l; emgenmegü teg nerseni. Aning mengizlig (5) bey n kılur Tengri sizge ni  nlarını, bolğay kim siz endişe kılğay siz.

B:220 [63a1] D ny da taķı  fihretde. Sorarlar sanga yetimlerden. (2) Ayg l; ongarmaķ anlarğ . Eger karı sangız anların birle, (3) uyalarınız turur. Taķı Tengri bilür bozğannı, (4) ongarğandın. Eger tilese erdi Tengri emgekge kemişgey erdi sizni. Haķik t  ze Tengri yingen, (5) hikmet birle i  kılğ n.

B:221 Taķı nik h kılmanğ ortak  o  anlarını, ançağ  tegr  kim [63b1] bitgeyler. Taķı bitgen karabaş, ya sır k turur ortak  o  andın, (2) taķı eger tangğ  ke-t rse sizni. Taķı c ftlend rmeng ortak  o  anlarını, (3) ançağ  tegr  kim bitgenler. Taķı bitgen k l ya sır k turur (4) ortak  o  andın, taķı ni eme kim tangğ  ketürse sizni. Anlar  ndey rl r (5) ot tapa taķı Tengri  ndey r  cmaķķa taķı yarlıkamaķğ  [64a1]  s n kılmaķı birle. Taķı bey n kılur ni  nlarını kişilerge bolğay kim anlar (2) angaylar.

B:222 Taķı sorarlar sanga hayzđın. (3) Ayg l; ol n h   kelgen nerse turur. Sa lının tişilerdin hayz içinde. (4) Taķı yawumang anlarğ , ançağ  tegr  kim angaylar.  ayv vaktın kim arınsalar (5) keling anlarğ  ol yerdin kim buyurđ sizge Tengri. Haķik t  ze Tengri [64b1] s wer tevbe tevbe kılğanlarını taķı s wer arınğanlarını.

B:223 (2) Ti ileriniz ekin turur sizlerge. Keling ekinlerinizge, (3) neteg kim ti-lesengiz. Taķı burun ke   r ng özüngüz     n. Taķı saķının (4) Tengridin, taķı biling haķik t  ze siz satğ  anları siz. Taķı müjde birgil (5) m  minlerğ .

B:224 Taķı kılmanğ Tengridin arķuru koyğ n nerse, [65a1] antlarınızğ  kim edğülük kılsangız taķı saķınsangız taķı ongarsangız (2)  alk r arasında. Taķı Tengri işitgen, bilgen.

B:225 Tutmaz sizni (3) Tengri, sağ  kirmeng birle antlarınız içinde ançası bar kim tutar siz anı (4) ol nerse birle kim  adğ ndı köngülleringiz. Taķı Tengri yarlıkağ n, kınamaķğ  iwmegen.

B:226 (5) Anlarğ  kim ant içerler ti ilerindin, tört ayning [65b1] küymeki. Eger  aytsalar, haķik t  ze Tengri yarlıkağ n, rahmet kılğ n.

B:227 Ve eger (2) uğrasalar tal kğ  haķik t  ze Tengri işitgen, bilgen.

B:228 Taķı boşanmış tişiler, (3) küyerler  zleri birle    hayz. Taķı hel l bolmas (4) anlarğ  kim,  rtseler anı kim yarattı Tengri, rahmleri içinde ya'ni oğlan sı ğ n²⁶ yer içinde. (5) Eger biter erseler Tengriğ  taķı kıy met künge. Taķı

²⁶ Metinde y dde olmadan tek (g) ile yazılmıştır. Oğuz Türkçesine göre "uğ n"  eklinde de okunabilir.

küdegüleri anlarning [66a1] sezāraḫ olarning qaytarmaḫıḡa anıḡ içinde, eger tileseler ongarmāḫ. (2) Taḫı anlarḡa, ol mengizliḡ nerse kim anlarning üze turur, körklüḡlük birle. Taḫı erenlerge (3) anlarning üze derece bar ya' nı ziyādeliḫ bar. Taḫı Tengri yingen, ḫikmet birle işlegen.

B:229 Boşamaḫ (4) bir kezdin songra bir kez. Taḫı tutmaḫ körklüḡlük birle yā ıdmaḫ (5) körklüḡlük birle. Taḫı revā bolmas sizge kim, alsangız ol nersedin kim [66b1] birdingiz anlarḡa, nerseni meger kim qorḫsalar iḫāmet kılu bilmeseler Tengrining yığıḡlarını Tengrining. (2) Eger qorḫsangız kim iḫāmet kılu bilmeseler Tengrining yığıḡlarını, yoḫ yazuḫ (3) ikisi üze ol nerse içinde kim yulundi anıḡ birle. Ol Tengrining ḫadleri (4) keçmengler andın. Kim kim keçse Tengrining ḫadlerindin, (5) anlar anlar küç kıḡanlar.

B:230 Eger boşasa anı ḫelāl bolmas [67a1] anga andın song, nikāḫ kıḡınça nikāḫ kıḡınça andın öngdin küdegünü. Eger (2) boşasa anı yoḫ yazuḫ ol ikisi üze kim qaytıssalar (3) eger sizseler kim iḫāmet kılurlar Tengrining ḫadlerini. Taḫı ol Tengrining ḫadleri (4) beyān kılar anı ol erenlerge, bilürler.

B:231 Taḫı qayı vaktın kim boşasangız (5) tişilerni, pes tegseler vaḫtlarıḡa tutung anlarnı körklüḡlük birle [67b1] yā ıdıḡ anlarnı körklüḡlük birle. Taḫı tutmang anlarnı (2) istizā üçün zulum kılmāḡıḡız üçün. Taḫı kim kim kılsa ol küç (3) kıldı özing. Tutmang tutmang Tengrining āyetlerini yobıḡa. (4) Taḫı yād kılıḡ Tengrining ni' metini sizing üze taḫı ol nerseni kim indürdi (5) sizing üze kitābdın taḫı şerif atdın ögütleyür sizni [68a1] anıḡ birle. Taḫı saḫıning Tengridin taḫı biling ḫaḫıḫat üze Tengri, tegme bir nerseni (2) bilgen.

B:232 Taḫı qaḫan kim ḫalāk kılsangız tişilerni, taḫı tegseler vaḫtlarıḡa (3) yıḡmanglar anlarnı kim nikāḫ kılsalar cütfleringe. Qaḫan (4) ḫösnüd boluḫsalar aralarında körklüḡlük birle. Ol ögütlenür anıḡ birle, (5) ol kim erdi sizdin biter Tengriḡa taḫı kıyāmet küḡe. [68b1] Ol artuḫraq sizge taḫı anḡraq. Taḫı Tengri bilür (2) taḫı sizler bilmes siz.

B:233 Taḫı analar emzürürler (3) oḡlanlarını iki yıl, tükel ol kimersege kim tiledi kim tükel kılsa (4) emmekni. Taḫı ol kimerse üze kim toḡrulmuş anıḡ üçün, anlarning rüzisi taḫı anlarning keyimi, (5) körklüḡlük birle. Taḫı teklif kılnmas ten, meger yaraḡı yetmişinçe. [69a1] Ziyān tegrülmesün ana oḡlanı birle, taḫı ol kimerse kim anıḡ üçün toḡrulmuş turur (2) oḡlanı birle. Mirāş alḡan üze anıḡ mengizliḡ. Eger tileseler (3) ayırmaḫ unaşmaḫdın ol ikisindin taḫı kengeşmekdin yoḫ yazuḫ (4) ol ikisi üze, taḫı eger tilesengiz emdürmek tilesengiz oḡlanlarıḡızni, (5) yoḫ yazuḫ sizing üze. Qaḫan kim ısparlasangız anı kim birdingiz, [69b1] edḡülük birle. Taḫı qorḫung Tengridin; taḫı biling ḫaḫıḫat üze Tengri (2) ol nerseni kim kılırsuz körḡen.

B:234 Taķı anlar kim ölürler, sizdin (3) taķı qoçarlar cüftler; küyerler²¹ özleri birle (4) tört ay taķı on. Qayı vaktın kim tegseler vaķtlarına (5) yoķ yazuķ sizing üze ol nerse içinde kim kıldılar, özleri içinde, [70a1] eğgülık birle. Taķı Tengri ol nerseni kim kılırsuz bilgen.

B:235 Taķı yoķ (2) yazuķ sizing üze ol nerse içinde kim örtüglüģ sözledingiz aning birle tişileringiz (3) tilemekingiz yâ örtüng öz içingizde. Bildi Tengri, haķıķat üze siz (4) zıkr kılgay siz anlarğa. Ya' nı ançası bar va' de kılmangız siz yaşru ya' nı cimā' nı (5) meger kim aysangız söz körklüģ. Taķı uğramangız [70b1] nikāh, tüģüninge ya' nı nikāh kılamakğa teginçege tegrü kitāb vaktın. (2) Taķı biling haķıķat üze Tengri bilür anı kim sizing içingizde turur. (3) Qorķung andın taķı biling haķıķat üze Tengri yarlıķağan, kınamakğa iwmegen.

B:236 (4) Yoķ yazuķ sizing üze eger boşasangız tişilerni mādēm kim (5) cimā' kılmadın. Turursuz ançağa tegrü kim kesgey siz anlarğa kābın. [71a1] Taķı müt' a biring kingliklig üze aning endāzesi taķı (2) darlıķlıģ üze aning endāzesi müt' a birmek körklüģlük birle, vācib bolğan taķı (3) taķı körklüģlük kılganlarğa.

B:237 Eger talāk birsengiz ve vaty (4) kılmazıngızdın aşnu, taķı taķdır kıldıngız anlarğa mehmi (5) taķdır kılgangızning yarusı, meger kim 'afv kılsalar yâ 'afv kılsa. [71b1] Ol kim aning eliginde nikāhning tüģünü. Taķı kim 'afv kılsangız, (2) yawuķraq saķnuķluķğa. Taķı unutmang artuķluķnı arangızda. (3) Haķıķat üze Tengri ol nerseni kim kılırsuz körgen turur.

B:238 Saķlang taķı (4) namāzlar üze taķı artuķraq namāznı. Taķı kopung (5) Tengriğa ta' at kılgan hāde.

B:239 Eger qorķsangız siz yağağın yâ münügliler. [72a1] Qayı vaktın kim kırtulsangız, zıkr kılingız Tengrinı, neteg kim öğretti sizge, anı kim (2) bilmes erdingiz.

B:240²² Taķı anlar kim ölürler (3) sizdin taķı qoçarlar cüftler. Vaşıyyet kılamak (4) cüftleringe nafaķa birmek yılğa tegrü, çıkarmamak. (5) Eger çıksalar, yoķ yazuķ sizing üze. Ol nerse içinde kim [72b1] kıldılar, özleri içinde körklüģlük-din. Taķı Tengri (2) yingen, hikmet birle iş kılgan.

B:241 Taķı talāk birilmiş tişilerge, müt' a birmek eğgülık birle (3) vācib bolmak saķnuķlar üze.

B:242 Aning mengizlig beyān kılar Tengri sizge (4) nişānlarını, bolğay kim siz bilgey siz.

²¹ beklerler

²² Tercümədə "erkek" sözü çevirilmemiş.

- B:243 Körmedin mü anlarını kim (5) çıktılar sarâyılarından, taķı anlar mingler, ölüm [73a1] korkunçındın. Aydı anlarğa Tengri; “ölüng”. Andın song tırgürdi anlarını. (2) Hāķikāt üze Tengri artuķluk içisi kişiler üze, veli hāķların (3) kōp-reki şükr kılmaslar.
- B:244 Taķı öldürüşüng yolında (4) Tengrining. Taķı biling hāķikāt üze Tengri işit-gen, bilgen.
- B:245 Kim turur ol kim, (5) ötünç birür Tengriğa, körklüg ötünç, kāt kāt kılsa anı anga kātlar [73b1] kōp. Taķı Tengri dar kılur taķı king kılur. Taķı anıng tapa (2) kaytarılursuz.
- B:246 Körmeding mü öğürni Ya’ kōb oğullarındın, (3) Mūsā’dın songra ol vāķtın kim aydılar peygāmberğa anlarğa; ıdğıl bizge (4) melik, uruşalıng Tengri yolında. Yawuķ boldinguz mu? (5) Eger bitinse sizing üze toķuş ya’ nı öldürüş-mek kim öldürüşmesengiz. Aydılar; [74a1] taķı ne turur sizge kim uruşmasa miz Tengri yolında taķı çıkarıldıķ (2) sarâyılarımızdın taķı oğullarımızdın. Ol vāķtın kim bitindi anların üze toķuş (3) ewrıldiler meger az anlardın. taķı Tengri bilgen zālimlerni.
- B:247 (4) Taķı aydı anlarğa olarnıng peygāmberi; hāķikāt üze Tengri ıdı sizge (5) Tālūt’nı, melik. Aydılar; neteg bolur anga melik [74b1] bizing üze, taķı biz sezāraķ mülkke andın. Birilmedi kinglik (2) māldın. Aydı; hāķikāt üze Tengri üdürdi anı sizing üze taķı arturdi anı (3) kinglik. Taķı uzunluk yanındın ‘ilm içinde taķı ten içinde. Taķı Tengri birür mülkni (4) kimge tilese. Taķı Tengri king, bilgen.
- B:248 Taķı aydı anlarğa anların peygāmberi; (5) hāķikāt üze mülkining nişānı kim kelse sizge tābūt. Anıng içinde [75a1] karār bar, ıdıngızdın taķı kālğan nerse ol nersedin kim (2) Mūsā köki taķı Hārūn köki, kōtürür anı feristeler. (3) Hāķikāt üze anıng içinde nişān bar sizge, eger erdingiz erse bitgenler.
- B:249 Ol vāķtın kim (4) ayrıldı Tālūt çerigler birle, aydı; hāķikāt üze Tengri sınağanzı turur (5) arıķ birle. Kim kim içse andın, ermes mindin, taķı kim [75b1] tatmas andın, hāķikāt üze mindin, meger ol kimerse kim awucladı bir awuķnı (2) eligi birle. İçtiler andın meger az anlardın. Ol vāķtın kim keçti anı (3) ol, taķı anlar kim bittiler anıng birle aydılar; yok küç bizge (4) bu kün, Cālūt birle taķı çerigleri birle. Aydı anlar kim sizler (5) hāķikāt üze anlar Tengri-ning satıaşğanları turur, niçe az öğürdin yingdi [76a1] öğüri üküş. Tengrining destūrı birle taķı Tengri şabr kılğanlar birle.

B:250 (2) Taķı ol vaķtın kim ıktılar Cālūt'ka taķı erigleringe aydılar; İdimiz;
(3) koyğul bizing üze şabını taķı tölendürgül adaķlarımıznı (4) taķı yarı birgil
bizge, kâfir erenler üze.

B:251 Sıdılar anlarını, (5) Tengrining destürı birle. Taķı öldürdi Dävüd, Cālūt'nı.
Taķı birdi anga Tengri [76b1] pädşahlıķnı taķı peygâamberliknı taķı ögretti anga
ol nersedin kim tileyür. Taķı eger bolmasa erdi (2) Tengrining def' kılmaķı
ya' nı yıgmaķı kişilerini, pärelerini päre birle, bozulğay erdi yer. (3) Velı Tengri
fazl eyesi turur, 'älemler üze.

B:252 Ol, (4) Tengrining nişanları okuyur mız anı sening üze haķ birle. Taķı haķıķat
üze sen, ıdılmışlardın.

B:253 (5) Ol yalawaĉlar, arturduķ anların pāresini päre üze. Anların [77a1] ki-
merseni bar kim, sözledi Tengri. Taķı kötürdi onların pāresini mertebeler. Taķı
birdük biz (2) Meryem oğlı 'isā'ka açuķ hüccetlerni taķı kuvvetlendürduķ anı
Cibrıl birle (3) yā İncil birle. Taķı eger tilese erdi Tengri öldürüşmegeyler erdi
anlar kim anların songında turur; (4) andın songra kim keldi anlarğa açuķ
hüccetler taķı anĉası bar kim hilāf kılıştılar. (5) Anların kimmerseni kâfir imān
ketürdi taķı anların kimmerseni kâfir boldı. Taķı eger tilese erdi Tengri, [77b1]
öldüşüşmegeyler erdi velı Tengri kılır neni kim tileyür.

B:254 Ey (2) anlar kim bittiler; ĉarc kılınğ ol nersedin kim rüzı kılduķ sizge, mun-
dın aşnu kim (3) kelgey kün, yoķ satıģ anıģ içinde taķı yoķ döstluķ taķı yoķ
şefā' at. (4) Taķı kâfirler ya' nı zekāt birmegenler, anlar küç kılınğlar.

B:255 Tengri, yoķ tapunğı yoķ meger (5) Ol, Tengri tirig, peyveste örelig kılınğ.
Tutmaz anı ımuźğanmaķ taķı uyku. [78a1] Anga ne kim kökler içinde tu-
rur taķı ne kim yer içinde turur. (2) Ol kim şefā' at kılur anıģ kâtında meger
destürı birle. Biltür (3) anı kim ileylerinde turur taķı anı kim artlarında turur.
Taķı kapsamaslar (4) nerseni 'ilmindin, meger ol nerseni kim tiledi. Yetti anıģ
kursisi (5) köklerge taķı yerge, taķı ağıruķ bolmas anga ol ikisinin saķlamaķı.
[78b1] Taķı ol yüksek, uluģ turur.

B:256 Yoķ küçemek dın içinde. (2) Belgülüg boldı könilik, azğınluķdın. Kim kim
kâfir bolsa (3) şeytānğa taķı bitse Tengriğa yapuştı (4) i' timādılığ ilükke yoķ
ayrılmaķ anga. Taķı Tengri (5) iştigen, bilgen.

B:257 Tengri anların döstı kim bittiler, ıkarur anlarını [79a1] ĉarangkuluķlardan
yaruķluķ tapa. Taķı anlar kim kâfir boldılar (2) anların döstları şeytānlar,
ıkarurlar anlarını yaruķ (3)-luķdın ĉarangkuluķlar tapa. Anlar anlar (4) ot eye-
leri; anlar anıģ içinde cāvidāneler.

B:258 Körmeding mü (5) ol kim hüccetleştü İbrāhīm birle, İdisi içinde kim birdi anga [79b1] Tengri mülkni ol vaktın kim aydı İbrāhīm; benim İdim ol kim (2) tırgürür taķı öldürür. Aydı; men tırgürür men taķı öldürür men. (3) Aydı İbrāhīm; ھاқиқат üze Tengri keldürür künni maşnıkdın, kelgil aning birle (4) mağribdin. Mutehayyir boldı ol kim kâfir boldı. Taķı Tengri (5) köndürmes zâlim erenlerni.

B:259 Yâ aning mengizlig kim [80a1] keçti konum üze taķı ol tüşgen turur küge-leri. (2) Aydı; neteg tırgürür munı Tengri, ölmışdin song. (3) Öldürdi anı Tengri yüz yıl, andın song qopğardı anı aydı; (4) “neççe kiçting?” aydı; “kiçtim bir kün yâ künnüng (5) pâresi”. Aydı kim; “kiçting yüz yıl”. Baķğıl [80b1] ta’ âmüngka taķı içesi nersengke aynamadı. (2) Taķı baķğıl eşkekinge taķı kılmaķımız üçün sini nişân (3) kişilerge. Taķı baķğıl süngükler tapa neteg qopğarur miz anı, (4) andın song keçürür miz anga etni. Ol vaktın kim açuķ boldı anga, aydı; bilür men, (5) ھاқиқат üze Tengri, qamuğ nerse üze yaraqlıg turur.

B:260 Taķı aydı İbrāhīm; [81a1] ey igitlegen Tengri; körküzgül manga neteg tırgürürsün ölüglerni. Aydı; (2) bitmedingiz mü? Aydı; bittim, ançası bar qarār qılsun ya’ nı qarār könglüm. Aydı; tutğul yâ ayğıl (3) törtni, quşdın, qışturğul anlarını sening tapa. Andın song qılğıl (4) tegme bir dağ üze anların pâreni andın song ündeğil anlarını (5) kelgeyler sanga iwe. Taķı bilgil, ھاқиқат üze Tengri yingen, hikmet birle iş qılğan.

B:261 [81b1] Anlarning şıfatı kim harc qılurlar mâllarını (2) Tengri yolında ol ewünnüng şıfatı mengizlig kim ündürdi yitti (3) buğday başını, tegme bir buğday başı içinde yüz ewün bar. (4) Taķı Tengri qat qat qılur kimge tilese. Taķı Tengri king, (5) bilgen.

B:262 Anlar kim harc qılurlar mâllarını Tengri [82a1] yolında andın song uydurmaslar anı kim harc kıldılar, minnetni taķı âzârını (2) anlarğa şevâbları İdilari qatında turur. Taķı yoķ qorķunç (3) anlarning üze taķı qağğurmaslar.

B:263 Söz körkülig (4) taķı yarlıkamaķ yaşıraq ol şadaqadın kim uyar anga (5) âzâr. Taķı Tengri bay turur, qınamaķğa iwmegen.

B:264 Ey anlar kim bittiler; [82b1] bâıl kılmanğ şadaqalarngızını minnet birle taķı âzâr birle (2) ol kimerse mengizlig kim nafaka qılur mâlını halklarınğ körmeki üçün taķı (3) bititmes Tengriğa taķı kıyâmet künge. Aning şıfatı (4) ol tayığ taş şıfatı mengizlig kim aning üze topraķ taķı tegdi anga uluğ katrelıg yağmur (5) taķı qoğtı anı yalınğ. Yaraqları yitmez nerse üze [83a1] andın kim qazğandılar. Taķı Tengri köndürmes kâfir erenlerni.

B:265 (2) Taķı anlarınq sıfâtı kim ĥarc kılurlar mällärnı, Tengrining (3) ĥöşnüdlükın isteyür Tengri tölendürmek üçün özlerindin. (4) Ol büstän sıfat mengizlig kim yüksek yerde tegdi anga uluğ katrelig yağmur (5) taķı ketürdi mivesini iki kat, eger tegmese anga [83b1] uluğ katrelig yağmur çiyseg²³. Taķı Tengri anı kim kılursuz körge.

B:266 (2) Döst tutar mu sizde biringiz kim bolsa anga büstän, (3) ĥurmâ yıgaçlarındın taķı üzümlelerinden, aķar astındın arıķlar, (4) anga aning içinde mivelelerinden kāmıuğındın bar. Taķı anga uluğluk (5) taķı anga za'if oğlanlar bar taķı tegdi anga kasurķa kim [84a1] aning içinde ot bar, taķı köydi. Aning mengizlig beyän kılur Tengri sizge (2) nişänlernı bolğay kim siz endişe kılğay siz.

B:267 Ey anlar kim (3) bittiler; ĥarc kılınğ kazğangangız nerselerning yaķşılarındın taķı andın kim (4) çıkarduk sizge üçün yerdin. Taķı uğramang (5) asıgızsıķa andın ĥarc kılursuz taķı ermes siz aning alğanları [84b1] meger kim köz yum-sangız aning içinde. Taķı biling ĥaķıķat üze Tengri (2) bay, ögülmış.

B:268 İblis va'de kılur sizge dervişlikni (3) taķı buyurur sizge körksüz işni. Taķı Tengri va'de kılur sizge yarlıķamaķnı (4) andın artuķluknı. Taķı Tengri king, bilgen.

B:269 Bırür (5) 'ilm ve 'amelni kimge kim tilese. Kim kim birilse 'ilm taķı 'amel birildi [85a1] edğülükni köp. Taķı saķınmas meger 'aķllar eyeleri.

B:270 (2) Taķı ne kim ĥarc kılsangız nafaķadın yâ neźr kılsangız neźrdin (3) ĥaķıķat üze Tengri bılır anı. Taķı yok küç kılğanlarğa yarıçilerdın.

B:271 (4) Eger belgürtsengiz şadaķalarnı, ne yaķşı nerse ol. Taķı (5) eger örtse-ngiz anı, taķı birsengiz anı dervişlerge, ol yaķşırak [85b1] sizge. Taķı örter siz-din yawuzluklarınğızdın, taķı Tengri (2) anı kim kılursuz bilgen.

B:272 Yok sening üze anlarınq köndürmeki (3) veli Tengri köndürür kimni tilese. Neni kim ĥarc kılsangız (4) edğülükdin ya'ni mældin özüngüzge ök. Taķı ĥarc kılmas siz meger Tengri rızasını (5) isteyü. Taķı neni kim ĥarc kılsangız mældin tükel tegrülgey sizge.

B:273 [86a1] Taķı siz küç kılınmas siz ol dervişlerge kim (2) ĥabs kılındılar Tengri yolu içinde. Yarağları yetmes (3) yürimeķge yerde. Sizer anlarını bilmegen, bay-lar, (4) saķınmaķdın. Bılırsün anlarını, anlarınq nişänı birle. Tilemesler (5) ki-şilerdın kaķıgıķ kılur. Taķı ne kim ĥarc kılsangız mældin, ĥaķıķat üze [86b1] Tengri, anı kim bilgen.

²³ Harekelerini.

- B:274 Anlar kim harc kılurlar mällarını (2) tünle taķı kündüzle örtüglüg taķı āşkārā, anlarğa (3) şevābları anlarınğ İdisi katında. Taķı yok qorķuğ anlarınğ üze (4) taķı qağğurmaslar.
- B:275 Anlar kim yiyürler ribānı, (5) qopmazlar, meger qopar ol kim toķır anı [87a1] İblis, divānelıķdın. Ol munung birle kim anlar aydılar; (2) haķıķat üze satıg, ribā mengizlig. Taķı helāl kıldı Tengri satıgını (3) taķı harām kıldı ribānı. Kim kim kelse anga ögüt, (4) İdisindin, taķı yıgılsa, anga ol kim keçti. Taķı anıng işi (5) Tengriķa. Taķı kim kaytsa anlar [87b1] ot eyeleri, anıng içinde cāvidāneler.
- B:276 Berekātın kiterür (2) Tengri ribānıng arturur şadaķalarını. Taķı Tengri (3) süwmez tegme bir kāfir bolğannı, yazuķluğnı.
- B:277 Haķıķat üze anlar kim bittiler (4) taķı kıldılar eğgü işlerni taķı peyveste kıldılar namāznı. (5) Taķı birdiler zekātın anlarğa, anlarınğ yanutı İdilerning İdisi katında. [88a1] Taķı yok qorķuğ anlar üze taķı qağğurmaslar.
- B:278 (2) Ey anlar kim bittiler; saķınınğ Tengridin taķı qoğung (3) anı kim kıldı ribādın eger erdingiz erse bitgenler.
- B:279 (4) Eger kılmasangız, biling yā bildürüng toķuşmı Tengridin (5) taķı yalawaçındın. Taķı eger kaytsangız ya' nı tevbe kılsangız sizge mällarınıgızning sermāyesi [88b1] mällarınıgız. Küç kılmas siz taķı küç kılınmas siz.
- B:280 (2) Taķı eger bolsa dervişlik eyesi, küymek bay bolğınça. (3) Taķı kim şadaķa kılsangız yaķsıraķ sizge, eger bilür ersengiz.
- B:281 (4) Taķı saķınınğ kündin kaytanlursuz anıng içinde Tengri tapa. Andın songra (5) tükel birilür tegme bir ten anı kim qağğandı. Taķı anlar küç kılınmaslar.
- B:282*²⁴ [89a1] Ey anlar kim bittiler; qaçan kim borç alsangız borç birle (2) atanmış vaķtğa tegrü, biting anı. Taķı bitisün arangızda (3) bitigen, tüzlük birle. Taķı yıgılınmasun bitigen kim bitise, (4) neteg kim bildürdi anga Tengri, taķı bitisün. Aytu birsün ol kim (5) anıng üze haķķı taķı saķınsun Tengridin, İdisindin, taķı ekismesün [89b1] andın nerseni. Eger bolsa, ol kim anıng üze haķ bar, (2) yüngül uşluğ yā za' if yā yarağ yetmes kim (3) aytu birse ol aytu birsün erlig, tüzlük birle. Taķı tanuķ tikmek tileng (4) iki tanuķ, erenleringizdin. Eger bolmasalar (5) iki er; bir er iki tişi ol kimersedin kim rāzi bolursuz...²⁵
- B:*²⁶285 [90a1] ...Ķamuğ bitti Tengriğa taķı ferişteleringe kitāblarına taķı yalawaçlarına. (2) Ayırt kemişmez miz bir kimerse arasında yalawaçlarındın.

²⁴ Sondan eksik.

²⁵ Bakara Suresi 283-284. ayetler yoktur.

²⁶ Baştan eksik

Taکی aydılar; (3) işittük taکی boyun südük; yarlıkamaķing İdimiz, taکی sening tapa oқ (4) kaytmaq.

B:286 Teklif kılmaz Tengri tenge, meger yarağını. (5) Anga, ol kim kađđandı, taکی aning üze ol kim kađđandı. İdimiz; [90b1] tutmağıl bizni, eger unutsa miz yā haṭā kılsa miz İdimiz; (2) taکی yüklemeğil bizing üze ağır yükni, neteg kim yükleling anı anlar üze kim (3) bizdin aşnu. İdimiz; taکی yüklemeğil bizge anı kim yok küç (4) aning birle. Taکی keçürgül bizdin taکی yarlıkağıl bizge taکی raḥmet kılğıl bizge. (5) Sen erkligimiz; yāri birgil bizge kāfir erenler üze.

3.2. Âl-i İmran Suresi

[91a1²⁷] Tengri atı birle başlayur men, üküş raḥmetlig, raḥmeti lāzım.

A:1 ²⁸ انا الله اعلم

A:2 (2) Tengri, yok Tengri meger Ol, tirig; peyveste örelig kılğan.

A:3 İndürdi (3) sening üze kitābnı, haқ birle rāstlağan ol nersege kim ileyinde (4) turur. Taکی indürdi Tevrāt'ı taکی İncil'ni.

A:4 [91b1] Aşnudın köndürüglü kişilerni. Taکی indürdi ayırt kemişgenni. (2) Haқıkaṭ üze anlar kim küfr kettirdiler Tengrining açuқ ḥüccetleringe, anlarğa qın bar (3) kaṭıg. Taکی Tengri yingen, öç eyesi erür.

A:5 (4) Haқıkaṭ üze Tengri, örtülmes aning üze nerse yer içinde taکی (5) kök içinde ol.

A:6 Ol kim şüret kılr sizni raḥmler içinde [92a1] neteg tilese. Yok İdi meger Ol hikmet birle iş kılğan, Ol Ol kim yingen.

A:7 (2) İndürdi sening üze kitābnı. Andın āyetler berkitilmiş, (3) ol āyetler kitābnung aşı. Taکی öginler, oḥşaşanlar. (4) Anlar kim köngülleri içinde kışmak bar, uyarlar (5) ol nersege kim oḥşaştı andın fitne isteyü taکی [92b1] te'vilin isteyü. Taکی bilmes te'vilini meger Tengri. Taکی tölengenler (2) 'ilm içinde ayturlar; bittük anga қamuğ İdimiz (3) kaṭındın. Taکی saқınmas meger 'aқlar eyeleri.

A:8 İdimiz; (4) kışturmağıl köngüllerimizni ol vaқtın song kim köndürdüng bizni. Taکی bağıslağıl bizge (5) kaṭıngdın raḥmet; haқıkaṭ üze sen, sen baḥşış kılğan.

A:9 İdimiz; [93a1] kişilerin yığanı ol künge kim yok şek aning içinde. (2) Haқıkaṭ üze Tengri ḥilāf kılmaz va' dege.

²⁷ Bu varak 4 satırdır.

²⁸ Elif, lam ve mim harfleri için Türkçe tercüme kısmında "Ancak Allah bilir" mealinde Arapça bir ifade yer alır.

- A:10 Hakaikat üze anlar küfr ketürdiler, (3) menfa' at kılmağay anlardın malları taqı oğlanları, (4) Tengridın nersenı; taqı anlar otnung tamduqı.
- A:11 (5) Fir'avn kabilesining 'ādeti mengizlig. Taqı anların kim ollarning aş-nusındın [93b1] yalğanğa nisbet kıldılar nişānlarımıznı tuttı anların Tengri yazuqları birle. (2) Taqı Tengri kını katıg turur.
- A:12 Ayıl anlarğa kim (3) küfr ketürdiler; yingilgey siz, yıgilğay siz tamuğ (4) tapa. Taqı neme yawuz töşek turur.
- A:13 Erdi sizge nişān (5) iki ögür içinde kim satğastılar. Ögür öldürüşür Tengri-ning [94a1] yolu içinde, taqı bir ögür tağan. Körerler anlarını, iki anlarça, (2) köznüñ körmeki. Taqı Tengri qutlandurur yārisi birle kimni (3) tilese. Hakaikat üze anıñ içinde 'ibret bar közler eyeleringe.
- A:14 (4) Bezenildi kişilerge, ārzularnıñ süwügi; tişiler (5)-din taqı oğullarındın taqı cem' kılınmış köp mallarındın; [94b1] altundın taqı kümüşdin taqı nişānlıg kılınmış atlardın (2) taqı tiwedın, sıgırdın, qoydın, keçidin taqı ekindin. Ol yaqınraq tiriglik (3)-ning kalesi taqı Tengri anıñ qatında qaytğu yerning körk-lüglüki.
- A:15 Ayıl; (4) haber birür mü men sizge yağsırağ birle mundın, anlarğa kim saqındılar (5) anların İdisi qatında büstānlar, aqar astundın anklar [95a1] cāvidāneler anıñ içinde. Taqı cüftler anğ kılınmış taqı hōšnüdük (2) Tengri-dın. Taqı Tengri körgen kullarnı.
- A:16 Anlar kim ayturlar; (3) ey İdimiz; hakaikat üze biz bittük yarlıqağl bizge yazuqlarımıznı taqı saqlağl bizni (4) ot kınındın.
- A:17 Şabr kılğanlar taqı rāst ayğanlar (5) taqı tā' at kılğanlar taqı nafaka kılğanlar taqı yarlıkayu tilegenler [95b1] şehەرlerde.
- A:18 Tanuqluk birdi Tengri, hakaikat üze ol yok İdi meger ol, (2) taqı ferışteler, bi-lig eyeleri qopuğlı bolup 'adl birle. (3) Yok İdi meger Ol yingen, hikmet birle iş kılğan.
- A:19 Hakaikat üze din Tengri (4) qatında boyun sümek. Taqı hilāf kılışmadı an-lar kim birildiler kitābnı, (5) meger mundın songra keldi anlarğa 'ilm hased üçün aralarında. Taqı kim [96a1] taqı kim küfr ketürse Tengriñing nişānlarına hakaikat üze Tengri saqışı revān.
- A:20 (2) Hüccet kılsalar sening birle ayıl; hāliš kıldım özümni Tengriğa taqı ol kimerse kim (3) uydı manga. Taqı ayıl anlarğa kim birildiler kitābnı taqı kitābsuzlagan (4) müsülmān boldunguz mu? Eger müsülmān bolsalar köñüldi-ler. Taqı eger f'rāz kılsalar, (5) hakaikat üze sening üze tegürmek. Taqı Tengri körgen kullarnı.

A:21 [96b1] Hâkikat üze anlar kim küfr ketürürler Tengrining nişanlarına, taqı öldürürler (2) peygâmbirlerni, haqdın öngin birle taqı öldürürler anlarını kim buyururlar (3) 'adl birle kişilerdin, müjde birgil anlarğa, iglig 'azâb birle.

A:22 (4) Anlar anlar kim bâıl boldı 'amelleri dünyâ içinde (5) taqı ol cihânda. Taqı yok anlarğa yârı birgenlerdin.

A:23 Körmeding mü [97a1] anlar kim birildiler ülüş kitâbdın ündenürler (2) Tengrining kitâbı tapa hükim kılsun üçün anların arasında. Andın song i' râz kıılır (3) bir ögür anlardın, taqı anlar yüz ewürgenler.

A:24 Ol (4) munung birle kim aydılar; yoqamağay bizge ot meger (5) sanlıg künlere. Arşıqturdı anlarını dınleri içinde, ol nerse kim erdiler [97b1] çatarlar.

A:25 Neteg ol vaktın kim cem' kıldıq anlarını ol künge kim yok şek (2) aning içinde. Taqı tükel birildi tegme bir ten, ten kim kağğandı; taqı anlar (3) küç kılınmaslar.

A:26 Aygıl; ey tutmağğa sezâ Tengri mülknüing erkligi, birür sen mülkni (4) kimge tileseng tutar sen mülkni kimdin kim tileseng. 'Aziz kıılır sen (5) kimni tileseng taqı h'âr kıılır sen kimni tileseng. Elingde hayr. Hâkikat üze sen [98a1] yarağlıg.

A:27 Kiwürür sen tünni kündüzge taqı kiwürür sen, (2) kündüzni tünge. Taqı çıkarur sen, trıgıni öltügdin (3) taqı çıkarur sen, öltügni trıgıdin. Taqı rüzi birür sen kimge tileseng, (4) sansız.

A:28 Tutmasun mü'minler kâfirlerni (5) döstlar mü'minlerdin bisre. Taqı kim kim kılsa anı [98b1] ermez Tengridin nerse içinde meger kim sakınsang anlardın (2) sakıngu nersedin. Taqı qorqutur sizni Tengri özindin. Taqı Tengri tapa (3) qaytmaq.

A:29 Aygıl; eger örtsengiz ol nerse kim köküzleringiz içinde turur (4) yâ aşsangız bilür anı Tengri. Taqı bilür ol nerse kim kökler içinde turur (5) taqı ol nerse kim yer içinde turur. Taqı Tengri tegme bir nerse üze yarağlıg turur.

A:30 [99a1] Ol kün kim bilür tegme bir ten anı kim kıldı edğülükdin hâzır kılınmış. (2) Taqı anı kim kıldı yawuzluğdın, ârzulayur kim bolsa aning arasında taqı aning arasında (3) oruq yırak. Taqı qorqutur sizni Tengri özindin taqı Tengri (4) rahmet kılğan kullarğa.

A:31 Aygıl; eger süwer ersengiz Tengrini (5) özüng manga süwsün sizni Tengri taqı yarlıkasun sizge [99b1] yazuqlaringızni. Taqı Tengri yarlıkagan, rahmet kılğan.

A:32 Aygıl; boyun süng (2) Tengriğa taqı yalawaçka. Eger i' râz kılsangız hâkikat üze Tengri süwmez (3) kâfirlerni.

A:33 Haқиқat ۇze Tengri ۇdۇrdi Ādem'ni taқı Nūh'ni (4) taқı İbrāhim қабіlesin taқı 'İmrān қабіlesin 'ālemler ۇze.

A:34 (5) Oғlanlarını, pāresi pāredin. Taқı Tengri ішіngen, [100a1] bilgen.

A:35 Ol vaқtın kim aydı 'İmrāning tışisi; İdim haқиқat ۇze men (2) neyr kıldım sanga anı kim қarnım ішінde āzād қılınmış. Qabul қılğıl mindin (3) haқиқat ۇze sen sen ішіngen, bilgen.

A:36 Ol vaқtın kim qoğtu anı, (4) aydı; İdim; men qoğtum anı tışi taқı Tengri (5) bilgenrek ol nersenı kim qoydı. Taқı ermes erkek, bu tışi mengizlig. [100b1] Haқиқat ۇze men atadım²⁹ anga Meryem. Taқı haқиқat ۇze men sıwındurur men anı sanga (2) taқı oғlanlarını İblisdin taş birle atılmış.

A:37 Taқı qabul kıldı anı (3) İdisi, qabul birle körklüg taқı ündürdi anı, körklüg ünme. (4) Taқı yanadı anı Zekerıyyā'ğa. Tegme bir kez kim kirdi anıng ۇze (5) Zekerıyyā mihrābğa, buldı anıng қatında rüzı. [101a1] Aydı; ey Meryem; sanga nirdin bu? Ol aydı; Tengri (2) қatındın. Haқиқat ۇze Tengri rüzı қılır kimge tilese, sansız.

A:38 Anda (3) du'ā kıldı Zekerıyyā İdisinge. Aydı; İdim; birgil manga sening қatındın (4) oғlan ang; haқиқat ۇze sen du'āning ішіngeni.

A:39 Qıqırdı anı (5) ferishteler, taқı ol örü turğan, namāz қılır mihrābda; [101b1] haқиқat ۇze Tengri müjde birür sanga Yaһyā birle, rāstlağan, kelimeni Tengri-din, (2) taқı uluğ, tışilerge yawuzmağan taқı peygāMBER eqğülerdin.

A:40 Aydı; (3) İdim neteg manga oғlan taқı tegdi manga uluğluğ (4) taқı 'avratım qısır. Aydı; anıng teg Tengri қılır neni kim tilese.

A:41 (5) Aydı; İdim; қılğıl manga nişān. Aydı; sening nişāning kim sözlemeseng [102a1] kişilerge üç kün meger işāret. Taқı yād қılğıl İdingni (2) köp, taқı namāz қılğıl kiçede taқı ertede.

A:42 Taқı ol vaқtın kim aydı (3) ferishteler; ey Meryem; haқиқat ۇze Tengri ۇdۇrdi sini ang kıldı sini (4) taқı ۇdۇrdi sini 'ālemiyānning tışileri ۇze.

A:43 Ey Meryem; tā' at қılğıl İdingge. Secde қılğıl taқı rükū' қılğıl, rükū' қılғанlar birle.

A:44 [102b1] Ol gaybnug haberlerindin, vaһy қılır miz anı sening tapa. Taқı ermeding (2) anların қatında ol vaқtın kim kemişürler qalemlerin ya' nı kimār oқların anların қayusı oğқа kirür (3) Meryem'ge. Taқı ermeding anların қatında ol vaқtın kim huşümet қılurlar.

²⁹ Ad verdim.

A:45 (4) Ol vaktın kim aydı feriştelər; ey Meryem; hâkîkât üze Tengri müjde birür sanga (5) kelime birle anınd anıng atı Mesîh, Meryem oğlu [103a1] ‘isâ, şerîf dünyâda taqı ol cihânda, (2) taqı yawuq kılınmışlardın.

A:46 Taqı sözleyür kişilerge, bişik içinde taqı orta yaşda (3) taqı edgülerdın.

A:47 Aydı; İdim, neteg bolur manga (4) oğlan taqı sıkarnadı meni kişi? Aydı; anıng mengizlig (5) yaratur neni kim tilese. Kaçan kim hükm kılşa işni, hâkîkât üze aytur; [103b1] aytur; “bolgul” bolur.

A:48 Taqı ögretür anga kitâbnı taqı şerî’ atnı (2) taqı Tevrât’nı taqı İncil’ni.

A:49 Taqı yalawaç Ya’ kûb oğlanları tapa. (3) Hâkîkât üze men keldim sizge nişan birle İdingizdın. Hâkîkât üze men endâze kılur men (4) sizge, balçıkdın kuş şüreti mengizlig ürer men anıng içinge (5) bolur kuş Tengri buyrukı birle. Taqı ongaltur men toğa közsüzni [104a1] taqı ala tenlignı. Taqı tırgürür men Tengri buyrukı birle. Taqı haber birür men sizge (2) ol nerse birle kim yirsüz taqı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwleringiz içinde. Hâkîkât üze (3) anıng içinde nişan bar sizge eger erdingiz erse bitgenler.

A:50 Taqı râstlağan (4) ol nerseni kim ileyimde turur Tevrât’nı. Taqı helâl kılmaķım üçün sizge (5) ol nersening pâresin harâm kılındı sizing üze. Taqı keldim sizge nişan birle, [104b1] İdingizdın korkung Tengridın taqı boyun süng manga.

A:51 Hâkîkât üze Tengri (2) benim İdim taqı sizing İdingiz kulluķ kıling anga. Bu, köni yol.

A:52 (3) Ol vaktın kim bildi ‘isâ anlardın küfni aydı; kim turur yârîçilerim (4) Tengri tapa. Aydı; üdründüler biz Tengrining yârî birgenleri. Bittük (5) taqı tanuķluķ birgil munung birle kim biz boyun sügenler.

A:53 İdimiz; bittük biz ol nersege kim [105a1] indürdük taqı uyduķ yalawaçķa taqı bitgil bizni (2) tanuķluķ birgenler birle.

A:54 Taqı hîle kıldılar hîle yanut birdi Tengri. Taqı Tengri (3) meger kılğanlarning yahşıraķı.

A:55 Ol vaktın kim aydı Tengri; ey ‘isâ; men tükel alğanıng men (4) taqı kötürgenıng men benim tapa taqı anğ kılğanıng men anlardın kim taqı küfr ketürseler, (5) taqı anlarning kılğucısı men uydılar sanga, anlarning üstüninde kim küfr ketürseler [105b1] kıyâmet küninge tegrü. Anınd songra benim tapa kaytğı yeringiz taqı hükm kılur men (2) sizing arangızda.

A:56 Ol nerse içinde kim erdingiz anıng içinde kim hılâf kılursuz anlar kim (3) küfr ketürdiler kınayur men anları katıg kın dünyâda (4) taqı ol cihânda. Taqı yok anlarğa yârî birgenlerdın.

- A:57 Taqı anlar kim (5) bittiler taqı kıldılar edğü ‘amellerni, tükel birür anlarğa şeväblarnı. [106a1] Taqı Tengri süwmez küç kılğanlarnı.
- A:58 Ol, okuyur miz anı sening üze (2) nişānlardıñ taqı hıkmctlig zıkrđın ya’ nı Qur’ān’dın.
- A:59 Haqıqat üze ‘isā’ning şıfatı (3) Tengri qatında, Ādem şıfatı mengizlig yarattı anı topraqđın. Andın song (4) aydı anga; “bolğul” bolur.
- A:60 Bu haq İğingdin, bolmağıl (5) şek bolğanlardın.
- A:61 Kim hüccetleşse sening birle aning içinde mundın songra kim keldi sanga [106b1] ‘ilmdin ayğıl; keling ündegeling oğullarımızñı taqı oğullarñıgızñı, (2) taqı tışilerimizni taqı tışileringizni taqı özlerimizni taqı özleringizni. (3) Songra la’ net kılışalım, pes kılalım Tengri la’ netini yalğançılar üze.
- A:62 (4) Haqıqat üze bu, ol haq söz. Taqı yok Tengridin meger (5) Tengri. Haqıqat üze Tengri ol yingen, hıkmct birle iş kılğan.
- A:63 Eger i’ rāz kılısalar [107a1] haqıqat üze Tengri bilgen fesād kılğanlarnı.
- A:64 Ayğıl; (2) kitāb eyeleri keling bir kelimege kim tüz turur bizing aramızda taqı sizning arangızda (3) kim kulluk kılmasa miz meger Tengriga taqı ortak koşmasa miz nerseni. Taqı (4) tutunmasa pāremiz pāreni İğiler Tengridin (5) öngin. Eger i’ rāz kılısalar ayding tanuqluq biring munung birle kim biz boyun birgenler.
- A:65 [107b1] Ey kitāb eyeleri; neşe hüccetleşürsüz İbrāhım içinde. (2) Taqı indürlmedi Tevrāt taqı İncil meger (3) andın song bilmes müsiz?
- A:66 Uş siz erenler uş bu erenler şöhet kılıştıngız (4) ol nerse içinde kim sizge ang birle bilig bar ne üçün hüccet kılışursuz ol nerse içinde kim (5) yok sizge aning birle bilig. Taqı Tengri bilür taqı siz [108a1] bilmes siz.
- A:67 Ermes erdi İbrāhım Cuhüd taqı Tersā (2) taqı ançası bar erdi haq dinge kışğan boyun sügen taqı ermes erdi ortak koşğanlardın.
- A:68 (3) Haqıqat üze halklarning yaqukrakı İbrāhım’qa anlar kim uydılar anga (4) taqı bu peygamber taqı anlar kim bittiler. Taqı Tengri (5) bitgenlerning dösti döst tuttı.
- A:69 Bir pāre kitāb eyelerindin [108b1] eger azdursalar sizni. Taqı azdurmaslar meger (2) özlerini, taqı bilmesler.
- A:70 Ey kitāb eyeleri; (3) ne üçün küfr ketürürsüz Tengrining āyetleringe taqı siz tanuqluq birürsüz?
- A:71 (4) Ey kitāb eyeleri; ne üçün qarıştırursuz haqnı bātıl birle (5) örter siz haqnı taqı siz bilürsüz.

A:72 Taķı aydı bir päre [109a1] kitāb eyelerindin; biting ol nersege kim indürildi anlar üze kim (2) Tengri künnüñ evvelinde taķı küfr ketürüng songında, bolğay kim anlar (3) qayığaylar.

A:73 Taķı bitmäng meger ol kimerse kim uydu dningizge. (4) Ayıt; haķıķat üze köni yol Tengriñing köni yolu kim birilse bir kimerse sizge birilgen nerse (5) mengzeşkini hüccetleşeler sizing birle İdingiz katında. Ayğıl; haķıķat üze [109b1] artuķluk Tengri eliginde birür anı kimge tilese. Taķı Tengri rahmeti king, (2) bilgen.

A:74 Hāşş kılur rahmeti birle kimni tilese, taķı Tengri (3) uluğ fażl eyesi.

A:75 Taķı kitāb eyelerindin kimerseñi bar kim eger (4) emin tutsang anı köp māl birle ötegey anı sening tapa. Taķı anlardın kimerseñi bar kim eger (5) emin tutsang anı bir altın birle ötemegey anı sanga meger peyvestelik kılsang anıñ üze [110a1] turuķup. Ol mung birle kim anlar aydılar; yoķ bizing üze ümmiler içinde (2) yol. Taķı ayturlar Tengri üze yalgannı, Taķı anlar (3) bilürler.

A:76 Yol bar, kim vefā kılsa 'ahdinge taķı saķınsa (4) haķıķat üze Tengri süwer saķıñanlarnı.

A:77 Haķıķat üze anlar kim bedel kılurlar (5) Tengriñing 'ahdi birle taķı antları birle az 'ivażnı anlar, [110b1] yoķ ülüş anlarğa ol cihānda. Taķı sözlemes anlarğa Tengri (2) taķı bakmaz anlarğa kıyāmet kün taķı anğ kılmas. (3) Taķı anlarğa iglig kın.

A:78 Taķı haķıķat üze anlardın öğürı bar kim büktürürler (4) tillerini kitāb birle saķınmaķıñız üçün kitābdın (5) taķı ermes ol kitābdın. Taķı ayturlar; ol Tengri [111a1] katındın. Taķı ermes ol Tengri katındın. Taķı ayturlar Tengri üze (2) yalgannı; taķı anlar bilürler.

A:79 Bolmadı yaratılmaşğa (3) birse anga Tengri kitābnı taķı hıķmetni taķı peygāmbırılıķnı (4) aysa kişilerge; "bolung kullar manga Tengridın (5) bisre taķı ançası bar; "bolung İdige nisbetligler munung birle kim öğretür erdingiz [111b1] kitābnı taķı munung birle kim oķıyur erdingiz."

A:80 Taķı buyurmas sizge (2) kim tutunsangız feriştelemi taķı peygāmbırlerni, İdiler. Buyurur mu sizge (3) küfr birle, ol vaķtın songra kim siz boyun sügenler.

A:81 Taķı ol vaķtın aldı Tengri (4) peygāmbırlerning 'ahdini ol nerse kim birdim sizing kitābdın taķı hıķmetdin (5) andın song keldi sizing yalawaç rāstlağan ol nerseni kim sizing birle [112a1] bitgey öksüz taķı yārı birgey öksüz. Aydı; iķrār kıldingız mu (2) taķı aldingız mu anıñ üze 'ahdimni. Aydılar; "iķrār kıldıuķ." (3) Aydı; "tanuķluk biring biz sizing birle tanuķlardın."

A:82 (4) Kim i' rāz kılsa andın song, anlar anlar buyruķdın çıķanlar.

A:83 (5) Tengri dınındın önginni mü isteyürsüz taķı anga boyun südi ol kimerse kim [112b1] kökler içinde taķı yerde, boyun sügey taķı boyun sümeyü. Taķı anıñ tapa (2) qaytanlırsuz.

A:84 Ayğıl; bittük Tengriğa taķı ol nersege kim indürildi bizing üze (3) taķı ol nerse kim indürildi İbrāhım üze İsmā'ıl taķı İshāķ üze (4) taķı Ya'ķüb üze taķı oğul oğlanları taķı anga kim birildi Mūsā (5) taķı 'İsā taķı peygāmbırlerni anların İdisindin. Ayırt kemişmez miz [113a1] anların birisi arasında. Taķı biz anga boyun sügenler miz.

A:85 (2) Taķı kim istese İslām'dın önginni dın, qabul kılınmağay (3) andın taķı ol cihānda yoķalğanlardın.

A:86 Neteg (4) köndürür Tengri ol erenlerni kim kāfir boldılar bitimişlerindin songra, taķı tanuķluk birdiler kim (5) haķıķat üze yalawaç rāst taķı keldi anlarğa açuķ hüccetler. Taķı Tengri [113b1] köndürmes küç kılğan erenlerni.

A:87 Anlar cezāları (2) haķıķat üze anlar üze Tengriñing la'neti taķı feriştelerning taķı kişilerning, (3) kamuğnung.

A:88 Cāvidāneler anıñ içinde. Yüngül kılınmaz anlardın (4) kın taķı küyülmesler.

A:89 Meger anlar kim (5) tevbe kıldılar andın songra ongardılar. Haķıķat üze Tengri [114a1] yarlıkağan, rahmet kılğan.

A:90 Haķıķat üze anlar kim kāfir boldılar, bitişlerindin songra (2) andın songra ziyāde boldılar küfr yanındın, qabul kılınmağay tevbeleri. (3) Taķı anlar anlar azğunlar.

A:91 Haķıķat üze anlar kim kāfir boldılar (4) taķı öldiler taķı anlar kāfirler qabul kılınmağay olarnıñ birindin (5) yerning tolusı altın taķı eger yulunsa anıñ birle. Anlar [114b1] anlarğa kın iglig taķı yoķ anlarğa yārı birgenlerdin.

A:92 (2) Bulmağay siz eğgülni, harc kılınız çağa tegrū ol nersedin kim süwer. Taķı ne kim (3) harc kılsangız nersedin haķıķat üze Tengri bilgen turur.

A:93 Ta'āmnung kamuğı (4) erdi helāl Ya'ķüb oğlanlarına meger ol nerse kim harām Ya'ķüb (5) özi üze mundın aşnu kim indürülse Tevrāt. Ayğıl; [115a1] keling Tevrāt birle oķung anı eger ersengiz rāst ayğanlar.

A:94 (2) Kim kim çatsa Tengri üze yalgannı andın songra, (3) anlar anlar küç kılğanlar.

A:95 Ayğıl rāst aydı Tengri; (4) "uyung İbrāhım dninge müsülmānlık halde taķı ermedi (5) ortak қоşғанların."

- A:96 Halk üçün qodulğan ewnüng ilki [115b1] ol kim Mekke'de turur, bereketlig taqı köni yol 'älemlerğa.
- A:97 Anıng içinde (2) nişanlar açuqlar, İbrāhīm ornı. Taqı kim kirse anga (3) boldı qurtulğan. Taqı Tengriğa kişiler üze ewnüng hac qılmaqlı ol kimerse kim (4) yaraqlı yetse anıng tapa yolğa. Taqı kim kâfir bolsa, haqıkat üze Tengri (5) mungsuz 'älemlerdin.
- A:98 Aygıl; ey kitāb eyeleri; ne üçün [116a1] kâfir bolursuz Tengrining nişanlarına taqı Tengri tanuq (2) ol nerse üze kim qılursuz.
- A:99 Aygıl; ey kitāb eyeleri; ne üçün (3) yıgar siz Tengri yolındın ol kimerse kim bitti, isteyürsüz anga (4) egrilikni, taqı siz tanuqlar. Taqı ermes Tengri osang ol nersedin kim (5) qılır siz.
- A:100 Ey anlar kim bittiler; eger boyun birsengiz [116b1] bir ögürge anlardın kim birdiler kitābnı kaytarğaylar (2) bitnişingizdin songra kâfirler.
- A:101 (3) Neteg kâfir bolur siz taqı sizler okunur sizing üze Tengrining āyātı taqı içingizde yalawaqlı. (4) Taqı kim kim yapuşsa Tengriğa köndürülürdi köni (5) yolğa.
- A:102 Ey anlar kim bittiler; saqıning Tengridin, [117a1] anıng saqınmaquının haqkıñça. Taqı ölmeng, meger taqı siz (2) boyun sügenler siz.
- A:103 Yapuşuñ Tengrining urkanığa ya'ni Tengrining 'ahdinge, kamuğ, (3) taqı tarılmang. Taqı yād qalıñ Tengrining ni' metini, sizing üze, (4) ol vaqtın kim erdingiz düşmenler, taqı yaraşuq keyiştı köngülleringiz ara taqı boldunguz (5) ni' meti birle uyalar. Taqı erdingiz çukur kırığı üze, [117b1]³⁰ otdın, taqı kutğardı sizni andın. Anıng mengizlig ... (2) sizge āyetlerini bolğay kim siz könülgey siz.
- A:104 Taqı bolsun (3) bir ögür, ündeyürler yaşılılıq tapa taqı buyurur edğülük (4) taqı yıgarlar körksüz işdin. Taqı anlar anlar qurtulğay.
- A:105 (5) Taqı bolmang anlar mengizlig kim taqıldılar taqı hilāf ... [118a1] munnın songra kim keldi anlarğa açuq hüccetler. Taqı anlar anlarğa (2) qın uluğ.
- A:106 Ol kün aqarur yüzler taqı qararur (3) yüzler. Anlar kim qarardı yüzleri; (4) küfr ketürdügüz mü bitnişingizdin songra? Taqı tating qınnı, (5) munung birle kim küfr ketürür erdingiz.
- A:107 Taqı anlar kim taqı aqardı [118b1] yüzleri Tengrining rahmeti içinde, anlar anıng içinde cāvidāneler.

³⁰ Sayfa bozuk, metin kenarları okunmuyor.

- A:108 (2) Ol Tengrining äyetleri okuyurmuz anı sening üze haqq birle. Taqı tilemes (3) Tengri kücni, 'älemlerğa.
- A:109 Taqı Tengriğa ol nerse kim kökler içinde (4) taqı ol nerse kim yer içinde. Taqı Tengri tapa qaytarılır işler.
- A:110 (5) Erdingiz ümetning yaşıısı kim çıkarıldı kişilerge, buyurar siz [119a1] edgülik birle taqı yığar siz körksüz işdin taqı biter siz (2) Tengriğa. Eger bitse erdi kitāb eyeleri erdi yaşııraq anlarğa. (3) Anlardın bitgenler taqı üküşrekleri buyrukdın çıqğanlar.
- A:111 (4) Ziyān kılmağaylar sizge, meger āzār. Taqı toquşsalar sizing birle, ewürgeyler (5) songlarını, yārī birilmezler.
- A:112 Ulurdı³¹ anlarning üze h'ārluq [119b1] nirde kim bulunsalar, meger 'ahdı birle Tengridın taqı 'ahd birle kişilerdin. (2) Taqı sezā boldılar öfkege Tengridın. Taqı uruldı anlar üze dervişlik. (3) Ol munung birle kim erdiler küfr ketürürler Tengrining äyetlerine (4) taqı öldürürler peygāمبرlerini, haqdın öngin birle. Ol munung birle kim yazdılar (5) taqı erdiler haddin keçgenler.
- A:113 Ermesler berāber. [120a1] Kitāb eyelerindin köni ümmet, köni ümmet. Okıyurlar Tengrining äyātını (2) tününg sā'atlerinde taqı anlar secde kılurlar.
- A:114 (3) Biterler Tengriğa taqı kıyāmet künge. Taqı buyururlar edgülik birle taqı yığarlar (4) körksüz işdin taqı iwerler yaşıı işler içinde. (5) Taqı anlar edgülerdin.
- A:115 Taqı ne kim kılsangız yaşıılıkdın, [120b1] küfr ketürülmegey siz anga. Taqı Tengri bilgen saqınğanlarını.
- A:116 Haqıqat üze (2) anlar kim küfr ketürdiler, mungsuz kılmaq anlardın malları taqı (3) oğlanları, Tengridın nerseni. Taqı anlar ot (4) eyeleri; anlarning içinde cāvidāneler.
- A:117 Ol nersening şıfatı kim harc kılurlar (5) bu yaqınraq tiriglik içinde, yel şıfatı mengizlig aning içinde sawuqluq bar, [121a1] tegdi erenlerning ekinige kim küç kıldılar özlerine, helāk kıldılar. (2) Taqı küç kılmadı anlarğa Tengri, taqı ançası bar özlerine küç kılurlar.
- A:118 (3) Ey anlar kim bittiler; tutunmang iç dōst, (4) sizdin bisre. Taqışır kılmaslar sizge, fesād yanındın süwdiler munı kim emgendingiz siz. (5) Belgürdi yigrençilik ağızlarındın taqı ol nerse kim [121b1] örter köküzleri ya' nı köngülleri uluğraq. Beyān kılduq sizge äyetlerni (2) eger bilür ersengiz.

³¹ "Uruldı" olması gerekir.

A:119 Uş siz erenler bu erenler süwer siz anlarını (3) taqı süwmezler sizlerni. Taqı bitersiz kitâbğa karıuşınge. (4) Taqı ol waqtın kim satğaştılar aydılar; "bitnik". Taqı ol waqtın kim hâli boldılar, ıurdılar (5) sizing üze parmaq uçlarını, öfkedin. Aygıl; "ölüng öwkengiz birle" [122a1] haqikat üze Tengri bilgen köküzler eyesini.

A:120 Eger yokasa sizlerge (2) edgühük qağıurtur anlarını. Taqı eger tegse sizge yawuzluq, (3) sewünürler aning birle. Taqı eger şabr kılsangız taqı saqınsangız, ziyân tegürmes sizge (4) anların keydleri, nerse. Haqikat üze Tengri, anı kim kılurlar kapsağan.

A:121 Taqı ol waqtın kim (5) erte birle keldingdin, indürürsün mü'minlerni orunlarda, [122b1] toquşmaq üçin. Taqı Tengri işitgen, bilgen.

A:122 Ol waqtın kim uğradı iki ögür (2) sizdin kim yüreksiz bolsalar taqı Tengri yârı birgüci ol iki. Taqı Tengri üze (3) tevekkül kılsun mü'minler.

A:123 Taqı yârı birdi sizge Tengri (4) Bedr'de, za'ifler. Korkung Tengridin, bolğay kim siz (5) şükr kılgay siz.

A:124 Ol waqtın kim aytursun mü'minlerge; tap kelmegey mü sizge [123a1] kim meded kılsa sizge İdingiz üç ming birle, (2) ferıştelerdin, indürülmüşler.

A:125 Ya'nı, tap kelür eger şabr kılsangız taqı saqınsangız (3) taqı kelseler sizge iwmeklerindin bu, meded birgey sizge (4) İdingiz biş ming birle, ferıştelerdin, nişân kılganlar.

A:126 (5) Taqı kılmadı anı Tengri, meger müjde taqı qarâr kılmak üçin köngülle-ringiz sizge [123b1] aning birle. Taqı ermes yârı sizge meger Tengri katındin, yingen, (2) hikmet birle iş kılgan.

A:127 Kesmek üçün bir ögürni anlardın kim küfr ketürdiler, (3) yâ h'âr kılsa anlarını taqı ewrülsele nevmidler.

A:128 Yok sanga (4) işdin nerse, yâ kaytsa yâ tevbe qabül kılsa yâ kınasa anlarını; (5) haqikat üze anlar küç kılganlar.

A:129 Taqı Tengriğa ne kim kökler içinde turur [124a1] taqı ne kim yer içinde turur. Yarlıkayur kimge kim tilese taqı kınayur (2) kimni tilese. Taqı Tengri yarlıkağan, rahmet kılgan.

A:130 Ey anlar kim (3) bittiler; yimeng ribānı qat qat qat kılinmış (4) taqı saqıning Tengridin, bolğay kim siz qurtulğay siz.

A:131 Taqı saqıning ol otđın kim (5) anuq kılındı kâfirlerge.

A:132 Taqı boyun süng Tengriğa [124b1] taqı yalawaçğa, bolğay kim siz rahmet kılgay siz.

- A:133 Taķı iwing (2) yarlıkamaķ tapa İdingizdin taķı uķmaķķa, aning ini (3) k  k-ler taķı yer anuķ kılmdı saķınganlarķa.
- A:134 (4) Anlar kim ĥare kılurlar kinglikde taķı darlıķda taķı yutĥanlarķa (5)   fkeni taķı ‘afv kılĥanlarķa kiŗilerdin. Taķı Tengri s  wer körklüglük kılĥanlarını.
- A:135 [125a1] Taķı anlar kim ol vaķtın kim kıldılar k  rks  z iŗni y   k  c kıldılar (2)   zleringe; angdılar Tengrinı taķı yarlıķayu tilediler yazuķlarını. (3) Taķı kim yarlıķayur yazuķlarını, meger Tengri? Taķı peyvestelik kılmadılar (4) aning   ze kim kıldılar taķı anlar bil  rl  r anlar.
- A:136 Anlarning yanutı (5) yarlıkamaķ anlarning İdisindin; taķı b  st  nlar aķar astındın [125b1] arıķlar, c  vi  n  ler aning içinde. Taķı neme körklüg ‘amel kılĥanlarning yanutı.
- A:137 (2) Ke  ti sizdin aŗnu sünnetler. Y  r  ng (3) yerde taķı baķing, neteg erdi yalĥanka nisbet kılĥanlar (4) -ning iŗning sonĥı.
- A:138 Bu a  maķ kiŗilerge, taķı k  ni yol (5) taķı   g  t saķnuķlarķa.
- A:139 Taķı süst bolmang, taķı ka  ĥurmang. [126a1] Taķı sizler y  ksekrekler eger erdingiz erse bitgenler.
- A:140 (2) Eger tegse sizge baŗ, tegdi bu erenlerge baŗ, (3) aning mengizlig. Taķı ol künler, tezgindürür miz anı kiŗiler arasında; taķı Tengri bilsün     n (4) Tengri anlar kim bittiler; taķı tutunsun     n sizdin tanuķlar y   ŗehidler. (5) Taķı Tengri s  wmes k  c kılĥanlarını.
- A:141 Taķı arıtmak     n Tengri anlarnı kim [126b1] bitiler, taķı yoķatmak     n küfr ket  rgenlerni.
- A:142 Saķıngız mu kim (2) kirsengiz u  maķķa; taķı bilmedi Tengri anlarnı kim (3) toķuŗ kıldılar sizdin, taķı taķı ŗabr kılĥanlarını bilmek birle?
- A:143 Taķı (4)   rz  layur erdingiz   l  mn  , mundın aŗnu kim satĥaŗsangız anga. (5) K  rd  ng  z anı, taķı baķar siz.
- A:144 Taķı ermes Muĥammed [127a1] meger yalawa  , ke  ti aŗnusındın yalawa  lar. Eger   ldi (2) erse m  ,   ld  r  ldi erse m   ewrıldüngüz   k  leringiz   ze. Taķı kim (3) ewrülse iki ökçesi   ze, ziy  n kılmaĥay Tengriĥa nerse. Taķı yanut birgey (4) Tengri ŗ  kr kılĥanlarķa.
- A:145 Taķı bolmadı tenge kim   lse, (5) meger Tengri buyruķı birle, bitimek, vaķtı belĥ  l  g kılınmıŗ. Taķı kim tilese [127b1] d  ny  ning yanutını, birgey miz anga andın. Taķı kim tilese (2) ol cih  n yanutını, birgey miz anga andın. Taķı yanut birgey miz (3) ŗ  kr kılĥanlarķa.

- A:146 Tağı neçe köp peygamberdin, öldürüştü anıng birle (4) İfşige nisbetligler, köp. Süstlük kılmadılar ol nersege kim tegdi anlarğa, (5) Tengri yolu içinde. Tağı süst bolmadılar tağı h'âr bolmadılar. [128a1] Tağı Tengri süwer şabr kılğanlarını.
- A:147 Tağı bolmadı anlarning sözi, (2) meger kim ay(dı)lar; İdimiz yarlıkagıl bizge yazuklarımızni tağı haddin keçmekimizni (3) işimiz içinde tağı tölendürgül ayaklarımızni. Tağı yârî birgil bizge, (4) küfr ketürgen erenler üze.
- A:148 Birdi anlarğa Tengri dünyâ cezâsın (5) tağı âhîret şevâbının körkini. Tağı Tengri süwer körklüglük kılğanlarını.
- A:149 [128b1] Ey anlar kim bittiler; eger boyun süsengiz anlarğa kim (2) küfr ketürdiler, kaytarğaylar sizni ökçeleringiz üze; tağı ewrülgey siz (3) bu yokalğanlar, ziyân kılğanlar.
- A:150 Tengri yârîçingiz. Tağı ol yârî birgenlarning yahşırakı.
- A:151 (4) Kemişgey miz anlarning köngli içinde kim küfr ketürdiler qorquğnı (5) anıng birle kim ortak qoştı Tengriğa ol nerseni kim indürmedi anıng birle hüccet. [129a1] Tağı anlarning sığıngu yeri ot. Tağı neme yawuz zulm kılğanlarning ikâmet kılgu yeri.
- A:152 (2) Tağı râst aydı sizge Tengri va' desini ol vaqtın kim öldürsüz anlarını (3) buyrukı birle; ançağa tegrü kim ol vaqtın kim yüreksiz boldunguz tağı tartıştingiz iş içinde, (4) tağı yazdıngız³² mundin songra kim körküzdü sizge anı kim süwer siz. Sizdin (5) kimerseni tileyür dünyâni tağı sizdin kimerseni tileyür ol cihânnı. [129b1] Andın songra ewürdi sizni anlardın sinamak üçün sizni. Tağı keçürdi (2) sizdin tağı Tengri fazl eyesi bitgenler üze.
- A:153 (3) Ol vaqtın kim barursuz tağı küymezsüz bir kimerse üze, tağı yalawaç (4) ündeyür sizni song ögürüngüz içinde. Cezâ birdi sizge qadğuni, qadğu birle; (5) munung üçün kim qadğurmasang ol nerse üze kim fevt boldı sizdin tağı ol nerse üze kim tegdi sizge. Tağı Tengri [130a1] bilgen ol nerseni kim kılur siz.
- A:154 Andın song indürdi sizing üze (2) qadğudın songra emnni, imızğanmaknı; kelür bir ögürge, sizdin (3) tağı bir ögür qadğurttı anlarını özleri. Sizerler (4) Tengriğa haqdın önginni cähiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge (5) işdin nersedin? Ayğıl; haqıkat üze iş kamuğ Tengriğa, örterler [130b1] özleri içinde ol nerseni kim belgürtmesler sanga. Ayturlar; eger bolsa erdi (2) bizge işdin öldürülmegey erdük munda. Ayğıl; eger bolsangız (3) iwleringizde, çıktılar anlar bitindi anlar üze ölüm (4) yatğu yerleringe. Tağı sinamak üçün Tengri közleringiz içinde ya'nı köngülleringiz içinde (5) tağı munung üçün kim arıtsa ol

³² İsyen et-.

nerseni kim köngülleringiz içinde. Taķı Tengri bilgen ya'nı köküzler [131a1] içindeki nerseni.

A:155 Hākīkat üze anlar kim i' rāz kıldılar sizdin iki cem' (2) satkaştuķı künide hākīkat üze tayınmak tiledi anlardın İblīs ol nersening pāresi birle kim (3) kađǵandılar. Taķı keçürdi Tengri anlardın; hākīkat üze Tengri yarlıķaǵan, (4) kınamakǵa iwmegen.

A:156 Ey anlar kim bittiler; bolmang ol kimerseler mengizlig kim (5) küfr ketürdiler taķı aydılar karındaşlarına. Ol vaķtın kim yürüdiler yerde [131b1] yā erdiler ğazāt kıldılar. Eger bolsalar erdi bizing katımızda ölmegeyler erdi. Taķı (2) öldürölmegeyler erdi munung üçün kim kılsa Tengri anı ökünç köngüller içinde. (3) Taķı Tengri tırgürür taķı öldürür. Taķı Tengri ol nerseni kim kılsuz (4) körgen.

A:157 Taķı eger öldürölsengiz Tengri yolu içinde yā ölsengiz yarlıķamak (5) Tengridin rahmet. Yaḥşıraķ ol nersedin kim cem' kıurlar.

A:158 Eger [132a1] ölsengiz yā öldürölsengiz Tengri tapa yıǵıur siz.

A:159 Rahmet birle (2) Tengridin yumşadıng anlarǵa. Taķı eger bolsa erding irig, köngli kaķı (3) taķıǵaylar erdi yörengdin. Keçürgül anlardın taķı yarlıķayu tilegil (4) anların üçün taķı kengeşgil anlar birle iş içinde. Qayu vaķtın oǵrasang (5) tevekkül kılgıl Tengri üze. Hākīkat üze Tengri süwer tevekkül kılgıanlarını.

A:160 [132b1] Eger yāri birse sizge Tengri yok yingen sizge. Taķı eger (2) taķı eger qosa sizni kim turur ol kim yāri birür sizge (3) andın song. Tengri üze tevekkül kılsun bitgenler.

A:161 (4) Taķı bolmadı peyǵāmbereǵa kim hıyānet kılsa. Taķı kim hıyānet kılsa taķı kelgey ol nerse birle kim hıyānet kıldı (5) kıyāmet kün. Andın songra tükel tegrülür ol nerseni kim kađǵandı. [133a1] Taķı anlar küç kılınmaslar.

A:162 Ol kimerse mü kim uydı (2) ol kimerse mengizlig kim sezā boldı öwkege Tengridin. Taķı anıng sıǵınu yeri tamuǵ (3) taķı neme yawuz yatǵu yer, yapulǵu yer.

A:163 Anlar mertebeler Tengri qatında. Taķı Tengri (4) körgen ol nerseni kim kıurlar.

Minnet kıldı Tengri (5) bitgenler üze ol vaķtın kim ıdı anlar içinde yala- [133b1] Özlerindin oqıyur anlar üze āyetlerin. Taķı arıur anlarını (2) taķı ür anlarǵa kitābnı, ḥikmetni. Taķı hākīkat üze (3) erdiler mundın aşınu luķ içinde açuķ.

- A:165 Ol vaktın mu kim (4) Tengri sizge teggen. Tegdingiz siz iki ançağa (5) aydıngız neteg bu. Aygıl ol özleringiz katındın. [134a1] Hâkîkat üze Tengri kamuğ nerse üze yarağlıg.
- A:166 Taqı ol nerse kim tegdi sizge (2) iki cem' satğasmış kün. Tengri destürn birle taqı bilmek üçün (3) mü'minlerni;
- A:167 Taqı bilmek üçün anlar kim nafağa kıldılar. Taqı ayıtdı (4) anlarğa keling, uruşung Tengri yolu içinde. Yâ def' kıling (5) aydılar eger bilse erdük toquşnı. Uyğay erdük sizge anlarını kâfirlikğe [134b1] ol kün yakınrağ anlardın bitmekge. Ayturlar (2) ağızları birle ol nerseni kim yok köngülleri³³ içinde. Taqı Tengri bilgenrek (3) ol nerseni kim örterler.
- A:168 Anlar kim aydılar qarındaşlarına; taqı oturdılar (4) eger boyun süseler erdi bizge öldürülmegeyler erdi. Aygıl; def' kılingız özleringizdın (5) ölümni eger erdingiz erse râst ayğanlar.
- A:169 Taqı sizmegil [135a1] anlarını kim öldürüldiler Tengri yolu içinde ölügler. (2) Tirigler anların içisi katında rûzı birilürler.
- A:170 Süwünürler (3) ol nerse birle kim birdi anlarğa Tengri artuqsı edğülükdın; taqı süwünürler (4) anlar birle kim yetmediler anlarğa, songlarındın kim yok qorquñç (5) anların üze taqı qağğurmaslar.
- A:171 Süwünürler [135b1] ni'met birle Tengrisin taqı artuqluk birle taqı hâkîkat üze Tengri zâyı³⁴ kılmas (2) bitgenlerning şevâbın.
- A:172 Anlar kim icâbet kıldılar Tengriğâ (3) taqı yalawaçğa mundın song kim tegdi anlarğa baş. (4) Anlarğa kim körklüglük kıldılar anlardın taqı saqındılar şevâb (5) uluğ.
- A:173 Anlar kim aydı anlarğa kişiler; hâkîkat üze kişiler [136a1] yığıldılar sizge qorquñg anlardın. Arturdi anlarğa (2) imânı, taqı aydılar; tap bizge Tengri taqı neme yahş vekil kılınmış ya' nî saqçı.
- A:174 (3) Ewrüldiler ni'met birle Tengridin taqı artuq edğülük; tegmedi anlarğa (4) sıkamadı anlarını yawuzluk. Taqı uydılar Tengrining hoşnûdluğunge taqı Tengri (5) uluğ fazl eyesi.
- A:175 Hâkîkat üze ol İblis [136b1] qorqutur döstlarını, yâ döstlarındın. Qorqmang anlardın taqı qorquñg mindin, (2) eger erdingiz erse bitgenler.
- A:176 Taqı qağğutmasun sini, anlar kim (3) iwerler küfr içinde. Hâkîkat üze anlar ziyân tegürmegeyler (4) Tengriğâ nerse. Tileyür Tengri kim kılmasa anlarğa ülüş, (5) ol cihânda. Taqı anlarğa qın uluğ.
- A:177 Hâkîkat üze anlar satğın aldılar [137a1] küfmi imân birle, ziyân tegürmegeyler Tengriğâ nerse. Taqı anlarğa (2) qın iglig.

³³ Cevrinde köngün şeklinde yazılmıştır.

- A:178 Taqı saqınmasun anlar kim tandılar; haqıqat üze bu kim qoyu birür miz anlarımı yahşı özleringe. (3) Haqıqat üze qoyu birür miz anlarını (4) artsunlar üçün yazuq. Taqı anlarğa qın h'ar kılğan.
- A:179 Ermedi (5) Tengri kim qoqsa mü'minlerni, ol nerse üze kim siz aning üze, ançağa tegrü [137b1] ayursa arıqsızın arıqdın. Taqı ermedi Tengri mu'talı' kılssa ya'nı bildürmek üçün gaybnı (2) örtüglü üze. Veli Tengri üyürer yalawaqlarından kimni tilese. Biting Tengriğa taqı yalawaqlarına. Taqı eger (3) bitsengiz taqı saqınsangız, sizge uluğ şevāb.
- A:180 Taqı (4) saqınmasun anlar kim baqıllıq kılurlar ol nerse birle kim birdi anlarğa Tengri (5) faqlındın; ol yahşıraq anlarğa, ol yawuz anlarğa. Tavk kılınğaylar [138a1] anı kim baqıllıq kıldılar aning birle, kıyāmet kün. Taqı Tengriğa köklerin (2) mırāşı taqı yerning. Taqı Tengri ol nerseni kim qılursuz (3) bilgen.
- A:181 İştiti Tengri anlarınq sözini kim aydılar; haqıqat üze (4) Tengri derviş taqı biz baylar. Bitigey miz anı kim aydılar; taqı öldürmeklerdin (5) peygamberlerni, haqdın öngin birle. Taqı aytur miz tating.
- A:182 [138b1] Ol ol aning birle kim burun keçürdi eligleringiz. Taqı haqıqat üze Tengri (2) ermes küç kılğan qullarğa.
- A:183 Anlar kim aydılar; haqıqat üze Tengri 'ahd kıldı (3) bizing tapa kim bitmese miz yalawaqça, ançağa tegrü kim kelse bizge qurbān birle (4) yiyür anı ot. Aygıl; keldi sizge yalawaqlar, mindin aşnu, (5) açuq hücetler birle taqı ol nerse birle kim aydingız. Ne üçün öldürdügüz anlarını, [139a1] eger erdingiz erse rāst ayğanlar?
- A:184 Eger yalğanka nisbet kılsalar sini, (2) yalawaqlar sindin aşnu. Keldiler açuq hücetler birle (3) taqı kitāblar birle taqı yaruq kitāb birle.
- A:185 Tegme bir ten tatğanı (4) ölümnüq. Taqı haqıqat üze tükel tegrülürsüz yanutlarınqızın kıyāmet (5) kün. Kim kim yırağ kılındı otın taqı kiwrüldi uçmaqça, [139b1] kurtuldu. Taqı ermes yaqınraq tiriglik, meger arsqımaq metā'ı.
- A:186 (2) Sinanuroqsuz mällaringız içinde taqı tenleringiz içinde. Taqı eşitürök-süz (3) anlardan kim birildiler kitabını sizdin aşnu taqı (4) anlardan kim ortak qoştılar; āzār üküş. Taqı eger şabr kılsangız taqı saqınsangız, (5) haqıqat üze ol işlerning uğramaqındın.
- A:187 Taqı ol vaqtın kim aldı [140a1] Tengri anlarınq 'ahdini kim birildiler kitabını; beyān kılğay siz oq anı (2) kişilerge taqı örmegey siz anı. Bıraktılar anı arqalarınq a(r)tında. (3) Taqı bedel kıldılar aning birle az bahānı. Neme yawuz ol nerse kim bedel kılurlar.

- A:188 (4) Sakınmağıl anlarını kim sewünürler ol nerse birle kim keldiler ya' nî kıldılar taqı süwerler (5) taqı ögülseler ol nerse birle kim kılmadılar, sakınmağıl anlarını, [140b1] kırtulmak yerinde kıındın. Taqı anlarğa kın iglig.
- A:189 Taqı Tengriğa (2) köklerning mülki taqı yerning. Taqı Tengri kamuğ nerse üze (3) yarağlıg.
- A:190 Köklerning yaratmağı içinde taqı yerning taqı tün künnüng (4) biri biri son-
gınca yürümek içinde, kün nişanlar bar ' aqllar eyeler eyelerine.
- A:191 Anlar kim (5) yād kılurlar Tengriñi öre turup taqı oldurup taqı yanları
üze; [141a1] taqı endişe kılurlar köklerning yaratmağı içinde taqı yerning (2)
İdimiz, yaratmadıng yaratmadıng munı bātl. Anğlık sanga. Saqlağıl bizni (3)
otning kınıngdın.
- A:192 İdimiz, sen kimni kiwürseng otğa, (4) h'ār kıldıng anı. Taqı yok küç
kılğanlarğa yārı birgenlerdin.
- A:193 (5) İdimiz biz işittük ündegeni kim ya' nî kıkırğanı kim ündeyür ya' nî
kıkırrar bitmekge [141b1] kim, biding İdingizge; taqı bittük. İdimiz, yarlıgağıl
bizge yazuklarımızı (2) taqı kitergil bizdin yawuzluklarımızı taqı öldürgül
bizni edğüler birle.
- A:194 (3) İdimiz, taqı birgil bizge anı kim va' de kıldıng bizge yalawaçların üze.
Taqı h'ār kılmağıl bizni (4) kıyāmet kün, sen hilāf kılmaz sen va' deka.
- A:195 İcābet kıldı (5) anlarğa anların İdişi; haqıkat üze men zāyi' kılmas men
işlegening işini sizdin, [142a1] erkekdin yā tişidin, pārengiz pāredin. (2) Anlar
kim hicret kıldılar, taqı çıkarıldılar sarāylarındın, (3) taqı āzār tegrüldiler yolum
içinde, taqı öldürüştiler taqı öldürüldiler; kitergey men (4) anlardın yawuzluklarını
taqı kiwürgey men anlarını uçmağlarğa, (5) akar astındın arıqlar. Yanut, Tengri
[142b1] katındın. Taqı Tengri, aning katında yanutnug körklügi.
- A:196 Arsukturmasun sini (2) anların ewrılmek kim tandılar, iller içinde.
- A:197 Metā' az; (3) andın songra sığıngu yerleri tamuğ. Taqı neme yawuz tōšek.
- A:198 Velī (4) anlar kim saqındılar anların İdisindin; anlarğa büstānlar akar (5)
astındın arıqlar. Cāvidāneler aning içinde, tuzğu, Tengri [143a1] katındın. Ol
kim Tengri katında yahşıraq edğülerge.
- A:199 Taqı haqıkat üze kitab (2) eyelerindin kimersenı bar kim biter Tengriğa taqı ol
nersege kim indürüldi sizing tapa (3) taqı ol nersege kim indürüldi anlarğa, huşu'
kılğanlar Tengriğa. Bedel kılmaslar (4) Tengriñing āyetlerini, az bahānı. Anlar,
anlarğa şevābları (5) anların İdişi katında. Haqıkat üze Tengri saqışı revān.
- A:200 Ey [143b1] anlar kim bittiler; şabr kıling taqı şabr kılışing taqı turuķung yer-
leringizde. (2) Taqı³⁴ saqıning Tengridin bolğay kim siz kırtulğay siz.

³⁴ Varak burada Nisa suresine geçiyor o nedenle üstü kapatılmış yazılar yarım okunuyor. Arapça ayetten olası karşılıklar yazılmıştır.

3.3. Nisa Suresi

(3) Tengri atı birle başlayur men üküş rahmetlig, rahmeti lâzım.

N:1 (4) Ey kişiler; saķının ol İqingizdin kim yarattı sizni [144a1] bir tendin, taķı yarattı andın cüftini, (2) taķı yaydı ol ikisindin erenlerni üküş, taķı tişilerini. Taķı saķının (3) Tengridin, ol kim tileşürsüz anıng birle; taķı yawuķluklar birle. Haķıķat üze Tengri (4) erdi sizing üze saķçı.

N:2 Taķı biring öksüzlerge mällarnı (5) taķı tegşürmeng asıǵızını yaķşı birle. Taķı yimeng [144b1] mällarnı öz mällaringız tapa, haķıķat üze ol erdi uluǵ yazuķ.

N:3 (2) Taķı eger qorķsangız kim ‘adl kılmasangız öksüzler içinde, nikāh kıling (3) anı kim helāl boldı sizge, tişilerdin; ikin ikin taķı ücin ücin (4) taķı tördin tördin. Eger qorķsangız kim ‘adl kılmanız, birni, (5) yā ol nerse kim erklendi saǵ eligeringiz. Ol yaķınraq kim küç kılmasangız.

N:4 [145a1] Taķı biring tişilerge kabīnlerini birmek. Eger (2) hōş bolsalar sizge, nersedin andın, ten yanındın, ying anı (3) singüt bolsun sizge singüt bolsun sizge.

N:5 Taķı birmeng yüngül uşluǵlarǵa mällaringızını (4) ol kim kıldı Tengri sizge kopmak. Taķı rüzī biring anlarǵa (5) taķı keyüring anlarǵa ayding anlarǵa körklüg söz.

N:6 Taķı snang [145b1] öksüzlerini, ançaǵa tegrū kim ol vaķtın kim tegdiler nikāhqa. Eger (2) körsengiz anlardın könilikni, biring anlarǵa mällarnı. (3) Taķı yimeng ħaddin keçe taķı iwe kim (4) ulǵaysalar. Taķı kim bolsa bay, saķınsun; taķı kim (5) bolsa dervīş, yisün körklüglük birle. Taķı ol vaķtın kim birsengiz [146a1] anlarǵa mällarnı, tanuķ tiking anlarınǵa üze. Taķı tap (2) Tengri saķış kılgan.

N:7 Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim qoğtı (3) ata ana taķı yaķınraqlar taķı tişilerge ülüş (4) ol nersedin kim qoğtı ata ana yaķınraqlar, ol nersedin kim az boldı (5) andın yā üküş boldı ülüş farīza kılınmış.

N:8 Taķı ol vaķtın kim hāzır boldı [146b1] ülüş kılmaķǵa, yawuķluk eyeleri, öksüzler, taķı dervīşler, (2) rüzī biring anlarǵa andın taķı ayding anlarǵa körklüg (3) söz.

N:9 Taķı qorķsun anlar kim, eger qoğsalar songlarındın (4) oǵınlar za‘ifler, qorķtlar anlar üze, saķınsunlar Tengridin (5) taķı aysunlar rāst sözni.

N:10 Haķıķat üze anlar kim yiyürler [147a1] yetimlerning mällarnı, küç kılu, haķıķat üze yiyürler (2) qarnları içinde ot. Taķı köygeyler tamuǵqa.

N:11 (3) Vaşıyyet kılu sizge Tengri oǵlanlarınǵa içinde; erkeke, (4) iki tişining ülüşi mengizlig eger bolsalar tişiler ikidin üstün, (5) anlarǵa qoğğan nersening

iki ülüşi. Taķı eger bolsa bir, [147b1] anga yarım. Taķı atasına anasına, tegme biringe (2) ol ikisindin, altıda bir, nersedin kim qoğdı, eger bolsa anga oğlan. Eger (3) bolmasa anga oğlan taķı mirāş alsa andın atası anası, anasına (4) üçte bir. Eger bolsa anga qarındaşlar, anasına altıda bir, (5) vaşıyyetdin song kim vaşıyyet qılur aning birle, yā borç. Atalarınız [148a1] taķı oğullarınız bilmes siz qayuları yaķınraq, (2) asıǵ yanındin. Farīza qılmaq Tengridin, haķıķat üze Tengri erdi bilgen, (3) ĥikmetlig.

N:12 Taķı sizge ol nersening yarısı kim qoydı cüftleringiz, (4) eger bolmasa anlarǵa oğlan. Eger bolsa anlarǵa oğlan, (5) sizge törtde bir, andın kim tuttilar; vaşıyyetdin songra kim [148b1] vaşıyyet qılurlar aning birle, yā borç. Taķı anlarǵa törtde bir, andın song (2) qoçtunguz; eger bolmasa sizge oğlan. Eger bolsa sizge (3) oğlan, anlarǵa sekizde bir, andın kim qoçtunguz; vaşıyyetdin song (4) vaşıyyet qılursuz aning birle, yā borç. Taķı eger bolsa er, mirāş alı-nur (5) atasız oğulsuz; yā tişi taķı anga er qarındaş, yā kız qarındaş; tigme [149a1] birge ol ikisindin, altıda bir. Eger bolsalar köprek (2) andın, anlar ortaklar turur üçde bir içinde; (3) vaşıyyetdin songra vaşıyyet qılınur aning bir(1)e, yā borç; (4) ziyān tegürmedin. Vaşıyyet Tengridin, taķı Tengri bil-gen, (5) qınamaķǵa iwmegen.

N:13 Ol, Tengriining ĥadleri. Taķı kim boyun süse Tengri(ǵa) [149b1] taķı yalawaqına; kiwürgey anı büstānlarǵa, aqar (2) aning astındin arıqlar, cāvidāneler aning içinde. Taķı ol, (3) uluǵ qurtulmaq.

N:14 Taķı kim kim yazsa Tengriǵa, taķı yalawaqına, (4) taķı keçse ĥadlerindin; kiwürgey anı otqa, cāvidāne (5) aning içinde. Taķı anga qın ĥ'ār qılǵan.

N:15 Anlar kim kelürler ya' nı qılurlar [150a1] körksüz işge, tişileringizdin; tanuķ tiking (2) anlar üze törtüni, sizdin. Eger tanuķluķ birseler (3) tutung anlarını ewler içinde, anlarını tükel (4) alǵınçaǵa tegrü ölüm, yā qılǵay Tengri anlarǵa yol.

N:16 Taķı ol iki kimerse kim, (5) kelürler anga, ya' nı qılurlar, sizdin āzārlating anlarını. Eger tevbe qılsalar taķı ongarsalar, [150b1] yüz ewürting ol ikisindin. Haķıķat üze Tengri erdi tevbe qabül qılǵan, raĥmet qılǵan.

N:17 Haķıķat üze (2) tevbe Tengri üze, anlarǵa kim qılurlar yawuzluķnı bilme-mek birle, (3) andın song tevbe qılurlar, yaķındin. Anlar qaytur, ya' nı tevbele-rin qabül qılur, (4) Tengri anlarının üze. Taķı erdi Tengri bilgen, ĥikmetlig.

N:18 Taķı ermes (5) tevbe anlarǵa kim qılurlar yawuzluķların, [151a1] ançaǵa tegi ol vaķtın kim ĥāzır boldı anlarda biringe ölüm, aydı; (2) haķıķat üze men tevbe qıldım emdi. Taķı yoķ ol kimerselerge kim ölürler, (3) taķı anlar kāfirler. An-lar, anuķ qıldıuķ anlarǵa qın (4) iglig.

- N:19 Ey anlar kim bittiler; helâl bolmak sizge kim (5) kim mîrâs alsangız tişilerni, küçün. Taķı yıgmang anları [151b1] barmakıngız üçün ol nersening pâresi birle kim birdingiz anlarğa, meger (2) kim kelseler körksüz iş birle, açuķ. Taķı tiriglik kılışing anlarınng birle, (3) körklüglük birle eger yigrensengiz anları, bolğay (4) kim yigrensengiz nersenî taķı kılşa Tengri anıng içinde (5) köp hayrını.
- N:20 Eger tilesengiz cüftnüng bedel kılmaķını, orınığa [152a1] cüft; taķı birdingiz anlarınng birisinge köp māl; (2) almang andın nersenî. Alur musuz anı bühtān ya' nî yala (3) taķı yazuķ açuķ.
- N:21 Taķı neteg alırsuz anı, taķı tegdi (4) pârengiz pâreğa taķı aldılar sizdin 'ahd (5) irig ya' nî uluğ.
- N:22 Taķı nikāh kılmağ anı kim nikāh kıldı atalarıngız, tişilerdin; [152b1] meger ol nerse kim keçti. Hāķikat üze ol erdi körksüz iş taķı düşmen tutmaķ, (2) taķı yawuz boldı, yol yanındın.
- N:23 Harām kılındı sizing üze analarıngız taķı kızlarıngız (3) taķı kız qarındaşlarıngız taķı atalarıngızning kız qarındaşları, taķı analarıngızning qarındaşları taķı ir uyaning (4) kızları taķı kız uyaning kızları taķı ol analarıngız kim (5) emdürdiler sizni taķı kız qarındaşlarıngız, emmekdin [153a1] taķı tişileringizning anaları, taķı ögey kızlarıngız, anlar kim (2) koyunlarıngız içinde tişileringizdin, anlar kim duhül kıldingız (3) anlar birle, eger duhül kılmađuķ, bolsangız anlarınng birle, yoķ (4) yazuķ sizing üze taķı oğullarıngızning tişileri, (5) anlar kim ongurķalarıngızdın tururlar taķı kim cem' kılısangız iki kız [153b1] qarındaş arasındā; meger ol kim keçti. Hāķikat üze Tengri erdi (2) yarlıķağan, raķmet kılğan.
- N:24 Cüftnüng tişiler, tişilerdin, meger (3) ol kim erklendi sağ eligleringiz. Tengri ning bitmeki sizing üze. (4) Taķı helâl kıldı sizge ol nerse kim artında turur, ya' nî andın öngin kim istesengiz mālalarıngız birle, (5) saķnuķluķ kılı, zinā kılışmayın. Ol nerse kim menfa' at aldingız [154a1] anıng birle, anlardın; biringiz anlarğa kabınlerini, (2) farīza kılınmış. Taķı yoķ yazuķ sizing üze, ol nerse içinde kim (3) rāzî boluştunguz anıng birle, farīza kılınmışdın song. Hāķikat üze (4) Tengri erdi bilgen, hıķmetlig.
- N:25 Taķı kim kim yarağı yitmese (5) sizdin ziyādeğa, ya' nî māl içinde kinglikge kim, nikāh kılşa āzād tişilerni, bitgen tişilerni; [154b1] ol nersedin kim erklendi sağ eligleringiz, yigit tişileringizdin ya' nî qarabaşlarıngızdın, (2) bitgen tişilerni. Taķı Tengri bilgenrek bitmekingizni. Pārengiz (3) pâredin nikāh kılmağ anları, eyelerining destürü birle. Taķı biringiz anlarğa (4) kabınlerini, körklüglük birle; saķnuķluķ hālde, (5) taķı yaşru dōst tutunmağanlıķ hālde. Kayu vaķtın kim [155a1] cüftlüğ bolsalar, eger kelseler körksüz iş birle; anlarınng

üze (2) ol nersening yarusı kim âzâd tişiler üze, kıydın ya' ni ħaddin. (3) Ol, ol kimerse kim qorqı emgekdin, sizdin. Taqı kim şabr kılsangız, (4) yaḥşurâk sizge. Taqı Tengri yarlıқаған, rahmet kılgan.

N:26 Tileyür Tengri (5) kim beyân kılsa sizge taqı köndürse sizni anlarning yollarına kim [155b1] sizing aşnuguzdin taqı tevbengizni qabûl kılsa. Taqı Tengri bilgen, (2) ħikmetlig.

N:27 Tengri tileyür kim tevbengizni qabûl kılsa sizing üze. (3) Taqı tileyür anlar kim uyarlar ârzûlarga (4) qışsangız, qışmaq uluğ.

N:28 Tileyür Tengri kim yüngül kılsa, (5) sizdin taqı yaratıldı kişi za' if.

N:29 Ey [156a1] anlar kim bittiler; yimeng mällaringizni arangızda (2) bâṭıl birle, meger kim bolsa bâzergänlik, hoşnûdluqdin (3) sizdin. Taqı öldürmeng özleringizni. Ḥaḳîqat üze Tengri, erdi (4) sizge rahmet kılgan.

N:30 Taqı kim kim kılsa anı ħaddin keçe (5) taqı küç kılu, köydürgey biz otqa. Taqı erdi ol [156b1] Tengri üze âsân.

N:31 Eger saḳınsangız ol nersening uluğlarındın yığlur siz (2) andın, kitergey miz sizdin yawuzluqlarınngız, taqı kiwürgey miz (3) kiwresi yerge, keremliğ.

N:32 Taqı ârzûlamang anı kim arturdı Tengri (4) aning birle, pârengizni pâre üze. Erenlerge ülüş, ol nersedin kim (5) qaḍğandılar taqı tişilerge ülüş, ol nersedin kim qaḍğandılar. Taqı tileng [157a1] Tengridin artuqluqlındın. Ḥaḳîqat üze Tengri, erdi tegme bir nerseni bilgen.

N:33 (2) Taqı tegme birge mîrâs alğanlar, ol nersedin kim qoḍtı ata ana (3) taqı yaqınraqlar. Taqı anlar kim 'aqd kıldı sağ eligleringizni. (4) Biring anlarga ülüşlerini. Ḥaḳîqat üze Tengri, tegme bir nerse üze (5) tanuq.

N:34 Erenler, örelık kılğanlar, tişiler üze; [157b1] ol nerse birle kim arturdı Tengri pârelerini pâre üze; taqı ol nerse birle kim (2) ħarc kıldılar mällarındın. Yaḥşı tişiler, tä' at kılğanlar, (3) saqlağanlar örtüglügni, ol nerse birle kim saqladı Tengri. Anlar kim (4) qorqarlar yazmaqlarındın, ögütleng anlarını, taqı qoḍung anlarını, (5) yatgu yerler içinde, taqı urung anlarını. Eger boyun süseler sizge [158a1] istemeng anlarning üze yol. Ḥaḳîqat üze Tengri erdi yüksek, (2) uluğ.

N:35 Taqı eger qorqsangız ikisinin arasining ħilâfındın, ıḍıng (3) ħükm kılgan aning ehlindin taqı ħükm kılgan aning ehlindin. Eger tileseler (4) ongarmaq, tevfiḳ birgey Tengri aralarında. Ḥaḳîqat üze Tengri erdi bilgen, (5) bilgen.

N:36 Taqı kulluq kıling Tengriğa taqı ortak qoşmang anga nerseni. [158b1] Taqı ata anağa eḍgülik, taqı qayaşlık eyeleringe (2) taqı öksüzlerge taqı dervişlerge taqı yawuqluq eyesi qoḅşığa (3) taqı yıraḳ qoḅşığa taqı yandaḳı qoldaşğa (4)

taķı yol eringe taķı ol nersege kim erklig boldı saē eligleringiz. (5) Hāķikat ūze Tengri sūwmes ol kimerse kim boldı mūtekebbir, kıyvanēan.

N:37 [159a1] Anlar kim baķillik kıılurlar taķı buyururlar kişilerge (2) baķillik birle. Taķı ōrterler anı kim birdi anlarēa Tangrı, faēlındın. (3) Taķı anuē kılduē kāfirlerēa kın h'ār kılgan.

N:38 Taķı anlar kim (4) harc kıılurlar māllarını, hāķlarning kōrmeki ūçin; taķı bitmesler (5) Tengriēa taķı kıyāmet künge. Taķı kim bolsa İblis [159b1] anga ķoldaş, neme yawuz ķoldaş.

N:39 Taķı ne turur ol anlar ūze, eger bitseler (2) Tengriēa taķı kıyāmet künge, taķı harc kılsalar ol nersedin kim rūzı kıldı anlarēa (3) Tangrı, taķı erdi Tengri anlarını bilgen.

N:40 Hāķikat ūze Tengri kūç kılmas, (4) zerre endāzesinēe. Taķı eger bolsa edēūlūk, kat kılgan anı, (5) taķı birge(y) katındın yanut uluē.

N:41 Neteg, [160a1] ol vaķtın kim kelse miz tegme bir ūmmetdin tanuē birle taķı kelse miz sening birle (2) bularning ūze tanuē.

N:42 Ol kūn dōst tutar anlar kim (3) tandılar taķı yazdılar yalawaēka, kāşķi tūz kılnsa (4) anlarning birle yer. Taķı ōrtmesler Tengrinı sōzni.

N:43 (5) Ey anlar kim bittiler; yawumang namāēēa taķı sizler [160b1] taķı sizler esrūkler, bilingizēēe tegi anı kim aytur siz (2) taķı cūnūblūkūngūz hāle, meger yolnung keēēenleri, ēusl kılingiz (3) -ēaēa tegi. Taķı eger bolsangız sōkel-ler yā sefer ūze (4) bolsangız yā keldi bireēū sizdin aşak yerdin, (5) yā cima' kılsangız tişilerni, taķı bulmasangız sufını, teyemmūm kıling [161a1] anē toprakēa, anē toprakēa taķı mesh kıling yūzleringizni (2) taķı eligleringizni hāķikat ūze Tengri erdi keēūrgen, yarlıķaēan.

N:44 (3) Bilmeding mū anlarını kim birildiler ūlūş, kitābdın; (4) bedel kıılurlar azēunluēnı taķı tileyūrlr kim (5) kim azsangız yolnı.

N:45 Taķı Tengri bilgenrek dūşmenleringizni. [161b1] Taķı tap Tengri dōst taķı tap Tengri yāriēi.

N:46 Anlardın kim (2) Cuhūd boldılar, kıştururlar kelimelerini orunlarındın (3) taķı ayturlar; işittūk biz taķı yazduē, taķı işitēil (4) işittūrūlmedin taķı kūyēūl bizge, būktūrū yā tolgayu tilleri birle, taķı 'ayb kılmaē (5) dūn iēinde. Taķı eger anlar aysalardı işittūk taķı boyun sūdūk, [162a1] taķı işitēil taķı kūdēūl bizge, bolēay erdi yaēşıraē anlarēa, taķı rāstraē. (2) Velı la'net kıldı anlarını Tengri kūfrleri birle, bitmesler (3) meger az.

N:47 Ey anlar kim birildiler kitābnı, (4) biting ol nersege kim indūrdūk, rāstlaēan ol nerseni kim sizing birle, mundın aşnu kim (5) kim yuysa miz yūzlerini, kıyarsa

miz songları üze, [162b1] yâ la' net kalsa miz anlarını, neteg kim la' net kılduğ
şenbelemek eyelerin. (2) Taķı erdi Tengrining işi kılınmış.

N:48 Hâķikât üze Tengri yarlıķamas kim (3) ortak koşulsa anga, taķı yarlıķayur ol
nerseni kim andın bisre turur kimge (4) tilese. Taķı kim ortak koşsa Tengriğa
kötürdi, yâ çatı uluğ (5) yazuķını.

N:49 Körmeding mü anlarını kim arturlar özerini, [163a1] Tengri anğ kılur kimni
tilese. Taķı küş kılınmaslar ħurmâ çekürdegining yippinçe.

N:50 (2) Bakğıl, neteg çatırlar Tengri üze yalğannı. (3) Taķı tap boldılar, yazuķ
açuķ.

N:51 Körmeding mü anlarını kim (4) birildiler ülüş, kitâbdın, biterler bütlerğa (5)
taķı şeytânğa, taķı ayturlar anlarğa kim tandılar; [163b1] uş munlar könirek an-
lardın kim bittiler yol yanındın.

N:52 (2) Anlar anlar, kim sürdi anlarını Tengri. Taķı kimni kim sürse Tengri her-
giz bulmağay sen (3) anga yârıcı.

N:53 Olarğa mu ülüş bar, erklilikdin; ol oğurda (4) birmesler kişilerge, ħurma
çekürdegining çukurınça.

N:54 Hased mü kılurlar (5) kişilerge, ol nerse üze kim birdi anlarğa Tengri,
faızlındın; [164a1] birdük İbrâĥım ħabilesingä kitâbnı taķı şerî' atnı, taķı bir-
dük anlarğa (2) mülk uluğ.

N:55 Anlardın kimerseni bitti anga taķı anlardın (3) kimerseni yüz ewürdi andın.
Taķı tap boldı tamuğ otluķ yanındın.

N:56 (4) Hâķikât üze anlar kim küfr ketürdiler âyetlerimizğa, köydürgey miz anlarını
(5) otğa. Tegme bir kez pişse terileri, tegsürdük anlarğa [164b1] teriler, andın
öngin; tatsunlar üçün kınını. (2) Hâķikât üze Tangri erdi yingen, ħikmetlig.

N:57 Taķı anlar kim (3) bittiler taķı kıldılar yaķşı işlerni; kigürgey miz anlarını (4)
büstânlarğa, aķar astındın arıķlar, câvidâneler (5) aning içinde ulaşu. Anlarğa
aning içinde cüftler, arıķ kılınmış. [165a1] Taķı kiwürgey miz anlarını kölige-
geling.

N:58 Hâķikât üze Tengri buyurur sizge (2) kim birsengiz emânetlerni eyesingä,
taķı ol vaktın kim (3) ħükm kılsangız ħalklar arasında kim ħükm kılsangız (4)
râstlıķ birle. Hâķikât üze Tengri ne yaķşı nerse ol kim öğütleyür sizni aning
birle. (5) Hâķikât üze Tangri erdi işitgen, körgen.

N:59 Ey anlar kim [165b1] anlar kim bittiler; boyun süng Tengriğa, taķı boyun
süng yalawaçğa, (2) taķı iş eyeleringe sizdin sizdin. Eger tutışsangız (3) nerse
içinde, kaytarıng anı Tengriğa taķı yalawaçğa. Eger (4) biter ersengiz Tengriğa
taķı song künge. Ol yaķşıraq, (5) taķı körklügrek 'âķıbet yanındın.

N:60 Körmeding mü anlarğa kim, [166a1] ayturlar haqıqat üze anlar bittiler ol nersege kim indürildi sanga taqı ol nersege kim (2) indürildi sindin aşnu. Tileyürler kim hükümge barışsalar (3) Ka' b bin Eşref'қа taqı buyuruldılar kim küfr ke-türseler (4) anga. Taqı tileyür İblis kim azdursa anlarını (5) yıraқ azmaq.

N:61 Taqı ol vaқtın aytıldı anlarğa; keling [166b1] ol nersege kim indürdi Tengri, taqı yalawaç, kördüng münâfıqlarını, (2) yığlnurlar sindin yığlnmak.

N:62 Neteg, ol vaқtın kim (3) tegdi anlarğa teggen, ol nerse birle kim aşnu ke-çürdi eligleri; (4) andın song keldiler sanga, ant içerler; tilemedük meger (5) edğülük taqı muvâfaqat kemişmek.

N:63 Anlar anlar kim bilür Tengri [167a1] anı kim köngülleri içinde. Yüz ewtürgül anlardın taqı öğütlegil anlarını, (2) taqı aygıl anlarğa özlari içinde yittiz söz.

N:64 Taqı (3) ıçmaduқ yalawaçdın, meger boyun süsün üçün Tengrining buyruқı birle. (4) Taqı eger haqıqat üze anlar, ol vaқtın kim küç kıldılar özleringe kel-diler sanga; taqı yarlıқayı tileseler (5) Tengridın, taqı yarlıқayı tilese anlarğa yalawaç, bilgeyler erdi [167b1] Tengriñi tevbe qabul kılgan, raḥmet kılgan.

N:65 Aning birle ant yaқu kılur men bitmezler, (2) ançağa tegrü kim kim ḥakem kılsalar sini, ol nerse içinde kim muhtelif boldı aralarında, andın song (3) bol-maslar özlari içinde darlıқ, andın kim ḥükim kıldıng, (4) taqı boyun süseler, boyun sümek.

N:66 Taqı eger biz bitse erdük anlar üze (5) kim öldürüng özleringizni, yâ çıқıng sarâylarınıgızdın; [168a1] kıлмағайлар erdi, anı meger az anlardın. Taqı eger haqıqat üze anlar (2) kılsalar erdi anı kim öğütlenürler aning birle, bolğay erdi bolğay erdi yaḥşırақ (3) taqı қаттығрақ, tölendürmek yanındın.

N:67 Taqı andağ erse, birgey erdük anlarğa қатımızdın (4) uluğ şevâb.

N:68 Taqı köndürgey erdük anlarını köni yolğa köni.

N:69 (5) Taqı kim boyun süse Tengriğa taqı yalawaçğa, anlar [168b1] anlar birle kim edğülük kıldı Tengri anlar üze, peygâmbەرlerdin (2) taqı râst sözlüglerdin taqı şehidlerdin taqı yaḥşılardın. (3) Taqı körkliğ boldı, anlar қолдаş.

N:70 Ol faзі (4) Tengridın. Taqı tap Tengri, bilgen.

N:71 Ey anlar kim (5) bittiler; tutung қорқунçunguznı ya' nı қорқung saқınıng taqı baring ögür ögür, [169a1] тақсару baring қамуғ.

N:72 Taqı haqıqat üze sizdın kimerseni kiçer. (2) Eger tegse sizge teggen, aydı; edğülük kıldı (3) Tengri menim üze, ol vaқtın kim bolmadım anlar birle ḥâzir.

N:73 Taqı eger (4) tegse sizge edğülük Tengridın, ayğay; tamâm bolmaduқ (5) mengizlig sizing arangızda taqı aning arasında, döstluқ; kâşkı men [169b1] bolsa erdim anlar birle, zafer bulsam uluğ zafer bulmaq.

N:74 Öldürüsün (2) Tengri yolu içinde, anlar kim satarlar, yâ satgın alurlar yakınrak tiriglikni (3) âhiret birle. Tağı kim kim uruşsa yolında (4) Tengri yolında tağı öldürülse yâ yingse, birgey miz anga (5) uluğ yanut.

N:75 Tağı ne turur sizge uruşmas siz yolında [170a1] Tengri yolında? Tağı zâif körülmüşler erenlerdin tağı tişilerdin (2) tağı oğlanlardın, anlar kim ayturlar; İdimiz, (3) çıkarıl bizni bu konumdın, küç kılğan eyesi, (4) tağı kılğıl bizge katıngdın döst tağı kılğıl bizge (5) katıngdın yârçı.

N:76 Anlar kim bittiler, uruşurlar [170b1] Tengri yolında. Tağı anlar kim tandılar, uruşurlar (2) şeytân yolında, uruşung İblis dostları birle (3) hâkikat üze İblisning keydi erdi süst.

N:77 Körmeding mü (4) anlarğa kim aytıldı anlarğa; yığıng eligleringizni tağı peyveste kılğ (5) namâznı tağı biring zekâtnı. Ol vaktın kim bitildi anlar üze [171a1] tokuş, ol vaktın bir ögür anlardın qorkarlar kişilerdin, (2) Tengrining qorkunçı mengizgil yâ katığrak qorkunç yanındın tağı aydılar; İdimiz, (3) neme üçün bitiding bizing üze tokuşnı? Eger song kıoysa erding bizni (4) yakın vaktğa tegi. Ayğıl; dünyâning menfa' atı az, (5) ol cihân yaşırağ ol kimersege kim sakındı. Tağı küç kılınmaslar, [171b1] ħurmâ çekirdegining yipinçe.

N:78 Nerde kim bolsangız teggey sizge ölüm, (2) tağı eger bolsangız kötrülmüş berk yerler içinde. Tağı eger tegse anlarğa (3) edğülük, ayturlar; bu Tengri katındın. Tağı eger tegse anlarğa (4) yawuzluğ, ayturlar, bu sening katındın. Ayğıl; kâmuğ (5) Tengri katındın. Ne turur bu erenlerge, uqmağğa yawumaslar [172a1] sözni.

N:79 Tağı ne kim tegse sanga edğülükdin, Tengridin. (2) tağı ne kim tegse sanga yawuzluğdin, özingdin. Tağı idduk sini (3) kişilerge yalawaç tağı tap Tengri tanuk.

N:80 Kim (4) boyun süse yalawaçça, boyun südi Tengriğa. Tağı kim yüz ewürse, (5) idmaduğ sini anlar üze saqçı.

N:81 Tağı ayturlar; [172b1] boyun sümek. Kayu vaktın çıksalar katıngdın, tedbîr kıldı bir ögür (2) anlardın, andın önginni kim aytursun. Tağı Tengri bitiyür anı kim (3) tedbîr kılurlar. Yüz ewürgül anlardın tağı tevekkül kılğıl Tengri üze, (4) tağı tap Tengri vekillike.

N:82 Endişe kılmaslar mu Qur'an'ını? (5) Tağı eger bolsa erdi Tengrining öngini yanındın, bulğaylar erdi anıng içinde [173a1] üküş ħilâf.

N:83 Tağı ol vaktın kim keldi anlarğa iş kurtulmağdın, (2) yâ qorkunçdın yaydılar anı. Tağı eger kayıtsalar erdi anı (3) yalawaç tapa tağı iş eyeleri tapa anlardın, bilgey erdi anı (4) çıkarurlar anı anlardın. Tağı eger bolmasa erdi Tengrining

artuķını edg l ki sizing  ze, (5) taķı raķmeti, uygay erdingiz  blisge, meger az.

N:84 [173b1] Uruŗ ul Tengri yolında teklif kılınmas sen, meger  z ngni. (2) Taķı y nd rg l bitgenlerni, bolgay kim kim y ggay (3) anların ku celikin tandılar. Taķı Tengri  atıgraķ turur ku eylik yanındın (4) taķı  atıgraķ  ınamak yanındın.

N:85 Kim şef 'at kılsa körklüg şef 'at (5) körklüg, bolgay anga  l ŗ andın. Taķı kim [174a1] şef 'at kılsa yawuz şef 'at yawuz, bolgay anga  l ŗ andın. (2) Taķı erdi Tengri tegme bir nerse  ze saķķı.

N:86 Taķı kayu vaķtın kim sel m kılınsangız (3) sel m birle, sel m kılın y ŗıraq birle andın y  kaytarın anı. (4) H ak kat  ze Tengri erdi tegme bir nerse  ze saķıŗ kılğan.

N:87 Tengri, yoķ  di (5) meger. Tengri y ggay sizni kopmak k ninge, [174b1] yoķ şekk aning içinde. Taķı kim turur r straķ Tengridin, söz yanındın.

N:88 (2) Ne turur sizge m n f klar içinde, iki  g r? Taķı Tengri (3) red kıldı anlarını, aning birle kağğandılar. Tileyür m  siz kim köndürsengiz (4) ol kimer-seni kim azdurdı Tengri? Taķı kimni kim azdursa Tengri, bulmağay sen anga (5) yol.

N:89  rz ladılar eger küfr ketürsengiz, neteg kim küfr ketürdiler, [175a1] taķı bol-sangız teng. Tutunmang anlardın döstlar, (2) ançağa tegr  kim hicret kılğaylar Tengri yolında. Eger i' r z kılsalar (3) tutung anlarını taķı öldürüng anlarını, kayda kim bulsangız anlarını. (4) Taķı tutunmang anlardın d st, taķı y ri i.

N:90 Meger anlar kim (5) ulaŗurlar kiŗilerge kim arangızda taķı aralarında 'ahd bar, [175b1] keldiler sizge, tar boldı köküsleri (2) kim uruŗsalar sizing birle, y  uruŗsalar erenleri birle. Taķı eger (3) tilese Tengri muŗallat kılğay erdi anlarını sizing  ze, taķı toķuŗ aylar erdi sizing birle. (4) Taķı eger saçlınsalar sizdin, ya' n  bölünseler taķı toķuŗmasalar sizing birle, taķı kemiŗseler sizing tapa (5) boyun sümekni, kılmadı Tengri sizge, anların  ze yol.

N:91 [176a1] Bulğay siz  nginlerni, tiley rlar kim (2) k rtulsalar sizdin taķı k rtulsalar  avmılarınđın. Tegme bir kez kim kaytarıldılar (3) m s lm nların  oķuŗ k lmaķuna, ewr ldiler aning içinde. Eger sa lınmasalar sizdin (4) taķı kemiŗseseler sizing tapa illeŗmekni taķı y gmasalar eliglerini, (5) tutung anlarını taķı öldürüng anlarını, kayda kim buldunuz anlarını. [176b1] Taķı anlar k lduŗ sizge anlar  ze h ccet (2) a uķ.

N:92 Taķı bolmadı bitgenge kim  ld rse bitgenni, meger (3) yangılıp. Taķı kim kim  ld rse bitgenni yangılıp,  z d k ldı (4) bir m 'minni taķı isparlanm s.

diyet, mirâş h'ârelerine, meger kim (5) şadaqa kılsalar. Taqı eger bolsa kişilerin düşmen sizge, [177a1] taqı ol bitgen, bir mü'minning âzâd kılmağı. (2) Taqı eger bolsa erenlerdin arangızda taqı aralarında 'ahd (3) teslim kılınmuş diyet, mirâş h'ârelerine âzâd kıldı (4) bir mü'minni kim bolmasa ulaş iki aynung rûze tutmağı (5) hemişe tevbe qabûl kılmağı Tengridin. Taqı erdi Tengri bilgen, [177b1] hikmet birle iş kılğan.

N:93 Taqı kim öldürse mü'minni uğrayu, yanutı (2) tamuğ cavidâne aning içinde. Taqı öfke kıldı Tengri aning üze taqı sürdi anı (3) taqı anuq kılındı anga uluğ kın.

N:94 Ey anlar kim bittiler; (4) qayı vaktın kim yürisengiz Tengri yolında biling. Taqı (5) aymang ol kimersege kim kemişdi sizing tapa selâmını; ermes sen bitgen. [178a1] İsteyür siz yakınrağ tiriglikning fa'idesin, Tengri katında (2) üktüşğanimter. Aning mengizlig erdingiz aşnudin, (3) edğülük kıldı Tengri sizing üze, biling. Haqıkat üze Tengri, erdi ol nerseni kim kılur siz (4) bilgen.

N:95 Berâber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, (5) ziyân eyelerining öngini; taqı tokuş kılğanlar Tengri yolu [178b1] yolu < içinde >, mällan birle taqı tenleri birle. Arturdi Tengri tokuş kılğanlarını, (2) mällan birle, taqı tenleri birle olturğanlar üze, mertebeler. (3) Taqı tegme birge va'ad kıldı Tengri körklügrekini. Taqı arturdi Tengri tokuş kılğanlarını, (4) olturğanlar üze uluğ yanut.

N:96 Mertebeler andın, (5) taqı yarlıkamağ taqı rahmet kılmağı. Taqı erdi Tangri yarlıkağan, [179a1] rahmet kılğan.

N:97 Haqıkat üze anlar kim öldürdiler anlarını ferışteler, özlerining (2) küç kılğanları hâlinde, aydılar; ne iş içinde erdingiz? Aydılar; erdük (3) zaif körülmişler yerde. Aydılar; ermedi mü aydılar; erdük (4) Tengrining yeri king kim hicret kılsangız aning içinde? Anlar, (5) sığıgu yerleri tamuğ taqı yawuz boldı yangı yer.

N:98 Meger zaif körülmişler [179b1] erenlerdin, taqı tişilerdin, taqı oğlanlardan yarağları yitmes (2) hilege taqı könülmezler yolğa.

N:99 Anlar bolğay kim (3) Tengri kim 'afv kılsa anlardın. Taqı erdi tap Tengri keçürgen, yarlıkağan.

N:100 (4) Taqı kim kim hicret kılsa Tengri yolında bulğay yerde (5) hicret kılgu yer köp, taqı kinglik. Taqı kim kim çıksa [180a1] ewindin, hicret kılığlı bolup Tengri tapa taqı yalawaçı tapa; andın songra tegse anga (2) ölüm, tüştı, ya'nı vâcib boldı yanutı Tengri üze. Taqı erdi Tengri (3) yarlıkağan, rahmet kılğan.

N:101 Taqı ol vaktın kim yürüsengiz yerde, (4) yok sizing üze yazuğ kim kısga kılsangız namâzdın, (5) eger qorqsangız kim öldürse sizni anlar kim tandılar. Haqıkat üze kâfirler, [180b1] erdiler sizge açuğ düşmenler.

N:102 Taqı ol vaqtın kim bolsang anlar içinde (2) taqı iķâmet kılsang anlarğa namâznı, qopsun bir ögür anlardın (3) sening birle taqı alsunlar sâzlarını. Qayı vaqtın kim secde kılsalar, (4) bolsunlar songuzdın. Taqı kelsün bir ögür (5) öngin kim namâz kılmayın tururlar, namâz kılsunlar sening birle; taqı alsunlar [181a1] qorķunçlarını, taqı sâzlarını. Ārzûladı anlar kim küfr ketürdiler, (2) eger ġâfil bolsangız sâzlarıngızdın metâ' laringızdın; taqı meyl kılsalar (3) siz zing üze, bir qışmaq. Taqı yok yazuķ sizng üze, (4) eger bolsa sizng birle âzâr ya' nı ziyân yaǵmurdın, yâ bolsangız (5) sökeller kim qoysangız sâzlarıngızın; taqı alıng ya' nı saķlang [181b1] qorķunçunguznı. Haķıķat üze Tengri anuķ kılındı kâfirlerğa, ħ'âr kılgan (2) qın.

N:103 Taqı ol vaqtın kim ötedingiz namâznı, yâd kıling (3) Tengrinı, öre turup taqı olturup taqı taqı yanlarıngız üze. (4) Ol vaqtın kim qarâr kıldingız, qaķa kıling namâznı. Haķıķat üze (5) namâz erdi bitgenler üze vaqtı belgülgü kılınmış kitâb.

N:104 [182a1] Taqı süstlük kılmang erenlerning istemeki içinde. Eger iglenür (2) ersengiz, haķıķat üze anlar iglenürler, neteg kim iglenür siz. (3) Taqı umanur siz Tengridın anı kim umanmaslar. Taqı erdi (4) Tengri bilgen, ħikmet birle iş kılgan.

N:105 Biz indürdük sening tapa kitâbnı, (5) haķ birle; mung üçin kim ħükm kılsangız ħalklar arasında, anıng birle kim körküzdı sanga ya' nı bildürdi Tengri. [182b1] Taqı bolmaǵıl, ħıyânet kılganlarğa ħuşûmet kılgan.

N:106 Taqı yarlıķayı tilegil (2) Tengriğa. Haķıķat üze Tengri erdi yarlıķağan, raĥmet kılgan.

N:107 Taqı cedel kılışımaǵıl (3) anlardın kim ħıyânet kıılurlar özleringe. Haķıķat üze Tengri süwmes (4) ol kimersenı kim ħıyânet kılgan, yazuķ kılgan.

N:108 Örtükürler ħalklarındın (5) taqı örtülmezler Tengridın. Taqı ol anlar birle, ol vaqtın kim [183a1] tedbır kıılurlar anı kim ħoşnüd bolmas, sözdin. Taqı erdi (2) Tengri, anı kim kıılurlar, qaķsağan.

N:109 Uş siz erenler uş bu erenler, (3) cedel kılıştıngız anlardın, yaķınraq tiriglik içinde. (4) Kim cedel kıılur Tengri birle anlardın, kıyâmet kün; yâ kim (5) bolur anlar üze saķlağan.

N:110 Taqı kim kılsa yawuzluķnı, [183b1] yâ küç kılsa özinge, andın song yarlıķayı tilese Tengriğa; bulǵay Tengri (2) yarlıķağan, raĥmet kılgan.

N:111 Taqı kim qaķǵansa yazuķını haķıķat üze (3) qaķǵanur anı özi üze taqı erdi Tengri bilgen, ħikmet birle iş kılgan.

- N:112 (4) Taqı kim qazğansa kiçing yazuqñı, yā uluğ yazuqñı, andın song atsa aning birle (5) bizärni, kötürdi bühtänni äškärä yazuqñı.
- N:113 [184a1] Taqı eger bolmasa erdi Tengri fażlı sening üze taqı rahmeti, uğrağay erdi (2) bir ögür anlardın kim azdursalar sini. Taqı azdurmaslar meger (3) özlərini taqı ziyān tegürmesler sanga nersedin. Taqı indürdi (4) Tengri sening üze kitābnı hikmetni, taqı ögretti sanga (5) anı kim bilmes erding. Taqı erdi Tengrining fażlı sening üze [184b1] uluğ.
- N:114 Yoқ ҳайр ўқўş ичнде, рāзларındın, (2) meger ol kimerse kim buyurdi şadaқа birle, yā edğülük birle, yā ongarmaq birle (3) kişiler arasında. Taqı kim qılsa anı hōşnūdluқın isteyū (4) Tengrining birgey miz anga şevāb uluğ.
- N:115 Taqı kim kim (5) hılāf qılsa yalawaқа, mundın song kim bilgürdi anga köni yol, [185a1] taqı uysa bitgenlerning yolınıng öngininge, қoyu birgey miz anı anga kim (2) dōst tuttı anı taqı köydürgey miz anı tamuğқа. Taqı yawuz boldı yangı yer.
- N:116 Ҳақиқат үзе (3) Tengri yarlıkamas ortak qoşulsa anga, taqı yarlıkayur anı kim (4) andın bisre, kimge tilese. Taqı kim ortak qoşsa Tengriga, azdı (5) yıraқ azmaq.
- N:117 Ündemesler andın bisre, meger [185b1] tişilerni taqı ündemesler meger boynağu İblisni.
- N:118 (2) La'net qıldı anı Tengri. Taqı aydı; tutunğay men kullaringdın (3) ol vaқtın kesilmiş.
- N:119 Taqı azdurğay men anlarını, taqı umandurgey men anlarını. (4) Taqı buyurğay men anlarını taqı kemişgeyler tiwelerning qulaqlarını. (5) Buyurğay men anlarını, aynatğaylar Tengrining hālқın. Taqı kim [186a1] tutunsa İblisni dōst, Tengridın bisre, ziyān (2) qıldı, açuқ ziyān.
- N:120 Va' de qılur anlarğa, taqı umandurur anlarını. (3) Taqı va' de qılmas anlarğa İblis, meger arşıqturmaqñı.
- N:121 Anlar, (4) sığınғu yerleri tamuğ. Taqı bulmaslar andın (5) qurtulғu yer.
- N:122 Taqı anlar kim bittiler taqı qıldılar edğü işlerni, [186b1] kiwürgey miz anlarını büstānlarğa, aқar astındın (2) anqlar, cāvidāneler aning ичнде ulaşu. Tengrining va' de qılmaқı tōlenmek. (3) Taqı kim rāstrāқ Tengridın, sōz yanındın?
- N:123 Ernes sizing umınqlaringız (4) taqı kitāb eyelerining umınqları ermes. Kim qılsa yawuzluқñı, cezā birilgey (5) aning birle, taqı bulmağay anga Tengridin bisre dōst taqı yāriçi.
- N:124 [187a1] Taqı kim qılsa edğü işlerdin, erkekdin (2) yā tişidın, taqı ol bitgen, anlar kirürler (3) uçmaққа taqı küç qılınmaslar naқırçe.

- N:125 Taķı kim körklügrek (4) dın yanındın, ol kimerse din kim hâlis kıldı özini
Tengriğa, taķı ol körklüglük kılğan, (5) taķı uydı İbrâhîm dîninge, râst müsûlmân?
Taķı tuttu Tengri [187b1] İbrâhimni döst.
- N:126 Taķı Tengriğa ne kim kökler içinde (2) taķı ne kim yer içinde. Taķı erdi
Tengri tegme bir nersenı ķapsağan.
- N:127 (3) Taķı cevâb tileyürler sindin, tişiler içinde, aygıl; Tengri cevâb birür
sizge (4) anların içinde; taķı ol kim okınur sizing üze kitâb içinde, (5) tişi-
lerning yetimleri içinde, anlar kim birmes siz anlar kim anı kim bitindi [188a1]
anlarğa, taķı rağbet kılur siz kim nikâh kılsangız anları taķı za' if körülmişler,
(2) oğlanlardın taķı kim qopsangız öksüzler üçün, tüzlük birle. (3) Taķı neni
kim kılsangız eqdülükdin, haķıķat üze Tengri erdi anı bilgen.
- N:128 (4) Taķı eger tişi, qorķsa cütfindin yırâķ bolmaq yanındın, (5) yüz ewür-
mek yanındın, yoķ yazuķ ol ikegü üze kim ongarsalar ikisi arasında, [188b1]
ongarmâķ. Taķı ongarmaq yaķsıraķ. Taķı hâzir kılındı nefler baķıl<lıķnı>. (2)
Taķı eger körklüglük kılsangız taķı saķınsangız, haķıķat üze Tengri erdi anı
kim (3) kılur siz bilgen.
- N:129 Taķı unamağay siz kim tüzlük kılsangız (4) tişiler arasında, taķı eger suķluk
kılsangız. Qışsangız qışmaq (5)-ning qamuğını kim qoğsangız asılımsı men-
gizlig. Taķı eger ongarsangız, [189a1] taķı saķınsangız, haķıķat üze Tengri erdi
yarlıķağan, raķmet kılğan.
- N:130 Taķı eger (2) ayrışsalar, bayıtğay Tengri tegme birni, baylıķındın. Taķı erdi
(3) Tengri bay, hıķmetlig.
- N:131 Taķı Tengriğa ne kim kökler içinde, (4) taķı ne kim yer içinde. Taķı vaşıyyet
kıldıķ anlarğa kim (5) birildiler kitâbnı, aşnungızdın, taķı sizge [189b1] kim
saķının Tengridin. Taķı eger küfr ketürsengiz, haķıķat üze Tengriğa, ne kim
kökler içinde (2) taķı ol nerse kim yer içinde. Erdi Tengri bay, ögülmış.
- N:132 Taķı Tengriğa turur ol nerse kim kökler içinde taķı ol nerse kim yer içinde.
Taķı tap Tengri, saķlağan.
- N:133 Eger (3) eger tilese iletgey sizni, ey kişiler; taķı kelgey önginler birle. (4)
Taķı erdi Tengri aning üze yarağlıg.
- N:134 Kim tileyür erse (5) dünyâ yanutını, Tengri katında dünyâning yanutı [190a1]
taķı âhiret yanutı. Taķı erdi Tengri işitgen, körgen.
- N:135 (2) Ey anlar kim bittiler; bolung kopğanlar 'adl birle, (3) tanuķlar Tengriğa;
taķı eger özleringiz üze, yâ ata ana üze, (4) taķı yaķınraķlar üze; eger bolsa
bay, yâ derviş; (5) Tengri yaķınraķ ol ikisinge. Taķı uymanglar tilekke kim tüz-

lük kılsangız. [190b1] Taqı eger büktürsengiz, yâ yüz ewürsengiz, haqıqat üze Tengri, erdi anı kim (2) kılar siz bilgen.

N:136 Ey anlar kim bittiler; biting (3) Tengriğa, taqı yalawaçınğa, taqı ol kitâbge kim indürdi (4) yalawaçı üze taqı ol kitâbğa kim indürüldi aşnuden. Taqı kim küfr ketürse (5) Tengriğa, taqı feristeleringe, taqı kitâblarınge, taqı yalawaçlarınğa, taqı kıyâmet küнге; [191a1] azdı yırak azmaq.

N:137 Haqıqat üze anlar kim bittiler, (2) andın song küfr ketürdiler, andın song bittiler, andın song küfr ketürdiler, andın songra (3) arturdılar küfrni; bolmadı Tengri, kim yarlıkasa anlarını (4) taqı köndürse anlarını, yolğa.

N:138 Müjde birgil münâfıkılğa, (5) munung birle kim anlarğa iğlig kın.

N:139 Anlar kim tutarlar [191b1] kâfirlerini döstlar, mü'minlerdin bisre, (2) isteyürler mü anlarınq katında 'azizlikni? Haqıqat üze âzizlik Tangriğa (3) şamuğ.

N:140 Taqı indürdi sizing üze kitâb içinde (4) kim ol vaqtın kim işitingiz Tengri-ning âyetleri, küfr ketürülür anga taqı maşhara kılinur anga, (5) olurmangız anlar birle, ançağa tegrü kim kirseler andın öngin sözge. [192a1] Haqıqat üze siz, ol oğurda anlarınq mengizlig. Haqıqat üze Tengri münâfıkılar (2)-ning yığanı, taqı kâfirlerning, tamuğ içinde şamuğni.

N:141 (3) Anlar kim küyerler sizing birle eger bolsa sizge açmaq ya' nı zafer (4) Tengridin, aydılar; ermedük mü siz birle? Taqı eger bolsa (5) kâfirlerğa ülüş, aydılar; yingmedük mü [192b1] sizing üze ya' nı taqı yığmaduğ mu sizni mü'minlerdin? Taqı Tengri (2) hükm kılar arangızda kıyâmet kün. Taqı kılmagay (3) Tengri kâfirlerğa, mü'minler üze yol.

N:142 Haqıqat üze (4) münâfıkılar, aldağanlarınq 'amelin kılırlar taqı ol aldaşmaqda yinggenning 'amelin kılgan turur. (5) Taqı ol vaqtın kim kıptılar namâz tapa, kıptılar kâhiller, körküzürler [193a1] kişilerge taqı yâd kılmalar Tengri-ni meger az.

N:143 Mütereddidler (2) aning arasında, ermes munlar tapa taqı ermes anlar tapa. Taqı kimni azdursa (3) Tengri, bulmagay sen anga yol.

N:144 Ey anlar kim bittiler; (4) tutunmang kâfirlerini döstlar, mü'minler (5)-din bisre. Tileyür mü siz kim kılsangız Tengriğa, sizing üze [193b1] açuğ hüccet.

N:145 Haqıqat üze münâfıkılar astın (2) şabâk içinde, otđın. Taqı bulmagay sen anlarğa yârıçı.

N:146 (3) Meger anlar kim tevbe kıldılar taqı ongardılar taqı yapuşılar Tengriğa (4) taqı hâliş kıldılar dınlerini Tengriğa, anlar mü'minler birle. (5) Taqı birgey Tengri mü'minlerğa uluğ şevâb.

N:147 [194a1] Ne kılur Tengri kıningız birle? Eger şükr kılsangız taķı bitsengiz (2) taķı erdi Tengri şevâb birgen, bilgen.

N:148 Süwmez Tengri ün kötürmekni (3) körksüz birle, sözdin, meger ol kimerse kim küç kılındı. Taķı erdi Tengri (4) işitgen, bilgen.

N:149 Eger âşkârâ kılsangız yaķşılıķnı, örtseengiz anı (5) keçürseengiz yawuzlukdin, haķıķat üze Tengri erdi ‘afv kılğan, yarağlıg.

N:150 [194b1] Haķıķat üze anlar kim küfr ketürürler Tengriğa taķı yalawaķlarınga, taķı tileyürler (2) kim ayırt kemişseler Tengri arasında taķı yalawaķları arasında. Taķı ayturlar; (3) biter miz päreğa taķı küfr ketürür miz päreğa. (4) Taķı tileyürler kim tutsalar anıng arasında (5) yol.

N:151 Anlar anlar kâfirler, râst. Taķı anuķ kılduķ [195a1] kâfirlerğa ķın h’âr kılğan.

N:152 Taķı anlar kim bittiler (2) Tengriğa taķı yalawaķlarınga, ayırt kemişmediler biri arasında, (3) anlar, birgey miz anlarğa şevâblarını. Taķı erdi (4) Tengri yarlıķağan, raķmet kılğan.

N:153 Tileyürler sindin kitab eyeleri (5) kim indürseng anlar üze kitâb, kökdin. Tilediler [195b1] Mūsâ’dın uluğraķnı andın, aydılar; körküzgöl bizge Tengrinı; (2) âşkârâ. Taķı tuttu anların yaşın, küç kıлмақları birle. (3) Andın song tutundılar buzağunı, mundın song kim keldi anlarğa açuķ hüccetler. (4) Taķı ‘afv kılduķ, keçürdüķ andın. Taķı birdüķ Mūsâğa erklig bolmaķ (5) açuķ.

N:154 Taķı kötürdüķ anların üze Tūrni, ‘ahdleri birle, [196a1] taķı ayduķ anlarğa; kiring řapuğķa tōngüdüp yâ eglip. Taķı ayduķ (2) anlarğa; şaddin keçmeng, şenbelemek içinde taķı alduķ anlardın (3) ‘ahd irig.

N:155 Bozmaқları birle ‘ahdlerini, (4) taķı küfr ketürmekleri birle Tengrinin ayetlerine, taķı öltürmekleri birle peyğamberlerni, (5) haқdın öngin, birle taķı aymaқları birle; “köngüllerimiz örtüglüg”; Tengri [196b1] anıng üze küfrleri birle, bitmesler meger (2) az.

N:156 Taķı küfrleri birle, taķı ayduқları birle Meryem üze (3) bühtân uluğ.

N:157* Taķı aymaқları birle; biz öldürdüķ ‘İsâ’nı, (4) Meryem oğlı ‘İsâ’nı Tengrinin yalawaķı. Taķı öldürmediler anı (5) asmadılar anı, veli oşatıldı anlarğa. Taķı haķıķat üze anlar kim...

lük kılsangız. [190b1] Taqı eger бүктүрсенгиз, yā yüz ewürsengiz, haqıqat üze Tengri, erdi anı kim (2) qılur siz bilgen.

N:136 Ey anlar kim bittiler; biting (3) Tengriğa, taqı yalawaçıngı, taqı ol kitäbge kim indürdi (4) yalawaçı üze taqı ol kitäbğa kim indürüldi aşnıdın. Taqı kim küfr ketürse (5) Tengriğa, taqı ferışteleringe, taqı kitäblarınge, taqı yalawaçlarınğa, taqı kıyâmet küngë; [191a1] azdı yırak azmaq.

N:137 Haqıqat üze anlar kim bittiler, (2) andın song küfr ketürdiler, andın song bittiler, andın song küfr ketürdiler, andın songra (3) arturdılar küfrni; bolmadı Tengri, kim yarlıqasa anlarını (4) taqı köndürse anlarını, yolğa.

N:138 Müjde birgil münâfıqlarğa, (5) munung birle kim anlarğa iglig qın.

N:139 Anlar kim tutarlar [191b1] kâfirlerini döstlar, mü'minlerdin bisre, (2) isteyürler mü anlarınq katında 'azizlikni? Haqıqat üze äzizlik Tangrığa (3) qamuğ.

N:140 Taqı indürdi sizing üze kitäb içinde (4) kim ol waqtın kim işitingiz Tengri-ning äyetleri, küfr ketürülür anga taqı maşhara qılınur anga, (5) olurmangız anlar birle, ançağa tegrü kim kirseler andın öngin sözge. [192a1] Haqıqat üze siz, ol oğurda anlarınq mengizlig. Haqıqat üze Tengri münâfıqlar (2)-ning yığanı, taqı kâfirlerinq, tamuğ içinde qamuğni.

N:141 (3) Anlar kim küyerler sizing birle eger bolsa sizge açmaq ya' nı zafer (4) Tengridin, aydılar; ermedük mü siz birle? Taqı eger bolsa (5) kâfirlerğa ültiş, aydılar; yingmedük mü [192b1] sizing üze ya' nı taqı yığmaduğ mu sizni mü'minlerdin? Taqı Tengri (2) hüküm qılur arangızda kıyâmet kün. Taqı qılmağay (3) Tengri kâfirlerğa, mü'minler üze yol.

N:142 Haqıqat üze (4) münâfıqlar, aldağanlarınq 'amelin qılurlar taqı ol aldaşmaqda yinggenning 'amelin qılğan turur. (5) Taqı ol waqtın kim qoptılar namâz tapa, qoptılar kâhiller, körküzürler [193a1] kişilerge taqı yäd qılmaslar Tengri ni meger az.

N:143 Mütereddidler (2) anıng arasında, ermes munlar tapa taqı ermes anlar tapa. Taqı kimni azdursa (3) Tengri, bulmağay sen anga yol.

N:144 Ey anlar kim bittiler; (4) tutunmang kâfirlerini döstlar, mü'minler (5)-din bisre. Tileyür mü siz kim kılsangız Tengriğa, sizing üze [193b1] açuğ hüccet.

N:145 Haqıqat üze münâfıqlar astın (2) şabâq içinde, otdın. Taqı bulmağay sen anlarğa yârıçı.

N:146 (3) Meger anlar kim tevbe kıldılar taqı ongardılar taqı yapuştılar Tengriğa (4) taqı hâliş kıldılar dinlerini Tengriğa, anlar mü'minler birle. (5) Taqı birgey Tengri mü'minlerğa uluğ şevâb.

N:147 [194a1] Ne kılur Tengri ƙınıngız birle? Eger şükr ƙılsangız taƙı bitsengiz (2) taƙı erdi Tengri şevâb birgen, bilgen.

N:148 Süwmez Tengri ün kötürmekni (3) körksüz birle, sözdin, meger ol kimerse kim küç kılındı. Taƙı erdi Tengri (4) işitgen, bilgen.

N:149 Eger âşkärâ ƙılsangız yahşılıqnı, örtsengiz anı (5) keçürsengiz yawuzluk-dın, ƙaƙıƙat üze Tengri erdi ‘afv ƙılğan, yarağlığ.

N:150 [194b1] Ƙaƙıƙat üze anlar kim küfr ketürürler Tengriğa taƙı yalawaƙlarınga, taƙı tileyürler (2) kim ayırt kemişseler Tengri arasında taƙı yalawaƙları arasında. Taƙı ayturlar;(3) biter miz päreğa taƙı küfr ketürür miz päreğa. (4) Taƙı tileyür-ler kim tutsalar anıng arasında (5) yol.

N:151 Anlar anlar ƙäfirler, räst. Taƙı anuƙ ƙılduƙ [195a1] ƙäfirlerğa ƙın ħ‘är ƙılğan.

N:152 Taƙı anlar kim bittiler (2) Tengriğa taƙı yalawaƙlarınga, ayırt kemişmedi-ler biri arasında, (3) anlar, birgey miz anlarğa şevâblarını. Taƙı erdi (4) Tengri yarlıƙağan, rahmet ƙılğan.

N:153 Tileyürler sindin ƙitâb eyeleri (5) kim indürseng anlar üze ƙitâb, kökdin. Tile-diler [195b1] Mūsâ’dın uluğraqnı andın, aydılar; körküzgül bizge Tengrinı; (2) âşkärâ. Taƙı tuttı anlarını yaşın, küç ƙılmaƙları birle. (3) Andın song tutun-dılar buzağunı, mundın song kim keldi anlarğa açuƙ ħüccetler. (4) Taƙı ‘afv ƙılduƙ, keçürdük andın. Taƙı birdük Mūsâğa erklig bolmaƙ (5) açuƙ.

N:154 Taƙı kötürdük anlarınğ üze Tūrni, ‘ahdleri birle, [196a1] taƙı ayduƙ anlarğa; ƙirıng ƙapuğƙa töngüdüp yâ eglip. Taƙı ayduƙ (2) anlarğa; ħaddin keçmeng, Şenbelemek içinde taƙı alduƙ anlardın (3) ‘ahd irig.

N:155 Bozmaƙları birle ‘ahdlerini, (4) taƙı küfr ketürmekleri birle Tengrinıng ayetlerine, taƙı öltürmekleri birle peygâmbirlerini, (5) ħaƙdın öngin, birle taƙı aymaƙları birle; “köngüllerimiz örtüglüğ”; Tengri [196b1] anıng üze küfrleri birle, bitmesler meger (2) az.

N:156 Taƙı küfrleri birle, taƙı ayduƙları birle Meryem üze (3) bühtân uluğ.

N:157* Taƙı aymaƙları birle; biz öldürdük ‘İsâ’nı, (4) Meryem oğlı ‘İsâ’nı Teng-riñing yalawaƙı. Taƙı öldürmediler anı (5) asmadılar anı, veli oğsatıldı anlarğa. Taƙı ƙaƙıƙat üze anlar kim...

3.4. Mâide Suresi

M:*60 [197a1] ...anıning üze, taqı kıldı anlardın biçinler taqı tonguzlar (2) taqı kulluq kıldı şeytānga. Anlar yawuzraq orun singar yanındın (3) taqı azğunraq yolning tüzindin.

M:61 Taqı ol vaqtın kim keldiler sizge, (4) aydılar; bittük. Taqı kirdiler küfr birle taqı (5) anlar çıktılar anıng birle. Taqı Tengri bilgenrek ol nerseni kim erdiler [197b1] örterler.

M:62 Körer sen üküşni anlardın, iwerler (2) yazuq içinde taqı haddin keçmek içinde, taqı yimekleri içinde harām. (3) Neme yawuz ol kim erdiler kılurlar.

M:63 Eger yıgmasa erdi anlarını, (4) İdige nispetligler taqı dānişmendler, aymaqlarındın (5) yazuqni, taqı yimeklerinden harāmni. Neme yawuz ol kim erdiler [198a1] kılurlar.

M:64 Taqı aydı Cuhūdlar; Tengrining eligi (2) bağılg. Bağlandı eligleri taqı la' net kılındılar anıng birle kim aydılar; (3) iki eligi yayılmışlar, harc kılur neteg tilese. (4) Taqı arturğay üküşge anlardın, ol nerse kim indürüldi Tengri tapa (5) İdingizdin, yazuq içinde haddin keçmekni taqı kâfir bolmaqnı. Taqı kemiştük [198b1] aralarında düşmenlnknı taqı yigrenmekni, kıyāmetga (2) tegrü. Tegme bir kez kim yandurdılar otı, tokuşga; (3) söndürdi anı Tengri. Taqı sa'y kılurlar yer içinde fesād üçün, (4) taqı Tengri süwmez fesād kılğanlarını.

M:65 Taqı eger <kitāb eyeleri>³⁵ (5) bitseler taqı saqınsalar, kitergey erdük anlardın [199a1] yawuzluqların, taqı kiwürgey erdük anlarını ni' metlerning (2) büstānlarınğa.

M:66 Taqı eger hāqıkat üze anlar kopğarsalar Tevrātı (3) taqı İncilni, taqı ol nerseni kim indürüldi anlarınng tapa anlarınng İdisindin; (4) yigeyler erdi üstünlerindin taqı adaqları astındın. (5) Anlardın bir öğür, ota çalıg taqı üküş anlardın, [199b1] yawuz boldı anı kim kılurlar.

M:67 Ey yalawaç; tegürgül ol nerseni kim indürüldi (2) sening tapa, İdingdin. Taqı eger kılmasang, tegürmeding (3) risāletini. Taqı Tengri saqlayur seni kişilerdin. Hāqıkat üze (4) Tengri köndürmes küfr ketürgen erenlerni.

M:68 Aygıl; ey kitab (5) eyeleri; ermez siz nerse üze, ançağa teg kim kopğarsangız Tevratı [200a1] taqı İncilni, taqı anı kim indürüldi sizge İdingizdin. Taqı arturğay (2) üküşge anlardın ol kim indürüldi İdingdin (sening tapa)³⁶ haddin keçmek taqı kâfirlik. (3) Qadğurmağıl küfr ketürgenler üze.

³⁵ Ehli kitap kısmı tercüme edilmemiştir.

³⁶ Tercümeğe göre burada yer alması gerekir. Yazmada sayfa dışında verilmiştir.

- M:69** Haqıqat anlar kim (4) bittiler taqı anlar kim Cuhüd boldılar taqı dındin çıqğanlar taqı Tersälar; (5) kim kim bitse Tengriğa taqı kıyâmet künge, taqı kılsa edğü işni, [200b1] yok yok qorqunç anlarınğ üze taqı anlar qadğurmaslar.
- M:70** (2) Alduq Ya'küb oğullarınğ 'ahdin taqı ıqtuq anlar tapa (3) yalawaçlar. Tegme bir kez kim keldi anlarğa yalawaç, ol nerse birle kim süwmez (4) nefsi-leri; bir öğürni yalğanğa nisbet kıldılar, taqı bir öğürni öldürürler.
- M:71** (5) Taqı sizdiler kim bolmasa fitne, közsiz boldılar (6) taqı şağır boldılar. Andın song qabül kıldı Tengri anlar üze. Andın song közsüz boldılar taqı şağır boldılar [201a1] üküş anlardın. Taqı Tengri körğen kılırlar.
- M:72** Haqıqat üze (2) küfr ketürdi anlar kim aydılar; haqıqat üze Tengri ol Meryem oğlu (3) 'isâ. Taqı aydı İsa; "ey Ya'küb oğulları; kulluq kıling (4) Tengriğa, me-nim İdim taqı sizing İdingizge". Haqıqat üze ol kim kim ortak qoşsa Tengriğa, (5) harâm kıldı Tengri anıng üze uçmaqnı, taqı sığınğ yeri anıng ot. [201b1] Taqı yok küç kılganlarğa yârı birgenlerdin.
- M:73** Küfr ketürdi anlar kim (2) aydılar; haqıqat üze Tengri ücnüñ üçünçisi. Taqı yok tapunğudın, meger Tengri (3) bir. Taqı eger yığılmasalar ol nersedin kim ayturlar; sıkağay (4) anlarğa kim küfr ketürdiler anlardın, qın iglig.
- M:74** Qaytmaslar mu (5) Tengri tapa taqı yarlıqayu tilemes mü andın? Taqı Tengri yarlıqağan, rahmet kılgan.
- M:75** [202a1] Ermes Meryem oğlu 'isâ, meger yalawaç, haqıqat (2) keçti andın aşnu yalawaçlar. Taqı anası rästlağan, (3) erdiler yiyürler ta'âmı. Bağğıl, ne-teg beyân kılır miz anlarğa (4) anlarğa âyetlerni, andın song bağğıl neteg ew-rülürler.
- M:76** Ayğıl; (5) kulluq mu kılırsuz Tengridın bisre, ol nersege kim erklig bolmas sizge [202b1] ziyân taqı asıq? Taqı Tengri ol işitgen, bilgen.
- M:77** (2) Ayğıl; ey kitab eyeleri; ħaddın keçmeng dningiz içinde, (3) ħaqdın ön-gin. Taqı uymang kişilerning hevâlarınğa, azdılar (4) üküşni taqı azdılar aşnu-dın. Taqı azdurdılar yolnug tüzningni.
- M:78** La'net kılındı (5) anlarğa kim küfr ketürdiler, Ya'küb oğullarındın; Dâvud [203a1] tili üze taqı Meryem oğlu 'isâning Ol, (2) ol nerse birle kim yazdılar taqı erdiler ħaddın keçerler.
- M:79** (3) Erdiler yığılmaslar ya'nı biribirin yığmaslar körksüz işdin, kılırlar anı. Neme yawuz anı kim (4) kılır erdiler.
- M:80** Körer sen üküşni anlardın, döst tutarlar (5) anları kim küfr ketürdiler neme yawuz ol kim aşnu keçürdi anlarğa özleri kim [203b1] öwke kıldı Tengri an-larınğ üze. Taqı qın içinde anlar câvidâneler.

M:81 (2) Taķı eger bolsalar erdi biterler, Tengriġa taķı peygamberġa; taķı ol nersege kim indürüldi (3) anıng tapa, tutmaġaylar erdi anlarını döstlar. Taķı ançası bar üküş (4) anlardın, buyruķdın çıķġanlar.

M:82 Bulġay siz ya' ni bilgey siz kişilerde kaķıraķı (5) düşmenlik yanındın, bittiler Cuhüdler taķı anlar kim ortak koştılar. [204a1] Taķı bilgey siz yawuķraķlarını, döstluk yanındın, anlarġa kim bittiler, (2) anlar kim aydılar; biz Tersälar. Ol, munung birle kim anlardın (3) dānişmendler bar taķı zāhidler bar, taķı ġaķıķat üze anlar uluġsınmazlar.

M:83 (4) Taķı ol vaķtın kim işittiler indürüldi yalawaç tapa, körer sin (5) közle-rini, tökilür yaşdın, ol nersedin kim bildiler [204b1] ġaķdın. Ayturlar; İdimiz, bittük, bitigil bizni (2) tanuķlar birle.

M:84 Taķı ne turur bizge, bitmez miz Tengriġa, (3) taķı ol nersege kim keldi bizge ġaķķdın; taķı ġama' tutar miz kiwürse bizni (4) İdimiz, edġülük kılġan erenler birle.

M:85 Şevab birdi anlarġa Tengri, (5) ol nerse birle kim aydılar; büstānlar aķar as-tındın anıķlar [205a1] cāvidāneler anıng içinde. Taķı ol edġülük kılġanlarınġ yanıtı turur.

M:86 (2) Taķı anlar kim küfr ketürdiler, taķı yalġanka nisbet kıldılar ayetlerimizni.³⁷ Anlar (3) tamuġ eyeleri turur.

M:87 Ey anlar kim bittiler; ġarām kılmanġ (4) ol nersening arıġlarını ġelāl kıldı Tengri sizge. Taķı ġaddin keçmeng, (5) ġaķıķat üze Tengri süwmez ġaddin keçgenlerni.

M:88 Taķı ying andın kim [205b1] rūzī kıldı sizge Tengri, ġelāl, arıġ. Taķı saķınınġ Tengridin, (2) ol kim siz anga bitgenler.

M:89 Tutmaz sizni (3) Tengri saġa kirmegen birle antlarınġız içinde, taķı ançası bar tutar sizni (4) ol nerse birle kim baġladınġız antlarını. Anıng kefareti ta' ām (5) on miskinning yitürmeki, ol nersening ortaraķı birle kim yitürür siz [206a1] ġaş kişileringizge yā tonları, yā boyunnung āzād kılmaķı. (2) Kim bulmasa üç künnüġ rüze tutmaķı. (3) Ol antlarınġızning kefareti, ol vaķtın kim ant içtin-giz. (4) Taķı saķlanġ antlarınġızni. Anıng mengizlig beyān kılur (5) Tengri sizge āyetlerini, bolġay kim siz şükr kılġay siz.

M:90 [206b1] Ey anlar kim bittiler, ġaķıķat üze ġamr taķı ķimār (2) taķı bütler taķı ķimār oķları anġsız İblis (3) 'amellerindin. Saķlanıġ andın, bolġay kim siz ķurtulġay siz.

³⁷ Uzatmalar yok.

M:91* (4) Hâkikat üze tileyür İblis kim kemişse arangızda (5) düşmenlikni tağı yigrenmekni, hamr içinde tağı kımar içinde...³⁸

M:17 [207a1] ...‘isā’nı, tağı anasını tağı ol kimerseler kim yer içinde kamuğını (2) tağı Tengriğa köklerning mülki tağı yerning, tağı ne kim ikisi arasında. (3) Yaratur ne kim tilese, tağı Tengri kamuğ nerse üze yarağlıg.

M:18 (4) Tağı aydı Cuhüdler tağı Tersâlar; biz (5) Tengrining oğulları tağı dōstları. Aygıl; ne üçün kınar sizni yazuqlaringız birle? [207b1] Siz yaratılmış, ol kimerseler kim yarattı. Yarlıkayur kimgе kim tilese (2) tağı kınayur kimgе kim tilese. Tağı Tengriğa köklerning mülki (3) tağı yerning, tağı ne kim ikisi arasında. Tağı aning tapa kaytmaq.

M:19 (4) Ey kitâb eyeleri; keldi sizge yalawaçımız; (5) açuq kılur sizge, süstlük üze yalawaçlardın, kim [208a1] aysangız; kelmedi bizge müjde birgendi, qorqutğandı. (2) Keldi sizge müjde birgen tağı qorqutğan. Tağı Tengri (3) kamuğ nerse üze yarağlıg.

M:20 Tağı ol vaqtın kim aydı Mūsâ (4) kavminge; ey kavmum, zıkr kılung Tengri-ning ni’ metin (5) sizing üze ol vaqtın kim kıldı sizing içingizde peygamberler tağı kıldı sizge [208b1] melikler tağı birdi sizge anı kim birmedim bir kimersege (2) ‘âlemlerdin.

M:21 Ey kavmum; kiring arıg (3) kılınmış yirge, ol kim bitidi Tengri sizge. Tağı kaytmang (4) songlaringız üze kim ewrülgey siz ziyân kılğanlar.

M:22 (5) Aydılar; ey Mūsâ; hâkikat üze aning içinde erenlerni, boynağular. [209a1] Tağı biz kirmegey miz anga, ançağa tegrü kim çıkğaylar andın. (2) Eger çıkşalar andın, hâkikat üze biz kirgenler miz.

M:23 (3) Aydı iki er anlardın kim qorqarlar eğgölük kıldı (4) Tengri ol ikegü üze; kiring anlar üze kapuğka. Ol vaqtın kim (5) kirsengiz anga, hâkikat üze siz yingenler siz. Tağı Tengri üze [209b1] tevekkül kılung, eger ersengiz bitgenler.

M:24 Aydılar; (2) Ey Mūsâ; biz kirmegey miz anga ulaşı, peyveste bolmışlarınça (3) aning içinde. Barğıl sen İding, öldürüşüng. (4) Biz munda olтурғанlarmuz.

M:25 Aydı; İdim, hâkikat üze men (5) erklenmes men, meger özümni tağı uyamni. Ayurt kemişgil aramızda [210a1] tağı buyrukdın çıkğan erenler arasında.

M:26 Aydı Tengri; (2) Hâkikat üze ol, harâm kılınmışturur anlar üze kırk yıl. (3) Mütehayyir bolurlar yer içinde. Kağğurmağıl buyrukdın çık(ğ)an (4) erenler üze.

³⁸ Maide 91. ayete kadar tercüme var. Buradan sonra maide suresi 17. ayetin yansından itibaren başlar (Meryeme ve ümmehü...)

- M:27 Taķı oķuēul anlar ūze Ādem'ning iki (5) oēlning ħaberin ħaķ birle; ol vaķtın kim ķurbān ķıldılar, ķurbānnı ķabŭl ķılındı [210b1] ol ikide birisindin taķı ķabŭl ķılınmadı taķı birisindin³⁹ (2) aydı; ōltŭrgey men sini. Aydı; ħaķıķat ūze ķabŭl ķılır Tengri (3) saķınanlardın.
- M:28 Eger yaysang mening tapa eligingni, munung ūçŭn kim ōldŭrseng mini; (4) ermez men yayēan eligimni sening tapa, kim ōldŭrsem sini. ħaķıķat ūze men (5) ķorķar men Tengridin, 'ālemlerning erkligidin.
- M:29 ħaķıķat ūze men tileyŭr men [211a1] kim kŭyŭrseng yazuķumnnı taķı yazuķungnnı, taķı bolsang (2) ot eyelerindin. Taķı ol taķı ol kŭç ķılğanlarning yanutı.
- M:30 (3) Āsān ķılıu birdi anga teni,⁴⁰ uyasınnı ōldŭrmekin. (4) Taķı ōldŭrdi anı, taķı boldı ziyānlıēlardın.
- M:31 İdŭ (5) Tengri karēanı; ūseleyŭr yer içinde, kŭrssetsŭn ūçŭn anga, [211b1] neteg ōrter uyasınnı 'avretini. Aydı; ey bŭçārelıķ manga; (2) 'āciz mŭ bol-dum kim bolsam bu karēa mengizliē, taķı ōrtsem (3) uyamnnı 'avretini; taķı boldı ōkŭngenlerdin.
- M:32 Anıng ūçŭn (4) bitŭdŭk Ya'ķŭb oēulları ūze; ħaķıķat ūze ol, kim ōldŭrse tenni, nefsdin (5) ōngin birle, yā fesādsızın yer içinde, tamām ōldŭrmış teg ķişilerni <ķamuē>. [212a1] Taķı kim tŭrgŭrse anı tamām tŭrgŭrdi ķişilerni ķamuē (2) ķamuēnnı. Taķı keldi anlarēa yalawaçlarımız, açuķ ħŭccetler birle. Andın song, ħaķıķat ūze (3) kŭp anlardın, andın song, yerde ħaddin keçgenler.
- M:33 (4) ħaķıķat ūze anlarning yanutı kim toķuş ķılurlar Tengri birle taķı yalawaç birle (5) taķı say' ķılurlar yer içinde, fesād ūze, kim ōldŭrŭlseler yā asılsalar, (6) yā kesilse eligleri taķı ađaķları, tegme bir yandın birin, yā ķowulsalar [212b1] yerdin ol, anlarēa ħ'ārluķ (2) dŭnyāda, taķı anlarēa ol cihānda uluē ķın bar.
- M:34 (3) Meger anlar kim tevbe ķıldılar, mundın aşnu kim kim yaraēlıē bolsangız (4) anlar ūze. Biling ħaķıķat ūze Tengri yarlıķaēan, raĥmet ķılğan.
- M:35 (5) Ey anlar kim bittiler; saķınnı Tengridin taķı isteng [213a1] anıng tapa ulanmaķ sebebinı. Taķı mŭcāhede ķılın anıng yoli içinde (2) bolēay kim siz ķurtulēay siz.
- M:36 ħaķıķat ūze anlar kim kŭfr ketŭrdiler; eger (3) ħaķıķat ūze anlarēa ne kim yer içinde ķamuē, taķı anıng endāzesinē (4) anıng birle yulunsunlar ūçŭn anıng birle ķryāmet kŭnining (5) ķınındın, ķabŭl ķılınmaēay anlardın. Taķı anlarēa ķın [213b1] igliē.

³⁹ silene ve dŭzeltme var.

⁴⁰ Nefsi.

- M:37 Tileyürler kim çıksalar otdın, (2) taķı ermez anlar çıķanlar andın. Taķı anlarǵa turuķǵan (3) kın.
- M:38 Taķı oǵrı kılǵan er taķı oǵrı kılǵan tiši, kesing (4) ikisining eliglerini, yanut üçün aning birle kim qađǵandılar, kın üçün kıdǵut Tengridin. Taķı Tengri (5) yinggen, hıķmetlig.
- M:39 Kim tevbe kılǵa zulm kılmaşındın song [214a1] taķı ongarsa, haķıķat üze Tengri tevbesin qabül kılur aning üze. Haķıķat üze Tengri (2) yarlıķaǵan, rahmet kılǵan.
- M:40 Bilmeding mü, kim haķıķat üze Tengri, anga (3) köklerning mülki taķı yer-ning. Kınayur kimni tilese (4) taķı yarlıķayur kinge tilese. Taķı Tengri qamuǵ nerse üze yaraǵlıǵ.
- M:41 (5) Ey yalawaq; qađǵurtmasun sini anlar kim iwerler [214b1] küfr içinde, anlardın kim aydılar; bittük, aǵızları birle, (2) taķı bitmedi köngülleri. Taķı anlardın kim Cuhüd boldılar, (3) işitgenler yalǵannı, işitgenler öngün erenler (4) üçün kim kelmediler sanga. Kıştururlar kelimelerini orun (5)-larndın song. Ayturlar; eger birisengiz munı, [215a1] alıń anı taķı birilmesengiz anı qorķung. (2) Taķı kim kim tilese Tengri aning fitnessini, erklenmegey sen anga (3) Tengridin, nerse. Anlar anlar kim tilemedi Tengri (4) kim anǵ kılǵa köngüllerini. Anlarǵa dünyā içinde h'āruluk (5) taķı anlarǵa ol cihānda uluǵ kın.
- M:42 İşitgenler [215b1] yalǵannı, yigenler harāmını. Eger kelseler sanga, (2) hükım kılǵıl aralarında, yā yüz ewürgül anlardın. Taķı eger (3) yüz ewürseng anlardın, ziyān tegürmegeyler sanga nerse taķı eger hükım kılǵang, (4) hükım kılǵıl aralarında tüzlük birle. Haķıķat üze Tengri süwer (5) 'adl kılǵanlarını.
- M:43 Taķı neteg hakem kılurlar sini, taķı anlarning katında [216a1] Tevrāt bar, aning içinde Tengrining hükmi? Andın song ewrülürler (2) andın song, taķı ermez anlar bitgenler.
- M:44 (3) Haķıķat üze biz indürdük Tevrātını aning içinde, köni yol taķı yaruķluk. (4) Hükım kılur aning birle peyǵamberler, anlar kim inķiyād kıldılar, ya' nı müsülmān boldılar; (5) anlarǵa Cuhüd boldılar, idige nisbetligler taķı dānişmendler; [216b1] ol nerse birle kim beklemek tilendiler, ya' nı saklamak Tengrining kitabındın; taķı erdiler (2) aning üze tanuķlar. Qorķmang kişilerdın taķı qorķung mindin. (3) Taķı bedel kılǵang āyetlerimni az bahāķa. Taķı kim (4) hükım kılmasa aning birle kim indürdi Tengri, anlar anlar küfr ketürgenler.
- M:45 (5) Taķı bitidük anlar üze, aning içinde haķıķat üze ten ten birle [217a1] taķı kōz kōz birle, burun burun birle (2) taķı kulaķ kulaķ birle taķı tiş tiş birle; taķı başlar, (3) tüzlük kılǵımaq. Kim şadaķa kılǵa aning birle, ol (4) örtgen turur

yazukını anga. Taķı kim hūkm kılmasa, anıng birle kim indürdi Tengri; (5) anlar anlar küç kılğanlar.

M:46 Taķı uydurduķ [217b1] izleri üze Meryem oĝı 'isā'nı, rāstlağan anıng (2) ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın. Birdük anga (3) 'isā kitābındın. Yaruķluk andın yaruķluk sözlegenni rāst tutğan (4) anıng ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek (5) öĝüt, perhız kılğanlarĝa.

M:47 Hūkm kılurlar İncil eyeleringe, [218a1] anı kim qoğı kemişti Tengri anıng içinde kimerse. Hūkm kılmasa anı kim (2) qoğı kemişti Tengri bu öĝüd fermān tutmağanlar.

M:48 Taķı indürdük (3) sanga kitābnı, haķ üze, rāst tutğanlar anıng ileyinde (4) andın turur kitābdın taķı saķlağan anıng üze. (5) Hūkm kılĝıl aralarında, ol nerse birle indürdi Tengri. Taķı uymaĝıl [218b1] hevālarınĝa, ol nersedin kim keldi sanga haķdın. Tegme birge kılduķ (2) sizdın şer'at taķı açuķ yol, taķı eger tilese erdi Tengri, (3) kılĝay erdi sizni bir öĝür; veli sinamaķ üçün sizni, (4) ol nerse içinde kim birdi sizge. Ojuşung edĝülük işlerge, (5) Tengri tapa kaytışingız kamuĝ. Taķı haķber birür sizge ol nerse birle kim, erdingiz [219a1] anıng içinde hilāf kılışur siz.

M:49 Taķı kim hūkm kılĝıl aralarında, (2) anıng birle indürdi Tengri taķı uymaĝıl hevālarınĝe. Taķı qorķĝıl anlardın (3) fitne kılsalar sini, ol nersening pāresindin kim indürdi Tengri sening tapa. (4) Eger ewrülseler, bilgil, haķıķat üze tileyür Tengri (5) tegse anlarĝa yazuķlarınĝ pāresi birle. Taķı haķıķat üze üküş, [219b1] kişilerdin buyruķdın çıķğanlar.

M:50 Cāhiliyyet (2) hūkmni mü isteyürler? Taķı kim turur körklügrek (3) Tengridin, hūkm yanındın, erenlerge kim yaķın bilürler?

M:51 Ey (4) anlar kim bittiler! Tutmang Cuhūdların taķı Tersālarını (5) dōstlar, pāreleri pārening dōstları. Taķı kim dōst bolsa anlarını [220a1] sizdın haķıķat üze ol anlardın. Haķıķat üze Tengri, köndürmes (2) küç kılğan erenlerdin.

M:52 Körer sen anlarını kim (3) köngülleri içinde sökellik, iwerler anlarınĝ içinde, (4) ayturlar; qorķar miz kim tegse bizge tezgingen. (5) Bolĝay kim Tengri kim kelse açmaķ birle yā iş birle, qatındın, [220b1] taķı bolsalar ol nerse üze kim örttiler özleri içinde, (2) öküngenler.

M:53 Taķı aytur anlar kim bittiler; munlar mu, (3) anlar kim ant içtiler Tengri birle, anlarınĝ katıķını anlar (4) sizing birle, bātil boldı 'amelleri taķı boldılar (5) ziyānlıĝlar.

M:54 Ey anlar kim bittiler; kim kaytsa [221a1] sizdın dinindin, kelgey Tengri (2) erenler birle kim, süwer anlarını taķı süwerler anı, h'ārlar (3) mü'minler üze,

‘azizler kâfirler üze, mücâhede kıılurlar (4) Tengri yolu içinde, taqı qorqmaslar melâmet kılganning melâmetindin. (5) Ol, Tengrining fazlı, birür anı kimge ti-
lese. Taqı Tengri king, [221b1] bilgen.

M:55 Hâkîkat üze sizing döstunguz, Tengri taqı yalawaçı, (2) taqı anlar kim pey-
veste kıılurlar taqı birürler (3) zekâtını anlar rükü‘ kıılğanlar turur.

M:56 Taqı kim döst tutsa Tengrinı (4) taqı yalawaçıını taqı anlar kim bittiler; hâkîkat
üze Tengrining ögüri, (5) anlar yingenler.

M:57 Ey anlar kim bittiler! Tutmang [222a1] anlarını kim tutundılar dîningizni
maşhara taqı oyun, (2) anlardın kim birildiler kitâbnı sizdın aşnu, (3) kâfirlerini
döstlar. Taqı saķınınğ Tengridin, eger erdingiz erse (4) bitgenler.

M:58 Taqı ol vaktın kim ündedingiz namâz tapa, (5) tuttılar anı maşhara taqı oyun
ol munung birle kim anlar [222b1] erenler bilmesler.

M:59 Aygıl; ey kitâb eyeleri; (2) ‘ayb kıılur mu siz bizdın, meger kim bittük Tengriğa
taqı anga kim indürüldi (3) bizing tapa taqı anga kim indürüldi aşnuden? Taqı
hâkîkat üze üküşrekleringiz, (4) buyruķdın çıķğanlar.

M:60* Aygıl; haber birür mü men sizge, aşıgsızraq birle (5) andın, yanut yanındın
Tengri kıatında? Ol kimerse kim sürdi anı Tengri; taqı anga kıldı...

3.5. En’âm Suresi

E:*96 [223a1] bilgen.

E:97 Taqı ol ol kim kıldı sizge yulduzlarını, (2) munung üçün kim könülsengiz
aning birle, susuz yerning қarangwulukları içinde taqı tengizning. (3) Ayırtladuķ
âyetlerni, ol erenler üçün kim bilürler.

E:98 (4) Taqı ol ol kim yengile türetti sizni bir tendin, (5) karar қalģu yer taqı қodģu
yir. Ayırtladuķ âyetlerni, [223b1] ol erenlerge kim uķarlar.

E:99 Taqı Ol Ol kim in<dürdi kökdin> (2) suwnı. Taqı çıkarduķ aning birle tegme
bir nersening üngen otını. Taqı çıkarduķ (3) andın yaşnı, çıkarur miz andın
ewünni, müngeşgen, (4) taqı ħurmâ yıģacındın, çiçekindin salķumlar, yaķın;
(5) taqı büstânlar üzümledin, taqı zeytünü [224a1] taqı enârını, oĥşaş taqı
oĥşamaģan. Baķing (2) müvesinge, ol vaktın kim müve çıkardı, taqı pişmekin-
gen. Hâkîkat üze aning içinde sizge (3) âyetler, ol erenlerge kim biterler.

E:100 Taqı kıldılar Tengriğa (4) ortaķlar, periler, ya’ nî feriştelemnı, taqı yarattı an-
larını. Taqı çattılar anga (5) oģullar taqı kıızlar, biligsiz. Arıģlıķ anga [224b1]
taqı yüksek boldı ol nersedin kim sıfat kıılurlar.

- E:101 Kökleri tangsuq (2) taqı yerni. Neteg bolur anga oğlan taqı (3) bolmadı anga cüft? Taqı yarattı tegme bir nerseni (4) taqı ol tegme bir nerseni bilgen.
- E:102 Ol Tengri İdingiz (5) yoq tapuğu meger ol, tegme bir nersening yaratğanı. Taqı kulluq kılın [225a1] taqı ol tegme bir nerse üze saqlağan.
- E:103 Yetmez anga (2) közler nırları taqı ol yeter köz nırlarına. Taqı ol (3) lañif ya'ni köz yetmes, bilgen.
- E:104 Keldi sizge köngül közleri İdingizdin, (4) kim kim körse, özinge ök, taqı kim kim közsiz bolsa, aning üze ök, (5) Taqı ermez men sizing üze saqlağan.
- E:105 Taqı aning mengizlig [225b1] ewrer miz äyetlerni, aysunlar üçün, okudung tip, (2) taqı beyän kılalın üçün anı ol erenlerge kim bilürler.
- E:106 Uyğul ol nerse kim vahy kılındı (3) sening tapa İdingizdin, yoq tapuğu meger ol. Taqı yüz ewürgül (4) ortak koşğanlardın.
- E:107 Taqı eger tilese erdi Tengri, ortak koşmağaylar erdi. Taqı (5) kılmaduq sini anlar üze saqçı taqı ermez sen anlarning üze [226a1] saqçı.
- E:108 Taqı sögmeng anlarğa kim kulluq kılurlar (2) Tengridin bisre kim söggeyler Tengriğa, küç yanındın, bilig (3)-siz. Aning mengizlig bezedük tegme bir ögürge, işlerini. (4) Andın songra anlarning içisi tapa kaytışları. Haber birür anlarğa, ol nerse birle kim (5) erdiler kılurlar.
- E:109 Taqı ant içtiler Tengri birle, anları [226b1]-ning katıgın; eger kelse anlarğa äyet, nişän bitgeyler anga. (2) Ayğıl; haqikat üze äyetler Tengri katında, taqı neng bildürür sizge, (3) haqikat üze ol ol waqtın kim kelse bitmezler.
- E:110 Taqı ewürer miz (4) köngüllerini taqı közlerini, neteg kim bitmediler anga (5) ilk kezigde, taqı qoyar miz anları boynağulukları, içinde mütañayır bolurlar.
- E:111 [227a1] Taqı eger biz indürse erdük anlarning tapa feriştelerni sözlese erdi anlarğa ölügler (2) taqı yığsa erdük anlar üze tegme bir nerseni oğka kirgenler, bolmağaylar erdi (3) munung üçün kim bitseler, meger tilese Tengri. Taqı veli köprekleri (4) bilmesler.
- E:112 Taqı aning mengizlig kılduq, tegme bir peygamberğa (5) düşmen, ädemiler İblislerin taqı perining, işaret kılur pärelerini [227b1] päreğa söznüñ bezekini, aldamaq. (2) Taqı eger tilese erdi İding, kılmağaylar erdi anı, qoğğul anlarını taqı ol nerseni kim (3) catarlar.
- E:113 Taqı munung üçün kim kıssa aning tapa anlarning köngülleri kim (4) bitmesler ol cihānga, taqı hoşnüd bolsalar anı ya'ni unasalar taqı qağğansunlar üçün (5) anı kim anlar qağğanganlar.

- E:114 Tengrining öngini mü isteyür siz, hâkim; [228a1] taqı ol ol kim indürdi sizning tapa kitabını (2) ayırtlanmış, taqı anlar kim birdük anlarğa kitabını, bilürler (3) haqıqât üze ol indürülmüş İdingdin, haq birle; taqı bolmağıl (4) şekk tutuğlılardan.
- E:115 Taqı tükel boldı İdingning sözi, (5) rāst taqı tüz. Yok tegşürgen kelimele- ringe. [228b1] Taqı Ol işitgen, bilgen.
- E:116 Taqı eger boyun süseng ol kimerselelarning köprekinge (2) yer içinde, azdurgaylar sini Tengri yolındın. (3) Uymaslar, meger sizigge; taqı ermes anlar, meger taqdir kılurlar, yâ yalğan sözleyürler.
- E:117 (4) Haqıqât üze İding, ol bilgenrek ol kimerse kim âzâr yolındın. Taqı ol (5) bilgenrek könlügenlerni.
- E:118 Ying ol nersedin kim yâd kılındı Tengrining [229a1] atı aning üze, eger ersengiz âyetleringe bitgenler.
- E:119 Taqı ne ol sizge (2) kim yimesengiz andın kim yâd kılındı Tengrining atı aning üze taqı (3) ayırtladı sizge anı kim harâm kıldı sizing üze, meger ol nerse kim (4) kısarladınız aning tapa? Taqı haqıqât üze köp, azdurlur (5) hevâları birle, bilgisiz. Haqıqât üze İding, ol [229b1] bilgenrek hâddin keçgenlerni.
- E:120 Taqı çoğung yazuqnung (2) âşkârāsın taqı örtüglüsün. Haqıqât üze anlar kim qağğanurlar (3) yazuqnı, cezâ birilgeyler ol nerse birle kim erdiler qağğanurlar.
- E:121 (4) Taqı yimeng ol nersedin kim yâd kılınmadı Tengrining atı (5) aning üze haqıqât üze ol buyruqđın çıkmak. Haqıqât üze iblisler [230a1] ve peyveste kılurlar döstlarına, munung üçün kim cedel kılışsalar. (2) Taqı eger boyun süsengiz anlarğa, haqıqât üze siz ortak çoşğanlar siz.
- E:122 (3) Ol kimerse mü kim erdi ölüg, tırgüzdük anı taqı kılduk (4) anga yaruq, yürüyür aning birle kişiler içinde, ol kimerse mengizlig kim (5) aning şıfatı karankuluklar içinde, ermes çıkğan andın? [230b1] Aning mengizlig bezenildi kâfirlerğa, ol kim erdiler (2) kılurlar.
- E:123 Taqı aning mengizlig kılduk, tegme bir (3) konum içinde yazuk kılganlarning uluğraqlarını; munung üçün kim hile kılışsalar (4) aning içinde. Taqı hile kılışsalar meger özleri birle, (5) taqı bilmesler.
- E:124 Taqı ol vaktın kim keldi anlarğa âyet ya'ni nişân [231a1] aydılar; bitmegey miz, ançağa tegrü kim birlese miz ol mengizlig kim (2) birildi Tengrining yalawaçları. Tengri bilgenrek, kayda kılur (3) risâletlerini. Teggey anlar kim yazuk kıldılar, (4) h'ârluk Tengri katında taqı kın katıg, munung birle kim (5) mekr kılur erdiler kılur erdi kim.

- E:125 Kim tilese Tengri [231b1] kim köndürse anı, açar köngülünü müsülmānlıqğa; (2) taqı kimni kim tilese kim azdursa anı, qılur ya' nı köngülünü köküsnı (3) tar, tar; tamām kökge aşar mengizlig. (4) Anıng mengizlig qılur Tengri 'azābnı, anılarınğ üze kim (5) bitmesler.
- E:126 Taqı bu İdningning yolu, [232a1] tüz. Ayırtladuq āyetlerni meger erenlerge kim (2) ögüt alurlar.
- E:127 Anılarınğ uçmaqlıq sarāyı anılarınğ İdisi katında. (3) Taqı ol, dōstları ol nerse birle kim erdiler qılurlar.
- E:128 Taqı ol kün kim (4) yıgar miz anılarınğ kāmıuğ; ey perilerning ögürü; (5) köp qılmaq tiledingiz ādemilerdin. Taqı aydı dōstları, [232b1] ādemilerdin; İdimiz menfa' at aldı päremiz <päre birle> (2) taqı tegdük, ol vaqtımızğa kim belgü-lüg kılding bizge. Aydı; (3) ot ikāmet qılgu yeringiz; cāvidāneler anıng içinde, ol kim tiledi (4) Tengri. Hāqıqāt üze İdning hikmetlig, bilgen.
- E:129 Taqı anıng mengizlig (5) dōst qılur miz küç qılğanlarınğ päresin päreğa ol nerse birle kim erdiler [233a1] qağğanurlar.
- E:130 Ādemilerning taqı perilerning ögürü. (2) Kelmedi mü sizge yalawaçalar sizdin ayıtlar sizning üze (3) āyetlerimni taqı qorquturlar sizlerni bu kününgüzge satqāşmaqđın? (4) Aydılar; tanuqluq birdük özlerimiz üze. Arsqıtturdı anılarınğ (5) yaqınraq tiriqlik taqı tanuqluq birdiler özleri üze, hāqıqāt üze anlar [233b1] erdiler küfr ketürgenler.
- E:131 Ol kim bolmadı (2) İdning qonumlarınğ yoqatqanı, küç birle; taqı anıng eyeleri (3) gāfiller
- E:132 Taqı tegme birge mertebeler, ol nersedin kim kıldılar. (4) Taqı ermes İdning gāfil, ol nersedin kim qılurlar.
- E:133 Taqı İdning (5) bay, rahmet eyesi. Eger tilese iltgey sizni, taqı song qodğay [234a1] songuzdın, ol nerse kim tileyür neteg kim yarattı sizni (2) öngin erenlerning oğlanlarınğın.
- E:134 Hāqıqāt üze ol nerse kim va' de qılur siz, (3) kelgen taqı ermes siz ' āciz qılğanlar.
- E:135 Aygıl; ey qavmum; (4) kılung özüngüz üze, hāqıqāt üze men qılğan men. (5) Bilgey siz kim turur ol kim bolur anga bu sarāyning songı. Hāqıqāt ol, [234b1] qırtulmas küç qılğanlar.
- E:136 Taqı kıldılar Tengriğa ol nersedin kim yarattı (2) ekindin taqı en' āmdın, ülüş; taqı aydılar; bu (3) Tengriğa, aymaqları birle, taqı bu ortaqlarımızğa. Taqı ne kim bolsa (4) ortaqlarınğa, ulanmas Tengriğa, taqı ne kim bolsa (5) Tengriğa, ulanur, teger ortaqlarınğa. Neme yawuz ol nerse kim [235a1] hükim qılurlar.

E:137 Tağı aning mengizlig bezendi üküşge (2) ortak koşğanlardın, oğlanlarıning öldürmekin; ortakları, (3) munung üçün kim yoqatsalar anlarını tağı munung üçün kim örtseler anlar üze dınlerin. (4) Tağı eger tilese erdi Tengri, kılmağaylar erdi anı. Qoğğul anlarını tağı ol nerse kim (5) catarlar.

E:138 Tağı aydılar; bu tiweler, sığrlar, qoylar keçiler [235b1] men' kılınmış yimes anı meger ol kim tileyür miz, aymakları birle; (2) tağı tiweler harām kılındı arqaları. Tağı tiweler, sığrlar, qoylar, keçiler; (3) yād kılmaslar Tengriñing atı aning üze, yalğan çatmaq (4) aning üze. Cezā birgey ol nerse birle kim erdiler catarlar.

E:139 (5) Tağı aydılar; ol kim bu tiwelerning qarınları içinde bu tört adaqlı cänverler [236a1] hālıs ya' nı qatıqsız erkeklerimizge tağı harām kılınmış turur (2) cüftlerimiz üze. Tağı eger bolsa ölüg, anlar aning içinde (3) ortaklar. Cezā birgey anlarğa sıfat kılmaqlarını, ya' nı sıfat kılduqlarınıñing cezāsını. Haqıqat üze ol (4) hikmetlig, bilgen.

E:140 Ziyān kıldı anlar kim öldürdiler (5) oğlanlarını yüngül usluğluktın, bilgidin öngin birle tağı harām kıldılar [236b1] anı kim ruzi kıldı anlarğa Tengri, çatmaq yanındın Tengri üze. Azdılar (2) tağı bolmadılar könülgenler.

E:141 Tağı ol ol kim (3) yarattı bustānlar, kötürülmişler tağı (4) kötürülmemişler, tağı hūrmā yıgaçların; tağı ekinni, türlüg türlüg (5) mivesi, tağı zeytūnnı, tağı enārmı; oħsaşğan [237a1] tağı oħsaşmağan. Ying mivesindin, ol vaqtın kim (2) mive kılsa, çıqarsa tağı biring haqqını biçmekining küninde (3) tağı isrāf kılmağ. Haqıqat üze Ol, isrāf kılğanlarını süwmes.

E:142 (4) Tağı tiwelerdin tağı sığrlardın tağı keçilerdin yük kötürgen tağı töşengen. (5) Ying andın kim ruzi kıldı sizge Tengri tağı uymang [237b1] iblīs adımlarınğa, haqıqat üze ol, sizge açuq (2) düşmen.

E:143 Sekkiz cüft; qoylardın iki (3) tağı keçilerdin iki. Aygıl; iki erkeknı mü harām kıldı (4) yā iki tişini mü, yā ol nerseni mü kim qapsadı aning üze iki tişining (5) rahimleri. Haber biring manga 'ilm birle, eger erdingiz erse rāst ayğanlar.

E:144 [238a1] Tağı tiwelerdin iki tağı sığrlardın iki. (2) Aygıl iki erkeknı mü harām kıldı yā iki tişini mü yā ol nerseni mü kim (3) qapsadı aning üze iki tişining rahimleri. Yā erdingiz mü (4) tanuqlar, ol vaqtın kim vaşıyyet kıldı sizge Tengri munung birle? Kim küç kılğanraq (5) ol kimersedin çattı Tengri üze yalğannı, munung üçün kim azdursa kişilerni, [238b1]⁴¹ 'ilmdin öngin birle. Haqıqat üze Tengri köndürmes küç kılğanlarını.

⁴¹ Bu varaktaki metin tahrir olmuş, muhtemelen en eski varaklardan bir tanesi olmalı.

E:145**42 (2) Aygıl; bulmaz men ol nerse içinde kim vahy kılındı benim tapa, harām kılınmış (3) yigen üze kim yiyür anı, meger kim bolsa öltügse, yā (4) tökülmüş kan, yā tonguz eti, haqıkat üze ol <arıgsız> (5) yā buyruqđın çıkmak, <ün> kötürüldi Tengridin önginge aning birle. Kim kim kısarlansa...

E:*72 [239a1] ...Aning tapa yığlur siz.

E:73 Taqı ol ol kim yarattı (2) köklerni taqı yerni haq birle, taqı ol kün kim (3) aytur; bolğul, taqı bolur. Aning sözi rāst. Taqı anga oq erkliglik, (4) ol kün kim ürülür kıyāmet borğusu içinde. Ğaybnung bilgeni taqı açuqnung. (5) Taqı ol hıkmctlig, bilgen.

E:74 Taqı ol vaqtın kim aydı İbrāhīm [239b1] atasına Āzerğa; tutar mu men put-larnı tapuñu nerseler? Haqıkat üze men körer men (2) taqı qavmunı, açuq azmak içinde.

E:75 Taqı aning mengizlig (3) körgüzür miz İbrāhīmğa, köklerning mülkini taqı yerning, (4) taqı bolsun üçin yaqın bilgenlerdin.

E:76 Ol vaqtın kim karangwu boldı (5) aning üze tün, kördi yulduznı, aydı; bu İdim. [240a1] Ol vaqtın kim battı, aydı; süwmez men batğanlarnı.

E:77 Ol vaqtın kim (2) kördi aynı, toğğan, aydı; bu İdim. Ol vaqtın kim battı, (3) aydı; eger köndürme mini İdim, bolğay men azğun (4) erenlerdin.

E:78 Ol vaqtın kim kördi künni, toğğan, (5) aydı; bu İdim, bu uluğraq. Ol vaqtın kim battı, [240b1] aydı; ey qavmum; haqıkat üze men bızār ol nersedin kim ortak qoşar siz.

E:79 (2) Haqıkat üze men qarşu qoqtum yüzümni anga kim yengile yarattı kök-lerni (3) taqı yerni, rāst müsülmān. Taqı ermez men ortak qoşğanlardın.

E:80 (4) Taqı hüccetleştı qavmi, aydı; hüccetleşür mü siz benim birle (5) Tengri içinde, taqı köndürdi mini? Taqı qorqmaz men ol nersedin kim ortak qoşar siz [241a1] anga, meger kim tilese İdim bir nerseni. King boldı İdim kamuğ ner-sege, (2) bilig yanındın angmaz mu siz ya' nı ögüt almaz mu siz?

E:81 Taqı neteg qorqar men (3) ol nersedin kim ortak qoştunguz taqı qorqmaz siz haqıkat üze kim (4) ortak qoştunguz Tengriğa, ol nerseni kim indürmedi aning birle hüccet sizing üze? (5) Taqı iki ögürde qayusı sezārak, eminlik birle, eger bilür [241b1] bilür ersengiz.

E:82 Anlar kim bittiler taqı qaruşturmadılar (2) bitmeklerini küç birle ya' nı yazuq birle, anlar anlarğa turur qurtulmaq. Taqı anlar (3) könlügenler.

⁴² Burası Enam suresi 145. ayete kadar gelir. Burdan sonra 239 a da yine Enam suresinin 72. aye-tinin sonu ile bağlar "İleyhi tubşurun."

- E:83 Taķı ol h cctetimiz, birdük anı l br h m ga (4) kavmi  ze. K t r r miz merte-
beler, ol kimersenı kim tiley r miz. H ķ ķ t  ze (5)  ğing h kmetlig, bilgen.
- E:84 Taķı birdük anga   h ķnı [242a1] taķı Ya' k bnı tegme birni köndürdük. Taķı
N hnı (2) köndürdük aşnudın taķı oğlanlarındın (3) D v d' nı taķı S leym n' nı
taķı Eyy bnı taķı Y suf' nı (4) taķı M s ' nı taķı H r n' nı. Taķı aning meng z-
lig (5) cez  bir r miz edđ l k k lғанlar ga.
- E:85 Taķı Zekeriyy ' nı [242b1] taķı Yahy ' nı taķı ' s ' nı taķı  ly s' nı tegme biri
(2) ya  ıııardın.
- E:86 Taķı  sm '  l' nı taķı Yesa' nı taķı Y nus' nı (3) taķı L t' nı tegme birni artur-
dumiz ' lemler  ze.
- E:87 (4) Taķı atalarındın taķı oğlanlarındın taķı  arında ıarındın (5) ayurdu  an-
larnı taķı köndürdük anlarnı yol tapa, [243a1] k ni.
- E:88 Ol, Tengrining k ni yolu, k nd r r (2) aning birle kimni tilese,  ullarındın.
Taķı eger ortak  o ıııalardı, (3) b   l bol ay erdi anlardın, ol nerse kim erdiler
 ılurlar.
- E:89 (4) Anlar anlar kim birdük anlar a kit bnı (5) taķı h kumnı taķı pey  amberliknı.
Taķı k  r ket rse munga [243b1] bu erenler, vek l  ıldı  anga erenlerni ermez-
ler (2) anga k  r ket r genler.
- E:90 Anlar kim k nd rd  (3) Tengri anlarnıng k ni yolinga uy ul. Ay ul; tilemes
men sizd n (4) aning  ze ter; ermes ol meger angdurmak  ' lemler a.
- E:91 (5) Taķı bilmediler Tengrinı, bilmekining h    n a, aydılar; [244a1] ind r-
medi Tengri yaratılmış  ze nersedin. Ay ul; (2) kim ind rd  kit bnı, ol kim
keldi aning birle (3) M s , yaru lık taķı k ni yol  i ilerge,  ılur siz anı (4)
k  ğdar bel  rt r siz anı taķı  rter siz   k  n . (5) Taķı  ğretildingiz anı kim
bilmedingiz, siz taķı atalarıngız. [244b1] Ay ul; Tengri andın songra  oğ ul
anlarnı b   lları içinde, oynayurlar.
- E:92 (2) Taķı bu kit b, ind rd k anı bereketlig menfa' atları k p r  ılagannı (3)
ol nerseng kim ileyinde turur, munung    n kim  or  ıııang Mekkeni (4) taķı
ol kimersenı kim aning tegresinde. Taķı anlar kim biterler (5) ol c h n a, bi-
terler anga; taķı anlar [245a1] nam  zları  ze saklayurlar ya' nı taķı peyveste-
lik  ılurlar.
- E:93 Taķı kim k     ılғанraq (2) ol kimersedin kim  attı Tengri  ze yalgannı y 
aydı; (3) vahy  ılındı benim tapa. Taķı vahy  ılınmadı aning tapa nerse taķı
ol kimerse kim aydı; (4) ind r ey men Tengri indürmişi mengizlig. Taķı eger
k rse erding. (5) ol o urda kim   l mler    mn  ng  at    ları içinde. Taķı fe-
ri teler, [245b1] eliglerining yay anları;    ar n   nlar ng nı (2)   nlar ng nı.

Cezâ birilür siz h'ârluknıng kınını, munıng birle (3) kim aytur erdingiz Tengri üze haqqıdn öngin (4) taqı erdingiz âyetlerindin uluğsınur siz.

E:94 (5) Taqı keldingiz bizge yalğuzlar neteg kim yarattıq sizni [246a1] evvel keçde. Qoçtunguz anı kim birdük sizge, (2) arqalarınız artında. Taqı körmez miz sizing birle (3) şefi' leringizni anlar kim aydıngız haqqıat üze anlar sizing içingizde (4) ortaqlar, kesildi arangızda taqı azdı (5) sizdin ol kim aytur erdingiz.

E:95 Haqqıat üze Tengri [246b1] ewünnüng yarganı taqı hürmâ çekürdekining. Çıkarur tirigni (2) ölüğdin taqı çıkarğan ölügni tirigdin. (3) Ol Tangrı, neteg ewrülür siz?

E:96* Tangning (4) yaruğanı taqı tününg kılğanı qarâr kılğu; taqı künni (5) taqı aynı, saqış kılmaq. Ol, gâlib bolğanıng endâze kılmaqı...

3.6. Mâide Suresi (ek I)

M:*2 [247a1] ..yazuk üze taqı zulm kılmaq üze. Taqı saqıning Tengridin, haqqıat üze Tengri (2) kını katıg.

M:3 Harâm kılındı sizing (3) ölüge kan taqı tonguz eti taqı ol nerse kim (4) ün kılındı Tengridin önginge anıng birle taqı boğulmuş taqı urup öldürülmüş (5) taqı tüşüp ölmüş taqı süsülüp ölmüş taqı ol kim yidi anı [247b1] azıglıg, meger ol kim boğazladıngız taqı ol kim boğazlandı (2) büt üze ve eger ülüş kılsangız kımâr oqları birle, (3) ol buyruğdn çıkmak. Bu kün nevmîd boldı anlar kim küfr ketürdiler, (4) dıningizdin, qor(k)mang anlardın taqı qorqung mindin. (5) Bu kün tükel kıldım sizge dıningizni taqı tükel kıldım [248a1] sizing üze ni' metimni taqı unadım, ya' ni ihtiyâr kıldım sizge Müsülmânlıknı, (2) dın. Kim kısarılsa açlıqda, kışmağdn (3) yazukğa; haqqıat üze Tengri yarlıkağan, rahmet kılğan.

M:4 Ayturlar sanga, (4) neng helâl kılındı anla(r)ğa; aygıl; helâl kılındı sizge anğlar (5) ol kim ögrettingiz kesb kılğanlardın ögretigli bolup, [248b1] ögretür siz anlarğa, andın kim öğretti sizge Tengri, ying andın kim (2) tutılur sizing üze taqı yâd kılung Tengrining atını (3) anıng üze. Taqı saqıning Tengridin. Haqqıat üze Tengri saqış revân.

M:5 (4) Bu kün helâl kılındı sizge anğlar. Taqı anların (5) yigü nersesi kim birildiler kitabı, helâl sizge, taqı ta' âmınguz [249a1] helâl anlarğa. Taqı âzâd tişiler yâ saqmıqlar biğenlerdin (2) taqı âzâd tişiler anlardın kim birildiler kitabı, (3) âmınguzdn, ol vâqıt kim birseñiz kabınlerdin (4) saqmıqlıq kılı, zinâ

kılışmayın, taķı yaŗıu dōst (5) tutmaĝanlĝ ħālide. Taķı kim kŭfr ketŭrse ĩmānķa, bāpı boldı [249b1] ‘ameli. Taķı ol ol cihānda ziyānkārlardı.

M:6 (2) Ey anlar kim bittiler; koptunguz namāzĝa (3) yuwung yŭzleringizni taķı eligleringizni (4) tirseklerge tegrŭ taķı meŗ kılĝ başlarĝızĝa taķı aķaķlarĝızĝa (5) iki topuķĝa tegi. Taķı eger bolsangız cenābetlĝlar, arıng. [250a1] Taķı eger bolsangız sōkeller yā sefer ūze yā kelse (2) bir kimerse sizlerdin aŗaķ yerdin yā cimā kılsangız (3) tiŗilerni taķı bulmasangız suw, uĝrang anĝ (4) yerge, taķı meŗ kılĝ yŭzleringizķa taķı eligleringizĝe (5) andın. Tīlemes Tengri kim kılsa sizing ūze [250b1] tarlıķdın veli tileyŭr anķsa sizni taķı tamām kılsa (2) ni‘ metni sizing ūze, bolĝay kim siz ūkr kılĝay siz.

M:7 (3) Taķı zıkr kılĝ Tengrining ni‘ metin sizing ūze taķı ‘ahdini (4) ol kim ‘ahd kılıŗtı sizing birle anıng birle ol vaķtın kim aydıngız; iŗittŭk (5) boyun sŭdŭk, saķıning Tengridin, ħaķıķat ūze Tengri bilgen kōkŭzler eyesi [251a1] ya‘ ni kōkŭz iķindeki nerselerni.

M:8 Ey anlar kim bittiler; bolung (2) kōpĝanlar Tengri ūķŭn tanuķlar ‘adl birle. Taķı kađĝanu birmesŭn sizĝe (3) kiŗilerning yigrenmeki munung ūze kim ‘adl kılmasangız. ‘Adl kılĝ, (4) ol yaķınraķ saķnuķlukĝa. Taķı saķıning Tengridin, ħaķıķat ūze Tengri (5) bilgen anı kim kılur siz.

M:9 Va‘de kıldı Tengri anlarĝa kim [251b1] bittiler taķı kıldılar eđĝŭ ‘amellerini, anlarĝa yarlıķamaķ (2) taķı ūevāb uluĝ.

M:10 Taķı anlar kim kŭfr ketŭrdiler taķı yalĝanķa nisbet kıldılar (3) āyetlerimizni, anlar tamuĝ eyeleri.

M:11 Ey (4) anlar kim bittiler; zıkr kılĝ Tengrining ni‘ meti sizing ūze (5) ol vaķtın kim uĝradı erenler kim yaysalar sizing tapa eliglerini [252a1] taķı yıĝdı eliglerini sizdin. Saķıning Tengridin. Taķı (2) Tengri ūze tŭkel kılsun bitgenler.

M:12 Taķı aldı Tengri (3) Ya‘ķŭb oĝullarının ‘ahdin. Taķı ıķtuķ anlarını (4) on iki baŗı. Aydı Tengri; men sizing birle, (5) eger kılsangız namāznı taķı birsengiz zekātnı [252b1] taķı bitsengiz yalawaķlarımĝa taķı nuŗret birsengiz anlarĝa (2) taķı borķ birsengiz Tengriĝa, borķ kōrkŭĝ; kitergey men (3) sizdin yazuķlarĝızni taķı kiwŭrgey men sizni bustānlarĝa, (4) aķar astındın anıķlar. Kim kŭfr ketŭrse (5) andın song, sizdin; azdı yolnug tŭzini.

M:13 [253a1] Bozmaķları birle ‘ahdlerini, sŭrdŭk anlarını, taķı kılduķ (2) kōngŭllerini kaķıĝ. Kıŗtururlar kelimelerini (3) orunlarındın. Taķı unuttılar ya‘ ni kōđittılar ūlŭŗni, andın kim anduruldılar (4) arıng birle. Kıŗmazsın muttali‘ bolur sen ħiyānet ūze anlardın, (5) meĝer az anlardın. Keķŭrgŭl anlardın taķı ‘afv kılĝıl. ħaķıķat ūze [253b1] Tengri sŭwer kōrkŭĝlŭk kılĝanlarını.

M:14 Tağı anlar kim (2) aydılar; biz Tersälar. Alduğ 'ahdlerini. Tağı unuttılar (3) ülüşni ol nersedin kim angduruldılar anıng birle. Yepüştürdük aralarında (4) düşmenlikni tağı yigrenmekni, kıyâmet küngä tegrü. (5) Tağı haber birgey anlarğa Tengri, ol nerse birle kim erdiler, kılurlar.

M:15 [254a1] Ey kitâb eyeleri; keldi sizge yalawaçımız, (2) açuğ kılur sizge üküşni, ol nersedin kim erdingiz öter siz (3) kitâbdın tağı keçürür üküşdin. Keldi (4) sizge Tengridın yaruğ tağı kitâb açuğ.

M:16 (5) Köndürür anıng birle Tengri, ol kimerseni kim uydı hoşnüdlükinga, kurtulmak [254b1] yollarına. Tağı çıkarur anlarını karangwuluklardın (2) yaruqluğ tapa, buyruğı birle. Tağı köndürür anlarını köni (3) yol tapa.

M:17* Küfr ketürdi anlar kim aydılar; haqıqat üze (4) Tengri ol Meryem oğlu 'isâ. Ayğıl; kim yıgar (5) Tengridin nerseni eger tilese kim yoqatsa Meryem oğlu...

M:*91 [255a1] Tağı yğsa sizni Tengriñing zıkrındin tağı namâzdın. (2) Yıgılğanlar mu siz?

M:92 Boyun süng Tengriğa, tağı boyun süng (3) yalawaçağ tağı qorқung. Eger ewrulsengiz, biling (4) haqıqat üze yalawaçımız üze tegürmek açuğ.

M:93 Yok (5) anlar üze kim bittiler tağı kıldılar eğğü 'amellerini, yazuğ [255b1] ol nerse içinde kim yidiler; ol waqtın kim saқınsalar tağı bitseler ya' nı bitmek üze säbit bolsalar, tağı kılsalar ya' nı 'amel-i şâlih üze säbit bolsalar (2) eğğülüklerni, andın song saқınsalar tağı bitseler, andın songra saқınsalar, (3) körklüglük kılsalar. Tağı Tengri süwer körklüglük kılğanlarını.

M:94 Ey (4) anlar kim bittiler; sınağay sizni Tengri nerse birle, awdın; (5) bulur anı, ya' nı teger eligleringiz tağı süngüleringiz; bilsün neçün Tengri [256a1] ol kimerseni kim qorқar andın, gäyibluğ birle. Kim kim ħaddin keçse andın (2) songra, anga iglig kın.

M:95 Ey anlar kim (3) bittiler; öldürmeng awnı; tağı siz ħarâmlar. (4) Tağı kim kim öldürse anı sizdin, uğrayu; yanut (5) ol nerse mengizlig kim öldürdi ne' amdın. Hükm kılur anıng birle iki [256b1] tüzlük eyesi sizdin, Ka' be' ka ıqlığan nerse Ka' be' ning teggen yâ (2) keffâret dervişlerning yigü nersesi; yâ anıng tengi, ol (3) nize yanındın; tatsun üçün işining songının yawuzluğın. Keçürdi Tengri ol nersedin kim (4) keçti. Tağı kim kaytsa, öç alur Tengri andın. Tağı Tengri (5) yingen, öç almak eyesi.

M:96 Helâl kılındi sizge tengizning awı [257a1] tağı yimeki; berħürdärlik üçün sizge tağı yürigenlerge. ħarâm kılındi (2) sizing üze yabannıng awı mädâm kim mahrimler siz. (3) Tağı saқıning Tengridin ol kim anıng tapa yıgıhur siz.

- M:97 Kıldı (4) kıldı Tengri Ka'abe'ni harām awnı kopma, kişilerge; (5) taķı harām aynı taķı ıdǵu qurbānnı taķı anlarınǵ boyınıńǵa as(ı)laǵan nerseni. [257b1] Ol, bilingiz üçün haķıķat üze Tengri bilür anı kim kökler içinde taķı anı kim (2) yer içinde. Haķıķat üze Tengri tegme bir nerse bilgen.
- M:98 Biling, (3) haķıķat üze Tengri qınamaķı qatıǵ; taķı haķıķat üze Tengri yarlıķaǵan, (4) raķmet kılǵan.
- M:99 Yoķ yalawaķ üze meger tegürmek. Taķı Tengri (5) bilür anı kim āşkārā kılur siz taķı anı kim örtir siz.
- M:100 Ayǵıl; tüz bolmas [258a1] ħabiş taķı arıǵ, taķı eger tangǵa ketürse sini ħabişning üküşlüki. (2) Taķı saķınıń Tengridin ey 'aql eyeleri; bolǵay kim kurtulǵay siz.
- M:101 (3) Ey anlar kim bittiler; sormang nerselerdin (4) eger āşkārā kılınsa sizge, qađǵurtǵay sizni. Taķı eger sorsangız (5) andın andın, ol waķtın kim indürülür Qur'an, beyān kılınǵay sizge. Keçürdi Tengri andın. [258b1] Taķı Tengri yarlıķaǵan, qınamaķǵa iwmegen.
- M:102 Sordı anı erenler, (2) sizdin aşnu; andın song boldılar anga küfr ketürgenler.
- M:103 Kılmadı (3) Tengri, kulaķı yanlımıǵdın ıyınmış tiwedın, yā āzād kılınmış kuldın, taķı ulaǵandın (4) taķı arķasın saķlaǵandın. Taķı anķası bar anlar kim küfr ketürdiler, çatarlar (5) Tengri üze yalǵannı taķı üküş(r)ekleri bilmesler.
- M:104 [259a1] Taķı ol waķtın kim aytıldı anlarǵa; keling ol nersege kim indürdi Tengri taķı yalawaķ tapa, (2) aydılar. Tap bizge ol kim, bulduķ anıń üze atalarımıznı. (3) Taķı eger bolsa ataları, bilmesler nerseni, (4) taķı könülmesler.
- M:105 Ey anlar kim bittiler; sizing üze (5) tenleringizni ziyān tegürmes sizge ol kimerse kim azdı ol waķtın kim könülsengiz. [259b1] Tengri tapa yamaķingız kamaǵ taķı ħaber birür sizge ol nerse birle kim (2) kılur erdingiz.
- M:106 Ey anlar kim bittiler; arangızning, (3) tanuķluķı ol waķtın kim ħāzır boldı sizlerde biringizge ölüm, waşıyyet (4) waķtında iki 'adl eyesi tüzlük eyesi sizdin yā öngin iki, (5) sizdin öngin eger siz yūrisengiz yerde, [260a1] tegse sizge ölümning teggeni. Yıǵar siz ol iki köni (2) namāzıdın song taķı ant iķerler Tengri atın tevbe; eger (3) şekklig⁴³ bolsangız 'ivāz almaz miz anıń birle bahā taķı eger bolsa (4) yawuluk eyesi. Taķı örtmes miz Tengrińing tanuķluķını biz ol oǵurda (5) yazuķ kılǵanlardın.
- M:107 Eger muṭṭalı' bolunsa munıń ne kim müsteħaķ boldılar yazuķǵa [260b1] iki tanuķ öngin koparlar ol ikisiniń ornında anlardın kim (2) sezā boldı anlarınǵ

⁴³ Şekkeli.

üze tanuqluğa sezäräk iki kimerse. Ant içerler ikegü Tengri birle (3) bizing tanuqluğumuz sezäräk ol ikisining tanuqluğındın. Taqı zulm qılmağuq biz (4) biz ol oğurda, küç qılğanlardın.

M:108* Ol yawuqlar kim kelseler (5) tanuqluq birle munı üze yā qorqsalar kim...

3.7. Nisa Suresi (ek)

N:*157 [261a1] Hılāf kıstılar aning içinde, şekk içinde andın yoq anlarğa (2) aning birle biligidin, meger sizing uymağı taqı (3) öldürmediler anı yaqın.

N:158 Kötürdi anı Tengri aning tapa. Taqı erdi (4) Tengri yingen, hıketlig.

N:159 Taqı yoq kitāb eyelerindin (5) meger bitgey ol anga ölmedin aşnu. Taqı [261b1] kıyāmet kün bolur anlarning üze tanuq.

N:160 Küç <qılmaqları> (2) anlardın kim Cuhüd boldılar, harām qılđuq anlar üze (3) anğlar, helāl qılındı anlarğa yangamaqları birle (4) Tengri yolındın üküşni.

N:161 Taqı almaqları birle asıgnı taqı (5) yığlındılar andın. Taqı yimekleleri birle kişileming malların bātlğa [262a1] taqı anuq qılđuq kāfirlerğa anlardın, qın iglig.

N:162 (2) Lekin tölengenler bilig içinde anlardın (3) taqı bitgenler biterler ol nersege kim indürüldi sanga (4) ol nersege kim indürüldi aşnungdın yā sindin aşnu. Taqı qılğanlar namāznı (5) taqı birgenler zekātın taqı bitgenler Tengriğa [262b1] taqı kıyāmet küninge anlar, birgey miz anlarğa ol (2) şevāb.

N:163 Biz vahy qılđuq sening tapa neteg kim vahy qılđuq (3) Nuh tapa taqı peygāmberlerğa andın songra. Taqı vahy qılđuq (4) İbrāhim tapa taqı İsmā'il tapa taqı İshāk tapa taqı Ya'kub tapa (5) taqı oğul oğullarına tapa taqı 'isā tapa taqı Eyyub tapa taqı Yünüs tapa [263a1] taqı Hārūnga taqı Süleymānga taqı birdük Dāvūdğa (2) Zebūr'ı.

N:164 Taqı yalawaqlar qışsa ayđuq anlarını sening üze (3) aşnudın taqı yalawaqlar qışsa aymağuq anlarını sening üze. (4) Taqı sözledi Tengri Mūsāğa söylemek.

N:165 Yalawaqlar müjde birgenler (5) taqı qorqutğanlar mung üçün kim bolmasa kişilerge Tengri üze [263b1] hüccet yalawaqđın song. Taqı erdi Tengri yingen, (2) hıketlig.

N:166 Tengri tanuqluq birür ol nerse birle kim indürüldi sening tapa (3) indürdi anı bilmeki birle. Taqı ferishteler tanuqluq birürler. (4) Taqı tap Tengri tanuq.

N:167 Haqıkat üze anlar kim küfr ketürdiler (5) taqı yığdılar Tengri yolındın azdılar yaraq [264a1] azmaq.

N:168 Haqıkat üze anlar kim küfr ketürdiler taqı küç kıldılar (2) bolmadı Tengri kim yarlıkasa anlarını taqı köndürse anlarını (3) yolğa.

N:169 Meger tamuğ yolınğa cavidāneler anıng içinde (4) ulaşı. Taqı erdi ol Tengri üze āsān.

N:170 Ey (5) kişiler; keldi sizge yalawaç haq birle [264b1] İdingizdin biting yahşırağğa sizge. Taqı eger (2) tansangız haqıkat üze Tengriğa ol nerse kim kökler içinde taqı yer. (3) Taqı erdi Tengri bilgen, hikmetlig.

N:171 Ey kitab eyeleri; (4) haddin keçmeng dingiz içinde taqı aymang (5) Tengri üze meger haqkı. Haqıkat üze Mesih Meryem oğlu 'isā [265a1] Tengriñing yalawaçı taqı anıng sözi. Kemişti anı Meryem tapa (2) taqı cānı andın. Biting Tengriğa taqı yalawaçlarınga (3) taqı aymang üç tiyü. Yıgıng yahşıraq sizge. (4) Haqıkat üze Tengri bir tapunğu. Arıglıq anga kim bolsa (5) anga oğlan. Anga ol nerse kim kökler içinde taqı ol nerse kim yerde. [265b1] Taqı tap Tengri saçı.

N:172 'Ār tutmağay 'isā (2) kim bolsa kıl Tengriğa taqı ferişteler yawuk kılınmış. (3) Taqı kim kim 'ār tutsa qulluğındın taqı uluğsın (4) yığğay anlarını anıng tapa şamuğını.

N:173 Ammā anlar kim (5) bittiler taqı kıldılar edğü 'amellerni tükel birür anlarğa [266a1] şevābların taqı arturur anlarğa fazlındın. Taqı (2) anlar kim 'arlandılar taqı uluğsındılar kınayur anlarını (3) iglig qın taqı bulmazlar anlarğa (4) Tengridin bisre döst taqı yārı birgen.

N:174 Ey kişiler; (5) keldi sizge hüccet İdingizdin. Taqı indürdük [266b1] sizing tapa açuq yaruq.

N:175 Ammā anlar kim bittiler (2) Tengriğa yapuştılar anga kiwürgey anlarını (3) rahmetge andın taqı artuqsı edğülülke. Taqı köndürgey anlarını anıng tapa (4) yolğa köni.

N:176 Cevāb tileyürler sindin. Aygıl; Tengri (5) cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yoqalsa [267a1] yoq anga oğul taqı anga kız qarndaş ol nersening yarusı kim (2)⁴⁴ alur andın eger (3) oğul eger bolsalar iki ol ikisinge üçde iki ülüş (4) andın kim qoğtı. Taqı eger bolsalar erseler erenler (5) taqı tişler erkeke iki tişining ülüşi mengizlig. [267b1] Beyān kılar Tengri sizge kim azmasangız. Taqı Tengri tegme (2) bir nerseni bilgen.

⁴⁴ (okunmuyor aslı metin üzeri kaplanmış ve ayet yeniden yazılmış)

3.8. Mâide Suresi (ek II)

M: (3) Tengrining atı birle başlayur men üküş rahmetlig, rahmeti lâzım.

M:1 (4) Ey anlar kim bittiler, vefâ kıling 'ahdlerge. (5) Helâl kılandı sizge tiwening, sığırning, koyning, keçining tört adaqlıg. Meger ol kim [268a1] okunur sizing üze. Awnung helâl kılganlandın öngin taqı siz (2) harâmlar. Hâkîkat üze Tengri hükim kılar neni kim tileyür.

M:2* Ey (3) anlar kim bittiler; helâl kılmang Tengrining 'älâmetlerin taqı (4) taqı harâm aynı taqı Ka'be'ga ıdılğan nersenı. Anlarning boyninga asılğan nerselerini (5) taqı uğrağanlarını Ka'be'ka. İsteyürler [268b1] artuqluknı anlarning İdisindin taqı hoşnüdükñı. Taqı ol vaqtın kim (2) helâl bolsangız awlang. Taqı qazğanı birmesün sizge (3) kişilerinig yigremeki kim yıgđılar sizni (4) Mescid-i Harâm'dın. Kim zulm kılsangız taqı yarı birişing (5) edğülükge taqı saqnukluğğa. Taqı yarı birışmeng.

3.9. Bakara Suresi (ek)

B:*85 [269a1] Anlarning üze yazuk birle taqı zulm kılmak birle. Taqı eger kelseler sizge (2) esirler bolup yular siz olarnı taqı ol harâm kılınmış turur sizing üze (3) olarning çıkarmakı. Biter mü siz kitâbnıng pâresinge (4) taqı küfr ketürürsüz taqı bir pâreğa. (5) Meger h'ârluk bu yakın tiriglik içinde. Taqı kün [269b1] kıyâmet küninde kaytarılurlar kınning qatıgraqı tapa. (2) Taqı ermez Tengri gâfil ol nersedin kim kılar siz.

B:86 (3) Anlar anlar turur kim satğın aldılar yakınraq tiriglikni song tiriglik birle. (4) Yüngül kılınmas anlardın kın. Taqı birilmes (5) yârı.

B:87 Taqı birdük Mûsa'ka kitâbnı [270a1] taqı uydurduq songda yalawaçlarını. Taqı birdük (2) Meryem oğlı 'isâ'ka açuq hüccetlerni taqı kuvvetlendürduq (3) Cibril birle. Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç (4) ol nerse birle kim süwmez nefsleringiz uluğsındınız (5) bir öğürni yalganka nisbet kıldınız. Taqı bir öğürni öldürürsüz.

B:88 [270b1] Taqı aydılar; köngüllerimiz örtüglüg turur. Sürdi anlarını Tengri küfleri birle (2) taqı ingen az biterler.

B:89* Taqı ol vaqtın kim keldi anlarğa kitâb (3) Tengri katında râstlağan ol nersege kim anlarning birle turur. Taqı erdiler (4) aşnudın nuşret kılayurlar. Ol kimerseler üze kim örttiler taqı ol vaqtın kim (5) keldi anlarğa ol nerse kim bildiler örttiler anı anı. Tengrining la'neti...

Dördüncü Bölüm

SÖZLÜK

4.1. Sözlüğün Düzenlenişi

1. Sözlük oluşturulurken metinde geçen her bir kelime tarandı. Bu kelimelerin metindeki anlamları esas alındı.
2. Sözlüğe alınan kelimelerintercümədəki Arapça ve Farsça karşılıkları gösterildi. Yalın halde bulunan alıntı kelimelerin hangi dile ait olduğu belirtildi.
‘ilm (Ar.): İlim. Tağı uzunluğ yanından ‘ilm içinde tağı ten içinde. [74b]/3=B:247
kâle (Far.): (Ar. metā‘, Far. berh‘urdārī) Eşya, mal, sermaye. Ol yakınrağ tiriglikning kâlesi tağı Tengri aning qatında qaytğu yerning körklüglüki. [94b]/3=A:14
qarabaş: (Ar. emet, Far. girevende) Karabaş, cariyе. Tağı bitgen qarabaş yaşıraq turur ortağ qoşğandın, tağı eger tangğa ketürse sizni. [63b]/1=B:221
3. Kelimeler kullandıkları cümle tanık gösterilerek verildi. Kelimenin geçtiği sure/ayet ve barak/satır ad ve numaraları en sonda gösterildi:
qarındaş: (Ar. ilhvān, Far. birāder) Kardeş. Bolmang ol kimerseler mengizlig kim küfr ketürdiler tağı aydılar qarındaşlarına. [131a]/5=A:156
4. Aynı kökten gelen kelimeler krş. Kısaltması ile birbirlerine gönderildi:
katıq: Kuvvetli, sağlam. krş. qatıg.
keldür-: Getirmek. krş. keltür-.
qoq-: Koymak, bırakmak, doğurmak. krş. koy-
5. Aynı kelimenin birbirleriyle bağıntılı farklı anlamları aynı madde altında yanyana yazıldı:

açuq hüccet:

1. Ayet.

Tağı anlar kim tandılar, tağı yalganka nisbet kıldılar açuq hüccetlerimizi anlar otung eyeleri. [8b]/5=B:39

2. Mucize.

*Tağı birdük Meryem oğlu 'isā'ka açuq hücçetlerni
tağı kuvvetlendürdük Cibril birle. [270a]/2=B:87*

6. Birbirleriyle bağlantılı olmayan anlamlar ayrı maddeler hâlinde gösterildi:

ot (I): Bitki, ot.

ot (II): Ateş.

4.2. Türkçe Sözlük

A

'âciz (Ar.): Çaresiz, âciz.

'âciz bol-:

Çaresiz olmak, gücü yetmemek.

(Ar. 'acz, Far. 'âciz şoden) *Aydı; ey biçârelik
manga; 'âciz mü boldum kim bolsam bu qarğa
mengizlig, tağı örtsem uyamning 'avretini; tağı
boldı ökügenlerdin. [211b]/2=M:31*

'âciz kıl-:

Aciz bırakmak.

'âciz kılğan:

Âciz bırakan.

(Ar. mu' ciz, Far. 'âciz konende) *Haqîkât üze ol
nerse kim va' de kılınur siz, kelgen tağı ermessiz
'âciz kılğanlar. [234a]/3=E:134*

aç-:

Açmak, ifşa etmek.

(Ar. ibdâ', Far. peydâ kerden) *Aygıl; eger örtsengiz ol nerse
kim köküzleringiz içinde turur yâ açsangız bilür anı Tengri.
[98b]/4=A:29*

açmaq: 1. Açıklama, beyan, izah.

(Ar. beyân, Far. peydâ) *Bu açmaq kişilerge, tağı köni
yol tağı ögüt saqnuqlargâ. [125b]/4=A:138*

2. Fetih, zafer.

(Ar. feth, Far. güşâyiş) *Anlar kim küyerler sizing birle
eger bolsa sizge açmaq ya 'nî zafer Tengridin, ay-
dılar; ermedük mü siz birle? [192a]/3=N:141*

açlıq:

Açlık, kıtlık.

(Ar. maḥmaṣat, Far. gurusnegi) Taḳı sınağay miz sizlerni nerse birle, korkunçdın taḳı açlıqdın taḳı eksimekdin mällardın taḳı tenlerdın taḳı mîvelerdin taḳı müjde birgil şabr kılğanlargā. [40a]/3=B:155

(Ar. maḥmaṣat, Far. gurusnegi) Kim kısarlansa açlıqda, kısmakdın yazuqğa; ḥaḳıḳat üze Tengri yarlıқаған, raḥmet kılğan. [248a]/2=M:3

açuḳ:

Açık, görünen.

(Ar. mubīn, Far. peydā) Ğaybning bilgeni taḳı açuḳnung. [239a]/4=E:73

(Ar. mubīn, Far. peydā) Taḳı ḥaḳıḳat üze erdiler mundın aşnu azğunluḳ içinde açuḳ. [133b]/3=A:164

açuḳ bol-: Belirmek, ortaya çıkmak.

(Ar. tebeyyun, Far. rüşen şoden) Ārzuladı kö-pegü kitab eyelerindin kitab kaytarsalar sizni bi-tişingizdin song kâfirler, ḥased ücün öz nefslerindin mundın song kim açuḳ boldı anlargā ḥaḳ. [26a]/5=B:109

açuḳ hüccet:

1. Ayet.

Taḳı anlar kim tandılar, taḳı yalğanka nisbet kıldılar açuḳ hüccetlerimizni anlar otnung eyeleri. [8b]/5=B:39

2. Mucize.

Taḳı birdük Meryem oğlu 'isā'ka açuḳ hüccetlerni taḳı kuvvetlendürdüḳ Cibril birle. [270a]/2=B:87

açuḳ yaruḳ:

Açık nur, açık ışık (Kur'an-ı kerim).

(Ar. nūr'el-mubīn, Far. rüşen-i peydā) Taḳı indürdük sizing tapa açuḳ yaruḳ. [266b]/1=N:174

aḳaḳ:

Ayak.

krş. ayak

(Ar. ricl, Far. pāy) Taḳı eger ḥaḳıḳat üze anlar koḡarsalar Tavrātın taḳı İncilni, taḳı ol nerseni kim indürüldi anlarning tapa anlarning İdisindin; yigeyler erdi üstünlerindin taḳı aḳaḳları astundın. [199a]/4=M:66

(Ar. ricl, Far. pāy) Taḳı ol vaḳtın kim çıqtılar Cālūt'ka taḳı çerigleringe aydılar; İdimiz koyḡul bizing üze şabrını taḳı tölendürgül aḳaḳlarımızı taḳı yarı birgil bizge kâfir erenler üze. [76a]/3=B:250

Âdem:

Hız Âdem peygamber. İlk insan, ilk peygamber, insanlığın babası. Allah'ı Teâlâ Hz. Âdem'i topraktan (turâbtan) yarattı. Yüce Allah yeryüzünde bir halife yaratacağını meleklerine bildirdiği zaman; ilim, irade ve kudret sıfatlarıyla donatacağı bu varlığın yeryüzüne uyum sağlaması için maddesinin de yeryüzü elementlerinden olmasını dilemiştir:

"Sizi (aslıınız Âdem'i) topraktan yaratmış olması onun ayetlerindendir. Sonra siz (her tarafa) yayılır bir beşer oldunuz." (er-Rum, 30/20)

İlk insan ve ilk peygambere ait isimdir. Allahü Teâla (cc)'nin kendisine indirdiği on suhûfla, ilk şer'î devleti kurmuştur. Kur'an-ı Kerim'de: "Ey insanlar biz sizi bir erkekle, bir dişiden yarattık." (Hucurat: 49/13) buyurmaktadır. Bu âyet-i kerimede ki erkekten murad Hz. Âdem'dir. Ayrıca "İnsanlar tek bir ümmet idi" (Bakara: 2/213) âyeti kerimesiyle ilk devletin İslâm devleti olduğu beyan edilmiştir. Zira ümmet, bir imama bağlanan toplumu ifade eden eli'timam (uymak) kökünden gelir. Hz. Âdem (as) ve çocuklarının ilk ümmeti teşkil ettikleri sabittir.

Âdem kelimesi Arapça değildir. Ademeh kökünden geldiğini kabul edenler, derinin iç yüzü mânâsına geldiğini söylemişlerdir. "Âdem" kelimesinin edim'den geldiğini esas alan lûgat âlimleri, rengi sebebiyle bu şekilde isimlendirildiği kanaatindedirler. Edim Türkçe'de "Sahtiyan" karşılığıdır, bu da boyanmış deri mânâsına gelir. Âdem'in bu ismi almasının sebebi, deriye benzeyen topraktan yaratıldığı içindir.

Tağı aldı Âdem İdisindin kelimelerini tağı tevbesin kabûl kıldı.
[8a]/4=B:37

‘âdet (Ar.):

(Ar. de'b, Far. ‘âdet) Görenek, töre, âdet. Fir'avn kabilesinin ‘âdeti mengizlig. [93a]/5=A:11

adım:

Adım, iz.

(Ar. ĩuĥvât, Far. kām) *Tağı uymang şeytāning adımlarına adımlarına ĥaķıķat ũze ol sizge aĥuķ dŭşmen aĥuķ.* [44a]/5=B:168

‘adl (Ar.):

Adalet, hak.

(Ar. ķişt, Far. dād) *Tanuķluķ birdi Tengri ĥaķıķat ũze ol yok İdi meger ol tağı feriştelere bilig eyeleri ĥapuĥlı bolup ‘adl birle.* [95b]/2=A:18

‘adl ĥıl:-Adaletle davranmak.

(Ar. iksāt, Far. dād kerdən) *Taķı eger ķorķsangız kim ‘adl ķılmasangız öksüzler içinde, nikāh ķılınğ anı kim ķelāl boldı sizge, tışilerdin; ikin ikin taķı üçin üçin taķı tördin tördin. [144b]/2=N:3*

‘afv (Ar.): Af, bağışlama.

‘afv ķıl-: Affetmek, bağışlamak.

(Ar. ‘afv, Far. der güzārdən) *Eger talāk birsengiz ve vatı ķılmazingızdın aşnu taķı taķdır ķıldingiz anlarğa mehrni taķdır ķılğangızning yarusı meger kim ‘afv ķılsalar yā ‘afv ķılsa. [71a]/5=B:237*

(Ar. ‘afv, Far. der güzēšten)

Andın songra ‘afv ķılduķ sizdin andın song siz bolğay kim siz şükr ķılğaysız. [11b]/2=B:52

‘afv ķılğan: Affeden, bağışlayan.

(Ar. ‘āfin, Far. der güzārende) *Anlar kim ħarc ķılurlar kinglikde taķı darlıķda taķı yutğanlarğa öfkenni taķı ‘afv ķılğanlarğa ķişilerdin. [124b]/5=A:134*

ağm: Dilsiz, lal.

(Ar. ebkem, Far. gung) *Sağırlar, ağınlar, közsüzler anlar bilmesler. [45a]/3=B:171*

ağır: Ağır, hafif olmayan.

ağır kel-: Ağır gelmek.

Ĥaķıķat üze ol uluğ turur ya‘nı ağır kelgen turur. [10a]/3=B:45

ağır yük: Ağır yük, ağır sorumluluk.

(Ar. işr, Far. bār-ı girān) *İçimiz; tutmağıl bizni eger unutsamız yā ĥaṭā ķılsa miz İçimiz; taķı yükle-megil bizing üze ağır yüķni neteg kim yükleğing anı anlar üze kim bizdin aşnu. [90b]/2=B:286*

ağız: Ağız.

(Ar. fūh, Far. dehān) *Ayturlar ağızları birle ol nerseni kim yoķ köngülleri içinde. [134b]/2=A:167*

Belgürdi yigrençilik ağızlarındın taķı ol nerse kim örter köküzeri ya‘nı köngülleri uluğraķ. [121a]/5=A:118

*Ey yalawaç; kağğurtmasun sini anlar kim iwerler küfr içinde, an-
lardın kim aydılar; bittük, ağızları birle, taķı bitmedi köngülleri.*
[214b]/1=M:41

agñg: Ağrı, sızı.
(Ar. ezā, Far. renc) *Kim kim bolsa sizdin sökel aning birle
agñg başında yuluğ rüzedin yā şadaķadın yā qurbān kılmaķdın.*
[54a]/5=B:196

agruķ: Zor, güç, ağır.
(Ar. evd, Far. girān) *Yetti aning kürsisi köklerde taķı yerge taķı
agruķ bolmas anga ol ikisinin saklamaķı.* [78a]/5=B:255
agruķ bol-: Zor olmak, ağır olmak, güç olmak.
*Yetti aning kürsisi köklerde taķı yerge taķı
agruķ bolmas anga ol ikisinin saklamaķı.*
[78a]/5=B:255

‘ahd (Ar.): Ahd, söz.
(Ar. ‘ahd, Far. peymān) *Anlar kim bozarlar Tengrining ‘ahdni
berkitmişdin songra.* [5b]/1=B:27

‘ahd kıl-: 1. Vasiyet etmek.
(Ar. ‘ahd, Far. ‘ahd kerden) *Taķı ‘ahd kılduķ
ya‘nī buyurduķ İbrāhim tapa taķı İsmā‘il tapa
kim antung ewümnı tezgingenlerge taķı pey-
vestelik kılğanlar taķı rükū‘ kılğanlarğa, sücüd
kılğanlarğa.* [31a]/5=B:125

2. Sözleşmek, söz vermek.

(Ar. ‘ahd, Far. peymān kerden) *Anlar kim aydılar;
haķıķat üze Tengri ‘ahd kıldı bizing tapa kim bit-
mese miz yalawaça, ançaķa tegrü kim kelse bizge
qurbān birle yiyür anı ot.* [138b]/2=A:183

‘ahd kılış-: Sözleşmek, anlaşmak, akitle bağlamak.
(Ar. mu‘āhedet, Far. ‘ahd kerden) *Taķı vefā
kılğanlar ‘ahdleringe kayı vaktın kim ‘ahd
kılışsalar.* [47a]/4=B:177

āhıret (Ar.): Ahiret.
(Ar. āhıret, Far. ān cehān) *Dünyāda taķı āhıretde.* [63a]/1=B:220

āk-: Akmak, akıp gitmek.
(Ar. cereyān, Far. reffen) *Haķıķat üze anlarğa büstānlar āķar as-
tındın anıķlar.* [4b]/1=B:25

- ak: Ak, beyaz.
(Ar. ebyaz, Far. sepīd) *Taķı ying taķı içing açuķ bolǵınca sizge aķ yiplük ya' nī fecr-i şādık қара yiplükdin ya' nī fecr-i kâzibdin tangdın.* [51a]/1=B:187
- aķar-: Aғarmak.
(Ar. ibyizāz, Far. sepīd buden) *Ol kün aķarur yüzler taķı қарарur yüzler.* [118a]/2=A:106
- ‘aķd (Ar.): Söz, akit, anlaşma.
‘aķd kıl-: Sözleşme yapmak, anlaşmak.
(Ar. ‘aķd, Far. girih kerden) *Taķı anlar kim ‘aķd kıldı saǵ eligleringizni.* [157a]/3=N:33
- ‘aķibet (Ar.): Son, netice.
(Ar. te'vīl, Far. ‘aķibet) *Ol yahşırak, taķı körklügrek ‘aķibet ya-nındın.* [165b]/5=N:59
- ‘aķl (Ar.): Us, akıl.
‘aķllar eyeleri: Akıl sahipleri.
(Ar. ülü'l-elbāb, Far. ĥudāvend-i ĥiredhā) *Taķı saķınmas meger ‘aķllar eyeleri.* [92b]/3=A:7
- al-: Almak.
(Ar. aĥz, Far. gıriften) *Taķı aldı Ādem İdisindin kelimelerini taķı tevbesin kabül kıldı.* [8a]/4=B:37
alǵan: Alan, can alan (Allah).
Ol vaķtın kim aydı Tengri; ey 'isā, men tükel alǵaning men taķı kötürgening men benim tapa taķı arıǵ kılǵanning men anlardın kim taķı küfr ketürseler taķı anlarning kılǵuǵısı men uydılar sanga anlarning üstüninde kim küfr ketürseler kıyāmet küninge tegrü. [105a]/3=A:55
- ala: Ala, ala renk.
ala tenlig: Ala tenli, teni hastalıklı, alacalı kimse.
(Ar. ebras, Far. pis) *Taķı ongaltur men toǵa köz-süzni taķı ala tenligni.* [104a]/1=A:49
- ‘alāmet (Ar.): Alamet, işaret, iz, nişan.
(Ar. şe' irat, Far. nişān) *Ĥaķūkat üze Saķī athı taǵ taķı Merve athı taǵ Tengrining ‘alāmetlerindin.* [41a]/4=B:158

- alda-:** Aldatmak, hile yapmak, kandırmak.
- aldağan:** Aldatan. *Haқиқат ўзе мүнәфиқлар, алдаганларнинг ‘amelin қилurlar тақи ол алдашмақда yinggenning ‘amelin қилган турur.* [192b]/4=N:142
- aldamaқ:** Aldatma, kandırma, hile.
(Ar. ġurūr, Far. firīb) *Тақи aning mengizlig қıldıқ, tegme bir peyğamberğa düşmen, әдемилер İblislerin тақи perining, işәret қилur pәrelerini pәreğa söz-nüing bezekini, aldamaқ.* [227b]/1=E:112

- aldaş-:** Karşılıklı biçimde aldanmak.
- aldaşmaқ:** Aldanma, karşılıklı aldanma.
Haқиқат ўзе мүнәфиқлар, алдаганларнинг ‘amelin қилurlar тақи ол алдашмақда yinggenning ‘amelin қилган турur. [192b]/4=N:142

aldaşmaқda yinggenning ‘amelin қилган: Aldatmanın cezasını veren.

(Ar. ḥādī', Far. cezā-i firīb-dehende) *Haқиқат ўзе мүнәфиқлар, алдаганларнинг ‘amelin қилurlar тақи ол алдашмақда yinggenning ‘amelin қилган турur.* [192b]/4=N:142

- ‘ālem (Ar.):** Ālem.
- ‘ālemlarning erkligi:** Alemlerin sahibi (Allah).
(Ar. rabbi'l-‘ālemīn, Far. perverdigār-ı ceheniyān)
Ol vaқtın kim aydı haқиқat anga İdisi; “boyun sügöl” aydı; “boyun südüм” ‘ālemlarning erkliginge. [33a]/4=B:131
- ‘ālemlarning erkligi:** Ālemlerin sahibi, ālemlerin Rabbi.
(Ar. rabbi'l-‘ālemīn, Far. perverdigār-ı ceheniyān)
Haқиқat ўзе men (S) қорқarmen Tengridin, ‘ālemlarning erkligindin. [210b]/5=M:28

‘ālemyān (Ar.): Ālemler.

(Ar. ‘ālemīn, Far. cehāniyān) *Тақи ol vaқtın kim aydı ferіştelер; ey Meryem, haқиқat ўзе Tengri üdürdi sini ang қıldı sini тақи üdürdi sini ‘ālemyānning tişileri ўзе.* [102a]/4=A:42

altı:

Altı (6).

(Ar. sittet, Far. şeş)

altıda bir:

Altıda bir.

(Ar. sudus, Far. dānegī) Taķı atasına anasına,
tegme biringe ol ikisindin, altıda bir, nersedin kim
çoğtı, eger bolsa anga oğlan. [147b]/2=N:11

altın:

Altın.

(Ar. zeheb, Far. zer) Bezenildi kişilerge ârzülarınǵ süwüǵi; ti-
şilerdin taķı oğullarındın taķı cem' kılınmış köp mallarındın al-
tundın taķı kümüşdin taķı nişanlıǵ kılınmış atlardın taķı tiwedın,
sıǵırdın, qoydın, keçidin taķı ekindin. [94b]/1=A:14

amān (Ar.):

Korkusuzluk, eminlik.

Taķı ol vaķtın kim aydı İbrāhim; ey İdim; kılǵıl bu yerni amānlıǵ
taķı birgil eyeleringe mīvelerdin ol kimersege kim bitti Tengriǵa
taķı kıyāmet künge. [31b]/4=B:126

amānlıǵ:

Güvenilir, emin.

(Ar. āmin, Far.) Taķı ol vaķtın kim aydı İbrāhim; ey İdim; kılǵıl
bu yerni amānlıǵ taķı birgil eyeleringe mīvelerdin ol kimersege
kim bitti Tengriǵa taķı kıyāmet künge. [31b]/4=B:126

‘amel (Ar.):

Amel, iş.

(Ar. ‘amel, Far. kār) Taķı müjde birgil anlarǵa kim bittiler taķı
kıldılar edǵı ‘amellerni. [4a]/5=B:25

‘amel kıl-: Bir şey yapmak, işlemek.

‘amel kılǵan: Birşey yapan, işleyen.

(Ar. ‘āmil, Far. kār konende) Taķı neme körklüǵ
‘amel kılǵanlarınǵ yanıtı. [125b]/1=A:136

‘amel-i şālih üze şābit bol-: İyi amel üzerinde kararlı olmak.

Yok anlar üze kim bittiler taķı kıldılar edǵı
‘amellerni, yazuk ol nerse içinde kim yidiler;
ol vaķtın kim saķınsalar taķı bitseler ya‘nī bit-
mek üze şābit bolsalar, taķı kılsalar ya‘nī ‘amel-i
şālih üze şābit bolsalar edǵülüklerini, andın song
saķınsalar taķı bitseler, andın songra saķınsalar,
körklüǵlük kılsalar. [255b]/1=M:93

- ammā (Ar.): Ama, fakat.
(Ar. emmā, Far. ber her taqdīr) *Ammā anlar kim bittiler taqı kıldılar eđgü 'amellerini tükel birür anlarğa şeväbların taqı arturur anlarğa faızlıdın.* [265b]/4=N:173
- an: O.
Qorqung otđın ol kim anıng tamduqı kişiler taqı taşlar anuq kılındı kâfirlerğa. [4a]/3=B:24
- angar qarşu: Ona doğru.
Taqı nırde kim bolsangız ewrüng yüzleringizni angar qarşu. [39b]/1=B:150
- ança: bkz. ol
- ançağa: Misli, kadar.
Tegdingiz siz iki ançağa aydingiz neteg bu. [133b]/4=A:165
- ançağa teg: -e/-a kadar.
Taqı ol vaqtın kim aydingız, yā Mūsā, bitmegey miz sanga ançağa teg kim körse miz Tengrini āşkārā. [12a]/5=B:55
- ançaqlı: Gibi, sanki.
Tamām anlar ya'ni ançaqlı bilmesler. [23a]/5=B:101
- ançası: Öylesi, öyleleri.
Ançası bar kimblis kâfir boldılar öğretürler kişilerge sihrni. [23b]/2=B:102
- ançası bar: Ama, fakat.
Aydı; bittim, ançası bar qarār qalsun ya'ni qarār könglüm. [81a]/2=B:260
- anda: Orda, orada.
Anda du'ā qıldı Zekerıyyā İğisinge. [101a]/2=A:38
- andın: Ondan. [4b]/2=B:25
Tegme bir kez kim rûzı birildiler andın mivedin rûzı.
- andın: Oradan.
Tayındurdı ol ikegüni İblis andın. [8a]/1=B:36

- andın song:** Ondan başka.
Taқи eger taқи eger қоса sizni kim turur ol kim yāri birür sizge
andın song. [132b]/3=A:160
- andın songra:** Ondan sonra. [5b]/5=B:28
Andın songra öldürür sizni, [6a1] andın songra turgürür sizni.
- anı:** Onu. [5b]/2=B:27
Taқи keserler anı kim Tengri buyurdı aning birle.
- aning birle:** Onunla. [4b]/3=B:25
Aydılar; bu ol kim rüzi birildük aşnudin taқи kelindiler ya'ni kö-rüldiler aning birle oḡşaşgan.
- aning tapa:** Ona doğru. [6a]/1=B:28
Andın songra aning tapa kaytarılırsuz.
aning üze turuqup peyvestelik kıl-: Bir kimsenin tepesine dikilip durmak, ısrarcı olmak.
Taқи anlardın kimersenı bar kim eger emın tut-sang anı bir altun birle ötemegey anı sanga meger peyvestelik kılsang aning üze turuqup.
 [109b]/5=A:75
- anlar:** Onlar. [4a]/4=B:25
Taқи müjde birgil anlarğa kim bittiler taқи kıldılar eğgü 'amellerni.
- ang-:** 1. Düşünmek, fikretmek.
 (Ar. tezekkür, Far. pend kerden) *Taқи beyān kılur nişānlarını ki-şilerge bolğay kim anlar angaylar.* [64a]/2=B:221
 2. Anmak, hatırlamak.
 (Ar. zıkr, Far. yād kerden) *Ey Ya'küb oğlanları, anging ni' metimni, ol kim eçgülik kıldım sizing üze taқи ḥaқиkāt üze men arturdum sizni zamānening 'ālemleri üze.* [30b]/1=B:122
- angdur-:** Öğüt vermek, hatırlatmak, nasihat vermek.
angdurmaq: Öğüt, nasihat, hatırlatma.
 (Ar. zıkrā, Far. pendī) *Ayğıl; tilemes men siz-din aning üze ter, ermes ol meger angdurmaq 'ālemlerğa.* [243b]/4=E:90

angdurul-: Hatırlatılmak, andırmak, unutturmamak, öğüt vermek.
(Ar. tezķir, Far. yād dāden) *Taķı unuttılar ya'ni koķıttılar ülüşni, anđın kim angduruldılar aning birle.* [253a]/3=M:13

ana: Ana, anne.
(Ar. ümm, Far. māder) *Ataķa anaķa taķı yawuķraqławǵa koŗklüg-lük birle tölenmek bir saķnuķlar üze.* [48a]/5=B:180

ant: Ant, yemin.
(Ar. yemin, Far. sevgend) *Taķı kılmanǵ Tengridın arķuru koıyǵan nerse antlarınǵıǵa kim eđǵülük kılсанǵız taķı saķısanǵız taķı onǵarsanǵız ħaķķlar arasında.* [65a]/1=B:224

anuk: Hazır.
(Ar. 'atid, Far. āmade) *Ķorķunǵ otdın ol kim aning tamduķı ki-şiler taķı taşlar anuk kılındı kāfirlerǵa.* [4a]/4=B:24

anuk kılın-: hazırlanmak. [4a]/4=B:24
(Ar. i' dād m., Far. āmade kerde şoden) *Ķorķunǵ otdın ol kim aning tamduķı kişiler taķı taşlar anuk kılındı kāfirlerǵa.*

'ar (Ar.): Utanma, utanma duygusu.
'ār tut-: Utanmak, çekinmek.
(Ar. istinkāf, Far. neng dāšten) *Taķı kim kim 'ār tutsa ķulluķındın taķı uluǵsınsa yıǵay anlarını aning tapa ķamuǵını.* [265b]/3=N:172

ara: Ara, iki şeyin arası.
(Ar. beyn, Far. miyān) *Taķı öǵretürler ol ikeǵüdin anı kim ayır ķemişürler aning birle aning birle artuķı cüfti arasında.* [24a]/2=B:102

Orta yaşlıǵ aning arasında ķalın kim buyrulursuz.
[17a]/1=B:68

Taķı unutmang artuķluķını aranzıǵda. [71b]/2=B:237

'Arafāt (Ar.): Mekke'nin yirmi km. uzaklığında ve doğusunda bulunan bir daǵ. Aynı adı taşıyan ova içinde yaklaşık yetmiş metre kadar yükseklikte bir tepe görünümündedir. Tepeye koyu yeşil taş yığınları hakimdir. Arafāt'a "Cebelü'r-rahme" (Rahmet Dağı) da denir. Rivayetlere göre Hz. Âdem (a.s.) ile eşi Hz. Havva Cennet'ten çıkarıldıktan sonra yeryüzüne indirilmiş ve bir müddet ayrı kalıp

nihayet Arafât Dağı'nda buluşmuşlardır. Buluşma anlamına gelen "Ta'arrefe" kelimesinden alınmış ve buraya Arafât denmiştir. Bu ismin ve rivayetin Hz Âdem (a.s.) zamanından beri nesilden nesile aktarılmış olduğu ifade edilmektedir. ismin nereden geldiğine dair diğer bir rivayet de hacıların Arafât dağındaki vakfeleri sırasında Allah'ın yüceliğini, kendilerinin ihtiyaç ve kulluklarını "i'tiraf" ettiklerinden dolayı buraya Arafât adının verildiği söylenmektedir. Bu konu ile ilgili diğer bir üçüncü görüş ise şöyledir: Hac ibadetinin önemli bir rüknü olan vakfeyi tamamlayanlar manevî bir kokuya ("Arf") büründükleri için bu anlamda bu dağa Arafât adı verilmiştir.

Çayu vaqtın kim qaytsangiz 'Arafât'dın yād kıling Tengrinı Meş'ari'l-ħarām ğatında. [55b]/3=B:198

arğ:

Temiz.

(Ar. tayyib, Far. pāk) *Ayğıl; tüz bolmas ħabış taqı arğ, taqı eger tangğa ketürse sini ħabışning üküşlüki.* [258a]/1=M:100

Ermedi Tengri kim qoçsa mü'minlerni, ol nerse üze kim siz aning üze, ançağa tegrü ayırsa arğsızını arğdın. [137b]/1=A:179

arğ kıl-:

Temizlemek, temize çıkarmak, aklamak.

(Ar. tezkiyet, Far. pāk kerdən) *Taqı sözlemes anlarğa Tengri kıyāmet kün taqı arğ kılmas anlarını.* [46a]/3=B:174

arğ kıl-:

Arındırmak, temizlemek.

Oqıyur anlarınğ üze nişānlarınğni taqı öğretür anlarğa Qur'ān'ı taqı şeri'atnı taqı arğ kılur anlarını. [32b]/4=B:129

arğ kılğan:

(Ar. muṭahhir, Far. pākīze konende) *Temzileyen, arındıran (Allah). Ol vaqtın kim aydı Tengri; ey 'isā, men tükel alğanıñ men taqı kötürgenıñ men menim tapa taqı arğ kılğanıñ men anlardın kim taqı küfr ketürseler taqı anlarınğ kılğuçısı men uydılar sanga anlarınğ üstüninde kim küfr ketürseler kıyāmet küninge tegrü.* [105a]/4=A:55

arğ kılınmış yir: Kutsal yer, kutsal, toprak.

(Ar. muṭahhir, Far. pākīze konende) *Ey ħavmum; kiring arğ kılınmış yirge, ol kim bitidi Tengri sizge.* [208a]/2=M:21

arığ kılınmış: Temiz, helal.

(Ar. muṭahher, Far. pākīze kerde) [4b]/4=B:25 Taḳı anlarğa aning içinde cüfler bar arığ kılınmış.

arığrak: Daha temiz.

(Ar. ezkā, Far. pākizeter) Ol artuḳrak sizge taḳı arığrak. [68b]/1=B:232

arığ toprak:

Temiz toprak.

Taḳı eger bolsangız sökeller yā sefer üze bolsangız yā keldi biregü sizdin aşak yerdin, yā cimā^c kılsangız tışilerni, taḳı bulmasangız sufni, te-yemmüm kıling arığ toprakğa, arığ toprakğa taḳı mesh kıling yüzleringizni taḳı eligleringizni ḥaḳikat üze Tengri erdi keçürgen, yarlıḳağan. [161a]/1=N:43

arığ yer:

Temiz yer, temiz toprak.

Taḳı eger bolsangız sökeller yā sefer üze yā kelse bir kimerse sizlerdin aşak yerdin yā cimā^c kılsangız tışilerni taḳı bulmasangız suw, uğrang arığ yerge, taḳı mesh kıling yüzleringizğa taḳı eligleringizge andın. [250a]/3=M:6

arığ-: Temzilenmek, arınmak.

Taḳı yawumang anlarğa ançaḡā tegrü kim arıḡaylar. [64a]/4=B:222

arıḡla-: Tesbih etmek.

(Ar. tesbih, Far. be-pākī yād kerdin) [6b]/2=B:30 Taḳı biz arıḡlar miz sening ögmeking birle, taḳı arıḡlayur miz sini.

arıḡlıḳ: Münezzeh olma, uzak tutma.

(Ar. subḥān, Far. pākā) Aydılar; arıḡlıḳ sanga, hıç bilig yoḳ bizge meger ol kim ögrettingiz bizge. [7a]/1=B:32

Taḳı aydılar; tutundı Tengri oḡlan, arıḡlıḳ anga. [28b]/4=B:116

arıḡsız: Murdar, pislik.

(Ar. ḥabīs, Far. pelid) Ayḡıl; bulmaz men ol nerse içinde kim vaḥy kılındı benim tapa, ḥarām kılınmış yigen üze kim yiyür anı, meger kim bolsa ölüge, yā tökülmiş ḳan, yā tonguz eti, ḥaḳikat üze ol <arıḡsız> yā buyruḳdın çıḳmaq, <ün> kötürüldi Tengridin önginge aning arıḡ. [238b]/4=E:145

(Ar. ḥabīs, Far. pelid) *Ermedi Tengri kim qoḏsa mü'minlerni, ol nerse üze kim siz aning üze, aṇçağa tegrü ayırsa arıgsızın arıgdn.* [137b]/1=A:179

arıgsız İblis' amelleri: *Şeytan işi pislik, kötü şey, şeytana mahsus pis işler.*

Ey anlar kim bittiler, ḥaḳıḳat üze ḥamr taḳı qımār taḳı bütler taḳı qımār oḳları arıgsız İblis 'amellerindin. [206b]/2=M:90

arıḳ: Irmak.

(Ar. nehr, Far. cüy) [4b]/1=B:25 *Ḥaḳıḳat üze anlarğa büstānlar aḳar astındın arıḳlar.*

Ol vaḳtın kim ayrıldı Ṭālūt çerigler birle, aydı; ḥaḳıḳat üze Tengri sınaḡangız turur arıḳ birle. [75a]/4=B:249

arın-: Temzilenmek, arınmak, boy abdesti almak.

(Ar. teṭaḥhur, Far. ser ü ten şusten) *Taḳı eger bolsangız cenābethıḡlar, arıning.* [249b]/5=M:6

arınḡan: Arınan, temizlenen.

(Ar. mutetaḥhir, Far. pākī cüyān) *Ḥaḳıḳat üze Tengri süwer tevbe tevbe ḳılḡanlarını taḳı süwer arınḡanlarını.* [64b]/1=B:222

arıt-: Arıtmak, temizlemek.

(Ar. tezkiyet, Far. pākīze kerden) *Taḳı arıtır anlarını taḳı öḡretür anlarğa kitābnı, ḥikmetni.* [133b]/1=A:164

(Ar. taḥṭir, Far. pāk kerden) *Taḳı 'ahd ḳılduḡ ya'nı buyurduḡ İbrāhim tapa taḳı İsmā' il tapa kim arıting ewümni tezgingenlerge taḳı peyvestelik ḳılḡanlar taḳı rükü' ḳılḡanlarğa, sücüd ḳılḡanlarğa.* [31b]/1=B:125

arıtmaḳ: Arıtma, temizleme.

(Ar. temḥiṣ, Far. pāk kerden) *Taḳı arıtmaḳ üçün Tengri anlarını kim bitiler, taḳı yoḡatmaḳ üçün küfr ketürgenlerni.* [126a]/5=A:141

arḳa: Arka, sırt, bel.

(Ar. ṣaḥr, Far. püşt) *Bıraḳtılar anı arḳalarının a(r)tında.* [140a]/2=A:187

Bıraḳtı bir öḡür anlardın kim birildiler kitābnı Tengrining kitābnı arḳalarının artında. [23a]/5=B:101

arqasın saqlagan:

Sırtını koruyan, sırtına binilemeyen (deve).

(Ar. hām, Far. gūšten nigāh dādende)
Qılmadı Tengri, kulağı yarılmışdın iymuş üwedın, yā āzād kılınmış kıldın, taqı ulağandın (4) taqı arqasın saqlağandın.
 [258b]/4=M:103

arquru:

Ters.

arquru qoyğan nerse:

Kalkan, siper.

Taqı kılmaq Tengridın arquru qoyğan nerse antlarınızğa kim edğülük qılsangız taqı saqınsangız taqı onğarsangız halklar arasında. [64b]/5=B:224

arsıq-:

Aldanmak.

arsıqmaq: Aldanma.

(Ar. gūrūr, Far. firib) *Taqı ermes yaqınraq tiriğlig, meger arsızmaq metā'ı.* [139b]/1=A:185

arsıqtur-:

Aldatmak, kandırmak.

(Ar. gūrūr, Far. firibiden) *Arsıqturdı anlarını dınleri içinde ol nerse kim erdiler* [97b1] *çatarlar.* [97a]/5=A:24

(Ar. gūrūr, Far. firibiden) *Arsıqturmasun sini anlarning ewrülmeği kim tandılar, iller içinde.* [142b]/1=A:196

art-:

Artmak, yükselmek.

Tengrining artmaqı ya' nı dıni taqı kim turur körklügrek Tengridın dınindin. [35a]/4=B:138

artmaq: İhsan, lütuf.

(Ar. şıbğat'allāh, Far. nigāh dāšten-din-i hūdāy)

Tengrining artmaqı ya' nı dıni taqı kim turur körklügrek Tengridın dınindin. [35a]/4=B:138

art:

Arka, arka taraf.

(Ar. hālf, Far. pes) *Bilür anı kim ileylerinde turur taqı anı kim artlarında turur.* [78a]/3=B:255

(Ar. verā', Far. pes) *Bıraqtılar anı arqalarının a(r)tında.* [140a]/2=A:187

Bıraktı bir ögür anlardın kim birildiler kitabını Tengrining kitabını arkalarning artında. [23a]/5=B:101

artuq:

Çok, fazla.

(Ar. fazl, Far. fazl) *Andın songra yüz ewürdüngüz andın songra, eger bolmas erdi Tengrining artuq edğülügi sizing üze taqı rahmeti. [15b]/5=B:64*

artuq edğülük: Büyük ihsan ve lütuf.

(Ar. fazl, Far. efzüni) *Ewrıldiler ni'met birle Tengridin taqı artuq edğülük; tegmedi anlarğa (4) sıkamadı anlarını yawuzluk. [136a]/3=A:174*

artuqluq:

İhsan, lütuf, fazilet.

(Ar. fazl, Far. südi) [268b]/1=M:2 *İsteyürler artuqluqnı anların İdisindin taqı hoşnüdluqnı.*

(Ar. fazl, Far. südi) *Taqı Tengri va'de kıılır sizge yarlıkamaqnı andın artuqluqnı. [84b]/4=B:268*

Taqı unutmang artuqluqnı arangızda. [71b]/2=B:237

artuqluq içisi: Lütuf ve ikram sahibi (Allah).

Haqıqat üze Tengri artuqluq içisi kişiler üze veli halkların köpreki şükr kıılmaslar. [72b]/5=B:243

artuqraq:

Daha faziletli, daha üstün, daha hayırlı.

Ol artuqraq sizge taqı arıqraq. [68b]/1=B:232

artuqraq namaz: İkinci namazı, orta namaz.

(Ar. şalâti'l-vuštâ, Far. namâz-ı diğer) *Saklang taqı namâzlar üze taqı artuqraq namâznı. [71b]/4=B:238*

artuqsı: Artık, fazla, ziyade, çokça, fazladan.

Süwüngenler ol nerse birle kim birdi anlarğa Tengri artuqsı edğülükdin; taqı süwünürler anlar birle kim yetmediler anlarğa, songlarından kim yok korkunç anların üze taqı kaçğurmaslar. [135a]/3=A:170

artuqsı edğülük: Çokça iyilik ve güzellik, bol ihsan ve lütuf.

Süwüngenler ol nerse birle kim birdi anlarğa Tengri artuqsı edğülükdin; taqı süwünürler anlar birle kim yetmediler anlarğa, songlarından kim yok korkunç anların üze taqı kaçğurmaslar. [135a]/3=A:170

artuqsı kıl-: Gönülden gelerek hayır işlemek, iyilik yapmak. Dinin öngördüğü asgari yardım seviyesinin üzerinde yardım ve iyilikte bulunmak.
(Ar. ta'avvu', Far. hoş kerden) *Kim kim artuqsı kılsa hayrı ol yahşırak anga.* [49a]/4=B:184
(Ar. ta'avvu', Far. be-höş pişi kerden) *Tağı kim artuqsı kılsa hayr haqıkat üze Tengri şükr kılğan, bilgen.* [41b]/1=B:158

artur-:

1. Artırmak, çoğaltmak.
(Ar. fa'zıl, Far. efzünü şoden) *Berekâtın kiterür Tengri ribânıng arturur şadakaları.* [87b]/1=B:276

2. Üstün kılmak, faziletlendirmek.
(Ar. tefzıl, Far. efzün kerden) *Tağı haqıqât üze men arturdum sizni zamânengizning 'âlemleri üze.* [10b]/1=B:47
Tağı arturğaymız eçgülik kılğanlarğa. [13a]/5=B:58
Ol yalawaçlar arturduq anlarning pâresini pâre üze. [76b]/5=B:253

'arza (Far.):

Gösterme, sunma.

'arza kıl-: Sunmak, göstermek, arz etmek.
(Ar. 'arz, Far. 'arza kerden) *Andın songra 'arza kıldı ferîşeler üze.* [6b]/4=B:31

ârzü (Far.):

İstek, arzu, nefsin isteği.
(Ar. şehvet, Far. ârzü) *Bezenildi kişilerge ârzülarning süwügi; tişiler din tağı oğullarından tağı cem' kılınmış köp mällarından altundın tağı kümüşdin tağı nişanlıg kılınmış atlardan tağı tiwedin, sığurdın, koydın, keçidin tağı ekindin.* [94a]/4=A:14

ârzüla-: İstermek, arzulamak.

(Ar. vudd, Far. ârzü burden) *Ârzüladı köpeğı kitâb eyelerindin kitâb kaytarsalar sizni bitmişingizdin song kâfirler, şased üçün öz nefslerindin mundın song kim açuq boldı anlarğa haq.* [26a]/2=B:109

ârzularğa uy-: Arzulara uymak, şehvete, nefse uymak.

Tağı üleyür anlar kim uyarlar ârzularğa kışsangız, kışmaq uluğ. [155b]/3=N:27

as-:

Asmak.

(Ar. şalb, Far. ber dâr kerden) *Tağı öldürmediler anı asmadılar anı, velfi oñsatıldı anlarğa.* [196b]/5=N:157

âsân (Far.):

Kolay.

âsân bol-:

Kolay olmak, kolaylaşmak.

(Ar. teyessar, Far. âsân şoden) *Eğer kısarlırsangız ol nerse kim âsân boldı ıdğu kurbândın.* [54a]/2=B:196

âsân kılıu bir-:

İzin vermek, kolaylaştırmak.

Âsân kılıu birdi anga teni, uyasınıng öldürmekin. [210b]/4=M:30

âsânlık: Kolaylık.

(Ar. yüsr, Far. âsâni) *Tileyür Tengri sizge âsânlıknı tağı tilemes sizge küçeylikni.* [50a]/1=B:185

asığ:

Fayda, yarar.

(Ar. menfa'at, Far. süd) *Ayğıl; ol ikisi içinde yazuq bar uluğ tağı asığlar kişilerge tağı ol ikisinin yazuqı uluğrak turur ikisinin asığındın.* [62b]/3=B:219

asığ kıl-:

Fayda vermek, yarar sağlamak.

(Ar. nef, Far. süd kerden) *Haqıkat üze köklerin tağı yerni, yaratmağı içinde tağı tün kün biri biri songınca yürütmeki içinde, tağı ol kimi kim yürü turur tengiz içinde ol nerse birle kim asığ kılur kişilerge.* [42b]/4=B:164

asığ kıl-:

Yarar sağlamak, fayda vermek.

Tağı öğretürler ol nerseni kim ziyân birür anlarğa tağı asığ kılmas anlarğa tağı bildiler ol kimerse kim satğın aldı anı. [24a]/4=B:102

asığsız: Yararsız, faydasız, kötü.

(Ar. habîş, Far. pelid) *Tağı uğramang asığsızka andın harc kılursuz tağı ermessiz anıng alğanları meger kim köz yumsangız anıng içinde.* [84a]/5=B:267

Tağı biring öksüzlerge mällarnı tağı tegşürmeng asığsıznı yahşı birle. [144a]/5=N:2

asığsızrak:

Daha kötü, daha fena.

(Ar. şerr, Far. bed-ter) *Ayğıl; haber birür mü men sizge, asığsızrak birle andın, yanut yanındın Tengri katında?* [222b]/4=M:60

asil-: Asılmak.
[268a]/4=M:2 *Anlarning boyninga asılğan nerselerini taqı uğrağanlarını*
Ka'be'ka.

asilmiş: Asılmış, askıda kalmış, boşlukta.

(Ar. mu' allekat, Far. bā sūy bī sūy) *Qışmangız*
qışmaqning kamuğni kim qoşsangız asılmış
mengizlig. [188b]/5=N:129

aşl (Ar.): Asıl, öz, kök, temel.
(Ar. umm, Far. aşl) *Andın âyetler berkitilmiş ol âyetler kitâbnung*
aşlı. [92a]/3=A:7

astın: Alt, aşağı.
(Ar. taht, Far. zîr) *Hâkîkat üze anlarga büstânlar akar astındın*
arıqlar. [4b]/1=B:25
Taqı eger hâkîkat üze anlar qopğarsalar Tavrâtı taqı İncilni, taqı
ol nerseni kim indürüldi anlarning tapa anlarning İdisindin; yigey-
ler erdi üstünlerindin taqı adaqları astındın. [199a]/4=M:66

astın tabaқ: Alt sınıf, alt tabaka.
Hâkîkat üze münâfıqlar astın tabaқ içinde, otdın.
[193b]/1=N:145

aş-: Aşmak, çıkmak, yukarı doğru çıkmak, yükselmek.
(Ar. şu' üd, Far. ber âmeden) *Kim tilese Tengri kim köndürse anı,*
açar köngülünü müslümânlığa; taqı kimni kim tilese kim azdursa
anı, kıılır ya'ni köngülünü köküsnı tar, tar; tamâm kökge aşar men-
gizlig. [231b]/3=E:125

aşak: Tuvalet, hela.

aşak yer: Tuvalet, hela.
(Ar. ġā'it, Far. hâdeş) *Taqı eger bolsangız sökel-*
ler yâ sefer üze bolsangız yâ keldi biregü sizdin
aşak yerdin, yâ cima' kılsangız tişilerni, taqı bul-
masangız sufnı, teyemmüm kılıng arıq topraқğa,
arıq topraқğa taqı mesh kılıng yüzleringizni taqı
eligleringizni hâkîkat üze Tengri erdi keçürgen,
yarlıқаған. [160b]/4=N:43

âşkārâ (Far.):

Belli, açık, âşikâr.

(Ar. 'alâniyyeten, Far. âşkārâ) Anlar kim harc kılurlar mallarını tünle taķı kündüzle örtüglüg taķı âşkārâ anlarğa şevâbları anlar-ning İdisi katında. [86b]/2=B:274

Taķı kim kazğansa kiçing yazuķını, yâ uluğ yazuķını, andın song atsa aning birle bizârını, kötürdi bühtânını âşkārâ yazuķını. [183b]/5=N:112

(Ar. mubîn, Far. âşkâr) Taķı bilür men ol nerseni kim âşkārâ kılursız taķı ol nerseni kim örter erdingiz. [7a]/5=B:33

âşkārâ kıl-: Açığa vurmak, belli etmek, açıklamak.

(Ar. ibdâ', Far. peydâ kerden) Taķı bilür men ol nerseni kim âşkārâ kılursız taķı ol nerseni kim örter erdingiz. [7a]/5=B:33

âşkārâ kılın-: Açıklanmak.

(Ar. ibdâ', Far. peydâ kerden) Ey anlar kim bitti-ler; sormang nerselerdin eger âşkārâ kılinsa sizge, kağgurtğay sizni. [258a]/4=M:101

aşnu:

Önce, evvel.

(Ar. kable, Far. piş) [4b]/3=B:25 Aydılar; bu ol kim rüzî birildük aşnudin taķı kelindiler ya'ni körüldiler aning birle oħşaşgan.

at:

Ad, isim.

(Ar. ism, Far. nām) [6b]/4=B:31 Taķı öğretti Ādem'ga atlarını kamuğını.

Kim yād kılinsa aning içinde atı. [28a]/4=B:115

Tengri atı birle başlayur men, üküş rahmetlig, rahmeti lâzım.

[91a]/1=A: Besmele-i Şerif

ata:

Ata.

(Ar. eb, Far. peder) Aydılar; tapunur miz İdingge taķı atalarım-ning İdisige, İbrāhımning taķı İsmā'il'ning taķı İshāk'ning bir ök İdige. [33b]/4=B:133

ata ana: Baba ve anne.

Eger bolmasa anga oğlan taķı mırāş alsa andın atası anası, anasınga üçte bir. [147b]/3=N:11

Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim çoğtı ata ana taķı yakınraķlar taķı tişilerge ülüş ol nersedin kim çoğtı ata ana yakınraķlar, ol nersedin kim

az boldı andın yâ üküş boldı ülüş farîza kılmıuş.
[146a]/3=N:7

ata anağa eğgölük: Ana babaya iyilik.

*Taķı ata anağa eğgölük, taķı kayaslık eyeleringe
taķı öksüzlerge taķı dervişlerge taķı yawuqlıq
eyesı kongşığa taķı yıraķ kongşığa taķı yandakı
ķoldaşka taķı yol eringe taķı ol nersege kim erk-
lig boldı sağ eligleringiz.* [158b]/1=N:36

ata kız ķarındaşı: Hala.

(Ar. 'ammēt, Far. h'āher-i peder) *Harām kılındı
sizing üze analaringız taķı kızlaringız taķı kız
ķarındaşlaringız taķı atalarngızning kız ķarındaşları,
taķı analaringızning ķarındaşları taķı ir uyaning
kızları taķı kız uyaning kızları taķı ol analaringız
kim emdürdiler sizni taķı kız ķarındaşlaringız,
emmekdin taķı tişileringizning anaları, taķı ögey
kızlaringız, anlar kim koyunlaringız içinde tişile-
ringizdin, anlar kim duħül kıldingız anlar birle,
eger duħül kılmaduķ, bolsangız anlarning birle,
yoķ yazuķ sizing üze taķı oğullaringızning tişi-
leri, anlar kim ongurķalarngızdın tururlar taķı
kim cem' kılsangız iki kız ķarındaş arasında;
meger ol kim keçti.* [152b]/3=N:23

atasız oğulsız: Babasız ve oğulsuz.

(Ar. kelālet, Far. cüz-māder ü peder ü ferzend)
*Tengri cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde
eger bir er yoķalsa yoķ anga oğul taķı anga kız
ķarındaş ol nersening yarusı kim alur andın eger
oğul eger bolsalar iki ol ikisinge üçde iki ülüş-
mandın kim ķođtı.* [266b]/5=N:176

atasız oğulsuz: Babasız ve oğulsuz.

*Taķı eger bolsa er, mırāş alınur atasız oğulsuz; yā
tişi taķı anga er ķarındaş, yā kız ķarındaş; tegme
birge ol ikisindin, altıda bir.* [148b]/5=N:12

ata-:

Ad vermek, adlandırmak.

(Ar. tesmiyet, Far. nām kerdēn) *Haķıķat üze men atadım anga
Meryem.* [100b]/1=A:36

atanmış vakt: Önceden atanmış, tayin edilmiş zaman.
(Ar. musemmā, Far. zamānī nām-berde) *Ey anlar kim bittiler; kaçan kim borç alsangız borç birle atanmış vaktğa tegrü biting anı.* [89a]/2=B:282

‘avrat: Avrat, kadın, eş.
(Ar. imra’et, Far. zen) *Aydı; İdim neteg manga oğlan taķı tegdi manga uluğluğ taķı ‘avratum kısır.* [101b]/4=A:40

‘avret (Ar.): Edep yeri, avret mahali.
(Ar. sev’et, Far. ‘avret) *Tengri qarganı; üşeyür yer içinde, körset-sün üçün anga, neteg örter uyasining ‘avretini.* [211b]/1=M:31

aw: Av.
(Ar. şayd, Far. şikār) *Awnung helāl kılğanlardın öngin taķı siz ħarāmlar.* [268a]/1=M:1
Ey anlar kim bittiler; öldürmeng awnı; taķı siz ħarāmlar. [256a]/3=M:95

awuç: Avuç.
(Ar. ğurfet, Far. müşt) *Kim kim içse andın ermes mindin taķı kim tatmas andın ħaķıķat üze mindin meger ol kimerse kim awuçladı bir awuçnı eligi birle.* [75b]/1=B:249

awuçla-: Avuçlamak.
(Ar. iğtirāf, Far. ber kerdin) *Kim kim içse andın ermes mindin taķı kim tatmas andın ħaķıķat üze mindin meger ol kimerse kim awuçladı bir awuçnı eligi birle.* [75b]/1=B:249

ay: Ay, kamer.
(Ar. qamer, Far. māh) *Ol vaķtın kim kördi aynı, toğgan, aydı; bu İdim.* [240a]/2=E:77

ay-: 1. Söylemek, demek. krş. ayt-.
(Ar. qavl, Far. goften) *Taķı ol vaķtın kim aydı Mūsā qavminge.* [11b]/5=B:54

Aydılar; bu ol kim rüzi birildük aşnudın taķı kelinçiler ya’ nı kö-rüldiler aning birle oğşağan. [4b]/2=B:25

2. Sanmak, öyle düşünmek, zannetmek.

*Taķı körmez miz sizing birle Ő f 'leringizni anlar kim aydingiz
ħaķ kat  ze anlar sizing içingizde ortaķlar, kesildi arangızda taķı
azdı sizdin ol kim aytur erdingiz. [246a]/3=E:94*

ay: Ay, yılın on ikiye b l nm Ŗ her bir parçasına verilen ad.
(Ar. Ŗ hr, Far. m h) *Kim kim h z r bolsa sizdin ay içinde r ze
tutsun anı. [49b]/4=B:185*

ayak: Ayak. **krŖ.** ağaç
*Taķı bolmadı anlarını sözi, meger kim ay(dı)lar;  dimmiz yarlıķağıl
bizge yazuķlarınmuzni taķı ĥaddin keçmekimizni iŖimiz içinde taķı
tölendürgül ayaķlarınmuzni. [128a]/3=A:147*

 y t: (Ar.) Ayetler. **krŖ.**  yet
(Ar.  y t, Far. niŖ nh ) *Taķı bedel kılmang menim  y tlarım birle
az Ŗ v z ni. [9b]/1=B:41*
*Taķı sizler o unur sizing  ze Tengrining  y tı taķı içingizde ya-
law  . [116b]/3=A:101*

 ayb (Ar.): Ayıp.
 ayb k lma : Saldırma.
(Ar.  a' n, Far.  ayb kerd n) *Anlardın kim Cuh d
boldılar, k Ŗtururlar kelimelerini orunlarındın
taķı ayturlar; iŖitt k biz taķı yazdu , taķı iŖit-
g l iŖitt r lmedin taķı k y g l bizge, b kt r  y 
tol gayu tilleri birle, taķı  ayb k lma  d n içinde.
[161b]/4=N:46*

aydıl-: S ylenilmek. **krŖ.** aydıl-.
(Ar.  avl, Far. go te Ŗoden) *Taķı ol va tın kim aydıldı anlar a;
 uyung anga kim indürdi Tengri . [44b]/3=B:170*

 yet(Ar.): Ayet. **krŖ.**  y t
(Ar.  yet, Far. niŖ n) * zlerindin o ıyur anlar  ze  yetlerin.
[133b]/1=A:164*

ayır-: Ayırmak, yarmak, koparmak
(Ar. far , Far. Ŗik  ften) *Taķı va tın kim ayırdu  sizing birle
tengizni taķı k t ardu  sizni, taķı baturdu  Fir'avnung ehlini.
[11a]/3=B:50*

ayır :

ayır la- 1

Eger tileseler ayırmaq unaşmaqđın ol ikisindin taqı kengeşmek-
din yoq yazuq ol ikisi üze taqı eger tilesengiz emdürmek tilesen-
giz oğlanlaringızni yoq yazuq sizing üze. [69a]/3=B:233

ayırmaq:

Ayıрма, kesme.

(Ar. qavl, Far. gofte şoden) Eger tileseler ayırmaq
unaşmaqđın ol ikisindin taqı kengeşmekdin yoq
yazuq ol ikisi üze taqı eger tilesengiz emdürmek
tilesengiz oğlanlaringızni oq yazuq sizing üze.
[69a]/3=B:233

Ayrılma, boşanma, ayırım, fark.

Taqı öğretürler ol ikegüdin anı kim ayırt kemişürler aning birle
aning birle artuqı cüfti arasında. [24a]/2=B:102

Ayırt kemişmes miz anlardın biri arasında taqı biz anga boyun
sügenler. [34b]/5=B:136

ayırt kemiş-:

Ayırt etmek.

(Ar. farq, Far. cüdā kerden) Ayırt kemişgil ara-
mızda taqı buyruqđın çıqğan erenler arasında.
[209b]/5=M:25

(Ar. farq, Far. perākenden) Ayırt kemişmezniz bir ki-
merse arasında yalawaçlarındın. [90a]/2=B:285

ayırt kemişgen: Hak ile batılı ayıran, Furkan.

(Ar. furqān, Far. nuşret-i cüdā konend-i miyān-ı
haqq u bâtlı) Taqı ol vaqtın kim birdük Müsaāka
kitābnı ya'ni Tevrātnı, taqı ayırt kemişgenni, bolğay
kim sizler könülgey siz. [11b]/4=B:53
Köni yol kişilerge taqı açuq hüccetler köni yol-
dın taqı ayırt kemişgen. [49b]/3=B:185

Açıklamak.

(Ar. tefşil, Far. peydā kerden) Taqı ne ol sizge kim yimesengiz
andın kim yāđ kıldı Tengrining atı aning üze taqı ayırtladı sizge
anı kim harām kıldı sizing üze, meger ol nerse kim kısarladınız
aning tapa? [229a]/3=E:119

2. Ayırmak, ayırt etmek.

(Ar. tefşil, Far. peydā kerden) Ayırtladuq āyetlerni, ol erenler üçün
kim bilürler. [223a]/3=E:97

ayrılanmış: Açıklanmış, genişçe izah edilmiş.
 (Ar. mufaşşal, Far. peydâ kerde) *Tengrining öngini mü isteyür siz, hâkim; taqı ol ol kim indürdi sizing tapa kitabı ayırtlanmış, taqı anlar kim birdük anlarğa kitabı, bilürler hâkikât üze ol indürülmüş İqıngdin, haq birle; taqı bolmağıl şekk tutuğhlardın.* [228a]/2=E:114

ayna-: Bozulmak.
Bağıl ta'âmunğka taqı içesi nersengke aynamadı. [80b]/1=B:259

aynat-: Değiştirmek.
 (Ar. teğyir, Far. diger kerdin) *Buyurğay men anları, aynatğaylar Tengrining halkın.* [185b]/5=N:119

aynl-: Aynılmak.
 (Ar. faşl, Far. refen) *Ol vaqtın kim ayrıldı Tâlüt çerigler birle, aydı; hâkikât üze Tengri sinagangız turur arıq birle.* [75a]/4=B:249
aynılmaç: Aynılma, kopma.
 (Ar. infişâm, Far. cüdâ şodenî) *Kim kim kâfir bolsa şeytânğa taqı bitse Tengriğa yapuşı i' timâdlıg ilükke yok aynılmaç anga.* [78b]/4=B:256

ayrış-: Aynılmak, boşanmak.
 (Ar. teferruk, Far. cüdâ şoden) *Taqı eger ayrışsalar, bayıtğay Tengri tegme birni, baylıqındın.* [189a]/2=N:130

ayt-: Söylemek, demek. **krş. ay-.**
Taqı aytıng yazuk kismek yarlıkağay miz sizge yazuklarıngızni. [13a]/4=B:58

aytu bir-: Söyleyivermek.
Aytu birsün ol kim anıng üze haqqı taqı sakınsun Tengridin İdisindin, taqı ekismesün andın nerseni. [89a]/4=B:282
Eger bolsa ol kim anıng üze haq bar, yüngül uşluğ yâ za'if yâ yarağı yetmes kim aytu birse ol aytu birsün erklig tüzlük birle. [89b]/3=B:282

aytıl-: Söylenilmek, denilmek. **krş. aydıl-.**
Taqı teğşürdi anlar kim zılm kıldılar sözni, andın öngin kim aytıldı anlarğa. [13b]/1=B:59

az:

Az, çok olmayan.

(Ar. kâlîl, Far. endek) *Sürdi anlarını Tengri küfrileri birle tağı ingen az biterler.* [270b]/2=B:88

az bahâ:

Düşük değer.

Tağı bedel kııurlar aning birle az bahâni anlar yimesler karınlarına meger otnu. [46a]/1=B:174

‘azab (Ar.):

Azap.

(Ar. ricz, Far. şikence) *Tağı indürdük zulm kılganlar üze ‘azâb kökdin.* [13b]/2=B:59

âzâd (Far.):

Azat, hür, özgür.

(Ar. hurr, Far. âzâd) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizing üze kışâş öldürülmüşler içinde âzâd er âzâd er birle tağı kıl kıl birle, tişi tişi birle.* [47b]/3=B:178

âzâd er: Hür erkek.

Ey anlar kim bittiler; bitindi sizing üze kışâş öldürülmüşler içinde âzâd er âzâd er birle tağı kıl kıl birle, tişi tişi birle. [47b]/3=B:178

âzâd kılınmış: Adanmış, tahsis edilmiş.

(Ar. muharrar, Far. âzâd kerde) *Ol vaktın kim aydı ‘İmrâning tişisi; İdim haqîkat üze men neyr kıldım sanga anı kim karnım içinde âzâd kılınmış.* [100a]/2=A:35

âzâd kılınmış kıl: Serbest bırakılmış köle.

(Ar. sâ’ibet, Far.) *Kılmağı Tengri, kulaķı yarılmışdın ıyınmış tiwedın, yâ âzâd kılınmış kıldın, tağı ulağandın tağı arķasın saklağandın.* [258b]/3=M:103

âzâd kıılmaķ:

Azat etme, serbest bırakma.

(Ar. tahrîr, Far. âzâd kerdin) *Aning kefareti ta‘âm on miskinning yitürmeki, ol nersening ortaraķı birle kim yitürür siz hâş kişilerinizge yâ tonları, yâ boyunnung âzâd kıılmaķı.* [206a]/1=M:89

âzâd tişi:

Özgür, hür kadın, köle olmayan kadın.

(Ar. muşanet, Far. zen-i âzâd) *Tağı kim kim yarağı yitnese sizdın ziyâdeğa, ya’ni māl içinde kingliğe kim, nikâh kılsa âzâd tişilerini, bitgen tişilerini; ol nersedin kim erklendi sağ eligleriniz,*

*yigit tişileringizdin ya' nî qarabaşlaringizdin, bit-
gen tişilemi. [154a]/5=N:25*

âzâr (Far.):

İncitme, paylama, azarlama.

(Ar. eżâ, Far. âzâr) *Anlar kim hârc kırlurlar mâllarını Tengrining yo-
lında andın song uydurmaslar anı kim hârc kıldılar minnetni taķı
âzârını anlarğa şevâbları lîdileri katında turur. [82a]/1=B:262*

âzâr tegrül-:

İncitilmek, eziyet edilmek.

(Ar. iẓâ', Far. rencânide şoden) *Anlar kim hicret
kıldılar, taķı çıkarıldılar sarâylarından, taķı âzâr
tegrüldiler yolum içinde, taķı öldürüştiler taķı öl-
dürüldiler; kitergey men anların yawuzluķlarını
taķı kiwürgey men anlarını uçmaqlarğa, aķar as-
tındın anķlar. [142a]/3=A:195*

âzârlat-:

İncitmek, sıkıntı vermek, eziyet etmek.

(Ar. iẓâ', Far. âzârden) *Taķı ol iki kimerse kim, kelürler anga,
ya' nî kırlurlar, sizdin âzârlatıng anlarını. [150a]/5=N:16*

azdur-: Yoldan çıkmak, saptırmak, azdırmak.

(Ar. izlâl, Far. gümrâh kerden) *Azduurur aning birle üküşni, taķı
köndürür aning birle üküşni. [5a]/4=B:26
Bir pâre kitâb eyelerindin eger azdursalar sizni. [108b]/1=A:69*

Âzer:

Hız İbrahim (a.s.)'ın babası. Kur'an'da "Âzer" ismiyle zikredilir.

Tarih kaynaklarında İbrahim (a.s.)'ın babasının Süryânîce "Tarah" olduğu belirtilir. Buna göre, Yakup ve İsrail gibi biri isim diğeri lâkap olmak üzere "Âzer ve Tarah" aynı şahsa ait isim ve lâkap demektir. Bazıları "Âzer" in çok yaşlı ihtiyar anlamına geldiğini veya bir put ismi olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca Tarah'ın, İbrahim (a.s.)'ın babası, Âzer'in ise amcası olduğunu ifade eden görüşler de vardır. Kur'an'da şöyle buyrulur: "Ey babacığım, işitmeyen, görmeyen ve seni herhangi birşeyden koruyamayan şeylere niçin tapıyorsun?" (Meryem, 19/43) "İbrahim babası Âzer'e, putları ilâh olarak mı benimsiyorsun? Doğrusu, ben seni ve milletini açık bir sapkınlık içinde görüyorum" demişti" (el-En'âm, 6/74). Hız İbrahim ve babası, Hız Muhammed (s.a.s.)'ın ecdadındandır. Çünkü İbrahim (a.s.), oğlu İsmail'i Filistin'den Hicaza getirmiş. Nuh tufanından sonra izi kaybolan bugünkü Kâbe'nin bulunduğu yerde, Hacer'le birlikte bırakmıştır. Daha sonra oraya gelip

azgu:

azgum:

azgunluk:

yerleşen Cürhümî kabilesi ve İsmail (a.s.)'in nesli Mekke'nin ilk yerlileri olmuştur. İşte Hz. Muhammed (s.a.s.) de Mekke'de İsmail (a.s.)'in, dolayısıyla Hz. İbrahim'in torunlarından olarak dünyaya gelmiştir.

Sa'lebi'nin naklettiğine göre, daha önce adı Tarah iken, puthanedede adı Âzer'e çevrilmiştir. Çünkü Âzer puthanedeki bir putun adı idi (Tecrid-i Sarih Tercümesi, IX, 126). İbrahim (a.s.)'in babasını inancından dolayı tenkit etmesi, onu hak dine çağırması adaba aykırı değildir. Çünkü evlâdın ana-babaya itaat veya karşı gelme ölçüsü şu ayette belirtilmiştir: Ana-baban, hakkında bir bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için baskı yaparlarsa, onlara boyun eğme ve dünyada onlara iyilikle muamele et" (Ankebût, 29/8).

Taķı ol vaķtın kim aydı İbrāhīm atasına Āzerġa; tutar mu men putlarını tapunġu nerseler? [239a]/4=E:74

Az, biraz.

(Ar. alil, Far. endek) *Hakikat ze anlar kim bedel kıllurlar Tengri-ning 'ahdi birle taķı antları birle az 'ivaķnı anlar yok lş anlarġa ol cihānda.* [110a]/5=A:77

Azgın, sapık, yoldan çıkmış.

(Ar. all, Far. g mrāhe) *Taķı anlar anlar azġunlar.* 114a]/3=A:90

Ol vaķtın kim battı, aydı; eger köndürmese mini İim, bolġay men azġun erenlerdin. [240a]/3=E:76

Sapkınlık, azgınlık.

(Ar. h sr n, Far. ziy n) *Anlar ziy n kıllanlar ya'ni k ni yolnı oup azġunluķnı tutġanlar.* [5b]/4=B:27

(Ar. al l, Far. g mr h ) *Taķı hakikat ze erdiler mundın aķnu azġunluķ içinde açuğ.* [133b]/3=A:164

Belg l ġ boldı könilik azġunluķdın. [78b]/2=B:256

azġunluķnı tut-: Hak yolu bırakıp sapıklıġa düşmek.

[5b]/4=B:27 *Anlar ziy n kıllanlar ya'ni k ni yolnı oup azġunluķnı tutġanlar.*

azġunluķnı tutġanlar: Sapıklıġa düşenler.

Anlar ziy n kıllanlar ya'ni k ni yolnı oup azġunluķnı tutġanlar. [5b]/4=B:27

azıǵhǵ: Yırtıcı hayvan, yırtıcı hayvan tarafından parçalanmış.

(Ar. sebu', Far. dede) *Harām kılındı sizing ölügse ƙan taƙı tonguz eti taƙı ol nerse kim ün kılındı Tengridin önginge anıng birle taƙı boǵulmış taƙı urup öldürülmüş taƙı tüşüp ölmüş taƙı süsülüp ölmüş taƙı ol kim yidi anı azıǵhǵ, meger ol kim boǵazladıngız taƙı ol kim boǵazlandı büt üze ve eger ülüş ƙalsangız ƙımār oƙları birle, ol buyruƙdın çıƙmaq.* [247b]/1=M:3

azıq: Azık.

(Ar. zād, Far. tüşe) *Taƙı azıq alıng ƙaƙıƙat üze erdingiz yaƙşıraq saƙnuƙluƙ.* [55a]/4=B:197

‘aziz (Ar.): Değerli, şerefli, izzetli.

‘aziz ƙıl-: Üstün tutmak, aziz kılmak.

(Ar. i' zāz, Far. ‘aziz kerden) *‘Aziz ƙılursen kimni tileseng taƙı h'ār ƙılursen kimni tileseng.* [97b]/4=A:26

‘azizlik: 1. İzzetli, şerefli, onurlu.

(Ar. ‘izzet, Far. nām u neng) *Taƙı ol vaƙtın kim ayıldı; ƙorƙƙul Tengridin tut anı ‘azizlik yazuƙ birle.* [57b]/4=B:206

2. İzzetlilik, yücelik.

(Ar. ‘izzet, Far. ‘aziz) *Anlar kim tutarlar ƙāfirlerini dōstlar, mü'minlerden bisre, isteyürler mü anlarınƙ ƙatında ‘azizlikni?* [191b]/2=N:139

azmaq: Azma, sapma.

(Ar. zalāl, Far. gümrāh şodenī) *ƙaƙıƙat üze men ƙörer men taƙı ƙavmungı, açuƙ azmaq içinde.* [239b]/2=E:74

B

Bâbil: Babil şehri.

Bâbil atlıǵ yer: Babil şehri. Asurlular devrinde Irak'ta kurulan şehirlerden biri. Bağdad'ın aşağı tarafında bulunan ve büyüclüğünden dolayı, eski edebiyatımızda “Çeh-i Bâbil” olarak yer alan ve birçok dillerin meydana gelmesi bakımından da adı geçen “Bâbil Kulesi”nin bulunduğu ilköğütten kalma bir şehir. Kur'an da bahsedilir.

Taķı ol nerseni kim indürüldi iki ferişte üze Bâbil atlıǵ yerde Hārūt taķı Mārūt. [23b]/4=B:102

baǵısla-: Baǵıslamak, ihsan etmek.

(Ar. vahb, Far. baǵş kerden) *Taķı baǵıslaǵıl bizge katingdın raħmet; haķıķat üze sen sen baǵşıǵ kılǵan. [92b]/4=A:8*

baǵla-: Baǵlamak, saǵlamlaştırmak, pekiştirmek.

(Ar. ta' ķid, Far. bend kerden) *Tengri sańǵa kirmegen birle antların- gız içinde, taķı ançası bar tutar sizni ol nerse birle kim baǵladıǵız antlarını. [205b]/4=M:89*

baǵlan-: Baǵlanmak.

(Ar. ğall, Far. besten) *Baǵlandı eligleri taķı la'net kılındılar aning birle kim aydılar; iki eligi yayılmuşlar, ğarc kılur neteg tilese. [198a]/2=M:64*

baǵlıǵ: Baǵlı.

(Ar. meǵlül, Far. ber-beste) *Taķı aydı Cuhūdlar; Tengrining eligi baǵlıǵ. [198a]/2=M:64*

bahā (Far.): Deǵer, kıymet, menfaat.

(Ar. şemen, Far. bahā) *Taķı bedel kılurlar aning birle az bahāni anlar yimesler karınlarıǵa meger otı. [46a]/1=B:174*

baħıllıǵ: Kısakançlık.

(Ar. şuħħ, Far. zuftı) *Taķı ğāzır kılındı nefsler baħıl<lık>. [188b]/1=N:128*

(Ar. buħl, Far. zuftı) *Taķı saķınmasun anlar kim baħıllıǵ kılurlar ol nerse birle kim birdi anlarǵa Tengri fażlındın; ol yaħşıraķ anlarǵa, ol yawuz anlarǵa. [137b]/4=A:180*

baħıllıǵ kıl-: Cimrilik yapmak.

(Ar. buħl, Far. zuftı kerden) *Taķı saķınmasun anlar kim baħıllıǵ kılurlar ol nerse birle kim birdi anlarǵa Tengri fażlındın; ol yaħşıraķ anlarǵa, ol yawuz anlarǵa. [137b]/4=A:180*

baǵşıǵ (Far.): Baǵış olarak verilen şey.

Taķı baǵşılaǵıl bizge katingdın raħmet; haķıķat üze sen sen baǵşıǵ kılǵan. [92b]/5=A:8

baǵşıǵ kılǵan: Baħşeden, ihsan eden (Allah; Vahhāb).

(Ar. el-vehhâb, Far. nîk-bahşende) *Taķı bağıslağıl
bizge katingdın rahmet; haķıķat üze sen sen bahşış
kılğan.* [92b]/5=A:8

bak-: Bakmak, görmek, görüp ibret almak.
(Ar. naẓar, Far. nigeristen) *Taķı vaķtın kim ayırdıķ sizing birle
tengizni taķı kutğardıķ sizni, taķı baturduķ Fir'avnung ehlini. Siz-
ler baķarsız.* [11a]/4=B:50

Baķğıl ıa'āmungķa taķı içesi nersengke aynamadı.
[80b]/1=B:259

baķğan: Bakan, birşeye bakan.
(Ar. nāẓir, Far. nigerende) *Sefündürür baķğanlarım.*
[17a]/4=B:69

balçık: Balçık, çamur.
(Ar. ģin, Far. gil) *Haķıķat üze men endäze kılur men sizge balçıkđın
kuş şüreti mengizlig üürmen anıng içinge (5) bolur kuş Tengri
buyruķı birle.* [103b]/4=A:49

bar-: Gitmek, geri çekilmek.
(Ar. iş'ād, Far. refiten) *Ol vaķtın kim barursuz taķı küymezsüz bir
kimerse üze, taķı yalawaç ündeyür sizni song ögürüngüz içinde.*
[129b]/3=A:153

bar: Var.
*Aymang rā'inā tip taķı aydıng köygül taķı işitgil taķı kāfirlerga
ķın bar iğlig.* [24b]/5=B:104
Taķı anlarğa anıng içinde cüftler bar arıģ kılınmış. [4b]/4=B:25

barıl-: Gitmek, akmak, akıp gitmek.
(Ar. inficār, Far. revān şoden) *Taķı barıldı andın on iki yul.*
[13b]/5=B:60

baş (I): Yara, baş.
(Ar. karḥ, Far. ḥastegī) *Eger tegse sizge baş, tegdi bu erenlerge
baş, anıng mengizlig.* [126a]/2=A:140
*Taķı bitidük anlar üze, anıng içinde haķıķat üze ten ten birle taķı
köz köz birle, burun burun birle taķı kulaķ kulaķ birle taķı tiş tiş
birle; taķı başlar, tüzlük kalışmaq.* [217a]/2=M:45
baş teg-: Yara isabet etmek, yaralanmak.

*Eger tegse sizge baş, tegdi bu erenlerge baş,
anın mengizlig.* [126a]/2=A:140

baş (II):

1. Baş, kafa.

(Ar. ra's, Far. ser) *Taķı yülimeng başlarınǵızın teginçe qurbān ornınǵa.* [54a]/3=B:196

2. Başak, salkım.

Anlarınǵ şıfātı kim ħarc qılurlar mällarını Tengri yolında ol ewün-nüń şıfātı mengizlig kim ündürdi yitti buǵday başını tegme bir buǵday başı içinde yüz ewün bar. [81b]/3=B:261

başçı:

Başkan, temsilci.

Taķı ıqtuq anların on iki başçı. [252a]/4=M:12

başla-:

Başlamak.

Tengri atı birle başlayur men, üküş raĥmetlig, raĥmeti lāzım. [91a]/1=A: Besmele-i Şerif

bat-:

Batmak, gözden kaybolmak. (Ar. ufül, Far. furū reften)

Ol waķtın kim battı, aydı; süwmez men batǵanların.

[240a]/1=E:76

batǵan:

Batan, gözden kaybolan.

(Ar. āfil, Far. furūburde) *Ol waķtın kim battı, aydı; süwmez men batǵanların.* [240a]/1=E:76

batur-:

Batırmak, boǵmak.

(Ar. igrāk, Far. furūburden) *Taķı waķtın kim ayırduq sizing birle tengizni taķı qutǵarduq sizni, taķı baturduq Fir'avnung ehlini.* [11a]/4=B:50

bāṭl (Ar.):

Batıl.

bāṭl bol-:

Batıl olmak, boşa gitmek.

(Ar. ħabṭ, Far. bāṭl şoden) *Taķı kim kim qaytsa sizdin dīnindin taķı ölse taķı ol ħalde kāfir turur anlar bāṭl boldı anlarınǵ amelleri dünyāda taķı ol cihānda.* [62a]/2=B:217

bāṭl qıl-:

Boşa çıkarmak.

(Ar. ibṭāl, Far. bāṭl kerden) *Ey anlar kim bittüler bāṭl qılmang şadaqalarınǵızın minnet birle taķı āzār birle ol kimerse mengizlig kim nafaqa qılur*

mālinı halklarınğ körmeki üçün taqı bititmes
Tengriğa taqı kıyāmet künge. [82b]/5=B:264

bay:

1. Zengin.

(Ar. ğaniyy, Far. bī-niyāz) *Taqı Tengri bay turur, qınamaqğa iwmegen.* [82a]/5=B:263

bay bol-:

Zengin olmak.

Taqı eger bolsa dervişlik eyesi küymek bay bolğınça. [88b]/2=B:280

2. Zengin, ganî (Allah).

(Ar. ğaniyy, Far. tevānger) *Erdi Tengri bay, ögülmüş.* [189b]/2=N:131

3. Zengin, maddi durumu iyi olan.

(Ar. ğaniyy, Far. tevānger) *Ey anlar kim bittiler; bolung qopğanlar 'adl birle, tanuqlar Tengriğa; taqı eger özleringiz üze, yā ata ana üze, taqı yakınraqlar üze; eger bolsa bay, yā derviş; Tengri yakınraql ol ikisinge.* [190a]/4=N:135

bayıt-:

Zenginleştirmek.

(Ar. iğnā', Far. tevānger kerdin) *Taqı eger ayrıssalar, bayıtğay Tengri tegme birni, baylıqındın.* [189a]/2=N:130

baylıq:

Zenginlik, lütfkârlık.

(Ar. se'at, Far. ferāhî) *Taqı eger ayrıssalar, bayıtğay Tengri tegme birni, baylıqındın.* [189a]/2=N:130

bāzergānlik:

Alış veriş, ticaret.

(Ar. ticāret, Far. bāzergānî) *Ey anlar kim bittiler; yimeng mällaringızni arangızda bāṭıl birle, meger kim bolsa bāzergānlik, hoşnūdluqđın sizdın.* [156a]/2=N:29

bedel:

Bir şeyin yerini tutan karşılık.

bedel qıl-:

Satmak, değişmek.

(Ar. şirā', Far. bedel giriften) *Taqı bedel qılmanğ menim āyātılarım birle az 'ivažnı.* [9a]/5=B:41

Taqı bedel qılurlar anıng birle az bahānı anlar yimesler qarınlarınğa meger otnı. [45b]/2=B:174

bedel qılmaq:

Bir şeyi başka bir şeyle değiştirmek.

(Ar. istibdāl, Far. bedel giriften) *Eger tilesengiz cūftnūng bedel kılmāqını, orninga cūft; taqı bir-dingiz anlarning birisinge kōp māl; almang an-dın nerseni.* [151b]/5=N:20

Bedr:

Mekke ile Medine arasında bir yer olup *Bedir Savaşı* burada yapılmıştır. Bedir, Mekke-i Mükerrreme ile Medine-i Münevvere arasında bir yer olup; Hz Peygamber Efendimizin hicretinin ikinci senesi orada Kureyşlilere karşı kazandıkları muzafferiyetle meşhurdur. Bedir, bir ovanın kenarında olup Mescid-ül Gamame isminde bir câmi ve Bedir muharebesinde şehid olan sahabelerden 13 zatın türbeleri mevcuttur. Bedir harbi, Ramazan'da Cuma günü vuku bulup Peygamber Efendimizin maiyetinde 320 kişi vardı. Bunların sekseni Muhacirinden, gerisi Ensardandı.

Taqı yārı birdi sizge Tengri Bedr'de za'ifler. [122b]/4=A:123

beklemek:

Koruma, bekleme.

beklemek tilen-: Korumakla görevlendirmek, korumaya me-mur edilmek.

Hüküm kıılır anıng birle peygamberler, anlar kim inkıyād kıldılar, ya'nı müsülmān boldılar; anlarğa Cuhūd boldılar; İdige nisbetligler taqı dānişmendler; ol nerse birle kim beklemek tilen-diler, ya'nı saqlamak Tengrining kitābindın; taqı ordiler anıng üze tanuqlar. [216b]/1=M:44

belā (Ar.):

Bela, zulüm, fitne.

(Ar. fitnet, Far. āzmāyış) *Taqı belā yaqın katıgrağ öldürmekdin.*

[52b]/3=B:191

belgölüg:

Belli, âşikâr.

Belgölüg boldı könilik azğunluğdın. [78b]/2=B:256

belgölüg bol-: Belli olmak.

(Ar. tebeyyun, Far. be-dürüstı peydā şoden) *Belgölüg boldı könilik azğunluğdın.* [78b]/2=B:256

belgölüg kııl-: Belirlemek, önceden tayin etmek.

(Ar. te'cıl, Far. peydā kerden) *Taqı aydı dōstları, ādemilerdin; İqimiz menfā' at aldı päremiz <päre birle> taqı tegdük, ol vaqtımızğa kim belgölüg kıldıng bizge.* [232b]/2=E:128

belgölüg kılın- Belli edilmek.

Soralar sanga yengi aylardın aygıl ol belgölüg kılınmış vahtlar kişilerge [52a1] taqı hacçğa. [51b]/5=B:189

belgölüg kılınmış: Belirlenmiş, belli.

(Ar. mikât, Far. farîza-i peydâ kerde) Hâkîkat üze namâz erdi bitgenler üze vaqtı belgölüg kılınmış kitâb. [181b]/5=N:103

belgür- Belli olmak, belirmek.

(Ar. bedâ', Far. be-dürüstî pedid âmeden) Belgürdi yigrençilik ağızlarındın taqı ol nerse kim örter köküzleri ya'nî köngülleri uluğraq. [121a]/5=A:118

belgürt- 1. Açıklamak, izah etmek.

(Ar. ibdâ', Far. peydâ kerden) Aygıl; hâkîkat üze iş kamuğ Tengriğa, örterler özleri içinde ol nerseni kim belgürtmesler sanga. [130b]/1=A:154

2. Belirtmek, açığa vurmak. *Aygıl; kim indürdi kitâbnı, ol kim keldi anıng birle Mūsâ, yaruqluq taqı köni yol kişilerge, qılur siz anı kâğıdlar belgürtür siz anı taqı örtersiz üküşni. [244a]/4=E:91*
Eger belgürtseñiz şadaqalarını ne yaqışı nerse ol. [85a]/4=B:271

beräber (Far.): Beraber, eşit, müsavi, denk.

(Ar. sevâ', Far. beräber) Ermesler beräber. [119b]/5=A:113

beräber bol- Eşit olmak, aynı olmak, denk olmak.

(Ar. istivâ', Far. yeksân ü beräber şoden) Beräber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, ziyân eyelerining öngini; taqı toquş kılğanlar Tengri yolu yolı <çinde>, mälları birle taqı tenleri birle. [178a]/4=N:95

berekât (Ar.): Bereket.

Berekâtın kiterür Tengri ribāning arturur şadaqalarını. [87b]/1=B:276

berekâtın kiter- Bir şeyin bereketini gidermek, yok etmek.

Berekâtın kiterür Tengri ribāning arturur şadaqalarını. [87b]/1=B:276

bereketli: Bereketli.

(Ar. mübârek, Far. bâ-efzûnî bisyâr) Halk üçün kodulğan ewnüng ilki ol kim Mekke'de turur bereketlig taqı köni yol 'âlemlerğa. [115b]/1=A:96

berhürdār (Far.): Mesut, mutlu, refah.

*Aydi; taqı ol kimerse kim küfr ketürdi berhürdārlıq birür men
anga az. [32a]/1=B:126*

berhürdārlıq: Yararlanma, geçimlilik, istifade etme.

(Ar. metā', Far. berhürdārī) *Helāl kılındı sizge tengizning awı taqı yimeki; berhürdārlıq üçün sizge taqı yürigenlerge. [257a]/1=M:96*
berhürdārlıq bir-: Faydalandırmak, nimet vermek, refah içinde yaşamak.

(Ar. temtī', Far. berhürdārī şoden) *Aydi; taqı ol
kimerse kim küfr ketürdi berhürdārlıq birür men
anga az. [32a]/1=B:126*

berk: Sağlam, sıkı.

berk yer: Sağlam yer, kale.

(Ar. burc, Far. köşk-i efrāşe) *Nerde kim bolsangız teggey sizge ölüm,
taqı eger bolsangız kötrülmiş berk yerler içinde. [171b]/2=N:78*

berkit-: Sağlamlaştırmak.

(Ar. imsāk, Far. üstüvār kerden) *[5b]/1=B:27 Anlar kim bozarlar
Tengrining 'ahdni berkitmişdin songra.*

berkitilmiş: Sağlam, muhkem (ayet).

(Ar. muhkem, Far. muhkem) *Andın äyetler ber-
kitilmiş ol äyetler kitäbnung aşlı. [92a]/2=A:7*

beyān(Ar.): Bildirme, açıklama, beyan.

(Ar. beyān, Far. peydā) *Beyān kılor Tengri sizge kim azmasan-
gız. [267b]/1=N:176*

beyān kııl-: Açıklamak, bildirmek, beyan etmek.

(Ar. teby'n, Far. peydā kerden) *Beyān kılor Tengri
sizge kim azmasangız. [267b]/1=N:176*

beyān kııl-: Açıklamak, beyan etmek, belli etmek.

*Aydılar; tilegil bizing üçün İdingdin, beyān kılsun
bizge, ne turur ol. [16b]/4=B:68*

beyān kıılın-: Açıklanmak.

(Ar. teby'n, Far. peydā kerden) *Taqı eger sorsan-
gız andın andın, ol vaqtın kim indürülür Qur'an,
beyān kılingay sizge. [258a]/5=M:101*

- beze-:** Bezemek, süslemek, süslü göstermek.
(Ar. tezyîn , Far. ârâsten) *Aning mengizlig bezedük tegme bir ögürge, işlerini.* [226a]/3=E:108
- bezek:** Süs, bezek.
(Ar. zuhruf , Far. ârâyiş) *Taқи aning mengizlig kılduқ, tegme bir peygamberğa düşmen, âdemiler İblislerin taқи perining, işâret kıtur pârelerini pâreğa söznüing bezekini, aldamaқ.* [227b]/1=E:112
- bezenil-:** Bezenilmek, süslenilmek, süslü gösterilmek.
(Ar. tezyîn , Far. ârâste kerde şoden) *Bezenildi kişilerge ârzûlarning süwügi; tışilerdin taқи oğullarındın taқи cem' kılınmış köp mâllarındın altundın taқи kümüşdin taқи nişanlığ kılınmış atlardın taқи tiwedın, sığırdın, koydın, keçidın taқи ekindin.* [94a]/4=A:14
Aning mengizlig bezenildi kâfirlerğa, ol kim erdiler қалurlar. [230b]/1=E:122
Bezenildi anlarğa kâfir boldılar yakınraq tiriglik. [59a]/2=B:212
- bırak-:** Koymak, bırakmak.
(Ar. nebz, Far. endâhten) *Bırақtıлар anı arқalarının a(r)tında.* [140a]/2=A:187
Bırақtı anı bir ögür anlardın. [23a]/1=B:100
- biçârelik:** Çaresizlik, âcizlik.
(Ar. vaylet, Far. vây) *Aydı; ey biçârelik manga; ‘âciz mü boldum kim bolsam bu қарға mengizlig, taқи örtsem uyamning ‘avretini; taқи boldı ökünгенlerdin.* [211b]/1=M:31
- biçin:** Maymun.
(Ar. vaylet, Far. vây) *Aning üze, taқи kıldı anlardın biçinler taқи tonguzlar taқи қulluқ kıldı şeytânğa.* [197a]/1=M:60
(Ar. kırd, Far. kepi) *Taқи ayduқ anlarğa; bolung biçinler, sürük-mişler.* [16a]/3=B:65
- biçmek:** Biçme, hasat.
biçmek küni: Biçme günü, hasat günü.
(Ar. yevm'el hasâd, Far. rüz-i berüden) *Ying mivesindin, ol vaқtın kim mive kılsa, çıқarsa taқи biring haққını biçmekining küninde taқи isrâf қılmang.* [237a]/2=E:141

1. Sezmek, anlamak, bilmek, tanımak.

(Ar. ihsās, Far. دیدen) *Ol vaqtın kim bildi 'isā anlardın küfrni aydı kim turur yāriçilerim Tengri tapa.* [104b]/3=A:52

(Ar. 'ilm, Far. dāništen) [5a]/2=B:26 *Anlar kim bittiler bilürler haqıqat üze ol haq turur anlarning İdisindin.*

2. Bilmek, tanımak.

(Ar. 'irfān, Far. şināhten) *Ol kimerseler üze kim örttiler taqı ol vaqtın kim (5) keldi anlarğa ol nerse kim bildiler örttiler anı anı.* [270b]/5=B:89

Ey anlar kim bittiler; kayu vaqtın kim yürisengiz Tengri yolında biling. [177b]/4=N:94

bilgen: Bilen (Allah).

(Ar. 'alim, Far. dānā) *Taqı Ol işitgen, bilgen.*

[35a]/4=B:137

Haqıqāt üze sen sen bilgen, üstüvār işlig.

[7a]/2=B:32

bilgenrek:

1. Daha iyi bilen: Allah.

(Ar. a' lam, Far. dānā) *Taqı Tengri bilgenrek ol nerseni kim örterler.* [134b]/2=A:167

2. Daha iyi bilen.

(Ar. a' lam, Far. dānā-ter) *Aygıl; siz mü bilgenreksiz yā Tengri mu.* [35b]/5=B:140

bilmegen:

Cahil, bilmeyen.

(Ar. cāhil, Far. nādān) *Aydı; şıgır men Tengriğa kim bolsam bilmegenlerdin.* [16b]/3=B:67

bilmek: 1. Bilme, belli etme.

(Ar. 'ilm, Far. dāniş) *Sakındıngız mu kim kirsengiz uçmaqqa; taqı bilmedi Tengri anlarını kim toquş kıldılar sizdin, taqı taqı şabr kılğanlarını bilmek birle?* [126b]/3=A:142

2. Anlama, ayırt etme.

(Ar. 'ilm, Far. 'ilm) *Tengri destün birle taqı bilmek üçün mü'minlerni;* [134a]/2=A:166

nek:

Bilmeme.

(Ar. cehālet, Far. nādānī) *Haqıqāt üze tevbe Tengri üze, anlarğa kim kılurlar yawuzluğunu bilmemek birle, andın song tevbe kılurlar, yaqındın.* [150b]/2=N:17

bilmemek birle: Bilmeyerek.

(Ar. cehâletin, Far. be-nâdânî) *Hâkîkât üze tevbe
Tengri üze, anlarğa kim kırlar yawuzluknı bil-
memek birle, andın song tevbe kırlar, yaqındın.
[150b]/2=N:17*

bilmes: Aklı ermez.

(Ar. lâ-âkıl, Far. ne-ğured) *Sağırar, ağınlar, közsüzler anlar bil-
mesler. [45a]/3=B:171*

bildür: 1. Bildirmek, açıklamak, izah etmek.

(Ar. ezân, Far. âğâh kerdin) *Eger kılmasangız biling yâ bildüring
toquşnı Tengridin taqı yalawaçındın. [88a]/4=B:279*

2. Öğretmek.

(Ar. ta'lim, Far. âmüzâniden) *Taqı yğılnmasun biügen kim bitise
neteg kim bildürdi anga Tengri taqı bitisün. [89a]/4=B:282*

bildürmek: Bildirme, haberdar etme.

*Taqı ermedi Tengri muṭṭali' kılsa ya'nı bildürmek
üçün ğaybnı örtüglü üze. [137b]/1=A:179*

bilig: 1. Bilgi, malumat, ilim.

(Ar. 'ilm, Far. dâniş) *[7a]/1=B:32 Aydılar; arıqlıq sanga, hiç bi-
lig yok bizge meger ol kim ögrettingiz bizge.*

*Taqı eger uysang hevâlarınge ol nersedin songra kim keldi
sanga biligdin yok sanga Tengridin erkligdin taqı yarıçidin.
[30a]/2=B:120*

bilig eyeleri: İlim sahipleri, âlimler.

(Ar. ülü'l-'ilm, Far. ĥudâvendân-i dâniş) *Tanukluq
birdi Tengri ĥâkîkât üze ol yok İdî meger ol taqı
feriştelar bilig eyeleri kopuğlı bolup 'adl birle.
[95b]/2=A:18*

bilig içinde tölengen: İlimde derinleşmiş âlim, rusuh âlim.

*Lekin tölengenler bilig içinde anlardın taqı bi-
genler biterler ol nersege kim indürüldi sanga ol
nersege kim indürüldi aşnungdın yâ sindin aşnu.
[262a]/2=N:162*

biligdin öngin birle: Bilgisizce, cahilce.

*Ziyan kıldı anlar kim öldürdiler oğlanlarını yün-
gül usluğlukdın, biligdin öngin birle taqı ĥarâm*

kıldılar anı kim rûzı kıldı anlarğa Tengri, çatmaq yanından Tengri üze. [236a]/5=E:140

ilingizçege tegi: Bilene kadar, anlayana kadar.

Ey anlar kim bittiler; yawumang namâzğa taqı sizler taqı sizler esrükler, ilingizçege tegi anı kim aytur siz (2) taqı cünüblüküngüz hâlde, meger yolnung keçgenleri, ğusl qilingiz (3) -çağa tegi. [160b]/1=N:43

Bilinmek.

bilinmiş: Bilinmiş, mâlum.

(Ar. ma' lûm, Far. dāniste) *Hacc aylar bilinmişler. [55a]/2=B:197*

Vermek.

(Ar. itā', Far. dāden) *Taqı kılung namāznı, taqı biring zekātın.*

[9b]/3=B:43

birmek: Verme, bağış.

(Ar. nihlet, Far. dehşî) *Taqı biring tişilerge kâbinlerini birmek. [145a]/1=N:4*

Bir, tek.

(Ar. vâhid, Far. yegâne) *Taqı ol vaqtın kim aydingız ey Mūsā, şabr kılmaz miz kat' ā bir ta' ām üze bir. [14a]/4=B:61*

biri biri songınça: Birbiri ardınca.

(Ar. ihtilâf, Far.—) *Köklerning yaratmağı içinde taqı yerning taqı tün künnüing biri biri songınça yürümeki içinde, kün nişānlar bar 'aqlar eyeler eyeleringe. [140b]/4=A:190*

Haqıkat üze köklerning taqı yerni, yaratmağı içinde taqı tün kün biri biri songınça yürütmeki içinde, taqı ol kimi kim yuri turur tengiz içinde ol nerse birle kim asıg kıılır kişilerge. [42b]/3=B:164

bir İdi: Bir ve tek Allah.

(Ar. aḥad, Far. ḥudāy-ı yegâne) *Taqı İdingiz bir İdi. [42b]/1=B:163*

- bir kün:** Bir gün.
(Ar. yevmen, Far. rûzî) *Öldürdi anı Tengri yüz yıl andın song kopğardı anı aydı; "neççe kiç-tinğ?" aydı; "kiçtim bir kün yâ künnüng pâresi".* [80a]/4=B:259
- bir ögür:** Tek topluluk, tek ümmet.
(Ar. ummet'ül-vâhid, Far. gürüh-ı yegâne) *Tegme birge kaldıñ sizdin şerî' at taķı açuķ yol, taķı eger tilese erdi Tengri, kılğay erdi sizni bir ögür; veli sinamaķ üçün sizni, ol nerse içinde kim birdi sizge.* [218b]/3=M:48
- bir ök:** Tek ve bir (Allah).
(Ar. vâhid, Far. yegâne) *Aydılar; tapunur miz İğingge taķı atalarıñning İğisige, İbrâhîmnung taķı İsmâ'il'ning taķı İshâķ'ning bir ök İğige.* [33b]/5=B:133
- biril-:** Verilmek.
(Ar. itâ' m., Far. dâde şoden) *Bıraķtı bir ögür anlardın kim birildiler kitâbnı Tengriñning kitâbnı arķalarñning artında.* [23a]/4=B:101
- birle:** 1. İle, birlikte.
(Ar. bi, Far. be) *Taķı yârî tileng şabr birle yâ rûze birle, namâz birle.* [10a]/2=B:45
2. -a/-e karşılık.
Anlar anlar kim satğın aldılar azğunluķnı kônilik birle taķı qınnı yarlıķamaķ birle. [46a]/4=B:175
- bisre:** Başka, gayri.
(Ar. düne, cüz) [4a]/1=B:23 *Tanuķlarıñızñı Tengridin bisre eger erdingiz erse râst ayğanlar.*
- bişik:** Beşik.
(Ar. mehd, Far. gahvâre) *Taķı sözleyür tişilerge bişik içinde taķı orta yaşda taķı edğülerdin.* [103a]/2=A:46
- biş:** Beş sayısı.
- biş ming:** Beş bin.

(Ar. *hamsetu ālāf*, Far. *penç hezār*) *Ya'ni tap kelür eger şabr kılsangız taqı saqınsangız taqı kelseler sizge iwmeklerindin bu meded birgey sizge İdingiz biş ming birle ferıştelerdin, nişān kılğanlar.* [123a]/4=A:125

İnanmak, iman etmek.

(Ar. *imān*, Far. *gireviden*) [269a]/3=B:85 *Biten mü siz kitābning pāresinge (4) taqı küfr ketürürsüz taqı bir pāreğa.*

(Ar. *imān*, Far. *gireviden*) *Taqı biting ol nerse kim indürdüm rāstlağan ol nersenı kim sizing birle.* [9a]/4=B:41

bitgen: İman eden.

(Ar. *mü'min*, Far. *girevide*) *Minnet kıldı Tengri bitgenler üze ol vaqtın kim ıdı anlar içinde ya-lawaç.* [133a]/5=A:164

bitgen qarabaş: İnanan, iman eden carıye.

(Ar. *mü'minet*, Far. *perestādi girevende*) *Taqı bitgen qarabaş yaşırağ turur ortak koşğandın, taqı eger tangğa ketürse sizni.* [63b]/1=B:221

bitgen tişi: İman eden kadın.

(Ar. *emetü mü'minet*, Far. *girevide*) *Taqı kim kim yarağı yitnese sizdin ziyādeğa, ya'ni māl içinde kinglikge kim, nikāh kılsa āzād tişilerni, bitgen tişilerni; ol nersedin kim erklendi sağ eligleringiz, yigit tişileringizdin ya'ni qarabaşlaringizdin, bitgen tişilerni.* [154a]/5=N:25

bitgenlerning dōsti: Müminlerin dostu (Allah).

(Ar. *velıyy'ül mü'minin*, Far. *dōst-ı girevidgān*) *Taqı Tengri bitgenlerning dōsti dōst tuttu.* [108a]/5=A:68

bitmek: İman.

(Ar. *imān*, Far. *gireviden*) *Uygay erdük sizge anlarnı kâfirlikğa ol kün yaqınraq anlardın bitmekge.* [134b]/1=A:167

1. Yazmak, takdir etmek.

(Ar. *ketb*, Far. *nevišten*) *Emdi mübāşeret kıling anlarğa taqı is-teng anı kim bitdi Tengri sizge.* [50b]/5=B:187

bit-:

iti-:

2. Yazmak.

(Ar. keth, Far. nevišten) *Ey anlar kim bittiler; kaçan kim borç alsangız borç birle atanmış vaqtğa tegrû biting anı.* [89a]/2=B:282

Taķı bitisün arangızda bitigen tüzlük birle. [89a]/2=B:282
bitigen: Yazan, yazıcı.

(Ar. kâtib, Far. nüvisende) *Taķı bitisün arangızda bitigen tüzlük birle.* [89a]/3=B:282

bitimek: Yazı, yazma.

(Ar. kitâb, Far. nebišten) *Taķı bolmadı tenge kim ölse, meger Tengri buyruķı birle, bitimek, vaķtı belgüüg kılınmış.* [127a]/5=A:145

bitil-: Yazılmak, farz kılınmak.

(Ar. keth m., Far. nevište şoden) *Bitildi Tengrining üze toķuş ol nâhōş körülmüş turur sizge.* [61a]/1=B:216

bitin-: Farz kılınmak.

(Ar. keth, Far. nevište şoden) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizing üze kışaş öldürülmüşler içinde âzād er âzād er birle taķı kul kul birle, tişi tişi birle.* [47b]/2=B:178

bitit-: İman etmek.

Ey anlar kim bitiler bâḫl kılmang şadaķalarınıznu minnet birle taķı âzār birle ol kimerse mengizlig kim nafaķa kıılır mālınu ḫalkılarınğ körmeki üçün taķı bititmes Tengriğa taķı kıyāmet künge. [82b]/3=B:264

biz: Biz.

Tilegil bizing üçün İdingdin, çıkarsun bizge nersedin ündürür yer. [14a]/5=B:61

bizār (Far.): 1. Suçsuz.

(Ar. berī, Far. bi-günāh) *Taķı kim kazğansa kiçing yazuķnu, yā uluğ yazuķnu, andın song atsa anıng birle bizārnu, kötürdi bühtānnı âşkārā yazuķnu.* [183b]/5=N:112

2. İlgisini kesmiş, uzak, beri.

(Ar. berī, Far. bizār) *Ol vaķtın kim battı, aydı; ey kavmum; ḫaķıķat üze men bizār ol nersedin kim ortaķ kıoarsız.* [240b]/1=E:78

boğazla-:

boğazlan-:

boğul-: Bo

bîzâr bol:-

Uzaklaşmak, ilgisini kesmek.

(Ar. teberru', Far. bîzâr şoden) *Kim bîzâr boldı anlar kim uyuldılar anlardın kim uydılar taqı kör-diler kınını.* [43b]/3=B:166

bîzârlıq al:-

Uzaklaşmak, ilgisini kesmek, uyarı almak.

Taqı aydı anlar kim uydılar; kâşkı haqîkat üze bizge bir kez kim bîzârlıq alsa miz anlardın neteg kim bîzâr boldılar bizdin. [44a]/1=B:167

Boğazlamak, kesmek.

(Ar. tezbîh, Far. kuşten) *Boğazlayurlar oğullarınıznı taqı tirig qoçmaq tileyürler tişileringizni.* [11a]/1=B:49

(Ar. tezbîh, Far. kuşten) *Harâm kılındı sizing ölügse kan taqı tonguz eti taqı ol nerse kim ün kılındı Tengridın önginge anıng birle taqı boğulmuş taqı urup öldürülmüş taqı tüşüp ölmüş taqı süsülüp ölmüş taqı ol kim yidi anı azıqlıq, meger ol kim boğazladınız taqı ol kim boğazlandı büt üze ve eger ülüş kılsangız kımâr oqları birle, ol buyruqđın çıqmaq.* [247b]/1=M:3

Kesilmek.

“(Ar. zebh, Far. kuşte şoden) *Harâm kılındı sizing ölügse kan taqı tonguz eti taqı ol nerse kim ün kılındı Tengridın önginge anıng birle taqı boğulmuş taqı urup öldürülmüş taqı tüşüp ölmüş taqı süsülüp ölmüş taqı ol kim yidi anı azıqlıq, meger ol kim boğazladınız taqı ol kim boğazlandı (2) büt üze ve eger ülüş kılsangız kımâr oqları birle, ol buyruqđın çıqmaq.* [247b]/1=M:3

ğulmak.

boğulmuş:

Boğulmuş.

(Ar. munhanikat, Far. hâba şode) *Harâm kılındı sizing ölügse kan taqı tonguz eti taqı ol nerse kim ün kılındı Tengridın önginge anıng birle taqı boğulmuş taqı urup öldürülmüş taqı tüşüp ölmüş taqı süsülüp ölmüş taqı ol kim yidi anı azıqlıq, meger ol kim boğazladınız taqı ol kim boğazlandı büt üze ve eger ülüş kılsangız kımâr oqları birle, ol buyruqđın çıqmaq.* [247a]/4=M:3

- bol-:** Olmak.
(Ar. kevn, Far. şoden) *Bolmang ol kimerseler mengizlig kim küfr ketürdiler taķı aydılar ķarındaşlarına.* [131a]/4=A:156
bolğay ķim: Ola ki, umulur ki.
(Ar. le'alle, Far. meger) *Andın songra 'afv ķılduķ sizdin andın song siz bolğay kim siz şükr ķılğaysız.* [11b]/3=B:52
bolğul: Ol! Allah'ın "ol" emri.
Қаған kim һүкм кһһһ іһһһ, һақһқат үзе айтур; айтур; "bolğul" bolur. [103a]/5=A:47
- borç:** Borç.
(Ar. deyn, Far. fāmī) *Eger bolsa anga ķarındaşlar, anasıng aalda bir, vaşıyyetdin song kim vaşıyyet ķılur aning birle, yā borç.* [147b]/5=N:11
borç al-: Borç almak.
Ey anlar kim bittiler; kaçan kim borç alsangız borç birle atanmış vaktğa tegrü biting anı. [89a]/1=B:282
borç bir-: Boç vermek.
Aydı Tengri; men sizing birle, eger kılsangız namāznı taķı birsengiz zekātın taķı bitsengiz yalawaçlarıng a taķı nuşret birsengiz anlarğa taķı borç birsengiz Tengriğa, borç körklüg; ķitergey men sizdin yazuķlarıngızın taķı kiwüргеy men sizni bustānlarğa, aķar astındın anıķlar. [252b]/2=M:12
- borğu:** Boru. bk. kıyāmet borğusu.
- boşa-:** Boşamak, talak vermek.
(Ar. tatlık, Far. pāy gūşāde kerden) *Eger boşasa anı ķelāl bolmas anga andın song nikāh kılğınça andın öngdin küdegüni.* [66b]/5=B:230
boşamak: Boşama, talak.
(Ar. talāk, Far. pāy gūşāde kerdnī) *Boşamak bir kezdin songra bir kez.* [66a]/3=B:229
boşanmış tişi: Boşanmış kadın.

(Ar. muṭalleḳat, Far. zen-i güşāde) Taḳı bo-
şanmış tişiler küyerler özleri birle üç hayz.
[65b]/2=B:228

un: 1. Köle, kul.

(Ar. raḳabet, Far. bende) Aning kefareti ṭa'ām on miskinning yi-
türmeki, ol nersening ortaraki birle kim yitürür siz ḥāş kişilerin-
gizge yā tonları, yā boyunnung āzād kılmaḳı. [206a]/1=M:89

2. Boyun.

(Ar. , Far. gerden) Anlarning boyninga asılğan nerselerni taḳı
uğrağanlarını Ka'be'ḳa. [268a]/4=M:2

boyninga as(ı)lağan nerse: Boyuna silan süs, gerdanlık (kurban-
lık hayvan için). Kıldı kıldı Tengri Ka'abe'ni
harām awnı ḳopma, kişilerge; taḳı harām aynı
taḳı ıdğu ḳurbānnı taḳı anlarning boyninga as(ı)
lağan nerseni. [257a]/5=M:97

boyun bir-: Boyun vermek, uymak, tabi olmak.

(Ar. itā'at, Far. fermān burden) Ey anlar kim
bittiler; eger boyun birsengiz bir ögürge an-
lardın kim birdiler kitābnı ḳaytarḡaylar bitmi-
şingizdin songra kāfirler neteg kāfir bolur siz.
[116a]/5=A:100

boyun birgen: Boyun eğen, teslim olan.

(Ar. muslim, Far. müsülmān) Eger i'rāz kılısalar
ayding tanuḳluḳ biring munung birle kim biz bo-
yun birgenler. [107a]/5=A:64

boyun sü-: Teslim olmak, kabul ve itaat etmek.

(Ar. islām, Far. gireviden) Tengri dīnindin ön-
ginni mü isteyürsüz taḳı anga boyun südi ol ki-
merse kim kökler içinde taḳı yerde boyun sügey
taḳı boyun sümeyü. [112a]/5=A:83

boyun sü-: Uymak, itaat etmek.

(Ar. itā'at, Far. ṭa'āt dāšten) Anlar kim ay-
dılar ḳarındaşlarına; taḳı oturdılar eger bo-
yun süseler erdi bizge öldürülmegeyler erdi.
[134b]/4=A:168

boyun sügen: İtaat eden.

(Ar. kânit, Far. fermân-berdâr) *Ƙamuğ anga boyun sügenler.* [29a]/1=B:116

boyun sügenler: İtaat edenler.

Ƙamuğ anga boyun sügenler. [29a]/1=B:116

boyun sügey taƣı boyun sümeyü: İster istemez.

Tengri dinindin önginni mü isteyürsüz taƣı anga boyun südi ol kimerse kim kökler içinde taƣı yerde boyun sügey taƣı boyun sümeyü. [112b]/1=A:83

boyun sümek: Teslim olma, müslümanlık, İslâm.

(Ar. islâm, Far. dîn-i müsülmânî) *Ƙaƣıƣat üze dîn Tengri ƣatında boyun sümek.* [95b]/4=A:19

boyun sümek: Barış ve güvenlik (İslam).

(Ar. silm, Far. âşti) *Ey anlar kim bittiler; ƣiring boyun sümek içinde ƣamuğ.* [58a]/3=B:208

boyun sümek: Barış.

Taƣı eger saƣınsalar sizdin, ya'ni bölünseler taƣı toƣuşmasalar sizing birle, taƣı kemişseler sizing tapa boyun sümekni, ƣılmadı Tengri sizge, anlarning üze yol. [175b]/5=N:90

boynaƣu: Zorba, inatçı, asi.

(Ar. cabbâr, Far. bâ-ƣuvvet) *Aydılar; ey Mūsâ; ƣaƣıƣat üze aning içinde erenlerni, boynaƣular.* [208b]/5=M:22

(Ar. merîd, Far. bed) *Ündemesler andın bisre, meger tişilerni taƣı ündemesler meger boynaƣı İblisni.* [185b]/1=N:117

boynaƣuluƣ: İsyankarlık, itaatsizlik, inatçılık, azgınlık.

(Ar. ƣuğyân, Far. der gûzeşten) *Taƣı ewürer miz köngüllerini taƣı közlerini, neteg kim bitmediler anga ilk kezigde, taƣı ƣoyar miz anlarnı boynaƣuluƣları, içinde mütaƣayyır bolurlar.* [226b]/5=E:110

boz-: Bozmak, ahde vefa etmemek.

(Ar. naƣz, Far. şikesten) *Anlar kim bozarlar Tengrining 'ahdini berkitmişdin songra.* [5b]/1=B:27

bozƣan: Bozan, fesatçı.

(Ar. mufsid, Far. tebâhkâr) *Taƣı Tengri bilür bozƣannı ongarƣandın.* [63a]/3=B:220

bozmaƣ: Bozma.

(Ar. naķz, Far. űikesteni) *Bozmaķları birle ‘ahdlerini, sürdük an-larını, taķı kıldıķ köngüllerini ķatıģ.* [253a]/1=M:13

bozul- Bozulmak, kötüleşmek.

(Ar. fesād, Far. tebāh şoden) *Taķı eger bolmasa erdi Tengrining def’ ķılmaķı ya‘nı yıģmaķı ķişilerini pārelerini pāre birle bozulģay erdi yer.* [76b]/2=B:251

bölün- Bölünmek, ayrılmak, daģılmak.

(Ar. i‘tizāl, Far. cudā şoden) *Taķı eger saķlınsalar sizdin, ya‘nı bölünseler taķı toķuşmasalar sizing birle, taķı kemişseler sizing tapa boyun sümekni, ķılmadı Tengri sizge, anlarning üze yol.* [175b]/4=N:90

bu:

Bu.

(Ar. hazā, Far. in) *Aydılar; bu ol kim rūzi birildük aşnudin taķı kelindiler ya‘nı körüldiler anıing birle oķşaşģan.* [4b]/2=B:25

Tegdingiz siz iki ançaģa aydıngız neteg bu. [133b]/5=A:165

bu kūn: Bu gün.

(Ar. el-yevm, Far. imrüz) *Ol vaķtın kim keķti anı ol taķı anlar kim bittiler anıing birle aydılar; yok kūç bizge bu kūn Cālūt birle taķı ķerigleri birle.* [75b]/4=B:249

bular:

Bunlar.

(Ar. hā‘ulā’, Far. in) *Neteg, ol vaķtın kim kelse miz tegme bir ümmetdin tanuķ birle taķı kelse miz sening birle bularning üze tanuķ.* [160a]/2=N:41

buģday:

Buģday. Bu kelime ayetteki “fūm” karşılığı olan sarımsak (Far. sır) sözüne karşılık olarak verilmiştir.

(Ar. fūm, Far. gendüm) *Yaşındın taķı hıyārındın, taķı buģdayındın taķı yasmuķındın taķı soģanındın.* [14b]/1=B:61

buģday başı: Buģday başı, başak.

(Ar. sunbulet, Far. hōşe) *Anlarning şıfatı kim ģarc ķılurlar mällarını Tengri yolında ol ewün-nüng şıfatı mengizlig kim ündürdi yitti buģday başını tegme bir buģday başı içinde yüz ewün bar.* [81b]/3=B:261

- bul-:** Bulmak, ulaşmak.
 (Ar. vecd, Far. yâften) *Taķı ne kim burun keçürsengiz özleringiz üçün eğgü işindin bulğaysız anı katında Tengri.* [26b]/4=B:110
 (Ar. vecd, Far. yâften) *Tegme bir kez kim kirdi aning üze Zekerıyyâ mihrâbğa buldı aning katında rûzı.* [100b]/5=A:37
Taķı kimni kim azdursa Tengri, bulmağay sen anga yol. [174b]/4=N:88
- buldurcin:** Bildurcin.
 (Ar. selvâ, Far. vertic) *Taķı indürdük sizing üze yandaķ şekerin, taķı buldurcını.* [12b]/5=B:57
- bulıt:** Bulut. krş. bulut
 (Ar. ğamâm, Far. ebr) *Baķarlar mu meger kim kelse anlarğa Tengri ya'ni buyruķı zülletler içinde bulıtdın taķı ferışteler.* [58b]/3=B:210
- bulun-:** Bulunmak, yer almak, mevcut olmak.
 (Ar. şekaf m., Far. yâfte şoden) *Ulurdı anlarning üze ħ'ârluķ nırde kim bulunsalar meger 'ahdı birle Tengridın taķı 'ahd birle kışilerdin.* [119b]/1=A:112
- bulut:** Bulut. krş. bulıt
 (Ar. ğamâm, Far. ebr) *Kölüğe kılduķ sizing üze bulutnı.* [12b]/4=B:57
- burun (I):** Burun.
 (Ar. enf, Far. binı) *Taķı bitidük anlar üze, aning içinde ħaķıķat üze ten ten birle taķı kóz kóz birle, burun burun birle taķı kulaķ kulaķ birle taķı tiş tiş birle; taķı başlar, tüzlük kılışmaķ.* [217a]/1=M:45
- burun (II):** Önce, evvel.
Ol ol aning birle kim burun keçürdi eligleringiz. [138b]/1=A:182
Taķı burun keçüring özüngüz üçün. [64b]/3=B:223
burun keçür-: Önceden yapmak.
 (Ar. taķdim, Far. piş firistâden) *Ol ol aning birle kim burun keçürdi eligleringiz.* [138b]/1=A:182

büstân (I) (Far.): Bahçe, tarla, bostan.

*Ol büstân şıfat mengizlig kim yüksek yerde tegdi anga uluğ
katrelig yağmur taķı ketürdi mivesini iki kat eger tegmese anga
uluğ katrelig yağmur çiyseg. [83a]/4=B:265*

büstân (II) (Far.): Cennet.

*(Ar. cennet, Far. büstân) Hâķikât üze anlarğa büstânlar aķar astın-
dın anķlar. [4a]/5=B:25*

buyruk: Emir.

*(Ar. kelimet, Far. suķenî) Taķı ol vaķtın kim sınağı İbrâhîmni
İçisi, buyruklar birle taķı yığığlar birle taķı tamâm kıldı.
[31a]/1=B:124*

buyrukđın çık-: Hak yoldan sapmak.

*(Ar. fişķ, Far. birün âmeden ez fermân) Munung birle
kim buyrukđın çıkar erdiler. [13b]/3=B:59
Anlardin bitgenler taķı üküşrekleri buyrukđın
çıķģanlar. [119a]/3=A:110*

buyrukđın çıkģan: Buyrukdan çıkan, Allah'a iman etmeyen.

*(Ar. fâşık, Far. bi-fermân) Anlardin bitgenler taķı üküş-
rekleri buyrukđın çıkģanlar. [119a]/3=A:110*

buyrukđın çıkmaķ: Emirden çıķma, fâsik olma.

*(Ar. fişķ, Far. birün âyende ez fermân) Taķı yi-
meng ol nersedin kim yâğ kılnmadı Tengrining
atı aning üze hâķikât üze ol buyrukđın çıkmaķ.
[229b]/5=E:121*

buyrul-: Emredilmek.

*(Ar. emr m., Far. fermüde şoden) Orta yaşlıģ aning arasında kıling
kim buyrululsuz. [17a]/1=B:68*

buyur-: Emretmek.

*(Ar. emr, Far. fermüden) [5b]/2=B:27 Taķı keserler anı kim Tengri
buyurđı aning birle.*

*Hâķikât üze buyurur sizge yawuzluķ birle taķı yawuz iş taķı kim
aysangız Tengri üze ol nerseni kim bilmessiz. [44b]/2=B:169*

buzagı: Buzağı.

*(Ar. 'icl, Far. gevsâle) Andın songra tuttunguz buzağını andın
song [11b]/1=B:51*

bühtān (Ar.): İftira, bühtan.

(Ar. bühtān, Far. durūg) *Alur musuz anı bühtān ya' nī yala* (3) *taqı yazuq açuq.* [152a]/2=N:20

Taqı kim kazğansa kiçing yazuqnı, yā uluğ yazuqnı, andın song atsa aning birle bizārnı, kötürdi bühtānnı āškārā yazuqnı. [183b]/5=N:112

büktür-:

Büktürmek, bükmek, çarpıtmak, saptırmak.

(Ar. leyy, Far. gerdāniden) *Anlardın kim Cuhüd boldılar, kıştururlar kelimeleri orunlarındın taqı ayturlar; işittük biz taqı yazduq, taqı işitgıl işittürülmedin taqı küygül bizge, büktürü yā tolgayı tilleri birle, taqı 'ayb kılmağ dīn içinde.* [161b]/4=N:46

(Ar. leyy, Far. gerdāniden) *Taqı eger büktürsengiz, yā yüz ewürsengiz, haqıkat üze Tengri, erdi anı kim kıılır siz bilgen.* [190b]/1=N:135

bünyād (Far.): Temel.

(Ar. kā'idet, Far. bünyād) *Taqı ol vaqtın kim kötürür İbrāhim bünyādların Ka'be'din taqı İsmā'il.* [32a]/3=B:127

büt (Far.): Put.

(Ar. cibṭ, Far. büt) *Körmeding mü anlarını kim birildiler ülüş, kitābdın, biterler bütlerga taqı şeytānga, taqı ayturlar anlarğa kim tandılar; uş munlar könirek anlardın kim bittiler yol yanındın.* [163a]/4=N:51

C

cāhiliyyet (Ar.): İslamiyetden önceki Arap devri, Cahiliye devri.

(Ar. cāhiliyyet, Far. rüz-i kāfirī) *Sizerler Tengriğa haqdın önginni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge işdin nersedin?* [130a]/4=A:154

cāhiliyyet sizigi: Cahiliye devri düşüncesi, zannı.

(Ar. zann'el-cāhiliyyet, Far. gümān-ı rüz-i kāfirī) *Sizerler Tengriğa haqdın önginni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge işdin nersedin?* [130a]/4=A:154

Calūt:

Calut; Amalıka kavminin kralı olup Hz. Davut zamanında yaşamıştır. Calut Hz. Musa'nın vefatından sonra İsrailoğullarıyla

savaşmış ve onları ağır yenilgilere uğratmıştır. Hz. Davut tarafından öldürülmüştür. Hz. Dâvud (a.s.) zamanında yaşamış, “Amâlika” kralının adı. “Amâlika” kavmi Akdeniz’in sahilinde, Mısır ile Filistin arasında yaşayan bir millettir. Amâlika kavminin kralı Câlût, Hz. Musa’nın vefatından sonraki bir dönemde İsrailoğullarına saldırmış, onları yenerek, birçok esir ve kıymetli eşyalarını almış, ülkesine götürmüştü. Peygamber, İsrailoğulları’na, Tâlût’un hükümdarlığının işareti olarak içinde atalarına ait bir takım kutsal emânetler ve Tevrat levhaları bulunan kutsal tabutu, meleklerin getirmesi mucizesini göstermiştir. *Ol vaktın kim geçti anı ol tağı anlar kim bittiler aning birle aydılar; yok küç bizge bu kün Câlût birle tağı çerigleri birle.* [75b]/4=B:249

cân (Far.):

Can, ruh.

(Ar. rûh, Far. cân) *Kemişti anı Meryem tapa tağı cānı andın.* [265a]/2=N:171

Tağı ferîşeler, eliglerinin yayğanları; çıkarıng cānlarıngıznu cānlarıngıznu. [245b]/1=E:93

cânver (Far.):

Canlı.

bk. tört açaqlı cānver.

cāvidāne (Far.): Ebedi, sonsuz. krş. cāvidāne

(Ar. hâlid, Far.cāvidāne) *Cāvidānelık hâlinde aning içinde.* [42a]/4=B:162

(Ar. hâlid, Far.cāvidāne) *Tağı anlar aning içinde cāvidāneler.* [4b]/5=B:25

cāvidānehlık : Sonsuzluk, ebedilik.

(Ar. huld, Far.cāvidi) *Cāvidānelık hâlinde aning içinde.* [42a]/4=B:162

cedel(Ar.):

Yarışma, kavg.

cedel kılış-:

Mücadele etmek, uğraşmak, cedelleşmek.

Tağı cedel kılışmağıl anlardın kim hıyānet kılurlar özleringe. [182b]/2=N:107

cedel kılışmak: Savaşma.

Kim kim farîza kılsa aning içinde hacınu cimā' yok yā fuhş tağı buyrukdın çıkmak yok, yok

cedel kılışmak ya'ni huşumet hacc içinde.
[55a]/3=B:197

cem' (Ar.): Tophuluk, cemaat.

(Ar. cem', Far. gürüh) *Taқи ol nerse kim tegdi sizge iki cem' satğasmış kün.* [134a]/2=A:166

cem' kıl-: Toplamak, dünyalık şeyler toplamak.

Yağsuraқ ol nersedin kim cem' kılurlar.
[131b]/5=A:157

cem' kılınmış köp māl: Yüklele yığılmış mal.

Bezenildi kişilerge arzularının süwügi; tişilerdin taқи oğullarındın taқи cem' kılınmış köp mālларındın altundın taқи kümüşdın taқи nişānlıg kılınmış atlardın taқи tiwedın, sıgırdın, koydın, keçdın taқи ekindin. [94a]/5=A:14

cenābetiğ: Cenabet, dinen temzi olmama durumu.

(Ar. cunub, Far. cenābet reside) *Taқи eger bolsangiz cenābetliğlar, arning* [249b]/5=M:6

cevāb (Ar.): Sorulan şeye verilen karşılık, fetva.

Cevāb tileyürler sindin. [266b]/4=N:176

cevāb ay-: Fetva vermek.

Tengri cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yoқalsa [yoқ anga oғul taқи anga kız қарındaş ol nersening yarusı kim alur andın eger oғul eger bolsalar iki ol ikisinge üçde iki üllüş andın kim қоқты. [266b]/5=N:176

cevāb tile-: Fetva istemek.

Cevāb tileyürler sindin. [266b]/4=N:176

cezā (Ar.): 1. Karşılık, ceza, kötü karşılık.

(Ar. cezā, Far. pādāş) *Anlar cezāları haқikat üze anlar üze Teng-rining la'neti taқи ferişteleurning taқи kişilerning қamuғnıng.* [113b]/1=A:87

cezā bir-: Ceza vermek, cezalandırmak.

Cezā birdi sizge қағғuni, қағғu birle; munung üçün kim қағғurmasang ol nerse üze kim fevt boldı sizdın taқи ol nerse üze kim tegdi sizge. [129b]/5=A:153

Cibril (Ar.):

cezā biril:- Ceza verilmek, cezalandırılmak.
 (Ar. cezā m., Far. pādāş dāde şoden) *Hakikat
 üze anlar kim kağganurlar yazuğnı, cezā biril-
 geyler ol nerse birle kim erdiler kağganurlar.*
 [229b]/3=E:120

2. Sevap, mükafat.

cezā bir:- Ödüllendirmek, mükâfatlandırmak.
 (Ar. cezā, Far. pādāş dāden) *Tağı anıng mengizlig cezā
 birür miz eğgülık kılğanlarğa.* [242a]/5=E:84

Cebrail, Ruhü'l-Kudüs. Dört büyük melekten biri. Buna Cibril de denir. Bu tabirle Kur'an-ı Kerim'de üç yerde geçmektedir. (el-Bakara, 2/97-98; et-Tahrim, 64/4). Cibril, "cibr" ve "il" kelimelelerinden meydana gelmiş İbranice bir kelimedir. Cibr kul, il ise Allah anlamına olup ikisi beraber Allah'ın kulu demektir (M.H. Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, I, 431), Cebrâil, Kur'an-ı Kerim'de "Ruh", "Ruhü'l-Kudüs" ve "Ruhü'l-Emin" isimleriyle de anılmaktadır. Cebrâil (a.s.)'in görevi Allah ile peygamberleri arasında elçiliktir. Allah'tan aldığı emir ve hükümleri peygamberlere bildirir. Kur'an-ı Kerim'de bu hususta şöyle buyrulur: "(Ey Muhammed!) Uyarılardan olman için Kur'an'ı senin kalbine apaçık Arapça diliyle Ruhü'l-Emin (Cebrâil) indirmiştir." (eş-Şuâra, 26/192-195). Cebrâil (a.s.) her şekle girebilir. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) onu biri vahyin başlangıcında Hıra'dan Mekke'ye gelirken, diğeri Mirâc'dan dönüşte Sidretü'l-Münteha*'da olmak üzere iki defa kendi aslı şekliyle görmüştür. Necm suresinde şu buyruklar yer almaktadır: ".. Ve eğer ona karşı birbirinize arka olursanız (bilin ki) onun dostu ve yardımcısı Allah, Cibril ve müminlerin iyileridir. Bunun ardından melekler de ona arkadır." buyrulmaktadır. Mikâil müjde, uzuluk ve bolluk getirir. Sana gelen o olsa idi, iman ederdik" demişler, bunun üzerine: "De ki Cebrâil'e düşman olan kimse Allah'a düşmandır. Çünkü o, Kur'an'ı Allah'ın izniyle kendinden öncekini tasdik ederek, yol gösterici ve inananlara müjdeci olarak senin kalbine indirmiştir. Allaha meleklerine, Cebrâile ve Mikâile düşman olan kimse inkâr etmiş olur. Şüphesiz Allah inkâr edenlerin düşmanıdır. " (el-Bakara, 2/97-98) ayetleri inmiştir.

*Taķı birdük biz Meryem oĝlı 'isā'ka açuķ hūccetlerni taķı
ķuvvetlendürdük anı Cibril birle yā İncil birle. [77a]/2=B:253
Taķı birdük Meryem oĝlı 'isā'ka açuķ hūccetlerni taķı ķuvvetlendürdük
Cibril birle. [270a]/3=B:87*

cimā' (Ar.): Cinsel iliŗki, cinsi mūnasebet.

(Ar. rafes, Far. fuŗş) *Kim kim farīza ķılsa anıng içinde haccnı
cimā' yoķ yā fuŗş taķı buyruķdın çıķmak yoķ, yoķ cedel ķılışmak
ya'ni huŗūmet hacc içinde. [55a]/3=B:197*

cimā' ķılmaķ: Cinsel iliŗkiye girme.

(Ar. rafes, Far. āmeden) *Helāl ķılındı sizge rūze
tūninde cimā' ķılmaķ uvutsuz sözlemek ya'ni
tişileringizge. [50b]/2=B:187*

Cuhūd (Far.): Yahudi.

(Ar. yehūd, Far. cuhūd) *Ermes erdi İbrāhīm Cuhūd taķı Tersā
taķı ançası bar erdi haķ dıngē kışĝan boyun sügen taķı ermes erdi
ortak ķoşĝanlardın. [108a]/1=A:67*

Cuhūd boldılar: Yahudiler.

*Haķīkat ūze anlar kim bittiler tili birle; taķı an-
lar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin
çıķĝanlar; kim kim bitse Tengriĝa, kıyāmet kūnge
taķı işlese yaŗşı işni, anlarĝa şevābları anlarınĝ
İdisi ķatında. [15a]/3=B:62*

cūft (Far.): Eş, çift, karı kocadan her biri.

(Ar. zevc, Far. şūy) *Taķı kaçan kim talāķ kılsangız tişilerni taķı
tegseler vaķtlarńĝa yıĝmanglar anlarını kim nikāh kılsalar cūft-
leringe. [68a]/3=B:232*

*Taķı cūftler arıĝ ķılınmış taķı hōşnūdluķ Tengridin.
[95a]/1=A:15*

(Ar. zevc, Far.cūft) *Taķı anlarĝa anıng içinde cūftler bar arıĝ
ķılınmış. [4b]/4=B:25*

cūftlūĝ: Evli, evlenmiş.

cūftlūĝ bol-: Evlenmek.

*Ķayu vaķtın kim cūftlūĝ bolsalar, eger kelseler
ķörksüz iş birle; anlarınĝ ūze ol nersening ya-
rusı kim āzād tişiler ūze, ķındın ya'ni haddin.
[155a]/1=N:25*

cünüb (Ar.):

Cünüp, dinen temiz olmama.

cünüblük:

Cünüplük, cenabetlik, dinen temiz olmama durumu.

(Ar. cimā', Far.) *Ey anlar kim bittiler; yawumang namāzğa taqı sizler taqı sizler esrükler, bilingizçege tegi anı kim aytur siz taqı cünüblüküngüz hâlde, meger yolnung keçgenleri, gısl kılungız çağa tegi.* [160b]/2=N:43

Ç

çağa tegrü:

-a/-e kadar.

krş. ançağa tegrü.

Bulmağaysız eşgülikni harc kılungız çağa tegrü ol nersedin kim süwer. [114b]/2=A:92

çat-:

Uydurmak, iftira etmek, nispet kılmak.

Taqı kim ortak koşsa Tengriğa kötürdi, yā çattı uluğ yazuqnı. [162b]/4=N:48

Anıkturdi anlarını dinleri içinde ol nerse kim erdiler çatarlar. [97b]/1=A:24

çatmaq: Çatma, uydurma (yalan ve iftira).

Ziyān kıldı anlar kim öldürdiler oğlanlarını yün-gül usluğluğdın, biligdın öngin birle taqı harām kıldılar anı kim rûzı kıldı anlarğa Tengri, çatmaq yanındın Tengri üze. [236b]/1=E:140

çekürdek:

Çekirdek.

(Ar. nevā, Far. küle) *Hakikat üze Tengri ewünnüng yarganı taqı ħurmā çekürdekinin.* [246b]/1=E:95

çerig:

Asker.

(Ar. cund, Far. sipāh) *Ol vaqtın kim ayrıldı Tālūt çerigler birle, aydı; ħakikat üze Tengri sınağangız turur arıx birle.* [75a]/4=B:249

çewürmek:

Çevirme, yönlendirme.

(Ar. taşrîf, Far. gerdāniden) *Taqı yaydı anıng içinde tegme bir yürigendin, taqı yellerning çewürmeki içinde yıllerni, taqı bulut-nung tilekçe yürütülmüş kök taqı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler.* [43a]/1=B:164

çık-:

1. Birşeyin karşısına çıkmak, belirmek.

(Ar. burûz, Far. birûn âmeden) *Tağı ol vaqtın kim çıktılar Câlûr'ka tağı çeriglerine aydılar; İdîmiz koyğul bizing üze şabrını tağı tölendürgül adaqlarımıznu tağı yârî birgil bizge kâfir erenler üze.* [76a]/2=B:250

2. Çıkmak, çıkıp gitmek, ayrılmak.

(Ar. hurûc, Far. birûn âmeden) *Eger çıksalar yoq yazuq sizing üze.* [72a]/5=B:240

Tağı azdurmas aning birle meger Tengri buyruğındın çıkğanlarını. [5a]/4=B:26

çıkğan: Çıkan.

(Ar. hâric m., Far. birûn âyende) *Tileyürler kim çıksalar otdın, tağı ermez anlar çıkğanlar andın.* [213b]/2=M:37

çıkār-:

1. Çıkarmak, kurtarmak.

(Ar. iḥrâc, Far. birûn âverden) *Tağı ferîsteler, eliglerining yayğanları; çıkaring cânlarınğıznu cânlarınğıznu.* [245b]/1=E:93

çıkārğan: Gizliyi açığa çıkaran (Allah).

(Ar. muḥric, Far. birûn âverde) *Tağı Tengri çıkārğan turur anı kim örter erdingiz.* [18a]/1=B:72

(Ar. iḥrâc, Far. birûn âverden) *Tağı çıkardı ol ikegünü ol nersedın kim erdiler aning içinde.* [8a]/2=B:36

2. Çıkarmak, vermek, bitirmek.

Tilegil bizing üçün İdingdin, çıkarsun bizge nersedın ündürür yer. [14a]/5=B:61

çıkānl-: 1. Çıkarılmak.

(Ar. iḥrâc m., Far. birûn âverde şoden) *Erdingiz ümmetning yahşısı kim çıkarıldı kişilerge buyurarsız eçgülik birle tağı yığarsız kôrksüz işdin tağı bitersiz Tengriğa.* [118b]/5=A:110

2. Çıkarılmak, sürülmek, kovulmak.

(Ar. iḥrâc m., Far. birûn kerde şoden) *Anlar kim hicret kıldılar, tağı çıkarıldı sarâyılarınđın, tağı âzâr tegrüldiler yolum içinde, tağı öldürüstiler tağı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluqlarını tağı kiwürgey men anlarını uçmaqlarğa, aqar astındın arıqlar.* [142a]/2=A:195

çıkār-

Kurtarmak, çıkarmak.

çıkarmaq:

Kurtarma, kurtuluş.

(Ar. iḥrāc, Far. birün kerdin) *Taḳı eger kelseler sizge esirler bolup yularsız olarnı taḳı ol ḥarām kılınmış turur sizing üze olarning çıkarmaḳı.* [269a]/3=B:85

çiçek:

Çiçek.

(Ar. ṭalʿ, Far. şüküfe) *Taḳı çıkardıḳ andın yaşnı, çıkarurmuş andın ewünni, müngeşgen, taḳı ḥurmā yığaçındın, çiçekindin salḳumlar, yaḳın; taḳı büstānlar üzümledin, taḳı zeytūnnı taḳı enārni, oḥşaş taḳı oḥşamağan.* [223b]/4=E:99

çiyseg:

Çisek, yağmur çiseği.

(Ar. ṭall, Far. ferencāb būd) *Ol büstān şıfāt mengizlig kim yüksek yerde tegdi anga uluḡ ḳatreliḡ yağmur taḳı ketürdi mivesini iki ḳat eger tegmese anga uluḡ ḳatreliḡ yağmur çiyseg.* [83b]/1=B:265

çukur:

Çukur.

(Ar. ḥufirat, Far. kende) *Taḳı erdingiz çukur kırığı üze otdın taḳı ḳutḡardı sizni andın.* [117a]/5=A:103

çukur kırığı:

Çukurun kenarı, çukurun kıyısı.

Taḳı erdingiz çukur kırığı üze otdın taḳı ḳutḡardı sizni andın. [117a]/5=A:103

D

daḡ:

Dağ.

krş. taḡ

(Ar. cebel, Far. kūh) *Andın song ḳılḡıl tegme bir daḡ üze anlardın pāreni andın song ündegil anlarını kelgeyler sanga iwse.* [81a]/4=B:260

dānişmend (Far.):Âlim, danışılan bilgin kişi.

(Ar. ḥabr, Far. dānişmend) *Eger yığmasa erdi anlarını, İdige nispetligler taḳı dānişmendler, aymaḳlarından yazuḳnı, taḳı yimeklerinden ḥarāmni.* [197b]/4=M:63

dar:

Dar.

dar ḳıl-: Sıkmak, daraltmak.

(Ar. kabız, Far. teng kerden) *Tağı Tengri dar kıılır tağı king kıılır.*
[73b]/1=B:245

darlık: Darlık, sıkıntılı durum. **krş. tarlık**
(Ar. zarā', Far. gezend) *Anlar kim harc kıılırar kinglikde tağı darlıkda tağı yutğanlarğa öfkeni tağı 'afv kıılğanlarğa kişilerdin.*
[124b]/4=A:134

darlıqlıq: Darlık, fakirlik.
(Ar. muhtir, Far. derviş) *Tağı müt'a biring kingliklig üze anıng endāzesi tağı darlıqlıq üze anıng endāzesi müt'a birmek körk-lüglük birle, vācib bolğan tağı tağı körküglük kıılğanlarğa.*
[71a]/2=B:236

Dāvūd: Hz. Davut peygamber. İbrânice'de "en çok sevilen kişi, göz be-beği" anlamına gelen bu ismin Kitab-ı Mukaddes'te Dâvid (Dey-vid) veya Dâvid şeklinde geçtiği ve sadece Hz. Dâvūd'a ad olarak verildiği görülmektedir. Dâvūd (a.s.) M. Ö. 1010-970 yılları ara-sında hüküm sürmüş, ikinci İsrail kralı ve peygamberidir. Ahd-i Atik'e (Tevrat'a) göre Dâvūd (a.s.), Yahuda sıbtının ileri gelen-lerinden ve Büytülahm'de (Beytlehem) ikamet eden Yesse'nin oğludur. Ahd-i Atik'te "kızıl, kırmızı yüzlü, güzel gözlü ve hoş bakışlı" "iyi çeng çalan cesur bir yiğit, cenk eri, sözü tutarlı ve yakışıklı" şeklinde nitelendirilen Dâvūd (a.s.), İslâmî kaynaklarda "bedeni ve saç kıızıl, mavi gözlü, az saçlı ve kısa boylu" "kısa boylu, sarı benizli ve mavi gözlü" "gür ve güzel sesli, iyi huylu, temiz kalpli, çok anlayışlı ve çok güçlü" olarak tavsif edilir. Ba-basının koyunlarını otlatırken aslan yahut ayı geldiğinde bunları vurup kaptıkları kuzuyu ağızlarından kurtarmakta, onları tutup yere çalmakta sapanıyla attığı her şeyi vurmakta, rastladığı asla-nın üzerine binip kulaklarından tutmakta, fakat aslan ona bir şey yapmamaktadır

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Dâvūd'dan ilk defa Câlût'u (Golyat) öl-dürmesi münasebetiyle şu şekilde bahsedilir: "Tâlût'un askerleri Câlût ve askerlerine karşı çıktıklarında şöyle dediler: 'Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam tut ve o kâfir millete karşı bize yardım et.' Derken Allah'ın izniyle onları bozguna uğ-rattılar. Dâvūd Câlût'u öldürdü."

Kıssa ile ilgili diğer bir yorum da Hz. Dâvūd'un küçük günah işle-diği şeklindedir. Buna göre Hz. Dâvūd, evli olan bir kadını almak

def (Ar.):

derece (Ar.):

derviş (Far.):

için onun kocasını öldürmemiştir; zira kadın Uriya ile evli değil; nişanlı idi. Hz. Dâvûd nişanlı olan bu kadını almıştır. Onun hatası, birçok karısı olduğu halde bir mü'min kardeşinin nişanlısını elinden almasıdır. Bir başka açıklamaya göre de dönemin âdeti uyarınca Hz. Dâvûd'un Uriya'dan karısını boşamasını, onunla evlenmek istediğini söylemiş, Uriya da kralın isteğini reddetmenin uygun olmayacağını düşünerek bu teklifi kabul etmek zorunda kalmıştır. Her ne kadar bu davranış o dönemdeki şer'i hükümlere uygunsa da Dâvûd'un kemâliyle bağdaşmadığı için günah sayılmış, bu sebeple de Dâvûd tövbe etmiştir.

Takı öldürdi Dâvûd Câlût'ı. [76a]/5=B:251

Takı vahy kılduk İbrâhîm tapa takı İsmâ'îl tapa takı İshâk tapa takı Ya'kûb tapa takı oğul oğullar tapa takı 'îsâ tapa takı Eyyûb tapa takı Yûnûs tapa takı Hârûnga takı Süleymânga takı birdük Dâvûdğa Zebûr'ı. [263a]/1=N:163

Savma, öteye itme.

def kı-:

1. Savmak, göndermek.

(Ar. der', Far. def' kerden) *Aygıl; def' kılingiz özleringizdin ölümni eger erdingiz erse râst ayganlar.* [134b]/4=A:168

2. Savunmak.

Yâ def' kıling aydılar eger bilse erdük tokušı.
[134a]/4=A:167

def kılmak:

Defetme, savma.

(Ar. def', Far. dūr kerden) *Takı eger bolmasa erdi Tengrining def' kılmakı ya'nî yığmakı kişileri pârelerini pâre birle bozulğay erdi yer.*
[76b]/2=B:251

Derece, basamak, rütbe.

(Ar. derecet, Far. pâygâh) *Takı erenlerge anlarning üze derece bar ya'nî ziyâdelik bar.* [66a]/3=B:228

Fakir.

(Ar. fakîr, Far. dervîş) *Ey anlar kim bittiler; bolung kopğanlar 'adl birle, tanuqlar Tengriğa; takı eger özleringiz üze, yâ ata ana üze, takı yakınraqlar üze; eger bolsa bay, yâ dervîş; Tengri yakınraqlar ol ikisinge.* [190a]/4=N:135

- dervişlik:** Yoksulluk, fakirlik.
 (Ar. meskenet, Far. bi-çārgi) *Yepşündürildi anlarning üze ħ'arluq, taqı dervişlik.* [14b]/4=B:61
 (Ar. be'sā, Far. sahtı) *Taqı şabr kılğanlar dervişlik içinde taqı sö-kellik içinde katıqlıq vaktında.* [47a]/5=B:177
 (Ar. fakr, Far. derviş) *İblis va' de kılur sizge dervişlikni taqı bu-yurur sizge körksüz işni.* [84b]/2=B:268
Taqı uruldı anlar üze dervişlik. [119b]/2=A:112
dervişlik eyesi bol-: Sıkıntıda olmak, darlık içinde bulun-mak (maddi yönden). *Taqı eger bolsa dervişlik eyesi küymek bay bolğunça.* [88b]/2=B:280
- dervişlik urul-:** Miskinlik vurulmak, fakirleşmek.
Taqı uruldı anlar üze dervişlik. [119b]/2=A:112
- destür:** İzin, müsaade.
 (Ar. izn, Far. fermān) *Tengri destürni birle taqı bilmek üçün mü'minlerni;* [134a]/2=A:166
- din (Ar.):** Din.
 (Ar. millet, Far. kış) *Ve taqı hoşnüd bolmağan sizdin Cuhüdler taqı Tersālar uyungçağa tegrü dinleringe.* [29b]/5=B:120
- dindin çıkğan:** Dinden çıkan, sābi.
 (Ar. sābi', Far. sitāre-perest) *Haqıkat üze anlar kim bittiler tili birle; taqı anlar kim Cuhüd bol-dılar taqı Tersālar taqı dindin çıkğanlar; kim kim bitse Tengriğa, kıyāmet künge taqı işlese yahşı işni, anlarğa şevābları anlarning İdisi qatında.* [15a]/4=B:62
- divānelik:** Divanelik, delilik.
 (Ar. mess, Far. divānegi) *Anlar kim yiyürler ribāni qopmazlar me-ger qopar ol kim toqır anı İblis divānelikdın.* [87a]/1=B:275
- diyet (Ar.):** Öldürülen kişi için öldüren tarafından verilen kan bahası.
 (Ar. diyet, Far. bahā) *Taqı bolmadı bitgege kim öldürse bit-genni, meger yangılıp. Taqı kim kim öldürse bitgenni yangılıp, āzād kıldı bir mü'minni taqı ısparlanmuş diyet, mūrās ħ'āreleringe, meger kim şadaqa kılsalar.* [176b]/4=N:92

döst (Far.):

Dost, veli.

(Ar. veliyy, Far. döst) Taķı zaif körülmişler erenlerdin taķı tişilerdin taķı oğlanlardın, anlar kim ayturlar; İdimiz, çıkarıl bizni bu konumdın, küç kılğan eyesi, taķı kılğıl bizge katingdın döst taķı kılğıl bizge (4) katingdın yarıçı. [170a]/4=N:75

Tengri anlarning dösti kim bitiler, çıkarur anları karangkuluklardın yaruķluk tapa. [78b]/5=B:257

döst tut:-

Sevmek, arzu etmek.

(Ar. muvâddet, Far. döst dâšten) Döst tutar mu sizde biringiz kim bolsa anga büstân ħurmâ yıgaçlarındın taķı üzümlerindin aķar astındın anklar anga aning içinde mívelerning kamuğındın bar. [83b]/2=B:266

döst tut:-

Sevmek, hoşlanmak.

Döst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitâb eyelelerinden taķı ortaķ koşganlardın kim indürüse sizing üze ħayrdın İdingizdin. [25a]/1=B:105

döstluk: Dostluk.

(Ar. ħullet, Far. dösti) Ey anlar kim bitiler; ħarc kılın ol nerse-din kim rûzî kılduķ sizge mundın aşnu kim kelgey kün yok satıģ aning içinde taķı yok döstluk taķı yok şefâ'at. [77b]/3=B:254

duĥül (Ar.):

Giriş, girme.

duĥül kıl:-

Cinsel ilişkiye girmek, cinsî münasebette bulunmak.

(Ar. duĥül, Far. duĥül âverden) Ĥarâm kılındı sizing üze analaringız taķı kızlaringız taķı kız karındaşlaringız taķı atalaringızning kız karındaşları, taķı analaringızning karındaşları taķı ir uyaning kızları taķı kız uyaning kızları taķı ol analaringız kim emdürdiler sizni taķı kız karındaşlaringız, emmekdin taķı tişileringızning anaları, taķı ögey kızlaringız, anlar kim koyunlaringız içinde tişileringızdin, anlar kim duĥül kıldingız anlar birle, eger duĥül kılmaduķ, bolsangız anlarning birle, yok yazuķ sizing üze taķı oğullaringızning tişileri, anlar kim ongurkalaringızdin tururlar taķı kim cem' kılsangız iki kız karındaş arasında; meger ol kim keçti. [153a]/2=N:23

du'ā: (Ar.):

Dua.

du'āning işitgeni:

Duayı işiten (Allah).

(Ar. semiu'd-du'ā, Far. şenüde-i du'ā)
Aydı; İdim, birgil manga sening qatından
oqlan arıg; haqıqat üze sen du'āning işit-
geni. [101a]/4=A:38

Dua etmek.

du'ā qıl-:

(Ar. duğul, Far. duğul āverden) Anda du'ā qıldı
Zekeriyyā İdisinge. [101a]/3=A:38

dünyā (Ar.):

Dünya, dünya hayatı.

(Ar. dünyā, Far. in cehān) Kişilerdin kimersenı aytur; ey İdimiz;
birgil bizge dünyā içinde; taqı yok anga ol cihān ülüşdin.
[55b]/5=B:200

dünyā cezāsı:

Dünya sevabı.

(Ar. şevābe'd-dünyā, Far. pādāş-i in cehān) Birdi
anlarğa Tengri dünyā cezāsın (5) taqı āhiret
şevābının körkini. [128a]/4=A:148

dünyāning yanutı: Dünya sevabı.

Taqı kim tilese dünyāning yanutını, birgey miz
anga andın. [127b]/1=A:145

düşmen (Far.): Düşman.

(Ar. 'aduvv, Far. düşman) Taqı ayduk; iningler, pārengiz pāreğa
düşmen. [8a]/3=B:36

Tengrining ni' metini sizing üze ol vaqtın kim erdingiz düşmen-
ler taqı yaraşuq keyişti köngülleringiz ara taqı boldunguz ni' meti
birle uyalar. [117a]/4=A:103

düşmen tutmaq: Düşman gibi görme, kıзма, nefret etme.

(Ar. maqt, Far. düşmān dāšten) Haqıqat
üze ol erdi körsüz iş taqı düşmen
tutmaq, taqı yawuz boldı, yol yanındın.
[152b]/1=N:22

düşmenlik:

Düşmanlık.

(Ar. 'adāvat, Far. düşmanī peydā) Taqı kemiştük aralarında
düşmenlikni taqı yigrenmekni, kıyāmetğa tegrü. [198b]/1=M:64
Yepüştürdük aralarında düşmenlikni taqı yigrenmekni, kıyāmet
künge tegrü. [253b]/4=M:14

eğü:

eğülük:

E

1. İyi, hayırlı, güzel, hoş.

(Ar. muşlih, Far. nîk) *Taķı müjde birgil anlarğa kim bittiler taķı kıldılar eğgü ‘amellerni.* [4a]/5=B:25

2. Salih.

(Ar. şālih, Far. nîk) *Qıķırdı anı ferişter taķı ol örü turğan namāz kılur mihrābda; ḥaķīkat üze Tengri müjde birür sanga Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Tengridin taķı uluğ, tişilerge yawuzmağan taķı peygāmber eğgülerdin.* [101b]/2=A:39

eğgü ‘amel:

Salih amel, hayırlı iş.

(Ar. ‘amilü’ş-şālih, Far. kār-i nîk) *Taķı müjde birgil anlarğa kim bittiler taķı kıldılar eğgü ‘amellerni.* [4a]/5=B:25

(Ar. şālih, Far. kār-i nîk) *Ammā anlar kim bittiler taķı kıldılar eğgü ‘amellerni tükel birür anlarğa şevābların taķı arturur anlarğa fāzlındın.* [265b]/5=N:173

eğgü ‘amel kıl-: Salih amel işlemek.

Taķı müjde birgil anlarğa kim bittiler taķı kıldılar eğgü ‘amellerni.

[4a]/5=B:25

eğgü yanut:

Sevap.

(Ar. meşūbet, Far. pādāşī) *Taķı eger ḥaķīkat üze anlar bitseler taķı saķınsalar eđgü yanut Tengri katındın yaķsıraķ eger bilürler erse.* [24b]/3=B:103

İyilik, güzellik.

(Ar. birr, Far. nîküyî kerden) *Kim zulm kılsangız taķı yārî biri-şing eğgülükge taķı saķnuķlukğa.* [268b]/5=M:2

eğgülük buyur-: İyilik emretmek.

Taķı bolsun bir ögür ündeyürler yaķsılıķ tapa taķı buyurur eğgülük taķı yıǵarlar körksüz işdin. [117b]/3=A:104

eğgülük işlerge üjüş-:

Hayır işinde acele etmek, yanşmak.

Ojuşung eğgülük işlerge, Tengri tapa kaytışingız kamuğ. [218b]/4=M:48

eḡgülük kı-l:-	İyilik etmek, ihsanda bulunmak. Ni-met. (Ar. in'âm, Far. nikûyî kerden) <i>Ey Ya' kûb oğullan yâd kılgılarınñ metimni ol kim eḡgülük kıldım sizing üze.</i> [9a]/2=B:40
eḡgülük kılganlar:	İyilik edenler. <i>Taḡı arturğay miz eḡgülük kılganlarğa.</i> [13a]/5=B:58
eḡgülük teg:-	İyilik dokunmak. <i>Taḡı eger tegse sizge eḡgülük Tengri-dın, ayğay; tamâm bolmaduk mengiz-lig sizing arangızda taḡı aning arasında, döstlük; kâşkî men bolsa erdim anlar birle, zafer bulsam uluğ zafer bulmaḡ.</i> [169a]/4=N:73

- eger (Far.):** 1. Keşke.
Taḡı neme yawuz ol nerse kim sattılar aning birle özlerin eger bi-lürler erse. [24b]/2=B:102
2. Eğer, şayet.
(Ar. in, Far. eger) *Tanuḡlarınğızñı Tengridın bisre eger erdingiz erse râst ayğanlar.* [4a]/1=B:23
Eger ḡorḡsangız kim 'adl kılmangız, birni, yâ ol nerse kim erk-lendi saḡ eligleringiz. [144b]/5=N:3

- egil:-** Eğilmek.
- eglip:** Eğilerek.
(Ar. sāciden, Far.) *Taḡı kiring ḡapugḡa eglip.* [13a]/4=B:58

- egrilik:** Egrilik, doğru yoldan sapıklık.
(Ar. 'ivec, Far. kej) *Ayḡıl; ey kitâb eyeleri; ne üçün yıḡarsız Tengri yolındın ol kimerse kim bitti isteyürsüz anga egrilikni taḡı siz tanuḡlar.* [116a]/4=A:99

- ehl (Ar.):** 1. Sahip olunan, bir şeye tabi olmuş.
Taḡı ol vaḡtın kim erte birle kelding chlindin indürürsün mü 'minlerni orunlarda toḡuşmaḡ üçün. [122a]/5=A:121

2. Sahib, malik; aile.

(Ar. ehl, Far. keshā) *Taḳı eger qorqsangiz ikisining arasining hilāfindin, ıdın ħükm kılgan anıng ehlindin taḳı ħükm kılgan anıng ehlindin.* [158a]/3=N:35

Ol kimerse kim bolmadı anıng ehli Mescid-i ħarāmning ħāzırları. [54b]/5=B:196

ekin:

1. Ekin, mahsul.

(Ar. ħarş, Far. kişt) *Taḳı qayı vaktın kim ewrülse taḳı kıılır yer içinde fesād kıılmaq üçün anıng içinde taḳı kıılmaq üçün ekinni taḳı uruḡnı.* [57b]/2=B:205

2. Ekin, tarla.

Tişileringiz ekin turur sizlerge. [64b]/2=B:223

eksimek:

Eksilme, azalma.

(Ar. naqş, Far. kem kerden) *Taḳı sınaḡay miz sizlerni nersle birle, qorğunçdın taḳı açlıqdın taḳı eksimekdin (4) mällardın taḳı tenlerdin taḳı mīvelerdin taḳı müjde birgil şabr kılganlarḡa.* [40b]/3=B:155

elig:

El.

(Ar. yed, Far. dest) *Ol kim anıng eliginde nikāhning tüḡüni.* [71b]/1=B:237

emānet (Ar.):

Emanet.

(Ar. emānet, Far. zīnhār) *Ĥaḳīkat üze Tengri buyurur sizge kim bir-sengiz emānetlerni eyesinge, taḳı ol vaktın kim ħükm kılsangiz ħalḡlar arasında kim ħükm kılsangiz rāstlıḡ birle.* [165a]/2=N:58

emdi:

Şimdi.

(Ar. el-āne, Far. eknūn) *Aydılar, emdi kelding ħaḡḡ birle.* [17b]/4=B:71

emdür-: Emzirmek.

krş. emzür-

(Ar. irzāʿ, Far. şir dāden) *Ĥarām kılındı sizing üze anaların-giz taḳı kıızlaringiz taḳı kıız qarındaşlaringiz taḳı atalaringizning kıız qarındaşları, taḳı analarngizning qarındaşları taḳı ir uya-ning kıızları taḳı kıız uyanıng kıızları taḳı ol analarngiz kim em-dürdiler sizni taḳı kıız qarındaşlaringiz, emmekdin taḳı tişilerin-gizning anaları, taḳı öḡey kıızlaringiz, anlar kim qoyunlaringiz*

içinde tişileringizdin, anlar kim duñıl kıldingız anlar birle, eger duñıl kılmaduk, bolsangız anlarning birle, yok yazuk sizing üze taķı oğullaringızning tişileri, anlar kim ongurķalaringızdin tururlar taķı kim cem' kılsangız iki kıız ķarındaş arasında; meger ol kim keçti. [152b]/5=N:23

emgek:

Emek, eziyet, sıkıntı.

(Ar. 'anet, Far. düşvārī) *Eger tilese erdi Tengri emgekge kemişgey erdi sizni. [63a]/4=B:220*

(Ar. 'anet, Far. pelidkārī) *Ol, ol kimerse kim ķorķtı emgekdin, sizdin. [155a]/3=N:25*

emgekge kemiş-: Zahmete sokmak.

(Ar. i' nāt, Far. düşvārī efgenden) *Eger tilese erdi Tengri emgekge kemişgey erdi sizni. [63a]/4=B:220*

emgen-: Sıkıntı çekmek, eziyet çekmek.

(Ar. 'anet, Far.) *Taķşır ķılmaslar sizge fesād yanındın süwdiler munı kim emgendingizsiz. [121a]/4=A:118*

emīn (Ar.):

Emin, güvenilir, emniyet sahibi.

(Ar. , Far. düşvārī efgenden) *Taķı kitāb eyelerindin kimersenı bar kim eger emīn tutsang anı köp māl birle ötegey anı seng tapa. [109b]/4=A:75*

emīn tut-:

Para ve benzeri şeyler için bir kişiyi emanetçi olarak tutmak, yedemin tayin etmek.

(Ar. emn, Far. emīn dāšten) *Taķı kitāb eyelerindin kimersenı bar kim eger emīn tutsang anı köp māl birle ötegey anı seng tapa. [109b]/4=A:75*

emīnlik:

Güvenlik, eminlik, itimatlık.

(Ar. emn, Far. bī-bīmī) *Taķı iki ögürde kayusı sezāraķ, emīnlik birle, eger bilür [241b1] bilür ersengiz. [241a]/5=E:81*

emmek:

Emme, bebeğin anneyi emmesi.

(Ar. razā' at, Far. şır ħorden) *Taķı analar emzürürler oğlanlarını iki yıl tükel ol kimersege kim tiledi kim tükel kılsa emmekni. [68b]/4=B:233*

Ĥarām kıldı sizing üze analaringız taķı kıızlaringız taķı kıız ķarındaşlaringız taķı atalaringızning kıız ķarındaşları, taķı analaringızning

qarındaşları taqı ir uyaning kızları taqı kız uyaning kızları taqı ol analaringiz kim emdürdiler sizni taqı kız qarındaşlaringiz, emmekdin taqı tişileringizning anaları, taqı ögey kızlaringiz, anlar kim koyunlaringiz içinde tişileringizdin, anlar kim duhül kıldingiz anlar birle, eger duhül kılmaduk, bolsangiz anlarning birle, yok yazuk sizning üze taqı oğullaringizning tişileri, anlar kim ongurqalaringizdin tururlar taqı kim cem^c kılsangiz iki kız qarındaş arasında; meger ol kim keçti. [152b]/5=N:23

emn (Ar.):

Güven, itimat.

(Ar. emn, Far. bi-bimī) Andın song indürdi sizing üze qağğudın songra emnni, ımızğanmaqnı; kelür bir öğürge, sizdin taqı bir öğür qağğurttı anlarnı özleri. [130a]/2=A:154

emn yeri:

Emniyet, güven yeri.

Taqı angıl ol vaqtın kim kılduk Ka'beni kaytğu yer kişilerge taqı emn yeri. [31a]/4=B:125

emzür-: Emzirmek.

krş. emdür-

Taqı analar emzürürler oğlanlarını iki yıl tükel ol kimersege kim tiledi kim tükel kılsa emmekni. [68b]/2=B:233

enär (Far.):

Nar.

(Ar. rummān, Far. enär) Taqı çıkarduk andın yaşnı, çıkarur miz andın ewünni, müngüşgen, taqı hürmā yığaçındın, çiçekkindin salqumlar, yaqın; taqı büstānlar üzümledin, taqı zeytūnnı taqı enärnı, oħşaş taqı oħşamağan. [224a]/1=E:99

endāze (Far.):

Ölçü, miktar, sınır.

(Ar. qadr, Far. endāze) Taqı müt'a biring kingliklig üze aning endāzesi taqı darlıqlıg üze aning endāzesi müt'a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taqı taqı körklüglük kılganlarğa. [71a]/2=B:236

(Ar. zer', Far. mürçe) Haqıqat üze Tengri küç kılmās, zerre endāzesinçe. [159b]/4=N:40

endāze kııl-:

Yapmak, ortaya koymak.

(Ar. halk, Far. endāze kerdēn) Haqıqat üze men endāze kıılur men sizge balçıkdın kuş şüreti mengizlig ürer men aning içinge bolur kuş Tengri buyrukı birle. [103b]/3=A:49

endāze kıılmaq: Ölçüp biçme, ölçüp tartma.

(Ar. taqdîr, Far. endâze kerdên) *Ol, gâlib bolğanıng endâze kılmakı...* [246b]/5=E:96

endişe (Far.): Düşünce.

endişe kııl-: Düşünmek, fikretmek.

(Ar. tefekkür, Far. endişe kerdên) *Anıng mengizlig beyân kıılır Tengri sizge nişānlarnı, bolğay kim siz endişe kılgaysız.* [62b]/5=B:219

endişe kııl-: Düşünmek.

Tengrini öre turup taqı oldurup taqı yanları üze; taqı endişe kıılurlar köklerning yaratmakı içinde taqı yerning. [141a]/1=A:191

en'âm (Ar.): Hayvanlar.

(Ar. en'âm, Far. çehâr pây) *Taqı kıldılar Tengriğa ol nersedin kim yarattı ekindin taqı en'âmdın, ülüş; taqı aydılar; bu Tengriğa, aymaqları birle, taqı bu ortaqlarımızğa.* [234b]/2=E:136

er-:

1. Geçmişte olmak, geçmişek.

(Ar. kevn, Far. hesten) *Tanuqlarınızın Tengridin bisre eger erdingiz erse rāst ayğanlar.* [4a]/1=B:23

2. imek, -dır/-dir, olmak, bulunmak. *Tanuqlarınızın Tengridin bisre eger erdingiz erse rāst ayğanlar.* [4a]/1=B:23

3. Olmak, bulunmak.

Aydı; haqıqat üze Ol aytur; haqıqat üze ol inek turur; ermez qarı taqı ermez yigit. [16b]/5=B:68

4. Ulaşmak, kavuşmak, itaat etmek.

Kim kim erse köni yolumğa. [8b]/3=B:38

er:

1. Kişi, kimse.

(Ar. mer', Far. merd) *Tengri cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yokalsa yok anga oğul taqı anga kız qarındaş ol nersening yarusı kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisinge üçde iki ülüş andın kim qoğtı.* [266b]/5=N:176

2. Erkek.

Eger bolmasalar iki er; bir er iki tişi ol kimersedin kim rāzi bolursuz. [89b]/5=B:282

er qarındaş: Erkek kardeş.

(Ar. aḥ, Far. birāderī) *Taḳı eger bolsa er, mīrās alınur atasız oğulsuz; yā tişi taḳı anga er ǵarndaş, yā ǵız ǵarndaş; tegme birge ol ikisindin, altıda bir.* [148b]/5=N:12

eren:

Erkek.

(Ar. ricāl, Far. merd) *Taḳı eger bolsalar erseler erenler taḳı tişiler erkeḳge iki tişining ülüşi mengizlig.* [267a]/4=N:176

Taḳı erenlerge anlarning üze derece bar ya'nı ziyādeliḳ bar. [66a]/2=B:228

Taḳı tanuḳ tikmek tileng (4) iki tanuḳ, erenleringizdin. [89b]/4=B:282

erenler: Kavim, toplum.

(Ar. kavim, Far. gürüh) *Taḳı Tengri köndürmes ḳalim erenlerni.* [79b]/5=B:258

Beyān ǵılduḳ açuḳ ḥüccetlerni, ol erenlerge kim yaḳın bilürler. [29b]/1=B:118

erkek:

Erkek.

(Ar. ḳeker, Far. ner) *İcābet ǵıldı anlarǵa anlarning İdisi; ḥaḳıḳat üze men ḳāyi' ǵılmas men işlegening işini sizdin, erkeḳdin yā tişidin, pärengiz päredin.* [142a]/1=A:195

erklen-: 1. Söz geçirmek, güç sahibi olmak.

(Ar. mülk, Far. mālik ṣoden) *Aydi; İḳdim, ḥaḳıḳat üze men erklenmes men, meger özümni taḳı uyamnı.* [209b]/5=M:25

2. Sahip olmak.

(Ar. mülk, Far. taṣarruf ṣoden) *Eger ǵorǵsangız kim 'adl ǵılmangız, birni, yā ol nerse kim erklendi saḳ eligleringiz.* [144b]/5=N:3

(Ar. mülk, Far. taṣarruf ṣoden) *Eger ǵorǵsangız kim 'adl ǵılmangız, birni, yā ol nerse kim erklendi saḳ eligleringiz.* [144b]/5=N:3

erklig:

1. Sahip, hâkim, Mevla (Allah).

(Ar. mevlā, Far. ḥudāvendigār) *Sen erkligimiz; yāri birgil bizge kāfir erenler üze.* [90b]/5=B:286

2. Veli, dost, sığınılacak kişi.

(Ar. veliyy, Far. döst) *Taḳı yoḳ sizge Tengridin bisre erkligidin taḳı yāriḳidin.* [25b]/4=B:107

(Ar. veliyy, Far. veliyy) *Eger bolsa ol kim aning üze haq bar, yün-gül uşluğ yā za'if yā yarağı yetmes kim aytu birse ol aytu birsün erklig tüzlük birle.* [89b]/3=B:282

erklig bol-: Sahip olmak.

(Ar. mülk, Far. mälîk şoden) *Taķı ata anağa edgülik, taķı kayaşlık eyeleringe taķı öksüzlerge taķı dervişlerge taķı yawuqluk eyesi kongşığa taķı yırak kongşığa taķı yandaķı qoldaşķa taķı yol eringe taķı ol nersege kim erklig boldı sağ eligleringiz.* [158b]/4=N:36

(Ar. mülk, Far. mälîk şoden) *Taķı ata anağa edgülik, taķı kayaşlık eyeleringe taķı öksüzlerge taķı dervişlerge taķı yawuqluk eyesi kongşığa taķı yırak kongşığa taķı yandaķı qoldaşķa taķı yol eringe taķı ol nersege kim erklig boldı sağ eligleringiz.* [158b]/4=N:36

Hükmetme.

(Ar. sulţān, Far. hūccet) *Taķı birdük Mūsāğa erklig bolmaq açuķ.* [195b]/4=N:153

erkliglik: Hükümranlıķ, saltanat.

(Ar. mülk, Far. pādşāh) *Olargā mu ülüş bar, erkliglikdin; ol oğurda birmesler kişilerge, ħurma çekürdegining çuķurnıça.* [163b]/3=N:53

(Ar. mülk, Far. pādşāh) *Taķı anga oķ erkliglik, ol kün kim ürü-lür kıyāmet borğusı içinde.* [239a]/3=E:73

erme-: Olmamak, bulunmamak.

Taķı ermeding anlarning katında ol vaķtın kim kemişürler kalemlerin ya'ni kımār okların anlarning kayusı oğķa kirür Meryem'ge. [102b]/1=A:44

ermes: Değil.

(Ar. mā, Far. nist) *Taķı ermes yāri sizge meger Tengri katındın, yingen, ħikmet birle iş kılğan.* [123b]/1=A:126

Taķı ħaķiķat üze anlardın öğürı bar kim büktürürler tillerini kitāb birle saķınmaķınız üçün kitābdın taķı ermes ol kitābdın. [110b]/5=A:78

ermes ...meger: Ancak, yalnız, sadece, yalnız ve yalnız.

(Ar. mā ... illā, Far. nist ... meger) *Taķı ermes yārī sizge meger Tengri ķatundın, yingen, ĥikmet birle iş ķılğan.* [123b]/1=A:126

erte: Sabah.

(Ar. ibkār, Far. bāmdād) *Taķı yād ķılğıl İdingni kōp taķı namāz ķılğıl ķiçede taķı ertede.* [102a]/2=A:41

erte birle kel:- Erkenden gelmek.

(Ar. ġuduvv, Far. bāmdād refen) *Taķı ol vaķtın kim erte birle kelding ehlindin indürürsün mü'minlerni orunlarda* [122b1] *toķuşmak üçün.* [122a]/5=A:121

esir: Esir.

(Ar. esīr, Far.) [269a]/2=B:85 *Taķı eger kelseler sizge (2) esirler bolup yularsız olarnı taķı ol ĥarām ķılınmış turur sizing üze (3) olarning çıķarmaķı.*

esir bol:- Esir olmak.

[269a]/2=B:85 *Taķı eger kelseler sizge esirler bolup yularsız olarnı taķı ol ĥarām ķılınmış turur sizing üze olarning çıķarmaķı.*

esrük: Sarhoş.

(Ar. sekrār, Far. mest) *Ey anlar kim bittiler; yawumang namāzğa taķı sizler taķı sizler esrükler, bilingizçege tegi anı kim aytur siz taķı cünübüküngüz ĥâlde, meger yolnıng keçgenleri, ġusl ķılınız çağa tegi.* [160b]/1=N:43

eşit:- İştirmek.

(Ar. sem', Far. şeniden) *Taķı eşitüröksüz anlardın kim birildiler kitābnı sizdin aşnu taķı anlardın kim ortak koştılar; āzār üküş.* [139b]/2=A:186

eşkek: Eşek, merkep.

(Ar. ĥumār, Far. ĥar) *Taķı baķğıl eşkekingge taķı ķılmaķımız üçün sini nişān ķişilerge.* [80b]/2=B:259

et: Et.

(Ar. laĥm, Far. ġoşt) *Taķı baķğıl süngükler tapa neteg kopğarur miz anı andın song keķdürür miz anga etni.* [80b]/4=B:259

evvel (Ar.): Önce, ilk.

(Ar. evvel, Far. nuḥustīn) *Taḳı bolmang küfr ketürgenning ewveli anga.* [9a]/5=B:41

Taḳı keldingiz bizge yaḡuzlar neteg kim yarattuḡ sizni ewvel kedde. [246a]/1=E:94

ew:

Ev, Allah'ın evi, Kâbe.

krş. iw.

(Ar. beyt, Far. ḥāne) *Taḳı 'ahd kılduḡ ya'ni buyurduḡ İbrāhim tapa taḳı İsmā'il tapa kim arıḳing ewümnı tezgingenlerge taḳı peyvstelik kılganlar taḳı rükü' kılganlarğa, sücüd kılganlarğa.* [31b]/1=B:125

ew(...) içinde tut-:

Evde tutmak, ev hapsi uygulamak.

Eger tanuḳluḡ birseler tutung anlarını ewler içinde, anlarını tükel alḡınçağa tegrü ölüm, yā kılgay Tengri anlarğa yol. [150a]/3=N:15

(Ar. beyt, Far. ḥāne) *Taḳı Tengriğa kişiler üze ewnüng hac kılmāḳı ol kimerse kim yaraḡı yetse anıng tapa yolğa.* [115b]/3=A:97
Ḥalḳ üçün ḳodulğan ewnüng ilki ol kim Mekke'de turur bereketlig taḳı köni yol 'ālemlerğa. [115a]/5=A:96

ewrül-:

Çevrilmek, dönderilmek.

(Ar. tevliyet, Far. rüy āverden) *Nirge kim efrülsengiz anda Tengriñing rızası.* [28b]/3=B:115

ewrülmeḳ:

Çevirme, dönme.

(Ar. teḳallub, Far. ber-geşten) *Köp körer miz ewrülmeḳini yüzüñnüng kökdin singlar; ewürgey miz sini kıbleḡātı kim unayursun anı.* [37a]/5=B:144

ewün:

Evin, dâne; başak içindeki her bir taneye verilen ad.

(Ar. ḥabbe, Far. dāne) *Anlarınḡ şıfatı kim ḥarc kıılurlar mällarını Tengri yolında ol ewünnüng şıfatı mengizlig kim ündürdi yitti buḡday başını tegme bir buḡday bışı içinde yüz ewün bar.* [81b]/2=B:261

ewür-:

Çevirmek, döndürmek.

(Ar. tevliyet, Far. pes gerdāniden) *Taḳı nirdin çıksang ewürgül yüzüñni mescid Mescid-i Ḥarām singlar.* [39a]/2=B:149

(Ar. tevliyet, Far. püşt dāden) *Taḳı toḳuşsalar sizing birle ewürgeyler songlarını, yārı birilmezler.* [119a]/4=A:111

ewürgen: Yönelen, yüz çeviren (kıbleye).
Taķı tegme birge kıble bar ol ewürgeni turur
anga yüzini. [38b]/4=B:148
Ey anlar kim bittiler; sormang nerselerdin
eger âşkārā kılınsa sizge, qağgurtğay sizni.
[258a]/2=M:101

ey: Seslenme, ünleme. ey!
 (Ar. yâ, Far. ey) [7a]/2=B:33 *Aydı; ey Âdem haber birgil anlarğa*
atları birle.
Taķı ayduķ; Ey Âdem, qarâr kılğıl sen taķı cüftüng uçmağda.
[7b]/3=B:35

eye: Sahip, iye.
 (Ar. şāhib, Far. yār) *Taķı anlar kim tandılar, taķı yalğanka nisbet*
kıldılar açuķ hüccetlerimizni anlar otnung eyeleri. [8b]/5=B:39

Eyyüb: Hz. Eyüp peygamber. Eyyüb (a.s.)'dan Kur'an'da dört yerde bahsedilir ve sabır örneği olarak takdim edilir (en-Nisâ, 4/163; el-En'âm, 6/84; el-Enbiyâ, 21/83; Sâd, 38/41). Tevrat'ta da "Eyüb" adıyla müstakil bir kitap, Hz. Eyyüb'un kıssasına tahsis edilmiştir.
 İslâm kaynaklarına göre Havrân bölgesinde yaşayan ve çok zengin olup, sayısız malı-mülkü, birçok oğlu kızı bulunan Eyyüb (a.s.), kendi toplumuna peygamber olarak gönderilmiştir.
Taķı vahy kılduķ İbrāhīm tapa taķı İsmâ'îl tapa taķı İshāk tapa
taķı Ya'ķūb tapa taķı oğul oğullar tapa taķı 'isâ tapa taķı Eyyüb
tapa taķı Yūnūs tapa taķı Hārūnga taķı Süleymānga taķı birdüķ
Dāvūdğa Zebūr'm. [262b]/5=N:163

F

fâ'ide (Ar.): Yarar, fayda.

fâ'ide al-: Faydalanmak.

Ol vaķtın kim kırtuldunguz kim kim ya' nî fâ'ide
alsa ziyâret kılmaķ birle haccka tegrü ol nerse kim
âsân bolur idgu ķurbāndın. [54b]/1=B:196

farîza (Ar.): Farz.

farîza kıl-: Eda etmek, yerine getirmek.

(Ar. farz, Far. farîza kerdin) *Kim kim farîza kılsa aning içinde haccnı cimâ' yok yâ fuḥş taqı buyrukdın çıkmak yok, yok cedel kılışmak ya' nî ḥuṣūmet hacce içinde.* [55a]/2=B:197

farîza kılınmış: Farz kılınmış.

(Ar. mefrûz, Far. peydâ kerde) *Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim çoḡdı ata ana taqı yakınraqlar taqı tişilerge ülüş ol nersedin kim çoḡdı ata ana yakınraqlar, ol nersedin kim az boldı andın yâ üküş boldı ülüş farîza kılınmış.* [146a]/5=N:7

farîza kılmak: Farz kılma.

(Ar. farîzat, Far. peydâ kerde) *Farîza kılmak Tengridin, ḥaḳîkat üze Tengri erdi bilgen, ḥikmetlig.* [148a]/2=N:11

faḫl (Ar.): Lütuf, iyilik.

faḫl eyesi: Lütuf sahibi.

Veli Tengri faḫl eyesi turur 'âlemler üze.

[76b]/3=B:251

fecr (Ar.): Güneş doğmadan önceki aydınlık, tan.

fecr-i kâzib: Yalancı fecr, sabaha karşı oluşan geçici aydınlık.

Taqı ying taqı içing açuḳ bolḡınça sizge aḳ yiplük ya' nî fecr-i şâdıḳ kara yiplükdin ya' nî fecr-i kâzibdin tangdın. [51a]/2=B:187

fecr-i şâdıḳ: Gerçek tan, hakiki fecr.

Taqı ying taqı içing açuḳ bolḡınça sizge aḳ yiplük ya' nî fecr-i şâdıḳ kara yiplükdin ya' nî fecr-i kâzibdin tangdın. [51a]/2=B:187

ferişte (Far.): Melek.

(Ar. melek, Far. ferîşte) [6a]/5=B:30 *Taqı ol vaḳtın kim ya' nî zikr kılḡıl ya' nî aydı; sening İḍing ferîştelerge ḥaḳîkat üze men kılḡan men yerde ḥalifê.*

fermân (Far.): Emir, buyruk, ferman.

fermân tutmaḡan: Allah'ın emirlerini tutmayan, fâsik.

Hüküm kılmasa anı kim ḳodı kemişti Tengri bu öḡüd fermân tutmaḡanlar. [218a]/2=M:47

fesād (Ar.):

Fesatlık yapan, fesat.

(Ar. fesād, Far. tebāh) *Taḳı Tengri süwmez fesādın.*
[57b]/3=B:205(Ar. ḥabāl, Far. tebāh) *Taḳşır kılmalar sizge fesād yanındın süw-
diler munı kim emgendingizsiz.* [121a]/4=A:118

fesād kııl-:

Bozgunculuk yapmak.

(Ar. ifsād, Far. tebāhı kerdin) [5b]/3=B:27 *Kim
ulansa taḳı fesād kıılurlar yerde.*

fesād kıılğan:

Fesatçı.

(Ar. müfsid, Far. tebāhkār) *Eger i' rāz kılsalar
ḥaḳıḳat üze Tengri bilgen fesād kıılğanlarını.*
[107a]/1=A:63

fesād kıılğanlar:

Fesatçılar.

*Taḳı mübālaḡat kılmang fesād içinde yerde fesād
kıılğanlar.* [14a]/3=B:60

fesād kıılmaḳ:

Fesat çıkarma.

(Ar. ifsād, Far.) *Taḳı kayu vaḳtın kim ewrülse
taḳı kıılur yer içinde fesād kıılmaḳ üçün anıng
içinde taḳı kıılmaḳ üçün ekinni taḳı uruḡnı.*
[57b]/2=B:205

fevt (Ar.):

Kaybolma.

fevt bol-:

Kaybolmak, elden çıkmak.

(Ar. fevt, Far. der gūzešten) *Cezā birdi sizge ḳaḡḡunı,
ḳaḡḡu birle; munung üçün kim ḳaḡḡurmasang
ol nerse üze kim fevt boldı sizdin taḳı ol nerse
üze kim tegdi sizge.* [129b]/5=A:153

Fir'avn:

Firavun. Mısır'da hüküm süren Amelika krallarna verilen ünvan. Türklerin hükümdarlarına Hakan, Bizanslıların Kayzer, İranlıların Kisra dedikleri gibi, eski Mısırlılar da Firavun derlerdi. İslâm dil bilginlerine göre firavun kelimesi, kibir ve gurur anlamına gelen "fer'ane" ya da "tefar'ane" kelimesinden gelir. Çoḡulu 'ferāine'dir. Kur'an, Hz. Musa ile ilişkisi nedeniyle sık sık andığı Firavun'un kimliğinden söz etmez. Buna karşılık Cevheri gibi bazı İslâm bilginleri, Kur'an'da geçen Firavun'un Velid b. Mus'ab olduğu görüşündedirler. Hz. Musa, Medyen'den dönerken risāletle görevlendirildi Doğrudan Firavun'a gidecek Allah'ın ayetlerini tebliḡ edecek ondan İsrailoḡullarını serbest bırakmasını, onlara baskı

ve işkence yapmamasını isteyecekti Firavun, azgın bir zorba ve büyüklük taslayan bir hükümdardı. Kavmi de bir zâlimler topluluğu hâline gelmişti. Firavun, Hz. Musa'nın çağrısına, bütün ayetleri, delilleri ortaya koyduğu halde, büyük bir inatla karşı çıktı. Bu andan itibaren Hz. Musa ile Firavun arasında başlayan büyük mücadele Kur'an'da ayrıntılı biçimde gözler önüne serilir. Kur'an, bize Firavun kıssası ile Firavunî toplumların temel özelliklerini belirleme imkânı veriyor. Buna göre bu tür toplumların en temel özelliği Allah'ın yeryüzündeki hâkimiyetini reddetmeleridir. Firavun'un ilâhlık ve rablık iddiası, gerçekte Allah'ı ya da o toplumda varlığı kabul edilen ilahları yok saydığını değil; yeryüzünde kendisinden başka itaat edilecek, kanun koyacak, yönetecek güç tanımadığını ifade eder. Firavun kıssası, Firavun ve işbirlikçilerinin kaçınılmaz akıbetlerini de gözler önüne serer. Onlar, galip ve güçlü olanın yakalayışı ile yakalanır ve azabın en kötüsü ile kuşatılırlar Sonunda bütün yaptıklarının intikamı alınır ve hepsi boğulur, yok olup giderler Ahiretteki durumları ise daha da kötüdür. Onlar azabın en şiddetlisine sokulurlar .

Taķı ol vaķtın ķurtarduķ sizni Fir'avnung hāşlarındın, teklif ķılurlar.

Fir'avn kabilesi: Firavun ailesi, Firavun hanedanı.

Fir'avn kabilesining 'ādeti mengizlig.
[93a]/5=A:11

Fir'avnung ehli: Firavun ehli. [11a]/4=B:50

*Taķı vaķtın kim ayırduķ sizing birle tengizni taķı
ķutġarduķ sizni, taķı baturduķ Fir'avnung*

fitne (Ar.):

Fitne.

(Ar. fitnet, Far. āzmāyış) *Anlar kim kõngüллерi içinde kışmak bar uyarlar ol nersege kim oħşaştı andın fitne isteyü taķı te'vîlin isteyü.* [92a]/5=A:7

fuħş (Ar.):

Cinsel birleşme, cima.

(Ar. fuħş, Far. fuħş) *Kim kim farîza ķalsa anıng içinde haccnı cimā' yok yā fuħş taķı buyruķdın çıķmak yok, yok cedel kılışmak ya'nî huşümet hacc içinde.* [55a]/3=B:197

G, Ğ

- ğäfil (Ar.):** Gafil, habersiz.
(Ar. ğäfil, Far. bî-ägāh) *Taқы ermez Tengri ğäfil ol nersedin kim kıtur siz.* [269b]/2=B:85
- ğäfil bol-:** Gafil olmak, habersiz olmak.
(Ar. ğaflet, Far. bî-ägāh şoden) *Ärzüladı anlar kim küfr ketürdiler, eger ğäfil bolsangız sâzlarıngızdın metä^c laringızdın; taқы meyl kılsalar (3) sizing üze, bir kışmaq.* [181a]/2=N:102
- ğälib (Ar.):** Mutlak hikmet sahibi, galip (Allah).
(Ar. el-^c aziz, Far. bî-hemtā) *Haqıkat üze sen ğälib, rāst işlig.* [32b]/6=B:129
- ğälib bolğan:** Galip olan, mutlak güç sahibi.
(Ar. el-^c aziz, Far. bî-hemtā) *Ol, ğälib bolğanning endäze kılmağı....* [246b]/5=E:96
- ğanimet (Ar.):** Ganimet.
(Ar. mağnem, Far. ğanimet) *İsteyür siz yaqınraq tiriglikning fā^cidesin, Tengri qatında (2) üküş ğanimetler.* [178a]/2=N:94
- ğayb (Ar.):** Gayb.
(Ar. ğayb, Far. nā-peydā) *Ol ğaybning haberlerindin vahy kıtur miz anı sening tapa.* [102b]/1=A:44
(Ar. ğayb, Far. nihān) *Ğaybning bilgeni taқы açuqning.* [239a]/4=E:73
- ğaybnı bildir-:** Gaybdan haber vermek, gaybı bildirmek.
Taқы ermedi Tengri muṭṭali^c kılsa ya^c nı bildirmek üçün ğaybnı örtüglü üze. [137b]/1=A:179
- ğäyibluq:** Görünmeme, ortada olmama, görünmezlik.
(Ar. ğayb, Far. bî-peydā) *Ey anlar kim bittiler; sınağay sizni Tengri nerse birle, awdın; bulur anı, ya^c nı teger eligleringiz taқы süngüle-ringiz; bilsün neçün Tengri [256a1] ol kimersenı kim qorqar andın, ğäyibluq birle.* [256a]/1=M:94
- ğazāt (Ar.):** Gaza, savaş.
ğazāt kıl-: Savaşmak.

(Ar. , Far. bi-hemta) *Ol vaqtin kim yürüdiler yerde
yâ erdiler ğazât kıldılar.* [131b]/1=A:156

ğusl (Ar.): Boy abdesti, gusül.

ğusl kıł:-

Boy abdesti almak, gusletmek.

(Ar. iġtisāl, Far. ser ü ten şusten) *Ey anlar kim
bittiler, yawumang namāzğa taķı sizler taķı sizler
esrükler, bilingizçege tegi anı kim aytur siz taķı
cünüblüküngüz hâlde, meger yolnug keçgenleri,
ğusl kılungızçağa tegi.* [160b]/2=N:43

gürüh (Far.): Bölük, topluluk.

(Ar. farîķ, Far. gürüh) *Taķı erdi birer gürüh anlardın...*
[18b]/5=B:75

H, Ğ, Ħ

ĥ'âr (Far.): Alçaklık, rezillik, zillet.

ĥ'âr bol:-

Alçalmak, düşmek, zelil olmak.

Taķı süst bolmadılar taķı ĥ'âr bolmadılar.
[127b]/5=A:146

ĥ'âr kıł:-Perişan etmek, rezil etmek.

(Ar. ilĥzâ', Far. rüsvâ kerdên) *İddimiz, sen kimni kiwür-
seng otġa, ĥ'âr kılding anı.* [141a]/4=A:192

(Ar. tezlîl, Far. ĥ'âr kerdên) *'Azîz kıłursen
kimni tileseng taķı ĥ'âr kıłursen kimni tileseng.*
[97b]/5=A:26

ĥ'âr kıłġan:

Alçaltıcı, alçaltan, zelil eden.

(Ar. muĥîn, Far. ĥ'âr konende) *Taķı anlarġa ĥın
ĥ'âr kıłġan.* [137a]/4=A:178

(Ar. muĥîn, Far. ĥ'âr konende) *Taķı anlarġa ĥın
ĥ'âr kıłġan.* [137a]/4=A:178

ĥ'ârluķ: Aşağılık, rezillik, sıradanlık.

(Ar. ĥizy, Far. rüsvâyî) *Meger ĥ'ârluķ bu yaķın tiriglik içinde.*
[269a]/5=B:85

(Ar. zillet, Far. ĥ'ârî) *Yepşündürildi anlarning üze ĥ'ârluķ, taķı
dervişlġ.* [14b]/4=B:61

Ulurdu anlarning üze ħ'arluq nirde kim bulunsalar meger 'ahdi birle Tengridin taqı 'ahd birle kişilerdin. [119a]/5=A:112

ħaber (Ar.):

Haber.

(Ar. nebe'/enbā' Far. āgāh) *Taqı ħaber birür men sizge ol nerse birle kim yirsüz taqı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwleringiz içinde. [104a]/1=A:49*

ħaber bir-:

Haber vermek.

Ayğıl; ħaber birür mü men sizge yaħşırak birle mundın anlarğa kim saķındılar anlarning İçisi katında büstānlar, aķar astındın arıklar cāvidāneler aning içinde. [94b]/4=A:15

(Ar. inbā', Far. āgāh kerden) *Taqı ħaber birür men sizge ol nerse birle kim yirsüz taqı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwleringiz içinde. [104a]/1=A:49*

ħabiş (Ar.):

Pis.

(Ar. ħabiş, Far. pel'id) *Ayğıl; tüz bolmas ħabiş taqı arıǵ, taqı eger tangğa ketürse sini ħabişning üküşlüki. [258a]/1=M:100*

ħabs (Ar.):

Tutma, alıkoyma, hapis.

Taqı siz küç qılınmassız ol dervişlerge kim ħabs qılındılar Tengri yolu içinde. [86a]/2=B:273

ħabs qılm-:

Hapsedilmek, alıkonulmak.

(Ar. iħşār, Far. bāz dāştēn) *Taqı siz küç qılınmassız ol dervişlerge kim ħabs qılındılar Tengri yolu içinde. [86a]/2=B:273*

ħac (Ar.):

Hac, hac ibadeti.

krş. ħacc

(Ar. ħacc, Far. ħacc) *Taqı körküzgüil bizge 'ibādet qalǵu yerleri-mizni ħac içinde. [32b]/1=B:128*

ħac qılmaq:

Haccetme.

(Ar. ħicc, Far. ziyāret) *Taqı Tengriǵa kişiler üze ewnüng ħac qılmaqı ol kimerse kim yaraǵı yetse aning tapa yolǵa. [115b]/3=A:97*

hacc (Ar.): Hac, hac ibadeti. **krş. hac**
(Ar. hacc, Far. ziyâret kerd-en-i hâne) *Sorarlar sangâ yengi ayların aygıl ol belgûlûğ kılınmış vaqtlar kişilerge taqı haccğa.* [52a]/1=B:189

Hacc aylar: Hac ayları (Hac ayları, Şevval ve Zilkade ayları ile Zilhicce ayının ilk on günüdür).

Hacc aylar bilinmişler. [55a]/2=B:197

hacc içinde: Hacda, hac döneminde.

Kim kim bulmasa üç künnüñ rûze tutmaq hacc içinde taqı yetining ol vaqtın kim kaytngız tükel. [54b]/3=B:196

hadd (Ar.): Sınır, had.

haddin keç-: Haddi aşmak, ileri gitmek, azmak.

(Ar. i' tidi, Far. güzêşt-en) *Ol munung birle kim yazdılar taqı erdiler haddin keçerler.* [15a]/2=B:61

haddin keç-: İsrâf etmek.

Taqı yimeng haddin keçer taqı iwe kim ulğaysalar. [145b]/3=N:6

haddin keçgen: Haddi aşan, ileri giden.

(Ar. el- mu'tedi, Far. ez had der güzêştende) *Ol munung birle kim yazdılar taqı erdiler haddin keçgenler.* [119b]/5=A:112

haddin keçmek: Haddi geçme, taşkınlık yapma, ileri gitme.

(Ar. isrâf, Far. güzâfkârî) *Taqı bolmadı anların sözi, meger kim ay(dı)lar; İqimiz yarlıқағıl bizge yazuqlarımıznı taqı haddin keçmekimizni işimiz içinde taqı tölendürgül ayaqlarımıznı.* [128a]/2=A:147

haddin keçmek: Düşmanlık etme.

(Ar. 'udvân, Far. sitem) *Köfersen üküşni anlardın, iwerler yazuq içinde taqı haddin keçmek içinde, taqı yimekleri içinde harâm.* [197b]/2=M:62

haddin keçtiler: Haddi aşanlar.

(Ar. 'udvân, Far. sitem) *Cumartesi yasağını çig-neyenler. Taqı bildingiz, anlar kim haddin keçtiler, sizdin şenbelemek içinde.* [16a]/2=B:65

- ḥaḳ (Ar.):** Gerçek.
 Anlar kim bittiler bilürler ḥaḳıḳat üze ol ḥaḳ turur anlarning
 İdisindin. [5a]/2=B:26
ḥaḳ dinge ḳışğan: Hak dine meyleden, hanif.
 (Ar. ḥanif, Far. gūzafkār) Ermes erdi İbrāhīm Cuhūd
 taḳı Tersā taḳı ançası bar erdi ḥaḳ dinge ḳışğan
 boyun sügen taḳı ermes erdi ortak ḳoşğanlardın.
 [108a]/2=A:67
- ḥaḳ(ḳ) (Ar.):** Doğru, gerçek, hakikat.
 (Ar. ḥaḳḳ, Far. rāst) Taḳı örtmeng ḥaḳnı. [9b]/2=B:42
ḥaḳdın öngin: Haksız yere.
 Ḥaḳıḳat üze anlar kim küfr ketürürler Tengri-
 ning nişānlarına taḳı öldürürler peygāmberlerni
 ḥaḳdın öngin birle taḳı öldürürler anlarını kim bu-
 yururlar ‘adl birle ḳişilerdin müjde birgil anlarğa
 iglig ‘azāb birle. [96b]/2=A:21
- ḥaḳḳınça:** Hakkınca, gerektiği gibi.
 Ey anlar kim bittiler; saḳının Tengridin aning saḳınmaḳının
 ḥaḳḳınça. [117a]/1=A:102
 Anlar kim birdük anlarğa kitābnı oḳıyurlar anı oḳımaḳın ḥaḳḳınça
 anlar bitediler anga. [30a]/4=B:121
ḥaḳḳını bir-: Hakkını vermek.
 Ying mivesindin, ol vaḳtın kim mive ḳılsa, ḳıḳarsa
 taḳı biring ḥaḳḳını biçmekining küinde taḳı isrāf
 ḳılmang. [237a]/2=E:141
- ḥakem (Ar.):** Hakem, hüküm veren.
ḥakem ḳıl-: Hakem tayin etmek.
 Aning birle ant yāḏu ḳılır men bitmezler, ançağa
 tegrü kim kim ḥakem ḳılsalar sini, ol nerse içinde
 kim muḥtelif boldı aralarında, andın song bolmaslar
 özleri içinde darlık, andın kim ḥüküm ḳıldın, taḳı
 boyun süseler, boyun sümek. [167b]/2=N:65
- ḥaḳıḳat (Ar.):** Hak, gerçek.
 [4a]/5=B:25 Ḥaḳıḳat üze anlarğa būstānlar aḳar astındın arıḳlar.
ḥaḳıḳat üze: Şüphesiz, kuşkusuz.

(Ar. inne, Far. her âyine) *Ḥaқиқат ўзе anlarğa böstānlar aқar astındın arıklar.* [4a]/5=B:25

ḥākīm (Ar.): Hakem.

(Ar. ḥakem, Far. miyānçi) *Tengrining öngini mü isteyür siz, ḥākīm; taқı ol ol kim indürdi sizing tapa kitābnı ayırtlanmış, taқı anlar kim birdük anlarğa kitābnı, bilürler ḥaқиқāt ўze ol indürilmiş İdingdin, ḥaқ birle; taқı bolmağıl şekk tutuğılıdın.* [227b]/5=E:114
(Ar. ḥākīm, Far. dāver) *Taқı kemişmeng anı ḥākimler tapa yimen-gingiz üçün bir pāreni kişilerning mällarındın yazuқ birle taқı siz bilürsüz.* [51b]/3=B:188

ḥāl (Ar.): Hal, durum. Bu ifade zarf meydana getirmek için kullanılır.
Anlar bolmadı anlarğa kim kirseler anga meger қорқғанлық ḥālde. [28a]/5=B:115
Cāvidānelik ḥālinde aning içinde. [42a]/4=B:162

ḥālī (Ar.): Boş.

ḥālī bol-: Yalmız kalmak.

(Ar. ḥuluvv, Far. mānden) *Taқı ol vaқtın kim ḥālī boldılar ısırdılar (5) sizing ўze parmaқ uçlarını öfkedin.* [121b]/4=A:119

ḥalīfe (Ar.): Halife.

(Ar. ḥalīfet, Far. ḥalīfe) [6a]/5=B:30 *Taқı ol vaқtın kim ya‘nī zikr қılğıl ya‘nī aydı; sening İding feriştelerge ḥaқиқāt ўze men қılған men yerde ḥalīfe.*

ḥalīfe қıl-: (Ar. Halife yapmak.

[6a]/5=B:30 *Taқı ol vaқtın kim ya‘nī zikr қılğıl ya‘nī aydı; sening İding feriştelerge ḥaқиқāt ўze men қılған men yerde ḥalīfe.*

ḥālīs (Ar.): Yalnızca, sırf.

(Ar. ḥālīşaten, Far. bī-āmiziş) *Taқı aydılar; ol kim bu tiwe-lerning қарınları içinde bu төрт адақlı cānverler ḥālīs ya‘nī қатğısız erkeklerimizge taқı ḥarām қılınmış turur cüftlerimiz ўze.* [236a]/1=E:139

ḥālīs қıl-: Halis kılmaq, teslim etmek.

(Ar. islām, Far. hālis kerdən) *Hüccet kılsalar se-
ning birle aygıl; hāliš kıldım özümni Tengriğa
taķı ol kimerse kim uydı manga. [96a]/2=A:20
Ey İdimiz, taķı kılğıl bizni hāliš kılğanlar taķı
oğlanlarımızdın bir ögür hāliš kılğan özlerini
sanga. [32a]/5=B:128*

hāliš kılğan: Teslim olan, halis kılan.

(Ar. muslim, Far. gerdendār) *Ey İdimiz, taķı kılğıl
bizni hāliš kılğanlar taķı oğlanlarımızdın bir ögür
hāliš kılğan özlerini sanga. [32b]/1=B:128*

halk (Ar.): Yaratma, yaratış.

(Ar. halk, Far. āferide) *Buyurgay men anlarını, aynatğaylar Teng-
rining halkın. [185b]/5=N:119*

halk (Ar.): Halk, ahali.

(Ar. nās, Far. merdum) *Örtükürler halklarındın taķı örtülmezler
Tengridin. [182b]/4=N:108*

(Ar. nās, Far. merdum) *Taķı kılmang Tengridin arkuru koyğan
nerse antlarınğızğa kim edğülük kılsangız taķı saķınsangız taķı
ongarsangız (2) halklar arasında. [65a]/2=B:224*

halk üçün qodulğan ewnüng ilki: İnsanlar için yapılan ilk ev, ilk
ibadet yeri; Kabe.

*Halk üçün qodulğan ewnüng ilki ol kim Mekke'de
turur bereketlig taķı köni yol 'ālemlerğa.
[115a]/5=A:96*

halkların körmeki üçün: İnsanların görmesi için, gösteriş
için.

*Taķı anlar kim harc kılurlar mällarını, halkların
körmeki üçün; taķı bitmesler Tengriğa taķı kıyamet
küнге. [159a]/4=N:38*

halkların yaķuķraqı: İnsanların en yakını (Hz. İbrahim'e).

*Hāķiķat üze halkların yaķuķraqı İbrāhīm'ka
anlar kim uydılar anga taķı bu peygamber taķı
anlar kim bittiler. [108a]/3=A:68*

hamr (Ar.): Şarap, içki.

(Ar. hamr, Far. mey) *Sorarlar sanga hamrdın taķı kımārdın.
[62b]/2=B:219*

- ḥarāb (Ar.):** Harap.
(Ar. ḥarāb, Far. vīrāne) *Taḳı sa'y kılsa ḥarāb kılmak içinde.* [28a]/4=B:115
- ḥarāb kılmak:** Harap etme, yıkma.
(Ar. ḥarāb, Far. vīrānī) *Harap. Taḳı sa'y kılsa ḥarāb kılmak içinde.* [28a]/4=B:115
- ḥarām (Ar.):** 1. Haram.
(Ar. ḥuruf, Far. iḥrām girift) [268a]/2=M:1 *Awnung helāl ḳalğanlarındın öngin taḳı siz ḥarāmırlar.*
(Ar. suḥt, Far. ḥarām) *Köersen üküşni anlardın, iwerler yazuḳ içinde taḳı ḥaddın keçmek içinde, taḳı yimekləri içinde ḥarām.* [197b]/2=M:62
2. Bazı amelleri işlemesi dinen yasak olan, ihrama girmiş, ihramlı.
- Ey anlar kim bittiler; öldür meng awnı; taḳı siz ḥarāmırlar.* [256a]/3=M:95
- ḥarām ay:** Dini yasakların bulunduğu aylar (Muharrem, Zilkade, Zilhicce ve Recep ayları).
[268a]/4=M:2 *Ey anlar kim bittiler; helāl ḳılmang Tengriñing 'ālāmetlerin taḳı (4) taḳı ḥarām aynı taḳı Ka'be'ğa içilğan nerseni.*
- ḥarām ay:** Haram ay, saygı duyulması gereken bir zaman dilimi olduğu için savaşın yasak olduğu ay demektir. Haram aylar, Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep olmak üzere dörttür. İslām'da haram ay uygulaması kaldırılmıştır.
Ḥarām ay ḥarām ay birle. [53a]/5=B:194
- ḥarām ḳıl-:** Yasaklamak, haram kılmak.
(Ar. taḥrīm, Far. nā-şāyeste kerden) *Taḳı helāl ḳıldı Tengri satıḡnı taḳı ḥarām ḳıldı ribānı.* [87a]/3=B:275
(Ar. taḥrīm, Far. nā-şāyeste kerden) *Ḥaḳīḳat üze ḥarām ḳıldı sizing üze ölüḡse anı taḳı ḳannı taḳı tonguz itini taḳı ol nerseni kim ün ḳılındı anıḡ birle Tengridın önginge.* [45b]/1=B:173
- ḥarām ḳılm-:** Haram edilmek, yasaklanmak.

(Ar. tahrīm m., Far. ḥarām kerde) Taḳı aydılar; bu tiweler, sıǵırlar, qoylar keçiler men' kılınmış yimes anı meger ol kim tileyür miz, aymaqları birle; taḳı tiweler ḥarām kılındı arqaları. [235b]/2=E:138

ḥarām kılınmış- Yasaklanmış, haram kılınmış.

(Ar. muḥarām, Far. nā-ṣāyeste kerde) [269a]/2=B:85

Taḳı eger kelseler sizge esirler bolup yularsız olarnı taḳı ol ḥarām kılınmış turur sizing üze olarning çıqarması.

ḥarām yimek: Rüşvet yemek.

Köfersen üküşni anlardın, iwerler yazuq içinde taḳı ḥaddın keçmek içinde, taḳı yimekleri içinde ḥarām. [197b]/2=M:62

(Ar.): Harcama, sarfetme.

ḥarc kıl- Harcamak, sarfetmek.

(Ar. infāk, Far. hezīne kerdin) Taḳı anlar kim ḥarc kılurlar mällarını, ḥalqlarınǵı körmeki üçün; taḳı bitmesler Tengriǵa taḳı kıyamet küñge. [159a]/4=N:38

ḥarc kıl- Harcamak.

(Ar. infāk, Far. hezīne kerdin) Anlarınǵı şıfatı kim ḥarc kılurlar mällarını Tengri yolında ol ewünnüñ şıfatı mengizlig kim ündürdi yitti buǵday başını tegme bir buǵday bış içinde yüz ewün bar. [81b]/1=B:261

ḥarc kıl- İnfak etmek, nafaka olarak vermek (para ve mal).

(Ar. infāk, Far. hezīne kerdin) Taḳı ḥarc kılınǵı Tengri yolında. [53b]/4=B:195

Ey anlar kim bittiler; ḥarc kılınǵı ol nersedin kim rūzı kıldıq sizge mundın aşnu kim kelgey kün yoq satıǵ anıñ içinde taḳı yoq döstluq taḳı yoq şefā' at. [77b]/2=B:254

Baǵlandı eligleri taḳı la' net kılındılar anıñ birle kim aydılar; iki eligi yayılınısalar, ḥarc kılur ne-teg tilese. [198a]/3=M:64

Hārūn (Ar.): Hz. Harun peygamber. Hz. Harūn (a.s), İsrailoğulları peygamberlerinden, Hz. Musa (a.s)'ın kardeşi. Hz. Yusuf'un vefatından sonra Mısır'da yaşayan İsrailoğulları ve diğer insanlar, bir müddet onun gösterdiği yoldan yürüdüler; ancak daha sonra hakikatı unuttular. Bu arada Mısır'ın idaresi Kibtîlerin eline geçti. Kibtîler ise yıldızlara ve putlara tapıyorlardı.

Kibtîler, İsrailoğullarını hor görmeye başladılar. Onları ağır, zor işlerde kullandılar.

İsrailoğulları çok kalabalık bir topluluk olup Hz. Yakub'un oğullarına nisbetle on iki kola ayrılıyordu. Onlar Kibtîlerin zulmünden kurtulmak istiyorlardı. Dedelerinin ülkesi olan Kenân bölgesine gitmek için izin istemelerine rağmen onlara izin verilmemekteydi. Her dönemde olduğu gibi, o dönemin Firavun'u da zulmü temsil ediyor ve insanları eziyet altında inletiyordu.

İsrailoğullarının çoğalması Kibtîleri ve onların hükümdarı Firavun'u endişelendiriyordu. Onlar, İsrailoğullarının isyan ederek kendilerine zarar vermesinden korkuyorlardı.

Firavun, bir gün kâhinlerini yanına topladı. Gelecekle ilgili onlardan bilgi istedi. Kâhinlerden birisi Firavun'a İsrailoğullarından bir çocuğun doğacağını ve saltanatına zarar vereceğini bildirdi. Firavun, bunu duyar duymaz korktu ve tedbirler almaya başladı. Bunun için de İsrailoğullarının doğacak erkek çocuklarının tamamının öldürülmesini emretti.

Hız. Musa, bu dönemde doğdu ve öldürülmesin diye bir sandığın içine bırakılarak nehre atıldı. Firavun'un sarayında büyüdü. Allah diledi ve Musa'yı Firavun'un kucagında büyüttü.

Harun Peygamber, Hız. Musa'nın büyüğüdür. İsrailoğullarının erkek çocuklarının öldürülmeye başlanıldığı dönemden önce dünyaya gelmiştir.

Aning içinde qarār bar İdingizdin taqı qalğan nerse ol nersedin kim Mūsā köki taqı Hārūn köki kötürür anı ferışteler. [75a]/2=B:248

Hārūn köki: Hız. Harun ailesi, soyu, kavmi.

Aning içinde qarār bar İdingizdin taqı qalğan nerse ol nersedin kim Mūsā köki taqı Hārūn köki kötürür anı ferışteler. [75a]/2=B:248

Taqı vahy kıldıq İbrāhīm tapa taqı İsmā'il tapa taqı İshāq tapa taqı Ya'qūb tapa taqı oğul oğullar

*tapa takı 'isā tapa takı Eyyüb tapa takı Yünüs
tapa takı Hārūnga takı Süleymānga takı birdük
Dāvūdga Zebūr'nı. [263a]/1=N:163*

Harut adlı melek. Kur'ân-ı Kerîm'de Bakara sûresinin yüz ikinci âyetinde adlan zikredilen iki kişi. Kur'ân-ı Kerîm'de ayrıntısıyla tanıtılmadığı için Hârut ile Mârut hakkında kesin ve net bilgilerden yoksunuz. Bu konuda birbirini tutmayan çeşitli rivâyetler ve yorumlar vardır. Ancak Hz. Süleyman döneminde Babil'de yaşayan ve insanlara sihir öğreten iki kişi oldukları konusunda İslâm âlimlerinin çoğunluğu görüş birliğindedir. Hârut ve Mârut'un kimler olduğu konusunda ortaya çıkan ihtilâfın çeşitli nedenleri vardır. Birincisi, bu iki kişinin insan mı, melek mi yoksa şeytan mı olduğu tartışmalı bir yöndür. Bu noktadan dört ayrı görüş ileri sürülmektedir. Konu yahudiler ya da Hz. Süleyman olmamasına rağmen dönemin genel durumu bilinmeden Hârut ile Mârut'un kimliği: Âyette onlardan "melekeyn" şeklinde bahsedilmektedir. Kelimenin Arapça telâffuzunu "melekeyn (iki melek)" şeklinde okuyanlara göre Hârut ile Mârut iki melektir. Bazı alimlerin görüşüne uyarak kelime "melikeyn" şeklinde okunursa o takdirde iki padişah veya yetkili iki kişi anlamı çıkar. Âyetin okunuşunda meşhur olan kırâat "melekeyn" şeklindedir; ve onların iki melek olduğu konusundaki görüş daha uygundur. Kelimeyi "melikeyn" olarak anlayanlar ise kendilerine göre delil getirmektedirler. Onlara göre sihir, "küfür" olarak tanımlandığına göre meleklerin sihir öğretmesi mümkün değildir. Bir diğer görüşleri de Allah'ın melekleri yeryüzüne insan suretinde indirdiği, buna göre Hârut ile Mârut melek dahi olmuş olsalar onların insan şeklinde yaşayıp sihir öğretmeleri gerekmektedir. Onlarla ilişki içinde olan insanlar da onlara birer melek değil insan olarak yaklaşmaktadırlar. Bu durumda da onların melek olduklarını söylemeye gerek yoktur. Değişik görüşleri inceledikten sonra kuvvetli olan görüş doğrultusunda konuyu özetlemek gerekirse şunlar söylenebilir. Hârut ve Mârut Hz. Süleyman döneminde Babil'de insan şeklinde ortaya çıkan, insanları "küfür"e düşmemeleri, kötülük için kullanmamaları şartıyla insanlara sihir öğreten, insanların bu yolla imtihan olmalarına vesile olan iki melektir. Sihir ilmini kötülük ve küfür yolunda kullanan fâsik insanlar ve şeytanların aksine Hârut

ve Mârut insanlardan onu kötülükte kullanmamaları konusunda söz alıyor, sonra öğretiliyorlardı.

Taķı ol nerseni kim indürüldi iki ferişte üze Bâbil atlıg yerde Hârût taķı Mârût. [23b]/4=B:102

hâş (Ar.): Mahsus, özel, bir şeye ait olan ehl. **krş. hâşş.**
(Ar. âl, Far. kes) *Taķı ol vaķtın kırtardıķ sizni Fir'avnung hâşlarındın, tekliif kıılurlar sizge kınnıng kıattıķını. [10b]/5=B:49*
hâş kııl-: Seçkin kılmak. **krş. hâşş kııl-**

(Ar. istiḥlâş, Far. yegâne kerdin) *Taķı Tengri hâş kıılır raķmeti birle kimni tilese. [25a]/3=B:105*

hâş kişiler: Ev halkı, aile bireyleri.
(Ar. ehl, Far. kes) *Anıng keķâreti ta'âm on mis-kınnıng yitürmeki, ol nersening ortaraķı birle kim yitürür siz hâş kişilerinizge yâ tonları, yâ bo-yunnung âzâd kıılmaķı. [206a]/1=M:89*

hâsed (Ar.): Haset.
(Ar. hâsed, Far. bed-ḥ'âste) *Ârzûladı köpegü kitâb eyelerindin kitâb kıaytarsalar sizni bitmişingizdin song kâfirler, hâsed üçün öz nefslerindin mundın song kim açuķ boldı anlarğa haķ. [26a]/4=B:109*

hâsed (Ar.): Kıskançlık, haset, ihtiras.
Taķı ḥilâf kıılışmadı anlar kim birildiler Kitâbnı (5) meger mundın songra keldi anlarğa 'ilm hâsed üçün aralarında. [95b]/4=A:19

hâsed (Ar.): Kıskançlık.
hâsed kııl-: Kıskanmak.
(Ar. hâsed, Far. bed-ḥ'âsten) *Hâsed mü kıılurlar kişilerge, ol nerse üze kim birdi anlarğa Tengri, faẓlındın; birdük İbrâḥım kabilesingâ kitâbnı taķı şer'i atnı, taķı birdük anlarğa mülk uluğ. [163b]/4=N:54*

hâşş (Ar.): Özgü, has. **krş. hâş.**
Hâşş kıılır raķmeti birle kimni tilese taķı Tengri uluğ faẓl eyesi. [109b]/2=A:74

hâşş kııl-: Tahsis etmek, has kılmak. **krş. hâş kııl-**
Hâşş kıılır raķmeti birle kimni tilese taķı Tengri uluğ faẓl eyesi. [109b]/2=A:74

hâşî (Ar.):

Tevazu sahibi, alçak gönüllü.

Meger hâşî' iler üze ya' nî qorqğanlar üze. [10a]/3=B:45

haṭā (Ar.):

Hata.

haṭā kıl-:

Hata yapmak.

(Ar. iḥṭā, Far. haṭā kerdən) *İçdimiz; tutmağıl bizni eger unutsamız yā haṭā kılsa miz İçdimiz; taqı yüklemegil bizing üze ağır yükni neteg kim yükleding anı anlar üze kim bizdin aşnu.* [90b]/2=B:286

hayr (Ar.):

İyilik, hayır.

Dōst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitāb eyelerindin taqı ortağ koşğanlardın kim indürölse sizing üze hayrdın İçdingizdin. [25a]/3=B:105

hayr (Ar.):

İyilik, hayır.

(Ar. hayr, Far. nikī) *Elingde hayr.* [97b]/5=A:26

hayz/hayız (Ar.): Kadınların aybaşı hâli.

(Ar. hayz, Far.) *Taqı sorarlar sanga hayızdın.* [64a]/2=B:222

hâzır (Far.):

Hazır.

hâzır bol-:

Hazır olmak, erişmek, ulaşmak, gelmek, gelip çatmak.

(Ar. ḥuzūr, Far. hâzır āmeden) *Erdingiz mü tanuqlar ol vaqtda kim hâzır boldı Ya' kūb'ğa ölüm; Ol vaqtın kim aydı; oğlanlarına; nege kulluq kılursuz mindin songra.* [33b]/2=B:133

hâzır bol-:

Şahitlik etmek, bir şeye erişmek ve onu görmek.

(Ar. şehādet, Far. hâzır āmeden) *Kim kim hâzır bolsa sizdin ay içinde rûze tutsun anı.* [49b]/3=B:185

hâzır kılın-:

Hazır kılınmak, elverişli olmak.

(Ar. iḥzār, Far. hâzır āverde şoden) *Taqı hâzır kılındı nefisler baḥil<lıknı>.* [188b]/1=N:128

hâzır kılınmış:

Hazır edilmiş.

(Ar. muḥzār, Far. hâzır āverde) *Ol kün kim bilür tegme bir ten anı kim kıldı edgülıkdin hâzır kılınmış.* [99a]/1=A:30

helāl (Ar.): Helal.

(Ar. helāl, Far. şäyeste) *Ey kişiler; ying ol nersedin kim yerde helālını, arıgnı.* [44a]/5=B:168

helāl bol-: Helal olmak.

(Ar. helāl, Far. helāl şoden) *Taķı ol vaķtın kim helāl bolsangız awlang.* [268b]/2=M:2

(Ar. helāl, Far. şäyesten) *Eger boşasa anı helāl bolmas anga andın song nikāh kılğınça andın öngdin küdeğünı.* [66b]/5=B:230

helāl bolmaķ: Helal olma.

(Ar. helāl, Far. şäyesten) *Ey anlar kim bittiler; helāl bolmaķ sizge kim kim mırāş alsangız tişilerni, küçün.* [151a]/4=N:19

helāl kıl-: Saygısızlık etmek, yasağı çğnemek.

(Ar. ihlāl, Far. helāl dāšten) [268a]/3=M:2 *Ey anlar kim bittiler; helāl kılmanğ Tengrining ‘ālāmetlerin taķı (4) taķı ħarām aynı taķı Ka’be’ga ıdılğan nersenı.*

(Ar. ihlāl, Far. helāl kerden) *Taķı helāl kıldı Tengri satıgnı taķı ħarām kıldı ribānı.* [87a]/2=B:275

helāl kılın-: Helal kılınmak.

(Ar. ihlāl m., Far. helāl kerde şoden) [267b]/5=M:1 *Helāl kılındı sizge tiwening sıgırnıng koyınnıg keçining tört adaķlığ.*

helāl kılmaķ: Helal kılma.

(Ar. ihlāl, Far. şäyesten) *Taķı helāl kılmaķım üçün sizge ol nersening pāresin ħarām kılındı sizging üze.* [104a]/4=A:50

hemışe (Far.): Daima, her zaman.

(Ar. mutetābī, Far. peyveste) *Taķı eger bolsa erenlerdin aranzda taķı aralarında ‘ahd teslīm kılınmış diyet, mırāş ħārelerine āzād kıldı bir mü’minni kim bolmasa ulaş iki aynıng rüze tutmaķı hemışe tevbe kabül kılmaķ Tengridin.* [177a]/5=N:92

hergiz (Far.): Asla, hiçbir zaman.

(Ar. len, Far. hergiz) [4a]/2=B:24 *Taķı eger kılmağınız erse taķı hergiz kılmağaysız.*

hevā (Ar.):

Heva, istek, arzu.

(Ar. hevā, Far. ārzū-yı dil) *Taķı eger uysang hevālaringe ol nersedin songra kim keldi sanga biligdin yoķ sanga Tengridin erkligdin taķı yāriçidin.* [30a]/1=B:120

hıyānet (Ar.):

Hıyanet.

hıyānet kıl-:

İhanet etmek.

(Ar. ğulūl, Far. nā-rāsī kerdan) *Taķı bolmadı peyğāmberğa kim hıyānet kılrsa.* [132b]/4=A:161

hıyār (Ar.):

Hıyar, acur, kabakgillerden bir çeşit sebze.

(Ar. kişşā', Far. hıyār) *Yaşındın taķı hıyārındın, taķı buğdayındın taķı yasmuķındın taķı soğanındın.* [14b]/1=B:61

hicret (Ar.):

Göç, hicret.

hicret kıl-:

Göç etmek.

(Ar. muhācerat, Far. ber reftan ez hān ü mān) *Anlar kim hicret kıldılar, taķı çıkarıldılar sarāylarındın, taķı āzār tegrüldiler yolum içinde, taķı öldürüştiler taķı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluķlarını taķı kiwürgey men anlarını uçmaķlarga, aķar as-tındın anıķlar.* [142a]/2=A:195

hicret kılgu yer: Göç edilecek, hicret edilecek yer.

(Ar. murāğam, Far. cāy-i hicret kerdan) *Taķı kim kim hicret kılrsa Tengri yolında bulğay yerde hicret kılgu yer köp, taķı kinglik.* [179b]/5=N:100

hicret kılığlı:

Göç eden, hicret eden.

(Ar. muhācir, Far. hicret konende) *Taķı kim kim çıksa ewındın, hicret kılığlı bolup Tengri tapa taķı yalawaçı tapa; andın songra tegse anga ölüm, tüştü, ya' nı vācib boldı yanıtı Tengri üze.* [180a]/1=N:100

hiç (Far.):

Hiç, hiçbir.

(Ar. —, Far. hiç) [7a]/1=B:32 *Ayıldar; arığlık sanga, hiç bilig yoķ bizge meger ol kim öğrettingiz birge.*

hikmet (Ar.):

Hikmet.

(Ar. hikmet, Far. suhən-i dürüst) *Taķı arıtur anlarını (2) taķı öğretir anlarga kitāben, hikmetni.* [133b]/2=A:164

hikmet birle iş kılğan: Hikmetle iş yapan, adalet ve dürüstlikle hükmeden (Allah: EH).
(Ar. hâkîm, Far. üstüvârkâr)
[63a]/5=B:220

hikmet birle işlegen: Hikmetle iş yapan (Allah).
Taķı Tengri yingen, hikmet birle işle-
gen. [66a]/3=B:228

hikmetlig: Hikmet sahibi (Allah).
(Ar. hâkîm, Far. şovâbgâr) *Taķı erdi Tengri yingen, hikmetlig.*
[263b]/2=N:165
Taķı erdi Tengri bilgen, hikmetlig. [150b]/4=N:17

hilâf (Ar.): Karşı, zıt.

hilâf kıl-: Karşı olmak, zıt olmak, çatışmak.
(Ar. ihlâf, Far. hilâf kerden) *Hâķıķat üze Tengri*
hilâf kılmas va' dege. [93a]/2=A:9

hilâf kılış-: Tartışmak, çekişmek.
(Ar. iddirâ', Far. hilâf kerden) *Taķı ol vaķtın kim*
öldürdüngüz tenni, taķı hilâf kılıştıngız anıng
içinde. [18a]/1=B:72
Ol nerse içinde kim erdiler anıng içinde hilâf
kılışurlar. [28a]/2=B:115

hilâf kılımış: İhtilafa düşmüş.
Taķı eger tilese erdi Tengri öldürüşmegeyler erdi
anlar kim anlarning songında turur andın songra
kim keldi anlarğa açuķ hüccetler taķı ançası bar
kim hilâf kılıştılar. [77a]/4=B:253

hile (Ar.): Hile.

hile kıl-: Hile yapmak, aldatmak.

(Ar. mekr, Far. sigâlıden) *Taķı anıng mengizlig*
kıduķ, tegme bir ķonun içinde yazuķ kılğanlarning
uluğraķlarını; munung üçün kim hile kılsalar
anıng içinde. [230b]/3=E:123

hile kıl-: Tuzak kurmak, hile yapmak.

(Ar. mekr, Far. sigâlıden) *Taķı hile kıdırlar hile*
yanut birdi Tengri. [105a]/2=A:54

hōş (Far.):

Hoş, güzel.

(Ar. tayyib, Far. hōş) *Ey anlar kim bittiler; ying ol nersening hōşlarından kim kim ruzi kılduk sizge.* [45a]/4=B:172

hōş bol:-İyi, hoş davranmak.

(Ar. tīb, Far. hōş şoden) *Eger hōş bolsalar sizge, nersedin andın, ten yanındın, ying anı singüt bol-sun sizge singüt bolsun sizge.* [145a]/2=N:4

hōş körülmüş: Hoş görülmüş, hoş giden.

Bitildi Tengrining üze tokuš ol nāhōş körülmüş turur sizge. [61a]/1=B:216

hoşnūd (Far.):

Hoşnut, memnun.

Ve taķi hoşnūd bolmağan sizdin Cuhūdlar taķi Tersālar uyungçağa tegrū dīnleringe. [29b]/4=B:120

hoşnūd bol:- Hoşnut olmak.

(Ar. terāzi, Far. hoşnūd şoden) *Ve taķi hoşnūd bolmağan sizdin Cuhūdlar taķi Tersālar uyungçağa tegrū dīnleringe.* [29b]/4=B:120

hoşnūd bolmağan:Hoşnut olmayan (Yahudi ve Hristiyanlar).

(Ar. terāzi, Far. hoşnūd şoden) *Ve taķi hoşnūd bolmağan sizdin Cuhūdlar taķi Tersālar uyungçağa tegrū dīnleringe.* [29b]/4=B:120

hōşnūd boluş:- Karşılıklı hoşnut olmak, rızalaşmak.

Kačan (4) hōşnūd boluşsalar aralarında körklüg-lük birle. [68a]/4=B:232

hoşnūdluğ:

Hoşnutluk.

(Ar. merzāt, Far. hoşnūdi) *Taķi kişilerdin kimerseni bar kim satar özini Tengrining hoşnūdluğın isteyü.* [58a]/1=B:207

hoşnūdluğ:

Hoşnutluk, razılık, memnuniyet, rıza.

Taķi uyduklar Tengrining hoşnūdluğınge taķi Tengri uluğ fiżil eyesi. [136a]/4=A:174

Ey anlar kim bittiler; yimeng mällaringsını arangızdu (2) bāpīl birle, meger kim bolu bāzergünlük, hoşnūdluğdın (3) sizdin.

[156a]/2=N:29

hurma (Ar.): Hurma.

Döst tutar mu sizde biringiz kim bolsa anga büstän hurma yığaçlarındın taķı üzümlerindin aķar astındın anıķlar anga aning içinde mivelemlerining kamağındın bar. [83b]/3=B:266

hurma çekirdegining yipinçe: Kıl kadar, zerre kadar, hurma çekirdeğinin ipi kadar.

(Ar. fetil, Far.) *Taķı küç kılınmaslar, hurma çekirdegining yipinçe.* [171b]/1=N:77

hurma çekürdegining çukurınça: Azıcık, zerre kadar.

(Ar. naķir, Far. endäze-i meğäkçe-i däne-i hurma) *Olarğā mu ülüş bar, erklilikdin; ol oğurda bir-mesler kişilerge, hurma çekürdegining çukurınça.* [163b]/4=N:53

hurma çekürdegining yippinçe: Azıcık, zerre kadar.

(Ar. fetil, Far. endäze-i çüpçe-i --hurma) *Taķı küç kılınmaslar hurma çekürdegining yippinçe.* [163a]/1=N:49

hurma yığaçı: Hurma ağacı.

(Ar. naķl, Far. hurma-bün) *Taķı çıkardıķ andın yaşnı, çıkarur miz andın ewünni, müngesgen, taķı hurma yığaçındın, çiçekindin salķumlar, yaķın; (5) taķı büstänler üzümlerdin, taķı zeytünni taķı enärni, oğşas taķı oğşamağan.* [223b]/4=E:99

hurma yığaçları: Hurma ağaçları.

(Ar. naķl, Far. hurma-bün) *Döst tutar mu sizde biringiz kim bolsa anga büstän hurma yığaçlarındın taķı üzümlerindin aķar astındın anıķlar anga aning içinde mivelemlerining kamağındın bar.* [83b]/3=B:266

huşumet (Ar.): Husumet.

(Ar. cedel, Far. peygār) *Kim kim farıza kılsa aning içinde haccnı cimāc' yoķ yā fuhş taķı buyrukdın çıkmaķ yoķ, yoķ cedel kılışmaķ ya'ni huşumet hacce içinde.* [55a]/3=B:197

huşumet kıl-: Tartışmak.

(Ar. ihtişām, Far. peygār kerdin) *Taķı ermeding anlarning katında ol vaķtın kim huşumet kılurlar.* [102b]/3=A:44

huşumet kılğan: Husumet tutan, husumet besleyen.

(Ar. haşim, Far. peygārkeş) *Taķı bolmağıl, hyānet kılğanlarğa huşumet kılğan.* [182b]/1=N:105

huşu' (Ar.):

hüccet (Ar.):

hüccetles-:

huşūmeti kätüg: Taraf tutan, inatçı, katı düşmanlık besleyen.
(Ar. hāşim, Far. saht-ter-i peygār konende) *Taķı tanuķ kılur Tengrini ol nerse ūze kim kōngli içinde, taķı ol huşūmeti kätüg.* [57b]/1=B:204

Gönül alçaklığı, alçak gönüllülük, tevazu.

huşū' kılğan: Alçak gönüllülük gösteren, tevazu sahibi.
(Ar. hāşī', Far. furū-tenī konende) *Taķı haķīkat ūze kitāb eyelerindin kimersenī bar kim biter Tengriģa taķı ol nersege kim indürildi sizing tapa taķı ol nersege kim indürildi anlarģa, huşū' kılğanlar Tengriģa.* [143a]/3=A:199

1. Delil, hüccet.

(Ar. burhān, Far. hüccet) *Ayģıl; keldüring hüccetingizni eger erdingiz erse rāst ayģanlar.* [27a]/3=B:111

2. Delil, koz, fırsat.

(Ar. hüccet, Far. hüccet) *Bolmasun ūčün kişilerge sizing ūze hüccet.* [39b]/1=B:150

3. Yetki, izin, ferman.

(Ar. sulţān, Far. hüccet) *Taķı anlar kılduķ sizge anlar ūze hüccet aчуқ.* [176b]/1=N:91

hüccet kıl-: Tartışmak.

(Ar. muhāccet, Far. hüccet āverden) *Hüccet kılsalar sening birle ayģıl; hāliş kıldım özümni Tengriģa taķı ol kimerse kim uydı manga.* [96a]/2=A:20

1. Mücadele etmek, bir şeyi delillendirmek.

(Ar. muhāccet, Far. hüccet) *Ayıt; haķīkat ūze kōni yol Tengrining kōni yolu kim birilse bir kimerse sizge birilgen nerse mengzeşkini hüccetleşseler sizing birle İdingiz kätında.* [109a]/5=A:73

2. Tartışmak.

(Ar. teħācc, Far. hüccet āverden) *Taķı hüccetleşti kavmi, aydı; hüccetleşür mü siz menim birle Tengri içinde, taķı kōndürdi mini?* [240b]/4=E:80

(Ar. teħācc, Far. hüccet goftin) *Körmeding mü ol kim hüccetleşti İbrāhīm birle İdīsī içinde kim birdi anga (79b1) Tengri mülkni ol*

vaqtun kim aydı İbrāhīm; menim İdim ol kim (2) tırgürür taķı ö-
dürür. [79a]/5=B:258

hüküm (Ar.):

1. Hikmet.

(Ar. hüküm, Far. dāveri) Anlar anlar kim birdük anlarğa kitābnı (5)
taķı hükmnı taķı peygāmberlīknı. [243a]/5=E:89

2. Hüküm, yargı.

(Ar. hüküm, Far. hüküm) Haķīkat üze Tengri hüküm kılur neni kim
tileyür. [268a]/2=M:1

Taķı kaçan kim hüküm kılsa işni, haķīkat üze aytur anga; "bolğul!"
bolur. [29a]/2=B:117

hüküm kıl-:

Hükmetmek, emretmek.

(Ar. kaẓā', Far. güzārden) Taķı kaçan kim hüküm
kılsa işni, haķīkat üze aytur anga; "bolğul!" bo-
lur. [29a]/2=B:117

(Ar. kaẓā', Far. güzārden) Kaçan kim hüküm
kılsa işni, haķīkat üze aytur; aytur; "bolğul" bo-
lur. [103a]/5=A:47

(Ar. hüküm, Far. hüküm kerden) Hüküm kılur aning
birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka'be'ka ıdılğan
nerse Ka'be'ning teggen yā keffāret dervişlering
yigü nersesi; yā aning tengi, ol rüze yanın-
dın; tatsun üçün işining songining yawuzluķın.
[256a]/5=M:95

hüküm kılğan:

Hüküm veren, hakem.

(Ar. hakem, Far. miyānçi) Taķı eger qorķsangız
ikisining arasining hilāfindın, ıdın hüküm kılğan
aning ehlindın taķı hüküm kılğan aning ehlindın.
[158a]/3=N:35

hükümge barış-:

Muhakeme etmek.

(Ar. teḥāküm, Far. be-dāver[i] şoden) Tileyür-
ler kim hükümge barışsalar Ka'b bin Eşref'ka
taķı buyuruldılar kim küfr ketürseler anga.
[166a]/2=N:60

hürmet (Ar.):

Hürmet.

(Ar. hürmet, Far. nā-şāyeste) Taķı hürmetler kışāş turur.
[53a]/5=B:194

ıd-:

ıdıl-:

ımızğan-:

I

Göndermek, yollamak.

(Ar. ba's, Far. firistāden) *Minnet kıldı Tengri bitgenler üze ol vaqtın kim ıdıtı anlar içinde yalawaç.* [133a]/5=A:164

(Ar. irsāl, Far. firistāden) *Hakikat üze biz ıdđuk sini haq birle müjde birgen taqı kórkuťğan.* [29b]/2=B:119

ıdđu qurbān: Hac kurbanı, Hac'da kesilen kurban.

(Ar. hedy, Far. qurbānı) *Qıldı kıldı Tengri Ka'abe'ni harām awnı qópma, kişilerge; taqı harām aynı taqı ıdđu qurbānnı taqı anların boyınıńa as(ı) laǵanı nerseni.* [257a]/5=M:97

(Ar. hedy, Far. qurbānı) *Eger kısırlansangız ol nerse kim āsān boldı ıdđu qurbāndın.* [54a]/2=B:196

Gönderilmek.

(Ar. hedy, Far. qurbānı) [268a]/4=M:2 *Ey anlar kim bittiler; helāl kılmang Tengrinıń 'ālāmetlerin taqı taqı harām aynı taqı Ka'be'ga ıdılǵan nerseni.*

ıdılǵan: Gönderilen.

(Ar. hedy, Far. qurbānı) *Hükın kılır anıń birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka'be'qa ıdılǵan nerse Ka'be'ning teggen yā keffāret dervişlerning yigü nersesi; yā anıń tengi, ol rüze yanındın; tatsun üçün işining songining yawuzluqın.* [256b]/1=M:95

ıdılmaş: Peygamber, elçi.

(Ar. mursel, Far. firistāde) *Taqı haqikat üze sen ıdılmaşlardın.* [76b]/4=B:252

ıdmaq: Gönderme, salma.

(Ar. serāh, Far. rehā kerdenı) *Taqı tutmaq körklüglük birle yā ıdmaq körklüglük birle.* [66a]/4=B:229

Uyumak, uyuklamak.

Andın song indürdi sizing üze qađǵudın songra emnni, imızǵanmaqnı; kelür bir öǵürge, sizdin taqı bir öǵür qađǵurttı anların özleri. [130a]/2=A:154

imızǵanmaq: Uyuma, uyuklama, gaflet.

(Ar. nu'ās, Far. h'ābī) *Andın song indürdi sizing üze қағғудın songra emnni, imızğanmaknı; kelür bir ögürge, sizdin taqı bir ögür қағғurttı anlarını özleri.* [130a]/2=A:154
Tutmaz anı imızğanmak taqı uyqu. [77b]/5=B:255

ısır-: Isırmak.

(Ar. 'azz, Far. geziden) *Taqı ol vaqtın kim hālī boldılar ısırđılar sizing üze parmak uçlarını öfkedin.* [121b]/4=A:119

ısparla-: Ismarlamak, teslim etmek.

(Ar. islām, Far. supurden) *Kim kim özin teslim kılsa Tengriğa, taqı ısparlasa, taqı ol edğülük kılgan anga yanutı İdisi katında.* [27a]/4=B:112

Kaçan kim ısparlasangız anı kim birdingiz edğülük birle.

[69a]/5=B:233

ısparlanmış: Teslim edilecek diyet.

(Ar. musellem, Far. supurde) *Taqı kim kim öldürse bitgenni yangılıp, āzād kıldı bir mü'minni taqı ısparlanmış diyet, mīrās h'āreleringe, meger kim şadağa kılsalar.* [176b]/4=N:92

ıyın-: Birakılmak, salıverilmek.

ıyınmış tiwe: Salınmış, bırakılmış deve, binek olarak kullanılamayan deve.

(Ar. sā'ibet, Far.) *Kılmadı Tengri, kulaqı yarılmışdın ıyınmış tiwedın, yā āzād kılmış kıldın, taqı ulağandın taqı arkasın saqlağandın.* [258b]/3=M:103

İ

'ibādet (Ar.): İbadet.

Taqı siz 'ibādetni yersiz kılgan siz. [11b]/2=B:51

'ibādetni yersiz kılgan: Kendisine zulmeden, boşa ibadet eden.

Taqı siz 'ibādetni yersiz kılgan siz.

[11b]/2=B:51

İblīs (Ar.):

Şeytanın özel ismi. Bir çok ismi bulunan şeytanın isimlerinden biri. Şeytan, cinimlerden ve insanlardan şerli yaratıkları nitelemek

için kullanılan bir cins isimdir. Hz. Adem (a.s.)'in cennetten çıkmasına sebep olan, Kur'an'da anlatılan şeytanın birçok isimleri vardır. Meselâ; el-Adüvv, Aduvullah, Azazil ve İblis bunlardandır. İblis kelimesinin türediği "Eblese" kökü şu anlamları ifade eder: Hayırsız oldu, hüsrana uğradı, şaşkınlığa düştü, Allah'ın rahmetinden ümidini kesti. İblis kelimesinin çoğulu "Ebalis" ve "Ebalise" ölçüsündedir. Kelimenin türediği fiil kökünün şeytanın özelliklerini nitelemesinden dolayı İblis şeytana özel isim olmuştur. İblis Ruhânî isabet ettiğini zehirleyen bir ateşten (nar-ı semûm) yaratılmış cinlerin ve şeytanların atasıdır. Yaratılış mayasının nefsi isteklerle yoğrulduğu bunun için meleklerin içinde iken bile büyülenmiş ve nefsinde bulunan meziyetler kendisini aldatmıştır. İbn Abbas'a dayanan rivayetlere göre İblis'in adı Azâzil olup kendisi meleklerin en şerefli idi. Cennetin muhafızı olduklarından cin denen bir melek grubunun başkanı idi. bilgisinin çoklucundan dolayı kendisine kibir ve gurur geldi. İblis kelimesinin türediği kök Kur'an'da lugat manasıyla da kullanılmıştır. Lugat anlamındaki; "Allah'ın rahmetinden umut kesmek, umutsuz kalıvermek" anlamlarında Kur'an-ı Kerim'in çeşitli surelerinde kullanılmıştır: er-Rum; 30/12, el-En'âm, 6/44; el-Mü'minun, 23/77; el-Zuhuruf, 43/75 Kur'an-ı Kerim'de bildirildiğine göre Allah meleklerle: "Ben, balçıktan işlenebilen kara topraktan bir insan yaratacağım; onu yapıp ruhumdan üflediğimde ona secdeye kapanın" demişti. Bunun üzerine, İblis'in dışında bütün melekler hemen secde ettiler. O, secde edenlerle beraber olmaktan çekindi. Allah: "Ey İblis! Secde edenlerle beraber olmaktan seni alıkoyan nedir?" dedi. O: "Balçıktan, işlenebilen kara topraktan yarattığın insana secde edemem" dedi. "Öyleyse defol oradan, sen artık kovulmuş birisin. Doğrusu hesap gününe kadar lanet sanadır" dedi. İblis: "Rabbim! Beni hiç olmazsa, tekrar dirilecekleri güne kadar ertele" dedi. Allah: "Sen bilinen gün gelene kadar bırakılanlardan" dedi. İblis: "Rabbim beni saptırdığın için and olsun ki yeryüzünde fenalıkları onlara güzel göstereceğim; halis kıldığın kulların bir yana, onların hepsini saptıracağım" dedi Allah şöyle dedi: "Benim gerekli kıldığım dosdoğru yol budur; kullarının üzerinde senin bir nüfuzun olamaz. Ancak sana uyan sapıklar bunun dışındadır ve cehennem onların hepsinin toplanacağı yerdir" dedi Böylece İblis, "Adem (a.s.)'e secde etmekten kaçındı,

büyüklük tasladı ve inkar edenlerden oldu"İblis'i böbürlendiren, Adem (a.s)'e secde etmekten alıkoyan hususlardan biri de, onun ateşten yaratılış olmasıdır. Ona göre ateşten yaratılmış olmak bir üstünlük vesilesidir. Yine Kur'an-ı Kerim'de bildirildiğine göre İblis, yalnız Allah'a isyan etmekle kalmamış; Adem (a.s)'ın ve eşinin Cennet'ten çıkarılmalarına sebep olmuş ve böylece insanlığına en büyük düşmanlığını da yapmıştır.

(Ar. iblis, Far. 'azāzīl) *Meger İblis unmadı.* [7b]/2=B:34

İblis dostları: Şeytanın dostları.

(Ar. evliyā'üş-şeytān, Far. dōstān-ı dīv) *Tağı anlar kim tandılar, uruşurlar şeytān yolında, uruşung İblis dōstları birle haqıqat üze İblisning keydi erdi süst.* [170b]/2=N:76

İblisning keydi: Şeytanın hilesi, tuzağı.

Tağı anlar kim tandılar, uruşurlar şeytān yolında, uruşung İblis dōstları birle haqıqat üze İblisning keydi erdi süst. [170b]/3=N:76

İbrāhīm:

Hız. İbrahim peygamber.

Körmeding mü ol kim hüccetleştı İbrāhīm birle İdisi içinde kim birdi anga Tengri mülkni ol vaqtın kim aydı İbrāhīm; menim İdīm ol kim tırgürür tağı öldürür. [79a]/5=B:258

İbrāhīm dīni: Allah tarafından Hız İbrahim'e bildirilen dini usullere göre yaşanılan inanç biçimi.

Tağı kim rağbetsizlık qalır İbrāhīm dīnindin meger ol kim yüngülledi özni. [33a]/1=B:130

İbrāhīm dīni: Hız. İbrahim dini, muvahhid din.

Aygıl rāst aydı Tengri; "uyung İbrāhīm dīninge müsilmānlık halde tağı ermedi ortak koşganların." [115a]/4=A:95

İbrāhīm dīninge uy-: Hız. İbrahim dinine uymak, tabi olmak.

Aygıl rāst aydı Tengri; "uyung İbrāhīm dīninge müsilmānlık halde tağı ermedi ortak koşganların." [115a]/4=A:95

İbrāhīm dīnining eyeleri: Hız. İbrahim dinine mensup olanlar.

Aygıl; İbrāhīm dīnining eyeleri rāst Müsilmān, tağı ermedi ortak koşganlardın. [34a]/5=B:135

İbrāhīm içinde: Hz. İbrahim hakkında.

Ey kitāb eyeleri neşe hüccetleşürsüz İbrāhīm içinde. [107b]/1=A:65

İbrāhīm kabilesi: Hz. İbrahim kabile.

Ḥased mü kıurlar kişilerge, ol nerse üze kim birdi anlarğa Tengri, faʼzındın; birdük İbrāhīm kabilesingä kitābnı taqı şerīʼ atnı, taqı birdük anlarğa mülk uluğ. [164a]/1=N:54

İbrāhīm kabilesi: Hz. İbrahim soyu.

Ḥaḳīkat üze Tengri üdürdi Ādemʼni taqı Nūḥʼnı taqı İbrāhīm kabilesin taqı ʼİmrān kabilesin ʼālemler üze. [99b]/4=A:33

İbrāhīm ornu: Kabe'deki Hz. İbrahim'in yeri, Makam-ı İbrahim. Hac ibadetinin yapılması sırasında ziyaret edilen yerlerden biri, Harem diye bilinen alan, Hz. İbrahim'in Kâbe'yi inşa ederken iskele olarak kullandığı ve halkı hacca davet ederken üzerine çıktığı taşın bulunduğu alan. *Anıng içinde nişānlar açuqlar İbrāhīm ornu.* [115b]/1=A:97

İbrāhīmning ornu: Hz. İbrahim'in Kâbe'deki yeri. Makam-ı

İbrahim.

Taqı tutuğ İbrāhīmning ornındın namāz kılgu yer. [31a]/5=B:125

ʼibret (Ar.): Kötü bir olaydan alınması gereken sonuç, uyarıcı sonuç, ibret.
Ḥaḳīkat üze anıng içinde ʼibret bar közler eyeleringe.
[94a]/3=A:13

icābet (Ar.): Kabul etme, icabet.

icābet qıl- 1. İcabet etmek.

(Ar. icābet, Far.) *Taqı ol vaqtın kim sorsa sanga kıllarım mindin men yaqın men icābet kılar men duʼā kılgannıng duʼāsını kaçan kim ündese mini.*
[50a]/4=B:186

2. Kabul etmek, icabet etmek.

(Ar. isticābet, Far. pāsuḡ dāden) *Anlar kim icābet kıldılar Tengriğā taqı yalawaçğa mindin song kim tegdi anlarğa baş.* [135b]/2=A:171

iç:

1. Ara, iç.

(Ar. fi, Far. der) *Minnet kıldı Tengri bitgenler üze ol vaqtın kim ıdıtı anlar içinde yalawaç. [133a]/5=A:164*

2. Husus, konu.

(Ar. fi, Far. der) *Keçürgül anlardın taqı yarlıkayu tilegil anlarning üçün taqı kengeşgil anlar birle iş içinde. [132a]/4=A:159*

3. İç, gönül, kalp.

(Ar. fi, Far. der) *Taqı biling haqikat üze Tengri bilür anı kim si-zing içingizde turur. [70b]/2=B:235*

iç döst: Sırdaş.

(Ar. biñānet, Far. dōsti) *Ey anlar kim bittiler; tutunmang iç döst sizdin bisre. [121a]/3=A:118*

iç döst tutun:- Sırdaş edinmek, sırdaş tutmak.

Ey anlar kim bittiler; tutunmang iç döst sizdin bisre. [121a]/3=A:118

iç-:

İçmek.

(Ar. şurb, Far. âşâmiden) *Kim kim içse andın ermes mindin taqı kim tatmas andın haqikat üze mindin meger ol kimerse kim awuç-ladı bir awuçnı eligi birle. [75a]/5=B:249*

(Ar. şurb, Far. âşâmiden) *Taqı ying taqı içing açuğ bolgınça sizge aq yiplük ya'nı fecr-i şâdıq kâra yiplükdin ya'nı fecr-i kâzibdin tangdın. [51a]/1=B:187*

içesi nerse: İçecek, meşrubat.

(Ar. şarâb, Far. âşâmideni) *Bağtıl ta'âmungka taqı içesi nersengke aynamadı. [80b]/1=B:259*

içesi yer: İçilecek yer, içme yeri.

(Ar. meşrab, Far. âb-ħôrħôr) *Bildi tegme bir ki-siler içesi yerlerin. [14a]/1=B:60*

içürmek:

İçirme.

(Ar. şaky, Far. âb dâden) *Taqı ol vaqtın kim suw içürmek tiledi Mūsâ kavminge. [13b]/3=B:60*

İdi:

Rab, İlah.

(Ar. Rabb, Far. Perverdigâr) *Anlar kim bittiler bilürler haqikat üze ol haq turur anlarning İdisindin. [5a]/2=B:26*

İdi tutun-:

İlah edinmek, ilah tutunmak.

Taķı tutunmasa pāremiz pāreni İdiler Tengridin öngin. [107a]/4=A:64

(Ar. Rabb, Far. Perverdigār) *Tilegil bizing üçün İdingdin, çıkarsun bizge nersedin ündürür yer.* [14a]/5=B:61

İdige nisbetlig bol-:

İlmiyle amel eden âlimlerden olmak.

Bolmadı yaratılmışğa birse anga Tengri kitābnı taķı ĥikmetni taķı peygāمبرلıķnı aysa kişilerge; “bolung kullar manga Tengridin bisre taķı ançası bar; “bolung İdige nisbetligler mung birle kim ögretür erdingiz kitābnı taķı munung birle kim okıyur erdingiz.” [111a]/5=A:79

İdige nisbetlig: 1. İlmiyle amel eden âlim, örnek kul, veli insan.

(Ar. rabbāniyy, Far. ĥudāy perest) *Bolmadı yaratılmışğa birse anga Tengri kitābnı taķı ĥikmetni taķı peygāمبرلıķnı aysa kişilerge; “bolung kullar manga Tengridin bisre taķı ançası bar; “bolung İdige nisbetligler mung birle kim ögretür erdingiz kitābnı taķı munung birle kim okıyur erdingiz.”* [111a]/5=A:79

(Ar. ribbiyy, Far. girevide) *Taķı neçe köp peygāمبرdin, öldürüşti anıng birle İdige nisbetligler, köp.* [127b]/4=A:146

İdige nispetlig: 2. Din adamı.

(Ar. rabbāniyy, Far. ĥudāy tersāy) *Eger yıǵmasa erdi anlarını, İdige nispetligler taķı dānişmendler, aymaqlarındın yazuķnı, taķı yimeklerindin ĥarāmı.* [197b]/4=M:63

İle-:

Beslemek.

(Ar. , Far. ĥudāy perest) *Taķı aydı İbrāhım; ey igitlegen Tengri; körküzgöl manga neteg tırgürsün ölüglerni.* [81a]/1=B:260

igitlegen Tengri: Besleyen Tanrı.

(Ar. Rabb, Far. Perverdigār) *Taķı aydı İbrāhım; ey igitlegen Tengri; körküzgöl manga neteg tırgürsün ölüglerni.* [81a]/1=B:260

iglen-: Acı duymak.
(Ar. elem, Far. derd şoden) *Eger iglenür ersengiz, haқиқat üze anlar iglenürler, neteg kim iglenür siz.* [182a]/1=N:104

iglig: Acıtıcı, ağrıttıcı, acıklı, ızdırap verici.
(Ar. elim, Far. derdnāk) *Aymang rā'inā tip taқı ayding köygül taқı işitgil taқı kāfirlerğa kın bar iglig.* [25a]/1=B:104

iglig kın: Büyük azap, acıtıcı, ızdırap verici, elem verici azap.

(Ar. 'azābün elim, Far. şikence-i derdnāk) *Taқı anlarğa kın iglig.* [137a]/2=A:177

ihtiyār (Ar.): Seçme, tercih.

ihtiyār kıl-: Seçmek.

(Ar. riżvān, Far. pesendiden) *Bu kün tükel kıldım sizge dīningizni taқı tükel kıldım sizing üze ni' metimni taқı unadım, ya' ni ihtiyār kıldım sizge Müsülmānlıqı, dīn.* [248a]/1=M:3

ikāmet (Ar.): İkamet, ikamet etme.

ikāmet kıl-: Uygulamak, yapmak, yerine getirmek.

(Ar. ikāmet, Far. ser-pāy) *Taқı ol vaқtın kim bolsang anlar içinde taқı ikāmet kılsang anlarğa namāznı, kopsun bir ögür anlardın sening birle taқı alsunlar sāzlarını.* [180b]/2=N:102

ikāmet kılgu yer: Sığınılacak yer, oturulacak, barınılacak yer.

(Ar. meşvā, Far. bāş) *Taқı neme yawuz zūlm kılğanlarıning ikāmet kılgu yeri.* [129a]/1=A:151

ikāmet kılı bil-: Yapmak, yerine getirmek.

(Ar. ikāmet, Far. pāy dāden) *Taқı revā bolmas sizge kim alsangız ol nersedin kim birdingiz anlarğa nerseni meger kim qorqsalar ikāmet kılı bilme-seler yığğlarını Tengrining.* [66b]/1=B:229

iki: İki.

(Ar. işneyn, Far. du) *Sekkiz cüft; koylardın iki taқı keçilerdın iki.* [237b]/2=E:143

iki cem': İki topluluk.

Haқиқat üze anlar kim i' rāz kıldılar sizdin iki cem' satqıştuķı küninde haқиқat üze tayınmaq tiledi anlardın İblis ol nersening pāresi birle kim qağğandılar. [131a]/1=A:155

iki elig: İki el.

Bağlandı eligleri taķı la'net kıldılar anıng birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, ħarc kıılır ne-teg tilese. [198a]/3=M:64

iki eligi yayılmış: İki eli de açıķ olan, cömert, ihsan sahibi (Allah).

Bağlandı eligleri taķı la'net kıldılar anıng birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, ħarc kıılır ne-teg tilese. [198a]/3=M:64

iki er: İki erkek.

Eger bolmasalar iki er; bir er iki tişı ol kimerse-din kim rāzi bolursuz. [89b]/5=B:282

iki kat: İki kat.

Ol būstān sıfāt mengizlig kim yüksek yerde tegdi anga uluğ katrelig yağmur taķı ketürdi mīvesini iki kat eger tegmese anga uluğ katrelig yağmur çiyseğ. [83a]/5=B:265

iki öğür:

İki topluluk.

(Ar. -humā, Far. -şān) Ne turur sizge münāfiķlar içinde, iki öğür? [174b]/2=N:88

iki ökçesi üze ewrül-: Tekrar geçmişe dönmek.

Taķı kıılmadıķ ol kıableni kim erding anıng üze meger bileling üçün ol kimerse kim uyar yalawaçaķa ol kimerse-din kim ewrülür iki ökçesi üze. [37a]/2=B:143

iki tişı: İki kadın, iki kız.

Taķı eger bolsalar erseler erenler taķı tişiler erkeķge iki tişining ülüşı mengizlig. [267a]/5=N:176

ikeğü:

İkisi.

(Ar. -humā, Far. -şān) Tayındurdı ol ikeğünü İblis anđın. [8a]/1=B:36

ikin ikin:

İkişer ikişer.

(Ar. meşnā, Far. dugān dugān) Taķı eger qorķsangız kim 'adl kıılmasangız öksüzler içinde, nikāh kıılıng anı kim ħelāl boldı

sizge, tişilerdin; ikin ikin taķı üçin üçin taķı tördin tördin.
[144b]/3=N:3

ikrār (Ar.): Kabul, tasdik.
Aydı; ikrār qaldingız mu taķı aldingız mu aning üze 'ahdimni.
[112a]/1=A:81
ikrār kıı- Kabul etmek, tasdik etmek.
(Ar. ikrār, Far. ikrār kerdən) Aydı; ikrār qaldingız
mu taķı aldingız mu aning üze 'ahdimni.
[112a]/1=A:81

il: İl, memleket, diyar, yurt.
(Ar. beled, Far. şehir) Arsuqturmasun sini anlarning ewrülmeķi
kim tandılar, iller içinde. [142b]/2=A:196
(Ar. mişr, Far. şehir) İning ilge. [14b]/3=B:61

iley: Ön, ön taraf.
(Ar. beyne yedey, Far. piş) Bilür anı kim ileylerinde turur taķı anı
kim artlarında turur. [78a]/3=B:255
(Ar. beyne yedey, Far. piş) Taķı kılduķ anı 'ibret ya' nı yıgılmaķ
ol nersege kim ileyinde turur taķı ol nersege kim songında tu-
rur. [16a]/5=B:66
Taķı uydurduķ izleri üze Meryem oğlı 'isā'nı, rāstlağan aning ile-
yinde anın turur, Müsā kitābındın. [217b]/2=M:46

ilk: İlk, baş, en önce, birinci.
(Ar. ewvel, Far.) Halk üçün qodulğan ewnüñ ilki ol kim Mekke'de
turur bereketliğ taķı köni yol 'ālemlerğa. [115a]/5=A:96
Taķı ewürer miz köngüllerini taķı közlerini, neteg kim bitmediler
anga ilk kezigde, taķı qoyar miz anlarnı boynağulukları, içinde
mütaḥayyır bolurlar. [226b]/5=E:110

illeş-: Barışmak.
illeşmek: Barışma, barış.
(Ar. selm, Far. āştı) Eger saçılınmasalar sizdin taķı kemişmeseler
sizing tapa illeşmekni taķı yığnasalar eliglerini, tutung anlarnı taķı
öldüring anlarnı, qayda kim buldunguz anlarnı. [176a]/4=N:91

'ilm (Ar.): İlim.
Taķı uzunluğ yanındın 'ilm içinde taķı ten içinde.
[74b]/3=B:247

‘ilm ve ‘amel (Ar.): Hikmet.

Birür ‘ilm ve ‘amelni kimgə kim tilese. [84b]/5=B:269

ilt-:

Gidermek, yok etmek, ortadan kaldırmak.

(Ar. izhāb, Far. burden) *Eger tilese iltgey sizni, taqı song qoğğay songuzdın, ol nerse kim tileyür neteg kim yarattı sizni öngin eren- lerning oğlanlarındın. [233b]/5=E:133*

ilük:

Kulp, ilik.

(Ar. ‘urvat, Far. güşe) *Kim kim kâfir bolsa şeytânğa taqı bitse Tengriğa yapuştı i‘timâdlıq ilükke yoq ayrılmak anga. [78b]/4=B:256*

İlyās:

Hz. İlyas peygamber. Kur’an-ı Kerim’de ismi geçen peygamberlerden biri. Hz. Musa (a.s.)’dan sonra gelen nesebi Hz. Harun (a.s.)’a dayandığı rivayet edilen bir İsrailoğulları Peygamberi. İlyas (a.s.) Peygamber olarak gönderildiği insanları dine davet etmiştir: “(Hz. İlyas) milletine: “Allah’a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Yaratanların en iyisi olan, sizin de Rabbiniz önceki babalarınızın da Rabbi bulunan Allah’ı bırakıp da Ba’l putuna mı taparsınız?” demişti

Ayet-i Kerime’de geçen “Ba’l” o kavmin tapındığı putun ismidir. Oturduğu şehirlerinin ismi “Bek” olan bu halkın, tapındıkları puttan dolayı şehirlerinin isminin “Ba’lebek” olduğu rivayet edilmektedir.

Rivayete göre Hz. İlyas İsrailoğullarına Hızkıl (a.s.)’dan sonra gönderilmiştir. İnsanları Allah’a imana çağıran Hz. İlyas, kavminin Ba’l putuna tapmamasını emretmiştir. O bölgenin kralı önce iman etmesine rağmen daha sonra irtidat ederek Hz. İlyas (a.s.)’ı öldürmeye kalkmıştır. Ancak şurası unutulmamalıdır ki bu rivayetler İsrailoğullarının Tevrat kökenli rivayetleridir. İşin doğrusunu en iyi Allah bilir Hz. İlyas (a.s.)’ın, Hızır (a.s.) ile yılda bir kez buluştuğuna inanılır, halk arasında bu buluşma Hızır İlyas (Hıdrellez) şeklinde simgelenmiştir.

Taqı Zekerıyyā’nı taqı Yahyā’nı taqı ‘isā’nı taqı İlyās’nı tegme biri yahşılardın. [242b]/1=E:85

imām (Ar.):

İmam, önder.

(Ar. imām, Far. pişvā) *Anlar aydı; haqıqat üze men kılğan men kişilerge imām ya’nı uymağğa sezā kişi. [31a]/2=B:124*

İmān (Ar.): İman.

(Ar. imān, Far. imān) *Taķı kim kim teğsürse küfni imān birle, azdı yolnuñ könisindin.* [26a]/1=B:108

(Ar. imān, Far. namāz) *Taķı ermedi Tengri zāyi' kılmaq üçün imāningizni.* [37a]/4=B:143

İmān ketür-: İman etmek, iman getirmek.

(Ar. imān, Far. gireviden) *Anlardın kimerseni kâfir imān ketürdi taķı anlardın kimerseni kâfir boldı.* [77a]/5=B:253

Buyurur musuz kişilerge edgüllükni, ya'ni imān ketürmekni taķı unutursuz özüngizni. [9b]/5=B:44

‘İmrān: Hz. Meryem’in babası; Hz. İsa’nın dedesinin adı.

Haķıķat üze Tengri üdürdi Ādem’ni taķı Nüh’nu taķı İbrāhım kabilesin taķı ‘İmrān kabilesin ‘ālemler üze. [99b]/4=A:33

‘İmrān kabilesi: İmran soyu.

Haķıķat üze Tengri üdürdi Ādem’ni taķı Nüh’nu taķı İbrāhım kabilesin taķı ‘İmrān kabilesin ‘ālemler üze. [99b]/4=A:33

in-: İnmek.

(Ar. hubūt, Far. furūd āmeden) *Taķı ayduk; iningler, pārengiz pāreğa düşmen.* [8a]/2=B:36

in: En, genişlik.

(Ar. ‘arz, Far. pehnā) *Taķı iwiñg yarlıķamak tapa İdingizdin taķı uçmaqça aning ini (3) kökler taķı yer anuķ kılındı saķıñanlarğa.* [124b]/2=A:133

ingen: Pek, gayet, çok.

(Ar. qalil, Far. nık endek) *Sürdi anlarını Tengri küfrileri birle (2) taķı ingen az biterler.* [270b]/2=B:88

İncil:

İncil. Allah tarafından Hz. İsa’ya gönderilen; Tevrat’ın aslını doğrulayan Kur’an-ı Kerim tarafından tasdik edilen ve bir anlamı da “yol gösterici, aydınlatıcı” olan (el-Maide, 5/46-48), dört büyük kitaptan birisi. Yunanca “Evangelion”; iyi haber, müjde demektir. Esas itibarıyla Hz. İsa’nın hayatını, mucize ve faaliyetlerini, söylediği hikmetli sözleri, tebliğ etmiş olduğu şeriat hakkındaki peygamberane hakikatları anlatmak için kullanılmıştır. Bu kelime ile ilk hristiyanlar; İsa’nın insanlara bildirisini, onları kötülük ve

günahtan kurtarmağa ve selamete götürmeğe geldiğine dair vadinini anlatmış ve adlandırmışlardı. Hz. İsa da onu; “Tanrı’nın Krallığı’nın müjdesini (iyi haberini) duyurma” olarak tanımlar. Her ne kadar Kur’an-ı Kerim, Hz. İsa’ya gönderilen İncil’i tasdik ederse de, bugünkü İncillerin Hz. İsa’ya gönderilen İncil’in tahrif edilmiş şekilleri olduğuna ayetlerde şöyle işaret edilir: “İncil sahipleri Allah’ın onda indirdiği ile hükmetsinler. Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar fasık olanlardır” “Onların izleri üzerinden peygamberlerimizi ardarda gönderdik; Meryem oğlu İsa’yı da ardlarından gönderdik ve ona İncil’i verdik; ona uyanların gönüllerine şefkat ve merhamet duyguları koyduk; üzerlerine bizim gerekli kılmadığımız fakat kendilerinin güya Allah’ın rızasını kazanmak için ortaya attıkları ruhbaniyete bile gereği gibi riayet etmediler; içlerinde inanmış olan kimselere ecirlerini verdik; ama çoğu yoldan çıkmışlardır” (el-Hadid, 57/27). Geçmiş peygamberlerde olduğu gibi, Hz. İsa’nın sağlığında da İncil, yazılı kitap hâline getirilmemiştir. Çünkü İsa (a.s)’ın tebliğ süresinin kısa oluşu ve yaşadığı devrin şartları buna elvermiyordu. Bugün kilisece kabul edilmiş dört resmi İncil vardır: Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleri. Bunların Havarilerden geldiği ve sahih olduğu kabul edilir. Bunlardan ilk üçü -birtakım ayrıntılara rağmen- ana mesele ve bölümlerinde birbirlerine yakındırlar. bunlar, “aynı bakış açısıyla yazılmış anlamında”, “Sinoptik” İnciller adı verilir. Bu üç İncil, zaman bakımından dördüncü İncilden öncedirler. Dört incil ve yazarları şunlardır: Matta İncili; 28 baktır. Matta, Havarilerden biri olup, M. 70 yılında Hristiyanlığı yaymak için yerleşmiş olduğu Habeşistan’da ölmüştür. İncilde Hz. İsa’nın Mesihliği üzerinde durur. Markos İncili: Markos, Havarilerin reisi olan Petrus’un talebesidir. Hristiyanlığı yaymak için yerleşmiş olduğu Mısırda M. 62 yılında ölmüştür. İncili 16 bab olup Hz. İsa’nın hayatından bahsetmektedir. Luka İncili: Doktor veya ressam olduğu söylenen Luka, Pavlos’un talebesidir, Havari değildir. İncili M. 60 yıllarında yazmıştır. 24 baktır. İsa’nın hayatı ve tebliğ ettiği şeylerden bahsetmektedir. Yuhanna İncili: 24 bab olan bu incili yazarın Yuhanna’nın talebesi olduğu sanılmaktadır. Bu İncil’de İsa’nın, Allah’ın oğlu olduğu tezi üzerinde ısrarla durulmaktadır. Aslında bugün elimizde bulunan İncil’de bu dört incilin dışında 23 incil daha olup toplam 27 incilden meydana gelmiştir.

Halbuki Allah'ın Hz. İsa'ya indirmiş olduğu İncil birdir. Kur'an-ı Kerim'de semavî kitaplardan ve İncil'den şöyle bahsedilmektedir: "Sana kitabı hak ile ve kendinden öncekini doğrulayıcı olarak indirdi. Bundan önce de insanlara doğru yolu göstermek için Tevrat ve İncil'i indirmişti. (Doğruyu ve eğriyi birbirinden) ayırdeden (kitaplar)ı da indirdi. Allah'ın ayetlerini inkâr edenler için mutlaka çetin bir azap vardır. Allah daima üstündür ve öc alandır" *Tağı birdük biz Meryem oğlu 'isâ'ka açuq hüccetlerini tağı kuvvetlendürdük anı Cibril birle yâ İncil birle.* [77a]/2=B:253

indür:- İndirmek.

(Ar. inzâl, Far. furû fristâden) *Tağı biting ol nerse kim indürdüm rāstlağan ol nerseni kim sizing birle.* [9a]/4=B:41

indürül:- İndirilme.

indürülmüş: İndirilmiş, nüzul olmuş.

(Ar. munzel, Far. furû fristâde şode) *Tengrining öngini mü isteyür siz, hâkim; tağı ol ol kim indürdi sizing tapa kitâbnı ayırtlanmış, tağı anlar kim birdük anlarğa kitâbnı, bilürler hâķiķât üze ol indürülmüş İdingdin, hâķ birle; tağı bolmağıl şekk tutuğlılardın.* [228a]/3=E:114

inek: İnek.

(Ar. bekarat, Far. gāv) *Hâķiķât üze Tengri buyurur sizge boğazlasangız inekni.* [16b]/2=B:67

inķiyād (Ar.): Boyun eğme, boyun bükme, teslim olma.

inķiyād kıl:- Boyun eğmek, boyun bükme, teslim olmak.

(Ar. islām, Far. gerdan dâden) *Hüküm kıılır aning birle peygamberler, anlar kim inķiyād kıldılar, ya'nî müsülman boldılar; anlarğa Cuhüd boldılar; İdige nisbetligler tağı dānişmendler; ol nerse birle kim beklemek tilendiler, ya'nî saklamak Tengrining kitâbindın; tağı erdiler aning üze tanuqlar.* [216a]/4=M:44

î rāz (Ar.): Yüz çevirme, başka tarafa dönme, vazgeçme.

(Ar. , Far.) *Tağı eger î' rāz kılsalar hâķiķât üze sening üze tegürmek.* [96a]/5=A:20

i' rāz kıl-: Yüz çevirmek, yüz dönmek.
(Ar. tevallî, Far. rûy gerdāniden) *Taķı eger i' rāz kılsalar ھاқиқat ۛze sening ۛze tegۛrmek.*
[96a]/4=A:20

i' timād (Ar.): Güven, itimat.
Kim kim kâfir bolsa şeytānga taķı bitse Tengriğa yapuşı i' timādliĝ ilۛkke yoķ ayrılmaķ anga. [78b]/4=B:256

i' timādliĝ: Güvenilir, sağlam.
(Ar. vuşkā, Far. üstüvār) *Kim kim kâfir bolsa şeytānga taķı bitse Tengriğa yapuşı i' timādliĝ ilۛkke yoķ ayrılmaķ anga.*
[78b]/4=B:256

irig: Kaba ve sert tabiatlı (insan).
(Ar. ĝalîz, Far. düřüšt) *Taķı eger bolsa erding irig, kõngli katıĝ taķılĝaylar erdi yōrengdin.* [132a]/2=A:159

'isā: Hz. İsa peygamber. Dört büyük Peygamberden birisidir. Hakiki Hristiyanlık dininin peygamberidir. Kur'an-ı Kerim'de meziyet ve senası geçmektedir. İncil, mukaddes kitabıdır. Vahiy ile kendine gönderilmiştir. Ancak kendisinden sonra Havarileri tarafından yazılmıştır.

Taķı birdۛk Meryem oĝlı 'isā'ka açuķ hۛccetlerni taķı kuvvetlendۛrdۛk Cibril birle. [270a]/2=B:87

'isā kitābı: İncil.

Birdۛk anga 'isā kitābındın. [217b]/3=M:46

İshāk (Ar.): Hz. İshak peygamber. "Hazret-i İshak, İbrahim Aleyhisselam'ın ikinci oĝludur. Sare'nin çocuĝu olmuyordu. Hazret-i İsmail doğduĝu zaman mahzun olmuştu. Hak Teala Hazretleri lutfetti. Sare de ihtiyarlıĝı zamanında Hazret-i İshak'ı doğurdu. İbrahim (a.s)'ın Hz. Sâre'den doğan ikinci oĝlu. Hz. Sâre'nin çocuĝu olmadıĝı için kocasına cariyesi Hacer'i hediye etmiştir. Hz. Hacer Hz. İsmail'i doğurunca, Hz. Sâre üzölmüştür. Hz. İbrahim yüz yirmi yaşında Hz. Sâre doksan yaşında iken Allah'ın bir lutfu ve mucizesi olarak İshāk (a.s) doğmuştur.

Aydılar, tapunur miz İqingge taķı atalarngning İçdisige, İbrāhımnung taķı İsmā'il'ning taķı İshāk'ning bir ök İdige. [33b]/5=B:133

Taķı vahy kılduķ İbrāhım tapa taķı İsmā'il tapa taķı İshāk tapa taķı Ya'ķūb tapa taķı oĝul oĝullarına taķı 'isā tapa taķı Eyyūb

*tapa taqı Yünüs tapa [263a1] taqı Hārūnga taqı Süleymānga taqı
birdük Dāvūdğa Zebūr'ın. [262b]/4=N:163*

İslām (Ar.): İslam, İslam dini.
*Taqı kim istese İslām'dın önginni dīn qabūl qılınmağay andın taqı
ol cihānda yoqalğanlardın. [113a]/2=A:85*

İsmā'il (Ar.): Hz. İsmail.
*Taqı 'ahd qıldıq ya'ni buyurduq İbrāhim tapa taqı İsmā'il tapa
kim artıng ewūmni tezgingenlerge taqı peyvestelik qılğanlar taqı
rükū' qılğanlarğa, (3) sücūd qılğanlarğa. [31b]/1=B:125*

isrāf (Ar.): İsrāf.
isrāf qıl-: İsrāf etmek.
*(Ar. isrāf, Far. güzāfgārī kerdin) Yīng mīvesindin,
ol vaqtın kim mīve qılsa, çıqarsa taqı biring
haqqını biçmekining küinde taqı isrāf qılmang.
[237a]/3=E:141*
isrāf qılğan: İsrāf eden, müsrif.
*(Ar. musrif, Far. güzāfgār) Haqīkat üze Ol, isrāf
qılğanların süwmes. [237a]/3=E:141*

iste-: İstemek, dilemek.
*(Ar. buğyet, Far. h'āsten) [268a]/5=M:2 İsteyürler artuqluknı an-
larning İdisindin taqı hoşnūdluqnı.
(Ar. ibtiğā', Far. h'āsten) Taqı kişilerdin kimerseni bar kim satar
özini Tengrining hoşnūdluğın isteyü. [58a]/1=B:207*
istemek: İzleme, takip etme.
*(Ar. ibtiğā', Far. h'āsten) Taqı süstlük qılmang
erenlerning istemekı içinde. [182a]/1=N:104*

istizā (Far.): Zarar, ziyan, eza.
*(Ar. zirār, Far. gezend resāniden) Taqı tutmang anlarını istizā üçün
zūlm qılmağınız üçün. [67b]/2=B:231*

iş: İş, emir, buyruk.
*(Ar. emr, Far. kār) Keçürgül anlardın taqı yarlıkayu tilegil anlar-
ning üçün taqı kengeşgil anlar birle iş içinde. [132a]/4=A:159
(Ar. 'amel, Far. kār) İcābet qıldı anlarğa anlarning İdisi; haqīkat
üze men zāyi' qılmas men işlegening işini sizdin, erkekdin yā ti-
şidin, pārengiz pāredin. [141b]/5=A:195*

iş eyeleri: İdareciler.

Ey anlar kim anlar kim bittiler; boyun süng Tengriğa, taqı boyun süng yalawaçğa, taqı iş eyeleringe sizdin sizdin. [165b]/2=N:59

işāret (Ar.):

Belirti, iz, işaret.

(Ar. remz, Far. işāret) *Aydı; sening nişāning kim sözlemeseng ki-silerge üç kün meger işāret. [102a]/1=A:41*

işāret kıl-:

İşāret etmek.

(Ar. ihā', Far. işāret kerden) *Taqı aning mengizlig kılduq, tegme bir peygamberğa düşmen, ādemiler İblislerin taqı perīning, işāret kılur pārelerini pāreğa söznüng bezekini, aldamaq. [227a]/5=E:112*

işit-:

İşitmek, duymak.

(Ar. sem', Far. şeniden) *Aymang rā'inā tip taqı ayding köygül taqı işitgil taqı kāfirlerğa kın bar iglig. [24b]/5=B:104*

(Ar. sem', Far. şeniden) *Taqı aydılar; işittük taqı boyun sü-dük yarlıkamaqıng İdimiz, taqı sening tapa oq kaytmaq. [90a]/3=B:285*

işitgen: İşiten (Allah).

(Ar. sem', Far. şinevā') *Taqı Ol işitgen, bilgen. [35a]/4=B:137*

işittürül-:

İşittirilmek, duyurulmak.

(Ar. , Far.) *Anlardin kim Cuhūd boldılar, kıştururlar kelimelerini orunlarındın taqı ayturlar; işittük biz taqı yazduq, taqı işitgil işittürülmedin taqı küygül bizge, büktürü yā tolgayı tilleri birle, taqı 'ayb kılmaq dīn içinde. [161b]/4=N:46*

işle-:

İşlemek, yapmak.

(Ar. 'amel, Far. kerden) *Haqīkat üze anlar kim bittiler tili birle; taqı anlar kim Cuhūd boldılar taqı Tersālar taqı dīndin çıqğanlar; kim kim bitse Tengriğa, kıyāmet künge taqı işlese yahşı işni, anlarğa sevābları anlarning İdisi katında. [15a]/5=B:62*

işlegen: Yapan, eden, işleyen.

(Ar. 'āmil, Far. kār konende) *İcābet kıldı anlarga anlarning İdisi; haqīkat üze men zāyi' kılmas*

*men işlegening işini sizdin, erkekdin yâ tişidin,
pārengiz pāredin. [141b]/5=A:195*

it: Et.
(Ar. lahm, Far. gōšt) *Hakikat üze harām kıldı sizing üze ölügse
anı taķı kanni taķı tonguz itini taķı ol nerseni kim ün kılındı aning
birle Tengridin önginge. [45b]/2=B:173*

‘ivaż (Ar.): Bedel, karşılık.
*Taķı bedel kılmang benim āyātlarım birle az ‘ivażnı.
[9b]/1=B:41*

iw: Ev. krş. ew.
(Ar. beyt, Far. hāne) *Taķı haber birür men sizge ol nerse birle
kim yirsüz taķı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwleringiz içinde.
[104a]/2=A:49*

iw-: İvmek, acele etmek, yarışmak.
(Ar. musāra‘at, Far. şitābiden) *Taķı iwüing yarlıkamaķ tapa
İdingizdin taķı uçmaķķa aning ini kökler taķı yer anuķ kılındı
saķınğanlarğa. [124b]/1=A:133*
(Ar. se‘y, Far. şitāfiden) *Andın song kılıl tegme bir dağ üze an-
lardan pāreni andın song ündegil anlarını kelgeyler sanga iwse.
[81a]/5=B:260*
(Ar. te‘accul, Far. şitāb kerden) *Kim kim iwse iki kün içinde yoķ
yazuķ aning üze. [57a]/1=B:203*
iwmek: Acele etme, ivme.

(Ar. fevr, Far. rūy) *Ya‘nı tap kelür eger şabr
kılsangız taķı saķınsangız taķı kelseler sizge
iwmeklerindin bu meded birgey sizge İdingiz
biş ming birle ferıştelerdin, nişān kılğanlar.
[123a]/3=A:125*

iz: İz.
(Ar. eşer, Far. pey) *Taķı uydurduķ izleri üze Meryem oğlı
‘isā‘nı, rāstlağan aning ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın.
[217b]/1=M:46*

K, K

Kabile, boy, sınıf, hanedan.

(Ar. āl, Far. kes) *Fir‘avn kabilesining ‘ādeti mengizlig.* [93a]/5=A:11

Başlık, mehir.

(Ar. ferizat, Far. ferizat) *Turursuz ançağa tegrü kim kesgey siz anlargä kâbîn.* [70b]/5=B:236

Onay, kabul.

(Ar. qabül, Far. pezir) *Qabül kılgıl mindin haqıqat üze sen sen işitgen, bilgen.* [100a]/2=A:35

qabül qıl-: Kabul etmek.

(Ar. teqabbul, Far. pezir kerden) *Ey İdimiz qabül kılgıl bizdin.* [32a]/4=B:127

Qabül kılgıl mindin haqıqat üze sen sen işitgen, bilgen. [100a]/2=A:35

Taqı aldı Ādem İdisindin kelimelerini taqı tevbesin qabül qıldı. [8a]/5=B:37

qabül qılın-: Kabul edilmek.

(Ar. qabül m., Far.) *Taqı qabül qılınmas andın şefā‘at, taqı alınmas andın yuluğ, taqı yārī birilmesler, taqı ‘azabdın men‘ qılınmaslar.* [10b]/3=B:48

(Ar. teqabbul, Far. bed refte şoden) *Taqı oquğul anlar üze Ādem‘ning iki oğlının haberin haq birle; ol vaqtın kim qurbân qıldılar, qurbânı qabül qılındı ol ikide birisindin taqı qabül qılınmadı taqı birisindin aydı; öltürgey men sini.* [210a]/5=M:27

Kazanmak, sahip olmak.

(Ar. kesb, Far. verziden) *Andın songra tükel tegrülür ol nerseni kim qağğandı.* [132b]/5=A:161

(Ar. kesb, Far. verziden) *Anlargä ol kim qağğandılar taqı sizge ök ol kim qağğandingız.* [34a]/2=B:134

qağğangan: Kazanan.

(Ar. mukterif, Far. verzidkār)

*Taḳı munung üçün kim kıssa
aning tapa anlarning köngül-
leri kim bitmesler ol cihānga,
taḳı hoşnüd bolsalar anı ya' nī
unasalar taḳı qaḏğansunlar üçün
anı kim anlar qaḏğanganlar.*
[227b]/5=E:113

qaḏğū:

Kaygı, keder.

(Ar. ḡamm, Far. endüh) *Cezā birdi sizge qaḏğūnı, qaḏğū
birle; munung üçün kim qaḏğurmasang ol nerse üze
kim fevt boldı sizdin taḳı ol nerse üze kim tegdi sizge.*
[129b]/4=A:153

qaḏğur-:

Kaygılanmak.

(Ar. ḡazen, Far. endühg'in kerden) *Yok korkuğ olarning üze taḳı
anlar qaḏğurmaslar.* [8b]/4=B:38

qaḏğurt-:

Kaygılandırmak.

(Ar. ihmām, Far. endühg'in kerden) *Andın song indürdi sizing üze
qaḏğudın songra emnni, ımızğanmaḳnı; kelür bir ögürge, sizdin
taḳı bir ögür qaḏğurttı anlarını özleri.* [130a]/3=A:154
Eger yokasa sizlerge eḏğülük qaḏğurtur anlarını.

[122a]/2=A:120

*Ey anlar kim bitiler; sormang nerselerdin eger āşkārā kılınsa
sizge, qaḏğurtğay sizni.* [258a]/4=M:101

Taḳı qaḏğutmasun sini, anlar kim iwerler küfr içinde.
[136b]/2=A:176

qadr (Ar.):

Değer, kıymet.

qadrsızraq:

Daha değersiz, kıymet ve ka-
dirce daha aşağıda olan.

(Ar. ednā, Far. nezdikter ya' nī
kemter) *Aydi, teğşürmek mü tile-
yürsüz ol nerse kim ol qadrsızraq
turur ol nerse kim ol yahşıraq
turur.* [14b]/3=B:61

kâfir (Ar.):

Kâfir, iman etmeyen.

(Ar. kâfir, Far. nâ-girevide) *Korkung otđın ol kim anıng tamduķı kişiler taķı taşlar anuķ kılındı kâfirlerġa.* [4a]/4=B:24(Ar. kâfir, Far. nâ-girevide) *Hâķiķat üze anlar kim tandılar taķı öldiler taķı anlar kâfirler anlar.* [42a]/2=B:161**kâfir bol-:**

İnkâr etmek.

(Ar. küfir, Far. ne-gireviden) *Kim kim kâfir bolsa şeytāngā taķı bitse Tengriġa yapuşı i' timādhlġ ilükke yoķ ayrılmaķ anga.* [78b]/2=B:256**kâfir bolmaķ:**

Kafir olma, küfretme.

(Ar. küfir, Far. küfri) *Taķı arturġay üküşge anlardın, ol nerse kim indürüldi Tengri tapa İdingizdın, yazuķ içinde ġaddın keçmekni taķı kâfir bolmaķnı.* [198a]/5=M:64**kâfir erenler:**

Kafir kişiler, kafirler topluluġu.

(Ar. ġavmi'l-kâfirin, Far. ġürüh-i nâ-girevendegān) *Taķı ol vaķtın kim çıķtılar Cālūt'қа taķı çerigleringe aydılar; İğimiz ġoyġul bizing üze şabrnı taķı tölendür-gül ađaķlarımıznı taķı yārī birgil bizge kâfir erenler üze.* [76a]/4=B:250**kâfirlik:**

Küfür, imansızlık.

(Ar. küfir, Far. küfri) *Uyġay erdüķ sizge anlarını kâfirlikġa ol kün yaķınraķ anlardın bitmekge.* [134a]/5=A:167**kāġıd (Far.):**

Kaġıt.

(Ar. ķirtās, Far. kāġıd) *Ayġıl; kim indürdi kitābnı, ol kim keldi anıng birle Mūsā, yaruķluķ taķı köni yol kişi-lerge, kılur siz anı kāġıdlar belġürtür siz anı taķı ötersiz üküşni.* [244a]/4=E:91**kāhil (Ar.):**

Üşengeç, tembel.

(Ar. keslān, Far. kāhil) *Taķı ol vaķtın kim ġoptılar namāz tapa, ġoptılar kāhiller, körküzürler kişilerge taķı yād ķılmaslar Tengrinı meġer az.* [192b]/5=N:142

kâle (Far.): Eşya, mal, sermaye.
(Ar. metâ', Far. berh'urdârî) *Ol yakınrak tiriglikning kâlesi taqı Tengri anıng katında kaytğu yerning körklüg-lüki.* [94b]/3=A:14

kalem (Ar.): Kalem, ok.
(Ar. kalem, Far. tır) *Taqı ermeding anlarning katında ol vaqtın kim kemişürler kalemlerin ya'nı kımâr okların anlarning kayusı oğka kirür Meryem'ge.* [102b]/2=A:44

kalem kemiş-: Kalem atmak (kumar oku atmak).

Taqı ermeding anlarning katında ol vaqtın kim kemişürler kalemlerin ya'nı kımâr okların anlarning kayusı oğka kirür Meryem'ge.
[102b]/2=A:44

kamuğ: 1. Bütün, hepsi.

(Ar. cemi'an, Far. heme) *Ol turur kim yarattı sizing üçün ol nerse kim yerde turur kamuğnı.* [6a]/2=B:29

2. Toplu halde, topluca.

(Ar. cemi'an, Far. heme) *Ey anlar kim bittiler; tutung qorqunçunguznı ya'nı qorqung saqıning taqı baring ögür ögür, taşqaru baring kamuğ.* [169a]/1=N:71

(Ar. kâffeten, Far. heme) *Ey anlar kim bittiler; kiring boyun sümek içinde kamuğ.* [58a]/3=B:208

kamuğ nerse: Her şey.
Hakikat üze Tengri kamuğ nerse üze yarağlıg. [134a]/1=A:165

kamuğ nerseni bilgen: Her şeyi bilen; Allah.
Taqı ol kamuğ nerseni bilgen turur.
[6a]/4=B:29

kan: Kan, hayatı sıvı.

(Ar. dem, Far. hün) *Aydılar; kılar musuz anıng içinde ol kimerseni kim fesâd kılar anıng içinde töker kanlarını.* [6b]/2=B:30

(Ar. dem, Far. hün) *Hakikat üze harâm kıldı sizing üze ölüge anı taqı kanı taqı tonguz itini taqı ol nerseni kim ün kıldı anıng birle Tengridin önginge.* [45b]/2=B:173

kan tök:-

Kan dökmek, bozgunculuk çıkarmak.
Aydılar; kılor musuz aning içinde ol ki-
merseni kim fesād kılor aning içinde tö-
ker kanlarını. [6b]/2=B:30

Ka'b bin Eşref:

Hz. Peygamber zamanındaki müşriklerden birisi olup
Hz. Peygamber karşıtı şiirleriyle ün salmış kişi. Ayette
bu kişini adı zikredilmez. Fakat tefsirciler Tâgût sözü
ile kastedilenin bu kişi olduğunu bildirmişlerdir. Şöy-
leki münafıklardan biri, bir yahudi ile anlaşmazlığa düş-
müştü. Anlaşmazlığın çözümü için yahudi, Peygambe-
rimize başvurmaya teklif etti, münafık ise bunu kabul
etmedi. Münafık, şiirleriyle Hz. Peygamberi kötüleyen
Ka'b b. el-Eşref'i hakem yapmayı önerdi. Sahabilerden
İbni Abbas'ın ifadesine göre, ayette zikredilen "Tâgût"
ile kastedilen işte bu Ka'b'dır. Bu şahsın, Cüheyne, ya
da Eslem Kabilesinden bir kâhin olduğu yorumunda bu-
lunanlar da vardır.

Tileyürler kim hükme barışsalar Ka'b bin Eşref'ka tağı
buyuruldılar kim küft ketürseler anga. [166a]/3=N:60

Ka'be (Ar.):

Kabe, Beytullah.

(Ar. beyt, Far. hâne) Tağı angıl ol vaktın kim kıldu Ka'beni
kaytğu yer kişilerge tağı emn yeri. [31a]/4=B:125

Ka'be'ğa ıdılğan nerse: Hacda kesilen kurban.

(Ar. hedy, Far. qurbān) Ey an-
lar kim bittiler; helāl kılmang
Tengrining 'ālāmetlerin tağı tağı
harām aynı tağı Ka'be'ğa ıdılğan
nerseni. [268a]/4=M:2

Ka'be'ka ıdılğan nerse: Kurban, kurban edilen hayvan.

Hüküm kılor aning birle iki
tüzlük eyesi sizdin, Ka'be'ka
ıdılğan nerse Ka'be'ning teg-
gen yā keffāret dervişlerning
yigü nersesi; yā aning tengi,
ol rüze yanındın; tatsun üçün
işining songining yawuzluğın.
[256b]/1=M:95

Ka'be'ka uğrağanlar: Hacılar.

*Anlarning boyninga asilgan
nerselerini taqi uğrağanlarni
Ka'be'ka. [268a]/5=M:2*

ķapsa-: Kapsamak, kavramak.

(Ar. ihāṭat, Far. gird der girende) *Taqi ķapsamaslar nerseni
'ilmindin meger ol nerseni kim tiledi. [78a]/3=B:255*

(Ar. iṣṭimāl, Far. firāz giriften) *Ayǵıl; iki erkeknı mü ħarām
ķıldı yā iki tişini mü, yā ol nerseni mü kim ķapsadı anıng
üze iki tişining raĥimleri. [237b]/4=E:143*

ķapsağan: Kapsayan, kuşatan (Allah).

(Ar. muĥiṭ, Far. dānā) *Ĥaķiķat üze
Tengri, anı kim ķılurlar ķapsağan.
[122a]/4=A:120*

ķapuǵ: Kapı.

(Ar. bāb, Far. der) *Taqi kiring ķapuǵka eǵlip.
[13a]/4=B:58*

ķara: Kara, siyah.

(Ar. esved, Far. siyāh) (Ar. esved, Far. siyāh) *Taqi ying taqi
içing açuķ bolǵınça sizge aķ yiplük ya' nı fecr-i şadıķ ķara
yiplükdin ya' nı fecr-i kāzibdin tangdın. [51a]/2=B:187*

ķarabaş: Karabaş, carıye.

(Ar. emet, Far. girevende) *Taqi bitgen ķarabaş yaĥsıraķ
turur ortaķ қоşǵandın, taqi eger tangǵa ketürse sizni.
[63b]/1=B:221*

(Ar. fetāt, Far. kenize) *Taqi kim kim yaraǵı yitmese siz-
din ziyādeǵa, ya' nı māl içinde kinglikge kim, nikāh ķılsa
āzād tişilemi, bitgen tişilemi; ol nersedin kim erklendi saǵ
eligleringiz, yigit tişileringizdin ya' nı ķarabaşlaringizdin,
bitgen tişilemi. [154b]/1=N:25*

ķarangķuluķ: Karanlık.

(Ar. zulmet, Far. tārīķi) *Tengri anlarning dōsti kim bit-
tiler, çıkarur anlarnı ķarangķuluķlardın yaruķluķ tapa.
[79a]/1=B:257*

ķarangwu bol-: Karanlık olmak, kararmak.

(Ar. cenn, Far. tārīk şoden) *Ol vaktın kim qarangwu boldı (5) aning üze tün, kördi yulduzını, aydı; bu İqim. [239b]/4=E:76*

Karanlık.

Karanlık. krş. qarankuluk.

(Ar. zulmet, Far. tārīkī) *Taķı ol ol kim qıldı sizge yulduzlarnı, munung üçün kim köñülsen-giz aning birle, susuz yerning qarangwulukları içinde taķı ten-gizning. [223a]/2=E:97*

Karanlık. krş. qarangwuluk.

(Ar. zulmet, Far. tārīkī) *Ol ki-merse mü kim erdi ölüg, tır-güzdük anı taķı qıldıuķ anga yaruķ, yürüyür aning birle kişi-ler içinde, ol kimerse mengizlig kim aning şıfatı qarankuluklar içinde, ermes çıkķan andın? [230a]/5=E:122*

qarangwu:
qarangwuluk:

qarankuluk:

Karar, sükünet, durma, sabit olma.

(Ar. sekn, Far. ārām) *Aning içinde qarār bar İdingizdin taķı qalģan nerse ol nersedin kim Mūsā köki taķı Hārūn köki köttürür anı feriştelər. [75a]/1=B:248*

qarār qıl-: Güvene kavuşmak.

(Ar. itmi'nān, Far.) *Ol vaktın kim qarār qıldingız, qaza qiling namāznı. [181b]/4=N:103*

qarār qıl-: Karar kılmak, sabit olmak.

Aydı; bittim, ançası bar qarār kılsun ya' nı qarār köñgüm. [81a]/2=B:260

qarār qıl-: Yerleşmek, durmak.

Taķı aytuķ; Ey Ādem, qarār kılgıl sen taķı cüftüñg uçmaķda. [7b]/3=B:35

qarār kılgı yer: Yerleşim yeri, yerleşilen yer.

qarār (Ar.):

(Ar. mustekarr, Far. ārāmgāh....)
*Taķı ol ol kim yengile türetti sizni
 bir tendin, ķarār ķılķu yer taķı
 koķķu yir.* [223a]/5=E:98

ķarār ķılķu yer: Barınma yeri.

(Ar. mustekarr, Far. ārāmi) *Taķı
 sizge yerde ķarār ķılķu yer bar,
 taķı menfa'at alķu nirse, uzaķ
 vaķtķa tegrü.* [8a]/4=B:36

ķarār ķılķu:

Dinlenme vakti.
 (Ar. seken, Far. vaķt-i ārām)
*Tangning yaruķanı taķı tünüń
 ķılķanı ķarār ķılķu; taķı küńni
 (5) taķı aynı, saķıķ ķılķmak.
 [246b]/4=E:96*

ķarārsız ķılın-: Kararsız kılınmak, sıkıntıya düşürül-
 mek.

*Taķı taratıldılar ya'ni ķarārsız
 ķılındılar aytķınķa yalawaķ taķı
 anlar kim bittiler anıń birle.
 [60a]/5=B:214*

ķarar-: Kararmak.

(Ar. isvidād, Far. siyāhsūd) *Ol kūn aķarur yüzler taķı
 ķararur yüzler.* [118a]/2=A:106

ķarķa: Karga.

(Ar. ğurāb, Far. zāĝ) *İdıt Tengri ķarķanı; üķeleyür yer
 içinde, ķörsetsün üķün anga, [211b1] neteg öter uyası-
 ning 'avretini.* [211a]/5=M:31

ķarı: Yaşlı, yaşı ilerlemiş.

(Ar. fāriż, Far. pır...) *Aydı; ĥaķıķat üze Ol aytur; ĥaķıķat üze ol
 inek turur; ermez ķarı taķı ermez yigit.* [16b]/5=B:68

ķarın: Karın.

(Ar. baķı, Far. şikem) *Taķı bedel ķılurtar anıń birle az baķanı
 anlar yimesler ķarınlarına meger otu.* [46a]/1=B:174

- qarındaş:** Kardeş.
(Ar. ihvān, Far. birāder) *Bolmang ol kimerseler mengizlig kim (5) küfr ketürdiler taqı aydılar qarındaşlarına.* [131a]/5=A:156
- qarıştır-:** Kaynaşmak, beraber olmak.
(Ar. ħalt, Far.) *Eger qarışsangız anlarning birle uyaların-gız turur.* [63a]/2=B:220
- qarın:** bk. qarın.
- qarşı:** Karşı, -a/-e tarafa; -a/-e doğru.
(Ar. cihet, Far. kıble) *Ĥaķıķat üze men qarşı qođtum yū-zūmnı anga kim yengile yarattı köklerni taqı yerni, rāst müsūlmān.* [240b]/2=E:79
- qarşu:** Yön, taraf.
(Ar. şatr, Far. süy) *Taqı nirde kim bolsangız ewrüng yüz-leringizni angar qarşu.* [39b]/1=B:150
- qaruştur-:** Karıştırmak.
(Ar. , Far.) *Ve taqı qaruşturmang Tengri indürgenni, özüngüzdin bitigengiz birle.* [9b]/2=B:42
- qaruştur-:** Bulaştırmak, karıştırmak.
(Ar. lebs, Far.) *Anlar kim bittiler taqı qaruşturmadılar bitmeklerini küç birle ya'ñı yazuķ birle, anlar anlarğa turur kurtulmaq.* [241b]/1=E:82
- qasırqa:** Kasırğa.
(Ar. i' şār, Far. girdbād) *Taqı anga uluğluķ taqı anga za'if oğlanlar bar taqı tegdi anga qasırqa kim aning içinde ot bar taqı köydi.* [83b]/5=B:266
- kāşki (Far.):** Keşke.
(Ar. lev, Far. kāşki) *Ol kūn dōst tutar anlar kim tanchlar taqı yazdılar yalawaķa, kāşki tüz kılnsa anlarning birle yer.* [160a]/3=N:42
- kāşki (Far.):** Keşke.
Taqı aydı anlar kim uydılar; kāşki ĥaķıķat üze bizge bir kez

kim bîzārhlık alsa miz anlardın
neteg kim bîzār boldılar bizdin.
[44a]/1=B:167

kat(I):

Kat, huzur, nezd.

(Ar. 'ind, Far. nezd) *Ol kim şefâ'at kılar anıng katında meger destûrın birle.* [78a]/2=B:255

(Ar. 'ind, Far. nezd) *Kur'an-ı Kerim. Taķı ol vaktın kim keldi anlarğa kitâb (3) Tengri katında râstlağan ol ner-sege kim anlarning birle turur.* [270b]/3=B:89

(Ar. 'ind, Far. nezd) *Taķı neteg ĥakem kırlurlar sini, taķı anlarning katında Tevrât bar, anıng içinde Tengrining ĥükmi?* [215b]/5=M:43

kat(II):

Kat, misil.

(Ar. zâ' f, Far.) *Kim turur ol kim ötünç birür Tengriğa körklüg ötünç kat kat kılsa anı anga katlar köp.* [73a]/5=B:245

kat kat:

Kat kat, fazlasıyla.

(Ar. ez' âfen, Far. du çendānhā)
Ey anlar kim bittiler; yimeng ribānı kat kat kılınmış taķı saķanınıng Tengridin bolğay kim siz kırtulğaysız. [124a]/3=A:130

kat kat kıl-:

Katlamak, artırmak.

(Ar. muzâ' afet, Far. efzūn kerden) *Kim turur ol kim ötünç birür Tengriğa körklüg ötünç kat kat kılsa anı anga katlar köp.* [73a]/5=B:245

kat kılın-:

Katlanılmak, artırılmak, çoğaltılmak.

(Ar. muzâ' af, Far. du çendān kerden) *Ey anlar kim bittiler; yimeng ribānı kat kat kılınmış taķı saķanınıng Tengridin bolğay kim siz kırtulğaysız.* [124a]/3=A:130

kat kılınmış:

Artırılmış, çoğaltılmış.

(Ar. muzâ' af, Far. du çendān kerde) *Ey anlar kim bittiler; yimeng ribānı kat kat*

katı kılınmış tağı sakınmg Tengridin bolğay
kim siz kırtulğaysız. [124a]/3=A:130

Sağlam, sıkı.

krş. katık

(Ar. şedid, Far. saht) Hakiyat üze küç ya' ni kudret
Tengriğa, kamuğ, tağı hakiyat üze Tengri kını katıg.
[43b]/3=B:165

katıgılanmak:

Sıklık, ciddiyet, ehemmiyet.

(Ar. kuvvat, Far.) Tutung ol nerse
kim birdük sizge katıgılanmak birle.
[15b]/3=B:63

Katılık, sertlik.

(Ar. kasvet, Far. sahti) Ol taşlar mengizlig tağı katıgırak
katıgılık yanındın. [18a]/5=B:74

Sancı, şiddet, felaket.

(Ar. gamrat, Far. sekerat) Tağı eger körse erding, ol
oğurda kim zailimler ölümünng katıgılıkları içinde.
[245a]/5=E:93

katıgılık kıl-:

Rahatsızlık vermek.

(Ar. ihfa, Far.) Tilemesler kişilerdin
katıgılık kılur. [86a]/5=B:273

katıgılık vaqtı:

Savaşın şiddeti zamanları.

Tağı şabr kılğanlar dervişlik içinde
tağı sökellik içinde katıgılık vaqtında.
[47a]/5=B:177

katıgırak: Daha şiddetli, daha güçlü.

(Ar. eşedd, Far. saht-ter) Tağı kün
kıyâmet küninde kaytarılurlar kınning
katıgırakı tupa. [269b]/1=B:85

Yalnızca, sırf, sadece.

(Ar. hâliš, Far. bi-âmize) Tağı aydılar, ol kim bu tiweler-
ning karınları içinde bu dört adaklı cüvverler hâliš ya' ni
katıgsız erkeklerimize tağı harâm kılınmış turur cüfle-
rimiz üze. [236a]/1=E:139

katıg:

katıgılık:

katıgsız:

- katık:** Kuvvetli, sağlam. krş. katıg.
(Ar. cehd, Far. saht-ter) *Taķı aytur anlar kim bittiler; munlar mu, anlar kim ant içtiler Tengri birle, antlarning katıķnı anlar sizıng birle, bāķıl boldı ‘amelleri taķı boldı-lar ziyānlıgılar.* [220b]/3=M:53
- katla-:** Katlamak, artırmak.
(Ar. , Far.) *Kim turur ol kim ötüñç birür Tengriğa körklüg ötüñç kat kat kılsa anı anga katlar köp.* [73a]/5=B:245
- kat‘ ā (Ar.):** Kesinlikle, asla.
(Ar. len, Far. hergiz) *Taķı ol vaķtın kim aydınız ey Mūsā, şabr kılmaz miz kat‘ ā bir ta‘ām üze bir.* [14a]/4=B:61
- katrelig:** Damlalı, katreli, damlası olan.
bk. uluğ katrelig yağmur [82b]/4=B:264
- katıg:** En şiddetli, en sert, en kötü.
(Ar. sü', Far. Bed) *Taķı ol vaķtın kırtardıķ sizi Fir‘avnung hāşlarındın, tekliķ kılırlar sizge kınnıng katıgınnı.* [11a]/1=B:49
- katıgıraq:** Daha şiddetli, daha sert.
(Ar. eşedd, Far. saht-ter) *Taķı eger hāķıķat üze anlar kılsalar erdi anı kim ögütlenür-ler anıng birle, bolğay erdi bolğay erdi yahşırak taķı katıgıraq, tölendürmek ya-nındın.* [168a]/3=N:66
- katıg bol-:** Katlaşmak, sertleşmek.
(Ar. qasv, Far. saht şoden) *Andın song katıg boldı köngülleringiz andın songra.* [18a]/4=B:74
- ķavm (Ar.):** Kavim.
(Ar. ķavm, Far. gürüh) *Taķı ol vaķtın kim aydı Mūsā ķavminge.* [11b]/5=B:54
- ķayaşlıķ:** Yakınlık, akrabahık.
(Ar. ķurbā, Far. h‘ışı) *Taķı ata anağa eğgülık, taķı ķayaşlıķ eyeleringe (2) taķı öksüzlerge taķı dervişlerge taķı yawuķlıķ eyesi ķongşığa (3) taķı yırak ķongşığa taķı yandaķı ķoldaşķa (4) taķı yol eringe taķı ol nersege kim erklig boldı sağ eligleringiz.* [158b]/1=N:36

qayda:

Orada, o yerde.

(Ar. ḥayṣu, Far. āncā) *Tengri bilgenrek, qayda qılur risāletlerini.*

[231a]/3=E:124

qayda kim:

Her neredə.

(Ar. ḥayṣu, Far. her cā) *Taḳı yeng andın kingrū, qayda kim tilesengiz.*

[7b]/4=B:35

qayu vaqtın:

Ne vakit, her ne zaman.

(Ar. izā, Far. pes çün) *Qayu vaqtın oğrasang tevekkül qılğıl Tengri üze.*

[132a]/4=A:159

qayu vaqtın kim: O vakit ki.

(Ar. izā, Far. çün) *Taḳı vefā qılğanlar ‘ahdleringe qayu vaqtın kim ‘ahd qılışsalar.*

[47a]/4=B:177

Taḳı qayu vaqtın kim ewrülse taḳı qılur yer içinde fesād qılmaq üçün aning içinde taḳı qılmaq üçün ekinni taḳı uruğnı.

[57b]/1=B:205

qayt-:

Dönmek.

(Ar. irtidād, Far. gerdiden) *Taḳı kim kim kaytsa sizdin dīnindin taḳı ölse taḳı ol ḥalde kāfir turur anlar bāṭıl boldı anların ‘amelleri dünyāda taḳı ol cihānda.*

[61b]/5=B:217

(Ar. tevbet, Far. bāz gerdiden) *Taḳı eger kaytsangız ya ‘nı tevbe kılsangız sizge mällaringızning sermāyesi mällaringız.* [88a]/5=B:279

qaytğu yer:

1. Dönülecek yer, varılacak yer, ahiret.

(Ar. me‘āb, Far. cāy-i bāz gešt) *Ol yaqınraq tiriglikning kalesi taḳı Tengri aning qatında qaytğu yerning körküglügi.* [94b]/3=A:14

2. Dönülecek, tavaf edilecek yer (Kabe).

(Ar. meşābet, Far. cāy-i bāz gešt) *Taḳı angıl ol vaqtın kim qılmaq Ka‘beni qaytğu yer kişilerge taḳı emn yeri.* [31a]/4=B:125

qaytğan:

Dönen.

(Ar. rāci', Far. bāz gerdende) *Anlar kim sizerler, haqiqat üze anlar anlarning içising satqışanları turur, taqı anlar aning tapa qaytganlar.* [10a]/5=B:46

qaytmaq: Dönme, dönüş.

(Ar. meşir, Far. bāz geşt) *Taqı aydılar; işittük taqı boyun südük yarlıkamaqning içimiz, taqı sening tapa oq qaytmaq.* [90a]/4=B:285

qaytar-: Çevirmek, döndürmek.

(Ar. radd, Far. bāz gerdāniden) *Ey anlar kim bittiler; eger boyun birsengiz bir ögürge anlardın kim birdiler kitābnı kaytarğaylar bitmişingizdin songra kâfirler neteg kâfir bolur siz.* [116b]/1=A:100

qaytarmaq: Geri dönme, geri gelme.

(Ar. radd, Far. bāz gerdāniden) *Taqı küdegüleri anlarning sezārağ olarning qaytarmaqninga aning içinde eger tileseler ongarmaq.* [66a]/1=B:228

qaytaril-: Çevirilmek, döndürülmek.

(Ar. racc m., Far. bāz gerdānide şoden) *Tengri tapa qaytarılır işler.* [58b]/4=B:210

(Ar. radd m., Far. bāz gerdānide şoden) *Taqı kün kıyāmet küninde qaytarılurlar qınning katığraqı tapa.* [269b]/1=B:85

qaytış: Dönüş.

(Ar. merci', Far. bāz geşt) *Andın songra anlarning içisi tapa qaytışları.* [226a]/4=E:108

qaytar-: Arz etmek, sunmak.

(Ar. radd, Far. bāz gerdāniden) *Eger tutışsangız nerse içinde, qaytarıng anı Tengriğā taqı yalawaçağ.* [165b]/3=N:59

қаза (Ar.): Kaza, zamanında yerine getirilmeyen bir ibadeti daha sonra yapma, yerine getirme.

қаза қыл-: Birşeyi dosdoğru, tam yapmak.

(Ar. iḳāmet, Far. ber pāyidār kerdn) *Oı vaqtın kim qarār qıldingız, қаза қыling namāznı.* [181b]/4=N:103

қазған-: Kazanmak.

қазғану бір-: Sahip oluvermek, ele geçirivermek.

(Ar. cerm, Far. dāden her ine her ine)
*Taķı kazganu birmesün sizge kişilerin
 yigremeki kim yıgdılar sizni Mescid-i
 Hārām'dın.* [268b]/2=M:2

1. Geçmek, geçip gitmek.

(Ar. ḥuluvv, Far. güzēšten) *Keçti sizdin aşnu sünnetler.*
 [125b]/2=A:137

(Ar. ḥuluvv, Far. güzēšten) *Ol bir ögür turur keçtiler.*
 [34a]/2=B:134

2. Geçmek, geçip gitmek (zaman).

(Ar. selef, Far. güzēšten) *Keçürdi Tengri ol nersedin kim
 keçti.* [256b]/4=M:95

Geçmek, aşmak, uzaklaşmak.

(Ar. i' tidā', Far....der kerden) *Ol Tengrining ḥadleri keç-
 mengler andın.* [66b]/4=B:229

Keçi.

*Bezenildi kişilerge ārzūlarning süwügi; tişilerdin taķı
 oğullarındın taķı cem' kılınmış köp mällarındın altundın
 taķı kümüşdın taķı nişānlıg kılınmış atlardın taķı tiwedın,
 sıgırdın, koydın, keçidın taķı ekindın.* [94b]/2=A:14
*Ḥelāl kılındı sizge tiwening sıgırnıg koyning keçining
 tört aḍaqlıg. .* [267b]/5=M:1

Affetmek, bağışlamak.

(Ar. 'afv, Far. der güzāriden) *Keçürgül anlardın taķı
 yarlıkayu tilegil anlarning üçün taķı kengeşgil anlar birle
 iş içinde.* [132a]/3=A:159

(Ar. 'afv, Far. der güzāriden) *Keçürüngler, 'afv kılın
 ançağa tegrü kim Tengri işni keltürginçe ya' nı buyruķını.*
 [26a]/5=B:109

keçürgen:

Bağışlayan, affeden (Allah: EH).

(Ar. el-'afuvv, Far. güzārende) *Taķı eger bolsangız sökel-
 ler yā sefer üze bolsangız yā keldi biregü sizdin aşak yer-
 din, yā cima' kılsangız tişilerni, taķı bulmasangız sufni,
 teyermüm kılın arıg toprakğa, arıg toprakğa taķı mesh
 kılın yüzleringizni taķı eligleringizni ḥaķikat üze Tengri
 erdi keçürgen, yarlıkağan.* [161a]/2=N:43

- keçür-(II):** Önceden yapmak, önceden yerine getirmek.
(Ar. taqđim, Far. pış firitāden) *Taķı ne kim burun keçür-sengiz özleringiz üçün eğgü işindin bulğaysız anı katında Tengri.* [26b]/3=B:110
(Ar. taqđim, Far. pış firitāden) *Taķı burun keçüring özün-güz üçün.* [64b]/3=B:223
- keç:** Kez, defa, çok.
(Ar. merrat, Far. bāz) *Taķı keldingiz bizge yalğuzlar ne-teg kim yarattuķ sizni evvel keçe.* [246a]/1=E:94
- keçür-:** Giydirmek, kaplamak.
(Ar. kesv, Far. püşānden) *Taķı baķğul süngükler tapa ne-teg kopğarur miz anı andın song keçürür miz anga etni.* [80b]/4=B:259
- kefāret (Ar.keffāret):** Kefāret, suç, cürüm, günah gibi şeylerin karşılığında yapıl-ması veya ödenmesi gerekli şeyler.
(Ar. keffāret, Far. bōşende) *Anıng keffāreti ta'ām on mis-kinning yitürmeki, ol nersening ortaraķı birle kim yitü-rür siz [206a1] hāş kişileringizge yā tonları, yā boyun-nung āzād kılmakı.* [205b]/4=M:89
- kel-:** Gelmek, getirmek.
(Ar. ityān, Far. āmeden) *Taķı eger kelseler sizge (2) esirler bolup yularsız olarnı taķı ol hārām kılnımsı turur sizing üze (3) olarning çıkarmakı.* [269a]/1=B:85
(Ar. ityān, Far. āmeden) *Neni kim neşh kılsa miz āyetdin yā unutursa kelür miz andın yahşırak birle yā anıng men-gizlig birle.* [25a]/5=B:106
- keldür-:** Getirmek. krs. keltür-, ketür-
(Ar. hātū, Far.) *Ayğıl; keldüring hūccetingizni eger er-dingiz erse rāst ayğanlar.* [27a]/2=B:111
Aydı İbrāhīm; haķıķat üze Tengri keldürür künni maşrıñdın kelğil anıng birle mağrıbdın. [79b]/3=B:258
- kelime (Ar.):** 1. Kelime, Hz. İsa peygamber.
(Ar. kelimet, Far. suhen) *Kıķardı anı feriştelev taķı ol örü turğan namāz kılar mührābda; haķıķat üze Tengri müjde birür sanga Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Tengridin taķı uluğ, tışilerge yawuzmağan taķı peygāmber eğgülerdin.* [101b]/1=A:39

kelin-:

keltür-:

kemiş-:

2. Kelime, söz.

(Ar. kelimet, Far. suhen) Aygıl; kītāb eyeleri keling bir kelimege kim tüz turur bizing aramızda taķı sizing aramızda kim kulluķ kılmasa miz meger Tengriǵa taķı ortak qoşmasa miz nerseni. [107a]/2=A:64

(Ar. kelimet, Far. suhen) Taķı aldı Ādem İdisindin kelimelerini taķı tevbesin qabūl qıldı. [8a]/5=B:37

Gelecekte olmak.

Aydılar; bu ol kim rūzī birildük aşnudın taķı kelindiler ya' nī körüldiler anıng birle oħşaşǵan. [4b]/3=B:25

Getirmek, yapmak.

krş. keldür-, ketür-

Keçürüngler, 'afv kıling ançaǵa tegrü kim Tengri işni keltürünçe ya' nī buyruķını. [26b]/1=B:109

1. Vermek, göndermek.

(Ar. idlā', Far. rüşvet...) Taķı kemişmeng anı hākimler tapa yimengingiz üçün bir pāreni kişilerin mallarından yazuķ birle taķı siz bilürsüz. [51b]/2=B:188

2. Sokmak, koymak, yerleştirmek.

(Ar. ilķā', Far. efgenden) Hāķikat üze tileyür İblis kim kemişse aramızda düşmenliķni taķı yigrenmekni, hamr içinde taķı kumar içinde. [206b]/4=M:91

(Ar. ilķā', Far. ewgenden) Taķı kemiştük aralarında düşmenliķni taķı yigrenmekni, kıyāmetǵa tegrü. [198a]/5=M:64

3. Teklif etmek.

(Ar. ilķā', Far. ewgenden) Taķı eger saçlınsalar sizdin, ya' nī bölünsele taķı toķuşmasalar sizing birle, taķı kemişsele sizing tapa boyun sümekni, qılmadı Tengri sizge, anlarınǵa üze yol. [175b]/4=N:90

4. Koymak, bırakmak.

(Ar. ilķā', Far. ewkenden) Kemişti anı Meryem tapa taķı cānı andın. [265a]/1=N:171

5. Yarmak, delmek.

(Ar. tebtik, Far.) Taķı buyurgay men anların taķı kemişgeyle tiwelerning kulaqlarını. [185b]/4=N:119

kengeş-:

Danışmak, müşavere etmek.

(Ar. müşāveret, Far. meşveret kerden) *Keçürgül anlardan taqı yarlıqayı tilegil anlarning üçün taqı kengeşgil anlar birle iş içinde.* [132a]/4=A:159

kengeşmek:

Danışma, danışıp anlaşıma, müşaveret. (Ar. teşāvir, Far. meşveret kerden) *Eger tileseler ayırmaq unaşmaqdin ol ikisindin taqı kengeşmekdin yok yazuq (4) ol ikisi üze taqı eger tilesengiz emdürmek tilesengiz oğlanlaringızni (5) yok yazuq sizing üze.* [69a]/3=B:233

keremlüg:

Değerli, kıymetli, makbul.

(Ar. kerīm, Far. kirāmī) *Eger saqınsangız ol nerse-ning uluğlarındin yıglur siz andin, kitergey miz sizdin yawuzluqlarngız, taqı kiwürgey miz kiwresi yerge, keremlüg.* [156b]/3=N:31

kes-:

Kesmek, koparmak.

(Ar. qat', Far. buriden) *Taqı keserler anı kim Tengri buyurdi aning birle.* [5b]/2=B:27

kesmek:

Kesme, yok etme.

(Ar. qat', Far. burde) *Kesmek üçün bir ögürni anlardan kim küff ketürdiler (3) yā h'ār kılsa anları taqı ewrülseler nevmidler.* [123b]/2=A:127

kesil-:

Kesilmek, parçalanmak.

(Ar. taqtı' m., Far. buride şoden) *Taqı körmezmiz sizing birle şefi' leringizni anlar kim aydingız haqıqat üze anlar sizing içingizde ortaqlar, kesildi arangızda taqı azdı sizdin ol kim aytur erdingiz.* [246a]/4=E:94(Ar. taqtı' m., Far. buride şoden) *Taqı kesildi anlarning birle sebebler.* [43b]/5=B:166

kesilmiş:

Belirlenmiş, ayırt edilmiş.

(Ar. mefrüz, Far. peydā kerde) *Taqı aydı; tutuñgay men kullarngdin ol waqtin kesilmiş.* [185b]/3=N:118

kesb (Ar.):

Kazanma.

kesb kı-l-:

Kazanmak.

kesb kılgan:

Kazanan.

(Ar. cārīḥ, Far. murḡān u seḡān-ı şikār) Ayturlar sanga, neng ḡelāl kılındı anla(r)ḡa; ayḡıl; ḡelāl kılındı sizge anḡlar ol kim öḡ-rettingiz kesb kılganlardin öḡre-tigli bolup, öḡretür siz anlarḡa, andın kim öḡretti sizge Tengri, ying andın kim tuttlar sizing üze taḡı yād kıling Tengrining atını aning üze. [248a]/5=M:4

ketür-:

Getirmek.

krş. keldür-, keltür-

(Ar. ityān bi, Far. āverden) Ozuşung edḡülüklerge nirde kim bolsangız ketürgey sizni Tengri ḡamuḡnı. [38b]/5=B:148

keyd (Ar.):

Hile, düzen.

(Ar. keyd, Far. sigāliš-i bed) Taḡı eger şabr kılsangız taḡı saḡınsangız ziyān tegürmes sizge anlarning keyd-leri nerse. [122a]/4=A:120

keyür-:

Giydirmek, üst baş almak, örtmek.

(Ar. kesv, Far. pūşānden) Taḡı rūzı biring anlarḡa taḡı keyüring anlarḡa ayding anlarḡa körklüg söz. [145a]/5=N:5

kezig:

Kez, defa, sefer.

(Ar. merret, Far. bāz) Taḡı ewürer miz köngüllerini taḡı közlerini, neteg kim bitmediler anga ilk kezigde, taḡı ḡoyar miz anlarını boynaḡulukları, içinde mütahayyır bolurlar. [226b]/5=E:110

kıble (Ar.):

Kible.

(Ar. kıblet, Far. kıble) Ayḡay yüngül uşluḡlar, kişilerdin; neng ewürdi munların kıblelerindin ol kim erdiler aning üze. [36a]/5=B:142

kıbleḡatı:

Bir kible.

*Köp körer miz ewrılmekini yü-
züngnüng kökdin singlar; ewür-
gey miz sini kableğaâti kim una-
yursun anı. [37b]/1=B:144*

kıdğut: Caydırıcı ve yaptırım olarak Allah tarafından verilen ceza.
(Ar. nekāl, Far. şikence) *Taķı oğrı kılğan er taķı oğrı kılğan
tişi, kesing ikisining eliglerini, yanut üçün aning birle kim
kağğandılar, kın üçün kıdğut Tengridin. [213b]/4=M:38*

kıkra-: Davete tmek, çağırarak.
(Ar. münādāt, Far. h'ānden) *İdimiz biz işittük ündegeni
kim ya'nı kıkırğanı kim ündeyür ya'nı kıkırar bitmekge
kim, biting İdingizge; taķı bittük. İdimiz, yarlıgağıl bizge
yazuqlarımıznu (2) taķı kitergil bizdin yawuzluqlarımıznu
taķı öldürgül bizni edğüler birle. [141a]/5=A:193*

kıkır-: Çağırarak, seslenmek.
(Ar. münādāt, Far. h'ānden) *Kıkırdı anı ferişterler taķı
ol örü turğan namāz kılur mihrābda; haķıķat üze Tengri
müjde birür sanga Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Teng-
ridin taķı uluğ, tişilerge yawuzmağan taķı peygāMBER
edğülerdin. [101a]/4=A:39*

kıkırğan: Çağırarak, davet eden.
(Ar. münādi, Far. h'ānende) *İdimiz
biz işittük ündegeni kim ya'nı
kıkırğanı kim ündeyür ya'nı kıkırar
bitmekge kim, biting İdingizge;
taķı bittük. İdimiz, yarlıgağıl
bizge yazuqlarımıznu taķı ki-
tergil bizdin yawuzluqlarımıznu
taķı öldürgül bizni edğüler birle.
[141a]/5=A:193*

kıkır-: Çağırarak.
kıkırmaq:

Çağırarak.
(Ar. nidā', Far. āvāz dādi) *Taķı
ol kimerseLER tANGSUK şıfātı kim
kāfir boldılar ol kimerseNING
tangsuk şıfātı mengizlig turur ün*

*kılur ol nersege kim iştines me-
ger ündemekni taķı kıkurmakni.*
[45a]3=B:171

kıl-:

1. Kılmak, yapmak, meydana getirmek. 2. Yaratmak
[4a]2=B:24 *Taķı eger kılmağınız erse taķı hergiz
kılmağaysız..* (Ar. ca' l, Far. āferiden) (Ar. cā' il, Far.
āferide) [6a]5=B:30 (Ar. fa' l, Far. kerden) *Taķı ol vaķtın
kim ya' nı zıkr kılğıl ya' nı aydı; sening lđing ferıştelerge
ħakikat üze men kılğan men yerde ħalife.*

kılınmış:

Yapılmış, edilmiş.
(Ar. mef' ul, Far. kerde şode)
Taķı erdi Tengrining işi kılınmış.
[162b]2=N:47

kılu yaz-:

Yapıvermek.
*Boğazladılar anı; taķı kılu yaz-
madılar kılurlar.* [17b]5=B:71

kımār (Ar.):

Kumar.

(Ar. meysir, Far. kımār) *Sorarlar sanga ħamrdın taķı
kımārdın.* [62b]2=B:219

*Taķı ermeding anlarning ħatında ol vaķtın kim kemişür-
ler ħalemlerin ya' nı kımār oqların anlarning ħayusı oğka
kirür Meryem'ge.* [102b]2=A:44

kımār oqları:

Kumar okları.
(Ar. aqlām, Far. tırhā) *Taķı
ermeding anlarning ħatında ol
vaķtın kim kemişürler ħalemlerin
ya' nı kımār oqların anlarning
ħayusı oğka kirür Meryem'ge.*
[102b]2=A:44

*Ĥarām kılındı sizing ölügse
ħan taķı tonguz eti taķı ol nerse
kim ün kılındı Tengridin ön-
ginge aning birle taķı boğulmuş
taķı urup öldürülmüş taķı tüşüp
ölmiş taķı süsülüp ölmüş taķı
ol kim yidi anı azıglıĥ, me-
ger ol kim boğazladıngız taķı*

ol kim boğazlandı büt üze ve
eger üliş kılsangız kımār okları
birle, ol buyrukdın çıkmak.

[247b]/2=M:3

kın:

Azap, işkence, eziyet.

(Ar. 'azāb, Far. şikence) Taķı kün kıyāmet küninde
kaytarılurlar kınning katıǵraķı tapa. [269b]/1=B:85

(Ar. 'azāb, Far. şikence) Taķı ol vaķtın kırtarduk sizni
Fir'avnung hāşlarındın, teklif kıılurlar sizge kınning katıǵını.

[11a]/1=B:49 Aymang rā' inā tip taķı aydıng köyǵül taķı
işitǵıl taķı kāfirlerǵa kın bar iglig. [24b]/5=B:104

kına-:

Azap etmek.

(Ar. ta' zib, Far. şikence kerden) Ayǵıl; ne üçün kınar sizni
yazuķlarıngız birle? [207a]/5=M:18

(Ar. ta' zib, Far. şikence kerden) Ol nerse içinde kim er-
dingiz anıng içinde kim hilāf kıılursuz anlar kim küfr ke-
türdiler kınayur men anlarını katıǵ kın dünyāda taķı ol
cihānda. [105b]/3=A:56

Yok sanga işdin nerse yā kaytsa yā tevbe kabül kılsa
yā kınasa anlarını; hāķıķat üze anlar küç kılganlar taķı
Tengriǵa. [123b]/4=A:128

kınamak:

Azap, şiddet.

(Ar. tenkil, Far. pend kerden) Taķı
Tengri katıǵraķ turur küçeylik
yanındın taķı katıǵraķ kınamak
yanındın. [173b]/4=N:84

kınamakǵa iwmegen: Hemen cezalandırmayan, Halim.
(Allah).

(Ar. el-ħalim, Far. burdbār) Taķı
Tengri yarlıķaǵan, kınamakǵa
iwmegen. [65a]/4=B:225

(Ar. el-ħalim, Far. burdbār) Korķung
andın taķı biling hāķıķat üze
Tengri yarlıķaǵan, kınamakǵa
iwmegen. [70b]/3=B:235

Azabı şiddetli (Allah).

kını katıǵ:

Tağı Tengri kıını katıg turur.

[93b]/2=A:11

Azabı tatmak.

Tağı tating kıını munung birle

kim küfr ketürür erdingiz.

[118a]/4=A:106

kınnıng

katıgını.

[10b]/5=B:49

kınnıng

katıgını.

[10b]/5=B:49

kınnı tat:-

Kıy, kenar.

(Ar. şefâ, Far. leb konde) *Tağı erdingiz çukur kıırğı üze
otdın tağı kutğardı sizni andın.* [117a]/5=A:103

Kırk (40).

(Ar. erba'ın, Far. çihil) *Tağı vaqtın kim va'de kılıştuk
Mūsâ birle kırk tünni.* [11b]/1=B:51

kırk yıl:

Kırk yıl, kırk sene.

Aydı Tengri; Haqıqat üze ol,

harâm kılınmış turur anlar üze

kırk yıl. [210a]/2=M:26

kırğ:

kırğ:

kısarla:-

Zorlamak, mecbur etmek, muhtaç duruma düşürmek.

(Ar. iştirâr, Far. bi-çäre kerde şoden) *Tağı ne ol sizge kim
yimesengiz andın kim yâd kılındı Tengrining atı anıng üze
tağı ayırtladı sizge anı kim harâm kıldı sizing üze, meger
ol nerse kim kısarladınız anıng tapa?* [229a]/4=E:119

kısarlan:-

Dara düşmek, sıkıntıda olmak, muhtaç olmak.

(Ar. iştirâr m., Far. bi-çäre kerde şoden) *Kim kısarlansa
küç kılmadın tağı haddin keçmedin yok yazuk anıng üze.*
[45b]/2=B:173

kışaş (Ar.):

Kıyas, Öldüreni öldürme cezası.

(Ar. kışaş, Far.) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizing üze
kışaş öldürülmüşler içinde (3) âzâd er âzâd er birle tağı
kul kul birle, tışi tışi birle.* [47b]/2=B:178

kısğa:

Kısa.

kısğa kıl-:

Kısaltmak (namaz için).

(Ar. *kaşır*, Far. *kūtāh* kerden)*Taķı ol vaķtın kim yürüsengiz**yerde, (4) yok sizing üze yazuķ**kim kısğa kılsangız namāzdın,**(5) eger korksangız kim öl-**dürse sizni anlar kim tandılar.*

[180a]/4=N:101

kısır:

Kısır, çocuk doğuramayan kadın.

(Ar. *‘āķir*, Far. *nā-zāyende*) *Aydi; İdīm neteg manga**oķlan taķı tegdi manga uluķluk taķı ‘avratım kısır.*

[101b]/4=A:40

kısırla-:

Zorlamak, mecbur etmek, engellenmek, ahkonulmak.

Andın song kısırlayur men anı otnung kınınga.

[32a]/2=B:126

Eger kısırlansangız ol nerse kim āsān boldı idķu kurbāndın.

[54a]/2=B:196

kıssa (Ar.):

Kıssa.

kıssa ay-:

Anlatmak, söylemek, hikāye etmek.

(Ar. *kaşaş*, Far. *kıssa* kerden)*Taķı yalawaķlar kıssa ayduķ an-**larını sening üze aşnudın taķı ya-**lawawķlar kıssa aymaduķ anlarını**sening üze. [263a]/2=N:164*

kış-:

Sapmak, yoldan çıkmak, sarsılmak, meyletmek.

(Ar. *meyl*, Far. *girāyiden*) *Taķı tileyür anlar kim uyarlar**ārzūlargā kışsangız, kışmaķ uluķ. [155b]/4=N:27**kışmaķ: 1. Eğrilik, bozukluk, sapma, dalālet.*(Ar. *meyl*, Far. *girāyestī*) *Anlar kim kön-**gülleri içinde kışmaķ bar uyarlar ol ner-**sege kim oķşaştı andın fitne isteyü taķı**te’vīlin isteyü. [92a]/4=A:7*(Ar. *meyl*, Far. *girāyestī*) *Taķı tileyür**anlar kim uyarlar ārzūlargā kışsangız,**kışmaķ uluķ. [155b]/4=N:27*

2. Saldırma, hücum etme.

(Ar. meylet, Far. girāyestī) *Ārzuladı an-lar kim küfr ketürdiler, eger gāfil bol-sangız sâzlarınızın metâ' laringızın; taķı meyl kılsalar sizing üze, bir kışmaq.*
[181a]/3=N:102

1. Sapıtmak, yoldan çıkarmak, azdırmak, eğiltmek.

kıştur-:

(Ar. izāğat, Far. gerdāniden) *İdimiz; kışturmağıl kön-güllерimizni ol vaktın song kim köndürdüng bizni.*
[92b]/4=A:8

2. Alıştırmak, yaklaştırmak, meylettirmek.

(Ar. şavı, Far.) *Aydi; tutğul yâ ayğıl törtü kışturğul anlarını sening tapa.* [81a]/3=B:260

3. Değiştirmek, tahrif etmek.

(Ar. taħrîf, Far. gerdāniden) *Anlardan kim Cuhüd boldı-lar, kıştururlar kelimelerini orunlarından taķı ayturlar; işit-tük biz taķı yazduk, taķı işitgil işittürülmedin taķı küygül bizge, bükürü yâ tolgayı tilleri birle, taķı 'ayb kılmaq dîn içinde.* [161b]/2=N:46

kıtāl (Ar.):

Vuruşma, savaş.

kıtāl kııl-:

Savaşmak, vuruşmak.

(Ar. muķātelet, Far. kārzar ker-den) *Taķı kışmazlar kıtāl kıılurlar sizing birle ançağa tegrü kim kaytarğaylar sizni dñiningızın eger unsalar ya' nı yarağları yetse.* [61b]/4=B:217

kıvan-:

Övünmek.

Haķıķat üze Tengri süwmes ol kimerse kim boldı müte-kebbir, kıvanğan. [158b]/5=N:36

kıvanğan:

Övünen.

(Ar. fahūr, Far. nāzende) *Haķıķat üze Tengri süwmes ol kimerse kim boldı mütekebbir, kıvanğan.*
[158b]/5=N:36

kıyāmet (Ar.):

Kıyamet.

(Ar. kıyāmet, Far. rüsteḥīz) *Taḳı kūn kıyāmet kūninde*
qaytarılurlar qinning qatıḡraqı tapa. [269b]/1=B:85

kıyāmet borḡusı: Kıyamet borusu, sur.

(Ar. şūr, Far. šāḥ) *Taḳı anga*
oḡ erklıḡlıḡ, ol kūn kim ürü-
lür kıyāmet borḡusı içinde.
[239a]/4=E:73

kıyāmet kūn:

Kıyamet günü.

(Ar. yevme'l-kıyāmet, Far. rüz-i
rüsteḥīz) *Taḳı sözlemes anlarḡa*
Tengri kıyāmet kūn taḳı anḡ
qılmas anlarını. [46a]/2=B:174

kıyāmet kūnge tegrü:

Kıyamete gününe kadar.

Yepüşürdük aralarında dıḡmenlıḡnı
taḳı yıḡrenmekni, kıyāmet kūnge
tegrü. [253b]/4=M:14

kıyāmet kūni:

Kıyamet günü.

Taḳı kūn kıyāmet kūninde
qaytarılurlar qinning qatıḡraqı
tapa. [269b]/1=B:85

kıyāmetḡa tegrü: Kıyamete kadar.

Taḳı kemıştik aralarında dıḡmenlıḡnı
taḳı yıḡrenmekni, kıyāmetḡa
tegrü. [198b]/1=M:64

kız :

Kız.

(Ar. bint, Far. duḡter) [152b]/4=N:23

kız qarındaḡ:

Kız kardeş.

(Ar. uḡt, Far. ḡāher) *Tengri*
cevāb aytur sizge atasız oḡulsız
ichinde eger bir er yokalsa yok
anga oḡul taḳı anga kız qarındaḡ
ol nersening yarusı kim alur an-
dın eger oḡul eger bolsalar iki
ol ikisinge üçde iki ültüş andın
kim qoḡtu. [267a]/1=N:176

Ḥarām qılındı sizing üze ana-
laringız taḳı qızlaringız taḳı kız
qarındaḡlaringız taḳı ataların-
gızning kız qarındaḡları, taḳı

analarınızning qarindashlari taqi ir uyaning qizlari taqi qiz uyaning qizlari taqi ol analar-
giz kim emdurdiler sizni taqi
qiz qarindashlaringiz, emmek-
din taqi tishileringizning ana-
lari, taqi ogey qizlaringiz, an-
lar kim koyunlaringiz ichide
tishileringizdin, anlar kim duhul
kildingiz anlar birle, eger duhul
kilmaduk, bolsangiz anlarning
birle, yok yazuk sizing uze taqi
ogullarngizning tishileri, anlar
kim ongurkalarngizdin turur-
lar taqi kim cem' kulsangiz iki
qiz qarindash arasinda; meger ol
kim keçti. [152b]3=N:23

kız uya:

Kız kardeş.

(Ar. ulht, Far. h'āher) Hārām
kılindi sizing uze analarngiz taqi
qizlaringiz taqi qiz qarindashlaringiz
taqi atalarngizning qiz qarindashlari,
taqi analarngizning qarindashlari
taqi ir uyaning qizlari taqi qiz
uyaning qizlari taqi ol analar-
giz kim emdurdiler sizni taqi
qiz qarindashlaringiz, emmek-
din taqi tishileringizning ana-
lari, taqi ogey qizlaringiz, an-
lar kim koyunlaringiz ichide
tishileringizdin, anlar kim duhul
kildingiz anlar birle, eger duhul
kilmaduk, bolsangiz anlarning
birle, yok yazuk sizing uze taqi
ogullarngizning tishileri, anlar
kim ongurkalarngizdin turur-
lar taqi kim cem' kulsangiz iki
qiz qarindash arasinda; meger ol
kim keçti. [152b]4=N:23

kiç- 1. Kalmak, beklemek.
(Ar. lebs, Far. direngi kerden) *Öldürdi anı Tengri yüz yıl andın song kopğardı anı aydı; "neççe kiçting?" aydı; "kiç-tim bir kün yä künnüng päresi"*. [80a]/4=B:259

2. Geçmek, geri kalmak, vazgeçmek.
(Ar. tebtı'et, Far. direngi kerden) *Taķı haķikat üze sizdin kimerseni kiçer*. [169a]/1=N:72

kiçe- Gece.
(Ar. 'aşıyy, Far. şebāngāh) *Taķı yād kılgıl İdingni köp taķı namāz kılgıl kiçede taķı ertede*. [102a]/2=A:41

kiçing- Küçük.
kiçing yazuķ- Küçük günah.

Taķı kim kazğansa kiçing yazuķnı, yä uluğ yazuķnı, andın song atsa anıng birle bızārnı, kötürdi bühtānnı āşkārā yazuķnı. [183b]/4=N:112

kim- 1. Kim (zamir)
Taķı müjde birgil anlarğa kim bittiler taķı kıldılar eğgü 'amellerni. [4a]/4=B:25

Kim kim erse köni yolumğa. [8b]/3=B:38

2. ki. (edat)

(Ar. en, Far. ki) *Haķikat üze Tengri uflanmas kim ursa meşel singekni ya' nı uflanıp qoymaz singek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün*. [4b]/5=B:26

(Ar. men, Far. her ki) *Kim kim erse köni yolumğa*. [8b]/3=B:38

kim kim- Kim ki.

(Ar. men, Far. her ki) *Kim kim bulmasa üç künnüng rüze tutmaķ hacc içinde taķı yetining ol vaķtın kim kaytingız tükel*. [54b]/2=B:196

(Ar. men, Far. her ki) *Kim kim uğrasa Ka'be'ğa yä ziyāret kılsa hiç yazuķ yok anıng üze kim tezginsin ol ikisige*. [41a]/4=B:158

kimi:

king:

kinglik:

kingliklig:

kimerse: Kimse, şahıs, kişi.
(Ar. , Far. ān kī) *Aydılar, kıılır musuz aning içinde ol kimerseni kim fəsād kıılır aning içinde töker kanlarını.* [6b]/1=B:30

Gemi.

(Ar. fulk, Far. keštī/hā) *Hāqīqat üze köklerning taqı yerni, yaratmağı içinde taqı tün kün biri biri songınça yürütmeği içinde, taqı ol kimi kim yūri turur tengiz içinde ol nerse birle kim asıg kıılır kişilerge.* [42b]/3=B:164

1. Geniş.

(Ar. vāsi', Far. tevānger ferāḥkār) *Hāqīqat üze Tengri king bilgen.* [28b]/3=B:115

king bol-: Geniş olmak.

(Ar. se'at, Far.) *King boldı İdım kamuğ nersege, bilig yanındın angmaz musız ya'nı ögüt almaz musız?* [241a]/1=E:80

king kııl-: Genişletmek, refahlatmak.

(Ar. bešt, Far. ferāḥ kerden) *Taqı Tengri dar kıılır taqı king kıılır.* [73b]/2=B:245

2. Lütü ve rahmeti geniş (Allah: EH).

(Ar. el-vāsi', Far. tevānger ferāḥkār) *Taqı Tengri king, bilgen.* [81b]/4=B:261

(Ar. rağad, Far. ferāḥ) *Taqı ol vaqtın kim ayduq: kiring bu qonumğa taqı ying andın, qayda kim tilesengiz king.* [13a]/3=B:58

Bolluk, genişlik, ferahlık.

(Ar. se'at, Far. ferāḥī) *Taqı kim kim hicret kılsa Tengri yolında bulğay yerde hicret kılgı yer köp, taqı kinglik.* [179b]/5=N:100

Genişlik, refahlık, zenginlik gönençlik.

(Ar. mūsi', Far. tevānger) *Taqı mūt'a biring kingliklig üze aning endāzesi taqı darlıqlıg üze aning endāzesi mūt'a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taqı taqı körklüglük kılganlarğa.* [71a]/1=B:236

kingrū:

Bol bol, genişçe.

(Ar. rağaden, Far. ferāh) *Taқы yeng andın kingrū, қайда kim tilesengiz* [7b]/4=B:35**kir-:**

Girmek.

(Ar. duḥūl, Far. der āmeden) *Taқы ol vaқtın kim ayduқ: kiring bu қонumға taқы ying andın, қайда kim tilesengiz king* [13a]/2=B:58**kişi:**

Kişi, insan.

(Ar. nās, Far. merd) *Қорқung otdın ol kim aning tamduқı kişiler taқы taşlar anuқ қılındı kāfirlerға.* [4a]/3=B:24(Ar. nās, Far. merdumān) *Buyurur musuz kişilerge eđgūlūknı, ya' nı imān ketürmekni taқы unutursuz özün-güzni.* [9b]/5=B:44**kişilerge sözle-:** İnsanlarla konuşmak. Taқы sözleyür kişilerge bişik içinde taқы orta yaşda taқы eğgülerdin. [103a]/2=A:46**kitāb (Ar.):**

Kitap, hikmetli sayfa.

(Ar. kitāb, Far. nāme) *Keldiler açuқ ҳıccetler birle taқы kitāblar birle taқы yaruқ kitāb birle.* [139a]/3=A:184(Ar. kitāb, Far. nāme) *Ey kitāb eyeleri; ҳaddın keçmeng dıngiz içinde taқы aymang Tengri üze meger ҳaққnı.* [264b]/3=N:171(Ar. kitāb, Far. nāme) *Taқы ol vaқtın kim keldi anlarға kitāb (3) Tengri қatında rāstlağan ol nersege kim anlar-ning birle turur.* [270b]/2=B:89**kitāb birildiler:** Kendilerine kitap verilenler, ehl-i kitap; Hristiyan ve Yahudiler.*Taқы hılāf қılışmadı anlar kim birildi-ler Kitābnı meger mundın songra keldi anlarға 'ilm ҳased üçün aralarında.* [95b]/4=A:19**kitāb eyeleri:**

Kitap ehli, ehli kitap.

(Ar. ehl'ül-kitāb, Far. keshā-i nāme) *Ey kitāb eyeleri; ҳaddın keçmeng dıngiz içinde taқы aymang Tengri üze meger ҳaққnı.* [264b]/3=N:171

Döst tutmas anlar kim küff ketürdiler, kitab
eyelerindin taķı ortak koşğanlardın kim
indürülse sizing üze hayrdın İdingizdin.
[25a]/1=B:105

Gidermek, kaldırmak, yok etmek, örtmek.

(Ar. tekfir, Far. püşänden) İdimiz biz işittük üdegeni
kim ya'ni kıķırğanı kim üdeyür ya'ni kıķırar bitmekge
kim, biting İdingizge; taķı bittük. İdimiz, yarlıgağıl bizge
yazuklarımıznı taķı kitergöl bizdin yawuzluķlarımıznı taķı
öldürgöl bizni edgüler birle. [141b]/2=A:193

Sokulmak, dāhil edilmek.

(Ar. idhāl m., Far. der āverde şoden) Kim kim yırak kıldı
otdın taķı kiwrüldi uçmaķķa, kırtuldı. [139a]/5=A:185
(Ar. mudhāl, Far. der āmeden) İdimiz, sen kimni kiwrü-
seng otģa, ħ'ār kıldıng anı. [141a]/3=A:192

(Ar. mudhāl, Far. der āmeden) Ammā anlar kim bittiler
Tengriģa buştılar anga kiwürgey anlarını raķmetge andın
taķı artuķsı edgölükge. [266b]/2=N:175

kiwresi yer: Sokulacak, girilecek, dahil edilecek yer.
(Ar. mudhāl, Far.) Eger saķınsangız ol
nersening uluģlarındın yıǵlur siz andın,
kitergey miz sizdin yawuzluķlaringız,
taķı kiwürgey miz kiwresi yerge, ke-
remlüg. [156b]/3=N:31

Gizlemek, saklamak.

(Ar. iddiħār, Far.) Taķı ħaber birür men sizge ol nerse
birle kim yirsüz taķı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwle-
ringiz içinde. [104a]/2=A:49

Koymak, bırakmak, terk etmek.

Taķı eger taķı eger ķosa sizni kim turur ol kim yārī bi-
rür sizge andın song. [132b]/2=A:160

Koymak, bırakmak, terketmek.

ķrş. koy-

(Ar. vaż', Far. nihāden) Ol vaķtın kim ķođtı anı aydı;
İğim, men ķođtım anı tişi taķı Tengri bilgenrek ol ner-
seni kim ķoydı. [100a]/3=A:36

(Ar. zerû, Far. gûzârden) Ey anlar kim bittiler, saķının Tengridin taķı qoğung anı kim kıldı ribâdın eger erdin-giz erse bitgenler. [88a]/2=B:278

(Ar. zerû, Far. gûzârden) Taķı anlar kim ölürler sizdin taķı qoçarlar cüftler; küyerler özleri birle (4) tórt ay taķı on. [69b]/3=B:234

Anlar ziyân kılganlar ya' nî kôni yolını qoğup azgunluķını tutğanlar. [5b]/4=B:27

qoğgu yir:

Koyulacak, bırakılacak yer.

(Ar. müstevde^c, Far.) Taķı ol ol kim yengile türetti sizni bir ten-din, qarâr kılgı yer taķı qoğgu yir. [223a]/5=E:98

qoğul-:

Yapılmak, inşa edilmek.

(Ar. vaż m.^c, Far.) Halk üçün qođulğan ewnünġ ilki ol kim Mekke'de turur bereketlig taķı kôni yol 'âlemlerġa. [115a]/5=A:96

qoldaş:

Arkadaş.

(Ar. qarîn, Far. yâr) Taķı kim bolsa İblîs anga qoldaş, neme yawuz qoldaş. [159b]/1=N:38

(Ar. refîk, Far. nikû yârânend) Taķı körklüġ boldı, anlar qoldaş. [168b]/3=N:69

(Ar. şâhib, Far. yâr) Taķı ata anaġa edġülük, taķı qayaşlıķ eyeleringe taķı öksüzlerġe taķı dervişlerġe taķı yawuķluķ eyesi kongşıġa taķı yıraķ kongşıġa taķı yandaķı qoldaşġa taķı yol eringe taķı ol nerseġe kim erklġ boldı saġ elig-leringiz. [158b]/3=N:36

qolġuıcı:

Dilenci.

(Ar. sâ'il, Far. ħ'ahendġân) Velî edġülük, ol kimerse kim taķı Tengriġa taķı kıyâmet küninge taķı feriştelere taķı peyġamberlerġa taķı birdi mâlını süwmeki üze yoķluķ eyeleringe taķı yetimlerde taķı dervişlerġe taķı yol oġlınġa ya' nî misâfirġe taķı qolġuıcılarġa taķı mükâteblerġa. [47a]/2=B:177

Komşu.

köngşi:

Taķı ata anaĝa eĝgölük, taķı kayaşlık eyeleringe taķı ök-süzlerge taķı dervişlerge taķı yawuqluķ eyesi köngşiĝa taķı yıraķ köngşiĝa taķı yandaķı ĝoldaşķa taķı yol eringe taķı ol nersege kim erklig boldı saĝ eligleringiz. [158b]/2=N:36

konum:

Köy, şehir, memleket.

(Ar. karyet, Far. dñh) Yā aning mengizlig kim keçti konum üze taķı ol tüşgen turur kügeleri. [80a]/1=B:259

(Ar. karyet, Far. dñh) Taķı aning mengizlig kıldıuķ, tegme bir konum içinde yazuķ kılğanlarning uluĝraķlarını; munung üçün kim ĥile kılşalar aning içinde. [230b]/3=E:123
Taķı ol waķtın kim ayduķ: kiring bu konumĝa taķı ying andın, ĝayda kim tilesengiz king. [13a]/2=B:58

kop-:

Kalkmak, kopmak (namaza), ayaĝa kalkmak.

(Ar. kıyām, Far.) Taķı ĝopung Tengriĝa ta‘āt kılğan ĥalde. [71b]/4=B:238

(Ar. kıyām, Far. istāden) Taķı cevāb tileyürler sindin, tişiler içinde, ayĝıl; Tengri cevāb birür sizge anlarning içinde; taķı ol kim oķınur sizing üze kitāb içinde, tişilerning yetimleri içinde, anlar kim birmessiz anlar kim anı kim bitindi anlarĝa, taķı raĝbet kılursız kim nikāh kılşangız anlarnı taķı za‘if körülmişler, oĝlanlardın taķı kim ĝopsangız öksüzler üçün, tüzlük birle. [188a]/2=N:127

ĝopĝan: Ayaĝa kalkan, ayakta duran.

(Ar. ĝavvām, Far. istādegī konende) Ey anlar kim bitiler; bolung ĝopĝanlar ‘adl birle, tanuķlar Tengriĝa; taķı eger özlernigiz üze, yā ata ana üze, taķı yaķınraķlar üze; eger bolsa bay, yā derviş; Tengri yaķınraķ ol ikisinge. [190a]/2=N:135

ĝopuĝlı bol-:

Bir şey üzerinde durmak, ikamet etmek. (Ar. kā‘imen, Far. be-pāy kerden) Tanuķluķ birdi Tengri ĝaķıķat üze ol yoķ İdi meger ol taķı ferişteiler bilig eyeleri ĝopuĝlı bolup ‘adl birle. [95b]/2=A:18

qopma:

Ayakta kalma, ayakta durma, geçimi devam ettirme.

(Ar. kıyām, Far. sebeb-i emān)

Qıldı qıldı Tengri Ka'abe'ni harām awrı qopma, kişilerge; taqı harām aynı taqı qdğu qurbānı taqı anlarning boyınınga as(ı)lağanı nerseni. [257a]/4=M:97

qopmaq küni:

Kıyamet günü, bir araya gelme, toplanma günü.

Tengri, yok qdi meger. Tengri yığğay sizni qopmaq küninge, yok şekk aning içinde. [174a]/5=N:87

qopmaq:

1. Geçim kaynağı, dirlik, ayakta

kalabilme.

(Ar. kıyām, Far. istādegī konende)

Taqı birmeng yüngül uşluğlarğa mällarngızrı ol kim qıldı Tengri sizge qopmaq. [145a]/4=N:5

2. Bir araya gelme, toplanma, kıya-

met.

(Ar. kıyāmet, Far. rüsteḥīz) *Tengri, yok İdi meger. Tengri yığğay sizni qopmaq küninge, yok şekk aning içinde. [174a]/5=N:87*

qopğar-:

1. Haşretmek, dirilip kaldırmak.

(Ar. ba'ş, Far. ber engih̄ten) *Andın song qopğarduk sizni ölimingizdin song mevtingiz bolğay kim siz şükr qılğaysız. [12b]/3=B:56*

2. Gereğince uygulamak, doğru tutmak.

(Ar. ikāmet, Far. ber-pāy dāšten) *Taqı eger ḥaḳīkat üze anlar qopğarsalar Tivrātnı taqı İncilni, taqı ol nerseni kim indürüldi anlarning tapa anlarning İdisindin; yigeyler erdi üstünlerindin taqı aḍaqları astundın. [199a]/2=M:66*

qorq-:

Korkmak, sakınmak, endişelenmek.

(Ar. itikā', Far. tersiden) *Qorqung otdın ol kim aning tamduqı kişiler taqı taşlar anuq qılındı kāfirlerğa. [4a]/2=B:24*

(Ar. raheb, Far. tersiden) *Taķı mindin ök kōrkung mindin.* [9a]/3=B:40

Taķı kōrkung kündin ötemesten tendin nerseni taķı qabül kılınmas andın yulluğ. [30b]/2=B:123

kōrkğan: Allah'tan korkan.

(Ar. hāsi', Far. furū-tenī konende) *Me-ger hāsi' iler üze ya'nī kōrkğanlar üze.*

[10a]/3=B:45

kōrkğanlık hālde: Korkarak, korka korka.

(Ar. hā'ifan, Far. tersendgān) *Anlar bol-madı anlarğa kim kirseler anga meger kōrkğanlık hālde.* [28a]/5=B:115

Korku.

kōrkūğ:

(Ar. ḥavf, Far. ters) *Yōk kōrkūğ olarning üze taķı anlar*

(4) kādğurmaslar. [8b]/3=B:38

(Ar. ru' b, Far. ters) *Kemişgey miz anlarning kōngli içinde kim küfr ketürdiler kōrkūğın aning birle kim ortaķ koştı Tengriğa ol nerseni kim indürmedi aning birle hüccet.* [128b]/4=A:151

Korku.

kōrkunç:

(Ar. ḥaşyet, Far. ters) *Taķı ḥaķikat üze ol andın iner Tengri kōrkunçındın.* [18b]/3=B:74

(Ar. ḥazer, Far. perḥiz) *Taķı kelsün bir ögür öngin kim namāz kılmayn tururlar, namāz kılsonlar sening birle; taķı alsunlar kōrkunçlarını, taķı sāzlarını.* [181a]/1=N:102

kōrkunçını tut-: Önlem almak.

(Ar. aḥzu'l-ḥizr, Far.) *Ey anlar kim bittiler; tutung kōrkunçunguznı ya'nī kōrkung saķınıng taķı barıng ögür ögür, taşkaru barıng kāmūğ.* [168b]/5=N:71

kōrkut-:

Korkutmak, uyarmak.

(Ar. inzār, Far. bīm kerdan) *Taķı bu kitāb, indürdük anı bereketlig menfā' atlan köp rāstlağannı ol nerseng kim ileyinde turur, munung üçün kim kōrkutsang Mekkeni taķı ol kimerseni kim aning tegresinde.* [244b]/1=E:92

(Ar. inzār, Far. bīm kerdən) *Kelmedi mü sizge yalawaçalar sizdin ayturlar sizing üze äyetlerimni taķı qorķuturlar sizlerni bu kūnūngüzge satģaşmaķdın?* [233a]/3=E:130 *Ĥaķıķat üze biz ıdūķ sini ĥaķ birle mūjde birgen taķı qorķutģan.* [29b]/3=B:119

ķorķutģan:

Korkutan, uyaran (Hz. Peygamber).

(Ar. neźir, Far. bīm konende) *Ĥaķıķat üze biz ıdūķ sini ĥaķ birle mūjde birgen taķı qorķutģan.* [29b]/3=B:119

(Ar. neźir, Far. bīm konende) *Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaçımız; açuķ kılur sizge, süstluķ üze yalawaçlardın, kim aysangız; kelmedi bizge mūjde birgendin, qorķutģandın.* [208a]/1=M:19

ķorķutuģlı:

Korkutucu, uyarıcı.

(Ar. munzir, Far. bīm konende) *İdıtı Tengri peygāberlerni mūjde birigliler qorķutuģlılar.* [59b]/2=B:213

ķowul-:

Kovulmak.

(Ar. nefy m., Far. dūr kerde šoden) *Ĥaķıķat üze anların ıanıtı kim toķuş kılurlar Tengri birle taķı yalawaç birle taķı say' kılurlar yer içinde, fesād üze, kim öldürülseler yā asılsalar, yā kesilse eligleri taķı adaqları, tegme bir yandın birin, yā ķowulsalar yerdin ol, anlarģa ĥ'arluķ (2) dūnyāda, taķı anlarģa ol cihānda uluģ ķın bar.* [212a]/6=M:33

ķoy:

Koyun.

(Ar. , Far.) *Ĥelāl ķalındı sizge tiwening siģırmıģ ķoyning ķeçining tōrt adaķlıģı.* [267b]/5=M:1

ķoy-:

1. Bırakmak, vazgeçmek.

krş. ķođ-.

Ĥaķıķat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel singekni ya'ni uftanıp koymaz singek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün. [5a]/1=B:26

Ol vaķtın kim ķođtı anı aydı; İğim, men ķođtım anı tişi taķı Tengri bilgenrek ol nersenı kim ķoydı. [100a]/5=A:36

ķoyun:

ķoç-:

ķōk (I)

ķōk (II)

2. Koymak, birşeyin üstüne herhangi bir şey koymak, yukarıdan aşağıya bırakmak.

Taķı ol vaķtın kim çıķtılar Cālūt'ka taķı çerigleringe aydılar; İķimiz ķoyķul bizing ūze şabrını taķı tōlendürgül aķaķlarımıznı taķı yārī birgil bizge kāfir erenler ūze. [76a]/3=B:250

ķoyu bir:-

Süre vermek, mühlet vermek, beklemek.

Taķı saķınmasun anlar kim tandılar; ḥaķīķat ūze bu kim ķoyu birür miz anlarını yaķşı ōzleringe. [137a]/3=A:178

Koyun, kucak.

(Ar. ḥicr, Far. kenār) *Ḥarām kılındı sizing ūze analaringız taķı kızlarınız taķı kız ķarındaşılarınız taķı atalarınızning kız ķarındaşıları, taķı analaringızning ķarındaşıları taķı ir uyaning kızları taķı kız uyaning kızları taķı ol analaringız kim emdürdiler sizni taķı kız ķarındaşılarınız, emmekdin taķı tişilerinizning anaları, taķı ōgey kızlarınız, anlar kim koyunlarınız içinde tişilerinizdin, anlar kim duḥūl kıldınız anlar birle, eger duḥūl kılmadıķ, bolsangız anlarning birle, yoķ yazuķ sizing ūze taķı oğullarınızning tişileri, anlar kim ongurķalarınızdin tururlar taķı kim cem^c kılsangız iki kız ķarındaş arasında; meger ol kim keçti.* [153a]/2=N:23

Göçmek, hicret etmek.

(Ar. muḥāceret, Far. burīden ez ḥān u mān) *Ḥaķīķat ūze anlar kim bittiler taķı anlar kim kōçtiler taķı uruştılar Tengri yolu içinde taķı anlar umanurlar Tengrining raḥmetini.* [62a]/5=B:218

Kök, soy, aile, kavim.

(Ar. āl, Far. keshā) *Aning içinde ķarār bar İķingizdin taķı ķalğan nerse ol nersedin kim Mūsā kōki taķı Hārūn kōki kōtürür anı ferīšetler.* [75a]/2=B:248

Gök, sema.

(Ar. semā', Far. āsmān) *Andın songra uğradı kök tapa tüz kıldı anlarını yitti kōkni.* [6a]/3=B:29

köküz:

Gögüs, gönül, kalp.

(Ar. şadr, Far. sine) Belgürdi yigrençilik ağızlarındın taqı ol nerse kim örter köküzleri ya'nı köngülleri uluğraq. [121b]/1=A:118

(Ar. şadr, Far. sine) Ayğıl; eger örtsengiz ol nerse kim köküzleringiz içinde turur yâ açsangız bilür anı Tengri. [98b]/3=A:29

köküzler içindeki nerse: Göğüste, sadırda bulunan şey, niyet, maksat. Taqı Tengri bilgen ya'nı köküzler içindeki nerseni. [130b]/5=A:154

kölüge:

Gölge.

kölüge kıl:-

Gölge yapmak.

(Ar. tazlil, Far. sāyedār kerdin) Kölüge kılduğ sizing üze bulutnı. [12b]/3=B:57

(Ar. zill, Far. sāye) Kölüge kılduğ sizing üze bulutnı. [12b]/3=B:57

köngül:

Gönül, kalp.

(Ar. qalb, Far. dil) Andın song katıg boldı köngülleringiz andın songra. [18a]/4=B:74

(Ar. qalb, Far. dil) Ey yalawaç; қағдуртмасун sini anlar kim iwerler küfr içinde, anlardan kim aydılar; bittük, ağızları birle, taqı bitmedi köngülleri. [214b]/2=M:41

(Ar. qalb, Far. dil) Taqı aydılar; köngüllerimiz örtüglüg turur. [270b]/1=B:88

köngli katıg:

Merhametsiz, katı yürekli,

(Ar. , Far.) Taqı eger bolsa erding irig, köngli katıg taqılğaylar erdi yörengdin. [132a]/2=A:159

könglü karar kıl:- Gönlü tatmin olmak. Aydı; bittim, ançası bar karar kılsun ya'nı karar könglüm. [81a]/2=B:260

köngül közi: Gönül gözü, basiret.

Keldi sizge köngül közleri İdingizdin, (4) kim kim körse, özinge ök, taqı kim kim közsiz bolsa, aning üze ök. [225a]/3=E:104

köngülini müsülmānlıqğa aç:- Gönlünü, göğsünü İslam'a açmak.

Kim tilese Tengri kim köndürse anı, açar köngülini müsülmānlıqğa; taqı kimni kim tilese kim azdursa anı,

köndür:-

köni:

kılur ya' nî kõngülñi köküsnî tar, tar; tamâm kökge aşar mengizlig. [231b]/1=E:125

kõngüller ara yaraşuk keyiş- Kalpler arasında sevgi bağı oluşturmak, gönülleri birbirine yaklaştırmak.

Tengrining nî metini sizing üze (4) ol vaktın kim erdiniz düşmenler taqı yaraşuk keyişti kõngülleringiz ara taqı boldunguz nî meti birle uylar. [117a]/4=A:103

kõngülleri anğ kıl- Gönülleri, kalpleri temizlemek.

Anlar anlar kim tilemedi Tengri kim anğ kılsa kõngüllerini. [215a]/4=M:41

kõngülleri qarâr kıl- Gönülleri tatmin etmek.

Taqı kılmadı anı Tengri, meger müjde taqı qarâr kılmaq üçün kõngülleringiz sizge [123b1] aning birle. [123a]/5=A:126

kõngüllerini katıg kıl- Gönüllerini sertleştirmek, taşlaş-tırmak. Bozmaqları birle 'ahdlerini, sürdük anlarını, taqı kılduq (2) kõngüllerini katıg. [253a]/2=M:13

kõngül(...) içinde(ki) nerse: Niyet.

Taqı sinamaq üçün Tengri közleriniz içinde ya' nî kõngülleringiz içinde taqı munung üçün kim artsa ol nersenî kim kõngülleringiz içinde. [130b]/5=A:154

Hidayete erdirmek, doğru yolu göstermek.

(Ar. hidâyet, Far. rāh numūden) Azdurur aning birle üküşni, taqı köndürür (5) aning birle üküşni. [5a]/4=B:26

Gerçek, hak, doğru.

Anlar ziyān kılğanlar ya' nî kõni yolñı qoğup azğunluqnı tutğanlar. [5b]/4=B:27

kõni ümmet:

Hayırlı ümmet, Allah'ın emir ve yasaklarına uyan ümmet.

(Ar. ummetü kâ'imet, Far. istāde)

Kitāb eyelerindin kõni ümmet.

[120a]/1=A:113

kõni yol:

1. Yol gösterici (Peygamber).

(Ar. hüdā, Far. rāh-i rāst) Ayduq;

iningler andın karmuğ taqı eger

kelse sizge mindin kõni yol.

[8b]/2=B:38

2. Sırat-ı Müstakim, doğru yol.

3. Hak yol, doğru yol.

*Anlar ziyân kılğanlar ya'ni köni
yolnı çoğup azğunluğnı tutğanlar.*
[5b]/4=B:27

könirek:

Daha doğru, daha düzgün.

(Ar. ahdā', Far. rāst-ter) *Kör-
meding mü anlarını kim birildiler
ülüş, kitābdın, biterler bütlerğa
tağı şeytāngā, tağı ayturlar anlarğa
kim tandılar; uş munlar könirek
anlardın kim bittiler yol yanın-
dın.* [163b]/1=N:51

(Ar. şırāṭim mustekīm, Far.
rāh-i rāst) *Tağı Tengri köndü-
rür kimni tilese köni yol tapa.*
[60a]/3=B:213

könilik:

Hidayet.

(Ar. hüdā, Far. rāh-i rāst) *Anlar anlar kim satğın aldı-
lar azğunluğnı könilik birle tağı kınnı yarlıkamağ birle.*
[46a]/4=B:175

(Ar. reşed, Far. rāh-i rāst) *Eger körsengiz anlardın köni-
likni, biring anlarğa mällarını.* [145b]/2=N:6

(Ar. rüşd, Far. rāh-i rāst) *Belgülig boldı könilik azğunluğdın.*
[78b]/2=B:256

könül-:

Doğru yolu bulmak, hidayete erdirilmek.

(Ar. hidāyet, Far. rāh-i rāst kerden) *Tağı ol vaktın kim
birdük Mūsaağa kitābnı ya'ni Tevrātnı, tağı ayurt kemiş-
genni, bolğay kim sizler könülgey siz.* [11b]/5=B:53
*Eger bitseler ol nersening mengizeşikengekim bittingiz
anga könüldiler.* [35a]/2=B:137

könülgen:

Hidayete eren, doğru yolu bulan.

(Ar. muhtedün, Far. rāh-i rāst girende)
*Hakikat üze biz eger tilese Tengri kö-
nülgenler biz.* [17b]/1=B:70

könülgen:

Hidayete eren.
(Ar. muhtedün, Far. rāh-i rāst yāfide) *Tağı
anlar könülgenler.* [241b]/3=E:82

Çok.

(Ar. qad, Far. bedürüstî) Köp körer miz ewrülmeğini yü-züngnüng kökdin singar; ewürgey miz sini kıbleğâtî kim unayursun anı. [37a]/5=B:144

(Ar. keşîr, Far. bisyâr) Taķı neçe köp peygâmberdin, öldürüştî anıng birle lîğge nisbetligler, köp. [127b]/4=A:146
köp hayır:

Çok hayır.

Taķı tiriglik kılışing anlarning birle, körklüglük birle eger yigrensengiz anlarnı, bolğay kim yigrensengiz nerseni taķı kılsa Tengri anıng içinde köp hayrını. [151b]/5=N:19

köp kılmaķ tile-: Artırmayı, çoğaltmayı dilemek.

Taķı ol kün kim yığarmız anlarnı karnuğ; ey perilerning öğürî; köp kılmaķ tiledingiz âdemilerdin. [232a]/5=E:128

köpegü:

Çoğu, çocukları.

(Ar. keşîr, Far. bisyârî) Ârzûladı köpegü kitab eyelerindin kitab kaytarsalar sizni bitmişingizdin song kâfirler, ĥased üçün öz nefslerindin mundın song kim açuķ boldı anlarğa ĥaķ. [26a]/2=B:109

köprek:

Çok, daha çok.

(Ar. ekşer, Far. piş-ter) Köprekleri bitmezler. [23a]/1=B:100

Görmek.

(Ar. re'y, Far. دیدen) Köp körer miz ewrülmeğini yü-züngnüng kökdin singar; ewürgey miz sini kıbleğâtî kim unayursun anı. [37a]/5=B:144

(Ar. re'y, Far. دیدen) Taķı ol vaktın kim aydıngız, yâ Mûsâ, bitmegey miz sanga ançağa teg kim körse miz Tengrını âşkârâ. [12b]/1=B:55

körgen: Gören, görücü (Allah).

(Ar. başîr, Far. binā) *Taķı Tengri kör-gen kullarını.* [95a]/2=A:15

körgen: Gören: Allah (EH)

(Ar. el-başîr, Far. binā) *Taķı Tengri ol nerseni kim kılursuz körgen.* [131b]/4=A:156

körmek: Görme, görüş.

(Ar. , Far.) *Taķı anlar kim ħarc kılurlar mällarını, ħalkların körmek için; taķı bitmesler Tengriğa taķı kıyamet künge.* [159a]/4=N:38

körmek: Görme, görüş.

(Ar. n'ā', Far. numüden) *Ey anlar kim bit-tiler bâṭıl kılmanğ şadaķalarınızı minnet birle taķı āzār birle ol kimerse mengizlig kim nafāķa kılur mālını ħalkların körmek için taķı bititmes Tengriğa taķı kıyāmet künge.* [82b]/2=B:264

körklüg:

Güzel, hoş.

(Ar. ħasen, Far. nıkū) *Taķı kabūl kılđı anı İđisi kabūl birle kör-klüg taķı ündürdi anı körklüg ünmek.* [100b]/3=A:37

körklüg borç:

Güzel borç.

Aydı Tengri; men sizing birle, eger kılsangız namāzını taķı birsengiz zekāını taķı bitsengiz yakawaķlanmğa taķı nuşret birsengiz anlarğa taķı borç birsengiz Tengriğa, borç körklüg; kitergey men sizdin yazuķlarınızı taķı kiwürgey men sizni bustānlarğa, aķar as-tındın arıķlar. [252b]/2=M:12

körklüg söz ayd-:

Güzel söz söylemek.

Taķı rūzī biring anlarğa taķı ke-yüring anlarğa ayding anlarğa körklüg söz. [145a]/5=N:5

körklüg söz:

1. Güzel söz.

*Taķı rūzī biring anlarğa taķı ke-
yürüng anlarğa ayding anlarğa
körklüg söz. [145a]/5=N:5*

körklüg söz:
uygun söz.

*Ya'ni ancaşı bar va' de qılmangız
siz yaşru ya'ni cimā' nı me-
ger kim aysangız söz körklüg.
[70a]/5=B:235*

körklüglük:

1. Güzellik, iyilik (Ar. bi'l-ma' rûf, Far. be-niküyî) 2. Örf,
gelenek. (Ar. ihsân, Far. niküyî)
*Kim kim 'afv kılınsa anga uyasındın nerseni uymaķ körk-
lüglük taķı ötemek anıng tapa körklüglük. [47b]/4=B:178;
[47b]/5=B:178*

körklüglük birle: Örfe göre, meşru biçimde.

(Ar. bi'l-ma' rûf, Far. be-niküyî)
*Ataķa anaķa taķı yawuķraķlarğa
körklüglük birle tölenmek bir
saķnuķlar üze. [48a]/5=B:180*

körklüglük kıl-: İyilik, güzellik yapmak.

körklüglük kılğan:

İyilik yapan.

(Ar. muhsin, Far. nikükâr) *Taķı
müt' a biring kingliklig üze anıng
endāzesi taķı darlıkıģ üze anıng
endāzesi müt' a birmek körk-
lüglük birle, vācib bolğan taķı
taķı körklüglük kılğanlarğa.
[71a]/3=B:236*

körklüglük kılğan:

İyilik yapan.

(Ar. muhsin, Far. nikükâr) *Taķı
Tengri sıwer körklüglük kılğanıkm.
[124b]/5=A:134*

körklügrek:

Güzel.

(Ar. aḥsen, Far. nikū-ter) *Teng-
rining artmaķı ya'ni dīni taķı
kim turur körklügrek Tengridin
dīnindin. [35a]/5=B:138*

körksüz

Çirkin, kötü.

körksüz iş:

Zina, fuhuş, kötülük.

(Ar. fāhişet, Far. kār-i zişt) Anlar kim kelülür ya'ni kılurlar körksüz işge, tışileringizdin; tanuq tiking anlar üze törtüni, sizdin. [150a]/1=N:15

(Ar. fuḥş, Far. zişt) İblis va'de kılur sizge dervişlikni taqı buyurur sizge körksüz işni. [84b]/3=B:268

Taqı bolsun bir ögür ündeyürler yaḥşılıq tapa taqı buyurur eşgülük taqı yığarlar körksüz işdin. [117b]/4=A:104

(Ar. münker, Far. zişt) Erdingiz ümmetning yaḥşısı kim çıkarıldı kişilerge buyurarsız eşgülük birle taqı yığarsız körksüz işdin taqı bitersiz Tengriğa. [119a]/1=A:110

körksüz işdin yığ-: Kötü işi, fenalığı yasaklamak.

Taqı bolsun bir ögür ündeyürler yaḥşılıq tapa taqı buyurur eşgülük taqı yığarlar körksüz işdin. [117b]/4=A:104

körküz-:

Gösteriş yapmak, riya yapmak, göstermek.

(Ar. irā'et, Far. numūden) Taqı ol vaqtın kim qoptılar namāz tapa, qoptılar kāhiller, körküzürler [193a1] kişilerge taqı yād kılmaslar Tengrinı meger az. [192b]/5=N:142

(Ar. irā'et, Far. numūden) Taqı aning mengizlig körküzür miz İbrāhimga, köklerning mülkini taqı yerning, taqı bolsun üçün yaḥkīn bilgenlerdin. [239b]/3=E:75

(Ar. irā'et, Far. numūden) Taqı körküzgöl bizge 'ibādet kılgu yerlerimizni hac içinde. [32b]/1=B:128

(Ar. irā'et, Far. numūden) Taqı körküzür sizge nişānlarını bolḡay kim siz bilgey siz. [18a]/3=B:73

(Ar. irā'et, Far. numüden) *Tağı rāst aydı sizge Tengri va' desini ol vaqtın kim öldürsüz anlarını buyruğı birle; ançağa tegrü kim ol vaqtın kim yüresiz boldunguz tağı tartıştınız iş içinde, tağı yazdıgız mundın songra kim körküzdi sizge anı kim süversiz.* [129a]/4=A:152

körset-:

Göstermek.

(Ar. irā'et, Far. numüden) *İditi Tengri qarğanı; üşeleüyir yer içinde, körsetsün üçün anga, [211b1] neteg öter uyasining 'avretini.* [211a]/5=M:31

körül-:

Gelecekte olmak.

(Ar. , Far.) *Aydılar; bu ol kim rüzi birildük aşnudın tağı kelindiler ya'nı köründiler anıng birle oşşaşgan.* [4b]/3=B:25

körül-di: Verilmiş olan şey.

Aydılar; bu ol kim rüzi birildük aşnudın tağı kelindiler ya'nı köründiler anıng birle oşşaşgan. [4b]/3=B:25

kötrül-:

Yükseltilmek.

kötrülmüş berk yer: Yüksekse bulunan sağlam yer.

Nerde kim bolsangız teggey sizge ölüm, tağı eger bolsangız kötrülmüş berk yerler içinde. [171b]/2=N:78

kötrülmüş: Kaldırılmış, yükseltilmiş.

Nerde kim bolsangız teggey sizge ölüm, tağı eger bolsangız kötrülmüş berk yerler içinde. [171b]/2=N:78

kötür-:

Taşımak, yüklenmek, kazanmak, edinmek.

(Ar. iftirā', Far. ber yāften) *Tağı kim ortak koşsa Tengriğa kötürdi, yā çatı uluğ yazuqnı.* [162b]/4=N:48

(Ar. ihtimāl, Far. ber dāšten) *Tağı kim qazğansa kiçing yazuqnı, yā uluğ*

yazuqnı, andın song atsa anıng birle bızarnı, kötürdi

bühtänni āşkārā

yazuqnı. [183b]/5=N:112

2. Yükseltmek.

(Ar. ref , Far. ber āverden) *Tağı ol vaqtın kim akduq 'ahdingizni tağı kötürduq üstüngüzde Tūr'ını.* [15b]/2=B:63

(Ar. ref, Far. ber dāšten) *Taḳı ol vaḳtın kim kötürür İbrāhīm būnyādların Ka'be'din taḳı İsmā'il.* [32a]/3=B:127

(Ar. ref, Far. bülend kerdən) *Taḳı kötürdi olarning pāresini mertebeler.* [77a]/1=B:253

kötürgen: Yükselten, göğe çeken (Allah).
(Ar. rāfi', Far.) *Ol vaḳtın kim aydı Tengri; ey 'isā, men tükel alğaning men taḳı kötürgening men benim tapa taḳı anğ kılğaning men anlardın kim taḳı küfr ketürseler taḳı anlarning kılğuçısı men uydılar sanga anlarning üstüninde kim küfr ketürseler kıyāmet küninge tegrü.* [105a]/4=A:55

kötürülmüş: Kaldırılmış, dikleştirilmiş, çardaklı (bahçe).

(Ar. me'rūş, Far. gird) *Taḳı ol ol kim yarattı bustānlar, kötürülmüşler taḳı kötürülmemişler, taḳı ḥurmā yığaclarını; taḳı ekinni, türlüğ türlüğ mīvesi, taḳı zeytünü, taḳı enārını; oḥşaşğan taḳı oḥşaşmağan.* [236b]/3=E:141

köy- (I): Yakmak, kavurmak, yanmak.
(Ar. ihtirāk, Far. ...suḥte şoden) *Taḳı anga uluğluk taḳı anga za'if oğlanlar bar taḳı tegdi anga ḳasurḳa kim aning içinde ot bar taḳı köydi.* [84a]/1=B:266
(Ar. şiliyy, Far.) *Taḳı köygeyler tamuğka.* [147a]/2=N:10

köy- (II): Görmek, gözetmek.
(Ar. nazar, Far. diḍen) *Aymang rā'inā tıp taḳı aydıng köygül taḳı işitgil taḳı kāfirlerğa ḳın bar iglig.* [24b]/5=B:104

köz: 1. Göz.
(Ar. 'ayn, Far. çeşm) *Taḳı bitidük anlar üze, aning içinde ḥaḳıḳat üze ten ten birle taḳı köz köz birle, burun burun birle taḳı ḳulaḳ ḳulaḳ birle taḳı tış tış birle; taḳı başlar, tüzlük ḳılışmak.* [217a]/1=M:45
2. Göz, gönül, kalp.

(Ar. şadr, Far. sine) Taķı sınaķ üçün Tengri közle-
ringiz içinde ya'ni köngülleringiz içinde taķı munung
üçün kim antsa ol nerseni kim köngülleringiz içinde.
[130b]/4=A:154

köz körmek:

Göz kararı, göz görüşü.

(Ar. rā'y'el-ayn, Far. çeşm-i dīdār)
Körlerler anları iki anlarķa köz-
nüng körmek. [94a]/2=A:13

köz nün:

Gözün görme yeteneği, görme
yetisi.

(Ar. başar, Far. binā) Yetmez anga
közler nūrları taķı ol yeter köz
nūrlarınga. [225a]/2=E:103

köz yum-:

Göz yummak, görmezden gel-
mek.

(Ar. iğmāz, Far. çeşm furū ..)
Taķı uğramang asıgsızķa an-
dın ģarc ģılursuz taķı ermes-
siz aning alģanları meger kim
köz yumsangız aning içinde.
[84b]/1=B:267

közler eyeleri:

Basiret sahipleri.

(Ar. veli'el-basār, Far. ģudāvend-i bināyihā) Ĥaķiķat üze
aning içinde 'ibret bar közler eyeleringe. [94a]/3=A:13

közsüz:

Kör.

(Ar. 'amā, Far. kūr) Sağırlar, ađınlar, közsüzler anlar bil-
mesler. [45a]/3=B:171

közsiz:

Kör, gözsüz.

közsüz bol-: Kör olmak. kırş. közsiz bol-.

Andın song ģabul ģıldı Tengri anlarınng tevbesini andın
song közsüz boldılar taķı sağır boldılar. [200b]/6=M:71

közsiz bol-:

Kör olmak.

kırş. közsüz
bol-.

(Ar. 'amā, Far. kūr şoden) Taķı sizdiler
kim bolmasa fitne, közsiz boldılar taķı
sağır boldılar. [200b]/5=M:71

kudret (Ar.):

Güç, kuvvet, kudret.

(Ar. kuvvet, Far. tevânây) *Hâkikat üze küç ya'ni kudret Tengriğa, karmuğ, taqı hâkikat üze Tengri kını katığ.* [43b]/2=B:165

kul:

1. Köle, kul.

(Ar. 'abd, Far. bende) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizing üze kışış öldürülmişler içinde âzâd er âzâd er birle taqı kul kul birle, tişi tişi birle.* [47b]/3=B:178

2. Kul, Allah'a göre insan.

(Ar. 'abd, Far. bende) *Taqı Tengri rahmet kılğan kullarğa.* [58a]/2=B:207

kulağ:

Kulak.

(Ar. uzun, Far. güş) *Taqı bitidük anlar üze, aning içinde hâkikat üze ten ten birle taqı köz köz birle, burun burun birle taqı kulağ kulağ birle taqı tiş tiş birle; taqı başlar, tüzlük kılışmak.* [217a]/2=M:45

(Ar. uzun, Far. güş) *Taqı buyurğay men anlarını taqı ke-mişgeyler tiwelerning kulaqlarını.* [185b]/4=N:119

kulağı yarılmış: Kulağı yarılmış, kulağı işaretlenmiş (deve).

(Ar. behîrat, Far. mâde-i şetr güş şikâfte) *Kılmadı Tengri, kulağı yarılmışdın ıyınmış tiwedın, yâ âzâd kılınmış kuldın, taqı ulağandın taqı arqasın saqlağandın.* [258b]/3=M:103

kulluğ:

Kulluk.

(Ar. 'ibâdet, Far. perestiden) *Erdingiz mü tanuqlar ol vaqıdâ kim hâzir boldı Ya'küb'ğa ölüm; Ol vaqtın kim aydı; oğlanlarınga; nege kulluğ kılursuz mindin songra.* [33b]/3=B:133

kulluğ kıl-:

Kulluk yapmak (Allah'a).

(Ar. 'ibâdet, Far.) *Hâkikat üze Tengri menim İdim taqı si-zing İdingiz kulluğ kılınğa.* [104b]/2=A:51

ķulluķ ķıl-: Kulluk yapmak, kulluk etmek, tapmak.
Aning üze, taķı ķıldı anlardın biçinler
taķı tonguzlar taķı ķulluķ ķıldı şeytānga.
 [197a]/2=M:60

ķulluķ ķıl-: Kulluk yapmak.
Erdingiz mü tanuķlar ol vaķtda kim hāzır
boldı Ya'ķūb'ğa ölüm; Ol vaķtın kim
aydı; oĝlanlaringa; nege ķulluķ ķılursuz
mindin songra. [33b]/3=B:133

Ķur'ān (Ar.):

Kur'an-ı kerim.

(Ar. kitāb, Far. nāme) *Oķıyur anlarning üze nişānlarını*
taķı öĝretür anlarĝa Ķur'ān'nı taķı şeri' atnı taķı anĝ ķılır
anlarını. [32b]/5=B:129

(Ar. ģur'ān, Far. nübī) *Ramazān ayı ol kim indürildi*
aning içinde Ķur'ān. [49b]/2=B:185

ķurbān (Ar.):

Kurban.

(Ar. ķurbān, Far. ķurbān) *Anlar kim aydılar; haķıķat üze*
Tengri 'ahd ķıldı bizing tapa kim bitnese miz yalawaĝa,
anĝaķa tegrü kim kelse bizge ķurbān birle yiyür anı ot.
 [138b]/3=A:183

Eger ķısırlansangız ol nerse kim āsān boldı idĝu ķurbāndın.
 [54a]/2=B:196

ķurbān ķıl-: Kurban etmek.

(Ar. taķrīb, Far. ķurbān kerden) *Taķı*
oķuĝul anlar üze Ādem'ning iki oĝlınıg
ķaberin haķ birle; ol vaķtın kim ķurbān
ķıldılar, ķurbānnı ķabül ķılındı [210b1]
ol ikide birisindin taķı ķabül ķılınmadı
taķı birisindin (2) aydı; öltürgey men
sini. [210a]/5=M:27

ķurbān ķılmaķ: Kurban kesme, kurban etme.

(Ar. nūsūk, Far. ķurbānī) *Kim kim bolsa*
sizdin sökel aning birle aĝnĝ başında
yuluĝ rüzedin yā şadaķadın yā ķurbān
ķılmaķdın. [54b]/1=B:196

kırtar-: Kurtarmak.

*Tağı ol vaqtın kırtardıñ sizni Fir'avnung
hâşlarındın, teklif kıurlar sizge.*

kırtartılmış: Kurtarılmış, selamete erdirilmiş.
(Ar. müsellemin, Far.) *Tağı suğarmas
ekinni, kırtartılmış yok nişân anıng
içinde. [17b]/3=B:71*

kırtul-: Kurtulmak, felaha ermek.

(Ar. emn, Far. bî-bîm şoden) *Ol vaqtın kim kırtuldunguz
kim kim ya'nî fâ'ide alsa ziyâret kılmak birle hacçka tegrü
ol nerse kim âsân bolur ıdgu kırbândın. [54b]/1=B:196
(Ar. iflâh, Far. restegâri yâften) Tağı anlar anlar kırtulğay.
[117b]/4=A:104*

kırtulğan: Kurtulan, felaha eren, güven içinde
olan.

(Ar. âmin, Far. bî-bîm) *Tağı kim kirse
anga boldı kırtulğan. [115b]/3=A:97*

kırtulğu yer: Kurtuluş yeri.

(Ar. mehiş, Far.) *Tağı bulmaslar anđın
kırtulğu yer. [186a]/5=N:121*

kırtulmaq yeri: Kurtuluş yeri.

(Ar. mefâzet, Far. restegâri) *Saķınmağıl
anlarnı kim sewünürler ol nerse birle kim
keldiler ya'nî kıldılar tağı süwerler tağı
öğülseler ol nerse birle kim kılmadılar,
saķınmağıl anlarnı, kırtulmaq yerinde
kındın. [140b]/1=A:188*

kırtulmaq: Kurtuluş, barış, güvenlik.

(Ar. emn, Far. bî-bîm şoden) *Tağı ol vaqtın kim
keldi anlarğa iş kırtulmaqđın, yâ kırkunçđın
yaydılar anı. [173a]/1=N:83*

(Ar. emn, Far. bî-bîmî) *Anlar kim bitti-
ler tağı kıruşturmadılar bitmeklerini küç
birle ya'nî yazuk birle, anlar anlarğa tu-
rur kırtulmaq. [241b]/2=E:82*

kuş:

Kuş.

(Ar. tayr, Far. murğ) Aydı; tutğul yâ ayğıl törtü kuşdın
 kışturğul anlarını sening tapa. [81a]/3=B:260
 Haqıqat üze men endäze kılur men sizge balçıqđın kuş
 şüreti mengizlig üeremen anıng içinge bolur kuş Tengri
 buyrukı birle. [103b]/4=A:49

kutğar:-

Kurtarmak.

krş, kurtar-.

(Ar. incā, Far. rehāniden) Taķı vaktın kim ayırdıķ si-
 zing birle tengizni taķı kutğardıķ sizni, taķı baturduķ
 Fir'avnung ehlini. [11a]/4=B:50
 (Ar. inķāz, Far. rehāniden) Taķı erdingiz çuķur kırığı üze
 otđın taķı kutğardı sizni andın. [117b]/1=A:103

kuvvet (Ar.):

Güç, kuvvet.

kuvvetlendür:-

Desteklemek, güçlendirmek, kuvvetlendirmek.

(Ar. te'yid, Far. kavı kerden) Taķı birdüķ biz Meryem
 oğlı 'isā'ka açuķ hüccetlerini taķı kuvvetlendürduķ anı
 Cibril birle yâ İncil birle. [77a]/2=B:253
 (Ar. te'yid, Far. kavı kerden) Taķı birdüķ Meryem oğlı
 'isā'ka açuķ hüccetlerini taķı kuvvetlendürduķ Cibril birle.
 [270a]/2=B:87

küç:

1. Güç, kuvvet, kudret.

(Ar. kuvvet, Far. tevānāy) Haqıqat üze küç ya'nı kudret
 Tengriğa, kamuğ, taķı haqıqat üze Tengri kını katıg.
 [43b]/2=B:165

(Ar. tākāt, Far. tevānāy) Ol vaktın kim keçti anı ol taķı
 anlar kim bittiler anıng birle aydılar; yoķ küç bizge bu
 kün Cālüt birle taķı çerigleri birle. [75b]/3=B:249

2. Zulüm, günah, haksızlık.

(Ar. zulm, Far. sitem ya'nı küfr) Anlar kim bittiler taķı
 karuştırmadılar bitmeklerini küç birle ya'nı yazuķ birle,
 anlar anlarğa turur kurtulmaķ. [241b]/2=E:82

küç kıl:-

Zulmetmek.

(Ar. zulm, Far. sitem kerden) Küç kılmassız
 taķı küç kılınmassız. [88b]/1=B:279

küç kılğan:

Zalim.

(Ar. zâlim, Far. sitemkâr) *Tağı yawumang bu yığaçka, bolğaysız küç kılğanlardın.*
[8a]/1=B:35

Yok sanga işdin nerse yâ kaytsa yâ tevbe kabûl kılsa yâ kınasa anlarını; hâkikat üze anlar küç kılğanlar tağı Tengriğa.
[123b]/5=A:128

küç kılğanraq: Daha zalim.

(Ar. azlem, Far. sitemkâr-ter) *Tağı kim küç kılğanraq ol kimersedin kim örtti tanuqluqnı katındaki Tengridin.*
[35b]/5=B:140

küç kılın-:

Haksızlığa uğratılmak, güç kılınmak.
(Ar. zulm m., Far. sitem kerde şoden) *Tağı küç kılınmaslar hurmâ çekürdegi-ning yippinçe.* [163a]/1=N:49

küç kılın-:

Zulme uğramak.
(Ar. zulm m., Far. sitem kerde şoden) *Küç kılmassız tağı küç kılınmassız.*
[88b]/1=B:279

küç kılmaq:

Zulmetme.
(Ar. zulm, Far. sitem) *Tağı tuttı anlarını yaşın, küç kılmaqları birle.* [195b]/2=N:153

küçün:

Zorla, güçlülkle.
(Ar. kerhen, Far. be-nâ-pesend) *Ey anlar kim bittiler; helâl bolmaq sizge kim kim mîrâş alsangız tışilerni, küçün.*
[151a]/5=N:19

küçelik:

Güç, şiddet.

krş. küçeylik.

(Ar. be's, Far. ceng.) *Yöndürgül bitgenlerni, bolğay kim kim yığğay anlarning küçelikin tandılar.* [173b]/3=N:84

küçemek:

Zorlama.

Yok küçemek dîn içinde. [78b]/1=B:256

küçeylik:

Baskı, güç, tazyik.

krş. küçelik.

(Ar. be's, Far. şikence) *Tağı Tengri çatığraq turur küçeylik yanından tağı çatığraq kınamaq yanından.*
[173b]/3=N:84

(Ar. 'usr, Far. düşvārī) Tileyür Tengri sizge äsānlıknı taqı tilemes sizge küceylıknı. [50a]/1=B:185

küd-:

Bakmak, nazar etmek. **krş.** küy-.

(Ar. nazar, Far. pāyisten) Taqı eger anlar aysalardı işittük taqı boyun südük, taqı işitgıl taqı küdgül bizge, bolğay erdi yaqşaraq anlarğa, taqı rästrak. [162a]/1=N:46

küdegü:

Bekleyen kimse, güveyi (erkek eş, koca).

(Ar. ba'1, Far. şevyān) Taqı küdegüleri anlarning [66a1] sezäraq olarning kaytarmaqınga aning içinde eger tilese-ler ongarmak. [65b]/5=B:228

küfr (Ar.):

Küfr, kâfirlik.

(Ar. küfr, Far. küfr) Taqı kim kim tegşürse küfrni imān birle, (2) azdı yolnıng könısindin. [26a]/1=B:108

küfr içinde iw-: Küfürde yarışmak.

Taqı qağutmasun sini, anlar kim iwer-ler küfr içinde. [136b]/3=A:176

küfr ketür-:

İnkar etmek.

(Ar. küfr, Far.) Neteg küfr ketürürsüz Tengriğa taqı erdingiz ölügler tırgürdi sizni. [5b]/4=B:28

küfr ketürdiler: İnkarçılar.

Bolmang ol kimerseler mengizlig kim küfr ketürdiler taqı aydılar qarındaşlarınga. [131a]/5=A:156

küfr ketürdiler: Küfredenler, kâfirler.

Aygıl anlarğa kim küfr ketürdiler; yin-gilgey siz, yılgılgaysız tamuğ tapa. [93b]/3=A:12

küfr ketürgen: İnkar eden.

(Ar. kâfir, Far. nâ-girevende) Taqı bol-mang küfr ketürgenning evveli anga. [9a]/5=B:41

küfr ketürmek: İnkar etme.

Bozmaqları birle 'ahdlerini, taqı küfr ke-türmekleri birle Tengrińing ayetlerine, taqı öltürmekleri birle peygamberlerni,

*haqđın öngin, birle taqı aymaqları birle;
"köngülllerimiz örtüglüg"; Tengri aning
üze küfrleri birle, bitmesler meger az.
[196a]/4=N:155*

küfr ketürmek: Küfretme.

*Taqı belâ ya'ni Tengriğa küfr ketürmek
uluğraq öldürmekdin. [61b]/3=B:217*

küfr ketürölme-: Karşılıksız bırakılmamak.

*Taqı ne kim kalsangız yaqşılıqđın [120b1] küfr ketüröl-
megey siz anga. [120b]/1=A:115*

küge?:

Çatı, dam, tavan.

*(Ar. 'arş, Far. sofd) Yâ aning mengizlig kim keçti konum
üze taqı ol tüşgen turur kügeleri. [80a]/1=B:259*

kümüş:

Gümüş.

*(Ar. fızat, Far. noqre) Yüklele yığılmış mal. Bezenildi
kişilerge arzularning süwügi; tişilerdin taqı oğullarındın
taqı cem' kılınmış köp mallarındın altındın taqı kümüş-
din taqı nişânlığ kılınmış atlardın taqı tiwedın, sığırdın,
qoydın, keçidın taqı ekindın. [94b]/1=A:14*

kün:

1. Gündüz, gün.

*(Ar. nehâr, Far. rüz) Taqı aydı bir pâre kitâb eyelerindin
biting ol nersege kim indürildi anlar üze kim Tengri kün-
nüng evvelinde taqı küfr ketüring songında, bolğay kim
anlar qaytğaylar. [109a]/2=A:72*

2. Güneş, gün.

*(Ar. şems, Far. âftâb) Aydı İbrâhîm; haqıqat üze Tengri
keldürür künni maşnqđın kelgil aning birle mağribdin.
[79b]/3=B:258*

3. Gün.

*(Ar. yevm, Far. rüz) Öldürdi anı Tengri yüz yıl andın song
kopğardı anı aydı; "neççe kiçting?" aydı; "kiçtim bir kün
yâ künnüng pâresi". [80a]/4=B:259*

kündüz:

Gündüz.

*(Ar. nehâr, Far. rüz) Anlar kim harc kılurlar mallarını tünle
taqı kündüzle örtüglüg taqı âşkârâ anlarğa şevâbları an-
larning İdîsi qatında. [86b]/2=B:274*

kürsi (Ar.):

Kürsü, taht. Allah'ın kudret kürsüsü.

(Ar. kürsiyy, Far. kürsi) *Yetti aning kürsisi köklerle tağı yerge tağı ağıruğ bolmas anga ol ikisinin saqlamağı.* [78a]/4=B:255

küy-:

1. Bakmak, intizar etmek. krş. küd-.

(Ar. leyy, Far. iltifât kerdén) *Ol vaqtın kim barursuz tağı küymezsüz bir kimerse üze, tağı yalawaç ündeyür sizni song ögürüngüz içinde.* [129b]/3=A:153(Ar. rā'i, Far. nigāh dāšten) *Anlardın kim Cuhūd boldılar, kıştururlar kelimelerini orunlarındın tağı ayturlar; işittük biz tağı yazduq, tağı işitgil işittürülmedin tağı küygül bizge, büktürü yâ tolgayı tilleri birle, tağı 'ayb kılmak dîn içinde.* [161b]/4=N:46

2. Beklemek.

(Ar. terebbuş, Far. çeşm dāšten) *Tağı boşanmış tişiler küyerler özleri birle üç hayz.* [65b]/3=B:228

3. Gözetlemek, gözlemek.

(Ar. terebbuş, Far. çeşm dāšten) *Anlar kim küyerler siz zing birle eger bolsa sizge açmaq ya' nî zafer Tengridin, aydılar; ermedük mü siz birle?* [192a]/3=N:141

küymek: Bekleme, mühlet verme.

(Ar. neẓirat, Far. bāyeštenî) *Tağı eger bolsa dervişlik eyesi küymek bay bolgınça.* [88b]/2=B:280(Ar. şehir, Far. mäh) *Anlarğa kim ant içerler tişilerindin tört aynıng [65b1] küymeki.* [65b]/1=B:226

küyül-:

Bekletilmek, mühlet verilmek, zaman tanınmak.

(Ar. inẓār m., Far. zamān dāde şoden) *Cāvidāneler anıng içinde. Yüngül kılinmaz anlardın qın tağı küyülmesler.* [113b]/4=A:88

L

la'net (Ar.):

Lanet.

(Ar. la'net, Far. nefrîn) *La'net kıılır anlarğa Tengri.* [41b]/4=B:159

- la'net kı-l-:** Lanet etmek.
(Ar. la'n, Far. nefrîn kerden) *La'net kı-lur anlarğa Tengri.* [41b]/4=B:159
- la'net kılgan:** Lanet eden.
(Ar. lâ'in, Far. nefrîn konende) *Ta-kı la'net kı-lur anlarğa, la'net kılganlar.* [41b]/4=B:159
- la'net kılm-:** Lanetlenmek.
(Ar. la'n m., Far. nefrîn kerde şoden) *Bağlandı eligleri ta-kı la'net kılm-dılar anıng birle kim ay-dılar; iki eligi yaynı-mışlar, ħarc kı-lur neteg ti-lese.* [198a]/2=M:64
- la'net kılış-:** Birbirine lanet eylemek.
Songra la'net kılışalım pes kı-lalım Tengri la'netini yalğançılar üze. [106b]/3=A:61
- laţif (Ar.):** Lütuf ve ihsan sahibi (Allah:EH).
(Ar. el-laţif, Far. bârik-bîn) *Ta-kı ol laţif ya'nı köz yetmes, bil-gen.* [225a]/3=E:103
- lâzım (Ar.):** Lâzım, gerekli.
(Ar. , Far.) *Tengri atı birle başlayur men, üküş raĥmetlig, raĥmeti lâzım.* [91a]/1=A: Besmele-i Şerif
- lekin (Ar.):** Ama, fakat, ancak.
(Ar. lâkin, Far. cüz' ân ki) *Lekin tölengenler bilig içinde anlardın ta-kı bitgenler biterler ol nersege kim indürüldi sanga ol nersege kim indürüldi aşnungdın yâ sindin aşnu.* [262a]/2=N:162
- Lüt:** Hz. Lut peygamber. Hz. İbrahim'in kardeşi Harran oğlu Lut, onunla beraber Babil diyarından Şam yakasına geçmişti. Sodom nahiyesine peygamber oldu. Bu nahiye-nin ahalisi ehl-i küfür ve fücür idi.
Kuran'da Hz. İbrahim ve Hz. Lut'un da aynı dönemde ve aynı coğrafyada yaşadıkları haber verilir. Hz. Lut ve Hz. İbrahim farklı kavimlerin içinde hayat sürmelerine karşın, birbirlerinin destekçisi olmuşlardır.
Allah'a hicret etmek; O'na gönülden teslim olmak, tek dost ve vekil olarak O'nu bilmek ve Allah'ın himayesine sığınmak anlam-larına gelmektedir. Hz. Lut da, sapkın kavminin inkar dolu yaşa-malarından uzaklaşarak Rabbimize hicret etmiş, tüm peygamberler

gibi samimiyeti ve Allah'a tevekkülü ile insanlığa örnek olmuş kutlu bir insandır. Hz. Lut ve Hz. İbrahim farklı kavimlere gönderilmişler, farklı insanlara tebliğde bulunmuşlardır. Kuran'da Hz. Lut'un tebliğ yaptığı toplumun, Allah'ın menettiği bir sapıklık olan eşcinselliği yaşayan bir toplum olduğu bildirilmektedir.

Taķı İsmā' il'ni taķı Yesa' nı taķı Yūnus' nı taķı Lū' nı tegme birni arturdumız 'ālemler üze. [242b]/3=E:86

M

mādām (Ar.): Mâdem.

mādām kim: Madem, -dığı/diği sürece, müddetçe.
(Ar. mā duntum, Far.) *Ĥarām kılındı sizing üze yabanning awı mādām kim muħrimlersiz. [257a]/2=M:96*

mâdem (Ar.): Mâdem.

Yok yazuķ sizing üze eger boşasangız tişilerni mâdem kim cimā' kılmadın. [70b]/4=B:236

mâdem kim : -dıkça/-dikçe
Yok yazuķ sizing üze eger boşasangız tişilerni mâdem kim cimā' kılmadın. [70b]/4=B:236

mağrib (Ar.): Batı.

(Ar. mağrib, Far. cāy-i furūd reften) *Taķı Tengriğa oķ maşrıķ taķı mağrib. [28b]/2=B:115*

māl (Ar.): Mal.

(Ar. māl, Far. ĥ'āste) *Taķı sınağay miz sizlerni nerse birle, korķunçdın taķı açlıķdın taķı eksimekdin mālłardın taķı tenlerdin taķı mîvelerdin taķı müjde birgil şabr kılğanlarğa. [40b]/4=B:155*

manga: Bana.

[6b]/5=B:31 Aydı; ĥaber biring manga munlarning atları birle.

mangım: Adım.

(Ar. ĥuṭvāt, Far. kām) *Taķı uymang şeyṭānning mangımlarına ĥaķıķat üze sizge açuķ düşmen. [58a]/4=B:208*

- Mārūt:** Marut adlı melek. bk. Hārūt
Taқи ol nerseni kim indürüldi iki ferište üze Bâbil atlıg yerde Hārūt taқи Mārūt. [23b]/5=B:102
- maşhara (Ar.):** Alay konusu, gülünç, maskara.
maşhara kılm-: Alay edilmek.
 (Ar. istihzâ' m., Far. efsûs kerde şoden) *Taқи indürdi sizing üze kitâb içinde kim ol vaqtın kim işitingiz Tengrining âyetleri, küfr ketürülür anga taқи maşhara kılmur anga, olturmangız anlar birle, ançağa tegrü kim kirseler andın öngin sözge. [191b]/4=N:140*
- maşrıq (Ar.):** Doğu.
 (Ar. maşrıq, Far. cāy-ı ber âmeden âftâb) *Taқи Tengriğa oқ maşrıq taқи mağrib. [28b]/2=B:115*
- meded (Ar.):** Yardım, medet.
meded bir-: Yardım etmek, yardım vermek.
 (Ar. medd, Far. meded konende) *Ya'nı tap kelür eger şabr kılsangız taқи saқınsangız taқи kelse-ler sizge iwmeklerindin bu meded birgey sizge (4) İdingiz biş ming birle feriştelerdin, nişân kılganlar. [123a]/3=A:125*
meded kılm-: Yardım etmek, yardım vermek.
 (Ar. medd, Far. meded dehende) *Ol vaqtın kim aytursun mü'minlerğa; tap kelmegey mü sizge kim meded kılsa sizge İdingiz üç ming birle feriştelerdin indürülmişler. [123a]/1=A:124*
- meger (Far.):** 1. Ancak.
 (Ar. illâ, Far. meger) *Meger İblis unmadı. [7b]/2=B:34*
 2. Başka, gayrı.
 (Ar. illâ, Far. meger) *Taқи bedel kıulılar aning birle az bahânı anlar yimesler қарınlарıңа meger otı. [46a]/2=B:174*
 3. -in dışında, ancak, sadece, yalnız.
 (Ar. illâ, Far. meger) *Aydılar; arıqlıq sanga, hıç bilig yok bizge meger ol kim ögrettingiz bizge. [7a]/1=B:32*

mehir (Ar.):

Müslüman bir erkeğin nikah esnasında eşine vermeyi kabullen-
diği mal veya para, başlık, mehir.

(Ar. farîzat, Far. farîze) *Eger talâk birsengiz ve vatı kılmazıngızdın
aşnu taķı taķdîr kıldıngız anlarğa mehrni (5) taķdîr kılgangızning
yarusı meger kim 'afv kılsalar yâ 'afv kılsa. [71a]/4=B:237*

Mekke (Ar.):

Mekke şehri. Allah Teâlâ'nın rızası için yeryüzünde ilk inşa edi-
len mescid; Beytullah'ın bulunduğu Mukaddes şehir. Bu şeh-
rin Kur'ân-ı Kerim'de geçen Bekke, Ümmü'l-Kura ve Beledü'l-
Emin şeklinde değişik isimleri vardır. Bazıları Mekke'nin, hem
şehir hem de "Beyt"i karşılayan bir isim olduğunu söylerler-
ken; diğer bazıları da Mekke'nin, Harem'in tamamını kapsayan
kısımına; Bekke'nin ise mescite has bir isim olduğunu ifade et-
mişlerdir. Mekke ve Bekke, Babil dilinde beyt 'ev' anlamında
olup, Amahkahılar tarafından bu yerin ismi olarak kullanılmıştır.
Mekke'nin havası, bilhassa yaz aylarında oldukça sıcaktır. Kış ay-
larında ise lâtif bir havası vardır. Her tarafı taş kayalar ile çevrili
olan Mekke'de tek su kaynağı Zemzem'dir. Çok az yağmur alan
ve kurak bir iklime sahip olan Mekke'de kuraklığın bazan dört
yıl sürdüğü olurdu. Mekke'nin ortaya çıkışı Hz. Adem (a.s.)'a
kadar uzanır Adem (a.s.) yeryüzüne indirildiğinde Mekke'de
Beytullah'ın bulunduğu bu günkü yerde bir mabet inşa etmekle
görevlendirilmişti. Tarihçiler, Adem (a.s.)'ın Hindistan tarafından
yeryüzüne indiğini kabul etmişlerdir (Taberi, Tarih, Beyrut 1967,
I, 122). Onun, kırk defâ Mekke'ye giderek haccettiği kabul edi-
lirse bu durum bizi Mekke vadisinin ilk insanla birlikte, seçile-
rek kutsal kılındığı sonucuna ulaştırır. İsmail (a.s.)'ın nesli burada
çoğalıp dururken, Yemen'den göç edip buralara gelen Huzaalılar,
Curhümilerden yerleşme izni istemiş, red cevabı almaları üzerine
onlarla savaşıp şehri ele geçirmişlerdi. Mekke'nin coğrafi açı-
dan bulunduğu özel konumu, etrafındaki devletlerin dikkatini çok
eski devirlerde bile üzerine çekmekte idi. Mekke'nin İslâm'dan
önceki tarihi için en önemli olaylardan birisi şüphesiz ki, Habeş
Krallığı'nın Yemen Valisi Ebrehe'nin Mekke'ye düzenlediği as-
keri seferdir. Resulullah'ın, risaletle görevlendirilmesinden son-
raki on üç sene boyunca Mekke'deki cahilî yaşantıda ve siyasi
ilişkilerde pek bir değişiklik olmamıştı. Mescid-i Haram'ın inşa-
ası için bir proje hazırlayıp uygulamaya koymak I. Velid'e na-

sip olmuştur. O, bu projesini gerçekleştirebilmek için Suriye ve Mısır'dan mimarlar getirmişti.

Tağı nirdin çıksang ewürgül yüzünge üze mescid Mescid-i Mekke. [39a]/5=B:150

Halk üçün qodulğan ewnüng ilki ol kim Mekke'de turur bereketlig tağı köni yol 'älemlerğa. [115b]/1=A:96

Tağı bu kitāb, indürdük anı bereketlig menfa'atları köp rāstlağanı ol nerseng kim ileyinde turur, munung üçün kim qorqutsang Mekkeni tağı ol kimerseni kim anıng tegresinde. [244b]/3=E:92

melāmet (Ar.): Ayıplama, kınama.

(Ar. levmet, Far. serzeniş) *Ey anlar kim bittiler; kim kaytsa sizdin dinindin, kelgey Tengri erenler birle kim, süwer anlarını tağı süwerler anı, h'ārlar mü'minler üze, 'azizler kāfirler üze, mücāhede kırlurlar Tengri yolu içinde, tağı qorqmaslar melāmet kılgānning melāmetindin.* [221a]/4=M:54

melāmet kıł-: Kınamak, ayıplamak.

melāmet kılgān: Kınayan, ayıplayan.

(Ar. lā' im, Far. melāmetkār) *Ey anlar kim bittiler; kim kaytsa sizdin dinindin, kelgey Tengri erenler birle kim, süwer anlarını tağı süwerler anı, h'ārlar mü'minler üze, 'azizler kāfirler üze, mücāhede kırlurlar Tengri yolu içinde, tağı qorqmaslar melāmet kılgānning melāmetindin.* [221a]/4=M:54

melik (Ar.): Melik, hükümdar.

(Ar. melik, Far. pādšāh) *Körmeding mü ögürni Ya'kūb oğullarındin, Mūsā'dın songra ol vaqtın kim aydılar peygāmberğa anlarğa ıdğıl bizge melik uruşaling Tengri yolında.* [73b]/4=B:246

men:

Ben.

krş. min

(Ar. enā, Far. men) *Tağı ol vaqtın kim ya'nī zıkr kılgıl ya'nī aydı; sening ıdğing ferıştelerge haqıqat üze men kılgān men yerde halife.* [6a]/5=B:30

mengizeşik:

Benzer, gibi.

(Ar. mişl, Far. mānend) *Eger bitseler ol nersening mengizeşik-gekim bittingiz anga könüldiler.* [35a]/1=B:137

mengizlig:

Gibi, benzer, eş, denk.

(Ar. ke, Far. hemçü) *Bolmang ol kimerseler mengizlig kim küfr ketürdiler taqı aydılar qarındaşlarına. [131a]/4=A:156*

(Ar. ke, Far. hemçü) *Taqı ayduq; urdunguz anı pâresi birle aning mengizlig tırgürür Tengri ölüglerni. [18a]/2=B:73*

mengü: Ebedi, sonsuz, sürekli.

Taqı anlar ot eyeleri anlar aning içinde mengü qalığhlar.

[62a]/4=B:217

mengü qalığh: Ebedi kalıcı, sürekli kalıcı.

(Ar. hâlid, Far. câvidâne) *Taqı anlar ot eyeleri anlar aning içinde mengü qalığhlar. [62a]/4=B:217*

mengzeş:

Benzer, eş, emsal.

(Ar. , Far.) *Ayt; haqıkat üze köni yol Tengrining köni yolu kim birilse bir kimerse sizge birilgen nerse mengzeşkini hüccetleşseler sizing birle İdingiz katında. [109a]/5=A:73*

menfa'at (Ar.): Yarar, çıkar, fayda, menfaat.

(Ar. , Far.) *Haqıkat üze anlar küfr ketürdiler menfa'at kılmagay anlardın mälları taqı oğlanları Tengridın nerseni; taqı anlar otnung tamduqı. [93a]/3=A:10*

menfa'at al-: Yararlanmak, faydalanmak.

(Ar. istimtâ', Far. ber h'urdârî griften) *Ol nerse kim menfa'at aldınız aning birle, anlardın; biring anlarğa kabînlerini, fârîza kılınmış. [153b]/5=N:24*

Taqı aydı döstları, âdemîlerdin; İdimiz menfa'at aldı pâremiz <pâre birle> taqı tegdük, ol vaqtımızğa kim belgüllüg kıldıng bizge. [232b]/1=E:128

menfa'at alğu nirse: Yararlanılacak şey.

(Ar. metâ', Far. ber h'urdârî) *Taqı sizge yerde qarâr kılgu yer bar, taqı menfa'at alğu nirse, uzak vaqtğa tegrü. [8a]/4=B:36*

menfa'at kıl-: Yarar sağlamak, fayda vermek.

(Ar. ignâ', Far. sūd dâšten) *Haqıkat üze anlar küfr ketürdiler menfa'at kılmagay anlardın mälları taqı oğlanları Tengridın nerseni; taqı anlar otnung tamduqı. [93a]/3=A:10*

- men' (Ar.):** Yasak, men.
men' kılm-: Yasaklanmak, beri olmak.
 (Ar. , Far.) Taqı kabûl kılmıas andın şefâ' at, taqı alınmas andın yuluğ, taqı yarı birilmesler, taqı 'azabdan men' kılmıaslar. [10b]/4=B:48
men' kılmış: Yasaklanmış.
 (Ar. hicr, Far. harām) Taqı aydılar; bu tiweler, sıgırlar, koylar keçiler men' kılmış yimes anı meger ol kim tileyür miz, aymakları birle; taqı tiweler harām kılmıd arqaları. [235b]/1=E:138
- meretebe (Ar.):** Rütbe, derece.
 (Ar. derecet, Far. pây-gāh) Anlar mertebeler Tengri qatında. [133a]/3=A:163
- Merve:** Beytullah yakınlarında bulununan mukaddes bir tepenin adı. Hac ve umre yapanlar Merve ve Safa tepeleri arasında yedi defa gidip gelirler.
Merve atlıq tağ: Mekke'deki Merve tepesi.
 (Ar. Mervet, Far. kūh) Haqıqat üze Şafâ atlıq tağ taqı Merve atlıq tağ Tengrining 'alâmetlerindin. [41a]/4=B:158
- Meryem:** Hz. İsa'nın annesi, Hz. Meryem. Ulul-Azm Peygamberlerden biri olan Hz. İsa (a.s.)'nın annesi. İsrailoğullarının ileri gelenlerinden ve alimlerinden biri olan ve Davut (a.s.)'nın soyundan gelen İmran'ın kızıdır: Âllah iman edenlere namusunu koruyan, İmran'ın kızı Meryem'i de misal gösterir"(et-Tahrîm, 66/12). Meryem "dindar kadın" demektir. erkeklerden sakınan, iffetli anlamında "Betül" adıyla da adlandırılır. İmran'ın hanımı Hanna, kısır bir kadın olup, hiç çocuğu olmamış idi. Bir gün bir ağacın gölgesinde otururken yavrusunu doyurmaya çalışan bir kuş gördüğünde olay içindeki çocuk sahibi olma duygusunu alevlendirdi (İbr. Esir, el-Kâmil fi't-Tarih, Beyrut 1979, I, 298). Kendisine bir çocuk ihvan etmesi için Allah'a dua etti ve duası kabul edilirse çocuğunu Beytül-Makdis'e hizmetçi olarak adadığını söyledi. Zamanlar İmran'ın karısı şöyle demişti: Rabbim: Karnımda değilim çocuğu sadece sana hizmet etmek üzere adadım. Bunu senden kabul et" (Alu İmran, 3/35). Hanna bu adamayı yapar çocuğunun bir kız olma ihtimali aklına gelmemişti. Eğer ç

olursa Beytül-Makdis'te hizmette bulunması nasıl mümkün olabilir. Kadınların özel durumları buna müsaade etmediği gibi, kurallara göre de bu imkansız bir şeydi. Bunun içindir ki, Meryem, dünyaya geldiği zaman annesi, Allah Teâlâ'ya şöyle seslenmişti:.... Rabbim! Ben onu kız doğurdum; halbuki Allah onun ne doğurduğunu çok iyi biliyordu. Erkek, kız gibi değildir. Ben onun adını Meryem" koydum. Onu ve neslini kovulmuş Şeytanın şerinden sana emânet ediyorum"(Ali İmran, 3/30). Babası İmran, Meryem'in doğumundan önce vefat etmişti.

(Ar. Meryem, Far. Ĥudâyer) *Hâkîkat üze men atadım anga Meryem.* [100b]/1=A:36

Meryem oğlu 'isâ: Hz. İsa peygamber.

(Ar. 'isâ ibn Meryem, Far. 'isâ puser-i Meryem) *Hâkîkat üze Mesîh Meryem oğlu 'isâ Tengrining yalawaçı tağı aning sözi.* [264b]/5=N:171

(Ar. 'isâ ibn Meryem, Far. 'isâ puser-i Meryem) *Tağı birdük biz Meryem oğlu 'isâ'ka açuq ĥüccetlerni tağı ĥüvvetlendürüq anı Cibrîl birle yâ İncil birle.* [77a]/2=B:253

mescid (Ar.): Mescit.

(Ar. mescid, Far. mezgit) *Tağı kim zâlimraq turur ol kimersedin kim yıgdı Tengrining mescidlerni.* [28a]/3=B:115

Mescid-i Harâm:

Mescid-i Haram, Kabe. El-Mescidü'l-Haram, Mekke'de Kâbe'nin bulunduğu alandaki camiin adıdır. Hürmet ve saygı gösterilmesi gereken mescit anlamında bu ad verilmiştir. Yeryüzünde inşa edilen ilk mescit ve müslümanların kible-sidir. Buraya Mescid-i Haram denildiği gibi, Harem-i Şerif de denir. Açık bir alan üzerinde bulunan Kâbe, Makam-ı İbrahim ve zemzem kuyusu bu mescidin birer parçasıdır: Mescid-i Haram'ın, kuzey-batı duvarı 164 m., güney-doğu duvarı 166 m., kuzey-doğu duvarı 108 m., güneybatı duvarı 109 m. dir. Mescid-i Haram'ın bu dört duvarında 19 kapı,

çevresinde 92 kubbe ve 7 minare vardır. Hz. Ömer zamanına kadar ihata duvarı yoktu. Ondan sonra duvar örüldü ve tarih boyunca bir takım tamir, yenileme, genişletme çalışmaları yapıldı. Mescid-i Haram, yeryüzündeki mescitlerin en faziletlisidir. Burada kılınan bir namaz başka mescitlerde kılınan yüz bin namazdan daha efdaldır. Bir hadis-i şerifte; "Mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hariç, başka mescitlerde kılınan bin namazdan efdaldır. Mescid-i Haramda kılınan bir namaz da diğer mescitlerde kılınan yüz bin namazdan efdaldır" buyrulmuştur. Fazilet bakımından Mescid-i Haram'dan sonra Mescid-i Nebi, ondan sonra da Mescid-i Aksa gelir. Bir başka hadis-i şerifte de şöyle buyrulur: "(Fazla sevab umarak) yalnız şu üç mescide gitmek üzere yolculuk yapılabilir. Mescid-i Haram, Mescid-i Nebi ve Mescid-i Aksâ". (Ar. mescidi'l-ḥarām, Far. mezgit-i Mekke) *Ewürgül yüzüingni Mescid-i Ḥarām singar; taḳı nirde kim bolsangız ewrüng yüzleringizni aning singar*, [37b]/1=B:144

(Ar. mescidi'l-ḥarām, Far. mezgit-i Mekke) *Taḳı qazğanu birmesün sizge kişilerning yigremeki kim yıǵdılar sizni Mescid-i Ḥarām'dın*. [268b]/4=M:2

Mescid-i ḥarāmning ḥāzırları: Mescid-i haram'da ikamet edenler.

(Ar. ḥāzırı mescidi'l-ḥarām, Far. ḥāzırı mezgit-i Mekke) *Oı kimerse kim bolmadı aning ehli Mescid-i ḥarāmning ḥāzırları*. [54b]/5=B:196

Mescid-i Mekke: Kabe.

(Ar. mescidi'l-harām, Far. mezigit-i Mekke) *Taķı nirdin çıksang ewürgül yüzünge üze mescid Mescid-i Mekke.* [39a]/4=B:150

meşel (Ar.): Misal, örnek.

(Ar. meşel, Far. dāstān) *Ḥaķīkat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel singekni ya'ni uftanıp qoymaz singek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26

meşel ur-: Örnek göstermek, misal vermek.

(Ar. , Far.) *Ḥaķīkat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel singekni ya'ni uftanıp qoymaz singek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26

mesh (Ar.): Silme, sığama, abdest sırasında başından dörtte birini ıslak ille sığama.

mesh kıl-: Mesh etmek, abdest sırasında başından dörtte birini ıslak ille sığamak (Burada teyemmümdeki toprakla el ve yüzü mesh etmeden söz edilmektedir).

(Ar. mesh, Far. sāviden) *Taķı eger bolsangız sökeller yā sefer üze bolsangız yā keldi biregü sizdin aşaq yerdin, yā cima' kılsangız tişilerni, taķı bulmasangız sufını, teyemmüm kıling arıģ topraķğa, arıģ topraķğa taķı mesh kıling yüzleringizni taķı eligleringizni ḥaķīkat üze Tengri erdi keçürgen, yarlıķaģan.* [161a]/1=N:43

Mesih: Hz. İsa peygamber.

(Ar. Mesih, Far. Mesih) *Ḥaķīkat üze Mesih Meryem oğlu 'isā Tengrining yalawaçı taķı aning sözi.* [264b]/5=N:171

Meş'ari'l-harām (Ar.): Müzdelife'de bir yer olup sünnete göre Müzdelife vakfesi burada yapılır. Meş'ar; bilmek, anlamak, hissetmek anlamındaki "şuur" mastarının yer ismidir. Hissetme, duyma, bilme yeri, hac sırasında ziyaret edilecek yerlerden her biri. Harām da; yasak, haram, saygı duyulan demektir. Meş'aru'l-Harām tamlaması; sözlükte saygıya değer, ibadet alāmeti taşıyan yer anlamına gelir. Müzdelife'nin başka bir adı yanında, Meş'aru'l-

Harâm, Müzdelife'de bulunan ve Cebel-i Kuzâh da denilen, üzerinde "mikade" adlı silindir biçiminde bir taş olan tepenin adıdır. Önceleri burada odunlarla ocaklar, Halife Harun Reşid zamanında büyük mumlar, sonraları da büyük kandiller yakılırdı. Daha sonra bu kısım üzerine bina yapılmıştır. Cabir b. Abdullahtan rivayete göre: "Resulullah (s.a.s), Arafatta vakfe'den, güneş batıp aynldıktan sonra Müzdelife'ye geldi. Orada bir ezan ve iki kametle akşam ve yatsı namazlarını birleştirerek kıldırdı. Bu iki namaz arasında tesbih getirmede. Sonra şafak sökünceye kadar yan üstü yattı. Sonra sabah namazı vakti gelince bir ezan ve bir kametle sabah namazını kıldı. Sonra devesi Kusvâ'ya binerek el-Meş'aru'l-Harâm'a geldi. Kibleye yöneldi, Allah'a dua etti, tekbir ve tehlil getirdi, kelime-i tevhid okudu. Ortalık iyice aydınlanıncaya kadar vakfeye devam etti. Güneşin doğuşundan önce de oradan ayrıldı.

(Ar. meş'ari'l-harâm, Far. müzdelife-i harâm) *Qayı vaktın kim kaytsangiz 'Arafât'dın yâd kıling Tengrinı Meş'ari'l-harâm katında.* [55b]/3=B:198

metâ' (Ar.):

1. Servet, mal, meta.

(Ar. metâ', Far. ber h'urdârî) *Tağı ermes yakınrağ tiriglig, meger arıqmağ metâ'ı.* [139b]/1=A:185

2. Yararlanma, menfaat.

(Ar. metâ', Far. ber h'urdârî) *Metâ' az; andın songra sığıngu yerleri tamuğ. Tağı neme yawuz töşek.* [142b]/2=A:197

3. Eşya.

(Ar. metâ', Far. kâlâ) *Ârzüladı anlar kim küfr ketürdiler, eger gâfil bolsangiz sâzlarıngızdın metâ' larıngızdın; tağı meyl kılsalar sızing üze, bir kışmak.* [181a]/2=N:102

mevt (Ar.):

Ölüm.

(Ar. mevt, Far. merg) *Andın song qopğarduk sizni ölimingızdın song mevtingiz bolğay kim siz şükr kılgaysız.* [12b]/3=B:56

meyl (Ar.):

Yönelme, meyletme.

meyl kıł-: Meyletmek, yönelmek.

(Ar. meyl, Far. girâyisten) *Ârzüladı anlar kim küfr ketürdiler, eger gâfil bolsangiz sâzlarıngızdın*

*metā' laringuzdin; taqı meyl kılsalar sizing üze,
bir kışmaq. [181a]/2=N:102*

mıhrāb (Ar.):

1. Mihrap, bölme.

(Ar. mıhrāb, Far. mıhrāb) *Tegme bir kez kim kirdi aning üze
Zekerıyyā mıhrābğa buldı aning qatında rüzı. [100b]/5=A:37*

2. Mihrap, namaz kılınan yer.

(Ar. mıhrāb, Far. pış-gāh) *Qıkırdı anı ferışteler taqı ol örü turğan
namāz kılur mıhrābda; haqıqat üze Tengri müjde birür sanga Yaḥyā
birle rāstlağan, kelimeni Tengridin taqı uluğ, tışilerge yawuzmağan
taqı peygāMBER eḡgülerdin. [101a]/5=A:39*

min:

Ben.

krş. men.

(Ar. enā, Far. men) *Ayduğ; iningler andın qamuğ taqı eger kelse
sizge mindin köni yol. [8b]/2=B:38*

Qabül qılğıl mindin haqıqat üze sen sen işitgen, bilgen.

[100a]/2=A:35

ming:

Bin, bin sayısı.

(Ar. elf, Far. hezār)

minnet (Ar.):

Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, başa kakma.

(Ar. menn, Far. minnet) *Anlar kim ḡarc qılurlar mällarnı Tengri-
ning yolında andın song uydurmaslar anı kim ḡarc qıldılar minnetni
taqı āzārni anlarğa şevābları İḡileri qatında turur. [82a]/1=B:262*

minnet qıl-:

Lütüfta bulunmak.

(Ar. menn, Far. nıküyi kerden) *Minnet qıldı Tengri
bitgenler üze ol vaqtın kim ıdı anlar içinde ya-
lawaç. [133a]/4=A:164*

minnet uydur-:

Yapılan iyiliği başa kakmak.

(Ar. , Far.) *Anlar kim ḡarc qılurlar mällarnı
Tengrining yolında andın song uydurmaslar anı
kim ḡarc qıldılar minnetni taqı āzārni anlarğa
şevābları İḡileri qatında turur. [82a]/1=B:262*

mırās (Ar.):

Miras.

(Ar. mırās, Far. mırās) *Taqı Tengriğa köklerning mırāşı taqı yer-
ning. [138a]/2=A:180*

- mîrâş (Ar.):** Miras.
Mîrâş alğan üze aning mengizlig. [69a]/2=B:233
- mîrâş al-:** Miras almak, varis olmak.
- mîrâş alğan:** Miras alan, mirasçı.
 (Ar. mevlâ, Far. puser-i 'am) *Taķı tegme birge mîrâş alğanlar, ol nersedin kim qoğtı ata ana taķı yaķınraqklar.* [157a]/2=N:33
- mîrâş alğan:** Miras alan.
 (Ar. vâriş, Far. mîrâş-h'âr) *Mîrâş alğan üze aning mengizlig.* [69a]/2=B:233
- mîrâş h'äre:** Miras düşen kimse, vâris, mirasçı.
 (Ar. ehl, Far. keshâ) *Taķı kim kim öldürse bit-genni yangılıp, âzâd kıldı bir mü'minni taķı is-parlanmış diyet, mîrâş h'äreleringe, meger kim şadaka kılsalar.* [176b]/4=N:92

- misâfir (Ar.):** Sefere çıkmış olan, yolcu.
 (Ar. ibni's-sebîl, Far. râh kerdî) *Veli edgüllük ol kimerse kim taķı Tengriğa taķı kıyâmet küninge taķı ferîstelerge taķı peygamberlerğa taķı birdi mâlnı süwmeki üze yoķluq eyeleringe taķı yetimlerde taķı dervişlerde taķı yol oğlınğa ya'nî misâfirge taķı qolğuçılarğa taķı mükâteblerğa.* [47a]/2=B:177

- mîve (Far.):** 1. Mahsul, ürün.
 (Ar. şemeret, Far. mîve) *Taķı sınağay miz sizlerni nerse birle, korğunçdın taķı açlıqdın taķı eksimekdin mâllardın taķı tenlerdin taķı mîvelerdin taķı müjde birgil şabr kılganlarğa.* [40b]/4=B:155

2. Meyve.
 (Ar. şemeret, Far. mîve) *Tegme bir kez kim rûzî birildiler andın mîvedin rûzî.* [4b]/2=B:25

- mîve çıkar-:** Meyve vermek.
 (Ar. işmâr, Far. mîve birün âverden) *Baķıng mîvesinge, ol vaķtın kim mîve çıkardı, taķı piş-mekingen.* [224a]/2=E:99
 (Ar. işmâr, Far. mîve birün âverden) *Ying mîvesindin, ol vaķtın kim mîve kılsa, çıkarsa taķı biring haķķını biçmekining küninde taķı isrâf kılmang.* [237a]/2=E:141

mîve kıl:-

Meyve vermek.

(Ar. işmār, Far. mîve birün āverden) *Ying mîvesindin, ol vaktın kim mîve kılsa, çıkarsa taķı biring ḥaķķını biçmekining küinde taķı isrāf kılmang.*
[237a]/2=E:141

muḥālefet (Ar): Muhalefet, ayrılık.

Taķı eger yüz ewürseler ḥaķıķat üze anlar muḥālefet kıлма içinde turur. [35a]/3=B:137

muḥālefet kıлма: Ayrılıkta olma.

(Ar. şikāk, Far. ḥilāf) *Taķı eger yüz ewürseler ḥaķıķat üze anlar muḥālefet kıлма içinde turur.* [35a]/3=B:137

Muḥammed:

Hz. Muhammed aleyhisselam, son peygamber. Peygamber Efendimiz, Allah'ın "... ancak o, Allah'ın Resülü ve peygamberlerin sonuncusudur." (Ahzab Suresi, 40) ayetiyle bildirdiği gibi insanlar için son peygamber olarak gönderilen, Allah'ın en son hak kitabını vahyettiği, güzel ahlakı, takvası, Allah'a olan yakınlığı ile insanlara örnek kıldığı, Allah'ın dostu, Rabbimizin katında üstünlüğü olan, müminlerin de dostu, en yakını ve velisidir.

Allah, "Gerçek şu ki, Biz senin üzerine 'oldukça ağır' bir söz (vahy) bırakacağız" (Müzzemmil Suresi, 5) ayetiyle de bildirdiği gibi son peygamber olan Hz. Muhammed (sav)'e önemli bir sorumluluk vermiştir. Peygamberimiz (sav) ise, Allah'a olan güçlü imanı ile, Allah'ın kendisine verdiği sorumluluğu en güzeliyle yerine getirmiş, insanları Allah'ın yoluna, hidayete davet etmiş ve tüm inananların yol göstericisi ve aydınlatıcısı olmuştur.

Peygamberimiz (sav)'i görmemiş olsak bile, Kuran ayetlerinden ve hadis-i şeriflerden, güzel tavırlarını, konuşmalarını, gösterdiği güzel ahlakı tanyabilir, ona benzemek, ahirette onunla yakın bir dost olabilmek için elimizden gelen çabayı en fazlasıyla gösterebiliriz. Günümüzde insanlar, özellikle de gençler birçok insanı kendilerine örnek almakta, onların tavır ve konuşmalarına, üsluplarına, giyim tarzlarına özenmekte, onlar gibi olmaya çalışmaktadırlar. Ancak bu insanların büyük bir çoğunluğu doğru yolda olmadığı gibi, tavır ve ahlak güzelliğine de sahip değildirler. Bu nedenle insanları doğru olana, en güzel ahlak ve tavra özendirmek önemli bir sorumluluktur. Bir Müslümanın, tavrına ve

ahlakına özenmesi, benzemek için çaba göstermesi gereken kişi, Hz. Muhammed (sav)'dir. Allah bu gerçeği bir ayetinde şöyle bildirmektedir:

Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resülü'nde güzel bir örnek vardır. (Ahzab Suresi, 21)

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) gibi diğer peygamberler de, Allah'ın müminler için örnek kıldığı, Allah'ın razı olduğu kişilerdir. Allah, Yusuf Suresi'nde şöyle bildirmektedir:

Andolsun, onların kıssalarında temiz akıl sahipleri için ibretler vardır. (Bu Kur'an) düzüp uydurulacak bir söz değildir, ancak kendinden öncekilerin doğrulayıcısı, herşeyin 'çeşitli biçimlerde açıklaması' ve iman edecek bir topluluk için bir hidayet ve rahmettir. (Yusuf Suresi, 111)

(Ar. Muhammed, Far. Muhammed) *Taķı ermes Muḥammed [127a] meger yalawaç, keçti aşnusındın yalawaçlar. [126b]/5=A:144*

muḥrim (Ar.): Bazı amelleri işlemesi dinen yasak olan, ihrama girmiş, ihramlı. (Ar. ḥarām, Far. iḥrām giriŋ) *Ḥarām kıldındı sizing üze yabanning awı mādām kim muḥrimlersiz. [257a]/2=M:96*

muhtelif (Ar.): Muhtelif, çeşitli.

muhtelif bol-: Anlaşmazlığa düşmek.

(Ar. şucūr, Far. iḥtilāf üftāden) *Anıng birle ant yādu kılar men bitmezler, ançağa tegrü kim kim ḥakem kılsalar sini, ol nerse içinde kim muhtelif boldı aralarında, andın song bolmaslar özleri içinde darlık, andın kim ḥüküm kıldındı, taķı boyun süseler, boyun sümek. [167b]/2=N:65*

mungsuz: Müstağni, doygun, gönlü tok, ihtiyacı ve sıkıntısı olmayan (Allah). (Ar. el-ğaniyy, Far. bñ-niyāz) *Taķı kim kāfir bolsa ḥaķāikat üze Tengri mungsuz 'ālemlerdin. [115b]/5=A:97*

mundağ oq: Bunun gibi, buna benzer, böyle, böylece. (Ar. kezālike, Far. hem-çünān) *Mundağ oq aydılar anlar kim mundağın aşnu turur anlarning sözi mengizlig. [29a]/4=B:118*
(Ar. kezālike, Far. hem-çünān) *Taķı mundağ oq kılduķ sizni üçründü, bolmaķıng üçün tanuqlar kişiler üze taķı bolsa yalawaç sizing üze anuķ. [36b]/3=B:143*

mü:

Bu.

mundın aşnu: Bundan önce.

Ey anlar kim bittiler; hâre kılung ol nersedin kim rūzî kılduk sizge mundın aşnu kim kelgey kün yok satıg aning içinde taqı yok döstluk taqı yok şefâ'at. [77b]/2=B:254

Taqı haqıkat üze erdiler mundın aşnu azğunluk içinde açuk. [133b]/3=A:164

munlar:

Bunlar.

(Ar. hâ'ulâ, Far. in gürüh) Aydı; haber biring manga munlarning atları birle. [6b]/5=B:31

munung birle:

Bununla, bununla birlikte.

(Ar. bihazâ, Far. be-in) Taqı anlar kim kâfir boldılar ayturlar; ne turur ol kim tiledi Tengri munung birle meşel. [5a]/4=B:26

Mûsa:

Hız. Musa peygamber. Kuran'da kendisinden ve yaşamından en çok bahsedilen peygamber ise Hız. Musa'dır. Tam 34 surede Hız. Musa'dan bahsedilmektedir. Kuran'ın üç ayrı büyük suresinde (Araf, Ta-ha ve Kasas sureleri) Hız. Musa'nın hayatına dair çok detaylı bilgiler verilmektedir. Tüm bu sure ve ayetlerde Hız. Musa'nın, çocukluğundan başlayarak Firavun'la olan mücadelesi, kavminin kötü davranışları ve onlara yaptığı tebliğ çok ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır. Zorluk anlarında gösterdiği dirayet örnek olarak verilmiştir.

Taqı birdük Mûsa'ka kitâbnı taqı uydurduq songda yalawaçlarını. [269b]/5=B:87

Mûsâ kitabı:

Tevrat.

(Ar. Tevrât, Far. kitâb-ı Mûsâ) Meryem oğlu 'isâ'ni, râstlagan aning ileyinde andın turur, Mûsâ kitâbından. [217b]/2=M:46

Mûsâ köki:

Hız. Musa ailesi, kavmi.

(Ar. âli Mûsâ, Far. keshâ-i Mûsâ) Aning içinde qarâr bar İdingizdin taqı qalğan nerse ol nersedin kim Mûsâ köki taqı Hârûn köki kötürür anı fêrişeler. [75a]/2=B:248

muşallat (Ar.): Musallat olan, rahatsız eden.

muşallat kıl-: Rahatsız etmek, musallat olmak.

(Ar. teslî, Far. gümâşen) *Taķı eger tilese Tengri muşallat kılgay erdi anlarını sizing üze, taķı toķuşğaylar erdi sizing birle.* [175b]/3=N:90

muṭṭali^c (Ar.): Bilgili, haber sahibi, haberdâr.

muṭṭali^c kıl-: Bilgi vermek, haberdirmek.

(Ar. iṭlâ^c, Far.) *Taķı ermedi Tengri muṭṭali^c kılsa ya' nî bildürmek üçün ğaybnı örtüglü üze.* [137b]/1=A:179

muvâfaķat (Ar.): Uyuşma, uzalaşma, anlaşma.

muvâfaķat kemişmek: Ara bulma, ara buluculuk yapma.

(Ar. tevfiķ, Far. sāzvâri custen) *Neteg, ol vaktın kim tegdi anlarğa teggen, ol nerse birle kim aşnu keçürdi eligleri; andın song keldiler sanga, ant içerler; tilemedük meger edğülük taķı muvâfaķat kemişmek.* [166b]/5=N:62

mübâlağat(Ar.): Abartma.

mübâlağat kıl-: Abartmak.

(Ar. , Far.) *Taķı mübâlağat kılmang fesâd içinde yerde fesâd kılganlar.* [14a]/2=B:60

mübâşeret (Ar.): Yaklaşma.

mübâşeret kıl-: Yaklaşmak, dokunmak.

(Ar. mübâşeret, Far.) *Emdi mübâşeret kıling anlarğa taķı isteng anı kim bitdi Tengri sizge.* [50b]/5=B:187

mü'min (Ar.): Mümin, iman etmiş.

(Ar. mü'min, Far. girevide) *Taķı müjde birgil mü'minlerge.* [64b]/5=B:223

(Ar. mü'min, Far. girevide) *Tengri destürü birle taķı bilmek üçün mü'minlerni;* [134a]/3=A:166

mücâhede (Ar.): Savaşma, cehdetme, mücadele etme.

mücâhede kıl-: Savaşmak, mücadele etmek.

(Ar. mücâhedet, Far. kârzâr kerden) *Taķı mücâhede kıling aning yolu içinde bolğay kim siz ķurtulğaysız.* [213a]/1=M:35

mühlet (Ar.): Süre, mühlet.

mühlet biril-: Süre tanınmak, süre verilmek.
(Ar. inzār m., Far. zamān dāde şoden) *Taķı mühlet birilmesler.* [42a]/5=B:162

müjde (Far.): Müjde.

Taķı müjde birgil anlarğa kim bittiler taķı kıldılar edǵü ‘amellerni.
[4a]/4=B:25

müjde bir-: Müjde vermek.
(Ar. tebşir, Far. müjde dāden) *Taķı müjde birgil anlarğa kim bittiler taķı kıldılar edǵü ‘amellerni.*
[4a]/4=B:25

müjde birgen: Müjde veren, müjdeleyici.
(Ar. beşir, Far. müjde dehende) *Ey kitāb eye-leri; keldi sizge yalawaçımız; açuķ kılur sizge, süstlük üze yalawaçlardın, kim aysangız; kel-medi bizge müjde birgendin, qorķutǵandın.*
[208a]/1=M:19

müjde birigli: Müjdeleyici, müjde verici.
(Ar. mübeşşir, Far. müjde dehende) *İdıtı Tengri peyǵāmblerleri müjde birigliler qorķutuǵlılar.*
[59b]/2=B:213

mükāteb (Ar.): Özgürlüǵüne kavuşmak için bedel karşılığı satın alınan köle.
(Ar. , Far.) *Veli edǵülük ol kimerse kim taķı Tengriǵa taķı kıyāmet küninge taķı feriştelerge taķı peyǵamberlerǵa taķı birdi mālını süw-meki üze yokluķ eyeleringe taķı yetimlerde taķı dervişlerge taķı yol oǵlına ya‘nı misāfirge taķı qolǵuçılarǵa taķı mükāteblerǵa.*
[47a]/2=B:177

mülk (Ar.): Hükümranlık, mülk.

(Ar. mülk, Far. pādşāhī) *Bilmeding mü haķıķat üze Tengri anga yok köklerning mülki taķı yerning.* [25b]/3=B:107

(Ar. mülk, Far. pādşāhī) *Ayǵıl; ey tutmaǵǵa sezā Tengri mülk-nüń erkligi, birür sen mülkni kimge tileseng tartarsın mülkni kimdin kim tileseng.* [97b]/3=A:26

mülknüń erkligi: Mülkün sahibi.

Ayǵıl; ey tutmaǵǵa sezā Tengri mülknüń erkligi, birür sen mülkni kimge tileseng tartarsın mülkni kimdin kim tileseng. [97b]/3=A:26

müngeş- Üst üste binmek, yığılmak.

müngeşgen: Üstüste binen, yığışan, kat kat olmuş.

(Ar. , Far.) *Taķı çıkardıķ andın yaşnı, çıkarurmız andın ewünnı, müngeşgen, taķı ħurmā yığaçındın, çiçekkindin salķumlar, yaķın; taķı büstınlar üzüm-lerdin, taķı zeytünni taķı enärni, oĥşaş taķı oĥşamağan.* [223b]/3=E:99

münāfık (Ar.): Münafık.

(Ar. münāfık, Far.) *Ne turur sizge münāfıķlar içinde, iki öğür?* [174b]/2=N:88

mün-: Binmek.

münügli: Binekli, binitli, bir binek üzerinde.

(Ar. rekh, Far. süvārī) *Eger ħorķsangız siz yağağın yā münügli.* [71b]/5=B:239

müslmān (Ar.): Teslim olan, boyun eğen, müslüman.

müslmān bol-: 1. Müslüman olmak.

(Ar. islām, Far. gerden dāden) *Taķı ayğıl anlarğa kim birildiler Kitābnı taķı kitābsuzlagan müslmān boldunguz mu?* [96a]/4=A:20

müslmān bol-: 2. Teslim olmak, boyun eğmek.

(Ar. islām, Far. gerden dāden) *Ĥükm kılur anıng birle peygamberler, anlar kim inķıyād kıldılar, ya‘nı müslmān boldılar; anlarğa Cuhūd boldılar; İdige nisbetligler taķı dānişmendler; ol nerse birle kim beklemek tilendiler, ya‘nı saķlamak Tengrińing kitābındın; taķı erdiler anıng üze tanuķlar.* [216a]/4=M:44

Müslmānlık: Müslümanlık, İslam dini.

(Ar. islām, Far. müslmānī) *Bu kūn tükel kıldım sizge dıningizni taķı tükel kıldım sizing üze ni‘metimni taķı unadım, ya‘nı iĥtiyār kıldım sizge Müslmānlıkńı, dīn.* [248a]/1=M:3

müslmānlık ĥalde: Allah'a teslim olmuş vaziyette.

(Ar. ĥanifen, Far. girāyeste) *Ayğıl rāst aydı Tengri; “uyung İbrāĥīm dıninge müslmānlık ĥalde taķı ermedi ortaķ ħoşǵanların.”* [115a]/4=A:95

müteĥayyir (Ar.):

Hayran, hayran olmuş.

müteĥayyir bol-: Hayran olmak, şaķınlaşmak..

(Ar. beht m., Far. ser gerdān şoden) *Mütehayyir boldi ol kim kâfir boldi.*

[79b]/4=B:258

(Ar. teyh, Far. ser-gerdān reften) *Mütehayyir bolurlar yer içinde.*

[210a]/3=M:26

mütekebbir (Ar.):

Kibirli, kendini büyük gören.

(Ar. muhtāl, Far. hīrāmende) *Ḥaḳīkat üze Tengri süwmes ol kimerse kim boldi mütekebbir, quvanğan.* [158b]/5=N:36

mütereddīd (Ar.):

Tereddüt eden kimse.

(Ar. muzebbez, Far. ser gerdān kerde) *Mütereddīdler anıng arasında, ermes munlar tapa taqı ermes anlar tapa.* [193a]/1=N:143

müt'a (Ar.):

Boşanan kadına verilen giysi, eşya vb. şeylere verilen genel ad.

Taqı müt'a biring kingliklig üze anıng endāzesi taqı darlıqlıg üze anıng endāzesi müt'a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taqı taqı körklüglük qılğanlarğa. [71a]/1=B:236

müt'a bir-:

Boşanan kadına verilen giysi, eşya vb. şeylerden vermek.

(Ar. temtī', Far. müt'a rehīden)

Taqı müt'a biring kingliklig üze anıng endāzesi taqı (darlıqlıg üze anıng endāzesi müt'a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taqı taqı körklüglük qılğanlarğa. [71a]/1=B:236

müt'a birmek:

Boşanan kadına giysi, eşya vb. şeyler verme.

(Ar. metā', Far. berh'urdārī)

Taqı müt'a biring kingliklig üze anıng endāzesi taqı darlıqlıg üze anıng endāzesi müt'a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taqı taqı körklüglük qılğanlarğa. [71a]/2=B:236

N

nafağa (Ar.): Nafaka.

nafağa birmek: Nafaka verme.

(Ar. metā', Far. berh' urdārī) *Vaşiyyet kılmağ cüft-
lerine nafağa birmek yılğa tegrü çıkarmamağ.*
[72a]/4=B:240

nafağa kıl-: Münafıklık yapmak.

(Ar. munāfiqat, Far. du-rüyi kerdan) *Tağı bilmek üçün
anlar kim nafağa kıldılar.* [134a]/3=A:167

nafağa kılğanlar: Mallarının nafakasını veren, infakta bulunan.

(Ar. munfiğ, Far. hezine konende) *Şabr kılğanlar
tağı rāst ayğanlar tağı tã' at kılğanlar tağı nafağa
kılğanlar tağı yarlıqayu tilegenler şehirlerde.*
[95a]/5=A:17

nā (Far.) Olumsuzluk bildiren ön ek.

nāhāk: Haksız.

nāhāk yerde: Haksız yerde, haksız olarak.

(Ar. bi-ğayri'l-haqq, Far. be-cüz rāstī) *Tağı öldü-
rürler peygamberlerni haksız ya' nī nāhāk yerde.*
[15a]/2=B:61

nāhōş (Far.): Hoş olmayan.

(Ar. , Far.) *Ayğıl; ol nāhōş kelgen nerse turur.*
[64a]/3=B:222

nāhōş kelgen nerse: Hoş olmayan şey, aybaşı hâli, rahatsızlık, eza.

(Ar. ezā, Far. āzār) *Ayğıl; ol nāhōş kelgen nerse
turur.* [64a]/3=B:222

naķır (Ar.): Hurma çekirdeğinin arkasındaki beyaz çukur.

naķırçe: Zerre kadar, azıcık.

(Ar. neķiren, Far. endāze-i meğākçe-i küle-i ħurmā) *Tağı kim
ķalsa edğü işlerdin, erkekkin yā tişidin, tağı ol bitgen, anlar kirür-
ler uçmağķa tağı küç kılınmaslar naķırçe.* [187a]/3=N:124

namāz (Far.): Namaz.

(Ar. šalāt, Far. namāz) *Tağı anlar kim biterler ol cihānķa, biterler
anga; tağı anlar namāzları üze saķlayurlar ya' nī tağı peyvestelik
ķılurlar.* [245a]/1=E:92

(Ar. şalât, Far. namâz) Taķı kılınğ namâznı, taķı biring zekâtı.
[9b]/3=B:43

namâz kıl-: Namaz kılmak.

(Ar. rukû^c, Far. püşt-ħam dehende) Taķı rukû^c
kılınğ, namâz kılınğ; namâz kılınğlar birle, rukû^c
kılınğlar birle. [9b]/4=B:43

namâz kılınğ: Namaz kılan.

(Ar. raki^c, Far. püşt-ħam dehende) Taķı rukû^c
kılınğ, namâz kılınğ; namâz kılınğlar birle, rukû^c
kılınğlar birle. [9b]/4=B:43

namâz kılğı yer: Namaz kılınacak yer.

(Ar. muşallâ, Far. cäy-ı namâz) Taķı tutuğ İbrâhîmning
ormındın namâz kılğı yer. [31a]/5=B:125

ne, nasıl.

ne:

(Ar. mâ, Far. ân çi) Ĥaķıķat üze Tengri ĥükm kılur neni kim ti-
leyür. [268a]/2=M:1

(Ar. mâzâ, Far. çi) Taķı anlar kim kâfir boldılar ayturlar; ne turur
ol kim tiledi Tengri munuğ birle meşel. [5a]/3=B:26

neççe:

Ne kadar.

krş. neşe

(Ar. kem, Far. çend) Öldürdi anı Tengri yüz
yıl andın song kopğardı anı aydı; “neççe kiç-
ting?” aydı; “kiçtim bir kün yâ künnüñ pâresi”.
[80a]/4=B:259

ne kim: Her ne, ne ki.

(Ar. mâ, Far. ân çi) Anga ne kim kökler içinde tu-
rur taķı ne kim yer içinde turur. [78a]/1=B:255

neme:

Ne, ne kadar da, nasıl da.

neme yawuz:

Ne kadar kötü, ne kötü, ne denli kötü.

(Ar. bi'se, Far. bed) Taķı anıñ sığınğ yeri
tamuğ taķı neme yawuz yatğı yer, yapulğı yer.
[133a]/3=A:162

neme şabr kılınğ: Ne kadar da sabırlı.

(Ar. mâ aşbera, Far.) Neme şabr kılınğ turur an-
lar ot üze. [46a]/5=B:175

nerse:

Şey.

(Ar. mâ, Far. ân çi) Ĥaķıķat üze Tengri uftanmas
kim ursa meşel singekni ya'ni uftanıp qoymaz

- singek birle meşel urmaknı, taķı ol nerse kim andın üstün. [5a]/1=B:26*
 (Ar. şey", Far. çiz) *Taķı ķorkung künden kim ötemes ten tendin nerse. [10b]/3=B:48*
- neteg:** Nasıl.
 (Ar. ennā, Far. ez kucā) *Tegdingiz siz iki ançağa aydingiz neteg bu. [133b]/5=A:165*
 (Ar. keyfe, Far. çigüne) *Neteg küfr ketürürsüz Tengriğa taķı erdingiz ölügler tirgürdi sizni. [5b]/4=B:28*
- nirde:** Nerde, nerede.
- nirde kim:** Nerde, nerede.
 (Ar. eyne-mā, Far. her kucā) *Ozuşung edğülüklerge nirde kim bolsangiz ketürgey sizni Tengri kamuğnı. [38b]/5=B:148*
- nirdin:** Nerden, nereden.
 (Ar. ennā, Far. ez kucā) *Aydı; ey Meryem, sanga nirdin bu? [101a]/1=A:37*
 (Ar. min haysu, Far. ez her kucā) *Taķı nirdin çıksang (2) ewürgül yüzüngni mescid Mescid-i Ħarām singar. [39a]/1=B:149*
- nirge kim:** Nereye, her nereye.
 (Ar. eyne-mā, Far. pes her kucā) *Nirge kim efrül-gemiz anda Tengrining rızası. [28b]/2=B:115*
- nefs (Ar.):** Kendi, nefis.
 (Ar. nefis, Far. ten) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefsleringiz uluğsındingiz bir ögürni yalğanķa nisbet kıldingiz. [270a]/4=B:87*
- ne'am (Ar.):** Hayvan.
 (Ar. ne'am, Far. çehār pāy) *Taķı kim kim öldürse anı sizdin, uğrayu; yanut ol nerse mengizlig kim öldürdi ne'amdin. [256a]/5=M:95*
- nesh (Ar.):** İptal etme, hükmü ortadan kaldırma.
nesh ılıl-: Hükmünü kaldırma, hükümsüz bırakma.
 (Ar. nesh, Far. nesh kerdin) *Neni kim nesh kılsa miz āyetdin yā unuttursa kelür miz andın yaķşıraķ birle yā aning mengizlig birle. [25a]/5=B:106*

neşe: Niçin, neden. kış. neççe
(Ar. lime, Far. çerā) Ey kitāb eyeleri neşe hüccetleşürsüz İbrāhīm içinde. [107b]/1=A:65

nevmid (Far.): Ümitsiz, nevmid.
(Ar. hā'ib, Far. nevmid) Kesmek üçün bir ögürni anlardın kim küfr ketürdiler yā h'ār kılsa anları taqı ewrülseler nevmidler. [123b]/3=A:127

nevmid bol: Ümit kesmek, ümitsiz olmak.
(Ar. ye's, Far. nevmid şoden) Bu kün nevmid boldı anlar kim küfr ketürdiler, dīningizdin, qor(ğ)mang anlardın taqı qorqung mindin. [247b]/3=M:3

nezr (Ar.): nezr Adak, nezir.
(Ar. nezr, Far.) Taqı ne kim harc kılsangız nafaqadın yā nezr kılsangız nezrdin haqıqat üze Tengri bilür anı. [85a]/2=B:270
nezr qıl: Adamak, adak adamak.
(Ar. nezr, Far. ber hōd vācib kerdin) Taqı ne kim harc kılsangız nafaqadın yā nezr kılsangız nezrdin haqıqat üze Tengri bilür anı. [85a]/2=B:270
(Ar. nezr, Far. ber hōd vācib kerdin) Ol vaqtın kim aydı 'İmrāning tışisi; İdim haqıqat üze men nezr kıldım sanga anı kim qarnım içinde āzād kılınmış. [100a]/2=A:35

nikāh (Ar.): Nikāh.
nikāh qıl: Nikāhlanmak, evlenmek.
(Ar. nikāh, Far. be-zenī kerdin) Taqı eger qorqsangız kim 'adl qılmasangız öksüzler içinde, nikāh kılung anı kim helāl boldı sizge, tışilerdin; ikin ikin taqı için için taqı tördin tördin. [144b]/2=N:3
(Ar. nikāh, Far. h'āsten) Eger boşasa anı helāl bolmas anga andın song nikāh qılğınça andın öngdin küdeğünü. [67a]/1=B:230
Taqı nikāh kılmang ortak qoşğanlarını ançağa tegrü kim bitgeyler. [63b]/1=B:221
nikāh kılmak: Nikah kılma, nikah yapma.

(Ar. , Far.) *Taқи uғramangız nikāh tūgūninge ya'ni nikāh qılmaqqa teginçege tegrü kitāb vaqtın.* [70b]/1=B:235

nikāh tūgūni: Nikāh düğümü, nikāh bağı, nikah akti.

(Ar. 'uqdete'n-nikāh, Far. girih-i nikāh) *Taқи uғramangız nikāh tūgūninge ya'ni nikāh qılmaqqa teginçege tegrü kitāb vaqtın.* [70b]/1=B:235

nikāhqa teg-: Nikāhlanma, evlenme çağına gelmek, ulaşmak.
(Ar. , Far.) *Taқи sınaq öksüzlerni, ançağa tegrü kim ol vaqtın kim tegdiler nikāhqa.* [145b]/1=N:6

ni' met (Ar.): Nimet.

(Ar. ni' met, Far. nikūyī) *Ey Ya'kūb oğulları yād qılmglar ni' metimni ol kim eqdūlik kıldım sizing üze.* [9a]/1=B:40

ni' metlarning büstānlari: Naim cennetleri.

(Ar. cennāti'n-na'im, Far. büstānhā-i nikūyī) *Taқи eger <kitāb eyeleri> bitseler taқи saqınsalar, ki-tergey erdük anlardın yawuzluqların, taқи kiwürgey erdük anlarını ni' metlarning büstānlarına.* [199a]/1=M:65

nisbet (Ar.): Yakınlık, hısımlık, akrabalık.

nişān (Far.): Mucize, nişan, belirti, iz, alamet, yara.

(Ar. āyet, Far. nişān) *Taқи aydı; anlar kim bilmesler; sözlese erdi bizge Tengri yā kelse erdi bizge nişān.* [29a]/4=B:118

(Ar. āyet, Far. nişān) *Taқи körküzür sizge nişānlarını bolğay kim siz bilgey siz.* [18a]/3=B:73

(Ar. şeyet, Far. nişān) *Taқи suğarmas ekinni, kırtartılmuş yok nişān anıng içinde.* [17b]/3=B:71

nişān kıl-: İz, işaret yapmak.

(Ar. , Far.) *Aydı; İdīm kılğıl manga nişān.* [101b]/5=A:41

nişān kılğan: İşaretleyen, nişan vuran.

(Ar. musevvim, Far. nişān konende) *Ya'ni tap kelür eger şabr kılsangız taқи saqınsangız taқи kelseler sizge iwmeleklerindin bu meded birgey sizge İdingiz biş mīng birle ferıştelerdin, nişān kılğanlar.* [123a]/4=A:125

nişānlıġ kılınmış: Seçilmiş, işaretlenmiş.

(Ar. musevvam, Far. niŝān kerde) Bezenildi kişilerge ārzûlarning süwüġi; tişilerdin taķı oġullarındın taķı cem' kılınmış köp mâllarındın altundın taķı kümüşdin taķı niŝānlıġ kılınmış atlardın taķı tiweddin, sığırdın, koydın, keçidın taķı ekindin. [94b]/1=A:14

Hz. Nuh peygamber. Nûh (a.s.), Allah Teâlâ'ya ibâdeti terkedip, tapınmak için kendilerine putlar edinen ve böylece yeryüzünde ilk defa fesâda uğrayan bir kavmi tevhid akîdesine döndürmek için gönderilen peygamberdir. "Ulul-Azm" peygamberlerin ilki olan Nûh (a.s.)'un, kavmini tevhide döndürmek için verdiği mücâdele, Kur'an-ı Kerim'de uzunca zikredilmektedir. Adı, kırk üç ayrı yerde zikredilen Nûh (a.s.)'un kıssası, şu sûrelerde mufassal olarak ele alınmıştır: 7/A'râf, 11/Hûd, 23/Mû'minûn, 26/Şuarâ, 54/Kamer ve kendi adıyla adlandırılmıŝ olan 71/Nûh sûresi.

Nûh (a.s.), peygamber olarak gönderilinceye kadar, insanlık genel olarak tevhid üzere hayatlarını sürdürüyordu. İnsanların çoġunluġu tevhid üzere olup Allah Teâlâ'ya ŝirk koŝmaktan kaçınırlardı. İbn Abbas (r.a.)'dan şöyle rivâyet edilmektedir: "Âdem ile Nûh arasında on asır vardır. Bu zaman zarfında insanların hepsi İslâm üzere idiler" İbn Abbas (r.a.)'ın sözünde, İslâm üzere on asırdan bahsedilmektedir. Bu on asırdan sonra, Nûh (a.s.) gönderilinceye kadar, insanların sapıklık üzere bulundukları daha başka asırların da olması muhtemeldir.

İyice azıtmıŝ ve korkunç bir helâkle cezalandırılmayı hak etmiş bir topluluk olan Nûh kavmine, bu helâkten kurtulmak için Rahmânî bir el uzatılmıŝtı. Allah'ın elçisi Nûh (a.s.), ŝirki bırakıp tevhid akîdesine dönüşü tebliġle görevlendirildiġinde, onlara yaptığı ilk tebliġ, Kur'an-ı Kerim'de şöyle zikredilmektedir: "... Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. O'ndan başka ilâhımız yoktur; doğrusu sizin için büyük günün azâbından korkuyorum" dedi." (7/A'râf, 59); "Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah'tan başkasına kulluk etmeyin! Doğrusu ben, hakkınızda can yakıcı bir günün azâbından korkuyorum" dedi." (11/Hûd, 25-26); "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilâh yoktur. Sakınmaz mısınız?" dedi." (23/Mû'minûn, 23); "Ey Milletim!

Şüphesiz ben, size gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım. Allah'a kul-luk edin, O'ndan sakının ve bana itaat edin ki, Allah günahları-nızı bağışlasın ve sizi belli bir süreye kadar ertelesin. Doğrusu Allah'ın belirttiği süre gelince geri bırakılmaz. Keşke bilseniz!" (71/Nûh, 2-4).

Kavmi, inadında direnmiş ve kesin kararını vermişti. Ona; "İster öğüt ver, ister öğüt verenlerden olma, bizce birdir' dediler" (26/Şuarâ, 136). Buna rağmen o, çağrısında ısrar edince, müşrikler ta-mamen sertleşmiş ve onu tehdit ederek artık bu söylediklerini tek-rarlamayı terk etmezse kendisini taşılayacaklarını bildirmişlerdi: "Ey Nûh! Eğer bu işe son vermezsen, şüphesiz taşlanacaklardan olacaksın' dediler" (26/Şuarâ, 116).

Allah Teâlâ da ona, kavmini sularla helâk edeceğini, bunun için bir gemi yapmasını bildirdi. Ayrıca bundan dolayı kavmine acı-yıp da, onlar için bağışlama dilememesi gerektiğini de bildirdi: "Nûh'a; 'Senin kavminden iman etmiş olanlardan başkası inan-mayacaktır. Onların yapageldiklerine üzülmə. Nezâretimiz altında, sana bildirdiğimiz gibi gemiyi yap. Haksızlık yapanlar için Bana başvurma. Çünkü onlar suda boğulacaklardır' diye Allah tarafın-dan vahyolundu" (11/Hûd, 36-37).

başkasını doğurup yetiştirmezler" (71/Nûh, 5-11, 21-24, 26-27). Tûfan, gemidekilerin dışında hiç kimsenin sağ kalmasının müm-kün olmadığı bir şekilde her yeri sular altında bırakmıştı. Gök, kapılarını açarak sularını boşaltmış; Yer, her tarafından sular fiş-kırtmaya başlamıştı: "Biz de bunun üzerine gök kapılarını boşa-nan sularla açtık. Yeryüzünde kaynaklar fişkirttik. Her iki su, tak-dir edilen bir ölçüye göre birleşti" (54/Kamer, 11-12).

Allah'a isyanda direten ve O'nun elçisine olmadık eziyetleri revâ gören ve asırlar boyu, gidişatında hiçbir değişiklik yapma-yan zâlim bir topluluk, sonraki nesillere, inkârcı zâlimlerin sonu-nun ne olduğunu anlamaları için, bu şekilde, tûfan ile helak edil-mişti. Allah Teâlâ, inkârcı zâlimler helâk olduktan sonra, Tûfanı sona erdirmiş ve mü'minlerin bulunduğu gemiyi selâmetle Cûdî dağ-ı üzerine durdurmuştu; "Yere; 'Suyunu çek!' göğçe; 'Ey gök sen de tut!' denildi. Su çekildi, iş de bitti. Gemi Cûdîye oturdu. 'Haksızlık yapan millet Allah'ın rahmetinden uzak olsun!' de-nildi" (11/Hûd, 44).

Biz vahy kılduk sening tapa neteg kim vahy kılduk Nûh tapa taqı peygâmbەرlerga andın songra. [262b]/3=N:163

- nür (Ar.):** Nur, ışıq. **bk.** köz nürleri yet-.
- nüsipāshlıq:** Nankörlük, iyiliğe kötülükle karşılık verme.
- nüsipāshlıq kıl-:** Nankörlük etmek.
(Ar. küfr, Far. nüsipāsi kerden) *Takı şükr kıling manga takı nüsipāshlıq kılmanğ* [40a]/3=B:152

- nuşret (Ar.):** Yardım.
- nuşret bir-:** Yardım etmek, desteklemek.
(Ar. ta' zir, Far.) *Aydı Tengri; men sizing birle, eger kılsangız namāznı takı birsengiz zekātın takı bitsengiz yalawaçlarınmğa takı nuşret birsengiz anlarğa takı borç birsengiz Tengriğa, borç körk-lüg; kitergey men sizdin yazuklarınğızın takı kiwürgey men sizni bustānlarğa, aqar astındın anıklar* [252b]/1=M:12
- nuşret kıl-:** Yardım etmek.
(Ar. istifāh, Far. nuşret h'āsten) *Takı erdiler aş-nudin nuşret kılayurlar* [270b]/4=B:89

O

- oğ:** Kefalet.
- oğka kir-:** Himaye altına almak.
(Ar. kefl, Far.) *Takı ermeding anlarning qatında ol vaqtın kim kemişürler qalemlerin ya'ni kımār oqların anlarning qayusı oğka kirür Meryem'ge* [102b]/2=A:44
- oğka kirgen:** İman eden, inanan.
(Ar. kabül, Far.) *Takı eger biz indürse erdüik anlar-ning tapa feriştelerni sözlese erdi anlarğa ölügler takı yığsa erdüik anlar üze tegme bir nerseni oğka kirgenler, bolmağaylar erdi munung üçün kim bit-seler, meger tilese Tengri* [227a]/2=E:111
- oğlan:** 1. Evlat, çocuk. **krş.** oğul
(Ar. gulām, Far. küdek) *Aydı; İqdim neteg manga oğlan takı tegdi manga uluğluğ takı 'avratım kıdır* [101b]/3=A:40
oğlan sıgğan yer: Ana rahmi, döl yatağı.

Şüphesiz ben, size gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım. Allah'a kul-luk edin, O'ndan sakının ve bana itaat edin ki, Allah günahları-nızı bağışlasın ve sizi belli bir süreye kadar ertelesin. Doğrusu Allah'ın belirttiği süre gelince geri bırakılmaz. Keşke bilseniz!" (71/Nûh, 2-4).

Kavmi, inadında direnmiş ve kesin kararını vermişti. Ona: *"İster öğüt ver, ister öğüt verenlerden olma, bizce birdir" dediler*" (26/Şuarâ, 136). Buna rağmen o, çağrısında ısrar edince, müşrikler ta-mamen sertleşmiş ve onu tehdit ederek artık bu söylediklerini tek-rarlamayı terk etmezse kendisini taşılayacaklarını bildirmişlerdi: *"Ey Nûh! Eğer bu işe son vermezsen, şüphesiz taşlanacaklardan olacaksın" dediler*" (26/Şuarâ, 116).

Allah Teâlâ da ona, kavmini sularla helâk edeceğini, bunun için bir gemi yapmasını bildirdi. Ayrıca bundan dolayı kavmine acı-yıp da, onlar için bağışlama dilememesi gerektiğini de bildirdi: *"Nûh'a; 'Senin kavminden iman etmiş olanlardan başkası inan-mayacaktır. Onların yapageldiklerine üzülme. Nezâretimiz altında, sana bildirdiğimiz gibi gemiyi yap. Haksızlık yapanlar için Bana başvurma. Çünkü onlar suda boğulacaklardır' diye Allah tarafın-dan vahyolundu"* (11/Hûd, 36-37).

başkasını doğurup yetiştirmezler" (71/Nûh, 5-11, 21-24, 26-27). Tûfan, gemidekilerin dışında hiç kimsenin sağ kalmasının müm-kün olmadığı bir şekilde her yeri sular altında bırakmıştı. Gök, kapılarını açarak suları boşaltmış; Yer, her tarafından sular fiş-kürtmeye başlamıştı: *"Biz de bunun üzerine gök kapılarını boşa-nan sularla açtık. Yeryüzünde kaynaklar fişkırttık. Her iki su, tak-dir edilen bir ölçüye göre birleşti"* (54/Kamer, 11-12).

Allah'a isyanda direten ve O'nun elçisine olmadık eziyetleri revâ gören ve asırlar boyu, gidişatında hiçbir değişiklik yapma-yan zâlim bir topluluk, sonraki nesillere, inkârcı zâlimlerin sonu-nun ne olduğunu anlamaları için, bu şekilde, tûfan ile helak edil-mişti. Allah Teâlâ, inkârcı zâlimler helâk olduktan sonra, Tûfanı sona erdirmiş ve mü'minlerin bulunduğu gemiyi selâmetle Cûdî dağı üzerine durdurmuştu; *"Yere; 'Suyunu çek!' göğ; 'Ey gök sen de tut!' denildi. Su çekildi, iş de bitti. Gemi Cûdîye oturdu. 'Haksızlık yapan millet Allah'ın rahmetinden uzak olsun!' de-nildi"* (11/Hûd, 44).

Biz vahy kılduk sening tapa neteg kim vahy kılduk Nûh tapa taçı peygâmblerge andın songra. [262b]/3=N:163

nür (Ar.): Nur, ışıık. bk. köz nürleri yet-.

nüsipāshık: Nankörlük, iyiliğe kötülükle karşılık verme.

nüsipāshık kıl-: Nankörlük etmek.

(Ar. küfr, Far. nüsipāsi kerden) Taķı şükr kıling
manga taķı nüsipāshık kılmang. [40a]/3=B:152

nusret (Ar.): Yardım.

nuşret bir-: Yardım etmek, desteklemek.

(Ar. ta' zir, Far.) Aydı Tengri; men sizing birle,
eger kılsangiz namāznı taķı birsengiz zekātın taķı
bitsengiz yalawaçlarımğa taķı nuşret birsengiz
anlarğa taķı borç birsengiz Tengriğa, borç körk-
lüg; kitergey men sizdin yazuklaringizni taķı
kiwürgey men sizni bustānlarğa, aķar astındın
arıklar. [252b]/1=M:12

nuşret kıl-: Yardım etmek.

(Ar. istiftāh, Far. nuşret h'āsten) Taķı erdiler aş-
nudin nuşret kılayurlar. [270b]/4=B:89

O

oğ: Kefalet.

oğka kir-: Himaye altına almak.

(Ar. kefl, Far.) Taķı ermeding anlarıning katında
ol vaķtın kim kemişürler qalemlerin ya'nı kımār
oķların anlarıning qayısı oğka kirür Meryem'ge.
[102b]/2=A:44

oğka kirgen: İman eden, inanan.

(Ar. qabil, Far.) Taķı eger biz indürse erdüik anlar-
ning tapa feriştelerni sözlese erdi anlarğa ölügler
taķı yığsa erdüik anlar üze tegme bir nerseni oğka
kirgenler, bolmağaylar erdi munung üçün kim bit-
seler, meger tilese Tengri. [227a]/2=E:111

oğlan: 1. Evlat, çocuk. krş. oğul

(Ar. gulām, Far. küdek) Aydı; İğim neteg manga oğlan taķı tegdi
manga uluğluķ taķı 'avratım kıdır. [101b]/3=A:40

oğlan sıgğan yer: Ana rahmi, döl yatağı.

Tağı helâl bolmas anlarğa kim örteler anı kim yarattı Tengri rahimleri içinde ya' ni oğlan sıgğan yer içinde. [65b]/4=B:228

(Ar. veled, Far. ferzend) *Tağı aydılar; tutundu Tengri oğlan, arıglık anga. [28b]/4=B:116*

(Ar. veled, Far. ferzend) *Hakikat üze anlar küfr ketürdiler menfa' at kılmağay anlardın malları tağı oğlanları Tengridin nerseni; tağı anlar otnung tamduğı. [93a]/3=A:10*

2. Nesil, soy.

(Ar. zürriyyet, Far. ferzend) *Ey İdimiz, tağı kılğıl bizni hâliş kılğanlar tağı oğlanlarımızdın bir öğür hâliş kılğan özlerini sanga. [32b]/1=B:128*

(Ar. zürriyyet, Far. ferzend) *Tağı hakikat üze men sıwındurur men anı sanga tağı oğlanlarını İblisdin taş birle atılmış. [100b]/1=A:36*

oğra-: Azmetmek, niyet etmek, bir iş yapmaya başlamak.

(Ar. 'azm, Far. ber kârî) *Qayu vaqtın oğrasang tevekkül kılğıl Tengri üze. [132a]/4=A:159*

oğn: Hırsız.

oğn kıl-: Hırsızlık yapmak.

oğn kılğan er: Hırsızlık yapan erkek.

(Ar. sâriq, Far. merd-i düzd) *Tağı oğrı kılğan er tağı oğrı kılğan tşi, kesing ikisining eliglerini, yanut üçün aning birle kim qağğandılar, qın üçün kıldğut Tengridin. [213b]/3=M:38*

oğn kılğan tşi: Hırsızlık yapan kadın.

(Ar. sâriqat, Far. zen-i düzd) *Tağı oğrı kılğan er tağı oğrı kılğan tşi, kesing ikisining eliglerini, yanut üçün aning birle kim qağğandılar, qın üçün kıldğut Tengridin. [213b]/3=M:38*

oğul: Oğul, evlat.

krş. **oğlan**

(Ar. ibn, Far. puser) *Boğazlayurlar oğullarınızın (2) tağı tirig koğmaq tileyürler tişilerinizi. [11a]/1=B:49*

oğullarınızning tişileri: Çocuklarınızın kızları.

(Ar. halā'ikū'l-ebnā, Far. zenān-ı puserān) *Harām kılındı sizing üze ... yazuq sizing üze tağı oğullarınızning tişileri...*

oğul oğlanlar: Torunlar, soy sop.

(Ar. esbât, Far. puserân-ı Ya' kûb) *Tağı ol ner-sege kim indürüldi İbrâhîm tapa tağı İsmâ' il tapa tağı İshâk tapa tağı Ya' kûb tapa tağı oğul oğlanları.* [34b]/3=B:136

oğul oğulları: Torunlar, nesiller.

(Ar. esbât, Far. puserân-ı Ya' kûb) *Tağı vahy kıldıq İbrâhîm tapa tağı İsmâ' il tapa tağı İshâk tapa tağı Ya' kûb tapa tağı oğul oğullar tapa tağı 'isâ tapa tağı Eyyüb tapa tağı Yünüs tapa tağı Hârûnga tağı Süleymânga tağı birdük Dävüdğa Zebür'ni.* [262b]/5=N:163

Zaman.

Tağı eger uysang anlarning hevâlaringe ol nersedin songra kim keldi sanga biligidin; haqîkat üze sen ol oğurda küç kılganlardınsın. [38a]/4=B:145

Benzer.

(Ar. muştebih, Far. mănende-i be-şekl) *Tağı çıkarduk andın yaşını, çıkarur miz andın ewünni, müngeşgen, tağı hûrmâ yıgaçındın, çiçekindin salqumlar, yakın; tağı büstânlar üzümledin, tağı zeytûnnı tağı enârni, oşşas tağı oşşamağan.* [224a]/1=E:99

oşşas bol-: Benzemek, birbirine benzemek.

(Ar. teşâbuh, Far.) *Haqîkat üze inek oşşas boldı ya' nî örtüglüg boldı bizing üze.* [17a]/5=B:70

oşşas-: Benzeşmek, birbirine benzemek.

(Ar. teşâbuh, Far. büşed) *Anlar kim köngülleri içinde qışmaq bar uyarlar ol nersege kim oşşaştı andın fitne isteyü tağı [92b1] te'vilin isteyü.* [92a]/5=A:7

oşşaşgan: Benzeyen, müteşabih (ayet).

(Ar. muteşâbih, Far. büşid) *Tağı önginler oşşaşganlar.* [92a]/3=A:7

(Ar. muteşâbih, Far. mănend yekdiyeke) *Ay-dılar; bu ol kim rûzı birildük aşnudin tağı keldiler ya' nî körüldiler anıng birle oşşaşgan.* [4b]/3=B:25

(Ar. mutesâbih, Far. mânende) *Tağı ol ol kim yarattı bustânlar, kötürülmüşler tağı kötürülmemişler, tağı hurmâ yığacların; tağı ekinni, türlüğ türlüğ mivesi, tağı zeytûnnı, tağı enârni; oşşağan tağı oşşağan.* [236b]/5=E:141

oşşatıl-: Benzetilmek, öyle gösterilmek.

(Ar. teşbih m., Far. mânend kerde şoden) *Tağı öldürmediler anı asmadılar anı, velî oşşatıldı anlarğa.* [196b]/5=N:157

ojuş-: Yarışmak, koşuşmak. **krş. ozuş-**
(Ar. istibâk, Far. piş-desti kerdin) *Ojuşung edgülik işlerge, Tengri tapa kaytışingiz kâmuğ.* [218b]/4=M:48

oq: Mutlaka, kesinlikle, kuşkusuz (kuvvetlendirme edatı).
krş. ök.

Tağı Tengriğa oq maşrıq tağı mağrib. [28b]/2=B:115

oq hâliš kılğanlar: Allah'a gönülden bağlananlar.

Tağı biz anga oq hâliš kılğanlar miz 'amellerimizni. [35b]/2=B:139

oqı-: 1. Okumak, araştırmak, incelemek. **krş. oqu-**
(Ar. dirâset, Far. h'ânden) *Bolmadi yaratılmışğa birse anga Tengri kitâbnı tağı hikmetni tağı peygâamberlikni aysa kişilerge; "bolung kullar manga Tengridın bisre tağı ançası bar; "bolung İdige nisbetligler mung birle kim öğretür erdingiz kitâbnı tağı munung birle kim oqıyur erdingiz."* [111b]/1=A:79

2. Okumak, uydurmak.
(Ar. tilâvet, Far. h'ânden) *Tağı uydılar ol nersege kim oqıyur İblisler pādşahlık üze Süleymân'ni.* [23b]/1=B:102
(Ar. tilâvet, Far. h'ânden) *Özlerindin oqıyur anlar üze âyetlerin.* [133b]/1=A:164

oqımâqıng haqqınça: Okunulması gerektiği gibi, gereği gibi.

Anlar kim birdük anlarğa kitâbnı oqıyurlar anı oqımâqıng haqqınça anlar bitediler anga. [30a]/4=B:121

oqu-: Okumak. **krş. oqı-.**
Ol oqıyur miz anı sening üze nişânlardın tağı hikmetlig zikrdin ya'ni Qur'an'dın. [106a]/1=A:58
Tağı siz oquyursuz kitâbnı ya'ni Tevrâtnı. [10a]/1=B:44

Okunmak, bildirilmek.

(Ar. tilâvet, Far. ħ'ânde şoden) *Meger ol kim okunur sizing üze.*
[268a]/1=M:1

1. Teklik üçüncü şahıs zamiri; o.

(Ar. , Far.) *Çorğunı otdın ol kim anıng tamduğı kişiler tağı taş-
lar anuğ kılındı kâfirlerğa.* [4a]/3=B:24

2. O, Allah.

*Tağı anlar kim kâfir boldılar ayturlar; ne turur Ol kim tiledi Tengri
munung birle meşel.* [5a]/3=B:26

*Aydı; ħaķıķat üze Ol aytur; ħaķıķat üze ol inek turur; ermez qarı
tağı ermez yigit.* [16b]/5=B:68

ol cihân: Ahiret, öbür dünya.

(Ar. âlîret, Far. in cehân) *Tağı kim tilese ol cihân ya-
nutını, birgey miz anga andın.* [127b]/2=A:145

ol ikegü: O ikisi.

(Ar. -himā, Far. işān) *Tağı eger tişi, çorķsa cüf-
tindin yıraķ bolmaq yanındın, yüz ewürmek ya-
nındın, yoğ yazuğ ol ikegü üze kim ongarsalar
ikisi arasında, ongarmaq.* [188a]/5=N:128

ol iki:

1. O ikisi, Safa ve Merve tepeleri.

(Ar. -himā, Far. işān) *Kim kim uğrasa Ka'be'ğa
yā ziyâret kılsa ħiç yazuğ yoğ anıng üze kim tez-
ginse ol ikisige.* [41a]/5=B:158

2. O iki, yer ve gök.

(Ar. -humā, Far. işān) *Yetti anıng kürsisi kök-
lerge tağı yerge tağı ağruğ bolmas anga ol iki-
sining saqlamağı.* [78a]/5=B:255

ol kim: O ki.

(Ar. elletî, Far. ān ki) *Çorğunı otdın ol kim anıng
tamduğı kişiler tağı taşlar anuğ kılındı kâfirlerğa.*
[4a]/3=B:24

ol kimerse: O kimse.

(Ar. ellezîne, Far. ān ki) *Ol kimersele üze kim
örttiler tağı ol vaqtın kim keldi anlarğa ol nerse
kim bildiler örttiler anı anı.* [270b]/4=B:89

(Ar. men, Far. ān ki) *Aydılar; kılur musuz anıng
içinde ol kimerсени kim feshād kılur anıng içinde
töker çanlarını.* [6b]/1=B:30

ol nerse kim: O şey ki.

(Ar. mā, Far. ān) *Ḥaқиқat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel singekni ya'ni uftanıp qoymaz singek birle meşel urmaqnı, taqı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26

ol nerse kim: O şey ki.

(Ar. mā, Far. ān) *Ol turur kim yarattı sizing üçün ol nerse kim yerde turur şamuğnı.* [6a]/2=B:29

ol nersege kim: O şey ki.

(Ar. mā, Far. ān) *Taqı ol vaktın kim keldi anlarğa kitāb Tengri katında rāstlağan ol nersege kim anlarning birle turur.* [270b]/3=B:89

ol oğur: O zaman, o vakit.

(Ar. izen, Far. ān gāh) *Ḥaқиқat üze siz, ol oğurda anlarning mengizlig.* [192a]/1=N:140

Taqı eger uysang anlarning hevālarınge ol nersedin songra kim keldi sanga biligidin; ḥaқиқat üze sen ol oğurda küç kılğanlardınsın. [38a]/4=B:145

Ol Tengri: O Tanrı, Allah.

(Ar. hüve, Far. vey) *Tengri yoқ tapunğu yoқ meger Ol Tengri tirig peyveste örelig kılğan.* [77b]/5=B:255

ol yer:

O yer, ora. Cinsel birleşmede kadınlara yaklaşılması geren meşru yer, kadının üreme organı.

(Ar. ḥayşu, Far. ancā) *Qayu vaktın kim arınsalar keling anlarğa ol yerdin kim buyurdı sizge Tengri.* [64a]/5=B:222

olar:

Onlar.

Taqı eger kelseler sizge esirler bolup yularsız olarnı taqı ol ḥarām kılınmış turur sizing üze olarning çıқarmaqı. [269a]/2=B:85

Taqı küdegüleri anlarning sezāraq olarning qaytarmaqmğa aning içinde eger tileseler ongarmak. [66a]/1=B:228

Yoқ qorquғ olarning üze taqı anlar қаđğurmaslar. [8b]/3=B:38

oldur-:

Oturmak.

krş. otur-, otur.

(Ar. ku' üd, Far. nişesten) Anlar kim yād kılurlar Tengrinı öre turup taķı oldurup taķı yanları üze; taķı endişe kılurlar köklerning yaratmaķı içinde taķı yerning. [140b]/5=A:191

oldurğan:

Oturar.

krş. oturğan.

(Ar. kā' id, Far. nişeste) Berāber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, ziyān eyelerining öngini; taķı toķuş kılğanlar Tengri yolu yolu <çinde>, malları birle taķı tenleri birle. [178a]/4=N:95

oltur-:

Oturmak.

krş. oldur-, otur-.

(Ar. ku' üd, Far. nişesten) Taķı indürdi sizing üze kitāb içinde kim ol vaķtın kim iştiginiz Tengrining āyetleri, küfr ketürülür anga taķı maşhara kılınur anga, olurmangız anlar birle, ançaķa tegrü kim kirseler andın öngin sözge. [191b]/5=N:140

olturğan:

Oturar.

krş. oldurğan.

(Ar. kā' id, Far. nişeste) Arturdı Tengri toķuş kılğanlarını, malları birle, taķı tenleri birle olturğanlar üze, mertebeler. [178b]/1=N:95

(Ar. kā' id, Far. nişeste) Biz munda olturğanlarmuz. [209b]/4=M:24

on:

On (10).

(Ar. 'aşeret, Far. deh) On tamāmdur ol. [54b]/4=B:196

(Ar. 'aşeret, Far. deh) Taķı anlar kim ölürler sizdin taķı koķdarlar cüftler; küyerler özleri birle tört ay taķı on. [69b]/4=B:234

on iki:

On iki (12).

(Ar. işnā 'aşere, Far. devāzdeh) Taķı ıdıtūķ anlarını on iki başçı. [252a]/4=M:12

Taķı barıldı andın on iki yul. [13b]/5=B:60

ongalt-: İyileştirmek, sağlamlaştırmak.

(Ar. ibrā', Far.) Taķı ongaltur men toģa közsüzni [104a1] taķı ala tenlignı. [103b]/5=A:49

ongar-: Onarmak, düzeltmek, ıslah etmek.

(Ar. işlāh, Far. nikü kerdin) Eger tevbe kılsalar taķı ongarsalar, yüz ewüring ol ikisindin. [150a]/5=N:16

(Ar. işlâh, Far. nikû kerdên) *Meger anlar kim tevbe kıldılar andın songra ongardılar.* [113b]/5=A:89

ongargan: Onaran, ıslah eden, düzelten.

(Ar. muşlih, Far. nikûkâr) *Tağı Tengri bilür bozgannı ongargandın.* [63a]/4=B:220

ongarmak: Barışma, barış, anlaşma, uyuşma.

(Ar. işlâh, Far. nikû kerdên-i kâr) *Eger tileseler ongarmak, tevfiğ birgey Tengri aralarında.* [158a]/4=N:35

(Ar. şulh, Far. âştî) *Tağı eger tişi, qorqsa cüftindin yırak bolmaq yanındın, yüz ewürmek yanındın, yox yazuq ol ikegü üze kim ongarsalar ikisi arasinda, ongarmak.* [188b]/1=N:128

ongurqa: Omurga, bel kemiği.

(Ar. şulb, Far. püşt) *Harâm kıldındı sizing üze analaringız tağı kızlaringız tağı kız qarındaşlaringız ... yox yazuq sizing üze tağı oğullaringızning tişileri, anlar kim ongurqalaringızdın tururlar tağı kim cem' kılsangız iki kız qarındaş arasinda; meger ol kim keçti.* [153a]/5=N:23

or(ı)n: Yer. kırş. orun

(Ar. mehill, Far. cāy) *Tağı yülimg başlaringızın teginçe qurbân orninga.* [54a]/3=B:196

Tağı tutung İbrâhîmnung ornundın namâz kılgı yer. [31a]/5=B:125

Aning içinde nişânlar açuqlar İbrâhîm ornı. [115b]/1=A:97

orta: Orta.

Orta yaşlıg aning arasinda kılung kim buyrulursuz.

[17a]/1=B:68

ota çalıg: Orta yolu tutmuş olan.

(Ar. muktesid, Far. miyâne revende) *Anlardın bir ögür, ota çalıg tağı üküş anlardın, yawuz boldı anı kim kıılurlar.* [199a]/5=M:66

orta yaşda: Orta yaşda, orta yaşlı.

(Ar. kehl, Far.) *Tağı sözleyür kişilerge bişik içinde tağı orta yaşda tağı edgülerdin.* [103a]/2=A:46

orta yaşlıg: Orta yaşlı.

(Ar. 'avān, Far. miyāne) Orta yaşlıg aning arasında kıling kim buyruhsuz. [17a]/1=B:68

ortaraq: Orta halli, ortaya daha yakın olan.

(Ar. evsat, Far. miyāne) Aning kefareti ta'ām on miskinning yitürmeki, ol nersening ortaraqı birle kim yitürür siz hāş kişilerinigze yā tonları, yā boyunnung āzād kılmakı. [205b]/5=M:89

ortaq:

Ortak, eş.

(Ar. şerik, Far. enbāz) Eger bolsalar köprek andın, anlar ortaklar turur üçde bir içinde; vaşiyyetdin songra vaşiyyet kılnur aning bir(l)e, yā borç; ziyān tegürmedin. [149a]/2=N:12

ortaq қошған: Allah'a ortak қошан, müşrik.

(Ar. müşrük, Far. enbāzgūy) Döst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitāb eyelerindin taqı ortaq қошғанlardın kim indürülse sizing üze ҳayrdın İdingizdin. [25a]/2=B:105

oruk:

Mesafe, aralık.

Taqı anı kim kıldı yawuzluğdın ārzūlayur kim bolsa aning arasında taqı aning arasında oruk yıraқ. [99a]/3=A:30

orun:

Yer, mevki.

krş. or(ı)n

(Ar. maқ'ad, Far. cāy) Taqı ol vaқtın kim erte birle kelding ehkindin indürürsün mü'minlerni orunlarda toқuşmaq üçün. [122a]/5=A:121

osang:

Habersiz, gāfil.

(Ar. gāfil, Far. bi-āgāh) Taqı ermes Tengri osang ol nersedin kim kıtur siz. [116a]/4=A:99

ot:

Ateş, cehennem ateşi.

(Ar. nār, Far. āteş) Taqı bedel kılurlar aning birle az bahānı anlar yimesler қарınlarınğa meger otnı. [46a]/2=B:174

(Ar. nār, Far. āteş) Қорқung otdın ol kim aning tamduқı kişiler taqı taşlar anuқ kılındı kāfirlerğa. [4a]/3=B:24

ot eyeleri: Ateş ehli, cehennemlikler.

(Ar. aşhâbü'n-nâr, Far. yārân-ı âteş) *Taکی anlar ot eyeleri anlar anıng içinde mengü kalıghlar.* [62a]/3=B:217

otnıng eyeleri: Cehennemlikler, cehennem ehli, ateş ehli.

(Ar. aşhâbü'n-nâr, Far. yārân-ı âteş) *Taکی anlar kim tandılar, taکی yalğanka nisbet kıldılar açuķ hüccetlerimizni anlar otnıng eyeleri.* [8b]/5=B:39

ot kını: Cehennem ateşinin azabı.

(Ar. 'azābe'n-nâr, Far. şikence-i âteş) *Taکی anlardan kimersenı aytur; ey İdimiz; birgıl bizge dünyada edğülük taکی ol cihānda edğülük taکی saklağıl bizni ot kınımdın anlar.* [56b]/4=B:201

otluķ: Ateş yeri, yangın yeri.
(Ar. se'îr, Far. âteş ewzül..) *Taکی tap boldı tamuğ otluķ yanındın.* [164a]/3=N:55

otur-: Oturmak. **krş.** oltur-, oldur-
(Ar. ku'ūd, Far. nişesten) *Anlar kim aydılar qarındaşlarına; taکی oturdılar eger boyun süseler erdi öldürülmegeyler erdi.* [134b]/3=A:168

oyna-: Eğlenmek, oynamak.
(Ar. le'ib, Far. bâzî kerdên) *Ayğıl; Tengri andın songra çoğğul anlarını bâğılları içinde, oynayurlar.* [244b]/1=E:91

oyun: Oyun, alay, eğlence.
(Ar. le'ib, Far. bâzî) *Taکی ol vaqtın kim ündedingiz namāz tapa, tuttılar anı maşhara taکی oyun ol munıng birle kim anlar erenler bilmesler.* [222a]/5=M:58

ozuş-: Yarışmak, koşuşmak. **krş.** ojuş-.
(Ar. istibāk, Far. piş-desti kerdên) *Ozuşuğ edğülüklerge nırde kim bolsangız ketürgey sizni Tengri kamağın.* [38b]/4=B:148

Ö

- öç:** Öç, intikam.
(Ar. intikām, Far. kine) *Taķı Tengri yingen, öç eyesi erür.*
[91b]/3=A:4
- öç al-:** Öç almak, intikam almak.
Taķı kim kayıtsa, öç alur Tengri andın.
[256b]/4=M:95
- öç almak:** Öç alma.
(Ar. intikām, Far. kine keşiden) *Taķı Tengri yingen, öç almak eyesi.* [256b]/5=M:95
- öç eyesi:** Öç sahibi, intikam sahibi (Allah).
(Ar. intikām, Far. kine) *Taķı Tengri yingen, öç eyesi erür.* [91b]/3=A:4
- öfke:** 1. Öfke, kızgınlık. krş. öwke, öfke
(Ar. ğayz, Far. hışm) *Anlar kim ğarc kılurlar kinglikde taķı darlıkda taķı yutğanlarğa öfkeni taķı ‘afv kılğanlarğa kişilerdin.*
[124b]/5=A:134
(Ar. ğayz, Far. hışm) *Taķı ol vaķtın kim ğālī boldılar ısırdılar izning üze parmaķ uçlarını öfkedin.* [121b]/5=A:119
2. Allah’ın gazabı.
(Ar. ğazab, Far. hışm) *Taķı sezā boldılar öfkege Tengridin.*
[119b]/2=A:112
- öfke kıl-:** Öfkelenmek, gazap etmek.
(Ar. ğazab, Far. hışm giriften ya‘ nā nā-hošnūd şoden) *Taķı öfke kıldı Tengri aning üze taķı sürdi anı taķı anuķ kılındı anga uluĝ kı. [177b]/1=N:93*
- öfkeni yutğan:** Öfkesine hâkim olan, öfkesini yenebilen.
(Ar. kâzimu’l-ğayz, Far. furū ğorende-i hışm) *Anlar kim ğarc kılurlar kinglikde taķı darlıkda taķı yutğanlarğa öfkeni taķı ‘afv kılğanlarğa kişilerdin.* [124b]/5=A:134
- ögey:** Üvey.
ögey kız: Üvey kız.
(Ar. rebibet, Far. duĝter-i zenān) *Ĥarām kılındı sizing üze analaringız taķı kıızlaringız taķı kıız ğarındaşlaringız taķı atalaringızning kıız ğarındaşları,*

tağı analaringizning qarındaşları tağı ir uyaning kızları tağı kız uyaning kızları tağı ol analaringiz kim emdürdiler sizni tağı kız qarındaşlaringiz, emmekdin tağı tişileringizning anaları, tağı ögey kızlaringiz, anlar kim (2) koyunlaringiz içinde tişileringizdin, anlar kim duhül kıldingiz anlar birle, eger duhül kılmaduğ, bolsangiz analaring birle, yok yazuğ sizing üze tağı oğullaringizning tişileri, anlar kim ongurkalaringizdin tururlar tağı kim cem^c kılsangiz iki kız qarındaş arasında; meger ol kim keçti. [153a]/1=N:23

ög-: Övmek.
ögmek: Övgü, hamd.

(Ar. ĥamd, Far. sipās) Tağı biz arğlar miz se-ning ögmeking birle, tağı arğlayur miz sini. [6b]/2=B:30

ögren-: Öğrenmek.
ögrengen: Öğrenen.

Aydı; ĥaķīkat üze ol aytur; ĥaķīkat üze ol inek ermes yūğke ögrengen ya' nī yerni sürgen, zelül ermes, sürer yerni. [17b]/2=B:71

öğret-: Öğretmek.
(Ar. ta'lim, Far. âmüzāniden) Tağı aritur anlarını tağı öğretür analarğa kitābnı, ĥikmetni. [133b]/2=A:164
(Ar. ta'lim, Far. âmüzāniden) Tağı öğretti Ādem'ğa atlarını kamugını. [6b]/3=B:31

öğretil-: Öğretilmek.
(Ar. ta'lim m., Far. âmüzānide şoden) Tağı öğretildingiz anı kim bilmedingiz, siz tağı atalaringiz. [244a]/5=E:91

öğül-: Övülmek.
(Ar. ĥamd m., Far. sūtūde şoden) Saķınmağıl anlarını kim sewü-nürler ol nerse birle kim keldiler ya' nī kıldılar tağı süwerler tağı öğülseler ol nerse birle kim kılmadılar, saķınmağıl anlarını, [140b1] kurtulmağ yerinde kındın. [140a]/5=A:188
öğülmüş: Övülmüş, övülmeye lâyık (Allah).

(Ar. hamid, Far. suture) *Tağı biling haқиқat üze Tengri bay, ögülmış. [84b]/2=B:267*
Erdi Tengri bay, ögülmış. [189b]/2=N:131

ögür:

1. Bölük, topluluk.

(Ar. ferik, Far. gürüh) *Bıraktı anı bir ögür anlardın. [23a]/1=B:100*

(Ar. ferik, Far. gürüh) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefsleringiz uluğsındıgız bir ögürni yalganka nisbet kıldıgız. [270a]/5=B:87*

ögür ögür:

Bölük bölük, parça parça, grup hâlinde.

(Ar. şubäten, Far. gürüh gürüh) *Ey anlar kim bittiler; tutung qorqunçunguznı ya'nı qorqung saқınıng tağı barıng ögür ögür, taşqaru barıng kamuğ. [168b]/5=N:71*

2. Ümmet.

(Ar. ümmet, Far. gürüh) *Ol bir ögür turur keçtiler. [34a]/1=B:134*

ögüt:

Öğüt, nasihat.

(Ar. mev'izat, Far. pend) *Kim kim kelse anga ögüt İdisindin tağı yığılsa anga ol kim keçti. [87a]/3=B:275*

(Ar. mev'izat, Far. pend) *Tağı ögüt saқınғанlarğa. [16a]/5=B:66*

(Ar. mev'izat, Far. pend) *Bu açmaq kişilerge, tağı köni yol tağı ögüt saқnuқlarğa. [125b]/5=A:138*

ögüt al-:

Öğüt almak.

King boldı İdim kamuğ nersege, bilig yanındın angmaz musız ya'nı ögüt almaz musız? [241a]/2=E:80

ögütle-: Öğüt vermek, nasihat etmek, vaaz etmek.

(Ar. va'z, Far. pend giriften) *Anlar kim qorқarlar yazmaқlarındın, ögütlenг anlarını, tağı қоdung anlarını, yatғu yerler içinde, tağı urung anlarını. [157b]/4=N:34*

Yüz ewürgül anlardın tağı ögütlegil anlarını, tağı ayğıl anlarğa özeri içinde yittiz söz. [167a]/1=N:63

Tağı yād қiling Tengrining ni'metini sizing üze tağı ol nerseni kim indürdi sizing üze kitābdın tağı şeri'atdın ögütleyür sizni anıng birle. [67b]/5=B:231

öğütlen-: Öğütlenmek, nasihat verilmek.
(Ar. va'z m., Far. pend dāde şoden) *Ol öğütlenür anıng birle, ol kim erdi sizdin biter Tengriğa taqı kıyâmet künge.* [68a]/4=B:232

ök: Mutlaka, kesinlikle. **bk. oq.**

ökçe: Topuk, ökçe.
(Ar. 'akib, Far. pey) *Eger öldi erse mü öldürüldi erse mü ewrül-düngüz ökçeleringiz üze.* [127a]/2=A:144
Taqı kılmaduk ol kıbleni kim erding anıng üze meger bileling üçün ol kimerse kim uyar yalawaçqa ol kimersedin kim ewrülür iki ökçesi üze. [37a]/2=B:143

öksüz: Öksüz, yetim.
(Ar. yetim, Far. bi-peder) *Taqı biring öksüzlerge mallarnı taqı teg-şür meng asıgsızni yaqşı birle.* [144a]/4=N:2

ökünç: Pişmanlık, nedamet.
(Ar. hasret, Far. peşimāni) *Taqı öldürülmegeyler erdi munung üçün kim qalsa Tengri anı ökünç köngülleri içinde.* [131b]/2=A:156

ökün-: Pişman olmak.
ökünge: Pişman olan.
(Ar. nādim, Far. peşimān) *Aydı; ey biçärelik manga; 'āciz mü boldum kim bolsam bu qarğa mengizlig, taqı örtsem uyamning 'avretini; taqı boldı öküngeñlerdin.* [211b]/3=M:31

öl-: Ölmek.
(Ar. tevaffi m., Far. murden) *Eger bolsalar erdi bizing katımızda ölmegeyler erdi.* [131b]/1=A:156

öldür-: 1. Öldürmek. **krş. öltür-.**
(Ar. iktılāl, Far. kuşten) *Taqı bir öğürni öldürürsüz.* [270a]/5=B:87
(Ar. imātet, Far. mirāniden) *Andın songra öldürür sizni, andın songra tırgürür sizni.* [5b]/5=B:28

öldürmek: Öldürme. **krş. öltürmek.**
(Ar. katl, Far. kuşten) *Taqı belā yakın katıgraq öldürmekdin.* [52b]/4=B:191
Taqı belā ya'ni Tengriğa küfir ketürmek uluğraq öldürmekdin. [61b]/3=B:217

2. Öldürmek, savaşmak.

(Ar. muḳātelet, Far. kārzār kerdən) Taḳı öldürüng Tengri yolu içinde anlar kim öldürürler sizni. [52a]/5=B:190

öldürül-:

Öldürülmek.

(Ar. ḳatıl m., Far. kuşte şoden) Anlar kim aydılar karındaşlarına; taḳı oturdılar eger boyun süseler erdi öldürülmegeyler erdi. [134b]/4=A:168

Taḳı öldürülmegeyler erdi munung üçün kim kılsa Tengri anı ökünç köngülleri içinde. [131b]/2=A:156

öldürüş-:

Öldürüşmek, savaşmak.

(Ar. iḳtilāl, Far. kārzār kerdən) Ançağa tegrü kim öldürüşgeyler sizing birle anıng içinde eger öldürüşseler sizing birle. [52b]/5=B:191

(Ar. iḳtilāl, Far. kārzār kerdən) Taḳı öldürüşüng yolında Tengri-ning. [73a]/3=B:244

Taḳı neçe köp peygamberdin, öldürüşti anıng birle İdige nisbetligler, köp. [127b]/2=A:146

öldürüşmek: Savaşma, öldürüşme.

(Ar. iḳtilāl, Far. kārzār kerdən) Eger bitinse sizing üze toḳuş ya' nı öldürüşmek kim öldürüşmesengiz. [73b]/5=B:246

ölim:

Ölüm.

krş. ölüm

(Ar. mevt, Far. merg) Andın song ḳopğarduḳ sizni ölimingizdin song mevtingiz bolğay kim siz şükr kılğaysız. [12b]/3=B:56

ölmüşdin songra: Ölümünden sonra.

Taḳı ol kim indürdi Tengri kökdin suwdın taḳı tırgüzdi anıng birle yerni ölmüşindin songra. [42b]/5=B:164

öltür-:

Öldürmek.

krş. öldür-

öltürmek:

Öldürme.

krş. öldürmek.

Bozmaḳları birle 'ahdlerini, taḳı küfr ketürmekleri birle Tengri-ning ayetlerine, taḳı öltürmekleri birle peygamberlerni, ḳaḳdın öngin, birle taḳı aymaḳları birle; "köngülllerimiz örtüglüg"; Tengri anıng üze küfrleri birle, bitmesler meger az. [196a]/4=N:155

ölüg:

Ölü.

(Ar. meyt, Far. murde) *Hakikat üze harām kıldı sizing üze ölügse anı taqı kını taqı tonguz itini taqı ol nerseni kim ün kılındı aning birle Tengridin önginge.* [45b]/1=B:173

(Ar. meyt, Far. murde) *Neteg küfr ketürsüz Tengriğa taqı erdiniz ölügler tırgürdi sizni.* [5b]/5=B:28

(Ar. meyt, Far. murde) *Taqı ayduq; urduguz anı pāresi birle aning mengizlig tırgürür Tengri ölüglerni.* [18a]/3=B:73

ölüm:

Ölüm.

krş. ölüm

(Ar. mevt, Far. merg) *Erdingiz mü tanuqlar ol vaqtda kim hāzır boldı Ya'kūb'ğa ölüm; Ol vaqtın kim aydı; oğlanlarına; nege kulluq kılursuz mindin songra.* [33b]/3=B:133

ölüm alğınçağa tegrü: Ölüm alana kadar, ölüm alınca dek, ölene kadar.

Eger tanuqluq birseler tutung anlarını ewler içinde, anlarını tükel alğınçağa tegrü ölüm, yā kılğay Tengri anlarğa yol. [150a]/4=N:15

öngin:

Başka, diğer, gayrı.

krş. öngün

(Ar. ğayr, Far. cüz) *Awnung helāl kılğanlarıdın öngin taqı siz harāmlar.* [268a]/1=M:1

(Ar. ğayr, Far. cüz) *Taqı tegşürdi anlar kim zulm kıldılar sözni, andın öngin kim ayıldı anlarğa.* [13b]/1=B:59

öngün: Başka, diğer, gayrı.

krş. öngin.

öngün eren: Başka kavim, başka topluluk.

Taqı anlardın kim Cuhūd boldılar, işitgenler yalganni, işitgenler öngün erenler üçün kim kel-mediler sangra. [214b]/3=M:41

ör-:

Yükselmek, kalkmak.

öre tur-: Ayağa kalkmak.

krş. örü tur-

(Ar. kıyām, Far. istāden) *Anlar kim yād kılurlar Tengriyi öre turup taqı oldurup taqı yanları üze; taqı endişe kılurlar kök-lerning yaratmağı içinde taqı yerning.* [140b]/5=A:191

örelık:

Destek olma, üstünde durma.

örelık kıl-:

Destek olmak, korumak.

örelık kılğan: Destek olan, koruyan, himaye eden.
(Ar. kâ'im, Far. istâde konende) Erenler, örelık
kılğanlar, tişiler üze; ol nerse birle kim arturdı
Tangrı pärelerini päre üze; taķı ol nerse birle kim
ħarc kıldılar mällarındın. [157a]/5=N:34

ört-:

1. Kapamak, gizlemek, örtmek, saklamak.
(Ar. ihfâ', Far. nihân kerdin) Taķı eger örtsengiz anı taķı birsen-
giz anı dervişlerge ol yaķsırak sizge. [85a]/5=B:271
(Ar. ketm, Far. nihân dâden) Taķı Tengri bilgenrek ol nerseni kim
örterler. [134b]/3=A:167
(Ar. ketm, Far. püşiden) Taķı bilür men ol nerseni kim âşkârâ
kılırsız taķı ol nerseni kim örtter erdingiz. [7a]/5=B:33
(Ar. ketm, Far. püşiden) Taķı örtmeng ħaķnı. [9b]/2=B:42
2. İnkâr etmek.
(Ar. küfr, Far. küfr âverden) Ol kimerseler üze kim örttiler taķı
ol vaķtın kim keldi anlarğa ol nerse kim bildiler örttiler anı anı.
[270b]/4=B:89

örtüglü: Gizli, örtülü.

(Ar. ğayb, Far. nâ-peydâ) Taķı ermedi Tengri muţtali' kılsa ya' nî
bildürmek üçün ğaybnı örtüglü üze. [137b]/1=A:179

örtüglüg:

1. Örtülü, kapalı, muhafazalı.
(Ar. aġlef, Far. perde) Taķı aydılar; köngüllerimiz örtüglüg tu-
rur. [270b]/1=B:88
 2. Gayb, bilinmeyen.
(Ar. ğayb, Far. bi-peydâ) Ĥaķıķat üze men bilür men köklerin ör-
tüglüğün taķı urning örtüglüğün. [7a]/4=B:33
- örtüglüg bol-:** Örtülü olmak, bilinmemek, gizli olmak.
(Ar. teşâbuh, Far. püşide şoden) Ĥaķıķat üze
inek oĥşaş boldı ya' nî örtüglüg boldı bizing üze.
[17a]/5=B:70
- örtüglüg taķı âşkârâ:** Gizli ve açık.
(Ar. sırren ve 'alâniyyeten, Far. nihân ü âşkârâ)
Anlar kim ħarc kılurlar mällarını tünle taķı kün-
düzle örtüglüg taķı âşkârâ anlarğa şevâbları an-
larning İdisi katında. [86b]/2=B:274

örtük-: Gizlenmek, saklanmak.
(Ar. ihfā', Far. pūşiden) *Örtükürler halklarından tağı örtülmezler Tengridin. [182b]/4=N:108*

örtül-: Örtülmek, gizli kalmak.
(Ar. ihfā' m., Far. pūşiden) *Haқиқat üze Tengri, örtülmes aning üze nerse yer içinde tağı kök içinde ol. [91b]/4=A:5*

örü tur-: Ayağa kalkmak. **krş.** öre tur-
örü turğan: Ayağa kalkan, ayakta olan.
(Ar. kā'im, Far. istāde būd) *Қıқырды аны феріш-
teler тағы ол örü turğan namāz kıılır mihrābdā;
haқиқat üze Tengri müjde birür sanga Yaһyā
birle rāstlağan, kelimeni Tengridin tağı uluğ, ti-
şilerge yawuzmağan tağı peygāmber edgülerdin.
[101a]/5=A:39*

öte-: Ödemek, yapmak, yerine getirmek.
(Ar. cezā', Far. kifāyet kerden) *Tağı қорқуғ künden kim ötemes
ten tendin nerse. [10b]/2=B:48*
(Ar. қаза', Far. güzāriden) *Tağı ol waқtın kim ötedingiz namāznı,
yād kılung Tengrinı, öre turup tağı oturup tağı tağı yanlarıngız
üzе. [181b]/2=N:103*
ötemek: Ödeme, verme.

(Ar. edā', Far. güzārde şoden) *Kim kim 'afv kıılınsa
anga uyasındın nerseni uymaқ körküglük tağı
ötemek aning tapa körküglük. [47b]/5=B:178*

ötünç: Ödünç, borç.
(Ar. qarḏ, Far. wām) *Kim turur ol kim ötünç birür Tengriğa körk-
lüg ötünç қат қат kılsa anı anga қатlar көp. [73a]/5=B:245*

ötünç bir-: Ödünç vermek, borç vermek.
(Ar. ikrāḏ, Far. wām dāden) *Kim turur ol kim
ötünç birür Tengriğa körküglüg ötünç қат қат kılsa
anı anga қатlar көp. [73a]/5=B:245*

öwke: Öfke, gazap. **krş.** öfke
(Ar. saḡt, Far. nā-ḥoşnūdi) *Ol kimerse mü kim uydı ol kimerse
mengizlig kim sezā boldı öwkege Tengridin. [133a]/2=A:162*

1. Kendi, öz.

(Ar. nefis, Far. ten) *Buyurur musuz kişilerge edgülikni, ya'ni imān ketürmekni taqı unutursuz özüngüzni.* [10a]/1=B:44

(Ar. nefis, Far. ten) *Özlerindin okıyur anlar üze āyetlerin.* [133b]/1=A:164

(Ar. nefis, Far. ten) *Andın song indürdi sizing üze qağğudın songra emnni, ımızğanmaqnı; kelür bir ögürge, sizdin taqı bir ögür qağğurttı anlarını özleri.* [130a]/3=A:154

(Ar. nefis, Far.) *Taqı qorqutur sizni Tengri özindin.* [98b]/2=A:28

Ĥüccet kılsalar sening birle aygıl; ĥālış kıldım özümni Tengriğa taqı ol kimerse kim uydı manga. [96a]/2=A:20

Ta'āmnung kamuğı erdi ĥelāl Ya'qūb ođlanlarına meger ol nerse kim ĥarām Ya'qūb özi üze mundın aşnu kim indürülse Tevrāt. [114b]/4=A:93

özleri birle: Bizzat kendileri.

(Ar. bi'n-nefsihinne, Far. be-tenhā-i ĥōd) *Taqı boşanmış tişiler küyerler özleri birle üç ĥayz.* [65b]/3=B:228

özleringe helāk kıł- Kendilerine, kendi kendilerine zulmetmek.

Ol nersening şıfatı kim ĥarc kıılurlar bu yaqınraq tinglig içinde yel şıfatı mengizlig aning içinde sawuqlıq bar tegdi erenlerning ekininge kim küç kıldılar özleringe helāk kıldılar. [121a]/1=A:117

özleringe küç kıł- Kendilerine, kendi kendilerine zulmetmek.

Taqı küç kıılmadı anlarğa Tengri taqı ançası bar özleringe küç kıılurlar. [121a]/2=A:117

özni yüngülle- Kendini bilmemek, akılsızlık etmek, idrak edememek.

Taqı kim rağbetsizlik kıılır İbrāhim dīnindin meger ol kim yüngülledi özni. [33a]/1=B:130

2. Nefis.

(Ar. nefis, Far. ten) *Öldürüng özleringizni.* [12a]/3=B:54

Taqı anlarning şıfatı kim ĥarc kıılurlar mallarını Tengriñing ĥōšnūdluqın isteyür Tengri tölendürmek üçün özlerindin. [83a]/3=B:265

Taķı kişilerdin kimersenı bar kim satar özini Tengrining ĥōşnūdluĥın isteyü. [58a]/1=B:207

özini sat-: Nefsini satmak (Allah rızası için nefsanı istek ve arzulardan geçmek).

Taķı kişilerdin kimersenı bar kim satar özini Tengrining ĥōşnūdluĥın isteyü. [58a]/1=B:207

P

pādşāhlıķ: Padişahlık, hükümdarlık. **krş. pādşālıķ**
(Ar. mülk, Far. pādşāhī) *Taķı uydılar ol nersege kim oķıyur İblisler pādşāhlıķ üze Süleymān'ını. [23b]/1=B:102*

pādşāhlıķ: Padişahlık, hükümdarlık. **krş. pādşāhlıķ**
(Ar. mülk, Far. pādşāhī) *Taķı birdi anga Tengri pādşālıķını taķı peygāmberliķını taķı öĥretti anga ol nersedin kim tileyür. [76b]/1=B:251*

pāre (Far.): 1. Bazı, bir kısım.
(Ar. ba'z, Far. pāre) *Taķı ermez anlarınĥ pāresi kıblesineĥ. [38a]/3=B:145*

2. Parça, pare.
(Ar. ba'z, Far. pāre) *Biter mü siz kitābning pāresineĥ taķı küfti ketürürsüz taķı bir pāreĥa. [269a]/3=B:85*

pārengiz pāreĥa: Birbirinize.
(Ar. ba'züküm li ba'zin, Far. pāre ez şomā)
Taķı ayduk; iningler, pārengiz pāreĥa düşmen. [8a]/3=B:36

parmaķ: Parmak.
parmaķ uç(i): Parmak ucu.
(Ar. enmulet, Far. ser-i enguşt) *Taķı ol vaķtın kim ĥālī boldılar ısırıldar izning üze parmaķ uçlarını öfkedin. [121b]/5=A:119*

perhız (Far.): Dinin yasakladıklarından uzak durma, sakınma.
perhız kılgan: Allah'tan sakınan.

(Ar. muttaķi, Far. perhızkār) *Yaruķluķ andın yaruķluķ sözlegenni rāst tutĥan aning ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek öĥüt, perhız kılganlarĥa. [217b]/5=M:46*

perî (Far.):

Cin.

(Ar. cinn, Far. perî) *Taķı kıldılar Tengriğa ortaklar, perîler, ya' nî ferîstelerni; taķı yarattı anlarını.* [224a]/2=E:100

pes (Far.):

Sonra, artık.

(Ar. fe-, Far. pes) *Taķı kayu vaktın kim boşasangız tişilerni pes tegseler vaķtlarınğa tutung anlarını körklüglük birle yâ ıñing anlarını körklüglük birle.* [67a]/5=B:231

peygamber (Far.): Peygamber.

(Ar. nebiyy, Far. peygamber) *Kıķırdı anı ferîsteler taķı ol öŗü turğan namāz kılur mihrābda; ḥaķıķat üze Tengri müjde birür sanga Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Tengridin taķı uluğ, tişilerge yawuzmağan taķı peygamber edğülerdin.* [101b]/2=A:39

(Ar. nebiyy, Far. peygamber) *Taķı bolmadı peygamberğa kim ḥıyānet kılsa.* [132b]/4=A:161

peygamberlik: Peygamberlik.

(Ar. nübüvvet, Far. peygamberî) *Anlar anlar kim birdük anlarğa kitābnı (5) taķı ḥükmnı taķı peygamberliknı.* [243a]/5=E:89

peyveste (Far.): Devamlı, sürekli, kalıcı.

peyveste kıl- Sürekli, devamlı yapmak.

Taķı peyveste kıling namāznı taķı biring zekātnı.
[26b]/2=B:110

peyveste bolmışlarınça: Oldukları sürece, bulundukları süre içerisinde.

(Ar. mā dāme, Far. tā bāşende) *Aydılar; Ey Mūsā; biz kirmegey miz anga ulaşu, peyveste bolmışlarınça aning içinde.* [209b]/2=M:24

peyveste örelig kılğan: Bütün varlığı ayakta tutan (Allah).

(Ar. el-kayyüm, Far. pāyende) *Tengri yoķ tapunğı yoķ meger Ol Tengri tirig peyveste örelig kılğan.*
[77b]/5=B:255

peyveste örelig kılğan: Herseyi ayakta tutan, idare edip koruyan (Allah: Kayyum).

(Ar. el-kayyüm, Far. pāyende) *Tengri yoķ Tengri meger Ol, tirig; peyveste örelig kılğan.*
[91a]/2=A:2

peyveste rahmet kılğan: Daima rahmet eden.

(Ar. er-rahîm, Far. hemîşe bahşâyende) *Yok İdimiz meger Ol üküş rahmetlig, peyveste rahmet kılğan.* [42b]/1=B:163

peyvestelik kıl-: Bir işi sürekli yapmak.

(Ar. işrâr, Far. üstüvâr bâşiden) *Taķı peyvestelik kılmadılar aning üze kim kıldılar taķı anlar bilürler anlar.* [125a]/3=A:134

peyvestelik kıl-: Bir şeyde istikrarlı olmak, bir işi devamlı yapmak.
Taķı 'ahd kıldıķ ya' nî buyurduķ İbrâhim tapa taķı İsmâ' il tapa kim arıting ewümnî tezgingenlerge taķı peyvestelik kılğanlar taķı rükü' kılğanlarğa, sücüd kılğanlarğa. [31b]/2=B:125

peyvestelik kılğan: Bir işi sürekli olarak yapan, işinde sabit olan (ibadet).

(Ar. 'âkîf, Far. bâşende) *Taķı 'ahd kıldıķ ya' nî buyurduķ İbrâhim tapa taķı İsmâ' il tapa kim arıting ewümnî tezgingenlerge taķı peyvestelik kılğanlar taķı rükü' kılğanlarğa, sücüd kılğanlarğa.* [31b]/2=B:125

piş-: Pişmek, olgunlaşmak.

pişmek: Olgunlaşma, olma, erme (meyve için).

(Ar. yen', Far. resîden) *Baķıng mîvesinge, ol vaķtın kim mîve çıķardı, taķı pişmekingen.* [224a]/2=E:99

R

rağbet (Ar.): İstek, rağbet.

rağbet kıl-: İstemek, talep etmek, rağbet etmek.

(Ar. rağab, Far. h'âsten) *Taķı cevâb tileyürler sindin, tişiler içinde, aygıl; Tengri cevâb birür sizge anlarning içinde; taķı ol kim oķınur sizing üze kitâb içinde, tişilerning yetimleri içinde, anlar kim birmessiz anlar kim anı kim bitindi anlarğa, taķı rağbet kılursız kim nikâh kılsangız anlarnı taķı za'if körülmişler, oğlanlardın taķı kim kopsangız öksüzler üçün, tüzlük birle.* [188a]/1=N:127

rağbetsizlik: İsteksizlik, rağbetsizlik.

rağbetsizlik kıl:- Yüz çevirmek, rağbet etmemek.

(Ar. rağab'an, Far. h'āhānī meger dāden) Taķı
kim rağbetsizlik kılur İbrāhim dīnindin meger ol
kim yüngülledi özni. [32b]/6=B:130

rahm (Ar.): Döl yatağı, rahim.

Taķı *helāl* bolmas anlarğa kim örteler anı kim yarattı Tengri
rahımleri içinde ya' nī oğlan sıgğan yer içinde. [65b]/4=B:228

rahmet (Ar.): Merhamet, acıma, rahmet.

(Ar. rahmet, Far. baḫşāyīs) Andın songra yüz ewürdüngüz andın
songra, eger bolmas erdi Tengriñing artuķ edğülügi sizing üze
taķı rahmeti. [16a]/1=B:64

(Ar. rahmet, Far. baḫşāyīs) Anlar anların üze rahmetler İçilerindin
taķı rahmet. [41a]/2=B:157

Taķı eger öldürülsengiz Tengri yolu içinde yā ölsengiz yarlıkamak
Tengridin rahmet. [131b]/5=A:157

(Ar. rahmet, Far. baḫşāyīs) Ammā anlar kim bitiler Tengriğa
yapuštılar anga kiwürgey anlarını rahmetge andın taķı artuķsı
edğülüğe. [266b]/3=N:175

rahmet eyesi: Rahmet sahibi.

(Ar. rahmeten, Far. baḫşāyīs) Taķı İding bay,
rahmet eyesi. [233b]/5=E:133

rahmet kıl:- Merhamet etmek, acımak.

(Ar. rahmet, Far. baḫşude ṣoden) Taķı boyun süng
Tengriğa taķı yalawaçğa bolğay kim siz rahmet
kılğaysız. [124b]/1=A:132

Ḥaķıķat üze Tengri kişilerge rahmet kılğan.

[37a]/4=B:143

rahmet kılğan: Kullara rahmet eden (Allah).

(Ar. er'-ra'ūf, Far. mihrbān) Taķı qorқutur sizni
Tengri özindin taķı Tengri rahmet kılğan kullarğa.
[99a]/4=A:30

(Ar. rahīm, Far. hemişe baḫşāyende) Ḥaķıķat
üzе ol tevbeni qabul kılğan, rahmet kılğan.
[8b]/1=B:37

(Ar. rahîm, Far. hemîşe bahşâyende) *Hakikat üze ol tevbeni kabül kılğan, rahmet kılğan.*

[12a]/4=B:54

Hakikat üze Tengri kişilerge rahmet kılğan.

[37a]/4=B:143

rahmetge kiwûr-: Rahmete dahil etmek.

Ammâ anlar kim bittiler Tengriğa yapuştılar anga kiwûrgey anları rahmetge andın taqı artuqsı eğgülikge. [266b]/3=N:175

rahmeti king: Rahmeti bol, rahmeti geniş (Allah).

Taqı Tengri rahmeti king, bilgen.

[109b]/2=A:73

rahmeti lâzım: Rahmeti gerekli, rahmetine ihtiyaç duyulan (Allah).

(Ar. er-rahîm, Far. hemîşe bahşâyende) *Tengri atı birle başlayur men, üküş rahmetlig, rahmeti lâzım.* [91a]/1=A: Besmele-i Şerif

Ramazân (Ar): Ramazan, oruç ayı.

Ramazân ayı: Ramazan ayı.

(Ar. şehri ramazân, Far. mäh-ı ramazân) *Ramazân ayı ol kim indürüldi aning içinde Qur'an.*

[49b]/1=B:185

râ' inâ (Ar): "bizi gözet" anlamında Arapça bir ifade.

(Ar. râ' inâ, Far. nigâhdâr) *Aymang râ' inâ tip taqı ayding köygül taqı işitgil taqı kâfirlerğa kın bar iglig.* [24b]/4=B:104

râst (Far): Dürüst, doğru, hak, gerçek, doğruluk.

(Ar. haqq, Far. râst) *Râst söz İdingdin; bolmağıl şek tutğanlardın.* [38b]/2=B:147

(Ar. şâdiq, Far. râst) *Tanuqlaringızni Tengridin bisre eger erdingiz erse râst ayğanlar.* [4a]/1=B:23

(Ar. şıdık, Far. râst) *Taqı tükel boldı İdingning sözi, râst taqı tüz.* [228a]/5=E:115

râst ayğan: Doğru söyleyen, dürüst ve gerçekçi olan.

(Ar. şâdiq, Far. râst-güy) *Tanuqlaringızni Tengridin bisre eger erdingiz erse râst ayğanlar.* [4a]/1=B:23

- râst ayganlar:** Doğru söyleyenler, sâdiklar.
Şabr kılğanlar taķı râst ayganlar taķı tã' at kılğanlar taķı nafaķa kılğanlar taķı yarlıķayu tilegenler şehirlerde. [95a]/4=A:17
- râst işlig:** Dürüst işli, doğru sözlü, hikmet sahibi (Allah:EH).
 (Ar. el-hakim, Far. üstüvârkârî) *Hâķiķat üze sen ğâlib, râst işlig.* [32b]/6=B:129
Eger tayınsangız mundın songra kim keldi sizge açuķ hüccetler biling hâķiķat üze Tengri yingen, râst işlig. [58b]/1=B:209
- râst müsülmân** (Ar.): Müslüman, teslim olmuş.
 (Ar. hanîf, Far.) *Ayġıl; İbrâhîm dinining eyeleri râst Müsülmân, taķı ermedi ortaķ koŗşanlardın.* [34a]/5=B:135
- râst müsülmân:** Samimiyet ve ihlasla Allah'a teslim olmuş, hanîf.
 (Ar. hanîf, Far.) *Hâķiķat üze men karŗu koŗdum yüzümi anga kim yengile yarattı köklemi taķı yerni, râst müsülmân.* [240b]/2=E:79 [240b]/3=E:79
- râstraķ:** Daha doğru, daha uygun.
 (Ar. aķvam, Far. râst-ter) *Taķı eger anlar aysalardı işittük taķı boyun südük, taķı işitġil taķı küdgül bizge, bolġay erdi yaķşıraķ anlarġa, taķı râstraķ.* [162a]/1=N:46
- râst söz:** Doğru söz.
 (Ar. kavlen sedid, Far. ġüftâr-ı râst) *Taķı koŗksun anlar kim, eger koŗdsalar songlarındın oġlanlar źa'ifler, koŗktılar anlar üze, saķınsunlar Tengri-dın taķı aysunlar râst sözni.* [146b]/5=N:9
- râst sözlüg:** Doğru sözlü, dürüst, siddik.
 (Ar. şiddik, Far. nik râst-ġüy) *Taķı kim boyun süse Tengriġa taķı yalawaġġa, anlar anlar birle kim eġġülük kıldı Tengri anlar üze, peyġamberlerdın taķı râst sözlüglerdın taķı şehidlerdın taķı yaķşılardın.* [168b]/2=N:69
- râst tutġan:** Tasdik edici, doğrulayıcı.
 (Ar. muşaddıķ, Far. râst ġüy dârende) *Yaruķluķ andın yaruķluķ sözlegenni râst tutġan anıng ileyinde*

(Ar. rahîm, Far. hemîşe bahşâyende) *Hakikat üze ol tevbeni qabul qilgan, rahmet qilgan.*

[12a]/4=B:54

Hakikat üze Tengri kişilerge rahmet qilgan.

[37a]/4=B:143

rahmetge kiwûr: Rahmete dahil etmek.

Ammâ anlar kim bittiler Tengriga yapuštılar anga kiwûrgey anları rahmetge andın taqı artuqsı eğgülıkge. [266b]/3=N:175

rahmeti king: Rahmeti bol, rahmeti geniş (Allah).

Taqı Tengri rahmeti king, bilgen.
[109b]/2=A:73

rahmeti lâzım: Rahmeti gerekli, rahmetine ihtiyaç duyulan (Allah).

(Ar. er-rahîm, Far. hemîşe bahşâyende) *Tengri atı birle başlayur men, üküš rahmetlig, rahmeti lâzım.* [91a]/1=A: Besmele-i Şerif

Ramazân (Ar): Ramazan, oruç ayı.

Ramazân ayı: Ramazan ayı.

(Ar. şehri ramazân, Far. mâh-ı ramazân) *Ramazân ayı ol kim indürüldi aning içinde Qur'an.*
[49b]/1=B:185

râ' inâ (Ar): "bizi gözet" anlamında Arapça bir ifade.

(Ar. râ' inâ, Far. nigâhdâr) *Aymang râ' inâ tip taqı ayding köygül taqı işitgil taqı kâfirlerga kın bar iglig.* [24b]/4=B:104

râst (Far): Dürüst, doğru, hak, gerçek, doğruluk.

(Ar. haqq, Far. râst) *Râst söz İdingdin; bolmağıl şek tutganlardan.*
[38b]/2=B:147

(Ar. şadık, Far. râst) *Tanuqlaringızni Tengridin bisre eger erdingiz erse râst ayganlar.* [4a]/1=B:23

(Ar. şıdk, Far. râst) *Taqı tükel boldı İdingning sözi, râst taqı tüz.*
[228a]/5=E:115

râst aygan: Doğru söyleyen, dürüst ve gerçekçi olan.

(Ar. şadık, Far. râst-güy) *Tanuqlaringızni Tengridin bisre eger erdingiz erse râst ayganlar.*
[4a]/1=B:23

- râst aygânlar:** Doğru söyleyenler, sâdıklar.
Şabr kılgânlar taķı râst aygânlar taķı tâ' at kılgânlar taķı nafaķa kılgânlar taķı yarlıķayı tilegenler şehirlerde. [95a]/4=A:17
- râst işlig:** Dürüst işli, doğru sözlü, hikmet sahibi (Allah:EH).
 (Ar. el-ħakim, Far. üstüvârkârî) *Ĥaķîķat üze sen ġâlib, râst işlig.* [32b]/6=B:129
Eger tayınsangız mundın songra kim keldi sizge açuķ ĥüccetler biling ĥaķîķat üze Tengri yingen, râst işlig. [58b]/1=B:209
- râst müsülmân** (Ar.): Müslüman, teslim olmuş.
 (Ar. ĥanîf, Far.) *Aygıl; İbrâhîm dînining eyeleri râst Müsülmân, taķı ermedi ortaķ қоşғанlardın.* [34a]/5=B:135
- râst müsülmân:** Samimiyet ve ihlasla Allah'a teslim olmuş, hanîf.
 (Ar. ĥanîf, Far.) *Ĥaķîķat üze men qarşu қоđtum yüzümnı anga kim yengile yarattı köklemnı taķı yernı, râst müsülmân.* [240b]/2=E:79 [240b]/3=E:79
- râstraķ:** Daha doğru, daha uygun.
 (Ar. aķvam, Far. râst-ter) *Taķı eger anlar aysalardı işittük taķı boyun südük, taķı işitgil taķı küğgül bizge, bolğay erdi yaķşıraķ anlarğa, taķı râstraķ.* [162a]/1=N:46
- râst söz:** Doğru söz.
 (Ar. ĥavlen sedîd, Far. ġüftâr-ı râst) *Taķı qorқsun anlar kim, eger қоđsalar songlarındın oğlanlar za'ifler, qorқtılar anlar üze, saқınsunlar Tengri-dın taķı aysunlar râst sözni.* [146b]/5=N:9
- râst sözlüg:** Doğru sözlü, dürüst, sâdıķ.
 (Ar. şıddîķ, Far. nik râst-ğüy) *Taķı kim boyun süse Tengriğa taķı yalawaқğa, anlar anlar birle kim eğğülük qaldı Tengri anlar üze, peyğamberlerdın taķı râst sözlüglerdın taķı şehidlerdın taķı yaķşılardın.* [168b]/2=N:69
- râst tutğan:** Tasdik edici, doğrulayıcı.
 (Ar. muşaddıķ, Far. râst ġüy dârende) *Yaruқluķ an-dın yaruқluķ sözlegenni râst tutğan anıng ileyinde*

(Ar. rahîm, Far. hemîşe bahşâyende) *Hakikat*
üze ol tevbeni qabul kılgan, rahmet kılgan.

[12a]/4=B:54

Hakikat üze Tengri kişilerge rahmet kılgan.

[37a]/4=B:143

rahmetge kiwûr-: Rahmete dahil etmek.

Ammâ anlar kim bittiler Tengriğa yapuşılar anga
kiwûrgey anlarını rahmetge andın taqı artuqsı
edgülikge. [266b]/3=N:175

rahmeti king: Rahmeti bol, rahmeti geniş (Allah).

Taqı Tengri rahmeti king, bilgen.

[109b]/2=A:73

rahmeti lâzım: Rahmeti gerekli, rahmetine ihtiyaç duyulan (Allah).

(Ar. er-rahîm, Far. hemîşe bahşâyende) *Tengri*
atı birle başlayur men, üküş rahmetlig, rahmeti
lâzım. [91a]/1=A: Besmele-i Şerif

Ramazân (Ar): Ramazan, oruç ayı.

Ramazân ayı: Ramazan ayı.

(Ar. şehri ramazân, Far. mâh-ı ramazân) *Ramazân*
ayı ol kim indürüldi anıng içinde Qur'an.
[49b]/1=B:185

râ' inâ (Ar): "bizi gözet" anlamında Arapça bir ifade.

(Ar. râ' inâ, Far. nigâhdâr) *Aymang râ' inâ tip taqı ayding köygül*
taqı işitgüil taqı kâfirlerğa kın bar ılgıg. [24b]/4=B:104

râst (Far): Dürüst, doğru, hak, gerçek, doğruluk.

(Ar. hakq, Far. râst) *Râst söz İdingdin; bolmağıl şek tutğanlardın.*
[38b]/2=B:147

(Ar. şâdiq, Far. râst) *Tanuqlarınıgıznu Tengridin bisre eger erdin-*
giz erse râst ayğanlar. [4a]/1=B:23

(Ar. şıdık, Far. râst) *Taqı tükel boldı İdingning sözi, râst taqı tüz.*
[228a]/5=E:115

râst ayğan: Doğru söyleyen, dürüst ve gerçekçi olan.

(Ar. şâdiq, Far. râst-güy) *Tanuqlarınıgıznu Teng-*
ridin bisre eger erdingiz erse râst ayğanlar.
[4a]/1=B:23

- râst ayғанlar:** Doğru söyleyenler, sâdıklar.
Şabr kılғанlar taķı râst ayғанlar taķı tã' at kılғанlar taķı nafaķa kılғанlar taķı yarlıķayu tilegenler seherlerde. [95a]/4=A:17
- râst işlig:** Dürüst işli, doğru sözlü, hikmet sahibi (Allah:EH).
 (Ar. el-ḥakim, Far. üstüvârkârî) *Ḥaķıķat üze sen ğâlib, râst işlig.* [32b]/6=B:129
Eger tayınsangız mundın songra kim keldi sizge açuķ ḥüccetler biling ḥaķıķat üze Tengri yingen, râst işlig. [58b]/1=B:209
- râst müsülmân** (Ar.): Müslüman, teslim olmuş.
 (Ar. ḥanîf, Far.) *Ayġıl; İbrâhîm dinining eyeleri râst Müsülmân, taķı ermedi ortak қоşғанlardın.* [34a]/5=B:135
- râst müsülmân:** Samimiyet ve ihlasla Allah'a teslim olmuş, hanîf.
 (Ar. ḥanîf, Far.) *Ḥaķıķat üze men karşı қоđtum yüzünni anga kim yengile yarattı köklerni taķı yerni, râst müsülmân.* [240b]/2=E:79 [240b]/3=E:79
- râstraķ:** Daha doğru, daha uygun.
 (Ar. aķvam, Far. râst-ter) *Taķı eger anlar aysalardı iştittük taķı boyun südük, taķı iştigil taķı küdgül bizge, bolġay erdi yaḥşıraķ anlarġa, taķı râstraķ.* [162a]/1=N:46
- râst söz:** Doğru söz.
 (Ar. ḳavlen sedid, Far. ğüflâr-ı râst) *Taķı qorqsun anlar kim, eger қоdsalar songlarındın oġlanlar za'ifler, qorqtılar anlar üze, saķınsunlar Tengridın taķı aysunlar râst söznî.* [146b]/5=N:9
- râst sözlüg:** Doğru sözlü, dürüst, siddik.
 (Ar. şiddik, Far. nik râst-ġüy) *Taķı kim boyun süse Tengriġa taķı yalawaġça, anlar anlar birle kim eđġülik qıldı Tengri anlar üze, peyġamberlerdın taķı râst sözlüglerdın taķı şehidlerdın taķı yaḥşılardın.* [168b]/2=N:69
- râst tutğan:** Tasdik edici, doğrulayıcı.
 (Ar. muşaddıķ, Far. râst ġüy dârende) *Yaruķluķ andın yaruķluķ sözlegenni râst tutğan anıng ileyinde*

*andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek
öğüt, perhiz kılğanlargā. [217b]/3=M:46*

rāstla-: Doğrulamak, tasdik etmek.

rāstlağan: Doğrulayan, tasdik eden.

(Ar. muşaddık, Far. rāst güy dārende) *Çıkırdı anı
ferişteler taķı ol örü turğan namāz kılur mihrābda;
ḥaķīkat üze Tengri müjde birür sanga Yahyā
birle rāstlağan, kelimeni Tengridin taķı uluğ, ti-
şilerge yawuzmağan taķı peygāMBER eḡgülerdin.*
[101b]/1=A:39

*Taķı ol vaķtın kim keldi anlargā kitāb (3) Tengri
ḡatında rāstlağan ol nersege kim anların birle
turur. [270b]/3=B:89*

rāstlıķ: Doğruluk.

(Ar. ḥaķķ, Far. rāstī) *Ol munung birle kim ḥaķīkat üze Tengri in-
dürdi kitābnı rāstlıķ birle. [46b]/1=B:176*

rāzī (Ar.): Kabul eden, razı olan.

rāzī bol-: Razı olmak, memnun olmak.

(Ar. rızvān, Far. pesendiden) *Eger bolmasalar
iki er, bir er iki tişi ol kimersedin kim rāzī bo-
lursuz. [89b]/5=B:282*

rāzī boluṣ-: Karşılıklı razı olmak.

(Ar. terāzī, Far. nżā dāden) *Taķı yok yazuķ sizing
üze, ol nerse içinde kim rāzī boluṣtunguz anıng
birle, farīza kılınmıṣdın song. [154a]/3=N:24*

redd (Ar.): Geri çevirme, ret.

red ḡıl-: Geri çevirmek, reddetmek.

(Ar. irtkāṣ, Far. nigūsār kerden) *Taķı Tengri red ḡıldı an-
larnı, anıng birle ḡaḡḡandılar. [174b]/3=N:88*

reng (Far.): Renk.

(Ar. levn, Far. reng) *Aydılar: tilegil, bizing üçün İḡdingdin; beyān
kılson bizge ne turur rengi. [17a]/2=B:69*

revā (Far.): Yerinde, uygun.

revā bol-: Uygun olmak, layık olmak.

(Ar. helâl, Far. şâyesten) *Tağı revâ bolmas sizge kim alsangız ol nersedin kim birdingiz anlarğa nersenı meger kim qorqsalar iķâmet kılı bilmeseler yığılarnı Tengrining.* [66a]/5=B:229

revân (Far.): Yürüyen, giden, akan, su gibi akan, çabuk, seri.
Tağı kim tağı kim küfr ketürse Tengrining nişânlarına haķıķat üze Tengri saķışı revân. [96a]/1=A:19

revân saķış kılğan: Hesabı çabuk gören (Allah).

(Ar. seri' u'l-ķisâb, Far. zûd şomâr) *Tağı Tengri revân saķış kılğan.* [56b]/5=B:202

rızâ (Ar.): Rıza, hoşnutluk.
 (Ar. vecĥ, Far. hoşnûd) *Nirge kim efrülsengiz anda Tengrining rızası.* [28b]/3=B:115

ribâ (Ar.): Faiz.
 (Ar. ribâ', Far.) *Anlar kim yiyürler ribânı qopmazlar meger qopar ol kim toķır anı* [87a1] *İblis divânelıkdn.* [86b]/4=B:275
 (Ar. ribâ', Far. efzûnî) *Tağı helâl kıldı Tengri satıķnı tağı ĥarâm kıldı ribânı.* [87a]/3=B:275

risâlet (Ar.): Elçilik, risalet.
 (Ar. risâlet, Far. peyġâm) *Tağı eger kılmasang, tegürmeding risâletini.* [199b]/3=M:67

rûze (Far.): Oruç, sabır.
 (Ar. şabr, Far. şekibâyî) *Tağı yârî tileng şabr birle yâ rûze birle, namâz birle.* [10a]/2=B:45
 (Ar. şiyâm, Far. rûze) *Ey anlar kim bittiler, bitildi sizing üze rûze neteg kim bitildi anlarınġ üze sizdin aşnu turur bolġay kim siz saķıngaysız.* [48b]/5=B:183

rûze tut-: Oruç tutmak.

(Ar. şavm, Far. rûze dâšten) *Tağı kim rûze tutsangız yaķşurâķ sizge eger bilür ersengiz.* [49a]/5=B:184

rûze tutmaķ: Oruç tutma.

(Ar. şiyâm, Far. rûze dâšten) *Kim kim bulmasa üç künnüġ rûze tutmaķ ĥacc içinde tağı yetining ol vaķtın kim kaytingız tükel.* [54b]/3=B:196

*andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek
öğüt, perhiz kılganlarğa. [217b]/3=M:46*

rāstla-: Doğrulamak, tasdik etmek.

rāstlağan:

Doğrulayan, tasdik eden.

(Ar. muşaddık, Far. rāst güy dārende) *Çıkırdı anı
ferişteler taqı ol örü turğan namāz kıhur mihrābdā;
ḥaḳīkat üze Tengri müjde birür sanga Yahyā
birle rāstlağan, kelimeni Tengridin taqı uluğ, ti-
şilerge yawuzmağan taqı peygāmber edgülerdin.
[101b]/1=A:39*

*Taqı ol vaktın kim keldi anlarğa kitāb (3) Tengri
katında rāstlağan ol nersege kim anlarning birle
turur. [270b]/3=B:89*

rāstlık: Doğruluk.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāstī) *Ol munung birle kim ḥaḳīkat üze Tengri in-
dürdi kitābnı rāstlık birle. [46b]/1=B:176*

rāzī (Ar.):

Kabul eden, razı olan.

rāzī bol-:

Razı olmak, memnun olmak.

(Ar. rızvān, Far. pesendiden) *Eger bolmasalar
iki er; bir er iki tişi ol kimerseidin kim rāzī bo-
lursuz. [89b]/5=B:282*

rāzī boluş-:

Karşılıklı razı olmak.

(Ar. terāzī, Far. nızā dāden) *Taqı yok yazuk sizing
üzē, ol nerse içinde kim rāzī boluştunguz aning
birle, fāriẓa kılnmışdın song. [154a]/3=N:24*

redd (Ar.):

Geri çevirme, ret.

red kııl-: Geri çevirmek, reddetmek.

(Ar. irtās, Far. nigūsār kerden) *Taqı Tengri red kııldı an-
larnı, aning birle qağğandılar. [174b]/3=N:88*

reng (Far.):

Renk.

(Ar. levn, Far. reng) *Aydılar: tilegil, bizing üçün İdingdin; beyān
kılsun bizge ne turur rengi. [17a]/2=B:69*

revā (Far.):

Yerinde, uygun.

revā bol-:

Uygun olmak, layık olmak.

(Ar. həlāl, Far. şäyesten) *Tağı revā bolmas sizge kim alsangız ol nersedin kim birdingiz anlarğa nerseni meger kim qorqsalar iķāmet kılı bilmeseler yıǵıǵlarını Tengrińing.* [66a]/5=B:229

- revān (Far.):** Yürüyen, giden, akan, su gibi akan, çabuk, seri.
Tağı kim tağı kim küfr ketürse Tengrińing nişānlarıńǵa haķıķat üze Tengri saķışı revān. [96a]/1=A:19
revān saķış kılǵan: Hesabı çabuk gören (Allah).
 (Ar. seri' u'l-hisāb, Far. zūd şomār) *Tağı Tengri revān saķış kılǵan.* [56b]/5=B:202

- rızā (Ar.):** Rıza, hoşnutluk.
 (Ar. vecħ, Far. hoşnüd) *Nirge kim efrülsengiz anda Tengrińing rızası.* [28b]/3=B:115

- ribā (Ar.):** Faiz.
 (Ar. ribā', Far.) *Anlar kim yiyürler ribānı qopmazlar meger qopar ol kim toķır anı* [87a1] *İblis divāneliķdın.* [86b]/4=B:275
 (Ar. ribā', Far. efzūnı) *Tağı həlāl kıldı Tengri satıǵnı tağı harām kıldı ribānı.* [87a]/3=B:275

- risālet (Ar.):** Elçilik, risalet.
 (Ar. risālet, Far. peyǵām) *Tağı eger kılmasang, tegürmeding risāletini.* [199b]/3=M:67

- rūze (Far.):** Oruç, sabır.
 (Ar. şabr, Far. şekibāyī) *Tağı yārī tileng şabr birle yā rūze birle, namāz birle.* [10a]/2=B:45
 (Ar. şiyām, Far. rūze) *Ey anlar kim bittiler, bitildi sizing üze rūze neteg kim bitildi anlarınǵ üze sizdin aşnu turur bolǵay kim siz saķıńǵaysız.* [48b]/5=B:183

- rūze tut-:** Oruç tutmak.
 (Ar. şavm, Far. rūze dāšten) *Tağı kim rūze tutsangız yaķşıraq sizge eger bilür ersengiz.* [49a]/5=B:184

- rūze tutmaq:** Oruç tutma.
 (Ar. şiyām, Far. rūze dāšten) *Kim kim bulmasa üç künnüńg rūze tutmaq hacc içinde tağı yetining ol vaķtın kim qaytingız tükel.* [54b]/3=B:196

(Ar. şeyām, Far. rûze dâšten) *Taķı eger bolsa erenlerdin arangızda taķı aralarında ‘ahd teslīm kılınmış diyet, mirās h‘āreleringe āzād kıldı bir mü‘minni kim bolmasa ulaş iki aynıng rûze tutmaķı hemīşe tevbe qabūl kılmaķ Tengridin.* [177a]/4=N:92

Kim bulmasa üç künnüng rûze tutmaķı. Taķı saķlang antlaringızni.

rûze tûni:

Oruç gecesi.

Ėelāl kılındı sizge rûze tûninde cimā‘ kılmaķ uvutsuz sözlemek ya‘nı tişileringizge. [50b]/1=B:187

rûzī (Far.):

Yiyecek, rızık.

(Ar. rızq, Far. rûzī) *Tegme bir kez kim kirdi anıng üze Zekerıyyā mihrābğa buldı anıng qatında rûzī.* [100b]/5=A:37

rûzī bir-:

Yiyecek vermek, rızık vermek.

(Ar. nızq, Far. rûzī dāden) *Taķı rûzī biring anlarğa taķı keyürüng anlarğa aydıng anlarğa körklüg söz.* [145a]/4=N:5

rûzī biril-:

Rızık verilmeķ, rızıklandırılmaķ.

(Ar. nızq m., Far. rûzī dāde şoden) *Tegme bir kez kim rûzī birildiler andın mīvedin rûzī.* [4b]/1=B:25

rûzī biril-:

Rızıklandırılmaķ.

(Ar. nızq m., Far. rûzī dāde şoden) *Aydılar; bu ol kim rûzī birildük aşnudin taķı kelindiler ya‘nı kö-rüldiler anıng birle oşşaşgan.* [4b]/3=B:25

rûzī qıl-:

Rızık olarak vermek.

(Ar. rızq, Far. rûzī kerdēn) *Ying sizge rûzī qılğanımızning Ėelāllarındın.* [12b]/5=B:57

rükū‘ (Ar.):

Rüku.

rükū‘ qıl-:

Rüku etmeķ.

(Ar. rükū‘, Far. pūşt-ĥam dehende) *Taķı rükū‘ qılıng, namāz qılıng; namāz qılğanlar birle, rükū‘ qılğanlar birle.* [9b]/4=B:43

rükū‘ qılğan:

Rüku eden, rükuya varan.

(Ar. rākī‘, Far. pūşt-ĥam dehende) *Taķı rükū‘ qılıng, namāz qılıng; namāz qılğanlar birle, rükū‘ qılğanlar birle.* [9b]/4=B:43

S, Ş

- sā'at (Ar.):** Saat, vakit, belirli bir vakit, muayyen vakit.
Okıyurlar Tengrining āyātını tūniing sā'atlerinde taqı anlar secde kılurlar. [120a]/2=A:113
- şābit (Ar.):** Sabit, sağlam, gerçek.
şābit bol-: Sağlam olmak, sabit olmak.
(Ar. īmān, Far. gireviden) *Yok anlar üze kim bittiler taqı kıldılar eğgü 'amellerini, yazuq ol nerse içinde kim yidiler; ol vaqtın kim saqınsalar taqı bitseler ya'ni bitmek üze şābit bolsalar, taqı kılsalar ya'ni 'amel-i şālih üze şābit bolsalar eğgüliklerini, andın song saqınsalar taqı bitse-ler, andın songra saqınsalar, körklüglük kılsalar.* [255b]/1=M:93
- şabr (Ar.):** Sabır.
(Ar. şabr, Far. şekibāyī) *Taqı yāri tileng şabr birle yā rüze birle, namāz birle.* [10a]/2=B:45
şabr kıl-: Sabretmek, dayanmak.
(Ar. şabr, Far. şikibāyī kerden) *Taqı ol vaqtın kim aydıngız ey Mūsā, şabr kılmaız miz kat'ā bir ta'ām üze bir.* [14a]/4=B:61
şabr kılğan: Sabreden.
(Ar. şābir, Far. şekibā) *Neme şabr kılğan turur anlar ot üze.* [46a]/5=B:175
(Ar. şābir, Far. şekibā) *Şabr kılğanlar taqı rāst ayğanlar taqı tā'at kılğanlar taqı nafāka kılğanlar taqı yarlıqayı tilegenler şehirlerde.* [95a]/4=A:17
şabr kılış-: (Ar. muşāberat, Far. şekibiden) *Sabırlı olmada yarışmak, sabırlı olmak için mücadele etmek. Ey anlar kim bittiler; şabr kılın taqı şabr kılışın taqı turuqun yerleringizde.* [143b]/1=A:200
şabr koy-: Sabır indirmek, yağdırmak.
Taqı ol vaqtın kim çıktılar Cālūt'ka taqı çerig-leringe aydılar; İdimiz koygıl bizing üze şabrını taqı tölendürgül adaqlarımız taqı yāri birgil bizge kāfir erenler üze. [76a]/3=B:250

saçlın-: Ayrılmak, geri çekilmek, uzaklaşmak.

(Ar. i' tizāl, Far. cüdā şoden) *Taķı eger saçlınsalar sizdin, ya'ni bölünseler taķı toķuşmasalar sizing birle, taķı kemışseler sizing tapa boyun sümekni, kılmadı Tengri sizge, anlarning üze yol.* [175b]/4=N:90

şadaķa (Ar.): Sadaka, bağış.

(Ar. şadaķat, Far. şadaķat) *Kim kim bolsa sizdin sökel aning birle aķrığ başında yuluğ rüzedin yā şadaķadın yā ķurbān ķılmaķdın.* [54a]/5=B:196

(Ar. şadaķat, Far. şadaķat) *Belgürtsengiz şadaķalarını ne yaķşı nerse ol.* [85a]/4=B:271

şadaķa ķıl-: Sadaka etmek, karşılıksız vermek.

(Ar. taşadduķ, Far. şadaķat kerden) *Taķı kim şadaķa ķılsangız yaķşıraķ sizge eger bilür ersengiz.* [88b]/3=B:280

Kim şadaķa ķılsa aning birle, ol örtgen turur yazuķını anga. [217a]/3=M:45

Şafā (Ar.):

Safa dağı. Mekke'de, Beytullah'ın yanında bulunan küçük bir tepe. Hemen karşısında Merve tepesi bulunmakta olup, bunlar arasında sa'y etmek haccın menâsikindendir. Kelime anlamı, "sert kaya" veya "kayalar"dır. Hz. Hacer, İbrahim (a.s) tarafından oğlu İsmail ile birlikte Beytullah'ın bulunduğu yere bırakıldığı zaman yanlarındaki azık ve su bittiğinde Safa tepesine çıkmış ve birilerini görebilmek için etrafa bakınıyordu. Kimseyi göremeyen Hz. Hacer, buradan inerek karşı taraftaki Merve tepesine çıkmış ve aynı şekilde etrafa bakınıyordu. Bir şey göremeyince tekrar Safa tepesine geri dönen Hz. Hacer, bu gidiş geliş yedi defa tekrarlamıştı. Daha sonra, İbrahim (a.s), Allah Teâlâ'nın bildirmesiyle haccın menâsikini tesbit ederken, bu iki tepe arasında sa'yetmeyi de bunlar arasına katmıştır. Ancak, bir zaman sonra, İbrahim (a.s)'ın dini unutulmuş ve insanlar, kendilerine putlar edinerek onlara tapınmaya başlamışlardı. Safa tepesinin üzerine İsaf, Merve tepesinin üzerine de Nâile adlarında iki put dikilmişti. İslamdan sonra haccın ne şekilde yapılacağını ameli olarak insanlara öğreten Rasûlüllah (s.a.s) bu iki tepe arasında sa'yetmiş ve yanındakilere de sa'yetmelerini bildirmiştir. Müslümanlardan bazıları önce sa'yetmekten çekindiler. Çünkü onlar, câhiliye döneminde sa'yeder ve burada bulunan

putlara tapınırlardı. Onlar, câhilî ibadet şekillerinin İslâm'la yasaklanmış olduğu için bu konuda şüpheye düştüler. Ancak, gerçekte İbrahim (a.s.)'ın zamanından kalma bir ibadet olan sa'yın kıyamete kadar sürecek olan ve putperestlikten arındırılmış şekli Allah Teâlâ tarafından; "Şüphesiz ki Safa ile Merve Allah'ın şecirindir. Kim hacceder veya umre yaparsa bunlar arasında sa'yetmesinde bir beis yoktur" (el-Bakara, 2/158) âyetiyle bildirilince bu şüphe ortadan kalkmıştır. Sa'yedecek kimse, tavaftan sonra, Safa tepesine çıkarak sa'ya başlar.

Hâkikat üze Şafâ atlıg tağ taķı Merve atlıg tağ Tengrining 'alâmetlerindin. [41a]/3=B:158

Şafâ atlıg tağ:

(Ar. şafâ, Far. küh) *Hâkikat üze Şafâ atlıg tağ taķı Merve atlıg tağ Tengrining 'alâmetlerindin.* [41a]/3=B:158

sağ: Sağ, sağ taraf.

sağ elig:

1. Sağ el.

(Ar. yemin, Far. dest) *Eger qorqsangız kim 'adl qılmangız, birni, yâ ol nerse kim erklendi sağ eligleringiz.* [144b]/5=N:3

2. Yemin, ant, sağ el. *Taķı anlar kim 'aķd kıldı sağ eligleringizni.* [157a]/3=N:33

sağır: Sağır.

(Ar. aşamm, Far. ker) *Sağırılar, ağınlar, közsüzler anlar bilmesler.* [45a]/3=B:171

sağır bol:

Sağır olmak.

(Ar. şamm, Far. ker şoden) *Taķı sizdiler kim bolmasa fitne, közsiz boldılar taķı sağır boldılar.* [200b]/6=M:71

saķçı:

1. Vekil (Allah).

(Ar. el-vekîl, Far. kâr-sâz nigâhbân) *Taķı tap Tengri saķçı.* [265b]/1=N:171

2. Bekçi.

(Ar. hafız, Far. nigâhbân) *Taķı kim yüz ewürse, ıdmaduķ sini anlar üze saķçı.* [172a]/5=N:80

3. Gözcü, gözetleyici.

(Ar. rak'ib, Far. nigāhbān) *Ḥaḳīkat üze Tengri erdi sizing üze saqçı.* [144a]/4=N:1

saqın-:

1. Sanmak, zannetmek.

(Ar. hisāb, Far. pindāriden) *Taḳı saqınmasun anlar kim tandardı; ḥaḳīkat üze bu kim oḳıyu birür miz anları yaḥşı özleringe. Ḥaḳīkat üze oḳıyu birür miz anları artsunlar üçün yazuç.* [137a]/2=A:178

(Ar. hisāb, Far. pindāšten) *Saḳındıǵız mu kim kirsengiz uçmaḳқа; taḳı bilmedi Tengri anları kim toḳuş kıldılar sizdin, taḳı taḳı saır kılganları bilmek birle?* [126b]/1=A:142

(Ar. hisāb, Far. pindāšten) *Saḳındıǵız mu kim kirsengiz uçmaḳқа yoḳ kelmeyin turur sizge anlarınǵı şıfatı kim keçtiler sizdin aşnu.* [60a]/3=B:214

saqınmaḳ:

Sanma, zannetme.

(Ar. hisāb, Far. pindāriden) *Taḳı ḥaḳīkat üze anlardın öǵürı bar kim büktürler tillerini kitāb birle saqınmaḳıǵız üçün kitābdın taḳı ermes ol kitābdın.* [110b]/4=A:78

2. Korkmak.

(Ar. ittiḳā', Far. tersiden) *Taḳı saqınǵıǵ Tengridın taḳı biling ḥaḳīkat üze siz satǵaşǵanları siz.* [64b]/3=B:223

(Ar. ittiḳā', Far. tersiden) *Taḳı saqınǵıǵıǵ Tengridın bolǵay kim siz tilekleringizni tapǵaysız.* [52a]/4=B:189

(Ar. ittiḳā', Far. tersiden) *Taḳı zıkr kıling, ol nerse kim anıǵ içinde turur, bolǵay kim siz saqınǵaysız.* [15b]/4=B:63

saqınǵan:

Allah'tan korkan, müttaki.

(Ar. muttakı, Far. perhızkār) *Taḳı iwıǵ yarlıkmaḳ tapa ıdınǵızdin taḳı uçmaḳқа anıǵ ini kökler taḳı yer anuḳ kıldı saqınǵanlarǵa.* [124b]/3=A:133

(Ar. muttakı, Far. perhızkār) *Taḳı öǵüt saqınǵanlarǵa.* [16a]/5=B:66

saqınǵu nerse:

Sakınılacak, korkulacak şey.

(Ar. tuḳat, Far. perhız kerdenı) *Taḳı kim kim kılsa anı ermez Tengridın nerse içinde meger kim saqınsang anlardın saqınǵu nersedin.* [98b]/2=A:28

saqış:

Hesap.

(Ar. hisāb, Far. şumār) Taqı Tengri revān saqış qılğan.
[56b]/5=B:202

saqış qılğan:

Hesaba çeken, hesaba çekici (Allah:EH).

(Ar. el-ḥasīb, Far. şumār konende) Taqı tap Tengri
saqış qılğan. [146a]/2=N:6

saqış kılmak:

Hesap yapma, hesaplama.

(Ar. ḥusbān, Far. şumārī) Tangning yaruğanı taqı
tününg qılğanı qarār kılgı; taqı künni taqı aynı,
saqış kılmak. [246b]/5=E:96

saqışı revān:

Hesabı hızlı, hesabı çabuk (Allah).

(Ar. serī' u'l-ḥisāb, Far. zūd) Taqı kim taqı kim
küfr ketürse Tengrining nişānlarına ḥaқиқat üze
Tengri saqışı revān. [96a]/1=A:19

saqla-:

1. Korumak, saklamak, tutmak, bir işte devamlı olmak.

(Ar. ḥıfz, Far. nigāh dāšten) Saqlang taqı namāzlar üze taqı
artuqraq namāznı. [71b]/3=B:238

(Ar. ḥıfz, Far. nigāh dāšten) Taqı saqlang antlaringızın.
[206a]/4=M:89

(Ar. ḥıfz, Far. nigāh dāšten) Yetti aning kürsisi köklerge taqı yerge
taqı ağıruq bolmas anga ol ikisining saqlamaqı. [78a]/5=B:255

saqlağan:

Vekil, koruyan, gözetleyen.

(Ar. el-vekīl, Far. nigāhbān) Kim cedel kılur
Tengri birle anlardın, kıyāmet küñ; yā kim bo-
lur anlar üze saqlağan. [183a]/5=N:109

(Ar. ḥafız, Far. nigāhbān) Taqı ermez men sizing
üze saqlağan. [225a]/5=E:104

2. Uymak, riayet etmek, korumak.

(Ar. ḥıfz, Far. peyveste şoden) Taqı anlar kim biterler ol cihānqa,
biterler anga; taqı anlar namāzları üze saqlayurlar ya'ni taqı pey-
vestelik kılurlar. [245a]/1=E:92

saqlan-: Korunmak, kaçınmak.

(Ar. ictināb, Far. dūr şoden) Saqlaning andın, bolğay kim siz
kırtulğaysız. [206b]/3=M:90

saķnuķ: Allah'tan korkan, müttaki, takva sahibi.

(Ar. muttakī, Far. perhizkār) *Bu açmak kişilere, takı köni yol takı öğüt saķnuķlarga.* [125b]/5=A:138

(Ar. muttakī, Far. perhizkār) *Anlar anlar kim rāst aydılar takı anlar saķnuķlar.* [47b]/1=B:177

saķnuķluķ: Korkma, sakınma, çekinme.

(Ar. taķvā, Far. perhizkāri) *Taķı azıķ alıng haķıķat üze erdingiz yaķsırak saķnuķluķ.* [55a]/5=B:197

(Ar. taķvā, Far. perhizkāri) *Kim zulm kılsangız taķı yāri birishing edgülıkge taķı saķnuķluķğa.* [268b]/5=M:2

(Ar. taķvā', Far. perhizkāri) *Taķı kim 'afv kılsangız yawuķrak saķnuķluķğa.* [71b]/2=B:237

saķnuķluķ hāldē: Kaçınarak, sakınarak.

(Ar. muḥṣaneten, Far. bā-resāyān) *Taķı biring anlarga kābinlerini, körklüglük birle; saķnuķluķ hāldē, taķı yaşru dōst tutunmağanlık hāldē.* [154b]/4=N:25

saķnuķluķ kılu: Sakınarak, çekinerek.

(Ar. muḥṣinen, Far. bā-resāyān) *Taķı ḥelāl kıldı sizge ol nerse kim artında turur, ya'ni andın öngin kim istesengiz mālaringız birle, saķnuķluķ kılu, zinā kılışmayın.* [153b]/5=N:24

saķķum: Salkım.

(Ar. kınv, Far. ḥūşe) *Taķı çıkarduķ andın yaşnu, çıkıarur miz andın ewünni, müngeşgen, taķı ḥurmā yığaçındın, çiçekindin saķķumlar, yaķın; taķı büstānlar üzümlerdin, taķı zeytünni taķı enārni, oḥşaş taķı oḥşamağan.* [223b]/4=E:99

san: Sayı.

(Ar. 'iddet, Far. şumār) *Kim kim bolsa sizdin kim sökel yā sefer üze san öngin künlerdin.* [49a]/3=B:184

saņa kir-: Önemli olmak, hesana alınmak.

(Ar. lağv, Far.) *Tutmaz sizni Tengri, saņa kir-meng birle antlaringız içinde ançası bar kim tu-tarsız anı ol nerse birle kim kağğandı köngülle-ringiz.* [65a]/3=B:225

saņa kirmegen: Önemsiz.

*Tutmaz sizni Tengri saňa kirmegen birle antla-
rınız içinde, taķı ançası bar tutar sizni ol nerse
birle kim bağladınız antlarını. [205b]/3=M:89*

sanlıg:

Sayılı, belli.

(Ar. ma' dūd, Far. şumurde) *Ol munung birle kim aydılar;
yoķamağay bizge ot meger sanlıg künler. [97a]/5=A:24*

sansız:

Sayısız, hesapsız.

(Ar. bi-ğayri hisāb, Far. bi-şumār) *Taķı anlar kim saķındılar an-
larning üzesinde kıyāmet kün taķı Tengri rūzı kılur kimge tilese
sansız. [59a]/5=B:212*

sarāy (Far.):

Yurt, memleket, diyar.

(Ar. diyār, Far. sarāy) *Anlar kim hicret kıldılar, taķı çıkarıldılar
sarāylarından, taķı āzār tegrıldiler yolum içinde, taķı öldürüştiler taķı
öldürıldiler; kitergey men anlardın yawuzluķlarını taķı kiwūrgey
men anlarını uçaķılargā, aķar astındın arıķlar. [142a]/2=A:195*

sarāy (Far.):

Yurt, yer, vatan, mekân.

*Körmedin mü anlarını kim çıkıldılar sarāylarından taķı anlar ming-
ler, ölüm ķorkusındın. [72b]/5=B:243*

sarıg:

Sarı.

(Ar. şafrā', Far. zerd) *Ėaķıķat üze ol aytur; Ėaķıķat üze ol inek
turur sarıg, toruğ aning rengi. [17a]/3=B:69*

sat-:

Satmak, değiştirmek.

(Ar. şirā', Far. furū şoden) *Taķı kişilerdin kimersenı bar kim satar
özini Tengrining Ėoşnūduğın isteyü. [58a]/1=B:207*

(Ar. şirā', Far. Ėariden) *Taķı neme yawuz ol nerse kim sattılar
aning birle özlerin eger bilürler erse. [24b]/1=B:102*

satğaş-: Karşılaşmak, kavuşmak.

krş. satğaş-

(Ar. iltikā', Far. didār kerden) *Erdi sizge nişān iki öğür içinde kim
satğaşıldar. [93b]/5=A:13*

(Ar. iltikā', Far. didār kerden) *Taķı ol nerse kim tegdi sizge iki
cem' satğāşmış kün. [134a]/2=A:166*

(Ar. likā', Far. binenden) *Taķı ol vaķtın kim satğaşıldar aydılar;
"bittük". [121b]/4=A:119*

Anlar kim sizerler, *haқиқat* üze anlar anlarning *İdising* satğaşganları turur, taқи anlar aning tapa kaytganlar. [10a]/4=B:46

satğaşgan: Kavuşan, erişen.

(Ar. mulâkî, Far. binende) Aydı anlar kim sizerler *haқиқat* üze anlar Tengrining satğaşganları turur niçe az ögürdin yingdi ögürü üküş. [75b]/5=B:249
Taқи saқının Tengridin taқи biling *haқиқat* üze siz satğaşganları siz. [64b]/4=B:223

satğaşmak:

Ulaşma, kavuşma, gelip çatma.

(Ar. likā', Far. cezā') Kelmedi mü sizge yalawaçalar sizdin ayturlar sizing üze äyetlerimni taқи *қorқuturlar* sizlerni bu küningüzge satğaşmaқdın? [233a]/3=E:130

satğm:

Satın.

satğm al-:

Satın almak.

(Ar. iştirā', Far. ber güziden) Anlar anlar kim satğm aldılar azğunluқını könilik birle taқи қınını yarlıқamak birle. [46a]/4=B:175

(Ar. iştirā', Far. ber güziden) Anlar anlar turur kim satğm aldılar yaқınraқ tiriglikni song tiriglik birle. [269b]/3=B:86

(Ar. iştirā', Far. ҳariden) Taқи öğretürler ol nerseni kim ziyān birür anlarğa taқи asığ қılmas anlarğa taқи bildiler ol kimerse kim satğm aldı anı. [24a]/5=B:102

satğ:

Alışveriş.

(Ar. bey', Far. ҳarid ü fūrūht) Ey anlar kim bittiler; ҳarc қiling ol nersedin kim rūzi қılduқ sizge mundın aşnu kim kelgey күn yoқ satğ aning içinde taқи yoқ dōstluқ taқи yoқ şefā' at. [77b]/3=B:254

(Ar. bey', Far. ҳarid ü fūrūht) Ol munung birle kim anlar aydılar; *haқиқat* üze satğ ribā mengizlig. [87a]/2=B:275

satğaş-: Karşılaşmak, kavuşmak.

krş. satğaş-.

Haқиқat üze anlar kim i' rāz қıldılar sizdin iki cem' satқаштуқı küninde *haқиқat* üze tayınmaқ tiledi anlardın İblis ol nersening pāresi birle kim қаdğandılar. [131a]/2=A:155

sawındur-:

İsmlarmak, yollamak, bırakmak, teslim etmek.

*Taķı ھاķıķat üze men sıwındurur men anı sanga taķı oĝlanlarını
İblisdin taş birle atılmış. [100b]/1=A:36*

sawuķluk:

Soĝukluk.

(Ar. şırr, Far.) *Ol nersening şıfatı kim ھarc kılırlar bu yaķınraq
tırıglıg içinde yel şıfatı mengızlıg aning içinde sawuķluk bar tegdi
erenlerning ekininge kim küç kıldılar özleringe helāk kıldılar.
[120b]/5=A:117*

sa'y (Ar):

Çaba, gayret, say.

sa'y kııl-:

Çabalamak, gayret etmek, mücadele etmek.

(Ar. sa'y, Far. güşiden) *Taķı sa'y kılırlar yer
içinde fesād üçün, taķı Tengri süwmez fesād
kılganlarını. [198b]/3=M:64*

(Ar. sa'y, Far. güşiden) *Taķı sa'y kılsa ھarāb
kıлмақ içinde. [28a]/4=B:115*

sāz (Far.):

Silah.

(Ar. silāh, Far. sāz-ı ceng) *Taķı ol vaķtın kim bolsang anlar içinde
taķı ikāmet kılsang anlarğa namāznı, kıpsun bir öĝür anlardın se-
ning birle taķı alsunlar sāzlarını. [180b]/3=N:102*

sebeb (Ar):

Baĝ, münasebet.

(Ar. sebeb, Far. peyvend) *Taķı kesildi anlarning birle sebebler.
[43b]/5=B:166*

secde (Ar):

Secde.

secde kııl-:

Secde etmek.

(Ar. sucūd, Far. ser ber zemīn nehenden) *Taķı ol
vaķt kim ayduķ ferīştelerge; secde kıling ādemğa,
secde kıldılar meĝer İblis unmadı. [7b]/1=B:34*

sefer (Ar):

Sefer, yolculuk.

(Ar. sefer, Far. rev) *Taķı eger bolsangız sökeller yā sefer üze bol-
sangız yā keldi bireĝü sizdin aşāķ yerdin, yā cima' kılsangız tışı-
lerni, taķı bulmasangız sufını, teyemmüm kıling anĝ topraķğa, anĝ
topraķğa taķı mesh kıling yüzleringizni taķı eligleringizni ھاķıķat
üze Tengri erdi keķürgen, yarlıķaĝan. [160b]/3=N:43*

sefündür-: Sevindirmek, mutlu etmek.
(Ar. sürür, Far. şād kerden) *Sefündürür bağğanlarnı.*
[17a]/4=B:69

seher (Ar.): Tan vakti, tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit.
(Ar. seher, Far. seher) *Şabr kılğanlar taqı rāst ayğanlar taqı tā' at kılğanlar taqı nafaqa kılğanlar taqı yarlıkayu tilegenler şehirlerde.*
[95b]/1=A:17

sekiz: Sekiz (8). **krş. sekkiz**
sekkizde bir: Sekizde bir.
(Ar. şumun, Far. heşt yek) *Eger bolsa sizge oğlan, anlarğa sekkizde bir, andın kim çoğtunguz; vaşıyyetdin song vaşıyyet kılursuz anıng birle, yā boq.* [148b]/3=N:12

sekkiz: Sekiz (8). **krş. sekkiz**
sekkiz cüft: Sekiz çift.
Sekviz cüft; koylardın iki taqı keçilerdın iki.
[237b]/2=E:143

selām (Ar.): Selam.
(Ar. tehiyyet, Far. durūdī) *Taqı kayu vaqtın kim selām kılinsangız selām birle, selām kılınğ yağşırağ birle andın yā kaytarıng anı.*
[174a]/3=N:86

selām kıl-: Selam vermek, selamlamak.
(Ar. tehiyyet, Far.) *Taqı kayu vaqtın kim selām kılinsangız selām birle, selām kılınğ yağşırağ birle andın yā kaytarıng anı.* [174a]/3=N:86

selām kılın-: Selam verilme.
(Ar. tehiyyet m, Far. durūd dāde şoden) *Taqı kayu vaqtın kim selām kılinsangız selām birle, selām kılınğ yağşırağ birle andın yā kaytarıng anı.* [174a]/2=N:86

sen: (Ar. ke, Far. tu) Sen. **bk. sin**
Taqı ol vaqtın kim ya' nī zıkr kılıl ya' nī aydı; sening lding feriş- telerge haqıqat üze men kılınğ men yerde ħalife. [6a]/4=B:30

sanga:

Sana.

Aydılar, arıqlık sanga, hiç bilig yok bizge meger
ol kim öğrettingiz bizge. [7a]/1=B:32

sermāye (Far.):Sermaye.

Taķı eger kaytsangız ya' nı tevbe kılsangız sizge mällaringizning
sermāyesi mällaringız. [88a]/5=B:279

şevāb (Ar.):

Mükāfat.

(Ar. ecr, Far. müzd) Haķıķat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı
anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin çıķğanlar; kim
kim bitse Tengriģa, kıyāmet künge taķı işlese yaķşı işni, anlarģa
şevābları anlarınģ İçisi qatında. [15a]/5=B:62

sewüg: Sevgi.

(Ar. ħubb, Far. baĥt) Taķı anlar kim bittiler, qatıģraq sewüg ya-
nındın Tengriģa. [43a]/5=B:165

sewün-:

Sevinmek, şırmarmak.

(Ar. feraĥ, Far. şād şoden) Saķınmaģıl anlarını kim sewünürler ol
nerse birle kim keldiler ya' nı kıldılar taķı süwerler taķı öģülseler
ol nerse birle kim kılmadılar, saķınmaģıl anlarını, qurtulmaq ye-
rinde kıındın. [140a]/4=A:188

(Ar. feraĥ, Far. şād şoden) Taķı eger tegse sizge yawuzluķ sewü-
nürler anıģ birle. [122a]/3=A:120

sezā (Far):

Uygun, yaraşır, lâyıq.

sezā bol-:

Uygun olmak, lâyıq olmak.

(Ar. bev', Far. bāz geşten) Taķı sezā boldılar öf-
kege Tengridın. [119b]/2=A:112

sezāraq: Daha uygun, daha yaraşır, daha lâyıq.

(Ar. aĥaķķ, Far. sezā-ter) Taķı iki öģürde qayusı
sezāraq, emīnlik birle, eger bilür bilür ersengiz.
[241a]/5=E:81

(Ar. aĥaķķ, Far. sezāvār-ter) Taķı küdegüleri an-
larınģ sezāraq olarnıģ qaytarmaķıģa anıģ
içinde eger tileseler ongarmaķ. [66a]/1=B:228

sı-:

Kırmak, dağıtmak, bozguna uğratmak.

(Ar. hezm, Far. şikesten) Sıdılar anlarını Tengriģning destürı birle.
[76a]/4=B:251

- şifat (Ar.):** Sıfat, vasıf, hal.
(Ar. meşel, Far.—) *Taķı ol kimersele tangsuķ şifatı kim kâfir boldılar ol kimersele tangsuķ şifatı mengizlig turur ün kılur ol nersege kim işitmes meger ündemekni taķı kıkırmaķını.* [45a]/1=B:171
- şifat kıl-:** Nitelendirmek, sıfatlandırmak.
(Ar. vaşf, Far. şifat kerden) *Arıglık anga taķı yüksek boldı ol nersedin kim şifat kılurlar.* [224b]/1=E:100
- şifat kılmaķ:** Niteleme, vasfetme.
(Ar. vaşf, Far. şifat kerden) *Cezā birgey anlarģa şifat kılmaķlarını, ya' nı şifat kılmaķlarının cezāsını.* [236a]/3=E:139
- sıgın-:** Sığınmak. krş. şıgur-
sıgıngu yer: Sığınma yeri, sığınılacak yer.
(Ar. me'vā, Far. cāā-ı bāz geşt) *Taķı anların sıgıngu yeri ot.* [129a]/1=A:151
Taķı anning sıgıngu yeri tamuģ taķı neme yawuz yatģu yer, yapulģu yer. [133a]/2=A:162
- sıgır:** Sığır.
(Ar. ne'am, Far. çehār pāy) *Helāl kılındı sizge tiwening sıgırning qoyning keçining tört adaqlıģ.* [267b]/5=M:1
Bezenildi kişilerge ārzularning süwüģi; tişilerdin taķı oğullarındın taķı cem' kılınmış köp mällarındın altundın taķı kümüşdin taķı nişānliģ kılınmış atlardın taķı tiwedın, sığırdın, qoydın, keçidin taķı ekindin. [94b]/2=A:14
- şıgur-:** Sığınmak. krş. şıgın-
(Ar. 'avz, Far. penāh giriften) *Aydı; şıgur men Tengriģa kim bol-sam bilmegenlerdin.* [16b]/3=B:67
- sıķa-:** 1. Değmek, dokunmak, temas etmek.
(Ar. mess, Far. bisüden) *Taķı eger yıģılmasalar ol nersedin kim ayturlar; sıķaģay anlarģa kim küfr ketürdiler anlardın, ķın iglig.* [201b]/3=M:73
(Ar. mess, Far. bisüden) *Ewrüldiler ni' met birle Tengridin taķı artuķ eğgüllük; tegmedi anlarģa sıķamadı anlarını yawuzluķ.* [136a]/4=A:174

2. Sıkmak, daraltmak, darboğaz etmek.

(Ar. mess, Far. bisüden) *Sıkadı anlarını dervişlik, sökellik.*

[60a]/5=B:214

Aydı; İdim, neteg bolur manga oğlan taķı sıkamadı meni kişi?

[103a]/4=A:47

singar:

-e/-a tarafa, -e/-a doğru, taraf, kenar.

(Ar. fî, Far. der) *Köp körer miz ewrülmeķini yüzüñnüñ kök-
din singar; ewürgey miz sini ķıbleğaaķı kim unayursun anı.*

[37a]/5=B:144

sina-:

İmtihana çekmek, sınamak.

(Ar. ibtilâ', Far. âzmüden) *Taķı ol vaķtın kim sınağı İbrāhımni
İçisi, buyruķlar birle taķı yığığlar birle taķı tamām ķıldı.*

[30b]/5=B:124

sınağan:

Sınayan, imtihan eden.

(Ar. muhtelî, Far. âzmâyende) *Ol vaķtın kim ay-
rıldı Tālūt çerigler birle, aydı; haķıķat üze Tengri
sınağangız turur arıķ birle.* [75a]/4=B:249

sınamaķ:

Sınama, deneme, imtihan.

(Ar. ibtilâ', Far. âzmüden) *Anđın songra ewürdi sizni
anlardan sınamaķ üçün sizni.* [129b]/1=A:152

(Ar. ibtilâ', Far. âzmüden) *Tegme birge ķalduķ
sizdin şerî at taķı açuķ yol, taķı eger tilese erdi
Tengri, ķılğay erdi sizni bir öğür; velî sınamaķ
üçün sizni, ol nerse içinde kim birdi sizge.*
[218b]/3=M:48

sınağ:

Sınav, imtihan.

(Ar. belâ', Far. âzmâyiş) *Sınağ bar İdingizdin uluğ.*

[11a]/3=B:49

sınan-:

Sınanmak, denenmek.

(Ar. ibtilâ', Far. âzmüde kerde şoden) *Sınanuroksuz mällaringız
içinde taķı tenleringiz içinde.* [139b]/2=A:186

sihr (Ar.):

Sihir, büyü.

(Ar. sihr, Far. cādūvî) *Ançası bar kim İblîs kâfir boldılar öğretür-
ler kişilerge sihrni.* [23b]/3=B:102

- sin:** İkinci tekil şahıs zamiri. Sen. krş. sen.
 (Ar. ke, Far. tu) *Taķı biz ańǵlar miz sening ögmeking birle, taķı ańǵlayur miz sini.* [6b]/3=B:30
 (Ar. ke, Far. tu) *Ĥaķıķat üze biz ıdık sini ĥaķ birle müjde birgen taķı kórķutǵan.* [29b]/2=B:119
- singek:** (Ar. ba' üzat, Far. peşe) *Ĥaķıķat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel singekni ya' nı uftanıp qoymaz singek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün. Anlar kim bittiler, bilürler ĥaķıķat üze ol ĥaķ turur anların Ĥdisindin.* [5a]/1=B:26
- singüt:** Sindirilme.
singüt bol-: Sindirmek, kolayca hazmetmek, afiyetle yemek.
Eger ĥoş bolsalar sizge, nersedin andın, ten yanındın, ying anı singüt bolsun sizge singüt bolsun sizge. [145a]/3=N:4
singüt bolsun: Afiyet olsun.
(Ar. heni'en, Far. guvärende) Eger ĥoş bolsalar sizge, nersedin andın, ten yanındın, ying anı singüt bolsun sizge singüt bolsun sizge. [145a]/3=N:4
- siz:** İkinci çokluk şahıs zamiri, siz.
 (Ar. -küm, Far. şomā) *Neteg küfr ketürürsüz Tengriǵa taķı erdin-giz ölügler tırgürdi sizni.* [5b]/5=B:28
- siz-:** Anlamak, kavramak, sezmek, bilmek, sanmak, zannetmek.
 (Ar. zann, Far. gümān burden) *Anlar kim sizerler, ĥaķıķat üze anlar anların Ĥdising satǵaşǵanları turur, taķı anlar anıng tapa ĥaytǵanlar.* [10a]/4=B:46
 (Ar. zann, Far. gümān burden) *Sizerler Tengriǵa ĥaķdın önginni cāhiliyyet sizigin.* [130a]/3=A:154
 (Ar. zann, Far. gümān burden) *Eger boşasa anı yok yazuķ ol ikisi üze kim ĥaytısşalar eger sizseler kim iķāmet kılurlar Tengrining ĥadlerini.* [67a]/3=B:230
- sizig:** Sezgi, zan.
 (Ar. zann, Far. gümān) *Sizerler Tengriǵa ĥaķdın önginni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge işdin nersedin?* [130a]/4=A:154
- soǵan:** Soğan.
 (Ar. başal, Far. piyāz) *Yaşındın taķı ĥıyārındın, taķı buǵdayındın taķı yasmuķındın taķı soǵanındın.* [14b]/2=B:61

şoĥbet (Ar.):

Sohbet.

şoĥbet kılış-:

Tartışmak, münakaşa etmek.

Uş siz erenler uş bu erenler şoĥbet kılıştıngız
ol nerse içinde kim sizge ang birle bilig bar ne
üçün ĥüccet kılışursuz ol nerse içinde kim yok
sizge anıng birle bilig. [107b]/3=A:66

song-:

1. Sonra.

(Ar. ba' d, Far. pes) Taķı birdük Mûsa'ka kitâbnı taķı uydurduk
songda yalawaçları. [270a]/1=B:87

song kün: Son gün, ahiret günü.

Eger biter ersengiz Tengriġa taķı song küng. [165b]/4=N:59

song tırlık: Ahiret hayatı.

Anlar anlar turur kim satġın aldılar yaķınraķ ti-
rigrıkni song tırlık birle. [269b]/3=B:86

2. Arka, art, sırt, ökçe, topuk.

(Ar. dubur, Far. püş) Ey anlar kim birildiler kitâbnı, biling ol
nersege kim indürdük, rāstlaġan ol nerseni kim sizing birle, mun-
dın aşnu kim kim yuysa miz yüzlerini, ġaytarsa miz songları üze,
yā la'net kılssa miz anlarını, neteg kim la'net kılduk şenbelemek
eyelerin. [162a]/5=N:47

Taķı toķuşsalar sizing birle ewırgeyler songlarını, yārı birilmez-
ler. [119a]/5=A:111

songra: Sonra.

(Ar. ba' d, Far. pes) Anlar kim bozarlar Tengrining 'ahdni berkit-
mişdin songra. [5b]/1=B:27

sor-:

Sormak (soru).

(Ar. su'āl, Far. pürsiden) Ey anlar kim bittiler; sormang nerseler-
din eger āşķārā kılınssa sizge, ġadġurtġay sizni. [258a]/3=M:101

sorul-:

Sorulmak, hesaba çekilmek.

(Ar. su'āl, Far. pürsıde şoden) Taķı sorulmas sen tamuġ eyelerin-
din. [29b]/3=B:119

söġ-:

Sövmek, küfretmek.

(Ar. sebb, Far.) Taķı söġmeng anlarġa kim kulluk ġılurlar Teng-
ridın bisre kim söġgeyler Tengriġa, ktiç yanındın, biligsiz.
[226a]/1=E:108

- sökellik:** Hastalık.
(Ar. *harâ*°, Far. *renc*) *Tağı sabr kılğınlar dervişlik içinde tağı sökellik içinde katıgılıq vaktında.* [47a]/5=B:177
- söndür-:** Söndürmek.
(Ar. *iftlâ*°, Far. *fürü* keziden) *Tegme bir kez kim yandırdılar ottu, tokuşga; söndürdi anı Tengri.* [198b]/3=M:64
- söz:** Söz, kıssa, kelime.
(Ar. *kaşas*, Far. *goften*) *Hakikat üze bu ol haq söz.* [106b]/4=A:62
(Ar. *kavl*, Far. *güftâr*) *Tağı tegsürdi anlar kim zulm kıldılar sözni, andın öngin kim ayıldı anlarğa.* [13b]/1=B:59
(Ar. *kelimet*, Far. *suhen*) *Hakikat üze Mesîh Meryem oğlu 'isâ Tengrinin yalawaçı tağı aning sözi.* [265a]/1=N:171
- sözle-:** Konuşmak.
(Ar. *tekellüm*, Far. *suhen goften*) *Tağı aydı; anlar kim bilmesler; sözelese erdi bizge erdi bizge nişân.* [29a]/3=B:118
(Ar. *tekellüm*, Far. *suhen goften*) *Tağı sözlemes anlarğa Tengri kıyâmet kün tağı arğ kılmas anlarını.* [46a]/2=B:174
sözlegenni râst tutğan: Tasdik edici, doğrulayıcı (konuşanı, söyleyeni).
(Ar. *muşaddıkan*, Far. *râst güy dârende*) *Yarukluk andın yarukluk sözlegenni râst tutğan aning ileyinde andın turur, Mûsâ kitâbindın; yol köndürmek ögüt, perhîz kılğanlarğa.* [217b]/3=M:46
- sözlemek:** Konuşma, seslenme, söyleme.
(Ar. *teklîm*, Far. *suhen güftâr*) *Tağı sözledi Tengri Mûsâğa sözlemek.* [263a]/4=N:164
(Ar. *teklîm*, Far. *suhen güftâr*) *Helâl kıldın sizge rûze tüninde cimâc kılmağ uvutsuz sözlemek ya'nî tışileringizge.* [50b]/2=B:187
- suf:** Su. krş. suw.
(Ar. *mâ*°, Far. *âb*) *Tağı eger bolsangız sökeller yâ sefer üze bolsangız yâ keldi biregü sizdin aşak yerdin, yâ cima° kılsangız tışilemi, tağı bulmasangız sufnı, teyemmüm kılın arğ toprakğa, arğ toprakğa tağı mesh kılın yüzleringizni tağı eligleringizni hakikat üze Tengri erdi keçürgen, yarlıkğan.* [160b]/5=N:43
(Ar. *mâ*°, Far. *âb*) *Tağı hakikat üze andın nerseni bar kim yanlır tağı çıkar andın suf.* [18b]/2=B:74

susuz yer: Kara, kara parçası.
(Ar. berr, Far. huşk) Tağı ol ol kim kıktı sizge
yuksuzlarnı, munıng üçün kim köntüseniz anıng
birle, susuz yernıng karangwuluqları içinde tağı
tegingning. [223a]/2=E:97

sugar-: Sulamak.
(Ar. saqy, Far. āb dāden) Tağı sugarmas ekinni, kırtartılmış yök
nişin anıng içinde. [17b]/3=B:71

sukluk: Aç gözlülük, aşırı hırslılık.
sukluk kıl-: Bir şeyi aşırı istemek
(Ar. hırş, Far. āzmūden) Tağı unamağaysız kim
tüzlük kılsangız tışiler arasında, tağı eger sukluk
kılsangız. [188b]/4=N:129

şüret (Ar.): Suret, şekil.
(Ar. , Far.) Hakaikat üze men endäze kılur men sizge balçıkdın kuş
şüreti mengizlig ürerimen anıng içinge bolur kuş Tengri buyruğı
birle. [103b]/4=A:49
şüret kıl-: Suret vermek, şekillendirmek.
(Ar. taşvır, Far. nigārden) Ol kim şüret kılur sizni
rahımler içinde neteg tilese. [91b]/5=A:6

suw: Su. kış. suf.
Tağı ol waqtın kim suw içürmek tiledi Mūsā qavminge.
[13b]/3=B:60

sücüd (Ar): Secde.
sücüd kıl-: Secde etmek.
Tağı ‘ahd kıldıuq ya’ nı buyurduq İbrāhim tapa tağı
İsmā‘ il tapa kim arıng ewümnı tezgingenlerge
tağı peyvestelik kılğanlar tağı rükü‘ kılğanlarğa,
sücüd kılğanlarğa. [31b]/3=B:125

sücüd kılğan: Secde eden.
(Ar. sācid, Far. ser ber zemīn nihende) Tağı ‘ahd
kıldıuq ya’ nı buyurduq İbrāhim tapa tağı İsmā‘ il
tapa kim arıng ewümnı tezgingenlerge tağı pey-
vestelik kılğanlar tağı rükü‘ kılğanlarğa, sücüd
kılğanlarğa. [31b]/3=B:125

süf:- Sevmek. kış. süw-, sew-.
(Ar. ḥubb, Far. dōst dāšten) *Taḳı kişilerdin kimersenı, tutunur Tengridin bisre teng tuşlar süferler anlarını Tengrını süwmiş teg.* [43a]/5=B:165

Süleymān: Hz. Süleyman peygamber. Davud Aleyhisselam'ın oğludur. Onun vefatından sonra on üç yaşında yerine geçmiş, sonra kendisine peygamberlik de verilmiştir. Bu cihetle babası gibi nübüvvette, hükümeti bir arada yürütmüştür. Hz. Süleyman mucizevi olarak hayvanların diline de vâkıf olduğundan onlarla konuşabiliyordu.
Taḳı uydılar ol nersege kim okıyur İblisler pādşāhlık üze Süleymān'ın. [23b]/2=B:102
Taḳı vahı kılduḳ İbrāhīm tapa taḳı İsmā'il tapa taḳı İshāḳ tapa taḳı Ya'küb tapa taḳı oḡul oḡullar tapa taḳı 'isā tapa taḳı Eyyüb tapa taḳı Yünüs tapa taḳı Hārūnga taḳı Süleymānga taḳı birdük Dāvūdga Zebūr'ın. [263a]/1=N:163

süngü: Süngü, mızrak.
(Ar. rumḥ, Far. neyze) *Ey anlar kim bittiler; sınaḡay sizni Tengri nerse birle, awdın; bulur anı, ya'nı teger eligleringiz taḳı süngüleringiz; bilsün neçün Tengri ol kimersenı kim ḳorḳar andın, ḡāyıbluḳ birle.* [255b]/5=M:94

süngük: Kemik.
(Ar. 'azm, Far. üstülḡān) *Taḳı baḡḡıl süngükler tapa neteg ḳopḡarur miz anı andın song keḡdürür miz anga etni.* [80b]/3=B:259

sünnet (Ar.): Yol, şeriat, kanun.
(Ar. sünnet, Far. rāh) *Keçti sizdin aşnu sünnetler.* [125b]/2=A:137

sür:- 1. Sürmek, işlemek.
(Ar. , Far.) *Aydı; ḡaḳıḳat üze ol aytur; ḡaḳıḳat üze ol inek ermes yükge öḡrengen ya'nı yerni sürgen, zelül ermes, sürer yerni.* [17b]/2=B:71

2. Lanetlemek.
(Ar. la'n, Far. la'net kerden) *Sürdi anlarını Tengri küfrleri birle taḳı ingen az biterler.* [270b]/1=B:88
(Ar. la'n, Far. rān kerden) *Anlar anlar, kim sürdi anlarını Tengri.* [163b]/2=N:52

sürük-: Lanetlenmek, aşağılanmak.

(Ar. , Far.) *Taķı ayduķ anlarġa; bolung biķinler, sürükmişler.*
[16a]/4=B:65

sürükmiş: Aşāġlık, adi, lanetlenmiş.

(Ar. ħāsi', Far. dūr şode) *Taķı ayduķ anlarġa; bolung biķinler, sürükmişler.* [16a]/4=B:65

süst (Far.): Zayıf, gevşek, güçsüz.

süst bol-: Gevşemek, ipin ucunu bırakmak., yılmak, vazgeçmek

(Ar. vahn, Far. süst kerden) *Taķı süst bolmang, taķı kađġurmang.* [125b]/5=A:139

(Ar. za'f, Far. süst şoden) *Taķı süst bolmadılar taķı ħ'ār bolmadılar.* [127b]/5=A:146

süstlük: Gevşeklik, zayıflama, ara, boşluk.

(Ar. fetret, Far. süstī) *Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaķımız; açuķ kılur sizge, süstlük üze yalawaķlardın, kim aysangız; kelmedi bizge müjde birgendi, ķorķutġandın.* [207b]/5=M:19

süstlük kıl-: Gevşemek, zaafiyet göstermek.

(Ar. vahn, Far. süst kerden) *Süstlük kılmadılar ol nersege kim tegdi anlarġa, Tengri yolu içinde.* [127b]/4=A:146

süsül-: Boynuzlanmak, boynuz darbesi yemek.

süsülüp ölmüş: Boynuzlanarak, boynuz darbesiyel öldürülmüş (hayvan). (Ar. neṯḥat, Far. ser-zede) *Ĥarām kılındı sizing ölüġse ķan taķı tonguz eti taķı ol nerse kim ün kılındı Tengridin önginge anıġ birle taķı boġulmuş taķı urup öldürülmüş taķı tüşüp ölmüş taķı süsülüp ölmüş taķı ol kim yidi anı azıġlıġ, meġer ol kim boġazladıġız taķı ol kim boġazlandı büt üze ve eġer ülüş kılsangız ķımār okları birle, ol buyruķdın çıķmaķ. [247a]/5=M:3*

süw-: Sevmek, istemek, arzu etmek.

krş. süf-, sew-

(Ar. hevā, Far. ħ'āsten) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaķ ol nerse birle kim süwmez nefsleringiz uluġsındıġız bir öġürni yalġanķa nisbet kıldıġız.* [270a]/4=B:87

süwmek:

Sevme, sevgi.

(Ar. hübb, Far. dösti) *Veli edgüülük ol kimerse kim taķı Tengriģa taķı kıyâmet küninge taķı ferişte- lerge taķı peygamberlerģa taķı birdi mâlnı süw- meki üze yokluķ eyeleringe taķı yetimlerde taķı dervişlerģe taķı yol oğlınģa ya' nı misâfırģe taķı ķolģuķılara taķı mükâteblerģe. [47a]/1=B:177*

süwüģ: Sevilen, istenilen, arzu edilen, şehvet, aşırı istek.

(Ar. şehvet, Far. döst-ı ârzü) *Bezenildi kişilerģe ârzülarınģ süwüģi; tişilerdin taķı oğullarındın taķı cem' kılınmış köp mâllarındın al- tundın taķı kümüşdin taķı nişânlıģ kılınmış atlardın taķı tiwedin, sıģırdın, koydın, keçidin taķı ekindin. [94a]/4=A:14*

süwün-: Sevinmek.

süwüngen:

Sevinen, mutlu.

(Ar. fariħ, Far. şadmân) *Süwüngenler ol nerse birle kim birdi anlarģa Tengri artuķsı edgüülükdin; taķı süwünürler anlar birle kim yetmediler anlarģa, songlarındın kim yok ķorķunç anlarınģ üze taķı ķadģurmaslar. [135a]/2=A:170*

§

şefâ' at (Ar.):

Şefaât.

(Ar. şefâ' at, Far. ħ'âhiş kerden) *Taķı kabûl kılınmas andın şefâ' at, taķı alınmas andın yuluģ, taķı yârı birilmesler, taķı 'azabdın men' kılınmaslar. [10b]/3=B:48*

şefâ' at kıl-:

Aracılık etmek, şefaât etmek.

(Ar. şefâ' at, Far. ħ'âhiş kerden) *Kim şefâ' at kılssa körkliģ şefâ' at körkliģ, bolģay anga üliş andın. [173b]/4=N:85*

(Ar. şef' , Far. ħ'âhiş kerden) *Ol kim şefâ' at kılur anıģ ķatında meger destürı birle. [78a]/2=B:255*

şefî' (Ar.):

Şefaât eden, şefaâtçi.

(Ar. şefî' , Far. ħ'âhiş ker) *Taķı körmezmiz sizing birle şefî' leringizni anlar kim aydıngız ħaķıķat üze anlar sizing içingizde ortaķlar, kesildi arangızda taķı azdı sizdin ol kim aytur erdingiz. [246a]/3=E:94*

şehid (Ar.):

Tanık, şahit.

(Ar. şehid, Far. güvâh) Tağı ol künler tezgindürür miz anı kişiler arasında; tağı Tengri bilsün üçün Tengri anlar kim bittiler; tağı tutunsun üçün sizdin tanuqlar yâ şehidler. [126a]/4=A:140

(Ar. şehid, Far. kuşte şode der rāh-ı Hüdāy) Tağı kim boyun süse Tengriğa tağı yalawaçğa, anlar anlar birle kim eçgülik kıldı Tengri anlar üze, peygāMBERLERDİN tağı RĀST sözlüglerdin tağı şehidlerdin tağı yahşılardın. [168b]/2=N:69

şekk (Far.):

Şüphe.

krş. şekk.

(Ar. reyb, Far. gümān) Tengri, yok İdi meger. Tengri yığğay sizni kopmak küninge, yok şekk aning içinde. [174b]/1=N:87

RĀST söz İdingdin; bolmağıl şekk tutğanlardın. [38b]/3=B:147

şekk bolğan:

Şüphe eden.

(Ar. mumterī, Far. be-gümān şevende) Bu haq İdingdin, bolmağıl şekk bolğanlardın. [106a]/5=A:60

şekk tutğan:

Şüphe eden.

(Ar. mumterī, Far. be-gümān şevende) RĀST söz İdingdin; bolmağıl şekk tutğanlardın. [38b]/3=B:147

şekk tutuğıl:

Şüpheci.

(Ar. mumterī, Far. be-gümān efegenende) Tengri-ning öngini mü isteyür siz, hâkim; tağı ol ol kim indürdi sizing tapa kitābnı ayırtlanmış, tağı anlar kim birdük anlarğa kitābnı, bilürler haqıqāt üze ol indürülmüş İdingdin, haq birle; tağı bolmağıl şekk tutuğılılardın. [228a]/4=E:114

şenbele-:

Yahudi inancındaki cumartesi yasaklarına uymak.

şenbelemek:

Yahudiler için ibadet günü sayılan ve çalışmanın yasak olduğu Cumartesi gününe verilen ad.

(Ar. sebt, Far. şenbe kerden) Tağı bildingiz, anlar kim haddin keçtiler, sizdin şenbelemek içinde. [16a]/3=B:65

Ey anlar kim birildiler kitābnı, biting ol nersege kim indürdük, rāstlağan ol nerseni kim sizing birle, mundın aşnu kim kim yuysa miz yüzle-rini, kaytarsa miz songları üze, yâ la'net kılsa miz anlarını, neteg kim la'net kılduq şenbele-mek eyelerin. [162b]/1=N:47

- şerif (Ar.):** Pek şerefli, şanı ve şerefi yüce.
(Ar. vecih, Far. rüy-i şināhte) *Ol vaktın kim aydı feriştelər, ey Meryem, haqıqat üze Tengri müjde birür sanga kelime birle andın aning atı Mesih, Meryem oğlu 'İsā, şerif dünyāda taqı ol cihānda, taqı yawuq kılınmışlardın.* [103a]/1=A:45
- şerif at (Ar.):** Şeriat, dinin hükümleri.
(Ar. hikmet, Far. suhen-i dürüst) *Oқыyur anlarning üze nişānlarını taqı öğretür anlarğa Qur'an'ı taqı şerif atnı taqı arıq kılur anları.* [32b]/5=B:129
- şeytān (Ar.):** Şeytan.
(Ar. şeytān, Far. div) *Taqı uymang şeytāning adımlarına adımlarına haqıqat üze ol sizge açuq düşmen açuq.* [44a]/5=B:168
- şeytān yolu:** Şeytanın yolu.
Taqı anlar kim tandılar, uruşurlar şeytān yolında, uruşung İblis döstları birle haqıqat üze İblisning keydi erdi süst. [170b]/2=N:76
- şükür(Ar.):** Şükür.
şükür kıl-: Şükretmek.
(Ar. şükür, Far. sipās dāšten) *Andın songra 'afv kılduq sizdin andın song siz bolğay kim siz şükür kılğaysız.* [11b]/3=B:52
- şükür kılğan:** Şükürün karşılığını veren (Allah).
(Ar. şākir, Far. bisyār pādāş dehende) *Taqı kim artuqsı kılsa hayr haqıqat üze Tengri şükür kılğan, bilgen.* [41b]/1=B:158

T, ʾ

- ta'ām (Ar.):** Yemek, yiyecek.
(Ar. ta'ām, Far. hordenī) *Taqı anlar üze kim küçleri yeter anga yulluğ bir dervişning ta'āmi.* [49a]/4=B:184
- ta'āmnung kamuğı:** Bütün yiyecekler.
Ta'āmnung kamuğı erdi helāl Ya'küb oğlanlarına meger ol nerse kim harām Ya'küb (5) özi üze mundın aşnu kim indürülse Tevrāt. [114b]/3=A:93

ta'ât (Ar.):

Allah'ın buyruklarını yerine getirme, ibadet.

Taķı ƙopung Tengriġa ta'ât ƙılġan ĥâlde.

[71b]/5=B:238

ta'ât ƙıl-:

Hürmet ve saygı ile ibadet etmek.

Taķı ƙopung Tengriġa ta'ât ƙılġan ĥâlde.

[71b]/5=B:238

tâ'at ƙıl-:

İtaat etmek, boyun eğmek.

tâ'at ƙılġan:

Boyun eğip itaat ve ibadet eden.

(Ar. ƙānit, Far. fermān berdār) Şabr ƙılġanlar taķı rāst ayġanlar taķı tā'at ƙılġanlar taķı nafaka ƙılġanlar taķı yarlıķayu tilegenler şehirlerde. [95a]/5=A:17

(Ar. ƙānit, Far. fermān berdār) Taķı ƙopung Tengriġa ta'ât ƙılġan ĥâlde. [71b]/5=B:238

(Ar. ƙānit, Far. fermān berdār) Yaĥşı tişiler, tā'at ƙılġanlar, saķlaġanlar örtüġlūġni, ol nerse birle kim saķladı Tengri. [157b]/2=N:34

tabaķ (Ar.):

Katman, kat, tabaka.

(Ar. derk, Far. pāygāh) Ĥaķıķat üze münāfiķlar astın tabaķ içinde, otdın. [193b]/2=N:145

tābūt (Ar.):

Tabut, sandık. Rivayete göre Tevrat'ın içinde bulunduġu sandık. (Ar.tābūt , Far. tābūt) Taķı aydı anlarġa anlarning peyġamberi; ĥaķıķat üze mülķining nişānı kim kelse sizge tābūt. [74b]/5=B:248

tag:

Daġ.

krş. daġ

(Ar. , Far.) Ĥaķıķat üze Şafā athġ tagkrş taķı Merve athġ tag Tengrining 'alāmetlerindin. [41a]/3=B:158

Takdir.

taķdır (Ar.)

taķdır ƙıl-:

1. Tahmin etmek, sezinlemek, bilmenden tahmini olarak görüş beyan etmek, ifıra atmak.

(Ar. ĥarş, Far. durūġ goften) Uymaslar, meġer sizigge; taķı ermes anlar, meġer taķdır ƙılurlar, yā yalġan sözleyürler. [228b]/3=E:116

2. Tespit etmek, önceden belirlemek, ölçüp biçmek (başlık miktarı için).
(Ar. takdir, Far.) Eger talâk bîrsen-giz ve vatı kılmazıngızdın aşnu taqı taqdîr kıldıngız anlarğa mehirni taqdîr kılgangızning yarusı meger kim 'afv kılsalar yâ 'afv kılsa. [71a]/4=B:237
Taqı aldı Âdem İdisindin kelimelemi taqı tevbesin kabûl kıldı. [8a]/4=B:37
Taqı aydı İbrâhîm; ey igitlegen Tengri; körküzgöl manga neteg tırgürürsün ölüg-lemi. [81a]/1=B:260

taqı

1. Ve, daha, henüz, sonra.

(Ar. fe-, Far. pes) Taqı eger kılmadıngız erse taqı hergiz kılmagaysız. [4a]/2=B:24

taqı ol vaqtın kim:

Ve o vakit, ve o zaman, hani o zaman.

(Ar. ve iz, Far. ve çün) Taqı ol vaqtın kim ya'ni zıkr kılğıl ya'ni aydı; sening İding ferıştelerge haqîkat üze men kılğan men yerde halîfe. [6a]/4=B:30

Taqı sınağay miz sizlerni nerse birle, korkuñdın taqı açlıqdın taqı eksimekdin mällardın taqı tenlerdın taqı mîvelerdin taqı müjde birgıl şabr kılğanlarğa. [40a]/4=B:155

Taqı sizdiler kim bolmasa fitne, közsiz boldılar taqı şağır boldılar. [200b]/5=M:71

Taqı Tengri hâs kalur rahmeti birle kimni tilese. [25a]/3=B:105

taqı vaqtın kim: O vakit ki.

(Ar. ve iz, Far. ve çün) Taqı vaqtın kim ayırdıq sizıng birle tengizni taqı kutğardıq sizni, taqı baturduq Fir'avnung ehlini. [11a]/3=B:50

2. Halbuki, fakat.

(Ar. , Far.) *Aychılar; bu ol kim rüzi birildük aşnudin taqı kelindiler ya'ni körükdiler anıng birle oşsaşgan.*

(Ar. ve, Far. ve) *Taqı mindin ök qorqung mindin.*
[9a]/3=B:40

taqıl:-

Dağılmak.

(Ar. infizāz, Far. peräkende şoden) *Taqı eger bolsa erding irig, köngli katıg taqılğaylar erdi yörengdin.*
[132a]/3=A:159

(Ar. teferruq, Far. peräkende şoden) *Taqı bolmang anlar mengizlig kim taqıldılar taqı hilāf mundin songra kim keldi anlarğa açuq hüccetler.* [117b]/5=A:105

taqşır (Ar.):

Kusur etme.

taqşır kıl:-

Kusur etmek.

(Ar. elv, Far. taqşır kerdin) *Taqşır kılmaslar sizge fesād yanındin süwdiler muni kim emgendin-gizsiz.* [121a]/4=A:118

talāk (Ar.):

Boşama, boşanma.

(Ar. talāk, Far. pāy-i gūşāde-i zenān) *Ve eger uğrasalar talākğā haqıqat üze Tengri işitgen, bilgen.* [65b]/2=B:227

talāk birilmiş tişi: Boşanmış kadın.

(Ar. muṭallekat, Far. zenān-ı rehā kerde) *Taqı talāk birilmiş tişilerge müt'a birmek eçgülik birle vācib bolmaq saqnuqlar üze.* [72b]/2=B:241

talāk kıl:-

Boşamak (kadını), talak vermek.

(Ar. taṭlīk, Far. gūşāde kerdin) *Taqı kaçan kim talāk kılsangız tişilerini taqı tegseler vaqıtlarınğa yıgmanglar anlarını kim nikāh kılсалar cüftleringe.* [68a]/2=B:232

Ṭālūt (Ar.):

Talut, Allah tarafından İsrailoğullarına gönderilen, üstün niteliklere sahip bir hükümdar olup İsrailoğulları tarafından benimsenmemiştir.

Taqı aydı anlarğa olarning peygāmberi haqıqat üze Tengri ıdı sizge Ṭālūt'ını melik. [74a]/5=B:247

- ṭama' (Ar.):** İstek, ümit.
ṭama' tut:- Ummak, ümit etmek.
(Ar. ṭama', Far. ḥuşm dâden) Taḳı ne turur bizge, bitmez-
miz Tengriğa, taḳı ol nersege kim keldi bizge ḥakkdın;
taḳı ṭama' tutar miz kiwürse bizni İdımız, edgühük kılğan
erenler birle. [204b]/3=M:84
- tamām (Ar.):** Tamam.
tamām kıl:- Tamamlamak.
(Ar. itmām, Far. tamām ker-
den) Taḳı ol vaktın kim sinadı
İbrāhımni İdisi, buyruklar birle
taḳı yığığlar birle taḳı tamām
kıldı. [31a]/1=B:124
- tamām öldürmiş teg:** Hepsini öldürmüş gibi.
Aning üçün bitidük Ya' küb
oğulları üze; ḥaḳıḳat üze ol,
kim öldürse tenni, nefsdin öngin
birle, yâ fesâdsızın yer içinde,
tamām öldürmiş teg kişilerni
<kamuğ>. [211b]/5=M:32
- tamduḳ:** Yakıt, tutuşturucu.
(Ar. vakūd, Far. fūrüzine) Ḥaḳıḳat üze anlar küfr ketürdiler
menfa' at kılmağay anlardın mälları taḳı oğlanları Tengri-
dın nersenı; taḳı anlar otnung tamduḳı. [93a]/4=A:10
(Ar. vakūd, Far. fūrüzine) Ḳorḳung otdın ol kim aning tamduḳı
kişiler taḳı taşlar anuḳ kılındı kāfirlerğa. [4a]/3=B:24
- tamuḡ:** Cehennem.
(Ar. caḥīm, Far. âteş-i buzurg) Taḳı sorulmas sen tamuḡ
eyelerindin. [29b]/3=B:119
(Ar. cehennem, Far. dūzaḥ) Taḳı aning sığnıḡu yeri tamuḡ taḳı
neme yawuz yatıḡu yer. [133a]/2=A:162
tamuḡ eyeleri: Cehennem ehli.
(Ar. aşḥābı'l-caḥīm, Far. yārān-ı
âteş-i buzurg) Taḳı sorul-
mas sen tamuḡ eyelerindin.
[29b]/3=B:119

İman etmemek, inkar etmek, küfre girmek.

(Ar. kufr, Far. kufr âverden) *Haқиқat üze anlar kim tandılar taqı öldiler taqı anlar kâfirler anlar.* [42a]/2=B:161

(Ar. kufr, Far. kufr âverden) *Taqı eger tansangız haқиқat üze Tengriğa ol nerse kim kökler içinde taqı yer.* [264b]/2=N:170

(Ar. kufr, Far. kufr âverden) *Taqı anlar kim tandılar, taqı yalğanğa nisbet kıldılar açuқ hüccetlerimizni anlar ot-nung eyeleri.* [8b]/4=B:39

tangan: İnkâr eden, kâfir.

(Ar. kâfir, Far. nâ-girevide) *Öğür öldürüşür Tengrining yolu içinde taqı bir öğür tangın.* [94a]/1=A:13

tang (I):

Tan, şafak vakti.

(Ar. fecr, Far. —) *Taqı ying taqı içing açuқ bolgınça sizge aқ yiplük ya'ni fecr-i şâdıқ kara yiplükdin ya'ni fecr-i kâzibdin tangdın.* [51a]/2=B:187

tang (II):

1. Tuhaf, şaşılması.

Taqı kişilerdin kimerseni bar tangğa ketürür sini bu yakınraқ tiriglik içinde. [57a]/4=B:204

2. Hoş giden, hayranlık uyandıran.

tangğa ketür- Hoşlandırmak, hoşuna gitmek.

Taqı kişilerdin kimerseni bar tangğa ketürür sini bu yakınraқ tiriglik içinde. [57a]/4=B:204

(Ar. i' câb, Far. hoş âmeden) Aygıl; tüz bolmas habiş taqı arı, taqı eger tangğa ketürse sini habişning üküşlüki. [258a]/1=M:100

Tengri:

Allah.

(Ar. Allāh, Far. Hūdāy) *Songra boldılar öfkege Tengridın.* [14b]/5=B:61

(Ar. Allāh, Far. Hūdāy) *Erdingiz ümmetning yaşısı kim çıkarıldı kişilerge buyursız edgülik birle taqı yıgarsız kôrksüz işdin taqı bitersiz Tengriğa.* [119a]/2=A:110

(Ar. Allāh, Far. Hudāy) Taqı sezā boldılar öfkege Teng-
ridin. [119b]/2=A:112

Tengri atı:

Allah adı.

Tengri atı birle başlayur men,
üküş rahmetlig, rahmeti lāzım.

[91a]/1=A: Besmele-i Şerif

Tengri buyruqı birle: Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

(Ar. bi-izni'llāh, Far. be-fermān-ı
hudāy) Hākiqat üze men endüze

qılur men sizge balçıqđın quş

şüreti mengizlig ürer men aning
içinge bolur quş Tengri buyruqı

birle. [103b]/5=A:49

Tengri buyruqındın çık-: Allah'ın emirlerinden sapmak.

Taqı azdurmas aning birle meger

Tengri buyruqındın çıkqanlarını.

[5a]/5=B:26

Tengri buyruqındın çıkqan: Fasik.

(Ar. fāsik, Far. birün āyende ez
fermān) Taqı azdurmas aning

birle meger Tengri buyruqındın
çıkqanlarını. [5a]/5=B:26

Tengri dini:

Allah'ın dini, Allah'ın emret-
tiği din.

(Ar. dini'llāh, Far. kiş-i hudāy)

Tengri dinindin önginni mü iş-
teyürsüz taqı anga boyun südi ol

kimerse kim kökler içinde taqı

yerde boyun sügey taqı boyun
sümeüy. [112a]/5=A:83

Tengri fazlı, Tengrinin fazlı: Allah'ın fazlı, ihsanı.

(Ar. fazlu'llāh, Far. fazl-ı hudāy)

Taqı eger bolmasa erdi Tengri

fazlı sening üze taqı rahmeti,
uğrağay erdi bir ögür anlardın

kim azdursalar sini. [184a]/1-
5=N:113

Tengri indürgenni: Allah'ın indirdiği kutsal kitap.

(Ar. *hakk*, Far. *dürüst*) *Ve taqı karuşturmang Tengri indürgenni, özüngüzdin bitigengiz birle.* [9b]/2=B:42

Tengri indürmiş:

Allah'ın indirdiği, sabit ve doğru olan.

(Ar. *enzela'llah*, Far. *furü firistâde-i hudây*) *Taqı vahy kılınmadı anıng tapı nerse taqı ol kimerse kim aydı; indürgey men Tengri indürmiş mengizlig.* [245a]/4=E:93

Tengri katı:

Allah katı, Allah indi.

(Ar. 'indi'llah, Far. *nezd-i hudây*) *Taqı eger hâkikat üze anlar bit-seler taqı sakınsalar edğü yanut Tengri katındın yahşıraq eger bilürler erse.* [24b]/3=B:103

Tengri qorqunçı: Allah korkusu, Korku.

(Ar. *hâşyeti'llah*, Far. *ters-i hudây*) *Taqı hâkikat üze ol an-dın iner Tengri qorqunçındın.* [18b]/3=B:74

Tengri rızası: Allah rızası.

(Ar. *vech'i'llah*, Far. *hoşnüd-i hudây*) *Taqı harc kılmassız meger Tengri rızasın isteyü.* [85b]/4=B:272

Tengri tilemeki: Allah'ın izni, dilemesi, takdir etmesi.

(Ar. *bi-izni'llah*, Far. *be-takdir-i hudây*) *Taqı ermez anlar ziyân tegürgenler anıng birle bir kimer-sege meger Tengri tilemeki birle Tengri.* [24a]/3=B:102

Tengri üze:

Allah'a karşı, Allah üstüne.

(Ar. 'ala'llah, Far. *ber hudây*) *Taqı ayturlar Tengri üze yalğannı.* [110a]/2=A:75

Tengri yolu içinde:

Allah yolunda.

(Ar. fî sebîlî'llâh, Far. der rāh-i ħudāy) *Haқиқat üze anlar kim bittiler taqı anlar kim köçtiler taqı uruştılar Tengri yolu içinde taqı anlar umanurlar Tengrining rahmetini.* [62a]/5=B:218

Allah.

Tengriğa:

(Ar. Allāh, Far. Ĥudāy) *Taqı kim kim yapuşa Tengriğa köndürülürdi köni yolğa.* [116b]/4=A:101

Tengrining artuq edgülügi: Allah'ın fazlı.

(Ar. faẓlu'llāh, Far. faẓl-ı ħudāy) *Andın songra yüz ewürdüngüz andın songra, eger bolmas erdi Tengrining artuq edgülügi sizng üze taqı rahmeti.* [15b]/5=B:64

Tengrining atı: Allah'ın adı.

(Ar. ismu'llāh, Far. nām-ı ħudāy) *Ying ol nersedin kim yād kılındı Tengrining atı anıng üze, eger ersengiz äyetleringe bitgenler.* [228b]/5=E:118

Tengrining äyätü:

Allah'ın ayetleri.

(Ar. äyätü'llāh, Far. nişānhā-i ħudāy) *Oқыurlar Tengrining äyätünü tü-nüng sä'atlerinde taqı anlar secde kılurlar.* [120a]/1=A:113

Tengrining bitmeki: Allah'ın emri, Allah'ın kitabı, Allah'ın buyurduğı.

(Ar. kitāba'llāh, Far. farīze-i ħudāy) *Tengrining bitmeki si-zing üze.* [153b]/3=N:24

Tengrining destün birle: Allah'ın izni ile.

(Ar. bi-izni'llāh, Far. be-fermān-ı ħudāy) *Sıdılar anlarını Tengrining destün birle.* [76a]/5=B:251

Tengrining eligi: Allah'in eli.

Taqı aydı Cuhūdlar; Tengrining eligi bağhğ. [198a]/1=M:64

Tengrining ħadleri:

Allah'in sınırları.

Ol Tengrining ħadleri keçmeng-ler andın. [66b]/3=B:229

Tengrining ħalkı:

Allah'in yaratdığı.

Buyurgay men anlarını, aynatğaylar Tengrining ħalkın.
[185b]/5=N:119

Tengrining ħöşnüdluğı: Allah'in rızası.

Taqı kişilerdin kimerseni bar kim satar özini Tengrining ħöşnüdluğm isteyü. [58a]/1=B:207

Tengrining ħöşnüdluğı: Allah'in rızası.

Taqı uydıkar Tengrining ħöşnüdluğme taqı Tengri uluğ fażl eyesi. [136a]/4=A:174

Tengrining 'ālāmetleri: Allah'in hükümleri, alâmetleri.

Ey anlar kim bittiler; ħelāl kılmang Tengrining 'ālāmetlerin taqı (4) taqı ħarām aynı taqı Ka'be'ğa ıdılgan nersenı. [268a]/3=M:2

Tengrining öğürı: Allah'in topluluğı, Allah taraftarları.

Taqı kim döst tutsa Tengrinı taqı yalawaçını taqı anlar kim bittiler; ħaķıķat üze Tengrining öğürı, anlar yingenler.
[221b]/4=M:56

Tengrining rızası: Allah'in rızası, hoşnutluğı.

Nirge kim efrülsengiz anda Tengrining rızası. [28b]/3=B:115

Tengrining urqanı: Allah'in urganı, Allah'in ipi; Allah'in dini.

Yapuşung Tengrining urqanınga ya'ni Tengrining 'ahdinge kamuğ taqı tarılmang. [117a]/2=A:103

Tengrining urqanınga yapuş: Allah'in ipine sarılmak;

Allah'in emir ve yasaklarına uymak, itaat etmek.

*Yapuşung Tengrining urķanına ya'ni
Tengrining 'ahdinge ķamuķ taķı tarı-
mang. [117a]/2=A:103*

Tengrining va'de ķılmaķı: Allah'ın ahdi.
*Tengrining va'de ķılmaķı tōlenmek.
[186b]/2=N:122*

tangsuk:

1. Örneği bulunmayan, emsalsiz.
(Ar. bedī', Far. nev konende) *Kōkleri tangsuk taķı yerni.
[224b]/1=E:101*
2. Şaşılacak, acayip, garip.
*Taķı ol kimerseler tangsuk sıfatı kim kāfir boldılar ol ki-
mersening tangsuk sıfatı mengizlig turur ün ķılur ol ner-
sege kim iķitmes meger ündemekni taķı ķıķurmaķını.
[45a]/1=B:171*

tangsuk sıfat: Acayip, şaşılacak sıfat.

*Taķı ol kimerseler tangsuk sıfatı kim
kāfir boldılar ol kimersening tangsuk
sıfatı mengizlig turur ün ķılur ol ner-
sege kim iķitmes meger ündemekni taķı
ķıķurmaķını. [45a]/1=B:171*

tanuk:

Şahit, tanık.
(Ar. şehid, Far. güvāh) *Tanuķlaringızni Tengridin bisre
eger erdingiz erse rāst ayķanlar. [4a]/1=B:23*
(Ar. şehid, Far. güvāh) *Ayķıl; ey kitāb eyeleri; ne üķün
kāfir bolursuz Tengrining nişānlarına taķı Tengri tanuķ
ol nerse üze kim ķılırsuz. [116a]/1=A:98*
(Ar. şehid, Far. hāzır) *Erdingiz mü tanuķlar ol vaķtda
kim hāzır boldı Ya'ķūb'ğa ölüm; Ol vaķtın kim aydı;
oğlanlarına; nege ķulluķ ķılırsuz mindin songra.
[33b]/2=B:133*

tanuķ tik-

Tanık tutmak, şahit tutmak.

(Ar. işhād, Far. güvāh kerden) *Taķı ol vaķtın
kim birsengiz anlarğa māllarını, tanuķ ti-
king anlarning üze. [146a]/1=N:6*

tanuķ tikmek: Tanık olarak yazılma, tanık tutulma.

*Taķı tanuķ tikmek tileng iki tanuķ, eren-
leringizdin. [89b]/3=B:282*

tanuqluql bir:- Tanıklık etmek, şahitlik yapmak.

(Ar. şehadet, Far. güvâhî dâden) *Eger tanuqluql birseler tutung anlarını ewler içinde, anlarını tükel alğınçağa tegrü ölüm, yâ kılğay Tengri anlarğa yol.* [150a]/2=N:15

tanuqluql birgen: Tanıklık eden.

(Ar. şahid, Far. güvâh) *İdimiz, bittük biz ol nersege kim indürdük tağı uyduq yalawaçqa tağı bitgil bizni tanuqluql birgenler birle.* [105a]/2=A:53

tanuqluql:

Tanıklık, şahitlik.

(Ar. şehadet, Far. güvâhî) *Tengri tanuqluql birür ol nerse birle kim indürildi sening tapa indürdi anı bilmeki birle.* [263b]/2=N:166

Tağı kim küç kılğanraq ol kimerse din kim örtti tanuqluqlını qatındaki Tengridin. [36a]/1=B:140

ta'âm (Ar.):

Yemek, yiyecek.

(Ar. ta'âm, Far. hordenî) *Tağı ol vaqtın kim aydın-gız ey Mūsā, şabr kılmaz miz qat'ā bir ta'âm üze bir.* [14a]/4=B:61

tap:

Yeter, kâfi.

(Ar. hasbu, Far. bes) *Tap anga tamuğ; neme yawuz tö-şek.* [57b]/4=B:206

Yitirü birgey sanga anlarını Tengri. [35a]/3=B:137

tap kel:-

Yeterli gelmek, yetmek.

(Ar. kifâyet, Far. pesende dâšten) *Ol vaqtın kim aytursun mü'minlerğa; tap kelmegey mü sizge kim meded kılsa sizge İdingiz üç ming birle feriştelerdin indürülmişler.* [122b]/5=A:124

tap:-

1. Bulmak, kurtulmak, muradına ermek.

(Ar. iflâh, Far. restegâri yâbten) *Tağı saqıning Tengridin bolğay kim siz tilekleringizni tapğaysız.* [52a]/4=B:189

tapa:

-a/-e doğru.

(Ar. ilā, Far. be-) Andın songra anıng tapa qaytarılsuz.
[6a]/1=B:28

tapun-:

Tapınmak, ibadet etmek.

(Ar. 'ibādet, Far. perestiden) Aydılar, tapunur miz İdingge taqı atalarıngning İdisige, İbrāhımning taqı İsmā'il'ning taqı İshāq'ning bir ök İdige. [33b]/4=B:133

tapunğu:

İlah.

(Ar. ilāh, Far. perestiden) Tengri yök tapunğu yök meger Ol Tengri tirig peyveste örelig kılğan. [77b]/4=B:255

tar:

Dar.

krş. dar.

tar bol-:

Daralmak, sıkışmak, sıkılmak.

(Ar. ḥaşar, Far. teng şoden) Meger anlar kim ulaşurlar kişilerge kim aranzda taqı aralarında 'ahd bar, keldiler sizge, tar boldı köküsleri kim uruşsalar sizing birle, yā uruşsalar erenleri birle. [175b]/1=N:90

taratıl-:

Dara düşürülmek, sıkıntıya sokulmak.

(Ar. , Far.) Taqı taratıldılar ya'nı qarārsız qalındılar aytğınça yalawaç taqı anlar kim bittiler anıng birle. [60a]/5=B:214

tarıl-:

Dağılmak, ayrılmak.

(Ar. teferruk, Far. perāgende şoden) Yapuşung Tengri-ning urқанinga ya'nı Tengri-ning 'ahdinge kamuğ taqı tarılmang. [117a]/3=A:103

tarlıq:

Darlık, güçlük.

krş. darlık

(Ar. ḥarac, Far. tengi) Tilemes Tengri kim kılsa si-zing üze tarlıqđın veli tileyür arıksa sizni taqı tamām kılsa ni'metni sizing üze, bolğay kim siz şükr kılğaysız. [250b]/1=M:6

tartış-:

Tartışmak, çekişmek, münakaşa etmek.

(Ar. tenāzu', Far. ḥuşūmet kerden) Taqı rāst aydı sizge Tengri va'desini ol vaqtın kim öldürsüz anlarını buyruqı

*birle; ançağa tegrü kim ol vaktin kim yüreksiz boldunguz
taķı tartıstınguz iş içinde, taķı yazdınguz mundin songra
kim körküzdü sizge anı kim süversiz. [129a]/3=A:152*

Taş.

(Ar. hâcer, Far. seng) *Ėorķung otđın ol kim anıng tamduķı
kişiler taķı taşlar anuķ kıldı kâfirlerģa. [4a]/3=B:24*

(Ar. hâcer, Far. seng) *Taķı ayduķ urģul tayaķıng birle
taşnı. [13b]/4=B:60*

taş birle atılmış: Kovulmuş (Şeytan).

(Ar. rocım, Far. rinde) *Taķı haķıķat
üze men sıwındurur men anı singa
taķı oğlanlarını İblisdin taş birle
atılmış. [100b]/2=A:36*

taşkaru:

Dışarı.

taşkaru bar-:

Dışarı çıkmak.

(Ar. nefir, Far. birün reften) *Ey anlar
kim bittiler; tutung Ėorķungınguznı
ya'ni Ėorķung saķınıng taķı ba-
rıng öğür öğür, taşkaru barıng
ķamug. [169a]/1=N:71*

tat-:

Tatmak, tadına bakmak.

(Ar. ta'm, Far. ĥorden) *Ėim kim içse andın ermes mindin
taķı kim tatmas andın haķıķat üze mindin meğer ol kimerse
kim awuÇladı bir awuÇnı eligi birle. [75b]/1=B:249*

(Ar. zevķ, Far. ėeşiden) *Taķı tatıng kınını munung birle
kim küfr ketürür erdingiz. [118a]/4=A:106*

tavâf (Ar.):

Tavaf.

(Ar. , Far.) *Ėim kim uğrasa Ka'be'ģa yâ ziyâret ķılsa hiç yazuķ
yoķ anıng üze kim tezginse ol ikisige. [41a]/5=B:158*

taşvķ (Ar.):

Tasma, halka.

taşvķ kılın-:

Halka vurulmak, tasma vurulmak, boy-
nuna vurulmak, dolanmak.

(Ar. taṭvīķ, Far.) *Ṭavķ kılınģaylar anı
kim baķillıķ kıldılar anıng birle, kıyâmet
kün. [137b]/5=A:180*

tayak: Baston, asa, değnek.
(Ar. 'aşā, Far. 'aşā) *Takı ayduķ urğul tayaking birle taşnı.*
[13b]/4=B:60

tayıg: Kaygan.
tayıg taş:

Kaygan taş.
(Ar. şafvān, Far.) *Aning şıfatı ol tayıg taş şıfatı mengizlig kim aning üze toprak takı tegdi anga uluğ katrehğ yağmur takı koğtı anı yaling.* [82b]/4=B:264

tayın-: Ayağı kaydırılmak, aldatılmak.

(Ar. zell, Far. lağziden) *Eger tayınsangız mundın songra kim keldi sizge açuķ hüccetler biling haķıķat üze Tengri yingen, rāst işlig.* [58a]/5=B:209

tayınmaķ tile-: Kaymasını, sapmasını, yoldan çıkmasını dilemek.

(Ar. istizlāl, Far. lağzāniden) *Haķıķat üze anlar kim i'rāz kıldılar sizdin iki cem' satkaştuķı küninde haķıķat üze tayınmaķ tiledi anlardın İblis ol nersening pāresi birle kim қаđgandılar.* [131a]/2=A:155

tayındur-: Kaydırmak, sürçtürmek, kandırmak.

(Ar. istizlāl, Far. lağzāniden) *Tayındurdı ol ikegünü İblis andın.* [8a]/1=B:36

te'vıl (Ar.):
lama, yorum.

Sözü çevirme, söze başka mana vermeye çalışma, açıklama,

(Ar. te'vıl, Far. serāncām) *Anlar kim köngülleri içinde kışmaķ bar uyarlar ol nersege kim oħşaştı andın fitne isteyü takı te'vılın isteyü.* [92b]/1=A:7

tedbır (Ar.):

Önem, tedbir.

tedbır kıl-: Önem almak, tuzak kurmak, plan yapmak.
(Ar. tebyıt, Far. sāhten) *Qayı vaktın çıksalar katingdın, tedbır kıldı bir öğür anlardın, andın önginnı kim aytursun.*
[172b]/1=N:81

teg-:

Değmek, ulaşmak.

(Ar. bulüg, Far. residen) Tağı yülimeng başlaringizni te-
ginçe qurbân orninga. [54a]/3=B:196(Ar. işäbet, Far. residen) Aning şıfâtı ol tayığ taş şıfâtı men-
gizlig kim aning üze toprak tağı tegdi anga uluğ qatrelig
yağmur tağı qoğtı anı yaling. [82b]/4=B:264(Ar. işäbet, Far. residen) Tağı eger tegse sizge yawuzluğ
sewünürler aning birle. [122a]/2=A:120(Ar. işäbet, Far. residen) Ol vaqtın mu kim Tengri sizge
teggen. [133b]/4=A:165

tegggen teg-:

Musibet değmek.

Eger tegse sizge teggen, aydı; eçgülik qıldı
Tengri menim üze, ol vaqtın kim bolma-
dım anlar birle hâzır. [169a]/2=N:72(Ar. , Far.) Neteg, ol vaqtın kim tegdi
anlarğa teggen, ol nerse birle kim aşnu
keçürdi eligleri; andın song keldiler sanga,
ant içerler; tilemedük meger eçgülik tağı
muvâfaqat kemişmek. [166b]/3=N:62

tegggen: Değen, ulaşan, erişen.

(Ar. bälig, Far. reside) Hükim kılar aning
birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka'be'ğa
ıqlığan nerse Ka'be'ning teggen yâ
keffâret dervişlerning yigü neresi; yâ
aning tengi, ol rüze yanındın; tatsun
üçün işining songının yawuzluğun.
[256b]/1=M:95(Ar. muşibet, Far. reside) Eger tegse sizge
teggen, aydı; eçgülik qıldı Tengri me-
nim üze, ol vaqtın kim bolmadım anlar
birle hâzır. [169a]/2=N:72

tegrül-:

Ulaştırılmak, değdirilmek, ödenmek.

(Ar. , Far.) Andın songra tükel tegrülür ol nerseni kim
qağğandı. [132b]/5=A:161

tegi:

Kadar, dek.

(Ar. ilā, Far. tā) Andın songra tükel kıling rüzeni tünge
tegi. [51a]/3=B:187

- Her, hep, bütün.
 (Ar. küll, Far. her)
 tegme: *Tegme bir kez kim rûzî birildiler andın mîvedin rûzî.*
- [4b]/1=B:25
 tegme bir kez kim: Ne zaman ki, ne vakit ki.
Tegme bir kez kim kirdi anıng üze Zekerıyyâ mihrabğa buldı anıng katında rûzî. [100b]/4=A:37
- tegme bir kez: Her seferinde, her vakit.
 (Ar. küll, Far. her) Tegme bir kez kim rûzî birildiler andın mîvedin rûzî. [4b]/1=B:25
Tegme bir kez kim rûzî birildiler andın mîvedin rûzî. [4b]/1=B:25
- tegme bir kişiler: Herkes.
Bildi tegme bir kişiler içesi yerlerin. [14a]/1=B:60
- tegme bir nerse üze yarağlıg: Herşeye gücü yetecek kadar güç sahibi (Allah).
Tağı Tengri tegme bir nerse üze yarağlıg turur. [98b]/5=A:29
- tegme bir nerseni bilgen: Herşeyi bilen (Allah).
Tağı Tengri tegme bir nerseni bilgen. [267b]/1, 2=N:176
- tegme bir ögür: Herbir ümmet.
Anıng mengizlig bezedük tegme bir ögürge, işlerini. [226a]/3=E:108
- tegme bir ten: Herbir kişi.
Tegme bir ten tatğanı ölümünüg. [139a]/3=A:185
- tegme bir: Her bir, bütün.
 (Ar. küll, Far. her) *Tağı yaydı anıng içinde tegme bir yürigendin, tağı yellerning*

çewürmeki içinde yıllerni, taķı bulut-
nung tilekçe yürütülmüş kök taķı ve yer
arasında nişānlar bar ol erenlerge kim
bilürler. [43a]/1=B:164

Çevre, etraf.

(Ar. ḥavl, Far. girdāgird) Taķı bu kitāb, indürdük anı be-
reketlig menfā⁴ atları köp rāstlağanı ol nerseng kim ile-
yinde turur, munung üçün kim qorķutsang Mekkeni taķı
ol kimerseñi kim aning tegresinde. [244b]/4=E:92

-a/-e doğru.

(Ar. ilā, Far. tā) Ol vaķtın kim kırtuldunguz kim kim ya' nī
fā'ide alsa ziyāret kıılmaķ birle ḥaccka tegrū ol nerse kim
āsān bolur ıdgu kırbāndın. [54b]/2=B:196

Değiştirmek.

(Ar. tebdil, Far. bedel kerden) Taķı tegşürdi anlar kim
zulm kııldılar sözni, andın öngin kim aytıldı anlarğa.
[13a]/5=B:59

(Ar. tebeddül, Far. bedel kerden) Taķı biring öksüz-
lerge mällarnı taķı tegşür meng asiğsıznı yaķşı birle.
[144a]/5=N:2

tegşürgen:

Değiştiren, değiştirci.

(Ar. mübeddil, Far. kerdānde) Yoķ teg-
şürgen kelimelerine. [228a]/5=E:115

Tebliğ etmek.

(Ar. tebliğ, Far. resāniden) Ey yalawaç; tegürgül ol nerseni
kim indürüldi sening tapa, İdingdin. [199b]/1=M:67

tegürmek:

Tebliğ, bildirme, ulaştırma.

(Ar. belāğ, Far. resāniden) Taķı eger
i'rāz kılsalar ḥaķıķat üze sening üze te-
gürmek. [96a]/5=A:20

(Ar. belāğ, Far. resāniden) Eger ewrül-
sengiz, biling ḥaķıķat üze yalafaçımız
üze tegürmek açuķ. [255a]/4=M:92

teklif (Ar.):

Teklif.

teklif kııl-:

Sorumlu tutmak, yüklemek.

(Ar. sevm, Far. ħanbāniden) Taķı ol vaķtın
kurtarduķ sizni Fir'avnung ħāşlarındın,
teklif kılurlar sizge ķnning ķattıǵını.
[10b]/5=B:49

teklif kılın-:

Sorumlu tutulmak, mükellef olmak.
(Ar. teklif m., Far. şikeft fermüde şoden)
Taķı teklif kılınmas ten meger yaraǵı
yetmişinçe. [68b]/5=B:233
(Ar. teklif m., Far. şikeft fermüde şoden)
Uruşǵul Tengri yolında teklif kılınmas
sen, meger özüngni. [173b]/1=N:84

ten (Far.):

1. Ten, vücut.

(Ar. cism, Far. ten) Taķı uzunluķ yanındın 'ilm içinde
taķı ten içinde. [74b]/3=B:247

(Ar. nefis, Far. ten) Taķı sınaǵay miz sizlerni nerse birle,
korķunçdın taķı açlıķdın taķı eksimekdin mālıldarın taķı
tenlerdın taķı mīvelerdın taķı mūjde birgil şabr kılǵanlarǵa.
[40b]/4=B:155

2. Can.

(Ar. nefis, Far. ten) Berāber bolmas oldurǵanlar bitgen-
lerdın, ziyān eyelerining öngini; taķı toķuş kılǵanlar
Tengri yolu < içinde >, mālıları birle taķı tenleri birle.
[178b]/1=N:95

3. Nefis.

Ey kişiler; saķının ol İdingizdın kim yarattı sizni bir ten-
dın, taķı yarattı andın cūftını, taķı yaydı ol ikisindin eren-
lerni üküş, taķı tişilerini. [144a]/1=N:1

teng:

Denk.

(Ar. 'adl, Far. mānend) Ħükm kılur anıng birle iki tüzlük
eyesi sizdın, Ka'be'ka ıdılǵan nerse Ka'be'ning teggen
yā keffāret dervişlerning yigü nersesi; yā anıng tengi, ol
rūze yanındın; tatsun üçün işining songının yawuzluķın.
[256b]/2=M:95

(Ar. sevā', Far. berāber) Ārzūladılar eger küfr ketir-
sengiz, neteg kim küfr ketürdiler, taķı bolsangız teng.
[175a]/1=N:89

teng tuş:

1. Eş, akran.

(Ar. nidd, Far. mænend) Taķı kişilerdin kimersenı, tutunur Tengridin bisre teng tuşlar süferler anlarını Tengrini süwmiş teg. [43a]/4=B:165

2. Ortak, benzer, eş (Put).

(Ar. nidd, Far. mænend) Taķı kişilerdin kimersenı, tutunur Tengridin bisre teng tuşlar süferler anlarını Tengrini süwmiş teg. [43a]/4=B:165

tengiz:

Deniz.

(Ar. baħr, Far. deryā) Haķikat üze köklerning taķı yerni, yaratmaķı içinde taķı tün kün biri biri songınça yürütmeki içinde, taķı ol kimi kim yüri turur tengiz içinde ol nerse birle kim asıǵ kılur kişilerge. [42b]/4=B:164

(Ar. baħr, Far. deryā) Taķı waķtın kim ayırduķ sizing birle tengizni taķı kuťǵarduk sizni, taķı baturduķ Fir' avnung ehlini. [11a]/4=B:50

tersā (Ar.):

Hristiyan.

(Ar. naşrāniyy, Far. tersā) Ermes erdi İbrāhım Cuhūd taķı tersā taķı ançası bar erdi haķ dıńǵe kışǵan boyun sügen taķı ermes erdi ortak koşǵanlardın. [108a]/1=A:67

(Ar. naşrāniyy, Far. tersā) Haķikat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dındın çıķǵanlar; kim kim bitse Tengriǵa, kıyāmet künge taķı işlese yaķşı işni, anlarǵa şevābları anlarning İğisi katında. [15a]/3=B:62

teslīm (Ar.):

Teslim.

teslīm kıl-:

Teslim etmek.

(Ar. islām, Far. sipārden) Kim kim özin teslīm kılsa Tengriǵa, taķı isparlasa, taķı ol eđǵülük kılǵan anga yanutı İçisi katında. [27a]/4=B:112

teslīm kılınmış: Teslim edilmiş.

(Ar. müsellemin, Far. supurde) Taķı eger bolsa erenlerdin arangızda taķı aralarında 'ahd

*teslim kılınımış diyet, mürâş h'ârelerine
âzâd kıldı bir mü'minni kim bolmasa ulaş
iki aynın rûze tutmağı hemişe tevbe kabûl
kılmağ Tengridin. [177a]/3=N:92*

tevbe (Ar.):

Tövbe.

(Ar. tevbe, Far. tevbe) Tağı aldı Âdem İdisindin kelimelerini tağı tevbesin kabûl kıldı. [8a]/5=B:37

tevbe kabûl kıl-: Tövbe kabul etmek.

(Ar. , Far.) *Yok sanga işdin nerse yâ
kaytsa yâ tevbe kabûl kılsa yâ kınasa
anlarını; haqîkat üze anlar küç kılğanlar
tağı Tengriğa. [123b]/4=A:128*

tevbe kıl-:

Tövbe etmek.

(Ar. tevbet, Far. bāz gerdiden) Tağı eger
kaytsangız ya'nı tevbe kılsangız sizge
mallarınızın sermayesi mallarınız.
[88a]/5=B:279

tevbeni kabûl kılğan: Tövebeyi kabul eden (Allah:EH).

(Ar. et-tevvāb, Far. tevbe dehende) *Haqîkat
üze ol tevbeni kabûl kılğan, rahmet
kılğan. [12a]/4=B:54*

tevekkül (Ar.):

Tevekkül, Allah'a samimiyetle teslim olma, kulluk gereğini yapıp geri kalan işleri Allah'a ısmarlama.

tevekkül kıl-: Tevekkül etmek.

(Ar. tevekkül, Far. tekye kerden) *Qayı
vaqtın oğrasang tevekkül kılğıl Tengri
üze. [132a]/5=A:159*

(Ar. tevekkül, Far. tekye kerden) *Tağı
Tengri üze tevekkül kılsun mü'minler.
[122b]/3=A:122*

tevekkül kılğan: Tevekkül eden.

(Ar. mütevekkil, Far. tevekkül konend)
*Haqîkat üze Tengri süwer tevekkül
kılğanlarını. [132a]/5=A:159*

tevfik (Ar.):

Banştırma, yardım, uzlaştırma, tevfiğ.

tevfik bir-:

Yardım etmek, kolaylaştırmak, aralarını bulmak.

(Ar. tevfiḳ, Far. sāzvārī efkenden) Eger tileşeler ongarmak, tevfiḳ birgey Tengri aralarında. [158a]/4=N:35

Tevrāt:

Hız. Musa'ya indirilen kutsal kitap.

Taḳı indürdi Tevrāt'nı taḳı İncil'ni. [91a]/4=A:3

Taḳı siz okuyursuz kitābnı ya'nı Tevrāt'nı.
[10a]/1=B:44

teyemmüm (Ar.):

Su bulunmayan yerlerde veya bulunup da kullanıma uygun olmayan durumlarda toprak ve cinsi malzemeleri kullanmak şartıyla abdest alma.

teyemmüm kıl-: Teyemmüm etmek.

(Ar. teyemmüm, Far. ḳaşd kerden) *Taḳı eger bolsangız sökeller yā sefer üze bolsangız yā keldi biregü sizdin aşak yerdin, yā cima' ḳılsangız tişilerni, taḳı bulmasangız sufñı, teyemmüm ḳıling arıḡ topraḳğa, arıḡ topraḳğa taḳı mesh ḳıling yüzleringizni taḳı eligleringizni ḥaḳıḳat üze Tengri erdi keçürgen, yarlıḳaḡan.*
[160b]/5=N:43

tezgin-:

Tavaf etmek.

(Ar. teṭavvuf, Far. ṭavāf kerden) *Kim kim uğrasa Ka'be'ğa yā ziyāret ḳılsa ḥiç yazuḳ yoḡ anıḡ üze kim tezginsin ol ikisige.* [41a]/4=B:158

tezgingen:

Tavaf eden (Kabe'yi).

(Ar. ṭā'if, Far. ṭavāf konend) *Taḳı 'ahd ḳıldıḡ ya'nı buyurduḡ İbrāhim tapa taḳı İsmā'il tapa kim arıḡ ewümni tezgingenlerge taḳı peyvestelik ḳılğanlar taḳı rükū' ḳılğanlarğa, sücüd ḳılğanlarğa.*
[31b]/2=B:125

tezgindir-:

Döndürmek, dolaştırmak, gezindirmek.

(Ar. müdāvelet, Far. gerdāniden) *Taḳı ol künler tezgindirür miz anı ḳişiler arasında; taḳı Tengri bilsün üçün Tengri anlar kim bittiler; taḳı tutunsun üçün sizdin tanuḳlar yā şehidler.* [126a]/3=A:140

- ti-: Demek, söylemek.
(Ar. kavı, Far. goften) *Biting Tengriğa taqı yalawaçla-
rına taqı aymang üç tüy.* [265a]/3=N:171
*Aymang rā'inā tıp taqı ayding köygül taqı işitgil taqı
kāfirlerğa qın bar iglig.* [24b]/4=B:104
- tik-: Atamak, tayin etmek. bk. tanuq tik-.
- til: Dil, lisan.
(Ar. lisān, Far. zebān) *La'net kılındı anlarğa kim küfr ke-
tirdiler, Ya'küb oğullarındın; Dāvud tili üze taqı Mer-
yem oğlu 'isānng.* [203a]/1=M:78
(Ar. lisān, Far. zebān) *Taqı haqıqat üze anlardın ögüri bar
kim büktürürler tillerini kitāb birle saqınmağınız üçün
kitābdın taqı ermes ol kitābdın.* [110b]/4=A:78
*Haqıqat üze anlar kim bittiler tili birle; taqı anlar kim
Cuhūd boldılar taqı Tersālar taqı dīndin çıkğanlar; kim
kim bitse Tengriğa, kıyāmet künge taqı işlese yahşı işni,
anlarğa şevābları anlarınğ İdisi qatında.* [15a]/3=B:62
tillerini büktür-: Dillerini eğmek, bükmek, bir şeyi çar-
pıtmak.
*Taqı haqıqat üze anlardın ögüri bar kim
büktürürler tillerini kitāb birle saqınmağınız
üçün kitābdın taqı ermes ol kitābdın.*
[110b]/4=A:78
- tile-: 1. Dilemek, istemek.
(Ar. du'ā', Far. h'āsten) *Aydılar: tilegil, bizing üçün İdingdin;
beyān qalsun bizge ne turur rengi.* [17a]/2=B:69
(Ar. du'ā', Far. h'āsten) *Aydılar; tilegil bizing üçün
İdingdin, beyān qalsun bizge, ne turur ol.* [16b]/4=B:68
2. Kastetmek, murat etmek, istemek.
(Ar. irādet, Far. h'āsten) *Taqı anlar kim kāfir boldılar ay-
turlar; ne turur ol kim tiledi Tengri munung birle meşel.*
[5a]/3=B:26
3. Sorguya çekmek.
(Ar. su'āl, Far. resīden) *Tileyürsüz kim tilesengiz
yalawaçınızğa neteg kim tilendi Mūsā ('a.m/as) aşnu-
dn.* [25b]/5=B:108

tilemek: İsteme, talep etme.

(Ar. hıṭbet, Far. ārzū) *Taḳı* yok yazuḳı
sizing üze ol nerse içinde kim örtüg-
lüg sözledingiz aning birle tışileringiz
tilemekingiz yā örtüng öz içingizde.
[70a]/3=B:235

Dilek, istek, nefsi istek.

(Ar. hevā, Far. kām-ı dil) *Taḳı* uymanglar tilekke kim
tüzlük ḳılsangız. [190a]/5=N:135

tilekke yürütülmüş: İsteğe göre hareket ettirilmiş.

(Ar. musahḥar, Far. rām kerde) *Taḳı* yaydı
aning içinde tegme bir yürigendin, taḳı
yellerning çewürmeki içinde yillerni,
taḳı bulutnug tilekke yürütülmüş kök
taḳı ve yer arasında nişanlar bar ol eren-
lerge kim bilürler. [43a]/2=B:164

tilen-:

Sorguya çekilmek.

(Ar. su'āl, Far. reside şoden) *Tileyürsüz* kim tilesengiz
yalawaçingızğa neteg kim tilendi Mūsā ('a.m/as) aşnu-
dın. [25b]/5=B:108

tileş-:

Karşılıklı dilek ve istekte bulunmak.

(Ar. tesā'ül, Far.) *Taḳı* saḳıning Tengridın, ol kim tileşür-
süz aning birle; taḳı yawuḳluklar birle. [144a]/3=N:1

tirig:

Diri, canlı, hayat sahibi (Allah:EH).

(Ar. el-ḥayy, Far. zinde) *Tengri* yok *Tengri* meger Ol, ti-
rig; peyveste örelig ḳılğan. [91a]/2=A:2

tirig ḳoḳ-:

Canlı bırakmak, öldürmemek.

(Ar. istiḥyā', Far. zinde güzāšten)
Boğazlayurlar oğullarınıgızni taḳı ti-
rig ḳoḳmaq tileyürler tışileringizni.
[11a]/2=B:49

tirig ḳoḳmaq tile-: Canlı kalmasını istemek, sağ
kalmasını istemek.

(Ar. istiḥyā', Far. zinde güzāšten) Boğazlayurlar
oğullarınıgızni taḳı tirig ḳoḳmaq tileyür-
ler tışileringizni. [11a]/2=B:49

- tırgür:-** Diriltmek. **krş. tırgüz-**
 (Ar. ihyā', Far. zinde kerden) *Neteg küfr ketürürsüz Tengriğa taqı erdingiz ölügler tırgürdi sizni.* [5b]/5=B:28
 (Ar. ihyā', Far. zinde kerden) *Taqı kim tırgürse anı tamām tırgürdi kişilerni kamuğ kamuğnı.* [212a]/1=M:32
 (Ar. ihyā', Far. zinde kerden) *Taqı ayduğ; urduguz anı pāresi birle aning mengizlig tırgürür Tengri ölüglerni.* [18a]/3=B:73
 (Ar. ihyā', Far. zinde kerden) *Körmeding mü ol kim huccetleştı İbrāhım birle İdisi içinde kim birdi anga Tengri mülkni ol vaqtın kim aydı İbrāhım; menim İdım ol kim tırgürür taqı öldürür.* [79b]/2=B:258
- tırgüz:-** Canlandırmak, diriltmek. **krş. tırgür-**
 (Ar. ihyā', Far. zinde kerden) *Taqı ol kim indürdi Tengri kökdin suwdın taqı tırgüzdi aning birle yerni ölmışindın songra.* [42b]/5=B:164
- tırgılık:** Hayat, yaşam, geçimlilik, yaşayış..
 (Ar. hayāt, Far. zindegāni) *Ol yüngül kılmak İdingizdin taqı rahmet kim kim haddin keçse andın song anga kın iglīg taqı sizge kışāş içinde tırgılık bar.* [48a]/2=B:178
tırgılık kılış:- Birlikte yaşamak, geçinmek.
 (Ar. mu'āşeret, Far. sāzvārī kerden) *Taqı tırgılık kılışing anların birle, körk-lüglük birle eger yigrensengiz anları, bolğay kim yigrensengiz nerseni taqı kılsa Tengri aning içinde köp hayrını.* [151b]/2=N:19
- tırsək:** Dirsek.
 (Ar. mirfek, Far. ārenc) *Ey anlar kim bittiler; koptunguz namāzğa yuwung yüzleringizni taqı eligleringizni tırsəklerge tegrü taqı mesh kıling başlarıngızğa taqı adaqlarıngızğa iki topukğa tegi.* [249b]/4=M:6
- tişi:** Kadın.
 (Ar. unşā, Far. mādē) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizing üze kışāş öldürülmişler içinde āzād er āzād er birle taqı kul kul birle, tişi tişi birle.* [47b]/3=B:178

(Ar. unṣā, Far. māde) Taḳı eger bolsalar erseler erenler taḳı tişiler erkekke iki tişining ülüşi mengizlig. [267a]/5=N:176

(Ar. unṣā, Far. māde) Ol vaqtın kim qoḏtı anı aydı; İdim, men qoḏtum anı tişi taḳı Tengri bilgenrek ol nerseni kim qoydı. [100a]/4=A:36

Boğazlayurlar oğullarınıgıznı taḳı tirig qoḏmaq tileyürler tişileringizni. [11a]/2=B:49

tişiler:

Dişiler. Burada dişi sözü ile kastedilen müşrik Arapların taptığı ve dişi “ünṣā” diye adlandırdıkları putlardır.

(Ar. nisā', Far. mādegān) Ündemesler anđın bisre, meger tişilerni taḳı ündemesler meger boynaḡu İblisni. [185b]/1=N:117

tişilerge yawuzmaḡan: Kadınlara yaklaşmayan, nefesine hâkim.

(Ar. haşûr, Far. raġbet nâ-konende) Kırkırdı anı ferîsteler taḳı ol örü turğan namâz kılmur mihrâbda; haḳıkat üze Tengri müjde birür sanga Yahyâ birle râstlağan, kelimeni Tengridin taḳı uluġ, tişilerge yawuzmaḡan taḳı peygâंबर eġgülerdin. [101b]/2=A:39

tişileringizning anaları: Kaynana, kayınvalide.

Harâm kıldındı sizing üze analaringız taḳı kızlaringız taḳı kız qarındaşlaringız taḳı atalaringızning kız qarındaşları, taḳı analaringızning qarındaşları taḳı ir uyaning kızları taḳı kız uyaning kızları taḳı ol analaringız kim emdürdiler sizni taḳı kız qarındaşlaringız, emmekdin taḳı tişileringizning anaları, taḳı ögey kızlaringız, anlar kim koyunlaringız içinde tişileringizdin, anlar kim duḡıl kıldingız anlar birle, eger duḡıl kılmaduġ, bolsangız anlarning birle, yoġ yazuġ sizing üze taḳı oğullarınıgızning tişileri, anlar kim ongurqalaringızdin tururlar taḳı kim cem' kılsangız iki kız qarındaş arasında; meger ol kim keçti. [153a]/1=N:23

tiwe:

1. Deve.

Helâl kılındı sizge tiwening siğırmıg koyning keçining tört adaklıgı. [267b]/5=M:

Tağı aydılar; bu tiweler, siğırlar, koylar keçiler men' kılınmış yimes anı meger ol kim tileyür miz, aymakları birle; tağı tiweler harām kılındı arqaları. [235b]/2=E:138

2. Koyun, keçi, siğır, deve gibi dört ayaklı hayvanlara verilen genel ad.

Tağı buyurgay men anlarını tağı kemişgeyler tiwelerning kulaqlarını. [185b]/4=N:119

tiwe, siğır, koy, keçi:

Deve, koyun, siğır ve benzeri hayvanlara verilen genel ad.

(Ar. en'ām, Far. çeḥār pāy) Bezenildi kişilere arzularının süwügi; tişilerdin tağı oğullarından tağı cem' kılınmış köp mallarından altundın tağı kümüşdin tağı nişānlıg kılınmış atlardan tağı tiwedın, siğırdın, koydın, keçidin tağı ekindin. [94b]/2=A:14

toğ-:

Doğmak.

toğa közsüz :

Anadan kör, doğuştan kör.

(Ar. ekmeh, Far. nā-binā-i māderzād)

Tağı ongaltur men toğa közsüzni [104a1]

tağı ala tenligni. [103b]/5=A:49

(Ar. ekmeh, Far.) *Tağı ongaltur men toğa közsüzni tağı ala tenligni. [103b]/5=A:49*

toğğan: Doğan, ortaya çıkan.

(Ar. bāziğ, Far. ber āmed) *Ol vaktın kim kördi aynı, toğğan, aydı; bu İdım. [240a]/2=E:76*

toğrul-:

Doğrulamak.

toğrulmuş:

Doğurulmuş.

(Ar. mevlūd, Far. zāde şode) *Tağı ol ki-merse üze kim toğrulmuş anıg üçün anlarning rüzisi tağı anlarning keyimi körk-lüglük birle. [68b]/4=B:233*

Dokunmak, temas etmek, vurmak.

(Ar. teħabbuṭ, Far. tebāh kerdən) *Anlar kim yiyürler ribānı
kõpmazlar meger kõpar ol kim tõkır anı İblis divāneliķdın.*
[86b]/5=B:275

Savaş.

(Ar. kıtāl, Far. kārzār) *Bitildi Tengrining üze tøküş ol
nāhõş kørülmüş turur sizge.* [61a]/1=B:216

(Ar. kıtāl, Far. kārzār) *Yā def kılıng aydılar eger bilse
erdük tøküşnı.* [134a]/5=A:167

(Ar. muķātelet, Far. kārzār kerdən) *Taķı tøküşsalar si-
zing birle ewürgeyler songlarını, yārī birilmezler.*
[119a]/4=A:111

tøküşmaq: (Ar. kıtāl, Far. kārzār) Savaşma, savaş.
Taķı ol vaķtın kim erte birle kelding eh-
lindin indürürsün mü'minlerni orunlarda
tøküşmaq üçün. [122b]/1=A:121

tøküş kııl-: Savaşmak, cedelleşmek.
(Ar. mücāhedet, Far. kārzār kerdən)
*Saķındıngız mu kim kırsengiz uçmaqķa;
taķı bilmedi Tengri anlarını kim tøküş
kıldılar sizdin, taķı taķı sabr kılganlarını
bilmek birle?* [126b]/3=A:142

tøküş kılgan: Cihat eden, savaşan.
(Ar. mücāhid, Far. kārzār konende) *Berāber
bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, ziyān
eyelerining õngini; taķı tøküş kılganlar
Tengri yolu yolı <içinde>, mālaları birle
taķı tenleri birle.* [178a]/5=N:95

tøküş kılmak: Fitne.

(Ar. fitnet, Far. āzmāyiş) *Tegme bir kez
kim kaytarıldılar müsülmānlarning tøküş
kılmaqınga, ewrıldiler aning iķinde.*
[176a]/3=N:91

tolģa-: Eğmek, bükmek, kıvrırmak.

(Ar. leyy, Far. gerdāniden) *Anlardın kim Cuhūd boldı-
lar, kıştururlar kelimelerini orunlarından taķı ayıurlar; işit-
tük biz taķı yazduķ, taķı işitgil işittürülmedin taķı küygül*

*bişge, бүктürü yâ tolgayı tilleri birle, taķı 'ayb kılmaķ
din içinde. [161b]/4=N:46*

ton:

Elbise, giysi.

(Ar. kisvet, Far. pūşiş) *Anıng kefareti ıa'ām on miskin-
ning yitürmeki, ol nersening ortaraķı birle kim yitürür siz
hāş kişilerinizge yâ tonları, yâ boyunnıng āzād kılmaķı.
[206a]/1=M:89*

(Ar. libās, Far. pūşiş) *Anlar ton turur sizge taķı siz ton
turur anlarğa. [50b]/3=B:187*

tonguz:

Domuz.

*Hāķıķat üze harām kıldı sizıng üze ölügse anı taķı kanrı
taķı tonguz itini taķı ol nerseni kim ün kılındı anıng birle
Tengridın önginge. [45b]/2=B:173*

(Ar. ħinzır, Far. ħūk) *Anıng üze, taķı kıldı anlardın biçinler taķı
tonguzlar taķı kulluķ kıldı şeytāńğa. [197a]/1=M:60*

tonguz eti:

Domuz eti.

*Ayǵıl; bulmaz men ol nerse içinde kim
vahy kılındı menim tapa, harām kılınmış
yigen üze kim yiyür anı, meger kim bolsa
ölügse, yâ tökülmüş kan, yâ tonguz eti,
hāķıķat üze ol <arıǵsız> yâ buyruķdın
çıķmaķ, <ün> kötürüldi Tengridın ön-
ginge anıng birle. [238b]/4=E:145*

tonguz iti:

Domuz eti.

*Hāķıķat üze harām kıldı sizıng üze ölügse
anı taķı kanrı taķı tonguz itini taķı ol ner-
seni kim ün kılındı anıng birle Tengri-
dın önginge. [45b]/2=B:173*

toprak:

Toprak.

(Ar. turāb, Far. ħāk) *Anıng şıfatı ol tayıǵ taş şıfatı men-
gizlig kim anıng üze toprak taķı tegdi anga uluǵ ħatreliǵ
yaǵmur taķı ħođdı anı yaling. [82b]/4=B:264*

topuķ:

Topuk.

(Ar. ka'b, Far. şitāleḡ) *Ey anlar kim bittiler; ħoıptunguz
namāzǵa yuwung yüzleringizni taķı eligleringizni tirseklerge*

tegrü taķı meş kılın başlarıñızğa taķı ađaklarıñızğa
iki topuķğa tegi. [249b]/5=M:6

Doru.

toruğ:

(Ar. fāķī' ; Far. nīk zerd) Hāķīkat üze Ol aytur; hāķīkat üze
ol inek turur sarı, toruğ aning rengi. [17a]/3=B:69

Dökmek, akıtmak.

tök-:

(Ar. sefk, Far. rīhten) Aydılar; kılur musuz aning içinde
ol kimerseni kim fesād kılur aning içinde töker kanlarını.
[6b]/2=B:30

Dökülmek.

tökil-:

(Ar. feyz, Far. reften) Taķı ol vaktın kim işittiler indü-
rıldı yalawaç tapa, köwersin közlerini, tökilür yaşdın, ol
nersedin kim bildiler hāķdın. [204a]/5=M:83

tökülmüş:

Akıtılan, akan.

(Ar. mesfūh, Far. rīhte) Aygıl; bulmaz
men ol nerse içinde kim vahy kılındı
menim tapa, haram kılınmış yigen üze
kim yiyür anı, meger kim bolsa ölüge,
yā tökülmüş kan, yā tonguz eti, hāķīkat
üze ol <arıgsız> yā buyrukdın çıkmak,
<ün> kötürüldi Tengridin önginge aning
birle. [238b]/4=E:145

tölen-:

Düzelmek, doğrulmak.

tölengeñ:

Güçlenen, sağlamlaşan, kuvvetli du-
ruma gelen.

(Ar. rāsīh, Far. üstüvār şode/gān) Lekin
tölengeñler bilig içinde anlardın taķı bit-
geñler biterler ol nersege kim indürüldi
sanga ol nersege kim indürüldi aşnung-
dın yā sindin aşnu. [262a]/2=N:162

tölenmek:

Doğru, sabit olma, sağlam olma.

(Ar. hāķķ, Far. rāst şoden) Tengrining va' de
kılmakı tölenmek. [186b]/2=N:122

(Ar. hāķķ, Far. vācib) Ataķa anaķ taķı
yawuķraklarğa körküglük birle tölenmek
bir saķnuķlar üze. [48a]/5=B:180

tölendür:-

Sıkılamak, sağlamlaştırmak, sabitlemek.

(Ar. işbât, Far. üstüvâr dâšten) *Taķı ol vaķtın kim çıķtılar Cālūt'ka taķı çerigleringe aydılar; İğimiz koyğul bizing üze şabrnu taķı tölendürgül ađaķlarımıznu taķı yârî birgil bizge kâfir erenler üze.* [76a]/3=B:250

(Ar. teşbît, Far. üstüvâr dâšten) *Taķı bolmadı anlar-ning sözi, meger kim ay(dı)lar; İğimiz yarlıķağıl bizge yazuķlarımıznu taķı ĥaddin keçmekimizni işimiz içinde taķı tölendürgül ayāķlarımıznu.* [128a]/3=A:147

(Ar. teşbît, Far. üstüvâr dâšten) *Taķı anlarning şıfatı kim ĥarc kılurlar mällarnı Tengrining ĥöşnüdlükün isteyür Tengri tölendürmek üçün özlerindin.* [83a]/3=B:265

tölendürmek: Pekiştirme, sağlamlaştırma.

(Ar. teşbît, Far. üstüvâr dâšten) *Taķı eger ĥaķıķat üze anlar kılısalar erdi anı kim ögütlenürler aning birle, bolğay erdi bolğay erdi yaķşırāķ taķı kattığrak, tölendürmek yanındin.* [168a]/3=N:66

töngüd:-

Eğilmek.

töngüdüp:

Eğilerek.

Taķı kötürdük anlarning üze Tūrn, 'ahdları birle, taķı ayduķ anlarğa; kiring kapuğķa töngüdüp yā eglip. [196a]/1=N:154

tört:

Dört. (4).

Ĥelāl kılındı sizge tiwening sığurnıng koyning keçining tört ađaķlığ. [267b]/5=M:1

tördin tördin:

Dörder.

(Ar. rubā', Far. çehārgān çehārgān) *Taķı eger qorķsangız kim 'adl kılmasangız öksüzler içinde, nikāh kılınğ anı kim ĥelāl boldı sizge, tişilerdin; ikin ikin taķı üçin üçin taķı tördin tördin.* [144b]/4=N:3

tört ađaķlı cānver:

Dört ayaklı canlı, hayvanın yavrusu.

Taķı aydılar; ol kim bu tiwe-lerning qarınları içinde bu tört

adaqli cānverler hāliš ya' nī
 qatıǵsız erkeklerimizge taqı
 hārām kılınmış turur cüftleri-
 miz üze. [235b]/5=E:139

tört adaqlıǵ:

Deve, koyun, keçi, sığır vb.
 hayvanlar.

(Ar. ne' am, Far. çehār pāy) Helāl
 kılındı sizge tiwening sığırning
 koyning keçining tört adaqlıǵ.
 [267b]/5=M:1

tört ay taqı on: Dört ay on gün; kırk gün.

Taqı anlar kim ölürler sizdin
 taqı qoǵdarlar cüftler; küyer-
 ler özleri birle tört ay taqı on.
 [69b]/4=B:234

törtde bir:

Dörtde bir.

(Ar. rubu' , Far. çehār yek) Eger
 bolsa anlarǵa oǵlan, sizge törtde
 bir, andın kim tutılar; waşıyyetdin
 songra kim waşıyyet kılurlar anıng
 birle, yā borç. [148a]/5=N:12

töşek:

Döşek, yatak.

(Ar. mihād, Far. ārāmgāh) Tap anga tamuǵ; neme yawuz
 töşek. [57b]/5=B:206

töşen-:

Döşenmek.

töşengen:

Yatak, yayǵı.

(Ar. ferş, Far.) Taqı tiwelerdin taqı
 sığırlardin taqı keçilerdin yük kötürgen
 taqı töşengen. [237a]/4=E:142

tur-:

1. Durmak.

Mundaǵ oq aydılar anlar kim munlardin aşnu turur an-
 larning sözi mengizlig. [29a]/5=B:118

Taqı eger yüz ewürseler haqıqat üze anlar muhālefet kılma
 içinde turur. [35a]/3=B:137

Taqı ol kimerseler tangsuq şıfatı kim kâfir boldılar ol
 kimersening tangsuq şıfatı mengizlig turur ün kılur ol

nersege kim işimes meger ündemekni taķı kıkurmaknı.
[45a]/2=B:171

turuq-: Sebat etmek.

(Ar. murābeṭat, Far. kārzār kerdan) *Ey anlar kim bittiler; şabr kıling taķı şabr kılışing taķı turuqung yerleringizde.*
[143b]/1=A:200

turuqgan: Sürekli, kalıcı, durucu.
(Ar. muķim, Far. hemişe) *Taķı anlarğa turuqgan kın.* [213b]/2=M:37
Taķı anlarğa turuqgan kın.
[213b]/2=M:37

turuqup-: Durarak, bekleyerek.
(Ar. kā'imen, Far. istādi konende) *Taķı anlardın kimersenı bar kim eger emın tutsang anı bir altın birle ötemegey anı sanga meger peyvestelik kılsang anıing üze turuqup.* [110a]/1=A:75

tut-: Tutmak, sorumlu tutmak.
(Ar. aḥz, Far. giriften) *İdimiz; tutmağıl bizni eger unutsamız yā ḥaṭā kılsa mız İdimiz; taķı yüklemeğil bizing üze ağır yükni neteg kim yükkeding anı anlar üze kim bizdın aşnu.* [90b]/1=B:286
(Ar. aḥz, Far. giriften) *Aydı; tutğul yā ayğıl törtıni kışdın kışturğul anlarını sening tapa.* [81a]/2=B:260
(Ar. ittiḥāz, Far. giriften) *Andın songra tuttunguz buzağunı andın song.* [11b]/1=B:51
tutmaq: Tutma, sahip olma.

(Ar. , Far.) *Ayğıl; ey tutmaqğa sezā Tengri mülknüing erklıgı, birür sen mülkni kimge tileseng tartarsın mülkni kimdın kim tileseng.* [97b]/3=A:26
(Ar. imsāk, Far. nigāh dāšten) *Taķı tutmaq körklüglük birle yā ıdmaq körklüglük birle.* [66a]/4=B:229

tutuş-: Tutuşmak, bir konu hakkında anlaşmazlığa düşmek.
(Ar. , Far.) *Eger tutuşsangız nerse içinde; kaytarıng anı Tengriğā taķı yalawaçğa.* [165b]/2=N:59

tutun-:

Tutunmak, edinmek.

tutunmaq:

Edinme (ilah).

(Ar. ittiḥāz, Far. giriften) *Ey kavmum, ḥaḳīkat üze sizler küç kıldingız özlerin-gizge tutunmaqınız birle buzağuni, qayting yaratğaningız tapa.* [12a]/1=B:54

tuzğu:

Konaklama.

(Ar. nuzul, Far. furū āmedenī) *Cāvidāneler aning içinde, tuzğu, Tengri katındın.* [142b]/5=A:197

tüğün:

Düğüm, bağ, akit.

(Ar. ‘uḳdet, Far. girih) *Taḳı uğramangız nikāh tüğü-ninge ya’ nī nikāh kıлмаққа teğınçege teğrū kitāb vaḳtın.* [70b]/1=B:235

tükel:

Hepsi, bütün

tükel al-:

Eksiksiz ve tam olarak almak, tama-mıyla almak.

(Ar. tevaffı, Far. ber kerden) *Eger tanuḳluḳ birseler tutung anlarını ewler içinde, an-larını tükel alğınçağa teğrū ölüm, yā kılgay Tengri anlarğa yol.* [150a]/4=N:15

tükel biril-:

Tamamen verilmek, bir şeyin karşılığını tam olarak vermek.

(Ar. tevfiyet m., Far. tamām dāde şoden) *Taḳı tükel birildi tegme bir ten ten kim қаdғандı; тақı anlar küç қılınмаслар.* [97b]/2=A:25

tükel bol-:

tamamlamak, tam olmak

(Ar. tamām, Far. tamām şoden) *Taḳı tükel boldı İdingning sözi, rāst taḳı tüz.* [228a]/4=E:115

tükel qıl-:

Tamamlamak.

(Ar. itmām, Far. tamām kerden) *Andın songra tükel qılınğ rüzeni tünge tegi.* [51a]/3=B:187

(Ar. itmām, Far. tamām kerden) *Taḳı analar emzürürler oğlanlarını iki yıl tükel*

tükel tegrül:-

*ol kimersege kim tiledi kim tükel kılsa
emmekni. [68b]/3=B:233*
Eksiksiz ve tam olarak verilmek.
(Ar. tevfiyet m., Far. tamâm dâde şoden)
*Andın songra tükel tegrülür ol nerseni
kim kaçğandı. [132b]/5=A:161*
(Ar. tevfiyet m., Far. tamâm dâde şoden)
*Tağı neni kim hârc kılsangız mâldın tü-
kel tegrülgey sizge. [85b]/5=B:272*

tün:

Gece.

(Ar. leyl, Far. şeb) *Ḥaḳīkat üze köklerning tağı yerni,
yaratmağı içinde tağı tün kün biri biri songınça yürütmeki
içinde, tağı ol kimi kim yüri turur tengiz içinde ol nerse
birle kim asıǵ kılar kişilerge. [42b]/3=B:164*
(Ar. leyl, Far. şeb) *Okıyurlar Tengrining âyâtını tününg
sâ'atlerinde tağı anlar secde kıılurlar. [120a]/2=A:113*
(Ar. leyl, Far. şeb) *Tağı vaktın kim va'de kılıştuǵ Mūsâ
birle kırğ tünni. [11b]/1=B:51*

tün kün:

Gece gündüz.

(Ar. leyl, Far. şeb) *Ḥaḳīkat üze köklär-
ning tağı yerni, yaratmağı içinde tağı tün
kün biri biri songınça yürütmeki içinde,
tağı ol kimi kim yüri turur tengiz içinde
ol nerse birle kim asıǵ kılar kişilerge.
[42b]/3=B:164*

(Ar. leyl, Far. şeb) *Köklerning yaratmağı
içinde tağı yerning tağı tün künnüng
biri biri songınça yürütmeki içinde, kün
nişânlar bar 'aqlar eyeler eyelerine.
[140b]/3=A:190*

tünle:

Gece, geceleyin.

(Ar. leyl, Far. şeb) *Anlar kim hârc kıılurlar
mâllarını tünle tağı kündüzle örtüglüg
tağı âşkārâ anlarğa şevâbları anlaning
İdisi katında. [86b]/2=B:274*

tününg sâ'atleri: Gecenin belirli vakitleri.

*Okıyurlar Tengrining äyatını tününg
sâ'atlerinde taķı anlar secde kıılurlar.*
[120a]/2=A:113

türüg: Çeşitli, türlü.
türüg türüg:

Türlü türlü, çeşit çeşit.
(Ar. muhtelifen, Far. günägün) *Taķı ol ol
kim yarattı bustânlar, kötürülmişler taķı
kötürülmemişler, taķı ħurmâ yığaçların;
taķı ekinni, türüg türüg mivesi, taķı
zeytünni, taķı enârni; oĥşaşğan taķı
oĥşaşmağan.* [236b]/4=E:141

tüş-: Düşmek, bir şeye ait olmak, bir şeyi ilgilendirmek, uy-
gun gelmek, vacip olmak.
(Ar. vukû', Far. üftâden) *Taķı kim kim çıksa ewindin,
hicret kılığlı bolup Tengri tapa taķı yalawaçı tapa; andın
songra tegse anga ölüm, түшти, ya' nî väcib boldı yanutı
Tengri üze.* [180a]/2=N:100
tüşken: Harap olmuş, düşmüş.

(Ar. ħäviyet, Far. üftâde bûd) *Yâ aning
mengizlig kim keçti konum üze taķı ol
tüşgen turur kügeleri.* [80a]/1=B:259

tüşüp ölmüş: Düşerek ölmüş (hayvan).
(Ar. muteraddiyet, Far. üftâde mürde)
*Ĥarâm kılındı sizing ölügse ħan taķı ton-
guz eti taķı ol nerse kim ün kılındı Teng-
ridın önginge aning birle taķı boğulmış
taķı urup öldürülmüş taķı түшіп ölmüş
taķı süsülüp ölmüş taķı ol kim yidi anı
azığlıg, meger ol kim boğazladınız taķı
ol kim boğazlandı put üze ve eger ültüş
ķılsangız ħimâr oqları birle, ol buyruķdın
çıķmaq.* [247a]/5=M:3

tüz: 1. Düz, müsavi, ortak.
(Ar. sevâ', Far. râst) *Aygıl; ħitâb eyeleri keling bir ke-
limege kim tüz turur bizing aramızda taķı sizing aran-
gızda kim ħulluķ ħılmasa miz meger Tengriga taķı ortak
ķoşmasa miz nersenı.* [107a]/2=A:64

tükel tegrül:-

ol kimersege kim tiledi kim tükel kılsa
emmekni. [68b]/3=B:233

Eksiksiz ve tam olarak verilmek.

(Ar. tevfiyet m., Far. tamām dāde şoden)
Andın songra tükel tegrülür ol nersenı
kim kağğandı. [132b]/5=A:161

(Ar. tevfiyet m., Far. tamām dāde şoden)
Taķı neni kim ĥarc kılsangız mālđın tü-
kel tegrülgey sizge. [85b]/5=B:272

tün:

Gece.

(Ar. leyl, Far. şeb) Ĥaķıķat üze köklerning taķı yernı,
yaratmaķı içinde taķı tün kün biri biri songınça yürütmeki
içinde, taķı ol kimi kim yüri turur tengiz içinde ol nerse
birle kim asıg kıılır kişilerge. [42b]/3=B:164

(Ar. leyl, Far. şeb) Oķıyurlar Tengrining āyātını tününg
sā'atlerinde taķı anlar secde kıılurlar. [120a]/2=A:113

(Ar. leyl, Far. şeb) Taķı vaķtın kim va'de kılıştuķ Mūsā
birle kırķ tünni. [11b]/1=B:51

tün kün:

Gece gündüz.

(Ar. leyl, Far. şeb) Ĥaķıķat üze kökler-
ning taķı yernı, yaratmaķı içinde taķı tün
kün biri biri songınça yürütmeki içinde,
taķı ol kimi kim yüri turur tengiz içinde
ol nerse birle kim asıg kıılır kişilerge.
[42b]/3=B:164

(Ar. leyl, Far. şeb) Köklerning yaratmaķı
içinde taķı yerning taķı tün künnüng
biri biri songınça yürütmeki içinde, kün
nişānlar bar 'aķıllar eyeler eyelerine.
[140b]/3=A:190

tünle:

Gece, geceleyin.

(Ar. leyl, Far. şeb) Anlar kim ĥarc kıılurlar
māllarını tünle taķı kündüzle örtüglüg
taķı āşķārā anlarğa şevābları anların
ıķđısı katında. [86b]/2=B:274

tününg sā'atleri: Gecenin belirli vakitleri.

*Oқыurlar Tengrining äyätını tününg
sä'atlerinde taķı anlar secde kırlurlar.*
[120a]/2=A:113

türlüg:
Çeşitli, türlü.
türlüg türlüg:

Türlü türlü, çeşit çeşit.

(Ar. muhtelifen, Far. günāgün) *Taķı ol ol
kim yarattı bustānlar, kötürülmüşler taķı
kötürülmemişler, taķı ħurmā yıģaçların;
taķı ekinni, türlüg türlüg mīvesi, taķı
zeytūnnı, taķı enārnnı; oĥşaşģan taķı
oĥşaşmaģan.* [236b]/4=E:141

tüş:

Düşmek, bir şeye ait olmak, bir şeyi ilgilendirmek, uy-
gun gelmek, vacip olmak.

(Ar. vukū', Far. üftāden) *Taķı kim kim çıksa ewindin,
hicret kıılıģlı bolup Tengri tapa taķı yalawaķı tapa; andın
songra tegse anga ölüm, tüştı, ya'ni väcib boldı yanutı
Tengri üze.* [180a]/2=N:100

tüşken: Harap olmuş, düşmüş.

(Ar. ĥāviyet, Far. üftāde būd) *Yā aning
mengizlig kim keçti konum üze taķı ol
tüşģen turur küģeleri.* [80a]/1=B:259

tüşüp ölmüş:

Düşerek ölmüş (hayvan).

(Ar. muteraddiyet, Far. üftāde mürde)
*Harām kııldı sizing ölgöse ħan taķı ton-
guz eti taķı ol nerse kim ün kııldı Teng-
ridın önginge aning birle taķı boģulmuş
taķı urup öldürülmüş taķı түşüp ölmüş
taķı süsölüp ölmüş taķı ol kim yidi anı
azıģlıģ, meger ol kim boģazladıģız taķı
ol kim boģazlandı put üze ve eger ülüş
kılsanıģız ħumār okları birle, ol buyruķdın
çıķmaq.* [247a]/5=M:3

tüz:

1. Düz, müsavi, ortak.

(Ar. sevā', Far. rāst) *Ayģıl; kıtāb eyeleri keling bir ke-
limege kim tüz turur bizing aramızda taķı sizing aran-
ģızda kim kıllıķ kılmasa mız meger Tengriģa taķı ortak
ķoşmasa mız nersenı.* [107a]/2=A:64

2. Doğru, adil.

(Ar. 'adl, Far. dād) *Taḳı tūkel boldı İḳdingning sözi, rāst taḳı tūz.* [228a]/5=E:115

tūz bol-:

Düz olmak, denk olmak, bir olmak.
(Ar. istivā', Far. berāber şoden) *Ayḡıl; tūz bolmas ḥabış taḳı arıḡ, taḳı eger tangga ketürse sini ḥabışning üküşlüki.* [257b]/5=M:100

tūz ḳıl-:

Düzenlemek.
(Ar. tesviyet, Far. rāst kerdən) *Andın songra uğradı kök tapa tūz ḳıldı anlarını yitti kökni.* [6a]/3=B:29

tūz ḳılın-:

Düz kılınmak, dümdüz olmak.
(Ar. tesviyet m., Far. berāber kerde şoden) *Ol kūn dōst tutar anlar kim tandılar taḳı yazdılar yalawaḳça, ḳāşki tūz ḳılınsa anların birle yer.* [160a]/3=N:42

tūzlük:

Doğruluk, dürüstlük.

(Ar. 'adl, Far. rāst) *Taḳı bitisün arangızda bitigen tūzlük birle.* [89a]/3=B:282

tūzlük birle:

Doğrulukla.
(Ar. bi'l-'adl, Far. be-dād) *Taḳı bitisün arangızda bitigen tūzlük birle.* [89a]/3=B:282

tūzlük eyesi:

Adalet sahibi, âdil.
(Ar. 'adl, Far. bā-rāst) *Hüküm ḳılır aning birle iki tūzlük eyesi sizdin, Ka'be'ḳa ıdılğan nerse Ka'be'ning teggen yā keffāret dervişlerning yigü nersesi; yā aning tengi, ol rüze yanındın; tatsun üçün işining songının yawuzluḳın.* [256b]/1=M:95

tūzlük ḳıl-:

Adaleti sağlamak, yerine getirmek.
(Ar. 'adl, Far. dād kerdən) *Taḳı unamaḡsız kim tūzlük ḳılsangız tişiler arasında, taḳı eger suḳluḳ ḳılsangız.* [188b]/3=N:129

tūzlük ḳalışmaq: Eşitiyle karşılık verme, kısas.

(Ar. kışāş, Far. berāber) Taqı bitidük anlar üze, aning içinde haqıqat üze ten birle taqı köz köz birle, burun bu-run birle taqı kulaq kulaq birle taqı tış tış birle; taqı başlar, tüzlük kılışmaq. [217a]/3=M:45

Tür (Ar.):

Tur dağı.

(Ar. tür, Far. küh) Taqı ol vaktın kim alduq 'ahdingizni taqı kötürduq üstüngüzde Tür'ni. [15b]/3=B:63

U

uç:

Uç, uç taraf.

(Ar. , Far.) Taqı ol vaktın kim hālī boldılar ısırdılar izning üze parmaq uçlarını öfkedin. [121b]/5=A:119

uçmaq: Cennet.

krş. uçmaq.

(Ar. cennet, Far. behişt) Taqı ayduq; Ey Ādem, qarār kılğıl sen taqı cüftüing uçmaqda. [7b]/4=B:35

(Ar. cennet, Far. büstān) Anlar kim hicret kıldılar, taqı çıkarıldılar saraylarından, taqı āzār tegrüldiler yolum içinde, taqı öldürüştiler taqı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluqlarını taqı kiwürgey men anlarını uçmaqlarğa, aqar astındın anqlar. [142a]/4=A:19
uçmaq(...)ğa kiwür-: Cennete sokmak, cennete koymak.

Anlar kim hicret kıldılar, taqı çıkarıldılar saraylarından, taqı āzār tegrüldiler yolum içinde, taqı öldürüştiler taqı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluqlarını taqı kiwürgey men anlarını uçmaqlarğa, aqar astındın anqlar. [142a]/4=A:195

uçmaq:

Cennet.

krş. uçmaq

uçmaqlıq sarayı: Cennet sarayı, cennet köşkü.

(Ar. dārū's-selām, Far. sarāy-i selāmet ya' nī behişt-i selāmet) Anlarğa uçmaqlıq sarayı an-larning İdisi katında. [232a]/2=E:127

uftan-:

Çekinmek.

(Ar. istiḥyā', Far.) Haqıqat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel singekni ya' nī uftanıp qoymaz singek birle meşel urmaqni, taqı ol nerse kim andın üstün. [4b]/5=B:26

uftanıp koy-: Çekinmek, vazgeçmek.

*Haķikat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel
singekni ya'ni uftanıp qoymaz singek birle
meşel urmakni, taķı ol nerse kim andın üstün.
[4b]/5=B:26*

uğra-:

1. Uğramak, azmetmek, niyetlenmek.

(Ar. hacc, Far. ziyâret kerden) *Kim kim uğrasa Ka'be'ğa yâ
ziyâret kılsa hiç yazuķ yok aning üze kim tezginsê ol ikisige.
[41a]/4=B:158*

2. Çalışmak, gayret etmek, azmetmek.

(Ar. hemm, Far. âheng kerden) *Taķı eger bolmasa erdi Tengri
fazlı sening üze taķı rahmeti, uğrağay erdi bir öğür anlardın kim
azdursalar sini. [184a]/1=N:113*

(Ar. istivâ' ilâ, Far. kaçd kerden) *Andın songra uğradı kök tapa
tüz kıldı anlarını yitti kökni. [6a]/2=B:29*

(Ar. 'azm, Far. üstivâr kerden) *Taķı uğramangız nikâh tûğünine ya'ni
nikâh kılamakķa teğincege tegrü kitâb vaķtın. [70a]/5=B:235*

3. Niyet etmek, niyetlenmek, yönelmek.

(Ar. teyemmum, Far. kaçd kerden) *Taķı uğramang asıgsızķa andın
harc kılırsuz taķı ermessiz aning alğanları meger kim köz yum-
sangız aning içinde. [84a]/4=B:267*

uğrağan:

Uğrayan, ziyaret eden, yönelen.

(Ar. âmm, Far. kaçd konende) *Anlarning boyninga
asılgan nerselerini taķı uğrağanlarını Ka'be'ķa.
[268a]/5=M:2*

uğramaķ:

Niyetlenme, azmetme.

(Ar. 'azm, Far.) *Taķı eger şabr kılsangız taķı
saķınsangız, haķıķat üze ol işlerning uğramaķındın.
[139b]/5=A:186*

uğrayu: Bile bile, kasıtlı olarak.

(Ar. mute'ammiden, Far. kaçd konende) *Taķı kim
kim öldürse anı sizdın, uğrayu; yanut ol nerse men-
gizlig kim öldürdi ne'amdın. [256a]/4=M:95*

(Ar. mute'ammiden, Far. kaçd konende) *Taķı kim
öldürse mü'minni uğrayu, yanutı tamuğ câvidâne
aning içinde. [177b]/1=N:93*

uq-: Anlamak, idrak etmek.
(Ar. fiqh, Far. der yâbden) *Ayrıtladuk âyetlerni, ol erenlerge kim uqarlar.* [223b]/1=E:98

uqmaq: Anlama, anlayış.

Ne turur bu erenlerge, uqmaqğa yawumaslar sözni. [171b]/5=N:78

uqmaqğa yawu-: Anlamaya çalışmak, anlamaya yaklaşmak.

(Ar. kevdu'l-fiqh, Far.) *Ne turur bu erenlerge, uqmaqğa yawumaslar sözni.* [171b]/5=N:78

ula-: Ulamak.

ulağan: Hem erkek hem de dişi doğuran koyun.

(Ar. vaşilet, Far. peyveste birâder) *Qılmağı Tengri, qulağı yarılmađıñ rıynmağı tiwedın, yâ âzâd kılınmağı qıldın, tağı ulağandın tağı arqasın saqlağandın.* [258b]/3=M:103

ulan-: 1. Bağlanmak.

(Ar. vaşl, Far. peyveste şoden) *Kim ulansa tağı fesâd kılurlar yerde.* [5b]/2=B:27

2. Ulanmak, ulaşmak, erişmek.

(Ar. vaşl, Far. residen) *Tağı ne kim bolsa ortaqlarına, ulanmas Tengriğa, tağı ne kim bolsa Tengriğa, ulanur, teğer ortaqlarına.* [234b]/4=E:136

ulanmaq sebebi: Ulanma, yaklaşma sebebi, vasıtası.

(Ar. veşilet, Far. nezdiki) *Ey anlar kim bit-tiler; saqlıñ Tengridın tağı isteng anıñ tapa ulanmaq sebebini.* [213a]/1=M:35

ulaş: Arka arkaya, birbiri ardınca.

(Ar. mutetâbi'en, Far. peyveste) *Tağı eğer bolsa erenlerdin aranzıda tağı aralarında 'ahd teslîm kılınmağı diyet, mîrâş h'ârelerine âzâd kıldı bir mü'minni kim bolmasa ulaş iki aynıñ rûze tutmağı hemîşe tevbe qabûl qılmağı Tengridın.* [177a]/4=N:92

ulaş-: Ulaşmak, kavuşmak, sığınmak.

(Ar. vaşl, Far. peyvesten) *Meger anlar kim ulaşurlar kişilerge kim aranzıda tağı aralarında 'ahd bar, keldiler sizge, tar boldı*

köküsleri kim uruşsalar sizing birle, yâ uruşsalar erenleri birle.
[175a]/5=N:90

ulaşu: Sürekli, sonsuz, ebedî.
(Ar. ebeden, Far. hemîşe) *Aydılar; Ey Mūsâ; biz kirmegey miz anga ulaşu, peyveste bolmışlarınça aning içinde.* [209b]/2=M:24
(Ar. ebeden, Far. hemîşe) *Meğertanug' yolına cavidünler aning içinde ulaşu.* [264a]/4=N:169

ulğay-: Büyümek.

(Ar. kiber, Far. buzurg şoden) *Tağı yimeng haddin keçe tağı iwe kim ulğaysalar.* [145b]/4=N:6

uluğ: Ulu, yüce, büyük.

(Ar. kebîret, Far. buzurg) *Tağı haqîkat üze erdi uluğ meger ol kimmerseler üze kim köndürdi Tengri.* [37a]/2=B:143

(Ar. kebîret, Far. buzurg) *Haqîkat üze ol uluğ turur ya' nî ağır kelgen turur.* [10a]/3=B:45

(Ar. 'âzîm, Far. buzurg) *Tağı eger bolsa edğülük, kat kılğan anı, tağı birge(y) katından yanut uluğ.* [159b]/5=N:40

(Ar. 'âzîm, Far. buzurg) *Anlarğa kim körklüglük kıldılar anlar din tağı sağındılar şevâb uluğ.* [135b]/5=A:171

(Ar. 'âzîm, Far. buzurg) *Tağı tileyür anlar kim uyarlar ârzülarga kıssangız,*

(Ar. seyyid, Far.) *Çıkırdı anı ferîşeler tağı ol örü turğan namâz kılur mihrâbda; haqîkat üze Tengri müjde birür sanga Yahyâ birle râstlağan, kelimeni Tengridin tağı uluğ, tişilerge yawuzmağan tağı peygâmbere edğülerdin.* [101b]/2=A:39

uluğ fazl eyesi: Büyük lütuf ve ihsan sahibi (Allah).

(Ar. fazlîn 'âzîm, Far. efzûnî buzurg) *Tağı uydılar Tengrining hoşnûdluğinge tağı Tengri uluğ fazl eyesi.* [136a]/5=A:174

uluğ fazlîğ: Büyük lütuf sahibi (Allah).

(Ar. fazlî'l- 'âzîm, Far. ewzûnî buzurg) *Tağı Tengri uluğ fazlîğ turur.* [25a]/4=B:105

uluğ katrelğ yağmur: İri damlalı yağmur.

(Ar. vâbil, Far. bârân-ı buzurg) *Şiddetli yağmur, bol ve iri damlalı yağmur. Aning şıfatı ol tayıg taş şıfatı mengizlig kim aning üze topraq tağı*

tegdi anga uluğ katrehğ yağmur taķı ƣođtı anı
yaling. [82b]/4=B:264

uluğ ƣın:

Büyük azap.

(Ar. 'azābū 'āzīm, Far. şikence-i buzurg) Taķı
anlar anlarğa ƣın uluğ. [118a]/2=A:105

uluğ ƣurtulmaq: Büyük kurtuluş.

Taķı ol, uluğ ƣurtulmaq. [149b]/3=N:13

uluğ mülk:

Büyük mülk, büyük saltanat.

Ƥased mü ƣılurlar ƣişilerge, ol nerse üze kim
birdi anlarğa Tengri, fażlındın; birdük İbrāhīm
ƣabilesingä kitābnı taķı şerif atnı, taķı birdük
anlarğa mülk uluğ. [164a]/2=N:54

uluğraq:

Daha büyük, daha ulu.

(Ar. ekber, Far. buzurgter) Taķı yığmaq Tengri
yolındın taķı kâfir bolmaq anga taķı Mescid-i
Ƥarām'dın taķı ehlini ƣıkarmaq andın uluğraq
turur Tengri ƣatında. [61b]/3=B:217

(Ar. ekber, Far. buzurgter) Belgürdi yigrençilik
ağızlarındın taķı ol nerse kim örter köközleri ya'nf
köngülleri uluğraq. [121b]/1=A:118

uluğ yazuq:

Büyük günah.

(Ar. işm, Far. bezze) Taķı kim ƣazğansa ƣiçing
yazuqñı, yā uluğ yazuqñı, andın song atsa aning
birle bızarnı, kötürdi bühtännı āşkārā yazuqñı.
[183b]/4=N:112

(Ar. kebır, Far. günāh-ı buzurg) Taķı yimeng
māllarını öz māllaringız tapa, haķıƣat üze ol erdi
uluğ yazuq. [144b]/1=N:2

uluğ zafer bulmaq: Büyük zafere erişme, büyük lütuf sahibi
olma.

Taķı eger tegse sizge edğülük Tengridın, ayğay;
tamām bolmaduq mengizlig sizing arangızda
taķı aning arasında, dōstluq; kāşķi men bolsa er-
dim anlar birle, zafer bulsam uluğ zafer bulmaq.
[169b]/1=N:73

uluğlamak:

Ululama, büyükleme.

(Ar. tekbır, Far. buzurg yād kerdin) Taķı tamām ƣılmaƣıngız üçün
sannı taķı uluğlamaƣıngız üçün Tengri köndürmedük üze sizni
taķı bolğay kim siz şükr ƣılğaysız. [50a]/2=B:185

uluğluk:

Yaşlılık, ihtiyarlık.

(Ar. kiber, Far. buzurg-ı sāli) *Aydi; İdim neteg manga oğlan taqı tegdi manga uluğluk taqı 'avratım kısır.* [101b]/3=A:40(Ar. kiber, Far. piri) *Taqı anga uluğluk taqı anga za'if oğlanlar bar taqı tegdi anga qasurqa kim aning içinde ot bar taqı köydi.* [83b]/4=B:266

uluğluk teg-:

İhtiyarlamak, yaşlanmak.

Aydi; İdim neteg manga oğlan taqı tegdi manga uluğluk taqı 'avratım kısır. [101b]/3=A:40

uluğsın-:

Büyüklük taslamak, kibirlenmek.

(Ar. istikbār, Far. gerdenkeşi kerden) *Ol, munung birle kim anlardın dānışmendler bar taqı zāhidler bar, taqı hāqīqat üze anlar uluğsınmazlar.* [204a]/3=M:82(Ar. tekebbur, Far. gerdenkeşi kerden) *Taqı kim kim 'ārtutsa kulluğındın taqı uluğsına yığay anlarını aning tapa qamuğını.* [265b]/3=N:172*Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefsleringiz uluğsındıgız bir ögürni yalğanka nisbet kıldındız.* [270a]/4=B:87

uluğsun-:

Kibirlenmek, büyüklük taslamak.

(Ar. istikbār, Far. gerdenkeşi kerden) *Taqı uluğsındı.* [7b]/2=B:34

ulur- (urul-):

Vurulmak, konulmak.

krş. urul-.

(Ar. zarb m., Far. zede şoden) *Ulurdı anlarning üze h'arluq nırde kim bulunsalar meger 'ahdi birle Tengridın taqı 'ahd birle kişilerdin.* [119a]/5=A:112

uman-: Ummak, ümit etmek.

(Ar. recā', Far. ümid dāšten) *Hāqīqat üze anlar kim bittiler taqı anlar kim köçtiler taqı uruşıtlar Tengri yolu içinde taqı anlar umanurlar Tengrining rahmetini.* [62b]/1=B:218(Ar. recā', Far. ümid dāšten) *Taqı umanur siz Tengridın anı kim umanmaslar.* [182a]/3=N:104

umandur-:

Ümitlendirmek, kuruntuya düşürmek, boş hayallere sürüklemek.

(Ar. temniyet, Far. ārzü dāden) *Va'de kıılır anlarğa, taqı umandurur anlarını.* [186a]/2=N:120

(Ar. temniyet, Far. ârzü dâden) *Taķı azduŗgay men anlarını, taķı umandurzey men anlarını.* [185b]/3=N:119

umınç: 1. Arzu, istek, meram, umunç, beklenti.

(Ar. umniyyet, Far. ârzü) *Ol umınçları anlarning.* [27a]/2=B:111

2. Kuruntu.

(Ar. umniyyet, Far. ârzü) *Ermes sizing umınçlaringız taķı kitāb eyelerining umınçları ermes.* [186b]/3=N:123

un-: Gücü yetmek, muktedir olmak.

(Ar. istiṭāʿ at, Far. tevānisten) *Taķı kışmazlar kıtāl kılurlar sizing birle ançaŗa tegrü kim kaytarǵaylar sizni dīningizdin eger unsalar yaʿnī yaraǵları yetse.* [61b]/5=B:217

una-: 1. Güç yetirmek, yapmak, muktedir olmak.

(Ar. istiṭāʿ at, Far. tevānisten) *Taķı unamaǵaysız kim tüzlük kılsangız tişiler arasında, taķı eger suķluk kılsangız.* [188b]/3=N:129

2. İstemek, razı ve hoşnut olmak.

(Ar. rızvān, Far. pesendiden) *Köp körer miz ewrölmekini yū-zūngnūng kökdin singar; ewürzey miz sini kıbleǵātī kim unayursun anı.* [37b]/1=B:144

unaş-: Anlaşmak, uyuşmak.

unaşmaq: Anlama, anlayış, uyuşma.

(Ar. terāzī, Far. hoşnūd yekdiyek) *Eger tilese-ler ayırmaq unaşmaqđın ol ikisindin taķı ken-geşmekdin yoķ yazuķ ol ikisi üze taķı eger tile-sengiz emdürmek tilesengiz oǵlanlaringızni yoķ yazuķ sizing üze.* [69a]/3=B:233

unutur-: Unutmak.

(Ar. nisyān, Far. ferāmūş kerden) *İdimiz; tutmaǵıl bizni eger unutsamız yā ḥaṭā kılsa miz İdimiz; taķı yüklemeǵil bizing üze aǵır yüknı neteg kim yükleding anı anlar üze kim bizdin aşnu.* [90b]/1=B:286

(Ar. nisyān, Far. ferāmūş kerden) *Buyurur musuz kişilerge eǵǵülükni, yaʿnī imān ketürmekni taķı unutursuz özüngüzni.* [9b]/5=B:44

- ur-:** 1. Bir şeyden söz etmek, bahis açmak.
(Ar. zarb m., Far. peydā kerden) *Hakikat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel singekni ya'ni uftanıp qoymaz singek birle meşel urmaqni, taqi ol nerse kim andın üstün.* [4b]/5=B:26
2. Vurmak, döğmek, dayak atmak.
(Ar. zarb, Far. zeden) *Anlar kim qorqarlar yazmaqklarındın, öğüt-leng anlarını, taqi qoğung anlarını, yatgu yerler içinde, taqi urung anlarını.* [157b]/5=N:34
(Ar. zarb, Far. zeden) *Taqi ayduq urgul tayaqing birle taşnı.* [13b]/4=B:60
- urқан:** Urgan, ip (Allah'ın dini).
(Ar. ḥabl, Far. 'ahd) *Yapuşung Tengrining urqaninga ya'ni Teng-rining 'ahdinge kamuğ taqi tarılmang.* [117a]/2=A:103
- uruğ:** Nesil, soy.
(Ar. nesl, Far. zeh) *Taqi qayı vaktın kim ewrülse taqi kılur yer içinde fesād kılmak üçün aning içinde taqi kılmak üçün ekinni taqi uruğnı.* [57b]/3=B:205
- urul-:** Vurulmak. **krş. ulur-.**
(Ar. zarb, Far. zede şoden) *Taqi uruldı anlar üze dervişlik.* [119b]/2=A:112
- uruş-:** Savaşmak, vuruşmak.
(Ar. , Far.) *Taqi ayıtdı anlarğa keling, uruşung Tengri yolu içinde.* [134a]/4=A:167
(Ar. mücāhedet, Far. kārzār kerden) *Hakikat üze anlar kim bitti-ler taqi anlar kim köçtiler taqi uruştlar Tengri yolu içinde taqi an-lar umanurlar Tengrining rahmetini.* [62a]/5=B:218
- uruşmaq:** Savaş, savaşma.
(Ar. muḳātelet, Far. kārzār kerden) *Sorarlur sanga ḥarām aydın, uruşmaqđın aning içinde.* [61a]/5=B:217
- uş:** İşte.
(Ar. hā', Far. in ki) *Uş siz erenler uş bu erenler şohbet kıluştıngız ol nerse içinde kim sizge ang birle bilig bar ne üçün ḥüccet kıluşursuz ol nerse içinde kim yok sizge aning birle bilig.* [107b]/3=A:66

uş bu erenler: İşte bunlar, işte bu topluluk.
(Ar. hā' ulā', Far. in gürüh) *Uş siz erenler uş bu erenler şöhet kılıştıngız ol nerse içinde kim sizge ang birle bilig bar ne üçün hüccet kılışursuz ol nerse içinde kim yok sizge aning birle bilig.* [107b]/3=A:66

uş siz erenler: İşte sizler.
(Ar. hā' entüm, Far. in ki şomā) *Uş siz erenler uş bu erenler şöhet kılıştıngız ol nerse içinde kim sizge ang birle bilig bar ne üçün hüccet kılışursuz ol nerse içinde kim yok sizge aning birle bilig.* [107b]/3=A:66

uvutsuz:

Edepsiz, utsuz.

uvutsuz sözlemek: Cinsel birleşme, cima.

(Ar. rafeş, Far. āmeden) *Helāl kılındı sizge rüze tüninde cimā' kılmağ uvutsuz sözlemek ya' nı tişileringizge.* [50b]/2=B:187

uy-:

Uymak, arkasından gitmek, tabi olmak.

(Ar. teba', Far. pesrevi kerden) *Uygay erdük sizge anları kâfirlikğa ol kün yakınrağ anlardın bitmekge.* [134a]/5=A:167

(Ar. teba', Far. pesrevi kerden) *Ol kimerse mü kim uydı ol kimerse mengizlig kim sezā boldı öwkege Tengridin.* [133a]/1=A:162

(Ar. teba', Far. pesrevi kerden) *Tağı uydılar ol nersege kim okıyur İblisler pādşahlıq üze Süleymān' nı.* [23b]/1=B:102

uyğan: Uyan, itaat eden.

(Ar. tābi', Far. revende) *Tağı ermez anların pāresi uyğan pāresining kıblesinge.* [38a]/3=B:145

uymağ: Uyma, takip etme.

(Ar. ittibā', Far. pesreften) *Kim kim 'afv kılınsa anga uyasındın nersenı uymağ körklüglük tağı ödemek aning tapa körklüglük.* [47b]/4=B:178

uymağğa sezā kişi: İmam, önder.

(Ar. imām, Far. pişvā) *Anlar aydı; haқиkat üze men kılğan men kişilerge imām ya' nı uymağğa sezā kişi.* [31a]/2=B:124

uya:

Kardeş, dost, ihvan.

(Ar. ahī, Far. birāder) *Tengrining ni' metini sizing üze ol vaқtın kim erdingiz düşmenler tağı yaraşuқ keyiştı köngülleringiz ara tağı boldunguz ni' meti birle uyalar.* [117a]/5=A:103

(Ar. , Far.) *Kim kim 'afv kılınsa anga uyasından nerseni uymağ körküglük taqı ödemek aning tapa körküglük.* [47b]/4=B:178

uydur-: Ardı ardına göndermek, arkasından göndermek.

(Ar. taqfiyet, Far. firistâden) *Taqı birdük Mûsa'ka kitâbnı taqı uydurduq songda yalawaçlarnı.* [270a]/1=B:87

(Ar. taqfiyet, Far. firistâden) *Taqı uydurduq izleri üze Meryem oğlı 'isâ'ni, râstlağan aning ileyinde andın turur, Mûsâ kitâbındın.* [217a]/5=M:46

uyqu:

Uyku.

(Ar. nevm, Far. h'âb) *Tutmaz anı ımızğanmaq taqı uyqu.* [77b]/5=B:255

uyul-:

Uyulmak, itaat edilmek.

(Ar. ittibâ'm, Far. pesrevî kerde şoden) *Kim bizâr boldı anlar kim uyuldılar anlardın kim uydılar taqı kördiler kınnı.* [43b]/4=B:166

uzaq vaqtğa tegrü: Belirli bir vakte kadar. Taqı sizge yerde qarâr kılğu yer bar, taqı menfâ'at alğu nirse, uzaq vaqtğa tegrü. [8a]/4=B:36

uzunluq:

Uzunluk, genişlik.

(Ar. beşat, Far. ferâhî) *Taqı uzunluq yanındın 'ilm içinde taqı ten içinde.* [74b]/3=B:247

Ü

üç:

Üç, üç sayısı (3).

(Ar. şelâset, Far. sih) *Aydi; sening nişâning kim sözlemeseng kişilerge üç kün meger işâret.* [102a]/1=A:41

üçde bir:

Üçte bir.

(Ar. şülüs, Far.) *Eger bolsalar köprek andın, anlar ortaqlar turur üçde bir içinde; vaşıyyetdin songra vaşıyyet kılınur aning bir(1)e, yâ borç; ziyân tegürmedin.* [149a]/2=N:12

üç hayz:

Üç hayz miktarı süre.

Taqı boşanmış tişiler küyerler özleri birle üç hayz. [65b]/3=B:228

üçde iki:

Üçte iki.

krş. üçte bir.

(şuluşān, Far. dü sīg) Tengri cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yokalsa yok anga oğul taķı anga kız qarındaş ol nersening yarusı kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisinge üçde iki ültüş andın kim qodtı. [267a]/3=N:176

üç ming:

Üç bin.

(Ar. şelāsetü ālāf, Far. sih hezār) Ol vaqtın kim aytursun mü'minlerğa; tap kelmegey mü sizge kim meded qılsa sizge İdingiz üç ming birle fe-riştelerdin indürülmışler. [123a]/1=A:124

üçte bir:

Üçte bir.

krş. üçde bir.

Eger bolmasa anga oğlan taķı mirās alsa andın atası anası, anasınga üçte bir. [147b]/3=N:11

üçin üçin:

Üçer.

(Ar. şülāse, Far. sihgān sihgān) Taķı eger qorqsangız kim 'adl qılmasangız öksüzler içinde, nikāh qılınq anı kim helāl boldı sizge, tişilerdin; ikin ikin taķı üçin üçin taķı tördin tördin. [144b]/3=N:3

üçün:

İçin.

(Ar. li, Far. ez behr-i) Ol turur kim yarattı sizing üçün ol nerse kim yerde turur qamuğnı. [6a]/2=B:29

üçünçi: Üçüncü.

(Ar. şāliš, Far.) Hristiyanlar Allah'ı, Baba, Oğul ve Ruhu'l-Kudūs'ten olușan üçlü bir unsurun parçası olarak düşünmektedirler. Hristiyanların, Allah'ı "Üçün üçüncüsü" diye nitelerler. Bu ifade Allah tarafından şiddetle yasaklanmış olup böyle düşünenlerin kâfir olacaklarını yüce Allah ayette belirtmektedir. Küfr ketürdi anlar kim aydılar; haqıqat üze Tengri üçnüng üçünçisi. [201b]/2=M:73

üçründü:

Seçkin, seçilmiş, ümmet, topluluk.

(Ar. ümmet, Far. gürüh) Taķı mundağox qılduq sizni üçründü, bolmaqıng üçün tanuqlar kişiler üze taķı bolsa yalawaç sizing üze tanuq. [36b]/3=B:143

- üdründüler:** Seçilmişler, Havariler, Hz. İsa'nın dostları, yakın arkadaşları.
(Ar. havâriyy, Far. yârigerân-ı 'isâ) *Aydi; üdründüler biz Tengri-ning yârî birgenleri.* [104b]/4=A:52
- üdür:** Seçkin kılmak, seçmek.
(Ar. iştifâ', Far. ber güziden) *Haқиқat üze Tengri üdürdi Âdem'ni taқı Nüh'ni taқı İbrâhim kabîlesin taқı 'İmrân kabîlesin 'âlemler üze.* [99b]/3=A:33
- üdür:** Seçmek, seçkin kılmak, üstün tutmak.
(Ar. iştifâ', Far. ber güziden) *Taқı üdürdük biz anı dünyâda taқı haқиқat üze ol, ol cihânda eğgülerdin.* [33a]/2=B:130
- üküş:** Çok, çoğu, birçoğu, pek çok.
(Ar. keşir, Far. bisyâr) *Azdurur anıng birle üküşni, taқı köndürir anıng birle üküşni.* [5a]/4=B:26
(Ar. keşir, Far. bisyâr) *Aydi anlar kim sizerler haқиқat üze anlar Tengri-ning satğasğanları turur niçe az ögürdin yingdi ögüri üküş.* [76a]/1=B:249
- üküşrek:** Pek çok, çoğu.
(Ar. ekşer, Far. biş-ter) *Anlardın bitgenler taқı üküş-rekleri buyruқdın çıққанlar.* [119a]/3=A:110
- üküş rahmetlig:** Rahmeti bol (Allah:EH).
(Ar. er-raḥmân, Far. buzurg baḥşâyiş) *Yoқ İdimiz meger Ol üküş rahmetlig, peyveste rahmet қалған.* [42b]/1=B:163
Tengri atı birle başlayur men, üküş rahmetlig, rahmeti lâzim. [91a]/1=A: Besmele-i Şerif
- üküşlük:** Çokluk.
(Ar. keşrat, Far. bisyârî) *Ayğıl; tüz bolmas ḥabîş taқı arıғ, taқı eger tangğa ketürse sini ḥabîşning üküşlüğü.* [258a]/1=M:100
- ülüş:** Pay, hisse, nasip.
(Ar. naşib, Far. behre) *Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim қоқты ata ana taқı yaқınрақлар taқı tişilerge ülüş ol nersedin kim қоқты ata ana yaқınрақлар, ol nersedin kim az boldı andın yâ üküş boldı ülüş farıza қılınıмış.* [146a]/3=N:7
(Ar. ḥazz, Far.) *Tengri cevâb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yoқalsa yoқ anga oğul taқı anga kız қарındaş ol nersening*

yarısı kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisinge üçde
iki ülüş andın kim qoğtı. [267a]/3=N:176

ülüş qılmaq: Pay alma, miras taksimi.

(Ar. kısmet, Far. başs kerden) Taqı ol vaqtın kim
hāzır boldı ülüş qılmaqğa, yawuqluq eyeleri, ök-
süzler, taqı dervişler, rüzi biring anlarğa andın taqı
ayding anlarğa körklüg söz. [146b]/1=N:8

ümmet (Ar.):

Ümmet, bir peygambere inanıp bağlanan topluluk.

(Ar. ümmet, Far. gürüh) Erdingiz ümmetning yaşsısı kim çıkarıldı
kişilerge buyursız eğgüllük birle taqı yığarsız körksüz işdin taqı
bitersiz Tengriğa. [118b]/5=A:110

ümmetning yaşsısı: Ümmetin hayırlısı.

Erdingiz ümmetning yaşsısı kim çıkarıldı ki-
şilerge buyursız [119a1] eğgüllük birle taqı
yığarsız körksüz işdin taqı bitersiz (2) Tengriğa.
[118b]/5=A:110

ümmi (Ar.):

Okuma yazma öğrenmemiş, ümmi.

(Ar. ümmiyy, Far. nā-nevisende) Ol mung birle kim anlar aydılar;
yoq bizing üze ümmiler içinde yol. [110a]/1=A:75

ün:

Ses.

Taqı ol kimerseler tangsuq şıfatı kim kâfir boldılar ol kimersening
tangsuq şıfatı mengizlig turur ün qılur ol nersege kim işitmes me-
ger ündemekni taqı qıqurmaqñı. [45a]/2=B:171

ün qıl-: Seslenmek, çağırmaq.

(Ar. , Far.) Taqı ol kimerseler tangsuq şıfatı kim
kâfir boldılar ol kimersening tangsuq şıfatı men-
gizlig turur ün qılur ol nersege kim işitmes meger
ündemekni taqı qıqurmaqñı. [45a]/2=B:171

ün qılın-:

Seslenilmek.

(Ar. ihlāl m., Far. āvāz ber dāšte šoden) Haqıkat
üze haram qıldı sizing üze ölüge anı taqı qannı
taqı tonguz itini taqı ol nerseni kim ün qılındı
anung birle Tengridin önginge. [45b]/2=B:173

ün kötürmek:

Yüksek sesle, açıqça, alenen söyleme, dile ge-
tirme.

ün kötürül:-

(Ar. cehr, Far. âvâz ber dâšten) Sûwmez Tengri
ün kötürmekni körksüz birle, sözdin, meger ol
kimerse kim küç kılındı. [194a]/2=N:148

Seslenmek, yüksek sesle söylemek.

(Ar. ihlâl m., Far. âvâz ber dâşte şoden) Aygıl;
bulmaz men ol nerse içinde kim vahy kılındı
menim tapa, harâm kılınmış yigen üze kim yi-
yür anı, meger kim bolsa ölügse, yâ tökülmüş
kan, yâ tonguz eti, haqikat üze ol <arısız> yâ
buyrukdın çıkmak, <ün> kötürüldi Tengridin ön-
ginge anung birle. [238b]/5=E:145

ünde:- 1. Çağırmak, ünnemek.

(Ar. du'â', Far. h'ânden) Andın song kılğıl tegme bir dağ üze
anlardın pâreni andın song ündegil anlarını kelgeyler sanga iwsse.
[81a]/4=B:260

ündegen:

Çağıran, davet eden.

(Ar. münâdî, Far. h'ârende) İdimiz biz işittük ün-
degeni kim ya'nî kıkırganı kim ündeyür ya'nî
kıkırar bitmekge kim, biting İdingizge; tağı bit-
tük. İdimiz, yarlıgağıl bizge yazuklarımızı tağı
kitergil bizdin yawuzluklarımızı tağı öldürgül
bizni eşgüler birle. [141a]/5=A:193

Seslenme, çağırma.

ündemek:

(Ar. du'â', Far. h'ânden) Tağı ol kimersele
tangsuğ şıfatı kim kâfir boldılar ol kimersele
tangsuğ şıfatı mengizlig turur ün kılur ol nersege
kim işitmes meger ündemekni tağı kıkurmaknı.
[45a]/2=B:171

2. Davet etmek, çağırma.

(Ar. du'â', Far. h'ânden) Anlar ündeyürler ot tapa tağı Tengri ündeyür
uçmakça tağı yarlıkamakğa âsân kılmağı birle. [63b]/5=B:221
(Ar. du'â', Far. h'ânden) Tağı ol vaqtın kim sorsa sanga kullarım
mindin men yakın men icâbet kılur men du'â kılğanıng du'âsını
kaçan kim ündese mini. [50a]/5=B:186

3. Tapmak, tapınmak, ibadet etmek.

(Ar. du'â', Far. h'ânden) Ündemesler andın bisre, meger tişilerni
tağı ündemesler meger boynağı İblişni. [185a]/5=N:117

ündür:-

ün:-

ür:-

ürül:-

üst:

üstün

Sürmek, bitirmek, yetiştirmek, büyütme (bitki).

(Ar. inbât, Far. rüyâniden) *Anlarning şıfatı kim hârc kıllurlar mällarını Tengri yolında ol ewünnüñ şıfatı mengizlig kim ündürdi yitti buğday başını tegme bir buğday bışı içinde yüz ewün bar.* [81b]/2=B:261

(Ar. inbât, Far. rüyâniden) *Tağı kabül kıldı anı İdisi kabül birle körklüg tağı ündürdi anı körklüg ünme.* [100b]/3=A:37

(Ar. inbât, Far. rüyâniden) *ilegil bizing üçün İdingdin, çıkarsun bizge nersedin ündürür yer.* [14a]/5=B:61

Bitmek, yetişmek.

üngen ot: Biten ot, yetişen ot.

Tağı çıkarduk aning birle tegme bir nersening üngen otını. [223b]/2=E:99

ünmek: Yetiştirme, büyütme.

(Ar. nebât, Far. rüyâniden) *ağı kabül kıldı anı İdisi kabül birle körklüg tağı ündürdi anı körklüg ünme.* [100b]/3=A:37

Üflemek.

(Ar. nefh, Far. der demiden) *Hâkıkat üze men endäze kıllur men sizge balçıkdın kuş şüreti mengizlig ürermin aning içinge bolur kuş Tengri buyruğı birle.* [103b]/4=A:49

Üflenmek.

(Ar. nefh m., Far. der demide şoden) *Tağı anga oq erkliglik, ol kün kim ürülür kıyâmet borgusı içinde.* [239a]/4=E:73

Üst.

(Ar. fevķ, Far. zeber) *Tağı ol vaktın kim alduķ 'ahdingizni tağı kötürduķ üstüñüzde Tūr'ını.* [15b]/2=B:63

Fazla, çok, üstün, öte, başka, üst, üst taraf.

(Ar. fevķ, Far. zeber) *Vaşıyyet kıllur sizge Tengri oğlanlaringız içinde; erkeķge, iki tişining ülüşü mengizlig eger bolsalar tişiler ikidin üstün, anlarğa koğğan nersening iki ülüşü.* [147a]/4=N:11

(Ar. fevķ, Far. zeber) *Hâkıkat üze Tengri uftanmas kim ursa meşel singekni ya' nı uftanıp qoymaz singek birle meşel urmaķnı, tağı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26

(Ar. fevķ, Far. zeber) Taķı eger ĥaķıķat űze anlar ķopķarsalar Tevrātı taķı İncilni, taķı ol nerseni kim indürűldi anlarning tapa anlarning İķisindin; yigeyler erdi űstűnlerindin taķı aķaķları astındın. [199a]/4=M:66

(Ar. fevķ, Far. zeber) Ol vaķtın kim aydı Tengri; ey 'isā, men űkel alģanın men taķı kűtűrgening men benim tapa taķı anģ ķılģanın men anlardın kim taķı kűf ketűrseler taķı anlarning ķılģuķısı men uydılar sanga anlarning űstűninde kim kűf ketűrseler ķıyāmet ķűninge tegrű. [105a]/5=A:55

űstűvār (Far.): Hikmetli, gűvenilir.

űstűvār işlig: Hikmet sahibi, hakim (Allah:EH).

(Ar. el-ĥakim, Far. űstűvār ķārī) ĥaķıķāt űze sen sen bilgen, űstűvār işlig. [7a]/2=B:32

űsele-: Eşelemek.

(Ar. baĥş, Far. ķāviden) İdű Tengri ķarģanı; űseleyűr yer içinde, ķűrsetsűn űçűn anga, neteg űrter uyasının 'avretini. [211a]/5=M:31

űyűr-: Seçmek.

(Ar. ictibā', Far. ber gűziden) Velī Tengri űyűrer yalawaĥlarındın ķimni tilese. [137b]/1=A:179

űze: 1. İçin.

(Ar. , Far.) ĥaķıķat űze inek oĥşaş boldı ya 'nī űrtűĝlűĝ boldı bi-zing űze. [17b]/1=B:70

2. -a/-e karşı.

(Ar. 'alā, Far. ber) Neme şabr ķılģan turur anlar ot űze. [46a]/5=B:175

3. űstűne.

(Ar. 'alā, Far. ber) Anlarning űze yazuķ birle taķı űlűm ķılmaķ birle. [269a]/1=B:85

4. űst, űzeri, -a/-e hakkında, -da/-de arasında.

Taķı ol vaķtın kim ya 'nī zıķr ķılģıl ya 'nī aydı; sening İķding feriş-telerge ĥaķıķat űze men ķılģan men yerde ĥalīfe. [6a]/5=B:30

űzűm: űzűm.

(Ar. 'ineb, Far. engűr) Dűst tutar mu sizde biringiz kim bolsa anga bűstān ĥűrmā yıĝaĥlarındın taķı űzűmlerindin aķar astındın arıķlar anga anıng içinde mīvelerning ķamuĝındın bar. [83b]/3=B:266

V

vācib (Ar.): Gerekli, lazım.

vācib bol-: Gerektirmek, vacip olmak.

(Ar. vukū⁶, Far. be-dürüstü üftāden) Taķı kim kim çıķsa ewindin, hicret kılıķlı bolup Tengri tapa taķı yalawaķı tapa; andın songra tegse anga ölüm, tūsti, ya⁶ nī vācib boldı yanutı Tengri üze. [180a]/2=N:100

vācib bolğan: Vacip olan.

(Ar. ḥaķķ, Far. vācib şoden) Taķı mūt⁶ a biring kingliklig üze aning endāzesi taķı darlıķlıķ üze aning endāzesi mūt⁶ a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taķı taķı körklüglük kılğanlarğa. [71a]/2=B:236

vācib bolmaķ: Vacip olma.

(Ar. ḥaķķ, Far. vācib şoden) Taķı talāķ birilmiş ti-şilerge mūt⁶ a birmek eđgülük birle vācib bolmaķ saķnuķlar üze. [72b]/3=B:241

vaḥy (Ar.): Vahiy.

(Ar. vaḥy, Far. vaḥy) Biz vaḥy kılduķ sening tapa neteg kim vaḥy kılduķ Nūḥ tapa taķı peygāمبرlerğa andın songra. [262b]/2=N:163

vaḥy kıl-: Vahyetmek, vahiy göndermek.

(Ar. iḥā⁷, Far. vaḥy firistāden) Biz vaḥy kılduķ sening tapa neteg kim vaḥy kılduķ (3) Nūḥ tapa taķı peygāمبرlerğa andın songra. [262b]/2=N:163

vaḥy kılın-: Vahyedilmek.

(Ar. iḥā⁷ m., Far. vaḥy firistāde şoden) Taķı kim küç kılğanraķ ol kimersedin kim çattı Tengri üze yalgānnı yā aydı; vaḥy kılındı benim tapa. [245a]/3=E:93

vaķt (Ar.): Vakıt, zaman.

Taķı ol vaķtın kim ya⁶ nī zıkr kılıl ya⁶ nī aydı; sening içing feriş-telerge ḥaķıķat üze men kılğan men yerde ḥalife. [6a]/4=B:30
vaķtı belgülig kılınmış: Vadesi belli, vadesi yazılmış.

(Ar. mu'accel, Far. zamān dāde) *Taķı bolmadi
tenge kim olse, meger Tengri buyruķı birle, bi-
timek, vaķtı belgūtūg kılınmıř. [127a]/5=A:145*

va'de (Ar.): Söz verme, bir iş için önceden belirtilen zaman.
(Ar. mi'ād, Far. nūvid) *Ĥaķıķāt ūze Tengri ĥilāf kılmas va'de.
[93a]/2=A:9*

va'de kıl-: Söz vermek.
(Ar. muvā'adet, Far. nūvid dāden) *İdimiz, taķı
birgil bizge anı kim va'de kılding bizge yala-
waçlaring ūze. [141b]/3=A:194*
(Ar. va'd, Far. nūvid dāden) *Taķı Tengri va'de
kılur sizge yarlıķamaķnı andın artuķluķnı.
[84b]/3=B:268*

va'de kılın: Söz verilme, vādedilmek.
(Ar. va'd m., Far. bīm kerde řoden) *Ĥaķıķāt ūze
ol nerse kim va'de kılınur siz, kelgen taķı ermes-
siz 'āciz kılğanlar. [234a]/2=E:134*

va'de kılış-: Sözleşmek.
(Ar. muvā'adet, Far. nūvid dāden) *Taķı vaķtın
kim va'de kılıřtuķ Mūsā birle kırķ tūnni.
[11a]/5=B:51*

vaşiiyyet (Ar.): Vasiyet.

(Ar. vaşiiyyet, Far. enderz) *Eger bolsa anlarģa oĥlan, sizge tōrtde
bir, andın kim tuttlar; vaşiiyyetdin songra kim vaşiiyyet kılurlar
aning birle, yā borç. [148a]/5=N:12*

vaşiiyyet kıl-: Vasiyet etmek.

(Ar. iřā', Far. enderz kerdn) *Eger bolsa anlarģa
oĥlan, sizge tōrtde bir, andın kim tuttlar; vaşiiyyetdin
songra kim vaşiiyyet kılurlar aning birle, yā borç.
[148b]/1=N:12*

vaşiiyyet kılın: Vasiyet etmek.

(Ar. iřā', Far. enderz kerdn) *Taķı vaşiiyyet kıldı
aning birle İbrāhim oĥullarına taķı Ya'ķūb;
ey oĥullarım, ĥaķıķāt ūze Tengri ūđürdi sizge
Mūsūlmānlıķnı ōlmengiz meger taķı ol ĥālede
kim siz boyun sügenlersiz. [33a]/4=B:132*

vaşiiyyet kılmaķ: Vasiyet etme.

(Ar. vaşiyyet, Far. enderz kerden) Vaşiyyet
kılmağ küftleringe nafaka birmek yılğa tegrü
çıkarmamağ. [72a]/3=B:240

ve (Ar.):

Ve.

(Ar. ve, Far. ve) Vê tağı qarıştur mang Tengri indürgenni, özün-
güzdin bitigengiz birle. [9b]/1=B:42

vefâ (Ar.):

Sadakat, vefa.

vefâ kılğan:

Vefa, sadakat.

Tağı vefâ kılğanlar 'ahdleringe qayu vaqtın kim
'ahd kılışsalar. [47a]/4=B:177

vefâ kıl-:

Vefa göstermek, yerine getirmek.

(Ar. ifâ', Far. vefâ kerden) Ey anlar kim bittiler,
vefâ kılınğ 'ahdlerge. [267b]/4=M:1

vekil (Ar.):

Nezaret eden, bakan, gözetin.

vekil kıl-:

Vekil yapmak, vekil tayin etmek.

(Ar. tevkil, Far. ber gümâşten) Tağı küfr ketürse
munga bu erenler, vekil kılduğ anga erenlerni er-
mezler anga küfr ketürgenler. [243b]/1=E:89

vekil kılın-:

Vekil atanmak, vekil olarak tayin edilmek.

(Ar. , Far.) Arturdi anlarğa imânı, tağı aydılar;
tap bizge Tengri tağı neme yahşı vekil kılınmış
ya' nî saqçı. [136a]/2=A:173

vekil kılınmış: Nezaret eden, gözetip kollayan (Allah; EH).

(Ar. el-vekil, Far. nigâh-bân) Arturdi anlarğa imânı,
tağı aydılar; tap bizge Tengri tağı neme yahşı vekil
kılınmış ya' nî saqçı. [136a]/2=A:173

vekillik:

Vekillik.

(Ar. vekil, Far. kârsâz) Yüz ewürgül anlardın tağı tevekkül kılğıl
Tengri üze, tağı tap Tengri vekillikge. [172b]/4=N:81

velî (Far.):

Fakat, ama, velakin.

(Ar. ve lâkin, Far. cüz) Velî eçgülik ol kimerse kim tağı Tengriğa
tağı kıyâmet küninge tağı ferîştelerge tağı peygamberlerğa tağı
birdi mâlnı süwmeki üze yoqluğ eyeleringe tağı yetimlerge tağı
dervişlerge tağı yol oğlınğa ya' nî misâfirge tağı qolğuçılarga tağı
mükâteblerğa. [46b]/4=B:177

(Ar. ve lâkin, Far. cüz) Velî Tengri fazil eyesi turur 'âlemler üze.
[76b]/3=B:251

yā (Ar.) (I) :

Ey.

(Ar. yā, Far. ey) *Taḳı ol vaktın kim aydıngız, yā Mūsā, bitmegey miz sanga ançağa teg kim körse miz Tengrini aşkāri.* [12a]/5=B:55

yā (Far.) (II):

Ya, veya, yada.

(Ar. ev, Far. yā) *Kim kim bolsa sizdin sökel aning birle ağırığ başında yuluğ rüzedin yā şadaḳadın yā qurbān kılmaḳdın.* [54a]/5=B:196

(Ar. ev, Far. yā) *Taḳı aydı; anlar kim bilmesler; sözlese erdi bizge Tengri yā kelse erdi bizge nişān.* [29a]/4=B:118
Yā def^o kıling aydılar eger bilse erdük toḳuşnı.

[134a]/4=A:167

yaban:

Kara parçası, yazı, toprak yerkürenin denzile kaplı olmayan kısımları.

(Ar. berr, Far. ḥeşk) *Ḥarām kılındı sizing üze yabanning awı mādām kim muḥrimlersiz.* [257a]/2=M:96

yād (Far.):

Yad, hatırlama.

(Ar. zıkr, Far. Yād kerden) *Yād zıkr kıling [10b1] ni^o metimni, ol kim eḍgülık kıldım sizing üze.* [10a]/5=B:47

yād kıl-:

Hatırlamak, anımsamak.

(Ar. zıkr, Far. yād kerden) *Ey Ya^o küb oğulları yād kılinglar ni^o metimni ol kim eḍgülık kıldım sizing üze.* [9a]/1=B:40

(Ar. zıkr, Far. yād kerden) *Taḳı yād kıling Tengrining ni^o metini sizing üze ol vaktın kim erdingiz düşmenler taḳı yaraşuḳ ke-yiştı köngülleringiz ara taḳı boldunguz ni^o meti birle uyalar.* [117a]/3=A:103

(Ar. zıkr, Far. yād kerden) *Taḳı yād kılgıl İdingni köp taḳı namāz kılgıl kiçede taḳı ertede.* [102a]/1=A:41

yād kılın-:

Anılmak, zikredilmek.

(Ar. Zıkr m., Far. yād kerde şoden) *Kim yād kılınsa aning içinde atı.* [28a]/3=B:115

(Ar. zıkr, Far. yād kerde āmeden) Ying ol nersedin kim yād kılındı Tengrining atı aning üze, eger ersengiz āyetleringe bitgenler. [228b]/5=E:118

yağag:

Yaya, piyade.

(Ar. rācil, Far. piyāde) Eger qorqsangiz siz yağagın yā münügeylep. [71b]/5=B:239

yağmur:

Yağmur.

(Ar. , Far.) Aning şıfatı ol katıg taş şıfatı mengizlig kim aning üze toprak taqı tegdi anga uluğ qatreliğ yağmur taqı qoğtı anı yaling. [82b]/4=B:264

yağşı:

1. Salih kimse.

(Ar. şālih, Far. nık) Taqı Zekerıyyā'nı taqı Yahyā'nı taqı 'isā'nı taqı İlyās'nı tegme biri yağşılardın. [242b]/2=E:85

2. Yararlı, iyi, faydalı, temiz.

(Ar. tayyib, Far. pāk) Taqı biring öksüzlerge mällarnı taqı tegşür meng asiğsıznu yağşı birle. [144a]/5=N:2

3. İyi, güzel, hoş.

(Ar. şālih, Far. nık) Haqıqat üze anlar kim bittiler tili birle; taqı anlar kim Cuhüd boldılar taqı Tersālar taqı dındin çıqğanlar; kim kim bitse Tengriğa, kıyāmet künge taqı işlese yağşı işni, anlarğa şevābları anlarning İdisi qatında. [15a]/5=B:62

yağşı iş işle:-

Faydalı işler yapmak.

Haqıqat üze anlar kim bittiler tili birle; taqı anlar kim Cuhüd boldılar taqı Tersālar taqı dındin çıqğanlar; kim kim bitse Tengriğa, kıyāmet künge taqı işlese yağşı işni, anlarğa şevābları anlarning İdisi qatında. [15a]/5=B:62

yağşı iş: İyi iş, güzel iş, hayır işi.

Taqı buyururlar eqğülük birle taqı yğarlar körksüz işdin taqı iwerler yağşı işler içinde. [120a]/4=A:114

yağşı işler içinde iw:- Hayır işlerinde acele etmek.

*Taķı buyururlar eçgülik birle taķı yıǵarlar
körksüz işdin taķı iwerler yaķşı işler
içinde. [120a]/4=A:114*

yaķşı tışı:

*Saliha kadın.
Yaķşı tışiler, pā' at kılǵanlar, (3) saķlaǵanlar
örtüǵlüǵni, ol nerse birle kim saķladı
Tengri. [157b]/2=N:34*

yaķsırak:

*Daha iyi, daha üstün.
(Ar. ĥayr, Far. bihter) Yaķsırak ol nersedin
kim cem' kılurlar. [131b]/5=A:156*

yaķsılıķ:

ıylilik.

*(Ar. ĥayr, Far. niki) Taķı bolsun bir öǵür ündeyürler
yaķsılıķ tapa taķı buyurur eçgülik taķı yıǵarlar körksüz
işdin. [117b]/3=A:104*

Yahyā:

Hız. Yahya peygamber.

*Kıkkırdı anı feriştelər taķı ol örü turgan namāz kılur mıǵrābdā;
ĥaķiķat üze Tengri müjde birür sanga Yahyā birle rāstlaǵan,
kelimeni Tengridin taķı uluǵ, tışilerge yawuzmaǵan taķı
peyǵāmbər eđǵılderdin. [101b]/1=A:39*

yaķın:

Yakın.

*(Ar. qarīb, Far. nezdik) Taķı ol vaķtın kim sorsa sanga kulların
mindin men yaķın men icābet kılur men du'ā kılǵanning
du'āsını qačan kim ündese mini. [50a]/4=B:186*

yaķın tiriǵlık:

Dünya hayatı.

*(Ar. ĥayāti'd-dünyā, Far. zindeǵāni-i in
cehān) Meger ĥ'ārluķ bu yaķın tiriǵlık
içinde. [269a]/5=B:85*

*(Ar. ĥayāti'd-dünyā, Far. zindeǵāni-i
in cehān) Taķı kişilerdin kimerseni bar
tangǵa ketürür sini bu yaķınraķ tiriǵlık
içinde. [57a]/5=B:204*

*yaķınraķ tiriǵlıkni āĥiret birle sat-/satǵın al-: Dünya ha-
yatını āhiret*

hayatına satmak, deǵışmek.

*Öldürüsün Tengri yolu içinde, anlar kim
satarlar, yā satǵın alurlar yaķınraķ tiriǵ-
lıkni āĥiret birle. [169b]/2=N:74*

yakınrağ:

1. Akraba.

(Ar. akrab, Far. nezdik-ter) Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim çoğtı ata ana tağı yakınrağlar tağı tişilerge ülüş ol nersedin kim çoğtı ata ana yakınrağlar, ol nersedin kim az boldı andın yâ üküş boldı ülüş farıza kılınmış. [146a]/3=N:7

2. Daha yakın, daha uygun, daha münasip.

(Ar. ednā', Far. nezdik-ter) Ol yakınrağ kim küç kılmasangız. [144b]/5=N:3
Uygay erdük sizge anlarını kâfirlikğa ol kün yakınrağ anlardın bitmekge. [134b]/1=A:167

yakın (Ar):

Kesin, kesin bilgi.

yakın bil-:

Kesin olarak inanmak.

(Ar. yakın, Far. bî-gümān şoden) Beyān kılduğ açuğ hüccetlerini, ol erenlerge kim yakın bilürler. [29b]/2=B:118

yakın bilgen:

Kesin bilen, kesin bilici.

(Ar. müsteykîn, Far. bî-gümān) Tağı anıng mengizlig körküzür miz İbrāhîmğa, köklerin mülkini tağı yerning, tağı bolsun üçün yakın bilgenlerdin. [239b]/4=E:75

yakınrağ:

En yakın, en makbul.

(Ar. evlā, Far. evlā-ter) Haqıqat üze halqlarning yaqukrağı İbrāhîm'ğa anlar kim uydılar anga tağı bu peygamber tağı anlar kim bittiler. [108a]/3=A:68

yalafaç:

Peygamber, elçi.

krş. yalawaç.

(Ar. resûl, Far. peygāmber) Eger ewrilsengiz, biling haqıqat üze yalafaçımız üze tegürmek açuğ. [255a]/4=M:92

(Ar. resûl, Far. peygāmber) Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefslernigiz uluğsındıgız bir ögürni yalğanğa nisbet kıldıgız. [270a]/3=B:87

yahşı tîşi:

*Taķı buyururlar eçgülik birle taķı yığarlar
körksüz işdin taķı iwerler yahşı işler
içinde. [120a]/4=A:114
Saliha kadın.*

yahşıraq:

*Yahşı tîşiler, pā' at kılğanlar, (3) saķlağanlar
örtüglügni, ol nerse birle kim saķladı
Tengri. [157b]/2=N:34
Daha iyi, daha üstün.
(Ar. hayr, Far. bihter) Yahşıraq ol nersedin
kim cem' kılurlar. [131b]/5=A:156*

yahşılık:

*İyilik.
(Ar. hayr, Far. nîkî) Taķı bolsun bir ögür ündeyürler
yahşılık tapa taķı buyurur eçgülik taķı yığarlar körksüz
işdin. [117b]/3=A:104*

Yahyâ:

Hz. Yahya peygamber.

*Kıkrıdı anı ferîşeler taķı ol örü turğan namâz kılur mihrâbda;
haķikat üze Tengri müjde birür sanga Yahyâ birle râstlağan,
kelimeni Tengridin taķı uluğ, tîşilerge yawuzmağan taķı
peygâmbere eğgülerdin. [101b]/1=A:39*

yakın:

Yakın.

*(Ar. qarīb, Far. nezdîk) Taķı ol vaķtın kim sorsa sanga kulların
mindin men yakın men icâbet kılur men du'â kılğanıñning
du'âsını kaçan kim ündese mini. [50a]/4=B:186*

yakın tiriglik:

Dünya hayatı.

*(Ar. hayâti'd-dünyâ, Far. zindegâni-i in
cehân) Meger h'ârluķ bu yakın tiriglik
içinde. [269a]/5=B:85*

*(Ar. hayâti'd-dünyâ, Far. zindegâni-i
in cehân) Taķı kişilerdin kimersenî bar
tangğa ketürür sini bu yakınraq tiriglik
içinde. [57a]/5=B:204*

*yakınraq tiriglikni âhiret birle sat-/satgın al-: Dünya ha-
yatını ahiret*

hayatına satmak, değışmek.

*Öldürüşsün Tengri yolu içinde, anlar kim
satarlar, yâ satgın alurlar yakınraq tirig-
likni âhiret birle. [169b]/2=N:74*

yakınrağ:

1. Akraba.

(Ar. akrab, Far. nezdik-ter) *Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim çoğtı ata ana tağı yakınrağlar tağı tişilerge ülüş ol nersedin kim çoğtı ata ana yakınrağlar, ol nersedin kim az boldı andın ya üküş boldı ülüş farıza kılınmış.* [146a]/3=N:7

2. Daha yakın, daha uygun, daha münasip.

(Ar. ednā', Far. nezdik-ter) *Ol yakınrağ kim küç kılmasangız.* [144b]/5=N:3

Uygay erdük sizge anlarını kâfirlikğa ol kün yakınrağ anlardın bitmekge. [134b]/1=A:167

yaqin (Ar):

Kesin, kesin bilgi.

yaqin bil-:

Kesin olarak inanmak.

(Ar. yaqin, Far. bi-gümān şoden) *Beyān kılduğ açuğ hüccetlerni, ol erenlerge kim yaqin bilürler.* [29b]/2=B:118

yaqin bilgen:

Kesin bilen, kesin bilici.

(Ar. müsteykin, Far. bi-gümān) *Tağı aning mengizlig körküzür miz İbrāhımğa, köklerdening mülkini tağı yerning, tağı bolsun üçün yaqin bilgenlerdin.* [239b]/4=E:75

yaqukrağ:

En yakın, en makbul.

(Ar. evlā, Far. evlā-ter) *Hakikat üze halklarıning yaqukrağı İbrāhım'ğa anlar kim uydılar anga tağı bu peygamber tağı anlar kim bittiler.* [108a]/3=A:68

yalafaç:

Peygamber, elçi.

krş. yalawaç.

(Ar. resül, Far. peygāmbir) *Eger ewrüsengiz, biling hakikat üze yalafaçımız üze tegürmek açuğ.* [255a]/4=M:92

(Ar. resül, Far. peygāmbir) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefsleringiz uluğsındingiz bir ögürni yalğanka nisbet kıldingiz.* [270a]/3=B:87

- yalawaç:** Peygamber. krş. yalafaç.
(Ar. resûl, Far. firistâde) Taķı yalawaç Ya' kub' oğlanları
tapa. [103b]/2=A:49
(Ar. resûl, Far. peygâmbër) Taķı birdük Mûsa'ka kitabını
taķı uydurduķ songda yalawaçlarını. [270a]/1=B:87
- yalğan:** Yalan.
yalğan çatmaq: Yalan uydurma, yalan çatma.
(Ar. iftirâ', Far. ber yafteni) Taķı tiwe-
ler, sıǵırlar, qoylar, keçiler, yâd kılmaslar
Tengrining atı anıng üze, yalğan çatmaq
anıng üze. [235b]/3=E:138
- yalğan işitgen:** Yalan işiten, yalan duyan, yalana ku-
lak veren.
Taķı anlardın kim Cuhûd boldılar, işitgen-
ler yalğanı, işitgenler öngün erenler üçün
kim kelmediler sanga. [214b]/3=M:41
- yalğan sözle:** Yalan söylemek.
Uymaslar, meger sizigge; taķı ermes an-
lar, meger taķdır kılurlar, yâ yalğan söz-
leyürler. [228b]/3=E:116
- yalğanķa nisbet kıl:** Yalanlamak, inkar etmek.
(Ar. tekzib, Far. durûğ-güy dâsten) Tegme
bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol
nerse birle kim süwmez nefsleringiz
uluǵsındıǵız bir öǵürni yalğanķa nis-
bet kıldıǵız. [270a]/5=B:87
- yalğançı:** Yalançı.
(Ar. kâzib, Far. durûğ-güy) Songra la'net kılışalım pes
kılalım Tengri la'netini yalğançılar üze. [106b]/3=A:61
- yalǵuz:** Yalnız, tek, tek başına.
(Ar. ferdin, Far. cudâ cudâ) Taķı keldingiz bizge yalǵuzlar
neteg kim yarattuķ sizni evvel keǵde. [245b]/5=E:94
- yalıng:** Yalın, çıplak.
(Ar. , Far.) Aning sıfatı ol katıǵ taş sıfatı mengizlig kim
anıng üze toprak taķı tegdi anga uluǵ қatreliǵ yağmur
taķı qoğtı anı yaling. [82b]/5=B:264

yaling қоғ: Çıplak bırakmak, yalın koymak.
Aning sıfatı ol qatıǵ taş sıfatı mengizlig kim aning üze topraq taǵı tegdi anga uhıǵ katreliǵ yaǵmur taǵı qoǵdı anı yaling. [82b]/5=B:264

yan:

Yön, taraf, cihet.
 (Ar. , Far.) *Ol taşlar mengizlig taǵı qatıǵraq qatıǵlıq yanındın.* [18a]/5=B:74
 (Ar. cünüb, Far. pehlü) *Anlar kim yād kılurlar Tengrinı öre turup taǵı oldurup taǵı yanları üze; taǵı endişe kılurlar köklerinıng yaratmaqı içinde taǵı yerning.* [140b]/5=A:191
yandaki qoldaş: Yakın arkadaş, yol arkadaşı.

(Ar. şahibi bi'l-cenb, Far. yār-i sefer) *Taǵı ata anaǵa edǵülük, taǵı kayashlıq eyeleringe taǵı öksüzlerge taǵı dervişlerge taǵı yawuqluq eyesi qongşıǵa taǵı yıraǵ qongşıǵa taǵı yandaki qoldaşka taǵı yol eringe taǵı ol nersege kim erklig boldı saǵ eligleringiz.* [158b]/3=N:36

yan-:

Dönmek, geri dönmek, yönelmek.

yanǵu yer:

1. Yatılacak yer.

(Ar. maşır, Far. bāz gešt) *Sıǵınılacak yer. Taǵı aning sıǵınıǵu yeri tamuǵ taǵı neme yawuz yanǵu yer, yapulǵu yer.* [133a]/3=A:162

2. Varış yeri, dönüş yeri.

(Ar. maşır, Far. cāy-i bāz gešt) *Anlar, sıǵınıǵu yerleri tamuǵ taǵı yawuz boldı yanǵu yer.* [179a]/5=N:97

yana-:

Bir kimseyi başkasının himayesine vermek.

Taǵı yanadı anı Zekeriyyā'ǵa. [100b]/4=A:37

yandak:

Yandak bitkisi.

yandak şekeri: Kudret helvası.

(Ar. menn, Far. terengübin)
Taķı indürdük sizing üze
yandaķ şekerin, taķı buldur-
cını. [12b]/4=B:57

yangur-: Yandırmak, tutuşturmak.
(Ar. ikād, Far. efrühten) Tegme bir kez kim yangurdırlar
otı, toķuşǵa; (3) söndürdi anı Tengri. [198b]/2=M:64

yangıl-: Yanılmak.
(Ar. ḥaṭā, Far. ḥaṭā) Taķı bolmadı bitgege kim öldürse
bitgenni, meger yangılıp. [176b]/3=N:92

yanut: Karşılık, bedel.
(Ar. cezā', Far. pādās) Taķı kim öldürse mü'minni uğrayu,
yanutı tamuǵ caviǵāne aning içinde. [177b]/1=N:93
(Ar. ecr, Far. müzd) Kim kim özin teslim kılsa Tengriǵa,
taķı isparlasa, taķı ol eǵgülık kılǵan anga yanutı lǵisi
ķatında. [27a]/5=B:112

(Ar. ecr, Far. müzd) Taķı birdiler zekātnı anlarǵa anlar-
ning yanutı lǵilerin lǵisi ķatında. [87b]/5=B:277

yanut bir-: Mükafatlandırmak, ödüllendirmek.
Taķı yanut birgey Tengri şıkr kılǵanlarǵa.
[127a]/3=A:144

Ya'ķüb (Ar.): Hz. Yakup peygamber.
Taķı vaşiyet kıldı aning birle İbrāhim oǵullarına taķı
Ya'ķüb; ey oǵullarım, ḥaķıķat üze Tengri üǵdirdi sizge
Müsölmānıķı ümengeniz meger taķı ol ḥālide kim siz bo-
yun sügenlersiz. [33a]/5=B:132

Ya'ķüb oǵlanları: İsrailoǵulları. krş. Ya'ķüb
oǵulları.

(Ar. Benī İsrā'ıl, Far. Puserān-i
Ya'ķüb) Taķı yalawaç Ya'ķüb
oǵlanları tapa. [103b]/2=A:49
(Ar. Benī İsrā'ıl, Far. Puserān-i
Ya'ķüb) Ta'āmnung kamuǵı erdi
ḥelāl Ya'ķüb oǵlanlarına meger
ol nerse kim ḥarām Ya'ķüb özi
üze mundın aşnu kim indürölse
Tevrāt. [114b]/4=A:93

Ya'küb oğulları: İsrailoğulları.

krş. Ya'küb
oğulları.

(Ar. Beni İsrâ'il, Far. Puserân-i
Ya'küb) Ey Ya'küb oğulları
yâd kılinglar ni' metimni ol
kim eğgölük kıldım sizing üze.
[9a]/1=B:40

ya'nî (Ar.):

Yani.

Aydılar; bu ol kim rûzi birildük aşnudin taķı kelindiler
ya'nî körüldiler aning birle oħşaşgan. [4b]/3=B:25

yapul-:

Yapılmak, inşa edilmek.

yapulğu yer:

Sıgınılacak yer.

Taķı aning sıgıngu yeri tamuğ
taķı neme yawwuz yangu yer,
yapulğu yer. [133a]/3=A:162

yapuş-:

Sanılmak.

(Ar. i' tişām, Far. çeng der zeden) Ammā anlar kim bitti-
ler Tengriğa yapuşılar anga kiwürgey anlarını raħmetge
andın taķı artuķsı eğgölükge. [266b]/2=N:175

(Ar. i' tişām, Far. çeng der zeden) Taķı kim kim yapuşsa
Tengriğa köndürülürdi köni yolğa. [116b]/4=A:101

yar-:

Yarmak, parçalamak.

yargan:

Yaran, parçalayan.

(Ar. fâlik, Far. şikāfende) Hāķıķat
üze Tengri ewnünning yarganı
taķı ħurmā çekürdeķining.
[246b]/1=E:95

yarağ:

Güç, imkân, iktidar, gücü yetme, muktedir olma.

yarağı yet-:

Gücü yetmek.

(Ar. istiṭā' at, Far. tevānisten
ya'nî...) Taķı Tengriğa ķişı-
ler üze ewnüng ħac kılmāķı ol

yarağı yetmes kim:

kimerse kim yarağı yetse anıg
tapa yolğa. [115b]/4=A:97

Gücü yetmez kimse, düşkün.
Eger bolsa ol kim anıg üze
hak bar, yüngül uşluğ yâ za' if
yâ yarağı yetmes kim (3) aytu
birse ol aytu birsün erklığ tüz-
lük birle. [89b]/2=B:282

yarağı yetmişinçe:

Güc ve imkan dahilinde.
Taķı tekliif kılınmas ten meger yarağı
yetmişinçe. [68b]/5=B:233

yarağları yet-:

Güçleri yetmek.

(Ar. istiṭā' at, Far. tevānisten)
Yarağları yetmes yürimekge
yerde. [86a]/2=B:273

yarağlıg:

Güç sahibi, muktedir. (Allah; Kadir).

(Ar. qadīr, Far. tevānā) Hāķīkat üze sen yarağlıg.
[98a]/1=A:26

(Ar. qadīr, Far. tevānā) Hāķīkat üze Tengri kamuğ nerse
üze yarağlıg. [134a]/1=A:165

yarağlıg bol-:

Gücü yetmek, yapabilmek.

(Ar. qadārat, Far. tevānā şo-
den) [212b]/3=M:34 Meger
anlar kim tevbe kıldılar, mun-
dın aşnu kim kim yarağlıg bol-
sangız anlar üze.

yaraşuq:

Yakın, bağı.

yaraşuq keyiş-:

Bağlamak, yakınlaştırmak, birleştir-
mek.

Tengrining ni' metini sizing üze
ol vaqtın kim erdingiz düşmenler
taķı yaraşuq keyişti köngüllerin-
giz ara taķı boldunguz ni' meti
birle uyalar. [117a]/4=A:103

yarat-:

Yaratmak.

(Ar. halk, Far. âferiden) Aydı; anıng mengizlig yaratır neni kim tilese. [103a]/5=A:47

(Ar. halk, Far. âferiden) Ol turur kim yarattı sizing için ol nerse kim yerde turur kamuğı. [6a]/2=B:29

yaratğan:

Yaratan, yaratıcı.

(Ar. bür, Far. âferidgär) Ey karmum, haqıkat üze sizler küç kıldıngız özleringizge tutunmağınız birle buzağumı, kayting yaratğaningız tapa. [12a]/2=B:54

yaratmaq:

Yaratma, yaratılma.

(Ar. halk, Far. âferiden) Haqıkat üze köklerning tağı yerni, yaratmağı içinde tağı tün kün biri biri songınça yürütmeki içinde, tağı ol kimi kim yürü turur tengiz içinde ol nerse birle kim asıg kılar kisilerge. [42b]/2=B:164

(Ar. halk, Far. âferiniş) Köklerning yaratmağı içinde tağı yerning tağı tün künnüng biri biri songınça yürümeki içinde, kün nişānlar bar ‘aqlar eyeler eyeleringe. [140b]/3=A:190

yaratıl-:

Yaratılmak.

yaratılmış:

İnsan, beşer.

(Ar. beşer, Far. merād) Bol-madı yaratılmışğa birse anga Tengri kitabını tağı hikmetni tağı peygāmberliğini aysa kişilerge; “bolung qullar manga Tengridin bisre tağı ançası bar; “bolung İdige nisbetligler mung birle kim öğretür erdingiz kitabını tağı munung birle kim okıyur erdingiz.” [111a]/2=A:79

yarım:

Yardım.

(Ar. nişf, Far. nîme) Taķı eger bolsa bir, anga yarım.

[147b]/1=N:11

yārī (Far.):

Yardım.

(Ar. naşr, Far. yārī) Kačan Tengrining yārisi.

[60b]/2=B:214

yārī bir-:

Zafer vermek.

(Ar. naşr, Far. yārī dāden) Taķı ol vaķtın kim çıķtılar Cālūt'ka taķı çeriglerine aydılar; İdimiz koyķul bizing üze şabrını taķı ķolandurgul adaķlarımızı taķı yārī birgil bizge kâfir enleren üze. [76a]/4=B:250

Yardım eden, yardım veren.

(Ar. nâşir, Far. yāriger) Taķı yoķ anlarģa yārī birgenlerdin.

[96b]/5=A:22

Yardım veren, destekçi, yar-

yārī birgen:

yārī birgen:
dım eden.

(Ar. naşr, Far. yārī) Taķı yoķ anlarģa yārī birgenlerdin.

[105b]/4=A:56

yārī birgenlerning yaķşıraqı: Yardım verenlerin en ha-yırlısı, en iyisi

(Allah).

(Ar. hayru'n-nâşir, Far. terin yārī dehengār) Taķı ol yārī birgenlerning yaķşıraqı. [128b]/3=A:149

Yardımlaşmak.

yārī biriş-:

(Ar. te'āvun, Far. yārī dehen-den) Kim zūlm kılsangız taķı yārī birişing eğgülıkge taķı saķnuķlukģa. [268b]/4=M:2

Yardım istemek.

yārī tile-:

(Ar. istı'ānet, Far. yārī h'āsten) Taķı yārī üleng şabr birle yā rüze birle, namāz birle. [10a]/2=B:45

yārīçi:

Yardımcı.

(Ar. naşir, Far. yārīger) Taķı yok sizge Tengridin bisre erkligdin taķı yārīçidin. [25b]/4=B:107

yarlığa-:

Bağışlamak, affetmek.

krş. yarlıқа-

(Ar. ğufrān, Far. āmurziden) İdimiz biz işittük ündegeni kim ya'ni kıķırġanı kim ündeyür ya'ni kıķrar bitmekge kim, biting İdingizge; taķı bittük. İdimiz, yarlıġaġıl bizge yazuķlarımıznı taķı kiterġil bizdin yawuzluķlarımıznı taķı öldürgül bizni edgüler birle. [141b]/1=A:193

yarlıқа-:

Bağışlamak, affetmek.

k r ş .

yarlığa-:

(Ar. ğufrān, Far. āmurziden) Taķı ayting yazuķ kısmek yarlıġaġay miz sizge yazuķlaringızın. [13a]/4=B:58

yarlıķamaķ:

Bağışlama, af, maġfired.

(Ar. maġfired, Far. āmurziş)

Taķı Tengri va'de kılar sizge yarlıķamaķnı andın artuķluķnı.

[84b]/3=B:268

(Ar. maġfired, Far. āmurziş)

Taķı aydılar; işittük taķı boyun südük yarlıķamaķıng İdimiz, taķı sening tapa oķ kaytmaķ.

[90a]/3=B:285

(Ar. maġfired, Far. āmurziş)

Anlar anlar kim satġın aldılar azġunluķnı könilik birle taķı kınnı yarlıķamaķ birle. [46a]/5=B:175

(Ar. maġfired, Far. āmurziş)

Anlar ündeyürler ot tapa taķı Tengri ündeyür uķmaķķa taķı yarlıķamaķķa āsān kılmaķı birle.

[63b]/5=B:221

Taķı eger öldürülsengiz Tengri yolı içinde yā ölsengiz yarlıķamaķ Tengridin rahmet. [131b]/4=A:157

Taķı iwing yarlıķamaķ tapa İdingizdin taķı uķmaķķa aning ini kökler taķı yer anuķ kıldı saķınganlarġa.

[124b]/2=A:133

yarlıkayu:

Af, bağışlanma.

Keçürgül anlardın taqı yarlıkayu tilegil anlarning üçün taqı kengeşgil anlar birle iş içinde. [132a]/3=A:159

yarlıkayu tile-: Allah'tan bağışlanma dilemek.

(Ar. istiğfâr, Far. âmurziş h'âsten)

*Keçürgül anlardın taqı yarlıkayu tilegil anlarning üçün taqı kengeşgil anlar birle iş içinde.**[132a]/3=A:159*

yarlıkayu tile-: Af dilemek, bağışlanma dilemek.

yarlıkayu tilegenler:

Bağışlanma, af dileyenler.

(Ar. mustağfirin, Far. âmurziş h'âhendegân)

*Şabr kılğanlar taqı râst ayğanlar taqı fâ'at kılğanlar taqı nafaka kılğanlar taqı yarlıkayu tilegenler seherlerde.**[95a]/5=A:17*

yaru-:

Yarmak, açmak.

yaruğan:

Yaran, yarıp açan.

(Ar. fâlik, Far. şikâfende) *Tangning yaruğanı taqı tününg kılğanı qarâr kılğu; taqı künni taqı aynı, saqış kılmak.* [246b]/4=E:96

yaruq:

Nur, ışık.

(Ar. münir, Far. rüşen) *Keldiler açuq hüccetler birle taqı kitâblar birle taqı yaruq kitâb birle.* [139a]/3=A:184

yaruq kitâb:

Nurlu kitap, aydınlatıcı kitap.

(Ar. kitâbi'l-münir, Far. nâme-i rüşen) *Keldiler açuq hüccetler birle taqı kitâblar birle taqı yaruq kitâb birle.* [139a]/3=A:184

yaruqluq:

Aydınlık.

(Ar. nūr, Far. rüşenâyî) *Tengri anlarning dōstu kim bit-tiler, çıkarur anları qarangkuluqlardı yaruqluq tapa.* [79a]/1=B:257(Ar. nūr, Far. rüşenâyî) *Hakikat üze biz indürdük Tevrâtnı aning içinde, köni yol taqı yaruqluq.* [216a]/3=M:44

yasmuk:

Mercimek.

(Ar. 'adese, Far.) Yaşındın tağı hıyırındın, tağı buğdayındın
tağı yasmukındın tağı soğanındın. [14b]/1=B:61

yaş (I):

1. Sebze.

(Ar. bakliyat, Far. terre) Yaşındın tağı hıyırındın, tağı buğdayındın
tağı yasmukındın tağı soğanındın. [14b]/1=B:61

2. Yeşillik, yeşil ve taze bitki.

(Ar. hazır, Far. sebz) Tağı çıkarduk andın yaşnı, çıkarur
miz andın ewünni, müngeşgen, tağı hurmā yıgaçındın,
çiçekindin salkūmlar, yaqın; tağı büstānlar üzümle-
rin, tağı zeytūnnı tağı enārnı, oḥşaş tağı oḥşamağan.
[223b]/3=E:99

yaş(II):

Yaş, göz yaşı.

(Ar. dem', Far. ab-ı çeşm) Tağı ol vaqtın kim işittiler in-
dürüldi yalawaç tapa, körersin közlerini, tökilür yaşdın,
ol nersedin kim bildiler ḥaḳdın. [204a]/5=M:83

yaşın:

Yıldırım.

(Ar. şā' ikat, Far. bang-i 'azāb) Tağı tuttu anlarını yaşın,
küç kılmakları birle. [195b]/2=N:153(Ar. şā' ikat, Far. bang-i saht-i 'azāb) Tağı tuttu sizni ya-
şın tağı sizni baḳarsız. [12b]/1=B:55

yaşın tut-:

Yıldırım çarpmak.

Tağı tuttu sizni yaşın tağı sizni
baḳarsız. [12b]/1=B:55

yaşlıg:

Yaşında, yaşlı.

Orta yaşlıg anıng arasında kıling kim buyrulursuz.

[17a]/1=B:68

yaşru:

Gizli, gizli yapılan iş, cinsel ilişki.

(Ar. sırr, Far. cimā') Ya'nı ançası bar va'de kılmangız
siz yaşru ya'nı cimā'nı meger kim aysangız söz körk-
lüg. [70a]/4=B:235

yaşru döst:

Gizli dost, gayrı meşru ilişki

kurulan kişi.

Tağı biring anlarğa

kābınlerini, körkülüğ birle;

yaşru döst tutun-:
ilişki kurmak.

saķnuķluk ĥâlde, taķı yaşru
döst tutunmağanlık ĥâlde.
[154b]/5=N:25
Gizli dost edinmek, nikahsız

Taķı biring anlarğa kabınlerini,
korklughuk birle; saķnuķluk ĥâlde;
taķı yaşru döst tutunmağanlık
ĥâlde. [154b]/5=N:25

yaşru döst tutmağanlık ĥâlde: Gizli dost tutmamak
üzere.

Taķı āzād tişiler yā saķınuķlar bitgenlerdin taķı āzād tişi-
ler anlardın kim birildiler kitābnı, aşnunguzdın, ol vaktın
kim birsengiz kabınlerdin saķnuķluk kılı, zinā kılışmayın,
taķı yaşru döst tutmağanlık ĥâlde. [249a]/4=M:5

yat-:
yatğı yer:
Yatmak.
mezar, kabir.

1. Sonsuza dek yatılacak yer,

(Ar. mażāci', Far. cāy-i helāk)
Ayğıl; eger bolsangız iwlerin-
gizde, çıktılar anlar bitindi an-
lar üze ölüm yatğı yerleringe.
[130b]/4=A:154

2. Yatak, yatılacak yer.

(Ar. mażāci', Far. setr) Anlar
kim qorqarlar yazmaqlarındın,
ögütleng anlarını, taķı qoğung
anlarını, yatğı yerler içinde, taķı
urung anlarını. [157b]/5=N:34

yatğı yerler içinde qoğ-: Yatağı terketmek.

Anlar kim qorqarlar
yazmaqlarındın, ögütleng an-
larını, taķı qoğung anlarını,
yatğı yerler içinde, taķı urung
anlarını. [157b]/5=N:34

yawu:-

Yaklaşmak, yanaşmak.

(Ar. kurb, Far. nezdik şoden) *Taķı yawumang bu yıǵaķķa, bolǵaysız* [8a1] *kūķ kılǵanlardın.* [7b]/5=B:35**yawuķ:**

Yakın.

(Ar. qarīb, Far. nezdik) *Agāh bolǵul hāķīķat ūze Teng-ring yārisi yawuķ.* [60b]/2=B:214**yawuķ kılınmış:**

1. Allah'a yakın olan.

(Ar. muķarrab, Far. nezdik) *Ol waķtın kim aydı ferīşteler; ey Meryem, hāķīķat ūze Tengri mŭjde bī-rŭr sanga kelime bīrle andın anıng atı Mesīh, Meryem oǵlı 'īsā, şerīf dŭnyāda taķı ol cihānda, taķı yawuķ kılınmışlardın.* [103a]/2=A:45

2. Yaklaştırılmış, yakın edilmiş.

(Ar. muķarrab, Far. nezdik) *'Ār tutmaǵay 'īsā kim bolsa kıl Tengriǵa taķı ferīşter yawuķ kılınmış.* [265b]/2=N:172**yawuķraķ:**

1. Daha yakın.

(Ar. aķrab, Far. nezdik-ter) *Taķı kim 'afv kılsangız yawuķraķ saķnuķluķķa.* [71b]/2=B:237

2. Yakın akraba.

(Ar. aķrab, Far. nezdik-ter) *Ataķa anaķa taķı*

yawuḳraklarğa körk-
lülük birle tölenmek
bir saḳnuḳlar üze.
[48a]/5=B:180

yawuḳluḳ:

Yakınlık, akrabalık.

(Ar. rahm, Far. ḥ'îşî) *Taḳı saḳıning Tengridin, ol kim tıleşür-
süz aning birle; taḳı yawuḳluḳlar birle.* [144a]/3=N:1

yawuḳluḳ eyeleri:

Akrabalar, yakınlık
sahipleri.

(Ar. ul'ül-kurbā, Far.
ḥāvendān ḥ'îşî) *Taḳı ol
vaḳtın kim ḥāzır boldı
ülüş kılmaḳğa, yawuḳluḳ
eyeleri, öksüzler, taḳı
dervişler, rūzı biring
anlarğa andın taḳı ay-
dın anlarğa körklüg
söz.* [146b]/1=N:8

yawuḳluḳ eyesi ḳongşı: Yakın komşu.

(Ar. cārı zu'l-kurbā,
Far. hem sāye-i bā-
ḥ'îş) *Taḳı ata anağa
eḍgölük, taḳı ḳayaşlıḳ
eyeleringe taḳı öksüz-
lerge taḳı dervişlerge
taḳı yawuḳluḳ eyesi
ḳongşığa taḳı yırak
ḳongşığa taḳı yandāḳı
ḳoldaşka taḳı yol eringe
taḳı ol nersege kim erk-
lig boldı saḡ eliglerin-
giz.* [158b]/2=N:36

yawuz:

Kötü. Sığılacak yer.

(Ar. seyyi'et, Far. bed) *Taḳı aning sığınḡu yeri tamuḡ taḳı
neme yawuz yangı yer, yapulḡu yer.* [133a]/3=A:162

yawuz bol-:

Kötü olmak.

(Ar. , Far.) Anlardin bir ögür,
ota çalıg tağı üküş anlardin,
yawuz boldı anı kim kılurlar.
[199b]/1=M:66

Haqıkat üze ol erdi körksüz iş tağı
düşmen tutmaq, tağı yawuz boldı,
yol yanındın. [152b]/2=N:22

Fuğuş, çirkin ve kötü iş.

(Ar. fāhişet, Far. kār-ı zıst) Haqıkat
üze buyurur sizge yawuzluq birle
tağı yawuz iş tağı kim aysangız
Tengri üze ol nerseni kim bil-
messiz. [44b]/2=B:169

yawuz kıldaş: İblis, şeytan, kötü arkadaş.

Tağı kim bolsa İblis anga
kıldaş, neme yawuz kıldaş.
[159b]/1=N:38

Daha kötü.

(Ar. şerr, Far. bed-ter) Anlar
yawuzraq orun singlar yanın-
dın tağı azğınraq yolning tü-
zindin. [197a]/2=M:60

1. Kötü amel, günah. (Ar. seyyi'et, Far. bedi) Tağı örter
sizdın yawuzluqlarınızdınn tağı Tengri anı kim kılursuz
bilgen. [85b]/1=B:271

2. Kötülük.

(Ar. sü', Far. bedi) Tağı anı kim kıldı yawuzluğdınn
ärzülayur kim bolsa anıng arasında tağı anıng arasında
oruq yırağ. [99a]/2=A:30

Ewrüldiler ni' met birle Tengridin tağı artuq edğülük; tegmedi
anlarğa sıkamadı anlarını yawuzluq. [136a]/4=A:174

Haqıkat üze buyurur sizge yawuzluq birle tağı yawuz iş
tağı kim aysangız Tengri üze ol nerseni kim bilmessiz.
[44b]/2=B:169

Tağı eger tegse sizge yawuzluq sewünürler anıng birle.
[122a]/2=A:120

yawuzluq:

yay-:

1. Uzatmak (el).

(Ar. baş, Far. derâz kerdən) Eger yaysang mening tapa eligingni, munung üçün kim öldürseng mini; ermez men yayğan eligimni sening tapa, kim öldürsem sini. [210b]/3=M:28

2. Yaymak, dağıtmak.

(Ar. beşş, Far. perāgende kerdən) Ey kişiler; saķının ol İdingizdin kim yarattı sizni bir tendin, taķı yarattı andın cūftini, taķı yaydı ol ikisindin erenlerni üküş, taķı tışilerni. [144a]/2=N:1

(Ar. beşş, Far. perāgende kerdən) Taķı yaydı anıng içinde tegme bir yürigendin, taķı yellerning çewürmeki içinde yıllerni, taķı bulutnıng tilekçe yürütülmüş kök taķı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler. [43a]/1=B:164

Taķı ol vaktın kim keldi anlarğa iş kırtulmaķdın, yā kırķunçdın yaydılar anı. [173a]/2=N:83

yayğan:

Uzatan, yayan.

(Ar. bāsīt, Far. derâz konende) Taķı ferışteler, eliglerining yayğanlan; çıkarıng cānlanıngızni cānlanıngızni. [245b]/1=E:93

Eger yaysang mening tapa eligingni, munung üçün kim öldürseng mini; ermez men yayğan eligimni sening tapa, kim öldürsem sini. [210b]/4=M:28

yaz-:

1. İsyān etmek, baş kaldırmak, günah işlemek, yanılmak.
(Ar. ‘ışyān, Far. bī-fermānī kerdən) Ol munung birle kim yazdılar taķı erdiler ĥaddin keçgenler. [119b]/4=A:112

(Ar. ‘ışyān, Far. bī-fermānī kerdən) Ol munung birle kim yazdılar taķı erdiler ĥaddin keçerler. [15a]/2=B:61

Taķı rāst aydı sizge Tengri va’desini ol vaktın kim öldürsüz anları buyruķı birle; ançağa tegrü kim ol vaktın kim yüreksiz boldunguz taķı tartıştıngız iş içinde, taķı yazdıngız mundın songra kim körküzdi sizge anı kim süwersiz. [129a]/4=A:152

yaz

yazmaq:

Azma, sapma, isyan, geçimsizlik durumu.

Anlar kim qorqarlar yazmaqlarından, ögütleng anlarını, taqı qoçdunq anlarını, yatğu yerler içinde, taqı urunq anlarını. [157b]/4=N:34

2. Yardımcı fiil. Nerdeyse, hemen hemen olmak, meydana gelmek. **bk.** kılı yaz-.

Günah.

(Ar. ħātā', Far. günāh) *Taqı ayting yazuq kismek yarlıkağay miz sizge yazuqlarınızın. [13a]/5=B:58*

(Ar. 'işm, Far. bezzeh) *Anlarning üze yazuq birle taqı zulm kılmak birle. [269a]/1=B:85*

yazuq aymak: Günah söz söyleme.

Eger yığmasa erdi anlarını, İdige nispetligler taqı dānışmendler, aymaqlarından yazuqı, taqı yimeklərindin ħarāmını. [197b]/5=M:63

yazuq kıl-:

Günah işlemek.

yazuq kılğan:

Günah işleyen.

(Ar. işmā, Far. bezekār) *Ĥakikat üze Tengri süwmes ol kimer-seni kim ħıyānet kılğan, yazuq kılğan. [182b]/4=N:107*

(Ar. mücrim, Far. günāhkār) *Taqı anıng mengizlig kılduq, tegme bir qonum içinde yazuq kılğanlarınq uluğraqlarını; munung üçün kim ħile kılsalar anıng içinde. [230b]/3=E:123*

yazuq kismek: Bağışlama, af.

(Ar. ħittāt, Far. furū ewgen ez bār-ı günāh) *Taqı ayting yazuq kismek yarlıkağay miz sizge yazuqlarınızın. [13a]/4=B:58*

yazuq örtgen: Günah örtin.

yay-:

1. Uzatmak (el).

(Ar. baş, Far. derâz kerden) Eger yaysang mening tapa eligingni, munung üçün kim öldürseng mini; ermez men yayğan eligimni sening tapa, kim öldürsem sini. [210b]/3=M:28

2. Yaymak, dağıtmak.

(Ar. beşş, Far. perâgende kerden) Ey kişiler; saqining ol içingizdin kim yarattı sizni bir tendin, taqı yarattı andın cüftini, taqı yaydı ol ikisindin erenleri üküş, taqı tişileri. [144a]/2=N:1

(Ar. beşş, Far. perâgende kerden) Taqı yaydı aning içinde tegme bir yürigendin, taqı yellerning çewürmek içinde yıllerni, taqı bulutnug tilekçe yürütülmüş kök taqı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler. [43a]/1=B:164

Taqı ol vaqtın kim keldi anlarğa iş kırtulmaqdın, yā kırkuncdın yaydılar anı. [173a]/2=N:83

yayğan:

Uzatan, yayan.

(Ar. bāsīt, Far. derâz konende) Taqı feriştelər, eliglerinin yayğanları; çıkanng cānlarınngızni cānlarınngızni. [245b]/1=E:93

Eger yaysang mening tapa eligingni, munung üçün kim öldürseng mini; ermez men yayğan eligimni sening tapa, kim öldürsem sini. [210b]/4=M:28

yaz-:

1. İsyān etmek, baş kaldırmak, günah işlemek, yanılmak. (Ar. 'ișyān, Far. bī-fermānī kerden) Ol munung birle kim yazdılar taqı erdiler haddin keçgenler. [119b]/4=A:112

(Ar. 'ișyān, Far. bī-fermānī kerden) Ol munung birle kim yazdılar taqı erdiler haddin keçerler. [15a]/2=B:61

Taqı rāst aydı sizge Tengri va' desini ol vaqtın kim öldürsüz anları buyrukı birle; ançağa tegrü kim ol vaqtın kim yüreksiz boldunguz taqı tartıştınız iş içinde, taqı yazdınız mundın songra kim körküzdı sizge anı kim süversiz. [129a]/4=A:152

yazmak:

Azma, sapma, isyan, geçimsizlik durumu.

Anlar kim qorqarlar yazmaqkarındın, ögütleng anlarını, taqı qoğung anlarını, yatğı yerler içinde, taqı urung anlarını. [157b]/4=N:34

2. Yardımcı fiil. Nerdeyse, hemen hemen olmak, meydana gelmek. **bk.** kılı yaz-.

yazuk:

Günah.

(Ar. hātā', Far. günāh) *Taqı ayting yazuk kismek yarlıkağay miz sizge yazuklarınğızını.* [13a]/5=B:58

(Ar. 'işm, Far. bezzeh) *Anlarınğ üze yazuk birle taqı zılm kılmaq birle.* [269a]/1=B:85

yazuk aymak: Günah söz söyleme.

Eger yığmasa erdi anlarını, İdige nispetligler taqı dānişmendler, aymaqlarındın yazukı, taqı yimeklerin-din hārāmını. [197b]/5=M:63

yazuk kıl-:

Günah işlemek.

yazuk kılğan:

Günah işleyen.

(Ar. işmā, Far. bezekār) *Haqıqat üze Tengri süwmes ol kimer-seni kim hıyānet kılğan, yazuk kılğan.* [182b]/4=N:107

(Ar. mücrim, Far. günāhkār) *Taqı anıng mengizlig kılduk, tegme bir qonum içinde yazuk kılğanlarınğ uluğraqlarını; munung üçün kim hile kılsalar anıng içinde.* [230b]/3=E:123

yazuk kismek: Bağışlama, af.

(Ar. hıttat, Far. furū ewgen ez bār-ı günāh) *Taqı ayting yazuk kismek yarlıkağay miz sizge yazuklarınğızını.* [13a]/4=B:58

yazuk örtgen: Günah örtgen.

- yazıqlıq:** (Ar. keffâret, Far. püşende-i günâh) *Kim şadâka kılsa aning birle, ol örtgen turur yazıqlıqını anga.* [217a]/4=M:45
Günah sahibi, günahkâr.
(Ar. aşım, Far. bezzekâr) *Tağı Tengri (süwmez tegme bir kâfir bolğannı, yazıqlıqını.* [87b]/3=B:276
- ye-:** Yemek, yiyecek yemek. **krş. yi-**
(Ar. ekl, Far. horden) *Tağı yeng andın kingrü, kayda kim tilesengiz.* [7b]/4=B:35
- yel:** Yel. **krş. yıl.**
(Ar. riyâh, Far. bād) *Tağı yaydı aning içinde tegme bir yürigendin, tağı yellerning çewürmeki içinde yıllerni, tağı bulutnıng tilekçe yürütülmiş kök tağı ve yer arasında nişânlar bar ol erenlerge kim bilürler.* [43a]/1=B:164
- yengi:** Yeni. **Hilal.**
yengi ay: Sorarlar sanga yengi aylar-dın aygıl ol belgölüg kılınmış vaqtlar kişilerge tağı haccğa. [51b]/5=B:189
- yengile:** Yeniden, tekrardan.
(Ar. , Far.) *Tağı ol ol kim yengile türetti sizni bir tendin, qarâr kılgu yer tağı qodğu yir.* [223a]/4=E:98
- yepşündürül-:** Kaplandırılmak, büründürülmek, kuşandırılmak, yapıştırılmak.
(Ar. zarb m., Far. zede şoden) *Yepşündürüldi anlarning üze h'ârlıq, tağı dervişlik.* [14b]/4=B:61
- yepüşür-:** İliştirmek, bırakmak, tutturmak, yapıştırmak.
(Ar. , Far.) *Yepüşürdük aralarında düşmenlikni tağı yig-renmekni, kıyâmet künge tegrü.* [253b]/3=M:14

yer:

Yer, toprak.

(Ar. arz, Far. zemin) Tilegil bizing üçün lqingdin, çıkarsun bizge nersedin ündürür yer. [14a]/5=B:61

(Ar. arz, Far. zemin) Kim ulansa taqi fesäd kılurlar yerde. [5b]/3=B:27

(Ar. arz, Far. zemin) Taqi yaydı aning içinde tegme bir yürigendin, taqi yellerning çewürmeki içinde yillerni, taqi bulutnıng tilekçe yürütülmüş kök taqi ve yer arasında nişânlar bar ol erenlerge kim bilürler. [43a]/3=B:164
yerdin çıkar-: Yerden çıkarmak, bitirmek.

Ey anlar kim bittiler hare kıling kazğangangız nerselerning yağısılarınan taqi andın kim çıkarduk sizing üçün yerdin. [84a]/4=B:267

yerni sür-:

Yeri sürmek, toprağı işle-mek.

Aydi; haqıkat üze ol aytur, haqıkat üze ol inek ermes yükge ögrenen ya'ni yerni sürgen, zelül ermes, sürer yerni. [17b]/2=B:71

Yesa':

Hz. Elyesa peygamber.

Taqi İsmâ'il'ni taqi Yesa'nı taqi Yünus'ni taqi Lût'ni tegme birni arturdumuz 'âlemler üze. [242b]/2=E:86

yet-:

Yetmek, yeterli gelmek.

(Ar. , Far.) Yetti aning kürsisi köklerde taqi yerge taqi ağırık bolmas anga ol ikisining saklamakı. [78a]/4=B:255

(Ar. lehç, Far. der residen) Süwüngenler ol nerse birle kim birdi anlarğa Tengri artuqsı edğülükdin; taqi süwünürler anlar birle kim yetmediler anlarğa, songların-dın kim yok qorğunç anlarınğ üze taqi qadğurmaslar. [135a]/4=A:170

yeti:

Yedi (7).

krş. yetti, yitti.

(Ar. seb'at, Far. heft) Kim kim bulmasa üç künnüñg rüze tutmaq hacc içinde taqi yetining ol vaqtın kim kaytingız tükel. [54b]/3=B:196

yetim (Ar.):

Yetim.

(Ar. yetim, Far. bi-peder) Velî edgülık ol kimerse kim taqı Tengriğa taqı kıyâmet küninge taqı feriştelerge taqı peygamberlerğa taqı birdi mälñi süwmeki üze yoqluq eyeleringe taqı yetimlerde taqı dervişlerge taqı yol oğlinga ya'ñi misäfirge taqı qolğuçılarga taqı mükäteblerğa. [47a]/1=B:177

yetti:

Yedi (7).

(Ar. seb'a, Far. heft) Andın songra uğradı kök tapa tüz kıldı anları yetti kökni. [6a]/3=B:29
yetti kök:

krş. yeti, yitti.

Yedi gök, felekler.

(Ar. seb'a semâvât, Far. heft âsmân) Andın songra uğradı kök tapa tüz kıldı anları yetti kökni. [6a]/3=B:29

yığ-:

1. Engellemek, sıkıştırmak.

(Ar. , Far.) Taqı yığmang anları barmaqıñız üçün ol nersening pãresi birle kim birdingiz anlarğa, meger kim kelseler körksüz iş birle, açuq. [151a]/5=N:19

2. Uzak durmak, çekilmek.

(Ar. , Far. bāz dāšten) Körmeding mü anlarğa kim ayıldı anlarğa; yığing eligleringizni taqı peyveste kıling namāznı taqı biring zekātñı. [170b]/4=N:77

3. Yığmak, toplamak. ,

(Ar. haşr, Far. zūd būd gird kerden) Taqı kim kim 'ärtutsa qulluqındın taqı uluğsınsa yığay anları aning tapa kamuğın. [265b]/4=N:172

4. Savmak, def etmek.

(Ar. men', Far. bāz dāšten) Taqı eger bolsa kâfirlerğa üliş, aydılar; yingmedük mü sizing üze ya'ñi taqı yığmaduq mu sizni mü'minlerdin? [192b]/1=N:141

yığmaq:

1. Defetme, savma.

(Ar. def' , Far. dūr kerden) Taqı eger bolmasa erdi Tengrining def qılmağı ya'ñi yığmağı kişilerni

pârelerini pâre birle bozulğay
erdi yer. [76b]/2=B:251

5. Yasaklamak, men etmek.
(Ar. nehy, Far. bâz dâšten)
Taķı bolsun bir ögür ündeyür-
ler yaķşılıķ tapa taķı buyurur
eğgölük (4) taķı yıǵarlar körk-
süz işdin. [117b]/4=A:104
(Ar. şadd, Far. gerdāniden) Taķı
yıǵmaķ Tengri yolındın taķı
kāfir bolmaķ anga taķı Mescid-i
Ĥarām'dın taķı ehlini çıķarmaķ
andın uluǵraķ turur Tengri qatında.
[61b]/1=B:217

6. Çevirmek, engellemek, vazgeçirmek.

(Ar. şadd, Far. ber gerdāniden) Ayǵıl; ey kitāb eyeleri; ne
üçün yıǵarsız Tengri yolındın ol kimerse kim bitti isteyür-
süz anga egrilikni taķı siz tanuķlar. [116a]/3=A:99

(Ar. şadd, Far. gerdāniden) Taķı kazǵanu birmesün
sizge kişilerning yigremeki kim yıǵdılar sizni Mescid-i
Ĥarām'dın. [268b]/3=M:2

Eger yıǵmasa erdi anlarnı, İdige nispetligler taķı dānişmendler,
aymaķlarındın yazuķnı, taķı yimeklerindin ĥarāmını.
[197b]/3=M:63

yıǵaç:

Aǵaç.

(Ar. , Far.) Dōst tutar mu sizde biringiz kim bolsa anga
būstān ĥurmā yıǵaķlarındın taķı üzümlerindin aķar as-
tındın arıķlar anga anıng içinde mīvelerning ķamuǵındın
bar. [83b]/3=B:266

(Ar. şeceret, Far. dıraĥt) Taķı yawumang bu yıǵaķça,
bolǵaysız küç kılǵanlardın. [7b]/5=B:35

yıǵıǵ:

1. Buyruk, Allah'ın sözleri, söylemleri.

(Ar. kelimet, Far. suĥen) Taķı ol vaķtın kim sınadı İbrāhīmni
İdisi, buyruķlar birle taķı yıǵıǵlar birle taķı tamām kıldı.
[30b]/5=B:124

2. Sınır, hudut, Allah'ın emir ve yasaklar bütünü.
Taķı revā bolmas sizge kim alsangız ol nersedin kim bir-
dingiz anlarğa nersenı meger kim qorqsalar iķāmet kılu
bilmeseler yığılǵlarını Tengrining. [66b]/1=B:229

yıǵıl-:

1. Yıǵılmak, toplanmak, bir araya gelmek.
(Ar. cem', Far. gird kerden) Anlar kim aydı anlarğa ki-
şiler; ھاқиқat üze kişiler yığıldılar sizge qorqung anlar-
dın. [136a]/1=A:173
Taķı saķınıng Tengridın, taķı biling ھاқиқat üze aning
tapa yığılırsuz. [57a]/4=B:203
Ayǵıl anlarğa kim küft ketürdiler; yingilgey siz, yığılǵaysız
tamuǵ tapa. [93b]/3=A:12
(Ar. ھاşır, Far. gir āverde şoden) Eger ölsengiz yā öldü-
rilsengiz Tengri tapa yığılır siz. [132a]/1=A:158

2. Vazgeçmek.
(Ar. intiḥā', Far. bāz istāden) Kim kim kelse anga öǵüt
İdisindin taķı yığılǵa anga ol kim keçti. [87a]/4=B:275
yığılǵan:

Vazgeçen.

(Ar. , Far. bāz istidgān) Yığılǵanlar
mu siz? [255a]/2=M:91

Ceza, ibret.

yıǵılmaq:

Taķı kılduǵ anı 'ibret ya' nı
yıǵılmaq ol nersege kim ileyinde
turur taķı ol nersege kim son-
gında turur. [16a]/4=B:66

yıǵılın-:

Vazgeçmek.
(Ar. intiḥā, Far. bāz istāden) Yıǵılın yaķşıraq sizge.
[265a]/3=N:171
Eger yığılınǵalar ھاқиқat üze Tengri yarlıķaǵan, raḥmet
kılǵan. [53a]/1=B:192

yıǵılınmaq:

Uzaklaşma, ıraklaşma, yüz çe-
virme.

(Ar. şudūd, Far. dūr gerdāniden)
Taķı ol vaķtın ayıldı anlarğa;
keling ol nersege kim indürdi
Tengri, taķı yalawaç, kördüng
münāfiķlarını, yıǵılınurlar sindin
yıǵılınmaq. [166b]/2=N:61

yıl:

Yıl, sene.

(Ar. havl, Far. sāl) *Vaşiyyet kılamak cüflerine nafağa birmek yılğa tegrü çıkarmamak.* [72a]/4=B:240

yırak:

Irak, uzak.

(Ar. ba' id, Far. dūr) *Taқы anı kim kıldı yawuzluğdın ārzūlayur kim bolsa anıng arasında taқы anıng arasında oruқ yırak.* [99a]/3=A:30

yırak bolmaq: Uzak olma, geçimsiz olma.

(Ar. nüşūr, Far. nā-sāzvārī) *Taқы eger tişi, qorқsa cüftindin yırak bolmaq yanındın, yüz ewürmek yanındın, yoқ yazuқ ol ikegü üze kim ongarsalar ikisi arasında, ongarmaq.* [188a]/4=N:128

yırak kılin-:

Uzaklaştırılmak.

(Ar. , Far. dūr kerde şoden) *Kim kim yırak kılındı otđın taқы kiwrüldi uçmaqқа, kırtulđı.* [139a]/5=A:185

yırak қонғısı:

Uzak komşu, irak komşu.

(Ar. cār' il-cünüb, Far. hem sāye-i bī-gāne) *Taқы ata anaға edgülik, taқы қаяaşlıқ eyelerine taқы ök-süzlerge taқы dervişlerge taқы yawuқluқ eyesi қонғısıға taқы yırak қонғısıға taқы yandaқы қoldaşқа taқы yol eringe taқы ol nersege kim erklіg boldı saғ eligleringiz.* [158b]/3=N:36

yi-:

Yemek, yemek içmek.

krş. ye-.

Taқы eger ҳақіқат üze anlar қопғarsalar Tevrātın taқы İncilni, taқы ol nerseni kim indürüldi anların tapalarnıng İdisindin; yigeyler erdi üstünlerindin taқы adaqları astındın. [199a]/4=M:66

Anlar kim aydılar; ҳақіқат üze Tengri 'ahd kıldı bizing tapal kim bitnese miz yalawaçğa, ançaқа tegrü kim kelse bizge қurbān birle yiyür anı ot. [138b]/4=A:183

Ying sizge rūzi kılğanumızning helallarındın.
[12b]/5=B:57

yigen:

Yiyen, yiyip içen.

(Ar. tā'im, Far. horende) *Ayğıl:*
bulmaz men ol nerse içinde kim
vahy kıldın benim tapa, harām
kılınmış yigen üze kim yiyür
anı, meger kim bolsa ölügse,
yâ tökülmüş kan, yâ tonguz
eti, haқиkat üze ol <arğısız> yâ
buyruқdın çıқmaq, <lin> kötü-
rıldı Tengridin önginge anıng
birle. [238b]/3=E:145

Yiyecek.

(Ar. ta'am, Far. hordeni) *Hüküm*
kılur anıng birle iki tüzlük eyesi
sızdın, Ka'be'ka ıdılğan nerse
Ka'be'ning teggen yâ keffâret
dervişlerning yigü nersesi; yâ
anıng tengi, ol rûze yanındın;
tatsun üçün işining songıning
yawuzlukın. [256b]/2=M:95

Yeme, yeyip içme.

(Ar. ta'am, Far. hordeni) *Helâl*
kıldın sizge tengizning awı taқı
yimeki; başhürdârlık üçün sizge taқı
yürigenlerge. [257a]/1=M:96

yigü nerse:

yimek:

yigit:

Genç, körpe, yiğit.

(Ar. bıkır, Far. cevân) *Aydı; haқиkat üze Ol* aytur;
haқиkat üze ol inek turur; ermez қarı taқı ermez yigit.
[16b]/5=B:68

yigit tişi:

Genç kadın, carıye.

(Ar. fetât, Far. kenîze) *Taқı kim*
kim yarağ yitimese sızdın ziyâdeğa,
ya'nî māl içinde kinglikge kim,
nikâh kılса âzâd tişilemi, bitgen
tişilemi; ol nersedin kim erklendi

sağ eligeringiz, yigit tişileriniz-
din ya' nî qarabaşlarıngızdın, bit-
gen tişilerni. [154b]/1=N:25

yigre-:

İğrenmek, tiksirmek.
yigremek:

Tiksinti, iğrenme.

(Ar. şene'ân, Far. düşman dâşten)
Taķı ızazğanu birmesün sizge ki-
şileming yigremeki kim yığdılar
sizni Mescid-i Hārām'dın.
[268b]/3=M:2

yigren-:

İğrenmek, tiksirmek.

(Ar. kurh, Far. nā-pesendiden) Taķı bolğay kim yigren-
gey siz nerseni taķı ol yaķşı sizge taķı bolğay kim süw-
gey siz taķı ol yawuz sizge. [61a]/2=B:216

yigrenmek:

Kin duyma, nefret etme.

(Ar. beğzā', Far. düşmanī-yi
nihān) Taķı kemiştük arala-
rında düşmenlikni taķı yig-
renmekni, kıyāmetğa tegrü.
[198b]/1=M:64

(Ar. beğzā', Far. düşmanī-yi
nihān) Yepüştürdük arala-
rında düşmenlikni taķı yigren-
mekni, kıyāmet künge tegrü.
[253b]/4=M:14

yigrençilik:

İğrençlik, kin, nefret.

(Ar. beğzā', Far. düşmanī) Belgürdi yigrençilik ağızlarındın
taķı ol nerse kim örter köküzleri ya' nî köngülleri uluğraķ.
[121a]/5=A:118

yil:

bk. yel.

ying-:

Yenmek, galip gelmek.

(Ar. , Far. dest yāften) Taķı eger bolsa kāfirlerğa üleş, ay-
dılar; yingmedük mü sizing üze ya' nî taķı yıgmaduķ mu
sizni mü'minlerdin? [192a]/5=N:141

yingen:

Güçlü, kudret sahibi (Allah, EH).

(Ar. el-' aziz, Far. bi-hermâ) Taķı
ermes yârî sizge meger Tengri
ķatındın, yingen, ĥukmet birle iş
ķılğan. [123b]/1=A:126

yingen:

1. Aziz, galip.

(Ar. ' aziz, Far. bi-hermâ) Eger
tayinsangız mündin songra kim
keldi sizge açuķ ĥüccetler biling
ĥaķikat üze Tengri yingen, rüst
işlig. [58b]/1=B:209

2. Yenen, galip gelen.

Eger yârî birse sizge Tengri yoķ
yingen sizge. [132b]/1=A:160
Ĥaķikat üze münâfiķlar,
aldağanlarning 'amelin
ķılurlar taķı ol aldaşmaķda
yingengenning 'amelin ķılğan
turur. [192b]/4=N:142

yingil-:

Yenilmek, mağlup olmak.

(Ar. ĥalebet m., Far. ĥalebe kerde şoden) Aygıl anlarģa
kim küfr ketürdiler; yingilgey siz, yıgılğaysız tamuğ tapa.
[93b]/3=A:12

yip:

İp, iplik.

(Ar. , Far.) Taķı küç ķılınmaslar ĥurmâ çekürdegining
yippinçe.

yiplük:

İplik.

(Ar. ĥayt, Far. rişte) Taķı ying taķı içing açuķ bolğınça
sizge aķ yiplük ya'nî fecr-i şādıķ ķara yiplükdin ya'nî
fecn-i kâzıbdın tangdın. [51a]/1=B:187

yitir-:

Yetiştirmek.

yitirü bir-:

Yetiştirivermek, yetiştirmek.

(Ar. kifâyet, Far. kifâyet ker-
den) Yitirü birgey sanga an-
larnı Tengri. [35a]/3=B:137

yitti:

Yedi (7).

krş. yeti, yetti.

(Ar. seb'a, Far. heft) Anlarning şıfâtı kim ĥarc ķılurlar
mâllarını Tengri yolında ol ewünnüing şıfâtı mengizlig

kim ünsdirdi yitti buğday başını tegme bir buğday bışı
içinde yüz ewün bar. [81b]/2=B:261

yitiz:

Güzel, tesirli, etkileyici.

yittiz söz:

Güzel, etkileyici söz.

(Ar. belîğ, Far. güftâr-ı resân)

Yüz ewürgül anladın tağı

ögütlegil anlarnı, tağı aygıl

anlarğa özleri içinde yittiz

söz. [167a]/2=N:63

yitür:

Yedirmek, yedirip içirmek.

(Ar. ta'm, Far. horden) Aning kefareti ta'âm on mis-
kinning yitürmeki, ol nersening ortarağı birle kim yitü-
rür siz hâş kişilerinizge yâ tonları, yâ boyunnung âzâd
kılmakı. [205b]/5=M:89

yitürmek:

Yedirme, yedirip içirme.

Aning kefareti ta'âm on mis-
kinning yitürmeki, ol nerse-
ning ortarağı birle kim yitürür
siz hâş kişilerinizge yâ tonları,
yâ boyunnung âzâd kılmakı.
[205b]/5=M:89

yobi:

Alay, istihza.

(Ar. huzuv, Far. füsüs) Tutnang tutnang Tengrining
âyetlerini yobiğa. [67b]/3=B:231

(Ar. huzuvv, Far. yobi) Aydılar; tutar musuz bizni yobi.
[16b]/2=B:67

yobıla:

Alay etmek.

(Ar. sehr, Far. efsüs kerden) Tağı yobılayurlar anladın
kim bittiler. [59a]/3=B:212

yok:

Yok.

(Ar. lâ, Far. ne) Aydılar; arıghık sangâ, hiç bilig yok bizge
meger ol kim ögrettingiz bizge. [7a]/1=B:32

(Ar. mâ, Far. nîst) Yok anga ol cihânda ülüşdin.
[24a]/5=B:102

yokal:

Yok olmak, hüsrana uğramak, ölmek.

(Ar. , Far.) Tengri cevâb aytur sizge atasız oğulsız
içinde eger bir er yokalsa yok anga oğul tağı anga kız

karındaş ol nersening yarusı kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisinge üçde iki ülüş andın kim koğtu. [266b]/5=N:176

yokalgan:

Hüsrana uğrayan, manevi yönden zarar eden.

(Ar. hāsir, Far. ziyānkār) *Taķı kim istese İslām'dın önginni dīn qabūl kıılınmağay andın taķı ol cihānda yokalganlardın. [113a]/3=A:85*

Ey anlar kim bittiler; eger bo-yun süsengiz anlarğa kim küfr ketürdiler; kaytarğaylar sizni ökçeleringiz üze; taķı ewrılğey siz bu yokalganlar; ziyān qılğanlar. [128b]/3=A:149

Tehlīke, yok olma.

(Ar. tehlūket, Far. helāk) *Taķı ke-mişmeng eligleringizni yokalmakğa körklüglük qılınğ haķıķat üze Tengri süwer körklüglük qılğanlarını. [53b]/5=B:195*

yokalmak:

yokat-:

Yok etmek, helak etmek.

yokatğan:

Yok eden, helak eden.

(Ar. muhlik, Far. helāk ko-nende) *Ol kim bolmadı İçing konumlarınğ yokatğanı, küç birle; taķı aning eyeleri ğāfiller. [233b]/2=E:131*

yokatmak:

Yok etme, mahvetme, helāk etme.

yoka-:

Dokunmak, erişmek, değmek, isabet etmek.

(Ar. mess, Far. bisūden) *Eger yoķasa sizlerge eđgülık qadğurtur anlarını. [122a]/1=A:120*

yokluk:

Yokluk, zaruret.

yokluk eyeleri: İhtiyaç sahipleri, yoksullar.

(Ar. , Far.) Velî edgülik ol kim-
merse kim taqı Tengriğa taqı
kıyâmet küninge taqı ferîşte-
lerge taqı peygamberlerğa taqı
birdi mālın süwmeki üze yoqluq
eyeleringe taqı yetimlerde taqı
dervişlerge taqı yol oğlına ya' nî
misâfirge taqı qolğuçılarga taqı
mükâteblerğa. [47a/]1=B:177

yol:

1. Yol, vebal.

(Ar. sebîl, Far. rāh) Ol mung birle kim anlar aydılar; yoq
bizing üze ümmiler içinde yol. [110a/]2=A:75

2. Yetki.

(Ar. sebîl, Far. rāh) Taqı eger saçlınsalar sizdin, ya' nî
bölünseler taqı toquşmasalar sizing birle, taqı kemişse-
ler sizing tapa boyun sümekni, kılmadı Tengri sizge, an-
larning üze yol. [175b/]5=N:90

yol eri:

Yolcu, sefer üzere olan, ömrü yolda ge-
çen.

(Ar. ibni's-sebîl, Far. rāh-ı güzër)
Taqı ata anağa edgülik, taqı
kayaşlıq eyeleringe taqı ök-
süzlerge taqı dervişlerge taqı
yawuqluq eyesi qongşığa taqı
yırax qongşığa taqı yandaqı
qoldaşğa taqı yol eringe taqı
ol nersege kim erklig boldı sağ
eligleringiz. [158b/]4=N:36

yol köndürmek: Doğru yola götürme.

(Ar. hudā, Far. rāh numūden)
Yarukluq andın yarukluq sözle-
genni rāst tutğan anıng ileyinde
andın turur, Mūsā kitābindın;
yol köndürmek ögüt, perhiz
kılganlarga. [217b/]4=M:46

yol oğlı:

Sefere, yola çıkan kimse.

(Ar. ibnî's-sebil, Far. rāh-ı güzër)
*Veli edgülik ol kimerse kim
 taķı Tengriğa taķı kıyāmet
 küninge taķı feriştelerge taķı
 peygamberlerğa taķı birdi mālñı
 süwmeki üze yoķluk eyeleringe
 taķı yetimlerge taķı dervişlerge taķı
 yol oğlñğa ya'ñı misāfirge taķı
 kolğuçılarga taķı mükāteblerğa.*
 [47a]/2=B:177

yolğa yarağı yet:-

Yola, yolculuğa gücü yetmek
 (Hac için).

*Taķı Tengriğa kişiler üze ew-
 nūñğ hac kılmaķı ol kimerse
 kim yarağı yetse anıñ tapa
 yolğa.* [115b]/4=A:97

yolnıñ keçgenleri: Yola çıkmış olanlar, yolcular, yol-
 culukta

olanlar.

*Ey anlar kim bittiler; yawumang
 namāzğa taķı sizler taķı sizler
 esrükler, bilingizcege tegi anı
 kim aytur siz taķı cünüblükün-
 güz hālde, meger yolnıñ keç-
 genleri, gusl kılınızızçağa tegi.*
 [160b]/2=N:43

yöndür:-

Teşvik etmek.

(Ar. tahrîz, Far. ber engîhten) *Yöndürgül bitgenlerni,
 bolğay kim kim yığğay anlarınğ küçelikin tandılar.*
 [173b]/2=N:84

yöre:

Yöre, etraf, çevre.

*Taķı eger bolsa erding irig, köngli katiğ taķılğaylar erdi
 yörengdin.* [132a]/3=A:159

yul:

Pınar, kaynak.

(Ar. āyn, Far. çeşm) *Taķı barıldı andın on iki yul.*
 [13b]/5=B:60

- yula-:** Fidyе vermek.
(Ar. iftidā', Far. bār hariden) Taqı eger kelseler sizge esirler bolup yularsız olarnı taqı ol harām kılınmış turur sizing üze olarning çıqarmaqı. [269a]/2=B:85
- yulluğ:** Fidyе, can bedeli.
(Ar. 'adk, Far. fidā đadeni) Taqı qağkung künden ötemesten tendin nerseni taqı qabul kılınmas andin yulluğ. [30b]/2=B:123
- yuluğ:** Fidyе.
(Ar. fidyet, Far. fidā đadeni) Kim kim bolsa sizdin sökel anıng birle ağırı başında yuluğ rüzedin yā şadaqadın yā kurbān kılmaқdın. [54a]/5=B:196
Taqı qabul kılınmas andin şefā'at, taqı alınmas andin yuluğ, taqı yāri birilmesler, taqı 'azabdin men' kılınmaslar. [10b]/4=B:48
- yulun-:** 1. Fidyе vermek münasebetiyle kendini kurtarmak.
(Ar. iftidā', Far. h'ışten) Haqıqat üze anlar kim küfr ketürdiler; eger haqıqat üze anlarğa ne kim yer içinde kamuğ, taqı anıng endäzesinçe anıng birle yulunsunlar üçün anıng birle kıyāmet künining kınnındın, qabul kılınmağay anlardın. [213a]/4=M:36
2. Fidyе vermek.
Eger qorqsangız kim iķāmet qılı bilmeseler Tengrining yığıqlarını yoқ yazuқ ikisi üze ol nerse içinde kim yulundı anıng birle. [66b]/3=B:229
Haqıqat üze anlar kim kāfir boldılar taqı öldiler taqı anlar kāfirler qabul kılınmağay olarning birindin yerning tolusı altun taqı eger yulunsa anıng birle. [114a]/5=A:91
- yulduz:** Yıldız.
(Ar. necm, Far. sitāre) Taqı ol ol kim qıldı sizge yulduzlarnı, munuң üçün kim könülsengiz anıng birle, susuz yerning qarangwuluqları içinde taqı tengizning. [223a]/1=E:97
- yumşa-:** Yumuşamak, merhametli olmak.
(Ar. leyān, Far. nerm şoden) Raħmet birle Tengridin yumşading anlarğa. [132a]/2=A:159

Yünüs:

Hız Yunus peygamber. "Hazret-i Yunus", Beni İsrail'den bir peygamberdir. Asuriye, devletin başkenti olup bugün Musul şehrinin karşısında harabesi görülen Ninova ahalisine peygamber gönderilmiştir. Yunus peygamberin ümmeti oldukça azdı. Kavmi ona iman etmemiş ve azgınlıkta ileri gitmiştir. Yunus peygamber de bunun üzerine öfkelenmiş ve Allah'a yalvararak kavminin azgınlığından ve iman etmeyişinden yakınmıştı. Yaşadığı şehri terk eden Yunus peygamberi bir balık yutmuş ve bu balığın karnında bir müddet yaşamıştır. Edebiyatta Yunus peygamber "yaşanılan bütün zorluklara rağmen pes etmemek" gerektiğinin sembolü olmuştur.

Tağı vahy kılduğ İbrâhîm tapa tağı İsmâ'îl tapa tağı İshâk tapa tağı Ya'kûb tapa tağı oğul oğullar tapa tağı 'isâ tapa tağı Eyyûb tapa tağı Yünüs tapa tağı Hârûnga tağı Süleymânğa tağı birdük Dävüdğa Zebûr'nu. [262b]/5=N:163

yut-:

Yutmak.

yutğan:

Yutan.

(Ar. , Far.) *Anlar kim harc kılurlar kinglikde tağı darlıkda tağı yutğanlarğ öfkeni tağı 'afv kılğanlarğa kişilerdin. [124b]/4=A:134*

yuw-:

Yıkamak, yumak.

(Ar. ğasl, Far. şusten) *Ey anlar kim bittiler; koptunguz namâzğa yuwung yüzleringizni tağı eligleringizni tireseklerge tegrü tağı mesh kılın başlaringızğa tağı ağaklaringızğa iki topuğğa tegi. [249b]/3=M:6*

yuy-:

Silmek.

(Ar. , Far. nâ-pedid kerden) *Ey anlar kim birildiler kitabı, biding ol nersege kim indürdük, rästlağan ol nerseni kim sizing birle, mundın aşnu kim kim yuysa miz yüzlerini, kıyarsa miz songları üze, [162b1] yâ la'net kılma miz anlarını, neteg kim la'net kılduğ şenbelemek eyelerin. [162a]/5=N:47*

yük-

Yük, sorumluluk.

(Ar. , Far.) İdimiz; tutmağıl bizni eger unutsamız yâ
 haṭā kılsa miz İdimiz; taḳı yüklemegil bizing üze ağır
 yükni neteg kim yükleding anı anlar üze kim bizdin aşnu.
 [90b]/2=B:286

(Ar. , Far.) Aydı; haḳıḳat üze ol aytur; haḳıḳat üze ol
 inek ermes yükge ögrenen ya'ni yerni sürgen, zelül er-
 mes, sürer yerni. [17b]/2=B:71

yük kötürgen: Yük taşıyan.

(Ar. ḥamûlet, Far. bâr-keş) Taḳı
 tiwelerdin taḳı sığırıldın taḳı
 keçilerdin yük kötürgen taḳı tö-
 şengen. [237a]/4=E:142

yükle:-

Yüklemek, sorumluluk vermek.

(Ar. taḥmîl, Far.) İdimiz; tutmağıl bizni eger unutsamız
 yâ haṭā kılsa miz İdimiz; taḳı yüklemegil bizing üze ağır
 yükni neteg kim yükleding anı anlar üze kim bizdin aşnu.
 [90b]/2=B:286

yüksek:

Yüksek, yüce.

(Ar. 'aliyy, Far. bülend) Taḳı ol yüksek, uluğ turur.
 [78b]/1=B:255

yüksek yer:

Yüksek yer.

Ol büstân şıfat mengizlig kim
 yüksek yerde tegdi anga uluğ
 ḳatrelig yağmur taḳı ketürdi
 mîvesini iki ḳat eger tegmese
 anga uluğ ḳatrelig yağmur çiy-
 seg. [83a]/4=B:265

yüksekrek:

Daha üstün, en üstün.

(Ar. a' lā, Far. ber-ter) Taḳı sizler
 yüksekrekler eger erdingiz erse
 bitgenler. [126a]/1=A:139

yüli:-

Tıraş etmek.

(Ar. taḥlîḳ, Far. suturden) Taḳı yülimg başlarıngızni te-
 ginçe ḳurbân orınga. [54a]/3=B:196

yüngül:

Hafif.

(Ar. , Far.) *Yüngül kılınmas anlardın kın.*

[42a]/4=B:162

yüngül kılın-: Hafifletilmek.

(Ar. tahfif, Far. sebük kerde şo-
den) *Yüngül kılınmas anlardın
kın. [269b]/4=B:86*(Ar. tahfif, Far. sebük kerde şo-
den) *Yüngül kılınmas anlardın
kın. [42a]/4=B:162*

yüngül kılmağ: Hafifletme.

(Ar. tahfif, Far. sebük kerdāniden)
*Ol yüngül kılmağ İdingizdin tağı
rahmet kim kim haddin keçse
andın song anga kın iglig tağı
sizge kışaş içinde tiriglik bar.
[47b]/5=B:178*

yüngül uşluğ:

Hafif akıllı, cahil, kendini bil-
mez.(Ar. sefih, Far. bî-ħired) *Aygay
yüngül uşluğlar, kişilerdin; neng
ewürdi munlarını kablelerinden
ol kim erdiler aning üze.
[36a]/5=B:142*(Ar. sefih, Far. bî-ħired) *Eger
bolsa ol kim aning üze haq
bar, yüngül uşluğ yā za'if yā
yarağı yetmes kim aytu birse ol
aytu birsün erklig tüzlük birle.
[89b]/2=B:282*

yüngül uşluğluğ: Ahmaklık, beyinsizlik.

(Ar. sefehā, Far. bî-ħiredi) *Ziyan
kıldı anlar kim öldürdiler oğlanlarını
yüngül uşluğluğdın, biligdin ön-
gin birle tağı harām kıldılar anı
kim ruzi kıldı anlarğa Tengri,
çatmaq yanındın Tengri üze.
[236a]/5=E:140*

yüngülle:-

Hafife almak, bilmemek.

(Ar. tasfih, Far. bi-ḥured şoden) Taḳı kim rağbetsizlık
 ƙalır İbrāhim dinindin meger ol kim yüngülledi özini.
 [33a]/1=B:130

yürek:

Yürek, kalp.

yüreksiz:

Korkak, cesur olmayan.

Ol vaḳtın kim uğradı iki ögür sizdin kim yüreksiz bolsa-
 lar taḳı Tengri yāri birgüci ol iki. [122b]/2=A:122

yüreksiz bol:-

Korkmak, cesaret edememek,
 gevşeklik göstermek.

(Ar. feşel, Far. bed-dil kerden)
 Ol vaḳtın kim uğradı iki ögür
 sizdin kim yüreksiz bolsalar
 taḳı Tengri yāri birgüci ol iki.
 [122b]/2=A:122

yüri:-

Yürümek, sefere çıkmak.

krş. yürü-

(Ar. zarb, Far. reftan) Ol vaḳtın kim yüridiler yerde yā
 erdiler gazāt ƙıldılar. [131a]/5=A:156

yüri tur:-

Yürümek, akıp gitmek.

Haḳiḳat üze köklerning taḳı
 yerni, yaratmaḳı içinde taḳı
 tün kün biri biri songınça yü-
 rütmeki içinde, taḳı ol kimi
 kim yüri turur tengiz içinde ol
 nerse birle kim asıg ƙalır kişi-
 lerge. [42b]/3=B:164

yürigen:

1. Mahlukat.

(Ar. dābbet, Far. cunbende) Taḳı
 yaydı anıng içinde tegme bir
 yürigendin, taḳı yellerning çe-
 würmeki içinde yıllerni, taḳı bu-
 lutnung tilekçe yürütülmüş kök
 taḳı ve yer arasında nişānlar
 bar ol erenlerge kim bilürler.
 [43a]/1=B:164

yüngül:

Hafif.

(Ar. , Far.) Yüngül kılinmas anlardın kıın.

[42a]/4=B:162

yüngül kılmın:- Hafifletilmek.

(Ar. tahfif, Far. sebük kerde şoden) Yüngül kılinmas anlardın kıın. [269b]/4=B:86

(Ar. tahfif, Far. sebük kerde şoden) Yüngül kılinmas anlardın kıın. [42a]/4=B:162

yüngül kılmak:

Hafifletme.

(Ar. tahfif, Far. sebük kerdâniden) Ol yüngül kılmak İlingizdin taqı rahmet kim kim haddin keçse andın song anga kıın iglig taqı sizge kışâş içinde tiriglik bar. [47b]/5=B:178

yüngül uşluğ:

Hafif akıllı, cahil, kendini bilmez.

(Ar. sefih, Far. bi-hired) Ayğay yüngül uşluğlar, kişilerdin; neng ewürdi munlarını kıblelerindin ol kim erdiler aning üze. [36a]/5=B:142

(Ar. sefih, Far. bi-hired) Eger bolsa ol kim aning üze haq bar, yüngül uşluğ yâ za'if yâ yarağı yetmes kim aytu birse ol aytu birsün erklig tüzlük birle. [89b]/2=B:282

yüngül uşluğluk: Ahmaklık, beyinsizlik.

(Ar. sefehâ, Far. bi-hiredi) Ziyân kıldı anlar kim öldürdiler oğlanlarını yüngül uşluğlukdın, biligdin öngin birle taqı harâm kıldılar anı kim rûzi kıldı anlarğa Tengri, çatmaq yanındın Tengri üze. [236a]/5=E:140

yüngülle:-

Hafife almak, bilmemek.

(Ar. tasfih, Far. bi-ḥired şoden) Taḳı kim raġbetsizlık
 kılar İbrāhim dinindin meger ol kim yüngülledi özini.
 [33a]/1=B:130

yürek:

Yürek, kalp.

yüreksiz:

Korkak, cesur olmayan.

Ol vaḳtın kim uğradı iki öġür sizdin kim yüreksiz bolsa-
 lar taḳı Tengri yāri birgüçi ol iki. [122b]/2=A:122

yüreksiz bol:-

Korkmak, cesaret edememek,
 gevşeklik göstermek.

(Ar. feşel, Far. bed-dil kerden)

Ol vaḳtın kim uğradı iki öġür
 sizdin kim yüreksiz bolsalar
 taḳı Tengri yāri birgüçi ol iki.
 [122b]/2=A:122

yüri:-

Yürümek, sefere çıkmak.

krş. yürü-

(Ar. żarb, Far. reften) Ol vaḳtın kim yüridiler yerde yā
 erdiler ġazāt kıldılar. [131a]/5=A:156

yüri tur:-

Yürümek, akıp gitmek.

Ḥaḳıḳat üze köklerning taḳı
 yerni, yaratmaḳı içinde taḳı
 tün kün biri biri songınça yū-
 rütmeki içinde, taḳı ol kimi
 kim yüri turur tengiz içinde ol
 nerse birle kim asıġ kılar kişi-
 lerge. [42b]/3=B:164

yürigen:

1. Mahlukat.

(Ar. dābbet, Far. cunbende) Taḳı
 yaydı aning içinde tegme bir
 yürigendin, taḳı yellerning çe-
 würmeki içinde yıllerni, taḳı bu-
 lutnıng tilekçe yürütülmüş kök
 taḳı ve yer arasında nişānlar
 bar ol erenlerge kim bilürler.
 [43a]/1=B:164

2. Yolcu, seferde olan.

(Ar. seyyâret, Far. revende)
Helâl kılındı sizge tengizning
awı taqı yimeki; berhûrdârlık
üçün sizge taqı yürigenlerge.
[257a]/1=M:96

Yürüme, yürüyüş.

Yaraqları yetmes yürimekge
yerde. [86a]/3=B:273

yürimek:

yürü-:

Yürümek, gezmek, dolaşmak.
(Ar. żarb, Far. reften) Yürüng yerde taqı baķıng ne-
teg erdi yalganka nisbet kılğanlarning işning songı.
[125b]/2=A:137

yürütmek:

Yürüme, gelip gitme.
Haķıkat üze köklerning taqı yerni, yaratmaqı içinde taqı
tün kün biri biri songınça yürütmeki içinde, taqı ol kimi
kim yüri turur tengiz içinde ol nerse birle kim asıǵ kılur
kışilerge. [42b]/3=B:164

yüz (I):

Yüz, çehre, sima.

(Ar. vech, Far. rüy) Ol kün aqarur yüzler taqı qararur yüz-
ler. [118a]/3=A:106

(Ar. vech, Far. rüy) Köp körer miz ewrülmeķini yüzüñ-
nüng kökdin singar; ewürgey miz sini kıbleǵatı kim una-
yursun anı. [37a]/5=B:144

yüz (...) aqar-:

Yüzü ağarmak, kıyamet günü

sevap yönünden ağır basmak.

Ol kün aqarur yüzler taqı qararur
yüzler. [118a]/3=A:106

yüz (...) qarar-:

Yüzü ağarmak, kıyamet günü
günah yönünden ağır basmak.
Ol kün aqarur yüzler taqı qararur
yüzler. [118a]/3=A:106

yüz ewür-:

1. Çekinmek.

(Ar. i' rāz, Far. rüy gerdāniden)
Taqı eger büktürsengiz, yā yüz

yüz

ewürsengiz, haqıqat üze Tengri,
erdi anı kim qılur siz bilgen.
[190b]/1=N:135

2. Yüz çevirmek, aldınış etmemek.
(Ar. i' rāz, Far. rüy gerdāniden)
Yüz ewürgül anlardın taqı tevekkül
kılğıl Tengri üze, taqı tap Tengri
vekillikge. [172b]/3=N:81
(Ar. i' rāz, Far. rüy gerdāniden)
Eger tevbe kılsalar taqı ongar-
salar, yüz ewürüng ol ikisindin.
[150b]/1=N:16

Andın songra yüz ewürdüngüz
andın songra, eger bolmas erdi
Tengrinin artuq eğğülügi sizing üze
taqı raħmeti. [15b]/4=B:64

yüz ewürgen:

Yüz çeviren, dönek.
(Ar. mu' riż, Far. rüy gerdānide)
Andın song i' rāz qılur bir öğür
anlardın taqı anlar yüz ewürgen-
ler. [97a]/3=A:23

yüz ewürmek:

Yüz çevirme.
(Ar. i' rāz, Far. rüy gerdānideni)
Taqı eger tişi, qorqsa cüftin-
din yıraқ bolmaq yanındın,
yüz ewürmek yanındın, yoқ
yazuқ ol ikeğü üze kim ongar-
salar ikisi arasında, ongarmaқ.
[188a]/5=N:128

(II):

1. Yüz sayısı (100).

(Ar. mi'eti, Far. şad) Öldürdi anı Tengri yüz yıl andın
song qopğardı anı aydı; “neççe kiçting?” aydı; “kiçtim
bir kün yā künnüng pāresi”. [80a]/3=B:259

yüz yıl:

Yüz yıl, bir asır.

Öldürdi anı Tengri yüz yıl an-
dın song qopğardı anı aydı;
“neççe kiçting?” aydı; “kiçtim
bir kün yā künnüng pāresi”.
[80a]/3=B:259

Z, Z̤, Ż̤, Z̤̈

zafer (Ar.): Zafer, başarma, yenme.
(Ar. feth, Far. güşäyış) *Anlar kim küyerler sizing birle eger bolsa sizge açmaq ya'ni zafer Tengridin, aydılar; ermedük mü siz birle?* [192a]/3=N:141

zafer bul-: Zafere erişmek, lütuf bulmak.
(Ar. fevz, Far. pîrüz şoden) *Taķı eger tegse sizge eğgülık Tengridin, ayğay; tamām bolmaduķ mengizlig sizing arangızda taķı aning arasında, döstluķ; kāşķi men bolsa erdim anlar birle, zafer bulsam uluğ zafer bulmaķ.* [169b]/1=N:73

zāhid (Ar.): Keşiş, rahip.
(Ar. rāhib, Far. zāhid) *Ol, munung birle kim anlardın dānişmendler bar taķı zāhidler bar, taķı haķiķat üze anlar uluğsınmazlar.* [204a]/3=M:82

zālīm (Ar.): Zalim.
zālīmraķ: Daha zalim.
Taķı kim zālīmraķ turur ol kimersedin kim yıǵdı Tengrińing mescidlerni. [28a]/2=B:115

zamāne (Ar.): Devir, vakit, zaman.
Taķı haķiķāt üze men arturdum sizni zamānengizning ‘ālemleri üze. [10b]/2=B:47

za‘if (Ar.): Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz.
(Ar. zelīl, Far. h‘ār) *Taķı yārī birdi sizge Tengri Bedr’de za‘ifler.* [122b]/4=A:123

zāif körülmış: Çaresiz, zayıf, güçsüz kimse.

Taķı zāif körülmışler erenlerdin taķı tişilerdin taķı oğlanlardın, anlar kim ayturlar; İçimiz, çıķarğıl bizni bu konumdın, küç kılğan eyesi, taķı kılğıl bizge katingdın döst taķı kılğıl bizge katingdın yārīçi. [170a]/1=N:75

za‘if oğlanlar: Zayıf, güçsüz kişiler.

Taķı anga uluğluķ taķı anga za‘if oğlanlar bar taķı tegdi anga kasurķa kim aning içinde ot bar taķı köydi. [83b]/5=B:266

zarār (Ar.):

Zarar, ziyan.

‘Azîz kılrursen kimni tileseng taķı ħ’ār kılrursen kimni tileseng
[97b]/5=A:26

zāyī (Ar.):

Elden çıkan, kaybolan, yitik.

zāyī kıl-:

Boşa çıkmak, yok etmek, boşa çıkarmak.

(Ar. izā‘ at, Far. zāyī‘ kerden) Sūwünürler ni‘met
birle Tengrisın taķı artuķluk birle taķı ħaķıķat
üze Tengri zāyī‘ kılmas bitgenlerning şevābın.
[135b]/1=A:171

Taķı ermedi Tengri zāyī‘ kılmaķ üçün imāningıznu.
[37a]/3=B:143

Zebūr:

Hız. Davut’a indirilen kutsal kitap. Allah tarafın-
dan Hız. Dâvud (a.s.)’a gönderilen Mezmurlar ve
Mezâmîr adı ile de anılan mukaddes kitap. Lügatte
Mezmur, “Kavalla söylenen ilâhî, Hız. Dâvud’a
inen Zebur’un sûrelerinin her biri” anlamlarına
gelir. Mezmur “yazılmış” manasına gelen kitap
anlamındadır. Büyük bilgin Zecac, Zebur’un
“Hikmetli kitap” manasına geldiğini; Âli İmran,
3/184 ayetindeki “Zebûr” kelimesinin “menet-
mek” manasına gelen “Zebr” kökünden olduğunu
açıklamıştır. Kitap da halkın hilâfına olan husus-
lardan meneden şeyleri bildirdiği için Zebûr diye
adlandırılmıştır. İlâhî kitapların ikincisi olan Ze-
bur, Kur’ân-ı Kerîm’in üç ayrı âyetinde en-Nisâ,
4/163; el-İsrâ, 17/55; el-Enbiya, 21/105 geçmek-
tedir. İmanın şartlarından olan “Allah’ın kitap-
larına iman” ilkesi bir müslümanın, diğer ilâhî
kitaplarla birlikte Zebur’a da inanmasını gerekli
kılar. Ancak yine İslâm, bugün eldeki mevcut
Zebur’un tahrife uğradığını da özellikle belirtir.
Hız. Dâvud’a indirilmiş olan Zebur da genellikle,
O’nun Allah’a yakarışları ve ilâhîleri yer almak-
tadır. Zebur’un İbrance asıl metni manzumdur.
Allah’ın birliği (tevhid) temeline dayanan din-
ler döneminin ilk ilâhî kitaplarından olan Zebur,
doğruluğu terkeden, ahlâkî kaideleri tanımayan,

kötülük ve günah içinde yüzen Yahudi kavmine Allah yolunu göstermek için nâzil olmuştur. Bütün bunlardan ayrı olarak Yahudilerin, "Tevrat'tan sonra kitap gelmeyecektir" yolundaki iddiaları Zebur'un Hz. Davud'a verilmesiyle nakzedilmiş bulunmaktadır. Günümüzde Zebur hemen bütün dünya dillerine tercüme edilmiştir. Zebur'da geçen konular, daha sonraları Batılı ressam, şair ve heykeltıraşlara ilham kaynağı olmuş ve sanatkarların eserlerinde çeşitli şekillerde işlenmiştir. Zebur önceleri İbranca idi ve İbrânî-Ârâmî alfabesiyle yazılmıştı. Hristiyanlığın yayılmasından sonra da Lâtinceye çevrilmiştir.

Taķı vahy kılduķ İbrāhīm tapa taķı İsmā' il tapa taķı İshāķ tapa taķı Ya'ķūb tapa taķı oğul oğullar tapa taķı 'isā tapa taķı Eyyūb tapa taķı Yūnūs tapa taķı Hārūnga taķı Süleymānga taķı birdük Dāvūdga Zebūr'ın. [263a]/2=N:163

zekāt (Ar.): Zekat.

(Ar. zekāt, Far. zekāt) *Taķı kılung namāznı, taķı biring zekātın.* [9b]/4=B:43

zekāt bir-: Zekat vermek.

Taķı peyveste kılung namāznı taķı biring zekātın. [26b]/2=B:110

zekāt birmegen: Zekat vermeyen, kâfir.

Taķı kâfirler ya'nı zekāt birmegenler anlar küç kılganlar. [77b]/4=B:254

Zekeriyyâ:

Hız. Zekeriya peygamber. Hız. Meryem'in teyzesinin kocası. Benî İsrail peygamberlerinden ve Hız. Süleyman aleyhisselam'ın neslindedir. Beyt-ül Makdis'de Tevrat yazan ve kurban kesen kişidir.

Taķı yanadı anı Zekeriyyā'ğa. [100b]/4=A:37

zelül (Ar.):

Yavaş, yumuşak huylu.

zelül er-: Zillete uğramak, zelil olmak.

Aydu; *ḥaḳīkat* üze ol aytur; *ḥaḳīkat* üze ol inek
ermes yükge ögrenen ya' nî yerni sürgen, zelül
ermes, sürer yerni. [17b]/2=B:71

zerre (Ar.): Çok ufak parça, zerre.
(Ar. zerret, Far. murçe) *Ḥaḳīkat* üze Tengri küç kılmas, zerre
endāzesinçe. [159b]/4=N:40

zerre endāzesinçe: Azıcık, zerre kadar.
Ḥaḳīkat üze Tengri küç kılmas, zerre endāzesinçe.
[159b]/4=N:40

zıkr (Ar.): Zikir, hatırlama.
(Ar. zıkr, Far. yād) *Taḳı zıkr kılın*, ol nerse kim aning içinde tur-
rur, bolğay kim siz saḳıngaysız. [15b]/3=B:63

zıkr kıl-: Hatırlamak, düşünmek.
(Ar. zıkr, Far. yād kerdin) *Taḳı zıkr kılın*, ol
nerse kim aning içinde turur, bolğay kim siz
saḳıngaysız. [15b]/3=B:63
Taḳı ol vaḳtın kim ya' nî zıkr kılıl ya' nî aydu;
sening İdinq ferıştelerge *ḥaḳīkat* üze men kılğan
men yerde ḥalife. [6a]/4=B:30

zinā (Ar.): Zina.

zinā kılış-: Zina yapmak.
(Ar. ğayru musāfiḥ, Far. cüz pelidkār) *Taḳı ḥelāl*
kıldı sizge ol nerse kim artında turur, ya' nî andın
öngin kim istesengiz mällarngız birle, saḳnuḳluḳ
kılı, zinā kılışmayın. [153b]/5=N:24

ziyāde (Ar.): Artma, çoğalma.
(Ar. müzīd, Far. eẓẓūnī) *Ḥaḳīkat* üze anlar kim kâfir boldılar bit-
mişlerindin songra andın songra ziyāde boldılar küfr yanındın
ḳabül kılınmağay tevbeleri. [114a]/2=A:90

ziyāde bol-: Artmak, çoğalmak.
(Ar. zī, Far. eẓẓūnī kerdin) *Ḥaḳīkat* üze anlar kim
kâfir boldılar bitmişlerindin songra andın songra
ziyāde boldılar küfr yanındın ḳabül kılınmağay
tevbeleri. [114a]/2=A:90

ziyâdelik: Üstünlük, ziyadelik, derece.

(Ar. derecet, Far. pâygâh) *Taکی erenlerge anlarning üze derece bar ya'ni ziyâdelik bar.* [66a]/3=B:228

ziyân (Ar.): Zarar, ziyan.

(Ar. husrân, Far. ziyân) *Anlar ziyân kılğanlar ya'ni köni yolnu қоқуп азğunлуқını тутғанлар.* [5b]/4=B:27

ziyân bir-: Zarar vermek.

Taکی öğretürler ol nerseni kim ziyân birür anlarğa taکی asıǵ kılmas anlarğa taکی bildiler ol kimerse kim satǵın aldı anı. [24a]/4=B:102

ziyân eyeleri: Hastalık ve özürlü sahipleri.

Berâber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, ziyân eyelerining öngini; taکی toқuş kılğanlar Tengri yoli yoli <ichinde>, mällari birle taکی tenleri birle. [178a]/5=N:95

ziyân kıl-: Zarar etmek.

(Ar. husrân, Far. ziyan kerdin) *Anlar ziyân kılğanlar ya'ni köni yolnu қоқуп азğunлуқını тутғанлар.* [5b]/4=B:27

ziyân kılğanlar: Ziyana uğrayanlar.

Anlar ziyân kılğanlar ya'ni köni yolnu қоқуп азğunлуқını тутғанлар. [5b]/4=B:27

ziyân tegrül-: Zarar verilmek, zarara sokulmak.

Ziyân tegrülmesün ana oǵlanı birle taکی ol kimerse kim anung üçün toǵrulmış turur oǵlanı birle. [69a]/2=B:233

ziyân tegür-: Zarar vermek.

Taکی eger şabr kılsangız taکی saқınsangız ziyân tegümes sizge anlarning keydleri nerse. [122a]/3=A:120

ziyân tegürgenler: Sihirle uğraşanlar.

Taکی ermez anlar ziyân tegürgenler anung birle bir kimersege meger Tengri tilemeki birle Tengri. [24a]/3=B:102

ziyânkâr: Ziyana sahibi, zarar eden.

Taکی ol ol cihânda ziyânkârlardıñ. [249b]/1=M:5

- ziyâret (Ar.):** Ziyaret, Umre ziyareti.
 (Ar. 'umret, Far. 'umre) *Taķı tükel kıling ĥaccnı taķı ziyâretni Tengriġa.* [54a]/1=B:196
- ziyâret kıł-:** Ziyaret etmek.
 (Ar. i' timâr, Far. 'umre âmeden) *Kim kim uğrasa Ka'be'ġa yâ ziyâret kılsa ĥiç yazuķ yok aning üze kim tezġinse ol ikisige.* [41a]/4=B:158
- ziyâret kıłmaq:** Umre yapma.
 (Ar. 'umret, Far. 'umre) *Ol vaktın kim kırtulduġuz kim kim ya'nî fâ'ide alsa ziyâret kıłmaq birle ĥaccķa tegrü ol nerse kim âsân bolur ıġgu kırbândın.* [54b]/1=B:196
- zullet (Ar.):** Gölgelek.
 (Ar. zullet, Far. sāyebān) *Baķarlar mu meġer kim kelse anlarġa Tengri ya'nî buyruķı zulletler içinde bulıtdın taķı feris̱teler.* [58b]/2=B:210
- zulm (Ar.):** Zulüm, haksızlık.
zulm kıł-: Haksızlık yapmak, zulmetmek.
 (Ar. 'adv, Far. ez ĥad der ġüzešten) *Kim zulm kılsangız taķı yâñ birşing eġġülüķge taķı saķnuķlıķġa.* [268b]/4=M:2
- zulm kıldılar:** Kâfirler.
Taķı teġşürdi anlar kim zulm kıldılar söznı, andın öġin kim aytıldı anlarġa. [13b]/1=B:59
- zulm kıłġan:** Zulmeden.
 (Ar. zālīm, Far. sitemkār) *Taķı indürdük zulm kıłġanlar üze 'azāb kökdin.* [13b]/2=B:59
- zulm kıłmaq:** Zulmetme.
 (Ar. 'adv, Far. ez ĥad der ġüzešten) *Taķı tut-mang anları istizā üçün zulm kıłmaķıġız üçün.* [67b]/2=B:231

4.3. Arapça Dizin

A	aḥsen: körklügrek, nikū-ter [35a]/5=B:138
‘abd: kul, bende [47b]/3=B:178, [58a]/2=B:207	aḥz: al-, giriften [8a]/4=B:37
‘acz: ‘āciz bol-, ‘āciz şoden [211b]/2=M:31	aḥz: tut-, giriften [81a]/2=B:260, [90b]/1=B:286
‘adl: teng, mānend [256b]/2=M:95	‘aḳd: ‘aḳd kıl-, girih kerden [157a]/3=N:33
‘adl: tüz, dād [228a]/5=E:115	‘ākif: peyvestelik kılğan, başende [31b]/2=B:125
‘adl: tüzlük eyesi, bā-rāst [256b]/1=M:95	aḳlām: kumār okları, tūrhā [102b]/2=A:44
‘adl: tüzlük kıl-, dād kerden [188b]/3=N:129	aḳrab: yakınraḳ, nezdik-ter [146a]/3=N:7, [48a]/5=B:180, [71b]/2=B:237
‘adl: tüzlük, rāst [89a]/3=B:282	aḳvam: rāstrāḳ, rāst-ter [162a]/1=N:46
‘adv: zulm kıl-, ez ḥad der gūzešten [268b]/4=M:2	āl: ḥāş, kes [10b]/5=B:49
‘adv: zulm kılmaḳ, ez ḥad der gūzešten [67b]/2=B:231	āl: ḳabile-, kes [93a]/5=A:11
‘āfin: ‘afv kılğan, der gūzārende [124b]/5=A:134	āl: kök, keshā [75a]/2=B:248
‘afv: keçür-, der gūzāriden [132a]/3=A:159, [26a]/5=B:109	‘alā: üze, ber [269a]/1=B:85, [46a]/5=B:175
‘afv: keçür-, der gūzāšten [256b]/3=M:95	a‘lā: yüksekrek, ber-ter [126a]/1=A:139
‘afv: ‘afv kıl-, der gūzešten [11b]/2=B:52	‘ala‘llāh: Tengri üze, ber ḥudāy [110a]/2=A:75
aḥ: ir uya, birāder [152b]/3=N:23	a‘lam: bilgenrek, dānā est [134b]/2=A:167, [134b]/2=A:167
aḥaḳḳ: sezāraḳ, sezā-ter [241a]/5=E:81	‘alāniyyeten: āşkā-rā, āşkā-rā [86b]/2=B:274
aḥaḳḳ: sezāraḳ, sezāvār-ter [66a]/1=B:228	‘ālemīn: ‘ālemān, cehāniyān üze. [102a]/4=A:42
‘ahd: ‘ahd kıl-, ‘ahd kerden [31a]/5=B:125	ālī Mūsā: Mūsā köki, keshā-i Mūsā [75a]/2=B:248
‘ahd: ‘ahd kıl-, peymān kerden [138b]/2=A:183	‘aliyy: yüksek, bülend [78b]/1=B:255
‘ahd: ‘ahd, peymān [5b]/1=B:27	Allāh: Tengri, Ḥudāy [119a]/2=A:110, [119b]/2=A:112, [14b]/5=B:61
aḥdā’: könirek, rāst-ter [163b]/1=N:51	‘amā: közsiz bol-, kūr şoden [200b]/5=M:71
aḥī: uya, birāder [117a]/5=A:103	‘amā: közsüz, kūr [45a]/3=B:171
āḥiret: āḥiret, ān cehān [63a]/1=B:220	‘amel: işle-, kerden [15a]/5=B:62
āḥiret: āḥiret, ān cehān [63a]/1=B:220	
āḥiret: ol cihān, in cehān [127b]/2=A:145	

‘amel: ‘amel, kār [4a]/5=B:25

‘āmīl: işlegen, kār konende
[141b]/5=A:195

‘āmīl: ‘amel kılğan, kār konende
[125b]/1=A:136

āmīn: kurtulğan, bi-bīm [115b]/3=A:97

āmīn: uğrağan, kaşd konende
[268a]/5=M:2

‘ammēt: ata kız karındaşı, h’āher-i peder
[152b]/3=N:23

‘anēt: emgek, düşvār [63a]/4=B:220

‘anēt: emgek, pelidkār [155a]/3=N:25

‘Arañāt: [55b]/3=B:198

‘arş: küge, sofd [80a]/1=B:259

‘arż: in, pehnā [124b]/2=A:133

‘arż: ‘arza kıl-, ‘arza kerden [6b]/4=B:31

arż: yer, zemīn [14a]/5=B:61,
[43a]/3=B:164

‘aşā: tayak, ‘aşā [13b]/4=B:60

aşām: sağır, ker [45a]/3=B:171

aşhābi’l-caħīm: tamuğ eyeleri, yārān-ı āteş-i
buzurg [29b]/3=B:119

aşhābū’n-nār: ot eyeleri, yārān-ı āteş [62a]/3=B:217,
[8b]/5=B:39

aşīm: yazukluğ, bezzekār [87b]/3=B:276

‘aşeret: on, deh [54b]/4=B:196,
[69b]/4=B:234

‘aşıyy: kiçe, şebāngāh [102a]/2=A:41

‘atīd: anuk, āmāde [4a]/4=B:24

‘avān: orta yaşlığ, miyāne [17a]/1=B:68

‘avz: şıgur-, penāh giriftin [16b]/3=B:67

āyāt: āyāt, nişānhā [9b]/1=B:41

āyāti’llāh: Tengrining āyāt, nişānhā-i ħudāy
[120a]/1=A:113

āyet: āyet, nişān [133b]/1=A:164,
[18a]/3=B:73,

āyet: nişān, nişān [29a]/4=B:118

‘ayn: köz, çeşm [217a]/1=M:45

‘azāb: kın, şikence [11a]/1=B:49

‘azāb: kın, şikence [269b]/1=B:85

‘azābe’n-nār: ot kını, şikence-i āteş
[56b]/4=B:201

‘azābū ‘āzīm: uluğ kın, şikence-i buzurg
[118a]/2=A:105

‘azābūn elīm: iğlig kın, şikence-i derdnāk
[137a]/2=A:177

‘āzīm: uluğ, buzurg [135b]/5=A:171,
[155b]/4=N:27, [159b]/5=N:40

‘aziz: yingen, bi-hemta [58b]/1=B:209

azlem: küç kılğanrak, sitemkār-ter
[35b]/5=B:140

‘azm: süngük, üstüñhān [80b]/3=B:259

‘azm: uğra-, üstüvār kerden [70a]/5=B:235

‘azz: ısır-, geziden [121b]/4=A:119

B

bāb: kapuğ, der [13a]/4=B:58

baħr: tengiz, deryā [11a]/4=B:50,
[42b]/4=B:164

baħş: üşele-, kāvīden [211a]/5=M:31

bālīg: teggen, reside [256b]/1=M:95

ba’d: song, pes [270a]/1=B:87

ba’d: songra, pes [5b]/1=B:27

ba’id: yırak, dūr [99a]/3=A:30

ba’l: küdegü, şevyān [65b]/5=B:228

ba’ş: ıd-, firistāden [133a]/5=A:164

ba’ş: kopğar-, ber enğhtin [12b]/3=B:56

ba’z: pāre, pāre [269a]/3=B:85,
[38a]/3=B:145

bārī’: yaratğan, āferidgār [12a]/2=B:54

- başal:** soğan, piyâz [14b]/2=B:61
başar: köz nür, binâ [225a]/2=E:103
başır: körge, binâ [95a]/2=A:15
bâsiş: yayğan, derâz konende [245b]/1=E:93
bast: yay-, derâz kerdin [210b]/3=M:28
batın: karn, şikem [46a]/1=B:174
ba' fûzat: singek, peşe [5a]/1=B:26
bâziğ: toğğan, ber ârmed [240a]/2=E:76
be's: küçeylik, şikence [173b]/3=N:84
bedî': tangsuq, nev konende [224b]/1=E:101
beğzâ': yigrençilik, düşmanî [121a]/5=A:118
beğzâ': yigrenmek, düşmanî-yi nihân [198b]/1=M:64, [253b]/4=M:14
beğîrat: kulakı yarılmış, mâde-i şetr güş şikâfte [258b]/3=M:103
beht m.: mütehayyir bol-, ser gerdân şoden [79b]/4=B:258
beķarat: inek, gâv [16b]/1=B:67
belâ': sınağ, âzmâyış [75a]/4=B:249
belâğ: tegürmek, resâniden [255a]/4=M:92, [96a]/5=A:20
beled: il, şehr [142b]/2=A:196
beliğ: yittiz söz, güftâr-ı resân [167a]/2=N:63
Benî İsrâ'il: Ya' kûb oğlanları, Puserân-i Ya' kûb [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93
Benî İsrâ'il: Ya' kûb oğulları, Puserân-i Ya' kûb [9a]/1=B:40
berr: susuz yer, huşk [223a]/2=E:97
beşş: yay-, perâgende kerdin [144a]/2=N:1, [43a]/1=B:164
beş: king kıl-, ferâh kerdin [73b]/2=B:245
beştat: uzunluq, ferâhi [74b]/3=B:247
beşir: müjde birgen, müjde dehende [208a]/1=M:19
bev': sezâ bol-, bâz geştin [119b]/2=A:112
beyân: açmaq, peydâ [125b]/4=A:138, [125b]/4=A:138
beyân: beyân, peydâ [267b]/1=N:176, [267b]/1=N:176
beyn: ara, miyân [24a]/2=B:102
beyne yedey: iley, piş [16a]/5=B:66, [78a]/3=B:255
bey': satıg, ħarid ü fûrûht [77b]/3=B:254, [87a]/2=B:275
beyt: ew, ħâne [115b]/3=A:97, [31b]/1=B:125
beyt: iw, ħâne [104a]/2=A:49
beyt: Ka' be, ħâne [31a]/4=B:125
bi: birle, be [10a]/2=B:45
bi'l-ma' rûf: körklüglük birle, be-nikûyi [48a]/5=B:180
bi'l-'adl: tüzlük birle, be-dâd [89a]/3=B:282
bi'n-nefsihinne: özleri birle, be-tenhâ-i ħöd [65b]/3=B:228
bi-gayri ħisâb: sansız, bi-şumâr [59a]/5=B:212
bi-gayri'l-ħakq: nâĥâk yerde, be-cüz râsti [15a]/2=B:61
bihazâ: munung birle, be-in [5a]/4=B:26
bi-izni'llâh: Tengri buyrukı birle, be-fermân-ı ħudây [103b]/5=A:49
bi-izni'llâh: Tengri tilemeki, be-taķdır-i ħudây [24a]/3=B:102
bi-izni'llâh: Tengrining destûn birle, be-fermân-ı ħudây [76a]/5=B:251
bikr: yigit, cevân [16b]/5=B:68

bîst: kız, duşter [152b]/4=N:23
bîr: edgünlük, niküyî kerden [268b]/5=M:2
bîr: imân ketürmek, niküyî [9b]/5=B:44
bişînet: iç dost, döstü [121a]/3=A:118
buğyet: iste-, h'âsten [268a]/5=M:2
buhl: bahillik kıl-, zuftî kerden
 [137b]/4=A:180
buhl: bahillik, zuftî [137b]/4=A:180
bulûg: teg-, residen [54a]/3=B:196
burhân: hüccet, hüccet [27a]/3=B:111

C

cabbâr: boynağu, bâ-kuvvet)
 [208b]/5=M:22
cahîm: tamuğ, âteş-i buzurg
 [29b]/3=B:119
câr'il-cünüb: yırak kongsı, hem sâye-i bi-
 gâne [158b]/3=N:36
cârî zu'l-kurbâ: yawukluk eyesi kongsı, hem
 sâye-i bâ-h'îş [158b]/2=N:36
cârîh: kesb kılğan, murğân u segân-ı şikâr
 [248a]/5=M:4
cedel: huşümet, peygâr [55a]/3=B:197
cehd: katık, saht-ter [220b]/3=M:53
cehennem: tamuğ, düzağ [133a]/2=A:162
cehr: ün kötürmek, âvâz ber dâşten
 [194a]/2=N:148
cemî'an: kamuğ, heme [169a]/1=N:71,
 [6a]/2=B:29
cem': cem', gürüh [134a]/2=A:166
cem': yığıl-, gird kerden [136a]/1=A:173
cenn: karangwu bol-, târik şoden
 [239b]/4=E:76
cennâti'n-na'im: ni' metlerning büstânları,
 büstânha-i niküyî [199a]/1=M:65
cennet: büstân, büstân [4a]/5=B:25

cennet: uçmağ, behişt [7b]/4=B:35
cennet: uçmağ, büstân [142a]/4=A:195
cereyân: aq-, refen [4b]/1=B:25
ceza': öte-, kifâyet kerden [10b]/2=B:48
ceza': yanut, pâdâş [177b]/1=N:93
cinn: perî, perî [224a]/2=E:100
cism: ten, ten [74b]/3=B:247
cünüb: yan, pehlû [140b]/5=A:191

D

dâbbet: yürigen, cunbende [43a]/1=B:164
dâri's-selâm: uçmaqlık sarâyı, sarây-ı selâmet
 ya' ni behişt-i selâmet [232a]/2=E:127
de'b: 'âdet, 'âdet [93a]/5=A:11
def: yığmağ, dür kerden [76b]/2=B:251
dem: kan, hün [45b]/2=B:173,
 [6b]/2=B:30
der': def kıl-, def kerden
 [134b]/4=A:168
derecet: mertebe, pây-gâh [133a]/3=A:163
derecet: ziyâdelik, pâygâh [66a]/3=B:228
derk: tabağ, pâygâh [193b]/2=N:145
dîni'llâh: Tengri dîni, kîş-i hudây
 [112a]/5=A:83
dirâset: okı-, h'ânden [111b]/1=A:79
diyâr: sarây, sarây [142a]/2=A:195
dubur: song, püşt [162a]/5=N:47
duhûl: kir-, der âmeden [13a]/2=B:58
düne: bisre, cüz [4a]/1=B:23
düne: bisre, cüz [4a]/1=B:23
du'â': tile-, h'âsten [16b]/4=B:68,
 [17a]/2=B:69
du'â': ünde-, h'ânden [50a]/5=B:186,
 [63b]/5=B:221, [81a]/4=B:260
du'â': ündemek, h'ânden [45a]/2=B:171

- E**
eb: ata, peder [33b]/4=B:133
eboden: ulaşı, hemişe [209b]/2=M:24, [264a]/4=N:169
ebkem: ağın, gung [45a]/3=B:171
ebraş: ala tenlig, pīs [104a]/1=A:49
ebyaş: aq, sepid [51a]/1=B:187
ecr: gevāb, müzd [15a]/5=B:62, [27a]/5=B:112, [87b]/5=B:277
edā: ötemek, güzärde şoden [47b]/5=B:178
ednā: qadırsızraq, nezdikter ya'ni kemter [14b]/3=B:61
ednā': yaqınraq, nezdik-ter [144b]/5=N:3
ehl: hāş kişiler, kes [206a]/1=M:89
ehl: mirāş h'āre, keshā [176b]/4=N:92
ehl'ül-kitāb: kitāb eyeleri, keshā-i nāme [264b]/3=N:171
ekber: uluğraq, buzurgter [121b]/1=A:118, [61b]/3=B:217
ekd: ye-, ħorden [7b]/4=B:35
ekmeh: toğa közsüz, nā-binā-i māderzād [103b]/5=A:49
ekşer: köprek, piş-ter [23a]/1=B:100
ekşer: üküşrek, biş-ter [119a]/3=A:110
el-āne: emdi, eknün [17b]/4=B:71
el-başı: körge, binā [131b]/4=A:156
elf: ming, hezār
el-ğaniyy: mungsuz, bī-niyāz [115b]/5=A:97
el-ħakīm: rāst işlig, üstüvārkarī [32b]/6=B:129, [7a]/2=B:32
el-ħalīm: kınamakğa ewmegen, burdbār [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235
el-ħasīb: saqış kılğan, şumār konende [146a]/2=N:6
el-ħayy: tirig, zinde [91a]/2=A:2
elim: işlig, derdnāk [25a]/1=B:104
el-ħayyūm: peyveste örelik kılğan, pāyende [77b]/5=B:255, [91a]/2=A:2
el-laḡif: laḡif, bārik-bīn [225a]/3=E:103
elleti: ol kim, ān ki [4a]/3=B:24
ellezīne: ol kimerse, ān ki [270b]/4=B:89
el-afııvv: keçürgen, güzārende [161a]/2=N:43
el-aziz: ġālib bolğan, bī-hemtā [246b]/5=E:96
el-aziz: ġālib, bī-hemtā [32b]/6=B:129
el-aziz: yingen, bī-hemtā [123b]/1=A:126
elv: taqşır kıl-, taqşır kerden [121a]/4=A:118
el-vāsi': king, tevānger ferāḡkār [81b]/4=B:261
el-vehhāb: baḡşış kılğan, nik-baḡşende [92b]/5=A:8
el-vekil: saqçı, kār-sāz, nigāhbān [265b]/1=N:171
el-vekil: saqlağan, nigāhbān [183a]/5=N:109
el-vekil: vekil kılınmış, nigāh-bān [136a]/2=A:173
emānet: emānet, zinhār [165a]/2=N:58
emet: qarabaş, girevende [63b]/1=B:221
emīn: dūşvārī eḡenden [109b]/4=A:75
emmā: ammā, ber her taḡdir [265b]/4=N:173
emn: emīn tut-, emīn dāştēn [109b]/4=A:75
emn: emīnlik, bī-bīmī [241a]/5=E:81
emn: emn, bī-bīmī [130a]/2=A:154
emn: kurtul-, bī-bīm şoden [54b]/1=B:196

emn: kurtulmak, bi-büm şoden
[173a]/1=N:83

emn: kurtulmak, bi-bimi [241b]/2=E:82

emr: buyur-, fermüden [5b]/2=B:27

emr: iş, kâr [132a]/4=A:159

enâ: men, men [6a]/5=B:30

enâ: min, men [8b]/2=B:38

enmulet: parmak uç(ı), ser-i enguş
[121b]/5=A:119

ennâ: neteg, ez kucâ [133b]/5=A:165

ennâ: nirdin, ez kucâ [101a]/1=A:37

en'âm: en'âm, çehâr pây [234b]/2=E:136

en'âm: tiwe, sığır, koy, keçi, çehâr pây
[94b]/2=A:14

enzela'llâh: Tengri indürmişi, furû firistâde-i
hüdây [245a]/4=E:93

er'-ra'ûf: kulluk kıl- 'ibâdet
[104b]/2=A:51

er'-ra'ûf: rahmet kılğan, mihrbân
[99a]/4=A:30

erba'in: kırk, çihil [11b]/1=B:51

mülk: erklen-, taşarruf şoden
[144b]/5=N:3

er-rahîm: peyveste rahmet kılğan, hemişe
bahşâyende [42b]/1=B:163

er-rahîm: rahmeti lâzım, hemişe bahşâyende
[91a]/1=A:

er-rahmân: üküş rahmetlig, buzurg bahşâyış
[42b]/1=B:163

esbât: oğul oğlanlar, puserân-ı Ya' kûb
[34b]/3=B:136

esbât: oğul oğulları, puserân-ı Ya' kûb
[262b]/5=N:163

esbât: oğul oğulları, puserân-ı Ya' kûb
[262b]/5=N:163

eşer: iz, pey [217b]/1=M:46

esved: kara, siyâh [51a]/2=B:187

eşedd: katığrak, saht-ter [269b]/1=B:85

eşedd: katığrak, saht-ter [168a]/3=N:66

et-tevvâb: tevbeni kabûl kılğan, tevbe de-
hende [12a]/4=B:54

ev: yâ, yâ [29a]/4=B:118, [54a]/5=B:196

evd: ağıruk, girân [78a]/5=B:255

evlâ: yaqukrak, evlâ-ter [108a]/3=A:68

evliyâ'üş-şeytân: İblis dostları, döstân-ı dîv
süst. [170b]/2=N:

evsat: ortarak, miyâne [205b]/5=M:89

evvel: evvel, nuhustın 9a]/5=B:41

eyne-mâ: nirde kim, her kucâ
[38b]/5=B:148

eyne-mâ: nirge kim, pes her kucâ
[28b]/2=B:115

eżâ: ağırg, renc [54a]/5=B:196

eżâ: âzâr, âzâr [82a]/1=B:262

eżâ: nâhîş kelgen nerse, âzâr
[64a]/3=B:222

eżkâ: arıgrak, pâkizeter [68b]/1=B:232

eż'âfen: kat kat, du çendânha
[124a]/3=A:130

F

fâ'ide: Yarar, fayda.

fâhişet: körksüz iş, kâr-i zîşt
[150a]/1=N:15

fâhişet: yawuz iş, kâr-i zîşt [44b]/2=B:169

fâhûr: kıvanğan, nâzende [158b]/5=N:36

fâki': toruğ, nik zerd [17a]/3=B:69

fâlik: yargan, şikâfende [246b]/1=E:95,
[246b]/4=E:96

fâ'l: kıl-, kerden [6a]/5=B:30

farih: süwüngen, şadmân [135a]/2=A:170

farih: gürüh, gürüh [18b]/5=B:75

farîzat: farîza kılmak, peydâ kerde
[148a]/2=N:11

farîzat: mehr, farîze [71a]/4=B:237

farık: ayır-, şikâften [11a]/3=B:50

farık: ayırt kemış-, cüdâ kerden
[209b]/5=M:25

farık: ayırt kemış-, perâkenden
[90a]/2=B:285

farz: farîza kıl-, farîza kerden
[55a]/2=B:197

fâsık: Tengri buyruğının çılgan, birün
âyende ez fermân [5a]/5=B:26

faşl: ayrıl-, reften [75a]/4=B:249

fażl: artuk edgülik, efzünü [136a]/3=A:174

fażl: artuk, fażl [15b]/5=B:64

fażl: artukluk, südi [268b]/1=M:2

fażl: artur-, efzünü dâden [87b]/1=B:276

fażl: artur-, efzünü dâden [87b]/1=B:276

fażli'l- 'azîm: uluğ fażlîğ, ewzünü buzurg
[25a]/4=B:105

fażlin 'azîm: uluğ fażl eyesi, efzünü buzurg
[136a]/5=A:174

fażlu'llâh: Tengri fażlı, Tengrining fażlı,
fażl-ı ħudây [184a]/1-5=N:113

fażlu'llâh: Tengrining artuk edgülüğü, fażl-ı
ħudây [15b]/5=B:64

fe- pes, pes [67a]/5=B:231

fe- taqı, pes [4a]/2=B:24

fecr: tang, Far. [51a]/2=B:187

ferah: sewün-, şâd şoden [122a]/3=A:120

ferah: sewün-, şâd şoden [140a]/4=A:188

ferden: yalğuz, cudâ cudâ [245b]/5=E:94

ferik: ögür, gürüh [23a]/1=B:100,
[270a]/5=B:87

ferîzat: kâbin, ferîzat [70b]/5=B:236

fesâd: fesâd, tebâh [57b]/3=B:205,
[5b]/3=B:27

feşel: yüreksiz bol-, bed-dil kerden
[122b]/2=A:122

fetât: karabaş, kenîze [154b]/1=N:25

fetât: yigit tişi, kenîze [154b]/1=N:25

feth: açmak, güşâyış [192a]/3=N:141

feth: zafer, güşâyış [192a]/3=N:141

fetret: süstlük, süsti [207b]/5=M:19

fevk: üst, zeber [15b]/2=B:63

fevk: üstün, zeber [105a]/5=A:55, [147a]/4=N:11,
[199a]/4=M:66, [5a]/1=B:26

fevt: fevt bol-, der güzeşten
[129b]/5=A:153

fevz: zafer bul-, pîrüz şoden
[169b]/1=N:73

feyz: tökil-, reften [204a]/5=M:83

fikh: uq-, der yâbden [223b]/1=E:98

fî sebîlli'llâh: Tengri yolu içinde, der râh-
ıĥudây [62a]/5=B:218

fî iç, der [132a]/4=A:159, [133a]/5=A:164,
[4b]/4=B:25, [70b]/2=B:235

fıdyet: yuluğ, fidâ ħadenî [54a]/5=B:196

fitnet: fitne, âzmâyış [92a]/5=A:7

fitnet: tokuş kılmak, âzmâyış
[176a]/3=N:91

fızzat: kümüş, noĥre [94b]/1=A:14

füh: ağız, dehân [134b]/2=A:167

fuĥş : fuĥş, fuĥş [55a]/3=B:197

fulk: kimi, keştî [42b]/3=B:164

funĥân: ayırt kemışgen, nuşret-i cüdâ konend-i
miyân-ı ĥaĥķ u bâĥıl [11b]/4=B:53

Ğ, G

ġâ'it: aşak yer, ĥadeş [160b]/4=N:43

ġâfil: ġâfil, bî-âġâĥ [269b]/2=B:85

gâfil: osang, bî-âgâh [116a]/4=A:99

gâflet: gâfil bol-, bî-âgâh şoden
[181a]/2=N:102

galebet m.: yingil-, galebe kerde şoden
[93b]/3=A:12

galîz: irig, dürişt [132a]/2=A:159

gall: bağlan-, besten [198a]/2=M:64

gamm: kağgu, endüh [129b]/4=A:153

ğasl: yuw-, şusten [249b]/3=M:6

ğayb: ğayb, nâ-peydâ [102b]/1=A:44

ğayb: ğayb, nihân [239a]/4=E:73

ğayb: ğâyıbluğ, bî-peydâ [256a]/1=M:94

ğayb: örtüglü, nâ-peydâ [137b]/1=A:179

ğayb: örtüglü, bî-peydâ [7a]/4=B:33

ğayr: öngin, cüz [13b]/1=B:59

ğayr: öngin, cüz [268a]/1=M:1

ğayz: öfke, hışm [124b]/5=A:134

ğayz: özke, hışm [121b]/5=A:119

ğazab: öfke kıl-, hışm giriften ya' nî nâ-
hoşnüd şoden [177b]/1=N:93

ğazab: öfke, hışm [119b]/2=A:112

ğuduvv: erte birle kel-, bämädâ reften
[122a]/5=A:121

ğufiân: yarlığa-, âmurziden
[141b]/1=A:193

ğufiân: yarlığa-, âmurziden [13a]/4=B:58

ğulâm: oğlan, küdek [101b]/3=A:40

ğulül: hıyânet kıl-, nâ-râstî kerden
[132b]/4=A:161

ğurâb: qarğa, zâğ [211a]/5=M:31

ğurfet: awuç, müşt [75b]/1=B:249

ğurür: aldamağ, firib [227b]/1=E:112

ğurür: arşıkmak, firib [139b]/1=A:185

ğurür: arşıktur-, firibiden [97a]/5=A:24

ğurür: arşıktur-, firibiden [142b]/1=A:196

ğurür: arşıktur-, firibiden [142b]/1=A:196

ğusl : Boy abdesti, gusul.

H, Ĥ, Ħ

hâ' entüm: uş siz erenler, in ki şomâ
[107b]/3=A:66

hâ' ulâ': uş bu erenler, in gürüh
[107b]/3=A:66

hâ': uş, in ki [107b]/3=A:66

hâ'ib: nevmid-, nevmid [123b]/3=A:127

hâ'ulâ: munlar, in gürüh [6b]/5=B:31

habâl: fesâd, tebâh [121a]/4=A:118

habbe: ewün, dâne [81b]/2=B:261

habîş: abîş, pelid [258a]/1=M:100

habîş: arıgsız, pelid [137b]/1=A:179

habl: urқан, 'ahd [117a]/2=A:103

hacc: hacc, ziyâret kerden-i hâne
[52a]/1=B:189

hacc: uğra-, ziyâret kerden [41a]/4=B:158

hacer: taş, seng [13b]/4=B:60, [4a]/3=B:24

hâdîf: aldaşmaqda yinggening 'amelin kılğan,
cezâ-i firib-dehende [192b]/4=N:142

hâfiz: saqçı, nigâhbân [172a]/5=N:80

hâfiz: saqlağan, nigâhbân [225a]/5=E:104

hakem: hâkim, miyânçı [227b]/5=E:114

hakem: hûkm kılğan, miyânçı
[158a]/3=N:35

hâkîkat: [4a]/5=B:25

hâkim: hâkim, dâver [51b]/3=B:188

hakim: hikmet birle iş kılğan, üstüvârkâr
[63a]/5=B:220

hakim: hikmetlig, şovâbgâr
[263b]/2=N:165

haqk: haq(k), râst [9b]/2=B:42

haqk: râst, râst [38b]/2=B:147

haqq: rāstlık, rāstı [46b]/1=B:176	harāb: harāb, vīrāne [28a]/4=B:115
haqq: Tengri indürgenni, dürüst [9b]/2=B:42	harac: tarlık, tengi [250b]/1=M:6
haqq: tölenmek, rāst şoden [186b]/2=N:122	harām : Rüšvet.
haqq: tölenmek, vācib [48a]/5=B:180	harş: taqdır kıl-, duruğ goften [228b]/3=E:116
haqq: vācib bolğan, vācib şoden [71a]/2=B:236	harşar: tar bol-, teng şoden [175b]/1=N:90
haqq: vācib bolmaq, vācib şoden [72b]/3=B:241	hasbu: tap, bes [57b]/4=B:206
hālā'ikū'l-ebnā: oğullarınızning tişileri, zenān-ı puserān	hased: [95b]/4=A:19
hālet: ana(...) qarındaş(...), hāher-i māder [152b]/3=N:23	hased: hased kıl-, bed-hāsten [163b]/4=N:54
hāl: art, pes [78a]/3=B:255	hased: hased, bed-hāste [26a]/4=B:109
hālīd: cāvidāne, cāvidāne [4b]/5=B:25	hasen: körklüg, nikū [100b]/3=A:37
hālīd: mengü qalığı, cāvidāne [62a]/4=B:217	hāsi': sürükmiş, dūr şode [16a]/4=B:65
hālīfet: hālīfe, hālīfe [6a]/5=B:30	hāşim: huşūmeti katıg, saht-ter-i peygār konende [57b]/1=B:204
hālīş: katıgsız, bī-āmīze [236a]/1=E:139	hasret: ökünç, peşmānī [131b]/2=A:156
hālīşaten: hālīş, bī-āmīzı [236a]/1=E:139	hāşūr: tişilerge yawuzmağan, rağbet nākonende [101b]/2=A:39
hālķ: endāze kıl-, endāze kerden [103b]/3=A:49	hāşī': huşū' kılğan, furū-tenī konende [143a]/3=A:199
hālķ: hālķ, āferīde [185b]/5=N:119	hāşī': qorqğan, furū-tenī konende [10a]/3=B:45
hālķ: yarat, āferīden [103a]/5=A:47, [6a]/2=B:29, [42b]/2=B:164	hāşr: yığ-, zūd būd gird kerden [265b]/4=N:172
hām: arkasın saklağan, gūšten nigāh dādende [258b]/4=M:103	hāşr: yığ-, zūd būd gird kerden [265b]/4=N:172
hām d m.: ögül-, sūtūde şoden [140a]/5=A:188	hāşr: yığıl-, gir āverde şoden [132a]/1=A:158
hām d: ögmek, sipās [6b]/2=B:30	hāşyet: qorquñç, ters [18b]/3=B:74
hāmīd: ögülmiş, sūtūde [84b]/2=B:267	hāşyeti'llāh: Tengri qorquñçı, ters-i hūdāy [18b]/3=B:74
hām r: hām r, mey [62b]/2=B:219	hātā: yangıl-, hātā [176b]/3=N:92
hānīf: hāķ dinge kışğan, gūzafkārī [108a]/2=A:67	hātā': yazuķ, gūnāh [13a]/5=B:58
hārāb: harāb kılmaq, vīrānī [28a]/4=B:115	hāvāriyy: üdründüler, yārīgerān-ı 'isā [104b]/4=A:52
	hāv: qorquğ, ters [8b]/3=B:38

hâviyet: nişken, üftâde bûd [80a]/1=B:259

hâvî: yıl, sâl [72a]/4=B:240

hâyât: tiriglik, zindegânî [48a]/2=B:178

hâyâtî'd-dünyâ: yakın tiriglik, zindegânî-i in
cehân [269a]/5=B:85, [57a]/5=B:204

hayr: hayr, niki [25a]/3=B:105

hayr: yahşılık, niki [117b]/3=A:104

hayr: yahşırak, bihter [131b]/5=A:156

hayşu: kayda kim, her câ [7b]/4=B:35

hayşu: kayda, âncâ [231a]/3=E:124

hayşu: ol yer, âncâ [64a]/5=B:222

hayt: yiplük, rişte [51a]/1=B:187

hazâ: bu, in [4b]/2=B:25

hazen: kadğur-, endühgîn kerden
[8b]/4=B:38

hazer: korchunç, perhîz [181a]/1=N:102

hâzır: yaş, sebz [223b]/3=E:99

hâzır mescidî'l-harâm: Mescid-i harâmning
hâzırları, hâzır-ı mezgit-i Mekke
[54b]/5=B:196

hedy: ıdğu kurbân, kurbânî [257a]/5=M:97,
[54a]/2=B:196

hedy: Ka'be'ğa ıdılgan nerse, kurbân
[268a]/4=M:2

helâl: helâl bol-, helâl şoden [268b]/2=M:2

helâl: helâl bol-, şâyesten [66b]/5=B:230,
[151a]/4=N:19

helâl: helâl, şâyeste [44a]/5=B:168

helâl: revâ bol-, şâyesten [66a]/5=B:229

hemm: uğra-, âheng kerden
[184a]/1=N:113

henî'en: singüt bolsun, guvârende
[145a]/3=N:4

hevâ: hevâ, ârzü-yı dileva [30a]/1=B:120

hevâ: süw-, h'âsten [270a]/4=B:87

hevâ: tilek, kâm-ı dil [190a]/5=N:135

hezın: sı-, şikesten [76a]/4=B:251

hıfz: sakla-, nigâh dâšten [206a]/4=M:89

hıfz: sakla-, nigâh dâšten [71b]/3=B:238

hıfz: sakla-, peyveste şoden [245a]/1=E:92

hıfz: saklamak, nigâh dâsten
[78a]/5=B:255

hımâr: eşkek, har [80b]/2=B:259

hınzır: tonguz, hük [197a]/1=M:60

hırş: sukluk kıl-, âzmüden [188b]/4=N:129

hıcc: hac kılmak, ziyâret [115b]/3=A:97

hıcr: men' kılınmış, harâm
[235b]/1=E:138

hidâyet: köndür-, râh numüden
[5a]/4=B:26

hidâyet: könül-, râh-ı râst kerden
[11b]/5=B:53

hikmet: hikmet, suhen-i dürüst
[133b]/2=A:164

hikmet: şeri'at, suhen-i dürtüst
[32b]/5=B:129

-himâ: ol ikegü, işân [188a]/5=N:128

-himâ: ol iki, işân [41a]/5=B:158

hısâb: saqın-, pindâšten [126b]/1=A:142

hısâb: saqın-, pindâriden [137a]/2=A:178

hısâb: saqınmak, pindâriden
[110b]/4=A:78

hısâb: saqış, şumâr [56b]/5=B:202

hısân: saqın-, pindâšten [60a]/3=B:214

hıtbet: tilemek, ârzü [70a]/3=B:235

hızı: h'ârluk, rüsvâyî [269a]/5=B:85

hubb: sewüg, baht [43a]/5=B:165

hubb: süf-, döst dâšten [43a]/5=B:165

hubb: süwmek, döstü [47a]/1=B:177

hubû: in-, furüd âmeden [8a]/2=B:36

- हुलुव्व: hālī bol-, mänden [121b]/4=A:119
 हुलुव्व: keç-, güzesten [125b]/2=A:137
 हुलुव्व: keç-, güzesten [34a]/2=B:134
 -humā: ikegū, -şān [8a]/1=B:36
 -humā: ol iki, işān [78a]/5=B:255
 हुर्र: āzād, āzād [47b]/3=B:178
 हुर्र: āzād, āzād [47b]/3=B:178
 हुर्रān: ziyān, ziyān [5b]/4=B:27
 हुर्रān: ziyān kıl-, ziyān kerden
 [5b]/4=B:27
 हुसबān: saķış kılmaq, şumārī
 [246b]/5=E:96
 हुष्वāt: adım, kām [44a]/5=B:168
 हुज़ūr: hāzır bol-, hāzır āmeden
 [33b]/2=B:133
 हुज़ıvıv: yobı, füsūs [67b]/2=B:231
 हुज़ıvıv: yobı, yobı [16b]/2=B:67
 हु़ccet: हु़ccet, हु़ccet [39b]/1=B:150
 हु़dā: kōni yol, rāh-i rāst [8b]/2=B:38
 हु़dā: kōnilik, rāh-i rāst [46a]/4=B:175
 हु़km: हु़km kıl-, हु़km kerden [256a]/5=M:95,
 [268a]/2=M:1
 हु़km: हु़km, dāverī [243a]/5=E:89
 हु़km: हु़km, हु़km [268a]/2=M:1
 हु़rmet: हु़rmet, nā-şāyeste [29b]/2=B:119
 हु़sn: kōrkülgük, nikūyī [94b]/3=A:14
 हु़srān: azğunluk, ziyān [5b]/4=B:27
 हुवे: Ol Tengri, vey [77b]/5=B:255
 İ
 ibā': unma-, ne-ḥ'āsten [7b]/2=B:34
 'ibādet: kulluk, perestīden [33b]/3=B:133
 'ibādet: tapun-, perestīden [33b]/4=B:133
 ibdā': aç-, peydā kerden [98b]/4=A:29
 ibdā': āşkārā kıl-, peydā kerden
 [7a]/5=B:33
 ibdā': āşkārā kılın-, peydā kerden
 [258a]/4=M:101
 ibkār: erte, bāmdād [102a]/2=A:41
 İblīs: iblīs, 'azāzīl [7b]/2=B:34
 ibn: oğul, puser [11a]/1=B:49
 ibni's-sebīl: yol erī, rāh-ı güzēr
 [158b]/4=N:36
 ibni's-sebīl: yol oğlı, rāh-ı güzēr
 [47a]/2=B:177
 ibtūgā': iste-, ḥ'āsten [58a]/1=B:207
 ibtūgā': istemek, ḥ'āsten [182a]/1=N:104
 ibtilā': sına-, āzmūden [30b]/5=B:124
 ibtilā': sınamaq, āzmūden [129b]/1=A:152,
 [218b]/3=M:48
 ibtilā': sına-, āzmūde kerde şoden
 [139b]/2=A:186
 i'cāb: tangga ketür-, hoş āmeden
 [258a]/1=M:100
 'icl: buzağı, gevsāle [11b]/1=B:51
 ictibā': üyür-, ber güziden [137b]/1=A:179
 ictināb: saķlan-, dūr şoden [206b]/3=M:90
 i'dād m.: anuķ kılın-, āmāde kerde şoden
 [4a]/4=B:24
 'iddet: san, şumār [49a]/3=B:184
 iddirā': ḥilāf kılış-, ḥilāf kerden
 [18a]/1=B:72
 idḥāl m.: kiwrül-, der āverde şoden
 [139a]/5=A:185
 idlā': kemiş-, rüşvet [51b]/2=B:188
 ifā': vefā kıl-, vefā kerden [267b]/4=M:1
 iflāḥ: kırtul-, restegārī yāften
 [117b]/4=A:104
 ifsād: fesād kıl-, tebāhī kerden
 [5b]/3=B:27

- iftidâ'** zıyuln-, h'ışten [213a]/4=M:36
iftirâ' kötür-, ber yaften [162b]/4=N:48
iftirâ' yalğan çatmak, ber yafteni [235b]/3=E:138
ignâ' menfa' at kıl-, sūd dāšten [93a]/3=A:10
igrāk' batur-, furū burden [11a]/4=B:50
igrāk' batur-, furū burden [11a]/4=B:50
igtirāf' awuçla-, ber kerden [75b]/1=B:249
igtisāl' gusl kıl-, ser ü ten şusten [160b]/2=N:43
ihā' m. vahy kılın-, vahy firistāde şoden [245a]/3=E:93
ihā' işāret kıl-, işāret kerden [227a]/5=E:112
ihā' vahy kıl-, vahy firistāden [262b]/2=N:163
ihāṭat' kapsa-, gird der girende [78a]/3=B:255
ihfā' m. örtül-, pūşiden [91b]/4=A:5
ihfā' ört-, nihāñ kerden [85a]/5=B:271
ihfā' örtük-, pūşiden [182b]/4=N:108
ihlāf' hilāf kıl-, hilāf kerden [93a]/2=A:9
ihlāl m. helāl kılın-, helāl kerde şoden [267b]/5=M:1
ihlāl m. ün kılın-, āvāz ber dāšte şoden [45b]/2=B:173
ihlāl m. ün kötürül-, āvāz ber dāšte şoden [238b]/5=E:145
ihlāl' helāl kıl-, helāl dāšten [268a]/3=M:2
ihlāl' helāl kıl-, helāl kerden [87a]/2=B:275
ihlāl' helāl kılmaq, şāyesten [104a]/4=A:50
ihrāc' çıkar-, birün āverden [8a]/2=B:36
ihrāc' çıkar-, birün āverden [8a]/2=B:36
ihrāc' çıkarmak, birün kerden [269a]/3=B:85
ihsān' körküglük, nüküyi [47b]/5=B:178
ihsār' habs kılın-, bāz dāšten [86a]/2=B:273
ihtimāl' kötür-, ber dāšten [183b]/5=N:112
ihtişām' huşümet kıl-, peygār kerden [102b]/3=A:44
ihtā' haṭā kıl-, haṭā kerden [90b]/2=B:286
ihvān' karındaş, birāder [131a]/5=A:156
ihyā' ürgür-, zinde kerden [131b]/3=A:156, [18a]/3=B:73, [5b]/5=B:28, [79b]/2=B:258
ihyā' turgüz-, zinde kerden [212a]/1=M:32
ihzā' h'ār kıl-, rüsvā kerden [141a]/4=A:192
ihzār' hāzır kılın-, hāzır āverde şoden [188b]/1=N:128
ikād' yandur-, efrūhten [198b]/2=M:64
ikāmet' ikāmet kılı bil-, pāy dāden [66b]/1=B:229
ikāmet' kopgar-, ber-pāy dāšten [199a]/2=M:66
ikrār' ikrār kıl-, ikrār kerden [112a]/1=A:81
ikrāz' ötünç bir-, wām dāden [73a]/5=B:245
iksāt' 'adl kıl-, dād kerden [144b]/2=N:3
iktılāl' öldür-, kuştan [270a]/5=B:87
iktılāl' öldürüş-, kārzār kerden [52b]/5=B:191, [73a]/3=B:244, [73b]/5=B:246
ilā' tapa, be- [6a]/1=B:28
ilā' tegi, tā [51a]/3=B:187
ilāh' tapungu, perestideni [77b]/4=B:255
ilkā' kemiş-, efgenden [206b]/4=M:91
ilkā' kemiş-, ewgenden [175b]/4=N:90, [198a]/5=M:64

ilkā': kemiş-, ewkenden [265a]/1=N:171

illā: meger, meger [46a]/2=B:174

illā: meger, meger [7a]/1=B:32,
[7b]/2=B:34

‘ilm: bil-, dāništen [5a]/2=B:26

‘ilm: bilig, dāniş [7a]/1=B:32

‘ilm: bilmek, dāniş [263b]/3=N:166

‘ilm: bilmek, ‘ilm [134a]/2=A:166

iltikā': satğaş-, didār kerden
[134a]/2=A:166

iltikā': satğaş-, didār kerden [93b]/5=A:13

imām: imām, pişvā [31a]/2=B:124

imām: uymağğa sezā kişi, pişvā
[31a]/2=B:124

imān: imān ketür-, gireviden
[77a]/5=B:253

imān: bit-, gireviden [269a]/3=B:85

imān: bitmek, gireviden [134b]/1=A:167

imān: imān, imān [26a]/1=B:108

imān: imān, namāz [37a]/4=B:143

imān: şābit bol-, gireviden [255b]/1=M:93

imātet: öldür-, mīrāniden [5b]/5=B:28

imhām: қаđğurt-, endühgīn kerden
[130a]/3=A:154

imra'et: ‘avrat, zen [101b]/4=A:40

imsāk: berkit-, üstüvār kerden [5b]/1=B:27

imsāk: berkit-, üstüvār kerden [5b]/1=B:27

imsāk: tutmağ, nigāh dāšten
[66a]/4=B:229

in: eger, eger [4a]/1=B:23

in'ām: eçgülik kıl-, nīküyī kerden
[9a]/2=B:40

i'nāt: emgekge kemiş-, düşvārī efgenden
[63a]/4=B:220

inbā': haber bir-, āgāh kerden
[104a]/1=A:49

inbā': haber bir-, haber kerden
[6b]/5=B:31

inbāt: ündür-, rüyāniden [100b]/3=A:37,
[81b]/2=B:261, [14a]/5=B:61

incā': kutğar-, rehāniden [11a]/4=B:50

‘ind: kat, nezd [133b]/5=A:165, [215b]/5=M:43,
[270b]/3=B:89, [78a]/2=B:255

‘indi'llah: Tengri katı, nezd-i ħudāy
[24b]/3=B:103

‘ineb: üzüm, engür [83b]/3=B:266

infāk: ħarc kıl-, hezīne kerden [159a]/4=N:38,
[53b]/4=B:195

infāk: ħarc kıl-, hezīne kerden
[81b]/1=B:261

infişām: ayrıлмаğ, cüdā şodenī
[78b]/4=B:256

infizāz: taķıl-, perākende şoden
[132a]/3=A:159

inne: ħaķiķat üze, her āyine [4a]/5=B:25

intihā: yıgılın-, bāz istāden [265a]/3=N:171

intihā': yıgıl-, bāz istāden [87a]/4=B:275

intikām: öç almağ, kīne keşiden
[256b]/5=M:95

inzāl: indür-, furū firistāden [9a]/4=B:41

inzār m.: küyül-, zamān dāde şoden
[113b]/4=A:88

inzār m.: mühlet biril-, zamān dāde şoden
[42a]/5=B:162

inzār: ħorķut-, bīm kerden [233a]/3=E:130,
[244b]/1=E:92

irādet: tile-, ħ'āsten [5a]/3=B:26

ī'rāz: yüz ewür-, rüy gerdāniden [150b]/1=N:16,
[172b]/3=N:81, [190b]/1=N:135,
[188a]/5=N:128

irā'et: körgüz-, numüden [18a]/3=B:73,

[32b]/1=B:128

irā'et: körküz-, numüden [129a]/4=A:152,

[239b]/3=E:75

irā'et: körsset-, numüden [211a]/5=M:31

irkās: redd kıl- (Ar. redd), nigūsār kerden

[174b]/3=N:88

irtidād: kayt-, gerdiden [61b]/5=B:217

irzā': emdür-, şir dāden [152b]/5=N:23

irzā': emdür-, şir dāden [152b]/5=N:23

‘isā ibn Meryem: Meryem oğlu ‘isā, ‘isā
puser-i Meryem [264b]/5=N:171,

[77a]/2=B:253

ışā': vaşiyyet kıl-, enderz kerden [148b]/1=N:12,

[33a]/4=B:132

ışābet: teg-, residen [122a]/2=A:120

ışābet: teg-, residen [133b]/4=A:165

ışābet: teg-, residen [82b]/4=B:264

î şār: kasurka, girdbād [83b]/5=B:266

ışbāt: tölendür-, üstüvār dāšten

[76a]/3=B:250

ışlāh: ongar-, nīkū kerden [113b]/5=A:89,

[150a]/5=N:16

ışlāh: ongarmağ, nīkū kerden-i kār

[158a]/4=N:35

İslām: hālīş kıl-, hālīs kerden

[96a]/2=A:20

İslām: ısparla-, supurden [27a]/4=B:112

İslām: inkıyād- inkıyād kıl-, gerden dāden

[216a]/4=M:44

İslām: müsülmān bol-, gerden dāden

[216a]/4=M:44, [96a]/4=A:20

İslām: Müsülmānlık, müsülmānī

[248a]/1=M:3

ışlām: teslim kıl-, sipāerden [27a]/4=B:112

‘ışm: yazuk, bezzeh [269a]/1=B:85

ışm: at, nām [6b]/4=B:31

ışm: uluğ yazuk, bezze [183b]/4=N:112

ışmā: yazuk kılğan, bezekār

[182b]/4=N:107

ismu'llāh: Tengrining atı, nām-ı hūdāy

[228b]/5=E:118

ışnā ‘aşere: on iki, devāzdeh

[252a]/4=M:12

ış‘ād: bar-, refen [129b]/3=A:153

ışr: ağır yük, bār-ı girān [90b]/2=B:286

ışrāf: hāddin keçmek, güzāfkārī

[128a]/2=A:147

ışrāf: یشrāf kıl-, güzāfgārī kerden

[237a]/3=E:141

ışrār: peyvestelik kıl-, üstüvār başiden

[125a]/3=A:134

istibāk: ojuş-, pīş-destī kerden

[218b]/4=M:48

istibāk: ozuş-, pīş-destī kerden

[38b]/4=B:148

isticābet: icābet kıl-, pāsulj dāden

[135b]/2=A:171

istifā': cevāb [266b]/4=N:176

istiftāh: nuşret kıl-, nuşret h'āsten

[270b]/4=B:89

istiğfār: yarlıkayu tile-, āmurziş h'āsten

[132a]/3=A:159

istiğlās: hās kıl-, yegāne kerden

[25a]/3=B:105

istiḥyā': tirig қоғ-, zinde güzāšten

[11a]/2=B:49

istiḥyā': tirig қоғмақ tile-, zinde güzāšten

[11a]/2=B:49

istihzā' m.: maşhara kılın-, efsūs kerde şo-

den [191b]/4=N:140

- istikbār:** uluğsın-, gerdenkeşi kerden [204a]/3=M:82
- istikbār:** uluğsun-, gerdenkeşi kerden [7b]/2=B:34
- istimāʿ:** menfāʿat al-, ber hʿurdārı giriften [153b]/5=N:24, [232b]/1=E:128
- istinkāf :** ʿār tut-, neng dāšten [265b]/3=N:172
- istiʿānet:** yārī tile-, yārī hʿāsten [10a]/2=B:45
- istiṭāʿ at:** una-, tevānisten [188b]/3=N:129
- istiṭāʿ at:** yarağları yet-, tevānisten kerde. [86a]/2=B:273
- istivāʿ ilā:** uğra-, kaşd kerden [6a]/2=B:29
- istivāʿ:** tüz bol-, berāber şoden [257b]/5=M:100
- istizlāl:** tayındur, lağzāniden [8a]/1=B:36
- istizlāl:** tayınmağ tile-, lağzāniden [131a]/2=A:155
- iṣṭifāʿ:** üdüş-, ber güziden [33a]/2=B:130, [99b]/3=A:33
- ʿiṣyān:** yaz-, bī-fermāni kerden [119b]/4=A:112, [15a]/2=B:61
- iṣhād:** tanuğ tik-, güvāh kerden [146a]/1=N:6
- iṣtirāʿ:** satgın al-, ber güziden [269b]/3=B:86, [46a]/4=B:175
- iṣtirāʿ:** satgın al-, hariden [24a]/5=B:102
- itāʿ:** bir-, dāden [9b]/3=B:43
- itfāʿ:** söndür-, furū keşiden [198b]/3=M:64
- iʿtidā:** ḥaddin keç-, güzēştēn [15a]/2=B:61
- iʿtimār:** ziyāret kıl-, ʿumre āmeden [41a]/4=B:158
- iʿtiṣām:** yapuş-, çeng der zeden [266b]/2=N:175
- iʿtizāl:** saçlın-, cūdā şoden [175b]/4=N:90
- itmām:** tamām kıl-, tamām kerden [31a]/1=B:124
- itmām:** tükel kıl-, tamām kerden [51a]/3=B:187, [68b]/3=B:233
- itibāʿ:** uymağ, pesreften [47b]/4=B:178
- itibāʿ m.:** uyul-, pesrevi kerde şoden [43b]/4=B:166
- itihāz:** tut-, giriften [11b]/1=B:51
- itihāz:** tutunmağ, giriften [12a]/1=B:54
- ittiḳāʿ:** çorq-, tersiden [4a]/2=B:24
- ittiḳāʿ:** saqın-, tersiden [15b]/4=B:63, [52a]/4=B:189, [64b]/3=B:223
- ityān bi:** ketür-, āverden [38b]/5=B:148
- ityān:** kel-, āmeden [25a]/5=B:106
- ityān:** kel-, āmeden [269a]/1=B:85
- iṭāʿ at:** boyun sü-, taʿāt dāšten [134b]/4=A:168
- izā:** kayu vaqtın kim, çün [47a]/4=B:177
- izā:** kayu vaqtın, pes çün [132a]/4=A:159
- izāʿ:** āzār tegrül-, rencānide şoden [142a]/3=A:195
- izāʿ:** āzār tegrül-, rencānide şoden [142a]/3=A:195
- izāğat:** kıştur-, gerdāniden [92b]/4=A:8
- izāʿ at:** zāyīʿ kıl-, zāyīʿ kerden [135b]/1=A:171
- iʿzāz:** ʿaziz kıl-, ʿaziz kerden [97b]/4=A:26
- izen:** ol oğur, ān gāh [192a]/1=N:140
- izhāb:** ilt-, burden [233b]/5=E:133
- izlāl:** azdur-, gümrāh kerden [5a]/4=B:26
- izn:** destür, fermān [134a]/2=A:166
- izn:** destür, fermān [134a]/2=A:166
- iztirār m.:** kısarlan-, bī-çāre kerde şoden [238b]/5=E:145, [45b]/2=B:173, [229a]/4=E:119

‘izzet: ‘azizlik, nām u neng [57b]/4=B:206

‘izzet: ‘azizlik, ‘azizi [191b]/2=N:139

K, Q

ķā'im: örelik kılğan, istāde konende [157a]/5=N:34

ķā'im: örü turgan, istāde būd [101a]/5=A:39

ķā'imen: kopuğlı bol-, be-pāy kerden [95b]/2=A:18

ķā'imen: turukup-, istādī konende [110a]/1=A:75

ķable: aşnu, piş [4b]/3=B:25

ķabül: ķabül, peżir [100a]/2=A:35

ķadārat: yarağlıg bol-, tevānā şoden [212b]/3=M:34

ķadīr: yarağlıg, tevānā [134a]/1=A:165, [98a]/1=A:26

ķadr: endāze, endāze [71a]/2=B:236

ķāffeten: ķamuğ, heme [58a]/3=B:208

ķāfir: ķāfir, nā-girevide [42a]/2=B:161, [4a]/4=B:24

ķāfir: küfr ketürgen, nā-girevende [9a]/5=B:41

ķāfir: tanğan, nā-girevide [94a]/1=A:13

ķalb: köngül, dil [18a]/4=B:74, [214b]/2=M:41, [270b]/1=B:88

ķalem: ķalem, tır [102b]/2=A:44

ķalil: az, endek [270b]/2=B:88

ķalil: azğu, endek [110a]/5=A:77

ķalil: ingen, nik endek [270b]/2=B:88

ķamer: ay, mäh [240a]/2=E:77

ķānit: tã'at kılğan, fermān berdār [157b]/2=N:34, [71b]/5=B:238

ķānit: tã'at kılğan, fermān berdār [95a]/5=A:17

ķa'b: topuk, şitāheng [249b]/5=M:6

ķā'id: olturgan, nişeste [178b]/1=N:95, [209b]/4=M:24

ķarḡ: baş, hastegī [126a]/2=A:140

ķarīb: yakın, nezdik [50a]/4=B:186

ķarīb: yawuk, nezdik [60b]/2=B:214

ķarīn: koldaş, yār. [159b]/1=N:38

ķaryet: konum, dih [230b]/3=E:123, [80a]/1=B:259

ķarż: ötünç, wām [73a]/5=B:245

ķaşaş: kışsa ay-, kışsa kerden [263a]/2=N:164

ķaşaş: söz, goften [106b]/4=A:62

ķaşr: kışga kıl-, kütāh kerden [180a]/4=N:101

ķasv: katıg bol-, saht şoden [18a]/4=B:74

ķasvet: katıglik, sahtı [18a]/5=B:74

ķatl m.: öldürül-, kuşte şoden [134b]/4=A:168

ķatl: öldürmek, kuştan [52b]/4=B:191

ķaḡ: kes-, buriden [5b]/2=B:27

ķaḡ: kesmek, burde [123b]/2=A:127

ķavl: ay-, goften [11b]/5=B:54

ķavl: aydıl-, gofte şoden [44b]/3=B:170

ķavl: söz, güftār [13b]/1=B:59

ķavl: ti-, goften [265a]/3=N:171

ķavl: ti-, goften [265a]/3=N:171

ķavlen sedid: rāst söz, güftār-ı rāst [146b]/5=N:9

ķavm: erenler, gürüh [79b]/5=B:258

ķavm: kavm, gürüh [11b]/5=B:54

ķavmi'l-ķāfirin: ķāfir erenler, gürüh-i nā-girevendegān [76a]/4=B:250

ķavvām: kopğan, istādegī konende [190a]/2=N:135

- kaẓā'**: hüküm kıl-, güzârden [103a]/5=A:47,
[29a]/2=B:117
- kaẓā'**: öte-, güzâriden [181b]/2=N:103
- kāẓimu'l-ğayz**: öfkeni yutğan, furū ħorende-i
hışm [124b]/5=A:134
- ke**: mengizlig, hemçü [131a]/4=A:156,
[18a]/2=B:73
- ke**: sin, tu [29b]/2=B:119, [6b]/3=B:30
- kebir**: uluğ yazuq, günāh-ı buzurg
[144b]/1=N:2
- kebir̄et**: uluğ, buzurg [10a]/3=B:45,
[37a]/2=B:143
- keffāret**: yazuq örigen, püşende-i günāh
[217a]/4=M:45
- kefl**: oğka kir-, Far. [102b]/2=A:44
- kefl**: yana-, peziruften [100b]/4=A:37
- kelālet**: atasız oğulsız, ...māder ü peder ü
ferzend [266b]/5=N:176
- kelimet**: kelime, suħen [101b]/1=A:39,
[107a]/2=A:64, [8a]/5=B:37
- kelimet**: söz, suħen [265a]/1=N:171
- kelimet**: yığığ, suħen [30b]/5=B:124
- kem**: neççe, çend [80a]/4=B:259
- kerhen**: küçün, be-nā-pesend
[151a]/5=N:19
- kerim**: keremlūğ, kirāmī [156b]/3=N:31
- kesb**: kağğan-, verziden [132b]/5=A:161,
[34a]/2=B:134
- keşir**: köp, bisyār [127b]/4=A:146
- keşir**: köpegü, bisyārī [26a]/2=B:109
- keşir**: üküş, bisyār [5a]/4=B:26,
[76a]/1=B:249
- keslān**: kähil, kähil [192b]/5=N:142
- kesrat**: üküşlük, bisyārī [258a]/1=M:100
- ketm**: ört-, nihān dāden [134b]/3=A:167
- ketm**: ört-, püşiden [7a]/5=B:33,
[9b]/2=B:42
- kevn**: bol-, şoden [131a]/4=A:156
- keyd**: keyd, sigālīş-i bed [122a]/4=A:120
- keyfe**: neteg, çigüne [5b]/4=B:28
- kezālike**: mundağ ok, hem-çünān
[29a]/4=B:118
- kezālike**: mundağuk, hem-çünān
[36b]/3=B:143
- k̄iblet**: kible, kible [36a]/5=B:142
- kımv**: salkum, ħüşe [223b]/4=E:99
- kışaş**: tüzlük kılışmak, berāber
[217a]/3=M:45
- kısmet**: ülüş kılmaq, baħş kerden
[146b]/1=N:8
- kıtāl**: [61b]/4=B:217
- kıtāl**: tokuş, kārzār [134a]/5=A:167,
[61a]/1=B:216
- kıtāl**: tokuşmak, kārzār [122b]/1=A:121
- kıyām**: kop-, istāden [188a]/2=N:127
- kıyām**: kopmak, istādegī konende
[145a]/4=N:5
- kıyām**: öre tur-, istāden [140b]/5=A:191
- kıyāmet**: kıyāmet, rüsteħiz [269b]/1=B:85
- kıyāmet**: kopmak, rüsteħiz [174a]/5=N:87
- kiber**: ulğay-, buzurg şoden [145b]/4=N:6
- kiber**: uluğluk, buzurg-ı sālī
[101b]/3=A:40
- kiber**: uluğluk, piri [83b]/4=B:266
- kifāyet**: tap kel-, pesende daşten
[122b]/5=A:124
- kifāyet**: yitirü bir-, kifāyet kerden
[35a]/3=B:137
- kışşā'**: ħıyār, ħıyār [14b]/1=B:61
- kışt**: 'adl, dād [95b]/2=A:18

kisvet: ton, püşiş [206a]/1=M:89

kitāb: kitāb, nāme [139a]/3=A:184, [264b]/3=N:171,
[269a]/3=B:85, [270b]/2=B:89

kitāb: Qur'an-, nāme [32b]/5=B:129

kitāba'llāh: Tengrining bitmeki, farīze-i hūdāy
[153b]/3=N:24

kitābi'l-münir: yaruq kitāb, nāme-i rüşen
[139a]/3=A:184

kōtrül-: Yükseltilmek.

kufir: tan-, kufir āverden [264b]/2=N:170,
[42a]/2=B:161, [8b]/4=B:39

ku'ūd: oldur-, nişesten [140b]/5=A:191

ku'ūd: oltur-, nişesten [191b]/5=N:140

ku'ūd: otur-, nişesten [134b]/3=A:168

kur'an: Qur'an, nübī [49b]/2=B:185

kurb: yawu-, nezdik şoden [7b]/5=B:35

kurbā: kayaşlık., h'īşī [158b]/1=N:36

kurbān: kurbān, kurbān [138b]/3=A:183

kurh: yigren-, nā-pesendiden
[61a]/2=B:216

kurvet: kudret-, tevānāy [43b]/2=B:165

küfir: kâfir bol-, ne-girevīden
[78b]/2=B:256

küfir: kâfir bolmaq, küfir [198a]/5=M:64

küfir: kâfirlik, küfir [134a]/5=A:167

küfir: küfir, küfir [26a]/1=B:108

küfir: nüsipāşlık kıl-, nüsipāşī kerden
[40a]/3=B:152

küfir: ört-, küfir āverden [270b]/4=B:89

küll: tegme bir, her [43a]/1=B:164

-küm: siz, şomā [5b]/5=B:28

L

lā: yok, ne [7a]/1=B:32

lahm: et, göşt [80b]/4=B:259

lahm: it, göşt [45b]/2=B:173

lākin: lekin, cüz' ān ki [262a]/2=N:162

lā'im: melāmet kılğan, melāmetkār
[221a]/4=M:54

lā'in: la'net kılğan, nefrīn konende
[41b]/4=B:159

la'n m.: la'net kılın-, nefrīn kerde şoden
[198a]/2=M:64

la'n: la'net kıl-, nefrīn kerdən
[41b]/4=B:159

la'n: sür-, la'net kerdən [270b]/1=B:88

la'n: sür-, rān kerdən [163b]/2=N:52

la'net: la'net, nefrīn [41b]/4=B:159

lebş: kiç-, direngi kerdən [80a]/4=B:259

leḥk: yet-, der resīden [135a]/4=A:170

len: hergiz, hergiz [4a]/2=B:24

len: kat' ā, hergiz [14a]/4=B:61

le'alle: bolğay kim, meger [11b]/3=B:52

le'ib: oyna-, bāzī kerdən [244b]/1=E:91

le'ib: oyun, bāzī [256b]/4=M:95

lev: kâşkī, kâşkī [160a]/3=N:42

levmet: melāmet, serzeniş [221a]/4=M:54

levn: reng, reng [17a]/2=B:69

leyān: yumşa-, nerm şoden
[132a]/2=A:159

leyl: tün kün, şeb [140b]/3=A:190,
[42b]/3=B:164

leyl: tün, şeb [11b]/1=B:51, [120a]/2=A:113,
[42b]/3=B:164, [86b]/2=B:274

leyy: tolğa-, gerdāniden [161b]/4=N:46

li: üçün, ez behr-i [6a]/2=B:29

libās: ton, püşiş [50b]/3=B:187

liḳā': satğaş-, binenden [121b]/4=A:119

liḳā': satğaşmaq, cezā' [233a]/3=E:130

lime: neşe, çerā [107b]/1=A:65

lisân: til, zebân [110b]/4=A:78	me'âb: kaytğu yer, cāy-i bāz geşt [94b]/3=A:14
hubb: 'aql, hîred [92b]/3=A:7	me'vâ: sığıngu yer, cāā-ı bāz geşt [129a]/1=A:151
M	medd: meded bir-, meded konende [123a]/3=A:125
mā ... illā: ermes ... meger, nîst ... meger [123b]/1=A:126	medd: meded kıl-, meded dehende [123a]/1=A:124
mā dāme: peyveste bolmışlarınça, tā bāşende [209b]/2=M:24	mefâzet: kurtulmağ yeri, restegârî [140b]/1=A:188
mā dumtum: mādām kim, Far. [257a]/2=M:96	mef'ûl: kılınmış, kerde şode [162b]/2=N:47
mā: ermes, nîst [123b]/1=A:126	mefrûz: farîza kılınmış., peydâ kerde [146a]/5=N:7
mā: ne kim, ān çi [78a]/1=B:255	mefrûz: kesilmiş, peydâ kerde [185b]/3=N:118
mā: ne, ān çi [268a]/2=M:1	meğlûl: bağlğ, ber-beste [198a]/2=M:64
mā: nerse, ān çi [5a]/1=B:26	meñil: or(ı)n, cāy [54a]/3=B:196
mā: ol nerse kim, ān [5a]/1=B:, [6a]/2=B:29	mekr: hîle kıl-, sigāliden [105a]/2=A:54
mā: ol nersege kim, ān [270b]/3=B:89	mekr: hîle kıl-, sigāliden [230b]/3=E:123
mā: yok, nîst [24a]/5=B:102	melek: ferîşte, ferîşte [6a]/5=B:30
mā': suf, āb [160b]/5=N:43	melik: melik, pādşāh [73b]/4=B:246
mā': suf, āb [18b]/2=B:74	men: kim kim, her ki [41a]/4=B:158, [54b]/2=B:196
mağfîret: yarlıkamağ, āmurziş [46a]/5=B:175, [63b]/5=B:221, [84b]/3=B:268, [90a]/3=B:285	men: kim, her ki [8b]/3=B:38
mağnem: ğanîmet, ğanîmet [178a]/2=N:94	men: ol kimerse, ān ki [6b]/1=B:30
mağmaşat: açlık, gurusnegî [248a]/2=M:3	menfa'at: asıg, sūd [62b]/3=B:219
mağ'ad: orun, cāy [122a]/5=A:121	menn: minnet kıl-, nîküyî kerdn [133a]/4=A:164
māl: māl, h'āste [40b]/4=B:155	menn: minnet, minnet [82a]/1=B:262
ma' dūd: sanlğ, şumurde [97a]/5=A:24	menn: yandağ şekeri, terengübîn [12b]/4=B:57
maşîr: yaŋgu yer, bāz geşt [133a]/3=A:162	men': yığ-, bāz dāšten [192b]/1=N:141
maşîr: yaŋgu yer, cāy-i bāz geşt [179a]/5=N:97	mer': er, merd [266b]/5=N:176
maşnıç: maşnıç, cāy-ı ber āmeden āftāb [28b]/2=B:115	mer': er, merd [266b]/5=N:176
māzā: ne, çi [5a]/3=B:26	merci': kaytış, bāz geşt [226a]/4=E:108
mažāci': yatğu yer, cāy-i helāk [130b]/4=A:154	

- Mervet:** Merve atlıg tağ, küh metâ': metâ', ber h'urdâri [139b]/1=A:185, [41a]/4=B:158 [142b]/2=A:197
- Meryem:** Meryem, hüdäyber metâ': müt'a birmek, berh'urdâri [100b]/1=A:36 [71a]/2=B:236
- Meryem:** Meryem, Meryem metâ': nafaka birmek, berh'urdâri [270a]/2=B:87 [72a]/4=B:240
- mezât:** hoşnüdlüg, hoşnüdi [58a]/1=B:207
- meşâbet:** kaytğu yer, cäy-i báz geşt mevlâ: erklig:, hüdâvendigâr [31a]/4=B:125 [90b]/5=B:286
- mescid:** mescid, mezigit [28a]/3=B:115
- mescidi'l-harâm:** Mescid-i Harâm, mezigit-i mevlâ: mürâş alğan, puser-i 'am [28a]/3=B:115 [157a]/2=N:33
- Mekke** [268b]/4=M:2
- mescidi'l-harâm:** Mescid-i Harâm, mezigit-i mevlûd: toğrulmuş, zâde şode [37b]/1=B:144 [68b]/4=B:233
- mescidi'l-harâm:** Mescid-i Mekke, mezigit-i Mekke [39a]/4=B:150
- meşel:** meşel, dâstân [5a]/1=B:26
- meşel:** şıfat, far [45a]/1=B:171
- mesfûh:** tökülmüş, rihte [238b]/4=E:145
- mesh:** mesh kıl-, sâviden [161a]/1=N:43
- Mesih:** Mesih, Mesih [264b]/5=N:171
- meşir:** kaytmak, báz geşt [90a]/4=B:285
- meşnâ:** ikin ikin, dugân dugân mi'eti: yüz, şad [80a]/3=B:259 [144b]/3=N:3
- mess:** sıka-, bisüden [136a]/4=A:174, [201b]/3=M:73, [60a]/5=B:214
- mess:** yoğa-, bisüden [122a]/1=A:120
- meşvâ:** ikâmet kılğu yer, bâş mihâd: töşek, ârâmgâh [57b]/5=B:206 [129a]/1=A:151
- Meş'ari'l-harâm:** meş'ari'l-harâm, müzdelife-i mihrâb: mihrâb, piş-gâh [101a]/5=A:39 [55b]/3=B:198
- meşrab:** içesi yer, âb-hörhör [14a]/1=B:60
- metâ':** metâ', kâlâ [181a]/2=N:102
- metâ':** kâle, berh'urdâri [94b]/3=A:14
- metâ':** menfa'at algı nirse, ber h'urdâri mu'accel: vakıtı belgülgü kılınmış, zamân [8a]/4=B:36 [127a]/5=A:145
- mubîn:** âşkârâ, âşkâr [7a]/5=B:33

- mubin:** açık, peydâ [133b]/3=A:164
muḍḥāl: kiwür-, der âmeden [141a]/3=A:192, [266b]/2=N:175
mufaṣṣal: ayırtlanmış, peydâ kerde [228a]/2=E:114
muhâceret: köç-, buriden ez ḥān u mān [62a]/5=B:218
muhâcîr: hicret kılığlı, hicret konende [180a]/1=N:100
muḥarrar: ḥarām kılınmış-, nâ-şâyeste kerde [269a]/2=B:85
muḥarrar: âzād kılınmış, âzād kerde [100a]/2=A:35
muhîn: ḥ'ār kılğan, ḥ'ār konende [137a]/4=A:178
muḥîṭ: kapsağan, dānā [122a]/4=A:120
muḥṣanet: âzād tîşi, zen-i âzād [154a]/5=N:25
muḥṣaneten: saḥnukluk ḥâlde, bâ-resāyān [154b]/4=N:25
muḥṣîn: körlüglük kılğan, nikūkār [124b]/5=A:134, [71a]/3=B:236
muḥṣinen: saḥnukluk kılı-, bâ-resāyān [153b]/5=N:24
muḥtāl: mütekebbir-, ḥurāmende [158b]/5=N:36
muhtedûn: könülgen, rāh-ı rāst girende [17b]/1=B:70
muhtedûn: könülgen, rāh-ı rāst yâfde [241b]/3=E:82
muḥtelifen: türlüğ türlüğ, günāgûn [236b]/4=E:141
muḥẓar: ḥāzır kılınmış, ḥāzır âverde [99a]/1=A:30
muḥṣarab: yawuḳ kılınmış, nezdik [103a]/2=A:45, [265b]/2=N:172
muḳâtelet: kıtāl kıl-, kârzār kerden [61b]/4=B:217
muḳâtelet: öldür-, kârzār kerden [52a]/5=B:190
muḳâtelet: uruşmak, kârzār kerden [61a]/5=B:217
muḳîm: turukğan, hemîşe [213b]/2=M:37
muḳteṣîd: ota çalığ, miyâne revende [199a]/5=M:66
mulâkî: satgaşğan, binende [75b]/5=B:249
mumterî: şek bolğan, be-gümān şevende [106a]/5=A:60
mumterî: şek tutğan, be-gümān şevende [38b]/3=B:147
mumterî: şekk tutuğlı, be-gümān efegenende [228a]/4=E:114
munâfakat: nafaḳa kıl-, du-rüyî kerden [134a]/3=A:167
munfiḳ: nafaḳa kılğanlar, hezîne konende [95a]/5=A:17
munzel: indürilmiş, furû fristâde [123a]/2=A:124
munzel: indürilmiş, furû fristâde şode [228a]/3=E:114
munzir: korḳutuğlı, bîm konende [59b]/2=B:213
mu'âhedet: 'ahd kılış-, 'ahd kerden [47a]/4=B:177
mu'allekat: asılmış, bâ sūy bî sūy [188b]/5=N:129
mu'allekat: asılmış, bâ sūy bî sūy [188b]/5=N:129
mu'âşeret: tiriglik kılış-, sâzvârî kerden [151b]/2=N:19
mu'ciz: 'âciz kılğan, 'âciz konende [234a]/3=E:134

- mu'riz:** yüz ewürgen, rüy gerdânide [97a]/3=A:23
- murâbetat:** turuk-, kârzâr kerden [143b]/1=A:200
- murâğan:** hicret kılgu yer, cây-i hicret kerden [179b]/5=N:100
- mursel:** ıdılmış, firistâde [76b]/4=B:252
- muşâberat:** şabr kılış-, şekibiden [143b]/1=A:200
- muşaddık:** râst tutğan, râst güy dârende [217b]/3=M:46
- muşaddık:** râstlağan, râst güy dârende [101b]/1=A:39
- muşaddıkan:** sözlegenni râst tutğan, râst güy dârende [217b]/3=M:46
- muşahhar:** tilekçe yürütülmüş, râm kerde [43a]/2=B:164
- muşallâ:** namâz kılgu yer, cây-ı namâz [31a]/5=B:125
- muşârâ'at:** iw-, şitâbiden [124b]/1=A:133
- musellem:** ısparlanmış, supurde [176b]/4=N:92
- musemmâ:** atanmış vaqtı, zamânî nâm-berde [89a]/2=B:282
- muşevvam:** nişanlığ kılınmış, nişân kerde [94b]/1=A:14
- muşevvim:** nişân kılğan, nişân konende [123a]/4=A:125
- muşibet:** teggen, reside [169a]/2=N:72
- müsi':** kingliklig, tevânger [71a]/1=B:236
- muşlih:** edgü, nîk [4a]/5=B:25
- muşlih:** ongarğan, nîkûkâr [63a]/4=B:220
- muslim:** hâliş kılğan, gerdendâr [32b]/1=B:128
- musrif:** isrâf kılğan, güzâfgâr [237a]/3=E:141
- mustağfirin:** yarlıkayu tilegenler, âmurziş b'âhendegân [95a]/5=A:17
- mustekarr:** karâr kılgu yer, ârâmi [8a]/4=B:36
- muşâveret:** kengeş-, meşveret kerden [132a]/4=A:159
- muştebih:** oşşaş, mânende-i be-şekl [224a]/1=E:99
- mute'ammiden:** uğrayu, kaşd konende [177b]/1=N:93, [256a]/4=M:95
- muteraddiyet:** tüşüp ölmüş, üftâde mürde [247a]/5=M:3
- muteşâbih:** oşşaşğan, büşid [92a]/3=A:7
- muteşâbih:** oşşaşğan, mânende [236b]/5=E:141
- mutetâbi':** hemişe, peyveste [177a]/5=N:92
- mutetâbi'en:** ulaş, peyveste [177a]/4=N:92
- mutetâhhir:** arınğan, pâkî cüyân [64b]/1=B:222
- muttaqi:** perhîz kılğan, perhîzkâr [217b]/5=M:46
- muttaqi:** sakınğan, perhîzkâr [124b]/3=A:133, [16a]/5=B:66
- muttaqi:** saknuq, perhîzkâr [125b]/5=A:138, [47b]/1=B:177
- mutâhher:** arığ kılınmış, pâkîze kerde [4b]/4=B:25
- mutâhhir:** arığ kılğan, pâkîze konende [105a]/4=A:55
- mutâllekat:** talâk birilmiş tişi, zenân-ı rehâ kerde [72b]/2=B:241
- muvâ'adet:** va'de kıl-, nüvîd dâden [141b]/3=A:194
- muvâ'adet:** va'de kılış-, nüvîd dâden [11a]/5=B:51

muzâ' af: kat kılınmış, du çendân kerde [124a]/3=A:130	münâdî: kıkırğan, ẖ'ānende [141a]/5=A:193
muzebzeb: mütereddid-, ser gerdân kerde [193a]/1=N:143	münâdî: ündegen, ẖ'ānende [141a]/5=A:193
mü'min: bitgen, girevide [133a]/5=A:164	münâfîk: münâfîk, Far. [174b]/2=N:88
mü'min: mü'min, girevide [134a]/3=A:166, [64b]/5=B:223	münîr: yaruq, rüşen [139a]/3=A:184
mübeddil: tegşürgen, kerdānde [228a]/5=E:115	münker: körksüz iş, kār-i zışt [117b]/4=A:104
mübeşşir: müjde birigli, müjde dehende [59b]/2=B:213	münker: körksüz iş, zışt [119a]/1=A:110
mücāhedet: mucāhede kıl-, kārzār kerden [213a]/1=M:35	müsellem: teslim kılınmış, supurde [177a]/3=N:92
mücāhedet: tokuş kıl-, kārzār kerden [126b]/3=A:142	müsteykîn: yaqîn bilgen, bî-gümān [239b]/4=E:75
mücāhedet: uruş-, kārzār kerden [62a]/5=B:218	müşrûk: ortak koşğan, enbāzgüy [25a]/2=B:105
mücāhid: tokuş kılğan, kārzār konende [178a]/5=N:95	mütevekkil: tevekkül kılğan, tevekkül ko- nend [132a]/5=A:159
mücrim: yazuk kılğan, günāhkār [230b]/3=E:123	mü'r a: [71a]/1=B:236
müdāvelet: tezgindür-, gerdāniden [126a]/3=A:140	müzîd: ziyāde , efzûnî [114a]/2=A:90
müfsid: fesād kılğan, tebāhkār [107a]/1=A:63	N
mülk: erklen-, mālîk şoden [209b]/5=M:25	nādim: öküngēn, peşimān [211b]/3=M:31
mülk: erklîg bol-, mālîk şoden [158b]/4=N:36	naḥl: ḥurmā yıḡaçı, ḥurmā-bün [223b]/4=E:99
mülk: erklîglik, pādşāh [163b]/3=N:53, [239a]/3=E:73	naḥnu: biz, mā [6b]/2=B:30
mülk: mülk, pādşāhî [97b]/3=A:26	naḥîr: ḥurma çekürdegining çukûrınça, endāze-i meḡākçe-i dāne-i ḥurmā [163b]/4=N:53
mülk: pādşāhlîk, pādşāhî [23b]/1=B:102	naḡş: eksimek, kem kerden [40b]/3=B:155
mülk: pādşāhlîk, pādşāhî [76b]/1=B:251	naḡz: boz-, şikesten [5b]/1=B:27
mümādāt: kıkır-, ẖ'ānden [101a]/4=A:39	nār: ot, āteş [46a]/2=B:174
münādāt: kıkra-, ẖ'ānden [141a]/5=A:193	nār: ot, āteş [4a]/3=B:24
	nās: ḥalk, merdum [182b]/4=N:108, [65a]/2=B:224
	nās: kişi, merd [4a]/3=B:24
	nās: kişi, merdumān [9b]/5=B:44

naşib: ülüş, behre [146a]/3=N:7
 nâşir: yâri birgen, yâriğer [96b]/5=A:22
 naşir: yâriçi, yâriğer [25b]/4=B:107
 naşr: yâri, yâri [60b]/2=B:214
 naşr: yâri bir-, yâri dâden [76a]/4=B:250
 naşr: yâri birgen, yâri [105b]/4=A:56
 naşrâniyy: tersâ, tersâ [108a]/1=A:67,
 [15a]/3=B:62
 nazar: bak-, nigeristen [11a]/4=B:50
 nazar: küç-, pâyisten [162a]/1=N:46
 nâzir: bakğan, nigerende [17a]/4=B:69
 nebât: ünmek, rüyâniden [100b]/3=A:37
 nebe'/enbâ': haber haber [6b]/5=B:31
 nebe'/enbâ': haber, âgâh [104a]/1=A:49
 nebiyy: peygâmbir, peygâmbir [101b]/2=A:39,
 [132b]/4=A:161
 necm: yulduz, sitâre [223a]/1=E:97
 nefh m.: ürül-, der demide şoden
 [239a]/4=E:73
 nefh: ür-, der demiden [103b]/4=A:49
 nef: asığ kıl-, sūd kerden [42b]/4=B:164
 nefr: taşkaru bar-, bîrûn reften
 [169a]/1=N:71
 nefis: nefis, ten [270a]/4=B:87
 nefis: öz, ten [10a]/1=B:44, [12a]/3=B:54,
 [133b]/1=A:164
 nefis: ten, ten [178b]/1=N:95,
 [40b]/4=B:155
 nefy m.: kowul-, dūr kerde şoden
 [212a]/6=M:33
 nehâr: kün, rüz [109a]/2=A:72
 nehâr: kündüz, rüz [86b]/2=B:274
 nehr: anık, cüy [4b]/1=B:25
 nehy: yığ-, bâz dâşten [117b]/4=A:104
 nekâl: kıdğut, şikence [213b]/4=M:38

nekîren: nakırçe, endâze-i megâkçe-i küle-i
 ħurmâ [187a]/3=N:124
 ne' am: ne' am, çeħâr pây [256a]/5=M:95
 ne' am: sığır, çeħâr pây [267b]/5=M:1
 ne' am: tört adaklıg, çeħâr pây
 [267b]/5=M:1
 nesl: uruğ, zeh [57b]/3=B:205
 neşîhat: sūsülüp ölmüş, ser-zede
 [247a]/5=M:3
 nevm: uyku, ħ'âb [77b]/5=B:255
 neẓir: korkutğan, bîm konende [208a]/1=M:19,
 [29b]/3=B:119
 neẓr: neẓr kıl-, ber ħod vâcib kerden [100a]/2=A:35,
 [85a]/2=B:270
 nuşf: yarım, nîme [147b]/1=N:11
 nidd: teng tuş, mânend [43a]/4=B:165
 nikâh: nikâh kıl-, be-zenî kerden
 [144b]/2=N:3
 nikâh: nikâh kıl-, ħ'âsten [67a]/1=B:230
 ni' met: ni' met, nikûyi [9a]/1=B:40
 nisyân: unut-, ferâmûş kerden [90b]/1=B:286,
 [9b]/5=B:44
 nu' âs: imızğanmak, ħ'âbi [130a]/2=A:154
 nûr: yaruqluk, rûşenâyi [216a]/3=M:44,
 [79a]/1=B:257
 nûr'el-mubîn: açuk yaruq, rûşen-i peydâ
 [266b]/1=N:174
 nübüvvet: peygâmbirlik, peygâmberî
 [243a]/5=E:89
 nûsûk: ħurbân kılmağ, ħurbânî
 [54b]/1=B:196

R

râ'i: küy-, nigâh dâşten [161b]/4=N:46
 ra's: baş, ser [54a]/3=B:196

- rā'y-el-⁴ayn:** göz көrmek, çeşm-i didār
[94a]/2=A:13
- Rabb:** İdi, Perverdigār [14a]/5=B:61,
[5a]/2=B:26
- Rabb:** igitlegen Tengri, Perverdigār
[81a]/1=B:260
- rabbāniyy:** İdige nisbetlig, hudāy perest
[111a]/5=A:79
- rabbi'l-⁴ālemīn:** 'ālemlarning erkligi,
perverdigār-ı ceheniyyān [33a]/4=B:131,
[210b]/5=M:28
- racc m.:** kaytarıl-, bāz gerdānide şoden
[58b]/4=B:210
- rācil:** yaçağ, piyāde [71b]/5=B:239
- rāci':** kaytğan-, bāz gerdende
[10a]/5=B:46
- radd m.:** kaytarıl-, bāz gerdānide şoden
[269b]/1=B:85
- radd:** kaytar-, bāz gerdāniden [116b]/1=A:100,
[165b]/3=N:59
- radd:** kaytarmak, bāz gerdāniden
[66a]/1=B:228
- rağab:** rağbet kıl-, h⁴āsten [188a]/1=N:127
- rağab'an:** rağbetsizlik kıl-, h⁴āhanī meger
dāden [32b]/6=B:130
- rağad:** king, ferāh [13a]/3=B:58
- rağaden:** kingrū, ferāh [7b]/4=B:35
- raheb:** korķ-, tersiden [9a]/3=B:40
- rāhib:** zāhid, zāhid [204a]/3=M:82
- raḥīm:** raḥmet kılğan, hemişe baḥşâyende
[12a]/4=B:54, [8b]/1=B:37
- raḥm:** yawukluk, h⁴ışi [144a]/3=N:1
- raḥmet:** raḥmet, baḥşâyış [16a]/1=B:64,
[41a]/2=B:157
- raḥmet:** raḥmet kıl-, baḥşude şoden
[124b]/1=A:132
- raḥmeten:** raḥmet eyesi, baḥşâyış
[233b]/5=E:133
- raḳīb:** sakçı, nigāhbān [144a]/4=N:1
- rāki':** rükū' kılğan, pūst-ḥam dehende
[9b]/4=B:43
- rā'inā:** rā'inā, nigāhdār [24b]/4=B:104
- rāsiḥ:** tölengen, üstüvār şode/gān
[262a]/2=N:162
- razā'at:** emmek-, şır ḥorden [68b]/4=B:233
- re'y:** kör-, diden [12b]/1=B:55
- rebibet:** ögey kız, duḡter-i zenān
[153a]/1=N:23
- recā':** uman-, ümīd dāšten [182a]/3=N:104,
[62b]/1=B:218
- recīm:** taş birle atılmış, rānde
[100b]/2=A:36
- ref':** kötür-, ber dāšten [32a]/3=B:127,
[15b]/2=B:63
- ref':** kötür-, bülend kerdin [77a]/1=B:253
- remz:** işāret, işāret [102a]/1=A:41
- resül:** yalafaç, peygāmbēr [270a]/3=B:87
- resül:** yalawaç, firistāde [103b]/2=A:49
- resül:** yalawaç, peygāmbēr [270a]/1=B:87
- reşed:** könilik, rāh-i rāst [145b]/2=N:6
- reyb:** şekk, gümān [174b]/1=N:87
- rızķ m.:** rüzī biril-, rüzī dāde şoden
[4b]/3=B:25
- rızķ:** rüzī, rüzī [100b]/5=A:37
- rızķ:** rüzī kıl-, rüzī kerdin [12b]/5=B:57
- rızvān:** rāzi bol-, pesendiden
[89b]/5=B:282
- ri'ā':** körmek, numūden [82b]/2=B:264
- ribā':** ribā, efzūnī [87a]/3=B:275
- ribbiyy:** İdige nisbetlig, girevide
[127b]/4=A:146

ricâl: eren, merd [267a]/4=N:176

ricl: açak, پای [199a]/4=M:66

ricz: 'azâb, şikence [13b]/2=B:59

risâlet: risâlet, peygâm [199b]/3=M:67

riyâh: yel, bûd [43a]/1=B:164

rižvân: ihtiyâr kıl-, pesendiden
[248a]/1=M:3

rubâ': tördin tördin, çehârgân çehârgân
[144b]/4=N:3

rubû': törtde bir, çehâr yek [148a]/5=N:12

rûh: cân, cân [265a]/2=N:171

rukû': namâz kıl-, püşt-ham dehende
[9b]/4=B:43

rumh: süngü, neyze [255b]/5=M:94

rummân: enâr, enâr [224a]/1=E:99

ru' b: korkuğ, ters [128b]/4=A:151

rûkü': rûkü' kıl-, püşt-ham dehende
[9b]/4=B:43

rûşd: könîlik, râh-i râst [78b]/2=B:256

Ş

şâ'il: kolğuçı, h'âhendgân [47a]/2=B:177

şâbir: şabr kılğan, şekibâ [46a]/5=B:175,
[95a]/4=A:17

şabr: şabr , şekibâyî [10a]/2=B:45

şabr: şabr kıl-, şikibâyî kerden
[14a]/4=B:61

şâcid: sücüd kılğan, ser ber zemîn nihende
[31b]/3=B:125

şâciden: töngüdüp-, ser ber zemîn nihende
[196a]/1=N:154

şadaqat: şadaqa, şadaqat [54a]/5=B:196
[85a]/4=B:271

şadd: yığ-, ber gerdâniden [116a]/3=A:99

şadd: yığ-, gerdâniden [268b]/3=M:2

şadd: yığmak, gerdâniden [61b]/1=B:217

şadr: köküz, sine [121b]/1=A:118,
[98b]/3=A:29

Şafâ: Şafâ atlığ tağ, kûh [41a]/3=B:158

şafra': sarıg, zerd [17a]/3=B:69

şafvân: tayıg taş, Far. [82b]/4=B:264

şâhib: eye, yâr [8b]/5=B:39

şâhib: koldaş, yâr [158b]/3=N:36

şâhibi bi'l-cenb: yandağı koldaş, yâr-i sefer
[158b]/3=N:36

şaht: öwke, nâ-hoşnüdi [133a]/2=A:162

şaky: içürmek, âb dâden [13b]/3=B:60

şaky: suğar-, âb dâden [17b]/3=B:71

şalât: namâz, namâz [245a]/1=E:92,
[9b]/3=B:43

şalâti'l-vuštâ: artuğrak namâz, namâz-ı diğer
[71b]/4=B:238

şalb: as-, ber dâr kerden [196b]/5=N:157

şâlih: edğü 'amel, kâr-i nîk
[265b]/5=N:173

şâlih: yahşı, nîk [15a]/5=B:62,
[242b]/2=E:85

şamm: sağır bol-, ker şoden
[200b]/6=M:71

şâ'ikat: yaşın, bang-i 'azâb
[195b]/2=N:153

şâ'ikat: yaşın, bang-i şaht-i 'azâb
[12b]/1=B:55

şâ'y: şâ'y kıl-, güşiden [198b]/3=M:64,
[28a]/4=B:115

şârik: oğrı kılğan er, merd-i düzd
[213b]/3=M:38

şârikat: oğrı kılğan tişi, zen-i düzd
[213b]/3=M:38

şayd: aw, şikâr [268a]/1=M:1

sebeb: sebeb, peyvend [43b]/5=B:166

- sebil: yol, rāh [110a]/2=A:75, [175b]/5=N:90
 seb'a semāwāt: yetti kök, heft āsmān [6a]/3=B:29
 seb'a: yetti, heft [6a]/3=B:29
 seb'a: yitti, heft [81b]/2=B:261
 seb'at: yeti, heft [54b]/3=B:196
 sebt: şenbelemek, şenbe kerden [16a]/3=B:65
 sebu': aızıǵıǵ, dede [247b]/1=M:3
 sefehā: yüngül usluǵluk, bī-ħiredī [236a]/5=E:140
 sefer: sefer, rev [160b]/3=N:43
 sefih: yüngül usluǵ, bī-ħired [36a]/5=B:142, [89b]/2=B:282
 sefik: tök-, rihten [6b]/2=B:30
 seher: şehir, şehir [95b]/1=A:17
 seħr: yobila-, efsūs kerden [59a]/3=B:212
 seken: karar kılǵu, vaqt-i āram [246b]/4=E:96
 sekn: karar, āram [75a]/1=B:248
 sekrān: esrük, mest [160b]/1=N:43
 selāšet: üç, siħ [102a]/1=A:41
 selāsetu ālāf: üç ming, siħ hezār [123a]/1=A:124
 selef: keç-, güzesten [256b]/4=M:95
 selm: illeşmek, āştı [176a]/4=N:91
 semā': kök, āsmān [6a]/3=B:29
 semen: bahā, bahā [46a]/1=B:174
 semen: bahā, bahā [46a]/1=B:174
 şemeret: mīve, mīve rūzī. [4b]/2=B:25, [40b]/4=B:155
 sem': eşit-, şeniden [139b]/2=A:186, [24b]/5=B:104, [90a]/3=B:285
 sem': işitgen, şinevā' [35a]/4=B:137
 se'at: kinglik, ferāhī [179b]/5=N:100
 se'y: iw-, şitāfiden [81a]/5=B:260
 serāh: ıdmaq, rehā kerdni [66a]/4=B:229
 serī' u'l-ħisāb: revān saķış kılǵan, zūd şomar [56b]/5=B:202
 serī' u'l-ħisāb: saķış revān, zūd [96a]/1=A:19
 sev'et: 'avret, 'avret [211b]/1=M:31
 sevā': teng, berāber [175a]/1=N:89
 sevā': tüz, rāst [107a]/2=A:64
 sevm: tekliif kıl-, ħanbāniden [10b]/5=B:49
 seyyāret: yürigen, revende [257a]/1=M:96
 seyyi'et: yawuz, bed [133a]/3=A:162
 seyyi'et: yawuzluk, bedī [85b]/1=B:271
 şıǵat' allāh: artmaq, nigāh dāšten-din-i ħudāy [35a]/4=B:138
 şıddık: rāst sözlüǵ, nik rāst-güy [168b]/2=N:69
 şıdık: rāst, rāst [228a]/5=E:115
 şırātim mustekīm: köni yol, rāh-i rāst [60a]/3=B:213
 sırr: yaşru, cimā' [70a]/4=B:235
 sırrın ve 'alāniyyeten: örtüǵlük taķı āşkārā, nihān ü āşkārā [86b]/2=B:274
 siħr: siħr, cādūvī [23b]/3=B:102
 silāh: sāz, sāz-ı ceng [180b]/3=N:102
 sittet: altı, şeş [147b]/2=N:11
 şiyām: rüze, rüze [48b]/5=B:183
 şiyām: rüze tutmaq, rüze dāšten [177a]/4=N:92, [54b]/3=B:196
 sū': qattıǵ, bed [11a]/1=B:49
 sū': yawuzluk, bedī [99a]/2=A:30
 su'āl: sor-, pursiden [258a]/3=M:101
 su'āl: sorul-, purside şoden [29b]/3=B:119

su'âl: tile-, residen [25b]/5=B:108

su'âl: tilen-, reside şoden [25b]/5=B:108

subhâten: öğür öğür, gürüh gürüh
[168b]/5=N:71

subhân: arıglık, pākā [265a]/4=N:171,
[7a]/1=B:32

subhân: arıglık, pākā [7a]/1=B:32

sudus: altıda bir, dānegi [147b]/2=N:11

suht: harām, harām [197b]/2=M:62

şulb: ongurka, pūst [153a]/5=N:23

şulh: ongarmak, āsti [188b]/1=N:128

sultân: erklig bolmak, hücçet
[195b]/4=N:153

sultân: hücçet, hücçet [176b]/1=N:91

şuluşân: üçde iki, dü sığ [267a]/3=N:176

şuluşân: üçde iki, dü sığ [267a]/3=N:176

şumun: sekizde bir, heşt yek
[148b]/3=N:12

şu'ûd: aş-, ber âmeden [231b]/3=E:125

şûr: kıyâmet borğusu, şāh [239a]/4=E:73

şûlâşe: üçin üçin, sihgân sihgân
[144b]/3=N:3

sûnnet: sūnnet, rāh [125b]/2=A:137

sûrûr: sefîndür-, şād kerdin [17a]/4=B:69

Ş

şāhid: tanuqluk birgen, güvāh
[105a]/2=A:53

şākîr: şûkr kılğan, bisyār pādāş dehende
[41b]/1=B:158

şarāb: içesi nerse, āşāmîdeni
[80b]/1=B:259

şatr: karşı, sūy [39b]/1=B:150

şeceret: yığaç, dıraht [7b]/5=B:35

şedîd: katıg, saht [43b]/3=B:165

şefā'at: şefā'at , h'āhiş kerdin
[173b]/4=N:85

şeff': şeff', h'āhiş ker [246a]/3=E:94

şef': şefā'at kıl-, h'āhiş kerdin
[78a]/2=B:255

şehādet: hāzır bol-, hāzır âmeden
[49b]/3=B:185

şehādet: tanuqluk bir-, güvāhi dāden
[150a]/2=N:15

şehādet: tanuqluk, güvāhi [263b]/2=N:166

şehîd: şehîd, güvāh [126a]/4=A:140

şehîd: şehîd, kuşte şode der rāh-ı Hūdāy
[168b]/2=N:69

şehîd: tanuq, güvāh [116a]/1=A:98

şehîd: tanuq, hāzır [33b]/2=B:133

şehr: ay, māh [49b]/4=B:185

şehrü ramazân: Ramazân ayı, māh-ı ramazân
[49b]/1=B:185

şehvet: ârzü, ârzü [94a]/4=A:14

şehvet: sūwüg, döst-ı ârzü [94a]/4=A:14

şek : [38b]/3=B:147

şems: kün, âftāb [79b]/3=B:258

şene'ân: yigremek, düşman dāšten
[268b]/3=M:2

şe'îrat: 'alâmet, nişān [41a]/4=B:158

şerîk: ortak, enbāz [149a]/2=N:12

şerr: yawuzrak, bed-ter [197a]/2=M:60

şey': nerse, çiz [10b]/3=B:48

şeytân: şeytân , dīv [44a]/5=B:168

şikāk: muhālefet kılma, hilāf
[35a]/3=B:137

şirā': bedel kıl-, bedel giriftin [9a]/5=B:41

şirā': sat-, furū şoden [58a]/1=B:207

şirā': sat-, harîden [24b]/1=B:102

şiyet: nişān, nişān [17b]/3=B:71

şücür: muhtelif bol-, ihtilâf üftâden
[167b]/2=N:65

şuḥḥ: bahillik, zufti [188b]/1=N:128

şurb: iç-, âşâmiden [51a]/1=B:187,
[75a]/5=B:249

şükr: şükr kıl-, sipâs dâşten [11b]/3=B:52

T

tâbi': uyğan, revende [38a]/3=B:145

tâbüť: tâbüť, tâbüť [74b]/5=B:248

taḥḥf: yüngül kılın-, sebük kerde şoden
[269b]/4=B:86, [42a]/4=B:162

taḥḥf: yüngül kılmak, sebük kerdâniden
[47b]/5=B:178

taḥḥk: yüli-, suturden [54a]/3=B:196

taḥḥf: kıştur, gerdâniden [161b]/2=N:46

taḥḥm m.: ḥarâm kılın-, ḥarâm kerde
[235b]/2=E:138

taḥḥm: ḥarâm kıl-, nâ-şâyeste kerden
[45b]/1=B:173, [87a]/3=B:275

taḥḥr: âzâd kılmak, âzâd kerden
[206a]/1=M:89

tahrîz: yöndür-, ber engilhten
[173b]/2=N:84

taḥt: astın, zir [4b]/1=B:25

taḥḥm: keçür-, piş firitâden [26b]/3=B:110,
[64b]/3=B:223

taḥḥr: endâze kılmak, endâze kerden
[246b]/5=E:96

taḥḥf: uydur-, firistâden [217a]/5=M:46,
[270a]/1=B:87

taḥḥb: kurbân kıl-, kurbân kerden
[210a]/5=M:27

taḥḥt m.: kesil-, buride şoden.
[43b]/5=B:166

taḥḥv: sakınlukluk, perhîzkârî [268b]/5=M:2,
[55a]/5=B:197

tamām: tükel bol-, tamām şoden
[228a]/4=E:115

ta'âm: ta'âm, ḥordeni [14a]/4=B:61

ta'âd: bağla-, bend kerden [205b]/4=M:89

ta'âm m.: öğretil-, âmüzânide şoden
[244a]/5=E:91

ta'âm: öğret-, âmüzâniden
[133b]/2=A:164

ta'âm: öğret-, âmüzâniden [6b]/3=B:31

ta'âb: kına-, şikence kerden [105b]/3=A:56,
[207a]/5=M:18

taşadduk: şadaqa kıl-, şadaqat kerden
[88b]/3=B:280

tasfih: yüngülle-, bî-ḥired şoden
[33a]/1=B:130

taşvîr: şüret kıl-, nigârden [91b]/5=A:6

taşavvuc: artuqsı kıl-, ḥoş kerden
[49a]/4=B:184

taḥḥk: talâk kıl-, güşâde kerden
[68a]/2=B:232

taḥḥk: tavk kılın-, Far. [137b]/5=A:180

taḥḥl: kölüge kıl-, sayedar kerden
[12b]/3=B:57

te'vîl: 'âkıbet, 'âkıbet [165b]/5=N:59

te'vîl: te'vîl, serâncâm [92b]/1=A:7

te'yîd: kuvvetlendir-, kavî kerden [270a]/2=B:87,
[77a]/2=B:253

teba': uy-, pesrevî kerden [133a]/1=A:162,
[134a]/5=A:167, [23b]/1=B:102

tebdîl: tegşür-, bedel kerden [13a]/5=B:59

tebeddül: tegşür-, bedel kerden
[144a]/5=N:2

tebeyyun: açuk bol-, rüşen şoden
[26a]/5=B:109

tebliğ: tegür-, resâniden [199b]/1=M:67

- tebşîr:** müjde bir-, müjde dâden [4a]/4=B:25
- tebî'et:** kiç-, direngî kerden [169a]/1=N:72
- tebyîn:** beyân kıl-, peydâ kerden [267b]/1=N:176
- tebyî't:** tedbîr kıl-, sāhten [172b]/1=N:81
- tefekkkür:** endişe kıl-, endişe kerden [62b]/5=B:219
- teferruk:** ayrış-, cüdâ şoden [189a]/2=N:130
- teferruk:** taqıl-, perākende şoden [117b]/5=A:105
- teferruk:** tarıl-, perāgende şoden [117a]/3=A:103
- tefşîl:** ayırtla-, peydâ kerden [229a]/3=E:119, [223a]/3=E:97
- tefzîl:** artur-, eفزûn kerden [10b]/1=B:47
- tegyîr:** aynat-, dîger kerden [185b]/5=N:119
- tehabbu:** toqı-, tebâh kerden [86b]/5=B:275
- tehâcc:** hüccetleş-, hüccet āverden [240b]/4=E:80
- tehâkûm:** hükme barış-, be-dāver[i] şoden [166a]/2=N:60
- tehiyyet m:** selâm kılın-, durûd dâde şoden [174a]/2=N:86
- tehiyyet:** selâm, durûdi [174a]/3=N:86
- teqabbul:** qabûl kıl-, pezir kerden [32a]/4=B:127
- teqabbul:** qabûl kılın-, bed refte şoden [210a]/5=M:27
- tekbîr:** uluqlamaq, buzurg yâd kerden [50a]/2=B:185
- tekebbur:** uluqsın-, gerdenkeşi kerden [265b]/3=N:172
- tekellûm:** sözle-, suhen goften [29a]/3=B:118, [46a]/2=B:174
- tekkîr:** kiter-, pûşānden [141b]/2=A:193
- teklîf m.:** teklîf kılın-, şikeft fermûde şoden [173b]/1=N:84
- teklîf m.:** teklîf kılın-, şikeft fermûde şoden [68b]/5=B:233
- teklîm:** sözlemek, suhen güftār [263a]/4=N:164
- tekkîz:** yalğanka nisbet kıl-, durûg-güy dāšten [270a]/5=B:87
- temhîş:** arıtmak, pāk kerden [126a]/5=A:141
- temniyet:** umandur-, ārzû dâden [185b]/3=N:119, [186a]/2=N:120
- tenāzu:** tartış-, huşûmet kerden [129a]/3=A:152
- tenkîl:** kınamak, pend kerden [173b]/4=N:84
- te'accul:** iw-, şitāb kerden [57a]/1=B:203
- te'āvun:** yārî biriş-, yārî dehenden [268b]/4=M:2
- terāzî:** hoşnûd bol-, hoşnûd şoden [29b]/4=B:120
- terāzî:** rāzî boluş-, rızā dâden [154a]/3=N:24
- terebbus:** küy-, çeşm dāšten [192a]/3=N:141
- tesbîh:** anqla-, be-pākî yâd kerden [6b]/2=B:30
- tesbî't:** tölendür-, üstivār dāšten [128a]/3=A:147, [83a]/3=B:265, [168a]/3=N:66
- teslî't:** muşallat kıl-, gümāşen [175b]/3=N:90
- tesmiyet:** ata-, nām kerden [100b]/1=A:36
- tesviyet m.:** tüz kılın-, berāber kerde şoden [160a]/3=N:42

- tesvîyet:** tüz kıl-, râst kerden [6a]/3=B:29
- teşâbuh:** örtüglüg bol-, püşide şoden [17a]/5=B:70
- teşâvur:** kengeşmek, meşveret kerden [69a]/3=B:233
- teşbih m.:** oşsatıl-, mänend kerde şoden [196b]/5=N:157
- teţahhur:** arın-, ser ü ten şusten [249b]/5=M:6
- teţavvuf:** tezgîn-, tavâf kerden [41a]/4=B:158
- teţavvuf:** artuqsı kıl-, be-höş pişi kerden [41b]/1=B:158
- tevaffi m.:** öl-, murden [131b]/1=A:156
- tevaffi:** tükel al-, ber kerden [150a]/4=N:15
- tevalî:** i' râz kıl-, rûy gerdâniden [96a]/4=A:20
- tevb:** tevbe, tevbe [8a]/5=B:37
- tevbet:** kayt-, bâz gerdiden [88a]/5=B:279
- tevbet:** tevbe kıl-, bâz gerdiden [88a]/5=B:279
- tevekkül:** tevekkül kıl-, tekve kerden [122b]/3=A:122, [132a]/5=A:159
- tevfiķ:** muvâfaķat kemişmek, sâzvârî custen [166b]/5=N:62
- tevfiķ:** tevfiķ bir-, sâzvârî efkenden [158a]/4=N:35
- tevfiyet m.:** tükel biril-, tamâm dâde şoden [97b]/2=A:25
- tevfiyet m.:** tükel tegrül-, tamâm dâde şoden [132b]/5=A:161
- tevkil:** vekil kıl-, ber gümâştên [243b]/1=E:89
- Tevrât:** Mûsâ kitâbı, kitâb-ı Mûsâ [217b]/2=M:46
- teyemmum:** uğra-, kaşd kerden [84a]/4=B:267
- teyemmüm:** teyemmüm kıl-, kaşd kerden [160b]/5=N:43
- teyessur:** âsân bol-, âsân şoden [54a]/2=B:196
- teyessur:** âsân bol-, âsân şoden [54a]/2=B:196
- teyh:** mütehayyir bol-, ser-gerdân reften [210a]/3=M:26
- tezbih:** boğazla-, kuştên [11a]/1=B:49
- tezekkür:** ang-, pend kerden [64a]/2=B:221
- tezķir:** angdurul-, yâd dâden [253a]/3=M:13
- tezkiyet:** arıĝ kıl-, pâk kerden [46a]/3=B:174
- tezkiyet:** arıt-, pâkîze kerden [133b]/1=A:164
- tezlil:** zarar kıl-, h'âr kerden [97b]/5=A:26
- tilâvet:** okı-, h'ânden [133b]/1=A:164
- tilâvet:** okı-, h'ânden [23b]/1=B:102
- tilâvet:** okun-, h'ânde şoden [268a]/1=M:1
- tuķat:** saķıngu nerse, perhîz kerdeni [98b]/2=A:28
- turâb:** toprak, hâķ [82b]/4=B:264
- tâ'if:** tezgingen, tavâf konend [31b]/2=B:125
- ţama':** ţama' tut-, hışm dâden [204b]/3=M:84
- ţâ'âm:** ţa'âm, ĥordeni [49a]/4=B:184
- ţâ'âm:** yigü nerse, ĥordeni [256b]/2=M:95
- ţâ'âm:** yimek, ĥordeni [257a]/1=M:96
- ţâ'im:** yigen, ĥorende [238b]/3=E:145
- ţâ'm:** tat-, ĥorden [75b]/1=B:249
- ţâ'm:** yitür-, ĥorden [205b]/5=M:89

ta'n: 'ayb kılmak, 'ayb kerdən

[161b]/4=N:46

tañır: anq-, pāk kerdən [31b]/1=B:125

taýr: kuş, murğ [81a]/3=B:260

taýyib: anğ, pāk [258a]/1=M:100

taýyib: hōş, hōş [45a]/4=B:172

taýyib: yañşı, pāk [144a]/5=N:2

tib: hōş bol-, hōş şoden [145a]/2=N:4

tin: balçık, gil [103b]/4=A:49

tür: Tür, küh [15b]/3=B:63

U

'udvān: haddin keçmek, sitem

[197b]/2=M:62

uñt: kız karındaş, h'āher [267a]/1=N:176

uñt: kız karındaş, h'āher [267a]/1=N:176

'uñdet: tügün, girih [70b]/1=B:235

'uñdete'n-nikāñ: nikāñ tügünü, girih-i nikāñ

[70b]/1=B:235

ul'ül-kurbā: yawuqluq eyeleri, hāvendān

h'īşi [146b]/1=N:8

umın: aşı, aşı [92a]/3=A:7

ummiyyūn: kitābsuzlagan, nā-nevisendegān

[96a]/3=A:20

ummiyyet: umınç, ārzū [186b]/3=N:123

ummiyyet: umınç, ārzū [27a]/2=B:111

'umret: ziyāret, 'umre [54a]/1=B:196

'umret: ziyāret kılmak, 'umre

[54b]/1=B:196

unşā: tişi, mādē [100a]/4=A:36, [267a]/5=N:176,

[47b]/3=B:178

'usr: küçeylik, düşvār [50a]/1=B:185

uzun: kulaq, gūş [185b]/4=N:119,

[217a]/2=M:45

Ü

ülü'l-elbāb: 'aqlar eyeleri, hūdāvend-i hūredhā

[92b]/3=A:7

ümm: ana, mādē [48a]/5=B:180

ümnet: ögür, gürüh [241a]/2=E:80

ümnet: üdründü, gürüh [36b]/3=B:143

ümnet: ümmet, gürüh [118b]/5=A:110

ümniyy: ümmī, nā-nevisende

[110a]/1=A:75

V

vābil: uluğ katreliğ yağmur, bārān-ı buzurg

[82b]/4=B:264

vahb: bağışla-, bahş kerdən [92b]/4=A:8

vañy: vañy, vañy [262b]/2=N:163

vañūd: tamduq, furūzine [4a]/3=B:24

vañūd: tamduq, furūzine [93a]/4=A:10

va'd m.: va'de kılm, bīm kerde şoden

[234a]/2=E:134

va'd: va'de kılm-, nüvid dāden

[84b]/3=B:268

va'z m.: ögütlen-, pend dāde şoden

[68a]/4=B:232

va'z: ögütlen-, pend giriften [157b]/4=N:34

vāriş: mīrāş alğan, mīrāş-h'ār

[69a]/2=B:233

vaşf: şıfat kılm-, şıfat kerdən

[224b]/1=E:100

vaşf: şıfat kılmak, şıfat kerdən

[236a]/3=E:139

vaşilet: ulağan, peyveste birāder

[258b]/3=M:103

vāsi': king, tevānger ferāñkār

[28b]/3=B:115

vaşiyyet: vaşiyyet, enderz [148a]/5=N:12

- vaşiyyet: vaşiyyet kılmak, enderz kerden
[72a]/3=B:240
- vaşl: ulan-, peyveste şoden [5b]/2=B:27
- vaşl: ulan-, residen [234b]/4=E:136
- vaşl: ulaş-, peyvesten [175a]/5=N:90
- vaz': қоҳ-, nihāden [100a]/4=A:36
- ve iz: taqı ol vaqtın kim, ve çün
[6a]/4=B:30
- ve iz: taqı vaqtın kim, ve çün
[11a]/3=B:50
- ve lākin: veli, cüz [46b]/4=B:177
- ve lākin: veli, cüz [76b]/3=B:251
- ve: taqı, ve [9a]/3=B:40
- ve: ve, ve [9b]/1=B:42
- veç: nızā, hoşnüd [28b]/3=B:115
- vech: yüz, rüy [118a]/3=A:106,
[37a]/5=B:144
- veçhi'llāh: Tengri nızası, hoşnüd-ı hüdāy
[85b]/4=B:272
- veçih: şerif, rüy-ı şināhte [103a]/1=A:45
- vehn: süst bol-, süst kerden
[125b]/5=A:139
- vehn: süstlük kıl-, süst kerden
[127b]/4=A:146
- vekil: vekillik, karsāz [172b]/4=N:81
- veled: oğlan, ferzend [28b]/4=B:116,
[93a]/3=A:10
- vel'el-basār: közler eyeleri, hüdāvend-i
bināyihā [94a]/3=A:13
- veliyy: erklig, döst [25b]/4=B:107
- veliyy: erklig, veliyy [89b]/3=B:282
- verā': a(r)t, pes [140a]/2=A:187
- verā': a(r)t, pes [140a]/2=A:187
- veşilet: ulanmak sebebi, nezdiki
[213a]/1=M:35
- vudd: ārzūla-, ārzū burden [26a]/2=B:109
- vukūf': tüş-, ūftāden [180a]/2=N:100
- vukūf': vācib bol-, be-dürüst ūftāden
[180a]/2=N:100
- vuškā: i' timādliġ, üstüvār [78b]/4=B:256
- Y
- yā: ey, ey [7a]/2=B:33
- yā: yā, ey [12a]/5=B:55
- yaqin: yaqin bil-, bi-gümān şoden
[29b]/2=B:118
- ye's: nevmid bol-, nevmid şoden
[247b]/3=M:3
- yemīn: ant, sevgend [65a]/1=B:224
- yen': pişmek, residen [224a]/2=E:99
- yetim: öksüz, bi-peder [144a]/4=N:2
- yetim: yetim, bi-peder [47a]/1=B:177
- yevm: kün, rüz [80a]/4=B:259
- yevm'e'l-kiyāmet: kiyāmet kün, rüz-i rüsteġiz
[46a]/2=B:174
- yüs: āsānliġ, āsāni [50a]/1=B:185
- Z, Z, Z, Z
- zād: azıq, tüşe [55a]/4=B:197
- zahr: arka, püşt [140a]/2=A:187
- zālāl: azġunluk, gümrahī [133b]/3=A:164
- zālim: küç kılġan, sitemkār [8a]/1=B:35
- zālim: zulm kılġan, sitemkār kökġden.
[13b]/2=B:59
- zāl: azġun, gümrahē [114a]/3=A:90
- zamāne : [10b]/2=B:47
- zann: siz-, gümān burden [10a]/4=B:46,
[130a]/3=A:154, [67a]/3=B:230
- zann: sizig, gümān [130a]/4=A:154
- za'f: süst bol-, süst şoden [127b]/5=A:146
- zarb m.: ur-, peydā kerden [4b]/5=B:26

zarb: ur-, zeden [13b]/4=B:60,
[157b]/5=N:34

zarb: urul-, zede şoden [119b]/2=A:112

zarb: yūri-, reften [131a]/5=A:156

zarb: yūri-, reften [125b]/2=A:137

zarrā': sökellik, renc [47a]/5=B:177

zeheb: altun, zer [94b]/1=A:14

zekât: zekât, zekât [9b]/4=B:43

zeker: erkek, ner [142a]/1=A:195

zell: tayın-, lağziden [58a]/5=B:209

zer': endäze, mürçe [159b]/4=N:40

zerret: zerre, murçe [159b]/4=N:40

zerü: қоd-, güzärden [69b]/3=B:234,
[88a]/2=B:278

zevc: cüft, cüft [4b]/4=B:25

zevk: tat-, çeşiden [118a]/4=A:106

zıkr m.: yād kılın-, yād kerde şoden
[28a]/3=B:115

zıkr: ang-, yād kerden [30b]/1=B:122

zıkr: yād, yād kerden [10a]/5=B:47

zıkr: yād kıl-, yād kerden [102a]/1=A:41,
[9a]/1=B:40

zıkr: yād kılın-, yād kerde âmeden
[228b]/5=E:118

zıkr: zıkr, yād [15b]/3=B:63

zıkr: zıkr kıl-, yād kerden [15b]/3=B:63

zıkrā: angdurmak, pendī [243b]/4=E:90

zill: kölüge, sāye [12b]/3=B:57

zillet: h'āruluk, h'ārī [14b]/4=B:61

zulm m.: küç kılın-, sitem kerde şoden
[163a]/1=N:49, [88b]/1=B:279

zulm: küç kıl-, sitem kerden
[88b]/1=B:279

zulm: küç kılmağ, sitem [195b]/2=N:153

zulm: küç, sitem ya' nī küfr [241b]/2=E:82

zulmet: қарангkuluk, tārikī [79a]/1=B:257

zulmet: қарангwuluk, tārikī [223a]/2=E:97

zulmet: қарангkuluk, tārikī [230a]/5=E:122

zürriyyet: oğlan, ferzend [100b]/1=A:36,
[32b]/1=B:128

4.4. Farsça Dizin

A

āb: suf, mā' [18b]/2=B:74, [160b]/5=N:43

āb-ḥorḥor: içesi yer, meşrab [14a]/1=B:60

āb dāden: içürmek, şakıy [13b]/3=B:60

āb dāden: şugar-, şakıy [17b]/3=B:71

‘āciz konende: ‘āciz kılğan, mu‘ciz
[234a]/3=E:134

‘āciz şoden: ‘āciz bol-, ‘aciz
[211b]/2=M:31

‘ādet: ‘ādet, de‘b [93a]/5=A:11

āferide: ḥalk, ḥalk [185b]/5=N:119

āferiden: yarat-, ḥalk [103a]/5=A:47,
[6a]/2=B:29

āferidgār: yaratğan, bāri' [12a]/2=B:54

āferiniş: yaratmak, ḥalk [140b]/3=A:190

āftāb: kün, şems [79b]/3=B:258

āgāh: ḥaber, nebe‘enbā' [104a]/1=A:49

āgāh kerden: ḥaber bir-, inbā'
[104a]/1=A:49

‘ahd kerden: ‘ahd kıl-, ‘ahd
[31a]/5=B:125

‘ahd kerden: ‘ahd kılış-, mu‘āhedet
[47a]/4=B:177

‘ahd: urḡan, ḥabl [117a]/2=A:103

āheng kerden: uğra-, hemm
[184a]/1=N:113

‘āḳabet: te‘vīl, ‘āḳabet [165b]/5=N:59

āmāde: anuḳ, ‘atīd [4a]/4=B:24

āmāde kerde şoden: anuḳ kılın-, i‘dād m.
[4a]/4=B:24

āmeden: kel-, ityān [25a]/5=B:106

āmeden: kel-, ityān [269a]/1=B:85

āmurziden: yarlıga-, gufrān [141b]/1=A:193,
[13a]/4=B:58

āmurziş: yarlıkamaḳ, maḡfīret [46a]/5=B:175,
[63b]/5=B:221

āmurziş ḥ‘āhdegān: yarlıkayu tilegenler,
mustaḡfīr [95a]/5=A:17

āmurziş ḥ‘āsten: yarlıkayu tile-, istiḡfār
[132a]/3=A:159

āmūzānide şoden: öğretil-, ta‘lim m.
[244a]/5=E:91

āmūzāniden: öğret-, ta‘lim
[133b]/2=A:164

āmūzāniden: öğret-, ta‘lim [6b]/3=B:31

ān cehān: āḫiret, āḫiret [63a]/1=B:220

ān çī: ne kim, mā [78a]/1=B:255

ān çī: ne, mā [268a]/2=M:1

ān çī: nerse, mā [5a]/1=B:26

ān gāh: ol oḡur, izen [192a]/1=N:140

ān ki: ol kim, elletī [4a]/3=B:24

ān ki: ol kimerse, ellezīne [270b]/4=B:89

ān ki: ol kimerse, men [6b]/1=B:30

ān: ol nerse kim, mā [5a]/1=B:26, [6a]/2=B:29,
[270b]/3=B:89

āncā: ḳayda, ḥayşu [231a]/3=E:124

āncā: ol yer, ḥayşu [64a]/5=B:222

ārām: ḳarār, sekn [75a]/1=B:248

ārāmgāh: tōşek, mihād [57b]/5=B:206

ārāmī: ḳarār kılıḡu yer, mustekarr
[8a]/4=B:36

ārenc: tirsek, mirfeḳ [249b]/4=M:6

‘arza kerden: ‘arza kıl-, ‘arz [6b]/4=B:31

ārzü: ārzü, şehvet [94a]/4=A:14

ārzü: tilemek, ḫitbet [70a]/3=B:235

ārzü: umınc, umniyyet [186b]/3=N:123,
[27a]/2=B:111

ārzü burden: ārzüla-, vudd [26a]/2=B:109

ârzü burden: ârzüla-, vudd [26a]/2=B:109

ârzü dâden: umandur-, temniyet
[185b]/3=N:119

ârzü dâden: umandur-, temniyet
[186a]/2=N:120

...mâder ü peder ü ferzend: atasız oğulsız,
kelâlet [266b]/5=N:176

‘aşl: tayaq, ‘aş [13b]/4=B:60

âsân şoden: âsân bol-, teyessur
[54a]/2=B:196

âsânî: âsânlık, yûsr [50a]/1=B:185

aşl: aşl, umm [92a]/3=A:7

âsmân: kök, semâ’ [6a]/3=B:29

âşâmiden: iç-, şurb [51a]/1=B:187,
[75a]/5=B:249

âşâmidenî: içesi nerse, şarâb
[80b]/1=B:259

âşkâr: âşkârâ, mubîn [7a]/5=B:33

âşkârâ: âşkârâ, ‘alâniyyeten [86b]/2=B:274

âştî: illeşmek, selm [176a]/4=N:91

âştî: ongarmak, şulh [188b]/1=N:128

âteş: ot, nâr [46a]/2=B:174, [4a]/3=B:24

âteş-i buzurg: tamuğ, çaşım
[29b]/3=B:119

âvâz ber dâste şoden: ün kılın-, ihlâl m.
[45b]/2=B:173

âvâz ber dâste şoden: ün kötürül-, ihlâl m.
[238b]/5=E:145

âvâz ber dâšten: ün kötürmek, cehr
[194a]/2=N:148

âverden: ketür-, ityân bi [38b]/5=B:148

‘avret: sev’et, ‘avret [211b]/1=M:31

‘ayb kerden: ‘ayb kılmaq, ‘ta’n
[161b]/4=N:46

âzâd: âzâd, hurr [47b]/3=B:178

âzâd kerde: âzâd kılınmış, muharrar
[100a]/2=A:35

âzâd kerden: âzâd kılmaq, tahrir
[206a]/1=M:89

âzâr: âzâr, eżâ [82a]/1=B:262

âzâr: nâhōş kelgen nerse, eżâ
[64a]/3=B:222

‘azâzil: İblis, iblis [7b]/2=B:34

‘azizi: ‘azizlik, ‘izzet [191b]/2=N:139

‘aziz kerden: ‘aziz kıl-, i’ zâz
[97b]/4=A:26

âzmâyiş: fitne, fitnet, [92a]/5=A:7

âzmâyiş: sinâğ, belâ’ [75a]/4=B:249

âzmâyiş: tokuş kılmaq, fitnet
[176a]/3=N:91

âzmûde kerde şoden: sinan-, ibtilâ’
[139b]/2=A:186

âzmûden: sinâ-, ibtilâ’ [30b]/5=B:124

âzmûden: sinamak, ibtilâ’ [129b]/1=A:152,
[218b]/3=M:48

âzmûden: sukluk kıl-, hırş [188b]/4=N:129

B

bâ sūy bî sūy: asılmış, mu’allekât
[188b]/5=N:129

bâd: yel, riyâh [43a]/1=B:164

bahâ: bahâ, semen [46a]/1=B:174

bağş kerden: bağışla-, vahb [92b]/4=A:8

bağş kerden: ülüş kılmaq, kısmet
[146b]/1=N:8

bağşâyış: rahmet, rahmet [16a]/1=B:64,
[41a]/2=B:157

bağşâyış: rahmet eyesi, rahmeten
[233b]/5=E:133

bağşude şoden: rahmet kıl-, rahmet
[124b]/1=A:132

- baht:** sewüg, hübb [43a]/5=B:165
- bā-kırvet:** boynağu, cabbār [208b]/5=M:22
- bā-rāst:** tüzlük eyesi, 'adl [256b]/1=M:95
- bā-resāyān:** saknuqluq hālde, muḥṣaneten [154b]/4=N:25
- bā-resāyān:** saknuqluq kılu-, muḥṣinen [153b]/5=N:24
- bāmdād:** erte, ibkār [102a]/2=A:41
- bāmdād refen:** erte birle kel-, ğuduvv [122a]/5=A:121
- bang-i 'azāb:** yaşın, şā' iķat [195b]/2=N:153
- bang-i saht-i 'azāb:** yaşın, şā' iķat [12b]/1=B:55
- bārān-ı buzurg:** uluğ ķatreliğ yağmur, vābil [82b]/4=B:264
- bār-ı ğirān:** ağır yük, işr [90b]/2=B:286
- bārık-bın:** laṭif, el-laṭif [225a]/3=E:103
- bāş:** iķāmet kılgü yer, meşvā [129a]/1=A:151
- bāşende:** peyvestelik kılgan, 'ākif [31b]/2=B:125
- bāz dāšten:** ḥabs kılin-, ihşār [86a]/2=B:273
- bāz dāšten:** yığ-, men' [192b]/1=N:141
- bāz dāšten:** yığ-, nehy [117b]/4=A:104
- bāz gerdānide şoden:** kaytarıl-, race m. [58b]/4=B:210
- bāz gerdānide şoden:** kaytarıl-, radd m. [269b]/1=B:85
- bāz gerdāniden:** kaytar-, radd [116b]/1=A:100
- bāz gerdāniden:** kaytar-, radd [165b]/3=N:59, [66a]/1=B:228
- bāz gerdende:** kaytğan-, rāci' [10a]/5=B:46
- bāz gerdiden:** kayt-, tevbet [88a]/5=B:279
- bāz gerdiden:** tevbe kııl-, tevbet [88a]/5=B:279
- bāz geşt:** kaytış, merci' [226a]/4=E:108
- bāz geşt:** kaytmaq, meşir [90a]/4=B:285
- bāz geşt:** yanğu yer, maşir [133a]/3=A:162
- bāz geştēn:** sezā bol-, bev' [119b]/2=A:112
- bāz istāden:** yığıl-, intihā' [87a]/4=B:275
- bāz istāden:** yığıl-, intihā [265a]/3=N:171
- bāzī:** oyun, le' ib [256b]/4=M:95
- bāzī kerdēn:** oyna-, le' ib [244b]/1=E:91
- be-:** tapa, ilā [6a]/1=B:28
- be:** birle bi [10a]/2=B:45
- be-cüz rāstī:** nāḥāk yerde, bi-ğayri'l-ḥaķķ [15a]/2=B:61
- be-dād:** tüzlük birle, bi'l-'adl [89a]/3=B:282
- be-dāver[ī] şoden:** ḥükme barış-, teḥāküm [166a]/2=N:60
- be-dürüstī üftāden:** vācib bol-, vuķū' [180a]/2=N:100
- be-fermān-ı ḥudāy:** Tengri buyruķı birle, bi-izni'llāh [103b]/5=A:49
- be-fermān-ı ḥudāy:** Tengrining destün birle, bi-izni'llāh [76a]/5=B:251
- be-gümān efegenende:** şekk tutuğlı, mumterī [228a]/4=E:114
- be-gümān şevende:** şek bolğan, mumterī [106a]/5=A:60, [38b]/3=B:147
- be-ḥōş pişī kerdēn:** artuķsı kııl-, teṭavvu' [41b]/1=B:158
- be-in:** munung birle, biḥazā [5a]/4=B:26

- be-nā-pesend:** küçün, kerhen [151a]/5=N:19
- be-nikūyi:** körklüglük birle, bi'l-ma' ruf [48a]/5=B:180
- be-nikūyi:** körklüglük, bi'l-ma' ruf [47b]/5=B:178
- be-pāki yād kerdē:** anğla-, tesbîh [6b]/2=B:30
- be-pāy kerdē:** kopuğlı bol-, qā'imēn [95b]/2=A:18
- be-takdīr-i ħudāy:** Tengri tilemeki, bi-izni'llāh [24a]/3=B:102
- be-tenhā-i ħōd:** özlēri birle, bi'n-nefsihinne [65b]/3=B:228
- be-zenī kerdē:** nikāh kıl-, nikāh [144b]/2=N:3
- bed:** kattıg, sū' [11a]/1=B:49
- bed:** yawuz, seyyi'et [133a]/3=A:162
- bed refte şoden:** kabül kılın-, teqabbul [210a]/5=M:27
- bed-dil kerdē:** yüreksiz bol-, feşel [122b]/2=A:122
- bedel giriftē:** bedel kıl-, şirā' [9a]/5=B:41
- bedel kerdē:** tegşūr-, tebdil [13a]/5=B:59
- bedel kerdē:** tegşūr-, tebeddül [144a]/5=N:2
- bed-ĥ'āste:** ĥased, ĥased [26a]/4=B:109
- bed-ĥ'āsten:** ĥased kıl-, ĥased [163b]/4=N:54
- bed-ter:** yawuzraq, şerr [197a]/2=M:60
- bedi:** yawuzluk, seyyi'et [85b]/1=B:271
- bedi:** yawuzluk, sū' [99a]/2=A:30
- behişt:** uçmağ, cennet [7b]/4=B:35
- behre:** ülüş, naşib [146a]/3=N:7
- bend kerdē:** bağla-, ta'kid [205b]/4=M:89
- bende:** kul, 'abd [47b]/3=B:178, [58a]/2=B:207
- ber:** üze, 'alā [269a]/1=B:85, [46a]/5=B:175
- ber āmed:** toğgan, bāziğ [240a]/2=E:76
- ber āmeden:** aş-, şu'ūd [231b]/3=E:125
- ber āverden:** kötür-, ref [15b]/2=B:63
- ber dār kerdē:** as-, şalb [196b]/5=N:157
- ber dāšten:** kötür-, ihtimāl [183b]/5=N:112
- ber dāšten:** kötür-, ref [32a]/3=B:127
- ber engiştē:** kopğar-, ba'ş [12b]/3=B:56
- ber engiştē:** yōndür-, tahriż [173b]/2=N:84
- ber gerdāniden:** yığ-, şadd [116a]/3=A:99
- ber gümāšten:** vekil kıl-, tevkil [243b]/1=E:89
- ber güziden:** satgın al-, iştirā' [269b]/3=B:86, [46a]/4=B:175
- ber güziden:** üdür-, iştiřā' [33a]/2=B:130, [99b]/3=A:33
- ber güziden:** üyür-, ictibā' [137b]/1=A:179
- ber ĥ'urdāri giriftē:** menfa'at al-, istimtā' [153b]/5=N:24
- ber ĥ'urdāri giriftē:** menfa'at al-, istimtā' [232b]/1=E:128
- ber ĥ'urdāri:** menfa'at alğu nirse, metā' [8a]/4=B:36
- ber ĥ'urdāri:** metā', metā' [139b]/1=A:185, [142b]/2=A:197
- ber her takdīr:** ammā, emmā [265b]/4=N:173
- ber ĥod vācib kerdē:** nezr kıl-, nezr [100a]/2=A:35, [85a]/2=B:270
- ber ĥudāy:** Tengri üze, 'alā'llāh [110a]/2=A:75
- ber kerdē:** awuçla-, iğtirāf [75b]/1=B:249

- ber kerdən: tükel al-, tevaffı [150a]/4=N:15
- ber yäftən: kötür-, iftirä' [162b]/4=N:48
- ber yafteni: yalğan çatmaq, iftirä' [235b]/3=E:138
- beräber kerde şoden: tüz kılın-, tesviyet m. [160a]/3=N:42
- beräber şoden: tüz bol-, istivä' [257b]/5=M:100
- beräber: teng, sevä' [175a]/1=N:89
- beräber: tüzlük kılışmaq, kışās [217a]/3=M:45
- ber-beste: bağlğ, meğlül [198a]/2=M:64
- ber-beste: bağlğ, meğlül [198a]/2=M:64
- berğ'urdārī: käle, metä' [94b]/3=A:14
- berğ'urdārī: müt'a birmek, metä' [71a]/2=B:236
- berğ'urdārī: nafāka birmek, metä' [72a]/4=B:240
- ber-pāy dāšten: qopğar-, iķāmet [199a]/2=M:66
- ber-ter: yüksekrek, a'lā [126a]/1=A:139
- bes: tap, hasbu [57b]/4=B:206
- besten: bağlan-, ğall [198a]/2=M:64
- bezekār: yazuq kılğan, ismā [182b]/4=N:107
- bezze: uluğ yazuq, ism [183b]/4=N:112
- bezzeh: yazuq, 'ism [269a]/1=B:85
- bezzekār: yazuqluğ, aşım [87b]/3=B:276
- bī-āğāh şoden: ğāfil bol-, ğaflet [181a]/2=N:102
- bī-āğāh: ğāfil, ğāfil [269b]/2=B:85
- bī-āğāh: osang, ğāfil [116a]/4=A:99
- bī-āmīze: katıqsız, hālīs [236a]/1=E:139
- bī-āmīziş: hālīs, hālīşaten [236a]/1=E:139
- bī-bīm şoden: kırtul-, emn [54b]/1=B:196
- bī-bīm şoden: kırtulmaq, emn [173a]/1=N:83
- bī-bīm: kırtulğan, āmin [115b]/3=A:97
- bī-bīmī: emnlik, emn [241a]/5=E:81
- bī-bīmī: emn, emn [130a]/2=A:154
- bī-bīmī: kırtulmaq, emn [241b]/2=E:82
- bī-çäre kerde şoden: kısarla-, iztīrār [229a]/4=E:119
- bī-çäre kerde şoden: kısarlan-, iztīrār m. [238b]/5=E:145
- bī-çäre kerde şoden: kısarlan-, iztīrār m. [45b]/2=B:173
- bī-fermānī kerdən: yaz-, 'işyān [119b]/4=A:112
- bī-fermānī kerdən: yaz-, 'işyān [15a]/2=B:61
- bī-ğümān şoden: yaqın bil-, yaqın [29b]/2=B:118
- bī-ğümān: yaqın bilgen, müsteykin [239b]/4=E:75
- bī-hemtā: ğālib bolğan, el-aziz [246b]/5=E:96
- bī-hemtā: ğālib, el-aziz [32b]/6=B:129
- bī-hemtā: yingen, el-aziz [123b]/1=A:126
- bī-hemtā: yingen, aziz [58b]/1=B:209
- bī-ħired: yüngül uşluğ, sefih [36a]/5=B:142, [89b]/2=B:282
- bī-ħiredī: yüngül usluğluq, sefehā [236a]/5=E:140
- bī-ħired şoden: yüngülle-, tasfih [33a]/1=B:130
- bī-niyāz: mungsuz, el-ğaniyy [115b]/5=A:97
- bī-peder: öksüz, yetim [144a]/4=N:2
- bī-peder: yetim, yetim [47a]/1=B:177

bi-peydâ: gayıbluk, gayb [256a]/1=M:94

bi-peydâ: örtüglük, gayb [7a]/4=B:33

bi-şumâr: sansız, bi-gayri hisâb
[59a]/5=B:212

bihter: yaşıra, hayr [131b]/5=A:156

bim kerde şoden: va' de kılın, va' d m.
[234a]/2=E:134

bim kerden: korkut-, inzâr [233a]/3=E:130

bim kerden: korkut-, inzâr [244b]/1=E:92

bim konende: korkutğan, nezîr
[208a]/1=M:19

bim konende: korkutğan, nezîr
[29b]/3=B:119

bim konende: korkutuglı, munzir
[59b]/2=B:213

bînâ: körge, başır [95a]/2=A:15

bînâ: körge, el-başır [131b]/4=A:156

bînâ: köz nûr, başar [225a]/2=E:103

bінде: satğaşğan, mulâkî [75b]/5=B:249

bінде: satğaş-, likâ' [121b]/4=A:119

birâder: ir uya, aḡ [152b]/3=N:23

birâder: qarındaş, iḡvân [131a]/5=A:156

birâder: uya, aḡ [117a]/5=A:103

birün âverden: çıkar-, iḡrâc [8a]/2=B:36

birün âyende ez fermân: Tengri buyruğın
çıķğan, fâsık [5a]/5=B:26

birün kerden: çıkarmak, iḡrâc
[269a]/3=B:85

birün reften: taşkaru bar-, nefr
[169a]/1=N:71

bişüden: sika-, mess [136a]/4=A:174, [201b]/3=M:73,
[60a]/5=B:214, [122a]/1=A:120

bisyâr: köp, keşir [127b]/4=A:146

bisyâr: üküş-, keşir [5a]/4=B:26,
[76a]/1=B:249

bisyâr pādāş dehende: şükr kılğan, şakir
[41b]/1=B:158

bisyârî: köpegü, keşir [26a]/2=B:109

bisyârî: üküşlük, keşrat [258a]/1=M:100

biş-ter: üküşrek, ekşer [119a]/3=A:110

burdbâr: kınamakğa ewmegen, el-ḡalîm
[65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235

burde: kesmek, kaṭ' [123b]/2=A:127

burden: ilt-, iḡhâb [233b]/5=E:133

buride şoden: kesil-, taḡti' m.
[43b]/5=B:166

buriden ez ḡān u mān: köç-, muḡaceret
[62a]/5=B:218

buriden: kes-, kaṭ' [5b]/2=B:27

büstân: büstân, cennet [4a]/5=B:25

büstân: uçmaḡ, cennet [142a]/4=A:195

büstānhâ-i nikûyi: ni' metlerning büstānları,
cennâti'n-na' im [199a]/1=M:65

büşid: oḡşaşğan, mutesâbih [92a]/3=A:7

buzurg baḡşâyış: üküş raḡmetlig, er-raḡmân
[42b]/1=B:163

buzurg: uluḡ, kebîret [10a]/3=B:45,
[37a]/2=B:143

buzurg: uluḡ, 'âzim [135b]/5=A:171,
[155b]/4=N:27, [159b]/5=N:40

buzurg-ı sâli: uluḡluk, kiber
[101b]/3=A:40

buzurgter: uluḡrak, ekber [121b]/1=A:118,
[61b]/3=B:217

buzurg şoden: ulḡay-, kiber [145b]/4=N:6

buzurg yâd kerden: uluḡlamak, tekbr
[50a]/2=B:185

bülend: yüksek, 'aliyy [78b]/1=B:255

bülend kerden: kötür-, ref [77a]/1=B:253

C

cādūvī: sihr , sihr [23b]/3=B:102

cān: rūb, cān [265a]/2=N:171

cāvidāne: cāviḍāne, ḥālid [4b]/5=B:25

cāvidāne: mengü kalıglı, ḥālid
[62a]/4=B:217

cāy: or(i)n, meḥill [54a]/3=B:196

cāy: orun, maḳ' ad [122a]/5=A:121

cāy-i ber āmeden āftāb: maşnık, maşnık
[28b]/2=B:115cāy-i namāz: namāz kılgu yer, muşallā
[31a]/5=B:125cāy-i bāz geşt: kaytgu yer, me'āb
[94b]/3=A:14cāy-i bāz geşt: kaytgu yer, meşābet
[31a]/4=B:125cāy-i bāz geşt: yangu yer, maşır
[179a]/5=N:97cāy-i bāz geşt: sıgıngu yer, me'vā
[129a]/1=A:151cāy-i helāk: yatgu yer, mazāci'
[130b]/4=A:154cāy-i hicret kerdē: hicret kılgu yer, murāğam
[179b]/5=N:100cehāniyān üze: 'ālemān, 'ālemīn
[102a]/4=A:42

cevān: yigit, bıkır [16b]/5=B:68

cezā': satgaşmak, likā' [233a]/3=E:130

cezā-i firib-dehede: aldaşmakda yinggenning
'amelin kılğan, ḥādī' [192b]/4=N:142cezā-i firib-dehede: aldaşmakda yinggenning
'amelin kılğan, ḥādī' [192b]/4=N:142

cimā': yaşru, sırr [70a]/4=B:235

cunbende: yüriġen, dābbet [43a]/1=B:164

cūy: anık nehr [4b]/1=B:25

cūdā cūdā: yalğuz, ferdē [245b]/5=E:94

cūdā kerdē: ayırt kemiş-, fark
[209b]/5=M:25cūdā şoden: ayrış-, teferruk
[189a]/2=N:130

cūdā şoden: saçın-, i' tizāl [175b]/4=N:90

cūdā şodenī: ayrılmak, infişām
[78b]/4=B:256

cūft: cūft, zevc [4b]/4=B:25

cūz: bisre, dūne [4a]/1=B:23

cūz: öngin, ġayr [13b]/1=B:59,
[268a]/1=M:1cūz: veli , ve lākin [46b]/4=B:177,
[76b]/3=B:251

cūz' ān ki: lekin, lākin [262a]/2=N:162

Ç

çehār pāy: en'ām, en'ām [234b]/2=E:136

çehār pāy: ne'ām, ne'ām [256a]/5=M:95

çehār pāy: sıġır, ne'ām [267b]/5=M:1

çehār pāy: tiwe, sıġır, qoy, keçi, en'ām
[94b]/2=A:14çehār pāy: tört adaklıġ, ne'ām
[267b]/5=M:1

çehār yek: törtde bir, rubu' [148a]/5=N:12

çehārgān çehārgān: tördin tördin, rubā'
[144b]/4=N:3

çend: neççe, kem [80a]/4=B:259

çeng der zeden: yapuş-, i' tişām
[266b]/2=N:175

çerā: neşe, lime [107b]/1=A:65

çeşiden: tat-, zevk [118a]/4=A:106

çeşm: köz, 'ayn [217a]/1=M:45

çeşm dāšten: küy-, terebbuş
[192a]/3=N:141çeşm-i didār: köz körmekī, rā'y-el-'ayn
[94a]/2=A:13

çi: ne, mālā [5a]/3=B:26

çigüne: neteg, keyfe [5b]/4=B:28

çihil: kırk, erba' in [11b]/1=B:51

çiz: nerse, şey' [10b]/3=B:48

çün: kayu vaktın kim, içā [47a]/4=B:177

D

dād: 'adl, kıst [95b]/2=A:18

dād: tüz, 'adl [228a]/5=E:115

dāden: bir-, itā' [9b]/3=B:43

dād kerden: 'adl kıl-, iksāt [144b]/2=N:3

dād kerden: tüzlük kıl-, 'adl [188b]/3=N:129

dānā: kapsağan, muhīt [122a]/4=A:120

dānā est: bilgenrek, a' lam [134b]/2=A:167

dāne: ewün, habbe [81b]/2=B:261

dānegi: altıda bir, sudus [147b]/2=N:11

dāniş: bilig 'ilm [7a]/1=B:32

dāniş: bilmek, 'ilm [263b]/3=N:166

dāniştēn: bil- 'ilm [5a]/2=B:26

dāstān: meşel, meşel [5a]/1=B:26

dāver: hākim, hākim [51b]/3=B:188

dāverī: hüküm, hüküm [243a]/5=E:89

dede: azılgıh, sebu' [247b]/1=M:3

def' kerden: def' kıl-, der' [134b]/4=A:168

deh: on, 'aşeret [54b]/4=B:196, [69b]/4=B:234

dehān: ağız, fūh [134b]/2=A:167

der: kapuğ, bāb [13a]/4=B:58

der: iç, fi [132a]/4=A:159, [133a]/5=A:164, [4b]/4=B:25, [70b]/2=B:235

der āmeden: kir-, duhūl [13a]/2=B:58

der āmeden: kiwūr-, mudhāl [266b]/2=N:175

der āverde şoden: kiwūr-, idhāl m. [139a]/5=A:185

der demide şoden: ürül-, nefh m. [239a]/4=E:73

der demiden: ür-, nefh [103b]/4=A:49

der güzārdēn: 'afv kıl-, 'afv [71a]/5=B:237

der güzārende: 'afv kılğan, 'āfin [124b]/5=A:134

der güzārīden: keçür-, 'afv [132a]/3=A:159, [256b]/3=M:95, [26a]/5=B:109

der güzēştēn: fevt bol-, fevt [129b]/5=A:153

der güzēştēn: 'afv kıl-, 'afv [11b]/2=B:52

der rāh-ihudāy: Tengri yolu içinde, fi sebili'llāh [62a]/5=B:218

der residen: yet-, lehç [135a]/4=A:170

der yābden: uq-, fikh [223b]/1=E:98

derāz kerden: yay-, baş [210b]/3=M:28

derāz konende: yayğan, bāsīt [245b]/1=E:93

derdnāk: iglig, elim [25a]/1=B:104

deryā: tengiz: baħr [11a]/4=B:50, [42b]/4=B:164

devāzdeh: on iki, isnā 'aşere [252a]/4=M:12

dıraht: yığaç, şeceret [7b]/5=B:35

dīdār kerden: satğaş-, iltikā' [134a]/2=A:166

dīdār kerden: satğaş-, iltikā' [93b]/5=A:13

dīden: kör-, re'y [12b]/1=B:55

dīger kerden: aynat-, teğyir [185b]/5=N:119

dīh: konum, karyet [230b]/3=E:123, [80a]/1=B:259

dil: köngül, kıl'b [18a]/4=B:74, [214b]/2=M:41,
[270b]/1=B:88

direngi kerden: kiç-, leğs [80a]/4=B:259

direngi kerden: kiç-, tebtı'et
[169a]/1=N:72

dīv: şeytān, şeytān [44a]/5=B:168

dōst: erklig, veliyy [25b]/4=B:107

dōstān-ı dīv sūst: İbīs dōstları, evliyā'üş-
şeytān [170b]/2=N:76

dōst-ı ārzū: süwüg, şehvet [94a]/4=A:14

dōst dāšten: sūf-, hūbb [43a]/5=B:165

dōstı: iç dōst, bi'tānet [121a]/3=A:118

dōstı: süwmek, hūbb [47a]/1=B:177

du çendān kerden: kat kılın-, muzā' af.
[124a]/3=A:130

du çendānhā: kat kat, ez'āfen
[124a]/3=A:130

duğān duğān: ikın ikın, meşnā
[144b]/3=N:3

duhter: kız, bint [152b]/4=N:23

duhter-i zenān: ögey kız, rebibet
[153a]/1=N:23

dūr: yırak, ba'id [99a]/3=A:30

dūr kerde şoden: kıwul-, nefy m.
[212a]/6=M:33

dūr kerden: yıgmak, def [76b]/2=B:251

dūr şode: Sürükmiş, hāsi' [16a]/4=B:65

dūr şoden: sakılan-, ictināb [206b]/3=M:90

dürüd dāde şoden: selām kılın-, tehiyyet m.
[174a]/2=N:86

dürüdi: selām, tehiyyet [174a]/3=N:86

dürüg goften: talķdīr kıl-, hārs
[228b]/3=E:116

dürüg-gıy dāšten: yalģanka nisbet kıl-, telķzib
[270a]/5=B:87

du-rüyı kerden: nafaķa kıl-, munāfaķat
[134a]/3=A:167

dūzāļ: tamuğ, cehennem [133a]/2=A:162

dū sig: üçde iki, şuluşān [267a]/3=N:176

dūrüst: Tengri indürgenni, haķķ
[9b]/2=B:42

dūrüst: irig, ğalıř [132a]/2=A:159

düşman dāšten: yigremek, şene'ān
[268b]/3=M:2

düşmanı: yigrençilik, beğzā'
[121a]/5=A:118

düşmanı-yi nihān: yigrenmek, beğzā'
[198b]/1=M:64, [253b]/4=M:14

düşvārı: emgek, 'anet [63a]/4=B:220

düşvārı: küceylik, 'usr [50a]/1=B:185

düşvārı efgenden: emgekge kemiş-, i' nāt
[63a]/4=B:220

düşvārı efgenden: emin [109b]/4=A:75

E

efgenden: kemiş-, ilķā' [206b]/4=M:91

efrūhten: yandur-, ikād [198b]/2=M:64

efsūs kerde şoden: maşhara kılın-, istihzā'
m. [191b]/4=N:140

efsūs kerden: yobıla-, seħr [59a]/3=B:212

efzūn kerden: artur-, tezfīl, [10b]/1=B:47

efzūnı: artuķ edģlülük, fażl [136a]/3=A:174

efzūnı: ribā, ribā' [87a]/3=B:275

efzūnı: ziyāde, müzid [114a]/2=A:90

efzūnı buzurg: uluğ fażl eyesi, fażlın 'azım
[136a]/5=A:174

efzūnı dāden: artur-, fażl [87b]/1=B:276

efzūnı dāden: artur-, fażl [87b]/1=B:276

eger: eger, in [4a]/1=B:23

eknūn: emdi, el-āne [17b]/4=B:71

emīn dāšten: emīn tut-, emn [109b]/4=A:75

enâr : enâr, rummân [224a]/1=E:99

enbâr: ortak, şerik [149a]/2=N:12

enbâtzgüy: ortak koşgan, müşrük
[25a]/2=B:105

endâze: endâze, kâdr [71a]/2=B:236

endâze kerden: endâze kıl-, halk
[103b]/3=A:49

endâze kerden: endâze kılmak, tağdır
[246b]/5=E:96

endâze-i meğâkçe-i dîne-i ħummâ ħurma çekürde-
gining çukurnıça, nakır [163b]/4=N:53

endâze-i meğâkçe-i küle-i ħummâ: nakırçe,
nekîren [187a]/3=N:124

endek: az, kalil [270b]/2=B:88

endek: azğu, kalil [110a]/5=A:77

enderz: vaşiyyet , vaşiyyet [148a]/5=N:12

enderz kerden: vaşiyyet kıl-, işâ' [148b]/1=N:12,
[33a]/4=B:132

enderz kerden: vaşiyyet kılmak, vaşiyyet
[72a]/3=B:240

endişe kerden: endişe kıl-, tefekkür
[62b]/5=B:219

endüh: kaçdı, ğamm [129b]/4=A:153

endühgîn kerden: kaçdıur-, ħazen,
[8b]/4=B:38

endühgîn kerden: kaçdıurt-, ihmâm
[130a]/3=A:154

engür: üzüm, 'ineb [83b]/3=B:266

evlâ-ter: yaqukrak, evlâ [108a]/3=A:68

ewgenden: kemiş-, ilķâ' [175b]/4=N:90,
[198a]/5=M:64

ewkenden: kemiş- ilķâ' , [265a]/1=N:171

ewzünî buzugr: uluğ fazlıg, fazli'l- 'azûm
[25a]/4=B:105

ey: ey, yâ [7a]/2=B:33

ey: yâ , yâ [12a]/5=B:55

ez behr-i: üçün, li [6a]/2=B:29

ez ħad der güzesten: zulm kıl-, 'adv
[268b]/4=M:2

ez ħad der güzesten: zulm kılmak, 'adv
[67b]/2=B:231

ez her kucâ: nirdin, min ħayşu
[39a]/1=B:149

ez kucâ: neteg, ennâ [133b]/5=A:165

ez kucâ: nirdin, ennâ [101a]/1=A:37

F

farîza kerden: farîza kıl-, farz
[55a]/2=B:197

farîze: mehr, farîzat [71a]/4=B:237

farîze-i ħudây: Tengrining bitmeki, kitâba'llâh
[153b]/3=N:24

fażl: artuğ, fażl [15b]/5=B:64

fażl: artuğ, fażl [15b]/5=B:64

fażl-ı ħudây: Tengri fażlı, Tengrining fażlı,
fażlu'llâh [184a]/1-5=N:113

fażl-ı ħudây: Tengrining artuğ eđgülgü,
fażlu'llâh [15b]/5=B:64

ferâh: king, rağad [13a]/3=B:58

ferâh: kingrü, rağaden [7b]/4=B:35

ferâh kerden: king kıl-, beş [73b]/2=B:245

ferâhî: kinglik, se'at [179b]/5=N:100

ferâhî: uzunluk, beşat [74b]/3=B:247

ferâmüş kerden: unut-, nisyân [90b]/1=B:286,
[9b]/5=B:44

ferişte: ferişte, melek [6a]/5=B:30

ferîzat: kâbin, ferîzat [70b]/5=B:236

fermân: ızn, destür [134a]/2=A:166

fermân berdâr: tâ' at kılğan, kânit [157b]/2=N:34,
[71b]/5=B:238, [95a]/5=A:17,

[134a]/2=A:166

fermüden: buyur-, enr [5b]/2=B:27

ferzend: oğlan, veled [28b]/4=B:116,
[93a]/3=A:10

ferzend: oğlan, zürriyyet [100b]/1=A:36,
[32b]/1=B:128

fesâd: fesâd, tebâh [5b]/3=B:27

fidâ âdeni: yuluğ, fidiyet [54a]/5=B:196

firib: aldamak, ğurur [227b]/1=E:112

firib: arsızmak, ğurur [139b]/1=A:185

firibiden: arsızktur-, ğurur [97a]/5=A:24,
[142b]/1=A:196

firistâde: ıdılmış, mursel [76b]/4=B:252

firistâde: yalawaç, restül [103b]/2=A:49

firistâden: ıd-, ba' ş [133a]/5=A:164

firistâden: uydur-, taķfiyet [217a]/5=M:46,
[270a]/1=B:87

fuḥş: fuḥş, fuḥş [55a]/3=B:197

furû burden: batur-, iğrâķ [11a]/4=B:50

furû firistâde şode: indürülmüş, munzel
[228a]/3=E:114

furû firistâde: indürülmüş, munzel
[123a]/2=A:124

furû firistâde-i ĥudây: Tengri indürmişi,
enzela'llâh [245a]/4=E:93

furû firistâden: indür- inzâl [9a]/4=B:41

furû ĥorende-i ḥuşm: öfkeni yutğan, kâzimu'l-
gayz [124b]/5=A:134

furû keşiden: söndür-, itfâ' [198b]/3=M:64

furû şoden: sat-, şirâ' [58a]/1=B:207

furûd âmeden: in-, hubûl [8a]/2=B:36

furû-tenî konende: huşû' kılğan, ḥâşî'
[143a]/3=A:199

furû-tenî konende: korkğan, ḥâşî'
[10a]/3=B:45

furûzîne: tamduķ, vaķûd [4a]/3=B:24,
[93a]/4=A:10

füsüs: yobı, huzuv [67b]/2=B:231

Ğ, G

ğalebe kerde şoden: yingil-, ğalebet m.
[93b]/3=A:12

ğanîmet: ğanîmet, mağnem [178a]/2=N:94

ğäv: inek, beķarat [16b]/1=B:67

gerdâniden: kıştur-, izâğat [92b]/4=A:8

gerdâniden: kıştur-, taķrif [161b]/2=N:46

gerdâniden: tezğindür-, müdâvelet
[126a]/3=A:140

gerdâniden: tolĝa-, leyy [161b]/4=N:46

gerdâniden: yığ-, şadd [268b]/3=M:2

gerdâniden: yığmak, şadd [61b]/1=B:217

gerden dâden: inķiyâd- inķiyâd kıl-, islâm
[216a]/4=M:44

gerden dâden: müsülmân bol-, islâm
[216a]/4=M:44, [96a]/4=A:20

gerdendâr: ḥâlîş kılğan, muslim
[32b]/1=B:128

gerdenkeşî kerden: uluĝsın-, istikbâr
[204a]/3=M:82

gerdenkeşî kerden: uluĝsın-, tekebbur
[265b]/3=N:172

gerdenkeşî kerden: uluĝsun-, istikbâr
[7b]/2=B:34

gerdiden: kayt-, irtidâd [61b]/5=B:217

gevsâle: buzaĝu, 'iel [11b]/1=B:51

geziden: ısır-, 'azz [121b]/4=A:119

gil: balçık, ṭın [103b]/4=A:49

gir âverde şoden: yıĝıl-, ḥaşr
[132a]/1=A:158

girân: ağruķ, evd [78a]/5=B:255

girâyestü: kışmak, meyl [155b]/4=N:27,
[92a]/4=A:7

girâyestü: kışmak, meylet [181a]/3=N:102

girâyiden: kış- meyl [155b]/4=N:27

- giriştisten:** meyl kıl-, meyl [181a]/2=N:102
- gird der girende:** kapsa-, iḥāṭat [78a]/3=B:255
- gird kerden:** yığıl-, cem' [136a]/1=A:173
- girdāgird:** tegre, ḥavl [244b]/4=E:92
- girdbād:** kasurka, i' šār [83b]/5=B:266
- girevende:** karabaş, emet [63b]/1=B:221
- girevide:** bitgen, mü'min, [133a]/5=A:164
- girevide:** İdige nisbetlig, ribbiyy [127b]/4=A:146
- girevide:** mü'min, mü'min [134a]/3=A:166, [64b]/5=B:223
- gireviden:** bit-, imān [269a]/3=B:85
- gireviden:** bitmek, imān [134b]/1=A:167
- gireviden:** imān ketür-, imān [77a]/5=B:253
- gireviden:** sābit bol-, imān [255b]/1=M:93
- girišten:** al-, aḥz [8a]/4=B:37
- girišten:** tut-, aḥz [81a]/2=B:260, [90b]/1=B:286
- girišten:** tut-, ittiḥāz [11b]/1=B:51
- girišten:** tutunmak, ittiḥāz [12a]/1=B:54
- giriş kerden:** 'aḳd kıl-, 'aḳd [157a]/3=N:33
- giriş:** tügün, 'uḳdet [70b]/1=B:235
- giriş-i nikāh:** nikāh tügüni, 'uḳdete'n-nikāh [70b]/1=B:235
- gofte şoden:** aydıl-, ḳavl [44b]/3=B:170
- goften:** ay-, ḳavl [11b]/5=B:54
- goften:** söz, ḳaşaş [106b]/4=A:62
- goften:** ti-, ḳavl [265a]/3=N:171
- göşt:** et, laḥm [80b]/4=B:259
- göşt:** it, laḥm [45b]/2=B:173
- günāgün:** türlüğ türlüğ, muḥtelifen [236b]/4=E:141
- gung:** aḡın, ebkem [45a]/3=B:171
- gurusnegi:** açlık, maḥmaşat [248a]/2=M:3
- gurusnegi:** açlık, maḥmaşat [248a]/2=M:3
- güş:** kulaḳ, uzun [185b]/4=N:119, [217a]/2=M:45
- güşiden:** sa'y kıl-, sa'y [198b]/3=M:64, [28a]/4=B:115
- guvārende:** singüt bolsun, hen'i'en [145a]/3=N:4
- güftār-ı rāst:** rāst söz, ḳavlen sedid [146b]/5=N:9
- güftār-ı resān:** yittiz söz, belig [167a]/2=N:63
- gümān burden:** siz-, ḳānn [10a]/4=B:46, [130a]/3=A:154, [67a]/3=B:230
- gümān:** sizig, ḳānn [130a]/4=A:154
- gümān:** şekk, reyb [174b]/1=N:87
- gümāşen:** muşallat kıl-, tesliṭ [175b]/3=N:90
- gümrah kerden:** azdur-, izlāl [5a]/4=B:26
- gümrahe:** azğün zāl [114a]/3=A:90
- gümrahī:** azğünluḳ, zālāl [133b]/3=A:164
- günāh:** yazuḳ, ḥāṭā' [13a]/5=B:58
- günāh-ı buzurg:** uluḡ yazuḳ, kebīr [144b]/1=N:2
- günāhkār:** yazuḳ kılğan, mücrim [230b]/3=E:123
- gürüh:** cem', cem' [134a]/2=A:166
- gürüh:** erenler, ḳavm [79b]/5=B:258
- gürüh:** gürüh, ferik [18b]/5=B:75
- gürüh:** ḳavm, ḳavm [11b]/5=B:54
- gürüh:** ögür, ferik [23a]/1=B:100
- gürüh:** ögür, ferik [270a]/5=B:87
- gürüh:** ögür, ümmet [241a]/2=E:80
- gürüh:** üdründü, ümmet [36b]/3=B:143

gürüh: ümmet, ümmet [118b]/5=A:110

gürüh gürüh: ögür ögür, şubäten
[168b]/5=N:71

gürüh-i nâ-girevenderin: kâfir erenler, kavmi'l-
kâfirin [76a]/4=B:250

güşâde kerden: talâk kıl-, tahtlık
[68a]/2=B:232

güşâyiş: açmak, feth [192a]/3=N:141

güşâyiş: açmak, feth [192a]/3=N:141

güşâyiş: zafer, feth [192a]/3=N:141

güşten nigâh dâdende: arkasın saklağan, hâim
[258b]/4=M:103

güvâh kerden: tanuk tik-, işhâd
[146a]/1=N:6

güvâh: şehid , şehid [126a]/4=A:140

güvâh: tanuk, şehid [116a]/1=A:98

güvâh: tanukluk birgen, şahid
[105a]/2=A:53

güvâhî dâden: tanukluk bir-, şehâdet
[150a]/2=N:15

güvâhî: tanukluk, şehâdet [263b]/2=N:166

güzâfgâr: isrâf kılğan musrif
[237a]/3=E:141

güzâfgârî kerden: isrâf kıl-, isrâf
[237a]/3=E:141

güzâfkârî: hâdîn keçmek, isrâf
[128a]/2=A:147

güzâfkârî: hâk dinge kışğan, hanîf
[108a]/2=A:67

güzârde şoden: ötemek, edâ'
[47b]/5=B:178

güzârden: hükim kıl- kaçâ' [29a]/2=B:117,
[103a]/5=A:47

güzârden: koş-, zerü [69b]/3=B:234,
[88a]/2=B:278

güzârende: keçürgen, el-^s afuvv
[161a]/2=N:43

güzâriden: öte-, kaçâ' [181b]/2=N:103

güzeşten: hâdîn keç-, i' tidâ [15a]/2=B:61

güzeşten: keç-, huluuv [125b]/2=A:137,
[34a]/2=B:134

güzeşten: keç-, selef [256b]/4=M:95

H, H, H

h'âb: uyku, nevm [77b]/5=B:255

h'âbi: imızğanmak, nu' âs [130a]/2=A:154

h'âhendgân: kolğuçı, sâ'il [47a]/2=B:177

h'âher: kız qarındaş, uht [267a]/1=N:176

h'âher-i mâder: ana(...) qarındaş(...), hâlet
[152b]/3=N:23

h'âher-i peder: ata kız qarındaşı, 'ammet
[152b]/3=N:23

h'âhanî meger dâden: ragbetsizlik kıl-,
ragab'an [32b]/6=B:130

h'âhiş ker: şefî' , şefî' [246a]/3=E:94

h'âhiş kerden: şefâ'at , şefâ'at
[173b]/4=N:85

h'âhiş kerden: şefâ'at kıl-, şef
[78a]/2=B:255

h'ânde şoden: okun-, tilâvet [268a]/1=M:1

h'ânden: kıkır-, münâdât [101a]/4=A:39

h'ânden: kıkıra-, münâdât [141a]/5=A:193

h'ânden: okı-, dirâset [111b]/1=A:79

h'ânden: okı-, tilâvet [133b]/1=A:164,
[23b]/1=B:102

h'ânden: ünde, duf'â [50a]/5=B:186, [63b]/5=B:221,
[81a]/4=B:260, [45a]/2=B:171

h'ânende: kıkırğan, münâdî
[141a]/5=A:193

h'ânende: ündegen, münâdî
[141a]/5=A:193

- h'ār kerdēn: zarar kıl-, tezlil [97b]/5=A:26
 h'ār konende: h'ār kılğan, muhın [137a]/4=A:178
 h'ārī: h'ārılık, zillet [14b]/4=B:61
 h'āste: māl māl [40b]/4=B:155
 h'āsten: iste-, buğyet [268a]/5=M:2
 h'āsten: iste-, ibtiğā' [58a]/1=B:207
 h'āsten: istemek, ibtiğā' [182a]/1=N:104
 h'āsten: nikāh kıl-, nikāh [67a]/1=B:230
 h'āsten: ragbet kıl-, ragab [188a]/1=N:127
 h'āsten: süw-, hevā [270a]/4=B:87
 h'āsten: tile-, du' ā' [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69
 h'āsten: tile-, irādet [5a]/3=B:26
 h'āšī: kayaşlık, kurbā [158b]/1=N:36
 h'āšī: yawukluk, rahm [144a]/3=N:1
 h'āšten: yulun-, iftīdā' [213a]/4=M:36
 haber: haber, nebe'/enbā' [6b]/5=B:31
 haber kerdēn: haber bir-, inbā' [6b]/5=B:31
 hādeş: aşak yer, gā'i't [160b]/4=N:43
 hāk: toprak, turāb [82b]/4=B:264
 hālīfe: hālīfe, hālīfet [6a]/5=B:30
 hālīs kerdēn: hālīs kıl-, islām [96a]/2=A:20
 hanbānīden: tekli'f kıl-, sevm [10b]/5=B:49
 hāne: ew, beyt [31b]/1=B:125, [115b]/3=A:97
 hāne: iw, Beyt [104a]/2=A:49
 hāne: Ka'be, beyt [31a]/4=B:125
 har: eşkek, hımār [80b]/2=B:259
 harām: harām, suht [197b]/2=M:62
 harām: men' kılınmış, hicr [235b]/1=E:138
 harām kerde: harām kılın-, tahrīm m. [235b]/2=E:138
 harid ü fūrūht: satğ, bey' [77b]/3=B:254, [87a]/2=B:275
 harīden: sat-, şirā' [24b]/1=B:102
 harīden: satğın al-, iştirā' [24a]/5=B:102
 hastegī: baş, karğ [126a]/2=A:140
 haṭā: yangıl-, haṭā [176b]/3=N:92
 haṭā kerdēn: haṭā kıl-, ihtā [90b]/2=B:286
 hāvendān h'āšī: yawukluk eyeleri, ul'ül-kurbā [146b]/1=N:8
 hāzır: tanuğ, şehīd [33b]/2=B:133
 hāzır āmeden: hāzır bol-, hūzūr [33b]/2=B:133
 hāzır āmeden: hāzır bol-, şehādet [49b]/3=B:185
 hāzır āverde şoden: hāzır kılın-, ihzār [188b]/1=N:128
 hāzır āverde: hāzır kılınmış, muhzar [99a]/1=A:30
 hāzır meczī-i Mekke: Mescid-i harāmning hāzırın, hāzır mescidi'l-harām [54b]/5=B:196
 heft: yeti, seb' at [54b]/3=B:196
 heft: yetti, seb' a [6a]/3=B:29
 heft: yitti, seb' a [81b]/2=B:261
 heft āsmān: yetti kök, seb' a semāvāt [6a]/3=B:29
 helāl dāšten: helāl kıl-, ihlāl [268a]/3=M:2
 helāl kerde şoden: helāl kılın-, ihlāl m. [267b]/5=M:1
 helāl kerdēn: helāl kıl-, ihlāl [87a]/2=B:275
 helāl şoden: helāl bol-, helāl [268b]/2=M:2
 hem sāye-i bā-h'āšī: yawukluk eyesi kongşı, cārī zu'l-kurbā [158b]/2=N:36

hem sâye-i bî-gâne: yırak kongı, câr'il-cünüb [158b]/3=N:36	hezine kerden: harc kıl-, infâk [159a]/4=N:38, [53b]/4=B:195, [81b]/1=B:261
hemçü: mengizlig, ke [131a]/4=A:156, [18a]/2=B:73	hezine konende: nafaqa kılğanlar, munfik [95a]/5=A:17
hem-çünân: mundağ ok, kezâlike [29a]/4=B:118	hürâmente: mütekebbir, muhtâl [158b]/5=N:36
hem-çünân: mundağuk, kezâlike [36b]/3=B:143	hured: 'aql, lubb [92b]/3=A:7
heme: kamuğ, cemi' an [169a]/1=N:71, [6a]/2=B:29	hışm: öfke, gayz [124b]/5=A:134
heme: kamuğ, kâffeten [58a]/3=B:208	hışm: öfke, gâzab [119b]/2=A:112
hemîşe: turukğan, muķim [213b]/2=M:37	hışm: özke, gayz [121b]/5=A:119
hemîşe: ulaş, ebeden [209b]/2=M:24, [264a]/4=N:169	hışm dâden: tama' tut-, tama' [204b]/3=M:84
hemîşe bahşâyende: peyveste rahmet kılğan, er-raķim [42b]/1=B:163	hışm giriften ya' nî nâ-ḥoşnûd şoden: öfke kıl-, gâzab [177b]/1=N:93
hemîşe bahşâyende: rahmet kılğan, rahim [12a]/4=B:54	hicret konende: hicret kılığlı, muhâcir [180a]/1=N:100
hemîşe bahşâyende: rahmet kılğan, rahim [8b]/1=B:37	hilâf: muhâlefet kılma, şikâk [35a]/3=B:137
hemîşe bahşâyende: rahmeti lâzim, er-raķim [91a]/1=A:	hilâf kerden: hilâf kıl-, ihlâf [93a]/2=A:9
her: tegme bir, küll [43a]/1=B:164	hilâf kerden: hilâf kılış-, iddirâ' [18a]/1=B:72
her: tegme, küll 2=N:176	ḥorden: tat-, ta' m [75b]/1=B:249
her âyine: ḥaķikât üze, inne [4a]/5=B:25	ḥorden: ye-, ekl [7b]/4=B:35
her cā: kayda kim, ḥayşu [7b]/4=B:35	ḥorden: yitür-, ta' m [205b]/5=M:89
her ki: kim kim, men [41a]/4=B:158, [54b]/2=B:196	ḥordeni: ta' am, ta' am [14a]/4=B:61, [49a]/4=B:184
her ki: kim, men [8b]/3=B:38	ḥordeni: yigü nerse, ta' am [256b]/2=M:95
her kucā: nirde kim, eyne-mā [38b]/5=B:148	ḥordeni: yimek, ta' am [257a]/1=M:96
hergiz: hergiz, len [4a]/2=B:24	ḥorende: yigen, tā' im [238b]/3=E:145
hergiz: kat' ā, len [14a]/4=B:61	ḥōş: ḥōş, ṭayyib [45a]/4=B:172
heşt yek: sekizde bir, şumun [148b]/3=N:12	ḥoş âmeden: tangğa ketür-, i' cāb [258a]/1=M:100
hezār: ming, elf	ḥōş kerden: artuķsı kıl-, taṭavvu' [49a]/4=B:184
	ḥōş şoden: ḥōş bol-, ṭib [145a]/2=N:4
	ḥoşnûd: nızā , vecḥ [28b]/3=B:115

hoşnûd şoden: hoşnûd bol-, terâzi
[29b]/4=B:120

hoşnûd-ı hüdây: Tengri rızası, vecih'llah
[85b]/4=B:272

hoşnûdî: hoşnûdluğ, merzât [58a]/1=B:207

hüdâvend-i binâyiâh: közler eyeleri, veli'el-
basâr [94a]/3=A:13

hüdâvend-i hîredhâ: 'aqlar eyeleri, ülü'l-
elbâb [92b]/3=A:7

hüdâvendigâr: erklig, mevlâ
[90b]/5=B:286

hüdây perest: İdige nisbetlig, rabbâniyy
[111a]/5=A:79

Hüdây: Tengri Allâh [119a]/2=A:110, [119b]/2=A:112,
[14b]/5=B:61, [116b]/4=A:101

hüdâyber: Meryem, Meryem
[100b]/1=A:36

hük: tonguz, hınzır [197a]/1=M:60

hün: kan, dem [45b]/2=B:173,
[6b]/2=B:30

hurmâ-bün: hurmâ yığağı, naḥl
[223b]/4=E:99

huşûmet kerden: tartış-, tenâzu'
[129a]/3=A:152

hüşe: salqum, kınv [223b]/4=E:99

huşk: susuz yer, berr [223a]/2=E:97

hüccet âverden: hüccetleş-, teḥâcc
[240b]/4=E:80

hüccet: hüccet, hüccet [39b]/1=B:150

hüccet: erklig bolmak, sulṭân
[195b]/4=N:153

hüccet: hücce, sulṭân [176b]/1=N:91

hüccet: hüccet, burhân [27a]/3=B:111

hükûm kerden: hükûm kıl-, hükûm [256a]/5=M:95,
[268a]/2=M:1

hükûm: hükûm, hükûm [268a]/2=M:1

İ, İ

iḥsâr: habs kılın-, bâz dâşten
[86a]/2=B:273

iḥtilâf üftâden: muhtelif bol-, şucûr
[167b]/2=N:65

ikrâr kerden: ikrâr kıl-, ikrâr
[112a]/1=A:81

'ilm: bilmek, 'ilm [134a]/2=A:166

iltifât kerden: küy-, leyy [129b]/3=A:153

îmân: îmân, îmân [26a]/1=B:108

în: bu, hazâ [4b]/2=B:25

în cehân: ol cihân, âḫîret [127b]/2=A:145

în gürûh: munlar, hâ'ulâ [6b]/5=B:31

în gürûh: uş bu erenler, hâ' ulâ'
[107b]/3=A:66

în ki: uş, hâ' [107b]/3=A:66

în ki şomâ: uş siz erenler, hâ' entüm
[107b]/3=A:66

'isâ puser-i Meryem: Meryem oğlu 'isâ,
'isâ ibn Meryem [264b]/5=N:171,
[77a]/2=B:253

istâden: kop-, kıyâm [188a]/2=N:127

istâden: öre tur-, kıyâm [140b]/5=A:191

istâde bûd: örü turğan, kâ'im
[101a]/5=A:39

istâde konende: örelik kılğan, kâ'im
[157a]/5=N:34

istâdegî konende: kopğan, kavvâm
[190a]/2=N:135

istâdegî konende: kopmak, kıyâm
[145a]/4=N:5

istâdî konende: turukup-, kâ'im
[110a]/1=A:75

işân: ol ikegü, -himâ [188a]/5=N:128

işân: ol iki, -himâ [41a]/5=B:158,
[78a]/5=B:255

işāret: işāret, remz [102a]/1=A:41	kārzār kerden: öldür-, muḳātelet
işāret kerden: işāret kıl-, ihā'	[52a]/5=B:190
[227a]/5=E:112	kārzār kerden: öldürüş-, iḳtilāl
K, K	[52b]/5=B:191
kāhil: kāhil, keslān [192b]/5=N:142	kārzār kerden: öldürüş-, iḳtilāl
kālā: metā', metā' [181a]/2=N:102	[73a]/3=B:244
kām: adım, huṭvāt [44a]/5=B:168	kārzār kerden: öldürüşmek, iḳtilāl
kām: adım, huṭvāt [44a]/5=B:168	[73b]/5=B:246
kām-ı dil: tilek, hevā [190a]/5=N:135	kārzār kerden: toḳuş kıl-, mücāhedet
kār: iş, emr [132a]/4=A:159	[126b]/3=A:142
kār: 'amel, 'amel [4a]/5=B:25	kārzār kerden: turuḳ-, murābetat
kār konende: işlegen, 'āmil	[143b]/1=A:200
[141b]/5=A:195	kārzār kerden: uruş-, mücāhedet
kār konende: 'amel kılğan, 'āmil	[62a]/5=B:218
[125b]/1=A:136	kārzār kerden: uruşmak, muḳātelet
kār-ı zıst: yawuz iş, fāhišet [44b]/2=B:169	[61a]/5=B:217
kār-i nık: edḡü 'amel, şālih	kārzār konende: toḳuş kılğan, mücāhid
[265b]/5=N:173	[178a]/5=N:95
kār-i zıst: körksüz iş, fāhišet	ḳaşd kerden: teyemmüm kıl-, teyemmüm
[150a]/1=N:15	[160b]/5=N:43
kār-i zıst: körksüz iş, münker	ḳaşd kerden: uğra-, istivā' ilā [6a]/2=B:29
[117b]/4=A:104	ḳaşd kerden: uğra-, teyemmum
kār-sāz, nigāhbān: saḳçı, el-vekıl	[84a]/4=B:267
[265b]/1=N:171	ḳaşd konende: uğrağan, āmm
kār-sāz, nigāhbān: saḳçı, el-vekıl	[268a]/5=M:2
[265b]/1=N:171	ḳaşd konende: uğrayu, mute' ammiden
kārsāz: vekillik, vekıl [172b]/4=N:81	[177b]/1=N:93, [256a]/4=M:95
kārzār: toḳuş, kıtāl [134a]/5=A:167,	kāşķi: kāşķi, lev [160a]/3=N:42
[61a]/1=B:216	ḳavı kerden: kuvvetlendir-, te'yid [270a]/2=B:87,
kārzār: toḳuşmak, kıtāl [122b]/1=A:121	[77a]/2=B:253
kārzār kerden: kıtāl kıl-, muḳātelet	kāvıden: üşele-, baḡş [211a]/5=M:31
[61b]/4=B:217	kem kerden: eskimek, naḳş [40b]/3=B:155
kārzār kerden: mücāhede kıl-, mücāhedet	kenīze: qarabaş, fetāt [154b]/1=N:25
[213a]/1=M:35	kenīze: yigit tişi, fetāt [154b]/1=N:25
	ker: saḡır, aşamm [45a]/3=B:171

ker şoden: sağır bol-, şamm
[200b]/6=M:71

kerdānde: tegşürgen, mübeddil
[228a]/5=E:115

kerde şode: kılınmış, mef'ül
[162b]/2=N:47

kerden: kıl-, fa'1 [6a]/5=B:30

kes: hāş kişiler, ehl [206a]/1=M:89

kes: hāş, āl [10b]/5=B:49

kes: kabīle, āl [93a]/5=A:11

keshā: kök, āl [75a]/2=B:248

keshā: mīrāş h'āre, ehl [176b]/4=N:92

keshā-i Mūsā: Mūsā köki, āli Mūsā
[75a]/2=B:248

keshā-i nāme: kitāb eyeleri, ehl'ül-kitāb
[264b]/3=N:171

keshā-i nāme: kitāb eyeleri, ehl'ül-kitāb
[264b]/3=N:171

keştī: kimi, fulk [42b]/3=B:164

qible: kıble, qible [36a]/5=B:142

kışsa kerden: kışsa ay-, kaşas
[263a]/2=N:164

kifāyet kerden: öte-, cezā' [10b]/2=B:48

kifāyet kerden: yitirü bir-, kifāyet
[35a]/3=B:137

kīne keşiden: öç almak, intikām
[256b]/5=M:95

kirāmī: keremlüg, kerīm [156b]/3=N:31

kış-i hudāy: Tengri dīni, dīni'llāh
[112a]/5=A:83

kitāb: kitāb, nāme [139a]/3=A:184

kitāb-ı Mūsā: Mūsā kitābı, Tevrāt
[217b]/2=M:46

kūdek: oğlan, gūlām [101b]/3=A:40

kūh: Merve atlıg tağ, Mervet
[41a]/4=B:158

kūh: Şafā atlıg tağ, şafā [41a]/3=B:158

kūh: Tūr, tūr [15b]/3=B:63

kūmār: kumār, meysir [62b]/2=B:219

kūr: közsüz, 'amā [45a]/3=B:171

kūr şoden: közsiz bol-, 'amā
[200b]/5=M:71

kurbān: Ka' be'ğa ıdılğan nerse, hedy
[268a]/4=M:2

kurbān: kurbān, kurbān [138b]/3=A:183

kurbānī: ıdğu kurbān, hedy [257a]/5=M:97

kurbānī: ıdğu kurbān, hedy [54a]/2=B:196

kurbān kerden: kurbān kıl-, taqrīb
[210a]/5=M:27

kurbānī: kurbān kılmağ, nūsük
[54b]/1=B:196

kušten: boğazla-, tezbih [11a]/1=B:49

kušten: öldür-, iktılāl [270a]/5=B:87

kušten: öldürmek, katl [52b]/4=B:191

kuşte şode der rāh-ı Hudāy: şehid, şehid
[168b]/2=N:69

kuşte şoden: öldürül-, katl m.
[134b]/4=A:168

kütāh kerden: kısğa kıl-, kaşr
[180a]/4=N:101

küfr: kâfir bolmağ, küfr [198a]/5=M:64

küfr: kâfirlik, küfr [134a]/5=A:167

küfr: küfr, küfr [26a]/1=B:108

küfr āverden: ört-, küfr [270b]/4=B:89

küfr āverden: tan-, kufr [264b]/2=N:170,
[42a]/2=B:161, [8b]/4=B:39

L

lağzāniden: tayındur, istizlāl [8a]/1=B:36

lağzāniden: tayınmağ tile-, istizlāl
[131a]/2=A:155

lağziden: tayın-, zell [58a]/5=B:209

la'net kerdën: sür-, la'n [270b]/1=B:88

M

mâ: biz, naħnu [6b]/2=B:30

mâde: tişî, urşâ [100a]/4=A:36, [267a]/5=N:176,
[47b]/3=B:178

mâde-i şetr güş şikâfte: kulaķı yanlımış,
beħirat [258b]/3=M:103

mâder: ana, ümm [48a]/5=B:180

mâh: ay, kamer [240a]/2=E:77

mâh: ay, şehr [49b]/4=B:185

mâh-ı ramazân: Ramazân ayı, şehrü ramazân
[49b]/1=B:185

mâlik şoden: erklen-, mülk [209b]/5=M:25,
[158b]/4=N:36

mânden: ħâlî bol-, ħuluvv [121b]/4=A:119

mânend: mengizeşik, mişl [35a]/1=B:137

mânend: teng tuş, nidd [43a]/4=B:165

mânend: teng tuş, nidd [43a]/4=B:165

mânend: teng, 'adl [256b]/2=M:95

mânend kerde şoden: oħşatıl-, teşbîh m.
[196b]/5=N:157

mânende: oħşaşğan, mutesâbih
[236b]/5=E:141

mânende-i be-şekl: oħşaş, muştebih
[224a]/1=E:99

meded dehende: meded kıl-, medd
[123a]/1=A:124

meded konende: meded bir-, medd
[123a]/3=A:125

meger: bolğay ķim, le' alle [11b]/3=B:52

meger: illâ, meger [46a]/2=B:174, [7a]/1=B:32,
[7b]/2=B:34

melâmetkâr: melâmet kılğan, lâ'im
[221a]/4=M:54

men: enâ, men [6a]/5=B:30

men: min, enâ [8b]/2=B:38

merd: er, mer' [266b]/5=N:176

merd: er, mer' [266b]/5=N:176

merd: eren, ricâl [267a]/4=N:176

merd: ķişi, nâs [4a]/3=B:24

merd-i düzd: oğn kılğan er, sâriķ
[213b]/3=M:38

merdum: ħalk, nâs [182b]/4=N:108,
[65a]/2=B:224

merdumân: ķişi, nâs [9b]/5=B:44

merg: mevt, mevt [12b]/3=B:56

merg: ölüm, mevt [12b]/3=B:56

Meryem: Meryem, Meryem
[270a]/2=B:87

Mesîh: Mesîh, Mesîh [264b]/5=N:171

mest: esrük, sekrân [160b]/1=N:43

meşveret kerdën: kengeş-, muşâveret
[132a]/4=A:159

meşveret kerdën: kengeşmek, teşâvür
[69a]/3=B:233

mey: ħamr, ħamr [62b]/2=B:219

mezgit: mescid, mescid [28a]/3=B:115

mezgit-i Mekke: Mescid-i Ĥarâm, mescidi'l-
ħarâm [268b]/4=M:2, [37b]/1=B:144

mezgit-i Mekke: Mescid-i Mekke, mescidi'l-
ħarâm [39a]/4=B:150

mihrbân: raĥmet kılğan, er'-ra'ûf
[99a]/4=A:30

minnet: menn, minnet [82a]/1=B:262

mîrâniden: öldür-, imâtet [5b]/5=B:28

mîrâş: mîrâş, mîrâş [138a]/2=A:180

mîrâş-ĥâr: mîrâş alğan, vâriş
[69a]/2=B:233

mîve: şemeret, mîve [40b]/4=B:155

miyân: ara, beyn [24a]/2=B:102

miyānçı: hâkim, hâkem [227b]/5=E:114

miyānçı: hüküm kılğan, hâkem
[158a]/3=N:35

miyâne: orta yaşlıg, ‘avân [17a]/1=B:68

miyâne: ortarağ, evsağ [205b]/5=M:89

miyâne revende: ota çalıg, muğteşid
[199a]/5=M:66

Muhammed: Muhammed, Muhammed
[126b]/5=A:144

mürçe: endâze, zer’ [159b]/4=N:40

murçe: zerre, zerret [159b]/4=N:40

murden: öl-, tevaffı m. [131b]/1=A:156

murğ: kuş, tayr [81a]/3=B:260

murğân u segân-ı şikâr: kesb kılğan, cârîh
[248a]/5=M:4

müjde dâden: müjde bir-, tebsîr
[4a]/4=B:25

müjde dehende: müjde birgen, beşîr
[208a]/1=M:19

müjde dehende: müjde birigli, mübeşşîr
[59b]/2=B:213

müslümânî: Müslümânlık, islâm
[248a]/1=M:3

müş: awuç, ğurfet [75b]/1=B:249

müzd: şevâb, ecr [15a]/5=B:62

müzd: yanut, ecr [27a]/5=B:112,
[87b]/5=B:277

müzdelife-i harâm: Meş’arî’l-harâm, meş’arî’l-
harâm [55b]/3=B:198

N

nâ-bînâ-i mâderzâd: toğa közsüz, ekmeh
[103b]/5=A:49

nâ-girevende: küfr ketürgen, kâfir
[9a]/5=B:41

nâ-girevide: kâfir, kâfir [42a]/2=B:161,
[4a]/4=B:24

nâ-girevide: tangen, kâfir [94a]/1=A:13

nâ-hoşnûdî: öwke, sağıt [133a]/2=A:162

nâ-nevisende: ümmî, ümmiyy
[110a]/1=A:75

nâ-nevisendegân: kitâbsuzlagan, ummiyyün
[96a]/3=A:20

nâ-pesendiden: yigren-, kurh
[61a]/2=B:216

nâ-peydâ: ğayb, ğayb [102b]/1=A:44

nâ-peydâ: örtüglü, ğayb [137b]/1=A:179

nâ-râstî kerdên: hıyânet kıl-, ğulül
[132b]/4=A:161

nâ-şâyeste kerde: harâm kılınmış-, muharram
[269a]/2=B:85

nâ-şâyeste kerdên: harâm kıl-, tahrim
[45b]/1=B:173, [87a]/3=B:275

nâ-şâyeste: hürmet, hürmet [29b]/2=B:119

nâm kerdên: ata-, tesmiyet [100b]/1=A:36

nâm: at, ism [6b]/4=B:31

nâm-ı hudây: Tengrining atı, ismu’llâh
[228b]/5=E:118

nâm u neng: ‘azizlik, ‘izzet [57b]/4=B:206

namâz: imân, imân [37a]/4=B:143

namâz: şalât, namâz [245a]/1=E:92,
[9b]/3=B:43

namâz-ı diğer: artuğraq namâz, şalâti’l-vuşta
[71b]/4=B:238

nâme: kitâb, kitâb [264b]/3=N:171, [269a]/3=B:85,
[270b]/2=B:89

nâme: Qur’ân, kitâb [32b]/5=B:129

nâme-i rüşen: yaruğ kitâb, kitâbi’l-münir
[139a]/3=A:184

nâzende: kıvanğan, fahûr [158b]/5=N:36

nefrîn: la’net, la’net [41b]/4=B:159

- nefrin kerde şoden:** la' net kılın-, la' n m. [198a]/2=M:64
- nefrin kerden:** la' net kıl-, la' n [41b]/4=B:159
- nefrin konende:** la' net kılğan, lā' in [41b]/4=B:159
- ne-gireviden:** kāfir bol-, küfr [78b]/2=B:256
- ne-ğ'āsten:** unma-, ibā' [7b]/2=B:34
- neng dāšten:** 'ār tut-, istinkāf [265b]/3=N:172
- ner:** erkek, zeker [142a]/1=A:195
- nerm şoden:** yumşa-, leyān [132a]/2=A:159
- nev konende:** tangsuk, bedi' [224b]/1=E:101
- nevmid şoden:** nevmid bol-, ye's [247b]/3=M:3
- nevmid:** hā'ib, nevmid [123b]/3=A:127
- neyze:** süngü, rumh [255b]/5=M:94
- nezd:** kat, 'ind [133b]/5=A:165, [215b]/5=M:43, [270b]/3=B:89, [78a]/2=B:255
- nezd-i ħudāy:** Tengri katı, 'indi'llah [24b]/3=B:103
- nezdik:** yakın, karib [50a]/4=B:186
- nezdik:** yawuk kılınmış, muqanab [103a]/2=A:45, [265b]/2=N:172
- nezdik:** yawuk, karib [60b]/2=B:214
- nezdik şoden:** yawu-, kurb [7b]/5=B:35
- nezdiki:** ulanmak sebebi, veşilet [213a]/1=M:35
- nezdikter ya'ni kemter:** kadrsızrak, ednā [14b]/3=B:61
- nezdik-ter:** yakınrak, aqrab [146a]/3=N:7, [48a]/5=B:180
- nezdik-ter:** yawuqraq, aqrab [71b]/2=B:237
- nigāh dāšten:** küy-, rā'i [161b]/4=N:46
- nigāh dāšten:** sakla-, ħıfz [206a]/4=M:89, [71b]/3=B:238
- nigāh dāšten:** saklamak, ħıfz, [78a]/5=B:255
- nigāh dāšten:** tutmak, imsaķ [66a]/4=B:229
- nigāh dāšten-din-i ħudāy:** artmak, şıbgat'allah [35a]/4=B:138
- nigāhbān:** saķçı, ħafiz [172a]/5=N:80
- nigāhbān:** saķçı, rakib [144a]/4=N:1
- nigāhbān:** saķlağan, el-vekil [183a]/5=N:109
- nigāhbān:** saķlağan, ħafiz [225a]/5=E:104
- nigāhbān:** vekil kılınmış, el-vekil [136a]/2=A:173
- nigāhdār:** rā'inā, rā'inā [24b]/4=B:104
- nigārden:** şüret kıl-, taşvir [91b]/5=A:6
- nigerende:** baķğan, nāzir [17a]/4=B:69
- nigeristen:** bak-, nazar [11a]/4=B:50
- nigūsār kerden:** redd kıl- (Ar. redd), irkāş [174b]/3=N:88
- nihāden:** qoq-, vaz' [100a]/4=A:36
- nihān:** ğayb, ğayb [239a]/4=E:73
- nihān dāden:** ört-, ketm [134b]/3=A:167
- nihān kerden:** ört-, iĥfā' [85a]/5=B:271
- nihān ü āşķārā:** örtüglüg taķı āşķārā, sırren ve 'alāniyyeten [86b]/2=B:274
- nik:** edģü, muşliĥ [4a]/5=B:25
- nik:** yaĥşı, şāliĥ [15a]/5=B:62, [242b]/2=E:85
- nik endek:** ingen, qalil [270b]/2=B:88
- nik rāst-ģüy:** rāst sözlüg, şıddik [168b]/2=N:69

nîk zerd: toruğ, fûkî' [17a]/3=B:69

nîk-bahşende: bahşış kılğan, el-vehhâb
[92b]/5=A:8

nîkî: hayr, hayr [25a]/3=B:105

nîkî: yahşılık, hayr [117b]/3=A:104

nîkû: körklüg, hasen [100b]/3=A:37

nîkûkâr: körklüglük kılğan, muhsin [124b]/5=A:134,
[71a]/3=B:236

nîkûkâr: ongarğan, muşliş [63a]/4=B:220

nîkû kerden: ongar-, işlâh [113b]/5=A:89,
[150a]/5=N:16

nîkû kerden-i kâr: ongarmaq, işlâh
[158a]/4=N:35

nîkû-ter: körklügrek, ahsen [35a]/5=B:138

nîkûyî kerden: edğülük kıl-, in'âm
[9a]/2=B:40

nîkûyî kerden: edğülük, birr [268b]/5=M:2

nîkûyî kerden: minnet kıl-, menn
[133a]/4=A:164

nîkûyî: imân ketürmek, birr [9b]/5=B:44

nîkûyî: körklüglük, hüsn [94b]/3=A:14

nîkûyî: körklüglük, ihsân [47b]/4=B:178;

nîkûyî: ni' met, ni' met [9a]/1=B:40

nîme: yarım, nişf [147b]/1=N:11

nîst: ermes, mâ [123b]/1=A:126

nîst: yok, mâ [24a]/5=B:102

nîst ... meger: ermes ... meger, mâ ... illâ
[123b]/1=A:126

nişân: âyet, âyet [133b]/1=A:164

nişân: âyet, nişân [18a]/3=B:73,
[29a]/4=B:118

nişân: 'âlâmet, şe'îrat [41a]/4=B:158

nişân: şiyet, nişân [17b]/3=B:71

nişân kerde: nişanlığ kılınmış, musevvam
[94b]/1=A:14

nişân konende: nişân kılğan, musevvim
[123a]/4=A:125

nişânihâ: âyât, âyât [9b]/1=B:41

nişânihâ-i hüdây: Tengrining âyâtı, âyâtü'llâh
[120a]/1=A:113

nişeste: olturğan, kâ'id [178b]/1=N:95

nişeste: olturğan, kâ'id [209b]/4=M:24

nişesten: oldur-, ku'üd [140b]/5=A:191

nişesten: oltur-, ku'üd [191b]/5=N:140

nişesten: otur-, ku'üd [134b]/3=A:168

nokre: kümüş, fîzzat [94b]/1=A:14

nuhustîn: evvel, evvel [9a]/5=B:41

numûden: körgüz-, irâ'et [18a]/3=B:73,
[32b]/1=B:128

numûden: körküz-, irâ'et [129a]/4=A:152,
[192b]/5=N:142, [239b]/3=E:75

numûden: körmek, ri'â' [82b]/2=B:264

numûden: körset-, irâ'et [211a]/5=M:31

nûsipâsi kerden: nûsipâşlık kıl-, küfr
[40a]/3=B:152

nuşret hâsten: nuşret kıl-, istiftâh
[270b]/4=B:89

nuşret-i cüdâ konend-i miyân-ı haqq u bâl:
ayırt kemişgen, furkân [11b]/4=B:53

nûbî: Kur'an, kur'an [49b]/2=B:185

nûvid: va'de, mi'âd [93a]/2=A:9

nûvid dâden: va'de kıl-, muvâ'adet
[141b]/3=A:194

nûvid dâden: va'de kıl-, va'd
[84b]/3=B:268

nûvid dâden: va'de kılış-, muvâ'adet
[11a]/5=B:51

P

pādâş: yanut, cezâ' [177b]/1=N:93

- pādšāh:** erklıglik, mülk [163b]/3=N:53, [239a]/3=E:73
- pādšāh:** melik, melik [73b]/4=B:246
- pādšāhi:** mülk, mülk [25b]/3=B:107, [97b]/3=A:26
- pādšāhi:** pādšāhlık, mülk [23b]/1=B:102
- pādšāhi:** pādšāhlık, mülk [76b]/1=B:251
- pāk:** arıǵ, ıayyib [258a]/1=M:100
- pāk:** yaǵşı, ıayyib [144a]/5=N:2
- pāk kerden:** arıǵ kıl-, tezkiyet [46a]/3=B:174
- pāk kerden:** arıǵ-, ıaǵhır [31b]/1=B:125
- pāk kerden:** arıtmaq, temhış [126a]/5=A:141
- pāki cüyān:** arınǵan, mutetahhır [64b]/1=B:222
- pākā:** arıǵlık subhān [7a]/1=B:32
- pākā:** arıǵlık, subhān [265a]/4=N:171
- pākize kerde:** arıǵ kılınmış, mutahher [4b]/4=B:25
- pākize kerden:** arıt- tezkiyet, [133b]/1=A:164
- pākize konende:** arıǵ kılǵan, mutahhır [105a]/4=A:55
- pākizeter:** arıǵraq, ezkā [68b]/1=B:232
- pāre:** pāre, ba'z [269a]/3=B:85, [38a]/3=B:145
- pāsuǵ dāden:** icābet kıl-, isticābet [135b]/2=A:171
- pāy:** aǵaǵ, ricl [199a]/4=M:66
- pāygāh:** mertebe, derecet [133a]/3=A:163
- pāygāh:** ıabaǵ, derk [193b]/2=N:145
- pāygāh:** ziyādelik, derecet [66a]/3=B:228
- pāy dāden:** ikāmet kılı bil-, ikāmet [66b]/1=B:229
- pāyende:** peyveste örelik kılǵan, el-kayyüm [77b]/5=B:255, [91a]/2=A:2
- pāyisten:** küǵ-, naǵar [162a]/1=N:46
- peder:** ata, eb [33b]/4=B:133
- pehlü:** yan, cünüb [140b]/5=A:191
- pehnā:** in, 'arız [124b]/2=A:133
- pelid:** arıǵsız, ıabaıǵ [137b]/1=A:179
- pelid:** ıabaıǵ, ıabaıǵ [258a]/1=M:100
- pelidkāri:** emgekk, 'anet, [155a]/3=N:25
- penāh giriften:** ııǵur-, 'avız [16b]/3=B:67
- pend:** öǵüt, mev'izat [125b]/5=A:138, [16a]/5=B:66, [87a]/3=B:275
- pend dāde šoden:** öǵütlen-, va'z m. [68a]/4=B:232
- pend giriften:** öǵütle, va'z [157b]/4=N:34
- pend kerden:** ang-, tezekkür [64a]/2=B:221
- pend kerden:** ang-, tezekkür [64a]/2=B:221
- pend kerden:** kınamaǵ, tenkil [173b]/4=N:84
- pendi:** angdurmaq, zikrā [243b]/4=E:90
- perāgende kerden:** yay-, beıǵ [144a]/2=N:1, [43a]/1=B:164
- perāgende šoden:** tarıl-, teferruk [117a]/3=A:103
- perākenden:** ayırt kemıǵ-, farǵ [90a]/2=B:285
- perākende šoden:** taǵıl-, infizāz [132a]/3=A:159
- perākende šoden:** taǵıl-, teferruk [117b]/5=A:105
- perestüden:** tapun-, 'ibādet [33b]/4=B:133
- perestüdeni:** tapungu, ilāh [77b]/4=B:255
- perhiz:** korkunç, hāzer [181a]/1=N:102

perhîz kerdni: saķıngu nerse, tuķat
[98b]/2=A:28

perhîzkâr: perhîz kılğan, muttakî
[217b]/5=M:46

perhîzkâr: saķıngan, muttakî [124b]/3=A:133,
[16a]/5=B:66

perhîzkâr: saķnuķ, muttakî [125b]/5=A:138,
[47b]/1=B:177

perhîzkârî: saķnuķluķ, taķvâ [268b]/5=M:2

perhîzkârî: saķnuķluķ, taķvâ
[55a]/5=B:197

perî: perî, cinn [224a]/2=E:100

Perverdigâr: İdi, Rabb [14a]/5=B:61,
[5a]/2=B:26

Perverdigâr: igitlegen Tengri, Rabb
[81a]/1=B:260

Perverdigâr-ı ceheniyân: 'âlemlerning erk-
ligi, rabbi'l-âlemin [33a]/4=B:131,
[210b]/5=M:28

pes: a(r)t, verâ' [140a]/2=A:187

pes: art, ħalf [78a]/3=B:255

pes: pes, fe- [67a]/5=B:231

pes: song, ba'd [270a]/1=B:87

pes: songra, ba'd [5b]/1=B:27

pes: taķı, fe- [4a]/2=B:24

pes çün: kayu vaķtın, izâ [132a]/4=A:159

pes her kucâ: nirge kim, eyne-mâ
[28b]/2=B:115

pesende dâšten: tap kel-, kifâyet
[122b]/5=A:124

pesendiden: ihtiyâr kıl-, rizvân
[248a]/1=M:3

pesendiden: râzi bol-, rizvân
[89b]/5=B:282

pesreften: uymaķ, ittibâ' [47b]/4=B:178

pesrevî kerde şoden: uyul-, ittibâ' m.
[43b]/4=B:166

pesrevî kerdn: uy-, teba' [133a]/1=A:162,
[134a]/5=A:167, [23b]/1=B:102

peşe: ba' üzat, singek [5a]/1=B:26

peşimân: öküngen, nâdim [211b]/3=M:31

peşimânî: ökünç, ħasret [131b]/2=A:156

pey: iz, eşer [217b]/1=M:46

peydâ: açmaķ, beyân [125b]/4=A:138

peydâ: açuķ, mubîn [133b]/3=A:164

peydâ: beyân, beyân, [267b]/1=N:176

peydâ kerde: ayırtlanmış, mufaşşal
[228a]/2=E:114

peydâ kerde: farîza kılınmış, mefrûz
[146a]/5=N:7

peydâ kerde: farîza kılmaķ, farîzat
[148a]/2=N:11

peydâ kerde: kesilmiş, mefrûz
[185b]/3=N:118

peydâ kerdn: aç- ibdâ', [98b]/4=A:29

peydâ kerdn: âşkârâ kıl- ibdâ',
[7a]/5=B:33

peydâ kerdn: âşkârâ kılın-, ibdâ'
[258a]/4=M:101

peydâ kerdn: ayırtla-, tefşîl [229a]/3=E:119,
[223a]/3=E:97

peydâ kerdn: beyân kıl-, tebyîn
[267b]/1=N:176

peydâ kerdn: ur-, zarb m. [4b]/5=B:26

peygâm: risâlet, risâlet [199b]/3=M:67

peygâmber: peygâmber, nebiyy [101b]/2=A:39,
[132b]/4=A:161

peygâmber: yalafaç, resûl [255a]/4=M:92,
[270a]/3=B:87

peygâmber: yalawaç, resûl [270a]/1=B:87

- peygamberi:** peygamberlik, nübüvvet [243a]/5=E:89
- peygâr:** huşûmet, cedel [55a]/3=B:197
- peygâr kerden:** huşûmet kıl-, ihtişam [102b]/3=A:44
- peymân:** 'ahd, 'ahd [5b]/1=B:27
- peymân kerden:** 'ahd kıl-, 'ahd [138b]/2=A:183
- peyvend:** sebeb, sebeb [43b]/5=B:166
- peyveste:** hemîşe, mutetâbi' [177a]/5=N:92
- peyveste:** ulaş-, mutetâbi' en [177a]/4=N:92
- peyvesten:** ulaş-, vaşl [175a]/5=N:90
- peyveste birâder:** ulağan, vaşilet [258b]/3=M:103
- peyveste şoden:** sakla-, hıfz [245a]/1=E:92
- peyveste şoden:** ulan-, vaşl [5b]/2=B:27
- pezir:** kabûl, kabûl [100a]/2=A:35
- pezir kerden:** kabûl kıl-, tekkabbul [32a]/4=B:127
- pezirüften:** yana-, kefl [100b]/4=A:37
- pindâriden:** saqın-, hisâb [137a]/2=A:178
- pindâriden:** saqınmak, hisâb [110b]/4=A:78
- pindâsten:** saqın-, hisâb [126b]/1=A:142
- pindâsten:** saqın-, hisbân [60a]/3=B:214
- pîrî:** uluğluk, kiber [83b]/4=B:266
- pîrüz şoden:** zafer bul-, fevz [169b]/1=N:73
- pîş:** ala tenlig, ebraş [104a]/1=A:49
- pîş firîâden:** keçür-, taqdim [26b]/3=B:110, [64b]/3=B:223
- pîş:** aşnu kable [4b]/3=B:25
- pîş:** iley, beyne yedey [16a]/5=B:66
- pîş:** iley, beyne yedey, [78a]/3=B:255
- pîş-destî kerden:** ojuş-, istibâk [218b]/4=M:48
- pîş-destî kerden:** ozuş-, istibâk [38b]/4=B:148
- pîş-gâh:** mihrâb, mihrâb [101a]/5=A:39
- pîş-ter:** köprek, ekşer [23a]/1=B:100
- pîşvâ:** imâm, imâm [31a]/2=B:124
- pîşvâ:** uymakğa sezâ kişi, imâm [31a]/2=B:124
- piyâde:** yaçağ, râcil [71b]/5=B:239
- piyâz:** soğan, başal [14b]/2=B:61
- pursiden:** sor-, su'âl [258a]/3=M:101
- purside şoden:** sorul-, su'âl [29b]/3=B:119
- puser:** oğul, ibn [11a]/1=B:49
- puserân-ı Ya'kûb:** oğul oğlanlar, esbât [34b]/3=B:136
- puserân-ı Ya'kûb:** oğul oğulları, esbât [262b]/5=N:163
- Puserân-i Ya'kûb:** Ya'kûb oğlanları, Benî İsrâ'il [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93
- Puserân-i Ya'kûb:** Ya'kûb oğulları, Benî İsrâ'il [9a]/1=B:40
- puser-i 'am:** mirâş alğan, mevlâ [157a]/2=N:33
- püşiden:** ört-, ketm [7a]/5=B:33, [9b]/2=B:42
- püşiden:** örtük-, ihfâ' [182b]/4=N:108
- püşiden:** örtül-, ihfâ' m. [91b]/4=A:5
- püşânden:** kiter-, tekfir [141b]/2=A:193
- püşende-i günâh:** yazuk örtgen, keffâret [217a]/4=M:45
- püşide şoden:** örtüglüg bol-, teşâbuh [17a]/5=B:70
- püşiş:** ton, kisvet [206a]/1=M:89
- püşiş:** ton, libâs [50b]/3=B:187
- püş:** arka, zâhr [140a]/2=A:187

püşt: ongurka, şulb [153a]/5=N:23

püşt: song, dubur [162a]/5=N:47

püşt-şam dehende: namâz kılgan, râki'
[9b]/4=B:43

püşt-şam dehende: rükû' kılgan, râki'
[9b]/4=B:43

R

rağbet nâ-konende: tişilerge yawuzmağan,
haşûr [101b]/2=A:39

râh: sünnet, sünnet [125b]/2=A:137

râh: yol, sebîl [110a]/2=A:75,
[175b]/5=N:90

râh numûden: köndür-, hidâyet
[5a]/4=B:26

râh-ı güzër: yol eri, ibni's-sebîl
[158b]/4=N:36

râh-ı güzër: yol oğlu, ibni's-sebîl
[47a]/2=B:177

râh-ı râst gîrende: könülgen, muhtedün
[17b]/1=B:70

râh-ı râst kerdên: könül-, hidâyet
[11b]/5=B:53

râh-ı râst yâfde: könülgen, muhtedün
[241b]/3=E:82

râh-i râst: köni yol, hüdâ [8b]/2=B:38

râh-i râst: köni yol, şırâtim mustekîm
[60a]/3=B:213

râh-i râst: könilik, hüdâ [46a]/4=B:175

râh-i râst: könilik, reşed [145b]/2=N:6

râh-i râst: könilik, rüşd [78b]/2=B:256

râm kerde: tilekçe yürütülmüş, musahhâr
[43a]/2=B:164

rân kerdên: sür-, la'n [163b]/2=N:52

rânde: taş birle atılmış, recim,
[100b]/2=A:36

râst: haqq, haq(k) [9b]/2=B:42,
[38b]/2=B:147

râst: râst, şıdık [228a]/5=E:115

râst: tüz, sevâ' [107a]/2=A:64

râst: tüzlük, 'adl [89a]/3=B:282

râstî: râstlık, haqq [46b]/1=B:176

râst-ter: könirek, ahdâ' [163b]/1=N:51

râst-ter: râstrak, akvam [162a]/1=N:46

râst güy dârende: râst tutğan, muşaddık
[217b]/3=M:46

râst güy dârende: râstlağan, muşaddık
[101b]/1=A:39

râst güy dârende: sözlegenni râst tutğan,
muşaddıkan [217b]/3=M:46

râst kerdên: tüz kı-, tesviyet [6a]/3=B:29

râst şoden: tölenmek, haqq
[186b]/2=N:122

reften: aq-, cereyân [4b]/1=B:25

reften: ayrıl-, faşl [75a]/4=B:249

reften: bar-, iş' âd [129b]/3=A:153

reften: tökil-, feyz [204a]/5=M:83

reften: yûri-, zarb [131a]/5=A:156

reften: yûri-, zarb [125b]/2=A:137

rehâniden: kutğar-, incâ' [11a]/4=B:50

rehâ kerdên: ıdmaq, serâh [66a]/4=B:229

renc: ağıg, ezâ [54a]/5=B:196

renc: sökellik, zarra' [47a]/5=B:177

rencânide şoden: âzâr tegrül-, izâ'
[142a]/3=A:195

rencânide şoden: âzâr tegrül-, izâ'
[142a]/3=A:195

reng: reng, levn [17a]/2=B:69

resâniden: tegür-, tebliğ [199b]/1=M:67

resâniden: tegürmek, belâg [255a]/4=M:92,
[96a]/5=A:20

- reside: teggen, baliğ [256b]/1=M:95
 reside: teggen, muşibet [169a]/2=N:72
 reside şoden: tilen-, su'āl [25b]/5=B:108
 residen: pişmek, yen' [224a]/2=E:99
 residen: teg-, bulūğ [54a]/3=B:196
 residen: teg-, işābet [122a]/2=A:120,
 [133b]/4=A:165, [82b]/4=B:264
 residen: tilen-, su'āl [25b]/5=B:108
 residen: ulan-, vaşl [234b]/4=E:136
 restegārī yāften: kurtul-, iflāh
 [117b]/4=A:104
 restegārī: kurtulmak yeri, mefāzet
 [140b]/1=A:188
 rev: sefer, sefer [160b]/3=N:43
 revān : [96a]/1=A:19
 revende: uyğan, tābi' [38a]/3=B:145
 revende: yūriğen, seyyāret [257a]/1=M:96
 rızā dāden: rāzi boluş-, terāzi
 [154a]/3=N:24
 rişte: tōkülmüş, mesfūh [238b]/4=E:145
 rişten: tōk-, sefk [6b]/2=B:30
 rişte: yiplük, hayt [51a]/1=B:187
 rüşen: yaruğ, münir [139a]/3=A:184
 rüşen şoden: açuğ bol-, tebeyyun
 [26a]/5=B:109
 rüşen-i peydā: nūr'el-mubin, açuğ yaruğ
 [266b]/1=N:174
 rüşenāyī: yaruğluğ, nūr [79a]/1=B:257
 rüy: yüz, vech [118a]/3=A:106,
 [37a]/5=B:144
 rüy-i şināhte: şerif, vecih [103a]/1=A:45
 rüy gerdānide: yüz ewürgen, mu'rüz
 [97a]/3=A:23
 rüy gerdāniden: i'rāz kıl-, tevallī
 [96a]/4=A:20
 rüy gerdāniden: yüz ewür-, i'rāz [150b]/1=N:16,
 [172b]/3=N:81, [190b]/1=N:135,
 [188a]/5=N:128
 rüyāniden: ündür- inbāt [81b]/2=B:261,
 [14a]/5=B:61, [100b]/3=A:37
 rüyāniden: ünnek nebat [100b]/3=A:37
 rüz: kün, nehār [109a]/2=A:72
 rüz: kün, yevm [80a]/4=B:259
 rüz: kündüz, nehār [86b]/2=B:274
 rüze: rüze , şiyām [48b]/5=B:183
 rüze dāşten: rüze tutmak, şiyām [177a]/4=N:92,
 [54b]/3=B:196
 rüzī: rüzī , rızk [100b]/5=A:37
 rüzī dāde şoden: rüzī biril-, rızk m.
 [4b]/3=B:25
 rüzī kerden: rüzī kıl-, rızk [12b]/5=B:57
 rüz-i rüsteñiz: kıyāmet kün, yevme'l-kıyāmet
 [46a]/2=B:174
 rüsteñiz: kıyāmet, kıyāmet [269b]/1=B:85,
 [174a]/5=N:87
 rüsvā kerden: h'ār kıl-, ihzā'
 [141a]/4=A:192
 rüsvāyī: h'ārluğ, hızy [269a]/5=B:85
 rüşvet: kemiş-, idlā' [51b]/2=B:188
 S, Ş
 şad: yüz, mi'eti [80a]/3=B:259
 şadağat kerden: şadağa kıl-, taşadduğ
 [88b]/3=B:280
 şadağat: şadağa , şadağat [54a]/5=B:196
 şadağat: şadağa , şadağat [85a]/4=B:271
 şaht: katığ, şedid [43b]/3=B:165
 şaht şoden: katığ bol-, kasv [18a]/4=B:74
 şahten: tedbir kıl-, tebyit [172b]/1=N:81
 şaht-ter: katığrak, eşedd [269b]/1=B:85
 şaht-ter: katığ, cehd [220b]/3=M:53

- saht-ter:** kattıgırak eşedd [168a]/3=N:66
- saht-ter-i peygâr konende:** huşûmeti kattıg, haşım [57b]/1=B:204
- sâl:** yıl, havl [72a]/4=B:240
- sarây:** sarây, diyâr [142a]/2=A:195
- sarây-ı selâmet ya' nî behişt-i selâmet:** uçmaklık sarâyı, dârü's-selâm [232a]/2=E:127
- sâviden:** mesh kıl-, mesh [161a]/1=N:43
- sâye:** kölüge, zill [12b]/3=B:57
- sâyedâr kerden:** kölüge kıl-, tazlil [12b]/3=B:57
- sâz-ı ceng:** sâz, silâh [180b]/3=N:102
- sâzvârî custen:** muvâfakat kemişmek, tevfiğ [166b]/5=N:62
- sâzvârî efkenden:** tevfiğ bir-, tevfiğ [158a]/4=N:35
- sâzvârî kerden:** tiriglik kılış-, mu' âşeret [151b]/2=N:19
- sebük kerdâniden:** yüngül kılmak, tahfif [47b]/5=B:178
- sebük kerde şoden:** yüngül kılın-, tahfif [269b]/4=B:86, [42a]/4=B:162
- sebz:** yaş, hażır [223b]/3=E:99
- seher:** seher, şehir [95b]/1=A:17
- seng:** taş, hâcer [13b]/4=B:60, [4a]/3=B:24
- sepid:** ak, ebyaz [51a]/1=B:187
- ser:** baş, ra's [54a]/3=B:196
- ser ber zemîn nihende:** sücüd kılğan, sâcid [31b]/3=B:125
- ser ber zemîn nihende:** töngüdüp-, sâciden [196a]/1=N:154
- ser gerdân kerde:** mütereddid, muzebbeh [193a]/1=N:143
- ser gerdân şoden:** mütehayyir bol-, beht m. [79b]/4=B:258
- ser ü ten şusten:** arın-, tetahhur [249b]/5=M:6
- ser ü ten şusten:** gısl kıl-, igtisâl [160b]/2=N:43
- ser-gerdân refiten:** mütehayyir bol-, teyh [210a]/3=M:26
- ser-i enguş:** parmak uç(ı), enmulet [121b]/5=A:119
- ser-zede:** süsülüp ölmüş, neñihât [247a]/5=M:3
- serâncâm:** te'vil, te'vil [92b]/1=A:7
- serzeniş:** melâmet, levmet [221a]/4=M:54
- sevgend:** ant, yemîn [65a]/1=B:224
- sezâ-ter:** sezârak, ahağk [241a]/5=E:81
- sezâvâr-ter:** sezârak, ahağk [66a]/1=B:228
- şıfat kerden:** şıfat kıl-, vaşf [224b]/1=E:100
- şıfat kerden:** şıfat kılmak, vaşf [236a]/3=E:139
- sigâlıden:** hîle kıl-, mekr [105a]/2=A:54, [230b]/3=E:123
- sigâlış-i bed:** keyd, keyd [122a]/4=A:120
- sih:** üç, şelâşet [102a]/1=A:41
- sih hezâr:** üç ming, şelâşetu âlâf [123a]/1=A:124
- sihgân sihgân:** üçin üçin, şulâşe [144b]/3=N:3
- sîne:** köküz, şadr [121b]/1=A:118, [98b]/3=A:29
- sipâden:** teslim kıl-, islâm [27a]/4=B:112
- sipâs:** ögmek, hamd [6b]/2=B:30
- sipâs dâšten:** şükr kıl-, şükr [11b]/3=B:52
- sitâre:** yıldız, necm [223a]/1=E:97
- sitem:** hâddin keçmek, 'udvân [197b]/2=M:62
- sitem:** küç kılmak, zulm [195b]/2=N:153

- sitem kerde şoden: küç kılın-, zulm m. [163a]/1=N:49, [88b]/1=B:279
- sitem kerdin: küç kıl-, zulm [88b]/1=B:279
- sitem ya'nî küfr: küç, zulm [241b]/2=E:82
- sitemkâr kökdin: zulm kılğan, zâlim [13b]/2=B:59
- sitemkâr: küç kılğan, zâlim [8a]/1=B:35
- sitemkâr-ter: küç kılğanraq, azlem [35b]/5=B:140
- siyâh: kara, esved [51a]/2=B:187
- sofîl: 'arş, küge [80a]/1=B:259
- şovâbgâr: hikmetlig, hâkîm [263b]/2=N:165
- sûd: asıg, menfa'at [62b]/3=B:219
- sûd dâšten: menfa'at kıl-, iğnâ' [93a]/3=A:10
- sûd kerdin: asıg kıl-, nef [42b]/4=B:164
- sûdî: artukluk, fâzil, [268b]/1=M:2
- suhen: kelime, kelimet [101b]/1=A:39, [107a]/2=A:64, [8a]/5=B:37
- suhen: söz, kelimet [265a]/1=N:171
- suhen: yığıg, kelimet [30b]/5=B:124
- suhen goftin: sözle-, tekellüm [29a]/3=B:118, [46a]/2=B:174
- suhen güftâr: sözlemek, teklim [263a]/4=N:164
- suhen-i dürrüst: şeri'at, hikmet [32b]/5=B:129
- supurde: ısparlanmış, musellem [176b]/4=N:92
- supurde: teslim kılınmış, müsellem [177a]/3=N:92
- supurden: ısparla-, islâm [27a]/4=B:112
- sutûde: öğülmüş, hamid [84b]/2=B:267
- sutûde şoden: öğül-, hamd m. [140a]/5=A:188
- suturden: yûli-, tahlik [54a]/3=B:196
- sûy: qarşu, şatr [39b]/1=B:150
- süst kerdin: süst bol-, vehn [125b]/5=A:139
- süst kerdin: süstlük kıl-, vehn [127b]/4=A:146
- süst şoden: süst bol-, za'f [127b]/5=A:146
- süstî: süstlük, fetret [207b]/5=M:19
- Ş
- şâd kerdin: sefiündür-, sürür [17a]/4=B:69
- şâd şoden: sewün-, ferağ [122a]/3=A:120, [140a]/4=A:188
- şâh: kıyâmet borğusu, şür [239a]/4=E:73
- şamdân: süwüngen, fariğ [135a]/2=A:170
- şân: ikegü, -humâ [8a]/1=B:36
- şâyeste: helâl, helâl [44a]/5=B:168
- şâyesten: helâl bol-, helâl [66b]/5=B:230
- şâyesten: helâl bolmak, helâl [151a]/4=N:19
- şâyesten: helâl kılmaq, ihlâl [104a]/4=A:50
- şâyesten: revâ bol-, helâl [66a]/5=B:229
- şeb: tün kün, leyl [140b]/3=A:190, [42b]/3=B:164, [11b]/1=B:51
- şeb: tün, leyl [120a]/2=A:113, [42b]/3=B:164
- şeb: tünle, leyl [86b]/2=B:274
- şebângâh: kiçe, 'aşıyy [102a]/2=A:41
- şehr: il, beled [142b]/2=A:196
- şehr: il, mişr [14b]/3=B:61
- şekibâ: şabr kılğan, şabir [46a]/5=B:175, [95a]/4=A:17
- şekibâyî: şabr, şabr [10a]/2=B:45

şekibiden: şabr kılış-, muşāberat
[143b]/1=A:200

şenbe kerden: şenbelemek, sebt
[16a]/3=B:65

şeniden: eşit-, sem' [139b]/2=A:186

şeniden: işt-, sem' [24b]/5=B:104,
[90a]/3=B:285

şes: altı, sittet [147b]/2=N:11

şevyān: küdegü, ba'1 [65b]/5=B:228

şikāften: ayır-, fark [11a]/3=B:50

şikāfende: yargan, fālik [246b]/1=E:95

şikāfende: yaruğan, fālik [246b]/4=E:96

şikār: aw, şayd [268a]/1=M:1

şikeft fermüde şoden: teklif kılın-, teklif m.
[173b]/1=N:84, [68b]/5=B:233

şikem: karın, baṭn [46a]/1=B:174

şikence: kıldğut, nekāl [213b]/4=M:38

şikence: kın 'azāb [11a]/1=B:49,
[269b]/1=B:85

şikence: küçeylik, be's [173b]/3=N:84

şikence: 'azāb, ricz [13b]/2=B:59

şikence kerden: kına-, ta'zīb [105b]/3=A:56,
[207a]/5=M:18

şikence-i āteş: ot kını, 'azābe'n-nār
[56b]/4=B:201

şikence-i buzurg: uluğ kın, 'azābü 'āzīm
[118a]/2=A:105

şikence-i derdnāk: iglig kın, 'azābün elīm
[137a]/2=A:177

şikesten: boz-, nağz [5b]/1=B:27

şikesten: sı-, hezm [76a]/4=B:251

şikibāyi kerden: şabr kıl-, şabr
[14a]/4=B:61

şinevā': iştigen, sem' [35a]/4=B:137

şir dāden: emdür-, irzā' [152b]/5=N:23

şir ḥorden: emmek, rażā' at [68b]/4=B:233

şitāb kerden: iw-, te' accul [57a]/1=B:203

şitābiden: iw-, muşāra' at [124b]/1=A:133

şitāfiden: iw-, se'y [81a]/5=B:260

şitāfeng: topuk, ka'b [249b]/5=M:6

şoden: bol- kevn [131a]/4=A:156

şomā: siz, -küm [5b]/5=B:28

şumār: sakış, hisāb [56b]/5=B:202

şumār: san, 'iddet [49a]/3=B:184

şumār konende: sakış kılğan, el-ḥasīb
[146a]/2=N:6

şumārī: sakış kılmak, ḥusbān
[246b]/5=E:96

şumurde: sanlıg, ma' dūd [97a]/5=A:24

şusten: yuw-, ğasl [249b]/3=M:6

T, Ṭ

tā: tegi, ilā [51a]/3=B:187, [54b]/2=B:196

tā bāşende: peyveste bolmuşlarınça, mā dāme
[209b]/2=M:24

tābūt: tābūt, tābūt [74b]/5=B:248

tağşir kerden: tağşir kıl-, elv
[121a]/4=A:118

tamām dāde şoden: tükel biril-, tevfiyet m.
[97b]/2=A:25

tamām dāde şoden: tükel tegrül-, tevfiyet m.
[132b]/5=A:161, [85b]/5=B:272

tamām kerden: tamām kıl-, itmām
[31a]/1=B:124

tamām kerden: tükel kıl-, itmām [51a]/3=B:187,
[68b]/3=B:233

tamām şoden: tükel bol-, tamām
[228a]/4=E:115

tārīkī: qarankuluğ, zulmet [79a]/1=B:257

tārīkī: qarangwuluğ, zulmet [223a]/2=E:97

tārīkī: qarankuluğ, zulmet [230a]/5=E:122

- tārīk şoden:** karangwu bol-, cenn [134a]/1=A:165,
[239b]/4=E:76
- taşarruf şoden:** erklen-, mülk [98a]/1=A:26
- tebāh:** fesād, fesād [57b]/3=B:205,
[5b]/3=B:27
- tebāh:** fesād, habāl [121a]/4=A:118
- tebāh kerden:** tokı-, teħabbuť [86b]/5=B:275
- tebāhī kerden:** fesād kıl-, ifsād [5b]/3=B:27
- tebāhkār:** fesād kılğan, müfsid [107a]/1=A:63
- tekye kerden:** tevekkül kıl-, tevekkül [122b]/3=A:122, [132a]/5=A:159
- ten:** nefis, nefis [270a]/4=B:87
- ten:** öz, nefis [10a]/1=B:44, [12a]/3=B:54,
[133b]/1=A:164
- ten:** ten, cism [74b]/3=B:247
- ten:** ten, nefis [178b]/1=N:95,
[40b]/4=B:155
- tengī:** tarlık, ħarac [250b]/1=M:6
- teng şoden:** tar bol-, ħaşar [175b]/1=N:90
- terengübīn:** yandak şekeri, menn [12b]/4=B:57
- ters:** korkuğ, ħavf [8b]/3=B:38
- ters:** korkuğ, ru‘b [128b]/4=A:151
- ters:** korkunç, ħaşyet [18b]/3=B:74
- tersiden:** kork-, ittiķā‘ [4a]/2=B:24
- tersiden:** kork-, raheb [9a]/3=B:40
- tersiden:** sakın-, ittiķā‘ [15b]/4=B:63,
[64b]/3=B:223, [52a]/4=B:189
- ters-i ħudāy:** Tengri korkunçı, ħaşyeti‘llāh [18b]/3=B:74
- tersā:** tersā, naşrāniyy [108a]/1=A:67,
[15a]/3=B:62
- tevānā:** yarağlığ, qadīr [134a]/1=A:165,
[98a]/1=A:26
- tevānā şoden:** yarağlığ bol-, qadārat [212b]/3=M:34
- tevānāy:** qudret, kuvvet [43b]/2=B:165
- tevānger:** kingliklig, müsi‘ [71a]/1=B:236
- tevānger ferāḥkār:** king, el-vāsi‘ [81b]/4=B:261
- tevānger ferāḥkār:** king, vāsi‘ [28b]/3=B:115
- tevānisten:** una-, istiṭā‘ at [188b]/3=N:129
- tevānisten kerde:** yarağları yet-, istiṭā‘ at [86a]/2=B:273
- tevbe:** tevbe, tev [8a]/5=B:37
- tevbe dehende:** tevbni qabül kılğan, et-
tevvāb [12a]/4=B:54
- tevekkül konend:** tevekkül kılğan, mütevek-
kil [132a]/5=A:159
- tīr:** kalem, kalem [102b]/2=A:44
- tīrhā:** kumār okları, aqlām [102b]/2=A:44
- tur:** sin, ke [29b]/2=B:119, [6b]/3=B:30
- tūşe:** azık, zād [55a]/4=B:197
- ta‘āt dāšten:** boyun sü-, itā‘ at [134b]/4=A:168
- ṭavāf kerden:** tezgīn-, teṭavvuf [41a]/4=B:158
- ṭavāf konend:** tezgīngen, ṭā‘if [31b]/2=B:125

U

‘umre: ziyāret, ‘umret [54a]/1=B:196

‘umre: ziyāret kılmaq, ‘umret [54b]/1=B:196

‘umre āmeden: ziyāret kıl-, i‘timār [41a]/4=B:158

Ü

üftâden: tüş-, vuḡū' [180a]/2=N:100

üftâde bûd: tüşken, ḡāviyet [80a]/1=B:259

üftâde mürde: tüşüp ölmüş, muteraddiyet [247a]/5=M:3

ümîd dâšten: uman-, recā' [182a]/3=N:104, [62b]/1=B:218

üstüb'ân: süngük, 'azm [80b]/3=B:259

üstüvâr: i' timâdlıḡ, vuḡkā [78b]/4=B:256

üstüvâr bâşiden: peyvestelik kıl-, işrâr [125a]/3=A:134

üstüvâr dâšten: tölendür-, işbât [76a]/3=B:250

üstüvâr dâšten: tölendür-, teşbît [128a]/3=A:147, [83a]/3=B:265

üstüvâr dâšten: tölendürmek, teşbît [168a]/3=N:66

üstüvâr kârî: üstüvâr işlig, el-ḡakîm [7a]/2=B:32

üstüvâr kerden: berkit-, imsâk [5b]/1=B:27

üstüvâr kerden: uğra-, 'azm [70a]/5=B:235

üstüvâr şode/gân: tölengen, râsiḡ [262a]/2=N:162

üstüvâr kâr: ḡikmet birle iş kılğan, ḡakîm [63a]/5=B:220

üstüvâr kârî: râst işlig, el-ḡakîm [32b]/6=B:129

V, W

vâcib: tölennemek, ḡaḡḡ [48a]/5=B:180

vâcib şoden: vâcib bolğan, ḡaḡḡ [71a]/2=B:236

vâcib şoden: vâcib bolmak, ḡaḡḡ [72b]/3=B:241

vaḡy firistâde şoden: vaḡy kılın-, iḡā' m. [245a]/3=E:93

vaḡy firistâden: vaḡy kıl-, iḡā' [262b]/2=N:163

vaḡy: vaḡy, vaḡy [262b]/2=N:163

vaḡt-i ârām: ḡarâr kılḡu, seken [246b]/4=E:96

ve: taḡı, ve [9a]/3=B:40

ve: ve, ve [9b]/1=B:42

ve çün: taḡı ol vaḡtın kim, ve iz [6a]/4=B:30

ve çün: taḡı vaḡtın kim, ve iz [11a]/3=B:50

vay: Ol Tengri, hüve [77b]/5=B:255

vefâ kerden: vefâ kıl-, ifâ' [267b]/4=M:1

veliyy: erklig, veliyy [89b]/3=B:282

verziden: ḡadḡan-, kesb [132b]/5=A:161, [34a]/2=B:134

vîrâne: ḡarâb, ḡarâb [28a]/4=B:115

vîrânî: ḡarâb kılmaq, ḡarâb [28a]/4=B:115

wâm: ötünc, ḡarız [73a]/5=B:245

wâm dâden: ötünc bir-, iḡrâz [73a]/5=B:245

Y

yâ: yâ, ey [29a]/4=B:118, [54a]/5=B:196

yâd: zîkr, zîkr [15b]/3=B:63

yâd dâden: angdurul-, tezḡîr [253a]/3=M:13

yâd kerde âmeden: yâd kılın-, zîkr [228b]/5=E:118

yâd kerde şoden: yâd kılın-, zîkr m. [28a]/3=B:115

yâd kerden: ang-, zîkr [30b]/1=B:122

yâd kerden: yâd, zîkr [10a]/5=B:47

yâd kerden: yâd kıl-, zîkr [102a]/1=A:41, [9a]/1=B:40

yâd kerden: zîkr kıl-, zîkr [15b]/3=B:63

yār: eye, şāhib [8b]/5=B:39

yārān-ı āteş: ot eyeleri, aşhābü'n-nār
[62a]/3=B:217

yārān-ı āteş: otning eyeleri, aşhābü'n-nār
[8b]/5=B:39

yārān-ı āteş-i buzurg: tamuğ eyeleri, aşhābi'l-
cahīm [29b]/3=B:119

yār: koldaş, qarın [159b]/1=N:38

yār: koldaş, şāhib [158b]/3=N:36

yārī: yārī, naşr [60b]/2=B:214

yārī: yārī birgen, naşr [105b]/4=A:56

yārī dāden: yārī bir-, naşr [76a]/4=B:250

yārī dehenden: yārī biriş-, te'āvun
[268b]/4=M:2

yārī h'āsten: yārī tile-, isti'ānet
[10a]/2=B:45

yār-i sefer: yandaki koldaş, şāhibi bi'l-cenb
yār-i sefer [158b]/3=N:36

yārīger: yārī birgen, nāşir [96b]/5=A:22

yārīger: yārīçi, naşır [25b]/4=B:107

yārīgerān-ı 'isā: üdründüler, havāriyy
[104b]/4=A:52

yegāne kerden: hās kıl-, istihlāş
[25a]/3=B:105

Z, Z̤

zāde şode: toğrulmuş, mevlūd
[68b]/4=B:233

zāğ: karğa, gūrāb [211a]/5=M:31

zāhid: zāhid, rāhid [204a]/3=M:82

zamān dāde şoden: küyül-, inzār m.
[113b]/4=A:88

zamān dāde şoden: mühlet biril-, inzār m.
[42a]/5=B:162

zamān dāde: vaktı belgüliğ kılınmış, mu'acel
[127a]/5=A:145

zamānī nām-berde: atanmış vakt, musemmā
[89a]/2=B:282

zāyī' kerden: zāyī' kıl-, izā' at
[135b]/1=A:171

zebān: til, lisān [203a]/1=M:78

zeber: üst, fevķ [15b]/2=B:63

zeber: üstün, fevķ [105a]/5=A:55, [147a]/4=N:11,
[199a]/4=M:66, [5a]/1=B:26

zede şoden: urul-, zarb [119b]/2=A:112

zeden: ur-, zarb [13b]/4=B:60,
[157b]/5=N:34

zeh: uruğ, nesl [57b]/3=B:205

zekāt: zekāt, zekāt [9b]/4=B:43

zemīn: yer, arz [14a]/5=B:61

zemīn: yer, arz [43a]/3=B:164,
[5b]/3=B:27

zen: 'avrat, imra'et [101b]/4=A:40

zen-i āzād: āzād tişi, muşşanet
[154a]/5=N:25

zen-i düzd: oğrı kılğan tişi, sārīkat
[213b]/3=M:38

zenān-ı puserān: oğullarınğıznıng tişileri,
halā'ikū'l-ebnā

zenān-ı rehā kerde: talāk birilmiş tişi, muţallekat
[72b]/2=B:241

zer: altun, zeheb [94b]/1=A:14

zerd: sarıg, şafra' [17a]/3=B:69

zinde: tirig, el-hayy [91a]/2=A:2

zinde güzāšten: tirig qod-, istiḥyā'
[11a]/2=B:49

zinde güzāšten: tirig qodmaq tile-, istiḥyā'
[11a]/2=B:49

zindekerde: tıgır, iḥyā' [131b]/3=A:156 [18a]/3=B:73,
[5b]/5=B:28, [79b]/2=B:258

zinde kerden: tırgüz-, iḥyā' [212a]/1=M:32

zindegānī: tiriglik, ḥayāt [48a]/2=B:178

zindegâni-i in cehân: yakın tiriglik, hayâtî'd-
dünyâ [269a]/5=B:85

zindegâni-i in cehân: yakınırak tiriglik, hayâtî'd-
dünyâ [57a]/5=B:204

zinhâr: emânet, emânet [165a]/2=N:58

zinhâr: emânet, emânet [165a]/2=N:58

zîr: taht, astın, [4b]/1=B:25

ziştî: köksüz iş, münker [119a]/1=A:110

ziyân: azgunluk, hüsran [5b]/4=B:27

ziyân: ziyân , hüsran [5b]/4=B:27

ziyan kerden: ziyân kıl-, hüsran
[5b]/4=B:27

ziyâret: hac kılmaq, hiç [115b]/3=A:97

ziyâret kerden: uğra-, hacc [41a]/4=B:158

ziyâret kerden-i hâne: hacc, hacc
[52a]/1=B:189

zûd: sakışı revân, serî' u'l-hisâb
[96a]/1=A:19

zûd bûd gird kerden: yığ-, haşr
[265b]/4=N:172

zûd şomâr: revân sakış kılğan, serî' u'l-hisâb
[56b]/5=B:202

zufî: bahillik, buhl [137b]/4=A:180

zufî: bahillik, şuhh [188b]/1=N:128

zufî kerden: bahillik kıl-, buhl
[137b]/4=A:180

$$\begin{aligned} \text{Inet}[7a] &= B_{253}, [9a] = A_3, [103b] = A_4 \times \\ [107b] &= A_{65}, [19a] = M_{66}, [20a] = M_{68}, \\ [217b] &= M_{47} \end{aligned}$$
$$[270]2=B87, [270]1/A=$$
$$[217b]1=M:46, [34b]4=B:13$$
 $[103a]_1 = A \cdot 45, [104b]_2 = A \cdot 57$

[10a]2=A59, [112b]5=A84 [10a]3=A55

[196b]/4=N:157, [201a]/3=N:157

$$[262b]/4=N:163.73$$
$$[262b]_4 = N:163, [112b]_5 = B:133$$
$$[112b]/3=A:84$$

3b)/5=B:133, [32a]/4=B:133

 $[34b]2=B:13c$

2b/4=N:163

$12 \leq E_{\text{ref}} [166a]/3 = N_{\text{ref}}$

$$[268a]/4=M, 2$$
$$5=M_2, [31a]4=P, 1=N$$
$$4=B:1.58$$
$$1/3 = E:86,$$
$$1/5 = B:100$$

b:102

$$E: 92, [39 \text{ at } 100^\circ \text{C}]$$
$$3=B:150$$
 $\beta = 0.158$

$\beta/5 = N:171, [24$

1, [245b] 4=11.

$\mathcal{M}:75, [203a]1=A$

$$[102]_3 = A \cdot 4 \cdot 7$$
$$1025/4 = A:45$$

56, [1964], 1245, [102b] 5=A.43,

$$[25 = A:45]$$

$N:157$

$$M_2, [37b]1=D$$
$$B:191, [546] \leq 7$$

$1/4 = 0.25$

[illegible]

=M:65, kitergey men [142a]/3 =A:195, [252b]/2 =M:12, kitergey miz [156b]/2 =N:31, kitergül [141b]/2 =A:193, kiterür [87b]/1 =B:276

-ar / -er (geniş zaman): kırkar men [210b]/5 =M:28, [241a]/2 =E:81, ürer men [103b]/4 =A:49, körer men [239b]/1 =E:74, körer sen [197b]/1 =M:62, [220a]/2 =M:52, [203a]/4 =M:80, tutar sin [97b]/4 =A:26, açar [231b]/1 =E:125, akar [4b]/1 =B:25, aşar [231b]/3 =E:125, biter [68a]/5 =B:232, [143a]/2 =A:199, çıkar [18b]/1 =B:74, [18b]/2 =B:74, örter [85b]/1 =B:271, [121b]/1 =A:118, [211b]/1 =M:31, satar [58a]/1 =B:207, sizler [86a]/3 =B:273, süwer [53b]/5 =B:195, [64b]/1 =B:222, [110a]/4 =A:76, [114b]/2 =A:92, [124b]/5 =A:134, [128a]/1 =A:146, [128a]/5 =A:148, [132a]/5 =A:159, [215b]/4 =M:42, [221a]/2 =M:54, [253b]/1 =M:13, [255b]/3 =M:93, uyar miz [44b]/4 =B:170, tutar miz [204b]/3 =M:84, kırkar miz [220a]/4 =M:52, koyar miz [226b]/5 =E:110, yığar miz [232a]/4 =E:128, körer miz [37a]/5 =B:144, biter miz [194b]/3 =N:150, ewrer miz [225b]/1 =E:105, ewürer miz [226b]/3 =E:110, baqar siz [11a]/5 =B:50, [12b]/2 =B:55, [126b]/5 =A:143, biter siz [119a]/1 =A:110, buyurar siz [118b]/5 =A:110, ortak koşar siz [240b]/1 =E:78, [240b]/5 =E:80, örter siz [108b]/5 =A:71, [244a]/4 =E:91, [254a]/2 =M:15, [257b]/5 =M:99, süwer siz [121b]/2 =A:119, [129a]/4 =A:152, tutar siz [65a]/3 =B:225, yığar siz [116a]/3 =A:99, [119a]/1 =A:110, [260a]/1 =M:106, yular siz [269a]/2 =B:85, ant içerler [65a]/5 =B:226, [166b]/4 =N:62, [260a]/2 =M:106, [260b]/2 =M:107, baqarlar [58b]/2 =B:210, biterler [120a]/3 =A:114, [163a]/4 =N:51, [203b]/2 =M:81, [224a]/3 =E:99, [244b]/4 =E:92, [244b]/5 =E:92, [262a]/3 =N:162, [270b]/2 =B:88, bozarlar [5b]/1 =B:27, çatarlar [97b]/1 =A:24, [163a]/2 =N:50, [227b]/3 =E:112, [235a]/5 =E:137, [235b]/4 =E:138, [258b]/4 =M:103, haddin keçerler [15a]/2 =B:61, [203a]/2 =M:78, iwerler [120a]/4 =A:114, [136b]/3 =A:176, [197b]/1 =M:62, [214a]/5 =M:41, [220a]/3 =M:52, keserler [5b]/2 =B:27, qoçarlar [69b]/3 =B:234, [72a]/3 =B:240, qoçarlar [260b]/1 =M:107, qorqarlar [157b]/4 =N:34, [209a]/3 =M:23, [171a]/1 =N:77, körerler [43b]/1 =B:165, [94a]/1 =A:13, küyerler [65b]/3 =B:228, [69b]/3 =B:234, [192a]/3 =N:141, örterler [38b]/2 =B:146, [41b]/2 =B:159, [45b]/5 =B:174, [130a]/5 =A:154, [134b]/3 =A:167, [159a]/2 =N:37, [197b]/1 =M:61, satarlar [169b]/2 =N:74, sizeler [10a]/4 =B:46, [75b]/4 =B:249, [130a]/3 =A:154, sorarlar [51b]/3 =B:189, [60b]/2 =B:215, [61a]/4 =B:217, [62b]/2 =B:219, [62b]/4 =B:219, [63a]/1 =B:220, [64a]/2 =B:222, süwerler [43a]/5 =B:165, [140a]/4 =A:188, [221a]/2 =M:54, tutarlar [191a]/5 =N:139, [203a]/4 =M:80, uqarlar [223b]/1 =E:98, uyarlar [92a]/4 =A:7, [155b]/3 =N:27

-ar / -er / -iiden fiil): çıkardı [224a]/2 =E:99, [8a]/2 =B:36, çıkardılar [52b]/2 =B:191, çıkarduk [223b]/2 =E:99, [84a]/4 =B:267, çıkargan [18a]/1 =B:72, [246b]/2 =E:95, çıkargül [170a]/3 =N:75, çıkarıldı [118b]/5 =A:110, çıkarıldılar [142a]/2 =A:195, çıkarılduk [74a]/1 =B:246, çıkarıng [52b]/2 =B:191, [245b]/1 =E:93, çıkarmak [61b]/2

=B:217, **çıkarmak** [269a]/3 =B:85, **çıkarmamak** [72a]/4 =B:240, **çıkarsa** [237a]/2 =E:141, **çıkarsun** [14a]/5 =B:61, **çıkarrur** [78b]/5 =B:257, [98a]/2 =A:27, [98a]/3 =A:27, [223b]/3 =E:99, [246b]/1 =E:95, [254b]/1 =M:16, **çıkarrurlar** [79a]/2 =B:257, [173a]/4 =N:83, **kıyargaylar** [61b]/4 =B:217, [116b]/1 =A:100, [128b]/2 =A:149, **kıyartıldılar** [176a]/2 =N:91, **kıyartılır** [58b]/4 =B:210, [118b]/4 =A:109, **kıyartılurlar** [269b]/1 =B:85, **kıyartılırsuz** [6a]/1 =B:28, [73b]/2 =B:245, [88b]/4 =B:281, [112b]/2 =A:83, **kıyartır** [165b]/3 =N:59, [174a]/3 =N:86, **kıyartırmağın** [66a]/1 =B:228, **kıyartarsa** miz [162a]/5 =N:47, **kıyartarsalar** [26a]/3 =B:109, [173a]/2 =N:83, **kıtergey** [198b]/5 =M:65, **kıtergey men** [142a]/3 =A:195, [252b]/2 =M:12, **kıtergey miz** [156b]/2 =N:31, **kıtergil** [141b]/2 =A:193, **kıterür** [87b]/1 =B:276

-ası / -esi (sıfat fiil): **içesi nerse** [80b]/1 =B:259, **içesi yerler** [14a]/1 =B:60, **kiwresi yer** [156b]/3 =N:31

-ayın (Emir Teklik I): **kılayın** [9a]/3 =B:40, [40a]/3 =B:152,

çı / -çi (isimden isim): **başçı** [252a]/4 =M:12, **sağçı** [136a]/2 =A:173, [144a]/4 =N:1, [172a]/5 =N:80, [174a]/2 =N:85, [225b]/5 =E:107, [226a]/1 =E:107, [265b]/1 =N:171, **yalğancı** [106b]/1 =A:61, **yārıcı** [25b]/4 =B:107, [30a]/3 =B:120, [85a]/3 =B:270, [104b]/3 =A:52, [128b]/3 =A:149, [161b]/1 =N:45, [163b]/3 =N:52, [175a]/4 =N:89, [186b]/5 =N:123, [193b]/2 =N:145, [128b]/3 =A:150,

- çık (isimden isim): **balçık** [103b]/4 =A:49

-ça / -çe (eşitlik hâli): **anlarça** [94a]/1 =A:13, [94a]/1 =A:13, **aytğınça** [60b]/1 =B:214, **bay bolğınça** [88b]/2 =B:280, **bilmekining hağkınça**, [243b]/5 =E:91, **biri biri songınça** [42b]/3 =B:164, [140b]/4 =A:190, **bolğınça** [53a]/3 =B:193, **endāzesinçe** [213a]/3 =M:36, [159b]/4 =N:40, **hurmā çekirdegining yipinçe** [171b]/1 =N:49=N:77, **hurma çekürdegining çukırınça** [163b]/4 =N:53, **hurmā çekürdegining yippinçe** [163a]/1 =N:49, **kel-türğınçe** [26b]/1 =B:109, **nağırçe** [187a]/3 =N:24, **neçe kıcting** [80a]/4 =B:259, **niçe** [58b]/5 =B:211, [75b]/5 =B:249, **nikāh kılğınça** [67a]/1 =B:230, **okımağın hağkınça** [30a]/4 =B:121, **peyveste bolmışlarınça** [209b]/2 =M:24, **sağınmağın hağkınça** [117a]/1 =A:102, **teğinçe** [54a]/3 =B:196, **tilekçe yürütülmüş kök** [43a]/2 =B:164, **yarağı yetmişinçe** [68b]/5 =B:233

-d- / -y- (fiilden fiil) : **koçarlar** [69b]/3 =B:234, [72a]/3 =B:240, **koğgan** [147a]/5 =N:11, **koğgay** [223b]/5 =E:133, **koğgu yir** [223a]/5 =E:98, **koğgul** [227b]/2 =E:112, [235a]/4 =E:137, **koğı kemişti** [218a]/1 =M:47, **koğıttılar** [253a]/1 =M:13, **koğsa** [137a]/5 =A:179, **koğsalar** [146b]/3 =N:9, **koğsangız** [188b]/5 =N:129, **koğtu** [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [146a]/4 =N:7, [147b]/2 =N:11, [157a]/2 =N:33, [267a]/4 =N:176, **koğtum** [100a]/4 =A:36, [240b]/2 =E:79, **koğtunguz** [148b]/2 =N:12, [246a]/1 =E:94, **koğulğan** [115a]/5 =A:96, **koğung** [88a]/2 =B:278, [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, **koğup** [5b]/4 =B:27, **koıyar miz** [226b]/5 =E:110, **koıydı** [148a]/3 =N:12, **koıygan**

[64b]/5 =B:224, *koýgöl* [76a]/3 =B:250, *koymaz* [5a]/1 =B:26, *koysa* [48a]/4 =B:180, [171a]/3 =N:77, *koysangız* [181a]/5 =N:102, *koýu birgey miz* [185a]/1 =N:115, *koýu birür miz* [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, *yaydı* [43a]/1 =B:164, [144a]/2=N:1, *yaydılar* [173a]/2 =N:83, *yayğan* [210b]/4 =M:28, *yayğanları* [245b]/1 =E:93, *yaylımşlar* [198a]/3 =M:64, *yaysalar* [251b]/5 =M:11, *yaysang* [210b]/3 =M:28

-da- / -de- (fiilden isim): *aldağanlarning* [192b]/4 =N:142, *aldamağ* [227b]/1 =E:112, *aldaşmağda* [192b]/4 =N:142, *ündedingiz* [222a]/4 =M:58, *ündegeling* [106b]/1 =A:61, *ündegeni* [141a]/5 =A:193, *ündegil* [81a]/4 =B:260, *ündemekni* [45a]/2 =B:171, *ündemesler* [185a]/5 =N:117, [185b]/1 =N:117, *ündenürler* [97a]/1 =A:23, *ündese* [50a]/5 =B:186, *ündeyür* [63b]/5 =B:221, [129b]/4 =A:153, [141a]/5 =A:193, *ündeyürler* [63b]/4 =B:221, [117b]/3 =A:104

+da, +de, +te (bulunma hâli): *aldaşmağda* [192b]/4=N:142, *altıda bir* [147b]/2=N:11, [147b]/4=N:11, [149a]/1=N:12, *anda* [28b]/3=B:115, [101a]/2=A:38, *anlarda* [151a]/1=N:18, *aralarında* [28a]/1=B:113, [68a]/4=B:232, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [198b]/1=M:64, [215b]/4=M:42, [253b]/3=M:14, *aramızda* [107a]/2=A:64, [209b]/5=M:25, *aranzda* [89a]/2=B:282, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29, [169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91, [246a]/4=E:94, *arasında* [17a]/1=B:68, [34b]/5=B:136, [48b]/4=B:182, [90a]/2=B:285, [99a]/2=A:30, [165a]/3=N:58, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, *artında* [153b]/4=N:24, *artlarında* [78a]/3=B:255, *darlıqda* [124b]/4=A:134, *dünyâda* [28b]/1=B:114, [33a]/2=B:130, [56b]/2=B:201, [62a]/2=B:217, [63a]/1=B:220, [103a]/1=A:45, [105b]/3=A:56, [212b]/1=M:33, *eliginde* [71b]/1=B:237, [109b]/1=A:73, *elingde* [97b]/5=A:26, *ertede* [102a]/2=A:41, *evvelinde* [109a]/2=A:72, *hâlinde* [42a]/4=B:162, *içingizde* [39b]/4=B:151, [70b]/2=B:235, [208a]/5=M:20, [246a]/3=E:94, *içinde* [8b]/5=B:39, [11a]/2=B:49, [14a]/2=B:60, [15b]/4=B:63, [28a]/1=B:113, [28a]/2=B:113, [28a]/3=B:114, [28b]/5=B:116, [32b]/3=B:129, [35a]/3=B:137, [42b]/2=B:164, [42b]/4=B:164, [43a]/1=B:164, [47a]/5=B:177, [47b]/2=B:178, [48a]/2=B:178, *ikide birisi* [210b]/1=M:27, *ileyimde* [104a]/4=A:50, *ileyinde* [16a]/5=B:66, [91a]/3=A:3, [217b]/2=M:46, [217b]/4=M:46, [244b]/3=E:92, *ileylerinde* [78a]/3=B:255, *katımızda* [131b]/1=A:156, *katında* [26b]/4=B:110, [78a]/2=B:255, [82a]/2=B:262, [94b]/3=A:14, [94b]/5=A:15, [95b]/4=A:19, [100b]/5=A:37, [102b]/2=A:44, [102b]/3=A:44, [135a]/2=A:169, [142b]/1=A:195, [143a]/1=A:198, [178a]/1=N:94, [189b]/5=N:134, [191b]/2=N:139, [215b]/5=M:43, [213a]/4=E:124, [270b]/3=B:89, *kiçede* [102a]/2=A:41, *kinglikde* [124b]/4=A:134, *kişilerde* [203b]/4=M:82, *küninde* [131a]/2=A:155, [237a]/2=E:141, [269b]/1=B:85, *Mekkede* [115b]/1=A:96, *munda* [209b]/4=M:24, *nerde* [171b]/1=N:78, *nırde* [37b]/2=B:144, [38b]/5=B:148, [39a]/5=B:150, [52b]/2=B:191, [119b]/1=A:112, *oğurda* [38a]/4=B:145, [163b]/3=N:53, [192a]/1=N:140, [245a]/5=E:93, [260a]/4=M:106, ol

cihânda [24a]/5=B:102, [28b]/1=B:114, [33a]/2=B:130, [56b]/3=B:201, [103a]/1=A:45, [113a]/3=A:85, [212b]/2=M:33, [215a]/5=A:41, [249b]/1=M:5, ol hâlide [33b]/1=B:132, [62a]/1=B:217, [115a]/4=A:95, ol vaktîda [33b]/2=B:133, orında [260b]/1=M:107, orta yaşda [103a]/2=A:46, ögürde [241a]/5=E:81, sâ'atlerinde [120a]/2=A:113, sekizde bir [148b]/3=N:12, sizde [83b]/2=B:266, sizlerde [48a]/4=B:180, sizlerde birinizge [259b]/3=M:106, songda [270a]/1=B:87, songında [16a]/5=B:66, [77a]/3=B:253, törtde bir [148a]/5=N:12, [148b]/1=N:12, tüninde [50b]/1=B:187, üçde bir [149a]/2=N:12, üçde iki [267a]/3=N:176, üçte bir [147b]/4=N:11, üstüngüzde [15b]/2=B:63, üstünde [105a]/5=A:55, üzerinde [59a]/4=B:212, vaktında [259b]/4=M:106, yerde [80a]/4=B:36, [14a]/2=B:60, [23b]/5=B:102, [44a]/3=B:168, [83a]/4=B:265, [125b]/3=A:137, [131a]/5=A:156, [179b]/5=N:100, [212a]/3=M:32, yerinde [140b]/1=A:188, yo-
lında [73a]/3=B:244, [74a]/1=B:246, [81b]/2=B:261, [82a]/1=B:262, [169b]/3=N:74, [169b]/4=N:74, [169b]/5=N:75, [173b]/1=N:84, [177b]/4=N:94, [179b]/4=N:100,
-daş / -deş (isimden isim): karındaş [131a]/5=A:156, [134b]/3=A:168, [147b]/4=N:11, [148b]/5=N:12, [152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, [153b]/1=N:23, [242b]/4=E:87, [267a]/1=N:176, koldaş [158b]/3=N:36, [159b]/1=N:38, [168b]/3=N:69,
-dı, -di, / -tı, -ti (görülen geçmiş zaman): artırdı [178b]/1=N:95, açuk boldı [26a]/5=B:109, [80b]/4=B:259, aкарdı [118a]/5=A:107, aldı [111b]/3=A:81, [252a]/2=M:12, [8a]/4=B:37, [139b]/5=A:187, anuk kılındı [4a]/4=B:24, [124a]/5=A:131, [124b]/3=A:133, [177b]/3=N:93, [181b]/1=N:102, anğ kıldı [102a]/3=A:40, arşıktırdı [233a]/4=E:130, [97a]/5=A:24, artırdı [178b]/3=N:95, [74b]/2=B:247, [136a]/1=A:173, [156b]/3=N:32, [157b]/1=N:34, arzıladı [181a]/1=N:102, [26a]/2=B:109, âsan boldı [54a]/2=B:196, awıçladı [75b]/1=B:249, aydı [11b]/5=B:54, [16b]/1=B:67, [27b]/1=B:113, [31b]/3=B:126, [33a]/3=B:131, [43b]/5=B:167, [73a]/1=B:243, [74a]/4=B:247, [74b]/4=B:248, [75b]/4=B:249, [79b]/1=B:258, [79b]/3=B:258, [80a]/5=B:259, [80b]/5=B:260, [100a]/1=A:35, [101a]/1=A:37, [102a]/2=A:42, [102b]/4=A:45, [105a]/3=A:55, [106a]/4=A:59, [108b]/5=A:72, [115a]/3=A:95, [129a]/2=A:152, [135b]/5=A:173, [198a]/1=M:64, [201a]/3=M:72, [207a]/4=M:18, [208a]/3=M:20, [209a]/3=M:23, [210a]/1=M:26, [232a]/5=E:128, [239a]/5=E:74, [252a]/4=M:12, aydıldı [44b]/3=B:170, ayırdı [134a]/3=A:167, ayırdı [75a]/4=B:249, ay-
tıldı [13b]/1=B:59, [166a]/5=N:61, [170b]/4=N:77, [259a]/1=M:104, az boldı [146a]/4=N:7, âzâd kıldı [176b]/3=N:92, [177a]/3=N:92, azdı [185a]/4=N:116, [191a]/1=N:136, [246a]/4=E:94, [252b]/5=M:12, [259a]/5=M:105, [26a]/1=B:108, azdırdı [174b]/4=N:88, bağlandı [198a]/2=M:64, barıldı [13b]/5=B:60, bâtil boldı [220b]/4=M:53, [62a]/2=B:217, [96b]/4=A:22, belgüüg boldı [78b]/2=B:256, belgürdi [121a]/5=A:118, beyân kıldı [41b]/5=B:160, bezendi [235a]/1=E:137, bezenildi [230b]/1=E:122, [59a]/2=B:212, [94a]/4=A:14, bıraktı [23a]/1=B:100, [23a]/3

=B:101, **bildi** [104b]/3 =A:52, [14a]/1 =B:60, [50b]/3 =B:187, [70a]/2 =B:235, **bil-dürdi** [182a]/5 =N:105, [84a]/4 =B:282, **birdi** [47a]/1 =B:177, [76a]/5 =B:251, [79a]/5 =B:258, [128a]/4 =A:148, [135a]/3 =A:170, [137b]/4 =A:180, [159a]/2 =N:37, [208b]/1 =M:20, [218b]/4 =M:48, [47a]/3 =B:177, **birilmedi** [74b]/1 =B:247, **bitidi** [208b]/3 =M:21, [50b]/5 =B:187, **bitti** [31b]/5 =B:126, [90a]/1 =B:285, [164a]/2 =N:55, **bizâr boldı** [43b]/3 =B:166, **boğazlandı** [247b]/1 =M:3, **boldı** [115b]/3 =A:97, [164a]/3 =N:55, [27a]/1 =B:111, [158b]/5 =N:36, [211b]/3 =M:31, [211a]/4 =M:30, **bolmadı** [110b]/2 =A:79, [128a]/1 =A:147, [127a]/4 =A:145, [176b]/2 =N:92, [191a]/3 =N:137, [224b]/3 =E:101, [233b]/1 =E:131, [264a]/2 =N:168, [28a]/4 =B:114, [54b]/5 =B:196, [132b]/4 =A:161, **buldı** [100b]/5 =A:37, **buyurdı** [184b]/2 =N:114, [5b]/2 =B:27, [64a]/5 =B:222, **cezzâ birdi** [129b]/4 =A:153, **çattı** [162b]/4 =N:48, [238a]/5 =E:144, [245a]/2 =E:93, **çıkarđı** [8a]/2 =B:36, **çıkarıldı** [118b]/5 =A:110, **du'â kıldı** [101a]/3 =A:38, **eğgünlük kıldı** [168b]/1 =N:69, [169a]/2 =N:72, [178a]/3 =N:94, [209a]/3 =M:23, **erklendi** [144b]/5 =N:3, [153b]/3 =N:24, [154b]/1 =N:25, **erklig boldı** [158b]/4 =N:36, **ermedi** [34a]/5 =B:135, [37a]/3 =B:143, [129b]/1 =A:152, [36a]/5 =B:142, **fevt boldı** [129b]/5 =A:153, **haber birdi** [7a]/3 =B:33, **hâlis kıldı** [187a]/4 =N:125, **hârâm kıldı** [201a]/5 =M:72, [45b]/1 =B:173, [87a]/3 =B:275, **hârâm kılındı** [104a]/5 =A:50, [152b]/2 =N:23, [235b]/2 =E:138, [237b]/3 =E:143, [238a]/2 =E:144, [247a]/2 =M:3, [257a]/1 =M:96, **hâzır boldı** [259b]/3 =M:106, [33b]/2 =B:133, [48a]/4 =B:180, [146a]/5 =N:8, [151a]/1 =N:18, **hâzır kılındı** [188b]/1 =N:128, **helâl boldı** [144b]/3 =N:3, **helâl kıldı** [153b]/4 =N:24, [205a]/4 =M:87, [87a]/2 =B:275, **helâl kılındı** [248a]/4 =M:4, [248b]/4 =M:5, [256b]/5 =M:96, [261b]/3 =N:160, [267a]/5 =M:1, [50b]/2 =B:187, **hıyânet kıldı** [132b]/4 =A:161, **hılâf kılışmadı** [59b]/4 =B:213, [95b]/4 =A:19, **hüccetleştı** [79a]/5 =B:258, [240b]/4 =E:80, **ıqđı** [59b]/1 =B:213, [74a]/4 =B:247, [133a]/5 =A:164, [211a]/4 =M:31, **icâbet kıldı** [141b]/4 =A:195, **imân kettürdi** [77a]/5 =B:253, **iñdürdi** [130a]/1 =A:154, [218a]/5 =M:48, [128b]/5 =A:151, **iñdürmedi** [241a]/4 =E:81, [244a]/1 =E:91, **iñdürüldi** [123b]/4 =B:102, [34b]/2 =B:136, [49b]/2 =B:185, [109a]/1 =A:72, [112b]/2 =A:84, [112b]/3 =A:84, [143a]/2 =A:199, [143a]/3 =A:199, [166a]/1 =N:60, [166a]/2 =N:60, [190b]/4 =N:136, [198a]/4 =M:64, [199a]/3 =M:66, [199b]/1 =M:67, [200a]/1 =M:68, [200a]/2 =M:68, [203b]/2 =M:81, [204a]/4 =M:83, [222b]/2 =M:59, [222b]/3 =M:59, [262a]/3 =N:162, [262a]/4 =N:162, [263b]/2 =N:166, **iñdürüldi** [107b]/2 =A:65, **kabûl kıldı** [200b]/6 =M:71, [50b]/4 =B:187, [100b]/2 =A:37, **kabûl kılındı** [210a]/5 =M:27, **kabûl kılınmadı** [210b]/1 =M:27, **kadğandı** [65a]/4 =B:225, [132b]/5 =A:161, **kadğurttı** [130a]/3 =A:154, **kapsadı** [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, **karangwu boldı** [239b]/4 =E:76, **karardı** [118a]/3 =A:106, **katıg boldı** [18a]/4 =B:74, **kayttı** [12a]/4 =B:54, [50b]/4 =B:187, [56a]/1 =B:199, **keçti** [75b]/2 =B:249, [80a]/1 =B:259, [125b]/2 =A:137, [202a]/2 =M:75, **keçürdi** [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, **keldi** [230b]/5 =E:124, [23a]/2 =B:101, [30a]/2 =B:120, [38a]/4 =B:145, [58a]/5

=B:209, [59a]/1 =B:211, [59b]/5 =B:213, [77a]/4 =B:253, [95b]/5 =A:15, [106a]/5 =A:61, [113a]/5 =A:86, [118a]/1 =A:105, [138b]/4 =A:183, [195b]/3 =N:153, [200b]/3 =M:70, [204b]/3 =M:84, [207b]/4 =M:19, [208a]/2 =M:19, [212a]/2 =M:32, [218b]/1 =M:48, [225a]/3 =E:104, [254a]/1 =M:15, [254a]/3 =M:15, [264a]/5 =N:170, [266a]/5 =N:174, [270a]/3 =B:87, [270b]/2 =B:89, [270b]/5 =B:89, [244a]/2 =E:91, **keyişt** [117a]/4 =A:103, **kıkkırdı** [101a]/4 =A:39, **kıldı** [197a]/1 =M:60, [197a]/2 =M:60, [208a]/5 =M:20, [223a]/1 =E:97, [257a]/3 =M:97, [257a]/4 =M:97, [88a]/3 =B:278, [99a]/1 =A:30, [99a]/2 =A:30, [145a]/4 =N:5, **kıldı namâzı** [47a]/3 =B:177, **kılmadı** [123a]/5 =A:126, [175b]/5 =N:90, [258b]/2 =M:103, **king boldı** [241a]/1 =E:80, **kirdi** [100b]/4 =A:37, **kiwrüldi** [139a]/5 =A:185, **koğı** [218a]/2 =M:47, **koğtu** [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [157a]/2 =N:33, **koğğardı** [80a]/3 =B:259, **korqıtu** [155a]/3 =N:25, **koıydu** [148a]/3 =N:12, **köndürdi** [240b]/5 =E:80, [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/5 =B:198, [60a]/1 =B:213, **kördi** [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, **körküzdı** [129a]/4 =A:152, [182a]/5 =N:105, **kötürdi** [183b]/5 =N:112, **kötürüldi** [238b]/5 =E:145, **kuğğardı** [117b]/1 =A:103, **küç kıldı** [67b]/3 =B:231, **küç kılmadı** [121a]/2 =A:117, [129b]/5 =A:153, [134a]/1 =A:166, [135b]/3 =A:172, [152a]/3 =N:21, [166b]/3 =N:62, **küfr ketürdi** [201a]/2 =M:72, [254b]/3 =M:17, [32a]/1 =B:126, **küfr ketürmedi** [23b]/2 =B:102, **la'net kıldı** [162a]/2 =N:46, [185b]/2 =N:118, **la'net kılındı** [202b]/4 =M:78, **menfa'at aldı** [232b]/1 =E:128, **minnet kıldı** [133a]/4 =A:164, **mühtelif boldı** [167b]/2 =N:65, **mütehayyir boldı** [79b]/4 =B:258, **nevmid boldı** [247b]/3 =M:3, **nikâh kıldı** [152a]/5 =N:22, **'ahd kıldı** [138b]/2 =A:183, **'ahd kılıştı** [250b]/4 =M:7, **'akđ kıldı** [157a]/3 =N:33, **'arza kıldı** [6b]/4 =B:31, **oğşaş boldı ya'ni örtüglüğü boldı** [17a]/5 =B:70, **oğşaşdı** [29a]/5 =B:118, **oğşaştı** [92a]/5 =A:7, **oğşaşıldı** [196b]/5 =N:157, **ortak koştı** [128b]/5 =A:151, **öfke kıldı** [177b]/2 =N:93, **öldürüldi** [127a]/2 =A:144, **öldürüştı** [127b]/3 =A:146, **örtti** [36a]/1 =B:140, **öwke kıldı** [203b]/1 =M:80, **red kıldı** [174b]/3 =N:88, **rüzi kıldı** [159b]/2 =N:39, **rüzi kıldı** [205b]/1 =M:88, **rüzi kıldı** [236b]/1 =E:140, [237a]/5 =E:142, **sakladı** [157b]/3 =N:34, **satğın aldı** [24a]/5 =B:102, **sezä boldı** [133a]/2 =A:162, [260b]/2 =M:107, **sıkadı** [60a]/5 =B:214, **sıkamadı** [103a]/4 =A:47, [136a]/4 =A:174, **sınadı** [30b]/5 =B:124, **sordı** [258b]/1 =M:102, **söndürdi** [198b]/3 =M:64, **sözledi** [77a]/1 =B:253, [163b]/5 =N:54, **sürdi** [163b]/2 =N:52, **sürdi** [177b]/2 =N:93, [270b]/1 =B:88, [222b]/5 =M:60, **tamâm kılındı iş** [58b]/3 =B:210, **tar boldı** [175b]/1 =N:90, **tayındırdı** [8a]/1 =B:36, **tedbır kıldı** [172b]/1 =N:81, **teğdi** [82b]/4 =B:264, [83a]/4 =B:265, [83b]/5 =B:266, [101b]/3 =A:40, [121a]/1 =A:117, [126a]/2 =A:140, [127b]/4 =A:146, **teğsürdi** [13a]/5 =B:59, **tıledi** [13b]/3 =B:60, [68b]/3 =B:233, [131a]/2 =A:155, [232b]/3 =E:128, **tilemedi** [215a]/3 =M:41, **tirgürdi** [212a]/1 =M:32, **tirgüzdi** [42b]/5 =B:164, **tıttı** [12b]/1 =B:55, [108a]/5 =A:68, [93b]/1 =A:11, [185a]/2 =N:115, [187a]/5 =N:125, **tutındı** [28b]/4 =B:116, **tükel boldı** [228a]/4 =E:115, **türetti** [223a]/4 =E:98, **tüz kıldı** [6a]/3 =B:29, **uğradı** [122a]/b1 =A:122, [251b]/5

=M:11, [6a]/2 =B:29, **uruldı** [119b]/2 =A:112, **uydı** [187a]/5 =N:125, [254a]/5 =M:16, [96a]/3 =A:20, [109a]/3 =A:73, [133a]/1 =A:162, **üçürdi** [33b]/1 =B:132, [74b]/2 =B:247, [99b]/3 =A:33, [102a]/3 =A:40, [102a]/4 =A:42, **üküş boldı** [146a]/5 =N:7, **ün kılındı** [247a]/4 =M:3, [45b]/2 =B:173, **vâcib boldı** [180a]/2 =N:100, **vaḥy kılındı** [225b]/2 =E:106, [238b]/2 =E:145, [245a]/3 =E:93, **vaḥy kılınmadı** [245a]/3 =E:93, **va'ad kıldı** [178b]/3 =N:95, **va' de kıldı** [251a]/5 =M:9, **vaḥiyyet kıldı** [238a]/4 =E:144, [33a]/4 =B:132, **yād kılındı** [228b]/5 =E:118, [229a]/2 =E:119, **yād kılınmadı** [229b]/4 =E:121, **yanadı** [100b]/4 =A:37, **yapuşı** [78b]/3 =B:256, **yaratıldı** [155b]/5 =N:28, **yaratı** [6a]/2 =B:29, [65b]/4 =B:228, [143b]/4 =N:1, [144a]/1 =N:1, [224a]/4 =E:100, [224b]/3 =E:101, [234a]/1 =E:133, [243b]/1 =E:136, [236b]/3 =E:141, [239a]/1 =E:73, [240b]/2 =E:79, **yawuz boldı**, [185a]/2 =N:115, [199b]/1 =M:66, **yardı** [144a]/2 =N:1, [43a]/1 =B:164, **yeḫşündürüldi** [14b]/4 =B:61, **yıgıdı** [252a]/1 =M:11, [28a]/3 =B:114, **yıraḫ kılındı** [139a]/5 =A:185, **yıngıdı** [75b]/5 =B:249, **yulundı** [66b]/3 =B:229, **yüksek boldı** [224b]/1 =E:100, **yüngülüddi** [33a]/1 =B:130, **yüz ewürdi** [164a]/3 =N:55, **ziyān kıldı** [236a]/4 =E:140

-dılar, -diler, -tılar, -tılar (görülen geçmiş zaman çokluk III): **aldılar** [46a]/4 =B:175, [136b]/5 =A:177, [269b]/3 =B:86, [152a]/4 =N:21, **angdılar** [125a]/2 =A:135, **angduruldılar** [253a]/3 =M:13, [253b]/3 =M:14, **arturdılar** [191a]/3 =N:137, **ärzüladılar** [174b]/5 =N:89, **asmadılar** [196b]/5 =N:157, **aydılar** [4b]/2 =B:25, [7a]/1 =B:32, [16b]/2 =B:67, [16b]/4 =B:68, [17a]/2 =B:69, [17a]/4 =B:70, [17b]/4 =B:71, [26b]/5 =B:111, [28b]/4 =B:116, [29a]/4 =B:118, [33b]/4 =B:133, [34a]/4 =B:135, [40b]/5 =B:156, [44b]/4 =B:170, [47b]/1 =B:177, [73b]/3 =B:246, [73b]/5 =B:246, [74a]/5 =B:247, [75b]/3 =B:249, [76a]/2 =B:250, [87a]/1 =B:275, [90a]/2 =B:285, [97a]/4 =A:24, [110a]/1 =A:75, [112a]/2 =A:81, [121b]/4 =A:119, [128a]/2 =A:147, [131a]/5 =A:156, [134a]/5 =A:167, [134b]/3 =A:168, [136a]/2 =A:173, [138a]/3 =A:181, [138a]/4 =A:181, [138b]/2 =A:183, [171a]/2 =N:77, [179a]/2 =N:97, [179a]/3 =N:97, [192a]/4 =N:141, [192a]/5 =N:141, [195b]/1 =N:153, [197a]/4 =M:61, [198a]/2 =M:64, [201a]/2 =M:72, [201b]/2 =M:73, [204a]/2 =M:82, [204b]/5 =M:85, [208b]/5 =M:22, [209b]/1 =M:24, [214b]/1 =M:41, [231a]/1 =E:124, [233a]/4 =E:130, [234b]/2 =E:136, [235a]/5 =E:138, [235b]/5 =E:139, [243b]/5 =E:91, [253b]/2 =M:14, [254b]/3 =M:17, [259a]/2 =M:104, [270b]/1 =B:88, **ayrı kemişmediler** [195a]/2 =N:152, **azdılar** [202b]/3 =M:77, [202b]/4 =M:77, [236b]/1 =E:140, [263b]/5 =N:167, **azdurdılar** [202b]/4 =M:77, **bedel kıldılar** [140a]/3 =A:187, **brakıtılar** [140a]/2 =A:187, **bildiler** [24a]/5 =B:102, [204a]/5 =M:83, [270b]/5 =B:89, **bilmediler** [243b]/5 =E:91, **birdiler** [87b]/5 =B:277, [113a]/4 =A:86, [116b]/1 =A:100, [233a]/5 =E:130, **birildiler** [23a]/4 =B:101, [37b]/3 =B:144, [38a]/1 =B:145, [59b]/4 =B:213, [95b]/4 =A:19, [97a]/1 =A:23, [139b]/3 =A:186, [140a]/1 =A:187, [161a]/3 =N:44, [162a]/3 =N:47, [163a]/4 =N:51, [189a]/5 =N:131, [222a]/2 =M:57,

[248b]/5 = M:5, [249a]/2 = M:5, **bitediler** [30a]/4 = B:121, **bitmediler** [226b]/4 = E:110, **bittiler** [4a]/4 = B:25, [5a]/2 = B:26, [15a]/3 = B:62, [24b]/4 = B:104, [40a]/4 = B:153, [43a]/5 = B:165, [45a]/4 = B:172, [47b]/2 = B:178, [48b]/5 = B:183, [58a]/2 = B:208, [59a]/3 = B:212, [60a]/1 = B:213, [60b]/1 = B:214, [62a]/4 = B:218, [75b]/3 = B:249, [77b]/2 = B:254, [78b]/5 = B:257, [82a]/5 = B:264, [84a]/3 = B:267, [87b]/3 = B:277, [88a]/2 = B:278, [89a]/1 = B:282, [105b]/5 = A:57, [108a]/4 = A:68, [116a]/5 = A:100, [116b]/5 = A:102, [121a]/3 = A:118, [124a]/3 = A:130, [126a]/4 = A:140, [126b]/1 = A:141, [128b]/1 = A:149, [131a]/4 = A:156, [143b]/1 = A:200, [151a]/4 = N:19, [156a]/1 = N:29, [160a]/5 = N:43, [163b]/1 = N:51, [164b]/3 = N:57, [165b]/1 = N:59, [166a]/1 = N:60, [168b]/5 = N:71, [170a]/5 = N:76, [177b]/3 = N:94, [186a]/5 = N:122, [190a]/2 = N:135, [190b]/2 = N:136, [191a]/1 = N:137, [191a]/2 = N:137, [193a]/3 = N:144, [195a]/1 = N:152, [200a]/4 = M:69, [203b]/5 = M:82, [204a]/1 = M:82, [205a]/3 = M:87, [206b]/1 = M:90, [212b]/5 = M:35, [219b]/4 = M:51, [220b]/2 = M:53, [220b]/5 = M:54, [221b]/4 = M:56, [222b]/5 = M:57, [242b]/1 = E:82, [249b]/2 = M:6, [251a]/1 = M:8, [251b]/1 = M:9, [251b]/4 = M:11, [255a]/5 = M:93, [255b]/4 = M:94, [256a]/3 = M:95, [258a]/3 = M:101, [259a]/4 = M:105, [259b]/2 = M:106, [265b]/5 = N:173, [266b]/1 = N:175, [267b]/4 = M:1, [268a]/3 = M:2, **boğazladılar** [17b]/4 = B:71, **boldılar** [5a]/3 = B:26, [14b]/5 = B:61, [15a]/3 = B:62, [23b]/3 = B:102, [44a]/2 = B:167, [45a]/2 = B:171, [59a]/2 = B:212, [79a]/1 = B:257, [113a]/4 = A:86, [114a]/1 = A:90, [114a]/2 = A:90, [114a]/3 = A:91, [119b]/2 = A:112, [121b]/4 = A:119, [161b]/2 = N:46, [163a]/3 = N:50, [200a]/4 = M:69, [200b]/5 = M:71, [200b]/6 = M:71, [214b]/2 = M:41, [216a]/4 = M:44, [216a]/5 = M:44, [220b]/4 = M:53, [258b]/2 = M:102, [260a]/5 = M:107, [261b]/2 = N:160, **buyuruldılar** [166a]/3 = N:60, **çattılar** [224a]/4 = E:100, **çıkardılar** [52b]/3 = B:191, **çıkarıldılar** [142a]/2 = A:195, **çıktilar** [72b]/5 = B:243, [76a]/2 = B:250, [130b]/3 = A:154, [197a]/5 = M:61, **emdürdiler** [152b]/5 = N:23, **ewrüdiler** [136a]/3 = A:174, [176a]/3 = N:91, **ewrüdiler** [74a]/3 = B:246, **ğazât kıldılar** [131b]/1 = A:156, **haddin keçtiler** [16a]/2 = B:65, **harc kıldılar** [157b]/2 = N:34, **hicret kıldılar** [142a]/2 = A:195, **ısrıldılar** [121b]/4 = A:119, **icâbet kıldılar** [135b]/2 = A:172, **içtiler** [220b]/3 = M:53, [226a]/5 = E:109, [75b]/2 = B:249, **i' râz kıldılar** [131a]/1 = A:155, **işitiler** [204a]/4 = M:83, **kağğandılar** [34a]/2 = B:134, [36a]/3 = B:141, [56b]/4 = B:202, [131a]/3 = A:155, [156b]/5 = N:32, [174b]/3 = N:88, [213b]/4 = M:38, **keçtiler** [34a]/2 = B:134, [36a]/3 = B:141, [60a]/4 = B:214, **keldiler** [139a]/2 = A:184, [140a]/4 = A:188, [166b]/4 = N:62, [167a]/4 = N:64, [175b]/1 = N:90, [197a]/3 = M:61, **kelindiler ya'ni kö-rüldiler** [4b]/3 = B:25, **kelmediler** [241b]/4 = M:41, **kıldılar** [69b]/5 = B:234, [72b]/1 = B:240, [82a]/1 = B:262, [87b]/4 = B:277, [105a]/2 = A:54, [105b]/5 = A:57, [121a]/1 = A:117, [138a]/1 = A:180, [140a]/4 = A:188, [186a]/5 = N:122, [193b]/3 = N:146, [193b]/4 = N:146, [210a]/5 = M:27, [216a]/4 = M:44, [231a]/3 = E:124, [236a]/5 = E:140, [125a]/1 = A:135, [125a]/4 = A:135, [233b]/3 = E:132, [13b]/1 = B:59, [39b]/2 =

B:150, [164b]/3 = N:57, [224a]/3 = E:100, [234b]/1 = E:136, [251b]/1 = M:9, [4a]/5 =
 B:25, [255a]/5 = M:93, [265b]/5 = N:173, **kıldıldılar** [60a]/5 = B:214, [86a]/2 = B:273,
 [198a]/2 = M:64, **kılıştılar** [46b]/2 = B:176, [59b]/3 = B:213, [60a]/1 = B:213, [77a]/4
 = B:253, [261a]/1 = N:157, **kılmadılar** [13a]/1 = B:57, [125a]/3 = A:135, [127b]/4 =
 A:146, [140a]/5 = A:188, **kirdiler** [197a]/4 = M:61, **koçtıldılar** [253a]/3 = M:13, **koptular**
 [192b]/5 = N:142, **korçıldılar** [146b]/4 = N:9, **koştılar** [139b]/4 = A:186, [203b]/5 =
 M:82, **köçtiler** [62a]/5 = B:218, **könüldiler** [35a]/2 = B:137, [96a]/4 = A:20, **kördiler**
 [43b]/4 = B:166, **körküglük kıldılar** [135b]/4 = A:172, **küç kıldılar** [43b]/1 = B:165,
 [121a]/1 = A:117, [125a]/1 = A:135, [167a]/4 = N:64, [264a]/1 = N:168, **küfr ketür-**
diler [25a]/1 = B:105, [91b]/2 = A:4, [93a]/2 = A:10, [93b]/3 = A:12, [105b]/3 = A:56,
 [120b]/2 = A:116, [123b]/2 = A:127, [128b]/2 = A:149, [128b]/4 = A:151, [131a]/5
 = A:156, [164a]/4 = N:56, [174b]/5 = N:89, [181a]/1 = N:102, [191a]/2 = N:137, [201b]/4
 = M:73, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [205a]/2 = M:86, [213a]/2 = M:36, [247b]/3
 = M:3, [251b]/2 = M:10, [258b]/4 = M:103, [263b]/4 = N:167, [264a]/1 = N:168, **nisbet**
kıldılar [8b]/4 = B:39, [93b]/1 = A:11, [200b]/4 = M:70, [205a]/2 = M:86, [251b]/2
 = M:10, **arlandılar** [266a]/2 = N:173, **ongardılar** [41b]/5 = B:160, [113b]/5 = A:89,
 [193b]/3 = N:146, **oturdılar** [134b]/3 = A:168, **öldiler** [114a]/4 = A:91, [42a]/2 = B:161,
öldürdiler [179a]/1 = N:97, [236a]/4 = E:140, **öldürmediler** [196b]/4 = N:157, [261a]/3
 = N:157, **öldürüldiler** [135a]/1 = A:169, [142a]/3 = A:195, **öldürüştiler** [142a]/3 = A:195,
örtüler [220b]/1 = M:52, [270b]/4 = B:89, [270b]/5 = B:89, **rüzâ birildiler** [4b]/1 = B:25,
sakındılar [59a]/4 = B:212, [94b]/4 = A:15, [135b]/4 = A:172, [142b]/4 = A:198,
satğastılar [93b]/5 = A:13, [121b]/4 = A:119, **sattılar** [24b]/1 = B:102, **secede kıldılar**
 [7b]/1 = B:34, **sıldılar** [76a]/4 = B:251, **sizdiler** [200b]/5 = M:71, **süwdiler** [121a]/4
 = A:118, **taıldılar** [117b]/5 = A:105, **tandılar** [8b]/4 = B:39, [42a]/2 = B:161, [142b]/2 =
 A:196, [160a]/3 = N:42, [163a]/5 = N:51, [170b]/1 = N:76, [173b]/3 = N:84, [180a]/5
 = N:101, [137a]/2 = A:178, **taratıldılar** [60a]/5 = B:214, **tegdiler** [145b]/1 = N:6, **teg-**
rüldiler [142a]/3 = A:195, **tevbe kıldılar** [41b]/5 = B:160, [113b]/5 = A:89, [212b]/3 =
 M:34, **tilendiler** [125a]/2 = A:135, [195a]/5 = N:153, **tilendiler** [216b]/1 = M:44, **tokuš**
kıldılar [126b]/3 = A:142, **tuttılar** [148a]/5 = N:12, [222a]/5 = M:58, [248b]/2 = M:4,
tutundılar [195b]/3 = N:153, [222a]/1 = M:57, **uluğsındılar** [266a]/2 = N:173
umuttdılar [253a]/3 = M:13, [253b]/2 = M:14, **uruştılar** [62a]/5 = B:218, **uydılar** [23b]/1 =
 B:102, [43b]/4 = B:166, [44a]/1 = B:167, [105a]/5 = A:55, [108a]/3 = A:68, [136a]/4 =
 A:174, **uyuldılar** [43b]/4 = B:166, **yandurdılar** [198b]/2 = M:64, **yapuştılar** [193b]/3 =
 N:146, [266b]/2 = N:175, **yaydılar** [173a]/2 = N:83, **yazdılar** [15a]/2 = B:61, [119b]/4
 = A:112, [160a]/3 = N:42, [203a]/2 = M:78, **yazmadılar** [17b]/5 = B:71, **yetmediler**
 [135a]/4 = A:170, **yıgıldılar** [263b]/5 = N:167, [268b]/3 = M:2, **yıgıldılar** [136a]/1 = A:173,
yıgındılar [261b]/5 = N:161, **yidiler** [255b]/1 = M:93, **yürdiler** [131a]/5 = A:156

-dım, -dim, -tim / -dım, -düm, -tım (görülen geçmiş zaman teklik I): arturdım [10b]/1 =B:47, [30b]/2 =B:122, atadım [100b]/1 =A:36, aymadım [7a]/4 =B:33, birdim [111b]/4 =A:81, birmedim [208b]/1 =M:20, bittim [81a]/2 =B:260, bolmadım [169a]/3 =N:72, boyun sūdüm [33a]/4 =B:131, edgölük kıldım [9a]/2 =B:40, [10b]/1 =B:47, [30b]/1 =B:122, ħālīs kıldım [96a]/2 =A:20, indürdüm [9a]/4 =B:41, keldim [103b]/3 =A:49, [104a]/5 =A:50, kıçtim [80a]/4 =B:259, koçtım [100a]/4 =A:36, [240b]/2 =E:79, neẓr kıldım [100a]/2 =A:35, ‘āciz mü boldum [211b]/2 =M:31, tevbe kıldım [151a]/2 =N:18, tükel kıldım [247b]/5 =M:3, unadım ya’ nī iḥtiyār kıldım [248a]/1 =M:3

+dın, din (ayrılma hâli): ağızların dın [121a]/5 =A:118, altındın [94b]/1 =A:14, arkasın saklağandın [258b]/4 =M:103, artuqluğındın [157a]/1 =N:32, astındın [125a]/5 =A:136, [149b]/2 =N:13, astındın [164b]/4 =N:57, [186b]/1 =N:122, [204b]/5 =M:85, [252b]/4 =M:12, [83b]/3 =B:266, [94b]/5 =A:15, [142a]/5 =A:195, [142b]/5 =A:198, aşnıdın [263a]/3 =N:164, [270b]/4 =B:89, [91b]/1 =A:4, aşnıdın taḳı oğlanların dın [242a]/2 =E:84, aşnıng dın [262a]/4 =N:162, aşnıngız dın [155b]/1 =N:26, aşnınsındın [127a]/1 =A:144, [93a]/5 =A:11, ataların dın [242b]/4 =E:87, atların dın [94b]/1 =A:14, âyetlerin dın [245b]/4 =E:93, aymaqların dın [197b]/4 =M:63, âzâd kılınmış kıldın [258b]/3 =M:103, balçık dın [103b]/4 =A:49, bir kez dın [66a]/4 =B:229, birindin [114a]/4 =A:91, bitişlerin dın [114a]/1 =A:90, bitmişingiz dın [116b]/2 =A:100, [118a]/4 =A:106, bizdın [90b]/3 =B:286, bulıdın [58b]/3 =B:210, buyruğ dın [112a]/4 =A:82, [119a]/3 =A:110, [203b]/4 =M:81, [210a]/1 =M:25, [219b]/1 =M:49, [222b]/4 =M:59, [229b]/5 =E:121, [238b]/5 =E:145, [247b]/3 =M:3, [55a]/3 =B:197, cüfındın [188a]/4 =N:128, çiçekin dın [223b]/4 =E:99, dındın [200a]/4 =M:69, dıningiz dın [61b]/5 =B:217, dınındın [112a]/5 =A:83, edgölükdin ya’ nī maldın [85b]/4 =B: 272, ehlin dın [158a]/3 =N:35, ekindin [234b]/2 =E:136, [94b]/1 =A:14, en’ âmdın [234b]/2 =E:136, erenler dın [177a]/2 =N:92, erenleringiz dın [89b]/4 =B:282, erkekdin [142a]/1 =A:195, eyelerin dın [108a]/5 =A:69, [109b]/3 =A:75, [120a]/1 =A:113, [143a]/2 =A:199, fecr-i kâzıbdın tang dın [51a]/2 =B:187, ħaddin [145b]/3 =N:6, [200a]/2 =M:68, [205a]/5 =M:87, [256a]/1 =M:94, [52b]/1 =B:190, ħaḳ dın [130a]/4 =A:154, [138a]/5 =A:181, [196a]/5 =N:155, [202b]/3 =M:77, [245b]/3 =M:93, [96b]/2 =A:21, [119b]/4 =A:112, ħaḳ dın öngin [245b]/3 =E:93, ħaḳların dın [182b]/4 =N:108, ħamrdın [62b]/2 =B: 219, ħelâl kılğanların dın [268a]/1 =M:1, ħikmetdin [111b]/4 =A:81, ħikmetlig zıkr dın ya’ nī Kūr’ân’ dın [106a]/2 =A:58, hoşnüd lüğ dın [156a]/2 =N: 29, ħurmâ yığaçların dın [83b]/3 =B: 266, ıynmış tüwedın [258b]/3 =M:103, İblis dın [100b]/2 =A:36, İding dın [200a]/2 =M:68, İdingiz dın [264b]/1 =N:170, [47b]/5 =B:178, [124b]/2 =A:133, [143b]/4 =N:1, İdisindin [268b]/1 =M:2, [89a]/5 =B:282, ikisindin [144a]/2 =N:1, İslâmdın [113a]/2 =A:85, iş dın [119a]/1 =A:110, [120a]/4 =A:114, [130a]/5 =A:154, [130b]/2 =A:154, işitmişindin [48b]/1 =B:181, iwmeklerindin [123a]/3 =A:125, kaḳğudın [130a]/2 =A:154, kamuğ dın [83b]/4 =B:266, karang kuluğların dın [79a]/1 =B:257, karang wuluğların dın [254b]/1 =M:16,

B:150, [164b]/3 = N:57, [224a]/3 = E:100, [234b]/1 = E:136, [251b]/1 = M:9, [4a]/5 = B:25, [255a]/5 = M:93, [265b]/5 = N:173, *kıldındılar* [60a]/5 = B:214, [86a]/2 = B:273, [198a]/2 = M:64, *kıştılar* [46b]/2 = B:176, [59b]/3 = B:213, [60a]/1 = B:213, [77a]/4 = B:253, [261a]/1 = N:157, *kıldınadılar* [13a]/1 = B:57, [125a]/3 = A:135, [127b]/4 = A:146, [140a]/5 = A:188, *kirdiler* [197a]/4 = M:61, *koçdıtılar* [253a]/3 = M:13, *koptılar* [192b]/5 = N:142, *koşktılar* [146b]/4 = N:9, *koştılar* [139b]/4 = A:186, [203b]/5 = M:82, *köçtiler* [62a]/5 = B:218, *könüldiler* [35a]/2 = B:137, [96a]/4 = A:20, *kördiler* [43b]/4 = B:166, *körküglük kıldılar* [135b]/4 = A:172, *küç kıldılar* [43b]/1 = B:165, [121a]/1 = A:117, [125a]/1 = A:135, [167a]/4 = N:64, [264a]/1 = N:168, *küş ketürdiler* [25a]/1 = B:105, [91b]/2 = A:4, [93a]/2 = A:10, [93b]/3 = A:12, [105b]/3 = A:56, [120b]/2 = A:116, [123b]/2 = A:127, [128b]/2 = A:149, [128b]/4 = A:151, [131a]/5 = A:156, [164a]/4 = N:56, [174b]/5 = N:89, [181a]/1 = N:102, [191a]/2 = N:137, [201b]/4 = M:73, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [205a]/2 = M:86, [213a]/2 = M:36, [247b]/3 = M:3, [251b]/2 = M:10, [258b]/4 = M:103, [263b]/4 = N:167, [264a]/1 = N:168, *nisbet kıldılar* [8b]/4 = B:39, [93b]/1 = A:11, [200b]/4 = M:70, [205a]/2 = M:86, [251b]/2 = M:10, *arılandılar* [266a]/2 = N:173, *ongardılar* [41b]/5 = B:160, [113b]/5 = A:89, [193b]/3 = N:146, *oturdılar* [134b]/3 = A:168, *öldiler* [114a]/4 = A:91, [42a]/2 = B:161, *öldürdiler* [179a]/1 = N:97, [236a]/4 = E:140, *öldürmediler* [196b]/4 = N:157, [261a]/3 = N:157, *öldürüldiler* [135a]/1 = A:169, [142a]/3 = A:195, *öldürüştiler* [142a]/3 = A:195, *örttiler* [220b]/1 = M:52, [270b]/4 = B:89, [270b]/5 = B:89, *rüzi birildiler* [4b]/1 = B:25, *saķındılar* [59a]/4 = B:212, [94b]/4 = A:15, [135b]/4 = A:172, [142b]/4 = A:198, *saķařtıılar* [93b]/5 = A:13, [121b]/4 = A:119, *sattılar* [24b]/1 = B:102, *secede kıldılar* [7b]/1 = B:34, *sıdılar* [76a]/4 = B:251, *sızdılar* [200b]/5 = M:71, *süwdiler* [121a]/4 = A:118, *taķıldılar* [117b]/5 = A:105, *tandılar* [8b]/4 = B:39, [42a]/2 = B:161, [142b]/2 = A:196, [160a]/3 = N:42, [163a]/5 = N:51, [170b]/1 = N:76, [173b]/3 = N:84, [180a]/5 = N:101, [137a]/2 = A:178, *taratıldılar* [60a]/5 = B:214, *tegdiler* [145b]/1 = N:6, *tegrüldiler* [142a]/3 = A:195, *tevbe kıldılar* [41b]/5 = B:160, [113b]/5 = A:89, [212b]/3 = M:34, *tılediler* [125a]/2 = A:135, [195a]/5 = N:153, *tilendiler* [216b]/1 = M:44, *toķuş kıldılar* [126b]/3 = A:142, *tuttilar* [148a]/5 = N:12, [222a]/5 = M:58, [248b]/2 = M:4, *tutundılar* [195b]/3 = N:153, [222a]/1 = M:57, *uluğsındılar* [266a]/2 = N:173

unuttilar [253a]/3 = M:13, [253b]/2 = M:14, *uruştıılar* [62a]/5 = B:218, *uydılar* [23b]/1 = B:102, [43b]/4 = B:166, [44a]/1 = B:167, [105a]/5 = A:55, [108a]/3 = A:68, [136a]/4 = A:174, *uyuldılar* [43b]/4 = B:166, *yandurdılar* [198b]/2 = M:64, *yapuştılar* [193b]/3 = N:146, [266b]/2 = N:175, *yaydılar* [173a]/2 = N:83, *yazdılar* [15a]/2 = B:61, [119b]/4 = A:112, [160a]/3 = N:42, [203a]/2 = M:78, *yazmadılar* [17b]/5 = B:71, *yetmediler* [135a]/4 = A:170, *yığdılar* [263b]/5 = N:167, [268b]/3 = M:2, *yığıldılar* [136a]/1 = A:173, *yığıldılar* [261b]/5 = N:161, *yidiler* [255b]/1 = M:93, *yürdiler* [131a]/5 = A:156

-dım, -dım, -tim / -dım, -dım, -tım (görülen geçmiş zaman teklik I): *arturdım* [10b]/1 = B:47, [30b]/2 = B:122, *atadım* [100b]/1 = A:36, *aymadım* [7a]/4 = B:33, *birdim* [111b]/4 = A:81, *birmedim* [208b]/1 = M:20, *bittim* [81a]/2 = B:260, *bolmadım* [169a]/3 = N:72, *boyun südüm* [33a]/4 = B:131, *edgüllük kıldım* [9a]/2 = B:40, [10b]/1 = B:47, [30b]/1 = B:122, *hâliş kıldım* [96a]/2 = A:20, *indürdüm* [9a]/4 = B:41, *keldim* [103b]/3 = A:49, [104a]/5 = A:50, *kiçtim* [80a]/4 = B:259, *koçdım* [100a]/4 = A:36, [240b]/2 = E:79, *neğz kıldım* [100a]/2 = A:35, *âciz mü boldum* [211b]/2 = M:31, *tevbe kıldım* [151a]/2 = N:18, *tükel kıldım* [247b]/5 = M:3, *unadım* *ya'ni ihtiyar kıldım* [248a]/1 = M:3

+dın, dın (ayrılma hâli): *ağızlarındın* [121a]/5 = A:118, *altındın* [94b]/1 = A:14, *arķasın saķlağandın* [258b]/4 = M:103, *artukluğandın* [157a]/1 = N:32, *astındın* [125a]/5 = A:136, [149b]/2 = N:13, *astındın* [164b]/4 = N:57, [186b]/1 = N:122, [204b]/5 = M:85, [252b]/4 = M:12, [83b]/3 = B:266, [94b]/5 = A:15, [142a]/5 = A:195, [142b]/5 = A:198, *aşındın* [263a]/3 = N:164, [270b]/4 = B:89, [91b]/1 = A:4, *aşındın taķı oğlanlarındın* [242a]/2 = E:84, *aşındındın* [262a]/4 = N:162, *aşındındındın* [155b]/1 = N:26, *aşındındındın* [127a]/1 = A:144, [93a]/5 = A:11, *atalarındın* [242b]/4 = E:87, *atlarındın* [94b]/1 = A:14, *âyetlerindin* [245b]/4 = E:93, *aymaķlarındın* [197b]/4 = M:63, *âzâd kıldımış kıldındın* [258b]/3 = M:103, *balçıkındın* [103b]/4 = A:49, *bir kezдің* [66a]/4 = B:229, *birindin* [114a]/4 = A:91, *bitişlerindin* [114a]/1 = A:90, *bitmişingizdın* [116b]/2 = A:100, [118a]/4 = A:106, *bızdın* [90b]/3 = B:286, *buldıdın* [58b]/3 = B:210, *buyruğdın* [112a]/4 = A:82, [119a]/3 = A:110, [203b]/4 = M:81, [210a]/1 = M:25, [219b]/1 = M:49, [222b]/4 = M:59, [229b]/5 = E:121, [238b]/5 = E:145, [247b]/3 = M:3, [55a]/3 = B:197, *cüfindin* [188a]/4 = N:128, *çiçekkindin* [223b]/4 = E:99, *dındın* [200a]/4 = M:69, *diningizdın* [61b]/5 = B:217, *dinindin* [112a]/5 = A:83, *edgüllükđin ya'ni maldın* [85a]/4 = B: 272, *ehlindin* [158a]/3 = N:35, *ekindin* [234b]/2 = E:136, [94b]/1 = A:14, *en'âmđin* [234b]/2 = E:136, *erelerindin* [177a]/2 = N:92, *ereleringizdın* [89b]/4 = B:282, *erkekđin* [142a]/1 = A:195, *eyelerindin* [108a]/5 = A:69, [109b]/3 = A:75, [120a]/1 = A:113, [143a]/2 = A:199, *fecr-i kâizbđin* *tangđın* [51a]/2 = B:187, *haddin* [145b]/3 = N:6, [200a]/2 = M:68, [205a]/5 = M:87, [256a]/1 = M:94, [52b]/1 = B:190, *hâķđın* [130a]/4 = A:154, [138a]/5 = A:181, [196a]/5 = N:155, [202b]/3 = M:77, [245b]/3 = M:93, [96b]/2 = A:21, [119b]/4 = A:112, *hâķđın öğin* [245b]/3 = E:93, *hâķlarındın* [182b]/4 = N:108, *hâmrdın* [62b]/2 = B: 219, *helâl kıldınlarındın* [268a]/1 = M:1, *hikmetđin* [111b]/4 = A:81, *hikmetig zikrdın ya'ni Kur'an'dın* [106a]/2 = A:58, *hořnüdükđin* [156a]/2 = N: 29, *hurmâ yığaçlarındın* [83b]/3 = B: 266, *ıynmış tiwedın* [258b]/3 = M:103, *İblisđin* [100b]/2 = A:36, *İdingđin* [200a]/2 = M:68, *İdingizdın* [264b]/1 = N:170, [47b]/5 = B:178, [124b]/2 = A:133, [143b]/4 = N:1, *İdisindin* [268b]/1 = M:2, [89a]/5 = B:282, *ikisindin* [144a]/2 = N:1, *İslâmđin* [113a]/2 = A:85, *iřđin* [119a]/1 = A:110, [120a]/4 = A:114, [130a]/5 = A:154, [130b]/2 = A:154, *iştimışindin* [48b]/1 = B:181, *iwmeklerindin* [123a]/3 = A:125, *kadğudın* [130a]/2 = A:154, *karmuğđın* [83b]/4 = B:266, *karangķuluklardın* [79a]/1 = B:257, *karangwuluklardın* [254b]/1 = M:16,

karındaşlarındın [242b]/4 =E:87, katımdıñ [168a]/3=N:67, katımdıñ [101a]/3=A:38,
 [92b]/5=A:8, katımdın [159b]/5=N:40, [170a]/4=N:75, [170a]/5=N:75, keçidin
 [94b]/1 =A:14, keçilerdin [237a]/3 =E:143, [237a]/4 =E:142, kengşmekdin [69a]/3
 =B:233, kesb kılğanlardın [248a]/5 =M:4, kılınmışdın [154a]/3 =N:24, kılmazañızdın
 [71a]/4 =B:237, kılmuşındın [213b]/5=M:39, kımardıñ [62b]/2 =B: 219, kındın ya' nı
 haddin [155a]/2 =N:25, kınındın [56b]/4=B:201, kışmağdın [248a]/2=M:3, kimdin
 [97b]/4=A:26, kimersedin [238a]/5=E:144, kimerselerdin [207b]/1=M:18, kişiler-
 din [176b]/5=N:92, [216b]/2=M:44, [219b]/1=M:49, [56a]/5=B:200, [57a]/4=B:204,
 [57b]/5=B:207, [86a]/5=B:273, kitāb eyelerindin [261a]/4=N:159, kitābdın [111b]/4
 =A:81, [218a]/4=M:48, [254a]/3=M:15, [67b]/5 =B:231, [97a]/1=A:23, [110b]/4=A:78,
 kōrkūñdın [173a]/2=N:83, koydın [94b]/1 =A:14, koylardın [237a]/2 =E:143, kulakı ya-
 nılmışdın [258b]/3 =M:103, kullarñgdın [185b]/2=N:118, kullukındın [265b]/3=N:172,
 kurbān kılmağdın [54b]/1 =B:196, kümişdın [94b]/1=A:14, kündin [88b]/4=B:281,
 mālđın [85b]/5=B:272, mālłardın [51b]/4=B:188, [94a]/5=A:14, Mescid-i Harām' dın
 [61b]/2 =B:217, metā' larıñızdın [181a]/2 =N:102, mindin [138b]/4=A:183, mivesindin
 [237a]/1=E:141, mundın [118a]/1=A:105, [126b]/4=A:143, [129a]/4=A:152,
 [133b]/3=A:164, [135b]/3=A:172, [184b]/5=N:115, [195b]/3=N:153, [212b]/3=M:34,
 [162a]/4=N:47, [58a]/5=B:209, [59a]/1=B:211, [59b]/5=B:213, [77b]/2=B:254,
 [95b]/5=A:19, [106a]/5=A:61, [114b]/5=A:93, Mūsādın [195b]/1=N:153, [73b]/3 =B:246,
 mū'minlerdin [193a]/5=N:144, [98a]/5=A:28, nafağadın [85a]/2=B:270, namāzđın
 [260a]/2=M:106, nersedin [145a]/2=N:4, [146a]/2=N:7, [146a]/4=N:7, [147b]/2=N:11,
 [156b]/4=N:32, [156b]/5=N:32, [157a]/2=N:33, [159b]/2=N:39, [256b]/3=M:95,
 [269b]/2=B:85, [201b]/3=M:73, [204a]/5=M:83, [218b]/1=M:48, [233b]/3=E:132,
 [234b]/2=E:136, [240b]/1=E:78, [240b]/5=E:80, [241a]/3=E:81, [253b]/3=M:14, nezdin
 [85a]/2=B:270, nirdin [101a]/1=A:37, nişānlardın [106a]/2=A:58, ' Arafāt' dın [55b]/3
 =B:198, oğlanlardın [179b]/1=N:98, [158a]/2=N:127, oğlanlarındın [242b]/4 =E:87,
 oğullarımdın [74a]/2 =B: 246, oğullarındın [94a]/5=A:14, 'ilmdin [106b]/1=A:61,
 [238b]/1=E:144, ol ikisindin [69a]/3 =B:233, ol nersedin [56b]/4=B:202, [75a]/1=B:248,
 [98b]/2=A:28, [114b]/2=A:92, [114b]/3=A:92, [66a]/5=B:229, ongurkalarñızdın
 [153a]/5 =N: 23, orunlarındın [161b]/2=N:46, [214b]/5=M:41, otđın [124a]/4=A:131,
 [139a]/5=A:185, ölmedin [261a]/5=N:159, ölmışdın song [80a]/2=B:259, ölüğdin
 [98a]/2=A:27, [246b]/2 =E:95, öngdın [65a]/1=B:230, özindin [99a]/3=A:30, pāredin
 [154b]/3=N:25, pāreñiz pāredin [142a]/1=A:195, peygāmberlerdin [168b]/1 =N:69, riāst
 sözüğlerdin [168b]/2 =N:69, ribūdın [88a]/3=B:278, rüzedin [54a]/5 =B:196, sadāğdın
 [54a]/5 =B:196, [82a]/4=B:263, sarıylarımdın [74a]/2 =B: 246, sızlarñızdın [181a]/2
 =N:102, sığrdın [94b]/1 =A:14, sığırlardın [237a]/4 =E:142, [238a]/1 =E:144, sindin
 [139a]/2=A:184, [166b]/2=N:61, [195a]/4=N:153, [262a]/4=N:162, sizdın [129a]/4=A:152,
 [130a]/2=A:154, [154a]/5=N:25, [156b]/2=N:31, [160b]/4=N:43, [165b]/2=N:59,

[150a]/5=N:16, [176a]/2=N:91, [159b]/4=M:106, [49a]/1=B:183, [49a]/2=B:184, [54a]/4=B:196, [69b]/2=B:234, [72a]/3=B:240, [85b]/1=B:271, [131a]/1=A:155, siz-
 lerdin [250a]/2=M:6, [51a]/4=B:187, songlarındın [135a]/4=A:170, [146b]/3=N:9, şehidlerdin [168b]/2 =N:69, şerî'atdın [67b]/5 =B:231, Tengridin [111a]/4=A:79, [119b]/1=A:112, [120b]/3=A:116, [131b]/5=A:157, [132a]/2=A:159, [136a]/3=A:174, [146b]/4=N:9, [157a]/1=N:32, [182a]/3=N:104, [186a]/1=N:119, [186b]/5=N:123, [202a]/5=M:76, [212b]/5=M:35, [226a]/2=E:108, [238b]/5=E:145, [247a]/4=M:3, [254a]/4=M:15, [254b]/5=M:17, [257a]/3=M:96, [258a]/2=M:100, [266a]/4=N:173, [45b]/2=B:173, [52a]/4=B:189, [53b]/3=B:194, [55a]/1=B:196, [57b]/4=B:206, [64b]/5=B:224, [68a]/1=B:231, [88a]/2=B:278, [88a]/4=B:279, [93a]/4=A:10, [98b]/1=A:28, [104b]/1=A:50, [106b]/4=A:62, [107a]/4=A:64, [111a]/4=A:79, [89a]/5 =B:282, tarlıkdın [250b]/1=M:6, tırığdın [98a]/3=A:27, [246b]/2 =E:95, tişidın [142a]/1 =A:195, tişilerdın [64a]/3=B:222, [94a]/5=A:14, [143b]/2=A:200, tişileringizdın ya' nı karabaşlarıngızdın [154b]/1 =N:25, tiwedın [94b]/1 =A:14, tiwelerdın [237a]/4 =E:142, [238a]/1 =E:144, ulağandın [258b]/3 =M:103, uluğlarındın [156b]/1 =N:31, unaşmakdın [69a]/3 =B:233, uruşmakdın [61a]/5=B:217, uyasındın [47b]/4=B:178, üstünlerindın [199a]/4=M:66, üzümledın [223b]/5 =E:99, vaşıyyet kılğandın [48b]/3 =B:182, vaşıyyetdın [148a]/5=N:12, [148b]/3=N:12, [149a]/3=N:12, yahşılardın [168b]/2 =N:69, [84a]/3 =B: 267, yalawaçdın [263b]/1=N:165, yalawaçlarındın [137b]/2=A:179, yanındın [171a]/2=N:77, [173b]/3=N:84, [197a]/2=M:60, [222b]/5=M:60, [236b]/1=E:140, [241a]/2=E:80, [74b]/3=B:247, [121a]/4=A:118, Ya' kûb oğullarındın [73b]/2 =B:246, yaruqlukdın [79a]/2 =B:257, yerdin [212b]/1=M:33, [52b]/3=B:191, [56a]/1=B:199, yığaçındın [223b]/4 =E:99, yimeklerindın [197b]/5=M:63, yiplükdın [51a]/2=B:187, yoldın [49b]/3=B:185, yolındın [116a]/3=A:99, [261b]/4=N:160, [263b]/5=N:167, zikrindın taķı namâzdın [255a]/1 =M:91

-ding, -ding, -ting / -dung, -düng (görülen geçmiş zaman teklik II): ayding [24b]/4 =B:104, [34b]/1 =B:136, [107a]/5 =A:64, [145a]/5 =N:5, belgülüg kılding [232b]/2 =E:128, bilmeding mü [25b]/1 =B:106, [161a]/3 =N:44, [214a]/2 =M:40, bitiding [171a]/3 =N:77, erding [36b]/5 =B:143, ermeding [102b]/1 =A:44, [102b]/3 =A:44, ħ'âr kılding [141a]/4 =A:192, ħüküm kılding [167b]/3 =N:65, kelding [17b]/4 =B:71, [122a]/5 =A:121, kiçting [80a]/4 =B:259, [80a]/5 =B:259, köndürdüng [92b]/4 =A:8, kördüng [166b]/1 =N:61, körmeding mü [73b]/2 =B:246, [79a]/4 =B:258, [96b]/5 =A:23, [163a]/3 =N:51, [165b]/5 =N:60, okudung [225b]/1 =E:105, va' de kılding [141b]/3 =A:194, yaratmadıng [141a]/2 =A:191, yumşadıng [132a]/2 =A:159, yük-
 leding [90b]/2 =B:286

-dingiz, -dingiz, -tingiz, -tingiz (görülen geçmiş zaman çokluk III): aldingiz [112a]/2 =A:81, aydingiz [12a]/5 =B:55, [14a]/3 =B:61, [138b]/5 =A:183, [133b]/5 =A:165,

[246a]/3 =E:94, [250b]/4 =M:7, bağladınız [205b]/4 =M:89, bildiniz [16a]/2 =B:65, bilmediniz [244a]/5 =E:91, birdiniz [69a]/5 =B:233, [152a]/1 =N:20, bitmediniz [81a]/2 =B:260, boğazladınız [247b]/1 =M:3, boldunuz [117a]/4 =A:103, buldunuz [176a]/5 =N:91, cedel kıldınız [183a]/3 =N:109, duhül kıldınız [153a]/2 =N:23, emgendingiz [121a]/4 =A:118, ewrıldüngüz [127a]/2 =A:144, hilâf kıldınız [18a]/1 =B:72, ikrâr kıldınız [112a]/1 =A:81, kağğandınız [34a]/2 =B:134, [36a]/3 =B:141, karâr kıldınız [181b]/4 =N:103, keldiniz [245b]/5 =E:94, kısarladınız [229a]/4 =E:119, koğtunguz [148b]/2 =N:12, [148b]/3 =N:12, [246a]/1 =E:94, koptunguz [249b]/2 =M:6, kördüngüz [126b]/5 =A:143, kırtuldunuz [54b]/1 =B:196, küç kıldınız [12a]/1 =B:54, küfr ketirdüngüz [118a]/4 =A:106, menfa'at aldınız [153b]/5 =N:24, müsülmân boldunuz [96a]/4 =A:20, ortak koştunguz [241a]/3 =E:81, [241a]/4 =E:81, öğretildiniz [244a]/5 =E:91, öğretingiz [248a]/5 =M:4, öldürdüngüz [17b]/5 =B:72, [138b]/5 =A:183, ötedingiz [181b]/2 =N:103, sağındınız [126b]/1 =A:142, sağındınız [60a]/3 =B:214, şöbet kıldınız [107b]/3 =A:66, tağdır kıldınız [71a]/4 =B:237, tartıştınız [129a]/3 =A:152, tiledingiz [14b]/4 =B:61, [232a]/5 =E:128, tuttunguz [11b]/1 =B:51, uluğısındınız [270a]/4 =B:87, urdunuz [18a]/2 =B:73, ündedingiz [222a]/4 =M:58, yalğanka nisbet kıldınız [270a]/5 =B:87, yazdınız [129a]/4 =A:152, yüresiz boldunuz [129a]/3 =A:152, yüz ewürdüngüz [15b]/4 =B:64

-duğ / tuğ (sıfat fiil): aydukları birle [196b]/2 =N:156, satkıştuğı küni [131a]/2 =A:155, sıfat kılduklarınng cezâsını [236a]/3 =E:139

-duğ, -dük, tuğ, -tük, -dumiz (görülen geçmiş zaman çokluk I) : alduğ [15b]/2 =B:63, [196a]/2 =N:154, [200b]/2 =N:70, [253b]/2 =M:14, anuğ kılduğ [151a]/3 =N:18, [159a]/3 =N:37, [194a]/5 =N:151, [262a]/1 =N:161, arturduğ [76b]/5 =B:253, arturdu miz [242b]/3 =E:86, ayduğ [7b]/1 =B:34, [13b]/4 =B:60, [16a]/3 =B:65, [196a]/1 =N:154, [263a]/2 =N:164, ayırduğ [11a]/3 =B:50, ayırtıladıuğ [223a]/3 =E:97, [223a]/5 =E:98, [223b]/2 =E:99, [232a]/1 =E:126, aymaduğ [263a]/3 =N:164, ayırduğ [242b]/5 =E:87, batırduğ [11a]/4 =B:50, beyân kılduğ [121a]/1 =A:118, [29b]/1 =B:118, [41b]/3 =B:159, bezedük [226a]/3 =E:108, birdük [11b]/4 =B:53, [15b]/3 =B:63, [30a]/3 =B:121, [38a]/5 =B:146, [58b]/5 =B:211, [77a]/1 =B:253, [164a]/1 =N:54, [195b]/4 =N:153, [217b]/2 =M:46, [228a]/2 =E:114, [233a]/4 =E:130, [241b]/3 =E:83, [241b]/5 =E:84, [243a]/4 =E:89, [246a]/1 =E:94, [263a]/1 =N:163, [269b]/5 =B:87, [270a]/1 =B:87, birge kılduğ [218b]/1 =M:48, bitidük [211b]/4 =M:32, [216b]/5 =M:45, bittük [34b]/1 =B:136, [92b]/2 =A:7, [95a]/3 =A:16, [140b]/4 =A:52, [104b]/5 =A:53, [222b]/2 =M:59, bolmaduğ [169a]/4 =N:73, bulduğ [259a]/2 =M:104, [44b]/4 =B:170, cem' kılduğ [97b]/1 =A:25, çıkarıldıuğ [74a]/1 =B:246, ħarâm kılduğ [261b]/2 =N:160, ıduğ [29b]/2 =B:119, ımaduğ [167a]/3 =N:64, [172a]/5 =N:80, ıduğ [39b]/4 =B:151, [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12, indürdük [12b]/4 =B:57, [13b]/1 =B:59, [41b]/2 =B:159, [105a]/1

=A:53, [182a]/4 =N:105, [216a]/3 =M:44, [218a]/2 =M:48, [244b]/2 =E:92, [266a]/5 =N:174, **iştittük** [90a]/3 =B:285, [141a]/5 =A:193, [161b]/3 =N:46, [161b]/5 =N:46, [250b]/4 =M:7, **keçürdük** [195b]/4 =N:153, **kemiştük** [198a]/5 =M:64, **kılduk** [16a]/4 =B:66, [31a]/3 =B:125, [36b]/3 =B:143, [167b]/1 =N:91, [230a]/3 =E:122, [253a]/1 =M:13, **kılmaduk** [36b]/5 =B:143, [225b]/5 =E:107, **kopğarduk** [12b]/2 =B:56, **kölüge kılduk** [12b]/3 =B:57, **köndürdük** [242a]/2 =E:84, [242b]/5 =E:87, **köndürmedük** [50a]/2 =B:185, **kötürdük** [15b]/2 =B:63, **kötürdük** [195b]/4 =N:154, **kurtarduk** [10b]/5 =B:49, **kutğarduk** [11a]/4 =B:50, **kuvvetlendürdük** [77a]/2 =B:253, [270a]/2 =B:87, **la'net kılduk** [162b]/1 =N:47, **'afv kılduk** [11b]/2 =B:52, **'ahd kılduk** ya'ni **buyurduk** [31a]/5 =B:125, **öldürdük** [196b]/3 =N:157, **rüzi birildük** [4b]/3 =B:25, **rüzi kılduk** [45a]/5 =B:172, [77b]/2 =B:254, **sürdük** [253a]/1 =M:13, **teğsürdük** [164a]/5 =N:56, **tilemedük** [166b]/4 =N:62, **tirgüzdük** [230a]/3 =E:122, **uyduk** [105a]/1 =A:53, **uydurduk** [217a]/5 =M:46, [270a]/1 =B:87, **üçürdük** [33a]/2 =B:130, **vahy kılduk** [262b]/2 =N:163, [262b]/3 =N:163, **va'de kılıştuk** [11a]/5 =B:51, **vaşiyet kılduk** [189a]/4 =N:131, **vekıl kılduk** [243b]/1 =E:89, **yarattuk** [245b]/5 =E:94, **yepüştürdük** [253b]/3 =M:14, **yığmaduk** [192b]/1 =N:141, **yingmedük** [192a]/5 =N:141, **zulm kılmaduk** [260b]/3 =M:107

-dü (sıfat fiil): **üdründü** [36b]/3 =B:143

+egü (isimden isim): **ikegü** [8a]/1=B:36, [8a]/2=B:36, [24a]/2=B:102, [188a]/5=N:128, [209a]/4=M:23, [260b]/2=M:107, **biregü** [160b]/4=N:43, **köpegü** [26a]/2=B:109,

-ğ / -g (fiilden isim): **ağrığ** [54a]/5=B:196, **arığ** [205a]/4=M:87, [205b]/1=M:88, [4b]/4=B:25, [6b]/2=B:30, [7a]/1=B:32, [28b]/4=B:116, [32b]/5=B:129, [39b]/5=B:151, [44a]/5=B:168, [46a]/3=B:174, [64a]/4=B:222, [68b]/1=B:232, [95a]/1=A:15, [101a]/4=A:38, [102a]/3=A:42, [105a]/4=A:55, [110b]/2=A:77, [137b]/1=A:179, [141a]/2=A:199, [161a]/1=N:43, [163a]/1=N:49, [205a]/4=M:87, [205b]/1=M:88, [206b]/2=M:90, [208b]/2=M:21, [215a]/4=M:41, [224a]/5=E:100, [238b]/4=E:145, [248a]/4=M:4, [248b]/4=M:5, [250a]/3=M:6, [258a]/1=M:100, [261b]/3=N:160, [265a]/4=N:171, **asığ** [24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, [62b]/3=B:219, [84a]/5=B:267, [144a]/5=N:2, [148a]/2=N:11, [202b]/1=M:76, [222b]/4=M:60, [261b]/4=N:161, **azığlığ** [247b]/1=M:3, **bağ** [198a]/2=M:64, [205b]/4=M:89, **bilig** [7a]/1=B:32, [30a]/1=B:120, [38a]/4=B:145, [95b]/2=A:18, [107b]/4=A:66, [107b]/5=A:66, [224a]/5=E:100, [226a]/2=E:108, [229a]/5=E:119, [236a]/5=E:140, [241a]/2=E:80, [261a]/2=N:157, [262a]/2=N:162, **elig** [53b]/4=B:195, [71b]/1=B:237, [75b]/2=B:249, [109b]/1=A:73, [138b]/1=A:182, [144b]/5=N:3, [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33, [158b]/4=N:36, [161a]/2=N:43, [166b]/3=N:62, [170b]/4=N:77, [176a]/4=N:91, [198a]/1=M:64, [198a]/2=M:64, [198a]/3=M:64, [210b]/3=M:28, [210b]/4=M:28, [212a]/4=M:33, [213b]/4=M:38, [245b]/1=E:93, [249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6,

[251b]/5=M:11, [252a]/1=M:11, [255b]/5=M:94, [135a]/1=A:169, **irig** [152a]/5=N:21, **kapuğ** [13a]/4=B:58, [52a]/3=B:189, [196a]/1=N:154, **kañğ** [15b]/3=B:63, [18a]/4=B:74, [18a]/5=B:74, [43a]/5=B:165, [43b]/3=B:165, [52b]/3=B:191, [55a]/1=B:196, [56a]/4=B:200, [57b]/1=B:204, [59a]/1=B:211, [59a]/2=B:212, [86a]/5=B:273, [91b]/3=A:4, [93b]/2=A:11, [105b]/3=A:56, [132a]/2=A:159, [168a]/3=N:66, [173b]/3=N:84, [173b]/4=N:84, [203b]/4=M:82, [231a]/4=E:124, [236a]/1=E:139, [244a]/5=E:93, [247a]/2=M:2, [253a]/2=M:13, [257b]/3=M:98, [269b]/1=B:85, [11a]/1=B:49, **kırıg** [117a]/5=A:103, **korıuğ** [8b]/3=B:38, [15b]/1=B:62, [86b]/3=B:274, [88a]/1=B:277, [128b]/4=A:151, **ota çalıg** [199a]/5=M:66, **ölüg** [5b]/5=B:28, [18a]/3=B:73, [40b]/1=B:154, [45b]/1=B:173, [81a]/1=B:260, [98a]/2=A:27, [98a]/3=A:27, [135a]/1=A:169, [227a]/1=E:111, [230a]/3=E:122, [236a]/2=E:139, [238b]/3=E:145, [246b]/1=E:95, [247a]/3=M:2, **sarıg** [17a]/3=B:69, **satıg** [77b]/3=B:254, [87a]/2=B:275, **sewüg** [43a]/5=B:165, **sınağ** [11a]/3=B:49, **süwüg** [94a]/4=A:14, **tarnuğ** [29b]/3=B:119, [93b]/3=A:12, [133a]/2=A:162, [164a]/3=N:55, [177b]/2=N:93, [179a]/5=N:97, [192a]/2=N:140, [205a]/3=M:86, [251b]/3=M:10, [246a]/3=N:169, **tayıg** [82b]/4=B:264, **ürig** [11a]/2=B:49, [40b]/2=B:154, [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212, [77b]/5=B:255, [91a]/2=A:2, [94b]/2=A:14, [98a]/2=A:27, [98a]/3=A:27, [120b]/5=A:117, [135a]/1=A:169, [139b]/1=A:185, [151b]/2=N:19, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [233a]/5=E:130, [246b]/1=E:95, [246b]/2=E:95, [269a]/5=B:85, [269b]/3=B:86, **uruğ** [57b]/3=B:205, **yıñıg** [31a]/1=B:124, [51a]/5=B:187, [66b]/1=B:229, [66b]/2=B:229,

-ğa / -ge; -ka / -ke (filden isim): kölige [165a]/1=N:57, kölüge [12b]/3=B:57, kısğa kıl- [180a]/4=N:101,

-ğa, -ge / -ka, -ke, +nga, +nge, +nğa, +nka (Yönelme hâli): Âdemğa [6b]/4=B:31, adımlarınğa [44a]/5=B:168, alğınçağa [150a]/4=N:15, anağa [60b]/4=B:215, anasınğa [147b]/1=N:11, [147b]/4=N:11, antılarınğızğa [65a]/1=B:224, ârzülarğa [155b]/3=N:27, ata anağa [158b]/1=N:36, atağa [60b]/4=B:215, atasınğa [147b]/1=N:11, [239b]/1=E:74, âyetleringe [108b]/3=A:70, [119b]/3=A:112, [229a]/1=A:118, Âzerğa [239b]/1=E:74, başlarınğızğa [249b]/4=M:6, baplığa [261b]/5=N:161, biringe [147b]/1=N:11, [151a]/1=N:18, biringizge [259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, birisinge [152a]/1=N:20, bitenge [176b]/2=N:92, bitmekge [141a]/5=A:193, bizge [13a]/1=B:57, [14a]/5=B:61, boyınmğa [257a]/5=M:97, [268a]/4=M:2, bütlerga [163a]/4=N:51, cüfleringe [72a]/4=B:240, çerigleringe [76a]/2=B:250, Dävüdğa [263a]/1=N:163, dervişlerge [47a]/2=B:177, [60b]/4=B:215, [86a]/1=B:273, [158b]/2=N:36, edgülikge [268b]/5=M:2, [38b]/4=B:148, ekininge [121a]/1=A:117, eligleringizge [250a]/4=M:6, emgekke [63a]/4=B:220, erenlerge [29b]/1=B:118, [43a]/3=B:164, [66a]/2=B:228, [126a]/2=A:140, [146a]/2=N:7, [219b]/3=M:50, [223b]/1=E:98, [224a]/3=E:99, [225b]/2=E:105, [232a]/1=E:126, erkekge [267a]/5=N:176, erkeklerimizge [236a]/1=E:139, eşkekinge [80b]/2=B:259,

ewlerge [52a]/1=B:189, [52a]/3=B:189, eyeleringe [31b]/4=B:126, [47a]/1=B:177, [158b]/1=N:36, [165b]/2=N:59, feristeleringe [90a]/1=A:285, haq dinge [108a]/2=A:67, Härtinga [263a]/1=N:163, bevalaringe [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145, hyänet kılğanlarğa [182b]/1=N:105, hilege [179b]/2=N:98, hoşnüdükünge [136a]/4=A:174, hükmge [166a]/2=N:60, İbrâhîm dîninge [115a]/4=A:95, İbrâhîm kabilesinga [164a]/1=N:54, İbrâhîmğa [241b]/3=E:83, içinge [103b]/4=A:49, İdige [111a]/5=A:79, [127b]/4=A:146, [197b]/4=M:63, [216a]/5=M:44, İdînge [33b]/4=B:133, ikisinge [267a]/3=N:176, kâfirlerğa [195a]/1=N:151, [192a]/5=N:141, [159a]/3=N:37, [24b]/5=B:104, [262a]/1=N:161, kâfirlikğa [134a]/5=A:167, Kâ' beğa [41a]/4=B:158, [268a]/4=M:2, qarınlarınğa [46a]/1=B:174, kaytarmakınğa [66a]/1=B:228, kelimege [107a]/2=A:64, kılğanlarğa [124b]/5=A:134, kınamakğa [149a]/5=N:12, [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235, [82a]/5=B:263, [131a]/4=A:155, [258b]/1=M:101, kıyâmet küninge [46b]/5=B:177, [105b]/1=A:55, [253b]/4=M:14, [262b]/1=N:162, kıyâmetğa [198b]/1=M:64, kimersege [23b]/5=B:102, [31b]/5=B:126, [40b]/1=B:154, [68b]/3=B:233, [171a]/5=N:77, [177b]/5=N:94, [208b]/1=M:20, kimerselerge [151a]/2=N:18, kimge [97b]/4=A:26, [59a]/5=B:212, [74b]/4=B:247, [81b]/4=B:261, [98a]/3=A:27, [100a]/2=A:37, [109b]/1=A:73, [124a]/1=A:129, [162b]/3=N:48, [185a]/4=N:116, [207b]/1=M:18, [207b]/2=A:18, kinglikge [154a]/5=N:25, kişilerge [9b]/5=B:44, [23b]/3=B:102, [31a]/2=B:124, [37a]/4=B:143, [39b]/1=B:150, [49b]/2=B:185, [151b]/5=B:189, [62b]/3=B:219, [64a]/1=B:221, [102a]/1=A:41, [140a]/2=A:187, [159a]/1=N:37, [172a]/3=N:79, [175a]/5=N:90, [193a]/1=N:142, [263a]/5=N:165, kişileringizge [206a]/1=M:89, kitâbğa [121b]/3=A:119, [190b]/4=N:136, kitâbge [190b]/3=N:136, kongsığa [158b]/2=N:36, [158b]/3=N:36, kökge [231b]/3=E:125, köklerge [78a]/5=B:255, köprekinge [228b]/1=E:116, kolğuçlarğa [47a]/2=B:177, küç kılğanlarğa [85a]/3=B:270, [141a]/4=A:192, [201b]/1=N:72, kündüzge [98a]/1=A:27, künge [97b]/1=A:25, [15a]/4=B:62, [93a]/1=A:9, küningüzge [233a]/3=E:130, mağribğa [46b]/4=B:177, maşrıqğa [46b]/3=B:177, mengizeşingene [35a]/1=B:137, mîrâs h'âreleringe [177a]/3=N:92, misâfirge [47a]/2=B:177, Mûsâğa [195b]/4=N:153, [263a]/4=N:164, mü'minlerğa [193b]/5=N:146, mükâteblerğa [47a]/3=B:177, namâzğa [160a]/5=N:43, [249b]/2=M:6, nege [33b]/3=B:133, nersege [16a]/4=B:66, [16a]/5=B:66, [23a]/3=B:101, nîrge [28b]/2=B:115, 'ahdînge [110a]/3=A:76, 'ahdleringe [47a]/4=B:177, ornınğa [151b]/5=N:20, öfkege [119b]/2=A:112, öğürge [116b]/1=A:100, öksüzlerge [144a]/4=N:2, [158b]/2=N:36, önginge [238b]/5=E:145, [247a]/4=M:3, öwkege [133a]/2=A:162, özinge [225a]/4=E:104, özleringe [13a]/1=B:57, [167a]/4=N:64, [121a]/2=A:117, özleringizğa [50b]/4=B:187, özleringizge [12a]/1=B:54, özüngüzge [85b]/4=B:272, päreğa [8a]/3=B:36, [152a]/4=N:21, [194b]/3=N:150, [227b]/1=E:112, [232b]/5=E:129, päresinge [269a]/3=B:85, peygamberğa [73b]/3=B:246, [132b]/4=A:161, [227a]/4=E:112, peygamberlerğa [46b]/5=B:177, [262b]/3=N:163, rahmetge [266b]/3=N:175, sanğa [65a]/3=B:225, [205b]/3=M:89, sizge [8a]/3=B:36,

[8b]/2=B:38, [10b]/5=B:49, [11a]/2=B:49, [12a]/3=B:54, [12b]/5=B:57, [13a]/4=B:58, [14b]/3=B:61, Süleymānga [263a]/1=N:163, şeytānga [78b]/3=A:256, tarmuğ yolına [264a]/3=N:169, tangğa [57a]/4=B:204, [63b]/2=B:221, [63b]/4=B:221, [258a]/1=M:100, Tengriğa [16b]/3=B:67, [28b]/1=B:115, [31b]/5=B:126, [41a]/1=B:156, [45a]/5=B:172, [46b]/4=B:177, [61b]/3=B:217, [65b]/5=B:228, [68a]/5=B:232, [71b]/5=B:238, [78b]/3=B:256, [82b]/3=B:264, [90a]/1=B:285, [96a]/2=A:20, [99b]/2=A:32, [107a]/3=A:64, [112b]/2=A:84, [115b]/3=A:97, [118b]/3=A:109, [120a]/3=A:114, [123b]/5=A:129, [124a]/5=A:132, [127a]/3=A:144, [128b]/5=A:151, [130a]/4=A:154, [135b]/2=A:172, [136b]/4=A:176, [137a]/1=A:177, [137b]/2=A:179, [138a]/1=A:180, [140b]/1=A:189, [143a]/2=A:199, [158a]/5=N:36, [159a]/5=N:38, [159b]/2=N:39, [162b]/4=N:48, [165b]/4=N:59, [168a]/5=N:69, [187b]/1=N:126, [189a]/3=N:131, [189b]/2=N:132, [191b]/2=N:139, [193b]/3=N:146, [194b]/1=N:150, [195a]/2=N:152, [200a]/5=M:69, [203b]/2=M:81, [207a]/2=M:17, [207b]/2=M:18, [222b]/2=M:59, [224a]/3=E:100, [234b]/1=E:136, [262a]/5=N:162, [264b]/2=N:170, [265a]/2=N:171, [265b]/2=N:172, [266b]/2=N:175, tanuqluğa [260b]/2=M:107, te-
ginçege [70b]/1=B:235, tenge [127a]/4=A:145, tezgingenlerge [31b]/2=B:125, tlelke [190a]/5=N:135, tiseklerge [249b]/4=M:6, tişilerge [101b]/2=A:39, [145a]/1=N:26, [146a]/3=N:7, [156b]/5=N:32, topırağa [161a]/1=N:43, topuğa [249b]/5=M:6, tutmağa [97b]/3=A:26, tügüninge [70b]/1=B:235, tünge [51a]/3=B:187, uçmağa [60a]/4=B:214, uqmağa [171b]/5=N:78, uymağa sezā kişi [31a]/2=B:124, üküşge [198a]/4=M:64, [200a]/2=M:68, [235a]/1=E:137, vaktğa [8a]/4=B:36, [89a]/2=B:282, [171a]/4=N:77, vaqtımızğa [232b]/2=E:128, vaqtılarınğa [67a]/5=B:231, [68a]/2=B:232, [69b]/4=B:234, yaşırağa [264b]/1=N:170, yakınraqlarğa [60b]/4=B:215, yalawağa [135b]/3=A:172, [255a]/3=M:92, yalawaçıngızğa [25b]/5=B:108, yalawaçlarınmğa [252b]/1=M:12, Ya'kubğa [33b]/2=B:133, yaratılmışğa [111a]/2=A:79, yarlıkamağa [63b]/5=B:221, yawukraqlarğa [48a]/5=B:180, yazuğa [260a]/5=M:107, yetimlerge [47a]/1=B:177, [60b]/4=B:215, yılğa [72a]/4=B:240, yokaľmağa [53b]/5=B:195, yol eringe [158b]/4=N:36, yolğa [168a]/4=N:68, [266b]/4=N:175, yollarına [155a]/5=N:26, yutıganlarğa [124b]/4=A:134, yükge [17b]/2=B:71, yüngül uşluğlarğa [145a]/3=N:5, yürümekge [86a]/3=B:273, yüzüinge [39a]/4=B:150,

-ğan / -gen (sıfat fiil): ağır kelgen [10a]/3=B:45, alğan [105a]/3=A:55, anlarğa qodğan nersening iki ültişi [147a]/5=N:11, arıq kılğan [105a]/4=A:55, arqasın saklağan [258b]/4=M:103, asılğan nerseni [257a]/5=M:97, ayğanlar [4a]/1=B:23, [6b]/5=B:31, [4a]/1=B:23, [27a]/3=B:111, [95a]/4=A:17, [115a]/1=A:93, [134b]/5=A:168, [139a]/1=A:183, [237b]/5=E:143, ayırt kemişgen [11b]/4=B:53, [48b]/3=B:185, [91b]/1=A:4, bağış kılğan [92b]/5=A:8, bilgen [32a]/5=B:127, [35a]/4=B:137, [48b]/2=B:181, [65a]/2=B:224, [65b]/2=B:227, [73a]/4=B:244, [78b]/5=B:256, [99b]/5=A:34, [100a]/3=A:35, [122b]/1=A:121, [194a]/4=N:148, [202b]/1=M:76,

[228b]/1 =E:115, [149a]/4 =N:12, [194a]/2 =N:147, [6a]/4 =B:29, [7a]/2 =B:32, [28b]/3 =B:115, [61a]/1 =B:215, [68a]/2 =B:231, [70a]/1 =B:234, [74a]/3 =B:246, [74b]/4 =B:247, [81b]/5 =B:261, [84b]/4 =B:268, [85b]/2 =B:271, [86b]/1 =B:273, [100a]/1 =A:34, [107a]/1 =A:63, [109b]/2 =A:73, [120b]/1 =A:115, [122a]/1 =A:119, [130a]/1 =A:153, [130b]/5 =A:154, [138a]/3 =A:180, [148a]/2 =N:11, [150b]/4 =N:17, [154a]/4 =N:24, [155b]/1 =N:26, [157a]/1 =N:32, [158a]/4 =N:35, [159b]/3 =N:39, [168b]/4 =N:70, [177a]/5 =N:92, [178a]/4 =N:94, [182a]/4 =N:104, [183b]/3 =N:111, [188a]/3 =N:127, [188b]/3 =N:128, [190b]/2 =N:135, [221b]/1 =M:54, [223a]/1 =E:96, [224b]/4 =E:101, [225a]/3 =E:103, [232b]/4 =E:128, [236a]/4 =E:139, [239a]/5 =E:73, [241b]/5 =E:83, [250b]/5 =M:7, [251a]/5 =M:8, [257b]/2 =M:97, [264b]/3 =N:170, [267b]/2 =N:176, [194a]/2 =N:147 [41b]/1 =B:158, **bilgenler** [239b]/4 =E:75, **bilgenrek** [35b]/5 =B:140, [100a]/5 =A:36, [134b]/2 =A:167, [154b]/2 =N:25, [161a]/5 =N:45, [197a]/5 =M:61, [228b]/4 =E:117, [228b]/5 =E:117, **haddin keçgenlerini** [229b]/1 =E:119, **bilmegen** [86a]/3 =B:273, **ilmegenlerdin** [16b]/3 =B:67, **birilgen nerse** [109a]/4 =A:73, **bitgen** [176b]/2 =N:92, [176b]/3 =N:92, [177a]/1 =N:92, [177b]/5 =N:94, [187a]/2 =N:124, **bitgen karabaş** [63b]/1 =B:221, **bitgen kıl** [63b]/3 =B:221, **bitgen tişiler** [154a]/5 =N:25, [154b]/2 =N:25, **bitgenler** [63b]/3 =B:221, [78a]/3 =B:248, [88a]/3 =B:278, [104a]/3 =A:49, [105a]/1 =A:53, [108a]/5 =A:68, [119a]/3, [216a]/2 =M:43, [126a]/1 =A:139, [129b]/2 =A:152, [132b]/3 =A:160, [133a]/5 =A:164, [135a]/2 =A:171, [173b]/2 =N:84, [178a]/4 =N:95, [181b]/5 =N:103, [185a]/1 =N:115, [205b]/2 =M:88, [222a]/4 =M:57, [229a]/1 =E:118, [249a]/1 =M:5, [252a]/2 =M:11, [262a]/3 =N:162, [262a]/5 =N:162, **bitigen** [89a]/3 =B:282, **bitigengiz** [9b]/2 =B:42, **boynunğa asılğan nerseler** [268a]/4 =M:2, **boyun birgenler** [107a]/5 =A:64, **boyun sügenler** [29a]/1 =B:116, [33b]/2 =B:132, [34a]/1 =B:133, [35a]/1 =B:136, [104b]/5 =A:52, [108a]/2 =A:67, [111b]/3 =A:80, [113a]/1 =A:84, [117a]/2 =A:102, **bozğan** [63a]/3 =B:220, **buyrukđın çıkğan** [210a]/1 =M:25, **çıkarğan** [18a]/1 =B:72, [246b]/2 =E:95, [230a]/5 =E:122, **döst tutunmağanlık hâlde** [154b]/5 =N:25, **du'â kılğanınnı** [50a]/4 =B:186, **eğgülük kılğanlar** [13a]/5 =B:58, [27a]/4 =B:112, [204b]/4 =M:84, [205a]/1 =M:85, **ewünnünnı yarganı** [246b]/1 =E:95, **ewürgen** [38b]/4 =B:148, **gälib bolğanınnı endäze kılmaķı** [246b]/5 =E:96, **gaybnung bilgeni** [239a]/4 =E:73, **h'âr kılğan** [137a]/4 =A:178, [149b]/5 =N:14, [159a]/3 =N:36, [181b]/1 =N:102, [195a]/1 =N:151, **haddin keçgenler** [52b]/1 =B:190, [205a]/5 =M:87, **hâķ birle rästlağan** [91a]/3 =A:3, **hâlis kılğan** [32b]/1 =B:128, [138b]/2 =N:107, **huyânet kılğanlarğa huşumet kılğan** [182b]/1 =N:105, **hikmet birle iş kılğan** [177b]/1 =N:92, [63a]/5 =B:220, [72b]/2 =B:240, [81a]/5 =B:260, [92a]/1 =A:6, [95b]/3 =A:18, [106b]/5 =A:62, [123b]/2 =A:126, [182a]/4 =N:104, [183b]/3 =N:111, **hoşnüd bolmağan** [29b]/4 =B:120, **hükın kılğan** [158a]/3 =N:35, **igitlegen** [81a]/1 =B:260, **indürgen** [9b]/2 =B:42, **işitgen** [101a]/4 =A:38, [32a]/5

=B:127, [35a]/4 =B:137, [48b]/2 =B:181, [65a]/2 =B:224, [65b]/2 =B:227, [73a]/4 =B:244, [78b]/5 =B:256, [99b]/5 =A:34, [100a]/3 =A:35, [122b]/1 =A:121, [194a]/4 =N:148, [202b]/1 =M:76, [228b]/1 =E:115, [190a]/1 =N:134, [165a]/5 =N:58, işitgenler [214b]/3 =M:41, [215a]/5 =M:42, işlegen [141b]/5 =A:195, kabûl kılğan, kâfir bolğan [87b]/3 =B:276, kılğan nerse [75a]/1 =B:248, Ka'be'ğa ıdılğan nerseni [268a]/4 =M:2, Ka'be'ka ıdılğan nerse [256b]/1 =M:95, kapsağan [122a]/4 =A:120, [183a]/2 =N:108, [187b]/2 =N:126, [189b]/2 =N:132, kat kılğan [159b]/4 =N:40, kaytğanlar [10a]/5 =B:46, kazğanğanz nerselerning yaşıları [84a]/3 =B:267, keçürgen [161a]/2 =N:43, [179b]/3 =N:99, keçürgen, yarlıkağan [161a]/2 =N:43, kelgen [234a]/3 =E:134, kırırğanı [141a]/5 =A:193, kılğan [31a]/1 =B:124, [234a]/4 =E:135, kınamaqğa iw-megen [149a]/5 =N:12, [82a]/5 =B:263, kıvanğan [158b]/5 =N:36, kirgenler [209a]/2 =M:22, kişilerin yığğanı [93a]/1 =A:9, konumların yokağanı [233b]/2 =E:131, kırkğanlar [10a]/3 =B:45, kırkğanlık hâlde [28a]/5 =B:114, kırkıtuğan [29b]/3 =B:119, [208a]/2 =M:19, könülgenler [17b]/1 =B:70, [41a]/3 =B:157, [228b]/5 =E:117, [236b]/2 =E:140, [241b]/3 =E:82, körğen [190a]/1 =N:134, [165a]/5 =N:58, [26b]/5 =B:110, [69b]/2 =B:233, [133a]/4 =A:163, [71b]/3 =B:237, [83b]/1 =B:265, [95a]/2 =A:15, [96a]/5 =A:20, [131b]/4 =A:156, [201a]/1 =M:71, körklüglük kılğan [187a]/4 =N:125, körklüglük kılğanlar [71a]/3 =B:236, kötürgen [105a]/4 =A:55, kırtulğan [115b]/3 =A:97, küç kılğan [170a]/3 =N:75, [220a]/2 =M:51, küç kılğanlar [8a]/1 =B:35, [113b]/1 =A:86, [138b]/2 =A:182, küç kılğanraq [35b]/5 =B:140, [238a]/4 =E:144, [245a]/1 =E:93, küfir ketürgen [9a]/5 =B:41, [126b]/1 =A:141, [128a]/4 =A:147, [199b]/4 =M:67, [200a]/3 =M:68, [216b]/4 =M:44, [233b]/1 =E:130, [243b]/2 =E:89, [258b]/2 =M:102, melâmet kılğan [221a]/4 =M:54, men kılğan men yerde halife [6a]/5 =B:30, mirâş alğan [69a]/2 =B:233, mirâş alğanlar [157a]/2 =N:33, müjde birgen [208a]/2 =M:19, [29b]/2 =B:119, [208a]/1 =M:19, müjde birgenler [263a]/4 =N:165, münğesgen [223b]/3 =E:99, nâhös kelgen nerse [64a]/3 =B:222, namâz kılğanlar birle [9b]/4 =B:43, 'afv kılğan [194a]/5 =N:149, 'amelin kılğan [192b]/4 =N:142, oğka kirgen [227a]/2 =E:111, oğlan sığğan yer [65b]/4 =B:228, oğrı kılğan er taqı oğrı kılğan tışi [213b]/3 =M:38, oğşamağan [224a]/1 =E:99, oğşasğan [4b]/3 =B:25, [236b]/5 =E:141, oğşasmağan [237a]/1 =E:141, 'ibâdetni yersiz kılğan [11b]/2 =B:51, ongargan [63a]/4 =B:220, ortak koşğan [63b]/1 =B:221, [63b]/4 =B:221, öküngenler [211b]/3 =M:31, [220b]/2 =M:52, tölengenler [262a]/2 =N:162, ölümnüñ teggeni [260a]/1 =M:106, örtgen [217a]/4 =M:45, örü turğan [101a]/5 =A:39, peyveste örelig kılğan [77b]/5 =B:255, [91a]/2 =A:2, pışmekingen [224a]/2 =E:99, rahmet kılğan [156a]/4 =N:29, [37a]/4 =B:143, [58a]/2 =B:207, [99a]/4 =A:30, [150b]/1 =N:16, rüst tutğan [217b]/3 =M:46, rüstâğan [101b]/1 =A:39, [104a]/3 =A:50, [111b]/5 =A:81, [161b]/4 =N:47, [202a]/2 =M:75, [217b]/1 =M:46, [9a]/4 =B:41, [23a]/3 =B:101, [270b]/3 =B:89, revân saqış kılğan [56b]/5 =B:202, rüzi kılğanımızning belâlları [12b]/5 =B:57, rüküf kılğanlar

[9b]/4 =B:43, şabr kılğan [46a]/5 =B:175, [146a]/2 =N:6, saķış kılğan [174a]/4 =N:86, saķlağan [183a]/5 =N:109, [218a]/4 =M:48, [225a]/1 =E:102, saņa kirmegen [205b]/3 =M:89, satğaşğanlar [10a]/4 =B:46, [75b]/5 =B:249, şevāb birgen [194a]/2 =N:147, sınağanız [75a]/4 =B:249, süwüngenler [135a]/2 =A:170, şükr kılğan [41b]/1 =B:158, taķdır kılğanızning yarusı [71a]/5 =B:237, Tengri buyruķındın çıķğanlar [5a]/5 =B:26, Tengri şükr kılğan, bilgen [41b]/1 =B:158, Tengridin arķuru qoyğan nerse [64b]/5 =B:224, tanğan [94a]/1 =A:13, tatğanı [139a]/3 =A:185, teggen [133b]/4 =A:165, [166b]/3 =N:62, [169a]/2 =N:72, [256b]/1 =M:95, tegme bir nersening yaratğanı [224b]/5 =E:102, tegşürgen [228a]/5 =E:115, tevbe qabul kılğan, raķmet kılğan [167b]/1 =N:64, tevbeni qabul kılğan, raķmet kılğan [42a]/1 =B:160, [42b]/1 =B:163, [8b]/1 =B:37, [12a]/4 =B:54, [32b]/3 b128, tezgingen [220a]/4 =M:52, tezgingenlerge [31b]/2 =B:125, toĝğan [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, tölengenler [92b]/1 =A:7, turuķğan (3) kın [213b]/2 =M:37, tutmağanlıĝ hālde [249a]/4 =M:5, tününg kılğanı [246b]/4 =E:96, tüşgen [80a]/1 =B:259, ta'āt kılğan hālde [71b]/5 =B:238, ulaĝandın [258b]/3 =M:103, uyğan [38a]/2 =B:145, [38a]/3 =B:145, ündegen [141a]/5 =A:193, üngen ot [223b]/2 =E:99, vācib bolğan [71a]/2 =B:236, vaşiiyyet kılĝandın [48b]/3 =B:182, yaratğanıñız tapa [12a]/2 =B:54, [12a]/3 =B:54, yāri birgen [266a]/4 =N:173, yāri birgenler [96b]/5 =A:22, [104a]/4 =A:52, [105b]/4 =A:56, [114b]/1 =A:91, [128b]/3 =A:150, [141a]/4 =A:192, yarlıķağan [179b]/3 =N:99, yarlıķağan, kınamaķğa iwmegen [65a]/4 =B:225, [70b]/3 =B:235, [131a]/3 =A:155, [258b]/1 =M:101, yarlıķağan [161a]/2 =N:43, yarlıķağan, raķmet kılğan [45b]/4 =B:173, [48b]/4 =B:182, [53a]/2 =B:192, [56a]/2 =B:199, [62b]/1 =B:218, [65b]/1 =B:226, [99b]/1 =A:31, [153b]/2 =N:23, [114a]/1 =A:89, [124a]/2 =A:129, [155a]/4 =N:25, [178b]/5 =N:96, [180a]/3 =N:100, [182b]/2 =N:106, [183b]/2 =N:110, [189a]/1 =N:129, [195a]/4 =N:152, [201b]/5 =M:74, [212b]/4 =M:34, [214a]/2 =M:39, [248a]/3 =M:3, [257b]/3 =M:98, yarlıķayı tilegenler [95a]/5 =A:17, yaruĝanı [246b]/4 =E:96, yaruķluķ sözlegen [217b]/3 =M:46, yayğan eligimni [210b]/4 =M:28, yigenler ħarāmı [215b]/1 =M:42, [238b]/3 =E:145, yingen [58b]/1 =B:209, [132b]/1 =A:160, [164b]/2 =N:56, [209a]/5 =M:23, [213b]/5 =M:38, [221b]/5 =M:56, [256b]/5 =M:95, [261a]/4 =N:158, [263b]/1 =N:165, yinggen [192b]/4 =N:142, yolnıng keçgenleri [160b]/2 =N:43, yük kötürgen taķı töşengen [237a]/4 =E:142, yükge öĝrenen ya'ni yerni sürgen [17b]/2 =B:71, yürigendin [43a]/1 =B:164, yürigenler [257a]/1 =M:96, yüz ewürgenler [97a]/3 =A:23, [201b]/1 =M:72, zekāt birmegenler [77b]/4 =B:254, ziyān kılğanlar ya'ni kōni yolnı koğup azĝunluķnı tutğanlar [5b]/4 =B:27, ziyān tegürgenler [24a]/3 =B:102, zulm kılğanlar [13b]/2 =B:59

-ĝar- / -ger- (fiilden fiil): koĝĝardı [80a]/3 =B:259, koĝĝarur miz [80b]/3 =B:259, kütĝardı [117b]/1 =A:103, kütĝardıķ, [11a]/4 =B:50

+ğar- (isimden fiil): suğarmas [17b]/3 =B:71

-ğay, -gey (gelecek zaman): azdurğay men [185b]/3=N:119, bolğay men [240a]/3=E:77, buyurğay men [185b]/4=N:119, [185b]/5=N:119, indürgey men [245a]/4=E:93, kitergey men [142a]/3=A:195, kiwürgey men [142a]/4=A:195, [252b]/3=M:12, öltürgey men [210b]/2=M:27, tuturğay men [185b]/2=N:118, umandurgey men [185b]/3=N:119, bulmağay sen [174b]/4=N:88, [163b]/2=N:52, [193a]/3=N:143, [193b]/2=N:145, erklenmegey sen [215a]/2=M:41, arturğay [198a]/4=M:64, [200a]/1=M:68, ayğay [36a]/5=B:142, [169a]/4=N:73, bayıtğay [189a]/2=N:130, bilgey [173a]/3=N:83, birgey [35a]/3=B:137, [112a]/1=A:81, [123a]/3=A:125, [127a]/3=A:144, [158a]/4=N:35, [168a]/3=N:67, [193b]/5=N:146, [235b]/4=E:138, [236a]/3=E:139, [253b]/5=M:14, bitilgey [186b]/4=N:123, bitgey [112a]/1=A:81, [261a]/5=N:159, bolğay [11b]/3=B:52, [11b]/4=B:53, [12b]/3=B:56, [15b]/4=B:63, [16a]/1=B:64, [18a]/3=B:73, [39b]/3=B:150, [48a]/3=B:179, [49a]/1=B:183, [50a]/3=B:185, [50b]/1=B:186, [51b]/1=B:187, [52a]/4=B:189, [61a]/2=B:216, [61a]/3=B:216, [62b]/5=B:219, [64a]/1=B:221, [72b]/4=B:242, [84a]/2=B:266, [109a]/2=A:72, [117b]/2=A:103, [122b]/4=A:123, [124a]/4=A:130, [124b]/1=A:132, [143b]/2=A:200, [151b]/3=N:19, [162a]/1=N:46, [168a]/2=N:66, [173b]/2=N:84, [173b]/5=N:85, [174a]/2=N:85, [179b]/2=N:99, [206a]/5=M:89, [206b]/3=M:90, [213a]/2=M:35, [220a]/5=M:52, [243a]/3=E:88, [250b]/2=M:6, [258a]/2=M:100, bozulğay [76b]/2=B:251, bulğay [26b]/4=B:110, [172b]/5=N:82, [179b]/4=N:100, [183b]/1=N:110, bulmağay [186b]/5=N:123, iletegey [189b]/3=N:133, iltegey [233b]/5=E:133, kağğurtğay [258a]/3=M:101, kelgey [77b]/3=B:254, [81a]/5=B:260, [132b]/4=A:161, [189b]/3=N:133, [221a]/1=M:54, kelmegey [122b]/5=A:124, kemişgey [63a]/4=B:220, ketürgey [38b]/5=B:148, kılğay [150a]/4=N:15, [175a]/2=N:89, [175b]/3=N:90, [218b]/3=M:48, kılınmağay [113a]/2=A:85, [114a]/2=A:90, [114a]/4=A:91, [213a]/5=M:36, kılmağay [93a]/3=A:10, [127a]/3=A:144, [192b]/2=N:141, kirmegey [27a]/1=B:111, kitergey [198b]/5=M:65, [252b]/2=M:12, kiwürgey [149b]/1=N:13, [149b]/4=N:14, [199a]/1=M:65, [266b]/2=N:175, kōđğay [233b]/5=E:133, kōndürgey [168a]/4=N:68, [266b]/3=N:175, kōydürgey [156a]/5=N:30, kurtulğay [117b]/4=A:104, öldürülmegey [130b]/2=A:154, ötegey [109b]/4=A:75, ötemegey [109b]/5=A:75, sıkığay [201b]/3=M:73, sınağay [255b]/4=M:94, teggey [171b]/1=N:78, [231a]/3=E:124, tegrülgey [85b]/5=B:272, uğrağay [184a]/1=N:113, uyğay [134a]/5=A:167, [173a]/5=N:83, yığğay [173b]/2=N:84, [174a]/5=N:87, yokamağay [97a]/4=A:24, arturğay miz [13a]/5=B:58, birgey miz [127b]/1=A:145, [127b]/2=A:145, [169b]/4=N:74, [184b]/4=N:114, [185a]/1=N:115, [195a]/3=N:152, [262b]/1=N:162, bitige y miz [138a]/4=A:181, bitmegey miz [12a]/5=B:55, [231a]/1=E:124, ewürgey miz [36b]/5=B:144, kemişgey miz [128b]/4=A:151, kikürgey miz [164b]/3=N:57, kirmegey miz [209a]/1=M:22, [209b]/2=M:24, kitergey miz [156b]/2=N:31, kiwürgey miz [156b]/2=N:31, [165a]/1=N:57, [186b]/1=N:122, kōydürgey miz [164a]/4=N:56,

[185a]/2=N:115, *sınağay* miz [40b]/2=B:155, *yarlıkağay* miz [13a]/4=B:58, *bilgey* siz [18a]/4=B:73, [72b]/4=B:236, [203b]/4=M:82, [204a]/1=M:82, [234a]/5=E:135, *bolğay* siz [7b]/5=B:35, *bulğay* siz [176a]/1=N:91, [203b]/4=M:82, *bulmağay* siz [114b]/2=A:92, *ewrülgey* siz [128b]/2=A:149, [208b]/4=M:21, *kesgey* siz [70b]/5=B:236, *ketürülmegey* siz [120b]/1=A:115, *kılğay* siz [50a]/3=B:185, [62b]/5=B:219, [70a]/3=B:235, [84a]/2=B:266, [122b]/5=A:123, [124b]/1=A:132, [140a]/1=A:187, [206a]/5=M:89, [250b]/2=M:6, *kılmağay* siz [4a]/2=B:24, *könülgey* siz [11b]/5=B:53, [34a]/4=B:135, [39b]/4=B:150, [117b]/2=A:103, *kırtulğay* siz [124a]/4=A:130, [143b]/2=A:200, [206b]/3=M:90, [213a]/2=M:35, [258a]/2=M:100, *örtmegey* siz [140a]/2=A:187, *sakınğay* siz [15b]/4=B:63, [48a]/3=B:179, [49a]/1=B:183, *süwgey* siz [61a]/3=B:216, *şükr kılğay* siz [11b]/3=B:52, [12b]/3=B:56, *tapğay* siz [52a]/4=B:189, *unamağay* siz [188b]/3=N:129, *yınlğay* siz [93b]/3=A:12, *yigrengey* siz [61a]/2=B:216, *yin-gilgey* siz [93b]/3=A:12, *angaylar* [64a]/2 = B:221, *aynatğaylar* [185b]/5 = N:119, *azdırğaylar* [228b]/2 = E:116, *bilgeyler* [167a]/5=N:64, *birilgeyler* [229b]/3=E:120, *bitgeyler* [63b]/1=B:221, [226b]/1=E:109, *bolğaylar* [50b]/1= B:186, *bolmağaylar* [227a]/2 = E:111, *bulğaylar* [172b]/5 = N:82, *çıkkaylar* [209a]/1 = M:22, *ewürgeyler* [119a]/4=A:111, *qaytarğaylar* [61b]/4 = B:217, [116b]/1 = A:100, [128b]/2 = A:149, *kemişgeyler* [185b]/4=N:119, *kılğaylar* [175a]/2 = N:89, *kılınğaylar* [137b]/5 = A:180, *kılmağaylar* [119a]/4 = A:111, [168a]/1 = N:66, [227b]/2 = E:112, [235a]/4 = E:137, *koşmağaylar* [225b]/4 = E:107, *köygeyler* [147a]/2=N:10, *öldürülmegeyler* [131b]/2=A:156, [134b]/4=A:168, *öldürüşgeyler* [52b]/5=B:191, *öldürüşmegeyler* [77a]/3=B:253, *ölmegeyler* [131b]/1=A:156, *sakınğaylar* [51b]/1=B:187, *söggeyler* [226a]/2=E:108, *takılğaylar* [132a]/3 = A:159, *tegürmegeyler* [136b]/3=A:176, [137a]/1=A:177, [215b]/3=M:42, *tokušğaylar* [175B]/3 = N:90, *tuatmağaylar* [203b]/3 = M:81, *uymağaylar* [38a]/1= B:145, *yigeyleyler* [199a]/4=M:66,

-geling, -aling, -eling, alım (emir çokluk I) : aling [55a]/4 =B:197, *beyān kılalıng* [225b]/2 =E:105, *bileling* [37a]/1 =B:143, *kılalım* [106b]/3 =A:61, *köligegeleling* [165a]/1 =N:57, *la'net kılışalım* [106b]/3 =A:61, *uruşaling* [73b]/4 =B:246, *ündegeleling* [106b]/1 =A:61

-gül -gil; -gül / -gül (emir çokluk II) : angül [31a]/3=B:125, aygıl [27a]/2=B:111, [29b]/5=B:120, [34a] /5=B:135, [35b]/1=B:139, [35b]/5=B:140, [36b]/1=B:142, [51b]/5=B:189, [60b]/3=B:215, [61a]/5=B:217, [62b]/2=B:219, [62b]/4=B:219, [63a]/2=B:220, [64a]/3=B:222, [81a]/2=B:260, [93b]/2=A:12, [94b]/3=A:15, [96a]/2=A:20, [96a]/3=A:20, [97b]/3=A:26, [98b]/3=A:29, [99a]/4=A:31, [99b]/1=A:32, [106b]/1=A:61, [107a]/1=A:64, [109a]/5=A:73, [112b]/2=A:84, [114b]/5=A:93, [115a]/3=A:95, [115b]/5=A:98, [116a]/2=A:99, [121b]/5=A:119, [130a]/5=A:154, [130b]/2=A:154, [133b]/5=A:165, [134b]/4=A:168, [138b]/4=A:183, [167a]/2=N:63, [171a]/4=N:77,

[171b]/4=N:78, [187b]/3=N:127, [199b]/4=M:68, [202a]/5=M:76, [202b]/2=M:77, [207a]/5=M:18, [222b]/1=M:59, [222b]/4=M:60, [226b]/2=E:109, [234a]/3=E:135, [237b]/3=E:143, [238a]/1=E:144, [238b]/2=E:145, [243b]/3=E:90, [244a]/1=E:91, [244b]/1=E:91, [248a]/4=M:4, [254b]/4=M:17, [257b]/5=E:100, [266b]/4=N:176, *bağsılağıl* [92b]/4=A:8, *bağğıl* [80a]/5=B:259, [80b]/2=B:259, [80b]/3=B:259, [163a]/2=N:50, [202a]/3=M:75, [202a]/4=M:75, *bağğıl* [209b]/3=M:24, *biğil* [81a]/5=B:260, [219a]/4=M:49, *birğil* [4a]/4=B:25, [7a]/2=B:33, [31b]/4=B:126, [40b]/4=B:155, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [64b]/4=B:223, [76a]/4=B:250, [90b]/5=B:286, [96b]/3=A:21, [101a]/3=A:38, [104b]/5=A:52, [128a]/3=A:147, [141b]/3=A:194, [191a]/4=N:138, *bitğil* [105a]/1=A:53, *bitiğil* [204b]/1=M:83, *bolğul* [29a]/2=B:117, [60b]/2=B:214, [103b]/1=A:47, [106a]/4=A:59, [239a]/3=E:73, *bolmağıl* [24a]/1=B:102, [38b]/3=B:147, [106a]/4=A:60, [182b]/1=N:105, [228a]/3=E:114, *çıkarğul* [170a]/3=N:75, *ewürgül* [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149, [39a]/4=B:150, *ıdğıl* [32b]/3=B:129, [73b]/3=B:246, *işitğil* [24b]/5=B:104, [161b]/3=N:46, [162a]/1=N:46, *kadğurmağıl* [200a]/3=M:68, [210a]/3=M:26, *keçirğül* [90b]/4=B:286, [132a]/3=A:159, [253a]/5=M:13, *kelğil* [79b]/3=B:250, *kemişğil* [209b]/5=M:25, *kengesğil* [132a]/4=A:159, *kılğul* [6a]/4=B:30, [7b]/3=B:35, [31b]/4=B:126, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128, [32b]/2=B:128, [81a]/3=B:260, [90b]/4=B:286, [100a]/2=A:35, [101b]/5=A:41, [102a]/1=A:41, [102a]/2=A:41, [102a]/4=A:43, [102a]/5=A:43, [132a]/5=A:159, [170a]/4=N:75, [172b]/3=N:81, [215b]/2=M:42, [215b]/4=M:42, [218a]/5=M:48, [219a]/1=M:49, [253a]/5=M:13, *kışmağıl* [182b]/1=N:107, *kılmağıl* [141b]/3=A:194, *kışturğul* [81a]/3=B:260, *kışturmağıl* [92b]/4=A:8, *kiterğil* [141b]/2=A:193, *koğğul* [227b]/2=E:112, [235a]/4=E:137, [244b]/1=E:91, *korkğul* [57b]/4=B:206, [219a]/2=M:49, *koyğul* [76a]/3=B:250, *kör-küzğil* [195b]/1=N:153, [32b]/2=B:128, [81a]/1=B:260, *köyğül* [24b]/5=B:104, *küdğül* [162a]/1=N:46, *küyğül* [161b]/4=N:46, *okuğul* [210a]/4=M:27, *ögütlegil* [167a]/1=N:63, *öldürğil* [141b]/2=A:193, *saķınmağıl* [140a]/4=A:188, [140a]/5=A:188, *saķlağıl* [56b]/3=B:201, [95a]/3=A:16, [141a]/2=A:191, *sizmegil* [134b]/5=A:169, *sorğul* [58b]/4=B:211, *süğül* [33a]/3=B:131, *teğürğül* [199b]/1=M:67, *tileğil* [14a]/4=B:61, [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/4=B:70, [132a]/3=A:159, [182b]/1=N:106, *töledürğül* [76a]/3=B:250, [128a]/3=A:147, *tutğul* [81a]/2=B:260, *tutmağıl* [90b]/1=B:286, *urğul* [13b]/4=B:60, *uruğul* [173b]/1=N:84, *uyğul* [225b]/2=E:106, [243b]/3=E:90, *uymağıl* [218a]/5=M:48, [219a]/2=M:49, *ündegil* [81a]/4=B:260, *yarlıağıl* [141b]/1=A:193, *yarlıağıl* [90b]/4=B:286, [95a]/3=A:16, [128a]/2=A:147, *yıgılırsuz* [57a]/4=B:203, [132a]/1=A:158, *yöndürğül* [173b]/2=N:84, *yüklemegil* [90b]/2=B:286, [90b]/3=B:286, *yüz ewürgül* [167a]/1=N:63, [172b]/3=N:81, [215b]/2=M:42, [225b]/3=E:106, *-ğınca /-ğince (zarf fail): alğınca* [150a]/4=N:15, *aytğınca* [60b]/1=B:214, *bay bolğınca* [98b]/2=B:280, *bolğınca* [51a]/1=B:187, [53a]/3=B:193, *keltirğince* [26b]/1=B:109, *nikih kılğınca* [67a]/1=B:230, *teğince* [54a]/3=B:196, [70b]/1=B:235

-ğlı / -gli / -(i)gli -(u)ğlı / -(ü)gli (sıfat fiil): kopuğlı [95b]/2 =A:18, köndürtügli kişi-ler [91b]/1 =A:4, müjde birigliler, kırkutuğlılar [59b]/2 =B:213, münügliler [71b]/5 =B:239, öğretigli [248a]/5 =M:4, şekk tutuğlı [228a]/4 =E:114

-ğu / -gü (sıfat fiil): hicret kılgu yer [179b]/5 =N:100, ıdğu kurbân [54a]/2 =B:196, [257a]/5 =M:97, ikâmet kılgu yer [129a]/1 =A:151, [232b]/3 =E:128, karar kılgu [246b]/4 =E:96, [8a]/4 =B:36, [223a]/5 =E:98, kaytgu yer [31a]/4 =B:125, [32a]/2 =B:126, [94b]/3 =A:14, [105b]/1 =A:55, koğgu yir [223a]/5 =E:98, kırtulgu yer [186a]/5 =N:121, menfa' at algu nirse [8a]/4 =B:36, namâz kılgu yer [31a]/5 =B:125, 'ibâdet kılgu yerlerimiz [32b]/2 =B:128, sakıngu nirse [98b]/2 =A:28, sıgıngu yer [129a]/1 =A:151, [133a]/2 =A:162, [142b]/3 =A:197, [179a]/5 =N:97, [186a]/4 =N:121, [201a]/5 =M:72, tapungu [77b]/4 =B:255, [201b]/2 =M:73, [224b]/5 =E:102, [225b]/3 =E:106, [265a]/4 =N:171, [239b]/1 =E:74, yangu yer [179a]/5 =N:97, [185a]/2 =N:115, yapulgu yer [133a]/3 =A:162, yatgu yer [133a]/3 =A:162, [130b]/2 =A:154, [157b]/5 =N:34, yigü nirse [248b]/5 =M:5, [256b]/2 =M:95

-ğuçı / -güçi (sıfat fiil): kılguçı [105a]/5 =A:55, kolğuçı [47a]/2 =B:177, yâr birgüçi [122b]/2 =A:122

-ğün (fiilden isim): azğün [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [55b]/5=B:198, [78b]/2=B:256, [114a]/3=A:90, [133b]/3=A:164, [161a]/4=N:44, [197a]/3=M:60, [240a]/3=E:77,

-gür (fiilden fiil): tırgürdi [5b]/5 =B:28, [73a]/1 =B:243, tırgürse [212a]/1 =M:32, tırgürür [6a]/1 =B:28, [18a]/3 =B:73, [79b]/2 =B:258, [80a]/2 =B:259, [131b]/3 =A:156, tırgürür men [104a]/1 =A:49, tırgürürsün [81a]/1 =B:260

-güz (fiilden fiil): körgüzür [18a]/3 =B:73, körgüzür miz [239b]/3 =E:75, tırgüzdi [42b]/5 =B:164, tırgüzdük [230a]/3 =E:122,

-ı- (isimden fiil): baytğay [189a]/2 =N:130

-ı / -i; -u (fiilden isim): aşnu [4b]/3=B:25, [26a]/1=B:108, [29a]/5=B:118, [49a]/1=B:183, [55b]/5=B:198, [60a]/5=B:214, [71a]/4=B:237, [77b]/2=B:254, [90b]/3=B:286, [91b]/1=A:4, [93a]/5=A:11, [114b]/5=A:93, [125b]/2=A:137, [126b]/4=A:143, [127a]/1=A:144, [133b]/3=A:164, [138b]/4=A:183, [139a]/2=A:184, [139b]/3=A:186, [155b]/1=N:26, [162a]/4=N:47, [166a]/2=N:60, [166b]/3=N:62, [178a]/2=N:94, [189a]/5=N:131, [190b]/4=N:136, [202a]/2=M:75, [202b]/4=M:77, [203a]/5=M:80, [212b]/3=M:34, [222a]/2=M:57, [222b]/3=M:59, [242a]/2=E:84, [249a]/3=M:5, [258b]/2=M:102, [261a]/5=N:159, [262a]/4=N:162, [263a]/3=N:164, [270b]/4=B:89, kıngsu [158b]/2=N:36, [158b]/3=N:36, tegi [51a]/3=B:187, [54a]/3=B:196, [70b]/1=B:235, [151a]/1=N:18, [160b]/1=N:43, [160b]/3=N:43, [171a]/4=N:77, [249b]/5=M:6, ulaşı [164b]/5=N:57, [175a]/5=N:90, [186b]/2=N:122, [209b]/2=M:24, [264a]/4=N:169,

40n, 40jn yasam kâli: fasâlsızın t-

gim [75a]/4 =E:33,
4-4, 4s, 4s, 4s (yevlek teklik III): anası [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [147b]/4=N:11,
[202a]/1=M:75, [207a]/1=M:17, anası [17a]/1=B:68, [24a]/2=B:102, [34b]/5=B:136,
[43a]/3=B:164, [48b]/4=B:182, [59b]/3=B:213, [65a]/2=B:224, [90a]/2=B:285,
[113a]/1=A:86, [126a]/3=A:140, [153b]/1=N:23, [158a]/2=N:35, [165a]/3=N:58,
[169a]/5=N:73, [182a]/5=N:105, [184b]/3=N:114, [188a]/5=N:128, [188b]/4=N:129,
[193a]/2=N:143, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, [207a]/2=N:17, [207b]/3=N:18,
[210a]/1=M:25, anası [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [239b]/1=E:74, bezeki
[227b]/1=E:112, birisi [113a]/1=A:84, çevirmeki [43a]/1=B:164, evrilmeki
[37a]/5=B:144, fîdîsi [178a]/1=N:94, jûlâfî [158a]/2=N:35, ikisi [188a]/5=N:128,
ipi [26b]/4=B:110, [35b]/1=B:139, [141b]/5=A:195, [87a]/4=B:275, [162b]/1=N:47,
kalisi [94b]/3=A:14, karklûgîlîki [94b]/3=A:14, küymeki [65b]/1=B:226, 'ameli
[249b]/1=M:5, 'amûdî [192b]/4=B:255, ökçesi [37a]/2=B:143,
[127a]/3=A:144, rûsîsi [14a]/2=B:60, [68b]/4=B:233, tûlemeki [24a]/3=B:102, üçlisi
[174a]/3=A:11, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [267a]/5=N:176, yabğısı [118b]/5=A:110,
yanamaki [42b]/3=B:164, yürümeki [42b]/3=B:164,

4 / 4, uk, -ûk (fîlden isim): aqûk [8b]/5=B:39, [26a]/5=B:109, [29b]/1=B:118,
[41b]/2=B:159, [44b]/1=B:168, [49b]/2=B:185, [51a]/1=B:187, [51a]/5=B:187,
[58a]/4=B:208, [58b]/1=B:209, [58b]/5=B:211, [59b]/5=B:213, [77a]/2=B:253,
[77a]/4=B:253, [80b]/4=B:259, [91b]/2=A:4, [113a]/5=A:86, [115b]/2=A:97, [118a]/1=A:105,
[133b]/3=A:164, [138b]/5=A:183, [139a]/2=A:184, [151b]/2=N:19, [152a]/3=N:20,
[163a]/3=N:50, [176b]/2=N:91, [180b]/1=N:101, [186a]/2=N:119, [193b]/1=N:144,
[195b]/5=N:153, [195b]/5=N:153, [207b]/5=N:19, [212a]/2=M:32, [218b]/2=M:48,
[227b]/1=E:142, [239a]/4=E:73, [239b]/2=E:74, [254a]/2=M:15, [254a]/4=M:15,
[255a]/4=M:92, [266b]/1=N:174, [270a]/2=B:87, amûk [4a]/4=B:24, [124a]/5=A:131,
[124b]/3=A:133, [151a]/3=N:18, [181b]/1=N:102, [194b]/5=N:151, [262a]/1=N:161,
[159a]/3=N:37, [177b]/3=N:93, ark [4b]/1=B:25, [18b]/1=B:74, [175a]/5=B:249,
[83b]/3=B:266, [94b]/5=A:15, [125b]/1=A:136, [142a]/5=A:195, [142b]/5=A:198,
[149b]/2=N:13, [164b]/4=N:37, [164b]/5=N:57, [186b]/2=N:122, [204b]/5=M:85,
[250b]/1=M:6, [252b]/4=M:12, artûk [15b]/5=B:64, [136a]/3=A:174, [24a]/2=B:102,
[68b]/1=B:237, [71b]/2=B:237, [71b]/4=B:238, [73a]/2=B:243, [84b]/4=B:268,
[109b]/1=A:73, [135b]/1=A:171, [136a]/3=A:174, [157a]/1=N:32, [173a]/4=N:83,
[268b]/1=M:2, bezek [227b]/1=E:112, buyruk [5a]/5=B:26, [11b]/3=B:59, [26b]/1=B:109,
[31a]/1=B:124, [55a]/3=B:197, [58b]/2=B:210, [60a]/2=B:213, [103b]/5=A:49,
[104a]/1=A:49, [112a]/4=A:82, [119a]/3=A:110, [127a]/5=A:145, [129a]/3=A:152,
[167a]/3=N:64, [203b]/4=M:81, [210a]/1=M:25, [210a]/3=M:26, [219b]/1=M:49,

esrûk [160b]/1=N:43, tûsek [57b]/5=B:206, [72a]/5=B:206,
[8a]/4=B:36, yarûk [70a]/1=B:257, [79a]/2=B:257, [139a]/3=A:184, [216a]/3=M:44,
[217b]/3=M:46, [230a]/4=E:122, [244a]/3=E:91, [254a]/4=M:15, [254b]/2=M:16,
[266b]/1=N:174, yazûk [13a]/4=B:58, [13a]/5=B:58, [41a]/5=B:158, [45b]/4=B:173,
[47b]/2=B:181, [48b]/3=B:182, [48b]/4=B:182, [51b]/4=B:188, [55b]/1=B:198,
[56a]/2=B:203, [57b]/4=B:206, [62b]/2=B:219, [62b]/3=B:219, [66b]/2=B:229,
[67a]/2=B:230, [69a]/3=B:233, [69a]/5=B:233, [69b]/5=B:234, [70a]/2=B:235,
[70b]/4=B:236, [72a]/5=B:240, [87b]/3=B:276, [93b]/1=A:11, [95a]/3=A:16, [99b]/1=A:31,
[125a]/2=A:135, [125a]/3=A:135, [128a]/2=A:147, [137a]/4=A:178, [141b]/1=A:193,
[144b]/1=N:2, [152a]/3=N:20, [153a]/4=N:23, [154a]/2=N:24, [162b]/5=N:48,
[163a]/3=N:50, [180a]/4=N:101, [181a]/4=N:102, [182b]/4=N:107, [183b]/2=N:111,
[183b]/4=N:112, [183b]/5=N:112, [188a]/5=N:128, [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63,
[198a]/5=M:64, [207a]/5=M:18, [211a]/1=M:29, [217a]/4=M:45, [219a]/5=M:49,
[229b]/1=E:120, [219b]/3=E:120, [230b]/3=E:123, [231a]/3=E:124, [241b]/2=E:82,
[247a]/1=M:2, [248a]/3=M:3, [252b]/3=M:12, [255a]/5=M:93, [260a]/5=M:106,
[260a]/5=M:107, [269a]/1=B:85,

-karu (yön gösterme): taşkaru [169a]/1=N:71

-J- (fîlden fîl): ayrıldı [75a]/4=B:249, ayrılmak [78b]/4=B:256, bitüldi [48b]/5
=B:183, [49a]/1=B:183, [61a]/1=B:216, [170b]/5=N:77, eglip [13a]/4=B:58,
[196a]/1=N:154, evrıldiler [74a]/3=B:246, [136a]/3=A:174, [176a]/3=N:91, ew-
rıldingüz [127a]/2=A:144, evrülgey [128b]/2=A:149, [208b]/3=M:21, evrülme-
kini [37a]/5=B:144, [142b]/2=A:196, evrülse [57b]/1=B:205, [127a]/3=A:144,
evrülseler [123b]/3=A:127, [219a]/4=M:49, evrülsengiz [28b]/3=B:115, [37a]/2
=B:143, [255a]/3=M:92, evrülür [246b]/3=E:95, evrülürler [202a]/4=M:75, [216a]/1
=M:43, kesildi [43b]/5=B:166, [246a]/4=E:94, kesilmiş [185b]/3=N:118, kesilse
[212a]/6=M:33, körüldiler [4b]/3=B:25, körülmüş [185b]/3=N:118, kesilse
[179a]/3=N:97, [179a]/5=N:98, [188a]/1=N:127, örtülmes [91b]/4=A:5, örtülmez-
ler [182b]/5=N:108, yaratıldı [155b]/5=N:28, yaratılmış [207b]/1=M:18, [244a]/1
=E:91, yaratılmışğa [111a]/2=A:79

-la / -le (isimden fîl): angılayur miz [6b]/2=B:30, ârzulayur [99a]/2=A:30, [126b]/4
=A:143, awlang [268b]/2=M:2, ayrıldı [228a]/2=E:114, bağlandı [198a]/2=M:64,
başlayur [91a]/1=A: besmele, [143b]/3=N: besmele, [267b]/3=M: besmele, boğzlandı
[247b]/1=M:3, boğzlayurur [11a]/1=B:49, cütlendürmäng [63b]/2=B:221, erk-
lendi [144b]/5=N:3, [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, erklenmegey sen [215a]/2
=M:41, erklenmes [209b]/5=M:25, isparılmış diyet [176b]/4=N:92, iglenür [182a]/1
=N:104, [182a]/4=N:104, kağlanmak [15b]/3=B:63, kısarladınız [229a]/4=E:119,

kısırlansa [238b]/5 =E:145, [248a]/2 =M:3, kısırlayur [32a]/1 =B: 126, kıtlandurur [94a]/2 =A:13, kuvvetlendürdük [270a]/2 =B:87, 'arlandılar [266a]/2 =N:173, ögüt-leng [157b]/4 =N:34, ögütlenür [68a]/4 =B:232, ögütlenürler [168a]/2 =N:66, saklang [181a]/5 =N:102, [206a]/4 =M:89, saklaning [206b]/2 =M: 90, saklayur [199b]/3 =M:67, [245a]/1 =E:92, yobılayurlar [59a]/3 =B:212, yükleding [90b]/3 =B:286, yüklemegil, [90b]/2 =B:286, [90b]/3 =B:286

-la, +le (vasıta): tünle taçı kündüzle [86b]/2 =B:274

-lar / -ler (çokluk): açuqlar [115b]/2 = A:97, ağaklar [249b]/4 = M:6, [76a]/3 = B:250, ağınlar [45a]/3 = B:171, aldağanlar [192b]/4 = N:142, alđanlar [157a]/2 = N:33, ana-lar [152b]/3 = N:23, [152b]/4 = N:23, [68b]/2 = B:233, anlar [4a]/4 = B:25, [94a]/1 = A:13, [151a]/1 = N:18, [4a]/5 = B:25, [4b]/4 = B:25, [7a]/2 = B:33, [7a]/3 = B:33, [13b]/1 = B:59, [15a]/5 = B:62, [16a]/3 = B:65, [23a]/2 = B:101, [24a]/4 = B:102, [26a]/5 = B:109, [28a]/5 = B:114, [28b]/1 = B:114, [30a]/3 = B:121, [32b]/4 = B:129, [34a]/2 = B:134, [36a]/3 = B:141, [38a]/1 = B:145, [38a]/5 = B:146, [40b]/5 = B:156, [41b]/4 = B:159, [44a]/2 = B:167, [44b]/3 = B:170, [46a]/2 = B:174, [46a]/3 = B:174, [50b]/3 = B:187, [50b]/5 = B:187, [56b]/4 = B:202, [58b]/2 = B:210, [58b]/5 = B:211, [59a]/2 = B:212, [59b]/5 = B:213, [63a]/2 = B:220, [64a]/4 = B:222, [64a]/5 = B:222, [65a]/5 = B:226, [65b]/4 = B:228, [66a]/2 = B:228, [66b]/1 = B:229, [70a]/3 = B:235, [70b]/5 = B:236, [71a]/4 = B:237, [73a]/1 = B:243, [73b]/3 = B:246, [74a]/4 = B:247, [74b]/4 = B:248, [77a]/4 = B:253, [82a]/2 = B:262, [86b]/2 = B:274, [87b]/5 = B:277, [91b]/2 = A:4, [93b]/2 = A:12, [94b]/4 = A:15, [95b]/5 = A:19, [96a]/3 = A:20, [96b]/3 = A:21, [96b]/5 = A:22, [105b]/4 = A:56, [105b]/5 = A:57, [110b]/1 = A:77, [110b]/2 = A:77, [110b]/3 = A:77, [113a]/5 = A:86, [114b]/1 = A:91, [118a]/1 = A:105, [119a]/2 = A:110, [121a]/2 = A:117, [127b]/4 = A:146, [128a]/4 = A:148, [128b]/1 = A:149, [132a]/2 = A:159, [133b]/2 = A:164, [134a]/4 = A:167, [135a]/3 = A:170, [135a]/4 = A:170, [135b]/3 = A:172, [135b]/4 = A:172, [135b]/5 = A:173, [136a]/1 = A:173, [136a]/3 = A:174, [136b]/4 = A:176, [136b]/5 = A:176, [137a]/1 = A:177, [137a]/4 = A:178, [137b]/4 = A:180, [137b]/5 = A:180, [140b]/1 = A:188, [141b]/5 = A:195, [142b]/4 = A:198, [143a]/3 = A:199, [143a]/4 = A:199, [145a]/4 = N:5, [145a]/5 = N:5, [145b]/2 = N:6, [146a]/1 = N:6, [146b]/2 = N:8, [147a]/5 = N:11, [148a]/4 = N:12, [148b]/1 = N:12, [148b]/3 = N:12, [150a]/4 = N:15, [150b]/2 = N:17, [150b]/5 = N:18, [151a]/3 = N:18, [151b]/1 = N:19, [154a]/1 = N:24, [154b]/3 = N:25, [157a]/4 = N:33, [159a]/2 = N:37, [159b]/2 = N:39, [162a]/1 = N:46, [163a]/5 = N:51, [163b]/5 = N:54, [164a]/1 = N:54, [164a]/5 = N:56, [164b]/5 = N:57, [165b]/5 = N:60, [166a]/5 = N:61, [166b]/3 = N:62, [167a]/2 = N:63, [167a]/5 = N:64, [168a]/3 = N:67, [170b]/4 = N:77, [171b]/2 = N:78, [171b]/3 = N:78, [173a]/1 = N:83, [180b]/2 = N:102, [186a]/2 = N:120, [186a]/3 = N:120, [188a]/1 = N:127, [189a]/4 = N:131, [191a]/5 = N:138, [191b]/2 =

N:145, [195a]/3 = N:152, [195b]/3 = N:153, [196a]/1 = N:154, [196a]/2 = N:154,
 [196b]/5 = N:157, [200b]/3 = M:70, [201b]/4 = M:73, [202a]/3 = M:75, [202a]/4 =
 M:75, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [204a]/1 = M:82, [204b]/4 = M:85, [212a]/2
 = M:32, [212b]/1 = M:33, [212b]/2 = M:33, [213a]/3 = M:36, [213a]/5 = M:36, [213b]/2
 = M:37, [215a]/4 = M:41, [215a]/5 = M:41, [219a]/5 = M:49, [226a]/1 = E:108,
 [226a]/4 = E:108, [226b]/1 = E:109, [227a]/1 = E:111, [228a]/2 = E:114, [230a]/2 =
 E:121, [230b]/5 = E:124, [232a]/2 = E:127, [236a]/3 = E:139, [236b]/1 = E:140,
 [241b]/2 = E:82, [243a]/4 = E:89, [248a]/4 = M:4, [248b]/1 = M:4, [249a]/1 = M:5,
 [251a]/5 = M:9, [251b]/1 = M:9, [252b]/1 = M:12, [253b]/5 = M:14, [259a]/1 = M:104,
 [261a]/1 = N:157, [261b]/3 = N:160, [262b]/1 = N:162, [265b]/5 = N:173, [266a]/1 =
 N:173, [266a]/3 = N:173, [270b]/2 = B:89, [270b]/5 = B:89, [4b]/4 = B:25, [5a]/1 =
 B:26, [5a]/3 = B:26, [5b]/1 = B:27, [5b]/3 = B:27, [6a]/3 = B:29, [8b]/3 = B:38, [8b]/5 =
 B:39, [10a]/4 = B:46, [13b]/1 = B:59, [15a]/3 = B:62, [15b]/1 = B:62, [16a]/2 = B:65,
 [23a]/5 = B:101, [24a]/3 = B:102, [24b]/2 = B:103, [24b]/4 = B:104, [25a]/1 = B:105,
 [27b]/1 = B:112, [27b]/4 = B:113, [27b]/5 = B:113, [28a]/4 = B:114, [29a]/3 = B:118,
 [29a]/4 = B:118, [30a]/3 = B:121, [30a]/4 = B:121, [30a]/5 = B:121, [30b]/4 = B:123,
 [31a]/1 = B:124, [35a]/2 = B:137, [37b]/3 = B:144, [38a]/5 = B:146, [38b]/2 = B:146,
 [39b]/2 = B:150, [41a]/1 = B:157, [41a]/2 = B:157, [41a]/3 = B:157, [41b]/4 = B:159,
 [41b]/5 = B:160, [41b]/5 = B:160, [42a]/2 = B:161, [43a]/5 = B:165, [43b]/1 = B:165,
 [43b]/3 = B:166, [43b]/5 = B:167, [44a]/3 = B:167, [45a]/3 = B:171, [45a]/4 = B:172,
 [45b]/4 = B:174, [46a]/1 = B:174, [46a]/3 = B:175, [46a]/4 = B:175, [46a]/5 = B:175,
 [46b]/1 = B:176, [47a]/5 = B:177, [47b]/1 = B:177, [47b]/1 = B:177, [47b]/2 = B:178,
 [48b]/5 = B:183, [49a]/3 = B:184, [50b]/1 = B:186, [50b]/2 = B:187, [51b]/1 = B:187,
 [52a]/5 = B:190, [52b]/4 = B:191, [53a]/2 = B:193, [56b]/4 = B:201, [58a]/2 = B:208,
 [59a]/3 = B:212, [59b]/4 = B:213, [60b]/1 = B:214, [62a]/2 = B:217, [62a]/3 = B:217,
 [62a]/4 = B:218, [62a]/5 = B:218, [63b]/4 = B:221, [64a]/1 = B:221, [66b]/5 = B:229,
 [69b]/2 = B:234, [72a]/2 = B:240, [72b]/5 = B:243, [75b]/3 = B:249, [75b]/4 = B:249,
 [75b]/5 = B:249, [77a]/3 = B:253, [77b]/2 = B:254, [77b]/4 = B:254, [79a]/1 = B:257,
 [79a]/3 = B:257, [79a]/4 = B:257, [81b]/5 = B:262, [82a]/5 = B:264, [84a]/2 = B:267,
 [86b]/1 = B:274, [86b]/4 = B:275, [87a]/1 = B:275, [87a]/5 = B:275, [87b]/3 = B:277,
 [88a]/1 = B:277, [88a]/2 = B:278, [88b]/5 = B:281, [89a]/1 = B:282, [90b]/2 = B:286,
 [91b]/2 = A:4, [92a]/4 = A:7, [93a]/2 = A:10, [93a]/4 = A:10, [95a]/2 = A:16, [95b]/4
 = A:19, [96b]/1 = A:21, [96b]/4 = A:22, [97a]/1 = A:23, [97a]/3 = A:23, [97b]/2 =
 A:25, [105b]/2 = A:56, [105b]/4 = A:57, [108a]/3 = A:68, [108a]/4 = A:68, [109a]/1
 = A:72, [109a]/2 = A:72, [110a]/1 = A:75, [110a]/2 = A:75, [110a]/4 = A:77, [110a]/5
 = A:77, [111a]/2 = A:78, [112a]/4 = A:82, [113b]/1 = A:87, [113b]/2 = A:87, [113b]/4
 = A:89, [114a]/1 = A:90, [114a]/3 = A:90, [114a]/3 = A:91, [114a]/4 = A:91, [114a]/5
 = A:91, [115a]/3 = A:94, [116a]/5 = A:100, [116b]/5 = A:102, [117b]/4 = A:104,

[117b]/5 = A:105, [118a]/1 = A:105, [118a]/3 = A:106, [118a]/5 = A:107, [118b]/1 = A:107, [119b]/2 = A:112, [120a]/2 = A:113, [120a]/5 = A:114, [120b]/2 = A:116, [120b]/3 = A:116, [121a]/3 = A:118, [123b]/5 = A:128, [124a]/2 = A:130, [124b]/4 = A:134, [125a]/1 = A:135, [125a]/4 = A:135, [126a]/4 = A:140, [128b]/1 = A:149, [130b]/3 = A:154, [131a]/1 = A:155, [131a]/4 = A:156, [132a]/4 = A:159, [133a]/1 = A:161, [133a]/3 = A:163, [133a]/5 = A:164, [133b]/1 = A:164, [134a]/3 = A:167, [134b]/3 = A:168, [135a]/4 = A:170, [135b]/2 = A:172, [135b]/5 = A:173, [136b]/2 = A:176, [136b]/3 = A:176, [136b]/5 = A:177, [137a]/2 = A:178, [137b]/4 = A:180, [138b]/2 = A:183, [140b]/4 = A:191, [142a]/1 = A:195, [142b]/4 = A:198, [143a]/4 = A:199, [143b]/1 = A:200, [146b]/3 = N:9, [146b]/4 = N:9, [146b]/5 = N:10, [149a]/2 = N:12, [149b]/5 = N:15, [150a]/2 = N:15, [150b]/3 = N:17, [151a]/3 = N:18, [151a]/4 = N:19, [153a]/1 = N:23, [153a]/2 = N:23, [153a]/3 = N:23, [153a]/5 = N:23, [155b]/3 = N:27, [156a]/1 = N:29, [157a]/3 = N:33, [157b]/3 = N:34, [159a]/1 = N:37, [159a]/3 = N:38, [159b]/1 = N:39, [160a]/2 = N:42, [160a]/5 = N:43, [161b]/5 = N:46, [162a]/3 = N:47, [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/2 = N:57, [165a]/5 = N:59, [165b]/1 = N:59, [166a]/1 = N:60, [166b]/5 = N:63, [167a]/4 = N:64, [167b]/4 = N:66, [168a]/1 = N:66, [168a]/5 = N:69, [168b]/1 = N:69, [168b]/3 = N:69, [168b]/4 = N:71, [169a]/3 = N:72, [169b]/1 = N:73, [169b]/2 = N:74, [170a]/2 = N:75, [170a]/5 = N:76, [170b]/1 = N:76, [170b]/5 = N:77, [172a]/5 = N:80, [175a]/4 = N:90, [176b]/1 = N:91, [177b]/3 = N:94, [179a]/1 = N:97, [179a]/4 = N:97, [179b]/2 = N:99, [180a]/5 = N:101, [180b]/1 = N:102, [181a]/1 = N:102, [182a]/2 = N:104, [182b]/5 = N:108, [183a]/5 = N:109, [186a]/3 = N:121, [186a]/5 = N:122, [187a]/2 = N:124, [187b]/5 = N:127, [190a]/2 = N:135, [190b]/2 = N:136, [191a]/1 = N:137, [191a]/5 = N:139, [191b]/5 = N:140, [192a]/3 = N:141, [193a]/2 = N:143, [193a]/3 = N:144, [193b]/3 = N:146, [193b]/4 = N:146, [194b]/1 = N:150, [194b]/5 = N:151, [195a]/1 = N:152, [195a]/3 = N:152, [195a]/5 = N:153, [196b]/5 = N:157, [197a]/2 = M:60, [197a]/5 = M:61, [199a]/2 = M:66, [200a]/3 = M:69, [200a]/4 = M:69, [200b]/1 = M:69, [200b]/2 = M:70, [200b]/6 = M:71, [201a]/2 = M:72, [201b]/1 = M:73, [203b]/1 = M:80, [203b]/5 = M:82, [204a]/2 = M:82, [204a]/3 = M:82, [205a]/2 = M:86, [205a]/3 = M:87, [206b]/1 = M:90, [209a]/4 = M:23, [210a]/2 = M:26, [210a]/4 = M:27, [212b]/3 = M:34, [212b]/4 = M:34, [212b]/5 = M:35, [213a]/2 = M:36, [213b]/2 = M:37, [214a]/5 = M:41, [215a]/3 = M:41, [216a]/2 = M:43, [216a]/4 = M:44, [216b]/4 = M:44, [216b]/5 = M:45, [217a]/5 = M:45, [219b]/4 = M:51, [220b]/2 = M:53, [220b]/3 = M:53, [220b]/5 = M:54, [221b]/2 = M:55, [221b]/3 = M:55, [221b]/4 = M:56, [221b]/5 = M:56, [221b]/5 = M:57, [222a]/5 = M:58, [225b]/5 = E:107, [227a]/2 = E:111, [227b]/5 = E:113, [228a]/2 = E:114, [228b]/3 = E:116, [229b]/2 = E:120, [231a]/3 = E:124, [233a]/5 = E:130, [235a]/3 = E:137, [236a]/2 = E:139, [236a]/4 = E:140, [241b]/1 = E:82, [241b]/2 = E:82, [243a]/4 = E:89, [243b]/2 = E:90, [244b]/4 = E:92, [244b]/5 = E:92, [246a]/3 =

E:94, [247b]/3 = M:3, [249b]/2 = M:6, [251a]/1 = M:8, [251b]/2 = M:10, [251b]/3 = M:10, [251b]/4 = M:11, [253b]/1 = M:14, [254b]/3 = M:17, [255a]/5 = M:93, [255b]/4 = M:94, [256a]/2 = M:95, [258a]/3 = M:101, [258b]/4 = M:103, [259a]/4 = M:105, [259b]/2 = M:106, [261b]/2 = N:160, [262b]/1 = N:162, [263b]/4 = N:167, [264a]/1 = N:168, [265b]/4 = N:173, [266a]/2 = N:173, [266b]/1 = N:175, [267b]/4 = M:1, [268a]/3 = M:2, [269b]/3 = B:86, [5a]/2 = B:26, [7a]/3 = B:33, [10a]/4 = B:46, [14b]/4 = B:61, [15a]/5 = B:62, [23a]/3 = B:101, [27a]/2 = B:111, [27a]/5 = B:112, [27b]/5 = B:113, [29a]/5 = B:118, [32b]/3 = B:129, [32b]/4 = B:129, [38a]/2 = B:145, [38a]/3 = B:145, [41a]/1 = B:157, [42a]/3 = B:161, [43b]/5 = B:166, [44a]/3 = B:167, [48b]/4 = B:182, [49a]/1 = B:183, [59a]/4 = B:212, [59b]/2 = B:213, [60a]/4 = B:214, [62a]/2 = B:217, [63a]/2 = B:220, [65b]/5 = B:228, [66a]/2 = B:228, [66a]/3 = B:228, [68b]/4 = B:233, [74a]/2 = B:246, [74b]/4 = B:248, [76b]/5 = B:253, [77a]/3 = B:253, [78b]/5 = B:257, [79a]/1 = B:257, [81b]/1 = B:261, [82a]/3 = B:262, [83a]/2 = B:265, [85b]/2 = B:272, [86a]/4 = B:273, [86b]/3 = B:274, [87b]/5 = B:277, [93a]/5 = A:11, [94b]/5 = A:15, [97a]/2 = A:23, [102b]/2 = A:44, [102b]/3 = A:44, [105a]/5 = A:55, [112b]/5 = A:84, [113a]/1 = A:84, [119a]/5 = A:112, [120b]/4 = A:116, [122a]/4 = A:120, [125a]/4 = A:136, [125a]/5 = A:136, [128a]/1 = A:147, [128b]/4 = A:151, [129a]/1 = A:151, [132a]/4 = A:159, [135a]/2 = A:169, [135a]/5 = A:170, [138a]/3 = A:181, [140a]/1 = A:187, [141b]/5 = A:195, [142b]/2 = A:196, [142b]/4 = A:198, [143a]/5 = A:199, [146a]/1 = N:6, [150b]/4 = N:17, [151b]/2 = N:19, [152a]/1 = N:20, [153a]/3 = N:23, [155a]/1 = N:25, [155a]/5 = N:26, [158a]/1 = N:34, [160a]/4 = N:42, [173b]/3 = N:84, [175b]/5 = N:90, [187b]/4 = N:127, [191b]/2 = N:139, [192a]/1 = N:140, [195b]/5 = N:154, [199a]/3 = M:66, [200b]/1 = M:69, [203b]/1 = M:80, [212a]/4 = M:33, [215b]/5 = M:43, [220a]/3 = M:52, [225b]/5 = E:107, [226a]/4 = E:108, [227a]/1 = E:111, [227b]/3 = E:113, [231b]/4 = E:125, [232a]/2 = E:127, [243b]/3 = E:90, [248b]/4 = M:5, [257a]/5 = M:97, [260b]/2 = M:107, [261b]/1 = N:159, [268a]/4 = M:2, [268b]/1 = M:2, [269a]/1 = B:85, [270b]/3 = B:89, [18b]/5 = B:75, [23a]/1 = B:100, [23a]/4 = B:101, [32b]/4 = B:129, [34b]/5 = B:136, [38b]/1 = B:146, [39b]/2 = B:150, [42a]/4 = B:162, [43b]/4 = B:166, [44a]/1 = B:167, [56b]/1 = B:201, [59a]/3 = B:212, [74a]/3 = B:246, [75b]/2 = B:249, [76b]/5 = B:253, [77a]/5 = B:253, [81a]/4 = B:260, [93a]/3 = A:10, [97a]/3 = A:23, [98b]/1 = A:28, [104b]/3 = A:52, [105a]/4 = A:55, [109b]/4 = A:75, [110b]/3 = A:78, [113b]/3 = A:88, [116b]/1 = A:100, [119a]/3 = A:110, [120b]/2 = A:116, [123b]/2 = A:127, [129b]/1 = A:152, [131a]/2 = A:155, [131a]/3 = A:155, [132a]/3 = A:159, [134b]/1 = A:167, [135b]/4 = A:172, [136a]/1 = A:173, [136b]/1 = A:175, [139b]/3 = A:186, [139b]/4 = A:186, [142a]/4 = A:195, [145b]/2 = N:6, [154a]/1 = N:24, [161b]/1 = N:46, [163b]/1 = N:51, [164a]/2 = N:55, [167a]/1 = N:63, [168a]/1 = N:66, [171a]/1 = N:77, [172b]/2 = N:81, [172b]/3 = N:81, [173a]/3 = N:83, [173a]/4 = N:83, [175a]/1 = N:89, [175a]/4 = N:89, [179b]/3 = N:99, [180b]/2

= N:102, [182b]/3 = N:107, [183a]/3 = N:109, [183a]/4 = N:109, [184a]/2 = N:113, [196a]/2 = N:154, [197a]/1 = M:60, [197b]/1 = M:62, [198a]/4 = M:64, [198b]/5 = M:65, [199a]/5 = M:66, [200a]/2 = M:68, [201a]/1 = M:71, [201b]/4 = M:73, [203a]/4 = M:80, [203b]/4 = M:81, [204a]/2 = M:82, [209a]/3 = M:23, [212a]/3 = M:32, [213a]/5 = M:36, [214b]/1 = M:41, [214b]/2 = M:41, [215b]/2 = M:42, [215b]/3 = M:42, [219a]/2 = M:49, [220a]/1 = M:51, [222a]/2 = M:57, [243a]/3 = E:88, [247b]/4 = M:3, [249a]/2 = M:5, [253a]/4 = M:13, [253a]/5 = M:13, [260b]/1 = M:107, [261b]/2 = N:160, [262a]/1 = N:161, [262a]/2 = N:162, [269b]/4 = B:86, [216a]/5 = M:44, [32b]/5 = B:129, [35a]/3 = B:137, [43a]/5 = B:165, [46a]/3 = B:174, [52b]/1 = B:191, [52b]/2 = B:191, [52b]/4 = B:191, [60a]/1 = B:213, [60a]/5 = B:214, [67a]/5 = B:231, [67b]/1 = B:231, [68a]/3 = B:232, [72b]/4 = B:243, [73a]/1 = B:243, [76a]/4 = B:251, [78b]/5 = B:257, [79a]/1 = B:257, [81a]/3 = B:260, [81a]/4 = B:260, [86a]/3 = B:273, [86a]/4 = B:273, [93b]/1 = A:11, [94a]/1 = A:13, [96b]/2 = A:21, [97a]/5 = A:24, [97b]/1 = A:25, [105b]/3 = A:56, [121b]/2 = A:119, [122a]/2 = A:120, [123b]/3 = A:127, [123b]/4 = A:128, [126a]/5 = A:141, [126b]/2 = A:142, [129a]/2 = A:152, [130a]/3 = A:154, [133b]/1 = A:164, [134a]/5 = A:167, [135a]/1 = A:169, [136a]/4 = A:174, [137a]/2 = A:178, [138b]/5 = A:183, [140a]/4 = A:188, [140a]/5 = A:188, [142a]/4 = A:195, [150a]/3 = N:15, [150a]/5 = N:16, [151a]/5 = N:19, [151b]/3 = N:19, [154b]/3 = N:25, [157b]/4 = N:34, [157b]/5 = N:34, [159b]/3 = N:39, [161a]/3 = N:44, [162a]/2 = N:46, [162b]/1 = N:47, [162b]/5 = N:49, [163a]/3 = N:51, [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/3 = N:57, [165a]/1 = N:57, [166a]/4 = N:60, [167a]/1 = N:63, [168a]/4 = N:68, [174b]/3 = N:88, [175a]/3 = N:89, [175b]/3 = N:90, [176a]/5 = N:91, [179a]/1 = N:97, [185b]/3 = N:119, [185b]/4 = N:119, [185b]/5 = N:119, [186a]/2 = N:120, [186b]/1 = N:122, [188a]/1 = N:127, [191a]/3 = N:137, [191a]/4 = N:137, [195b]/2 = N:153, [197b]/3 = M:63, [199a]/1 = M:65, [203a]/5 = M:80, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [220a]/2 = M:52, [221a]/2 = M:54, [222a]/1 = M:57, [224a]/4 = E:100, [226b]/5 = E:110, [227b]/2 = E:112, [232a]/4 = E:128, [233a]/4 = E:130, [235a]/3 = E:137, [235a]/4 = E:137, [242b]/5 = E:87, [244b]/1 = E:91, [252a]/3 = M:12, [253a]/1 = M:13, [254b]/1 = M:16, [254b]/2 = M:16, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [264a]/2 = N:168, [265b]/4 = N:172, [266a]/2 = N:173, [266b]/2 = N:175, [266b]/3 = N:175, [270b]/1 = B:88, **antlar** [205b]/4 = M:89, [206a]/3 = M:89, [206a]/4 = M:89, [220b]/3 = M:53, **anğlar** [6b]/2 = B:30, [248a]/4 = M:4, [248b]/4 = M:5, [261b]/3 = N:160, **arıklar** [4b]/1 = B:25, [18b]/1 = B:74, [94b]/5 = A:15, [125b]/1 = A:136, [142a]/5 = A:195, [142b]/5 = A:198, [149b]/2 = N:13, [164b]/4 = N:57, [186b]/2 = N:122, [204b]/5 = M:85, [252b]/4 = M:12, [83b]/3 = B:266, **arınganlar** [64b]/1 = B:222, **arıqalar** [246a]/2 = E:94, **arızılar** [155b]/3 = N:27, [94a]/4 = A:14, **asığlar** [62b]/3 = B:219, **atalar** [147b]/5 = N:11, [152a]/5 = N:22, [152b]/3 = N:23, [244a]/5 = E:91, [56a]/4 = B:200, **atlar** [6b]/4 = B:31, [6b]/5 = B:31, [7a]/3 = B:33, [7a]/3 = B:33, [94b]/1 = A:14, **ayaıklar**

[128a]/3 = A:147, **âyâtlar** [9b]/1 = B:41, **ayganlar** [6b]/5 = B:31, **aylar** [51b]/5 = B:189, [54a]/2 = B:197, **azgınlar** [114a]/3 = A:90, [55b]/5 = B:198, **bakganlar** [17a]/4 = B:69, **başlar** [249b]/4 = M:6, [54a]/3 = B:196, **batganlar** [240a]/1 = E:76, **baylar** [86a]/3 = B:273, [138a]/4 = A:181, **boynağular** [208b]/5 = M:22, **bular** [160a]/2 = N:41, **büstânlar** [149b]/1 = N:13, [164b]/4 = N:57, [186b]/1 = N:122, [236b]/3 = E:141, [252b]/3 = M:12, [4a]/5 = B:25, [94b]/5 = A:15, [125a]/5 = A:136, [142b]/4 = A:198, [204b]/5 = M:85, [223b]/5 = E:99, **buyruklar** [31a]/1 = B:124, **cânlar** [245b]/1 = E:93, [245b]/2 = E:93, **cenâbetîğlar** [249b]/5 = M:6, **Cuhûdlar** [27a]/1 = B:111, [27b]/1 = B:113, [27b]/3 = B:113, [29b]/4 = B:120, [34a]/4 = B:135, [35b]/4 = B:140, [198a]/1 = M:64, [203b]/5 = M:82, [207a]/4 = M:18, [219b]/4 = M:51 **döstlar** [98a]/5 = A:28, [175a]/1 = N:89, [191b]/1 = N:139, [193a]/4 = N:144, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [222a]/3 = M:57, **h'ârlar** [221a]/2 = M:54, **halklar** [65a]/2 = B:224, [165a]/3 = N:58, [182a]/5 = N:105, [73a]/2 = B:243, [82b]/2 = B:264, [108a]/3 = A:68, [159a]/4 = N:38, **harâmlar** [256a]/3 = M:95, [268a]/2 = M:1, **kâğıdlar** [244a]/4 = E:91, **kanlar** [6b]/2 = B:30, **karabaşlar** [154b]/1 = N:25, **karangkuluğlar** [79a]/1 = B:257, [79a]/3 = B:257, **karangwuluğlar** [254b]/1 = M:16, **karankuluğlar** [230a]/5 = E:122 **karındaşlar** [152b]/3 = N:23, [152b]/5 = N:23, [147b]/4 = N:11, **katlar** [73a]/5 = B:245, **kızlar** [152b]/2 = N:23, [153a]/1 = N:23, [224a]/5 = E:100, **kitâblar** [139a]/3 = A:184, **koğanlar** [190a]/2 = N:135, [251a]/2 = M:8, **korğanlar** [10a]/3 = B:45, **korkutganlar** [263a]/5 = N:165, **korikutuğlar** [59b]/2 = B:213, **koşganlar** [25a]/2 = B:105, [34b]/1 = B:135, [108a]/2 = A:67, [225b]/4 = E:105, [235a]/2 = E:137, [240b]/3 = E:79, [115a]/5 = A:95, [230a]/2 = E:121, [63a]/5 = B:221, [63b]/2 = B:221, **koylar** [235a]/5 = E:138, [235b]/2 = E:138, [237b]/2 = E:143, **koyunlar** [153a]/2 = N:23, **kulağlar** [185b]/4 = N:119, **kullar** [58a]/2 = B:207, [99a]/4 = A:30, [138b]/2 = A:182, [185b]/2 = N:118, [111a]/4 = A:79, [95a]/2 = A:15, [96a]/5 = A:20, **kulluğlar** [56a]/3 = B:200, **mâllar** [153b]/4 = N:24, [144a]/4 = N:2, [40b]/4 = B:155, [51b]/2 = B:188, [145a]/3 = N:5, [156a]/1 = N:29, [88a]/5 = B:279, [88b]/1 = B:279, [139b]/2 = A:186, [144b]/1 = N:2, **metâ'lar** [181a]/2 = N:102, **munlar** [163b]/1 = N:51, [220b]/2 = M:53, [6b]/5 = B:31, [36a]/5 = B:142, [29a]/5 = B:118, [193a]/2 = N:143, **münâfiğlar** [191a]/4 = N:138, [192a]/1 = N:140, [192b]/4 = N:142, [193b]/1 = N:145, [166b]/1 = N:61, [174b]/2 = N:88, **müstilmânlar** [176a]/3 = N:91, **namâzlar** [71b]/4 = B:238, **nişânlar** [43a]/3 = B:164, [115b]/2 = A:97, [140b]/4 = A:190, [106a]/2 = A:58, [93b]/1 = A:11, [62b]/5 = B:219, [84a]/2 = B:266, **âkullar** [48a]/2 = B:179, **a'kllar** [85a]/1 = B:269, [92b]/3 = A:7, [140b]/4 = A:190, **oğlanlar** [170a]/2 = N:75, [179b]/1 = N:98, [147a]/3 = N:11, [188a]/2 = N:127, [83b]/5 = B:266, [146b]/4 = N:9, [99b]/5 = A:34, **oğullar** [38b]/1 = B:146, [74a]/2 = B:246, [224a]/5 = E:100, [153a]/4 = N:23, [148a]/1 = N:11, [11a]/1 = B:49, [106b]/1 = A:61, **oğşağanlar** [92a]/3 = A:7, **olar** [8b]/3 = B:38, [66a]/1 = B:228, [74a]/4 = B:247, [77a]/1 = B:253, [114a]/4 = A:91, [269a]/3 = B:85, [163b]/3 = N:53, [269a]/2 = B:85, **oldurğanlar**

[178a]/4 = N:95, oılar [93a]/5 = A:11, *olturğanlar* [178b]/2 = N:95, [178b]/4 = N:95, [209b]/4 = M:24, *ongurkalar* [153a]/5 = N:23, *ortaklar* [149a]/2 = N:12, [224a]/4 = E:100, [236a]/3 = E:139, [246a]/4 = E:94, [234b]/3 = E:136, [234b]/4 = E:136, [234b]/5 = E:136, *orunlar* [122a]/5 = A:121, *putlar* [239b]/1 = E:74, *râst ayğanlar* [4a]/1 = B:23, [27a]/3 = B:111, [95a]/4 = A:17, [115a]/1 = A:93, [134b]/5 = A:168, [139a]/1 = A:183, [237b]/5 = E:143, *sadaçalar* [85a]/4 = B:271, [87b]/2 = B:276, [82b]/1 = B:264, *sağırılar* [45a]/3 = B:171, *saķınğanlar* [110a]/4 = A:76, [120b]/1 = A:115, [210b]/3 = M:27, [16a]/5 = B:66, [124b]/3 = A:133, *saķnuķlar* [249a]/1 = M:5, *saķlağanlar* [157b]/3 = N:34, *saķnuķlar* [47b]/1 = B:177, [48a]/5 = B:180, [53b]/3 = B:194, [72b]/3 = B:241, [125b]/5 = A:138, *saķunlar* [223b]/4 = E:99, *sarâyılar* [167b]/5 = N:66, [74a]/2 = B:246, *sâzlar* [181a]/2 = N:102, [181a]/5 = N:102, *şevâbler* [105b]/5 = A:57, *sıgırılar* [235a]/5 = E:138, [235b]/2 = E:138, [237a]/4 = E:142, [238a]/1 = E:144, *songlar* [208b]/4 = M:21, *şeytânlar* [79a]/1 = B:257, *tanuķlar* [33b]/2 = B:133, [36b]/4 = B:143, [116a]/4 = A:99, [126a]/4 = A:140, [204b]/2 = M:83, [216b]/2 = M:44, [238a]/4 = E:144, [190a]/3 = N:135, [251a]/2 = M:8, [112a]/3 = A:81, [4a]/1 = B:23, *taşlar* [4a]/3 = B:24, [18a]/5 = B:74, [18b]/1 = B:74, *Tersâlar* [15a]/3 = B:62, [27a]/2 = B:111, [27b]/2 = B:113, [27b]/3 = B:113, [29b]/4 = B:120, [34a]/4 = B:135, [35b]/5 = B:140, [200a]/4 = M:69, [204a]/2 = M:82, [207a]/4 = M:18, [253b]/2 = M:14, [219b]/4 = M:51, *tonguzlar* [197a]/1 = M:60, *tuşlar* [43a]/4 = B:165, *uçlar* [121b]/5 = A:119, *uçmaķlar* [142a]/4 = A:195, *uğrağanlar* [268a]/5 = M:2, *umınçlar* [186b]/3 = N:123, *uşluğlar* [36a]/5 = B:142, [145a]/3 = N:5, *uyalar* [117a]/5 = A:103, *vaķtılar* [51b]/5 = B:189, *yaķşılar* [168b]/2 = N:69, [242b]/2 = E:85, *yaķınraķlar* [146a]/3 = N:7, [146a]/4 = N:7, [157a]/3 = N:33, [60b]/4 = B:215, [190a]/4 = N:135, *yalawaçlar* [76b]/5 = B:253, [127a]/1 = A:144, [138b]/4 = A:183, [139a]/2 = A:184, [200b]/3 = M:70, [202a]/2 = M:75, [233a]/2 = E:130, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [263a]/4 = N:165, [270a]/1 = B:87, [252b]/1 = M:12, [212a]/2 = M:32, [141b]/3 = A:194, [207b]/5 = M:19, *yalğınçlar* [106b]/3 = A:61, *yalğuzlar* [245b]/5 = E:94, *yanlar* [181b]/3 = N:103, *yanutlar* [139a]/4 = A:185, *yawuķluķlar* [144a]/3 = N:1, *yawuķraķlar* [48a]/5 = B:180, *yawuzluķlar* [141b]/2 = A:193, [142a]/4 = A:195, [85b]/1 = B:271, [150b]/5 = N:18, [199a]/1 = M:65, [156b]/2 = N:31, *yayılmışlar* [198a]/3 = M:64, *yazuķlar* [13a]/5 = B:58, [125a]/3 = A:135, [128a]/2 = A:147, [207a]/5 = M:18, [125a]/2 = A:135, [252b]/3 = M:12, [95a]/3 = A:16, [141b]/1 = A:193, [99b]/1 = A:31, *yığaçlar* [236b]/4 = E:141, *yığılğlar* [31a]/1 = B:124, [51a]/5 = B:187, *yulduzlar* [223a]/1 = E:97, *ziyânkârlar* [249b]/1 = M:5, *ziyânlığlar* [220b]/5 = M:53, [211a]/4 = M:30, *açuķ hüccetler* [195b]/3 = N:153, [212a]/2 = M:32, [270a]/2 = B:87, *âdemiler* [232a]/5 = E:128, [232b]/1 = E:128, [233a]/1 = E:130, [227a]/5 = E:112, *âyetler* [202a]/4 = M:75, [223a]/3 = E:97, [223a]/5 = E:98, [224a]/3 = E:99, [225b]/1 = E:105, [226b]/2 = E:109, [232a]/1 = E:126, [233a]/2 = E:130, [251b]/3 = M:10, [15a]/1 = B:61, [67b]/3 = B:231, [92a]/2 = A:7, [92a]/3 = A:7, [121b]/1

=A:118, **ayetler** [205a]/2= M:86, **biçinler** [197a]/1= M:60, [16a]/3 =B:65, [111b]/3 =A:80, **bütler** [206b]/2= M:90, **câvidâneler** [4b]/5 =B:25, [9a]/1 =B:39, [79a]/4 =B:257, [87b]/1 =B:275, [95a]/1 =A:15, [113b]/3 =A:88, [118b]/1 =A:107, [125b]/1 =A:136, [186b]/2= N:122, **cüfler** [4b]/4 =B:25, [69b]/3 =B:234, [72a]/3 =B:240, [72a]/4 =B:240, [95a]/1 =A:15, [236a]/2= E:139, **çerigler** [75a]/4 =B:249, **dânişmendler** [197b]/4= M:63, [204a]/3= M:82, [216a]/5= M:44, **dervişler** [47a]/2 =B:177, [60b]/4 =B:215, [85a]/5 =B:271, [86a]/1 =B:273, [256b]/2= M:95, **dinler** [29b]/5 =B:120, **düşmenler** [117a]/4 =A:103, **edgüler** [33a]/2 =B:130, [101b]/2 =A:39, [103a]/3 =A:46, [120a]/5 =A:114, **edgülik işler** [218b]/4= M:48, **edgülikler** [255a]/5= M:93, [38b]/4 =B:148, **ekinler** [64b]/2 =B:223, **eligler** [249b]/3= M:6, [250a]/4= M:6, [255b]/5= M:94, [53b]/4 =B:195, **erenler** [171b]/5= N:78, [183a]/2= N:109, [199b]/4= M:67, [204b]/4= M:84, [208b]/5= M:22, [210a]/1= M:25, [210a]/4= M:26, [214b]/3= M:41, [219b]/3= M:50, [220a]/2= M:51, [221a]/2= M:54, [222b]/1= M:58, [223a]/3= E:97, [223b]/1= E:98, [224a]/3= E:99, [225b]/2= E:105, [232a]/1= E:126, [234a]/2= E:133, [240a]/4= E:77, [243b]/1= E:89, [251b]/5= M:11, [258b]/1= M:102, [267a]/4= N:176, [29b]/1 =B:118, [43a]/3 =B:164, [66a]/2 =B:228, [67a]/4 =B:230, [76a]/4 =B:250, [79b]/5 =B:258, [83a]/1 =B:264, [89b]/4 =B:282, [90b]/5 =B:286, [107b]/3 =A:66, [113a]/4 =A:86, [113b]/1 =A:86, [121a]/1 =A:117, [121b]/2 =A:119, [126a]/2 =A:140, [128a]/4 =A:147, **erkekler** [236a]/1= E:139, **esirler** [269a]/2= B:85, **ewler** [52a]/1 =B:189, [52a]/3 =B:189, **eyeler** [31b]/4 =B:126, **ferişteler** [224a]/4= E:100, [227a]/1= E:111, [245a]/5= E:93, [263b]/3= N:166, [265b]/2= N:172, [263b]/3= N:166, [265b]/2= N:172, [6a]/5 =B:30, [6b]/4 =B:31, [7b]/1 =B:34, [42a]/3 =B:161, [46b]/5 =B:177, [58b]/3 =B:210, [75a]/2 =B:248, [90a]/1 =B:285, [95b]/2 =A:18, [101a]/5 =A:39, [102a]/3 =A:42, [102b]/4 =A:45, [111b]/2 =A:80, [113b]/2 =A:87, [123a]/2 =A:124, [123a]/4 =A:125, **ğâfiller** [233b]/1= E:131, **hâkimler** [51b]/3 =B:188, **hâşî'iler** [10a]/3 =B:45, **hüccetler** [8b]/5 =B:39, [29b]/1 =B:118, [41b]/2 =B:159, [49b]/2 =B:185, [58b]/1 =B:209, [59b]/5 =B:213, [77a]/2 =B:253, [77a]/4 =B:253, [91b]/2 =A:4, [113a]/5 =A:86, [118a]/1 =A:105, [120b]/4 a116, **hürmetler** [53a]/5 =B:194, **İblisler** [227a]/5= E:112, [229b]/5= E:121, [23b]/1 =B:102, **İdige nisbetligler** [111a]/5 =A:79, [127b]/4 =A:146, [197b]/4= M:63, [216a]/5= M:44, **İdiler** [107a]/4 =A:64, [111b]/2 =A:80, **işler** [58b]/4 =B:210, [87b]/4 =B:277, [118b]/4 =A:109, [120a]/4 =A:114, [35b]/1 =B:139, [35b]/2 =B:139, [44a]/2 =B:167, [186a]/5= N:122, [187a]/1= N:124, **iwler** [104a]/2 =A:49, [130b]/3 =A:154, **kâbinler** [249a]/3= M:5, **kâfirler** [191b]/1= N:139, [192a]/2= N:140, [192a]/5= N:141, [192b]/3= N:141, [193a]/4= N:144, [194b]/5= N:151, [195a]/1= N:151, [221a]/3= M:54, [222a]/3= M:57, [230b]/1= E:122, [262a]/2= N:162, [4a]/4 =B:24, [7b]/3 =B:34, [26a]/4 =B:109, [42a]/2 =B:161, [53a]/1 =B:191, [77b]/4 =B:254, [98a]/4 =A:28, [99b]/3 =A:32, [114a]/4 =A:91, [116b]/2 =A:100, [124a]/5 =A:131, **kâhiller** [192b]/5= N:142, **keçiler** [235a]/5= E:138, [235b]/2= E:138, [235b]/5= E:139, [237a]/4= E:142,

[237b]/3= E:143, **kelimeler** [214b]/4= M:41, [253a]/2= M:13, **kableler** [36a]/5 =B:142, **kimerseler** [228b]/1= E:116, [270b]/4= B:89, [207b]/1= M:18, **kişiler** [4a]/3 =B:24, [9b]/5 =B:44, [14a]/1 =B:60, [23b]/3 =B:102, [31a]/2 =B:124, [31a]/4 =B:125, [36a]/5 =B:142, [36b]/4 =B:143, [37a]/4 =B:143, [39b]/1 =B:150, [41b]/3 =B:159, [42a]/3 =B:161, [42b]/4 =B:164, [43a]/4 =B:165, [44a]/4 =B:168, [49b]/2 =B:185, [51b]/1 =B:187, [51b]/3 =B:188, [51b]/5 =B:189, [56a]/1 =B:199, [56a]/5 =B:200, [57a]/4 =B:204, [57b]/5 =B:207, [59a]/5 =B:213, [59b]/3 =B:213, [62b]/3 =B:219, [64a]/1 =B:221, [73a]/2 =B:243, [76b]/2 =B:251, [80b]/3 =B:259, [86a]/5 =B:273, [91b]/1 =A:4, [93a]/1 =A:9, [94a]/4 =A:14, [96b]/3 =A:21, [102a]/1 =A:41, [103a]/2 =A:46, [111a]/4 =A:79, [113b]/2 =A:87, [115b]/3 =A:97, [118b]/5 =A:110, [119b]/1 =A:112, [124b]/5 =A:134, [125b]/4 =A:138, [126a]/3 =A:140, [172a]/3= N:79, [175a]/5= N:90, [176b]/5= N:92, [184b]/3= N:109, [189b]/3= N:133, [193a]/1= N:142, [199b]/3= M:67, [202b]/3= M:77, [203b]/4= M:82, [206a]/1= M:89, [211b]/5= M:32, [212a]/1= M:32, [216b]/2= M:44, [219b]/1= M:49, [230a]/4= E:122, [238a]/5= E:144, [244a]/3= E:91, [251a]/3= M:8, [257a]/4= M:97, [261b]/5= N:161, [263a]/5= N:165, [264a]/5= N:170, [263a]/5= N:165, [264a]/5= N:170, [266a]/4= N:174, [268b]/3= M:2, **kökler** [187b]/1= N:126, [189a]/3= N:131, [189b]/1= N:131, [189b]/2= N:132, [207a]/2= M:17, [207b]/2= M:18, [214a]/3= M:40, [239a]/2= E:73, [239b]/3= E:75, [240b]/2= E:79, [257b]/1= M:97, [264b]/2= N:170, [265a]/5= N:171, [7a]/4 =B:33, [28b]/5 =B:116, [29a]/1 =B:117, [42b]/2 =B:164, [78a]/1 =B:255, [78a]/5 =B:255, [98b]/4 =A:29, [112b]/1 =A:83, [118b]/3 =A:109, [123b]/5 =A:129, [124b]/3 =A:133, **köküsler** [175b]/1 =N:90, **köküzler** [98b]/3 =A:29, [130b]/5 =A:154, [250b]/5= M:7, **köngüller** [18a]/4 =B:74, [29b]/1 =B:118, [65a]/4 =B:225, [92b]/4 =A:8, [117a]/4 =A:103, [123a]/5 =A:126, [130b]/4 =A:154, [130b]/5 =A:154, [196a]/5= N:155, [270b]/1= B:88, **könülgöner** [228b]/5= E:117, [241b]/3= E:82, [236b]/2= E:140, [41a]/3 =B:157, **közler** [130b]/5 =A:154, [94a]/3 =A:13, [225a]/2= E:100, **küfr ketüröner** [216b]/4= M:44, [243b]/2= E:89, [258b]/1= M:102, [233b]/1= E:130, [200a]/3= M:68, [126b]/1 =A:141, **künler** [49a]/2 =B:184, [49a]/3 =B:184, [49b]/5 =B:185, [57a]/1 =B:203, [97a]/5 =A:24, [126a]/3 =A:140, **melikler** [208b]/1= M:20, **mertebeler** [233b]/3= E:132, [241b]/4= E:83, [77a]/1 =B:253, **mescidler** [28a]/3 =B:114, [51a]/4 =B:187, **mingler** [72b]/5 =B:243, **mıveler** [31b]/5 =B:126, [40b]/4 =B:155, [83b]/4 =B:266, **muhrimler** [257a]/2= M:96, **mü'minler** [64b]/5 =B:223, [98a]/5 =A:28, [98a]/4 =A:28, [122a]/5 =A:121, [122b]/3 =A:122, [122b]/5 =A:124, [191b]/1= N:139, [192b]/1= N:141, [192b]/3= N:141, [193a]/4= N:144, [193b]/4= N:146, [193b]/5= N:146, [221a]/3= M:54, **müjde biröner** [263a]/4= N:165, [263a]/4= N:165, **mülkätebler** [47a]/3 =B:177, **münügliler** [71b]/5 =B:239, **mütereddidler** [193a]/1= N:143, **nefsler** [188b]/1= N:128, [270a]/4= B:87, **nerseler** [239b]/1= E:74, [258a]/3= M:101, [268a]/4= M:2, [84a]/3 =B:267, **nevmidler** [123b]/3 =A:127, **ni'metler** [199a]/1= M:65, **'ahdler** [267b]/4= M:1, [47a]/4

=B:177, 'akiller [55b]/1 =B:197, 'alâmetler [41a]/4 =B:158, 'âlemler [10b]/2 =B:47, [30b]/2 =B:122, [33a]/4 =B:131, [76b]/3 =B:251, [99b]/4 =A:33, [115b]/1 =A:96, [115b]/5 =A:97, [118b]/3 =A:108, [210b]/5 =M:28, [243b]/4 =E:90, [242b]/3 =E:86, [208b]/2 =M:20, 'ameller [251b]/1 =M:9, [255a]/5 =M:93, [265b]/5 =N:173, [4a]/5 =B:25, [35b]/2 =B:139, [105b]/5 =A:57, 'azizler [221a]/3 =M:54, oğka kirgenler [227a]/2 =E:111, ol kimerseler [41b]/1 =B:159, [45a]/1 =B:171, [131a]/4 =A:156, ökçeler [128b]/2 =A:149, [127a]/2 =A:144, öksüzler [188a]/2 =N:127, ökünçler [44a]/3 =B:167, ökünçler [220b]/2 =M:52, [211b]/3 =M:31, ölüğler [18a]/3 =B:73, [40b]/1 =B:154, [81a]/1 =B:260, [5b]/5 =B:28, [227a]/1 =E:111, önginler [176a]/1 =N:91, [189b]/3 =N:133, [92a]/3 =A:7, öz nefisler [26a]/4 =B:109, özler [12a]/1 =B:54, [12a]/3 =B:54, [13a]/1 =B:57, [24b]/1 =B:102, [26b]/4 =B:110, [32b]/1 =B:128, [50b]/4 =B:187, [106b]/2 =A:61, periler [224a]/4 =E:100, [232a]/4 =E:128, [233a]/1 =E:130, peygamberler [196a]/4 =N:154, [208a]/5 =M:20, [216a]/4 =M:44, [262b]/3 =N:163, [15a]/1 =B:61, [34b]/4 =B:136, [46b]/5 =B:177, [59b]/1 =B:213, [96b]/2 =A:21, [111b]/2 =A:80, [112b]/5 =A:84, [119b]/4 =A:112, rahmetler [41a]/2 =B:157, [111b]/4 =A:81, rahimler [91b]/5 =A:6, sebebler [43b]/5 =B:166, şehirler [95b]/1 =A:17, sizler [11a]/5 =B:50, [11b]/4 =B:53, [12a]/1 =B:54, [40b]/2 =B:155, [48a]/4 =B:180, [51a]/4 =B:187, [64b]/2 =B:223, [68b]/2 =B:232, [116b]/3 =A:101, [122a]/1 =A:119, [122a]/1 =A:120, [126a]/1 =A:139, [250a]/2 =M:6, [233a]/3 =E:130, [259b]/3 =M:106, sökel-ler [250a]/1 =M:6, süngükler [80b]/3 =B:259, süngüler [255b]/5 =M:94, sünneter [125b]/2 =A:137, şehidler [126a]/4 =A:140, tenler [259a]/5 =M:105, [40b]/4 =B:155, tevbeler [42a]/1 =B:160, tilekler [52a]/4 =B:189, tirigler [40b]/2 =B:154, tirsekler [249b]/4 =M:6, tişiler [185b]/1 =N:117, [187b]/3 =N:127, [187b]/5 =N:127, [188b]/4 =N:129, [249a]/1 =M:5, [249a]/2 =M:5, [250a]/2 =M:6, [267a]/5 =N:176, [11a]/2 =B:49, [50b]/2 =B:187, [64a]/3 =B:222, [64b]/2 =B:223, [65a]/5 =B:226, [65b]/2 =B:228, [67a]/5 =B:231, [68a]/2 =B:232, [70a]/2 =B:235, [70b]/4 =B:236, [72b]/1 =B:241, [94a]/4 =A:14, [101b]/2 =A:39, [106b]/2 =A:61, tiweler [235a]/5 =E:138, [235b]/2 =E:138, [238a]/1 =E:144, [185b]/4 =N:119, [237a]/4 =E:142, tölengener [92b]/1 =A:7, tört açaqlı cânverler [235b]/5 =E:139, ümmiler [110a]/1 =A:75, üzümner [223b]/5 =E:99, yâri birgenler [96b]/5 =A:22, [114b]/1 =A:91, [105b]/4 =A:56, [201b]/1 =M:71, yâriçiler [104b]/3 =A:52, [85a]/3 =B:270, yeller [43a]/1 =B:164, yerler [14a]/1 =B:60, [32b]/2 =B:128, [171b]/2 =N:78, yetimler [47a]/1 =B:177, [60b]/4 =B:215, [63a]/1 =B:220, yigenler [215b]/1 =M:42, yiller [43a]/2 =B:164, yingenler [209a]/5 =M:23, [221b]/5 =M:56, yürigenler [257a]/1 =M:96, yüz ewürgenler [97a]/3 =A:23, yüzler [37b]/2 =B:144, [39a]/5 =B:150, [46b]/3 =B:177, [118a]/2 =A:106, [118a]/3 =A:106, [249b]/3 =M:6, yüzleringizka [250a]/4 =M:6, zâhidler [204a]/3 =M:82, zâlimler [74a]/3 =B:246, [245a]/5 =E:93, za'ifler [122b]/4 =A:123, zekât birmegenler [77b]/4 =B:254, zilletler [58b]/2 =B:210

+ları, +leri (iyelik çokluk III): atları [6b]/5=B:31, [7a]/2=B:33, adakları [199a]/4 = M:66, [212a]/6 = M:33, [199a]/4=M:66, adımları [44a]/5= B:168, [44b]/1= B:168, [237b]/1 = E:142, ağızları [134b]/2 = A:167, [214b]/1 = M:41, [121a]/5 = A:118, [214b]/1=M:41, alğanları [84a]/5=B:267, almakları [261b]/4 = N:161, anaları [153a]/1 = N:23, antları [110a]/5 = A:77, [226a]/5 = E:109, araları [198b]/1=M:64, [215b]/1=M:42, [215b]/4=M:42, [218a]/5=M:48, [219a]/1=M:49, [28a]/1= B:113, [59b]/5 = B:213, [68a]/4 = B:232, [95b]/5 = A:19, [158a]/4 = N:35, [167b]/2 = N:65, [175a]/5 = N:90, [177a]/2 = N:92, [198b]/1 = M:64, [215b]/2 = M:42, [215b]/4 = M:42, [218a]/5 = M:48, [219a]/1 = M:49, [253b]/3 = M:14, [28a]/1=B:113, [59b]/5=B:213, [68a]/4=B:232, [95b]/5=A:19, [158a]/4=N:35, [167b]/2=N:65, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, arıları [205a]/4 = M:87, arıkları [140a]/2 = A:187, [235b]/2 = E:138, [52a]/2 = B:189, artları [78a]/3=B:255, ataları [242b]/4 = E:87, [44b]/5=B:170, [259a]/3 = M:104, [44b]/5=B:170, aydukları [196b]/2 = N:156, âyetleri [206a]/5=M:89, aymakları [196a]/5 = N:155, [196b]/3 = N:157, [234b]/3 = E:136, [235b]/1 = E:138, [197b]/4 = M:63, bolmuşları [209b]/2 = M:24, boynagulukları [226b]/5 = E:110, bozmakları [196a]/3 = N:155, [253a]/1 = M:13, [196a]/3=N:155, büstänları [199a]/2 = M:65, cezâları [113b]/1=A:87, dinleri [193b]/4=N:146, döşları [219b]/5=M:51, [230a]/1=E:121, [232a]/3=E:127, [23a]/5=E:128, [79a]/1 = B:257, [207a]/5 = M:18, [232a]/3 = E:127, [232a]/5 = E:128, [230a]/1 = E:121, [170b]/2 = N:76, [219b]/5 = M:51, [136b]/1 = A:175, [136b]/1 = A:175, eligeri [165b]/3=N:62, [176a]/4=N:91, [198a]/2=M:64, [212a]/6=M:33, [213b]/4=M:38, erenleri [175b]/2=N:90, ferîşteleri [190b]/5=N:136, Fir'avnung hâşları [10b]/5=B:49, hâkılar [182b]/4 = N:108, helâlları [12b]/5=B:57, hevâları [202b]/3 = M:77, [218b]/1 = M:48, [219a]/2 = M:49, [30a]/1= B:120, [38a]/3= B:145, [229a]/5 = E:119, [218b]/1=M:48, [219a]/2=M:49, [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145, hışları [45a]/4=B:172, hürmä yığaçları [83b]/3=B:266, İbrâhîm bünyâdları [32a]/3=B:127, iş eyeleri [165b]/2=N:59, [173a]/3=N:83, kapuğları [52a]/3 = B:189, karangwulukları [223a]/2 = E:97, karangwulukları [223a]/2=E:97, karındaşları [131a]/5=A:156, [134b]/3=A:168, [152b]/3 = N:23, [131a]/5 = A:156, [134b]/3 = A:168, [242b]/4 = E:87, karınları [147a]/2=N:10, [46a]/1= B:174, [147a]/2 = N:10, [235b]/5 = E:139, katğılıkları [245a]/5 = E:93, kavmları [176a]/2 = N:91, kaytısları [226a]/4 = E:108, kayuları [148a]/1=N:11, kıldukları [236a]/3 = E:139, kılğanları [31a]/3= B:124, [179a]/2 = N:97, [268a]/1 = M:1, kılmaıkları [195b]/2 = N:153, [261b]/1 = N:160, kız karındaşları [152b]/3=N:23, kızları [152b]/4=N:23, kitâb eyeleri [186b]/4=N:123, [195a]/4=N:153, [199b]/5=M:68, [202b]/2=M:77, [207b]/4=M:19, kitâbları [190b]/5 = N:136, [90a]/1 = B:285, konumları [233b]/2=E:131, korğunçları [181a]/1 = N:102, koşganları [115a]/5=A:95, köküsleri [175b]/1=N:90, köngülleri [167a]/1=N:63, közler nûrları [225a]/2=E:103, közleri [204a]/5=M:83, kulaıkları [185b]/4=N:119, kulları [185b]/2=N:118, [243a]/2 = E:88, küç kılmaıkları [195b]/2=N:153, küfir ketürmekleri

[196a]/4=N:155, **küfleri** [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155, [196b]/2=N:156, **malları** [261b]/5 = N:161, [51b]/3 = B:188, [94a]/5 = A:14, [157b]/2 = N:34, [51b]/4=B:188, [81b]/1=B:261, [81b]/5=B:262, [83a]/2=B:265, [86b]/1=B:274, [93a]/3=A:10, [94a]/5=A:14, [120b]/2=A:116, [144b]/1=N:2, [145a]/3=N:5, [145b]/2=N:6, [146a]/1=N:6, [147a]/1=N:10, [157b]/2=N:34, [159a]/4=N:38, [178b]/1=N:95, [178b]/2=N:95, [81b]/1 = B:261, [81b]/5 = B:262, [83a]/2 = B:265, [86b]/1 = B:274, [144b]/1 = N:2, [93a]/3 = A:10, [120b]/2 = A:116, [178b]/1 = N:95, [178b]/2 = N:95, **mangımları** [58a]/4 = B:208, **menfa'atları** [244b]/2 = E:92, **Mescid-i harāmıng hāzırları** [54b]/5=B:196, **mırāş h'āreleri** [176b]/4=N:92, [177a]/3=N:92, **namāzları** [245a]/1 = E:92, **nefsleri** [200b]/4=M:70, **nişanları** [18a]/3= B:73, [51a]/5= B:187, [64a]/1 = B:221, [72b]/4 = B:242, [96a]/1 = A:19, [96b]/1 = A:21, [116a]/1 = A:98, [76b]/4 = B:252, **nūrları** [225a]/2 = E:103, [225a]/2 = E:103, **'ahdleri** [195b]/5=N:154, [196a]/3=N:155, **'amelleri** [206b]/3=M:90, **oğlanları** [30b]/1= B:122, [34b]/3= B:136, [35b]/4= B:140, [93a]/3 = A:10, [103b]/2 = A:49, [112b]/4 = A:84, [120b]/3 = A:116, [235a]/2 = E:137, [234a]/2 = E:133, [242a]/2 = E:84, [242b]/4 = E:87, [33b]/3= B:133, [114b]/4 = A:93, [68b]/3 = B:233, [100b]/2 = A:36, [236a]/5 = E:140, [68b]/3=B:233, [93a]/3=A:10, [100b]/2=A:36, [120b]/3=A:116, **oğul oğlanları** [34b]/3=B:136, [35b]/4=B:140, [112b]/4=A:84, **oğulları** [33a]/5=B:132, [94a]/5=A:14, [9a]/1= B:40, [10a]/5= B:47, [201a]/3 = M:72, [207a]/5 = M:18, [211b]/4 = M:32, [33a]/5= B:132, [58b]/4 = B:211, [262b]/5 = N:163, [252a]/3 = M:12, [200b]/2 = M:70, [73b]/2 = B:246, [94a]/5 = A:14, [202b]/5 = M:78, **oğları** [102b]/2=A:44, [206b]/2=M:90, [247b]/2=M:3, **ortakları** [235a]/2 = E:137, **orunları** [161b]/2 = N:46, [214b]/5 = M:41, [253a]/3 = M:13, **ot eyeleri** [211a]/2=M:29, **öktürmekleri** [196a]/4=N:155, **özleri** [162b]/5=N:49, [167a]/2=N:63, [167a]/4=N:64, [167b]/3=N:65, [182b]/3=N:107, [184a]/3=N:113, [203a]/5=M:80, **peyveste bolmuşları** [209b]/2=M:24, **rāzları** [184b]/1=N:114, **sarāyları** [72b]/5=B:243, [142a]/2=A:195, **satgaşganları** [10a]/4=B:46, [64b]/4=B:223, [75b]/5=B:249, **sāzları** [180b]/3=N:102, [181a]/1=N:102, **sevābları** [15a]/5= B:62, [82a]/2 = B:262, [86b]/3 = B:274, [143a]/4 = A:199, [195a]/3 = N:152, [266a]/1 = N:173, **sıngınu yerleri** [179a]/5=N:97, [186a]/4=N:121, **songları** [119a]/5 = A:111, [135a]/4 = A:170, [146b]/3 = N:9, [162a]/5 = N:47, **şenbelemek eyeleri** [162b]/1=N:47, **tamuğ eyeleri** [205a]/3=M:86, **Tengrining āyetleri** [191b]/4=N:140, [196a]/4=N:155, **Tengrining dōstları** [207a]/5=M:18, **Tengrining oğulları** [207a]/5=M:18, **tenleri** [178b]/1=N:95, [178b]/2=N:95, **tileri** [161b]/4=N:46, **tonları** [206a]/1 = M:89, **uluğları** [156b]/1=N:31, **uluğrakları** [230b]/3 = E:123, **umıncıları** [186b]/4 = N:123, [27a]/2= B:111, **üstünleri** [199a]/4=M:66, **vaktıları** [67a]/5 = B:231, [68a]/2 = B:232, [69b]/4 = B:234, **yahşuları** [84a]/3 = B:267, **yalawaçları** [190b]/5=N:136, [194b]/1=N:150, [194b]/2=N:150, [195a]/2=N:152, [231a]/2=E:124, [90a]/1 = B:285, [137b]/2 = A:179, [90a]/2 = B:285, [137b]/2 = A:179, [194b]/1 = N:150, [195a]/2 = N:152, [194b]/2 = N:150, [231a]/2 =

E:124, [190b]/5 = N:136, [265a]/2 = N:171, *yangarnakları* [261b]/3 = N:160, *yanları* [140b]/5 = A:191, *Ya' küt oğlanları* [30b]/1=B:122, [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93, [200b]/2=M:70, [201a]/3=M:72, [202b]/5=M:78, *Ya' küt oğulları* [211b]/4=M:32, [9a]/1=B:40, [10a]/5=B:47, [58b]/4=B:211, [73b]/2=B:246, *yaraqları* [61b]/5 = B:217, [82b]/5 = B:264, [86a]/2 = B:273, [170b]/1 = N:98, *yavruqları* [204a]/1 = M:82, *yavruqlukları* [142a]/4=A:195, [150b]/5=N:18, [156b]/2=N:31, [199a]/1=M:65, *yavruqlukları* [204a]/1=M:82, *yayğınları* [245b]/1 = E:93, *yazmaqları* [157b]/4 = N:34, *yazmaqları* [157b]/4=N:34, *yazıqları* [93b]/1 = A:11, [219a]/5 = M:49, [125a]/2=A:135, [128b]/2=A:147, *yetimleri* [187b]/5=N:127, *yığaqları* [83b]/3 = B:266, *yığaqları* [66b]/1 = B:229, [66b]/2 = B:229, *yimekləri* [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, *yolları* [153a]/5 = N:26, [254b]/1 = M:16, *yolunıq keçgenleri* [160b]/5=N:43, *yüzleri* [162a]/5=N:47, *zıyan eyeleri* [178a]/5=N:95.

-lûğ / -lûğ / -lûğ (sümden isim): *adıklıg* [267b]/5=M:1, *amıñlîg* [31b]/4=B:126, *atıg* [23b]/4=B:102, [141a]/3=B:158, *azıqlıg* [247b]/1=M:3, *bağlı* [198a]/2=M:64, *belgılıg* [51b]/5=B:189, [78b]/2=B:256, [127a]/5=A:145, [181b]/5=N:103, [232b]/2=E:128, *beretkılıg* [115b]/1=A:96, [244b]/2=E:92, *cerabatıg* [249b]/5=M:6, *cütlıg* [155a]/1=N:25, *durılıg* [71a]/2=B:236, *erklıg* [25b]/4=B:107, [30a]/3=B:120, [33a]/4=B:131, [89b]/3=B:282, [90b]/5=B:286, [97b]/3=A:26, [158b]/4=N:36, [163b]/3=N:53, [195b]/4=N:53, [202a]/5=M:76, *fazılıg* [25a]/4=B:105, *hükmetıg* [213b]/5=M:38, [232b]/4=N:128, [232b]/4=E:129, [236a]/4=E:139, [239a]/5=E:73, [241b]/5=E:83, [261a]/4=N:158, [263b]/1=N:165, [264b]/3=N:170, [106a]/2=A:58, [150b]/4=N:17, [154a]/4=N:24, [155b]/2=N:26, [164b]/2=N:56, [189a]/3=N:130, *büsmüñlîg* [58a]/1=B:207, *ıdıg* [25a]/1=B:104, [46a]/3=B:174, [48a]/2=B:178, [96b]/1=A:21, [110b]/3=A:77, [114b]/1=A:91, [137a]/2=A:177, [151a]/4=N:18, [191a]/5=N:138, [201b]/4=M:73, [213b]/1=M:36, [256a]/2=M:94, [262a]/1=N:161, [266a]/3=N:173, *i' tımadıg* [78b]/4=B:256, *ıstıg* [7a]/2=B:32, [32b]/6=B:129, [58b]/1=B:209, *kareñlîg* [82b]/4=B:264, [83a]/4=B:265, [83b]/1=B:265, *keremlıg* [156b]/3=N:31, *kinglikıg* [71a]/1=B:236, *kırkıg* [35a]/5=B:138, [70a]/5=B:235, [73a]/5=B:245, [82a]/3=B:263, [100b]/3=A:37, [125b]/1=A:136, [142b]/1=A:195, [145a]/5=N:5, [146b]/3=N:8, [165b]/5=N:59, [168b]/3=N:69, [173b]/4=N:85, [173b]/5=N:85, [178b]/3=N:95, [187a]/3=N:125, [219b]/2=M:50, [252b]/2=M:12, [47b]/4=B:178, [47b]/5=B:178, [48a]/5=B:180, [53b]/5=B:195, [54a]/1=B:195, [66a]/2=B:228, [66a]/4=B:229, [66a]/5=B:229, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/4=B:232, [68b]/5=B:233, [71a]/2=B:236, [71a]/3=B:236, [72b]/1=B:240, [94b]/3=A:14, [124b]/5=A:134, [128a]/5=A:148, [135b]/4=A:172, [145b]/5=N:6, [151b]/3=N:19, [154b]/4=N:25, [187a]/4=N:125, [188b]/2=N:128, [253b]/1=M:13, [255b]/3=M:93, *menğızıg* [18a]/2=B:73, [18a]/5=B:74, [25b]/1=B:106, [25b]/4=B:113, [25b]/5=B:113, [29a]/5=B:118, [44a]/2=B:167, [45a]/2=B:171, [51a]/5=B:187, [53a]/1=B:191, [62b]/4=B:219, [66a]/2=B:228,

[69a]/2=B:233, [72b]/3=B:242, [79b]/5=B:259, [81b]/1=B:261, [82b]/2=B:264, [83a]/4=B:265, [84a]/1=B:266, [87a]/2=B:275, [93a]/5=A:11, [100a]/5=A:36, [103a]/4=A:47, [103b]/4=A:49, [106a]/3=A:59, [176b]/1=A:103, [117b]/5=A:105, [120b]/5=A:117, [126a]/3=A:140, [131a]/4=A:156, [133a]/2=A:162, [169a]/5=N:73, [171a]/2=N:77, [178a]/1=N:94, [188b]/5=N:129, [192a]/1=N:140, [206a]/5=N:89, [210b]/5=M:28, [211b]/2=M:31, [225a]/5=E:105, [226a]/3=E:108, [227a]/4=E:112, [230a]/4=E:122, [230b]/1=E:122, [230b]/2=E:123, [231a]/1=E:124, [231b]/3=E:125, [231b]/4=E:125, [235a]/1=E:137, [239a]/3=E:73, [239b]/2=E:75, [242a]/4=E:84, [245a]/4=E:93, [256a]/5=M:95, [267a]/5=N:176, *mengzeşlîg* [53b]/2=B:194, *nıbetlîg* [7a]/4=B:33, [17a]/5=B:70, [70a]/2=B:235, [86b]/2=B:274, [157b]/3=N:34, [196a]/5=N:155, [270b]/1=B:88, *nımetlîg* [42b]/1=B:163, *nıst sözlîg* [168b]/2=N:69, [104a]/1=A:49, *ırmagıñlîg* [249a]/5=M:5, *tırlıg* [236b]/4=E:141, *usluğ* [36a]/5=B:142, [89b]/2=B:282, [145a]/3=N:5, [236a]/5=E:140, *yarağıg* [25b]/2=B:106, [26b]/2=B:109, [39a]/1=B:148, [80b]/5=B:259, [98a]/1=A:26, [98b]/5=A:29, [134a]/1=A:165, [140b]/3=A:189, [189b]/4=N:133, [194a]/5=N:149, [207a]/3=M:17, [208a]/3=M:19, [212b]/3=M:34, [214a]/4=M:40, *yaşlıg* [17a]/5=B:68, *yazıkılıg* [87b]/3=B:276, *zıyanlıg* [211a]/4=M:30, [220b]/5=M:53.

-lûk / -lûk / -lûk (sümden isim): *aqlıg* [40b]/3=B:155, [248a]/2=M:3, *anıgılıg* [71b]/1=B:32, [28b]/4=B:116, [141a]/2=A:191, [224a]/5=E:100, [265a]/4=N:171, *artıqlıg* [157a]/1=B:237, [73a]/2=B:243, [84b]/4=B:268, [109b]/1=A:73, [135b]/1=A:171, [159a]/1=N:32, *äsññlîk* [50a]/1=B:185, *azğıñlîk* [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [78b]/2=B:256, [133b]/3=A:164, [161a]/4=N:44, *bağıllıg* [137b]/4=A:180, [138a]/1=A:180, [159a]/1=N:37, [159a]/2=B:37, *baylık* [189a]/2=N:130, *bızergañlîk* [156a]/2=N:29, *bertürdärlik* [32a]/1=B:126, [257a]/1=M:96, *büğärelîk* [211b]/1=M:31, *bızññlîk* [44a]/1=B:167, *boyınağıllıg* [226b]/5=E:110, *cävidäñlîk* [42a]/4=B:162, *cüññlîk* [160b]/2=N:43, *darlık* [124b]/4=A:134, [167b]/3=N:65, *darlıklıg* [71a]/1=B:236, *dervışlık* [47a]/5=B:177, [60a]/5=B:214, [84b]/2=B:268, [88b]/2=B:280, [196b]/2=A:112, [14b]/4=B:61, *dıvāñlîk* [87a]/1=B:275, *dostlık* [77b]/3=B:254, [169a]/5=N:73, [9a]/2=B:40, [9b]/5=B:44, [10b]/1=B:47, [13a]/5=B:58, [27a]/4=B:112, [30b]/1=B:122, *düşmenlik* [198b]/1=M:64, [206b]/5=M:91, [253b]/4=M:14, [203b]/5=M:82, *edğıllıg* [38b]/4=B:148, [46b]/3=B:177, [46b]/4=B:177, [52a]/1=B:189, [52a]/2=B:189, [55a]/4=B:197, [56b]/2=B:201, [56b]/3=B:201, [60b]/3=B:215, [60b]/5=B:215, [65a]/1=B:224, [69b]/2=B:233, [70a]/1=B:234, [72b]/2=B:241, [85a]/1=B:269, [85b]/4=B:272, [99a]/1=A:30, [114b]/2=A:92, [117b]/3=A:104, [119a]/1=A:110, [120a]/3=A:114, [122a]/2=A:120, [135a]/3=A:170, [136a]/3=A:174, [158b]/1=N:36, [159b]/4=N:40, [166b]/5=N:62, [168b]/1=N:69, [169a]/2=N:72, [169a]/4=N:73,

[171b]/3=N:78, [172a]/1=N:79, [173a]/4=N:83, [178a]/3=N:94, [184b]/2=N:114, [188a]/3=N:127, [204b]/4=M:84, [205a]/1=M:85, [209a]/3=M:23, [218b]/4=M:48, [242a]/5=E:84, [255b]/2=M:93, [266b]/3=N:175, [268b]/5=M:2, **emînlik** [241a]/5=E:81, **erklîglik** [163b]/3=N:53, [239a]/3=E:73, [116a]/4=A:99, **ğâyibîluk** [256a]/1=M:94, **h'arîluk** [14b]/4=B:61, [28b]/1=B:114, [119a]/5=A:112, [212b]/1=M:33, [215a]/4=M:41, [231a]/4=E:124, [245b]/2=E:93, [269a]/5=B:85, **hösnüdlük** [83a]/3=B:265, [95a]/1=A:15, [136a]/4=A:174, [156a]/3=N:29, [184b]/3=N:114, [254a]/5=M:16, [268b]/1=M:2, **kâfirîluk** [200a]/2=M:68, [133a]/5=A:167, **qarangwuluk** [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [223a]/1=E:97, **qaranquluk** [230a]/5=E:122, [254b]/1=M:16, **katıgîluk** [18a]/5=B:74, [86a]/5=B:273, [245a]/5=E:93, [47a]/5=B:177, **kayaşlık** [158b]/1=N:36, **kinglik** [71a]/1=B:236, [74b]/1=B:247, [74b]/3=B:247, [124b]/4=A:134, [154a]/5=N:25, [179b]/5=N:100, **qorqğanlık** [28a]/5=B:114, **könîlik** [46a]/4=B:175, [78b]/2=B:256, [145b]/2=N:6, **körklîgîluk** [47b]/4=B:178, [47b]/5=B:178, [48a]/5=B:180, [53b]/5=B:195, [54a]/1=B:195, [66a]/2=B:228, [66a]/4=B:229, [66a]/5=B:229, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/4=B:232, [68b]/5=B:233, [71a]/2=B:236, [71a]/3=B:236, [72b]/1=B:240, [94b]/3=A:14, [124b]/5=A:134, [128a]/5=A:148, [135b]/4=A:172, [145b]/5=N:6, [151b]/3=N:19, [154b]/4=N:25, [187a]/4=N:125, [188b]/2=N:128, [253b]/1=M:13, [255b]/3=M:93, **kulluk** [33b]/3=B:133, [35a]/5=B:138, [45b]/1=B:172, [56a]/3=B:200, [104b]/2=A:51, [107a]/3=A:64, [158a]/5=N:36, [197a]/2=M:60, **küçeylik** [50a]/1=B:185, **müslümânîluk** [33b]/1=B:132, [115a]/4=A:95, [231b]/1=E:125, [248a]/1=M:3, **nüspâşlık** [40a]/3=B:152, 'azîzlikni [57b]/4=B:206, [191b]/2=N:139, **otluk** [164a]/3=N:55, **örelîk** [157a]/5=N:34, **pâdsâhlîk** [23b]/1=B:102, **pâdsâhlîk** [76b]/1=B:252, **peygâmbêrlîk** [76b]/1=B:252, [111a]/3=A:79, [243a]/5=E:89, **peyves-telîk** [31b]/2=B:125, [51a]/4=B:187, [109b]/5=A:75, [125a]/3=A:135, [245a]/1=E:92, **rağbetsizlik** [32b]/6=B:130, **râstîluk** [46b]/1=B:176, [165a]/4=N:58, **saqnukluk** [55a]/5=B:197, [71b]/2=B:237, [153b]/5=N:24, [154b]/4=N:25, [249a]/4=M:5, [251a]/4=M:8, [268b]/5=M:2, **sawukluk** [120b]/5=A:117, **sökellîk** [46a]/5=B:177, [60a]/5=B:214, [220a]/3=M:52, **suqluk** [188b]/4=N:129, **süstluk** [127b]/4=A:146, [182a]/1=N:104, [207b]/5=M:19, **tanukluk** [36a]/1=B:140, [95b]/1=A:18, [104b]/5=A:52, [105a]/2=A:53, [107a]/5=A:64, [5b]/4=B:27, [108b]/3=A:70, [112a]/3=A:81, [113a]/4=A:86, [150a]/2=N:15, [201a]/3=M:72, [202a]/5=M:76, [224b]/5=E:102, [226a]/1=E:108, [265b]/3=N:172, [259b]/3=M:106, [260a]/4=M:106, [260b]/2=M:107, [260b]/3=M:107, [260b]/5=M:108, [263b]/2=N:166, [263b]/3=N:166, **tarîlık** [250b]/1=M:6, **tirîglik** [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212, [94b]/2=A:14, [115b]/2=N:19, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [233a]/5=E:130, [268a]/5=B:85, [269b]/3=B:86, **tutunmağanlık** [154b]/5=N:25, **tüzîluk** [89a]/3=B:282, [89b]/3=B:282, [188a]/2=N:127, [188b]/3=N:129, [190a]/5=N:135, [215b]/4=M:42, [217a]/3=M:45, [256b]/1=M:95, [259b]/4=M:106, **uçmaklık** [232a]/2=E:127, **uhugluk** [83b]/4=B:266, [101b]/3=A:40,

ushugluk [236a]/5=E:140, **uzunluk** [74b]/3=B:247, **üküşlük** [258a]/1=M:100, **vekillik** [172b]/4=N:81, **yaşılık** [117b]/3=A:104, [119a]/5=A:115, [194a]/4=N:149, **yarukluk** [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [216a]/3=M:44, [217b]/3=M:46, [244a]/3=E:91, [254b]/2=M:16, **yawukluk** [144a]/3=N:1, [146b]/1=N:8, [158b]/2=N:36, [260a]/4=M:106, **yawuzluk** [150b]/5=N:18, [156b]/2=N:31, [171b]/4=N:78, [172a]/2=N:79, [183a]/5=N:110, [186b]/4=N:123, [199a]/1=M:65, [265b]/3=M:95, **yigrençlik** [121a]/5=A:118, **yiplitik** [51a]/1=B:187, [51a]/2=B:187, **yokluk** [47a]/1=B:177, **ziyâdelik** [66a]/3=B:228,

-lû (isimden isim): **örtüglü** [173b]/2=A:179

-m, -(i)m, -(i)m, -(u)m, -(ü)m (fiilden isim): **adım** [44a]/5=B:168, [44b]/1=B:168, [237b]/1=E:142, **keyim** [68b]/4=B:233, **konum** [13a]/2=B:58, [80a]/1=B:259, [170a]/3=N:75, [230b]/3=E:123, [233b]/2=E:131, **ölüm** [72b]/5=B:243, [126b]/4=A:143, [130b]/3=A:154, [134b]/5=A:168, [139a]/4=A:185, [150a]/4=N:15, [151a]/1=N:18, [171b]/1=N:78, [180a]/2=N:100, [245a]/5=E:93, [259b]/3=M:106, [260a]/1=M:106, [33b]/3=B:133, [48a]/4=B:180,

-m, +(i)m, +(i)m, +(u)m, +(ü)m (iyelik teklik I): **âyâtıların** [9b]/1=B:41, **ewümmi** [31b]/1=B:125, **İdim** [79b]/1=B:258, [100a]/1=A:35, [100a]/4=A:36, [100b]/3=A:38, [101b]/3=A:40, [101b]/5=A:41, [103a]/3=A:47, [104b]/2=A:51, [201a]/4=M:72, [209b]/4=M:25, [239b]/5=E:76, [240a]/2=E:77, [240a]/3=E:77, [240a]/5=E:78, [241a]/1=E:80, **kavnum** [11b]/5=B:54, [208a]/4=M:20, [208b]/2=M:21, [234a]/3=E:135, [240b]/1=E:78, **könglüm** [81a]/2=B:260, 'ahdim [31a]/3=B:124, [112a]/2=A:81, [9a]/2=B:40, **oğlanların** [32b]/1=B:128, [31a]/2=B:124, **özüm** [96a]/2=A:20, [209b]/5=M:25, **uyam** [209b]/5=M:25, [211b]/3=M:31, **yazukum** [211a]/1=M:29, **yolumğa** [8b]/3=B:38, [142a]/3=A:195, **yüzümni** [240b]/2=E:79,

-ma / -me (fiilden isim): **kılma** [35a]/3=B:137, **muhälefet kılma** [35a]/3=B:137, **tegme** [4b]/1=B:25, [14a]/1=B:60, [38a]/1=B:145, [38b]/3=B:148, [43a]/1=B:164, [68a]/1=B:231, [81a]/4=B:260, [81b]/3=B:261, [87b]/3=B:276, [88b]/5=B:281, [97b]/2=A:25, [98b]/5=A:29, [99a]/1=A:30, [100b]/4=A:37, [139a]/3=A:185, [147b]/1=N:11, [157a]/1=N:32, [157a]/2=N:33, [157a]/4=N:33, [160a]/1=N:41, [164a]/5=N:56, [174a]/2=N:85, [174a]/4=N:86, [176a]/2=N:91, [178b]/3=N:95, [187b]/2=N:126, [189a]/2=N:130, [198b]/2=M:64, [200b]/3=M:70, [212a]/6=M:33, [218b]/1=M:48, [223b]/2=E:99, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [224b]/5=E:102, [225a]/1=E:102, [226a]/3=E:108, [227a]/2=E:111, [227a]/4=E:112, [23a0b]/2=E:123, [233b]/3=E:132, [242a]/1=E:84, [242b]/1=E:85, [242b]/3=E:86, [257b]/2=M:97, [267b]/1=N:176, [270a]/3=B:87, **tigme** [148b]/5=N:12

-madın / -medin; -mayın (zarf fiil): **cimâ' kılmadın** [70b]/5=B:236, **haddin keçmedin** [45b]/3=B:173, **işittürülmedin** [161b]/4=N:46, **kelmeyin turur** [60a]/4=B:214, **küç**

kılmanın [45b]/3 =B:173, namâz kılmayın [180b]/5 =N:102, ölmedin aşnu [261a]/5 =N:159, ziyân tegürmedin [149a]/4 =N:12

-mak / -mek (fiilden isim): açmak [125b]/4=A:138, [192a]/3=N:141, [220a]/5=M:52, aldamak [227b]/1=E:112, aldaşmak [192b]/4=N:142, almak [256b]/5=M:95, [261b]/4=N:161, angdurmak [243b]/4=E:90, arıtmak [126a]/5=A:141, arşıkmak [139b]/1=A:185, arşıktırmak [186a]/3=N:120, artmak [35a]/4=B:138, ayırmak [69a]/3=B:233, ayımak [196a]/5=N:155, [196b]/3=N:157, [197b]/4=M:63, [234b]/3=E:136, [235b]/1=E:138, ayrılmak [78b]/4=B:256, azmak [166a]/5=N:60, [185a]/5=N:116, [191a]/1=N:136, [239b]/2=E:74, [264a]/1=N:167, barmak [151b]/1=N:19, bildürmek [137b]/1=A:179, bilmek [126b]/3=A:142, [134a]/2=A:166, [134a]/3=A:167, [243b]/5=E:91, [263b]/3=N:166, bilmemek [150b]/2=N:17, birmek [71a]/1=B:236, [72a]/4=B:240, [72b]/2=B:241, [145a]/1=N:4, bitimek [127a]/5=A:145, bitmek [134b]/1=A:167, [141a]/5=A:193, [153b]/3=N:24, [154b]/2=N:25, [241b]/2=E:82, [255b]/1=M:93, bolmak [72b]/3=B:241, boşamak [66a]/3=B:229, boyun sümek [58a]/3=B:208, [95b]/4=A:19, [167b]/4=N:65, [172b]/1=N:81, [175b]/5=N:90, bozmak [196a]/3=N:155, [253a]/1=M:13, bulmak [36b]/3=B:143, [61b]/1=B:217, [151a]/4=N:19, [188a]/4=N:128, [195b]/4=N:153, [198a]/5=M:66, [169b]/1=N:73, çatmak [235b]/3=E:138, [236b]/1=E:140, çewürmek [43a]/1=B:164, çıkarmak [269a]/3=B:85, [61b]/2=B:217, çıkarmamak [72a]/4=B:240, çıkmak [55a]/3=B:197, [229b]/5=E:121, [238b]/5=E:145, [247b]/3=M:3, eksimek [40b]/3=B:154, emdürmek [69a]/4=B:233, emmek [68b]/4=B:233, ewrilmek [37a]/5=B:144, [142b]/2=A:196, ıdmak [66a]/4=B:229, ırmızganmak [77b]/5=B:255, [130a]/2=A:154, içürmek [13b]/3=B:60, iwme [123a]/3=A:125, katıglanmak [15b]/3=B:63, kaytarmak [66a]/1=B:228, kaytarmak [90a]/4=B:285, [98b]/3=A:28, [207b]/3=M:18, keçmek [128a]/2=A:147, kengeşmek [69a]/3=B:233, kesmek [123b]/2=A:127, ketürmek [9b]/5=B:44, [61b]/3=B:217, [196a]/4=N:155, kıkırmak [45a]/3=B:171, kılışmak [55a]/3=B:197, [217a]/3=M:45, kılmak [28a]/4=B:114, [37a]/3=B:143, [39b]/3=B:150, [47b]/5=B:178, [50a]/1=B:185, [50b]/2=B:187, kınamak [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235, [82a]/5=B:263, [84b]/3=B:268, [131a]/4=A:155, [149a]/5=N:12, [173b]/4=N:84, [257b]/3=M:98, [258b]/1=M:101, kışmak [48b]/3=B:182, [92a]/4=A:7, [155b]/4=N:27, [181a]/3=N:102, [188b]/4=N:129, [248a]/2=M:3, kismek [13a]/4=B:58, koğmak [11a]/2=B:49, kıpmak [145a]/4=N:5, [174a]/5=N:87, köndürmek [85b]/2=B:272, körmek [82b]/2=B:264, [94a]/2=A:13, [159a]/4=N:38, kurtulmak [140b]/1=A:188, [149b]/3=N:13, [173a]/1=N:83, [241b]/2=E:82, [254a]/5=M:16, küçemek [78b]/1=B:256, küymek [65b]/1=B:226, [88b]/2=B:280, okımak [30a]/4=B:120, ongarmak [63a]/2=B:220, [66a]/1=B:228, [158a]/4=N:35, [184b]/2=N:114, [188b]/1=N:128, öç almak [256b]/5=M:95, ödemek [47b]/5=B:178, öğmek [6b]/2=B:30, öldürmek [138a]/4=A:181, öldürmek [52b]/4=B:191, [61b]/3=B:217, öldürüşmek [73b]/5=B:246, öltürmek [196a]/4=N:155, sakınmak [86a]/4=B:273,

[110b]/4=A:78, [117a]/1=A:102, **saklamak** [78a]/5=B:255, **satışmak** [233a]/3=E:130, **sınarmak** [129b]/1=A:152, [130b]/4=A:154, [218b]/3=M:48, **sözllemek** [263a]/4=N:164, [50b]/2=B:187, **süwmek** [47a]/1=B:177, **şenbelemek** [16a]/3=B:65, [162b]/1=N:47, [196a]/2=N:154, **tayınmak** [131a]/2=A:155, **teğürmek** [14b]/2=B:61, **teğürmek** [96a]/5=A:20, **tikmek** [89b]/3=B:282, **tilemek** [24a]/3=B:102, [70a]/3=B:235, **tokušmak** [122b]/1=A:121, **tölenmek** [48a]/5=B:180, **tutmak** [54b]/3=B:196, [97b]/3=A:26, [152b]/1=N:22, [206a]/2=M:89, [66a]/4=B:229, [177a]/4=N:92, **tutunmak** [12a]/1=B:54, **uğramak** [139b]/5=A:186, **uçmak** [171b]/5=N:78, **ulanmak** [213a]/1=M:35, **uluğlamak** [50a]/2=B:185, **unaşmak** [69a]/3=B:233, **urmak** [5a]/1=B:26, **uruşmak** [61a]/5=B:217, **uymak** [31a]/2=B:124, [47b]/4=B:178, [261a]/2=N:157, **ündemek** [45a]/2=B:171, **ünmek** [100b]/3=A:37, **yangamak** [261b]/3=N:160, **yanmak** [259b]/1=M:105, **yaratmak** [42b]/2=B:164, [140b]/3=A:190, [141a]/1=A:191, **yarlıkamak** [46a]/5=B:175, [63b]/5=B:221, [82a]/4=B:263, [90a]/3=B:285, [124b]/2=A:133, [125a]/5=A:136, [131b]/4=A:157, [178b]/5=N:96, [215b]/1=M:9, **yazmak** [157b]/4=N:34, **yığılmak** [16a]/4=B:66, **yığılmak** [166b]/2=N:61, **yığmak** [61b]/1=B:217, [76b]/2=B:251, **ymek** [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, [257a]/1=M:96, [261b]/5=N:161, **yoğalmak** [53b]/5=B:195, **yoğatmak** [126b]/1=A:141, **yürimek** [86a]/3=B:273, **yürümek** [140b]/4=A:190, **yürütmek** [42b]/3=B:164,

-mas, -mes / -maz, -mes (geniş zamanın olumsuzu): **bulmaz men** [238b]/2=E:145, **erlenmes men** [209b]/5=M:25, **ermes men** [210b]/4=M:28, [225a]/5=E:104, [240b]/3=E:79, **korıkmaz men** [240b]/5=E:80, **süwmes men** [240a]/1=E:76, **žäyî kılmaz men** [141b]/5=A:195, **ermes sen** [177b]/5=N:94, **ermes sen** [225b]/5=E:107, **hılâf kılmaz sen** [141b]/4=A:194, **kışmaz sin** [253a]/4=M:13, **teklîf kılınmas sin** [173b]/1=N:84, **alınmas** [10b]/4=B:48, **angmaz** [241a]/2=E:80, **arığ kılmas** [46a]/3=B:174, [110b]/2=A:77, **asığ kılmas** [24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, **azdurmas** [5a]/5=B:26, **bakmaz** [110b]/2=A:77, **bilmes** [10a]/2=B:44, [72a]/2=B:239, [92b]/1=A:7, [107b]/3=A:65, [184a]/5=N:113, **bilmez** [40a]/2=B:151, **birilmes** [269b]/4=B:86, **bitimes** [82b]/3=B:264, **bulmaz** [31a]/3=B:124, **buyurmas** [111b]/1=A:80, **döst tutmas** [25a]/1=B:105, **ermes** [17b]/2=B:71, [27b]/2=B:113, [27b]/3=B:113, [36a]/1=B:140, [37b]/4=B:144, [39a]/3=B:149, [44a]/3=B:167, [46b]/3=B:177, [52a]/1=B:189, [75a]/5=B:249, [100a]/5=A:36, [108a]/1=A:67, [108a]/2=A:67, [110b]/5=A:78, [111a]/1=A:78, [116a]/4=A:99, [123b]/1=A:125, [126b]/5=A:144, [138b]/2=A:182, [139b]/1=A:185, [150b]/4=N:18, [186b]/3=N:123, [186b]/4=N:123, [193a]/2=N:143, [202a]/1=M:75, [228b]/3=E:116, [230a]/5=E:122, [233b]/4=E:132, [243b]/4=E:90, **ermes** [16b]/5=B:68, [18b]/3=B:74, [24a]/3=B:102, [38a]/2=B:145, [98b]/1=A:28, [213b]/2=M:37, [216a]/2=M:43, [269b]/2=B:85, **hılâf kılmas** [93a]/2=A:9, **işitmes** [45a]/2=B:171, **kabûl kılınmas** [10b]/3=B:48, [30b]/3=B:123, **kılmazıngızdın** [71a]/4=B:237, **koymaz** [5a]/1=B:26, **köndürmes** [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [113b]/1=A:86, [199b]/4=M:67, [220a]/1=M:51, [238b]/1=E:144,

kurtulmas [234b]/1=E:135, küç kılmaz [159b]/3=N:40, ögüt almaz [241a]/2=E:80, örtülmes [91b]/4=A:4, şabr kılmaz [14a]/4=B:61, sakınmas [85a]/1=B:269, [92b]/3=A:7, sorulmas [29b]/3=B:119, sözlemes [46a]/2=B:174, [110b]/1=A:77, suğarmas [17b]/3=B:71, süwmes [126a]/5=A:140, [158b]/5=N:36, [182b]/3=N:107, [237a]/3=E:141, süwmez [52b]/1=B:190, [57b]/3=B:205, [87b]/3=B:276, [99b]/2=A:32, [106a]/1=A:57, [194a]/2=N:148, [198b]/4=M:64, [200b]/3=M:70, [204b]/5=M:87, [270a]/4=B:87, tatnmas [75b]/1=B:249, tegürmes [122a]/3=A:120, [259a]/5=M:105, tekdif kılmaz [68b]/5=B:233, tekdif kılmaz [90a]/4=B:286, tilemes [201b]/5=M:74, [50a]/1=B:185, [118b]/2=A:108, [243b]/3=E:90, [250a]/5=M:6, tutmaz [65a]/2=B:225, [77b]/5=B:255, [205b]/2=M:89, uftanmas [4b]/5=B:26, ulanmas [234b]/4=E:136, va' de kılmaz [186a]/3=N:120, yarlıkamas [162b]/2=N:48, [185a]/3=N:116, yetmes [86a]/2=B:273, [89b]/2=B:282, [225a]/3=E:103, yetmez [225a]/1=E:103, [82b]/5=B:264, yimes [235b]/1=E:138, yetmes [179b]/1=N:98, yüngül kılmaz [42a]/4=B:162, [269b]/4=B:86, yüngül kılmaz [113b]/3=A:88, zâyf kılmaz [135b]/1=A:171, almaz miz [260a]/3=M:106, bitmez miz [204b]/2=M:84, kemişmes miz [34b]/5=B:136, kemişmez miz [90a]/2=B:285, [112b]/5=A:84, körmez miz [246a]/2=E:94, örtmes miz [260a]/4=M:106, bilmes siz [40b]/2=B:154, [44b]/3=B:169, [61a]/4=B:216, [68b]/2=B:232, [108a]/1=A:66, [148a]/1=N:11, birmes siz [187b]/5=N:127, ermes siz [84a]/5=B:267, [234a]/3=E:134, larma siz [199b]/5=M:68, harc kılmaz siz [85b]/4=B:272, korkmaz siz [241a]/3=E:81, küç kılmaz siz [86a]/1=B:273, [88b]/1=B:279, küç kılmaz siz [88b]/1=B:279, küymezsiz [129b]/3=A:153, ötmes [30b]/3=B:123, sorulmas siz [34a]/3=B:134, [36a]/4=B:141, azdurmaslar [108b]/1=A:69, [184a]/2=N:113, [108b]/1=A:69, [184a]/2=N:113, bedel kılmazlar [143a]/3=A:199, belgürtnesler [130b]/1=A:154, bilmesler [6b]/3=B:30, [23a]/5=B:101, [27b]/5=B:113, [29a]/3=B:118, [44b]/5=B:170, [45a]/3=B:171, [108b]/2=A:69, [222b]/1=M:58, [227a]/4=E:111, [230b]/5=E:123, [258b]/5=M:103, [259a]/3=M:104, birilmesler [10b]/4=B:48, [30b]/5=B:123, [42a]/5=B:162, birilmezler [119a]/5=A:111, birmesler [163b]/4=N:53, bitmesler [159a]/4=N:38, [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155, [227b]/4=E:113, [231b]/5=E:125, bitmezler [23a]/2=B:100, [167b]/1=N:65, [226b]/3=E:109, bulmaslar [186a]/4=N:121, bulmazlar [266a]/3=N:173, endişe kılmazlar [172b]/4=N:82, ermesler [119b]/5=A:113, ermezler [243b]/1=E:89, kağdurmaslar [8b]/4=B:38, [27b]/1=B:112, [82a]/3=B:262, [86b]/4=B:274, [88a]/1=B:277, [135a]/5=A:170, kaytmaslar [201b]/4=M:74, kılmazlar [73a]/3=B:243, [121a]/4=A:118, [143a]/3=A:199, [172b]/4=N:82, [235b]/3=E:138, [193a]/1=N:142, kısmazlar [61b]/4=B:217, kıpmazlar [86b]/5=B:275, korkmazlar [221a]/4=M:54, könlümesler [45a]/1=B:170, [259a]/4=M:104, könlümezler [179b]/2=N:98, küç kılmazlar [88b]/5=B:281, [97b]/3=A:25, [133a]/1=A:161, [163a]/1=N:49, [171a]/5=N:77, [187a]/3=N:124, küyümesler [113b]/4=A:88, öğretmesler [23b]/5=B:102, örtmesler [160a]/4=N:42, örtülmezler [182b]/5=N:108, süwmezler

[121b]/3=A:119, **şükr kılmalar** [73a]/3=B:243, **taķşir kılmalar** [121a]/4=A:118, **te-gürmesler** [184a]/3=N:113, **tilemesler** [86a]/4=B:273, **uluğsınmazlar** [204a]/3 = M:82, **umanmalar** [182a]/3 = N:104, **uydurmalar** [82a]/1 = B:262, **uymalar** [228b]/3 = E:116, **ündemesler** [185a]/5=N:117, [185b]/1=N:117, **yād kılmalar** [193a]/1=N:142, [235b]/3=E:138, **yawumalar** [171b]/5 = N:78, **yıgılınmalar** [203a]/3 = M:79, **yıgımlar** [203a]/3 = M:79, **yimesler** [46a]/1=B:174,

-mış / -miş (sıfat fiil): **kurtartılmış** [17b]/3 =B:71, **aıg kılınmış yırge** [208b]/3 =M:21, **atanmış vakt** [89a]/2 =B:282, **āzād kılınmış kul** [258b]/3 =M:103, **belgüüg kılınmış vaktlar** [51b]/5 =B:189, **boşanmış tişiler** [65b]/2 =B:228, **cem' kılınmış köp mällar** [94a]/5 =A:14, **cüftler aıg kılınmış** [95a]/1 =A:15, **ısparlanmış diyet** [176b]/4 =N:92, **ryınmış tiwe** [258b]/3 =M:103, **iki cem' satğışmış küñ** [134a]/2 =A:166, **kat kat kat kılınmış** [124a]/3 =A:130, **kötrülmüş berk yerler** [171b]/2 =N:78, **nāhōş körülmüş** [61a]/1 =B:216, **nişānlıg kılınmış atlar** [94b]/1 =A:14, **teslim kılınmış diyet** [177a]/3 =N:92, **ti-lekçe yürütülmüş kök** [43a]/2 =B:164, **toğrulmuş** [68b]/4 =B:233, [69a]/1 =B:233, **tökül-miş qan** [238b]/4 =E:145, **talāq birilmiş tişiler** [72b]/2 =B:241, **vaktü belgüüg kılınmış kitāb** [181b]/5 =N:103, **vekil kılınmış** [136a]/2 =A:173, **yaratılmış** [244a]/1 =E:91

-mış, -miş (öğrenilen geçmiş zaman): **birilmiş** [72b]/2 =B:241, **öldürmüş** [211b]/5 =M:32, **süwmüş** [43a]/5 =B:165, **bilinmişler** [55a]/2 =B:197, **indürülmüşler** [123a]/2 =A:124, **kötürülmemişler** [236b]/4 =E:141, **kötürülmüşler** [236b]/3 =E:141, **öldürül-müşler** [47b]/2 =B:178, **sürükmişler** [16a]/4 =B:65

+mız, +miz, +(ı)mız, +(i)miz, +(u)mız, +(ü)miz -mız, -müz, +(ü)muz, +(ü)müz, +(ı)muz, +(i)müz (iyelik çokluk I): **açaklarımız** [76a]/3=B:250, **atalarımız** [44b]/5=B:170, [259a]/2=M:104, **āyetlerimiz** [164a]/4=N:56, [205a]/2=M:86, [251b]/3=M:10, **er-keklerimiz** [236a]/1=E:139, **erkligimiz** [90b]/5=B:286, **İdimiz** [32b]/3=B:129, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128, [32b]/3=B:129, [35b]/1=B:139, [42b]/1=B:163, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [76a]/2=B:250, [90a]/1=B:285, [90a]/5=B:286, [90b]/1=B:286, [90b]/3=B:286, [92b]/2=A:7, [92b]/3=A:8, [92b]/5=A:9, [95a]/3=A:16, [104b]/5=A:53, [128a]/2=A:147, [141a]/2=A:191, [141a]/3=A:192, [141a]/5=A:193, [141b]/1=A:193, [141b]/3=A:194, [170a]/2=N:75, [171a]/2=N:77, [204b]/1=M:83, [204b]/4=M:84, [232b]/1=E:128, **işimiz** [128a]/3=A:147, **işlerimiz** [35b]/1=B:139, **katımız** [131b]/1=A:156, **keçmekimiz** [128a]/2=A:147, **kılğanımız** [12b]/5=B:57, **kılmağımız** [80b]/2=B:259, **köngüllerimiz** [92b]/4=A:8, [196a]/5=N:155, **köngül-lerimiz** [270b]/1=B:88, **amellerimiz** [35b]/2=B:139, **oğlanlarımız** [32b]/1=B:128, **oğullarımız** [106b]/1=A:61, **ortaklarımız** [234b]/3=E:136, **özlerimiz** [233a]/4=E:130, [106b]/2=A:61, **sarıylarımız** [74a]/2=B:246, **tanuqluğumuz** [260b]/3=M:107, **tişilerimiz** [106b]/2=A:61, **vaktımız** [232b]/2=E:128, **yazıklarımız** [128a]/2=A:147, [95a]/3=A:16,

[141b]/1=A:193, cüflerimiz [236a]/2=E:139, hücetimiz [241b]/3=E:83, yalafaçımız [255a]/4=M:92,

-mu / -mü (soru eki): aldınız mu [112a]/2=A:81, angmaz mu [241a]/2=E:80, aymadım mu [7a]/4=B:33, baqarlar mu [58b]/2=B:210, bar mu [130a]/4=A:154, bilmeding mü [25b]/1=B:106, [25b]/3=B:107, [161a]/3=N:44, bilmes mü [10a]/2=B:44, [10a]/2=B:44, biter mü [269a]/3=B:85, buyurur mu [111b]/2=A:80, döst tutar mu [83b]/2=B:266, endişe kılmaslar mu [172b]/4=N:82, erdingiz mü [238a]/3=E:144, [33b]/2=B:133, ermedi mü [179a]/3=N:97, ermedük mü [192a]/4=N:141, haber birür mü [94b]/4=A:15, [222b]/4=M:60, hased mü [163b]/4=N:54, hücetleşür mü [240b]/4=E:80, hükmi mü [219b]/2=M:50, iki erkeknü mü [237b]/3=E:143, [238a]/2=E:144, iki tişini mü [238a]/2=E:144, ikrâr kıldınız mu [112a]/1=A:81, isteyürler mü [191b]/2=N:139, kaytmaslar mu [201b]/4=M:74, kelmedi mü [233a]/2=E:130, kelmegey mü [122a]/5=A:124, körmedin mü [72b]/4=B:243, körmeding mü [73b]/2=B:246, [79a]/4=B:258, [96b]/5=A:23, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [165b]/5=N:60, [170b]/3=N:77, kulluk mu [202a]/5=M:76, küfr ketürdügüz mü [118a]/4=A:106, 'âciz mü [211b]/2=M:31, 'ayb kılar mu [222b]/2=M:59, ol kimerse mü [133a]/1=A:162, [230a]/3=E:122, ol nersen mü [237b]/4=E:143, [238a]/2=E:144, ol vaqtın mu [133b]/3=A:165, olarğa mu [163b]/3=N:53, ögüt almaz mu [241a]/2=E:80, öldürüldi erse mü [127a]/2=A:144, öngini mü [227b]/5=E:114, [112a]/5=A:83, sağındınız mu [60a]/3=B:214, [126b]/1=A:142, siz mü [35b]/5=B:140, tegme bir kez mü [270a]/3=B:87, tegşürmek mü [14b]/2=B:61, tılemes mü [201b]/5=M:74, tıleyür mü [174b]/3=N:88, [193a]/5=N:144, tutar mu [18b]/4=B:75, [239b]/1=E:74, yığılganlar mu [255a]/2=M:91, yığmaduk mu [192b]/1=N:141, yingmedük mü [192a]/5=N:141

-n (fiilden isim): burun [26b]/3=B:109, [64b]/3=B:223, [138b]/1=A:182, [217a]/1=M:45, ekin [17b]/3=B:71, [57b]/2=B:205, [64b]/2=B:223, [94b]/2=A:14, [121a]/1=A:117, [234b]/2=E:136, [236b]/4=E:141, orun [122a]/5=A:121, [161b]/2=N:46, [197a]/2=M:60, [214b]/4=M:41, [253a]/3=M:13, tığün [70b]/1=B:235, [71b]/1=B:237, yakın [50a]/4=B:186, [52b]/3=B:191, [171a]/4=N:77, [269a]/5=B:85, [223b]/4=E:99, yakınrak [57a]/5=B:204, [59a]/2=B:212, [60b]/4=B:215, [94b]/2=A:14, [120b]/5=A:117, [139b]/1=A:185, [144b]/5=N:3, [146a]/3=N:7, [146a]/4=N:7, [148a]/1=N:11, [157a]/3=N:33, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [190a]/4=N:135, [190a]/5=N:135, [233a]/5=E:130, [251a]/4=M:8, [269b]/3=B:86,

-n- (fiilden fiil): atanmış vaqt [89a]/2 =B:282, bağlandı [198a]/2 =M:64, bezendi [235a]/1 =E:137, bezenildi [59a]/2 =B:212, [94a]/4 =A:14, [230b]/1 =E:122, emgen-
dingiz [121a]/4 =A:118, emgenmegü [62b]/4 =B:219, kelinçiler [4b]/3 =B:25, kılndı [4a]/4 =B:24, [45b]/2 =B:173, [50b]/1 =B:187, [58b]/3 =B:210, kılınmas [10b]/3 =B:48, [30b]/3 =B:123, [42a]/4 =B:162, kılınmış [4b]/4 =B:25, [51b]/5 =B:189, kılınsa [28a]/3

=B:114, [47b]/4 =B:178, **konum** [80a]/1 =B:259, [230b]/3 =E:123, **konum**dın [170a]/3 =N:75, **konum**ğa [13a]/2 =B:58, **konum**ların**ın** [233b]/2 =E:131, **köndür**dü [240b]/5 =E:80, **köndür**dü [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/4 =B:198, [60a]/1 =B:213, **köndür**dük [242a]/2 =E:84, [242a]/2 =E:84, [242b]/5 =E:87, **köndür**düğ**ün** [92b]/4 =A:8, **köndür**gey [168a]/4 =N:68, [266b]/3 =N:175, **köndür**medük [50a]/2 =B:185, **köndür**mek [217b]/4 =M:46, **köndür**mek [85b]/2 =B:272, **köndür**mes [238b]/1 =E:144, [79b]/5 =B:258, [83a]/1 =B:264, [113b]/1 =A:86, [199b]/4 =M:67, [220a]/1 =M:51, **köndür**me**se** [240a]/3 =E:77, **köndür**se [155a]/5 =N:26, [191a]/4 =N:137, [231b]/1 =E:125, [264a]/2 =N:168, **köndür**sengiz [174b]/3 =N:88, **köndür**üglü [91b]/1 =A:4, **köndür**ür [243a]/1 =E:88, [254a]/5 =M:16, [254b]/2 =M:16, [36b]/1 =B:142, [60a]/2 =B:213, [85b]/3 =B:272, [113a]/4 =A:86, [5a]/4 =B:26, **könül**diler [35a]/2 =B:137, **könül**genler [17b]/1 =B:70, [41a]/3 =B:157, [236b]/2 =E:140, [241b]/3 =E:82, **könül**genler**ni** [228b]/5 =E:117, **könül**gey **siz** [11b]/5 =B:53, [34a]/4 =B:135, [39b]/4 =B:150, [117b]/2 =A:103, **könül**mesler [45a]/1 =B:170, [259a]/4 =M:104, **könül**mezler [179b]/2 =N:98, **könül**sengiz [2223a]/2 =E:97, [259a]/5 =M:105, **men'** **kılın**maslar [10b]/4 =B:48, **sewü**nürler [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, **sığın**gu **yeri** [129a]/1 =A:151, [133a]/2 =A:162, [142b]/3 =A:197, [179a]/5 =N:97, [186a]/4 =N:121, [201a]/5 =M:72

-n; +nı, ni (yükleme hâli): **açak**larımız**ı** [76a]/3 =B:250, **Äd**emni [99b]/3 =A:33, **anı** [5b]/2 =B:27, [16a]/4 =B:66, [18a]/2 =B:72, [23a]/1 =B:100, [24a]/2 =B:102, [26b]/4 =B:110, [26b]/5 =B:110, [30a]/4 =B:121, [32a]/1 =B:126, [33a]/2 =B:130, [40a]/2 =B:151, [41b]/2 =B:159, [41b]/3 =B:159, [45b]/1 =B:173, [45b]/5 =B:174, [48b]/1 =B:181, [48b]/2 =B:181, [50b]/5 =B:187, [51b]/2 =B:188, [55b]/4 =B:188, [57b]/4 =B:206, [59b]/4 =B:213, [61a]/1 =B:215, [65a]/3 =B:225, [65b]/4 =B:228, [66b]/5 =B:230, [67a]/2 =B:230, [67a]/4 =B:230, [69a]/5 =B:233, [70b]/2 =B:295, [72a]/1 =A:239, [73a]/5 =A:245, **anları** [32b]/5 =B:129, [32b]/5 =B:129, [35a]/3 =B:137, [43a]/5 =B:165, [46a]/3 =B:174, [52b]/1 =B:191, [52b]/2 =B:191, [52b]/4 =B:191, [60a]/1 =B:213, [60a]/5 =B:214, [67a]/5 =B:231, [67b]/1 =B:231, [68a]/3 =B:232, [72b]/4 =B:243, [73a]/1 =B:243, [76a]/4 =B:251, [78b]/5 =B:257, [79a]/1 =B:257, [81a]/3 =B:260, [81a]/4 =B:260, [86a]/3 =B:273, [86a]/4 =B:273, [93b]/1 =A:11, [94a]/1 =A:13, [96b]/2 =A:21, [97a]/5 =A:24, [97b]/1 =A:25, [105b]/3 =A:56, [121b]/2 =A:119, [122a]/2 =A:120, [123b]/3 =A:127, [123b]/4 =A:128, [126a]/5 =A:141, [126b]/2 =A:142, [129a]/2 =A:152, [130a]/3 =A:154, [133b]/1 =A:164, [134a]/5 =A:167, [135a]/1 =A:169, [136a]/4 =A:174, [137a]/2 =A:178, [138b]/5 =A:183, [185b]/4 =N:119, [186b]/1 =N:122, [188a]/1 =N:127, [191a]/3 =N:137, [195b]/2 =N:153, [199a]/1 =M:65, [203a]/5 =M:80, [203b]/3 =M:81, [219b]/5 =M:51, [220a]/2 =M:52, [221a]/2 =M:54, [222a]/1 =M:57, [226b]/5 =E:110, [227b]/2 =E:112, [232a]/4 =E:128, [233a]/4 =E:130, [235a]/3 =E:137, [235a]/4 =E:137, [242b]/5 =E:87, [244b]/1 =E:91,

[252a]/3=M:12, [121b]/2=A:119, [123b]/3=A:127, [129a]/2=A:152, [130a]/3=A:154, [133b]/1=A:164, [134a]/5=A:167, [135a]/1=A:169, [136a]/4=A:174, [137a]/2=A:178, [137a]/3=A:178, [140a]/4=A:188, [142a]/4=A:195, [150a]/3=N:15, [151a]/5=N:19, [159b]/3=N:39, [161a]/3=N:44, [162a]/2=N:46, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [163b]/2=N:52, [164a]/4=N:56, [164b]/3=N:57, [165a]/1=N:57, [166a]/4=N:60, [168a]/4=N:68, [175a]/3=N:89, [175b]/3=N:90, [176a]/5=N:91, [179a]/1=N:97, [6a]/3=B:29, [35a]/3=B:137, [43a]/5=B:165, [52b]/2=B:191, [52b]/4=B:191, [60a]/1=B:213, [60a]/5=B:214, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/3=B:232, [72b]/4=B:243, [78b]/5=B:257, [79a]/2=B:257, [81a]/3=B:260, [81a]/4=B:260, [86a]/3=B:273, [93b]/1=A:11, [105b]/3=A:56, [126a]/5=A:141, [126b]/2=A:142, [140a]/4=A:188, [140a]/5=A:188, [142a]/4=A:195, [150a]/3=N:15, [150a]/5=N:16, [151a]/5=N:19, [151b]/3=N:19, [154b]/3=N:25, [157b]/4=N:34, [157b]/5=N:34, [159b]/3=N:39, [161a]/3=N:44, [162a]/2=N:46, [162b]/1=N:47, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [163b]/2=N:52, [164a]/4=N:56, [164b]/3=N:57, [165a]/1=N:57, [166a]/4=N:60, [167a]/1=N:63, [168a]/4=N:68, [174b]/3=N:88, [175a]/3=N:89, [175b]/3=N:90, [176a]/5=N:91, [179a]/1=N:97, [185b]/3=N:119, [185b]/4=N:119, [185b]/5=N:119, [186a]/2=N:120, [186b]/1=N:122, [188a]/1=N:127, [191a]/3=N:137, [191a]/4=N:137, [195b]/2=N:153, [197b]/3=M:63, [199a]/1=M:65, [203a]/5=M:80, [203b]/3=M:81, [219b]/5=M:51, [220a]/2=M:52, [221a]/2=M:54, [222a]/1=M:57, [224a]/4=E:100, [226b]/5=E:110, [227b]/2=E:112, [232a]/4=E:128, [233a]/4=E:130, [235a]/3=E:137, [235a]/4=E:137, [242b]/5=E:87, [244b]/1=E:91, [252a]/3=M:12, [253a]/1=M:13, [254b]/1=M:16, [254b]/2=M:16, [263a]/2=N:164, [263a]/3=N:164, [264a]/2=N:168, [265b]/4=N:172, [266a]/2=N:173, [266b]/2=N:175, [266b]/3=N:175, [270b]/1=B:88, arıqlarını [205a]/4=M:87, arıqsızını [137b]/1=A:179, arıqlarlarını [64b]/1=B:222, arıqlarını [258b]/4=M:103, artuqlarını [173a]/4=N:83, artuqluqlarını [71b]/2=B:237, aşılanlıqlarını [50a]/1=B:185, asıqlarını [144a]/5=N:2, aşıqlarını [229b]/2=E:120, aşınusını [93a]/5=A:11, [127a]/1=A:144, atalararınarını [56a]/4=B:200, atını [248b]/2=M:4, atlarını kamaqlarını [6b]/4=B:31, avuqlarını [75b]/1=B:249, ayetlerini [233a]/3=E:130, ayetlerini [67b]/3=B:231, ayetlerini [232a]/1=E:126, azzarını [82a]/1=B:262, az baharını [46a]/1=B:174, azgınlıqlarını [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [161a]/4=N:44, bitmeklerini [241b]/2=E:82, bizni [105a]/1=A:53, [141b]/2=A:193, [141b]/3=A:194, buzaqlarını [11b]/1=B:51, bütütlarını [183b]/5=N:112, bünyadlarını [32a]/3=B:127, cimâ'nı [70a]/4=B:235, cınlararınarını [245b]/1/2=E:93, cezzarını [53b]/2=B:194, [128a]/4=A:148, Cuhüdlarını [219b]/4=M:51, Dävüdlarını [241a]/3=E:84, dervişlikini [84b]/2=B:268, dıningizni [222a]/1=M:57, [247b]/5=M:3, dınlerini [193b]/4=N:146, du'âsını [50a]/5=B:186, düşmenlikni taqlı yigrenmekni [206b]/5=M:91, dünyâni [129a]/5=A:152, ehlini [61b]/2=B:217, eligimni [210b]/4=M:28, eligleringizni [161a]/2=N:43, [170b]/4=N:77, [249b]/3=M:6,

emânetlerini [165a]/2=N:58, ewrûlmekini [37a]/5 =B:144, ewümni [31b]/1 =B:125, Eyyübni [241a]/3=E:84, ferîstelerini [227a]/1=E:111, gaybni [137b]/1=A:179, hacacı [55a]/3 =B:197, hacacı tağı ziyâretni [54a]/1 =B:196, hâddin keçmekni [198a]/5=M:64, hâkkmı [237a]/2=E:141, Hârûnnı [241a]/4=E:84, hayrni [49a]/5=B:184, hîkmetni [184a]/4=N:113, hüccetizingni [26a]/3 =B:111, hüccetlerini [77a]/2=B:253, hükümnî tağı peygâamberlîknî [243a]/5 =E:89, İbîslerin [227a]/5=E:112, İblisni [186a]/1=N:119, İbrâhîmni [30b]/5 =B:124, [187b]/1=N:125, İdîsin [5a]/2=B:26, [8a]/5=B:37, [87a]/4=B:275, [89a]/5=B:282, İlyâsmı [242b]/1=E:85, İncîlni [200a]/1=M:68, [103b]/2 =A:48, [91a]/4 =A:3, İshâkni [241b]/5=E:84, İsmâ'îlni [242b]/2=E:86, isrâf kılğanlarını [273a]/3=E:141, işlerini [44a]/2 =B:167, kabîlesin [99b]/4=A:33, kabînlerini [145a]/1=N:4, kâfirlerini [191b]/1=N:139, [193a]/4=N:144, kâlemlerin [102b]/2=A:44, kâmuğını [188b]/5=N:129, [207a]/1=M:17, kâmuğni [6a]/2 =B:29, kânlarını [6b]/2 =B:30, kânını [45b]/2=B:173, keçmekimizni [128a]/2=A:147, kelimelerini [161b]/2=N:46, [253a]/2=M:13, kımar oklarını [102b]/2=A:44, kınını [46a]/4=B:175, kimerseni [129a]/5=A:152, [143a]/2=A:199, [164a]/2=N:55, [164a]/3=N:55, [169a]/1=N:72, [174b]/4=N:88, [182b]/4=N:107, [241b]/4=E:83, [244b]/4=E:92, [56a]/5=B:199, [56b]/2=B:201, [57a]/4=B:204, [57b]/5=B:207, [109b]/3=A:75, [109b]/4=A:75, [77a]/1=B:253, [77a]/5=B:253, [77a]/5=B:253, kımını [25a]/4=B:105, [36b]/2=B:142, [60a]/2=B:213, [85b]/3=B:272, [94a]/2=A:13, [97b]/5=A:26, [124a]/2=A:129, [137b]/2=A:179, [141a]/3=A:192, [163a]/1=N:49, [163b]/2=N:52, [174b]/4=N:88, [193a]/2=N:143, kişilerini [211b]/5=M:32, [212a]/1=M:32, kitâbnı [164a]/1 =N:54, [103b]/1 =A:48, [222a]/2=M:57, [228a]/1=E:114, [243a]/4=E:89, [38a]/5=B:146, [40a]/1=B:151, [46b]/1=B:176, [116b]/1=A:100, [139b]/3=A:186, [184a]/4=N:113, kitâbnı ya' nî Tevrâtnı [10a]/1 =B:44, [11b]/4 =B:53, kôrkuğni [128b]/4=A:151, kôrkuçunguznu [168b]/5 =N:71, köklerini [239a]/2=E:73, [240b]/2=E:79, köküsnî [213b]/2=E:125, köni yolını [5b]/4 =B:27, köngülünü [213b]/2=E:125, könisin [26a]/2=B:108, kulaqlarını [185b]/4=N:119, Kur'ân'ını [32b]/5 =B:129, kurbânını [210a]/5=M:17, küfmini [26a]/1=B:108, [104b]/3=A:52, [137a]/1=A:177, kündüzünü [98a]/2=A:27, künni [246b]/4=E:96, [79b]/3=B:258, Lût'ını [242b]/3=E:86, mâlını [82b]/2=B:264, mâllarını [261b]/5=N:161, mâllarınızını [51b]/2 =B:188, [145a]/3=N:5, [156a]/1=N:29, mâllarını [144b]/1=N:2, [81b]/1=B:261, [81b]/5=B:262, [86b]/1=B:274, mâllarını [144a]/4=N:2, mâlnı [47a]/1=B:177, [48a]/4=B:180, mehrni [71a]/4 =B:237, meşel urmakni [5a]/1 =B:26, minî [240a]/3=E:77, mumı [121a]/4=A:118, [141a]/2=A:191, [80a]/2=B:259, munlarını [36a]/5=B:142, Mûsâni [241a]/4=E:84, mü'minlerini [122a]/5=A:121, mü'minni [176b]/4=N:92, [177a]/4=N:92, mülkini [239b]/3=E:75, mülkni [74b]/3=B:247, [79b]/1=B:258, [97b]/3=A:26, [97b]/4=A:26, namâznı [26b]/1 =B:110, [47a]/3 =B:177, namâznı tağı bîrsengiz zekâtnı [252a]/5 =M:12, neni [188a]/3=N:127, [25a]/5=B:106, [60b]/3=B:215, [62b]/4=B:219, [77b]/1=B:253, [85b]/3=B:272, [85b]/5=B:272,

[101b]/4=A:40, [103a]/5=A:47, **nerseni** [132b]/5=A:161, [133a]/4=A:163, [134b]/2=A:167, [134b]/3=A:167, [138a]/2=A:180, [151b]/4=N:19, [157a]/1=N:32, [162a]/4=N:47, [162b]/3=N:48, [162b]/3=N:48, [178a]/3=N:94, [187b]/2=N:126, [197a]/5=M:61, [199a]/3=M:66, [199b]/1=M:67, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [227a]/2=E:111, [227b]/2=E:112, [237b]/4=E:143, [18b]/2=B:74, [23b]/4=B:102, [24a]/4=B:102, [44b]/3=B:169, [45b]/2=B:173, [47b]/4=B:178, [66b]/1=B:229, [67b]/4=B:231, [68a]/1=B:231, [69b]/1=B:233, [70a]/1=B:234, [71b]/3=B:237, [78a]/4=B:255, [100a]/5=A:36, [104a]/4=A:50, [111b]/5=A:81, [128b]/5=A:151, [130a]/1=A:153, [130b]/1=A:154, [130b]/5=A:154, [131b]/3=A:156, [238a]/1=E:144, [241a]/4=E:81, **ni'metini** [67b]/4=B:231, **ni'metinni** [39b]/3=B:150, [248a]/1=M:3, **ni'metini** [250b]/2=M:6, **nişanlarımı** [32b]/4=B:129, [51a]/5=B:187, **nişanlarını** [18a]/3=B:73, [64a]/1=B:221, **nişanlarını** [84a]/2=B:266, **Nühüm** [241a]/1=E:84, [99b]/3=A:33, **ahdini** [140a]/1=A:187, **âlâmetlerin** [268a]/3=M:2, **ahdingizni** [15b]/2=B:63, **oğlanlarını** [68b]/3=B:233, [236a]/5=E:140, **oğullarınızın** [11a]/1=B:49, **ibâdet kılgu yerleriminizi** [32b]/2=B:128, **ibâdetni** [11b]/2=B:51, **îsâmı** [242b]/1=E:85, [207a]/1=M:17, [196b]/4=N:157, **ivażını** [9b]/1=B:41, [110a]/5=A:77, **öfkeni** [124b]/5=A:134, **öğürni** [123b]/2=A:127, [200b]/4=M:70, [73b]/2=B:246, **ölügni** [246b]/2=E:95, [98a]/3=A:27, **ölümni** [134b]/5=A:168, **önginni** [130a]/4=A:154, **örtüglüğün** [7a]/4=B:33, [229b]/2=E:120, **özini** [187a]/4=N:125, [58a]/1=B:207, **özlerini** [32b]/1=B:128, [184a]/3=N:113, **özümni** [209b]/5=M:25, **padşâhıknı** [76b]/1=B:251, **pârelerini** [76b]/2=B:251, **pârengizni** [156b]/4=N:32, **pâreni** [51b]/3=B:188, [81a]/4=B:260, [107a]/4=A:64, **pâresini** [104a]/5=A:50, **peygâamberlerini** [59b]/1=B:213, **peygâamberlikni** [76b]/1=B:251, **putlarını** [239b]/1=E:74, **râstlağanını** [244b]/2=E:92, **ribânı** [124a]/3=A:130, **rûzenı** [51a]/3=B:187, **rûzisin** [14a]/2=B:60, **şabr kılğanlarını** [126b]/3=A:142, **şabrını** [76a]/3=B:250, **şadaqalarını** [82b]/1=B:264, **sanı** [50a]/2=B:185, **satıgnı** [87a]/2=B:275, **sevâbların** [266a]/1=N:173, **sevâblarını** [195a]/3=N:152, **sini** [258a]/1=M:100, [172a]/2=N:79, [29b]/2=B:119, [37a]/5=B:144, **sizlerini** [233a]/3=E:130, [40b]/2=B:155, **sizni** [10b]/1=B:47, [10b]/5=B:49, [12b]/1=B:55, [12b]/2=B:56, [26a]/3=B:109, [30b]/2=B:122, [36b]/3=B:143, [39b]/5=B:151, [50a]/2=B:185, [55b]/4=B:198, [61b]/4=B:217, [65a]/2=B:225, [67b]/5=B:231, [98b]/2=A:28, [99a]/3=A:30, [99a]/5=A:31, [117b]/1=A:103, [118b]/2=A:149, [132b]/2=A:160, [192b]/1=N:141, [207a]/5=M:18, [234a]/1=E:133, [255a]/1=M:91, [155a]/5=N:26, [165a]/4=N:58, [174a]/5=N:87, [205b]/2=M:89, [205b]/3=M:89, [245b]/5=E:94, [250b]/1=M:6, **sözünü** [138a]/3=A:181, **sözünü** [172a]/1=N:78, **Süleymânı** [241a]/3=E:84, **şerî'atını** [164a]/1=N:54, [103b]/1=A:48, [32b]/5=B:129, [40a]/1=B:151, **Tengrim** [140b]/5=A:191, [160a]/4=N:42, [167b]/1=N:64, [193a]/1=N:142, [221b]/3=M:56, [55b]/3=B:198, [56a]/4=B:200, [57a]/5=B:204, [99a]/4=A:31, [125a]/2=B:135, **Tengrisim** [135b]/1=A:171, **Tengri buyruğında** **çıkanlarını** [5a]/5=B:26, [12b]/1=B:55, [43a]/5=B:165, **tanuğlarını** [4a]/1=B:23,

tanıklukını [36a]/1=B:140, tengizni [11a]/4 =B:50, Tersâlarını [219b]/4 =M:51, tevbe-
lerin [150b]/3=N:17, tevbengizni [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, tevbessin [8a]/5=B:37,
tevbe kılğanlarını [64b]/1 =B:222, tevbengizni [50b]/4 =B: 187, Tevrâtını [199b]/5=M:68,
[103b]/2 =A:48, [91a]/4=A:3, üirgini [246b]/1=E:95, [98a]/2=A:27, tişilerini [185b]/1=N:117,
[250a]/3=M:6, tişini [237b]/4=E:143, [238a]/2=E:144, tonguz itini [45b]/2=B:173, ti-
lekleringizni [52a]/4 =B: 189, tişileringizni [11a]/2 =B:49, tişilerini [70b]/4 =B:236,
tünni [11b]/1=B:51, [98a]/1=A:27, uluğrakni [195b]/1=N:153, uyasın [47b]/4=B:178,
üküşni [202b]/4=M:77, [203a]/4=M:80, [197b]/1=M:62, ündegeni [141a]/5=A:193,
ündemekni [45a]/2 =B:171, üzesin [59a]/4=B:212, va' desini [129a]/2=A:152, Yahyâni
[242b]/1=E:85, Ya' kübni [241a]/1=E:84, yalawaçını [221b]/4=M:56, yalğanını
[245a]/2=E:93, yanutlaringizni [139a]/4=A:185, yarlıkamakni [84b]/3=B:268,
yawuzluklarımızni [141b]/2=A:193, yawuzluklarını [142a]/4=A:195, yawuzlukni
[150b]/2=N:17, yazukni [183b]/2=N:111, yazuklarımızni [128a]/2=A:147, yazuklaringizni
[252b]/3=M:12, yazukni [183b]/5=N:112, yazukumni [211a]/1=M:29, yerni [17b]/2=B:71,
[31b]/4=B:126, [239a]/2=E:73, Yes' anı [242b]/2=E:86, yığğlarını [66b]/1 =B:229,
Yûnusni [242b]/2=E:86, Yûsufni [241a]/3=E:84, yüzleringizni [37b]/2 =B:144,
[161a]/1=N:43, [249b]/3=M:6, yüzüngni [37b]/1 =B:144, [39a]/2 =B:149, zekâtını
[26b]/1 =B:110, [47a]/3 =B: 177, [221b]/3=M:55, Zekeriyâni [242a]/5=E:85, zeytünni
[223b]/5=E:99,

-nç (fiilden isim): ötünç [73a]/5=B:245, kôrkuñç [18b]/3=B:74, [27a]/5=B:112,
[73a]/1=B:243, [82a]/2=B:262, [135a]/4=A:170, [168b]/5=N:71, [171a]/2=N:77,
[173a]/2=N:83, [181a]/1=N:102, [181b]/1=N:102, [200b]/1=M:69,

+ng, +(i)ng, +(i)ng, +(u)ng, +(ü)ng (iyelik teklik II): cüftüng [7b]/4=B:35, İqing
[6a]/4=B:30, [14a]/5=B:61, [33b]/4=B:133, [38b]/3=B:147, [39a]/2=B:149, kâvmung
[239b]/2=E:74, kıblengğa [38a]/2=B:145, oğlinga [47a]/2=B:177, ögmeking
[6b]/2=B:30, özüng [99a]/5=A:31, [173b]/1=N:84, songında [16a]/5=B:66, song-
nung [256b]/3=M:95, tayakñing [13b]/4=B:60, ta' âmungğa [80b]/1=B:259, yüzüng
[37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149, [39a]/4=B:150,

+ngız, +ngiz, +(i)ngız, +(i)ngiz, +(u)ngız, +(ü)ngiz, +nguz, +ngüz, +(u)nguz, +(ü)ngüz
(iyelik çokluk II): ağaklaringız [249b]/3=M:6, analarngız [152b]/2=N:23, [152b]/3=N:23,
[152b]/4=N:23, anılarınğız [205b]/3=M:89, [206a]/3=M:89, [206a]/4=M:89, [65a]/1=B:224,
[65a]/3=B:225, arangız [246a]/4=E:94, [259b]/2=M:106, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29,
[169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91,
[51b]/2=B:188, [71b]/2=B:237, [105b]/2=A:55, arkalaringız [246a]/2=E:94, aş-
nungız [189a]/5=N:131, atalaringız [224a]/5=E:91, [152b]/3=N:23, [56a]/4=B:200,
[147b]/5=N:11, [152a]/5=N:22, başlaringız [249b]/4=M:6, [54a]/3=B:196, biringız
[259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, bitigengiz [9b]/2=B:42, bitmekingiz [154b]/2=N:25,

bitmişingiz [26a]/3=B:109, [116b]/2=A:100, [118a]/4=A:106, cānlarngiz [245b]/1=E:93, [245b]/2=E:93, cūflerngiz [148a]/3=N:12, dīningiz [222a]/1=M:57, [247b]/4=M:3, [247b]/5=M:3, [202b]/2=M:77, [61b]/5=B:217, [109a]/3=A:73, dūsmenleringiz [161a]/5=N:45, ekinleringiz [64b]/2=B:223, eligleringiz [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33, [158b]/4=N:36, 170b]/4=N:77, [249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6, [255b]/5=M:94, [53b]/4=B:195, erenleringiz [89b]/4=B:282, hūccetngiz [27a]/3=B:111, iĉingiz [106b]/3=A:101, [208a]/5=M:20, [39b]/4=B:151, [70a]/3=B:235, [70b]/2=B:235, ĩdingiz [104b]/1=A:50, [104b]/2=A:51, [109a]/5=A:73, [123a]/1=A:124, [123a]/4=A:125, [141b]/1=A:193, [143b]/4=N:1, [198a]/5=M:64, [200a]/1=M:68, [201a]/5=M:72, [224b]/4=E:102, [225a]/3=E:104, [225b]/3=E:106, [264b]/1=N:170, [266a]/5=N:174, [25a]/3=B:105, [35b]/1=B:139, [42a]/5=B:163, [47b]/5=B:178, [55b]/2=B:198, [75a]/1=B:248, ĩmānngiz [37a]/4=B:143, ĩşleringiz [35b]/2=B:139, ĩwleringiz [130b]/3=A:154, karabaşlarngiz [154b]/1=N:25, karındaşlarngiz [152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, kaytūşngiz [218b]/5=M:48, kazğanğaningiz [84a]/3=B:267, kılmaķngiz [50a]/1=B:185, [67b]/2=B:231, kılmaşngiz [56a]/4=B:200, kınngiz [194a]/1=N:147, kızlarngiz [152b]/2=N:23, [153a]/1=N:23, kişileringizge [206a]/1=M:89, koyunlarngiz [153a]/2=N:23, köktüzleringiz [98b]/3=A:29, köngülleringiz [18a]/4=B:74, [65a]/4=B:225, [117a]/4=A:103, [123a]/5=A:126, [124b]/2=A:133, [130b]/4=A:154, [130b]/5=A:154, közleringiz [130b]/4=A:154, kulluklarngiz [56a]/3=B:200, mālларngiz [145a]/3=N:5, [153b]/4=N:24, [156a]/1=N:29, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279, [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279, [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, metā'larngiz [181a]/2=N:102, mevtingiz [12b]/3=B:56, 'ahdingiz [9a]/3=B:40, [15b]/2=B:63, oĝlanlarngiz [69a]/4=B:233, [147a]/3=N:11, oĝullarngiz [11a]/1=B:49, [106b]/1=A:61, [148a]/1=N:11, ongurkalarngiz [153a]/5=N:23, öĝkeleringiz [127a]/2=A:144, [128b]/2=A:149, ölimingiz [12b]/3=B:56, ölmengiz [33b]/1=B:132, öwkengiz [121b]/5=A:119, özleringiz [12a]/3=B:54, [26b]/4=B:110, [50b]/4=B:187, [134b]/4=A:168, [156a]/3=N:29, [167b]/5=N:66, [190a]/3=N:135, pārengiz [142a]/1=A:195, [152a]/4=N:21, [154b]/2=N:25, [156b]/4=N:32, şadāklarngiz [82b]/1=B:264, şaķnmaķngiz [110b]/4=A:78, sarāylarngiz [167b]/5=N:66, şāzlarngiz [181a]/2=N:102, [181a]/5=N:102, sınaĝangiz [75a]/4=B:249, songlarngiz [208b]/4=M:21, sūngüleringiz [255b]/5=M:94, şefi'leringiz [246a]/3=E:94, tanuķlarngiz [4a]/1=B:23, tenleringiz [259a]/5=M:105, [139b]/2=A:186, tevbengiz [12a]/4=B:54, [50b]/4=B:187, tevbengiz [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, tilekleringiz [52a]/4=B:189, tilemekingiz [70a]/3=B:235, ũşileringiz [11a]/2=B:49, [50b]/2=B:187, [64b]/2=B:223, [70a]/2=B:235, [150a]/1=N:15, [153a]/2=N:23, [154b]/1=N:25, tutunmaķngiz [12a]/1=B:54, uluĝlarmaķngiz [50a]/2=B:185, umınĉlarngiz [186b]/3=N:123, uyalarngiz [63a]/3=B:220, yalaawaĉngiz [25b]/5=B:108, yanlarngiz [181b]/3=N:103, yanmaķngiz [259b]/1=M:105, yanutlarngiz [139a]/4=A:185, yaratĝanngiz [12a]/2=B:54, [12a]/3=B:54, yawuzluklarngiz

[156b]/2=N:31, [85b]/1=B:271, yazıklarngız [13a]/5=B:58, [99b]/1=A:31, yazıklarngız [252b]/3=M:12, [207a]/5=M:18, yeringiz [105b]/1=A:55, [223b]/3=E:128, yimengingiz [51b]/3=B:188, yüzleringizni [46b]/3=B:177, zamānengiz [10b]/1=B:47, -ng, -(i) ng, -(i) ng, -(u) ng, -(ü) ng, -ngız, -ngiz, -(i) ngız, -(i) ngiz, -ngler (Emir çokluk II): alıng [215a]/1 =M:41, alıng ya'nı saklang [181a]/5 =N:102, angıng [30b]/1 =B:122, artıng, [31b]/1 =B:125, ârzulamang [156b]/3 =N:32, aydıng [107a]/5 =A:64, aydıng [145a]/5 =N:5, [24b]/4 =B:104, aymang [24b]/4 =B:104, [40b]/1 =B:154, [177b]/5 =N:94, [264b]/4 =N:171, [265a]/3 =N:171, bakiğ [222a]/1 =E:99, baring [168b]/5 =N:71, [169a]/1 =N:71, bāpl kılmang [82b]/1 =B:264, bedel kılmang [216b]/3 =M:44, bedel kılmang [9a]/5 =B:41, biling [53b]/3 =B:194, [57a]/3 =B:203, [58b]/1 =B:209, [64b]/4 =B:223, [68a]/1 =B:231, [69b]/1 =B:233, [70b]/2 =B:235, [70b]/3 =B:235, [73a]/4 =B:244, [255a]/3 =M:92, biling yā bildürüing [88a]/4 =B:279, bilingiz [257b]/1 =M:97, biring [9b]/3 =B:43, [26b]/3 =B:110, [107a]/5 =A:64, [144a]/4 =N:2, [145a]/1 =N:4, [145b]/2 =N:6, [154b]/3 =N:25, [237a]/2 =B:141, [170b]/5 =N:77, biringiz [83b]/2 =B:266, birmeng [145a]/3 =N:5, biring [9a]/4 =B:41, [89a]/2 =B:282, [109a]/1 =A:72, [137b]/2 =A:179, [141b]/1 =A:193, [162a]/4 =N:47, [265a]/2 =N:161, bitmeng [109a]/3 =A:73, bolmang [117b]/5 =A:105, [131a]/4 =A:156, [9a]/5 =B:41, bolung [111a]/4 =A:79, [111a]/5 =A:79, [190b]/2 =N:135, [16a]/3 =B:65, [34a]/4 =B:135, [251a]/1 =M:8, boyun süing [104b]/1 =A:50, boyun süing [99b]/1 =A:32, [124a]/5 =A:132, [165b]/1 =N:59, [255a]/2 =M:92, cüftlendiriğ [63b]/2 =B:221, çıkarıng [52b]/2 =B:191, [245b]/1 =E:93, çıkarıng [167b]/5 =N:66, def kıling [134a]/4 =A:167, def kılingiz [134b]/4 =A:168, ewrüng [37b]/2 =B:144, [39a]/5 =M:38, keyürüng [145a]/5 =N:5, kıling [17a]/1 =B:68, [234a]/4 =E:135, [9b]/3 =B:43, kılinglar [9a]/1 =B:40, kılmang [64b]/5 =B:224, kısmangiz [188b]/4 =N:129, kiring [13a]/2 =B:58, [13a]/3 =B:58, [58a]/3 =B:208, [208b]/2 =M:21, [209a]/4 =M:23, koğung [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, [88a]/2 =B:278, kopung [71b]/4 =B:238, kırkıng [136b]/1 =A:175, [216b]/2 =M:44, kırkıng [4a]/2 =B:24, [9a]/3 =B:40, [9b]/1 =B:41,

[10b]/2 =B:48, [30b]/2 =B:123, [39b]/2 =B:150, [39b]/3 =B:150, [53b]/3 =B:194, [55a]/5 =B:197, [69b]/1 =B:233, [70b]/3 =B:235, [104b]/1 =A:50, [122b]/4 =A:123, [136a]/1 =A:173, [136b]/1 =A:175, [168b]/5 =N:71, [216b]/2 =M:44, [247b]/4 =M:3, **ķulluķ ķiling** [104b]/2 =A:51, [158a]/5 =N:36, [201a]/3 =M:72, [224b]/5 =E:102, **ķuff ķetüring** [109a]/2 =A:71, **mesh ķiling** [161a]/1 =N:43, [249b]/4 =M:6, [250a]/4 =M:6, **mübālaġat ķilmang** [14a]/2 =B:60, **mübāşeret ķiling** [50b]/5 =B:187, **mübāşeret ķilmang** [51a]/3 =B:187, **mübāhede ķiling** [213a]/1 =M:35, **müt' a biring** [71a]/1 =B:236, **nikāh ķiling** [144b]/2 =N:3, [154b]/3 =N:25, **nikāh ķilmang** [63a]/5 =B:221, [152a]/2 =N:22, **nūsipāşluķ ķilmang** [40a]/3 =B:152, 'afv ķiling [26b]/1 =B:109, **oķung** [115a]/1 =A:93, **olturmangız** [191b]/5 =N:140, **ortak koşmang** [158a]/5 =N:36, **ozuşung** [38b]/4 =B:148, [218b]/4 =M:48, **öġüteng** [157b]/4 =N:34, **öldürmeng** [156a]/3 =N:29, [256a]/3 =M:95, **öldürting** [12a]/2 =B:54, [52a]/4 =B:190, [52b]/1 =B:191, [52b]/4 =B:191, [167b]/5 =N:66, [175a]/3 =N:89, [176a]/5 =N:91, **öldürüşmeng** [52b]/4 =B:191, **öldürüşüng** [53a]/3 =B:193, [73a]/3 =B:244, **ölüng** [121b]/5 =A:119, **örtmeng** [9b]/2 =B:42, **örtüng** [70a]/3 =B:235, **peyveste ķiling** [170b]/4 =N:77, [26b]/2 =B:110, **rūzī biring** [145a]/4 =N:5, [146b]/2 =N:8, **rūkū' ķiling** [9b]/4 =B:43, **şabr ķiling taķı şabr ķilişing** [143b]/1 =A:200, **saķıning** [64a]/3 =B:222, **saķıning** [52a]/3 =B:189, [55a]/1 =B:196, [57a]/3 =B:203, [64b]/3 =B:223, [68a]/1 =B:231, [88a]/2 =B:278, [88b]/4 =B:281, [116b]/5 =A:102, [124a]/4 =A:130, [143b]/2 =A:200, [143b]/4 =N:1, [144a]/2 =N:1, [168b]/5 =N:71, [189b]/1 =N:131, [205b]/1 =M:88, [212b]/5 =M:35, [222a]/3 =M:57, [250b]/5 =M:7, [251a]/4 =M:8, [252a]/1 =M:11, [257a]/3 =M:96, **saķlang** [206a]/4 =M:89, [71b]/3 =B:238, **saķlaning** [206b]/3 =M:90, **sangā kirmeng** [65a]/3 =B:225, **secede ķiling** [7b]/1 =B:34, **selām ķiling** [174a]/3 =N:86, **sınang** [145a]/5 =N:6, **söġmeng** [226a]/1 =E:108, **süstluķ ķilmang** [182a]/1 =N:104, **şükr ķiling** [40a]/3 =B:152, [45a]/5 =B:172, **tanuķ tiking** [146a]/1 =N:6, [150a]/1 =N:15, **tanuķluķ biring** [112a]/3 =A:81, **tating** [118a]/4 =A:106, **teġşürmeng** [144a]/5 =N:2, **teyemmüm ķiling** [160b]/5 =N:43, **tileng** [89b]/3 =B:282, **tiriglik ķilişing** [151b]/2 =N:19, **tuŗuķung** [143b]/1 =A:200, **tutmang** [212b]/4 =M:51, [221b]/5 =M:57, [67b]/1 =B:231, [67b]/3 =B:231, **tutung** [15b]/3 =B:63, [31a]/4 =B:125, [67a]/5 =B:231, [150a]/3 =N:15, [168b]/5 =N:71, [175a]/3 =N:89, [176a]/5 =N:91, **tutunmang** [121a]/3 =A:118, [175a]/1 =N:89, [175a]/4 =N:89, [193a]/4 =N:144, **tükel ķiling** [51a]/3 =B:187, [54a]/1 =B:196, **uġramang** [84a]/4 =B:267, **uġramangız** [70a]/5 =B:235, **uġrang** [250a]/3 =M:6, **unutmang** [71b]/2 =B:237, **urung** [157b]/5 =N:34, **uruşung** [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, **uymang** [237a]/5 =E:142, [44a]/5 =B:168, [58a]/3 =B:208, [202b]/3 =M:77, **uymanglar** [190a]/5 =N:135, **uyung** [115a]/4 =A:95, [44b]/3 =B:170, **va' de ķilmangız** [70a]/4 =B:235, **vefā ķiling** [267b]/4 =M:1, [9a]/2 =B:40, **yād ķiling** [40a]/2 =B:152, [55b]/3 =B:198, [55b]/4 =B:198, [56a]/3 =B:200, [56b]/5 =B:203, [67b]/4 =B:231, [117a]/3 =A:103, [181b]/2 =N:103, [248b]/2 =M:4, **yapuşung** [117a]/2 =A:103, **yāri birişing** [268b]/4

=M:2, yārī tileng [10a]/2 =B:45, [40a]/4 =B:153, yawumang [7b]/5 =B:35, [51a]/5 =B:187, [64a]/4 =B:222, [160a]/5 =N:43, yeng [7b]/4 =B:35, yığing [170b]/4 =N:77, yığing [265a]/3 =N:171, yığmang [151a]/5 =N:19, yığmanglar [68a]/3 =B:232, yimeng [124a]/3 =A:130, [144a]/5 =N:2, [229b]/4 =E:121, [145b]/3 =N:6, [156a]/1 =N:29, [51b]/1 =B:188, ying [12b]/5 =B:57, [13a]/3 =B:58, [14a]/1 =B:60, [44a]/4 =B:168, [45a]/4 =B:172, [51a]/1 =B:187, [145a]/2 =N:4, [205a]/5 =M:88, [228b]/5 =E:118, [237a]/1 =E:141, [237a]/5 =E:142, [248b]/1 =M:4, yuwung [249b]/3 =M:6, yülimg [54a]/3 =B:196, yüring [125b]/2 =A:137, yüz ewüring [150b]/1 =N:16, zikr kıling [10a]/5 =B:47, [208a]/4 =M:20, [250b]/3 =M:7, [251b]/4 =M:11, zulum kıling [53b]/2 =B:194

+ning, +ning, +nung, +nüng; +ing, +ing (ilgi hâli): Ādem'ning iki oğlu [210a]/4 =M:27, āhıret şevābıning körki [128a]/5 =A:148, aldağanlarning 'ameli [192b]/4 =N:142, analarınğızning qarındaşları [152b]/3 =N:23, aning ehli Mescid-i harāmning hāzırları [54b]/5 b 196, aning saqınmaķınınğ hāķķı [117a]/1 =A:102, anlarning hevāları [38a]/3 =B:145, anlarning kıblesi [38a]/2 =B:145, antlarning katıǵı [226b]/1 =E:109, antlarning katıķnı [220b]/3 =M:53, arangızning tanuķluķı [259b]/2 =M:106, arķalarınğ a(r)tı [140a]/2 =A:187, ārzūlarning süwüǵi [94a]/4 =A:14, atalarınğızning kıız qarındaşları [152b]/3 =N:23, awnung helāl kılganları [268a]/1 =M:1, biçmekining kını [237a]/2 =E:141, bitgenlerning döstü [108a]/5 =A:68, bitgenlerning sevābı [135b]/2 =A:171, bitgenlerning yolning öngini [185a]/1 =N:115, boyunnung āzād kılmāķı [206a]/1 =M:89, bu sarāynıng sonǵı [234a]/5 =E:135, bulutnıng [43a]/2 =B:164, cüft-nüng [153b]/2 =N:24, cüftnüng bedel kılmāķı [151b]/5 =N:20, çekürdeğining cūkırı [163b]/4 =N:53, çekürdeğining yippi [163a]/1 =N:49, dervişlerning yigü nersesi [256b]/2 =M:95, du'ā kılganning du'ası [50a]/4 =B:186, dünyāning menfā'atı [171a]/4 =N:77, dünyāning yanıtı [127b]/1 =A:145, [189b]/5 =N:134, edğülük kılganlarning yanıtı [205a]/1 =M:85, eliglerining yayğanları [245b]/1 =E:93, erenlerning ekini [121a]/1 =A:117, erenlerning istemek [182a]/1 =N:104, erenlerning oğlanları [234a]/2 =E:133, ew-nüng hac kılmāķı [115b]/3 =A:97, ewrılmekini yüzünğnüng [37a]/5 =B:144, ew-nüng şıfatı [81b]/2 =B:261, ewünnüng yarǵanı [246b]/1 =E:95, eyelerining destür [154b]/3 =N:25, ferıştelerning [113b]/2 =A:87, Fir'avn kıblesininğ 'ādeti [93a]/5 =A:11, Fir'avnıng ehli [11a]/4 =B:50, Fir'avnıng hāşları [10b]/5 =B:49, ġālib bolğannıng endāze kılmāķı [246b]/5 =E:96, ġaybnıng bilgeni taķı açuķnıng [239a]/4 =E:73, ġaybnıng haberleri [102b]/1 =A:44, [104b]/5 =A:52, [11a]/5 =A:79, [11b]/1 =A:79, [118a]/5 =A:106, [119b]/3 =A:112, [119b]/4 =A:112, [204a]/2 =M:82, [222a]/5 =M:58, [238a]/4 =E:144, [245b]/2 =E:93, ħ'āruķnıng kımı [245b]/2 =E:93, ħābışning üküşlüki [258a]/1 =M:100, ħāķ üçün koçulğan ewnüng ilki [115a]/5 =A:96, ħāķlarınğ körmek [159a]/4 =N:38, [82b]/1 =B:264, ħāķlarınğ yaķuķraķı [108a]/3 =A:68, ħblisning keydi [170b]/3 =N:76, ħbrāhımnıng [33b]/5 =B:133, ħbrāhımnıng ornu

[31a]/5 =B:125, İdgingning yolu [231b]/5 =E:126, iki ayning rüze tutmağı [177a]/4 =N:92, iki tişining rahimleri [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, iki tişining ülüşi [267a]/5 =N:176, ikisinin arasının hilâfından [158a]/2 =N:35, ikisinin asığı [62b]/3 =B: 219, ikisinin eligleri [213b]/4 =M:38, ir uyaning kızları tağı kız uyaning kızları [152b]/3-4 =N:23, İshâk'ning [33b]/5 =B: 133, İsmâ'il'ning [33b]/5 =B: 133, işining songı [256b]/3 =M:95, işlegening işi [141b]/5 =A: 195, kâfirlerning [192a]/2 =N:140, kamuğuning [113b]/3 =A:87, Ka'be'ning [256b]/1 =M:95, kağğangazgı nerselerning yahşıları [84a]/3 =B: 267, kılğanlarning yahşıracağı [105a]/3 =A:54, kınning katığıracağı [269b]/1 =B:85, kışmaqnıng kamuğı [188b]/5 =N:129, kişilerning [113b]/2 =A:87, kişilerning hevâları [202b]/3 =M:77, kişilerning mâlları [51b]/3 =B: 188, kişilerning yığganı [93a]/1=A:9, kişilerning yigremeki [268b]/3 =M:2, kişilerning yigrenmeki [251a]/3 =M:8, kitâb eyelerining umınçları [186b]/4 =N:123, kitâbnıng pâresi [269a]/3 =B:85, kitâbnıng aşlı [92a]/3 =A:7, konumlarınng yoqatganı [233b]/2 =E:131, köklerning mîrâşı [138a]/1 =A: 180, köklerning mülki [140b]/2 =A: 189, köklerning mülki tağı yerning [207a]/1 =M:17, [207b]/2-3 =M:18, [214a]/3 =M:40, köklerning yaratmağı [140b]/3 =A: 190, [141a]/1 =A: 191, körkütğ 'amel kılğanlarning yanutı [125b]/1 =A:136, köznüng körmeki [94a]/2 =A:13, küç kılğanlarning pâresi [232b]/5 =E:129, küç kılğanlarning yanutı [211a]/2 =M:29, künnüng evveli [109a]/2 =A:72, künnüng pâresi [80a]/4 =B:259, mâllarınngızning sermâyesi [88a]/5 =B: 279, melâmet kılğanıng melâmeti [221a]/4 =M:54, mening tapa eligi [210b]/3 =M:28, mîvelerning kamuğı [83b]/4 =B: 266, munung birle [5a]/4 =B:26, [13b]/2 =B:59, [14b]/5 =B:61, [15a]/2 =B:61, [46b]/1 =B:176, [87a]/1 =B:275, [97a]/4 =A:24, mülknüng erkligi [97b]/3 =A:26, münâfıklarning yığganı [192a]/1 =N:140, müsülmânlarınng tokuş kılmağı [176a]/3 =N:91, nersening iki ülüşi [147a]/5 =N:11, nersening üngen otı [223b]/2 =E:99, nersening yaratganı [224b]/5 =E:102, nikâhnıng tüğünü [71b]/1 =B: 237, ni' metlerning büstânları [199a]/1 =M:65, 'âlemiyânning tişileri [102a]/4 =A:42, oğlarınng öldürmeki [235a]/2 =E:137, oğullarınğızning tişileri [153a]/4 =N:23, 'İmrânning tişisi [100a]/1 =A: 35, 'isâ'ning sıfatı [106a]/2 =A: 59, 'isânıng [203a]/1 =M:78, ol anlarınğızning kefareti [206a]/3 =M:89, ol ikisinin ornu [260b]/1 =M:107, ol ikisinin saqlamağı [78a]/5 =B: 255, ol ikisinin tanuqluğı [260b]/3 =M:107, ol ikisinin yazuğı [62b]/3 =B: 219, ol işlarning uğramağı [139b]/5 =A:186, ol nersening anğları [205a]/4 =M: 87, ol nersening mengizeşiki [35a]/1 =B: 137, ol nersening pâresi [104a]/5 =A: 50, [131a]/2 =A:155, [219a]/3 =M:49, ol nersening yarısı [148a]/3 =N:12, ol nersening yarısı [267a]/1 =N:176, olarning biri [114a]/4 =A: 91, olarning çıkarmağı [269a]/3 =B:85, olarning kaytarmağı [66a]/1 =B: 228, olarning pâresi [77a]/1 =B: 253, olarning peygâmberi [74a]/4 =B: 247, ollarning aşnısı [93a]/5 =A: 11, otung kını [141a]/3 =A:191, otung eyeleri [8b]/5 =B:39, otung kını [32a]/2 =B:126, otung tınduğı [93a]/4 =A:10, ölmünnüng katığlıkları [245a]/5 =E:93, ölmünnüng katığlıkları

[245a]/5 =E:93, ölümünün teggeni [260a]/1 =M:106, özlerinin küç kılğanları [179a]/1 =N:97, pärening döstları [219b]/5 =M:51, perilerin ögürü [232a]/4 =E:128, [233a]/1 =E:130, perining [227a]/5 =E:112, ribanın [87b]/2 =B:276, şıfat kılduklarıning cezası [236a]/3 =E:139, sözünün bezeki [227b]/1 =E:112, şeytanning mangımları [58a]/4 =B:208, taqdir kılğanzıning yarusı [71a]/5 =B:237, Tengrining açuq hüccetleri [91b]/2 =A:4, Tengrining artmağı ya' nı dını [35a]/4 =B:138, Tengrining äyätü [116b]/3 =A:101, [120a]/1 =A:113, Tengrining äyetleri [67b]/3 =B:231, [108b]/3 =A:70, [118b]/2 =A:108, [119b]/3 =A:112, Tengrining def kılmağı ya' nı yığmağı [76b]/2 =B:251, Tengrining destürü [76a]/1 =B:249, [76a]/5 =B:251, Tengrining hadleri 66=B:3-4 b 229, [67=A:3 b 230, Tengrining hoşnüdlüğü [58a]/1 =B:207, Tengrining hoşnüdlüğü [83a]/2 =B:265, [136a]/4 =A:174, Tengrining kitabı [97a]/1 =A:23, Tengrining köni yolu [109a]/4 =A:73, [243a]/1 =E:88, Tengrining la' neti [113b]/2 =A:87, Tengrining la' neti tağı ferıştelerning tağı kişilerdin kamuğlarıning [42a]/3-4 =B:161, Tengrining nı' meti [59a]/1 =B:211, [67b]/4 =B:231, [117a]/3 =A:103, Tengrining nişanları [76b]/4 =B:252, [96a]/1 =A:19, [96b]/1 =A:21, [116a]/1 =A:98, Tengrining 'ahdi [110a]/5 =A:77, Tengrining ögürü [221b]/4 =M:56, Tengrining rahmeti [62b]/1 =B:218, [118b]/1 =A:107, Tengrining satğışanları [75b]/5 =B:249, Tengrining urkanına ya' nı Tengrining 'ahdi [117a]/2 =A:103, Tengrining yarı birgenleri [104b]/4 =A:52, Tengrining yärisi [60b]/2 =B:214, Tengrining yığığları [66b]/2 =B:229, Tengrining yolu [94a]/1 =A:13, [82a]/1 =B:262, tatğamı ölümünün [139a]/4 =A:185, tengizning awı [256b]/5 =M:96, tırlıqlıknıng kalesi [94b]/3 =A:14, tişileringizning anaları [153a]/1 =N:23, tişilerning yetimleri [187b]/5 =N:127, tiwelerning qarnıları [235b]/5 =E:139, tiwelerning kulaqları [185b]/4 =N:119, tiwening, sığının, köynüning, keçining [267b]/5 =M:1, tört aynıng küymeki [65a]/5 =B:226, tün künnüning biri biri songınça yürümeki [140b]/3 =A:190, tününü [246b]/4 =E:96, tününü kılğamı [246b]/4 =E:96, tününü sä' atleri [120a]/2 =A:113, ta' ämnüning kamuğı [114b]/3 =A:93, uyamning 'avreti [211b]/3 =M:31, uyasının 'avreti [211b]/1 =M:31, uyasının öldürmeki [211a]/3 =M:30, üç künnüning rüze tutmağı [54b]/3 =B:196, üç künnüning rüze tutmağı [206a]/2 =M:89, üçünü üçünçisi [201b]/2 =M:73, ümmetning yahşısı [118b]/5 =A:110, yabanning awı [257a]/2 =M:96, yaqınraq tırlıqlıknıng fä' idesi [178a]/1 =N:94, yalğanka nisbet kılğanlarıning işni [125b]/3 =A:137, yanutnıng körklüğü [142b]/1 =A:195, Ya' küb oğullarıning 'ahdi [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12, yarı birgenlerning yahşırığı [128b]/3 =A:150, yazuq kılğanlarıning uluğraqları [230b]/3 =E:123, yazuqlarınıng päresi [219a]/5 =M:49, yazuqnıng aşkärası [229b]/1 =E:120, yerning karangwulıqları [223a]/2 =E:97, yerning körklüglüğü [94b]/3 =A:14, yerning tolısı [114a]/5 =A:91, yetimlerning malları [147a]/1 =N:10, yinggenning 'ameli [192b]/4 =N:142 yolning tüzi [197a]/3 =M:60, yolning keçgenleri [160b]/2 =N:43, yolning köni [26a]/2 =B:108, yolning tüzni [202b]/4 =M:77, [252b]/5 =M:12, yüzügnü [37a]/5 =B:144,

ziyân eyelerining öngini [178a]/5 =N:95, zulm kılğanlarning iķâmet kılgu yeri [129a]/1 =A:151

-p /-(i)p /-(ü)p /-(ü)p (zarf fiil): eglip [196a]/1 =N:154, [13a]/4 =B:58, esirler bolup [269a]/2 =B:85, hicret kılğılı bolup [180a]/1 =N:100, koçup [5b]/4 =B:27, koçuğı bolup [95b]/2 =A:18, öldürüp [140b]/5 =A:191, olturup [181b]/3 =N:103, öğretigli bolup [248a]/5 =M:4, öre turup [140b]/5 =A:191, [181b]/3 =N:103, süsölüp [247a]/5 =M:3, tıp [24b]/4 =B:104, [225b]/1 =E:105, [40b]/1 =B:154, tōngüdüp [196a]/1 =N:154, turukup [110a]/1 =A:75, tüşüp [247a]/5 =M:3, uftanup [5a]/1 =B:26, urup [247a]/4 =M:3, yangılıp [176b]/3 =N:92

-r (geniş zaman): korķar men [210b]/5 =M:28, [241a]/2 =E:81, ürer men [103b]/4 =A:49, körer men [239b]/1 =E:74, körer sen [197b]/1 =M:62, [220a]/2 =M:52, [203a]/4 =M:80, tutar sin [97b]/4 =A:26, açar [231b]/1 =E:125, aķar [4b]/1 =B:25, aşar [231b]/3 =E:125, biter [68a]/5 =B:232, [143a]/2 =A:199, çıkar [18b]/1 =B:74, [18b]/2 =B:74, örtir [85b]/1 =B:271, [121b]/1 =A:118, [211b]/1 =M:31, satar [58a]/1 =B:207, sizer [86a]/3 =B:273, süwer [53b]/5 =B:195, [64b]/1 =B:222, [110a]/4 =A:76, [114b]/2 =A:92, [124b]/5 =A:134, [128a]/1 =A:146, [128a]/5 =A:148, [132a]/5 =A:159, [215b]/4 =M:42, [221a]/2 =M:54, [253b]/1 =M:13, [255b]/3 =M:93, uyar miz [44b]/4 =B:170, tutar miz [204b]/3 =M:84, korķar miz [220a]/4 =M:52, koyar miz [226b]/5 =E:110, yıgar miz [232a]/4 =E:128, körer miz [37a]/5 =B:144, biter miz [194b]/3 =N:150, ewrer miz [225b]/1 =E:105, ewürer miz [226b]/3 =E:110, baķar siz [11a]/5 =B:50, [12b]/2 =B:55, [126b]/5 =A:143, biter siz [119a]/1 =A:110, buyurar siz [118b]/5 =A:110, ortak koşar siz [240b]/1 =E:78, [240b]/5 =E:80, örtir siz [108b]/5 =A:71, [244a]/4 =E:91, [254a]/2 =M:15, [257b]/5 =M:99, süwer siz [121b]/2 =A:119, [129a]/4 =A:152, tutar siz [65a]/3 =B:225, yıgar siz [116a]/3 =A:99, [119a]/1 =A:110, [260a]/1 =M:106, yular siz [269a]/2 =B:85, ant iķerler [65a]/5 =B:226, [166b]/4 =N:62, [260a]/2 =M:106, [260b]/2 =M:107, baķarlar [58b]/2 =B:210, biterler [120a]/3 =A:114, [163a]/4 =N:51, [203b]/2 =M:81, [224a]/3 =E:99, [244b]/4 =E:92, [244b]/5 =E:92, [262a]/3 =N:162, [270b]/2 =B:88, bozarlar [5b]/1 =B:27, çatarlar [97b]/1 =A:24, [163a]/2 =N:50, [227b]/3 =E:112, [235a]/5 =E:137, [235b]/4 =E:138, [258b]/4 =M:103, ĥaddin keķerler [15a]/2 =B:61, [203a]/2 =M:78, iwerler [120a]/4 =A:114, [136b]/3 =A:176, [197b]/1 =M:62, [214a]/5 =M:41, [220a]/3 =M:52, keserler [5b]/2 =B:27, koķarlar [69b]/3 =B:234, [72a]/3 =B:240, koķarlar [260b]/1 =M:107, koķarlar [157b]/4 =N:34, [209a]/3 =M:23, [171a]/1 =N:77, körerler [43b]/1 =B:165, [94a]/1 =A:13, küyerler [65b]/3 =B:228, [69b]/3 =B:234, [192a]/3 =N:141, örtirler [38b]/2 =B:146, [41b]/2 =B:159, [45b]/5 =B:174, [130a]/5 =A:154, [134b]/3 =A:167, [159a]/2 =N:37, [197b]/1 =M:61, satarlar [169b]/2 =N:74, sizerler [10a]/4 =B:46, [75b]/4 =B:249, [130a]/3 =A:154, sorarlar [51b]/3 =B:189, [60b]/2 =B:215, [61a]/4 =B:217, [62b]/2

=B:219, [62b]/4 =B:219, [63a]/1 =B:220, [64a]/2 =B:222, süwerler [43a]/5 =B:165, [140a]/4 =A:188, [221a]/2 =M:54, tutarlar [191a]/5 =N:139, [203a]/4 =M:80, uķarlar [223b]/1 =E:98, uyarlar [92a]/4 =A:7, [155b]/3 =N:27

+rak /-rek (isimden isim): anıķrak [68b]/1 =B:232, artuķrak [68b]/1 =B:232, [71b]/4 =B:288, asıģsızrak [222b]/4 =M:60, azıģsızrak [197a]/3 =M:60, bilgenrek [35b]/5 =B:140, [100a]/5 =A:36, [134b]/2 =A:167, [154b]/2 =N:25, [161a]/5 =N:45, [197a]/5 =M:61, [228b]/4 =E:117, [228b]/5 =E:117, [229b]/1 =E:119, [231a]/2 =E:124, kadsızrak [14b]/3 =B:61, katiģrak [18a]/5 =B:74, [43a]/5 =B:165, [52b]/3 =B:191, [56a]/4 =B:200, [168a]/3 =N:66, [171a]/2 =N:77, [173b]/3 =N:84, [173b]/4 =N:84, [203b]/4 =M:82, [269b]/1 =B:85, köñirek [163b]/1 =N:51, köprek [23a]/1 =B:100, [73a]/3 =B:243, [149a]/1 =N:12, [227a]/3 =E:111, [228b]/1 =E:116, köñkiģrek [35a]/5 =B:138, [165b]/5 =N:59, [178b]/3 =N:95, [187a]/3 =N:125, [219b]/2 =M:50, küc kılğanrak [35b]/5 =B:140, [238a]/4 =E:144, [245a]/1 =E:93, ortarak [205b]/5 =M:89, rästrak [162a]/1 =N:46, [174b]/1 =N:87, [186b]/3 =N:122, sezäarak [66a]/1 =B:228, [74b]/1 =B:247, [241a]/5 =E:81, [260b]/2 =M:107, [260b]/3 =M:107, uluģrak [61b]/3 =B:217, [62b]/3 =B:219, [121b]/1 =A:118, [195b]/1 =N:153, [230b]/3 =E:123, [240a]/5 =E:78, ükiģrek [119a]/3 =A:110, [222b]/3 =M:59, yaģsızrak [12a]/3 =B:54, [14b]/3 =B:61, [24b]/3 =B:103, [25b]/1 =B:106, [49a]/5 =B:184, [55a]/5 =B:197, [63b]/1 =B:221, [63b]/3 =B:221, [82a]/4 =B:263, [85a]/5 =B:271, [88b]/3 =B:280, [94b]/4 =B:15, [105a]/3 =A:54, [119a]/2 =A:110, [128b]/3 =A:150, [131b]/5 =A:157, [134b]/1 =A:167, [137b]/5 =A:180, [143a]/1 =A:198, [155a]/4 =N:25, [162a]/1 =N:46, [165b]/4 =N:59, [168a]/2 =N:66, [171a]/5 =N:77, [174a]/3 =N:86, [188b]/1 =N:128, [264b]/1 =N:170, [265a]/3 =N:171, yaķınrak [57a]/5 =B:204, [59a]/2 =B:212, [60b]/4 =B:215, [94b]/2 =A:14, [120b]/5 =A:117, [139b]/1 =A:185, [144b]/5 =N:3, [146a]/3 =N:7, [146a]/4 =N:7, [148a]/1 =N:11, [157a]/3 =N:33, [169b]/2 =N:74, [178a]/1 =N:94, [183a]/3 =N:109, [190a]/4 =N:135, [190a]/5 =N:135, [233a]/5 =E:130, [251a]/4 =M:8, [269b]/3 =B:86, yaķuķrak [108a]/3 =A:68, yawuķrak [48a]/5 =B:180, [71b]/1 =B:237, [204a]/1 =M:82, [260b]/4 =M:108, yawuzrak [197a]/2 =M:60, yuķsekrek [126a]/1 =A:139, zälimrak [28a]/2 =B:114,

-sa /-se- (filden isim): kapaģan [122a]/4 =A:120, [183a]/2 =N:108, [187b]/2 =N:126, [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, kapaģamaslar [78a]/3 =B:255

-sa, -se (şart teklilik III): anıģ kılsa [215a]/4 =M:41, anıķsa [250b]/1 =M:6, arıtsa [130b]/5 =A:154, artuķsı kılsa [41b]/1 =B:158, [49a]/4 =B:184, aşķarı kılmsa [258a]/4 =M:101, atsa [183b]/4 =N:112, ayırsa [137b]/1 =A:179, aynatsa [48b]/1 =B:181, aysa [111a]/4 =A:76, aytu birse [89b]/3 =B:282, azdırsa [166a]/4 =N:60, [174b]/4 =N:88, [193a]/2 =N:143, [231b]/2 =E:125, [238a]/5 =E:144, beyän kılsa [155a]/5 =N:26, birilse [84b]/5 =B:269, [109a]/4 =A:73, birse [111a]/3 =A:79, bitinse [73b]/5 =B:246, bitise [48b]/3 =B:182, bitse [15a]/4 =B:62, [78b]/3 =B:256, [200a]/5 =M:69, bizärlık alsa [44a]/1

=B:167, bolmasa [53a]/3 =B:193, [147b]/3 =N:11, [148a]/4 =N:12, [148b]/2 =N:12, [177a]/4 =N:92, [200b]/5 =M:71, [263a]/5 =N:165, bolsa [36b]/4 =B:143, [44b]/5 =B:170, [49a]/2 =B:184, [49b]/4 =B:185, [54a]/4 =B:196, [83b]/2 =B:266, [147a]/5 =N:11, [147b]/2 =N:11, [147b]/4 =N:11, [148a]/4 =N:12, [148b]/2 =N:12, [148b]/4 =N:12, [159a]/5 =N:38, [159b]/4 =N:40, [176b]/5 =N:92, [177a]/2 =N:92, [181a]/4 =N:102, [192a]/3 =N:141, [234b]/3 =E:136, [234b]/4 =E:136, [236a]/2 =E:139, [238b]/3 =E:145, [259a]/3 =M:104, [260a]/3 =M:106, [265a]/4 =N:171, [265b]/2 =N:172, [99a]/2 =A:30, [145b]/4 =N:6, [190a]/4 =N:135, [156a]/2 =N:29, [145b]/5 =N:6, [88b]/2 =B:20, boşasa [66b]/5 =B:230, [67a]/2 =B:230, boyun süse [149a]/5 =N:13, [168a]/5 =N:69, [172a]/4 =N:80, [250a]/1 =M:6, bulmasa [206a]/2 =M:89, [54b]/2 =B:196, çatsa [115a]/2 =A:94, çıkarsa [237a]/2 =E:141, çıkşa [179b]/5 =N:100, döst bolsa [219b]/5 =M:51, [221b]/3 =M:56, ewrülse [57b]/1 =B:205, [127a]/3 =A:144, fā'ide alsa [54b]/1 =B:196, farīza kılsa [55a]/2, =B:197, h'ār kılsa [123b]/3 =A:127, haddin keçse [48a]/1 =B:178, [149b]/4 =N:14, [256a]/1 =M:94, hāzır bolsa [49b]/3 =B:185, hıyānet kılsa [132b]/4 =A:161, hicret kılsa [179b]/4 =N:100, hilāf kılsa [184b]/5 =N:115, hücetleğse [106a]/5 =A:61, hüküm kılmasa [216b]/4 =M:44, [218a]/1 =M:47, hüküm kılsa [29a]/2 =B:117, [103a]/5 =A:47, içse [75a]/5 =B:249, indürülse [114b]/5 =A:93, [25a]/2 =B:105, i' rāz kılsa [112a]/4 =A:82, istese [113a]/2 =A:85, işlese [15a]/5 =B:62, kabül kılsa [155b]/2 =N:27, kâfir bolsa [78b]/2 =B:256, kat kılsa [73a]/5 =B:245, kaytsa [61b]/5 =B:217, [87a]/5 =B:275, [220b]/5 =M:54, kazğansa [183b]/2 =N:111, [183b]/4 =N:112, keçse [66b]/4 =B:229, kelse [8b]/2 =B:38, [58b]/2 =B:210, [74b]/5 =B:248, [87a]/3 =B:275, [138b]/3 =A:183, [226b]/1 =E:109, [226b]/3 =E:109, kemişse [206b]/4 =M:91, kesilse [212a]/6 =M:33, kılmasa anlarğa ülüş [136b]/4 =A:176, kılsa [98a]/5 =A:28, [131b]/2 =A:156, [151b]/4 =N:19, [156a]/4 =N:30, [184b]/3 =N:114, [186b]/4 =N:123, [187a]/1 =N:124, [200a]/5 =M:69, [250a]/5 =M:6, kılsa āzād [154a]/5 =N:25, kılsa ol küç [67b]/2 =B:231, kılsa yawuzluk [183a]/5 =N:110, kısarlınsa [248a]/2 =M:3, [45b]/3 =B:173, kıssa [227b]/3 =E:113, kirse [115b]/2 =A:97, kiwürse [204b]/3 =M:84, koçsa [137a]/5 =A:179, korksa [188a]/4 =N:128, korksa [48b]/3 =B:182, koşa [132b]/2 =A:160, koyşa [171a]/3 =N:77, [48a]/4 =B:180, köndürmese [240a]/3 =E:77, köndürse [155a]/5 =N:26, [191a]/4 =N:136, [231b]/1 =E:125, [264a]/2 =N:168, küç kılsa [183b]/1 =N:110, küfr ketürse [30a]/5 =B:121, [96a]/1 =A:19, [190b]/4 =N:136, [243a]/5 =E:89, [249a]/5 =M:5, [252b]/4 =M:12, meded kılsa [123a]/1 =A:124, mīrās alsa [147b]/3 =N:11, muṭṭalī' bolunsa [260a]/5 =M:107, muṭṭalī' kılsa [137b]/1 =A:179, 'afv kılnısa [47b]/4 =B:178, 'afv kılsa [179b]/3 =N:99, 'ār tutsa [265b]/3 =N:172, ongarsa [48b]/3 =B:182, ortak koşsa [162b]/4 =N:48, [185a]/4 =N:116, [201a]/4 =M:72, ortak koşulsa [162b]/3 =N:48, [185a]/3 =N:116, öldürse [176b]/2 =N:92, [176b]/3 =N:92, [177b]/1 =N:93, [180a]/5 =N:101, [211b]/4 =M:32, [256a]/4 =M:95, öldürülse yā yingse [169b]/4 =N:74, ölüğse [247a]/3 =M:3, [45b]/1 =B:173,

özin teslim kılsa [27a]/4 =B:112, pişse [164a]/5 =N:56, şadaka kılsa [217a]/3 =M:45, saçınsa [110a]/3 =A:76, sa'y kılsa [28a]/4 =B:114, song kılsa [57a]/2 =B:203, sorsa [50a]/3 =B:186, sürse [163b]/3 =N:52, şefâ'at kılsa [173b]/4 =N:85, [174a]/1 =N:85, tamâm kılsa [250b]/1 =M:6, tangğa ketürse [258a]/1 =M:100, [63b]/2 =B:221, [63b]/4 =B:221, tegmese [83a]/5 =B:265, tegse [40b]/5 =B:156, [122a]/2 =A:120, [126a]/2 =A:140, [169a]/2 =N:72, [169a]/4 =N:73, [171b]/2 =N:78, [171b]/3 =N:78, [172a]/1 =N:79, [172a]/2 =N:79, [180a]/1 =N:100, [219a]/5 =M:49, [220a]/4 =M:52, [260a]/1 =M:106, tegsürse [26a]/1 =B:108, [58b]/5 =B:211, tevbe kılsa [213b]/5 =M:39, tezgine [41a]/5 =B:158, tilese [17b]/1 =B:70, [36b]/2 =B:142, [59a]/4 =B:212, [124a]/1 =A:129, [127a]/5 =A:145, [127b]/1 =A:145, [167a]/5 =N:64, tîrgürse [212a]/1 =M:32, tutunmasa [107a]/4 =A:64, tutunsa [186a]/1 =N:119, tûkel kılsa [68b]/3 =B:233, tüz kılsa [160a]/3 =N:42, uğrasa Ka'be'ğa yâ ziyâret kılsa [41a]/4 =B:158, ulansa [5b]/2 =B:27, uluğsınsa [265b]/3 =N:172, unuttursa [25a]/5 =B:106, ursa [4b]/5 =B:26, uruşsa [169b]/3 =N:74, uysa [185a]/1 =N:115, üdese [50a]/5 =B:186, vefâ kılsa [110a]/3 =A:76, yâ kayıtsa yâ tevbe kabûl kılsa yâ kımasa [123b]/4 =A:128, yâd kılsa [28a]/3 =B:114, yapuşsa [116b]/4 =A:101, yarağı yetse [115b]/4 =A:97, yarağı yitmesse [154a]/4 =N:25, yâri birse [132b]/1 =A:160, [175b]/3 =N:90, [183b]/1 =N:110, [189b]/3 =N:133, [207b]/1 =M:18, [214a]/3 =M:40, [227a]/3 =E:111, [215a]/2 =M:41, [231a]/5 =E:125, [231b]/2 =E:125, [233b]/5 =E:133, [241a]/1 =E:80, [254b]/5 =M:17, yarlıkasa [191a]/3 =N:137, [264a]/2 =N:168, yazsa [149b]/3 =N:14, yığsa [255a]/1 =M:91, yokalsas [266b]/5 =N:176, yokasa [122a]/1 =A:120, yokatsa [254b]/5 =M:17, yulunsas [114a]/5 =A:91, zûlm kılsa [53b]/1 =B:194

-salar, -seler (şart çokluk III): arınsalar [64a]/4 =B:222, asılsalar [212a]/5 =M:33, ayrışsalar [189a]/2 =N:130, aysalar [161b]/5 =N:46, azdursalar [108b]/1 =A:69, [184a]/2 =N:113, barışsalar [166a]/2 =N:60, bilseler [43b]/1 =B:165, bitseler [18b]/5 =B:75, [24b]/2 =B:103, [35a]/1 =B:137, bolmasalar [89b]/4 =B:282, bolsalar [96a]/4 =A:20, [145a]/2 =N:4, [149a]/1 =N:12, [203b]/2 =M:81, [220b]/1 =M:52, [227b]/4 =E:113, [255b]/1 =M:93, [255b]/1 =M:93, [267a]/3 =N:176, [267a]/4 =N:176, [122b]/2 =A:122, [131b]/1 =A:156, [147a]/4 =N:11, [155a]/1 =N:25, boluşsalar [68a]/4 =B:232, bulunsalar [119b]/1 =A:112, çıkşalar [72a]/5 =B:240, [172b]/1 =N:81, [209a]/2 =M:22, [213b]/1 =M:37, kaytarsalar [173a]/2 =N:83, [26a]/3 =B:109, kaytışsalar [67a]/2 =B:230, kaytsalar [65b]/1 =B:226, kılışsalar [47a]/4 =B:177, [230a]/1 =E:121, kılsalar [68a]/3 =B:232, [71a]/5 =B:237, [96a]/2 =A:20, [96a]/4 =A:20, [106b]/5 =A:63, [107a]/5 =A:64, [139a]/1 =A:184, [150a]/5 =N:16, [159b]/2 =N:39, [167b]/2 =N:65, [168a]/2 =N:66, [175a]/2 =N:89, [176b]/5 =N:92, [180b]/3 =N:102, [181a]/2 =N:102, [219a]/3 =M:49, [230b]/3 =E:123, [230b]/4 =E:123, [255b]/1 =M:93, [255b]/3 =M:93, kirseler [28a]/5 =B:114, kışsalar [146b]/3 =N:9, kışğarsalar [199a]/2 =M:66, kışksalar [66b]/1 =B:229, [260b]/5 =M:108,

kowulsalar [212a]/6 = M:33, kırtulsalar [176a]/2 = N:91, ongarsalar [188a]/5 = N:128, [150a]/5 = N:16, öldürüsseler [52b]/5 = B:191, saımsalar [24b]/2 = B:103, [198b]/5 = M:65, [255b]/1 = M:93, [255b]/2 = M:93, saçınmasalar [176a]/3 = N:91, saçınmalar [175b]/4 = N:90, tokuşmasalar [175b]/4 = N:90, tokuşsalar [119a]/4 = A:111, tutsalar [194b]/4 = N:150, uğrasalar [65b]/2 = B:227, ulğaysalar [145b]/4 = N:6, unasalar [227b]/4 = E:113, uruşsalar [175b]/2 = N:90, yaysalar [251b]/5 = M:11, yığınmasalar [201b]/3 = M:73, yığınmalar [53a]/1 = B:192, [53a]/4 = B:193, yığınmasalar [176a]/4 = N:91, yokatsalar [235a]/3 = E:137, [180a]/3 = N:101, yüz ewürseler [35a]/2 = B:137, -sam, -sem (şart teklik I): bolsam [16b]/3 = B:67, [211b]/2 = M:31, bulsam [169b]/1 = N:73, öldürsem [210b]/4 = M:28, örtsem [211b]/2 = M:31

-sa miz, -se miz (şart çokluk I): birilse miz [231a]/1 = E:124, bitmese miz [138b]/3 = A:183, bızırılık alsa miz [44a]/1 = B:167, eger unutsa miz yâ hañā kılsa miz [90b]/1 = B:286, kaytarsa miz [162a]/5 = N:47, kelse miz [160a]/1 = N:41, körse miz [12b]/1 = B:55, kulluk kılmasa miz [107a]/3 = A:64, la'net kılsa miz [162b]/1 = N:47, neşş kılsa miz [25a]/5 = B:106, ortak koşmasa miz [107a]/3 = A:64, uruşmasa miz [74a]/1 = B:246, uyusa miz [162a]/5 = N:47

-sang, -seng (şart teklik II): bolsang [180b]/1 = N:102, [211a]/1 = M:29, boyun süseng [228b]/1 = E:116, çıksang [39a]/1 = B:149, [39a]/4 = B:150, emîn tutsang [109b]/4 = A:75, [109b]/5 = A:75, ikâmet kılsang [180b]/2 = N:102, indürseng [195a]/5 = N:153, ağğurmasang [129b]/5 = A:153, kelseng [37b]/5 = B:145, kiwürseng [141a]/3 = A:192, kırkıtsang [244b]/3 = E:92, köyürseng [211a]/1 = M:29, oğrasang [132a]/4 = A:159, öldürseng [210b]/3 = M:28, peyvestelik kılsang [109b]/5 = A:75, saımsang [98b]/1 = A:28, sözleşmeseng [101b]/5 = A:41, tileseng [97b]/4 = A:26, [97b]/5 = A:26, uysang [30a]/1 = B:120, [38a]/3 = B:145, yaysang [210b]/3 = M:28, yüz ewürseng [215b]/3 = M:42

-sangız, -sengiz (şart çokluk II): açsangız [98b]/4 = A:29, alsangız [66a]/5 = B:229, arımsalar [64a]/4 = B:222, aşkārā kılsangız [194a]/4 = N:149, aysangız [208a]/1 = M:19, [44b]/2 = B:169, [70a]/5 = B:235, azmasangız [267b]/1 = N:176, azsangız [161a]/5 = N:44, belgürtsengiz [85a]/4 = B:271, birilmesengiz [215a]/1 = M:41, birilsengiz [214b]/5 = M:41, birsengiz [145b]/5 = N:6, [249a]/3 = M:5, [85a]/5 = B:271, birsengiz zekâtını [252a]/5 = M:12, bitsengiz [137b]/3 = A:179, [194a]/1 = N:147, [252b]/1 = M:12, boğazlasangız [16b]/2 = B:67, bolsangız [153a]/3 = N:23, [37b]/2 = B:144, [38b]/5 = B:148, [39a]/5 = B:150, [160b]/3 = N:43, [160b]/4 = N:43, [171b]/1 = N:78, [171b]/2 = N:78, [175a]/1 = N:89, [181a]/4 = N:102, [249b]/5 = M:6, [250a]/1 = M:6, [260a]/3 = M:106, borç alsangız [89a]/1 = B:282, borç birsengiz [252b]/2 = M:12, boşasangız [67a]/4 = B:231, [70b]/4 = B:236, boyun birsengiz [116a]/5 = A:100, boyun süsengiz [128b]/1 = A:149, [230a]/2 = E:121, bulsangız [175a]/3 = N:89, bulsangız [52b]/2 = B:191, burun keçürsengiz [26b]/3 = B:110, büktürsengiz, yâ yüz ewürsengiz [190b]/1 = N:135, cem' kılsangız

[153a]/5 =N:23, cima⁶ kılsangız tişilemi, taķı bulmasangız [160b]/5 =N:43, [250b]/2-3 =M:6, ewrüsengiz [255a]/3 =M:92, [28b]/3 =B:115, ewürsengiz [46b]/3 =B:177, ĥarc kılsangız [60b]/3 =B:215, [85a]/2 =B:270, [85b]/3 =B:272, [85b]/5 =B:272, [86a]/5 =B:273, [114b]/3 =A:92, ĥeläl bolsangız [268b]/2 =M:2, hicret kılsangız [179a]/4 =N:97, ĥükim kılsangız [165a]/3 =N:58, [182a]/5 =N:105, isparlasangız [69a]/5 =B:233, i⁷ rāz kılsangız [99b]/2 =A:32, istesengiz [153b]/4 =N:24, [55b]/2 =B:198, ħarışsangız [63a]/2 =B:220, ħaytsangız [55b]/2 =B:198, [88a]/5 =B:279, keçürsengiz [194a]/5 =N:149, kelsengiz [52a]/1 =B:189, kılmasangız [88a]/4 =B:279, kılsangız [55a]/4 =B:197, [60b]/5 =B:215, [188a]/3 =N:127, [193a]/5 =N:144, kılsangız namāznu [252a]/5 =M:12, kılsangız taķı saķımsangız taķı ongarsangız [65a]/1 =B:224, kışğa kılsangız [180a]/4 =N:101, kısırlınsangız [54a]/2 =B:196, kışsangız [155b]/4 =N:27, kırsengiz [209a]/5 =M:23, [60a]/3 =B:214, [126b]/2 =A:142, koğsangız [188b]/5 =N:129, koğgarsangız [199b]/5 =M:68, kopsangız [188a]/2 =N:127, koşksangız [66b]/2 =B:229, [71b]/5 =B:239, [144b]/2 =N:3, [144b]/4 =N:3, [158a]/2 =N:35, [180a]/5 =N:101, koysangız [181a]/5 =N:102, köndürsengiz [174b]/3 =N:88, köñülsengiz [223a]/2 =E:97, [259a]/5 =M:105, körküglük kılsangız [188b]/2 =N:128, körsengiz [145b]/2 =N:6, köz yumsangız [84b]/1 =B:267, kırtulsangız [72a]/1 =B:239, küç kılmasangız [144b]/5 =N:3, küfr ketürsengiz [174b]/5 =N:89, [189b]/1 =N:131, mırās alsangız [151a]/5 =N:19, nikāh kılsangız [188a]/1 =N:127, nuşret birseniz [252b]/1 =M:12, ‘adl kılmasangız [144b]/2 =N:3, [251a]/3 =M:8, ‘afv kılsangız [71b]/1 =B:237, ongarsangız [188b]/5 =N:129, öldürülsengiz [131b]/4 =A:157, [132a]/1 =A:158, öldürüşmesengiz [73b]/5 =B:246, ölsengiz [131b]/4 =A:157, [132a]/1 =A:158, örtsengiz [85a]/5 =B:271, [98b]/3 =A:29, [194a]/4 =N:149, rüze tutsangız [49a]/5 =B:184, şabr kılsangız [155a]/3 =N:25, şabr kılsangız taķı saķımsangız [122a]/3 =A:120, [123a]/2 =A:125, [139b]/4 =A:186, şadaķa kılsangız [88b]/3 =B:280, saķımsangız [137b]/3 =A:173, [156b]/1 =N:31, [188b]/2 =N:128, [189a]/1 =N:129, satğassangız [126b]/4 =A:143, [130b]/2 =A:154, selām kılınsangız [174a]/2 =N:86, sorsangız [258a]/4 =M:101, suķluk kılsangız [188b]/4 =N:129, şükr kılsangız [194a]/1 =N:147, tayımsangız [58a]/5 =B:209, tevbe kılsangız [88a]/5 =B:279, tilesengiz [7b]/5 =B:35, [13a]/3 =B:58, [25b]/5 =B:108, [64b]/3 =B:223, [69a]/4 =B:233, [151b]/5 =N:20, tutışsangız [165b]/2 =N:59, tutınsangız [111b]/2 =A:80, tükel kılsangız [56a]/3 =B:200, tüzlük kılsangız [188b]/3 =N:129, ŗalāk birseniz [71a]/3 =B:237, ŗalāk kılsangız [68a]/2 =B:232, ŗülüş kılsangız [247b]/2 =M:3, yarağlğ bolsangız [212b]/3 =M:34, yigrensengiz [151b]/3 =N:19, [151b]/4 =N:19, yimesengiz [229a]/2 =E:119, yürısengiz [177b]/4 =N:94, [259b]/5 =M:106, zulm kılsangız [268b]/4 =M:2

-sı- / -si- (isimden fiil): eksimekdin [40b]/3 =B:155, ekismesün [89a]/5 =B:282, uluğsınmazlar [204a]/3 =M:82, uluğsınur siz [245b]/4 =E:93, uluğsınsa [265b]/3 =N:172, uluğsındılar [266a]/2 =N:173, uluğsındingiz [270a]/4 =B:87

-siz / -siz (isimden isim): arıgsız [206b]/2=M:90, [137b]/1=A:179, [238b]/4=E:145, asıgsız [84a]/5=B:267, atasız oğulsız [266b]/5=N:176, atasız oğulsuz [140b]/5=N:12, haqsız [15a]/2=B:61, kıdrsızrak [14b]/3=B:61, kararısız [60a]/5=B:214, kağırsız [236a]/1=E:139, kitabsız [96a]/3=A:20, körksüz iş [84b]/3=B:268, [117b]/4=A:104, [119a]/1=A:110, [120a]/4=A:114, [125a]/1=A:135, [150a]/1=N:15, [151b]/2=N:19, [152b]/1=N:22, [155a]/1=N:25, [194a]/3=N:148, [203a]/3=M:79, közsiz [225a]/4=E:104, közsüz [45a]/3=B:171, [103b]/5=A:49, [200b]/6=M:71, mungsuz [115b]/5=A:97, [120b]/2=A:116, öksüz [112a]/1=A:81, [144a]/3=N:2, [145b]/1=N:6, [146b]/1=N:8, [158b]/2=N:36, [188a]/2=N:127, rāğbetsizlik [32b]/5=B:130, sansız [59a]/5=B:212, [98a]/4=A:27, [10a]/2=A:37, susuz [223a]/2=E:97, uvutsuz sözlemek [50b]/2=B:187, yersiz kılğan [11b]/2=B:51, yüreksiz [122b]/2=A:122, [129a]/3=A:152,

-sun, -sün (emir teklik III): arsukturmasun [142b]/1=A:196, aytu birsün [89a]/4=B:282, [89b]/3=B:282, beyân kılsun [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/5=B:70, bilsün [126a]/3=A:140, [255b]/5=M:94, bitisün [89a]/2=B:282, bolmasun [39b]/1=B:150, bol-sun [117b]/2=A:104, [239b]/4=E:75, boyun süsün [167a]/3=N:64, çıkarsun [14a]/5=B:61, ekismesün [89a]/5=B:282, hüküm kılsun [97a]/2=A:23, kağğanu birmesün [251a]/2=M:8, kağğurtmasun [214a]/5=M:41, kağğutmasun [136b]/2=A:176, karar kılsun [81a]/2=B:260, kağğanu birmesün [268b]/2=M:2, kelsün [180b]/4=N:102, kıpsun [180b]/2=N:102, korksun [146b]/3=N:9, körsetsün [211a]/5=M:31, öldürüşsün [169b]/1=N:74, rüze tutsun [49b]/4=B:185, sağınmasun [137a]/2=A:178, [137b]/4=A:180, sağınsun [89a]/5=B:282, singit bolsun [145a]/3=N:4, süwsün [99a]/5=A:31, tatsun [256b]/3=M:95, tevekkül kılsun [122b]/3=A:122, [132b]/3=A:160, tutmasun [98a]/4=A:28, tutunsun [126a]/4=A:140, tükel kılsun [252a]/2=M:11, yarlıkasun [99a]/5=A:31, yığlınmasun [89a]/3=B:282, yisün [145b]/5=N:6, ziyân tegrülmesün [69a]/1=B:233,

-sunlar, -sünler (emir çokluk III): alsunlar [180b]/3=N:102, [180b]/5=N:102, [180b]/3=N:102, artsunlar [137a]/4=A:178, aysunlar [146b]/5=N:9, [225b]/1=E:105, bit-sünler [50a]/5=B:186, bolsunlar [180b]/4=N:102, icābet kılsunlar [50a]/5=B:186, kağğansunlar [227b]/4=E:113, kılsunlar [50a]/5=B:186, [180b]/5=N:102, namāz kılsunlar [180b]/5=N:102, sağınsunlar [146b]/4=N:9, tatsunlar [164b]/1=N:56, yulunsunlar [213a]/4=M:36

-ş (fiilden fiil): cedel kılışmağıl [182b]/2=N:107, [183a]/3=N:109, cedel kılışmak [55a]/3=B:197, cedel kılışsalar [230a]/1=E:121, hilāf kılıştıngız [18a]/1=B:72, [261a]/1=N:57, hilāf kılışur siz [219a]/1=M:48, hilāf kılışurlar [28a]/2=B:113, [46b]/2=B:176, [59b]/3=B:213, [59b]/4=B:213, [60a]/1=B:213, [77a]/4=B:253, [95b]/4=A:19, hüccet kılışursuz [107b]/4=A:66, kaytışingız [218b]/5=M:48, kaytıslar [226a]/4=E:108, kaytışsalar [67a]/2=B:230, la'net kılışalım [106b]/3=A:61, 'ahd kılışsalar [47a]/2=B:177, 'ahd kılıştı [250b]/4=M:7, şabr kılışing [143b]/1=A:200,

şöhbet kılıştıngız [107b]/3 =A:66, tiriglik kılıştıng [151b]/2 =N:19, tüzlük kılışmak [217a]/3 =M:54, ulaşı [164b]/5 =N:57, [186b]/2 =N:122, [209b]/2 =M:24, [264a]/4 =N:169, ulaşırlar [175a]/5 =N:90, uruşaling [73b]/4 =B:246, uruşğul [173b]/1 =N:84, uruşmaqđın [61a]/5 =B:217, uruşmas [169b]/5 =N:75, uruşmasa [74a]/1 =B:246, uruşsa [169b]/3 =N:74, uruşsalar [175b]/2 =N:90, uruştlar [62a]/5 =B:218, uruşung [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, uruşurlar [170a]/5 =N:76, [170b]/1 =N:76, va' de kılıştıq [11a]/5 =B:51, zinā kılışmayın [153b]/5 =N:24, [249a]/4 =M:5

-ş (fiilden isim): oşsaş [17a]/5=B:70, [224a]/1=E:99, sağış [56b]/5=B:202, [96a]/1=A:19, [143a]/5=A:199, [146a]/2=N:6, [174a]/4=N:86, [246b]/5=E:96, [248b]/3=M:4, ulaş [177a]/4=N:92, ülüş [24b]/1=B:102, [56b]/1=B:200, [56b]/4=B:202, [97a]/1=A:23, [110b]/1=A:77, [136b]/4=A:176, [146a]/2=N:7, [146a]/3=N:7, [146a]/5=N:7, [146b]/1=N:8, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [156b]/4=N:32, [156b]/5=N:32, [157a]/4=N:33, [161a]/3=N:44, [163a]/4=N:51, [163b]/3=N:53, [173b]/5=N:85, [174a]/1=N:85, [192a]/5=N:141, [243b]/2=E:136, [247b]/2=M:3, [253a]/3=M:13, [253b]/3=M:14, [267a]/3=N:176, [267a]/5=N:176,

-t, -tu(t), -tü(t) (fiilden isim): art [23a]/5=B:101, [78a]/3=B:255, [153b]/4=N:24, [246a]/2=E:94, ögüt [16a]/5=B:66, [67b]/5=B:231, [68a]/4=B:232, [87a]/3=B:275, [125b]/5=A:138, [157b]/4=N:34, [165a]/4=N:58, [167a]/1=N:63, [168a]/2=N:66, [217b]/5=M:46, [232a]/2=E:126, [241a]/2=E:80, üst [5a]/1=B:26, [15b]/2=B:63, [105a]/5=A:55, [147a]/4=N:11, [199a]/4=M:66, yanut [24b]/3=B:103, [27a]/5=B:112, [87b]/5=B:277, [105a]/1=A:54, [125a]/4=A:136, [125b]/1=A:136, [127a]/3=A:144, [127b]/1=A:145, [127b]/2=A:145, [139a]/4=A:185, [142a]/5=A:195, [142b]/1=A:195, [159b]/5=N:40, [169b]/5=N:74, [177b]/1=N:93, [178b]/4=N:95, [180a]/2=N:100, [189b]/5=N:134, [205a]/1=M:85, [211a]/2=M:29, [212a]/4=M:33, [213b]/4=M:38, [222b]/5=M:60, [256a]/4=M:95,

-t- (fiilden fiil): artıng [31b]/1 =B:125, artımaq [126a]/5 =A:141, artısa [130b]/5 =A:154, artıur [131b]/1 =A:164, artıurlar [162b]/5 =N:49, belgürtısengiz [85a]/4 =B:271, belgürtmesler [130b]/1 =A:154, belgürtür [244a]/4 =E:91, iletgey [189b]/3 =N:133, kórkıutğandın [208a]/1 =M:19, kórkıutğan [208a]/2 =M:19, [29b]/3 =B:119, kórkıuturlar [233a]/3 =E:130, kórkıutsang [244b]/3 =E:92, kórkıutğanlar [263a]/5 =N:165, kórkıutğığılar [59b]/2 =B:213, kórkıutur [98a]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30, [136b]/1 =A:175, öğretti [6b]/3 =B:31, yürütmek [42b]/3 =B:164, yürütülmüş [43a]/2 =B:164

+turur: andın turur [217b]/2=M:46, [217b]/4=M:46, [218a]/4=M:48, anlar turur [269b]/3=B:86, anlarğa turur [241b]/2=E:82, artında turur [153b]/4=N:24, artlarında turur [78a]/3=B:255, aşmu turur [29a]/5=B:118, [49a]/1=B:183, bay turur [82a]/5=B:263, bilgen turur [6a]/4=B:29, [114b]/3=A:92, birle turur [23a]/3=B:101, [270b]/3=B:89, bisre turur [162b]/3=N:48, çıkargan turur [18a]/1=B:72, ekin turur [64b]/2=B:223,

ewürgeni turur [38b]/4=B:148, eyeleri turur [205a]/3=M:86, eyesi turur [76b]/3=B:251, fażlıg turur [25a]/4=B:105, haq turur [5a]/2=B:26, içingizde turur [70b]/2=B:235, içinde turur [15b]/4=B:63, [78a]/1=B:255, [98b]/3=A:29, [98b]/4=A:29, [98b]/5=A:29, [123b]/5=A:129, [124a]/1=A:129, [35a]/3=B:137, ileyimde turur [104a]/4=A:50, ileyinde turur [16a]/5=B:66, [91a]/4=A:3, [244b]/3=E:92, ileylerinde turur [78a]/3=B:255, inek turur [16b]/5=B:68, [17a]/3=B:69, kadrısızrak turur [14b]/3=B:61, kâfir turur [62a]/1=B:217, kañg turur [93b]/2=A:11, kañğrak turur [173b]/3=N:84, katında turur [82a]/2=B:262, kelgen turur [10a]/3=B:45, kelmeyin turur [60a]/4=B:214, kılğan turur [46a]/5=B:175, [192b]/4=N:142, kılğanlar turur [221b]/3=M:55, kılınmış turur [210a]/2=M:26, [236a]/1=E:139, [269a]/2=B:85, kışaş turur [53b]/1=B:194, kim turur [35a]/4=B:138, [73a]/4=B:245, [104b]/3=A:52, [132b]/2=A:160, [174b]/1=N:87, [174b]/2=N:88, [219b]/2=M:50, [234a]/5=E:135, körgen turur [26b]/5=B:110, [71b]/3=B:237, körülmüş turur [61a]/1=B:216, Mekke'de turur [115b]/1=A:96, mengizlig turur [45a]/2=B:171, ne turur [16b]/4=B:68, [60b]/3=B:215, [17a]/2=B:69, [74a]/1=B:246, [159b]/1=N:38, [169b]/5=N:75, [171b]/5=N:78, [5a]/3=B:26, [204b]/2=M:84, nerse turur [64a]/3=B:222, ol turur [6a]/1=B:29, ongurqalarınızдың tururlar [153a]/5=N:23, ortaklar turur [149a]/2=N:12, ögür turur [34a]/1=B:134, ögür turur [36a]/2=B:141, örtgen turur [217a]/4=M:45, örtüglüg turur [270b]/1=B:88, ribāning arturur [87b]/2=B:276, satğasğanlar turur [10a]/4=B:46, [75b]/5=B:249, sınağanz turur [75a]/4=B:249, sonğında turur [16a]/5=B:66, [77a]/3=B:253, Tengriğa turur [189b]/2=N:132, tirigler turur [40b]/2=B:154, toğrulmuş turur [69a]/1=B:233, ton turur [50b]/2=B:187, [50b]/3=B:187, töşek turur [93b]/4=A:12, tüşgen turur [80a]/1=B:259, tüz turur [107a]/2=A:64, uluğ turur [10a]/3=B:45, [78b]/1=B:255, uluğrak turur [61b]/3=B:217, [62b]/3=B:219, uylarınız turur [63a]/3=B:220, üze turur [66a]/2=B:228, yağsırak turur [14b]/3=B:61, [63b]/1=B:221, [63b]/3=B:221, yanıt turur [205a]/1=M:85, yarağlıg turur [25b]/2=B:106, [26b]/2=B:109, [80b]/5=B:259, [98b]/5=A:29, yerde turur [6a]/2=B:29, yok turur [55b]/1=B:198, yolu turur [30a]/1=B:120, yüri turur [42b]/3=B:164, zālimrak turur [28a]/2=B:114,

-u / -ü (zarf fiil): āsān kılı birdi [211a]/3 =M:30, aytu birse [89b]/3 =B:282, aytu birsün [89a]/4 =B:282, bükürü yā tolgayı [161b]/4 =N:46, ikāmet kılı bilmeseler [66b]/1 =B:229, [66b]/2 =B:229, isteyü [58a]/1 =B:207, [85b]/5 =B:272, [92a]/5 =A:7, [92b]/1 =A:7, [148b]/3 =N:114, kağğanı birmesün [251a]/2 =M:8, kağğanı birmesün [268b]/2 =M:2, kılı yazmadılar [17b]/5 =B:71, koyu birgey miz [185a]/1 =N:115, koyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, tiyü [265a]/3 =N:171, yağu kılır men [167b]/1 =N:65

-ur / -ür (filden fiil): arturdı [74b]/2 =B: 247, [136a]/1 =A:173, [156b]/3 =N:32, [157b]/1 =N:34, [178b]/1 =N:95, [178b]/3 =N:95, arturdılar [191a]/3 =N:137, arturdu

miz [242b]/3 =E:86, **arturduḡ** [76b]/5 =B:253, **arturdum** [10b]/1 =B:47, [30b]/2 =B:122, **arturgay** [198a]/4 =M:64, [200a]/1 =M:68, [13a]/5 =B:58, **arturur** [87b]/2 =B:276, [266a]/1 =N:173, **içürmek** [13b]/3 =B:59, **keçürdi** [50b]/4 =B:187, [129b]/1 =A:152, [131a]/3 =A:155, [138b]/1 =A:182, [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, [256b]/3 =M:95, [258a]/5 =M:101, **keçürdük** [195b]/4 =N:153, **keçürgen** [161a]/2 =N:43, [179b]/3 =N:99, **keçürgül** [90b]/4 =B:286, [132a]/3 =A:159, [253a]/5 =M:13, **keçürsengiz** [26b]/3 =B:110, [194a]/5 =N:149, **keçürting** [64b]/3 =B:223, **keçürtingler** [26a]/5 =B:109, **keçürür** [254a]/3 =M:15, **köyürseng** [211a]/1 =M:29, **yitürmeki** [205b]/5 =M:89, **yitürür** [205b]/5 =M:89

-ur, -ür, -(y)ur, -(y)ür, -urlar, -ürler, -(y)urlar, -(y)ürler (geniş zaman): **ant yädu kılar** men [167b]/1 =M:65, **aytur men** [11a]/2 =B:49, **başlayur men** [91a]/1 =A:sure başı, [143b]/3 =N:sure başı, [267b]/3 =M:sure başı, **bilür men** [6b]/3 =B:30, [7a]/4 =B:33, [7a]/5 =B:33, [80b]/4 =B:259, **birür men** [32a]/1 =B:126, [104a]/1 =A:49, **endäze kılar men** [103b]/3 =A:49, **hüküm kılar men** [105b]/1 =A:55, **icäbet kılar men** [50a]/4 =B:186, **ķabül kılar men** [42a]/1 =B:160, **ķınayur men** [105b]/3 =A:56, [105b]/3 =A:56, **ķısırlayur men** [32a]/1 =B:126, **ongaltur men** [103b]/5 =A:49, **şığur men** [16b]/3 =B:67, **sıwındurur men** [100b]/1 =A:36, **taķı öldürür men** [79b]/2 =B:258, **türgürür men** [79b]/2 =B:258, [104a]/1 =A:49, **aytursun** [122b]/5 =A:24, [172b]/2 =N:81, **‘aziz kılar sen** [97b]/4 =A:26, **birür sen** [97b]/3 =A:26, [98a]/3 =A:27, **ķıkarur sen** [98a]/2 =A:27, [98a]/3 =A:27, **ķ‘ar kılar sen** [97b]/5 =A:26, **kiwürür sen** [98a]/1 =A:27, **muṭṭalı‘ bolur sen** [253a]/4 =M:13, **unayursun** [37b]/1 =B:144, **açuķ kılar** [51a]/5 =B:187, [207b]/5 =M:19, [254a]/2 =M:15, **akarur yüzler taķı ķararur** [118a]/2 =A:106, **alur** [267a]/2 =N:176, **arığ kılar** [163a]/1 =N:49, [32b]/5 =B:129, [39b]/5 =B:151, **arığlayur** [6b]/2 =B:30, **artur** [133b]/1 =A:164, **arturur** [87b]/2 =B:276, [266a]/1 =N:173, **arzūlayur** [99a]/2 =A:30, **āsān bolur** [54b]/2 =B:196, **asığ kılar** [42b]/4 =B:164, **aytur** [29a]/2 =B:117, [220b]/2 =M:53, **azdurur** [5a]/4 =B:26, **barılır** [18b]/1 =B:74, **beyān kılar** [62b]/5 =B:219, [64a]/1 =B:221, [67a]/4 =B:230, [72b]/4 =B:242, [84a]/1 =B:266, [206b]/4 =M:89, [267b]/1 =N:176, **bildürür** [226b]/2 =E:109, [44a]/2 =B:167, **bilür** [55a]/4 =B:197, [63a]/3 =B:220, [68b]/1 =B:232, [78a]/2 =B:255, [85a]/3 =B:270, [166b]/5 =N:63, [257b]/1 =M:97, [257b]/5 =M:99, [98b]/4 =A:29, [99a]/1 =A:30, **bi-rilür** [88b]/5 =B:281, **birür** [221a]/5 =M:54, [265b]/5 =N:165, [84b]/4 =B:269, [105b]/5 =A:57, [109b]/1 =A:73, **bitiyür** [172b]/2 =N:81, **bolur** [74a]/5 =B:247, [103a]/3 =A:47, [103b]/5 =A:49, [183a]/5 =N:109, [224b]/2 =E:101, [234a]/5 =E:135, [261b]/1 =N:159, **bulur** [255b]/5 =M:94, **buyurur** [9b]/5 =B:44, [16b]/1 =B:67, [44b]/2 =B:169, [84b]/3 =B:268, [111b]/2 =A:80, [117b]/3 =A:104, [165a]/1 =N:58, **cedel kılar** [183a]/4 =N:109, **cevāb aytur** [266b]/5 =N:176, **cevāb birür** [187b]/3 =N:27, **ķıkarur** [78b]/5 =B:257, [246b]/1 =E:95, [254b]/1 =M:16, **dar kılar taķı king kılar** [73b]/1 =B:245, **ewrülür** [37a]/2 =B:143, **ķaber birür** [218b]/5 =M:48, [259b]/1 =M:105, [94b]/4 =A:15, [222b]/4

=M:60, [226a]/4 =E:108, *harc kılar* [198a]/3 =M:64, *häs kılar* [25a]/3 =B:105, *häsş kılar* [109b]/2 =A:74, *hilâf kılışur* [219a]/1 =M:48, *hüccetleşür* [240b]/4 =E:80, *hüküm kılar* [192b]/2 =N:141, [216a]/4 =M:44, [256a]/5 =M:95, [268a]/2 =M:1, [28a]/1 =B:113, *indürülür* [258a]/5 =M:101, *i' râz kılar* [97a]/2 =A:23, *isteyür* [178a]/1 =N:94, [83a]/3 =B:265, *işâret kılar* [227a]/5 =E:112, *kabül kılar* [210b]/2 =M:27, [214a]/1 =M:39, *kağğurtur* [122a]/2 =A:120, *kat kat kılar* [81b]/4 =B:261, *kaytarılır* [58b]/4 =B:210, [118b]/4 =A:104, *kazğanur* [183b]/3 =N:111, *keçürür* [254a]/3 =M:15, *keldürür* [79b]/3 =B:258, *keltür* [123a]/2 =A:125, [130a]/2 =A:152, *kılar* [57b]/1 =B:205, [101b]/4 =A:40, [194a]/1 =N:147, [231a]/2 =E:124, [231b]/2 =E:125, [231b]/4 =E:125, [244a]/3 =E:91, *kınayur* [124a]/1 =A:129, [207b]/2 =M:18, [214a]/3 =M:40, [266a]/2 =N:173, *kirür* [102b]/2 =A:44, *kiterür* [87b]/1 =B:276, *korqutur* [98b]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30, [136b]/1 =A:175, *köndürür* [5a]/4 =B:26, [243a]/1 =E:88, [254a]/5 =M:16, [254b]/2 =M:16, [36b]/2 =B:142, [60a]/2 =B:213, [85b]/3 =B:272, [113a]/4 =A:86, *körgüzür* [18a]/3 =B:73, *kötürür* [32a]/3 =B:127, [75a]/2 =B:248, *kutlandurur* [94a]/2 =A:13, *küfr ketürülür* [191b]/4 =N:140, *la'net kılar* [41b]/4 =B:159, *maşğara kılmur* [191b]/4 =N:140, *mekr kılar* [231a]/5 =E:124, *mîrâş alınur* [148b]/4 =N:12, *mîjde birür* [101b]/1 =A:39, [102b]/4 =A:45, *nafağa kılar* [82b]/2 =B:264, *namâz kılar* [101a]/5 =A:39, *'ayb kılar* [222b]/2 =M:59, *oķınur* [187b]/4 =N:127, *oķıyyur* [23b]/1 =B:102, [32b]/4 =B:129, [39b]/5 =B:151, [133b]/1 =A:164, *oķınur* [116b]/3 =A:101, [268a]/1 =M:1, *öç alur* [256b]/4 =M:95, *öğretür* [32b]/4 =B:129, [40a]/1 =B:151, [103b]/1 =A:48, [133b]/2 =A:164, *öğütlenür* [68a]/4 =B:232, *öğütleyür* [165a]/4 =N:58, [67b]/5 =B:231, *öldürülür* [40b]/1 =B:154, *öldürür* [5b]/5 =B:28, [79b]/2 =B:258, *öldürüşür* [93b]/5 =A:13, *ötünç birür* [73a]/5 =B:245, *rağbetsizlik kılar* [32b]/6 =B:130, *ruza kılar* [101a]/2 =A:37, [59a]/4 =B:212, *saklayur* [199b]/3 =M:67, *sefündürür* [17a]/4 =B:69, *sözleyür* [103a]/2 =A:46, *şefâ'at kılar* [78a]/2 =B:255, *tangğa ketürür* [57a]/4 =B:204, *Tengri birür* [74b]/3 =B:247, *tanuķ kılar* [57a]/5 =B:204, *tanuķluķ birür* [263b]/2 =N:166, *tegrülür* [132b]/5 =A:161, *tileyür* [49b]/5 =B:185, [129a]/5 =A:152, [136b]/4 =A:176, [155a]/4 =N:26, [155b]/2 =N:27, [155b]/3 =N:27, [155b]/4 =N:28, [166a]/4 =N:60, [174b]/3 =N:88, [193a]/5 =N:144, [206b]/4 =M:91, [219a]/4 =M:49, [234a]/1 =E:133, [250b]/1 =M:6, *tırğürür* [6a]/1 =B:28, [18a]/3 =B:73, [79b]/2 =B:258, *rüza kılar* =B:259, *tırğürür taķa öldürür* [131b]/3 =A:156, *tökilür* [204a]/5 =M:83, *tuturur* [43a]/4 =B:165, *umandırur* [186a]/2 =N:120, *ün kılar* [45a]/2 =B:171, *ündeyür* [63b]/5 =B:221, [129b]/4 =A:153, [141a]/5 =A:193, *ündürür* [14a]/5 =B:61, *ürülür* [239a]/4 =E:73, *üşeyleyür* [211a]/5 =M:31, *va' de kılar* [84b]/2 =B:268, [84b]/3 =B:268, [186a]/2 =N:120, *vaşıyyet kılmur* [149a]/3 =N:12, *vaşıyyet kılar* [147a]/3 =N:11, [147b]/5 =N:11, *yaratur* [103a]/5 =A:47, [207a]/3 =M:17, *yarılır* [18b]/2 =B:74, *yârî birür* [132b]/2 =A:160, *yarıķıyyur* [124a]/1 =A:129, [125a]/3 =A:135, [162b]/3 =N:48, [185a]/3 =N:116, [207b]/1 =M:18, [214a]/4 =M:40, *yyür* [138b]/4 =A:183, [238b]/3 =E:145,

KUR'AN TERCÜMELERİNDEN
 ÖZBEKİSTAN NÜSHASI
 768

yürüyür [230a]/4 =E:122, ziyân birür [24a]/4 =B:102, anıylayur miz [6b]/2 =B:30, cezâ birür miz [242a]/5 =E:84, çıkarur miz [223b]/3 =E:99, döst kılor miz [232b]/5 =E:129, keçürür miz [80b]/4 =B:259, kelür miz [25a]/5 =B:106, kopğarur miz [80b]/3 =B:259, koyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, körgüzür miz [239b]/3 =E:75, kö-türür miz [241b]/4 =E:83, okuyur miz [76b]/4 =B:252, [106a]/1 =A:58, okuyurmuz [118b]/2 =A:108, tapunur miz [33b]/4 =B:133, tezgindürür miz [126a]/3 =A:140, ti-leyür miz [235b]/1 =E:138, vahy kılor miz [102b]/1 =A:44, âşkârâ kılor siz [7a]/5 =B:33, [257b]/5 =M:99, aytur siz [160b]/1 =N:43, barursuz [129b]/3 =A:153, belgür-tür siz [244a]/4 =E:91, buyrulsuz [17a]/1 =B:68, cezâ birilür siz [245b]/2 =E:93, ewrülür siz [246b]/3 =E:95, harc kılorusuz [84a]/5 =B:267, hilâf kılışur siz [219a]/1 =M:48, hilâf kılorusuz [105b]/2 =A:56, hüccet kılışursuz [107b]/4 =A:66, iglenür siz [182a]/2 =N:104, isteyür siz [178a]/1 =N:94, isteyürsüz [112a]/5 =A:83, [116a]/3 =A:99, kâfir bolur siz [116b]/3 =A:101, kâfir bolursuz [116a]/1 =A:98, karıştursuz [108b]/4 =A:71, kaytarılırsuz [6a]/1 =B:28, [73b]/2 =B:235, [88b]/4 =B:281, [112b]/2 =A:83, kılor siz [116a]/5 =A:99, [130a]/1 =A:153, [178a]/3 =N:94, [188b]/3 =N:128, [190b]/2 =N:135, [244a]/3 =E:91, [251a]/5 =M:8, [269b]/2 =B:85, kılorusuz [18b]/4 =B:74, [26b]/5 =B:110, [36a]/2 =B:140, [39a]/2 =B:149, [69b]/2 =B:233, [70a]/1 =B:244, [71b]/3 =B:237, [83b]/1 =B:265, [85b]/2 =B:271, [116a]/2 =A:98, [131b]/3 =A:156, [138a]/2 =A:180, [202a]/5 =M:76, kızleyürsüz [104a]/2 =A:49, kulluk kılorusuz [33b]/3 =B:133, [45b]/1 =B:172, okuyursuz [10a]/1 =B:44, öğretür siz [248b]/1 =M:4, ragbet kılor siz [188a]/1 =N:127, râzi bolursuz [89b]/5 =B:282, tileyürsüz [14b]/2 =B:61, [25b]/4 =B:108, turursuz [70b]/5 =B:236, umanur siz [182a]/3 =N:104, unurtursuz [9b]/5 =B:44, va' de kılnur siz [234a]/2 =E:134, vaşıyyet kılorusuz [148b]/4 =N:12, yığlur siz [132a]/1 =A:158, [156b]/1 =N:31, [239a]/1 =E:72, [257a]/3 =M:96, yığlırsuz [57a]/4 =B:203, yitürür siz [205b]/5 =M:89, alurlar [169b]/2 =N:74, [232a]/2 =E:126, arturlar [162b]/5 =N:49, ayırt kemişürler [24a]/2 =B:102, aynaturlar [48b]/2 =B:181, ayturlar [5a]/3 =B:26, [24a]/1 =B:102, [92b]/2 =A:7, [95a]/2 =A:16, [110a]/2 =A:75, [110b]/5 =A:78, [111a]/1 =A:78, [130a]/4 =A:154, [130b]/1 =A:154, [134b]/1 =A:167, [161b]/3 =N:46, [163a]/5 =N:51, [166a]/1 =N:60, [170a]/2 =N:75, [171b]/3 =N:78, [171b]/4 =N:78, [172a]/5 =N:81, [194b]/2 =N:150, [201b]/3 =M:73, [204b]/1 =M:83, [214b]/5 =M:41, [220a]/4 =M:52, [233a]/2 =E:130, [248a]/3 =M:4, azdu-rurlar [229a]/4 =E:119, bedel kılorurlar [140a]/3 =A:187, bilürler [29b]/1 =B:118, [37b]/4 =B:144, [38a]/5 =B:146, [38b]/1 =B:146, [38b]/2 =B:146, bilürler [5a]/2 =B:26, [67a]/4 =B:230, [110a]/3 =A:75, [111a]/2 =A:78, [125a]/4 =A:135, [219b]/3 =M:50, [223a]/3 =E:97, [225b]/2 =E:105, [228a]/2 =E:114, birürler [221b]/2 =M:55, boğazlayurlar [11a]/1 =B:49, bolurlar [210a]/3 =M:26, [226b]/5 =E:110, buyururlar [96b]/2 =A:21, [120a]/3 =A:114, [159a]/1 =N:37, büktürürler [110b]/3 =A:78, çıkarurlar [79a]/1 =B:257, [173a]/4 =N:83, emzürürler [68b]/2 =B:233, endişe kılorurlar [141a]/1 =A:191,

ewrülürler [202a]/4 = M:75, [216a]/1 = M:43, iglenürler [182a]/2 = N:104, isteyürler [191b]/2 = N:139, [219b]/2 = M:50, [268a]/2 = M:2, kağğanurlar [229b]/2 = E:120, [229b]/3 = E:120, [233a]/1 = E:129, kaytarılurlar [269b]/1 = B:85, ketürler [149b]/5 = N:15, [150a]/5 = N:16, kemışürler [102b]/2 = A:44, kılayurlar [270b]/4 = B:89, kılşurlar [28a]/2 = B:113, kılurlar [5b]/3 = B:27, [10b]/5 = B:49, [13a]/2 = B:57, [17b]/5 = B:71, [34a]/3 = B:134, [37b]/5 = B:144, [45b]/5 = B:174, [60b]/3 = B:215, [61b]/4 = B:217, [62b]/4 = B:219, [67a]/3 = B:230, [81b]/1 = B:261, [81b]/5 = B:262, [83a]/2 = B:265, [86b]/1 = B:274, [102b]/3 = A:44, [110a]/4 = A:77, [120b]/4 = A:117, [122a]/4 = A:120, [124b]/4 = A:134, [133a]/4 = A:163, [137b]/4 = A:180, [148b]/1 = N:12, [149b]/5 = N:15, [150a]/5 = N:16, [150b]/2 = N:17, [150b]/3 = N:17, [150b]/5 = N:18, [159a]/1 = N:37, [159a]/4 = N:38, [161a]/4 = N:44, [163b]/4 = N:54, [172b]/3 = N:81, [182b]/3 = N:107, [183a]/1 = N:108, [183a]/2 = N:108, [192b]/4 = N:142, [197b]/3 = M:62, [198a]/1 = M:63, [198b]/3 = M:64, [199b]/1 = M:66, [201a]/1 = M:71, [203a]/3 = M:79, [212a]/4 = M:33, [212a]/5 = M:33, [215b]/5 = M:43, [217b]/5 = M:47, [221a]/3 = M:54, [221b]/2 = M:55, [224b]/1 = E:100, [226a]/1 = E:108, [226a]/5 = E:108, [228b]/3 = E:116, [230a]/1 = E:121, [230b]/2 = E:122, [232a]/3 = E:127, [233b]/4 = E:132, [235a]/1 = E:136, [243a]/3 = E:88, [245a]/1 = E:92, [253b]/5 = M:14, kıştururlar [161b]/2 = N:46, [253a]/2 = M:13, [214b]/4 = M:41, kirürler [187a]/2 = N:124, korquturlar [233a]/3 = E:130, körküzürler [192b]/5 = N:142, küç kılurlar [121a]/2 = A:117, küfr ketürürler [15a]/1 = B:61, [119b]/3 = A:112, küfr ketürürler [96b]/1 = A:21, [194b]/1 = N:150, okıyurlar [27b]/4 = B:113, [30a]/4 = B:121, [120a]/1 = A:113, oynayurlar [244b]/1 = E:91, öğretürler [23b]/3 = B:102, [24a]/1 = B:102, [24a]/4 = B:102, öğütenürler [168a]/2 = N:66, öldürürler [15a]/1 = B:61, [96b]/1 = A:21, [96b]/2 = A:21, [119b]/4 = A:112, [200b]/4 = M:70, [52a]/5 = B:190, ölürler [151a]/2 = N:18, [69b]/2 = B:234, [72a]/2 = B:240, örtükürler [182b]/4 = N:108, rûzı birilürler [135a]/2 = A:169, saklayurlar [245a]/1 = E:92, secde kılurlar [120a]/2 = A:113, sewünürler [122a]/3 = A:120, [140a]/4 = A:188, süwünürler [135a]/3 = A:170, [135a]/5 = A:171, tanuqlıq birürler [263b]/3 = N:166, tileyürler [11a]/2 = B:49, [161a]/4 = N:44, [166a]/2 = N:60, [176a]/1 = N:91, [187b]/3 = N:127, [194b]/1 = N:150, [194b]/4 = N:150, [195a]/4 = N:153, [213b]/1 = M:37, [266b]/4 = N:176, ulaşurlar [175a]/5 = N:90, umanurlar [62b]/1 = B:218, uruşurlar [170a]/5 = N:76, [170b]/1 = N:76, ündenürler [97a]/1 = A:23, üdeyürler [63b]/4 = B:221, [117b]/3 = A:104, yād kılurlar [140b]/5 = A:191, yalğan sözleyürler [228b]/3 = E:116, yığlınurlar [166b]/2 = N:61, yiyürler [86b]/4 = B:275, [146b]/5 = N:10, [147a]/1 = N:10, [202a]/3 = M:75, yobılayurlar [59a]/3 = B:212

SONUÇ

Eski Kur'an tercümelerinden Özbekistan Nüshası muhtemelen Sâmânîlerin hüküm sürdüğü yıllarda X. yüzyılın sonları ile XI. yüzyıl başlarında Buhara veya Semerkant civarında yazılmıştır. Toplam 273 varaklık bu nüshanın satır arası Türkçe ve Farsça tercümeli olması söz konusu ihtimali kuvvetlendirmektedir.

Sâmânîlerin yönetim idaresi Fars olmasına rağmen halkının büyük çoğunluğu Türk'tür. Horasan Şivesi (Şive-yi Horasanî) adı verilen açık ve anlaşılır bir Farsça kullanan Sâmânîlerin Farsçası tercümedeki Farsça ile örtüşmektedir.

Özbekistan Nüshasının çevriyazılı metninin ortaya konması, alandaki boşluklardan birisini daha ortadan kaldırmıştır. Tercümedeki Türkçe kelimelerin Arapça ve Farsça karşılıklarının hazırlanması, o dönemde Türkçenin Arapça ve Farsçadan etkilenme oranını gösterme açısından önem arz eder. İkili ifadeler (metafor) de tercümeye ek olarak Türkçenin söz varlığı hazinesine katkı sağlamıştır. Tarihî dönem Türkçe sözlüklerin hazırlanmasında erken devir Kur'an tercümelerinin katkısı ve önemi zaten bilinmektedir.

Özbekistan Nüshasının dili esasen Doğu Türkçesi unsurları başta olmak üzere kısmen Kıpçak ve Oğuz Türk lehçelerinin de karışımı olan Müşterek Orta Asya (Türkistan) Türk yazı dilidir.

Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük, Ekler Dizini ve Tıpkıbasım olarak hazırladığımız bu çalışmanın Türklük Bilimi çalışmalarına katkı sağlamasını ümit ediyorum.

KAYNAKÇA

- Agacanov, S.G.: *Oğuzlar*, 3. Baskı, Selenge Yayınları, İstanbul 2004.
- Alyılmaz, Cengiz: "Bugut Yazıtı ve Anıt Mezar Külliyesi Üzerine", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 13, Konya, 2003, s. 11-21.
- Ata, Aysu: *Karahanlı Türkçesi-Türkçe İlk Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-Notlar-Dizin*, Ankara, TDK Yayınları, 2004.
- Bilkan, Ali Fuat: "Türk-Fars Kültür Coğrafyası", *Türk Edebiyatı*, 392, İstanbul 2006, s.10-13.
- Borovkov, A. K.: *Leksika Sredneaziatskogo Tefsira XII-XIII vv.*, Moskva, 1963.
- Bozkurt, Fuat: *Türklerin Dili*, Kapı Yayınları, İstanbul 2005.
- Caferoğlu, A.: *Kâşgarlı Mahmut*, MEB Yayınları, İstanbul 1999.
- Caferoğlu, A.: *Türk Dili Tarihi I-II*, Enderun Yayınları, İstanbul 2000.
- Canfield, Robert L.: "Türk-İran Geleneği", *Akdenizden Hindistan'a Türk-İran Esintileri*, Türkçesi: Ömer Acı, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005, s.21.
- Demir, Nurettin-Yılmaz, E.: *Türk Dili El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2005.
- Eckmann, J.: "Eastern Turkic Translations of the Koran", *Studia Turcica*, Budapest 1971, s. 149-157. (tercüme: Ekrem Ural, "Kur'an'ın Doğu Türkçesine Tercüme-leri" *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* XXI, 1973, s.15-22.
- Eckmann, J.: "Two Fragments of a Koran Manuscript with Interlinear Persian and Turkic Translations", *Central Asiatic Journal* XIII, Wiesbaden 1969, s. 287-290.
- Eckmann, Janos: *Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Transalation*, Budapest, Akademia Kiado, 1976.
- Eraslan, Kemal: "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair" *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* C. 18, 1970, İstanbul, 1970, s. 113-124.

- Ercilasun, A. B.: *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Ercilasun, A.B.: *Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri*, Ankara, 2005, s.X.
- Erdoğan, Abdulkadir: "Kur'an Tercemelerinin Dil Bakımından Değerleri", *Vakıflar Dergisi*, I, 1938, s. 47-51.
- Ergin, Muharrem: *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2000.
- Gülensoy, Tuncer: *Türkçe El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- Güzel, A.-Torun, A.: *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Hacıeminoğlu, N.: *Karahanlı Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, Ankara 2003.
- Hamidullah, Muhammed: *Kur'an-ı Kerim Tarihi ve Türkçe Tefsirler Bibliyografyası*, İstanbul, 1965.
- Hudayberdiyev, C.: "Özbekçede Ses Uyumunun Yok Edilişi (Aktaran: Selâmi Fedakâr)", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* 5, Bahar, Ankara 1998, s. 433-443.
- Hudgson, M.G.S.: *İslâm'ın Serüveni II*, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- İnan, Abdülkadir: *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Tercemeleri Üzerinde Bir İnceleme*, TDV Yayınları, Ankara 1961.
- İnan, Abdülkadir: *Makaleler ve İncelemeler II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1991.
- İsti'lâmi, Muhammed: *Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında Bir İnceleme* (Çeviren: Mehmet Kanar), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1981, s. 15.
- Kanar, Mehmet: *Arapça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2009.
- Kanar, Mehmet: *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- Kanar, Mehmet: *Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Derin Yayınları, İstanbul 2005.
- Kanar, Mehmet: *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.
- Kanar, Mehmet: *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- Karabacak, Esra: *An Inter-Linear Translation of the Qur'an Into Old Anatolian Turkish, Part I: Introduction and Text*, Harvard University, 1994.
- Karasoy, Yakup: *Satırlı Tercümeli Bir Fıkıh Kitabı*, SÜ TAE Yayınları, Konya 2004.
- Kâşgarlı Mahmud: *Divanü Lugâti't-Türk* (Besim Atalay, Divanü Lûgati't-Türk Tercümesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1985.
- Kitapçı, Z.: "Hz. Peygamberin Hadislerinde Türkler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, S. 43, Ağustos 1986, s. 20-21.
- Korkmaz, Zeynep: *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, TDK Yayınları, Ankara 1995.
- Köprülü, Mehmet Fuat: *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

- Mahmudov, Kazakbay: *Türkiy Tefsir (XII-XIII asr)*, Taşkent Devlet Şarksinaslik İnstituti, Taşkent 2000.
- Mercil, E.: *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000.
- Minorsky, V.: *Hudud al- Alam "The Regions pf The World"* London 1937.
- Müfettişoğlu, Cengiz: *Karışık Dilli Bir Kur'an Çeviri Yazmanın 037a-072a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.
- Na'maî, Habib: *Terceme-i Tefsir-i Tabarî I*, Tahran 1339/1961.
- Özkan, Mustafa: *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.
- Sağol, Gülden: *An Inter-Linear Translation of the Qur'an Into Khwarazm Turkish, Part I: Introduction and Text*, Harvard University, 1993.
- Sağol, Gülden: *An Inter-Linear Translation of the Qur'an Into Khwarazm Turkish, Part III: Introduction and Text*, Harvard University, 1995.
- Semenov, A.A.: *Sobranie Vostochnih Rukopisey*, Akademi Nauuk Uzbekskey, SSSR, IV, Taşkent, 1957.
- Şahin, Hatice: *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- Togan, Zeki Velidi: "Londra ve Tahran'daki İslâmî Yazmalardan Bazılarına Dair" *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi III*, İstanbul, 1959-1960, s. 135.
- Toker, Osman: *Karışık Dilli Kur'an Tercümesi (Varak no: 109b-144a)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.
- Topaloğlu, Ahmet: *Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi, I, II*, KB Yay, İstanbul 1978.
- Toparlı, Recep vd.: *Kitâb-ı Mecdû-ı Tercümân-ı Türki ve Acemî ve Mugali*, TDK Yay., Ankara 2000.
- Toparlı, Recep vd.: *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 2003.
- Tören, Hatice: *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri I, Metin İnceleme-Tipkiyasım*, Çantay Yay., İstanbul 2007.
- Tören, Hatice: *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri II, Dizin*, Çantay Yay., İstanbul 2007.
- Türkiye Diyanet Vakfı: *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Mealî*, TDV Yayınları, Ankara 2006.
- Usta H. İ.-Amanoglu, E. Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar), TDK Yayınları, Ankara 2002.
- Usta, Halil İbrahim: *XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur'an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989 Ankara.

- Ercilasun, A. B.: *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Ercilasun, A.B.: *Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri*, Ankara, 2005, s.X.
- Erdoğan, Abdülkadir: "Kur'an Tercemelerinin Dil Bakımından Değerleri", *Vakıflar Dergisi*, I, 1938, s. 47-51.
- Ergin, Muharrem: *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2000.
- Gülensoy, Tuncer: *Türkçe El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- Güzel, A.-Torun, A.: *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Hacıeminoğlu, N.: *Karahanlı Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, Ankara 2003.
- Hamidullah, Muhammed: *Kur'an-ı Kerim Tarihi ve Türkçe Tefsirler Bibliyografyası*, İstanbul, 1965.
- Hudayberdiyev, C.: "Özbekçede Ses Uyumunun Yok Edilişi (Aktaran: Selâmi Fedakâr)", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* 5, Bahar, Ankara 1998, s. 433-443.
- Hudson, M.G.S.: *İslâm'ın Serüveni II*, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- İnan, Abdülkadir: *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Tercemeleri Üzerinde Bir İnceleme*, TDV Yayınları, Ankara 1961.
- İnan, Abdülkadir: *Makaleler ve İncelemeler II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1991.
- İsti'lâmî, Muhammed: *Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında Bir İnceleme* (Çeviren: Mehmet Kanar), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1981, s. 15.
- Kanar, Mehmet: *Arapça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2009.
- Kanar, Mehmet: *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- Kanar, Mehmet: *Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Derin Yayınları, İstanbul 2005.
- Kanar, Mehmet: *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.
- Kanar, Mehmet: *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- Karabacak, Esra: *An Inter-Linear Translation of the Qur'an Into Old Anatolian Turkish, Part I: Introduction and Text*, Harvard University, 1994.
- Karasoy, Yakup: *Satırlı Tercümeli Bir Fıkıh Kitabı*, SÜ TAE Yayınları, Konya 2004.
- Kâşgarlı Mahmud: *Divanü Lugâti't-Türk* (Besim Atalay, Divanü Lûgati't-Türk Tercümesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1985.
- Kitapçı, Z.: "Hz. Peygamberin Hadislerinde Türkler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, S. 43, Ağustos 1986, s. 20-21.
- Korkmaz, Zeynep: *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, TDK Yayınları, Ankara 1995.
- Köprülü, Mehmet Fuat: *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

- Mahmudov, Kazakbay: *Türkiy Tefsir (XII-XIII asr)*, Taşkent Devlet Şarksinaslik İnstituti, Taşkent 2000.
- Merçil, E.: *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000.
- Minorsky, V.: *Hudud al- Alam "The Regions pf The World"* London 1937.
- Müfettişoğlu, Cengiz: *Karışık Dilli Bir Kur'an Çeviri Yazmanın 037a-072a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.
- Na'maî, Habîb: *Terceme-i Tefsir-i Tabarî I*, Tahran 1339/1961.
- Özkan, Mustafa: *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.
- Sağol, Gülden: *An Inter-Linear Translation of the Qur'an Into Khwarazm Turkish, Part I: Introduction and Text*, Harvard University, 1993.
- Sağol, Gülden: *An Inter-Linear Translation of the Qur'an Into Khwarazm Turkish, Part III: Introduction and Text*, Harvard University, 1995.
- Semenov, A.A.: *Sobranie Vostoçnih Rukopisey*, Akademi Nauk Uzbekskoy, SSSR, IV, Taşkent, 1957.
- Şahin, Hatice: *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- Togan, Zeki Velidi: "Londra ve Tahran'daki İslâmî Yazmalardan Bazılarına Dair" *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi III*, İstanbul, 1959-1960, s. 135.
- Toker, Osman: *Karışık Dilli Kur'an Tercümesi (Varak no: 109b-144a)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.
- Topaloğlu, Ahmet: *Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi, I, II*, KB Yay, İstanbul 1978.
- Toparlı, Recep vd.: *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî*, TDK Yay., Ankara 2000.
- Toparlı, Recep vd.: *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 2003.
- Tören, Hatice: *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri I, Metin İnceleme-Tıpkıbasım*, Çantay Yay., İstanbul 2007.
- Tören, Hatice: *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri II, Dizin*, Çantay Yay., İstanbul 2007.
- Türkiye Diyanet Vakfı: *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali*, TDV Yayınları, Ankara 2006.
- Usta H. İ.-Amanoğlu, E. Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar), *TDK Yayınları*, Ankara 2002.
- Usta, Halil İbrahim: *XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur'an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989 Ankara.

- Uyansoy H., Ayşe: Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (1a-37a), *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2006.
- Uygun, Aslı: Karışık Dilli Bir Kur'an Çeviri Yazmanın 114b-183a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2007.
- Ünlü, Suat: Karahanlı Türkçe'si Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin, *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniv. Sos. Bil. Ens.*, Ankara, 2004.
- Üşenmez, Emek: "Özbekistan Yazma Eserler Kütüphanesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2/6 Kış 2009, s. 682-689
- Üşenmez, Emek: "Satır-arası Tercümelerin Türkçeye Etkisi", *DAÜ, Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, 27-28 Mart 2008, Gazimagosa-KKTC.
- Üşenmez, Emek: "Türkçe İlk Kur'an Tercümesi ve Tercümedeki İslâmî Terimlerin Türkçe Karşılıkları Üzerine" *Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi I*, 2006, s. 89-99.
- Üşenmez, Emek: "Doğu Türkçesi İle Yapılan Kur'an Tercümelerinde Terim Yapma Yolları", *VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı* TDK, 20-25 Ekim 2008, Ankara.
- Üşenmez, Emek: "Doğu Türkçesi İle Yapılmış Kur'an Tercüme Üzerine", *I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, 20-21 Kasım 2008, Başkent Üniv., Ankara.
- Üşenmez, Emek: "Türkçe İlk Kur'an Tercümesi ve Tercümedeki -Mak/-Mek Eki Hakkında" *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler e-Dergisi*, 14, s. 62-70, Celalabat-Kırgızistan.
- Üşenmez, Emek: *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*, Doğu Kitabevi, İstanbul 2010.
- Yazıcı, Nesimi: *İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi*, Ankara, TDV Yayınları, 2005.
- Yılmaz, Recep: *Karışık Dilli Kur'an Tercümesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.
- Yüce, Nuri: "Eine neu entdeckte Handschrift des Mitteltürkischen". — *Sprach- und Kulturkontakte der türkischen Völker. (Materialien der zweiten Deutschen Turkologen-Konferenz Rauschholzhausen, 13.-16. Juli 1990, herausgegeben von Jens Peter Laut und Klaus Röhrborn. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1993. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 37)*. s. 221-227.
- Yüce, Nuri: *Mukaddimetü'l-Edeb, Giriş-Metin-Dil Özellikleri-Metin, İndeks, Türk Dil Kurumu Yayınları*, Ankara 1993.
- Yürekli, Tülay: *Samaniler, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, 2002.
- Zülfikar, Hamza: "Çağatayca Bir Kur'an Tefsiri" *Türkoloji Dergisi*, IV, Ankara 1974, s. 153-195.

Beşinci Bölüm

TIPKIBASIM

القيامة برزوت الى اسفل العذاب
 العذاب وطا نعا فاعلم انهم
 ولي الذين لا يشترطوا الجيرة الدنيا فافلا
 فلا تخفف عنهم العذاب ولا هم
 ينصرون ولقد اتينا موسى الكتاب

وقيننا من تعب ما لم نزلنا
 انهم من الذين لا يشترطوا الجيرة
 لخرج القدين افعلا جالسا
 فقال قولي انهم من الذين لا يشترطوا الجيرة
 ففريقا كانهم من الذين لا يشترطوا الجيرة
 ففريقا كانهم من الذين لا يشترطوا الجيرة

وقالوا فاقولنا انهم من الذين لا يشترطوا الجيرة
 فقالوا ما يرون من قلوبنا فافلا
 من عذاب الله جبارا لهم جبارا
 ففريقا كانهم من الذين لا يشترطوا الجيرة
 ففريقا كانهم من الذين لا يشترطوا الجيرة

يُنِيرُكَ لِحْمُ الزُّفْلَةِ وَالْأَبْطَرِ

بِأَمْرِ الدِّينِ أَمْرُ الْخَفَاءِ بِالْحَقِّ

أَحْلَتْ لَمْ يَهْمَةُ الْإِنْعَامِ لِلْمَا

يَتَلَبَّيْ عَالِيكُمْ غَيْرَ مَحَلِّي الضُّبْدَةِ

الَّذِي قَلْبُهُ لِحْمُ الزُّفْلَةِ وَالْأَبْطَرِ

الشَّعْبُ الْجَرَامُ وَالْهَيْجَةُ وَالْقَلْبُ

طَوَائِفُ الْبَيْتِ الْجَرَامُ وَالْهَيْجَةُ

فَتَضَامُنُ بَيْنَهُمْ وَرَضُوا ثَانًا وَلَا

حَالَتُهُ فِي عَالِيكُمْ أَوْ لَا يَجِبُ بَيْنَهُ

يَسْتَأْنِفُونَ عَنْ جَاهِلِيَّةٍ كَيْفَ عَيْن

الْمَيْحُ الْجَرَامُ وَالْهَيْجَةُ وَالْقَلْبُ

عَلَى الْبَيْتِ وَالْقَلْبُ وَالْهَيْجَةُ وَالْقَلْبُ

عَلَيْهِمْ كَلَامُهُ وَالْعَيْنُ أَوْ حَالَتُهُ

أَسْبَابُكَ نَفَاذُ وَفُهُ وَهُوَ مَحْرُومٌ عَلَيْهِ

أَجْرُ الْجَاهِلِيَّةِ وَمِنْهُمْ بَعْضُ الْخَلَاءِ

وَيَكْفُرُونَ بِبَعْضِ مَا جَاءُوا مِنْهُ

وَلَا مِنْهُمْ إِلَّا الْخَيْرُ فِي الْبَيْتِ وَالْقَلْبِ

مكتبة جامعة القاهرة

مؤلفا عملا الملاحات في فقه

في تحصيلهم اليه جميعا فاما الذين

ومن يمتثلون بعين جلاله وتبلي

ان يكون بعبد واما الملاية لمع

وكيف يا وكيل ان يستكمل

قلبا كرم من فقه والنكاح

دون ولا توصيل اياها الثاني

علما اليها ولا تجردت لهم من

الذين يستلغوا ايتلا في فعله

اجود من دينهم من فضله واما

التي كرمنا فيها فاما التي كرمنا

ما واعجبها اليه في خلقه في

بحق منه وقول دله يدعي اليه

عراطا مشيقيها يستغنى في

بنيته في الاعلان له واهل

مؤلفا عملا الملاحات في فقه

في تحصيلهم اليه جميعا فاما الذين

ومن يمتثلون بعين جلاله وتبلي

ان يكون بعبد واما الملاية لمع

وكيف يا وكيل ان يستكمل

ليست له وليا له اخذت فاهما نصف

اترت رضى نيتها ان لم يكن ما

ولها فان كانتا اثنتين فاهما الثلث

مما تترك وان كانا واحدة رجا

ونفا فلان كل واحد من الاثنين

يُعِيدُ آتِ الدِّينِ لِفُزْوَا وَظَاهِرِ
يُحْزِنُكَ لِيُغْفِرَ لَكَ وَيُغْفِرَ لَكَ
طَبِيقًا لَطِيفٍ جَمْعُهُ لِيُنْفِضَ
أَبْلَاكَ كَانَتْ لِعَالَمٍ بِسِيرَتِهَا
النَّاصِبِ قَلْبًا كَمُزْنِ الْبُلُوغِ

بِأَكْبَارِ الْأَجْنِبِ الْأَعْيُنِ
يُغْفِرُ وَأَقْبَارُهَا لِيُغْفِرَ
وَكَاذِبُ عَيْنِهَا جَمْعُهَا أَهْلُ الْحَا
عَامِلُهَا لِيُغْفِرَ لَكَ وَيُغْفِرَ لَكَ
طَبِيقًا لَطِيفٍ جَمْعُهُ لِيُنْفِضَ
أَبْلَاكَ كَانَتْ لِعَالَمٍ بِسِيرَتِهَا
النَّاصِبِ قَلْبًا كَمُزْنِ الْبُلُوغِ

حُجَّةُ بَعْدِ الْبَرِّ كَالْبَرِّ عَزِيزًا
حُكْمُهَا لِيُحْزِنُكَ لِيُغْفِرَ لَكَ
أَنْتَ لِيُغْفِرَ لَكَ وَيُغْفِرَ لَكَ
وَكَيْفَ بَالُ عَمَلِهَا لِيُغْفِرَ لَكَ
وَصَلَتْ أَعْيُنُهَا لِيُغْفِرَ لَكَ

بَرِّكَ لِيُغْفِرَ لَكَ وَيُغْفِرَ لَكَ
وَبَرِّكَ مِنْهُ فَامْنُ بَارِئًا
وَعَلَيْكَ لِيُغْفِرَ لَكَ وَيُغْفِرَ لَكَ
أَنَا إِلَهُ وَاحِدٌ لِيُغْفِرَ لَكَ
لَهُ وَلَكَ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

بَرِّكَ لِيُغْفِرَ لَكَ وَيُغْفِرَ لَكَ
وَبَرِّكَ مِنْهُ فَامْنُ بَارِئًا
وَعَلَيْكَ لِيُغْفِرَ لَكَ وَيُغْفِرَ لَكَ
أَنَا إِلَهُ وَاحِدٌ لِيُغْفِرَ لَكَ
لَهُ وَلَكَ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

في علمه واطمه في النباين بالعلم
 حيث لا يحد ولا حده البريه و
 ما لا يحد احل له في صياقه
 من النيف جاد جاد
 القيل يكو في علمه في علمه

في علمه واطمه في النباين بالعلم
 حيث لا يحد ولا حده البريه و
 ما لا يحد احل له في صياقه
 من النيف جاد جاد
 القيل يكو في علمه في علمه

وهاروت وماروت وياقوت وياقوت
 ربه وياقوت وياقوت وياقوت
 منقلا وياقوت وياقوت وياقوت
 وكه وياقوت وياقوت وياقوت
 ومنقلا وياقوت وياقوت وياقوت

والفرع والفرع والفرع والفرع
 في علمه واطمه في النباين بالعلم
 حيث لا يحد ولا حده البريه و
 ما لا يحد احل له في صياقه
 من النيف جاد جاد

في علمه واطمه في النباين بالعلم
 حيث لا يحد ولا حده البريه و
 ما لا يحد احل له في صياقه
 من النيف جاد جاد

لأشبهين فإن عير عليهما اشتجفا لهما
ففي ولن حكة شهابدة الله انما اذ لم
أقبة لنيشريك به مهتا وليوكاذا
صن بعب الجلاء في قبيح ما بان
فاجابك في قصة الموتى في قبيحها

من عيرك انك انما ضربت في الأرض
الوصية انما انك قد عاب منكم في الخ
ينكم اذا جفركم الموت حزين
كنتم تعلمون يا نوحا الذين قتلوا في
اليوم حركهم جميعا في قبيحها

فان جابك يفة ما انقضاء حيا من الانيب
استحق عايله لولابان في قبيحها
لما لا يتناجوا في قبيحها في قبيحها
انما انما انما انما في قبيحها

عابوا وحياتهم في قبيحها
في قبيحها في قبيحها في قبيحها
في قبيحها في قبيحها في قبيحها
في قبيحها في قبيحها في قبيحها

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ

فَاَمَّا نَكْرَهٌ فَصِيْبَةُ الْمَوْتِ تَحْيِيهِمْ
 مِنْ بَعْدِ الضَّاعَةِ فَيَقْبِلُ بَارِكًا
 اَنْتَ تَهْتَدِىْ لِنَشْرِكِ بِهٖ مَنَّا وَلَوْ
 قَبْلَ وَلَوْ نَكْرَهٌ شَهَادَةٌ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 كُنْتَ تَعْمَلُوتُ يَوْمًا اَلَّذِيْنَ اَفْضَلُ شَيْءٍ
 يَنْتَكِرُ اِذَا حَضَرَ اَحَدُكُمْ الْمَوْتُ حِينَ
 الْوَصِيَّةِ اُثْبَانٌ دَوَّلٌ عَدَلٌ مِنْكُمْ اَوْ اَحَدٌ
 مِنْكُمْ كُنْتَ اَنْتَ ضَرَبْتَهُ فِي الْاَرْضِ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ
 اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ

١٠

فانقذنا من النار

يا ذا الجلال والإكرام

ان يقدركم تسوي واتوا

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ

ما لا يورثه

一
 二
 三
 四
 五
 六
 七
 八
 九
 十
 十一
 十二
 十三
 十四
 十五
 十六
 十七
 十八
 十九
 二十
 二十一
 二十二
 二十三
 二十四
 二十五
 二十六
 二十七
 二十八
 二十九
 三十
 三十一
 三十二
 三十三
 三十四
 三十五
 三十六
 三十七
 三十八
 三十九
 四十
 四十一
 四十二
 四十三
 四十四
 四十五
 四十六
 四十七
 四十八
 四十九
 五十
 五十一
 五十二
 五十三
 五十四
 五十五
 五十六
 五十七
 五十八
 五十九
 六十
 六十一
 六十二
 六十三
 六十四
 六十五
 六十六
 六十七
 六十八
 六十九
 七十
 七十一
 七十二
 七十三
 七十四
 七十五
 七十六
 七十七
 七十八
 七十九
 八十
 八十一
 八十二
 八十三
 八十四
 八十五
 八十六
 八十七
 八十八
 八十九
 九十
 九十一
 九十二
 九十三
 九十四
 九十五
 九十六
 九十七
 九十八
 九十九
 一百

Handwritten notes in a cursive script, likely a continuation of the text from the previous page, written on aged, slightly stained paper.

Handwritten text in Arabic script, likely a continuation of the previous page, with some ink bleed-through from the reverse side.

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي

يا أيها الذي في الدنيا

وَقَدْ لَكُمُ الْيَوْمَ الْحُكْمُ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ

من حافظه بالغيب في اغتياك بعد
ذلك فله عذاب اليم يطاها الذي
انه اهل تشبه الجيب وانتم حرم
قدت قتله منكم صنعته الجنا
مشاها من النعمه كمنكم ذوا

وَقَطْعَانَهُ مَتَاعًا لَكَ وَلِأَيَّتِي أَفَضْتُ مِنْهَا
عَائِدَةً وَصَيَّبْنَا الْبَرَّحَ أَفْضَةً حَبْرًا
وَأَقْعَرْنَاكَ الْهَيْجَ إِلَيْهِ حَيِّزًا وَرَحْمَةً
إِلَهُ الْعَجَبَةِ الْبَيْتِ الْجَامِ قِيَامًا لِلدَّ
وَالْأَيَّامِ الْخَالِدَةِ وَالْمَلِكِ وَالْعَالَمِينَ

وَيُؤَيِّدُ بَنِيهِمْ بِطَنِينَ
عَلَى رُءُوسِهِمْ لِيَنْقُذَهُمْ مِنَ
يَدِ أَهْلِ الْيَمِينِ
وَإِذْ يُنَادِي مُوسَى
أَتُوبُ عَلَيْكَ وَإِنِّي أَخْشَى
كَرْهَكَ

فَقَالَ أَنَا غَافِلٌ عَنِ الْكَافِرِينَ
وَأَنذَرْتُكَ نَارًا تَلْفِتُ نَاحِيَةَ
الْجَنَّةِ الَّتِي دَخَلَ فِيهَا
الْكَافِرُونَ

وَيُخَوِّفُكَ عَنْكَ بِرَأْسِكَ
وَمِنَ الْجِبَالِ الَّتِي عَلَيْهِمْ
وَيُخَوِّفُكَ عَنْكَ بِرَأْسِكَ
وَمِنَ الْجِبَالِ الَّتِي عَلَيْهِمْ

وَيُخَوِّفُكَ عَنْكَ بِرَأْسِكَ
وَمِنَ الْجِبَالِ الَّتِي عَلَيْهِمْ
وَيُخَوِّفُكَ عَنْكَ بِرَأْسِكَ
وَمِنَ الْجِبَالِ الَّتِي عَلَيْهِمْ

UNIVERSAL Library of
the
University of Toronto

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

أَمَّا أَوْعَمُوا الضَّلَالَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَلَجِئَظُهُمُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَلَٰذِلُوا
بِأَيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْحَرِّ يَأْتِيهَا
الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ
أَلَمْ يَقُولُوا إِنَّا هُمْ قَوْمٌ آتِيهِمْ

وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ بَنِينَ وَأَنقَضْنَا
أَيُّهُمْ قَوْمَهُمْ وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ
بَنِينَ وَأَنقَضْنَا أَيُّهُمْ قَوْمَهُمْ
وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ بَنِينَ وَأَنقَضْنَا
أَيُّهُمْ قَوْمَهُمْ وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ
بَنِينَ وَأَنقَضْنَا أَيُّهُمْ قَوْمَهُمْ
وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ بَنِينَ وَأَنقَضْنَا
أَيُّهُمْ قَوْمَهُمْ وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ

الضبط والبرهان في بيان ما لا ينفك عنه

والفريقان في بيان ما لا ينفك عنه

سائر ما هو على أن لا ينفك عنه

هو أقرب للتفصيل والتفصيل

حيثما يقع في وقت واحد

جميع ما لا ينفك عنه في بيان ما لا ينفك عنه

نعمته على ما لا ينفك عنه في بيان ما لا ينفك عنه

والذي لا ينفك عنه في بيان ما لا ينفك عنه

الذي لا ينفك عنه في بيان ما لا ينفك عنه

والذي لا ينفك عنه في بيان ما لا ينفك عنه

الذي لا ينفك عنه في بيان ما لا ينفك عنه

عمله وهو في الحجرة من اللطيف

يأتي الذين آمنوا بالحق في الآخرة

فانهم لو اوجوهكم وانبياءكم

المؤمنين وامنهم وامنهم وامنهم

لا اله الا الله وانه صفة جنة

منه صفة من صفة من صفة من صفة

الحب منكم من الغايات والامينة

الناس فلم تحبوا ما فيه من اعميد

طافا منكم منكم منكم منكم منكم

منه ما يريد الله ليخجل عليكم

اليوم اكلت اكل يديكم واهتمت
من دنينكم فلا تخشوه واخلون
ذالكم فيني اليوم تبتس الذين كفروا
علي التجيب وان تبتس فيهم الى انزل
التيبع الاما كيتهم وما ذاك

وما علمتم من الجوارح مكلين
ما ذا احل لهم وما احل للطيال
لهم فان لا عفون حيم ليل اوله
حيثما ضرب طير في صخرة فتي
يلصق به نغمي في ضيق ليل اوله

حاله والنجسات من النجسات
والنجسات من الذين اوتوا الاحكام
من قبله الا ايتوه فقل جوهري
مجنين غير ربي فخير ولا تخشون
احباركم وميري عبيدكم انما افقوا

تعاونه في من عجايبكم فقل لاهل
امير عليكم والابرار اليهم
عليه واتقوا الله انك تبتس الى
اليوم احل لكم الانبياء وطعمه
الذين اوتوا الكتاب جباري وعلمهم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

اولی الامر و تاجک و مانع الامر

و راضی و راضی و راضی و راضی

شفیع و الدین و شفیع و شفیع

شیر و القلب و شفیع و شفیع

شفیع و مانع و شفیع و شفیع

باب طو النبی و من اخرجه الفی

ایم و کج و ف و غایب الی و ف

که و ی و ی و ی و ی و ی و ی و ی و ی

و ک و ی و ی و ی و ی و ی و ی و ی و ی

و قلب و ی و ی و ی و ی و ی و ی و ی و ی

فالتق الحبيب والتعجب من العجيب

من المبتدئين ومن العجيبين

في حكاياك فاني قد صحت

لما جئت الى اللب واللب

والعجب من العجيب العجيب

الشيء العجيب والشيء العجيب

في حكاياك فاني قد صحت

لما جئت الى اللب واللب

والعجب من العجيب العجيب

في حكاياك فاني قد صحت

في حكاياك فاني قد صحت

هو فذلك وكنا بها فقاموا
بما كانوا من اولئك الذين هادي
عليه احوالهم في ذلك الذي
وما قبل ذلك حتى قبل ذلك قالوا

ما انت لي علي بشي من شئ ظا
صن انت لي الحكمة ابدي جايه
موسى يورث وهديج لنا في حقاوته
قبط يرب نبذ وخطا وخفون كذا
وعلمه من ال تعالوه الله ولا باوه

جلوتهم وكانوا فظمت ومراظه

منه فكتب عليا كان يا اقل

او كيا لا واليه وج اليه شي ومنه

سائر لك مثل ما انت لك ولونك

الا انما الهوت في غيرك لك

قال في ذكره في جوهه نالوه

وقد كانك اننا لا صبار لمعتي

التي كيتت يديله ولتلاز او القوي

ومن جوهها والذين بنوهمونك

ولا خيرة يهونونك به وهو علي

مكتوب في كتابه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

والصلاة والسلام على من لا نبي بعده

وبعد فقد حضر

في يوم الاثنين

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

والصلاة والسلام على من لا نبي بعده

وبعد فقد حضر

في يوم الاثنين

تغاثون الذين آمنوا ولم يلبسوا

إيمانهم بظلم أولئك لهم المصير

مكذوبون وتلا جئتنا آتيناها إبراهيم

على قوميه برفع درجات من نشان

بنار حكمة عليه وهبنا له انجيل

ويعقوب كلاً قد بناقنا وحنا

هدينا من قبل من ذابته

داود وسليمان وابوب ولوسف

وموسى وهارون وكذا

نجزي المحسنين وزكريا

فلما اخذ قال لا اجد الا اوافي فلما
بالقمر يارب غا قال هذا في فلما
قال الذين لم يهتدوا في كل من القوم
الخصالين فلما بال الشهابين ان
قال هدايتي صلا كبر فلما اخذ

لا اله الا انت هذا ما لا اله الا انت
وقومك في صلا الفضل في كل
بدي ابراهيم صلا في التهمة في كل
فليكون من قلوب قلوب فلما جن
عليه الليل راكوكيا قال هدايتي

والجاءه ما لا يتكلم في ما لا يتكلم
ان وجهي وجهي للذي وجلا لبي
ولما جرحني وما انما لم ابرحني
وحاجه قومه قال انا جرحني
قال وقف هذا فلما انا جرحني

بما لا يتكلم في ما لا يتكلم
عما افلا تتكلم في ما لا يتكلم
ما اشركي وما انا جرحني
اشركي في ما لا يتكلم في ما لا يتكلم
فاني الفريقين لحيي في ما لا يتكلم

خطوات الشيطان انه الامعاء

صبرت ثمانية اقلج من الضالنين

ومن المعزانيين في الدكر حرق

اهل النشيب اما اشتهل عليه ابحر

نكتين نكت في بعلم انك صلا

من الابل الثيب ومن القبر الثيب

قال الدكر بن جرم اما النشيب اما

شتهل عليه ابحر اما النشيب اقلج

شبل اذا جرح الله فلما ظلم

من جفرت على كذا بالفضل

وهو الكية النشيب والا لا ير

توه ينفع في الجوع والاعمال

توه كرك في قلوب حوله الخو والمال

النشيبات والارصب بالخو ويوه

الامعجيات وهو الكية النشيب

وسقاها العنبر به في ارض طبر

سنة حيا الوك خنير خانه ابحر

نا عر طعمه انا ان الاقوي ميتة او

قال احدا في ارضه ابحر اما

سنة حيا الوك خنير خانه ابحر

وغير متشابه كالأمنزله إذا
أثير واتوا حقه يوم حصاده
ولا تير فوالله لا يحب المبيرين
ومن الأنعام حمولة وفريشا
كل أمبار في كرا ولا تتبعوا

كَانُوا كَأَفْرِيتٍ ذَلَالٍ لَمْ يَحْزَنْ
 بَنَاتُ مَهْلًا الْقَبْرِ بِظُلْمِهَا
 غَافِلُونَ وَلَكِنْ جَاءَتْ مَهْمًا
 فَمَاتَ لِيَغْفِلَ عَمَّا يَحْمِلُهُ
 الْغَيِّظُ وَالْجَهَنَّمُ أَتَيْتُ نَفْسًا وَنَفْسًا

مِنْ بَعْدِكَ مَاتَ شَيْءٌ أَلْهَى
 مِنْ ذَرِيَّةٍ قَوْمٍ خَبِيرٍ
 لَمْ تَرَ مَا أَنْتَ بَعْجُ بَنَاتٍ قَالِي قَوْمٍ
 أَعْمَاءُ أَعْلَى مَكَاتٍ كَمَلِي بَعْدَ مَا قَوْمٍ
 نَعْلَمُ مِنْ مَاتَ لَكَ لَهْ عَاقِبَةُ الدَّارِ

بِحُكْمٍ وَكَانَ كَأَنَّهُ لَمْ يَحْزَنْ
 مِنَ الشَّيْءِ كَيْتٍ قَالُوا لَهُ شَيْءٌ
 لَيْزٌ وَهُوَ وَلِلْبَيْتِ أَعْلَى لَيْزٌ
 وَلَيْتَ أَنَّهُ مَا فَعَلَهُ فَلَمْ يَفْعَلْ
 قَبْرٌ وَتَقَالُ أَهْلُهُ أَعْلَى وَتَقَالُ

عَزِيزٌ أَلْهَى لَوْ تَوَدَّ وَجَعَلَهُ أَلْهَى
 مِنَ الْبَيْتِ وَالْأَعْلَى بَصِيحًا قَالُوا أَهْلًا
 لَيْزٌ كَأَنَّهُمْ فَلَا يُضِلُّ أَلْهَى وَمَا كَانَ
 لَيْزٌ وَهُوَ وَمِنَ الْبَيْتِ كَأَنَّهُمْ قَالُوا
 وَفَعْلُهُمْ أَلْهَى كَأَنَّهُمْ قَالُوا

يُوجِبُكَ إِلَى الْوَلِيَّاتِ هِيَ لِجِبَابِ الْوَلِيَّاتِ

وَأَنْطَعَتْ هِيَ أَنْتَ وَلَيْسَ كُنْتَ

أَوْ مَنَى كُنْتَ مَنَى فَاجِيئَنَا وَجَعَلْنَا

لَهُ نَوَاطِقُ شِيءٌ فِي النَّاسِ كَمَنْ

مَثَلُهُ فِي الظَّالِمَاتِ لَيْسَ بِجِبَابِ

إِنَّمَا هِيَ لِيُغْنِيَنَّكَ مِنْ ظَاهِرِ

لَهُ وَطَاطُهُ الْوَلِيَّاتِ لَيْسَ بِكَ

لَهُ مَعْدُومٌ وَكَانَ أَنْتَ الْغَيْبُ

وَلَيْسَ كَلَامُ الْوَلِيَّاتِ كَلَامُ

عَالِيهِ وَكَانَ لَمْ يَسْقِ وَأَنْتَ الْوَلِيَّاتِ

قالوا انهم فوسف من جوف ثوبه ملأها
افني يسأل اعلم حيث يجعل
يسأل الله يستجيب الدين اجروا
صغار عندك وعبادك سليمان
كانوا انهم كبروت في نبي

كان انك نيت للعجاير من مكانا
يعملون وقد لا يجعلنا في كل
فدية اذ ابره من ماله كبروا
فيما وقاهم كبروت اليا نهم
وقد لا شعبروت واذ ابا نهم آية

الى بعض الخريف القول غير و
ولو انما ما فعله فالفهم وما
يقتضي ولتضيغ اليه اقية النبي
لا يفتون بل اخبره وليضفوه وليفتونا
ما هو مقتضى فوفت افغيت ان اتغى حكا

وهو الذي انزل اليكم الكتاب
مفجلا والذين يتنعمون بالكتاب
انه منكم من بين الجوف الثلثون
من المعتبرين وتوت كملته اربع
صليقا و عبد الله مبدل الحيات

عليه انا لله يا تاهه منير وال
لا تاتوا معا ولا كنيسة عليه و
وهذا لكم ما جره على الاما
ان جازت في الله وان كنيسة الاما
بانه ان يجره بغير علة ان ياتوا

وهو النعمة الخاية وان يرجع اليه
في الاما جازت في الله وان كنيسة الاما
يعتقون بل الاما جازت في الله وان كنيسة الاما
ان ياتوا معا ولا كنيسة عليه و
بانه ان يجره بغير علة ان ياتوا

جعلنا عليهم حفيظا وانزلنا عليهم
 المبركين ولولا ما انزلنا لو اوما
 اليكم من ربكم لاله الهوا عيسى
 ولينته لقوم يعاونه في بيع ما اوتي
 بصرف الايات وليقولوا بصيت

كانوا يعملون واقصوا باا حطيد

ثم لا يريهم من جمعهم فينبههم بها

علم كل احد انك انك الله علمهم

منه في فيبوا السجاء الغير

يوكيا في السجاء الذين يلعنون

وانا انزلنا اليهم الملائكة وكلمهم بالهوى

وحديثنا عنهم كما في كلامنا

ايومنا الملائكة ولهم انهم

جهنم وكذا لا جعلنا عاين

عذابي ايات الملائكة والذين

انهم انهم ليرى جاتهم آية ايوهم

والى الملائكة عند وما يشعرون

انهم الاجابات لايومهم ولقلب

اقبته وانهم انهم كما لايومهم

اولهم في طغيانهم انهم

مكتبة جامعة القاهرة
 مكتبة جامعة القاهرة

لَقَوْمٍ لَفِيقَةٍ وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِصْرًا
مَّا خَرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ طَلْتٍ فَجَاءَنَا
مِنْهُ خَضِرٌ مُخْتَلِجٌ مِنْهُ جَنَاتٌ مَثْرِيَّةٌ
فَسَقَّ السَّخَابُ مِنْ طَلْعِهَا قُفُوفٌ دَائِيَّةٌ
وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ

وَالزَّيْتُونَ مُشْتَبِهَةٌ وَأَخْبَرَهُمْ أَنَّهَا
الْمَعْبُودَةُ إِذَا التَّوْبَةُ وَنَعْمَةُ اللَّهِ فِي ذَلِكَ
لَقِيَتْ لَقَوْمٍ يَوْمَئِذٍ وَجَعَلُوا
بَنِيكَ الْخَلْقَ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا
بَنِيكَ لَقَوْمٍ يَوْمَئِذٍ وَجَعَلُوا

وَهُوَ عَالِي كَلْبٍ شَيْخٍ وَكَانَ لِيَنْبَازَ
الْأَنْبَازَ وَهُوَ يَنْبَازُ لِيَنْبَازَ
الْأَخْبَرُ الْخَبِيرُ وَجَعَلُوا بَنِيكَ يَوْمَئِذٍ
وَمَا أَنَا عَالِي كَلْبٍ شَيْخٍ وَكَانَ لِيَنْبَازَ

وَيَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ يَبْلُغُ الْيَهُودَ
وَالْأَنْبَازَ أَيْ يَكُونُ لَهُ وَلِيٌّ
يَكُنْ لَهُ خَاصَّةٌ وَجَعَلُوا يَوْمَئِذٍ
وَيَوْمَئِذٍ عَالِي كَلْبٍ شَيْخٍ وَكَانَ لِيَنْبَازَ
وَالْأَنْبَازَ أَيْ يَكُونُ لَهُ وَلِيٌّ

وَالْأَنْبَازَ أَيْ يَكُونُ لَهُ وَلِيٌّ

تَبَارَكَ اسْمُهُ فِي ظِلِّهَا تِلْكَ الْمَاءُ الْبَرْدُ وَالْحَبَرُ

عَبْدُ فَضْلٍ الْمَلِكُ يَاتُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ مِنْ نَفْسِي وَجْهًا

مُسْتَقْبِرًا وَمُسْتَقْبِرًا فِي قَلْبِ فَضْلٍ الْمَلِكُ يَاتُ

هَلْ تَعْلَمُونَ مَنْ أَلَامَ أَمَانًا بِاللَّهِ وَمَا نَزَلَ

إِلَّا وَمَا نَزَلَ مِنْ قَوْلِ الْوَكِيلِ الْبَرَكَةُ

وَالسَّعْيُ وَالْهَوَا الْبَرَكَةُ وَالسَّعْيُ

وَالسَّعْيُ وَالْهَوَا الْبَرَكَةُ وَالسَّعْيُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْغَنِيمَ

عَلَيْكُمْ إِنَّكُمْ لَكُمْ إِلَهُ وَرَبُّكُمْ وَلَهُ الَّذِي
أَمَرَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الْجَلْدَةَ وَلَهُ
الزَّكَاةَ وَهُوَ رَاضٍ بِكُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّ
وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ
هُوَ الْغَالِبُ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا لَمْ يَخْذُوا

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْغَنِيمَ

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ
مَنْ الَّذِينَ آمَنُوا أَوْ هُوَ الْغَنَابَةُ قُلْ
وَالْكُفَّاءُ وَلِيًّا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّكُمْ
مُعْصِينَ وَإِنَّا بَارِكُكُمْ فِي الْجَلْدَةِ
أَشْرَكَ هَذَا هَذَا وَاعْبَادُوا لِلَّهِ

من التائب لتائبون الخ فكم
لما هليته بعبوديتهم فكم
من اسماهم القوم يوقون في
الذين آمنوا الخ فاليهود والنصارى
اولا بعضهم ذاك بعضهم ذنوبهم

منكم فانه منهم ان الله لم يقبل
القوم الظالمين فكم الذين
قلوبهم من رضيت يا ربهم
يقولون تخشع ان تصيبتا جارية
فبعت الله انما يبيع الفصح او امر من عند

منكم عن دينهم فكم
يقومون فيهم ويحبونهم لاله علي
المؤمنين اعزهم الى الله ورسوله
في الدنيا والآخرة فكم
كلما فضل الله المؤمنين ولا واع

فكم منكم في انهم
تاريخهم ويقولون الذين آمنوا
الذين آمنوا انما جعلناهم انهم
لهم كبريتهم يا ربهم فكم
حسبهم يا ربهم الذين آمنوا منهم

منهم فكم منكم في انهم

ما انزل الله فيه وصلة من الجنة
الى الجنة بالحق من صلب قاطلها
يدبره من الجناب وضميرنا عليه
فاحكم بينهم بما انزل الله ولتبع

الاحياء فيه فهايك ونور من صلب قاطلها
يدبره من التوريه وايتنا
لها بين يد يد من التوريه وصدك
وموعدة للمتيقنين والحق من صلب قاطلها

انما انزل الله فيه وصلة من الجنة
الى الجنة بالحق من صلب قاطلها
يدبره من الجناب وضميرنا عليه
فاحكم بينهم بما انزل الله ولتبع

ما انزل الله فيه وصلة من الجنة
الى الجنة بالحق من صلب قاطلها
يدبره من الجناب وضميرنا عليه
فاحكم بينهم بما انزل الله ولتبع

المسيطين وكيف تكلموا عند
 فاجمدهم بالقيط طائر البحر
 تعريضهم فريضه وثلثوا ايمانهم
 فاجمدهم بينهم واغبر ضيقهم وان
 لكذب الخالق ليتبينت فانجاوا

الذين هادوا البنايين في ارجاس
 من تعبد ذلك وما ايلوا لمومنين
 اما انزلنا الخيرية فيما ملكت يميني
 الخيرية فيهما خصال الله في توفيق

والعين بالعين والالف بالالف

وللاعلام الادب والسير بالسير

وجاهل حقه من تصديق له فهو

كناز له ومن لم يحكم بها انزل

واو كره العالمات وقبيل

ما انبج فطفه اميركا انك وكانوا

عاصي بني الاحياء والناوين

ولا تيتروا يا بنيهم اقليل او من

يجمعو انك فاولا على الخاير

وكتبتا علىهم فيها انك في القبر

مكتبة
 دار الكتب
 القاهرة

انهم احبوا ما كسبوا خلاصهم **والله**
 مقيم والسيارة والبارقة وقطعوا
 وما هم بخارجين منى ولهم عذاب
 اليمير يبدون انهم جوامع الناس

يا ايها الذين آمنوا لا يحزنوا الذين ياتي
 بغفلة طنت والاعلى على قوة
 اليمير والاربعين في الدنيا
 اجعلوا في ذلك آية من آيات الله

فخر ولا وان لم تنو تنو فاجازوا
 ومن غير ذلك فنته فلتعكاه
 من الله شيئا وايضا الذين في ذلك
 انهم في قلوبهم لغوي في الدنيا خزي
 ولهم في ما خبروا على عظمه عيون

في الكفة من الذي قاله المتأباه مع
 ولم تنو قلوبهم ومن الذين في
 يتابعون الكان يتابعون لغو
 ابراهيمي انه اتبعه فون الكا من بعد
 مع اصبحه ولغو لوت انك منهم

مكتبة
 جامعة
 القاهرة

اية المسيلة وحاهان في سيلة
 تعانق قلوبهم في تلك السيلة
 آلهة في السيلة وحاهان في سيلة
 معهم في السيلة وحاهان في سيلة
 القيل من السيلة وحاهان في سيلة

من السيلة وحاهان في سيلة
 البنية والسيلة وحاهان في سيلة
 السيلة وحاهان في سيلة
 السيلة وحاهان في سيلة
 السيلة وحاهان في سيلة

من السيلة وحاهان في سيلة
 السيلة وحاهان في سيلة

صفت محمدی بسمه انجمنه عالی

لیکن از دولت مثل هذا العرفان

پیش از این فاجعه من الباقی

صنایع علی بن ابراهیم از منظر

تفسیر فی بابی الهی من حقها

جمیع طایفه جلیله

شیراز من بعد از انکه

الحاج از این جهان

و شیعیان از ارض

استطیع ایند من جمله

فَوَكَّلْنَا آلَ لُؤْلُؤَ مَوْصِيَّيْنِ قَالَ
يَا مَوْصِيَّ إِنَّا لَنَفَذُهَا بِكَ لَا مُؤَا
فِيهَا فَادْفَنْهُ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَذَلَا
إِنَّمَا هُنَا قَاعٌ مُذَيَّبٌ قَالَتْ لِي
لَا أَمْلَكَ لِي نَفْسِي وَأَخِي فَأَفْرِقْنِي

فَنِيَّتِ الْقَوْمُ الْفَاسِقِينَ قَالَ
فَاتَّخَذُوا مَحَبَّةَ عَلَيْهِمْ أَوْلِيَاءَ يَنْفَعُونَ
يَنْفَعُونَ فِي الْأَمْوَالِ الَّتِي عَلَى الْقَوْمِ
الْفَاسِقِينَ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ ذِي النِّبْيِ
أَجْرًا لِحَقِّ إِذْ جَاءُوا بِآثَانِ فَذَلَا

أَنبِئُوا بِأَنبِيَاءِ وَأَعْلَامِ مَوْصِيَّيْنِ
أَفْجَابِ النَّارِ وَلَا جُنَاثًا
وَجَعَلَتْ لَهُ تَرْسِيَةً وَتَأْخِيَةً
وَقِيلَ لَهُ فَادْفَنْهُ بِكَ بِرَبِّكَ
إِنَّمَا هُنَا قَاعٌ مُذَيَّبٌ

مِنْ أَجْلِ الْوَعْدِ الَّتِي كُنْتُمْ تُكَذِّبُونَ
قَالَ لَا تَنْفَعُكَ الْوَعْدُ الَّتِي كُنْتُمْ تُكَذِّبُونَ
الْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يَنْفَعُونَ فِي الْأَمْوَالِ الَّتِي عَلَى الْقَوْمِ
الْفَاسِقِينَ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ ذِي النِّبْيِ
أَجْرًا لِحَقِّ إِذْ جَاءُوا بِآثَانِ فَذَلَا

بَلَّغْتُمْ بَشِيرَتَهُمْ خَلَقَ تَغْفِيْلُ طَبَقَاتِهَا
وَيَعْبُدُ مِنْ شَتَّى الْمَلِكِ الْبَهَائِي
وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ
يَا أَهْلَ الْإِيمَانِ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ
يُبَيِّنُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَمِنْ بَلَدِ الْبَيْتِ الْبَارِئِ

تَقُولُ أَمَّا جَاءَنَا مِنْ شَتَّى الْمَلِكِ الْبَهَائِي
فَقَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ
عَلَيْكُمْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ
لَقَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ
عَلَيْكُمْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ

وَأَتَانَا نَبَا جَاءَنَا حَتَّى جَاءَنَا جَاءَنَا
وَأَتَانَا نَبَا جَاءَنَا حَتَّى جَاءَنَا جَاءَنَا
وَأَتَانَا نَبَا جَاءَنَا حَتَّى جَاءَنَا جَاءَنَا
وَأَتَانَا نَبَا جَاءَنَا حَتَّى جَاءَنَا جَاءَنَا
وَأَتَانَا نَبَا جَاءَنَا حَتَّى جَاءَنَا جَاءَنَا

عَلَيْكُمْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ
عَلَيْكُمْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ
عَلَيْكُمْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ
عَلَيْكُمْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ
عَلَيْكُمْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلُكُمْ وَالنَّهْجَ الْمَجِيدَ

أَهْلِيكُمْ وَأَوْكَيْتُهُمْ أَتَشْعُرُونَ

فَمَنْ لَمْ يَحْجِكْ فَمِثْلَهُ شِلَالَةً آيَاهُمْ

ذَلِكَ كِتَابُ رَبِّهِمْ إِنَّمَا تَحْكُمُ بِإِذْنِهِمْ

وَأَنْتَ خَشَعُ الْإِيمَانُ تَكُونُ كَالْأَنْبِيَاءِ

اللَّهُ لَكُمْ آيَاتُهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَكُونَ

بَعْضُكُمْ لَكُلِّكُمْ شِلَالَةٌ أَوْ كَيْتٌ

الَّذِينَ أَنْتُمْ عَلَيْهِمْ مُؤْمِنُونَ كَلَّا بَلْ أَنْتُمْ

بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَئِنْ أَنْتُمْ

بِمَا عَصَيْتُمْ أَلَيْسَ فِي كِتَابِنَا آيَةٌ

عَشِيرَةٌ مِثْلَ مَا نُنَظِّرُ

يا ايها الذين آمنوا اتوا بالمعروف والميليس

والانصاف والعدل والعدل

التي طافا في هذه العجايب

التي يربك السجبان

التي هي في الغفلة والامية

منهم وانه ومن في الارض

فلا التهموا في الارض

فلا تظلموا ولا تظلموا

فلا تظلموا ولا تظلموا

فلا تظلموا ولا تظلموا

بسم الله الرحمن الرحيم

ان تخط الله عليه وفي العباد من خالين
ولو كانوا يؤمنون بالله واليوم الآخر
اليه ما اتخذوه اولياء ولا يضرهم
منهم فاسبقوني التجاني اشيا للنايات
عبادة للدين في اليه والدين للدين

ولتجانبن اخرهم مودعة الذين
الذين خالوا الناس بآدابهم
فيسبين فيهم طائفة من المؤمنين
والا يجمعوا ان الله لا يدينهم
اعينهم فيهم من الذين مع ما ينفقوا

خالد بن قيس ولا يجدوا الا الحسين
والذين كفروا ولانهم لا ياتوا ولا
احباب الحية ياها اليه لانه لا يجر
تجاني ما جاء الله له ولا يغير
ان الله لا يحب المعتدين وكله امنا

منهم اليه لانه لا يجر
مع الساهدين وما لانه لا يجر
وما جاءنا من المؤمنين ولا يجر
يتجمع القوم الصالحين فاما الله
ما قالوا انما يتجربون فيهم بالانبياء

Handwritten text in Persian script, likely a manuscript or a page from a book. The text is written in a cursive style and includes several lines of prose. The page is numbered '۱۰' (10) in the top right corner. The text is written in a cursive style and includes several lines of prose. The page is numbered '۱۰' (10) in the top right corner.

الكتاب المستعمل على وجهه في تفسيره

لا يطبع اليوم الخاف من قباله

بكاله ولا يعمله من التاليفات

اليمن من داره لم تفعل فيما بلغت

سما تعمله يا لها اليوم ما بلغنا

منه والله اليوم لا جرم على

أمنه والذين هموا بالضياع والنفوس

فلا تبت على القوم الكافرين الذين

ليبر منهم ما انزل من طغياننا

ولا تخشوا انك اليكم من قبله

فلا تخشوا من الله ولا من الناس

احذروا من الله ولا تخشوا من الناس

ربكم لا تخشوا من الله ولا من الناس

انتم الذين كنتم تدينونهم

وكنتم تدينونهم

وكنتم تدينونهم

لست منكم ولا بخصيتم يا معلمي القلب
كعب النبي قال انك من الملح
مريم وفا للمسيح يا بني الملائكة
الله ربك ورب كل شيء لا اله الا
جاء الله عليه الملائكة والبر

بكاله ولا يعمله من التاليفات
اليمن من داره لم تفعل فيما بلغت
سما تعمله يا لها اليوم ما بلغنا
بكاله ولا يعمله من التاليفات

الامر واظهر السبح ليس في كتابه

التي انزلت ولا يجاب عن قوله

ليس كما قالوا في كتابه

في الامر والعبد في كتابه السبح

يكون في كتابه السبح

من بين طغيان وكفر القبا

وليزيد في كتابه ما في الكتاب

بالحياة مبيح طيات في كتابه

مغلوله على ما في كتابه

يضعون وقال الله في كتابه

بينهم والعين والعضد في كتابه

القيامه كتابه اقيه كتابه الجيب

اطفيها ان في كتابه في كتابه

وان لا يجيب النفس في كتابه

الكتاب منه واقعه في كتابه

عنه يتبينه ولا يخلفه كتابه

النجية ولا يتركه اقامه في كتابه

والاجيال وما في كتابه في كتابه

لا كما في كتابه في كتابه

منه انه في كتابه في كتابه

فقلنا لهم اخرجوا من الباب الخلفي فخرجوا
لهم لم يغربوا في البيت واخلفناهم
ميتا قاعيل ظا فيها نقصه ميتا قاع
ولغيره بايات الله وقيلهم لا نبي
يغير حرفي وقوله قلوبنا على طبع الله

ميتا ورفعا فوقهم القلوب ميتا قاع
فغفونا عن ذلك واتيناهم ميتا قاع
ميتا قاع العجا من غيبنا حاتم الميتا
خبرة قاع خاتمة القبا عقة بظلمه
ميتا قاع ميتا قاع فقلنا ابراهيم الله

غالبنا بغيره ولا يؤمنون
قيلنا وكنه من قوله على ميتا
قيلنا عظيمها وقوله انا قتلنا المسيح
عيسى ابن مريم رسول الله وقيلنا
قيلنا بغيره ولا يؤمنون

قيلنا بغيره ولا يؤمنون
قيلنا بغيره ولا يؤمنون
قيلنا بغيره ولا يؤمنون
قيلنا بغيره ولا يؤمنون
قيلنا بغيره ولا يؤمنون
قيلنا بغيره ولا يؤمنون
قيلنا بغيره ولا يؤمنون
قيلنا بغيره ولا يؤمنون

قيلنا بغيره ولا يؤمنون

ما يفتع الله بعد ان كان في الجنة
وكان الله شاكرا لاجلها
بالسوء من القول لا من طاعة
بمعانيها انبت في اخيرا وحقه
او تعفو عنه في ذلك كما تعفو قديرا

سوطي في الله المومنين ارجوا عظم
واحدة من ربه فاول ما مع المومنين
الذين تابوا واصلحوا واعتصموا
لما افوض اليهم ولست تخجلهم من نصير
سبطا من امين ان المومنين في الدرك

ان الذين ينجون من النار
يقرعون اذانهم ورسالة الله
ويطوبون من بعد ان يعجزوا عن بعض
وتبذلوت ان ينجوا من النار
ما لا ينجون من النار

لما كافرت عبادنا عينا والذين هموا
بالله ورسالة الله يقرعون اذانهم
اولا يسوت في ربه ارجوا عظم
الله عفو ربه عينا الله العباد
ان ينجون من النار

بِحَبْرٍ مِثْلِ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 كَرَامَةً مِثْلَ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 بِحَبْرٍ مِثْلِ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 كَرَامَةً مِثْلَ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 بِحَبْرٍ مِثْلِ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 كَرَامَةً مِثْلَ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا

بِحَبْرٍ مِثْلِ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 كَرَامَةً مِثْلَ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 بِحَبْرٍ مِثْلِ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 كَرَامَةً مِثْلَ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 بِحَبْرٍ مِثْلِ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا
 كَرَامَةً مِثْلَ لَيْلٍ نَضْرِبُكَ بِهَا

عَلَيْهِمْ وَتَمْنَعُكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّ
 يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ تَجْعَلَ
 اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا إِنَّ
 الْمُنَافِقِينَ خَالِعُونَ لَهُمْ وَمُوْخَاوِعُهُمْ
 وَإِنْ أَقَامُوا إِلَى الضَّوْءِ قَامُوا إِلَى الْبُرْءِ

النَّاسِ وَلِيْلَكُمْ كُتُوبٌ إِلَى الْقَلِيلِ لَا مَلَكُ
 بَيْنَ يَدَيْهِ إِلَى الْيَوْمِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَا مَنِيضٌ لَهُ
 إِنَّ اللَّهَ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
 لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
 الْمُؤْمِنِينَ أَنْ تَبْدُوا إِلَهُكُمْ لِتُجْعَلُوا عَلَيْهِ

فَالله اُولِي بِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىَٰ اِنْ تَعْبُدُوا
وَالْاَقْرَبِينَ اِنَّ يَكُنْ غَنًا وَغَنِيًّا
مُسْتَعِينًا وَلَوْ عَلَي الْفَقِيهَةِ وَالْوَالِدَيْنِ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا الْوَقْفَةُ الْوَقْفَةُ
وَالْاَخِرَةُ وَكَانَ اَلَّذِي يَتَّبِعُهَا جَدًّا

لَوْ اَلْبَنِيَا فَعِبْدًا لَوْ اَلْبَنِيَا
وَكُلًّا بَعْدَ ذَلِكُمْ قُلْ اَمْرٌ مِّنْ رَّبِّي
يَسْأَلُكُمْ عَنْ اٰتِهَا الثَّانِيَةِ يَا أَيُّهَا
وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَفَىٰ بِالْعِلَالِ
اِنَّ اَتَّقُوا اَلَّذِي تَلْفَوْا فَاِنَّ اِلَٰهًا فَالْتَمِسُوهُ

وَالَّذِي تَلْفَوْا الْوَتَّعِبُوا اِقْرَأْ اَلَّذِي كَانَ نَصِيحًا
تَعْمَلُونَ خَيْرًا لِّاَيَّامِنَا الَّذِي آتَيْنَاهُ اَلْمَوْتَ
وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ اَلْكِتَابُ الَّذِي نَزَّلْنَا
بِزَكَاةٍ اَلْحَقَّ الَّذِي اَنْزَلْنَاهُ فَرَقْنَاهُ
وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ دَلِيلٌ وَهْدٌ اَلَّذِي نَزَّلْنَاهُ

وَقُلْ اَعْلَٰضُ لِّلَّهِ يَجْعَلُ اِلَٰهًا لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا
مِنْ كُفْرٍ وَّاُولَٰئِكَ اَمْرٌ اَكْبَرُ وَاَنْتُمْ
اِرْكَابُ ذَوَا كُفْرٍ اَلَّذِي كَانَ لِيْغْفِرَ لَهُ
وَعَلَىٰ يَدَيْهِ اَمْرٌ سَيِّدًا لِّبَشَرٍ اَلْمُنَاقِمِينَ
يَا أَيُّهَا الَّذِي تَلْفَوْا اَلَّذِي تَلْفَوْا اَلَّذِي تَلْفَوْا

لَهُمْ فِي عَذَابٍ مُتَسَاوِينَ
مَنْ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ
وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ حَكَامَهُ عَلَيْهِمْ
وَرِافِعُ رَأْسِهَا خَافَتُ مِنْ تَعْلَمُ أَشْوَاقَ
أَعْلَانِ الْأَجْنَاحِ عَلَيْهِمْ أَنْ يَصِلَ إِلَيْهَا

أَنْ يَرَامَهُ خَالِدًا فِي مَا يَشْتَهُونَ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ عَلَى كُلِّ مُخِيمًا
وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّبَا فَلَا يُفْتِيهِ
فِي هَذَا وَمَا تَلْكَ عَلَيْهِمْ فِي الْحَنَابِ
يَتَامَى النِّبَا الَّتِي لَا تَقُوتُ فِي هَذَا

وَالْحَقُّ وَالْغَيْبُ وَالْجَنَّةُ وَالْجَنَّةُ
وَالْحَقُّ وَالْغَيْبُ وَالْجَنَّةُ وَالْجَنَّةُ
وَالْحَقُّ وَالْغَيْبُ وَالْجَنَّةُ وَالْجَنَّةُ
وَالْحَقُّ وَالْغَيْبُ وَالْجَنَّةُ وَالْجَنَّةُ
وَالْحَقُّ وَالْغَيْبُ وَالْجَنَّةُ وَالْجَنَّةُ

يَتَقَرَّبُ فَإِنِ غُلَّتْ عَلَيْهِ سِتْرَتُهُ وَكَانَ
وَأَسْعَى حَكِيمًا وَكَانَ مَا فِي الْيَمِينِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ لَقْدَرُ دِينِنَا إِلَيْنِ
وَالْكِتَابُ مِنْ قِبَلِهِ وَكَانَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

انا وان يدعوك الشيطان انا
لجنته وقال له قد كنت من عباده
نصيا مفرضا وضا وضا وضا وضا
ولا مفرزهم فليبتلني اذا لا يعام
ولا مفرزهم فليبتلني خلق ومن

يتخذ الشيطان وطا من ذك فقد
خير خير تا مينا يعاها ومنهم
وما يعاها الشيطان الا غر وال
ما مفرزهم جهنم ولا يجلب من بعد
محيجا والذين آمنوا وعماء الجالا

ومنهم من لا يصدق الا ما يري
انا في وجهه ومنه فاما لا يري
الجنة ولا طاهه رقيق او من اجني
جنتا منهم لستم وجهه ومنهم
وانتج ملك ابراهيم حنيفا واجالا

ومنهم من لا يصدق الا ما يري
انا في وجهه ومنه فاما لا يري
الجنة ولا طاهه رقيق او من اجني
جنتا منهم لستم وجهه ومنهم
وانتج ملك ابراهيم حنيفا واجالا

وَلَوْ قَضَى اللَّهُ عَلَيْكَ وَرَجَعْتَهُ مَتَى
طَائِفَةً مَتَى أَنْ تَضِلَّ وَيُضِلَّ لَكَ
أَنْ تَقْتَضِيَهُمْ وَمَا يَضِلُّونَ مِنْ ذَلِكَ
عَلَى الْكِبَابِ وَالْحُجْمَةِ وَالْعَمَلِ
مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ أَنَّكَ تَقْضِيهِ عَلَى

عَظِيمًا لِحَبِيرِي كَثِيرٍ مِنْ حُجَجِي

لَمْ تَنْزِلْ مِنْ رِجْلِكَ وَأَمَّا وَجْهُ الْفَلَاحِ

فَبَيْنَ النَّاسِ وَهِيَ تَقَعُ لَكَ لَا أَنْ تَعْلَمَ مِنْهَا

أَنْ تَقْضِيَهُ وَيَقْبَلُ بِهِ إِجْرَاءُ عَمَلِهِ وَمِنْ

سَاعَةِ الْإِسْرَارِ مِنْ تَعْلِيمِهِ تَبَيَّنَ لَكَ

وَقَدْ فَتَحَ لَكَ حَقَائِقَ وَأَنْهَا مَبِينٌ
وَمِنْ ذَلِكَ حَقِيقَةُ أَفْئِدَتِهِمْ فِيهِمْ
يَلْبِسُهُ عَلَيْهِ نَفْسِيهِ وَكَانَ عَلَيْهِمْ جَلِيلًا
غَفُورًا حَمِيدًا وَمِنْ حَقِيقَةِ أَفْئِدَتِهِمْ
أَوْ يَطْلَعُ نَفْسِيهِ لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ أَنَّ خَلِيلًا

وَمِنْ غَيْرِ سِتْرٍ سِتْرٍ لَكَ وَنَفْسِيهِمْ سِتْرٌ لَكَ

يَوْمَ وَنَفْسُهُ جَعَلَهُ وَكَانَتْ حَقِيقَتُهُ لَكَ

لَمْ تَعْلَمُ أَنَّ رِجْلَكَ لَكَ بِهِ وَنَفْسُهُ مَلَكُوتُ

لَكَ مَلَكُوتُكَ وَمِنْ رِجْلِكَ لَكَ قِصْلُ

مَلَا أَعْيُنًا لَكَ أَنْ يَكُنْ مِنْ رِجْلِكَ لَكَ

ولتنهون في ابتغاء القوم انقلوب
تاهون فازهر المون صماتاهون
وتب جوف من لاله ماله زجوف
العلم حاكم اننا اننا الى الابد
بالحق لجلهم دين التاب ما اياك

حله كثر انك ابد لك فخر في عذاب
مهيتا فاذا قصيته الضلوة فاذا
القياما وقعودا وعلم جوف
فاذا اظنانته فافيه الضلوة ان
الصلوة كانت على الموضين كيا موف

ولا يحكي الجاني نير جديا واسيع
اننا بالاسك انعه راجيها ولا تجادل
والنرخنا في الفسيه انك لاني
منك انخنا اياه تبتخفون من التان
ولا تبتخفون من انك وهو جوف

تبت يوت ماله زجوف انك ماله
وما يغفلت جديا ماله ماله
جلا لاه عنقه في الجوفه الانيا
منه تجلا لاه عنقه في الفساقه من
توت جانيه وكلا ماله ماله

من الجبال والنبات والولاء واليسير
 حيلة في طبقة في بيتي لا فلاح
 الله ان يعف عنهم في كل ان يعف عنهم
 ومن هذا في سبيل ان يكون في كل
 من هذا في سبيل ان يكون في كل
 من هذا في سبيل ان يكون في كل

حلة في طبقة في بيتي لا فلاح
 الله ان يعف عنهم في كل ان يعف عنهم
 ومن هذا في سبيل ان يكون في كل
 من هذا في سبيل ان يكون في كل
 من هذا في سبيل ان يكون في كل

بينه وبين جبال الاله
 الموت فقله في اجرة عيال وكلارك
 عفران اجماعا في صفة في الحزن
 فيسلي عن جنى انقصه في الفلاح
 اخف ان تفنك الذي كثر في الزمان

كان الاله على وامننا ولا عني فيه
 وقت في الصلوة فاقه في طائفة فيه
 معا في الخلق واليه في فلاح في الجوار
 في عيون في الزمان في طائفة فيه
 في كثر في صفة في الفلاح في الزمان

جلالہ صوفیہ زینت صوفیہ متبعہ بلال خیرا

جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ

وعلیه علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب

اصرت في حبسها حتى قبضت على

نقطة المظن العجوبة السابعة

مجلس

فصل في بيان

الكتاب في بيان

غيره الى الصبر والطاعة في سبيل

السلام فما جعل لك عليه شيئا
وان اغترلوك فلم تقا له والقوا له
تسائلنا له سلم طهر عليه فلما تلو
تقاتلوك فاقا له اقومه ول
اقا له جميعت صلبة فلو ان

وهو مومنين فيجربون فيه مومنين
وان كان من قوم دينك ودينهم ميتا
فلا يله مساهمة الا الهاء ولا يله
مومنين ومن لم يتكلم فيه لم يهين
متابعين لمومنين وكذا لك عليه

فقد هموا قتلوه حتى نقتلهم
ويلقوا اليكم السلام ويكنون اليكم
الى الفتنة اذ كسبوا فيها فانزعجوا
يامنوك ويامنوا قومه كما اذا
يستجيبون اخبرين في ذلك

واذ كان من جنس الا اعلية ساطع
ميتا وماذا لو من ايقلا مومنا
حما ومير قتل مومنا حيا فحيا
مومنا ولا يله مساهمة الا الهاء لان
يحبذوا فاذا كان من قومه على ارفع

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَعَلَّكَ تُفْقِهُهُ

وَحَرْصُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى أَنْ يَكُونُوا

بِأَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى وَبِأَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى

وَلَيْسَ تَعَالَى اللَّهُ تَعَالَى تَعَالَى تَعَالَى

وَلَيْسَ تَعَالَى اللَّهُ تَعَالَى تَعَالَى تَعَالَى

يُشْفَعُ شَفَاعَةً بِسَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى

وَكُلُّهُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى تَعَالَى تَعَالَى

بَعْدَ تَعَالَى اللَّهِ تَعَالَى تَعَالَى تَعَالَى

أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى تَعَالَى تَعَالَى تَعَالَى

لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

وَلَا تَقْرَأُوا الْقُرْآنَ وَلَا تَسْمَعُوا

حَتَّى يَخْرُجَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى

فَلَا تَقْرَأُوا الْقُرْآنَ وَلَا تَسْمَعُوا

وَلَا تَخْرُجُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى

يَصَالُوا فِي الْقُرْآنِ وَلَا يَسْمَعُوا

لَا تَقْرَأُوا الْقُرْآنَ وَلَا تَسْمَعُوا

حَتَّى يَخْرُجَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى

فَلَا تَقْرَأُوا الْقُرْآنَ وَلَا تَسْمَعُوا

وَلَا تَخْرُجُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى

يَصَالُوا فِي الْقُرْآنِ وَلَا يَسْمَعُوا

جليلنا ما اصابنا من حزن بينة فمن الله
وما اصابنا من حسنة فمن نفسه وانما
للتاثير بسوءه وكثيرا شيبا لمن
يطلع الرسول فقبل طابع ومنزل
هما انسلنا عليهم حفيظا ونقولون

فيلانا ايها تلو نوحا بذكر كلمة الموت
ولو دنته في سر فرج مشيئة وانصت
حينئذ يقولوا صدق من عند وانصت
سبيته يقولوا له صدق من عند انك ايمان
عند فما هو القوم لم يخالوا من

طاعة فالا ابرار والذين عملوا طاعة
منهم غير الذي يقولون والى
يتبعون فابعد عنهم ويوكل على
وكثيرا وكلهم افاضل تدين والذين
ولهم كازن عن غير الله لوجوب اذ فيه

الذين لا حكمة الا انهم ابرار من الله
والذين لا اصابهم ولا يرون الله
الذين لا يرون الله ولا يرون الله
الذين لا يرون الله ولا يرون الله
الذين لا يرون الله ولا يرون الله

والمستضعفين من البرحالة والناس
والبلدان الذين يقولون ربنا
أخرجنا من هذه القرية الظالم أهلها
اجعل لنا من بلدنا وطنا جعلا لنا
من بلدنا خضيرا الذين آمنوا بآياته

كنت معهم فافوز فوزا عظيما فليقل
في سبيلك الذين يشركون بالجملة
الذين يأملون خيرة من قنطاري في سبيل
الله فليقل ذلك يغلب فيه في ثوبه
اجعل عظماء ما لا تكمل ثقاتك في سبيل

والذين آمنوا بآياته واتقوا
حينئذ لا ظالمين عاقبه الا آياتنا
استبدت الايمان كان ضعيفا المتبر
الذين آمنوا بآياته واتقوا
الجلوة وآية الآلة وحملها عليهم

التي لا الاذني ومنهم من يحسب ان
لنبيته الله وان الله جسيمه وقالوا اننا
لو كنتم عايننا الاية الا لو لا اجبتنا
الا اجاد ربنا قاصح الدنيا قاصح
ولا جرة خير من الاية ولا ظالمون

ومن يجمع الله والبربر فاولئك

اجراء طيما وهدينا مه جبر طامعنا

ولست تبتينا واذا لبتنا مه منلنا

فجعل ما يوعظون الما خيرا لم

ما فجعاه الما قليا منه ولنا هم

مع الذين اتبعوا الله على عهد النبيين

والجذليين والسماء والعلين

وحين اولئك في ارضنا ولا الفضل من

الله وكفى بالله عليماتا الذين

اهلنا خنا واحنا بكم فابعدا ابان

ان افله النفس او اخر جرمه

وسلو انيما ولو انا كتبنا عليه

تجلى في انفسهم جرمها فضيت

حيث كمل في فيه اشجابه

الله تبارك وتعالى

وانه واجمعها وان منكم من يستطيت

وان احبايتكم مصيبتهم والقائمه

اعاني لولاكم معهم على الاولين

امابعكم فضلا من الله انعم ان كان

تكم ينعمكم وينه ولا ياتي

لا حزننا حيلنا التي تلي الذين
 تفضوننا بالخير والبر والفضل
 في خير ودره لا اله الا الله والبر والفضل
 والفضل المبرور منكم فاننا نغتنم
 الذين آمنوا بالطبع والالطبع والبر

صلا بعبادنا اذ ايقظنا لنعلم
 به خير يد الشيطان انضامه
 الى اللطائف وقل لعلنا نرجعوا
 انما صرنا في يد الشيطان
 بنعمون انهم اصابوا ان الذين

ما في قلوبهم من الخير والبر
 وقا لهم في انفسهم لعلنا نغتنم
 انما نرجعوا الى الله لعلنا نغتنم
 ولا نغتنم انفسهم انفسهم
 واستغفر الله اليه اليه

انما نرجعوا الى الله لعلنا نغتنم
 انما نرجعوا الى الله لعلنا نغتنم
 انما نرجعوا الى الله لعلنا نغتنم
 انما نرجعوا الى الله لعلنا نغتنم

هو الهدى من الذرية من آل بيته لا ولي
 له نصير الم لهم نصير من آل خلا
 لا يؤتوت الناس بغير أمر مخبر
 التا على ما اتيهم من فضل فله فقد

اتينا الباب الهه الحاة الحجة واينما
 ملكا عظيم منهم من اولادهم
 من صلبه جنة وفي عجمه بغير
 ان الذين كفروا باياتنا يوفون بعهدهم
 نارا كما نضجت جلودهم بالنار

وتدخلهم خلا طلائع انك ما
 انزل الامانة الى انما ولا
 حكمة بين الناس اتجروا
 بالعبد انك بعيا عظمك ربه
 انك كانت عينا ربه انما الذي

جاءكم من ربك والعباد
 انك كانت عزيزا حكيما والذين
 امة وعملوا الصالحات ينالونهم
 جنت يتجرون من تحتها الانهار تجري
 فيها ابدانهم فيها الزلال مطهر

ويعتبر لينة اجراء فيها فكيف
مقتل الذئبة وان تاحيتها تضاعفها
وكانت به علة ان الله يظلم
والعزم والجد ونفقها ان الله
له بقى تافيا قريتا وماذا يجنيهم فلو لم

يا لها الزينة المقتلة الصلوة وطنة
بهم المراضع والميتة من جيلنا
كفروا وعبدوا الله ويؤمنوا به
عليه وتطيل في ميال يولد الدين
اخا جينا من طاعة شهيدي جيلنا

ضعفنا خطنا واهتدينا ان الله
ما انما كان كالبعض اعين الله
بلا اللين واليه ان تصيبه الكتاب
تستويوت الصلاة واليه ان الله
اتصلوا بالليل واليه ان الله

وانه علة كحيته ان الله
وطعنا العلاء في سائر
تتبعوا وان كان من مبري الوحي
منه اوجاجا من مبري العارفين
اولم يسموا اليها فله يجب ان الله

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

خَيْرُ رَاغِبٍ إِلَى طَرْفِ رَأْدِ شَيْئٍ
أَصْلًا حَالِي خَفِيفٌ يَتَّبِعُهُ أَنْ تَكُنْ عَلَيْهِ
حَكْمًا مِنْ أَفْلَحٍ وَكَوْنًا مِنْ أَفْلَحِهَا أَنْ تَكُنْ
كَبِيرًا وَافْرًا خَفِيفًا شَقِيًّا وَفَقِيرًا فَابْعَثْ
فَلَا تَتَّبِعُوا عَلِيًّا مِنْ بَنِي آلِ أَبِي تَالِطٍ

فِي الْمَصَابِيحِ وَأَفْرُوهُ مِنْ أَفْرَافِ الْجَنَّةِ
تَخَافُونَ نَشْوَرَهُمْ وَتَعْظُمُونَ نَفْسَهُمْ
حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ مَا حَفِظُوا وَلَا
أَنْفَعُ مِنْ أَمْرِ الْهُوَ الْقَبَالِ الْقَائِلَاتُ
بِمَا فَضَّلَكَ لِعَقْدِهِ عَلَى بَعْضِ جَنَّتِهِمَا

وَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِالْإِحْسَانِ
وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينِ وَالْحَاجِّينَ بِالْجُبَّةِ
وَالْبَيْتِ الْبَيْتِ وَالْمَلِكِ وَأَمَّا كَيْفَ أَنْهَاكُمْ
أَنْ تَكُونُوا مِثْلَ مَنْ كَانَ مِثْلَ مَنْ كَانَ مِثْلَ مَنْ كَانَ

الَّذِينَ يَتَخَلَّوْنَ وَيُفَارِقُونَ الْمَلِكِ
وَالْبُخَارِ وَطَلْعَهُمَا تَائِيَةً مِنْ فُضْلِهِ
وَالْغَيْبِ الْكَافِرِ عَنِ الْبَابِ مَعِينًا وَلَيْتَ
يَنْفَعُونَ لَكُمْ الْهَوْرَ وَالْبَابِ مَعِينًا وَلَيْتَ
وَالْكَافِرِ الْهَوْرَ الْكَافِرَ وَتَزِيحُ الْبَابِ

من قلوبكم وتوبت عليكم في الآخرة
حكمة والله يهدي من يشاء على صراط مستقيم
ويبين الذين يتبعون الشيطان
انتم اولوا امتها طمحين بل ان تخف
عنكم وخلف الانسا ان ضعيفا ليدافع

الذين آمنوا والذين هادوا ايمانهم
بالاطلاق انكم تخرجونهم من ارض
منكم ولا تقبلوا اليهم حتى ياتوا
بالحج والتمتع والاقضية من الله
بهم جميعا ومن بعد ذلك الاغلاظ
وظلما فيهم في تعبيلهم بآفكا ذل

الله وقوله اناس كانوا على صراط مستقيم
ولما جدناهم الى امم ابراهيم الى ابراهيم
ولما جدناهم الى امم ابراهيم الى ابراهيم
ولما جدناهم الى امم ابراهيم الى ابراهيم
ولما جدناهم الى امم ابراهيم الى ابراهيم

عليكم ان يبين انهم منكم
منهم منكم ومنهم منكم
منهم منكم ومنهم منكم
منهم منكم ومنهم منكم
منهم منكم ومنهم منكم

المختارين لما قبلت يلف ان كان
 عفو راجعاً الى ما قبلت من النية
 ما قبلت انما كان في ان كان
 واحداً لكم ما وراكم ان تنعوا ما
 محضين غير ما في ما انتم

به منهن فالتفريق
 فريضة في جناح عليكم فيها
 تراضية به من فعل الفريضة ان
 كان عليهما حياً ومن لم يتبع
 منكم طوعاً انما الجحش من الموت

انما جرحاً في ما قبلت من النية
 نعت ما عاين الجحش من النية
 دالاً على ما قبلت من النية
 جرحاً في ما قبلت من النية
 انما جرحاً في ما قبلت من النية

وقولاً في ما قبلت من النية
 الجحش من النية
 من فعل الفريضة ان
 الجحش من النية
 الجحش من النية

الْقَائِمَةُ مِنَ السَّالِفَاتِ

عَلَيْهَا أَرْبَعَةٌ مِنْهَا ثَلَاثٌ

وَأَيُّهَا الَّذِي فِي أَيْدِيهِمْ

الْمَوْتَ وَالْجَهَنَّمَ وَالْإِلَاحَ

وَأَيُّهَا مَنْ فِي دُونِهَا

وَرَبُّهَا لَا يَخْلُقُ جَنَاتٍ تَخْرُجُ مِنْ

تَحْتِهَا إِلَّا أَنْهَا بِرَحْمَتِي وَكَذَلِكَ

الْعَوْنُ الْعَظِيمُ وَمِنْ أَعْيُنِ وَمِنْ

وَيَنْعَلُ جَبَابِ وَذِي خَلْقٍ لَا يَخْلُقُ

فِيهَا وَلَهُ عَالَمٌ مَهْدٍ وَالْمَدِينَةُ

فان خضعت لغير الله
 القدره على الدين يعطى
 من الله ما يشاء
 فانه يعلم ان الله
 القدره على الدين يعطى

حتى اذا حضر اجله الموت قال
 اني تبت اليك
 فاما كتابي الذي اكتب
 اليك يا ايها الذي اكتب
 في كتابي الذي اكتب

كتابي الذي اكتب
 في كتابي الذي اكتب

فأنا فكم لم تلبذت إني أفقر إلى
تفعا في فضلة من أن كنت عيما
حيما فكم لم يصفقوا لي في جدي
أن لم يصفقوا لي في جدي
فكم لم يصفقوا لي في جدي

فلمما النصف في طويته إني أفقر إلى
منها اليدين هما برك إني أفقر إلى
لم يصفقوا لي في جدي
الثالث فان كان له أخوة فلا فيه الشين
منه بل في صفة لوصفها إني أفقر إلى

بوصفها إني أفقر إلى
بوصفها إني أفقر إلى
بوصفها إني أفقر إلى
بوصفها إني أفقر إلى
بوصفها إني أفقر إلى

بوصفها إني أفقر إلى
بوصفها إني أفقر إلى
بوصفها إني أفقر إلى
بوصفها إني أفقر إلى
بوصفها إني أفقر إلى

اليهم فوالهم فاشهدوا عليهم وفي
الديان والديان والديان
مما تترك الالديان والديان
منه افلترت من مفرضوا واجبة

اليتامى حتى اذا بلغوا النكاح فان
اتيتهم منهم بشيئا فلا تجعلوا اليهم مأثرة
ولا تأكلوا منها ايها الاقارب والاطراف
تكتبوا وصتكم ان غنيا فليست عففون
فان فقيرا فلما كالم لم يعرفوا فلان لا يفتن

اليهم اولي النعمة واليهم واليهم
معه وما وليهم واليهم واليهم
وازيعة منه وجولوا له وقول
اليتامى اولي النعمة واليهم واليهم

اموال اليتامى خارجا انما كان في
بجوهه ما لا يسيما له سعيها
يوجعكم في افلاككم واليهم
خطا لا تدينون في انما فواليتين
فلمن ثلثا ما اتركوا في حيا

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

وَقَدْ جَاءَ الْبَرْقُ فِي سَحَابٍ مُمِيزٍ

أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِهِمْ إِنَّهُمْ كَانُوا عَلِيمِينَ

وَأَنْ خِفْتُمْ أَفْوَاجًا فَلَا فِي الْيَأْسِ مِنْ أَمْرٍ فَإِنَّهُمْ

مَأْطَابٌ لَكُمْ مِنَ النَّيَامِ ثُمَّ وَرِثَافَةٌ

وَرِثَافَةٌ فَإِنْ خِفْتُمْ أَفْوَاجًا فَلَا تَزَالُ

أَوْ مَأْطَابٌ كَتَبْنَا لَهُمْ فِي الْقُرْآنِ أَنْ تَتَعَبُوا

وَأَنْتُمْ أَلَسْتُمْ بِذَاتِ الْبَالِغِينَ

طَبَقَ لَكُمْ مِنْهُ نَبْءٌ فَذُكِّرُوا

هَئِنَّمَا مَرِئَاوَهُ تَوَدُّوا لِنَفْسِهِمْ أَمْوَالَهُمْ

الَّتِي جَعَلْنَا لَكُمْ قُلُوبًا وَآزِنُوا فِيهَا

وَالْيَوْمَ هُمْ دُونَ الْعَمَلِ أَقْوَمُ وَمَعْرُوفًا أَنْتُمْ

لَا تُؤْمِنُونَ بِهِ كَمَا مَنَّا بِمَا نَفَعُ لَنَا
وَكُنْ عَيْنَانِي تَوَقُّعًا مَعَ الْأَنْبِيَاءِ
بِتَوَقُّعَاتِنَا وَعَدَّتْ عَيْنَانِي بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَتَاكَ تَخْلُفُ لِمَنْ عَادَ بِهَا
لَهُمْ نَبِيٌّ هُوَ آتِيٌّ أَصْنِيعَ عَمَلِكَ مَا مِنْهُمْ

مَنْ ذَكَرَ إِيَّاكَ يَغْفِرُ لَكُمْ مِنْ بَعْضِ
ذُنُوبِكُمْ هَاجِرًا وَأَخْبَرُكُمْ مِنْ بَعْضِ
وَأَفْزَعُ فِي سَبِيلِ قَاتِلِهِ وَأَقْبَلُ لَكُمْ
عَنْهُمْ سِتَاتِهِمْ وَأَخْبَرُكُمْ مِنْ بَعْضِ
تَجَرِبَةِ مَنْ تَحْقِقُ الْأَفْهَامُ وَأَتَاكَ مِنْ عِنْدِ

وَمَا عَيْنَانِي جَبَرْتُ لَأَنْبِيَاءِ وَأَنْبِيَاءِ
الْكِتَابِ مَهِيَةً مِنْ بَيْنِ أُمَّةٍ
وَمَا لَأَنْبِيَاءِ لَيْسَ خَائِعِينَ عَيْنَانِي
بِأَنَّ قَتْلًا وَبِأَنَّ قَتْلًا
عَنْ بَعْضِ مَنْ لَا يَبْرَحُ الْجِسَاءُ بِأَيْدِي

إِنَّهُ وَأَمَّا عَيْنَانِي جَبَرْتُ لَأَنْبِيَاءِ
تَقَابِ الْأَنْبِيَاءِ لَغْوِي فِي الْأَلَاذِ وَتَقَابِ
وَمَا وَبِعْتُهُمْ جَهَنَّمَ وَيَسِّرُ لَهُمُ الْبَابَ
الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبِّهِمْ لَوْ جِئْنَاكَ بِكَفَرٍ
يَجْتَعِلُ الْأَفْهَامُ خَائِبِينَ فَيُخَالِفُكَ مِنْ عِنْدِ

فقد قاتل ملايعة الدنيا لا متاع الغرور
لشبهه في احوالهم وانفسهم ولتسعة
من الدنيا في احوالهم وانفسهم ولتسعة
الذين يكرهون الدنيا وانفسهم ولتسعة
فان كل من في الدنيا لا يخلو من

استقام الذي رزقوا من الكتاب لتبينته
للايطر لا تهمونه فبانه وراظفونه
واشترطوا به من قاطب لا في ما يميزون
لا تحسب الذين يفرحون بما اتوا
ان تجلبوا ما لم يفعلوا فلا تحسبهم

تسعة من في الدنيا لا يخلو من
لشبهه في احوالهم وانفسهم ولتسعة
من الدنيا في احوالهم وانفسهم ولتسعة
الذين يكرهون الدنيا وانفسهم ولتسعة
فان كل من في الدنيا لا يخلو من

استقام الذي رزقوا من الكتاب لتبينته
للايطر لا تهمونه فبانه وراظفونه
واشترطوا به من قاطب لا في ما يميزون
لا تحسب الذين يفرحون بما اتوا
ان تجلبوا ما لم يفعلوا فلا تحسبهم

ما خلا له يوم القيامة ولا ميراث
السموات والارض واليهما نعمت
خير لقلبهم قول الذين قالوا
الله فقير وخير غنيا
الانبياء غير حق ونقول ذو قوا

همين الخبيث من الظالم وما كان الله ليعطيه
علي الغيب ولكن لا يخفى شيئا
تؤمنوا ونفقوا كما خبر طيه
تحتين الذين يخافون ما آتاهم من
فضله وخبر الله ما هو بشيئ

الذين لا يؤمنون بانبياءه وآيات
يسع طام الغيب الذي قاله الله عبد
الانبياء ومنهم احيى يا ناس اقبلوا
ناجاء النار فادخلوا فيها
يا ناسات وبالذي قلناه فمرفقهم

ارسلنا رسلا من قبلك فاقبل
كلين يسلمون في الجحيم والنايين
والذين والى الله من الغيب
الموت وانما يؤمنون بالجوهر
القيامة فمن خرج من النار

مكتبة جامعة القاهرة
مخطوطات
رقم 1000

فانقلبوا نعمة من فضلك
ايها الناس ايمانوا بحسبنا الله ونعم الوكيل
فانقلبوا نعمة من فضلك
ايها الناس ايمانوا بحسبنا الله ونعم الوكيل
فانقلبوا نعمة من فضلك
ايها الناس ايمانوا بحسبنا الله ونعم الوكيل

عظيم الذي خلق لكم في انفسكم
الذين احسنوا منكم واتقوا الجبر
والرسول من تعظا اجابه القبر
اجرا لمن في الذين استجابوا لله

انكم فيهم ومومنين ولا يخرجكم اليه
سارعون في الكفيرة انتم
ايها الذين آمنوا لا تحبوا الدنيا
فانقلبوا نعمة من فضلك

انكم فيهم ومومنين ولا يخرجكم اليه
سارعون في الكفيرة انتم
ايها الذين آمنوا لا تحبوا الدنيا
فانقلبوا نعمة من فضلك

انك على كل شيء قدير **حما اصابنا**
بهم التقي للجمع **خافنا وليغفر**
المؤمنين **وليغفر** الذين **فارقوا**
لهم **تعالوا** **اقاموا** في **بيوتهم** **واذنبوا**
قالوا **لنعم** **فقال** **لا تبغوا** **لهم** **للصبر**

انفسهم **ثوابا** **عليهم** **ايامهم** **ويؤتيهم**
ويعلمهم **الكتاب** **والحكمة** **وان**
كانوا من قبل في **ضلالا** **فبيننا** **اولا**
اجابتكم **مصيبة** **قابلة** **جنتهم** **مثلا**
فانتم **له** **مثلا** **فانتم** **هو** **عز** **بنا** **نفيا**

تفصيل **اذا** **كان** **منهم** **من** **لا** **يؤمن** **بما** **يقولون**
يا **اهل** **الدين** **ما** **لي** **في** **قالهم** **في** **الدين**
بما **لهم** **من** **الدين** **قالهم** **لا** **خارج** **من** **الدين**
بما **لهم** **من** **الدين** **قالهم** **لا** **خارج** **من** **الدين**
بما **لهم** **من** **الدين** **قالهم** **لا** **خارج** **من** **الدين**

الذين **يقاتلون** **في** **سبيل** **الله** **واقبالا**
اجابنا **بما** **لي** **في** **الدين** **قالهم** **لا** **خارج** **من** **الدين**
بما **لهم** **من** **الدين** **قالهم** **لا** **خارج** **من** **الدين**
بما **لهم** **من** **الدين** **قالهم** **لا** **خارج** **من** **الدين**
بما **لهم** **من** **الدين** **قالهم** **لا** **خارج** **من** **الدين**

مكتبة جامعة القاهرة
مخطوطات
رقم 11111

وقالوا اغتري لو كانوا عبدنا ما ماتوا وط
قوله الى يجعل ذلك خيرة في قاصده
و يخوف ويرى قوما يعملون
تصير وليس قنانه في سبيل اوقته لمغفلة
من ورجوه خير مما يحتمون وليس

منه اوقته لمغفلة الى الله خيرة في قاصده
من انت لغفلة لو كنت فظا غليظ القلب
لنقضوا من حولك فاعف عنهم وانس خبر
لغفلة و انهم في الغفلة اذا عرفت
فوق على ان اناس يحب الموططين ان

وهو طريظهم من افترق اربع ارجوان
كمن لا يحط من وطاويه وهم
ويستلخصهم من ذرات عنده و
بصير يعاينهم من القنانه عاين
المطمين الانبياء فيهم ليسوا

ان ينجز كذا ولا غائب الا وان
تخل لكم وقت حال الى ان ينجز
من يعبد ولا يعبد في قنانه كالموططين
وما كان من ان يعبد ولا يعبد في قنانه كالموططين
من يعبد ولا يعبد في قنانه كالموططين

لعلنا نخرجنا من اعدائنا وقاتلنا اعدائنا وقاتلنا اعدائنا

بل عوكم في اعدائكم فاثابكم غفرانهم

اذ تضرعوا في اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

عندكم وادواضيا على اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

بهم صرفهم عنهم ليتلافوا وقاتلوا اعدائهم

الذين اعدوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

الذين اعدوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

ما كيدوا وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

حياهنا الذين اعدوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

لنبروا وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

من اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

با غير الحق وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

وطايفه قبا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

بغالبهم اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

خير ما اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

في انفسهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

لنا من اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

بوزعهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

منا جهمهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

ولنا جهمهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم وقاتلوا اعدائهم

لعلنا نخرجوا على ما كنا نكفر به وما اجعلوا
بلعكم في اخيركم فان الله غفور
اذ تصعدون في اولادكم على جبل جود
عندكم وروضة على الجوفين
ثم صرتم عندهم ليتلى لكم ولقد عني

من المبرورين شرف الانام في كنه
غير الحق طوبى له عليه يقولون هات
وطايقه قلبهم في انفسهم يطون
بعلبغهم صفة عاليا تعني طائفة منهم
خبير بما تعملون انزل فيكم من

الخبير وروى ان الذين تولوا منكم يومئذ

الجهنم انما استنزلهم الى سبطا بعض

ما كانوا ليقابله عند موتهم

حياه يا لها الذين اصابوا نورا لا

لهبر واولادهم حواشي الا صبروا في

في انفسهم ما لم ينزلوا اليهم لولا

لنا منكم مشركين ما كنا نكفر بها الا

بموتكم لولا ان الذين كانوا يفترون

مما جحدوا ولست بالما في صناديدكم

ولقد جحدوا في قلوبكم ولا عاينهم

مكتوب في

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

تَوَابِ الدُّنْيَا نُفُوتَهُ مِنْهَا وَقَتِ رَبِّكَ

تَوَابِ الْآخِرَةِ نُفُوتَهُ مِنْهَا وَسْتَخِزِي

الْمُتَكَبِّرِينَ وَكَانَ مِنْ عِقَابِ قَاتِلِهِ

رَبُّنَا كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا أَكْتَثَرُوا

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

لا تهاجرا البيت فيما يقع البحر العالمين
 قايك من قبلكم في بيت في بيت
 لا تضي قانظروا كيف كان عاقبة
 المكذبت هاتيك للثابت في هيك
 ومفظة للمعين وطرفه ولا تهاجرا

وانما الحافوت ان كنهه مومنين
 ان تسيب كضيق فقل من الغم في
 مشله وظل الحافوت في بلادها بين الناس
 ان الذين آمنوا وتختار منكم منكم
 والى حب الطالين وليعتدل الذين

لا تهاجرا البيت فيما يقع البحر العالمين
 قايك من قبلكم في بيت في بيت
 لا تضي قانظروا كيف كان عاقبة
 المكذبت هاتيك للثابت في هيك
 ومفظة للمعين وطرفه ولا تهاجرا

ان تسيب كضيق فقل من الغم في
 مشله وظل الحافوت في بلادها بين الناس
 ان الذين آمنوا وتختار منكم منكم
 والى حب الطالين وليعتدل الذين

مكتبة جامعة القاهرة
 مكتبة جامعة القاهرة

بانه وما التضرع اليه عندي العزيز
الحكي لم يقطع طبعه من الذي كثر
فكيف هو في حقنا يا خاليين لبيك
مما فرغ من رايوت عليه افعل به
فانه ظالمون وما في التهمات

وما في الامراض يغف لمن يشاء لعنه
من يشاء ان يغفر لي في ربي بها
انه لما كان في التوب الضعافه ضاع
واقفا ان لعادهم تفاعون واقفا
الخلا عابت للكافرين واطيعوا

والذين اذا فعلوا فاجية او ظاهرا
انفيهم ذكرا ولا فاستعفوا الذين
ومني يغفر الذنوب لهم ولم يعر
فاني فاعل او هو يغفون اولا حذر
معبر من ربي جانيه

والذين اذا فعلوا فاجية او ظاهرا
انفيهم ذكرا ولا فاستعفوا الذين
ومني يغفر الذنوب لهم ولم يعر
فاني فاعل او هو يغفون اولا حذر
معبر من ربي جانيه

مكتبة جامعة القاهرة
مخطوطات
رقم 1000

انك عليهم بذلت الضبط وازفقتك
حسنة ليهوهم وانك تصبهم شيئا
يفرحوا بها وان تصبروا وتقبوا اليهم
ليظهروا شيئا انما يعمادهم فيكون
غلبت مناهل النبوي المومنين فبعد

تخفف ضلوعهم ابرق قلوبنا الى ايات
انك تفرغنا من هاتنا فزادنا الى
ولا تجزئنا من قلوبنا الى ايات
وانك تفرغنا من هاتنا فزادنا الى

انك تفرغنا من هاتنا فزادنا الى
ولا تجزئنا من قلوبنا الى ايات
وانك تفرغنا من هاتنا فزادنا الى
ولا تجزئنا من قلوبنا الى ايات

انك تفرغنا من هاتنا فزادنا الى
ولا تجزئنا من قلوبنا الى ايات
وانك تفرغنا من هاتنا فزادنا الى
ولا تجزئنا من قلوبنا الى ايات

مكتبة جامعة القاهرة
مخطوطات
رقم 1234

ايتها نفوس الاله بجا منكم وجبا منكم
ويا ايها الغضب منكم وضربت عليكم
دلائلها فكم كانا كجف وزيايات
ونفقت من الهنا بغير جودك الاله
وكا فاعبنا في ليلنا من

اهل العذاب امة قايمة تملأون ايات
انا الاله وهم ينجحون يومنون
واليوم لهم يا ربهم يا ربهم
عن المنحرفين في الخير ايات
واولئك من الصالحين وما تفعلون

موتونكم سركم يا رب

ايضا نبت جزيت جودك الاله
وما طالعهم في ذلك انفسهم
ياها الذين انتم اهل الجنة من
دوركم يا الاله جودك الاله
قبل بابت العصاة اهلهم

فان ينجحون في اياتهم
الذين ينجحون في اياتهم
اولئك من الصالحين
والذين ينجحون في اياتهم
الذين ينجحون في اياتهم

من تغلب ما جاءهم اليه من اليناث والليل
عذابا على ظميرهم فينبض جوفه ونبض
جوفه قاتما الذي فيه ريش جوفه
كغفرته يغد ايمنكم قاذوا العا
لما لئمة تغفر ورواها الدنيا لئمة

من التبارق انقادكم منكم في ذلك اليوم
لكون انما على ما حكمه تعالى في ذلك اليوم
اقسم بالله على ما في الخير واليهم في ما لم يعرفوا
وينصروا من المنار واليهم في المنار
ولما في كذا في ذلك في قوا واختلوا

وجوههم في رجبهم في رجبهم في رجبهم

ولا تات الله تعالى ما عابا بالجو وما

في رجبهم في رجبهم في رجبهم في رجبهم

وما في رجبهم في رجبهم في رجبهم في رجبهم

لئمة حراما في رجبهم في رجبهم في رجبهم

لئمة حراما في رجبهم في رجبهم في رجبهم

ما لم يعرفوا في رجبهم في رجبهم في رجبهم

ولا تات الله تعالى ما عابا بالجو وما

في رجبهم في رجبهم في رجبهم في رجبهم

وما في رجبهم في رجبهم في رجبهم في رجبهم

لئمة حراما في رجبهم في رجبهم في رجبهم

لئمة حراما في رجبهم في رجبهم في رجبهم

لئمة حراما في رجبهم في رجبهم في رجبهم

كُفِّرَ وَتُبَايَعَتْ

عَلَى تَجْمُوعِ قَائِمِ الْأَخْيَارِ

وَصَارَ عِزٌّ سَائِلُ مَنْ تَعْبَهُوا

وَجَاءَ الْوَعْدُ بِأُولَى غَا فَايَا

وَجَاءَ قَائِمُ الْأَنْبِيَاءِ وَتَطْمَعُوا

لِلدُّنْيَا مَبَارَكًا وَهِيَ لِلْعَالَمِينَ

أَيُّكُمْ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ الْبَرِّ أَمِيرٌ وَنَزَّاهُ

كَأَنَّهُمْ وَ عَلَى النَّاسِ رَجْعُ الْبَيْتِ مِنْ

أَسْتَجَابَ إِلَيْهِ سَيِّدُ الْأُمَمِ الْفَرَقَانِ

عَنْ عَيْنِ الْعَالَمِينَ قَائِمِ الْأَخْيَارِ

لا يهدي القوم الظالمين اوله جزاء

ان عليهم لعنة الله والملائكة والناس

اجمعين خالدين فيها لا يخفف عنهم

العذاب وطعنه نطروني الملائكة الذين

قانون بعبد الله وضابطا فان

غفر رحيم الذي يفرغ ويعليهم

ما زاد كفا النقيتوتهم

اوله مع القتل ان الذين فر

وطاوة كفارتهم من اجلهم

ملائكة من ذمبا اوله يدي اوله

فانما انهم بريئة فانما انهم حادون

فمن افترى علي الله من بعد ما

واولاهم الظالمون واصفون

فابعاد الله ابراهيمه حيثما كان

المسيح ليس الا انيت ورجع لا

له عذاب الية وواله من خايرين

لن تالوا ان يخرجني مع ما يحوي

تفقه امري وان به علة كالمعلم

كان حلا لخالين ان الله ما جود ايت

المسيح من قبال انيت كالمعلم

لثغف من ثوبه ولتضربنه في القفر
واخذته على دله كضرب في القفر
قال شاهد في حرافه حرافه في القفر
فمن ثوبه بعد دله في القفر
افغفر جبريل في القفر

الحنان وفي القفر
الحنان وفي القفر
الحنان وفي القفر
الحنان وفي القفر
الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

الحنان وفي القفر

وَقَدْ هَمَّ مِنْ غَيْبِ اللَّهِ وَقَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

الْكَاتِبُ وَهُوَ يَعْلَمُ مَا تَلِيهِمْ

يُوتِيهِ الْغَنَاءَ وَالْجَمْعَ وَالْكَثْرَةَ

لَهُ الْبَالُغُ لَوْ يَعْلَمُ جَدَّكَ مِنْ

وَلَنْ يَكُنْ قَرَابَتُهُ لَمْ يَكُنْ لَمْ يَكُنْ

لَا خِلَافَ لَهُ فِي الْخَيْرِ وَلَا يَكُنْ لَهُ

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَكُنْ لَهُ

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ الْبَالُغُ وَالْجَمْعُ وَالْكَثْرَةُ

الْبَالُغُ بِالْكَافِ وَالْجَمْعُ بِالْجِيمِ وَالْكَثْرَةُ

وَمَا هُوَ إِلَّا الْكَاتِبُ وَقَوْلُهُ هُوَ مِنْ

وَقَوْلُهُ هُوَ مِنْ

القضايا

علم مختصر في جملة من

الفصل العاشر في معرفة الجواهر

قائمة بفتح جارية في

فامنه يدنيا الى طوعه

٢٠
٢١
٢٢
٢٣
٢٤
٢٥
٢٦
٢٧
٢٨
٢٩
٣٠
٣١
٣٢
٣٣
٣٤
٣٥
٣٦
٣٧
٣٨
٣٩
٤٠
٤١
٤٢
٤٣
٤٤
٤٥
٤٦
٤٧
٤٨
٤٩
٥٠
٥١
٥٢
٥٣
٥٤
٥٥
٥٦
٥٧
٥٨
٥٩
٦٠
٦١
٦٢
٦٣
٦٤
٦٥
٦٦
٦٧
٦٨
٦٩
٧٠
٧١
٧٢
٧٣
٧٤
٧٥
٧٦
٧٧
٧٨
٧٩
٨٠
٨١
٨٢
٨٣
٨٤
٨٥
٨٦
٨٧
٨٨
٨٩
٩٠
٩١
٩٢
٩٣
٩٤
٩٥
٩٦
٩٧
٩٨
٩٩
١٠٠

الكتاب في معرفة

تاج العروس

فان ينحبت المتقين اهل البيت

و انما في قليل اوله

يا اهل الكتاب لم تحاجون في ابراهيم
وما انزل التوريه والانجيل لمن
يعبد فلا تغفون هاتمه هو كماله
فيما كرم به علمه فلم تحاجون فيما
يسر لكم به علمه والله يغفر وانتم

تعلمون ما كان ابراهيم يوحى اليه
ولكن ان حنين فاميلها وما من
القرى في التايين ابراهيم للذين اتبعوه
وهذا النجوى الذين امنوا و
المؤمنين ورضيت طائفة من اهل

على الكتاب امنوا بالذي انزل على النبي
وهو اوجه اليها واكرموا وانزلوا
جمعون ولا يوصي الله من
ان الله عليه طاعتك اني انزل

الكتاب ليرضوا به وقاصون
انهم وما يسمعون ان اهل الكتاب
لا يرضون وبنيات وانه تعالى
يا اهل الكتاب لا يظنوا انهم ياتون
بالحق بل انهم يعلمون وقاصون

مكتبة جامعة القاهرة
مخطوطات
رقم 1111

الى يوم القيامة ثم الى صراط جحيم فاخذه
بيدهم في النار في حلقه من قاطا الذين
لقد افاقا عنه عذابا شديدا في الدنيا
والآخرة وما لهم من صبر ولما الذين
منوا وعملوا الصالحات فيوفيهم اجرهم

والا يحبت الظالمين ولا تشاء الله
من الامم والذبح للحكيم ان صلب عيسى
عند الله ثم ادم خلقه من تراب
قال له انك فيكون الحي من تراب فلا تكن
من المعتبرين من جاجار من تراب

فان عاقبتهم بالفسق وانما هم
الكتاب يخالون الى طهيرة ما بيننا وبينهم
لا تعجل الامم ولا تشرك به شيئا ولا
يخجل بعضنا بعضا ان يابا من دون

من العلم فاقا يعال انما يابا من دون
وساننا وسانهم والفسق والفسق
منهم فاجعلوا لغنة على الكافرين
انما هم اقمهم الى الله من الامم

من المعتبرين من جاجار من تراب

ان فاقون واعلمه الكتاب والحق
والنور والحق والحق والحق
ان فاقون كمن يات من في حق
لكن من الطير كمنية الطير فان في
فان طير يات من في حق والحق

والحق من في حق والحق
بما قالوا في حق والحق
كلما في حق والحق والحق
لما بين يدى من في حق والحق
بعض الذي من في حق والحق

ان فاقون واعلمه الكتاب والحق
والنور والحق والحق والحق
ان فاقون كمن يات من في حق
لكن من الطير كمنية الطير فان في
فان طير يات من في حق والحق

من في حق والحق والحق
بما قالوا في حق والحق
كلما في حق والحق والحق
لما بين يدى من في حق والحق
بعض الذي من في حق والحق

Handwritten marginal note in Arabic script on the left edge of the left page.

فلا يزل جعل آية في البيت لا تخالعه

وامرئ بن عاف قال كذا

بني يافى كرام غلام وقيل يغني الابر

وسيد جهورا وينما من الضليلين قال
انك تبشر ان يجي مصداق ما في من

لرب و انجلى في راجع البر العيين

واصطفيا على نيبا العالمين ما من مرقف

للايكة يا من من انك اصطفيا وطير

لنيت وصيغ بالعيش والابى واذا قال

النايس فلا تارة اياه لاجل

حلا و انتا الغريب فوصيه

التي و انك اولا طهره ان هو كفى

التي و انك اولا طهره ان هو كفى

التي و انك اولا طهره ان هو كفى

التي و انك اولا طهره ان هو كفى

فلا يزل جعل آية في البيت لا تخالعه

وامرئ بن عاف قال كذا

بني يافى كرام غلام وقيل يغني الابر

وسيد جهورا وينما من الضليلين قال
انك تبشر ان يجي مصداق ما في من

من زينة و حيا في الدنيا ولا خير في

المقربين و يحيا في الدنيا ولا خير في

و امرئ بن عاف قال كذا

بني يافى كرام غلام وقيل يغني الابر

وسيد جهورا وينما من الضليلين قال

انك تبشر ان يجي مصداق ما في من

دخيلة و اغور حيرة طيعوا
والبرسول فان تولوا فان لايت
الكافرين ان اجطف ادف و حيا
والابراهيم والعمار علي العالمين
ذرية بعضها من يعرف و يجمع

عليها في قاتلهم لا يهتدون برب ابي
نزلت لافي بطي محب ففتيا
اللائل اليميم العليم فلما وضعها
قال بربي في صنعتها اني
اغلمها وضعت وليس للبر ط

قال ما مني في الاقلاق ايت من عني
ان ان بر و قيتا بغير حساب هناك
جباري كيارية قال ربي في تلك
ذرية طينة الناصع البيا فافادته
الملائكة وهو قايه يصب في الخبير

و اني يجمعها مبر و في اعيانها
و ذريةها من اليميم انا ربي و قيتها
ربها يقبل و حير و انبها نانا حيا
و كنفها كبريا و كنفها ذخا عليها
و كنفها الخبار و كنفها عند هار و قيا

مكتبة جامعة طهران
کتابخانه دانشگاه تهران

بلا شحان شهاب انه لا اله الا هو

ولم لا يحسنه واذا لا اله الا هو

طاله الله في العزيم الحكيمة الى الدين عند

السلام وما لختلف الدين في تواتر

المزاج ما جاءهم العلم بغيا بينهم ومن

ومن يتركه بايات الله فانك تتركه

فان جاول فقل انما آمنه وحيي ومن

اتبع من خطا لا يدينه وتوا الى الحيا والى

السلامة فان لا اله الا الله فقل لا اله الا الله

فانما على البلاغ خطا بصيرت ليعباد

والله اعلم بالصواب

الذين يخرجون ويقلون ان الدين يات

بالقسط من الناس في حجة الله في الدنيا

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

الذين اتوا بغير حق

الى كتاب

الذين اتوا بغير حق

الذين اتوا بغير حق

الذين اتوا بغير حق

الذين اتوا بغير حق

الذين اتوا بغير حق

الناس والبنين والقناطير المقنطرة

رسد للنايب حسب الشئ واذا من

تسا في ذي العبرة لولي العباد

لما العين والى بولي العباد من

واخذ في كافيته وفيه مثله

من الاعين والفصحة والحق المسود

ولا نجاه والخبيرين ولا متاع الخيرة

البنينا ولا عنك حبيب للملاب قل

او نرجع من خير من ذل الى اللين ليعر

عنا زينة حيا تخرج من طعنها الى

في خيتين التقنا في ثقتا في سبل

حتم ويدر لمقادير كذا في كرية

لقد استغاب في خيرة في

والا سديد العقاب قل للدين

لله يا ايها فاخته في الله بلعنه

جالسين فيما والواجع معبرة وجبت

من و بغير يا عباد الى يعبر

ربنا اننا منا فاعبرنا لا جونا وقا

عليك الناب الصابرين والمباين

والقائتين والمنعدين والى منغير

ليقتبش الله اله هو الحكيه هو الله

انزل علي الدواب منه اما صحنها

طراف العناب واخر قشبا طاق

فاما الذين في قلوبهم زيغ فتبعوا

ما تشاء منه ابتغا الفتنة وابتغا

يا وياه وما يعاجلنا وياه

في العلم يقرقوت اصابه كاهن عند

ربنا وما يدعي لهما الا اله الباطل

لا ترفع قلوبنا بعد اذهبنا وقت لنا

من الدنيا بجهنم ان اتينا الا فاقنا

من قباها ليجالنا ليس وانزل الفرقان

ان الذين كفروا بايات الله وهوا

شليلك وانا عزيز و انتقام

انزل الخفة عليه شجرة في الارض ورك

في السما هو الذي يجر كبر في الاجال

انما خا مع الناس ليو طرير

انما خا مع الله ليعاجلنا الذين كفروا

ان يعجز عن هوانه الله واما اولادهم

من اناسيا واولادهم ووجوا النار

لناب الخبز جوز والذين من قبلهم

منه شيا فان كان الذي عليه الحق
سيفيها اضعيفا اولا يثبت طبعه
ثم هو فلان لا يثبت بالعبد وان يثبت
تصديق من حاله فالذي يثبت
حلي في جوار امراة ان يثبت بوضوح

فان من لا يثبت له ولا يثبت له
لا يثبت بغيره اولا يثبت طبعه
بمعنا وطبعنا غايبا والى
المجيد لا يثبت له نفسا ولا يثبت
لها ما يثبت عليها ما اليك بربنا

منه شيا فان كان الذي عليه الحق
سيفيها اضعيفا اولا يثبت طبعه
ثم هو فلان لا يثبت بالعبد وان يثبت
تصديق من حاله فالذي يثبت
حلي في جوار امراة ان يثبت بوضوح

فان من لا يثبت له ولا يثبت له
لا يثبت بغيره اولا يثبت طبعه
بمعنا وطبعنا غايبا والى
المجيد لا يثبت له نفسا ولا يثبت
لها ما يثبت عليها ما اليك بربنا

اجتنبوا النار هم فيها خالدون فحق
الله البرهان في الصديقين
لا تحبوا كتمانكم ان الله الذي لا يظلم
وعملوا الصالحات واقاموا الصلوة
واتوا الزكاة لهم اجرهم عند ربهم

ولم يخوف عليهم ولهم اجرهم في ثوابهم
يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله وخذوا
مبايعة من الربوا انهم مومنين
فان لم تقعدوا فادعوا الى الله
ورسوله وانتم فلاحون

يا ايها الذين آمنوا الا تبايئتم مع الذين
لا ابا صميم واليهودة ولا تبايئهم
كانت باعبداللهم طائفتان
وما علمهم ولا عيب ولا علة الله
عليه الحق وليتبع

انهما لا يظلمون ولا يظلمون
وان كانا في غير فظيرة لا يسيرون
وانتصباهم اخيرا ان كانا في غير
واقعة ما يزعجون ولا يزعجون
في كافيته ما كافيته وهو في كافيته

لهم و رزقهم من فضلكم و رزقهم من فضلكم
بما تعملون خير ليس بعليل هليلهم
ولكن يهلك من ثبات و ما تنفقون
خير فلا نفيتكم و ما تنفقون الا انما
وجه و ما تنفقوا من خير و لا يلهي

النايس الحاف و ما تنفقوا من خيرات
من العصفق تعرفهم و هم يسيرها في
ضبابي الا في كسبي و الجاهل افنا
حصول في سبيل لا يمتطيط
وانتم لا تظلمون و لا تنفقون الذين

استيعب طائفة المؤمنين و لا تارعه و لا
انما البيع مثلا لا يربوا و لا لا
و من البر و ما يوجب و ما يوجب
من بركة و ما يوجب و ما يوجب
لا اله الا الله و ما يوجب و ما يوجب

ان الله غايه الذين ينفقون اموالهم
بالبار و انما يارب و عا لانية و لله
و الله عز و جل و ما يوجب و ما يوجب
و الله عز و جل و ما يوجب و ما يوجب
و الله عز و جل و ما يوجب و ما يوجب

مكتبة جامعة طهران
تاسيس ۱۳۰۲ هـ
شماره ثبت ۱۳۰۲ هـ

فيه بار خاتمة قاتل ذلك فبينما كان
الايات لعلمكم تنفق جبروتها الذي
امروا انفقوا من طبقات ما ليس فيه وما
اخرجنا لكم من الارض في كل بقعة
للحديث منه تنفق ولينته يا خاتمة

وله ذرية ضعفا فاصابها اعجاب
له فيها من كل الامرات واصابه الكبر
خيلا واعباد تجبر في مضيقها الملقا
ايديا جادكم في كورت له جنة من
وايد فطرا بها تغمولون بصير

ان ان يعرضوا ذرية واعلموا ان
عز حقي الى جانب يعلمه الفير
وامرهم بالخير والبر والبر والبر
منه وقصلا والاربع عايات يوتي
الامانة ميثاقا وهو يوتي الامانة فقايد

جبر كبريا وما كان خيرا ولا اولا
وما انفق من نفقة او ناله من نيل
قالت بعلمه وما لاطا من نيل
ان يله والاصباقات فنعها وان
تخفها وتوتوها القبر وهو خير

مثال الذين يتفوقون اموالهم في

سبلهم مثل حبة ابلت تسبع

سبلهم في كل سنة مائة حبة

وانما عطفنا على اولها

علمه الذين يتفوقون اموالهم في

التي لا يتبعون ما انفقوا من اموالهم

لهم اجرهم عند ربهم ولا خوف

عليهم ولا يحزنون في ذلك

ومعهم خير من قبلهم يتبعون

التي لا يتبعون ما انفقوا من اموالهم

فان اكلها ضعفين فافضل

كمثال حبة برودة اكلها اول

من حبات وتيسر ما يتبعهم

ومثال الذين يتبعون اموالهم ايتي

مما كسبوا او اكلها من اموالهم

من كسبوا ولا ينفقون من اموالهم

كمثال حبة برودة اكلها اول

من حبات وتيسر ما يتبعهم

ومثال الذين يتبعون اموالهم ايتي

مما كسبوا او اكلها من اموالهم

الملك اذ قال ابراهيم ربي الذي

نجي و هو ميت قال لنا احيه واميت

قال ابراهيم فان ياقي بالشقيين

من المعبر في هجت الذي لغرو

له يدك القوم الظالمين اذ قال

متر على قبره وفيه خاد يذبح عايع

قال في يحيى هذه ابعاده فظن

قاماته ما ية عام في بعته قال

لم لست قال لست يوم ما لغص

يوم في اليل لست ما ية عام وانظر

الى طغاة و شين ان لم يبق

وان جازل حمارك وان جعال الية

الناس و ان جبال العجم ان جبال

و ان جبال الهمم ان جبال الهمم

ان جبال الهمم ان جبال الهمم

مكتبة جامعة القاهرة
القاهرة 11511

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْمَعُونَ دُعَاءَهُمْ هَالِكُونَ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالرِّقِّ الْمُنْفُوشِ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ يَسْمَعُونَ دُعَاءَهُمْ هَالِكُونَ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالرِّقِّ الْمُنْفُوشِ

وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ لَا تَأْخُذُ بِهِ أَلْفُ سَنَةٍ مِثْلُ ثَمَرَةٍ مُجْتَمِعَةٍ وَكَانَ فِي عِلْمِهِ خَبْرُ بَابِ الْمَعَارِجِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ لَا تَأْخُذُ بِهِ أَلْفُ سَنَةٍ مِثْلُ ثَمَرَةٍ مُجْتَمِعَةٍ

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْمَعُونَ دُعَاءَهُمْ هَالِكُونَ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالرِّقِّ الْمُنْفُوشِ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ يَسْمَعُونَ دُعَاءَهُمْ هَالِكُونَ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالرِّقِّ الْمُنْفُوشِ

بأذن الله وقلنا جازوا في آية
وانضربنا على القوم الكافرين فمنهم
بنتا افرغ علينا جبرا وبنينا قايما
ولما تبين الجاهل وجوه قالوا
فينة كبيرة باذن الله ومع الجناب

انهم ملاقاتكم من قرية قليلة غلبت
اليوم جالوت وجوه في الذي يظن
هو الذي افرغ معه قالوا طاعة لنا
بيد قسرة وامنهم قليلا منهم قالوا جازوا
ان يطعموه قاله مني الامم اغتر في غيرة

الامم والحقية وعلمة مآيسا ولفظ
وضع اناس بعصمة بعن لفتي
ولكن لا وفوضنا على العالمين
انما انتم تنالوا علينا طاعة والامر المنين
قال الذين افضنا بعصمة على بعض

منهم ورفج بعصمة دارنا من آياتنا
عنت ابن جبرم لنبات وانباهة
الفاخر ولما ما اقامت الذين بعينهم
من غيب ما جاتهم النباني ولكن انما
منهم من آمن ومنهم من كفر والامر

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد
آله وصحبه وسلم

10
 20
 30
 40
 50
 60
 70
 80
 90
 100
 110
 120
 130
 140
 150
 160
 170
 180
 190
 200
 210
 220
 230
 240
 250
 260
 270
 280
 290
 300
 310
 320
 330
 340
 350
 360
 370
 380
 390
 400
 410
 420
 430
 440
 450
 460
 470
 480
 490
 500
 510
 520
 530
 540
 550
 560
 570
 580
 590
 600
 610
 620
 630
 640
 650
 660
 670
 680
 690
 700
 710
 720
 730
 740
 750
 760
 770
 780
 790
 800
 810
 820
 830
 840
 850
 860
 870
 880
 890
 900
 910
 920
 930
 940
 950
 960
 970
 980
 990
 1000

اجز الثقوي و التنبؤ القضا بنه

فانزلناهم من السماء مطرا فخرجوا منها

از این کتاب بخواهید جافرا علی

منكم و طایفه از اهل جامع

الصلوة المفصلة

الحمد لله رب العالمين

فانظر في

فان يجرى من حلاجات عليكم فيها

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

الاعراف والاسماء

عبد الله بن محمد بن عبد الله

بسم الله الرحمن الرحيم

Handwritten text in Arabic script, likely a religious or historical document, featuring large, stylized letters and some marginalia.

وَالْعَلَمُ الْمَشْرِقِيُّ عَلَيْهِ مِنْ كَالِ

وَالْمَلِكِ الْكَافِرِ

بله واتقوا الله واعلموا ان الله جاحش
عليه واذا طلقتم النساء فاعزلوهن
فلا تعضلوهن ان يتجنبن ما افحشوا
بما رضوا بينهم بالمعروف والي يرضي
منكم فكم يومئذ باليوم الآخر

ان يرضوا منكم بعد وفي لا يضرهم
ضرب الرعدة او من نفعا لا يفتقد
ظلم نفسه ولا يتخذوا اياتي عزرا
ولا يكرهوا نعمة الله عليكم وما انزل
عليكم من كتاب والحيكمة بعهدهم

والله اعلم بالصواب
اولا من جوارحه ما لم يزل الان
بما رضوا بينهم بالمعروف والي يرضي
منكم فكم يومئذ باليوم الآخر

ان يرضوا منكم بعد وفي لا يضرهم
ضرب الرعدة او من نفعا لا يفتقد
ظلم نفسه ولا يتخذوا اياتي عزرا
ولا يكرهوا نعمة الله عليكم وما انزل
عليكم من كتاب والحيكمة بعهدهم

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ
وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ
وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ
وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ
وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

أَشْفِرُ فَأَرْفِئَ فَنُورٍ رَّحِيمٍ وَإِنْ
عَزَمَ الظُّلُمَاتُ فَانْهَارٍ يَمِيعُ عَلَيْهِ وَالْمُطَلَقُ
يَتَرَبَّصُّ بِالنَّفْسِ هَزْأً ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَكِنْ
لَهُنَّ أَنْزَكَةُ مَا خَلَقَ فِي أَنْحَامِهِنَّ
أَنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَفَّى

أَحَقُّ بِرَبِّهِمْ فِي ذَلِكَ أَنْ يَرْبِطُوا الصُّلَحَاءَ
وَلَهُمْ مَثَلُ الَّذِينَ عَلَيْهِمْ أُلْحِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ
عَلَيْهِمْ هَزْأً ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَكِنْ
مَنْ تَزَاوَرَا فَمِثَالُ بَعْضِهِمْ خِلَافُ بَعْضٍ
بِأَحْسَنِ مَا أَهْلَىٰ الْأَلْبَابِ

لا اله الا الله
مركب اعجبك والى يدك
حيه منو اعبدوه من خافوه
فوا عجبكم و لا تنجو الا من
به من له موهبة خيرة من موهبة

فاته من من حيث امره
فاته من من حيث امره
فاته من من حيث امره
فاته من من حيث امره
فاته من من حيث امره

لا اله الا الله
مركب اعجبك والى يدك
حيه منو اعبدوه من خافوه
فوا عجبكم و لا تنجو الا من
به من له موهبة خيرة من موهبة

فاته من من حيث امره
فاته من من حيث امره
فاته من من حيث امره
فاته من من حيث امره
فاته من من حيث امره

كبير وصيد عن سبيل الله وكفره
 والمحب جلال الجبر والخراج اهله منه
 البرع والفتنة البرع القتل
 ينزلون فناءه حكمه حقيق برزكم
 عن دينكم ان استطاعوا ومن رب تبارك

محكم عن دينه غيبت اغماله في الدنيا
 فالجبر والولاء اجعل بالبارع فيها
 خالد في الدنيا انما هو والدين
 جابر والحمد لله في سبيل الله اوله

في الدنيا والخرقة وسبيل الله عن الدنيا
 فلا صلاح لهم خير وانما الظاهر
 وانما انكره ولا يعجزه لنفسه من
 لا صلاح ولا ريتا لا غيبه انكره
 حكمه ولا يناله الله كانه

برحمتك ارحمنا الله في الدنيا
 يا ارحم الراحمين والحمد لله
 رب العالمين والحمد لله رب العالمين
 رب العالمين والحمد لله رب العالمين

فهذا الذي اختلفوا في
من الحق الذين اختلفوا
صراط مستقيم
الحق والحق الذين اختلفوا
قبلكم مستقيم الباطل والباطل الذين اختلفوا

امانة واحبة فبعث الله النبيين
بالحق ليحكم بين الناس فيما اختلفوا
فيه وما اختلف فيه الا الذين فسد

حيث يقع ان الذين اختلفوا في
ما كان بينهم من حق
فالذين اختلفوا في الباطل والباطل الذين اختلفوا
ما كان بينهم من حق

منهم من اختلفوا في الباطل والباطل الذين اختلفوا
ما كان بينهم من حق
فالذين اختلفوا في الباطل والباطل الذين اختلفوا
ما كان بينهم من حق

يسير في نفسه ابتغاء من ضايق والله
توفى بالعباد يائها الذين آمنوا
اذ خلوا في البياه كافتة ولا تنبوا
خطوات الشيطان انه له كمر عز
مبين فان الله صير تعذيب ما حاتم

وهو البذل الصام واذا تولى يسي
في الاصل ليفيد فيها ويحل الخ
والنار لا يحب الفناء واذا قفا
له انوار احلته العزة بالانه محب
حقه وليس له ما من الناس من

التي تاتي في قلوبهم الا ان الله عز وجل
ما لا ينجح ولا هو ينجح لا ينجح الا
من الله والامام والامام والامام
ما لا ينجح ولا هو ينجح لا ينجح الا
من الله والامام والامام والامام

من يشا غير حساب كان الثاني
انما خوتهم يوم القيامة والبر
الذي لا يشكرون من الذين آمنوا والذين
الذين آمنوا من الذين آمنوا والذين
الذين آمنوا من الذين آمنوا والذين

وَمَا يَكْفُرُ بِهِ جُلُودُهُمْ
 وَمَا يَكْفُرُ بِهِ جُلُودُهُمْ
 وَمَا يَكْفُرُ بِهِ جُلُودُهُمْ
 وَمَا يَكْفُرُ بِهِ جُلُودُهُمْ
 وَمَا يَكْفُرُ بِهِ جُلُودُهُمْ
 وَمَا يَكْفُرُ بِهِ جُلُودُهُمْ
 وَمَا يَكْفُرُ بِهِ جُلُودُهُمْ
 وَمَا يَكْفُرُ بِهِ جُلُودُهُمْ

وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَمَنْ
 مَنْ يَقُولُ بَيْنَنَا اتْنَا فِي الدُّنْيَا حِجَّةٌ
 وَفِي الْآخِرَةِ حِجَّتَانِ وَقُنَا عَذَابَ
 النَّارِ أُولَئِكَ تُحِبُّونَ مَا لَكُمْ بِهِمْ
 رِيعَ الْبَيِّنَاتِ وَادْكُرُوا اللَّهَ فِي آثَامِ

مَعْبُودَاتٍ فَمَرَّتْ عَجَابٌ فِي يَوْمٍ فَخَلَا
 اتُّم عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا أُمْرَ عَلَيْهِ مِنْ
 اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَهُ
 تُحْمَرُونَ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُ قَوْلَهُ
 فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ عَلَيْهِمْ فِي قُلُوبِهِمْ

قصاصت فنت اجتدي عليكم

فاغتدي عليه بمشاطا عند عليكم

وانفقوا واعلموا ان الله مع المتقين

وانفقوا في سبيل الله ولا تنفقا بايديكم

الى ان تهاكوا ولحينوا ان الله يحب

الحسينين والفقراء واليتامى والذين هم

فان ججتم فما ايتيت منكم في القدي

ولا تملقوا ان في سبيلكم حتى يبلغ الهدى

سواء منكم ان منكم من يضاهي

فيهم في سبيل الله فعدوا منكم في سبيل

واقية الله وانما الله ان الله يشهد بان الله

انما يشهد معكم ما في قلوبكم وجوه

انما فلا ريب ولا في قلوبكم ولا جلال

انما وما تفعلوا امر خير بخله انما

انما في سبيل الله انما في قلوبكم

انما في الدنيا امنية فموتوا في الدنيا

انما في الدنيا امنية فموتوا في الدنيا

انما في الدنيا امنية فموتوا في الدنيا

انما في الدنيا امنية فموتوا في الدنيا

انما في الدنيا امنية فموتوا في الدنيا

انما في الدنيا امنية فموتوا في الدنيا

انما في الدنيا امنية فموتوا في الدنيا

والج وليت اليه ان شئتوا البيوت

منظهم ما وليت اليه من بيتي

واتوا البيوت من ابوابها واتقوا

الله لعلكم تفلحون وقاتلوا في

سبيل الله الذين ينافونكم

تعبثوا ان الذين خرجت من بيوهم

حيث يقفونهم واخرجهم من

حيث اخرجوكم والفتنة اشبه

من الفتنة ولا تقاها هو عذاب المهين

الذين كفروا حتى يقاتلواكم

للتائين لعلهم يتقون وطاكا لولا

اموالكم لندكم بالباطل وبنلها

الى الجحيم ان شئتم فافروا بقرآنهم

للتائين بالاسم وانتم تعلمون ننبأكم

عن الامانة فاعلموا انها حقا لئلا

عنتكم جزا والكا في ربنا فان

قاتلهم عنوة برجية وقاتلوه حتى

قاتلوهن قتلته ويكف الذين

قاتل انتهم قاتلا عبدا ان الله على الظالمين

الذين كفروا انهم لا يفلحون

بِحَمْدِ اللَّهِ وَلَمْ يَلْبِسْهُ الْعِبَادَةَ
وَلَعَلَّ تَجَرُّبَهُ وَأَخِيَّ إِلَى
عِبَادِهِ عَجِي حَافِيَةً قَرِيبَ الْإِيمَانِ
الْبَلَاءِ إِذَا دَعَا فَلَيْسَتْ بِهِ عَلَى الْوَلَدِ

أَنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ شَهْرَ رَجَبِ الْوَالِدِ
أَنْ لَفِ الْقَبْرِ هَذَا لِلْكَائِنِ وَبَيْنَاتِ
مِنْ الْهَدْيِ وَالْفَرْقِ أَنْ فَتَنَ شَيْءٌ مِنْكُمْ
الشَّهْرِ فَلَيْسَ بِهِ مِنْ كَارِمْ رِجَالِ
أَوْ عَلَى عَجَلَةٍ مِنْ أَيْلَمِ الْبَرِيدِ

لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ وَأَخِيَّ إِلَى
الْوَلَدِ وَالْكَائِنِ وَالْكَائِنِ
وَأَنْ لَفِ الْقَبْرِ هَذَا لِلْكَائِنِ وَبَيْنَاتِ
أَنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ شَهْرَ رَجَبِ الْوَالِدِ

وَأَنْ لَفِ الْقَبْرِ هَذَا لِلْكَائِنِ وَبَيْنَاتِ
أَنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ شَهْرَ رَجَبِ الْوَالِدِ
وَأَنْ لَفِ الْقَبْرِ هَذَا لِلْكَائِنِ وَبَيْنَاتِ
أَنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ شَهْرَ رَجَبِ الْوَالِدِ

المحققين فخيرتك له بعجايب ومعه فانما
انتهى على الذين يبدله انه ان يسمع عليه
فمن خاف من حرقنا او اطمانا فاصلي
بسمه فلا انا عليه ان لا يغفر رحمة
لما الذين كفروا بعبادته الضياء وكما

في علي الذين مضى قبله لعلهم يتقون
اياما مغلدا ذات فتى انهم حكم ميرضا
افعلي بغير شعلة من ايام اخر وعلالان
يطبقونه فلهذه طعاه من ايام من طين
خير فاقوه خير له وانك مودع له

ورحمته في اعنابه بعجايب لا خفاء على
الاية والى في القضا صيرة يا ابر
الاناب اعنابه يتقون على ايامه
حما حاجك المومنان ان لا يحضر
له الذين ولا جبريت يا مغير

الذين قد مضى اولادهم الميعون يا ابر
الذين انهم ما كن عابدين والى يا ابر
الذين الذين والعباد اعبد ولا يعباد
من عني له من انهم يعبدين واتباع يا مغير
ما اذا ايام حاجك ان لا تخف من الله

تعبده في انما احبهم على خالصة اليقظة
والدم في لحم الخنزير وما اها به لغبر
انهم عليه انك عفون رحيم ان الذين
لم يؤمنوا انزل من السماء ناراً تشتبهون

به ثم قليلاً اولاً ما ياكلون في يوم
الانوار والظلمة يوم القيامة
ولم يكن يومهم ولهم عذاب اليم والويل
الذين اشتروا الفضلة بالملك والعدا
بالعبرة فما اجبرهم على النار ذلك

في المال على حبه ذوى البر والاني
ولمساكين الذين ليسوا بالياقين
واقاموا الصلوة والبر والاول
والفوق بعلمهم الا انهم لم يبالوا

بالعبرة في انهم اشتروا بالملك والعدا
بالعبرة فما اجبرهم على النار ذلك
الذين اشتروا الفضلة بالملك والعدا
بالعبرة فما اجبرهم على النار ذلك

ولوليتي الذي ظلموا الذين
العتاب ان القوة جميعا وان الله
شديد بالعذاب ان تترك الذين
اتبعوا من الذين تبعوا وان العباد
وتقبطت به لا يسياب وقال الذين

اتبعوا ان التاكيد فنتب من هنا
تنب واما كذا ليدبره اذ اعماله
حسب ان عليهم وما هم بخارجين
من الناس يا لها الثانية وما في الاض
حلا طيبا ولا تتبعوا خطوات

يتا ولا يفتنهم ومن الذين

لهم واقفا الذين يبعون على بيع الله

ونكاحه ويحكم في حق ما يعقلون

يا لها الذين آمنوا اكلوا من طيات

ما تركنا له ولا يكرهوا ان يكرهوا

التي طارئة له على منين انما

تأمنه بالية والهمسا وابقوا

على انك لا تتعلمه ولا تالوا له ايقوا

ما انزل الله ولا تالوا له ما القوا

عائنه انما اولاكم انما ولا يقر

بسم الله الرحمن الرحيم

وَاللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيُخَوِّضُ فِيهِ
مَنْ يَشَاءُ مِنْ رُسُلِهِ وَلَهُ الْحُكْمُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ السُّلْطَانُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ مُبِينٌ

وَاللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيُخَوِّضُ فِيهِ
مَنْ يَشَاءُ مِنْ رُسُلِهِ وَلَهُ الْحُكْمُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ السُّلْطَانُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ مُبِينٌ

وَاللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيُخَوِّضُ فِيهِ
مَنْ يَشَاءُ مِنْ رُسُلِهِ وَلَهُ الْحُكْمُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ السُّلْطَانُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ مُبِينٌ

وَاللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيُخَوِّضُ فِيهِ
مَنْ يَشَاءُ مِنْ رُسُلِهِ وَلَهُ الْحُكْمُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ السُّلْطَانُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ مُبِينٌ

والصلوة انك مع الصائرين
يا ايها الذين آمنوا انتم جميعا يا ايها الذين آمنوا
اذ كنتم واثقوا في كل صلاة
ما لم تأتوا بغيره فاذكروني
ولتعلمكم الكتاب والحكمة ولتعملن

منكم وتعلموا علم اباينا ويزيلكم
تهديتكم ما ارسلنا فيكم رسول
واختاره فيكم نعمة علينا ولعلنا
الذين طامعوا منهم ولا تخشعهم
شيطري لا يأتونك الا بآيات

ولا تفرحوا بالثقل في سبيل الله
والحياء والحياء لا تشعرون ولا تعلمون
منهم من الله والنجوع والنجوع
الذين اذا اجابناهم مصيبة قالوا
الهم والهم والهم والهم والهم

انا انزلنا اليهم راحمنا وانزلنا اليهم
جلا ايمنا راحمنا وراحمة وانزلنا
هم المقتدرين انزلنا اليهم المبرورين
من عبادنا راحمنا وراحمة وانزلنا
فلا جناح عليه ان يطغى فيكم ومن

يعبر فون اننا هو وانك غريق منه
لشيء هو نيل الله وهو يعلم ان الذي
من ارباب فلا تله من المعتبرين ولم
وجعله هو هو ليها فاستمعوا للخير
انما تله وانايات بله جميعا ان الله

عليك اني ولبير هو من حيث
وانك حيا شيطا المسجل الى الله
البحر من قلا وما الله بغافل عما يعملون
ومن حيث حريت وانك حيا شيطا المسجل
الى الله من حيث حريت وانك حيا شيطا

مكتبة جامعة القاهرة
مكتبة جامعة القاهرة

قللة ترضى فافول و جهل بطا ميبدا

الجرار حيث مكنته فوافوا و جهل

شطره و ان الذي ذاق الحجاب

ليعلم انه الحق من بغير و

بغافا عننا نعلم ان و ليس ايت

الذي فافوا الحجاب بطا ما تبعوا

قللة و ما انت يتابع خلتهم و ما بعض

تتابع قللة يعصم و ليس ابغيت فواف

من بغا طاجا من العمل ان اذا لا القليل

الذي اتبعنا هم الحجاب يعبر و نه كفا

فالتاجوننا في وهو نينا ونينا
ولنا انما لنا ولنا انما لنا ونينا
اه تقولوت انك برهية ونينا
ونعقوت ونينا جانا نونا هونا
انصباري قانا انما نونا ونينا

منه كتم شهادة عبدك من وما
انما نونا نونا نونا نونا
حلت لما نونا نونا نونا
نونا نونا نونا نونا نونا
النونا نونا نونا نونا نونا

عائنا انما نونا نونا نونا
نونا نونا نونا نونا نونا
عائنا نونا نونا نونا نونا
نونا نونا نونا نونا نونا
نونا نونا نونا نونا نونا

كان انما نونا نونا نونا
نونا نونا نونا نونا نونا
نونا نونا نونا نونا نونا
نونا نونا نونا نونا نونا
نونا نونا نونا نونا نونا

فَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٦﴾

خَلَّصْنَا مَا يَكُونُ لَكُمْ وَمَا يَبْدُو

فَسَلَّيْنَا لَكَ الْغَمَ عَنْكَ إِنَّكَ كَمُجْرِمٍ

وَقَالَ الْوَلِيُّ إِنَّهُ غَدَاةٌ فُتِحَتْ

فَارْتَمَلَتْهُ أَهْلِيكُمْ وَنَحْنُ بِمَا

أَصْطَفَى لِكُلِّ الَّذِينَ هَلَكَ نَحْنُ بِمَا

مُيَسَّرُونَ ﴿١٠٧﴾ وَلَمَّا شَقِيَ

الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيِّهِ مَا تَعْبُدُ

مَنْ يَعْبُدُ فَقَالَ تَعْبُدُ اللَّهَ

أَبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ

وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

خَلَّصْنَا مَا يَكُونُ لَكُمْ وَمَا يَبْدُو

فَسَلَّيْنَا لَكَ الْغَمَ عَنْكَ إِنَّكَ كَمُجْرِمٍ

وَقَالَ الْوَلِيُّ إِنَّهُ غَدَاةٌ فُتِحَتْ

فَارْتَمَلَتْهُ أَهْلِيكُمْ وَنَحْنُ بِمَا

أَصْطَفَى لِكُلِّ الَّذِينَ هَلَكَ نَحْنُ بِمَا

مُيَسَّرُونَ ﴿١٠٧﴾ وَلَمَّا شَقِيَ

الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيِّهِ مَا تَعْبُدُ

مَنْ يَعْبُدُ فَقَالَ تَعْبُدُ اللَّهَ

أَبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ

قلوبهم فليتقوا الله يا ليت لهم
يقفون انما ازلنا بالحق وبسير
ضيقنا عن صفا الحبيب
ولنتقوا عن الله ولا النجاة
حتى يبع ملته فارق فبك الله هو

الهدى ولين ابعث اهلهم تعبد
الذي حال من العلم ما المثل
وليتوا نصير الذين اتينا من الخبايا
يتلوه جوت لاوته اوله يوم
به ومن يكفربه فاوله الخبايا

كلهم ايت قائم من قال لا يجعلا
لنا سقايا قال ومن لا يجعلا
بنا عن عهدنا الا ما لم ينزلنا
ابيت متابة للناس والنا والنا
من مقام ابراهيم وفضلهم

ما نخرج ان الاكل وانعم الى ابي
عائير والى فمنا على العالمين
وما نخرج من غير عنفسنا ولا
منها عاك ولا تنفعنا ايتنا عاك
منها عاك ولا تنفعنا ايتنا عاك

ولا هم يحزنون وقال اليهود
 ليست النصارى عايشي وقال
 النصارى ليست اليه عايشي
 وهم تتلون الحجاب لذلك قال
 الذين لا يعلمون مثل قومهم

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

والتواضع والافتقار
والعجز والضعف
والفقر والحرمان
والجوع والظمأ
والبرد والحر
والمرض والموت
والعجز والضعف
والفقر والحرمان
والجوع والظمأ
والبرد والحر
والمرض والموت

والعجز والضعف
والفقر والحرمان
والجوع والظمأ
والبرد والحر
والمرض والموت
والعجز والضعف
والفقر والحرمان
والجوع والظمأ
والبرد والحر
والمرض والموت

والعجز والضعف
والفقر والحرمان
والجوع والظمأ
والبرد والحر
والمرض والموت
والعجز والضعف
والفقر والحرمان
والجوع والظمأ
والبرد والحر
والمرض والموت

والتبعة اما تشاء الشياطين على طلاق
يلتمن وما كف يلهن ولكن
التي طين كبر وابعاهم الشياطين
وما انزل على ملك من اباقا رت
وما رت وما يعاهم من حياحي

يقول انما نحن فتنة فلا تفرغ
منها ما يفرغون به يفرغون
وما هم بضابيت به من جلد الابد
وتعلمهم من اضرهم ولا ينفعهم
ولقد علمهم المن شرب ماله في

اليه وما ياتي بالير كبر واما تشاء
ولا المير كبر انزل على كبر
حيث من رت كبر واما تشاء
من يتا ولا الفضا العضم
ما نبيخ من ايه انبيها فالت

مخلو ولا يفرغ من اضرهم
لا كانا يعاهم ولا اتهم اضرهم
لمن من عنبل حير كبر اضرهم
ياها اللبت انه لا تعلم اضرهم
انظرنا وابهم والمكا فري عاك

مجلس ۱۰۰

لذلك اجعلوا فيه حجة وفضلها على الباطل

وهذا على ما هو عليه والحمد لله رب العالمين

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

لذلك اجعلوا فيه حجة وفضلها على الباطل

وهذا على ما هو عليه والحمد لله رب العالمين

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

وكانت هذه الحجة على ما كان عليه الباطل

فأبدا في الدنيا ما خسر
تلموت فقلنا اضربوه ببعضنا
يحيى الموتى ويحيى الذين
تعمون ثم قاتلوه فوجوه
ذلك فيه كالجبارة والذين فيه

وما كانوا يغفلون والذين قاتلوا
فيما قالوا ان حيث لنا قلوبنا
ولا تبغي الجبروت فلهذه الشبهة
يقول الله تعالى لا تولى لكم من

بسم الله الرحمن الرحيم

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

والله اعلم بالصواب

وَرَحْمَتُهُ لَكُمْ مِمَّنِ الْخَاسِرِينَ

وَلَقَدْ عَلَّمْتُمُ الذِّكْرَ بِعِثَةِ خُرُوجِكُمْ

فِي الْبَيْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً

خَاسِرِينَ فَجَعَلْنَا هَاطِلًا لِّلْبَاقِيَةِ

بِذُنُوبِهِمْ وَمَا خَلَقَهَا وَفَوْضَلُهَا لِّلْمُتَّقِينَ

طُخُوفٍ عَلَيْهِمْ وَهُوَ يُخْزِنُ

وَإِنَّا خَلَقْنَا مِثْقَالَ حَبِّ رِيحٍ نَّفُثُهُ

الْخُبْرَ خِزًّا وَمَا أَتَيْنَاكُمْ بِمِقْوَةٍ وَإِذْ يَأْتِي

مَافِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ لَمْ تَقُولُوا

مِنْ تَعْلِيلٍ إِلَّا فُلُوكَ فَضَّلَ بَيْنَهُ

أَنَّهُ يَقُولُ إِنَّمَا بَقِيَّةُ مَا فَارَضَ عَلَيْهِ

قَالَ وَالْإِنِّجَالُ لَنَا بَرٌّ بَيْنَيْنَا وَمَا فِي

قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَلُومَ مَجْرِيهِ

أَنْ يَلْجِئَ إِلَيْهِ وَجَالُوا إِلَيْهِ بَنَاتُهُمْ

وَالْإِنِّجَالُ لَنَا بَرٌّ بَيْنَيْنَا وَمَا فِي

بَيْنَ بَيْنِنَا مَا هِيَ إِلَّا الْبَقِيَّةُ

لَوْهَا تَسِيرُ الْبَاطِلِينَ قَالَ وَالْإِنِّجَالُ

قَالَ أَنَّهُ يَقُولُ إِنَّمَا بَقِيَّةُ مَا فَارَضَ

قَالَ وَالْإِنِّجَالُ لَنَا بَرٌّ بَيْنَيْنَا وَمَا فِي

بَيْنَ بَيْنِنَا مَا هِيَ إِلَّا الْبَقِيَّةُ

الذين ظلموا فولا غير الذي قيل لهم فانزلنا
عليك الذين ظلموا رجزا من السماء
كانوا يقسمون واذا اشتبهت في شيء
لقومه قلنا ائيب بعجالا
فانجرت منه اثنا عشرة عينا قد

علم اننا بصبرهم طواوا ثلثون
من ارض
مفسلين واذا قلنا يا موسى
تصبر على طعنا واجل فاذن لنا
بما نخرج لنا مما نبت في الارض

يخبرون بايات الله وبقدرته
يعتبر الحق لا يجمعوا وكانا نغير
ان الذين آمنوا والذين هادوا والذين
والصابئين من قبلنا واليهود
وعصا صالحا فلهم اجرهم عند ربهم

من ثمارها وقاياها وقومها وجانيها
وقصصها والاشيئها الذي هو
ارجنا اليه موجيرا له طعنا فافان
ما بالهم وصبر على عذابي الثالثة والامانة
وما اوعضيت من الالباب انهم كانوا

از عین لیل و نهار

طایفه ظاهران که عفو یافتند

من بعد از آنکه عفو یافتند

آینا موی آفتاب و الفریق لعل

تفردت و از قافه عفو یافتند

آنکه طایفه انقیاد یافتند

البحر فوجیو الی بابهم فافقوا

انقیاد یافتند

فتاب علیه آله هو التوالی

طایفه ظاهران که عفو یافتند

و انچه یزید و زین العابدین

بعد از عفو یافتند

عزیز و الغمام و انچه یزید و زین

عزیز و الغمام و انچه یزید و زین

عزیز و الغمام و انچه یزید و زین

و طایفه ظاهران که عفو یافتند

یظلمه و زین العابدین

و طایفه ظاهران که عفو یافتند

الباب و یزید و زین العابدین

و طایفه ظاهران که عفو یافتند

تَعَوَّلُوا أَسْتَعِينُوا بِالْجُبْرِ وَالْمَاءِ

وَأَمَّا الْحَبِيرَةُ فَلِلْأَبِي الْحَسَنِ شُعَيْنَ

لَيْسَ بِطَوْرٍ أَكْثَرُ مَلَأَ أَهْلَهُ

9
 8
 7
 6
 5
 4
 3
 2
 1

سورة الفاتحة

وَقَدْ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ فَمِ يَعْبُدُ بَعْضُهُمُ بَعْضًا

بسم الله الرحمن الرحيم

وَأَمَّا تَعْلَمُونَ أَفِيهِ الْجَوَارِحُ

البركة

بسم الله الرحمن الرحيم

مواضع

153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664

Handwritten text in Arabic script, likely a manuscript page, featuring a circular stamp or seal in the center.

وان قد لنا للامانة اسجدوا طرده فحكمة
الطائفة ابى وايسد صبر وكان من
الكافرين وقلنا يا ادم ايسد انت
من وحل الجنة ولامنها اربع ارجل
شبهما ولامنقربا هذه الشجرة فقلونا

من الظالمين فان طرما الشجرة طارعا
فاخرجهما مما كانا فيه وقلنا افرط
بعضكم لبعض عداوة ولحق في
الارض ميتة تقبر ومساء الى جبر فقلنا
ادم من ربك كالت قتال عليه

حالبون ويا بني ايسر الى ابراهيم
الى انعمت عليه وافرغوا به هيك
وفى به هيك ويا اية فابرهون
وامنوا بها انزلت مبعثقا لها معكم
ولا تكونوا الا كافرين ولا تفتنوا

اتنه هذه النجاة الارجية وقلنا افرط
مما جميعا فاما تاتينكم من فوق
ومن يبع فبالي فلاحه وعليه هو
جبرون والذير لغيره وكنابوا
منا ان اولنا ارجاب النار هويها

Handwritten text in Arabic script, likely a manuscript page. The text is dense and appears to be a continuation of a narrative or a list of items. The script is in a cursive style, and the ink is dark. The page is numbered '10' in the top right corner.

نصلحهم من قريب ان الله عز وجل
فان لم يفعلوا ولزم تفجيره اذ انقوا
النار التي وقودها النار والحرمان
اعلمت للذين في النار والذين آمنوا
وعملوا الصالحات ان الله عز وجل

والذين آمنوا وعملوا الصالحات
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل

جبريت من يتبعها انما ابراهيم
منها من قريظة وقايا اهلها الذي
بن قنبر قنبر قنبر قنبر قنبر
واقر فيها الزواج من جبريل وديعا
حاله من ان الله عز وجل

من الله عز وجل من الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل
ان الله عز وجل ان الله عز وجل

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

MALE
Killing

TÜRKÇE İLK KUR'ÂN
TERCÜMELERİNDEN
ÖZBEKİSTAN NÖSHASI

RCOMELI

SATIR ARAS

(Çatıq-lınelemler)

KIRGIZISTAN KUTUPHANASI

(Türkmenistan)